Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Laupäeval, 16. jaanuaril 1965

Nr. 1 (611) XVIII aastakäik

Õnnitlusi uueks aastaks

Uue aasta puhul õnnitlesid meie ülikooli NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-eriharlduse ministri asetäitja M. A. Prokofjev, Moskva Riiklik Ülikool, Leningradi Riiklik Ülikool, Uraali Riiklik Ülikool, Sinaloa Ülikool, Samarkandi Riiklik Ülikool, Tomski Riiklik Ülikool, Karlova Ülikool, Kabardiini-Balkari Riiklik Ülikool, Vilniuse Riiklik Ülikool, Petrozavodski Riiklik Ülikool, Baškiiri Riiklik Ülikool, Tallinna Polütehniline Instituut, Kaug-Ida Riiklik Ülikool, Lvovi Meditsiiniinstituudi farmaatsiaosakond, Vilniuse Pedagoogiline Instituut, Babes-Bolyai Ülikool, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Tšernovitsõ Riiklik Ülikool, Harkovi Riiklik Ülikool, Kaunase Polütehniline Instituut, Užgorodi Riiklik Ülikool, Tadžiki Riiklik Ülikool, Lvovi Riiklik Ülikool, Kaasani Riiklik Ülikool, Kišinjovi Riiklik Ülikool, Aserbaidžaani Riiklik Ülikool, Leningradi I Meditsiiniinstituut, Valgevene Polütehniline Instituut, Läti Riiklik Ülikool, Turkmeeni Riiklik Ülikool, Daugavpilsi Pedagoogiline Instituut, Tallinna Pedagoogiline Instituut, ENSV Riiklik Muusika- ja Teatrikunsti Instituut, Pjatigorski Farmaatsiainstituut, Usbeki NSV TA Matemaatika Instituut, Läti NSV TA Füüsika Instituut, Udmurdi Teadusliku Uurimise Instituut, Eesti NSV Ministrite Nõukogu, Välismaaga Sõpruse ja Kultuurisidemete Arendamise Eesti Ühing, Eesti NSV Rahandusministeerium, ENSV Majanduse Instituut, Tallinna Epidemioloogia, Mikrobioloogia ja Hügieeni Instituut, Tartu Astrofüüsika Observatoorium, «Kommunaalprojekt», NSVL Meditsiiniakadeemia Eesti Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituut, ENSV Rahvamajanduse Nõukogu, Põlevkivi Instituut, Mesinduse Teadusliku Uurimise Instituut, ENSV Kaubandusministeerium, ENSV Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut, Vilniuse Riikliku Ülikooli Üliõpilaste Teaduslik Ühing, Eesti NSV alaline Esindus NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures, ENSV Riiklik Ajaloo Keskarhiiv, ENSV Riiklik Filharmoonia, Kirjastuskomitee, ENSV Riiklik Kunstiinstituut, ajakirja «Eesti Loodus» toimetus, Tartu Riiklik Kunstimuuseum, ajalehe «Edasi» toimetus, ENSV Riiklik Akadeemiline Meeskoor, Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseum, Tartu Linna TSN Täitevkomitee, Tartu Linnamuuseum, Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Teaduslike Uurimistööde Koordineerimise Komitee, «Estoplast», ENSV TA kodu-uurimise komisjon, TRÜ klubi, ENSV Riiklik Ehituskomitee, kino «Ekraan», ENSV MN juures asuv juriidiline komisjon, RT «Vanemuine», Teatri- ja Muusikamuuseum, ENSV Riiklik Etnograafiamuuseum, H. Heidemanni nim. trükikoda, ajalehe «Noorte Hääl» toimetus, kirjastus «Eesti Raamat», ajakirja «Nõukogude Naine» toimetus, Viljandi Kultuurihariduskool, segakoor «Kannel», ATB nr. 20, Raadio ja Televisiooni Komitee, ETKVL.

Veelgi pingsamale ja tulemusrikkamale tööle

Seljataha on jäänud 1964. aasta oma rõõmude ja murede, töö, raskuste ületamise ja innustavate saavutustega.

Meie kõrgemad ja kesk-eriõppeasutused tegid 1964. aastal täie vastutustundega oma tähtsat ja suurt tööd meie ajastule väärilise noorte spetsialistide kasvatamisel.

Saabunud 1965. aasta, Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi juubeliaasta, innustab meid veelgi pingsamale ja tulemusterikkamale tööle kommunistliku ühiskonna ehitamisel.

Algava uue aasta puhul soovin kõigile õpilastele, üliõpilastele, aspirantidele, õppejõududele, töölistele ja teenistujatele õnne ning edu õpinguis ja töös ning kordamineкuid isiklikus elus.

Head uut aastat, seltsimehed!

E. Kesküla,
ENSV MN Riikliku Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee esimehe asetäitja

* * *

TRÜ Spordiklubi õnnitleb uue aasta puhul oma rohkearvulist liikmeskonda ja soovib uut edu õpingutes, spordis ja töös.

TRÜ Spordiklubi juhatus

«Matemaatika humanitaarteadustes»

Kevadsemestri alguses võib ülikoolis kuulata kursust «Matemaatika humanitaarteadustes». Loengud organiseerib vene kirjanduse kateeder ja need on määratud eeskätt keele- ja kirjandusteadlastele. Täpsete meetodite kasutamise vajalikkus filoloogilises uurimistöös ei ole enam kahtluse all ja sellepärast on elementaarse matemaatilise aparaadi valdamine saanud täiesti möödapääsmatuks.

Loenguid hakkab pidama nõukogude tuntud matemaatik, füüsika-matemaatika doktor V. A. Uspenski — Üleliidulise Teaduslik-tehnilise Informatsiooni Instituudi informatsiooni teaduslike aluste sektori juhataja. Külaline on juba Tartus olnud: ta võttis osa Kääriku suvekooli tööst.

Loengute algus ei ole veel kindlaks määratud, orienteeruvalt algavad need 9. või 10. veebruaril.

Jälgige teadetetahvlit! Igaüks on teretulnud.

NSV LIIDU ESIVÕISTLUSED KORVPALLIS

28. jaanuaril algab Riias turniir

22. detsembril alustasid Nõukogude Liidu 12 paremat mees- ja naiskonda rünnakuid meie maa meistritiitlile. TRÜ naiskond alustas suursarja mänge Siberi ühes kaugemas linnas Novosibirskis. Enamikule naiskonna liikmetest oli see aeg võitluseks kahel rindel: sooritatada edukalt peatselt algavad eksamid ja hästi esineda võistlustel. Viimast võib siiski rahuldavaks lugeda — 2 võidupunktiga on naiskond praegu 8. kohal. Kolmveerand mängudest on veel ees ja võimalusi positsiooni parandamiseks peaks leiduma. 28. jaanuaril algabki Riias järjekordne turniir. Kasel korral võtavad ettevalmistuse ajal põhilise energia eksamid, kuid 4.—11. veebruarini toimuv Tallinna turniir peaks näitama jõudude õiget vahekorda. Meie maa meister ja lõplik paremusjärjestus selgitatakse aga Kiievis aprilli keskpaiku.

Novosibirskis tutvusime ka sealse üliõpilaseluga. Väga meeldiva mulje jättis nn. teaduslik keskus. See kolmest mikrorajoonist koosnev linnake mahutab endas ülikooli ja mitmeid-mitmeid instituute koos ühiselamute ja muude ühiskondlike hoonetega. Oma nägusate uusehituste ja männisaludega on linnake väga sarnane meie Mustamäega. Erilise uhkusega räägiti seal tuumafüüsika instituudist.

Novosibirsk oma nooruse ja külalislahkusega jättis väga meeldiva mulje kaugest Siberist.

M. RAADIK,
TRÜ naiskonna liige

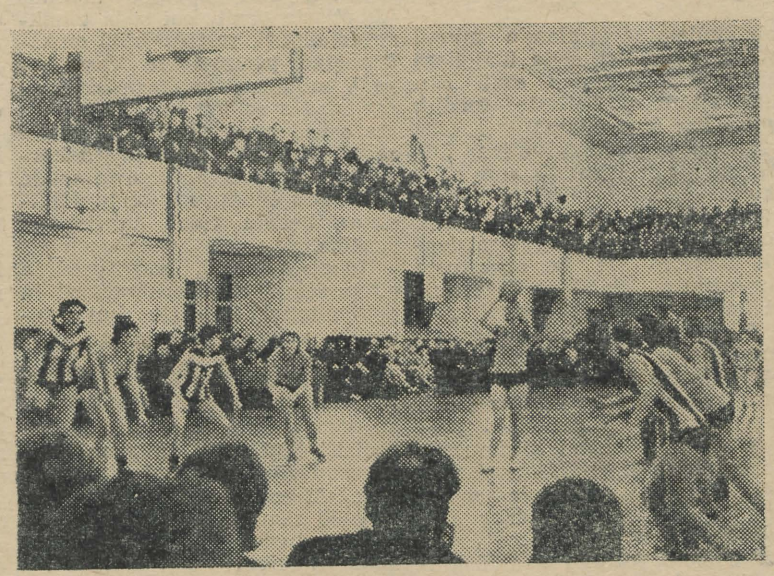

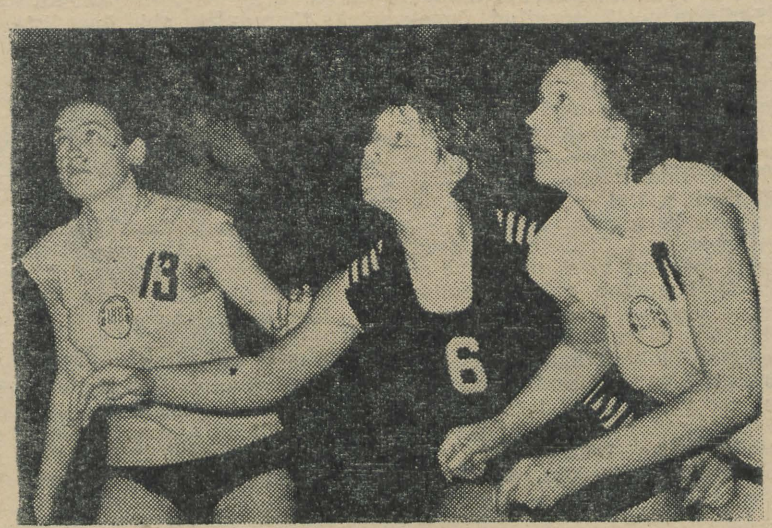

Teine koht ja finaalturniirile pääsemine on TRÜ Spordikooli tütarlaste korvpallinaiskonnale suureks saavutuseks. Siit saame järelkasvu ka ülikooli korvpalluritele.

Fotol (ülal): mängus Volgogradiga on tartlastel sooritada vabavise.

*

Enne esimest turniiri sai meie naiskond oma võimeid võrrelda ainult Riia TTT naiskonnaga. Fotol paremal moment mängust.

EKSAMID!
EKSAMID!
EKSAMID!

KUIDAS LÄHEB...

...Ajaloo-Keeleteaduskonnas?

«Üldiselt lähevad hästi. Seda eelkõige ajaloo- ja lääne filoloogia osakonnas, kus silmapaistvalt debüteerivad I kursused. Ühtegi rahuldavat pole seni kommunistliku töö õpperühmas — inglise filoloogia osakonna IV kursusel. Tublid on prantsuse filoloogid ja bibliograafid.

Üksikuid mitterahuldavaid hindeid esineb vene filoloogia ja eesti filoloogia osakondades. Siin on ka üks ebaõnnestunud eksam tänapäeva eesti keelest, millega esimesel katsel ei tulnud toime tervelt 7 IV kursuse üliõpilast.

Nagu näitavad kogemused, jäävad raskemad eksamid ja kesisemad hinded sessiooni lõppu. Seepärast peame meeles vanasõna: «Ära hõiska enne õhtut!», kuid loodame seejuures kõige paremat,» sõnas meile prodekaan H. Palamets.

...Füüsika-Matemaatikateaduskonnas?

«Meil kulgeb eksamisessioon normaalselt. Üldistusi teha pole veel võimalik, sest sooritatud on kursustel põhiliselt üks eksam. Prognoos edaspidiseks on niisama raske kui ilmaennustus, sest ikkagi võib esineda muutlikku ilma. Üht võib aga kindlasti öelda, et keemiaosakonna V kursus on eksamisessiooni lõpetanud ja mitte halbade tagajärgedega, füüsikaosakonna IV kursus aga asub aruandlusele alles veebruarikuu keskel,» saime vastuseks prodekaan R. Tanilt.

...Bioloogia-Geograafiateaduskonnas?

Tulemusi on veel vähevõitu, enamikul kursustest on sooritatud üks eksam.

Geograafiaosakonna V kursusel on «väga häid» saanud matriklisse üliõpilased V. Kraav, E.-M. Veske, A. Allpere, M. Sein, E. Visnapuu jt.

I kursuse geograafidel on möödas NLKP ajaloq eksam. Ülekaalus olid «neljad», silma paistsid T. Kallaste, T. Kallejärv, A. Liitmäe.

Bioloogiaosakonna IV kursusel on eksamitulemused kõikuvad.

Geoloogiaosakonnast tõstis dekaan H. Viiding selle sessiooni tulemuste põhjal esile J. Kirsi (I k.), E. Kirsi, A. Lepistot ja K. Rieti (III k.).

JÄTKAME MÕTTEVAHETUST

«Kas eksamid on vajalikud?»

Kõrgema õppeasutuse ülesandeks on valmistada rahvamajanduse ja riigi kultuurielu jaoks küllaldaselt kvalifitseeritud avara silmaringiga mõtlemisvõimelisi spetsialiste. Seda peab garanteerima õppeplaan ja üliõpilase töö kontrollimise süsteem ülikoolis õppimise ajal. Artiklis «Kas eksamid on vajalikud» vaadeldakse põhiliselt kontrollimise süsteemi ja tehakse järeldus, et eksameid üliõpilaste teadmiste kontrollimiseks ei ole vaja. Autorite arvates tuleb eksamid asendada nende artiklis nimetatud nelja kontrollimise vormiga (tentaamen, seminar, kollokvium ja vestlus), neist osa on sellised, kus üliõpilase teadmisi hinnatakse. Peab ütlema, et need õppetöö kontrollimise vormid ei ole mingi avastus ja meie ülikooli kateedrites rakendatakse neid juba vist sellest ajast peale, kui ülikool eksisteerib. Mistahes õppejõud, kes vähegi oma asja tõsisemalt võtab ning kes peale teoreetiliste distsipliinide lugemise tegeleb ka praktikumide juhendamisega, võib enamikul juhtudel enne eksamit suure tõenäosusega «ennustada», millise hinde üliõpilane eksamil saab. Eranditest räägitakse ja neid arutatakse kateedrites nagu suursündmusi.

Kahekümneminutiline eksam ei võimalda muidugi kontrollida, kas üliõpilane valdab täielikult kogu faktilist materjali. Seda ei suuda ka kolm niisama pikka vestlust, kuid eksam võimaldab siiski saada pildi sellest, kas üliõpilasel on ülevaade kursusest kui tervikust, kas ta suudab antud kursuse ulatuses fakte üldistada ja neist järeldusi teha. Selleks muidugi ei tohi eksamiküsimused olla aine programmist üksikud väljavõtted, vaid peaksid haarama ja sisaldama mitmetes erinevates kursuse lõikudes käsiteldavat materjali. Seda on arvatavasti kõige kergem teha erikursuse omandamise kontrollimisel.

Sedalaadi eksam on mõeldav muidugi ainult siis, kui kursus on üliõpilase poolt omandatud tervikuna (mitte osana sellest). Niisugune kontroll õppejõu poolt on aga tingimata ka vajalik, sest ainult see võimaldab kindlaks teha, kuidas üliõpilane orienteerub kogu kursuse materjalis ja mida ta selle materjaliga peale oskab hakata. Et üliõpilased tunnevad küllalt hästi faktilist materjali (arve, üksikuid valemeid jpm.), on tavaline nähtus. Füüsikaosakonna õppejõududel on aastatepikkused kogemused selles, et kõige raskem on üliõpilastel orienteeruda just kursuses tervikuna. Ja just sellise teadmiste terviklikkuse ja üldistamisoskuse kontrolli osas on raske eksamit ja eksaminaatorit asendada ükskõik millega.

Tuleb muidugi nõustuda, et meie semestrite ja sessioonide süsteem on ebapraktiline. See põhjustab tormamist, pealiskaudsust, isegi vaimset väsimust ja halvemal juhul ka psüühilisi häireid üliõpilaste hulgas. Pidades vajalikuks eksamite süsteemi edasist säilitamist, arvan, et on vaja teha mõningaid muudatusi semestrite ja sessioonide järjestuses. Näib tõepoolest olevat vajalik, et praegu praktiseeritavad sessioonid tuleks likvideerida. Selle asemel tuleks lubada üliõpilasel eksameid sooritada kogu semestri vältel. Tingimata vaja-

(Järg 2. lk-l.)

Muljeid Moskva-reisilt

Möödunud aasta oktoobri lõpul külastasin mõnd Moskva keeleõpetuslikku asutust, et teada saada, missugused on uusimad metoodilised suunad, mida siis juurutada meie ülikoolis. Moskvalased kohtlesid mind neile omase suure külalislahkusega ja andsid Tartusse kaasa peale heade soovide ja praktiliste nõuannete rohkesti metoodilist kirjandust ja näidiseid uutest õppevahenditest. Ühtlasi tekkis pealinna kolleegidel huvi meie töövõtete ja metoodilise kirjanduse vastu, mis on koostatud TRÜ õppejõudude poolt.

Eelkõige viibisin V. I. Lenini nimelises Moskva Riiklikus Pedagoogilises Instituudis, mis tunnb olevat keeleõpetuse metoodika alal saavutanud enam kui teised. Sealse helitehnika laboratooriumi juhataja V. A. Voitkevitš näitas kõike üksikasjaliselt, eriti hiljuti valminud poolkabiinidega fonosaali, mis on kõige täiuslikum Nõukogude Liidus. Selles saalis on lahendatud andekalt rida probleeme: üksikud töökohad on osaliste vaheseintega üksteisest küllaldaselt eraldatud, nii et kõik üliõpilased saavad samaaegselt valjusti rääkida. Igas kabiinis on magnetofon, millele saab kvaliteetselt salvestada eeskujumaterjali, üliõpilase kõnet ja neid vaheldumisi kuulata. Samaaegselt valmistatakse koopia originaallindist 40 üliõpilasele. Mugavate peatelefonide külge on vibuga kinnitatud väike mikrofon, mis asub suust kogu aeg ühtlasel kaugusel ja võtab vastu ainult selle isiku häält. Passiivsete töövormide jaoks on avaras saalis arvukalt laudu, kus igas töökohas saab valida 8 programmist soovitava. Neid programme annavad helitehnikud aparaadiruumist, kust laenutatakse ka helilinte üliõpilastele ja õppejõududele individuaalseks kasutamiseks. Igal aastal saab helitehnika laboratoorium täienduseks 200 km uut magnetofonilinti. Laboratooriumi koosseisus on teenindavat personali 16 töötajat.

Maurice Thorez'i nimelisest I Moskva Riiklikust Võõrkeelte Instituudist sai meie võõrkeelte osakonnale huvitavat materjali tõlketeooria ja -praktika alalt, stilistika konspekte ja mitmesuguseid näitlikustamise kogemusi. Eriti meeldis nende uue tõlkekabineti sisustus, kus oli 10 uut tüüpi lihtsat õpimagnetofoni. Niisuguse magnetofoni käsitsemine on lihtne, sest keeleõppija opereerib ainult ühe lülitiga: edasikäik — stopp — tagasikäik. Kahes kinoklassis vaadati spetsiaalselt keeleõppimiseks valmistatud filme. Diafilme demonstreeriti diafoni abil. Diafon on diaprojektori ja magnetofoni baasil loodud uus seade diafilmide ja saatetekstide sünkrooniliseks esitamiseks. Lahked metoodikud tutvustasid uusimat metoodika-alast kirjandust ja suundi. Hästi sisustatud instituudi moodsas kohvik-sööklas puhusime juttu tartlase Vello Hüvaga, kes õpib seal itaalia keelt peaainena.

Kõrgemate koolide keskkinolaboratooriumis on viimasel ajal koostatud ja suure tiraažiga paljundatud õppefilme mitmesuguste ainete õpetamise soodustamiseks. TRÜ sai varuda sellest laboratooriumist kõik filmid.

Stuudios «Diafilm» on välja töötatud ja massiliselt tootmisse juurutatud diafilmid, milledega koos on saadaval saatetekstid helilintidel ja -plaatidel. Saime täieliku komplekti niisuguseid uut tüüpi diafilme.

Üleliidulises Riiklikus Võõrkeelse Kirjanduse Raamatukogus tutvustasin Moskva keeleõpetajatele kogemusi, mis on meie ülikoolis diafilmide valmistamise ja rakendamise alal. Pärast ettekannet toimunud arutelu käigus selgitasime, kuidas diafilmid võiksid edaspidi õpetajaid senisest enam õppetöös aidata. Raamatukogutöötajad lubasid meile süstemaatiliselt saata uuemat metoodilist kirjandust võõrkeeltes.

O. HAAS

Esinesid naisvõimlejad

Iga sügissemestri lõpul teevad ülikooli naisvõimlejad arvestuslikul esinemisõhtul kokkuvõtte tööst. Möödunud aasta lõpul toimunud võimlemisõhtul esines kokku 18 rühma, milledest üht näeme kõrvaloleval pildil. Naistevõimlemine on meie ülikoolis saavutanud massilise ulatuse. Selle ala harrastamisest võtab osa neli ja poolsada tütarlast. Peale hea rühi ja vajalike kehaliste omaduste arendamise jõuavad paljud teha edusamme ka meisterlikkuses. Nii näiteks täitsid möödunud semestril vanemõpetaja E. Kudu õpilased Gluuni Kuura, Heidi Rattur ja Helle Lepiksoo (raviosakonna V kursuselt) II spordijärgu, kuna Lilja Vestre õpilased Evi Mootse, Aita Teder ja Liis Saarman (Ajaloo-Keeleteaduskonnast) jõudsid III spordijärguni.

Kevadsemestril alustatakse vabariigi 25. aastapäeva tähistamiseks toimuvate Tartu II spordimängude kavade õppimist. Neist Tartu linna suurimatest võimlemispidustustest tahab ülikooli naistevõimlemise osakond osa võtta täies koosseisus. Selleks edu uuel aastal!

B. MATVEI

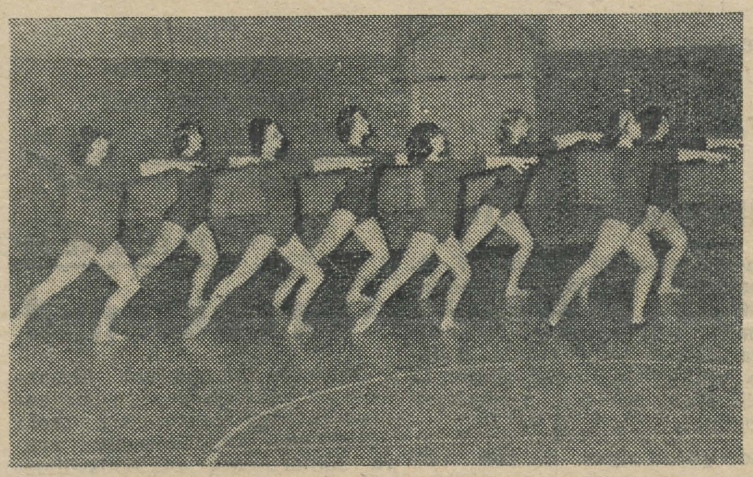

«Kas eksamid on vajalikud?»

(Algus lk-l 1.)

likuks nõudeks võiks näiteks seada seda, et üliõpilane sooritab semestri (võib-olla ka õppeaasta) jooksul teatud kindla hulga eksameid. Eksamite koguarv võiks senisest väiksem olla. Praegu näiteks on õppeplaani järgi füüsikutel matemaatilises analüüsis neli eksamit, füüsikas viis eksamit, NLKP ajaloos kaks eksamit. Ilma suurema kahjuta võiks nende eksamite arvu vähendada poole võrra. Füüsikas näiteks jätsimegi juba ühe eksami ära ja see ei madalda sugugi üliõpilaste teadmiste taset.

Eksamite ennetähtaegne sooritamine on ülikoolis olnud ammust aega harilikuks asjaks. Lubades üliõpilastel eksameid sooritada vabalt kogu semestri jooksul, stimuleeriksime neid veelgi enam kui praegu töötama kirjandusega, uurima algallikaid. Kartus, et üliõpilased sel juhul ei võta osa loengutest, on õigustatud siis, kui vastavad loengud ei paku üliõpilastele huvi, või kui eksameiks ettevalmistatava aine maht on nii suur, et ei jäta üliõpilasele enam muuks tööks aega. (Kahjuks mõned õppejõud tõesti planeerivad oma ainete mahu nii suure, et selle korralikuks omandamiseks ei piisa isegi terve semestri tööst.)

Eksamite kõrval tuleb muidugi kogu aeg kontrollida ka üliõpilaste faktilisi teadmisi ja oskusi neid teadmisi praktiliselt rakendada. Siin võiks laialdaselt rakendada teste, elektroneksaminaatoreid jms. Põhiline teadmiste kontroll toimugu aga siiski õppejõu poolt eksami käigus. Seejuures ei ole sugugi õige eksami aega piirata 20—30 minutiga. (Tunnistagem ausalt — kes siis saab selle ajaga hakkama! Minul läheb küll paar korda rohkem aega.)

Ei tohiks ka eriti taunitav olla eksami mitmekordne ümbertegemine, kui õppejõud või üliõpilane ise ei ole eksamitulemustega rahul.

Eksamitest võiksime loobuda siis, kui korraldaksime kõrgema õppeasutuse töö ümber ja viiksime ta keskkooli töö metoodilisele tasemele, kus õpilase iseseisva töö osa on suhteliselt väike.

Tuleb siiski arvestada, et põhiliseks töö vormiks ülikoolis on üliõpilase iseseisev töö. Loeng on ju ainult teatud abi üliõpilasele õpitava materjali kergemaks kättesaamiseks. Igasuguse iseseisva töö kontroll on aga alati olnud eksam (ükskõik, kas me seal siis paneme hinde või mitte, ja ükskõik, kas me seda teeme üks või mitu korda antud aine omandamise perioodil).

Vanasõna ütleb: enne ei maksa vana kaevu sülitada, kui uus valmis ei ole. Ma arvan, et arutelu aluseks võetud artikli autorid ei sihtinud õigesse suunda. Selle asemel, et arutada ja kritiseerida eksamite metoodikat, otsustati otsekohe eksamitest lahti saada. Tegelikult aga ka nende artikkel näitab, et saadi lahti ainult hindepanemisest, mitte eksamist.

K.-S. REBANE,
TRÜ eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja

Kõne all olid kaasaegse bioloogia küsimused

6. ja 7. jaanuaril toimus Tartus informatsiooniline nõupidamine «Kaasaegse bioloogia küsimusi». Selle ülesandeks oli tutvustada laiemat üldsust (kõrgemate õppeasutuste õppejõude, teaduslikke töötajaid, kooliõpetajaid ja üliõpilasi) mõningate bioloogia ja geneetika sõlmprobleemide teaduslikult ja metodoloogiliselt korrektse käsitlusega.

ENSV TA tegevliige prof. H. Habermann kõneles mõtlemise süsteemist bioloogias, TRÜ geneetika ja darvinismi kateedri juhataja U. Pavel rääkis geneetika ees seisvatest ülesannetest, TRÜ dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedri dotsent T. Loit esines teemal «Põhilised idealistlikud ja metafüüsilised suunad kaasaegses bioloogias».

Järgmisel päeval kuulati kolme ettekannet. TRÜ geneetika ja darvinismi kateedri assistent H. Kallak kõneles evolutsiooniteooria õpetamise olukorrast kõrgemas koolis, ENSV TA Zooloogia ja Botaanika Instituudi sektorijuhataja K. Paaver valgustas liigitekke küsimusi ja TRÜ meditsiini kesk-laboratooriumi juhataja K. Põldvere tegi ettekande meditsiinilisest ja somaatilisest geneetikast.

DEKAANID ARVASID, ET...

TRÜ õppeosakond ja komsomolikomitee õppesektor pöördusid 1964. a. detsembris kõigi teaduskondade dekaanide poole järgmiste küsimustega:

1. Milliseid 1963/64. õppeaastal üliõpilaste poolt tehtud ettepanekuid arvestati käesoleval semestril õppetöö korraldamisel ja uute õppeplaanide koostamisel? Milliseid ettepanekuid ei olnud võimalik rakendada? Miks?

2. Kas õppetöö analüüsimine üliõpilaste poolt õigustab end?

3. Millist abi ja millistes vormides te ootaksite komsomoliorganisatsioonilt õppetöö ja distsipliini küsimustes?

Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan J. Peegel:

1. On arvestatud ettepanekuid nädalakoormuse reguleerimiseks ja eksamite paigutamiseks.

Ei olnud võimalik rakendada ühiskonnateaduste mahu (originaalkirjanduse hulga) piiramist.

2. Õigustab. Ainult arvamusi peaks korjama rohkem (ka erialagruppide kaupa) ja mitte vastustena üldises laadis küsimustele.

3. Ootaksime rohkem komsomoliaktiivi enesealgatust, õppetöö ja distsipliini regulaarset ja süstemaatilist silmaspidamist. Seni pole olnud vist ühtegi juhtumit, kus metoodilisele komisjonile või dekanaadile oleks esitatud probleem n.-ö. «altpoolt».

Kehakultuuriteaduskonna dekaan F. Kudu:

1. Möödunud õppeaastal ei teinud üliõpilased üldse ettepanekuid õppetöö korraldamise kohta.

2. Nagu kogemused näitavad, saab komsomoliorganisatsioon võitluses põhjuseta puudumiste vastu väga palju ära teha.

Arsteteaduskonna prodekaan H. Vahter:

1. Üliõpilaste poolt tehtud ettepanekute alusel on õppetööst osavõtu kontroll pandud komsomoligrupile, mida kontrollib kursuse büroo õppesektor. Eksamite ümbertegemise loa saamine toimub eelneva kooskõlastamisega teaduskonna komsomolibüroos. Rakendati veel rida teisi ettepanekuid.

Ei olnud võimalik pikendada talvist eksamisessiooni üliõpilaste õppevaheaja arvel ja võtta 1965. a. rotaprindiplaani mõnda üliõpilaste poolt soovitud õppematerjali, sest ettepanekud tehti alles siis, kui plaan oli teaduskonna nõukogus kinnitatud. Need planeerime 1966. aastasse.

Ei olnud võimalik anda vabakuulamise õigust aktiivsetele ÜTÜ liikmetele, sest ÜTÜ töö ühel erialal ei tohi toimuda õppetöös teiste erialade arvel.

(Õppesektori märkus: seda õigust loengute vabakuulamine ei annagi. Loengute vabakuulamise õiguse saamise **põhiliseks eelduseks** on kättesaadava materjali iseseisev läbitöötamine ja üliõpilane, omandanud loengukursuse või üksikud teemad iseseisvalt, võib vabanevat aega kasutada tööks ÜTÜ liinis või ühiskondlikuks tööks. Loengute vabakuulamine ei alanda mingil määral nõudmisi selle üliõpilase suhtes. Kriteeriumiks saab siin olla ainult üliõpilaste teadlik suhtumine õppetöösse.)

2. Õppetöö analüüsimine üliõpilaste poolt õigustab end täielikult.

3. Senisest suuremat abi ootaks komsomoliorganisatsioonilt kontrolltööde ja arvestuste planeerimisel ja koordineerimisel kateedrite ja dekanaadiga.

Füüsika-Matemaatikateaduskonna prodekaan R. Tani:

1. Eelmisel aastal tegid üliõpilased väga vähe ettepanekuid. Rakendasime ettepanekuid peamiselt tehnilist laadi küsimustes. Mõningaid sisulisi küsimusi polnud võimalik lahendada seoses uute õppeplaanide kehtestamisega.

2. Õppetöö selline analüüsimine õigustab end täielikult.

3. Komsomoliorganisatsioonilt ootaks tõhusamat abi õppedistsipliini rikkujate suhtes, mahajääjate abistamiseks ja korralekutsumiseks.

Bioloogia-Geograafiateaduskonna endine dekaan H. Miidla:

1. Esines ka mitteasjalikke ettepanekuid. Tervet rida ettepanekuid saaks lahendada tootmisnõupidamistel või kooskõlastada õppejõududega, näit. pretensioonid loengu tempo, raskemate küsimuste selgitamise kohta jne. See oleks operatiivsem.

Üliõpilaste ettepanekul arutati läbi ja tehti vajalikud muudatused loomakasvatuse aluste ning taimefüsioloogia loengutes. Biomeetria viidi üle vanemale kursusele, et aine oleks üliõpilastele paremini mõistetav.

Arvestamata on jäänud ettepanekud üleülikooliliste ja käskkirjaliste ainete osas. Kahtlemata õigustab end õppetöö analüüs üliõpilaste poolt, kui seda tehakse asjalikult, sest õppetöö on kahepoolne protsess ja õppejõud peab mingisuguse «tagasisideme» saama. Ka selline kriitika on üks «tagasisideme» vormidest. Kuid sageli kalduvad üliõpilased korrektsest vormist kõrvale ja nende märkused tunduvad «materdamisena». Sellele tuleb tähelepanu juhtida.

Kõik märkused, soovitused ja ettepanekud olgu konkreetsed ja põhjendatud (niipalju kui võimalik), sest üldsõnalistest märkustest on raske vajalikke järeldusi teha.

3. Komsomoliorganisatsioon hoolitsegu esmajoones kõrge õppedistsipliini eest, mis on hea õppeedukuse esimeseks tagatiseks. Alles siis tuleks minna õppetöö sisulisele analüüsimisele.

Majandusteaduskonna prodekaan H. Siigur:

1. Arvesse on võetud üliõpilaste ettepanekuid dubleerimise vältimiseks erinevates õppeainetes, teatud õppeainete läbivõtmiseks enne tootmispraktikale minekut, materiaalse baasi parandamiseks, masinakirja fakultatiivkursuse korraldamiseks, õpetamise metoodika parandamiseks (üksikute aineosade selgem esiletoomine, praktikumide ja loengute vahekord, kollokviumide korraldamine, esitamise viis), ettepanekuid eksamite ettetegemise osas, samuti sessiooni pikendamiseks jt. On arvestatud üliõpilaste soove ja tähelepanekuid ainete kalenderplaanide ja graafikute koostamisel. Mõnedes raskemates ainetes (näiteks raamatupidamine, majandusliku tegevuse analüüs jt.) on suurendatud üliõpilaste soovil aine paremma omandamise huvides auditoorset tööd, vähendades vastavalt iseseisvaks tööks antava materjali hulka. Neis ainetes on organiseeritud paljundatud abimaterjale. On arvestatud lõpetanute ja praktikute ettepanekuid teatud probleemide sisu kujundamisel ja sügavuse andmisel.

Arvesse ei ole võetud ettepanekuid õppeprogrammide ja -plaanide **oluliseks** muutmiseks ja nõudmiste alandamiseks, milleks teaduskonnal pole õigust. Pealegi kõrvaldab uus õppeplaan rahanduse eriharus põhilise osa varem esinenud puudusi (ainete järjekord, üld- ja eriainete suhe jne.).

2. Õppetöö analüüsimine üliõpilaste poolt õigustab end, eriti, kui nad teadlikult lähtuvad õppeplaanidest ja -programmidest, mitte aga «kergema vastupanu» seisukohast.

Eriti võiks märkida üliõpilaste osa suurenemist puudumiste arvu vähendamisel. Seetõttu on tunduvalt vähenenud põhjuseta puudumiste arv teaduskonnas. Sügavamalt peaksid aga üliõpilased analüüsima põhjusega puudumisi.

3. Õppetöö ja õppedistsipliini tugevdamine peab olema komsomoliorganisatsiooni kõigi liikmete põhiküsimuseks. Senini tundub see olevat mõnevõrra tagaplaanil.

Komsomoliorganisatsiooni (sealhulgas ka TRÜ komsomolikomitee) sisuline kontakt õppejõududega, eriti dekanaatidega peaks süvenema. Rohkem tahaks ettepanekuid kuulda komsomoliaktiivilt.

Iga komsomoligrupp peaks reageerima viivitamatult igale õppetööst mahajäämisele ja distsiplinirikkumisele ning seda täie printsipiaalsusega. Komsomoligrupp peaks jälgima, et kõik üli-

Uut teatmekirjandust

В. И. Ленин и Сибирь. Библиографический указатель. Томск 1964. 246 lk. (1282 nim.).

Словарь атеиста. Москва 1964. 271 lk.

Соревнование двух систем. Справочник. Москва 1964. 256 lk.

Развитие мировой социалистической системы хозяйства и экономическое сотрудничество европейских социалистических стран — участниц СЭВ. Библиография. (Книги и статьи 1957—1962 гг.). Москва 1964. 168 lk.

Математико-экономические методы и модели. Применение математических методов и электронных вычислительных машин в технико-экономических вопросах. Библиографический указатель. Москва—Ленинград 1964. 170 lk. (1905 nim.).

Советская медицинская гельминтология. Библиографический указатель отечественной литературы (1956—1960 гг.). Киев 1964. 288 lk.

Физика плазмы. Библиографический указатель 1955—1961. Москва 1964. 355 lk.

Д. С. Гурлев. **Справочник по электронным приборам.** Киев 1964. 520 lk.

Sületäis muljeid

Kehakultuuriteaduskonnas rakendatakse huvitavaid õppetöövorme. Viimati käisime Tallinnas õppeekskursioonil. Kahe päeva jooksul tutvusime põhjalikult vabariigi spordielu juhtivate organite tööga. Esmalt andsid huvitavat informatsiooni vabariigi spordielu organiseerimise kohta Vabariikliku Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu nõukogu esimees H. Sisask ja aseesimees K. Arusoo. Järgnesid kohtumised J. Nittimi, G. Jereti, K. Londi ja E. Teesaluga — vastavalt vabatahtlike spordiühingute «Kalevi», «Tööjõureservide», «Dünamo» ja «Jõu» kesknõukogude esimeestega. Eriti huvitavaks kujunes kohtumine «Jõu» kesknõukogu esimehega. Saime agitatsioonimaterjale, märke ja sületäie muljeid.

Tallinnast tõime kaasa ka teatrielamuse. Uus kohtumine Tammsaarega («Inimene ja jumal») andis meile uusi mõtteid ja sundis järjekordselt imetlema suure sõnameistri loomingut.

Kehakultuuriteaduskonna
IV kursuse üliõpilased

„Meil on nii tore rühmajuht!"

«Eelmisel aastal oli meil ka rühmajuht, aga siis me tegime kõik üksi,» ütlesid Madis, Irina, Diana, Marja, Aili, Andres.

Aga tänavu? Tänavu on 5. Keskkooli VI-d klassil uus rühmajuht — Tiiu Järveots, meie II kursuse lääne filoloog.

Rühm on suur — 32 pioneeri. Peaaegu terve klass. Klassijuhataja sm. Vaga ütles, et Tiiul on pedagoogivaistu. Peale selle on Tiiul kindlasti ka fantaasiat, leidlikkust, organisaatoriannet.

Kõige toredam sel õppeaastal oli küllasõit Läti Valka pioneeridele. Õhinal rääkisid lapsed ka sellest, et Tiiu oli nende juurde kutsunud grupi oma õpingukaaslasi, kes olid käinud uudismaal.

Siis veel ühised luuremängud, viktoriinid, kinos- ja teatriskäigud.

Tavaliselt kipub poistel pioneerirühmas elu igavaks minema. Aga Madis ja Andres kinnitavad vastupidist: viktoriin olümpiamängudest, jalgpallivõistlused (millest tüdrukud kuidagi kõrvale ei tahtnud jääda), male- ja kabevõistlused, — see oli neile nagu loodud.

Igal nädalal leiab Tiiu aega, et minna Tammelinna uude koolimajja. Kindlasti pole see alati lihtne, sest üliõpilased on ju kõik ajahädas.

Kuid eks Tiiule ole vast kõige suuremaks tunnustuseks laste sõnad: «Meil on nii tore rühmajuht!»

R. TIMAK

ASTA HIIR

* * *

Armastasin rohelist — roheliselt helgib vesi,
kui ta on puhas ja sügav.
Armastasin punast — punaselt koidab päev,
punane on hommikuvärv.
Armastasin sinist — ainult sinises taevas on päike.
Armastasin kollast — kollase paela sidus ema pühapäeviti
mu juustesse.
Armastasin halli — hall on igatsus.
Hallid on sinu silmad.

ARMASTAN VALGET — sest valget saab muuta
roheliseks,
punaseks,
siniseks,
kollaseks,
ka halliks...

PIIBE UIP

* * *

Ma tihti tunnen — olen lõngakera,
mind keegi kaldus teele pani veerema
ja peatuda ei oskagi nüüd enam,
Kas jään ma nii veel kauaks keerlema?

Siis igal pöördel kaotan kallist lõnga,
jään selletõttu aina väiksemaks
ning ühel lihtsal hetkel juhtub nõnda,
et jäljetult ma lakkan olemast.

Kuid veerev kera otsib rohututti,
et selle juurde jääda peatuma,
ta otsib seda ainsat oma punkti,
kus oma jõuga muuta kõva maad.

Ta ihkab maasse vajutada lohku,
siis süvendada, kuni lõpeb jõud.
Ehk nii mõnd järelpõlve kujukaaslast
ta tühjast veeremisest päästa võib.

Napp kaotus

Möödunud aasta lõpupäevil toimusid Tartus Eesti NSV esivõistlused sportlikus võimlemises.

Võistlused olid väga pingelised ja näitasid rõõmustavalt palju häid tagajärgi. Tartlased küll kaotasid pealinlastele (minimaalselt), kuid tulemustega võib igati rahule jääda. (Olgu märgitud, et Tartu võistkond koosnes ainult üliõpilastest ja TRÜ Spordikooli kasvandikest.)

Nii saavutasid võimlemise mitmevõistluses prooksmedali Kehakultuuriteaduskonna üliõpilased R. Porila ja A. Joon. Esimene neist täitis sealjuures esmakordselt ka meistrijärgu.

Üksikutel aladel esines kõige silmapaistvamalt TRÜ Spordikooli kasvandik Anne Varblane, kes poomiharjutustes sai ainsa tartlasena kuldmedali. Hästi esines veel Arstiteaduskonna üliõpilane Tiit Haviko, kes saavutas «hõbedase» tulemuse harjutustes kangil ja rõngastel, A. Joon sai sama tulemuse hüpetes. Kolmandaks tulid Arstiteaduskonna II kursuse üliõpilane Tiiu Johanson vabaharjutustes, R. Porila toenghüpetes, A. Joon aga vabaharjutustes ja hooglemises.

Tahame loota, et see edu tiivustab meie võimlejaid ja et meie suur kollektiiv saab edaspidi rõõmu tunda veelgi paremate saavutustest.

U. SAHVA

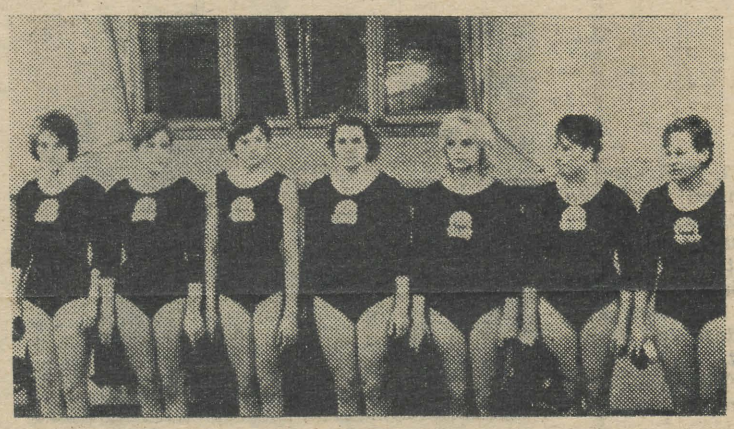

KVN

Kuidas teha edasi?

Head uut aastat kõigile klubi külastajatele ja neile, kes seda kahjuks kaasa ei teinud!

Meie suursarja I ring lõppes edukalt vana aasta sees. Käsil on puhkeperiood ja veelgi edukam esinemine eksaminaatorite ees. Kuid on aeg mõelda ka tulevikule, sest II, otsustava ringi kohtumised algavad juba veebruaris (esimesed kaks kohtumist on 14. veebruaril). Võistlust kõige leidlikuma ja lõbusama kollektiivi nimele jätkavad veel 12 võistkonda: Integraal — Eriekspress KVN, Teatrikuu 1964 — И.Д.И.О.Т, TRL — Servus, OAK — Баба эта сила, KPTPK — Commandor, 10 vihast meest — Шприц (toodud kohtumiste järjekorras), kellest parimale on ülikooli klubi poolt pandud välja sürpriis-auhind. Kohtumised jätkuvad nagu ennegi olümpiasüsteemis (vt. KVN-i tabelit komsomolikomitee teadetetahvlil). Lisaks toimuvad veel parimate isetegevusnumbrite õhtu, suur plakatite näitus ja lõbus lõpuball. Tujuküllast osavõttu!

Esimesi kokkuvõtteid: lõpuks on meil eht-üliõpilaslikult tujuküllased ja humoorikad klubiõhtud. Iga õhtu tõi isetegevuse alal esile uusi talente tulevaste teadusemeeste hulgast; leidis veel kord kinnitust, et meie üliõpilaspere on ikka leidlik naljarahvas. Kevadringis katsume rohkem tähelepanu osutada ka teadmiste saamisele ja propageerimisele KVN-i raamides (mitte enam, et kes on Surimuri...).

Seda ja teisi küsimusi (žürii, organiseeriva komitee töö jne.), mis on seotud KVN-i tulevikuga, tuleks meil kõigil koos arutada. Selleks kõigi võistkondade kaptenid või nende isiklikud esindajad ning kõik asjast huvitatud — peame pisikese pausi praegusel pingelisel põrumisperioodil ja tuleme esmaspäeval, 18. jaanuaril kell 18 TRÜ komsomolikomiteesse deviisi all «Kuidas teha edasi?»

Organiseeriv komitee

20 aastat

on möödunud ajast, millal loodi TRÜ Kehakultuuriteaduskond. Selle aja jooksul on juba 569 lõpetanut asunud tööle pedagoogidena ja treeneritena, metoodikutena haiglates või käitistes.

Teaduskonnal on praegu 5 kateedrit (tänavu moodustati lisaks spordimeditsiini kateeder) ja kehakultuurilaboratoorium.

Hulgaliselt on võrsunud tuntud sportlasi: H. Lipp, E. Abel, K. Metsur jt.

Käärikul tähistatigi ühise koosviibimisega teaduskonna juubelit.

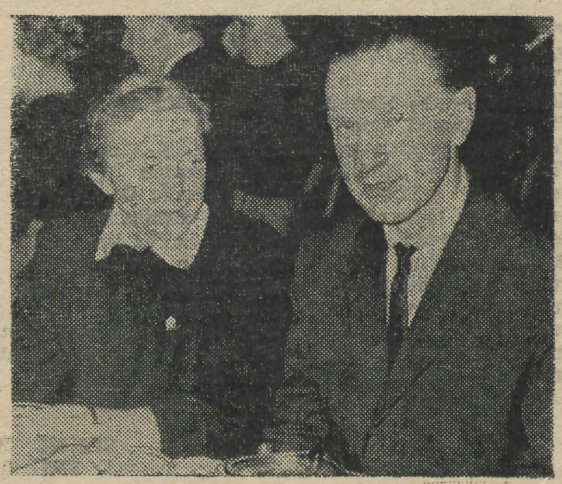

Fotol (ülal): K. Metsur võib nüüd mõnuga maitsta enda lastud põdra praadi. Kõrval: treenerid E. ja H. Abel meenutavad pingelisi aastaid.

õpilased töötaksid süstemaatiliselt, töötaksid läbi kirjandust, valmistuksid praktikumideks, seminarideks, kollokviumideks jne., sest sellest on grupil kõige parem ülevaade.

* * *

Dekaanide vastused tõime ära lühendatult. Komsomolikomitee õppesektor kasutab juhust, et tänada kõiki dekaane, eriti aga sm. Siigurit ja sm. Miidlat üksikasjalike vastuste ja komsomolitöö aadressil tehtud ettepanekute eest. Püüame neid edaspidi jõudumööda ellu viia.

Nagu näitasid kasvõi sellegi väikese küsitluse tulemused, peaksid edaspidi tunduvalt tugevnema komsomolikomitee õppesektori (aga samuti ka osakondade ja kursuste õppesektorite) sidemed dekanaatide ja parteiorganisatsioonidega. Initsiatiiv peaks siin olema kahepoolne. Hea algatuse tegi Õigusteaduskonna dekaan sm. Sildmäe, kes organiseeris regulaarsed dekaani ja teaduskonna komsomoliaktiivi vahelised nõupidamised, kus võetakse vastu küllaltki kaalukaid otsuseid. Algatus tõotab kujuneda heaks traditsiooniks ja vajaks järgimist ka teistes teaduskondades.

Lõppenud semestril püüdiski õppesektor pöörata peatähelepanu õppedistsipliini kindlustamisele, mida ka kõik dekaanid peavad õigustatult küsimuseks nr. 1. Küsimus ise on aga võrdlemisi komplitseeritud, põhinedes ühelt poolt üliõpilaste teadlikkusel ja printsipiaalsusel, millega kursusekollektiiv võitleb põhjuseta puudumiste vastu, teiselt poolt tingib halvemat või paremat õppedistsipliini ka loengute kvaliteet, kirjanduse kättesaadavus, õppeaine vajalikkus üliõpilase tulevase eriala seisukohalt jms., milliste põhjuste selgitamine ongi üliõpilaste poolt teostatava õppeainete analüüsi eesmärgiks.

Järelikult — ka õppeainete analüüs teenib õppedistsipliini kindlustamise huve ja meie arvates teeb seda isegi paremini (muidugi vaid sellisel juhtumil, kui üliõpilaste ettepanekud on põhjendatud ja neid ka ellu viiakse) kui administratiivsete meetoditega saavutatud ebahuvitaval või üliõpilastele mittearusaadaval loengul istumine. Esmajärgulise tähtsusega pole siiski see, kas üliõpilane loengul käib või mitte, vaid see, kui palju ta nendel loengutel teadmisi omandab ja kui vajalikud need talle on. Kõigile on väga hästi teada, et mõne õppejõu loengut (või ka — mõne aine loengut) kuulab alati täis auditoorium, mõnelt loengult aga eelistavad puududa esmajärjekorras just aktiivsemad ja eesrindlikumad üliõpilased. Kas võib sellisel puhul kõnelda ainult üliõpilaste distsiplineerimatusest (kõige eesrindlikumad oleksid siis ka kõige distsiplineerimatud!) ja pöörata peatähelepanu kohustuslikule 100-protsendilise loengulkäimisele?

Nagu praktika näitab, on üliõpilaste ettepanekuid mitmesuguseid ja küllaltki vastukäivaid: taotletakse nii iseseisva kui ka auditoorse töö mahu suurendamist. Kui need ettepanekud on põhjendatud, on nad ka rahuldatud. Peaasi, et ettepanekud oleksid konkreetsed ja asjalikud. Käesoleva eksamisessiooni lõpul õppesektor kursustelt eraldi õppeainete analüüse koguda ei kavatse, sest selle ülesande peab täitma vastus küsimusele: «Miks eksamisessioon läks nii, nagu ta läks?», mille õppesektori liikmed esitasid kursustele rea teiste küsimuste hulgas juba enne eksamisessiooni algust. Vastused nimetatud küsimustele peavad laekuma komsomolikomiteesse hiljemalt 10. või 11. veebruariks. Eksamite õnnestumise või ebaõnnestumise põhjuste kohta ootame üksikasjalist ja sisulist analüüsi nii õppeainete analüüsi kui ka komsomoligruppide eneste õppetöösse suhtumise analüüsi näol.

Viimasel ajal on saanud õppesektorile teatavaks fakte, et mõned kateedrid ei ole üldse saanud kätte nende aadressil tehtud ettepanekuid ega ole järelikult neist teadlikud. Üliõpilased aga ootavad vastuseid oma ettepanekutele. Seetõttu oleks vajalik, et kõigis teaduskondades kehtestataks ühtne kord üliõpilaste ettepanekute läbivaatamiseks ja lahendamiseks. Optimaalseks tuleb õppesektori arvates lugeda Bioloogia-Geograafiateaduskonna praktikat, kus dekanaat, tutvunud saabunud ettepanekutega, suunab need osakonna metoodilisele komisjonile. Viimane arutab analüüsi tulemused läbi, võtab need teatavaks ja suunab omapoolsete ettepanekute ja märkustega varustatud väljavõtetena vastavasse kateedrisse läbiarutamiseks ja seisukoha võtmiseks. Teiste teaduskondade õppejõudude puhul pöördutakse vastava metoodilise komisjoni poole. Tuleb juurutada praktikat, et kateedrid, olles võtnud üliõpilaste ettepanekute suhtes oma seisukoha, teataksid sellest tingimata vähemalt sellele kursusele, kes ettepaneku tegi, soovitav aga ka sellele kursusele, kus ainet loetakse. Sageli on õppejõududel üliõpilaste ettepanekutele kaalukaid ja põhjendatud vastuväiteid, mis ei luba ettepanekut ellu rakendada ning on ilmtingimata vajalik, et kursused oleksid neist vastuväidetest teadlikud ja saaksid neist aru. See välistab kursustel arvamuse tekkimise, nagu ei arvestaks õppejõud üliõpilaste ettepanekuid ja nagu jääksid need «niisama õhku rippuma».

M. EISLER,
ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektori juhataja

Prof. V. E. Grabar

22. jaanuaril tähistavad õigusteadlased märkimisväärset tähtpäeva — omaaegse Tartu Ülikooli rahvusvahelise õiguse professori Vladimir Emmanuilovitš Grabari sajandat sünniaastapäeva.

V. E. Grabar sündis Viinis. Noorpõlveaastad veetis ta Taga-Karpaatide Ukrainas.

Jälitatuna kohalike võimude poolt rahvuslikust vabadusvõitlusest osavõtu pärast on Grabarite perekond sunnitud evakueeruma ja valima oma uueks kodumaaks Venemaa. Pärast gümnaasiumi lõpetamist Kiievis astus V. E. Grabar Moskva Ülikooli Õigusteaduskonda. Juba õpingute ajal ülikoolis ilmnesid tema kalduvused teaduslikuks tööks. Üliõpilasena kirjutas ta auhinnatöö «Rahvusvahelised jõed», mille eest talle anti kuldmedal.

Lõpetanud ülikooli, otsustaski V. E. Grabar end pühendada teaduslikule tööle ja siirdus enda täiendamiseks välismaale, Pariisi. Pärast kaheaastast välismaal viibimist valitakse ta 1893. a. Tartu Ülikooli Õigusteaduskonna rahvusvahelise õiguse dotsendiks.

Kakskümmend viis aastat oma pikast (V. E. Grabar suri 26. novembril 1956) ja väga viljakast teadlaseelust (trükis on ilmunud umbes 140 teaduslikku tööd) töötas ta Tartu Ülikoolis, evakueerudes 1918. a. koos ülikooliga Voroneži. Pärast seda töötas ta Moskva Riiklikus Ülikoolis ja NSV Liidu TA Õiguse Instituudis. 1924. a. valiti ta Ukraina NSV Teaduste Akadeemia tegevliikmeks.

V. E. Grabar on üks vähestest tsaari-Venemaa teadlastest, kes siiralt andis oma rikkalikud teadmised noore Nõukogude riigi käsutusse. Nõukogude korra algaastail oli ta NSV Liidu välisasjade ja Väliskaubanduse Rahvakomissariaadi eksperdiks-konsultandiks ja aitas välja töötada uusi rahvusvahelise õiguse instituute, mis olid vajalikud sotsialistliku riigi rahvusvaheliste suhete korraldamiseks välisriikidega. 1922.—1923. a. toimunud Lausanne'i konverentsil oli ta Nõukogude delegatsiooni liikmeks. Ta võttis osa 1926. a. kehtestatud NSV Liidu konsulaarmäärustiku väljatöötamisest, mille alusel veel praegu korraldatakse meie maa konsulaarsuhteid välisriikidega.

V. E. Grabari poolt uuritavate küsimuste ring on väga lai. Nende hulka kuuluvad sõja- ja rahuprobleemid, rahvusvaheliste jõgede ja väinade õiguslik režiim, õhuõigus, diplomaatiline ja konsulaarõigus, rahvusvahelised konverentsid, riikide võrdõiguslikkus jt.

Kuid kõige südamelähedasemateks olid talle probleemid rahvusvahelise õiguse ja õigusteaduse ajaloo alalt. Uurimused sellest valdkonnast kindlustasid talle maailmakuulsuse.

Esimeseks ulatuslikumaks uurimuseks rahvusvahelise õiguse ajaloo alalt oli tema magistridissertatsioon «Rooma õigus rahvusvahelis-õiguslike õpetuste ajaloos» (1901). Selles töös näitas V. E. Grabar ulatusliku allikmaterjali varal, et juba Roomas tunti paljusid õigusnorme ja lepinguid, mis reguleerisid suhteid välisriikidega ja moodustavad kaasaegses mõttes rahvusvahelise õiguse. Sellega lükkas ta ümber teaduslikus literatuuris tol perioodil valitseva seisukoha, nagu vana- ja keskaeg ei tundnud rahvusvahelist õigust. Samas töös näitas V. E. Grabar, kuidas rooma õigus mitmete keskaegsete autorite (glossaatorid, postglossaatorid) vahendusel on aluseks mitmete kaasaegsete rahvusvahelise õiguse instituutide kujunemisel.

Kõige tähtsamaks V. E. Grabari õigusteaduslikuks uurimuseks on pärast tema surma trükis ilmunud ulatuslik (490 lk.) töö «Materjalid rahvusvahelis-õigusliku kirjanduse kohta Venemaal» (1647—1917) (1958. a.) Seda tööd võib lugeda tema elutööks, sest ta on kokkuvõtteks ligi 40-aastasele uurimistööle. Nagu märgivad töö vastutavad toimetajad, nimetab autor temale omase tagasihoidlikkusega teost ainult «Materjalideks». Tegelikult on ta sisult palju rikkam. Teos sisaldab üksikasjaliku analüüsi Venemaal kolme sajandi vältel rahvusvahelise õiguse alalt ilmunud teoste kohta. Peale selle esitatakse selles töös arvukalt uusi seisukohti ja andmeid nende tööde autorite ning üldse rahvusvahelise õiguse õpetamise kohta Venemaa ülikoolides. Ukraina NSV TA tegevliige V. M. Koretski märgib töö kohta kirjutatud retsensioonis, et uurimus on omalaadseks «mälestusmärgiks» vene rahvusvahelise õiguse teadusele. Tõstes esile töö suurt väärtust, märgib retsensent, et «nüüd ükski rahvusvahelise õiguse teaduse ja selle üksikute harude või probleemide uurija ei saa mööda minna sellest tööst».

Senini viimaseks tema järelejäänud suurest teaduslikust pärandist trükis ilmunud õigus-ajalooliseks tööks on möödunud aastal «Tartu Riikliku Ülikooli Toimetistes» ilmunud uurimus «Rooma termini **ius gentium** esialgne tähendus».

Teoreetilistes töödes võitleb V. E. Grabar reaktsiooniliste suundade vastu rahvusvahelise õiguse teaduses. Oma sissejuhatavas loengus Tartu Ülikoolis teemal: «Sõda ja rahvusvaheline õigus» annab ta purustava kriitika Saksamaa «raua ja vere» poliitikat õigustavate autorite seisukohtadele, kes ülistasid sõda ja õigustasid piiramatut vägivalda sõjalistes konfliktides.

V. E. Grabar nõudis sõja keelamist. Ta väidab, et «rahvusvahelise õiguse teadus on teadus rahust. Tema ülesanne — kindlustada maa peal rahu ja kõrvaldada sõjad rahvusvahelistest suhetest».

Suure osa V. E. Grabari teaduslikust pärandist moodustavad entsüklopeediates ilmunud artiklid paljude rahvusvahelise õiguse teadlaste ja nende loomingu kohta. On huvitav märkida, et Tartu Ülikooli asutamise 100. aastapäeva puhul väljaantud koguteoses on enamiku õigusteaduskonna õppejõudude elulood kirjutanud V. E. Grabar.

Kõrvuti viljaka teadusliku ja õppetööga täitis V. E. Grabar Tartu Ülikoolis ka mitmeid administratiivseid ülesandeid. Oli korduvalt Õigusteaduskonna dekaaniks (1906 ja 1915) ja pikemat aega ülikooli raamatukogu direktoriks.

Neile, kes mäletavad V. E. Grabarit, jääb ta püsivalt meelde lahke, abivalmis vanema seltsimehena, kes kunagi ei keeldunud oma abist või nõuandest.

A. UUSTAL,
õigusteaduse doktor

Ilmusid rotaprindil

V. Alttoa, A. R. Hone, O. Ojamaa, A. Trummal — XIX—XX sajandi väliskirjanikke VII. Inglise kirjandus 1871—1917. 175 lk. Hind 21 kop.

V. Alttoa, A. R. Hone, O. Ojamaa, A. Trummal — XIX—XX sajandi väliskirjanikke VIII. Inglise kirjandus. 1917—1963. 158 lk. Hind 17 kop.

U. Mereste — Indeksiteooria alused. 11 lk. Hind 16 kop.

A. Jõgi — Texts for biologists Ch. R. Darwin. 47 lk. Hind 4 kop.

M.-L. Allsalu, Ü. Haldna, M. Kanter, E. Männik, E. Pedak — Kvalitatiivne poolmikroanalüüs. Teine trükk. 226 lk. Hind 34 kop.

P. Kard — Kvantstatistika. 192 lk. Hind. 25 kop.

P. Ariste — Rootsi keele lugemik. 92 lk. Hind 10 kop.

P. Palmeos — Suomen kielen lauseoppia. 48 lk. Hind 4 kop.

H. Susi — Dual-channel exercises to «The Linguaphone English Course». 62 lk. Hind 6 kop.

O. Haas — Practice at the Language Laboratory. 100 lk. Hind 12 kop.

H. Arumaa — Silmkoest toodetud esemed ja nende kvaliteet II. 109 lk. Hind 19 kop.

A. Konsin — Toidukaupade analüüsi praktikum I. 75 lk. Hind 14 kop.

O. Kärner oli tänavu vabariigi orienteerujaist suurim medalikütt — meistrivõistlustelt kogus ta 2 kuldset, 1 hõbedase ja 1 pronksist.

Fotol: O. Kärneril on isegi maratoniorienteerumise stardis kiire.

„Sessimõtteid"

Lisaks kõigile muile voorustele evivad üliõpilased veel ühe suurepärase võime — võime unustada. On teaduslikult kindlaks tehtud, et kui peaksime meeles pidama kõike, mida me ajud on sunnitud vastu võtma, viimseni kõike, siis võiksime varsti endale ja teistele raskeid õnnetusi kaasa tuua, enne kui meid ohutusse paika jõutakse toimetada. Aga et me oskame õpitu pärast eksamit jälle ruttu ära unustada, siis meiega — peale üksikute erandite — niisuguseid hirmsaid asju ei juhtu.

Sessioon on omapärane üllatuste aeg. Sel ajal võidakse näiteks ära põlata kõige paremad südamest-tulevad soovid. Lausub esimese kursuse üliõpilane vanemale kolleegile julgustava naeratusega: «Ära sa siis läbi kuku,» ja näeb ehmatusega, kuidas teise nägu läheb tigetõsiseks — «Kas sa, hull, ei tea, et tuleb põrumist soovida? Vaat' kui nüüd tõepoolest kukungi sinu pärast läbi!» Ja roheline rebane saab jälle tudengitarkust juurde.

Võib vist ilma liialdamata öelda — sessiooni ajal k õ i k õpivad. Kus ja kuidas?

a) tuubikumis (s. o. õpperaamatukogus). Hommikul enne poolt kaheksat on seal vägev järjekord ukse taga ja kümme minutit pärast kaheksat juba raske kohta leida. Seal on need õ i g e d õppijad (ja suures osas kaugõppijad);

b) tühjades auditooriumides. Seal on need, kes õnnetul kombel mõnda raamatukogusse pole mahtunud või siis vajavad teadmiste omandamiseks suurt laia tühja ruumi enda ümber;

c) kohvikus. Üksiti või rühmiti. Seal ei ole enam nii tõsine õhkkond — kohvik on ju peaaegu alati eksamij ä r g s e k s kogunemiskohaks;

d) intritoas. Need on sessiooni ajal lausa õppimise nägu. Osa elanikke näeb välja nagu kulunud karikatuuril: mõni mähib ümber pea märga käterätti, teisel on jalad külmas vees, kolmas joob kohvi, neljas külitab konspektiga voodis, otsib raadiost «Beatler'eid» ja liigutab jalga tvistirütmis kaasa.

Eksam on seepärast tore asi, et ta näib ikka mägede taga olevat. «Täna küll veel vaatama ei hakka,-tervelt neli päeva aega!» . Ja siis ehmatamapanev ärkamine: «O-la-laa, kaks ainukest päeva veel jäänud!» Järgneb maailma kiireim meeldejätmine, pärast eksamit aga — unustamine.

Nii. Teadmised on omandatud ja suursündmus ukse ees.

«Oh issand!» — Kuigi me oleme ateistid, siseneb «õrnem sugu» tavaliselt selle parooliga eksamiruumi. Kulminatsioon on käes — pileteid laua peal rodus ja vaene valija nende ees ihuüksi. Abi pole kusagilt loota. Eksaminaatori silmad teisel pool lauda jälgivad jahedalt iga liigutust. Tagasiteed ei ole, kõik sillad on põletatud. Nagu õppefilmi aegvõttes sirutub käsi laua poole ja teeb saatusliku liigutuse. Nüüd võib järgneda kas kergendusohe, ehmatuskarjatus või hädine naeratus. Tihti ei järgne üldse midagi.

Ja nüüd läheb lahti võitlus, mille võitmiseks on peale loomuliku intelligentsi ka veel teadmisi ja oskusi tarvis. Selle võitluse käigust on tingitud eksamiruumist väljuja ilme, näiteks:

a) rõõmu varjav: «Polnud midagi teha, juhtus hea pilet . . .»

b) äärmiselt üllatunud: «Näe imet, läbi kukkusin»;

c) ebameeldivalt üllatunud: «Jälle viis . . .»

d) nördinud: «Päh! Kukepea!»

e) täiesti tavaline.

Meie üliarmsa ülikooli paljud m e e s tudengid võivad pärast öelda: «Lõpetasin ülikooli juhuse ja tüdrukute abiga. Meid oli vähe — meid hoiti. Küsisid konspekti — anti, pilgutasid silma — öeldi ette, palusid mõningaid notiitse — said viivitamatult.»

Hästi oskavad öelda!

Veel spikritest. Ega see vist küll ole üliõpilaste teadlikkuse küsimus, need on ikka niisama kaua olemas kui eksamidki. Ja mõnda põhjalikku spikrisüsteemi võiks kirjandusmuuseumis säilitada meist õnnelikumatele järeltulevatele põlvedele, kes ei oska aimatagi, et veel 20. sajandil eksisteeris kõrgema kooli peal julm inkvisitsioon — eksamid.

Üks «inkvisitsiooni» ohver

SUUSKADELE!

TRÜ suusaspordi massiürituste kalenderplaan 1964/65. õppeaastal

Tartu — Vorbuse matk	17. I	65
Tartu — Elva matk	7. II	65
Kääriku — Vana-Otepää matk (KKT II k.)	**24. I**	**65**
Vorbuse matk (AK ja Õ)	**11. II**	**65**
Vorbuse matk (õppej., teenist., üliõpil.)	**14. II**	**65**
Kääriku — Kuutsemäe matk (KKT I k.)	**14. II**	**65**
Vorbuse matk (FM ja BG)	**16. II**	**65**
Vorbuse matk (A)	**18. II**	**65**
Vellavere matk (AK, FM, BG)	**21. II**	**65**
Tartu — Kääriku matkamaraton	21. II	65
Massiline märkesuusat. võistlus Nõukogude armee aastapäeva tähistamiseks Tähtveres	**23. II**	**65**
VTK võistlused (spordiosakonnad)	**25. II**	**65**
Vellavere matk (A ja Õ)	**28. II**	**65**
TRÜ spartakiaadi suusat. võistlused	**2.—3. III**	**65**
Kääriku — V.-Munamäe matk (KKT III k.)	**3. III**	**65**
VTK võistlused (spordiosakonnad)	**4. III**	**65**
Tervistav spordilaager Käärikul (AK V k.)	**1.—6. III**	**65**
TRÜ Tartu — Kääriku matkamaraton	**6.—7. III**	**65**
Suusapäev (ajaloo- ja bioloogiaosak., Õ)	**9. III**	**65**
Suusapäev (geograafiaosak. ja raviosak. I ja II k.)	**11. III**	**65**
Tervistav spordilaager Käärikul (A VI k).	**13.—9. III**	**65**
«Kääriku mängud» (teaduskondade võistkonnad)	**20.—21. III**	**65**
Suusapäev (füüsika- ja vene fil. osak. ja raviosak. V k.)	**23. III**	**65**
Suusapäev (raviosak. III ja IV k.)	**25. III**	**65**
Suusapäev (inglise fil., farmaatsia- ja stomatoloogiaosak.)	**28. III**	**65**
Suusapäev (saksa, eesti, prants. fil. ja FM ped. osak.)	**30. III**	**65**
Suusapäev (keemia-, matemaatika- ja raviosak. vene rühmad)	**1. IV**	**65**

ELKNÜ TRÜ Komitee
TRÜ Spordiklubi

TRÜ orienteerumisjooksu edetabel

Naised

1.	E. Märtin	KKT	249	(—)
2.	M. Pajuste	AKT	198	(4)
3.	E. Abel	KKT	198	(5)
4.	T. Liblik	BGT	193	(9)
5.	A. Tingas	MFT	193	(7)
6.	A. Palge	MFT	193	(3)
7.	A. Tuhkanen	BGT	124	(16)
8.	M. Paju	BGT	112	(—)
9.	U. Noodla	MFT	108	(—)
10.	M. Luik	ÜSK	100	(10)
11.	T. Luks	ÕMT	99	(—)
12.	H. Engel	MFT	77	(—)
13.	H. Tallo	KKT	74	(11)
14.	I. Vasarik	BGT	48	(—)
15.	E. Kudi	AKT	45	(—)
16.	L. Uiboaed	ÕMT	44	(—)
17.	E. Freiberg	BGT	41	(—)
18.	R. Kaasik	AKT	35	(—)
19.	J. Virkunen	BG	33	(—)
20.	T. Oppar	BG	32	(—)

Mehed

1.	O. Kärner	FMT	241	(4)
2.	A. Kivistik	KKT	233	(1)
3.	I. Kask	ÜSK	182	(2)
4.	V. Raudsepp	BGT	164	(8)
5.	H. Abel	ÜSK	156	(6)
6.	A. Kutsar	ÕMT	115	(32)
7.	R. Meijel	AKT	60	(19)
8.	J. Karu	FMT	56	(—)
9.	L. Atspool	AKT	49	(—)
10.	I. Tammeraid	FMT	44	(10)
11.	A. Reede	ÕMT	41	(28)
12.	A. Pind	KKT	34	(9)
13.	R. Suija	AT	30	(—)
14.	E. Lõhmus	ÜSK	22	(—)
15.	T. Tammet	FMT	20	(11)
16.	J. Kreis	FMT	20	(—)
17.	A. Raik	BGT	19	(—)
18.	J. Aavakivi	ÜSK	18	(—)
19.	O. Pihlak	FMT	15	(—)
20.	M. Lepik	FMT	15	(—)

Märkus: sulgudes on toodud koht eelmise aasta tabelis.

KESK- JA VANEMAEALISED!

Käesoleva aasta talvel on ette nähtud nii üleliidulises kui ka meie vabariigi ulatuses tervisespartakiaad kesk- ja vanemaealistele. Nimelt toimub arvestus 25-aastaste ja vanemate naisning 30-aastaste ja vanemate meessoost kehakultuurlaste osas. Arvesse võetakse üritustest osavõtnute protsendi suhet kogu töötajate arvuga.

Tervisespartakiaadi kohustuslikeks aladeks on tootmisvõimlemine, suusatamine ja uisutamine. On lubatud lihtsustada võistlusmäärusi. Arvesse lähevad kõik käesolevas ajalehes avaldatud talvise kalenderplaani matkad ja võistlused kui ka kõik teised teaduskondade-, osakondade- ja kursustesisesed sportlikud üritused, millest andmed jõuavad TRÜ Spordiklubisse. Talvise tervisespartakiaadi juhendiga võib tutvuda TRÜ Spordiklubis.

Spordiklubi

Palju õnne,
AIDE VAHER
ja
RAUL MIKMANN!
V kursuse vene filoloogid

Avaldame südgavat kaastunnet Sirje Morozovale

EMA

surma puhul.

Kursusekaaslased

Carissimis commilitonibus

ENE VALGMA
et
REIN TAMMUR

laetas nuptias conciliantibus congratulatur cursus novissimus almae medicinae facultatis

Õnne!
Õnne!

SILVI VILLO
ja
JUHAN PÜVI!

Geoloogid

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 242. MB 00210.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Reedel, 12. veebruaril 1965

Nr. 2 (612) XVIII aastakäik

LOODAME, ET AITAB...

Nüüd, kus kõrgemate koolide ja teaduslike asutuste sidemed järjest laienevad, on ka paljude meie ülikooli õppejõudude ja aspirantide teadusliku uurimistöö eduks lähetused teistesse Nõukogude Liidu vabariikidesse vajalikud. On muutunud vajaduseks vastastikune teaduse saavutuste ja kogemuste vahetamine. Teaduslike komandeerimissummade nappus TRÜ-s on sageli takistanud meie õppejõudude osavõtmist väljaspool Tartut toimuvatest tähtsatest teadusalastest üritustest.

TRÜ partei- ja riigikontrolli kaastöögrupp kontrollis teaduslike komandeerimissummade kasutamist ja jaotamist ning konstateeris, et lähetusteks eraldatud summa — 16 tuhat rbl. aastas on ebapiisav, et seni kehtinud sellegi summa jaotamise kord ei taga kõige otstarbekamat ja efektiivsemat kasutamist. Jaotamist teostas teadusala prorektor. Teaduskonnad ja kateedrid sellest osa ei võtnud, komandeeringute planeerimist ei olnud, summade jaotamine teaduskondade vahel oli ebavõrdne, plaaniliste töödega seoses olevateks lähetusteks jäi väga vähe võimalusi, sest suurem osa summadest kulutati teaduslikele konverentsidele ja nõupidamistele sõitmisteks. Summade kulutamine aasta lõikes oli ebaühtlane.

Arutanud kõiki neid küsimusi, tegi TRÜ partei- ja riigikontrolli kaastöögrupp oma otsuses 20. jaanuarist 1965. a. TRÜ rektoraadile järgmised ettepanekud:

1. Pidada hädavajalikuks suurendada teaduslikeks komandeeringuteks vajalikku üldsummat.

2. Täpsemalt kindlaks määrata printsiibid, milledest lähtuda komandeerimiskulude täies ulatuses või osalisel tasumisel.

3. Reorganiseerida komandeeringute jaotamise kord. Aasta alguses eraldada vähemalt 70% komandeerimissummadest teaduskondadele, kes omakorda jaotavad need kateedrite vahel. Põhiliseks kriteeriumiks summade jaotamisel peaks olema vastava teaduskonna õppejõudude ja aspirantide arv.

4. Teaduskondadel ja kateedritel planeerida võimaluste piirides teaduslikke komandeeringuid, suurendada summasid sellisteks komandeeringuteks, mis on seotud plaanilise teadusliku töö tegemisega.

5. Jälgida, et teaduslikud komandeeringud toimuksid enam-vähem ühtlaselt kogu aasta kestel.

6. Rangelt kontrollida, et teaduslikeks komandeeringuiks ettenähtud summadest ei tasutaks nende lähetuste kulusid, mis on seotud teiste ülesannete täitmisega.

7. Pidada soovitavaks, et lähetatud annaksid kateedrites aru komandeeringu tulemustest.

TRÜ rektoraat reageeris nendele ettepanekutele kiiresti ja asjalikult, oluline osa on neist juba teostatud. Teaduslikeks komandeeringuteks on nüüd eraldatud 20 tuhat rbl. Sellest anti 14 tuhat rbl. teaduskondade korraldusse. Jaotamise aluseks võeti peamiselt õppejõudude ja aspirantide arv. Nüüd vastutavad teaduskonnad nende summade kõige otstarbekama kasutamise eest.

Loodame, et selline ümberkorraldus annab soovitavaid tulemusi.

Prof. H. MOOSBERG,
TRÜ partei- ja riigikontrolli kaastöögrupi teadusliku töö sektori juhataja

Rahvakontrolli töömailt

Oma jaanuarikuu istungil arutas partei- ja riigikontrolli ülikooli kaastöögrupp materiaalsete väärtuste hoidmist, arvestamist ning inventeerimist ülikooli administratiiv-majandusosakonnas.

Küsimus kerkis päevakorda seoses sellega, et ülikooli kaastöögrupile saabus signaale, mis juhtisid tähelepanu väärnähtustele küttematerjali kasutamisel ja arvestamisel ülikoolis. Kontrollimisel selguski, et ülikooli administratiiv-majandusosakonna endise juhataja P. Eltermanni kasutuses olevas küttepuude laos oli üle 600 m³ arvele võtmata küttepuid. Lisaks sellele ilmnes, et P. Eltermann oli kasutanud omavoliliselt ülikooli küttematerjali isiklikuks otstarbeks.

Nagu ilmnes lähemal asjaoludega tutvumisel, esines ülikoolis kuni viimase ajani lubamatu formaalsus materiaalsete väärtuste inventeerimisel (inventeerimiskomisjone juhtisid tavaliselt inventeeritavate materiaalsete väärtuste eest varaliselt vastutavad isikud, inventeerimistööle määratuid ei instrueeritud, kusjuures komisjonide liikmed sageli ei teadnudki endi määramisest; aktid koostati tihti vaid kartoteegi põhjal ilma väärtuste olemasolu ja seisundi tegeliku kontrollimiseta jne.). Sellise praktika väljakujunemisega on ka mõneti seletatav, et möödunud aasta novembris toimunud küttematerjali inventeerimiseks määratud komisjon, mille esimeheks oli ülikooli administratiiv-majandusosakonna töötaja sm. Mägi, ei pidanud vajalikukski küttepuude faktilise koguse kindlakstegemist ja piirdus vaid kartoteegiandmete fikseerimisega inventuuriaktis.

Partei- ja riigikontrolli ülikooli kaastöögrupp kavandas oma ettepanekutes ülikooli administratsioonile rea abinõusid ebanormaalse olukorra likvideerimiseks materiaalsete väärtuste hoidmisel, arvestamisel ning inventeerimisel.

E. SILK,
TRÜ partei- ja riigikontrolli kaastöögrupi esimehe asetäitja

Lähemal ajal arutatakse EKP TRÜ Komitee koosolekul TRÜ haldusaparaadi tööd. Kui lugejal on konstruktiivseid ettepanekuid või kriitilist materjali nimetatud töölõigu kohta, palume need tuua parteikomiteesse hiljemalt 15. veebruariks.

EKP TRÜ Komitee

KVN

MIS ON UUT?

Rühm kapteneid ja KVN-i kaasalööjaid vaagis vaheajal põhjalikult üritust ennast, tema häid ja halbu külgi ja kvn-lust kui massiliikumist, mis arukate areenide ja taibukate turniiridega kiiresti levis.

Üritus jätkub. Juba 13. veebruaril tuleb Integraal-Eriekspress KVN ja Teatrikuu 1964. a. — ИДИОТ võistkondadel tegelda tõsise probleemiga «Lastekasvatus ja laste kasvatus». Mida uut tuleb kõigil võistkondadel arvestada?

1. Võistkonnad esinevad samade nimetuste all, kuid koosseisus on lubatud muudatused. Sisenemisele, esitlemisele, tutvustamisele ja tervitamisele — mitte üle 5 minuti.
2. Žürii poolt esitatud küsimustele võivad vastata mõlemad võistkonnad, kusjuures ühel võistkonnal on eelis-vastamiskord. Kui ta ei suuda küsimusele õiget vastust anda, läheb vastamise õigus teisele võistkonnale, kes õige vastuse puhul saab lisaks +1 punkti (näit. küsimuse väärtus 10 punkti, teine võistkond saab õige vastuse puhul 10+1 punkti).
3. Igal võistkonnal tuleb vastasvõistkonnale esitada vähemalt 3 küsimust, mis tuleb hiljemalt 1 päev enne kohtumist tuua žürii esimehe nimele ülikooli komsomolikomiteesse.
4. Palju pahameelt tekitanud žürii koosseisu on täiendatud värskete jõududega (nende võistkondade kaptenid, kes ise samal õhtul ei võistle).
5. Senisest rohkem hinnatakse publiku osavõttu, keda spetsiaalselt jälgib õhtu jooksul 2—3 žürii liiget.
6. Rakendatakse ka miinuspunktide süsteemi (korrektsus, žürii nõuetest kinnipidamine jne.).

Pead tööle uudsuse ja originaalsuse nimel!

Organiseerimiskomitee

ÜET

Kodu-uurijad! Alustame õppetööd esmaspäeval, 15. veebruaril kell 16 peahoones aud. 2.

TRÜ Ühiskondlike Erialade Teaduskonnas alustab 1965. õppeaastal tööd k o d u n d u s e alal ühiskondliku eriala taotlejatele uus kursus. Kõigil neil üliõpilastel, kes on end varem TRÜ komsomolikomitee üleskutsel registreerinud, palutakse ilmuda kodunduse kabinetti 17. veebruaril kell 15.

Kõigil neil üliõpilastel, kes on end registreerinud ühiskondliku eriala taotlemiseks kunstilise isetegevusega seotud aladel, tuleb end kindlasti registreerida vastavasse TRÜ kunstilisse kollektiivi. Vastavalt kehtestatud õppekavadele saavad omandada kunstilise isetegevuse aladel eriala ühiskondliku instruktorina töötamiseks vaid need üliõpilased, kes võtavad osa ka kunstilise isetegevuse vastava kollektiivi tööst. Täpsema informatsiooni saamiseks pöörduda TRÜ klubisse.

LÜHIDALT

Mõne aja eest saabus teoreetilise mehhaanika kateedrisse meeldiv teade. Kateedri kauaaegne juhataja, praegune konsultantprofessor G. Rägo otsustas suurema osa isiklikust raamatukogust üle anda kateedrile. Esimene saadetis sisaldas 240 raamatut. Neil päevil lisandub sellele veel teine saadatis (110 raamatut). Üleantud raamatud on põhiliselt monograafiad ja õpikud, millest paljude järgi on kateeder oma igapäevases töös tundnud tungivat vajadust.

*

10. veebruaril alustas oma loenguid teemal «Matemaatika humanitaarteadustes» füüsika-matemaatikadoktor V. A. Uspenski. Avaloeng tuli kuulajate rohkuse tõttu üle viia keemiahoone ringauditooriumi. Nagu teadlane ise ütles, tahab ta anda ülevaate sellisest matemaatikast, mis peaks olema kohustuslik mitte ainult humanitaarteadlasele, vaid igale kultuurinimesele. Juhime veel kord tähelepanu, et loengud toimuvad peahoones aud. 5. kell 16—18.

Professor P. ARISTE 60-aastane

3. veebruaril sai 60-aastaseks soome-ugri keelte kateedri juhataja prof. Paul Ariste, Eesti NSV teeneline teadlane ning Eesti NSV Teaduste Akadeemia tegevliige. Kes tunneb juubilari pisut lähemalt, ja neid pole mitte vähe, see oli kindlasti üllatunud, sest prof. P. Ariste alati vilgas tegevus, peatumatu reipus ja nooruslik välimus on leppimatus vastuolus kuuekümne eluaastaga. Näilisest eksitusest hoolimata jääb aga faktiks kuus aastakümmet, mis hõlmab juubilari kõige mitmekesisemat tegevust.

Prof. P. Ariste pärineb Laiuselt Rääbise mõisast Võtikvere vallast, kus tema isa oli sepp. Pärast algharidust saamist Tõikvere külakoolis õppis ta Tallinnas Poeglaste Gümnaasiumis (praegu Tallinna I Keskkool) ning seejärel alates 1925. a. Tartu Ülikooli Filosoofiateaduskonnas. Väga varakult olid tärganud P. Ariste keelelised huvid: kodunt oli ta kaasa saanud rootsi keele osalise oskuse, koolis liituvad sellele saksa, ladina, inglise, esperanto jt. keeled. Alates 1921. a. võib P. Ariste esperantoalaseid kirjutisi kohata mitmesugustes väljaannetes. Ülikoolis õppis P. Ariste soome-ugri keeli, kuid süvenes ka foneetikasse ja rahvaluulesse. Oma õpetajatena nimetab ta W. Andersoni, J. Marki, A. Saarestet, W. Wigetit jt. kui oma aja tuntud teadlasi. Juba üliõpilaspõlves alustas P. Ariste tööd Eesti Rahva Muuseumi raamatukogus ja Eesti Rahvaluule Arhiivis. Pärast ülikooli lõpetamist 1929. a. oli P. Ariste stipendiaadiks (1931—1933), täiendades ennast foneetika alal Hamburgis, foneetika ja läänemeresoome keelte alal Helsingis ning soome-ugri keelte alal Upsalas. 1931. a. kaitses ta magistritööd «Eesti-rootsi laensõnad eesti keeles» ja 1939. a. doktoritööd «Hiiu murrete häälikud». Viimane ongi autori kõige väärtuslikumaks uurimuseks, mis oma eksperimentaalse kallaku ning faktiderohkuse tõttu on jäänud eesti keeleteaduse parimate saavutuste hulka.

Ülikoolis töötab P. Ariste alates 1931. a., seega peaaegu 35 aastat. Selle aja jooksul on tal tulnud täita kõige mitmekesisemaid ülesandeid. Võib-olla tuleks eriti hinnata soome-ugri keeleteaduse organiseerimist esimestel sõjajärgsetel aastatel. Kodumaalt olid lahkunud kõik nimekad fenno-ugristid, 1944. a. sügisel alustas aga ülikool tööd ning kogu edaspidine tegevus olenes spetsialistidest. Saanud soome-ugri keelte kateedri juhatajaks, asus ta kujundama nii kateedrit kui ka eriharu. Tema õlgadel lasus keeleteaduse, foneetika ja soome-ugri ainete õpetamine, sellal avati kateedri juures läänemeresoome keelte ja soome-ugri keelte eriharud. Peaaegu kümne aasta jooksul koosnes kateeder kahest õppejõust (prof. P. Ariste, dots. P. Palmeos), alles 1952. a. asusid tööle värskelt soome-ugri eriharu lõpetanud noored.

Prof. P. Aristest kõneldes tuleb uhkusega märkida, et ta on jäänud kõikides katsumustes teadlaseks ega ole läinud laia profiili hukatuslikku rada, mis on meie teaduskonna mitmedki andekad teadlased nivelleerinud.

Põhjalik süvenemine erialasse ning originaalsete teooriate ja hüpoteeside esitamine oma eriala kitsas sfääris ei ole tal takistanud esineda mitmekesiste populaarteaduslike loengutega peaaegu kõikides meie vabariigi vähegi suuremates keskustes. Võib-olla tuleks just juubilarilt õppida, kuidas populariseerida teadust nii, et teadlane ise sellesse ära ei sulaks.

Peale doktoritöö nimetagem prof. P. Ariste uurimusi foneetika alalt («Eesti keele häälda-mine» 1939. a., «Vene keele häälda-mine» 1941. a., «Eesti foneetika» 1946. a.), läänemeresoome keelte tekstikogusid («Wotische Sprachproben» 1935. a., «Vadja

(Järg lk-l 2.)

Juubelipäeval tuli prof. P. Aristel vastu võtta palju lilli ja südamlikke õnnitlusi. Fotodel paar momenti juubeliaktuselt.

Raadiorahvas Käärikul

15.—20. veebruarini toimub Käärikul üleliiduline raadioalane seminar. Sel puhul jutustas organiseeriva komisjoni liige, Eesti Raadio Tartu stuudio juhataja Heinu Lupp meie toimetuse esindajale järgmist.

Alates 15. veebruarist avab ülikooli tuntud spordibaas oma süle seminariks Nõukogude Liidu vabariiklike raadiokomiteede korrespondentidele ja reporteritele.

Käärikule saabub esialgsetel andmetel 65 mikrofonimeest Moskvast, Leningradist, Riiast, Vilniusest, Kiievist, Minskist, Lvovist, Novosibirskist, Vladivostokist ja võimalik, et kaugemaltki. Kohapeal kuulatakse referaate (koos näidete demonstreerimisega helilintidelt) kaasaja reportaaži ajaloost, tekstita vestluse psühholoogilisest ettevalmistamisest, leidlikkusest ning initsiatiivist, ühiskondlikust arvamusest ja paljust muust. Eesti Raadio esindajatena astuvad ettekandjapulti ENSV Ministrite Nõukogu Riikliku Raadio ja Televisiooni Komitee esimehe asetäitja sm. Ado Slutsk, kommentaatorid Valdo Pant, Ivar Trikkel, Lembit Lauri ja teised suurte kogemustega raadiotöötajad.

Oma ilme omandavad seminariõhtud, mida sisustavad isetegevuslased ja instrumentaalansambel Emil Laansoo juhatusel. Näidatakse Nõukogude Eesti dokumentaalfilme. Mingil määral ei patustata Kääriku lumiste nõlvade vastu: kõikidel päevadel on osavõtjate käsutuses suusad.

Organiseerijad naevaa heameelega seminari kuulajate hulgas ka üliõpilasi, eriti tulevasi žurnaliste. Üliõpilaste vahetut osavõttu loodetakse noorte reporterite näitlikust konkursist, samuti konkursist parimale reportaažiarvustusele Käärikult.

Üleliiduline seminar tahab kaasa aidata saadete sisulise ja vormilise külje edasisele parandamisele. See omakorda peaks aga rõõmustama tuhandeid raadiokuulajaid.

JÄTKAME MÕTTEVAHETUST

EKSAMITE POOLT...

Mullu detsembris toimetuse poolt algatatud artiklite sarjas, mis on pühendatud õppe- ja kasvatustöö korraldamisele kõrgemas koolis, on seni vist küll kõige rohkem elevust tekitanud Astrahani ühe instituudi rektori ja õppeprorektori artikkel «Kas eksamid on vajalikud?». Vestlustes üliõpilastega ja kolleegidega olen kuulnud sel teemal väga mitmesuguseid, sageli täiesti erinevaid arvamusi. Tahaksin siinkohal esitada mõned omapoolsed märkused, mis on küll suures osas suunatud seni korraldatavate eksamite vastu.

Praegu üldisena kasutusel olev teadmiste kontrollimise süsteem kõrgemas õppeasutuses on kahjuks selline, mis ei soodusta sügavate ja püsivate teadmiste omandamist enamike üliõpilaste poolt. Olukorras, kus teadmiste hindamise peamiseks aluseks on üliõpilase vastamine eksamil, tekib teadmiste ühepäeva-iseloom. Sellest tingituna pooldan põhijoontes astrahanlaste algatust, mille kohaselt likvideeriti eksamid ja kasutatakse selliseid teadmiste kontrollimis- ja hindamisvorme (kontrolltööd, seminarid, vestlused jne.), mis garanteerivad üliõpilaste iseseisva töö kogu semestri vältel.

Tundub liigsena kartus, et eksamitest loobumine viiks kõrgemas koolis metoodilise töö keskkooli tasemele; samuti väide, nagu on igasuguse iseseisva töö kontrolli vormiks eksam. Lisaks astrahanlaste kogemustele tooksin illustratsiooniks järgmise küllaltki veenva näite. Mõnedes üleliidulise tähtsusega instituutides praktiseeritakse edukalt moodust, mille kohaselt eriala eksami sooritamise asemel nõutakse aspirandilt aktiivset osavõttu instituudi teatud sektori seminari tööst (vähemalt ühe ettekande pidamine ilmunud kirjanduse põhjal). Aastase töö tulemusi hindab instituudi rektori poolt kinnitatud komisjon.

Vaevalt küll saab ainult eksamite metoodika arutamise ja kritiseerimisega antud momendil saavutada tõsist murrangut üliõpilaste teadmiste paranemise suunas. Nimelt on kahjuks enamike üliõpilaste teadlikkus veel sellisel kõrgusel, mida iseloomustab tuntud repliik: eksam on üks tore asi, mis näib ikka mägede taga olevat. Õppima hakatakse siis alles niiöelda viimasel minutil, siit tekib paratamatult teadmiste pinnapealsus. Eksam on teadmiste kontrollimise peamise vahendina kasulik vaid siis, kui selle sooritamist taotleja teadlikkuse kõrge tase (näit. väike osa üliõpilasi praegustes tingimustes ja aspirandid) garanteerib pideva töötamise semestri jooksul ja loob seetõttu eeldused sügavate

...JA VASTU

ja püsivate teadmiste omandamiseks.

Soovitatakse näiteks eksamineerimisaja pikendamist. Kaldun arvama, et 30 minutit on selleks piisav. (Muidugi sõltuvalt üliõpilase individuaalsusest võib olla siin kuni 10-minutilisi kõikumisi ühele või teisele poole.) Selle aja jooksul suudab õppejõud nii piletiküsimuste kui ka oskuslikult esitatud lisaküsimuste (mille seas on nii kergemaid kui ka raskemaid) abil selgitada üliõpilaste teadmiste taseme eksamineerimise momendil, mitte aga seda, kas teadmised on püsivad. 1—1½-tunnisel eksamineerimisel ei ole olulisi eeliseid lühema küsitlemise ees, sest ta väsitab liigselt üliõpilast, kes niigi peab eksamil eriti jälgima oma väljenduste korrektsust. Pika küsitlemise lõpupoole on tihti raske kindlaks teha, kas ebatäpsus üliõpilase vastuses on tingitud väsimusest või teadmatusest.

Pole erilist põhjust muretseda et eksami kaotamisega tekib järgmist laadi oht: ei ole võimalik saada pilti sellest, kuidas üliõpilane tunneb ainet kui tervikut. Semestri viimase vestluse ajal saab ju alati üliõpilasele kursuse lõpuosa kohta küsimusi esitada nii, et on võimalik veenduda, kas üliõpilane on kõik kursuse osad läbi töötanud, kas ta oskab teha vajalikke üldistusi ja järeldusi. Samuti on võimalik seminare korraldada sellisel tasemel, et kursuse üksikute osade orgaaniline seos tuleks selgesti esile.

Kuid siiski võiks eksameid mõõdukal viisil säilitada järgmistel senistest mõnevõrra erinevatel kaalutlustel. Lisaks üksikutes konkreetsetes õppeainetes läbiviidud seminaridele, vestlustele ja kontrolltöödele peaks olema võimalus veenduda selles, kuidas üliõpilane orienteerub teatud lähedastes õppeainetes tervikuna. Seetõttu võiks II—IV kursusel korraldada kogu õppeaasta jooksul ainult ühe eksami (maksi-

(Järg lk-l 4.)

Orientalistika-alane konverents Tartus

24. veebruaril algusega kell 12 algab TRÜ orientalistikakabineti 10. aastapäevale pühendatud teaduslik konverents, mis kestab 28. veebruarini. Avaistung ja lõpetamine on aulas, ettekanded peahoones aud. 5. Järgmises numbris avaldame konverentsi kava.

Auto-motokursused

Auto-motokabineti korraldusel algavad 12. II s. a. V. Kingissepa tn. 19 (III korrus, aud. 1) kell 15 autokursused; kell 16 mootorrattakursused ja kell 17 liikluskursused uutest liikluseeskirjadest. Mõni sõna lähemalt nendest kursustest.

Auto- ja mootorrattakursused on mõeldud üliõpilastele, kellel oma edaspidises kutsetöös on tarvis vastavaid teadmisi. Õppegrupid komplekteeritakse põhiliselt pedagoogika- ja žurnalistikaharu ning Õigusteaduskonna üliõpilastest. Õppetöö kestab kuni 15. maini koormusega 10 tundi nädalas. Kuigi nimetatud kursused on fakultatiivsed, peavad üliõpilased pärast õppegruppidesse registreerumist kogu õppetööst osa võtma.

Liikluskursused korraldatakse vastavalt ENSV Ministrite Nõukogu määrusele, mille kohaselt kohustatakse kõiki asutusi organiseerima oma töötajatele, kes omavad auto- või mootorrattajuhiloa, 1. jaan. 1965. a. kehtestatud liikluseeskirjade tundmaõppimist. Kursused kestavad kuni 15. märtsini. Osavõtjate teadmisi kontrollitakse ja antakse välja kursuste lõpetamise kohta vastavad tõendid.

Osa võtta soovijate registreerimine, lähema informatsiooni andmine ja tööaegade määramine toimub eespool antud aegadel.

A. PILT,
auto-motokabineti juhataja

A. UUSTAL
50-aastane

22. jaanuaril pühitses riigi- ja haldusõiguse kateedri õppejõud, õigusteaduse doktor A. Uustal oma 50. sünnipäeva.

Sm. A. Uustal sündis 22. jaanuaril 1915. aastal Saaremaal tolleaegses Mustjala vallas. Lõpetanud 1934. aastal Kuressaare Keskkooli, astus ta sama aasta sügisel Tartu Ülikooli Õigusteaduskonda, mille lõpetas 1940. aastal. Sm. A. Uustal võttis osa Suurest Isamaasõjast. 1950. a. kaitses ta Moskva Riiklikus Ülikoolis kandidaadidissertatsiooni ning alates sama aasta 1. jaanuarist on ta rahvusvahelise õiguse õppejõud TRÜ-s.

1962. aastal kaitses A. Uustal Moskvas väitekirja territoriaalvete rahvusvahelisõiguslikku režiimi kohta, mille eest talle omistati õigusteaduse doktori teaduslik kraad. 1963. aastal valiti sm. A. Uustal riigi- ja haldusõiguse kateedri professori kohale.

Sm. A. Uustali sulest on ilmunud pikem uurimus territoriaalvete rahvusvahelisõiguslikust režiimist ja rida teaduslikke artikleid rahvusvahelise õiguse küsimuste kohta. Temalt on ilmunud rida õppevahendeid, milledest võiks nimetada Ameerika Ühendriikide riigiõigust, India ja Jaapani riigiõigust, Suurbritannia ja Briti Impeeriumi riigiõigust, rahvusvahelise õiguse õpiku I ja II osa. Ilmumas on rahvusvahelise õiguse ajalugu.

Tema viiekümnenda sünnipäeva puhul soovivad sm. A. Uustalile tema töökaaslased jõudu ja tervist edasiseks viljakaks tegevuseks nii õppe-, teadusliku kui ka ühiskondliku töö tandritel.

Professor P. Ariste...

(Algus lk-l 1.)

keelenäiteid» 1941. a., «Vadjalaste laulud» 1960. a., «Vadja muinasjutte» 1962. a.), uurimusi keeltevahelistest suhetest (kirjutised rootsi, alamsaksa, balti, slaavi ja heebrea laensõnadest eesti keeles), kirjutisi läänemeresoome keelte kujunemisest (näit. teoses «Eesti rahva etnilisest ajaloost», ilmunud 1956. a.) jne. Eraldi võiks nimetada mitmete üldkeeleteaduslike probleemide, nagu substraadi, superstraadi, metanalüüsi jne. käsitlusi. Paljudes ajakirjades on laiali prof. P. Ariste etümoloogiaalased kirjutised, millel on võib-olla kõige püsivam väärtus. Tahaks loota, et juubilar jõuaks peatselt asuda etümoloogilise sõnaraamatu koostamisele. Nimetamata on veel kirjutised soome-ugri keeleteaduse vanameistrite F. J. Wiedemanni, M. Veske jt. tegevusest.

Kui dots. P. Palmeos võttis üle prof. P. Ariste bibliograafia koostamise ja toimetamise, siis selgus, et tal oli tegemist rohkem kui 400 nimetusega. (Bibliograafia ilmus juubelikogumikus «Sõna sõna kõrvale»).

Juubilarist tuleb aga kõneldaka kui pedagoogist, kelle juhendamisel on valminud peaaegu 30 kandidaaditööd nii Eesti NSV ku ka teiste liiduvabariikide teadlastelt; tema juhendamisel töötavad individuaalplaanil ja harilikus korras õppivad soome-ugri eriharu üliõpilased. Keeleteaduse üldkursuse ja mitmete fakultatiivsete ainete kaudu on ta aga seotud peaaegu kõikide keeleteaduse osakonna üliõpilastega. Veelgi enam: teaduskonnas pole vist üliõpilast ega õppejõudu, kes ei tunneks prof. P. Aristet.

Viiks pikale kõnelda Eesti NSV silmapaistvaima fenno-ugristi saavutustest ja tegevusest, seda enam, et materjale on ajakirjanduses juba küllaldaselt ilmunud. Lisagem veel seda, et juubilar on esperantist, paljude nõukogude, komiteede ja komisjonide liige, mitmesuguste ringide ja sektsioonide juhendaja, Emakeele Seltsi aseesimees, vabariikliku rahukaitsekomitee liige, Emakeele Seltsi Aastaraamatu toimetaja, «Nõukogude Fenno-ugristika» toimetaja. Jne. Jne. Kõige selle juures jätkub juubilaril aega heaks nõuandeks vestibüülis, mõnusaks vestluseks kohvikus ja aktiivseks puhkuseks staadioni võimlas (fotol).

Kõiki neid, kes õnnitlevad prof. P. Aristet tema juubelipäeval, huvitab tundma õppida käsitamatu elujõu allikaid, mis pulbitsevad temas. Vist on nendeks andekus ja töökus, mis on leidnud hiilgava kokkukõla juubilari isikus.

Prof. P. Aristet tervitavad tema juubeli puhul kõik keelehuvilised, esmajoones aga tema õpilased kõikidest generatsioonidest vabariigi väga erinevaist paikadest ja soovivad uut edu fenno-ugristika viljelemisel.

Dots. E. VÄÄRI

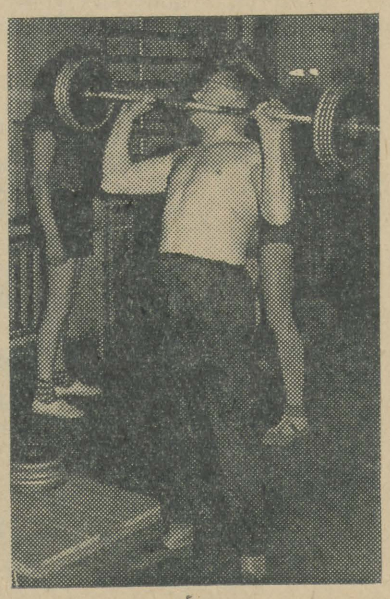

TRÜ noored lektorid 1964

Korduvalt on rõhutatud tõsiasja, et ülikooli lõpetanud noor spetsialist ei tohi tõmbuda oma eriala kitsastesse raamidesse, vaid peab looma sideme töötajate ning õppijate laiade hulkadega, kandes elava sõna abil nende hulka oma eriala aktuaalseid probleeme, tehes ühtlasi ideelis-poliitilist kasvatustööd vastavalt olukorra nõuetele. Seepärast peab ülikool oma kasvandikes äratama huvi populaarteaduslike loengutega esinemise vastu ja andma soovijatele vajaliku teoreetilise ning praktilise ettevalmistuse. Selle ülesandega tegelevad ülikoolis kaks organit — Ühiskondlike Elukutsete Teaduskonna lektor-propagandistide eriharu ning Vabariikliku ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsioon, kes suunab noori lektoreid esinema väljapoole ülikooli.

Aastaid on kurdetud noorte lektorite tagasihoidliku arvu üle ja kavandatud plaane selle kitsaskoha avardamiseks. Paljugi kavandatust on jäänud kas paberile või hüüdjaks hääleks, mis õigupoolest kedagi ei kohustanud. Lektorite arv kõikus endiselt 30 ümber, kusjuures lõviosa loengutest pidasid kümmekond aktiivsemat üliõpilast, kes tänu regulaarsele materiaalsele hüvitusele olid muutumas poolprofessionaalseteks kõnemeesteks.

Möödunud, 1964. a. tõi sellesse olukorda tunduvaid muutusi. Kõigepealt vähenes tunduvalt materiaalsete stiimulite osatähtsus, kuivõrd teadmiste levitamise ühing läks üle täielikule isemajandamisele. See asjaolu pani nii mõnegi seltsimehe skeptiliselt pead vangutama: vaevalt, et üliõpilastest keegi nüüd enam loengute vastu huvi tunneb. 1964. a. lennuga lahkus ülikoolist rida kogenud üliõpilaslektoreid, kelle tegevus kandus teistesse kollektiividesse. Nendele asjaoludele vaatamata kujunes TRÜ noorte lektorite aastabilanss rõõmustavaks, mille kinnituseks olgu toodud järgmised arvud: 1963. aastal esines 30 üliõpilaslektorit kokku 223 loenguga, kusjuures neli aktivisti pidasid üksinda 157 loengut. **1964. aastal esines loengutega kokku 81 üliõpilast, kelle kontosse kanti 334 loengut või vestlust.** Seejuures pidasid neli aktiivsemat lektorit kokku 94 loengut. Eeltoodud andmetest näeme, et loengute arv kasvas aasta jooksul 1/3 võrra, loengulise tööga haaratud üliõpilaste arv aga peaaegu et kolm korda. Mis on siis sellise progressi põhjusteks?

Oma osa on kindlasti etendanud asjaolu, et 1964. a. peale pandi lektorite sihipärasele ettevalmistamisele kindel alus ÜET lektor-propagandistide osakonnas. Esimese lennu laskis osakond välja möödunud kevadel, andes 20 noorele rohelisekaanelise tunnistuse vastava eriala omandamise kohta. Praegused aktiivsemad üliõpilaslektorid — Kaido Jaanson ja Toomas Alatalu ajaloo-osakonnast ning Ilmar Soomere Arstiteaduskonnast kuuluvadki esimese lennu eesrindlaste hulka. Mitmed üliõpilased hakkasidki möödunud aastal loenguid pidama lektor-propagandistideks ettevalmistamise raames.

Positiivset mõju avaldas pikaajaline pedagoogiline praktika, mille käigus tulevastel õpetajatel tuli tahes-tahtmata hakata tegelema suulise propaganda mõningate vormidega: esineda kas õpilasringides, lastevanemate ees või koguni kohalikus kultuurimajas. Kuigi kaugelt mitte kõik pedagoogilise praktika ajal peetud loengud-vestlused ei ole leidnud jäädvustamist ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsiooni annaalides, aitasid needki, mis vormistati, tublisti suurendada loengute ja üliõpilaslektorite hulka.

Tublisti on kasvanud ka ÜTÜ osa loengulises töös (kuigi veel mitte sel määral, et annaks põhjust rahuloluks). Nii organiseerisid ÜTÜ ajalooringi liikmed koos ajalo-osakonna õppejõududega kaks teineteisele järgnevat avalikku kinolektooriumi AÜN Tar-

Vaeti lõpetanute tööd

Ajavahemikus 1946—1964 on TRÜ Kehakultuuriteaduskonna lõpetanud statsionaarse ja mittestatsionaarse õppetöö korras 569 inimest. Meie teaduskonna lõpetanud moodustavad suurema osa vabariigis töötavatest spetsialistidest kehakultuuri ja spordi alal. Aga kuidas jäädakse meie lõpetajatega rahule? Kuidas oleks võimalik tugevdada sidet lõpetanutega. Kuidas aidata kaasa lõpetanute kvalifikatsiooni tõstmisele?

Need küsimused olid arutamisel Kehakultuuriteaduskonna parteiorganisatsiooni viimasel lahtisel üldkoosolekul. Büroo sekretäri E. Mõtliku ettekandes «Kehakultuuriteaduskonna lõpetanute tööst ja sidemetest teaduskonna kollektiiviga» ja sõnavõttudes tehti arvukaid ettepanekuid õppeprotsessi täiustamiseks, samuti sideme tugevdamiseks lõpetanutega. Arutelu käigu muutsid eriti asjalikuks praktikud — koolide kehalise kasvatuse õpetajad, aga ka haridusministeeriumi, spordiliidu, kõrgema hariduse komitee, linna haridusosakonna jt. organisatsioonide esindajad.

Ulatuslikult kogutud andmetest ja külaliste sõnavõttudest selgus, et lõpetanute tööga jäädakse üldiselt rahule. Selle juures aga märgiti terve rida puudusi ja raskusi noorte spetsialistide töös, mis õppeprotsessi täiustamise ja parema organiseerimisega on kõrvaldatavad. Edaspidi hakatakse kogemusi vahetama ja kvalifikatsiooni tõstma erialade kaupa, kusjuures initsiaatoriteks jäävad teaduskonna vastavad kateedrid.

Parteiorganisatsiooni üldkoosolek kavandas abinõud õppeprotsessi täiustamiseks, spetsialistide pedagoogilise ettevalmistuse parandamiseks, sidemete tugevdamiseks lõpetanutega ja nende kvalifikatsiooni tõstmiseks. Üldkoosoleku otsused viiakse ellu käesoleval semestril.

V. LENK

Kas kampaania... või aken maailma

Aastavahetusel algas ajakirjanduse kampaania. «Küll on nõmedus, hakka veel ajakirjandust levitama,» krimpsutas mõnigi nina.

Algas võitlus, mida erinevad inimesed erinevalt argumenteerisid:

«Mis te nüüd, käin raamatukogus lugemas,» hüüatas üliõpilane, kelle nimegi pole raamatukogu annaalides, rääkimata regulaarsest lugemisest. Nelisada raamatukogukülastajat päevas on hea näitaja. Kuid eks ole need enamasti ühed ja samad ja ega neistki üle poolte ajakirjandust vaata. Seega maksimaalselt viis protsenti. Aga ülejäänud?

«Kioskist saan lehe kätte hommikul, intrist õhtul,» kostis keegi lihtsameelne. Nagu juttu oleks ainult «Edasi», «Noorte Hääle» ja «Rahva Hääle» tellimisest! Muide, ka neid tasub tellida. Kuid mitte ainult selles pole asi.

Tõsisem pretensioon oli ühiselamunõukogudele, kes ei kindlusta ajalehtede kättetoimetamist. Selles osas on nüüd samme astutud. Kui esineb veel puudusi, palume teatada komsomolikomiteesse komsomoliprožektoritele.

Raskusi teeb finantsiline külg, kuid toa peale peaks saama mõndagi tellida. Argumenti, et ega sealt ajalehtedest midagi võtta ole, ei tahaks pikemalt puudutadagi, sest kui inimene arvab, et ta teadmised miljonite vaimutoidu üles kaaluvad, on temaga lood üsna täbarasti.

Miks siis komsomol hakkas tegelema ajakirjanduse tellimisega?

«Provintslane» ei sisalda eneses ammugi geograafilist mõistet, vaid tähistab piiratud inimest üldse. Kas teil ei ole tulnud üle elada vestlust, kus kaaslase kogu mõttearsenal on hõivatud tormidest veeklaasis — oma lähima ümbruse klatšimisest, paarist kulunud anekdoodist ja oma Mina sisemistest läbielamistest. Aga meil on isegi kursusi, kus töökad avara silmaringiga üliõpilased lähevad vastuollu kursusega. Jaa, kursus nimetab neid ennasttäis olenditeks jne. Kuid asjal on ka teine külg: kas te suudate neile midagi pakkuda? Kas olete võimelised olema sõbraks, vestluskaaslaseks?

Esitage endile paar küsimust. Missugused probleemid erutavad maailma üliõpilasi? Mida teate kaasaja maailmakirjandusest? Mida tehakse maailma teaduses? Kus on praegu inimkonna pingutuste fookus? Mis toimub teistes riikides? — Kui ei tunta

(Järg lk-l 4.)

W. Golding „KÄRBESTE JUMAL"

igalpool olla, ka inimeste seas. Hoidke, et lapsed ei peaks kunagi nutma pimeduse pärast inimeste südames!

Joosep: Ja sa julged roosa merekarbi kõikvõimsaks tunnistada, teades ometi, kui habras see oli?

Epp: Ära ironiseeri!

Joosep: Ei, tõepoolest, kas sa pärast seda ikka veel usud roosasse merekarpi, kui lastele on lapselikkusest jäänud vaid see kohutav julmus ja sedamööda, kuidas närustuvad rõivad ja kasvavad pikaks juuksed, kaob viimane mälestus tsivilisatsioonist? Pärast seda, kui roosast merekarbist, sellest tsivilisatsiooni viimasest sädemest, on järele jäänud vaid killud. Kas sina ei kahtle? Võib-olla ütleb Golding: vaadake missugused me oleme! Vaadake, mida varjab meie eest roosa merekarp! Ja meil pole aimugi, mis siis on, kui see puruneb. Vaadake siis nüüd!

Epp: Ei, pigem ütleb Golding: vaadake, milline ta on, meie roosa merekarp! Hoidke ja austage teda, et teie käsi hästi käiks. Ja ärge kunagi laske kustuda tuld mäel!

Joosep: Huvitav, kummal meist on rohkem mõttekaaslasi?

R. KARUKÄPP,
geograafiaosakonna III kursuse üliõpilane

Joosep: Noh, mida sa ütled selle raamatu kohta, mu ülihumaanne õilishing? Küllap nutsid peatäie padja alla, või seisid üksipäini pimedas intrikoridoris kardina taga.

Epp: See, 1964. a. parim raamat, on ära teeninud rohkemat kui iroonia.

Joosep: Selle koha pealt olen sinuga ühel nõul. Aga, mu lugupeetud õilishing, kui sa peaksid sellele raamatule retsensiooni kirjutama, kuidas ja missuguses järjekorras mainiksid sa seal humanismi?

Epp: Tunnista, et ka sina, sa kõigest-üle-olija, tundsid õudust ja hirmu seda raamatut lugedes.

Joosep: Ja siis?

Epp: Humanistlik ongi Goldingi hirm inimeste pärast. Ära muiga! Hirm sellepärast, et pääsemine on poolik. Kas sulle ei näi, et ta ütleb: hoidke oma lapsi, andke neile kõik hea, mis teis on! Ärge jätke neid üksikule saarele, kust pääsemine on poolik!

Sa saad ju aru, et see saar ei pea lõunameres olema, see võib

AMETIÜHINUAKTIIVILE

TRÜ AMETIÜHINGUAKTIIVI KOOLI raames toimub 12. veebruaril kell 16 farmaatsiaauditooriumis (keemiahoones) loeng teemal:

«KOOPERATIIV-ELAMUEHITUSE TINGIMUSTEST TARTU LINNAS».

Osa võtta õppejõudude, teenistujate ametiühingurühmaorganisaatoritel, sotsiaal-kindlustuse volinikel, teaduskondade büroode elamu-heaolu sektorite esimeestel ja liikmetel ning kõigil asjasthuvitatuil.

Veel „MONUMENDIST" ja *naftaliinilõhnast*

Esimene vastukaja Enn Vetemaa debüüdile proosas oli hoopis jahedam kui tema esikkogule kassetis. «Monument» polnud Tartus veel müügilegi tulnud, kui «Noorte Hääles» ilmus Hans Luige sulest läbinisti eitav arvustus pealkirjaga «Naftaliinilõhnalisest uudisteosest». Paraku [illegible] et H. Luik lähtus kirjutamisel valmisteesist, mida ta formuleerib viimase lausega: «Tänapäeva kunstielu arenguprobleemide lahendamisel see raamat kahjuks kaasa rääkida ei suuda.» Seetõttu kujunes artikkel pigem ühekülgsete näidete väljaotsimiseks kui autori ideeliskunstiliste kavatsuste ja nende realiseerimise vahekorra objektiivseks vaagimiseks. Tsitaatide osava väljanoppimisega lahus kontekstist võib sama teose puhul tõestada kõige vastukäivamaid väiteid.

Allakirjutanu ei pea «Monumenti» eesti kirjanduse järjekordseks «hiilgavaks sammuks edasi», kuid tegemist on sümpaatse ja kaaluka teosega, mille väärtust ei annulleeri üksikud viltulaskmised ja puudused, eriti karakterite kujundamisel. Õnnestumiste hulka tuleks kanda eelkõige probleemi uudne asetus ja julge lahendus (lõppstseenis näeme küll karjerist Voore moraalset hukkamõistmist, kuid andekas projekt on siiski hävitatud). Selline lõpp nagu kutsuks valvsusele: ka meie ajal, 60. aastail, on veel inimesi, kes isegi Lenini tsitaatidega žongleerivad oma kitsaste huvide nimel (vrd. lk. 74). Ning rumal on väita, et selliseid inimesi ega situatsioone tänapäeval ei leidu, kui samal ajal kirjutis, milles seda väidetakse, ise tõestab vastupidist: tegemist on ju üldiselt andekalt ja vaimukalt loodud teose materdamisega 50. aastate alguse vaimus. Vaimukus jääbki «Monumendi» lugemisel kõige rohkem meelde, sest pearõhk on asetatud probleemistikule, üksikutele säravatele detailidele ning paradoksidele. See muudab teose loetavaks, kuid ühtlasi vähendab kunstilist kandvust.

Kõige rohkem häirib peategelase kuju lahendus «suurtes joontes». Sven Voore ütleb: «Karjeristide vastu pole mul midagi — standardiseeritud tüüpkarjeriste ei või ma aga taluda!» (lk. 21). Kahjuks on Sven Voorest endast saanud just standardiseeritud tüüpkarjerist, skeem ilma isiklike ajenditeta ja avamata arenguteega karjerist. Juba III peatüki lõpul on selge, et Voore on negatiivne kangelane ja et tema ajab nurja andeka Saarma taotlused, mitte vastupidi; tema tegusid võib samasuguse eduga ette aimata nagu 50. aastate raamatuis. Üllatab ainult lõpp, sest nendel aegadel oleks Voore viimases peatükis oma viga mõistnud, kahetsenud ja teinud Saarma projektile mõne olulise pisitäienduse (pistnud väljasirutatud kätesse nuia või granaadi, nagu soovitab Magnus Tee lk. 72).

Niisiis, mitte just must-valge tehnika, aga siiski pole kirjanduslik stamp murtud. Liiga lihtsustatud on ka skulptor Toonelt, kes peab esindama vastaspoolust, positiivset kangelast. Üksikepisoodides on leidlikke lahendusi ja ka üldplaanis nõrkade tegelaste iseloomustamisel. Nii avab Vetemaa järk-järgult ja järjekindlalt Sven Voore olemuse, lastes tal võrdse eduga tsiteerida piiblit (kodus omaette) ja Leninit (avalikkuse ees). Mina-vorm on kõige õnnestunum just kangelase sisemuse lahkamiseks. Noort kunstnikku, värsket arhitektuurikandidaati, aitavad kõige rohkem mõista tema arutlused oma «kadestamisväärsetest stardipakkudest», rahvuslikust spetsiifikast, kohandumise liikidest. Lakoonilisi viiteid on ka peategelase kujunemise kohta: baltisaksa kasvatus, isa ja onu, kes võitlevad teine teisel pool ning on mõlemad vaimustatud sõduriargoost. Ent need vihjed ei suuda avada Voore kujunemisteed ning on kahju, et aastavahetusel kirjandusse astunud kaks karjeristi (Voore ja M. Undi Pihlak) on jäänud pealiskaudseiks, väljakujunenud pahedekandjaiks ilma arenguta ja motivatsioonideta.

Kahtlemata on avastuseks Magnus Tee ja Ain Saarma. Eriti esimese tegelase lahtimõtestamisel mõjub otse vapustava sümbolina Sven Voore mõtisklus vanast hoolsast aednikust, kel on silmad jäänud tõntsiks. Õieti on Magnus Tee kujusse kätketud omamoodi tragism: ta on ustav ideeline võitleja, kes Kodusõjaaastail asus elu eesliinil, kuid aastate möödudes ei suutnud kohaneda uuega ning püsib ka kaasajal vanade loosungite juures, mõistmata, et need on ammu asendatud uute, palju laiahaardelisematega. Kuid «vana kaardivägi» ei ärata lugejas kaastunnet, sest tema mahajäämine ei olegi nii süütu — seda kasutavad ära Sven Voored oma intriigide huvides, ühiskonna huvide vastu. Sellises valguses pälvib ta lugeja hukkamõistu.

Tuleb hinnata Vetemaa katset anda loomingulise inspiratsiooni järkjärgulist realiseerumist, üht paljudest individuaalsetest loomingulaadidest tema konkreetsuses, tema vastolulisuses ja raskuses. Sellisena on Ain Saarma eluline, lähedane kui otsija, vaatamata kõigile oma puudustele. Autor püüab näidata kunstnikke mitte ainult võitluses suurte ideede elluviimise eest, nagu vahel loeme abstraktsetest juhtkirjadest, vaid igapäevastes askeldustes, kaitsmas oma loomingut, õigust oma ande rakendamiseks, raskes heitluses intriigidega ja nendega, kes püüavad kunsti arengut pidurdada. Nii on nad meile mõistetavad kui meie kaasaegsed, kaasvõitlejad tuleviku nimel.

Ent ka Ain Saarma käitumise põhjendamisel pole autor olnud alati järjekindel. Alles VII peatükis jagab Saarma usaldavalt ja õhinal oma loomingurõõmu Voorega, mõni tund hiljem (IX peatükk) sõimab teda aferistiks ja ennustab korraga otse prohvetliku läbinägelikkusega Voorele ja Magnus Teele, et nad lähevad utiili. Stseen ise on antud loovalt ja otse sugereerivalt hästi, kuid ikkagi on äkiline nägijaks muutumine ootamatu ja eelneva tegevusega ette valmistamata. Pigem vastupidi: VI peatükis näeme Aini Sveni imetleja osas püsivat ning viimane on otse rabatud esimese avameelsusest.

Nagu juba märgitud, on teoses pearõhk asetatud probleemidele ja loovatele üksikdetailidele, mistõttu tegelased jäävad nagu teisejärguliseks, nad on juba kulisside taga välja kujunenud ning ainult avavad oma olemuse intriigi käigus. Küllap seetõttu kipub «Monument» jääma rohkem novelli mõõtmeisse, ehkki autor ise nimetab seda jutustuseks või lühiromaaniks. Aga ka novellina realiseerib «Monument» autori kavatsused põhilises osas hästi.

J. PÕLDMÄE

tu Kultuurihoones. Nende lektooriumide kaudu anti ülevaade Esimesest maailmasõjast, mille algusest möödus teatavasti 50 aastat, ja Teisest maailmasõjast, mille algusest möödus 25 aastat. Kokku pidasid üliõpilased küllaltki nõudliku kuulajaskonna ees 5 ettekannet ja tulid endale võetud ülesandega korralikult toime. Inglise filoloogia eriharu üliõpilased tähistasid William Shakespeare'i 400. sünni-aastapäeva rea vestlustega Tartu koolides, kusjuures üliõpilased Jaak Rähesoo, Ann Randalu ja Ester Lepik ei kohkunud tagasi ka ingliskeelsetest esinemistest inglise keelt õppivaile keskkooliklassidele.

Toredaks ürituseks kujunes vene keele ja kirjanduse osakonna üliõpilaste algatus, mis on tuntuks saanud «väikese filoloogiateaduskonna» nime all. Sügissemestri vältel peeti selles «õppeasutuses» Tartu vene õppekeelega keskkoolide vanemate klasside õpilastele ligi 50 erialast loengut vene kirjanduse ja raamatu ajaloost ning tänapäeva aktuaalsetest kirjanduseprobleemidest. Õppejõudude kõrval proovisid oma lektorivõimeid ka 9 üliõpilast eesotsas «teaduskonna» dekaani Jelena Dušetškina ja prodekaani Miralde Kooriga. Silmapaistvalt innukaks lektoriks oli veel Igor Tšernov, kes luges kursust pealkirja all «Sissejuhatus kultuuri antropoloogiasse».

Oma panuse loengulisse töösse andsid ka uudismaal töötanud üliõpilased, kes pidasid 30 loengu ja vestluse ümber. Kahjuks puuduvad meil kuni viimase ajani täpsed andmed peetud loengute kohta, mistõttu pole võimalik ka detailsema ülevaate andmine sellest tööl0igust. Huviga kuulati uudismaalaste esinemisi Tartu koolides ja ülikooli õpperühmades. Nii jutustas ajaloolane Aili Korm 12 korral õpilastele meie noorte tublist tööst Kasahstanis, Anne Siniveere (eesti filoloogia II) arvele tuleb 5 analoogilist esinemist.

Stabiilselt hästi töötab rahvusvaheliste suhete ring oma presidendi, IV kursuse juristi Jaak Kaarma juhtimisel. Selle ringi kaasabil on üle saadud nii mitmestki kitsaskohast, mis esinesid möödunud sügisel linna töötajate rahuldamisel loengutega rahvusvahelisest olukorrast. Ülikooli kõige aktiivsemad lektorid ongi enamikus rahvusvaheliste suhete poisid, sest nende teemade järele on nõudmine kõige suurem.

Positiivse joonena tuleb esile tõsta asjaolu, et lektorite ridadesse on päris arvukalt ilmunud ka nooremate kursuste esindajaid. Nii on I kursuse eesti filoloog Toomas Leito esinenud 14 korral, I kursuse vene filoloog Gabriel Superfin 2 korral jne.

Kui suhteline edasiminek on vaieldamatu, siis üliõpilaste osavõttu loengulisest tööst tervikuna ei saa kuidagi veel lugeda lahendatud probleemiks. Tõsi — kui senini pidas loenguid 1% üliõpilaste üldarvust, siis nüüd on see arv tõusnud 2,5%-ni, kuid 97,5% ehk ümmarguselt 3000 noort ja arukat inimest on sellest vajalikust tööst endiselt kõrvale jäänud. Olen kaugel mõttest, et kõiki üliõpilasi võiks suunata loenguid pidama, isegi 25% tundub utoopiana, kuid 10% ehk ümmarguselt 300 noort lektorit peaks praeguste tingimuste juures olema igati reaalne. See nõuab eelkõige organisatoorset tööd, mille raskuspunkt peaks langema niihästi kateedritele kui ühing «Teadus» sektsioonidele. Eeskujuks võiks võtta pedagoogika- ja metoodikakateedrit, kes suunab julgesti üliõpilasi esinema pedagoogilistel teemadel käitistesse ja ettevõtetesse. Ka pedagoogilise praktika planeerimisel ja organiseerimisel pole ülearune ette näha üliõpilaste avalikke esinemisi. Edukalt saab tulevasi spetsialiste kasutada mitmesuguste suuremate tähtpäevade puhul. Nii üritavad eesti kirjanduse eriharu üliõpilased minna huvitavate vestlustega koolidesse Ed. Vilde 100. sünni-aastapäeva eel. Analoogilist initsiatiivi võiksid osutada ka teiste erialade inimesed.

Küllaltki edukas aasta on seljataga. Tahaks loota, et 1964. a. saavutused ei jää ühekordseks õletuleks, vaid loidavad edasi järjest laieneva leegina ka käesoleval ning järgmistel aastatel, et üliõpilaste loenguline töö meie vanas alma materis muutuks tõepoolest massiliseks üliõpilaste loova isetegevuse alaks.

H. PALAMETS

TEADUSTE KANDIDAATE

See päev oli TRÜ loogika ja psühholoogia kateedrile omamoodi suurpäevaks — harva on juhtunud, et ühel päeval kaitsevad oma kandidaaditöid kaks teadlast ühest ja samast kateedrist.

* * *

Vestlustes, igapäevases kõnes, sõnavõttudes ja diskussioonides eksivad inimesed õige sageli ja rängalt formaalse loogika järeldusõpetuse reeglite vastu, rääkimata väiksematest vääratustest. Mis takistab inimesi loogiliselt õigesti mõtlemast? Ilmneb, et see polegi nii lihtne probleem.

TRÜ loogika ja psühholoogia kateedri õpetaja Kalju Toimi kandidaaditöö teemaks oli «Süllogistlike järelduste psühholoogia», mis püüdiski lahendada ülaltoodud probleemi. Töö põhimaterjaliks olid Tartu, Elva, ja Nõo keskkoolide õpilaste ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia ja meie ülikooli üliõpilaste poolt lahendatud 24 946 ülesannet. See suur töö toimus põhiliselt 1960. ja 1961. aastal, osaliselt ka 1962. aastal. Kunagistest üliõpilastest on nüüd saanud õpetajad, loodusteadlased, agronoomid ja treenerid, tookordseid keskkooliõpilasi aga võib kohata meie ülikooli auditooriumides ja laboratooriumides.

Kandidaaditöö andis palju huvitavat ja väärtuslikku. Õpetajatele ja õppejõududele on see heaks materjaliks õpilaste ja üliõpilaste loogilise mõtlemise arendamisel, Kalju Toim ise aga kavatseb oma töö tulemusi kasutada loogika järeldusõpetuse programmeeritud programmide koostamisel.

Kalju Toim lõpetas Tartu Riikliku Ülikooli 1952. aastal, töötas seejärel eesti keele ja kirjanduse ning loogika ja psühholoogia õpetajana Elva Keskkoolis 1960. aastani. 1958. aastal astus Kalju Toim aspirantuuri.

TRÜ loogika ja psühholoogia kateedri vanemõpetaja Uno Siimanni senises teadlasebiograafias on palju ühist Kalju Toimi omaga. Temagi töötas pärast ülikooli lõpetamist 1953. aastast alates eesti keele ja kirjanduse ning loogika ja psühholoogia õpetajana (Tartu I Keskkoolis), 1955. aastal määrati U. Siimann Tartu linna haridusosakonna koolide inspektoriks, 1957. aastal Tartu VII Keskkooli õppealajuhatajaks. 1958. aasta toob Uno Siimanni taas ülikooli — mittestatsionaarsesse aspirantuuri. Erialaks saab eksperimentaalpsühholoogia. Kandidaaditöö teemaks oli «Resultaatide teadmise tähtsusest vilumuse kujunemise protsessis». Töö juhendajaks (nagu Kalju Toimilgi) oli professor Konstantin Ramul.

Tööst ei soovinud sm. U. Siimann palju rääkida — sellest on ajakirjanduses juba juttu olnud. Kõige raskem oli vastava aparatuuri valmistamine ja töö metoodika väljatöötamine. Eks ristunud siin psühholoogiaga küberneetika, informatsiooniteooria ja teised moodsad teadused, milles filoloogilise ettevalmistuse saanud inimesel on raske orienteeruda. Ja nii nagu paljudele teistele noortele teadlastele, nii tuli ka Uno Siimannile appi üli-

kooli eksperimentaallaboratooriumi juhataja vaneminsener V. Reeben, oma abist ei öelnud ära ka sm. A. Mõtte ülikooli kinokabinetist, sm. H. Kaidro ja paljud teised oma eriala teadlased.

Mis saab edasi? Muidugi töö selle teema kallal jätkub — ees ootab veel palju huvitavat. Kuid ennekõike on vaja ülikooli psühholoogia ja loogika kateedrile luua tugev eksperimentaalne baas. Ilma moodsa, ajakohase sisseseadeta on peaaegu võimatu edasi minna.

I.-P. PADERNIK

Eksamite poolt ja vastu

(Algus lk-l 2.)

maalselt kaks, kui teaduskonna või osakonna spetsiaalsus seda nõuab); sellise, et ta haaraks tähtsamate lähedalt seotud õppeainete kompleksi, mida on loetud 2—3 viimase aasta jooksul. Niisuguste eksamite programm hõlmaku vaid sõlmküsimusi (mitte üksikuid detaile), olgu mõõduka mahuga, nii et keskpäraste võimetega üliõpilane ei hakkaks lootma spikerdamisvõimalusele. Tingituna niisuguste eksamite omapärast sooritaks üliõpilane selle vastavaid aineid lugenud õppejõududest koosneva komisjoni ees.

I kursusel ei ole otstarbekas sellist eksamit korraldada kahel põhjusel: 1) läbivõetud aineid on tõenäoliselt veel vähe vajaliku tervikliku kompleksi moodustamiseks; 2) tuleb anda üliõpilasele-uustulnukale aega «sisse-elamiseks». Kuid eksami puudumine I kursusel ei välista seejuures sugugi võimalust üliõpilase eksmatrikuleerimiseks ilmselt nõrga õppeedukuse tõttu eespool mainitud teistsuguste kontrollimismeetodite (mitte eksamite) alusel.

Füüsikaosakonnas võiks näiteks piirduda järgmise kolme eksamiga: 1) kõrgema matemaatika eksam II kursuse lõpul (kompleksi moodustavaid aineid loetakse I—II kursusel); 2) üldfüüsika eksam III kursuse lõpul (vastavaid aineid loetakse I—III kursusel); 3) eriala eksam IV kursuse lõpul (vastavaid aineid loetakse III—IV kursusel), mis teooria alal spetsialiseerujaile oleks teoreetiline füüsika, eksperimendi alale siirdujaile aga eksperimentaalne füüsika. Esimesena mainitud eksamil peab selguma, kuidas tulevane füüsik on omandanud kõrgema matemaatika raudvara, mis on edaspidi möödapääsmatult vajalik füüsika-alaste erikursuste mõistmisel. Teine eksam peaks näitama, kuidas üliõpilane on omandanud kaasaegse füüsika põhimõisted ja -ideed (kuid see eksam ei tohi olla varem praktiseeritud väga ulatusliku programmiga analoogilise riigieksami koopiaks). Erialaeksamil peab ilmnema, kas üliõpilasel on eeldusi diplomitöö tegemiseks või peab tema haridustee lõppema ankeedimärkmega: lõpetamata kõrgem haridus.

Loomulikult peaks selliste eksamite sooritamise kord olema paindlik, võimaldades näiteks silmapaistva andekusega üliõpilastel nende varem sooritamist kui ülejäänutel kursusel.

J. LEMBRA,
teoreetilise füüsika kateedri
dotsendi kt.

Kaugõppesaated

Reedel, 12. veebruaril 1965. a.

1. Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilastele dots. E. Laasiku loeng «Sotsialistliku vara päästmisest tulenevad kohustused».

2. Inglise filoloogia IV—VI kursuse üliõpilastele vanemlaborant Olev Haasi loeng «Laboratoorsetest keeleharjutustest».

Kolmapäeval, 17. veebr. 1965. a.

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» (II).

2. Eesti filoloogia osakonna IV kursuse üliõpilastele dots. Huno Rätsepa loeng «Uraali ja soome-ugri sõnavara eesti keeles».

Reedel, 19. veebruaril 1965. a.

1. Kõikidele väliskirjanduse õppijaile prof. Villem Alttoa loeng «XX saj. saksa kirjanikke. Stefan Zweig».

2. Vene filoloogide III ja IV kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Agnia Reitsaku loeng «Основные признаки предложения».

Kalasportlastele

TRÜ ÜSK kalaspordisektsiooni üldkoosolek toimub 15. veebruaril 1965. a. Kehakultuuriteaduskonna ruumides V. Kingissepa tänavas (auditoorium nr. 3).

Koosoleku algus kell 19.

Päevakord. 1. Kõigi endiste liikmete ümberregistreerimine. (Et tulevad vahetamisele liikmepiletid, on kõigil vaja kaasa võtta passipilt, aastamaks 2 rbl.)

2. Sektsiooni tegevusplaani kinnitamine 1965. a.

3. Delegaatide valimine «Kalevi» kalandusklubi konverentsile.

4. Paadisilla ehitamise küsimus.

ÜSK kalaspordisektsiooni juhatus

ENE ja MATI!

**Liitke rõõmud,
jagage mured!**

**Geograafiaosakonna
III kursus**

* * *

Õnnitleme!

**MAIA ARST
ja
VILLU RÕIGAS
Eesti filoloogia osakonna
V kursus.**

GRIPP

Gripp on nakkushaigus, mille tekitajaks on viirus.

Gripp on ohtlik eriti sellepärast, et võivad kaasuda rasked tüsistused (kopsupõletik, ajukelmepõletik jne.). Gripp levib piisknakkuse teel (kõnelemisel, köhimisel, aevastamisel paiskuvad õhku viirused), ka viirustega saastunud esemete kasutamisel (haigestunu käterätt, sööginõud, raamatud jm.), haige teretamisel kättpidi.

Kui tunnete haiglast olekut, peavalu, valu lihastes ja luudes, kehatemperatuuri tõusu, vahel ka nohu ja köha,

ärge pöörduge arstipunkti ega polikliinikuisse, vaid kutsuge arst koju!

Sellega säästate oma tervist ja väldite nakkuse levikut.

Üliõpilased!

- Vältige oma vabal ajal külaskäike, rahvakogumisi ja üldkasutatavate sõidukite kasutamist.
- Karastage oma organismi!
- Õhutage sageli tuba!
- Viibige võimalikult palju värskes õhus!
- Hoiduge külmetumisest!
- Peske sageli käsi!

Haige tuleb tervetest eraldada. Kui see pole võimalik, peab haige voodi eraldama linaga või vaibaga.

Gripi profülaktikaks

nõudke apteegist kuiva gripi seerumit. Tõmmake 0,5 g kummassegi ninasõõrmesse (algul 2 päeva järjest, edasi võimalusel 3-päevaste vaheaegadega kuni haigusperioodi lõpuni).

A. SOILTS,
TRÜ arstipunkti juhataja

100 a. E. Lenzi surmast

10. veebruaril möödus 100 aastat XIX sajandi silmapaistva füüsiku Emil Lenzi surmast. Meil, ülikooliperel, on põhjust tunda E. Lenzi rohkem kui lihtsalt mõnede füüsikaseaduste autorit. Lenzi nimega on seotud killuke ülikoolilinna kultuuriajalugu.

Heinrich Friedrich Emil Lenz sündis Tartus 24. II 1804. a. Tartu linnamagistraadi peasekretäri pojana. Tema isal oli maja (praeguse 21. Juuni ja Poe tänava nurgal), mille ärklikorrusel seati sisse Tartu esimene ajutine observatoorium (1805). E. Lenzi vanaisa Friedrich David Lenz, kes põlvnes Saksamaalt väljarännanud vaimuliku perekonnast, oli tol perioodil (1803—1809) taasavatud Tartu ülikooli esimeseks eesti keele lektoriks. Tema sulest pärinevad mitmed õpetliku sisuga maakeelsed raamatud ja ka visandlik Tartu linna ajalugu.

E. Lenz sai esialgse hariduse kodus. Aastatel 1817—1820 õppis tolleaegses Tartu gümnaasiumis. Selle lõpetamise järel astus ta Tartu Ülikooli Filosoofiateaduskonda loodusteaduste osakonda; mille aga peagi vahetas usuteaduskonna vastu. Õpingute kõrval (valmistudes pastoriametiks õppis Lenz muuseas ka eesti keelt) töötas E. Lenz ülikooli esimese rektori professor G. F. Parroti abilisena füüsikakabinetis, mis tol ajal võttis enda alla peahoone vasakpoolse tiiva, kus praegu paiknevad auditooriumid nr. 2—4. Paistnud silma andeka eksperimentaatorina, sai nooruke Lenz Parrotilt soovituse sõita füüsikuna kaasa 1823. a. organiseeritud mere-ekspeditsioonile ümber maailma (1823—1826). See ekspeditsioon määras E. Lenzi kui füüsiku tulevase elutee.

Merereisil teostatud geofüüsikaalaste uuringute põhjal kaitseb Lenz Heidelbergis väitekirja filosoofiadoktori kraadile (1827) ja siirdus seejärel Peterburisse. Peterburi Teaduste Akadeemia ja Peterburi Ülikooliga on siitpeale seotud E. Lenzi peamine teaduslik ja organisatoorne tegevus. Viimast iseloomustavad mõned daatumid. 1830. a. valiti E. Lenz akadeemikuks (algul erakorraliseks, hiljem korraliseks), 1836. a. Peterburi Ülikooli füüsika ja füüsilise geograafia kateedri juhatajaks, 1840. a. füüsika-matemaatikateaduskonna dekaaniks ning 1863. a. rektoriks. Peale selle oli ta lektorina tegev veel mitmetes Peterburi õppeasutustes. E. Lenz suri ravireisil Rooma 10. veebruaril 1865. a.

E. Lenz oli suurepärane füüsik-eksperimentaator, kelle teaduslikud huvid olid üsna mitmekesised. Üks rühm Lenzi töid, mis baseeruvad merereisil ja Kaukaasiasse ning Kaspia mere äärde korraldatud ekspeditsioonil (1829—1830) teostatud vaatlustel, hõlmab geofüüsika probleeme. Võiks nimetada merevee temperatuuri ja soolsuse vertikaalse jaotuse ning õhutemperatuuri ööpäevase tsükli uurimist mitmesugustel laiuskraadidel, samuti Kaspia mere nivoo sekulaarse muutumise avastamist.

Ülemaailmse tunnustuse aga pälvis E. Lenz elektrivoolu- ja elektromagnetisminähtuste uurimise eest.

Üheks tähtsamaks avastuseks osutus praegu Lenzi nime kandva reegli sedastamine induktsioonvoolu suuna määramiseks (1833). 1842. a. korraldas E. Lenz täpseid katseid elektrivoolu ja juhtmes eralduva soojushulga vahelise kvantitatiivse seose määramiseks. Vastava seaduse oli aasta varem avastanud inglise füüsik J. Joule. See seadus kannab nüüd Joule'i-Lenzi seaduse nime. E. Lenz tegi kindlaks ka metallide takistuse sõltuvuse temperatuurist.

Palju tähelepanu pühendas kuulus füüsik elektrotehnika probleemidele. Mitmed uurimused selles valdkonnas on teostatud koos M. H. Jacobiga (viimane töötas enne Peterburisse siirdumist lühemat aega ka Tartu Ülikoolis (1835—1837)). Võiks nimetada meetodit elektromagnetite arvutamiseks ja ballistilist meetodit magnetvoo mõõtmiseks. Peale selle on E. Lenz uurinud ankrureaktsiooni ja selle vähendamise võimalusi, mootorite ja dünamote pööratavuse printsiipi, generaatorist saadava vahelduvvoolu kõvera kuju jpm.

Kõikide nende tööde järgi, mis tehti oma aja kohta väga heal eksperimendi tasemel, kuulub E. Lenz elektriõpetuse ja elektrotehnika teoreetiliste aluste rajajate hulka.

R. LIAS

KÄÄRIKUL OLID ORIENTEERUJAD

Möödunud õppevaheajal kujunes Kääriku õppebaas üleliiduliseks orienteerumiskeskuseks — sinna kogunes paarsada kõrgemate koolide orienteerumisaktivisti.

Märkesuusatamises kanti protokolli järgmised tulemused:

NAISED (9,5 km, 5 KP). 1. L. Natra (Läti) 1:28.44 (6), 2. A. Tingas (TRÜ I) 1:29.30 (0), 3. N. Ivantševitš (Leningrad) 1:33.42 (8).

MEHED (18 km, 7 KP). 1. O. Kärner 1:38.18 (0), 2. A. Kivistik 1:40.19 (1), 3. A. Kutsar 1:57.06 (16) (kõik TRÜ I).

Valikorienteerumises reastusid naiskonnad järgmiselt: 1. TPI 13 punkti, 2. Harkov 12, 3. TRÜ I 12 (8. TRÜ II 6 p.). MEESKONDADEST olid parimad: 1. Läti 21 p., 2. TRÜ I 21, 3. TPI 18 p. Ala üldvõitjaks tuli TPI TRÜ I ees.

Esmakordselt üleliidulistest üliõpilaste orienteerumisvõistlustest osavõtnud TRÜ võistkond võitis kokkuvõttes esikoha TPI ja Läti esinduse ees.

A. K.

Kas kampaania...

(Algus lk-l 3.)

maailma pulssi, jäädakse paratamatult provintslasteks.

Millest me seda pulssi aga tunnetame?

Suurimaks kanaliks on ikkagi press (kaasa arvatud raadio ja televisioon).

Kaasaja suurimad teadlased on vaimselt igakülgselt arenenud inimesed (ka teadus areneb praegu intensiivsemalt eri teadustevahelistel piirimaadel). Seega ei pea paika väide, et arenenud erialaspetsialist võib olla ka vähese üldintelligentsiga. (Näit. milleks mulle poliitika, kirjandus jne., mina olen matemaatik!) Hoopis võimatu on aga olla hea jurist või õpetaja kitsukese aknaga maailma (ja ometi on selline «aken» paraku küllalt paljudel üliõpilastel). Millise vaatevälja avab selline õpetaja oma õpilastele, kui ta ise ainult piilub läbi kitsa pilu?

Ülikooli komsomolikomitee on asetanud pearõhu just keskajakirjanduse tellimisele, sest selle kaudu jõuab meieni kaasaja problemaatika ja mõttemaailm (enamik maailma informatsioonist ju eesti keelde ei jõua). Need on näiteks väljaanded. «Ровесник», «Вокруг света», «Иностранная литература», «Молодая гвардия», «Комсомольская правда», «Известия», «Литературная газета», «За рубежом» jt. Kas olete juba lugenud Graham Greene uut romaani «Kaotuse hinnaga»? (Ilmus ajakirjas «Иностранная литература».) Lugege!

Kuidagi väga valus on kuulda väidet, et ei saa tellida, sest ei oska keelt. Inimene sööb selleks, et elada, mitte ei ela selleks, et süüa — see Platoni mõttetera on neile nähtavasti tundmatu, kui nad 20-aastaselt kirjutavad alla oma vaimse vaesuse tunnistusele. Võib-olla ei oleks nad ka eesti keelt ära õppinud, kui see oleks nende mõistuse otsustada olnud!

Sellepärast ongi kirjanduse tellimine komsomoli tegevussfääris. Iga osakonna komsomolibüroo peab püüdma, et üliõpilaste tubades oleks veidigi ajakirjandust. Maailma vaimne pingutus olgu meie kaaslaseks.

Ja kas ei tuleks kursustel uuesti elustada ajakirjanduse levitajate instituut? Ainult et ta peaks tegema ka sisulist tööd, propageerima eriti ilmuvat teaduslikku kirjandust.

Just seepärast jätkub «kampaania»... võitlus selle eest, et kõik meie keskelt võiksid oma mõtet lasta ringi uita laias maailmas.

**M. TITMA,
TRÜ komsomolikomitee sekretär**

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III k. üliõpilased M. Kalamäe ja T. Alla.

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийкличк Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heilemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1219. MB 00226.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU SA

23. veebruar — Nõukogude armee 47. aastapäev

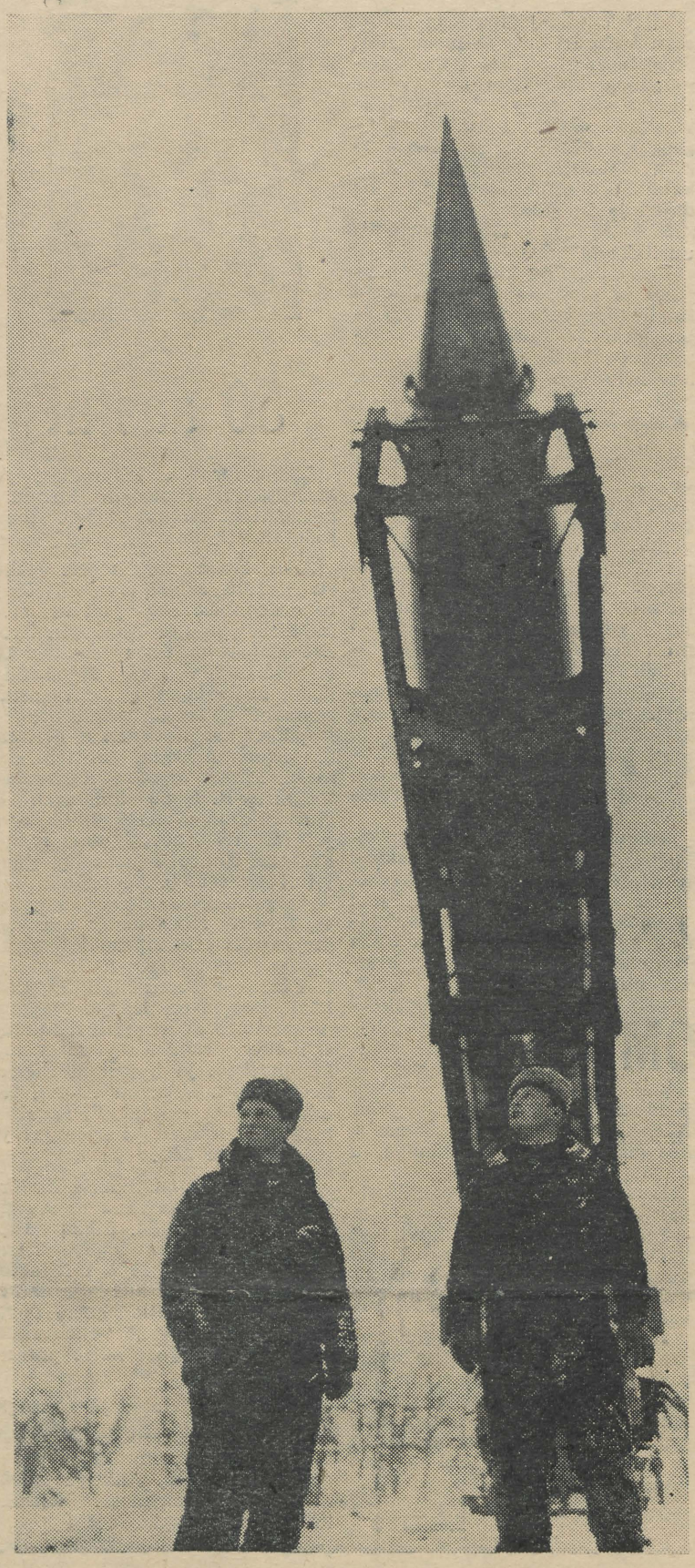

SELLINE ON TÄNAPÄEV.

Oma silmaga

Talv. Kõrged sihvakad kuused. Värske lumi kuuseokstel on nii õrn, et pisemgi tuulepuhang näib viivat ta minema. Selles vaikuses ja karguses seisab stardivalmis rakett. Veel mõned sekundid ... start. Tuli ja suits rulluvad, keerlevad, mets jääb maha; rakett kaob kõrgusse.

Metsateel mürisevad võimsad tankid, tolmupilves kihutavad soomustransportöörid. Neist hüppavad maha jalaväelased ja sööstavad rünnakule.

Varahommik. Koit alles punetab lennuvälja serval. Mehhaanikud askeldavad lennukite kallal. Varsti aga näeme helist kiiremaid hävitajaid juba taeva avarustes.

Tinaselt hall on lainetav meri. Allveelaevade pikad sigarid. Torpeedokaatrid. Miiniristlejad. Merre sööstvad torpeedod, õhku tõusvad raketid.

Suur Isamaasõda. Polkovnik Mihhail Šolohhov vestleb rindel tankistidega. Leningradi blokaadi raskeil päevil külastab rindesõdureid A. Fadejev. Balti laevastiku merejalaväelaste hulgas viibib laevastiku korrespondentide grupi ülem V. Višnevski. Aleksei Tolstoi on ümbritsetud rindelennuvälja lenduritest. A. Tvardovski ja paar jalaväelast on jutuhoos; võib-olla sattus neist midagi Vassili Tjorkinisse.

Juba tulistavad «Katjušad» Riigipäevahoonet. Lehvib võidulipp. Sõjast väsinud sõdurid hõiskavad rõõmust, tärisevad saluudiks automaadivalangud.

Jälle kaasaeg. USA lennukid ja Belgia sõdurid Kongos. Saksa Föderatiivse Vabariigi uus standardtank «Leopard», kunagise hitlerliku «Pantri» järglane, vahib oma suurtükitoruga vaatajale otse näkku.

Meile kõigile tuntud kosmonaudid istuvad õppeklassis, peavad maastikul raadiosidet, keerlevad tsentrifuugis, ootavad starti kosmoselaeva kabiinis.

Kõike seda võib näha oma silmaga, kui sirvida Gogoli-nimelises raamatukogus ajakirja «Советский воин» komplekti, mille 1000. number ilmus möödunud aastal Nõukogude armee aastapäevaks.

Selles hästi illustreeritud ajakirjas peegeldub Nõukogude armee kangelaslik minevik ja töörohke tänapäev. Siit võime lugeda ja näha meie sõjaväe ja sotsialistlike vennasarmeede võimsat tehnikat ja võitlejaid, kes on valmis vastu astuma igale agressorile.

Rein Sander astus käesoleval õppeaastal bioloogiaosakonna I kursusele. Peagi kutsuti ta sõjaväkke. Side oma kursusega aga ei katkenud. Avaldame ühe tema hiljutistest kirjadest. Allpool toodud luuletused pärinevad kursusele saadetud viimastest kirjadest.

TERE!

On pühapäevaõhtune vabam silmapilk ja me tegime endile olemise mugavaks: võtsime rihmad maha, nööpisime kraed lahti ning lesisime koikudel. Minu voodinaaber loeb Maeterlinck'i ja poetab selle kohta märkusi. Raamat lausa provotseerib vaidlema ja arutlema, aga tuleb võtta sulepea.

Üldse on täna kole unine päev: eile õhtul käisime sütt vagunitest maha laadimas. Tagasi saime alles poole öö paiku, näost mustad kui murjanid. Aga üldiselt ei nurisenud keegi, kuigi see töö laupäevase «õdaku» ära rikkus ja ka järjekordne film nägemata jäi. Sellised tööd väljaspool kasarmut on vaheldueks.

Muidu lähevad päevad ikka tavalist rada, muudkui õpime. Varem ei osanud arvatagi, et lennukisse nii palju raadiolampe, releepuru ja juhtmepuntraid sisse mahub, nüüd aga käib kogu see värk meil läbi ajude. Ühesõnaga — õppurid oleme kõvad.

Mis kriitikasse puutub, siis selle eest aitüma. Lugesin oma värsid uuesti üle ja tõsi mis tõsi: see jutt suvest tahab läbitöötamist. Ainult ma ei tea, millal ma selleks vastava meeleolu ja aja kokku saan. Aga «keppjalgne» — miks ei võiks see tähendada ka kõhnu, väljakujunemata plikajalgu? Kuid lõppude lõpuks võib selle asemel ka midagi muud olla, luuletuse mõtet see ei muuda.

Uuemast loomingust pole praegu midagi eriti õnnestunud, ikka jääb mõnda meeleolust või mõttest puudu. Nii et ma parem ei hakka midagi saatmagi (ei, ega ma kriitikat kartma hakanud, seda mitte!).

Jään ootama pajatust sellest, kuidas möödus talvine vaheaeg, mida huvitavat ette võtsite jne.

Kogu kursusele uut indu ja värsket pealehakkamist algavaks semestriks!

REIN

REIN SANDER

* * *

Tee põgenes jalgade alt,
sõnad kadusid huulilt.

Kirjude lehtede kombel
mõtted hajusid tuulde.

Saatsid mu teele sõnatult,
suve soojus peitus su huultes.

Ladvad jäid tühjaks,
liuglesid maa poole
lehed sügisetuules.

Sügise tinase taeva all
kadusid sõnad kõik tuulde.
Sõitsin ja mõtlesin sinule
— õiepungades puule.

* * *

Talv, oled tõsine vanaeit
sula hallide juuste
ja paljunäinud kortsuräos näoga,
suurrätik üle silmade.

Aga silmad on sul
nõnda lõbusalt varblasevärvi,
nagu võiksid sa
kergejalgse plikana
iga hetk üle hangede lipata,
lumeniitidest kelgunöör pihus.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Reedel, 19. veebruaril 1965

Nr. 3 (613) XVIII aastakäik

Läheneb Nõukogudemaa relvastatud jõudude sünnipäev, mis seekord langeb suure võidu 20. aastale. Sel tähtsal päeval õnnitleme kõiki meie kollektiivi liikmeid, kes Suure Isamaasõja rasketel päevadel vapralt seisid meie kodumaa kaitsel. Tervitame ka kõiki üliõpilasi ja töötajaid, kes on nõukogude sõjamehe mundrit kandnud meie rahupäevadel. Soovime teile, endised sõjamehed, kordaminekut töös ja õpingutes!

EKP TRÜ Komitee

KIRJUTAGE MEILE

Hiljuti saabus meie ülikoolile kiri ajalehe «Известия» toimetuselt, Avaldame selle alljärgnevalt.

Lugupeetud seltsimehed!

«Известия» pühapäevases lisalehes «Неделя» loodi üliõpilaselu osakond. Me palume teie ülikooli üliõpilasi ja õppejõude kirjutada meile.

Kirjutage kõigest, mis teile muret teeb! Kirjutage oma uudistest, saatke artikleid ja olukirjeldusi, lühisõnumeid ja fotosid. Olge «Üliõpilaselu» peremehed! Meid huvitab kõik: nii tõsised ja tähtsad probleemid kui ka nali ja huumor.

Soovitage meile teemasid, kirjutage, mida tahaksite näha «Üliõpilaselu» veergudel! Me tahaksime olla kursis teie ülikooli eluga, ja sellepärast palume teid saata meile oma ajalehte.

Lugupidamisega

«Неделя» vastutav sekretär
A. MENDELEJEV

TULGE VAATAMA!

Tänavuste valimiste eel oli raskusi agitpunkti nr. 2 tööleerakendamisega. Kui teised linna agitkollektiivid hakkasid esimesi ülesandeid täitma juba nädal-paar tagasi, siis meie rahvas oli parajasti talvisel vaheajal ja kes-kus mööda maad laiali. Nii ei olnud agitpunkti juhatajal kuu esimesel nädalal muud võimalik teha, kui lugeda ainult agitaatorite nimekirju. Nüüd aga oleme suutnud juba üht-teist ära teha. Esimesed instrueerimised agitaatoritele on peetud, esimesed ülesanded brigaadidele jaotatud. Ja juba esimesed muljed agitaatoritest on head. Jätkugu seda energiat ja head tahet kõigil ka edaspidiseks!

Mõni sõna agitpunkti poolt veebruarikuuks planeeritud üritustest. Kindlasti leiab siit mõnigi üliõpilane midagi niisugust, mis teda huvitab. Nii rääkis sm. J. Raid 17. veebruaril Lääne-Saksamaa imperialistlikust olemusest, ettekandeks «Eesti emigrantlikust kirjandusest» on nõusoleku andnud sm. H. Peep (21. veebruaril) ja 23. skp. vestleb sm. L. Võime teemal «Imperialistliku salaluure sepitsused». Kuu viimasel pühapäeval, 28. veebruaril on kavas korraldada noorte valijate vaidlusõhtu. Eriteateid lugege ajalehest «Edasi»!

Agitpunkti on võimalik külastada igal tööpäeval kl. 17—21, pühapäevadel kl. 14—21. Meie agitpunktis keemiahoones võite vaadata televiisorit, mängida malet, lugeda ajakirju ja tutvuda valimistesse puutuva kirjandusega. Kuid — eks tulge ja vaadake ise!

Ü. PARBUS,
agitkollektiivi juhataja

Teaduste kandidaate

Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu avalikul koosolekul kaitses kandidaadiväitekirja Udmurdi Riikliku Pedagoogilise Instituudi assistent Rosa Jašina teemal «Udmurdi keele võrdluskonstruktsioonid». R. Jašina tunnistati filoloogiakandidaadi kraadi väärilseks.

Teisena tuli arutusele Eesti NSV TA Ajaloo Instituudi kunstiajaloo sektori noorema teadusliku töötaja Mart-Ivo Elleri väitekiri «Nõukogude Eesti monumentaal- ja dekoratiivskulptuur». M.-I. Eller tunnistati kunstiteaduste kandidaadi kraadi väärivaks.

«Ural-4» aitab

TRÜ arvutusmatemaatika kateeder alustas sel semestril ülelikoolilist fakultatiivkursust «Automaatne programmeerimine» (lektor dots. Ü. Kaasik). Kursus on mõeldud kõigile neile ülikooli töötajatele, kes oma töös kavatsevad kasutada TRÜ arvutuskeskuse elektronarvutit «Ural-4», millel käesoleval aastal võetakse kasutusele uus, lihtsustatud programmeerimissüsteem.

JUUBELIKONVERENTS

TRÜ orientalistikakabineti 10. aastapäevale pühendatud teaduslik konverents (24.—28. veebruarini 1965. a.) algab kolmapäeval, 24. veebruaril kell 12 avaistungiga ülikooli aulas.

Konverentsil kuulatakse üle 30 ettekande. Alljärgnevalt avaldame konverentsi kava.

Neljapäev, 25. veebruar. Algus kell 10.
Peahoone, aud. 5.

1. Šamanismi iseloomujoontest vana-india mütoloogias.
   B. L. Ogibenin (NSVL TA Aasia Rahvaste Instituut, Moskva).
2. Budistlikud sanskriti legendid.
   O. F. Volkova (NSVL TA Aasia Rahvaste Instituut, Moskva).
3. Mõnedest vana-india klassifikatsioonidest.
   A. J. Sõrkin (NSVL TA Aasia Rahvaste Instituut, Moskva).
4. Muistne Singaleesi riik ja budistlik sangha.
   J. S. Semeka (NSVL TA Aasia Rahvaste Instituut, Moskva).
5. Veel kord veda jumalast Varunast.
   T. J. Jelizarenkova (NSVL TA Aasia Rahvaste Instituut, Moskva).

(Järg lk-l 4.)

FILOSOOFILISEST SEISUKOHAST LÄHTUDES

Bioloogia on loodusteadustest kaasajal kõige ägedama maailmavaatelise võitluse areeniks. Raske on leida üldteoreetilisi bioloogia-alaseid töid, mis ei puudutaks filosoofilisi, maailmavaatelisi ja metodoloogilisi probleeme. Peaaegu iga bioloogia üldteooria või kontseptsioon püüab end õigustada filosoofilisest seisukohast.

Kaasaegse bioloogia teoreetiliseks aluseks on evolutsiooni-idee — idee organismide muutuvusest ja arengust. Evolutsionism võitis bioloogias tänu Ch. Darwini töödele, milledest peaosa etendas 1859. aastal ilmunud «Liikide tekkimisest». Oma olemuselt on Darwini teooria materialistlik ja dialektiline. Sellepärast hindasid seda väga kõrgelt K. Marx ja F. Engels, nimetades Darwini evolutsiooniteooriat oma filosoofiliste vaadete loodusteaduslikuks aluseks. Ka praegu pole meil põhjust. K. Marxi, F. Engelsi ja V. I. Lenini hinnangute korrigeerimiseks. Darwini nimi oli ja on materialistliku bioloogia sümbol.

Evolutsionismi võit avas bioloogias uue ajastu. Selle teadusharu ees avanesid uued, ennenägematud perspektiivid ja ülesanded. Bioloogia arenes esimestel aastakümnetel pärast teose «Liikide tekkimisest» ilmumist darvinismi vaimus. Möödunud sajandi lõpul (alates umbes 90. aastatest) ja käesoleva algul muutus olukord evolutsioonilises bioloogias oluliselt. Paljud uurijad astusid välja Darwini teooria põhiprintsiipide vastu . Esitati suur hulk mittedarvinistlikke evolutsioonikontseptsioone. Seda perioodi iseloomustab teoreetiline segadus evolutsiooniprobleemide käsitlemisel. Kõiki väärseisukohti ühendasid antidarvinism ja idealism. Sajandivahetusel kujunes välja kolm põhilist antidarvinistlikku idealistlikku voolu: neolamarkism, neovitalism ja neodarvinism. Need on ka meie päevil põhilised antidarvinistlikud teooriad.

Neolamarkism (J. B. Lamarcki nime järgi) hülgas evolutsiooni seletamisel Darwini teooria põhiprintsiibid — olelusvõitluse, loodusliku valiku jt. Organismide evolutsioonilised muutused olevat rangelt määratletud (paratamatud). Neolamarkistid kuulutasid üheks darvinismi põhiveaks seisukoha, et individuaalne muutlikkus on määratlemata (juhuslik). Nende järgi on organismide muutused otstarbekohased ja absoluutselt määratletud (paratamatud). Seetõttu ei saavat ka olla valikut kui evolutsiooni faktorit. Muutuste paratamatu iseloom on neolamarkistide arvates põhjustatud keskkonna määravast toimest. Iseenesest õiget ideed keskkonna osast orgaanilises evolutsioonis tõlgendati mehhanistlikult, Newtoni mehhaanika mõju ja vastumõju seaduse vaimus. Organismide muutused olevat seetõttu alati ühetähenduslikult (paratamatult) sõltuvuses keskkonna (pinnase, atmosfääri jne.) mehhaanilistest — füüsikalistest — omadustest (külm, soojus, pinnase kõvadus jms.). Organismi ja keskkonna suhete mehhanistlik käsitus ei võimaldanud neolamarkistidel seletada niisuguseid evolutsioonilisi nähtusi, nagu eluvormide progressiivne areng, otstarbekohasus, ühtede liikide väljasuremine ja teiste tekkimine. Nende seletamisel olid nad sunnitud «appi kutsuma» salapärased ja mittemateriaalsed jõud, nagu organismide püüe otstarbekohasusele, arengu ettemääratus (ortogenees), või pöörduma organismide enese tahte, teadliku otsustusvõime poole. Sellel taustal sündis kaasaja bioloogias uuesti teleoloogia ja panpsühhism, mille järgi on evolutsiooni esmaseks põhjuseks mingi mittemateriaalne, eriline «eluseadus» või organismide «eneste teadvus». Lõppkokkuvõttes olevat keskkond vaid evolutsiooni mittemateriaalsete tegurite «füüsiline» baas.

Tänapäeval on neolamarkismi üheks avalduseks nn. adekvaatse kohastumise teooria, mida on arendanud T. Lõssenko ja tema pooldajad. Nad eitavad, nagu esimesed neolamarkistidki, individuaalse muutlikkuse määratlematust ning sellest tulenevalt looduslikku valikut ja olelusvõitlust (eriti liigisisest) kui evolutsiooni faktoreid. Asemele seatakse organismide adekvaatne kohastumuslik muutumine vastavalt keskkonna toimele. Adekvaatse kohastumise teooria eitab pärilikkuse materiaalset alust organismis spetsiaalsete struktuuride näol, pärilikkust mõistetakse kui organismi «võimet» valida keskkonna tingimusi vastavalt oma vajadustele. Nimetatud teooria järgi eksisteerivad autonoomsed «eluseadused», mis juhivad evolutsiooni teatud kindlas suunas. Organismidel (nii loomsetel kui ka taimsetel) on võime ette näha olukorda ja vastavalt sellele kas keelduda kasvamast või, vastupidi, pidada vajalikuks kasvada eriti kiiresti. Adekvaatse kohastumise teooria pooldajate arvates (kasutades T. Lõssenko väljendeid) «taimedele on omane nagu loomulik ettenägemine», mille alusel nad «rangelt arvestavad oma jõude ja võimalusi», taimisendid mitte ei hävi, vaid «iseharvenduvad» selleks, et neil hiljem poleks kitsas, kasvavad kokku mitte seetõttu, et nad puutuvad kokku, vaid «puutuvad kokku selleks, et kokku kasvada», jne. Need ei ole metafoorsed väljendid, vaid tulenevad adekvaatse kohastumise teooria olemusest, mis väljendub motos: bioloogias ei ole tähtis selgitada, kuidas toimub see või teine protsess, vaid milleks ta toimub. Täielik teleoloogia! Võiks meenutada elu definitsiooni, mille andis Aristoteles, teleoloogia «isa»: «elu on toitumine, kasvamine ja vananemine, mille põhjuseks on printsiip, mis omab eesmärgi iseendas — entelehhia». Näeme, et Aristotelese õpetuse ainuke erinevus adekvaatse kohastumise teooriast seisneb vaid viimases sõnas — enteleh-hia (mis on asendatud mõistega «eluseadus»).

Adekvaatse kohastumise teooria peamiseks gnoseoloogiliseks juureks on metafüüsika — evolutsiooni kui väga komplitseeritud ja mitmekülgse nähtuse ühekülgne käsitus. See teooria püüab lahendada kõiki evolutsiooniga seotud probleeme ainult ühelt tasemelt — indiviidi tasemelt — ja ainult ühest aspektist — keskkonna poolt osutatava mõju aspektist —, jättes kõrvale teised tasemed (molekulaarse, isendite koosluse jt.) ja teised aspektid (muutlikkuse seesmised mehhanismid jne.). Metafüüsika viib aga paratamatult idealismi.

Adekvaatse kohastumise teooria on filosoofilisest aspektist mehhanistliku, metafüüsilise materialismi ja idealismi eklektiline segu, kusjuures evolutsiooni põhifaktoreid käsitatakse idealistlikult, teleoloogiliselt. Darvinismiga pole sellel õpetusel peale nimetuse («loov darvinism») midagi ühist. Tekitab imestust, et selle teooria pooldajad esitavad oma teleoloogilisi seisukohti kui ainuõiget dialektilis-materialistlikel positsioonidel seisvat bioloogiateooriat (näiteks O. Priilinn). Marksistliku filosoofia kindlaid mõisteid (materialism, idealism, dialektika jt.) tõlgendatakse äärmiselt meelevaldselt ja subjektiivselt. Sellega moonutatakse jämedal kombel ka marksistliku filosoofia põhilauseid. «Bioloogiline» idealism ja metafüüsika on olulisemaid takistusi bioloogia edasises arengus.

T. LOIT,
filosoofiakandidaat

Ühiskondlikel alustel

TRÜ kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juurde moodustati ühiskondlikel alustel töötav kriminoloogialaboratoorium. Peale Õigusteaduskonna õppejõudude võtavad selle tööst osa ka pedagoogid, psühholoogid, matemaatikud, juristid-praktikud, ühiskondlike organisatsioonide esindajad ja üliõpilased.

Mida siis laboratooriumis uuritakse?

Üldsandeks on kuritegude põhjuste ja soodustavate tingimuste tundmaõppimine ning nende väljaselgitamise metoodika uurimine. Osutatakse praktilist abi ka kohtu- ja uurimisorganitele.

H. PAAL

„ЗА РУБЕЖОМ"

Ajapuudus on üliõpilaste tuntuim ja õelaim vaenlane. Miski ei aita, päevad ja tunnid lausa sulavad ja kaovad kuhugi. Ja eks see olegi üks peamine vabandus, miks paljud lehitsevad ajakirju ja ajalehti üsna harva. Ajalehed veel — ostetakse hommikul, küllap loengute vahel ikka niipalju mahti saab, et tähtsamast pilku üle visata. Ajakirjadega on keerulisem lugu, kuid kui tahtmist on, jõuab ka neid lugeda.

Tänapäeval on paratamatu, et peab kursis olema maailma tähtsama poliitilise sündmustikuga. Möödas on need ajad, kui polnud mingit pistmist sellega, mis toimus kuskil Hiinas või Austraalias. Nüüd võivad aga üsna peagi meilegi tunda anda lahingud Vietnami džungleis või otsused Valges Majas.

Iga päev toob midagi uut maailma poliitilisele areenile ja selles sündmustikerägastikus võib kergesti ära eksida, kui pole usaldusväärset teejuhti. Mina soovitaksin giidiks iganädalast ajakirja «За рубежом». (Ajaloolastele on see kindlasti asendamatuks materjaliks.)

Ajakirja tänuväärt omaduseks on see, et ta on tihe ja ülevaatlik, mis võimaldab suhteliselt väikese ajakuluga üsna palju anda.

«За рубежом» osutab küllaltki põhjalikult nädala tähtsamatele sündmustele kõigis maailmajagudes. Nii et pole vaja otsida mitmest ajalehest kokku, vaid siin on kõik olemas. Ajakirja väärtuslikuma osa moodustavad aga pikemad ja analüüsivad artiklid, mis avavad akuutsemate probleemide olemuse. Siin käsitletakse kõige mitmekesisemaid küsimusi alates Kongo sõjast ja lõpetades kosmosesõitudega.

Palju avaldatakse välismaa ajalehtedes ilmunud paremaid kirjutisi. Kahtlemata pakuvad alati huvi Ameerika tuntud poliitilise vaatleja W. Lippmani artiklid. Tema seisukohti arvestavad sageli isegi riigijuhid.

Valgustatakse ka kosmoseprobleeme. Ajakirja lugejad teavad kindlasti, et ameeriklased kavatsevad sel aastal «Gemini»-tüüpi kosmoselaevadega, millesse mahub kaks kosmonauti, sooritada kolm lendu ja pikim peaks kestma umbes nädala.

Erinurk on kogu maailma tehnikauudistele.

Vahel viiakse lugeja ka kirjanduse ja kunsti valdkonda. Näiteks ilmus möödunud aastal hea artikkel Ameerika tänapäeva kirjanduse kohta.

Rohkesti võib leida vaimukaid karikatuure.

Nii et seal on midagi huvitavat igaühele. Väljaanne on ka kättesaadav (võib lugeda Teaduslikus Raamatukogus või osta vabamüügilt).

Ajakirja pidevalt jälgides ei saa me ainuüksi rohkesti väärtuslikku faktilist materjali, vaid saame selgust peamiste poliitiliste jõudude paigutusest, näeme kogu ühiskonna arenemissuundi ja perspektiive; aga eks see huvita kõiki.

T. LEITO

50 aastat

Lääne-euroopa kirjanduse ja klassikalise filoloogia kateedri dotsendi kt. Arthur-Robert Hone pühitses eile oma 50. sünnipäeva.

A.-R. Hone sündis 18. veebruaril 1915. aastal Londonis töölisperekonnas. Alg- ja keskhariduse sai juubilar Londonis. Erilise andekuse tõttu suunati ta stipendiaadina Cambridge'i ülikooli, mille lõpetas 1936. aastal romaani filoloogia alal. Üliõpilaspõlves astus ta Suur-Britannia Kommunistliku Partei liikmeks. Pärast ülikooli lõpetamist töötas A.-R. Hone ühiskondlikel alustel ajalehe «Daily Worker» juures. 1939. aastal siirdus ta Eestisse. Suure Isamaasõja päevil evakueerus ta Noukogude Liidu tagalasse, algul Tšeljabinskisse, hiljem Moskvasse, kus oli kirjastuses «Иностранная литература» toimetajaks. 1945. aastal tuli ta tööle Tartu Riiklikku Ülikooli, kus ta on aastaid lugenud mitmesuguseid teoreetilisi kursusi inglise, prantsuse ja hispaania kirjandusest ja õpetanud inglise keelt. Palju kasu on toonud tema poolt korraldatud fakultatiivsed kursused hispaania ja itaalia keele alal.

Eriline koht on juubilaril võõrkeelte osakonnas tänu tema suurele eruditsioonile. Pikka aega on ta juhendanud inglise keele õpperingi, olnud selle initsiaatoriks ja hingeks. See on olnud suureks abiks selle keele õppimisel ja huvitavaks võimaluseks üliõpilastele inglise keele praktiseerimisel.

Arvukad õpilased ja kolleegid soovivad juubilarile palju jõudu viljakaks teaduslikuks ja pedagoogiliseks tööks. Jätkugu tal sädelevat huumorimeelt kõikide innustamiseks!

Kuidas läks?

HÄSTI LÄKS

...sedapuhku talvine eksamisessioon Ajaloo-Keeleteaduskonnas. Isegi üle ootuste hästi, eriti kui meelde tuletada neid kaunis kesiseid tulemusi, mida teaduskond saavutas kevadisel eksamisessioonil möödunud kalendriaastal. Loomulikult oli praegune sessioon mitmes suhtes kergem kevadisest, kuid sellele vaatamata võime enamiku kursuste ja õpperühmade õppeedukusega täiesti rahule jääda. Tõsi küll — kõige vastutusrikkamad eksamid seisavad pedagoogiliselt praktikalt tulnud V kursustel alles ees, kuid võib loota, et möödunud-aastane filosoofiline waterloo sedapuhku ei kordu.

Et mitte jääda üldsõnaliseks, laskem kõnelda arvudel: 556 eksamitele ilmunud üliõpilasest sooritas kõik eksamid edukalt 535 üliõpilast. Seejuures tervelt 93 neist tuli toime kõigi eksamite sooritamisega maksimaalsele hindele ja pälvis vastavalt kõrgendatud stipendiumi. 318 üliõpilast suutis anda kõik eksamid hinnetele «hea» ja «väga hea», 124 pidi leppima ka «kolmedega» õpinguraamatus. Tagasi saadeti alla 5% eksamitele ilmunud üliõpilastest. Absoluutandmete kohaselt saadi teaduskonnas «väga häid» hindeid 953; «häid» — 1002; «rahuldavaid» — 235 ja «mitterahuldavaid» 27.

Osakondadest sammub esireas võõrkeelte osakond, kus on ka kogu teaduskonna parim õpperuum — inglise keele ja kirjanduse kommunistlik IV kursus, mille 34 üliõpilasel tuli sooritada igal neil eksamit. Seega mitte just kerge ülesanne. Sellele vaatamata tuli kursuse arvele 101 «väga head» ja vaid 2 «rahuldavat». Õiguse kõrgemale stipendiumile omandas kuus tudengit. Kõige suurem lausviiemeeste arv on sama eriharu II kursusel, kus neid on üle 50% enk kolmteist 24-st. Seejuures peame aga meeles pidama, et nimetatud eesrindlikul kursusel tuli anda vaid kaks eksamit. Esmetõstmist vaarib ka saksa filoloogia III kursus, kellel tuli sooritada 4 eksamit ja kes said kokku 40 «vaga head» ja 2 «rahuldavat».

Oma tõesti võimeid näitas vene filoloogia III kursus, kellel teatavasti eelmine sessioon ebaõnnestus täielikult. Nuud saadi 125 hindest 61 «5»; 55 «4»; 8 «3» ja vaid 1 «2». See on aga tõendiks, et kevadine fiasko ei olnud tingitud ei võimete vähesusest ega sessiooni erilisest raskusest, vaid süstemaatilise töö puudumisest eelneva semestri vältel ja minnalaskmise meeleoludest eksamite ajal. Jääme lootma, et ka edaspidi ei lase see kursus oma taset alla, vaid esineb oma tegelike võimete kohaselt.

Niisiis — kokkuvõttes võime rahul olla. Kuid see ei tähenda, et võiksime oma edusammudest

Gaana informatsioonimiministeeriumilt on saabunud orientalistikakabinetile järjekordne saadetis Aafrikat käsitlevat kirjandust. Pildil: kabinetis tutvutakse saabunud uudiskirjandusega.

HOVHANESS TUMANJAN

Luiskaja

Armeenia suur luuletaja Hovhaness Tumanjan sündis 19. detsembril 1869. a. Juba 1890. a. nägi trükimusta tema esimene kogu luuletusi ning poeem «Legend Päikesest ja Kuust». Kõik H. Tumanjani teosed annavad kujuka pildi tema sünnimaa eluolust. Vene poeet V. Brjussov kirjutas: «Teistest rahvustest luqejatele annab tutvumine Tumanjani poeemidega rohkem teadmisi Armeenia tänapäeva elust kui eriuurimuste mahukad köited.»

Üheks parimaks poeedi teoseks on poeem «Anuš» (1890).

Peale lüürika on ta kirjutanud ka novelle (vaata 1964. aastal ilmunud kogumikku «Mäekurude hääl») ja muinasjutte, mille seast tõlkija pakub täna ühe näite.

Aastail 1940—1951 ilmusid Jerevanis Hovhaness Tumanjani «Teosed» viies köites.

Oli see nüüd või mitte, kuid kord elas üks tsaar. Ning see tsaar teatas üle kogu oma maa:

«Kui keegi mõtleb välja sellise valejutu, et ma ütlen: «Vale!», siis saab ta endale pool tsaaririiki.»

Tuleb karjus. Räägib:

«Pikka iga meie tsaarile! Teate, minu isal oli selline madjakas, mis taevani ulatus ja seal tähed segi ajas.»

«Mis selles siis imelikku on?» vastab tsaar. «Minu vanaisal oli jälle niisugune piip, et kui ta üht otsapidi suus oli, siis ulatas teise otsaga päikeselt tubakale tuld peale võtma.»

Karjus kratsis kukalt ja läks minema.

Seal tuleb rätsep. Räägib:

«Sa vabanda mind, tsaar. Tahtsin küll varem tulla, kuid jäin ometigi hiljapeale. Eile sadas tugevat vihma, sest müristas ning pikne tõmbas taeva lõhki. Ma käisin seda kokku õmblemas.»

«Toredasti tegid,» vastab talle tsaar,» ainult sa ei õmmelnud kuigi tugevalt taevast kokku — täna hommikul tibutas jälle.»

Rätsepki pidi tühjade kätega tagasi minema.

Seal aga tuleb vaene talumees, mõõt kaenla all.

«Mis sinul siis vaja on?» küsib tsaar.

«Sa oled mulle mõõdu kulda võlgu. Tulin nüüd sellele järele.»

«Mõõdu kulda? Vale! Pole ma sulle midagi võlgu!»

«Kui see vale on, anna siis mulle pool tsaaririiki. Olen sellegagi rahul.»

«Ei-ei, sa räägid tõtt,» tahtis tsaar end loost välja keerutada.

«Kui ma aga tõtt räägin, siis puista kuld kähku mõõtu!» lausus talupoeg.

Tõlkis Andres Jaaksoo

JUTA TAMMLEHT

SULLE, TAAT

Päike äsja ärkas üles,
silmis uni veel.
Sina juba merel süles:
jälle oled teel.

Kajakate rõõmus kisa
saadab praegu sind.
Karjetele annab lisa
vahus lainepind.

Silmad on sul nõnda noored,
otse ärevad.
Vaatad korraks kalda poole,
muigad kavalalt.

Õhtul koju tulles juukseis
särav kalasoom.
Väsimus on rõõmsais silmis,
hääles meretoon.

Suur aitäh, et täna mind
õpetasid leidma
merel, millel ise eile
leidsid iseenda.

JUTA TAMMLEHT

Jälle

Jälle kuskile
ruttavad rongid
raske öötaeva
vaikuse all.
Jälle kuskile
veerevad rattad
laia jutuga
laotuse all.
Jälle kuskile
ootavad sõpra
suured silmad,
on ärevus neis.
Jälle kuskile
läheksin kaasa
nende rataste
tantsuga ma.
Jälle kuulen
neid laulvat tasa:
oota veel,
aega minekuks on.
Jälle mõtlen
ja rahutus küsib:
Kas ikka
on?

Orientalistikakabinetis kirjandust uurimas.

RAADIOSTUUDIOS

Ülikooli raadiostuudio on suuremale osale üliõpilastele üsna tundmatu «asutus». Kuuldavasti on ikka olemas, aga mis ja kuidas... Ometi käib stuudios iga päev häälekas töö. Tõsi, siin on rohkem õppejõudude kui üliõpilaste tegevusmaa, kuid see on juba tingitud selle töö laadist, mida siin tehakse.

Kalender sm. E. Kiisi töölaua kohal on kirjust kirjum. Selles numbrite, tähtede ja nimede virr-varris orienteerub küll vaid nende kahe hubase ruumikese perenaine ise. Siin on kirjas tehtud ja veel tegemata tööd, esinejad, kinnipandud tunnid. Salvestamine, monteerimine, ümbervõtted! Spetsialistidele pole siin midagi uut, töötab ju meie stuudio suhteliselt kitsastes oludes. Võhikule on aga nuppude üliküllus kaua aega peamurdmiseks. Perekond Kiisil, keda võib ikka üleval kohata, pole aga sageli aega lahkeid õpetussõnu jagada, sest «aknaid» siin naljalt ei tunta.

Põhitöö koosneb nii-öelda kolmest komponendist. Kõik on kuulnud TRÜ kaugõppesaadetest või saateid endid. Siin ongi muidugi mõista see auditoorium, kus õppejõud kohtuvad oma suurima kuulajaskonnaga. Helifilm — tehnika ime? Mitte enam! Ent filmile helitegemine on sellegipoolest raske ja vaevaline — jällegi siinse maja ja siinse rahva mure. Kolmandaks tähtsaks lõiguks on võõrkeelte kateedrile originaaltekstide valmistamine.

Õppejõud keerab auditooriumis nuppu ja... tuleb kas siis parajasti hääldusharjutus või rahvalaule. Jälle on tegev raadiostuudio — siin võeti vastav tekst lindile, siit antakse ka edasi. Näidismaterjaliga on tööd küllalt. Ja siia lisanduvad veel ateismialased asjad, mille laekumise eest hoolitseb sm. A. Mitt. Aga siis tuleb mõni õppejõud ja palub midagi «ümber võtta», või leitakse huvitav rahvalaulik — tullakse jälle stuudiosse ja sedamoodi ikka edasi.

Ning nüüd on tudengist rahvas ka veel sisse tunginud. Pressiklubi vajab ometi «baasi» ja nii muutus kalender veelgi kirjumaks... Operaatoriks õppijad käisid kaks nädalat lindiketast «kääksutamas». Jah, raadiotöö vajab kannatust! Ja siis võtsime koguni kätte ja ei pannud ajakava seinal enam mikski: terve päeva tegi tänavune pressiklubi koosseis oma esimest saadet. Kogenumad olid küll ise operaatoriks, kuid päris ilma perenaise abita muidugi läbi ei saanud. Aitäh talle!

Viimane leheke seinal on täis kritseldatud. Sm. E. Kiis koostab uut «tööplaani». Loodame, et me seda enam segi ei löö. Aga ehk saame meiegi nüüd tunnikese, kui me seda vähegi väärt oleme.

R. NEIMAR

Seda suudavad vähesed

Möödunud aasta lõpul võis TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna seminariraamatukogus sageli kohata Orissaare Internaatkooli juhatajat Valdur Lullat. Lõpetada kaugõppes seitsme aastaga, pealegi veel kiitusega, kirjutada diplomitöö paremini kui enamik kolleege ajaloo-osakonna statsionaarsest osakonnast — seda suudavad vähesed. Kuid laskem kõnelda mehel endal:

«Kaugõppeüliõpilasi on põhiliselt kolme liiki,» arvab sm. Lulla. «Enamiku moodustavad need kodanikud, kellele töö juures soojalt soovitatakse hakata tegelema kaugõppega — kiindumus tuleb hiljem. Paljud muidugi tulevad siia huvist asja enese vastu. Siia kuuluvad ka need keskealised seltsimehed, kelle haridustee katkes sõja algusega või mingil muul põhjusel. On veel kolmaski kategooria kaugõppeüliõpilasi. Üks sõber rääkis mulle hiljuti:

«Ajavad sind iga päev igasugu ringidesse ja õppustele. Mõtlesin siis, et lähen hoopis ülikooli, kuid tuleb välja, et see kaugõpe on ka üks pagana raske asi.»

Seda liiki üliõpilastel on ülikoolis hea tükk tegemist.»

«Millised karid ootavad kaugõppeüliõpilast?»

«Raskusi on põhiliselt kahte liiki. Noortel, kes otsustavad kaugõppe kasuks, puuduvad veel iseseisva töö kogemused. Materjal on väga lai, inimene jääb hätta, kui ta oma tööd õigesti ei planeeri. Need aga, kes tulevad kaugõppesse pärast pikka vaheaega, ei suuda veel süstemaatiliselt õppida. Kogemused on aga näidanud, et edukamateks kaugõppeüliõpilasteks on osutunud siiski keskealised inimesed — nende elukogemuste pagas on suurem, nad suudavad ajaloo põhiküsimustes hoopis paremini orienteeruda.»

«Kas teil ülikoolile ja õppejõududele pretensioone ei ole?»

«Ei saa just nuriseda. Töö juhendid on alati ulatuslikud ja kirjanduse hankimisega kimpu need ei jää, kes asja vastu vähegi huvi tunnevad.

Ei tea, kuidas lood nüüd on, kuid omal ajal oli suuri raskusi võõrkeelega. Õpiku järgi oli selle omandamine väga vaevaline lugu. Kes tugevasti tööd tegid, omandasid vaid passiivse sõnavara.

Ajaloo eriala õppejõududele tahaks südamele panna, et nad loengutel ja seminaridel paneksid rohkem rõhku ühe või teise probleemi tänapäeva seisukoha tutvustamiseks. Õpik annab üldseisukoha, siin on kõik selge, klaar, lõplik. Aga ometi — kui palju vaieldakse. Üliõpilane peab ka ise probleeme nägema, peab probleemi üles tõstma, virgutama õpilasi vaidlema. Heaks eeskujuks on siin üldajaloo kateedri vanemõpetaja H. Piirimäe.»

«Milline on üks ideaalne kaugõppeüliõpilane?»

«Eks ikka see, kellele kõik ees ja taga ära tehakse, kuid õpetajate hulgast on neid raske leida. Peale oma põhitöö on neil palju klassivälist tööd, nad võtavad osa klubide tegevusest, esinevad ühingu «Teadus» lektoritena, propagandistidena, neid valitakse külanõukogu saadikuteks.

Omaette probleemiks on seminarid. 6—7 tundi päevas oma mõtetega üksi jääda — seda on raske korraldada. Kas heliseb telefon, lapsed jooksevad tuppa, naine kutsub sööma — ja just siis, kui paistab, et on jõutud vajaliku mõttesooneni. Sellepärast koostasin kodus vaid töö kondikava, põhiline töö sai 1,5 nädalaga Tartu raamatukogudes valmis kirjutatud.

Muidugi ei seisne õppimine vaid seminaritööde kirjutamises. Tohutult palju tuli lugeda — õpiku materjalist kaugeltki ei piisanud. Esimesed kolm aastat sai kõvasti tööd tehtud — see oli ka kõige süsteemikindlam aeg. Eks selle taga olnud ka moraalne kohustus — lihtsalt häbi oli rumalana ette minna.

Veel tahaksin lisada, et seminaritööde äraandmine ja arvestamine läksid väga tagasihoidlikult. Igaüks nokitses töö omaette valmis, andis siis ära ja kõik oli korras. Kasulik oleks olnud, kui töid oleks ühiselt arutatud, vaieldud, arvustatud...»

* * *

Need olid vaid üksikud probleemid, mis vaagimisele tulid. Neid oli muidugi rohkemgi — elamisolud sessiooni ajal, filosoofiliste distsipliinide näidete sfäär on kaugel filoloogi erialast ja muudki, millest varem korduvalt on juttu olnud.

Praegu on Valdur Lulla juba aspirantuuris — jälle kaugõppe teel. Nagu asjaosaline ise naljatades ütles, «müünud ta oma hinge veel neljaks aastaks ülikoolile». Erialaks on sotsiaalpsühholoogia ja -pedagoogika. Uurima hakkab ta staare õpilaskollektiivides.

I.-P. PADERNIK

Aga arstidel?

Eksamisessiooni tulemusi analüüsiti teaduskonna nõukogu ja teaduskonna kommunistide ühisel koosolekul 12. veebruaril. Nii ettekannetest kui ka rohketest sõnavõttudest selgus, et võrreldes möödunud õppeaastaga on talvise eksamisessiooni tulemused mõnevõrra paranenud. Suurt tähelepanu omistati eksamisessiooni tulemuste analüüsimisele esimestel kursustel ja jõuti ühisele järeldusele, et kui eksamisessiooni tulemustes on mõningane tähtsus üliõpilaste kontingendil ja selle ettevalmistatusel keskkoolis, siis põhiliseks osutub siiski töö, mis tehakse semestri vältel, samuti iga õppejõu individuaalne töö üliõpilastega.

Arvestades suhteliselt suuremat tungi Arstiteaduskonda on teaduskond seni veel vähe tegelnud üliõpilaskandidaatide ettevalmistamisega. Nõrk on olnud side nii üldhariduslikkude kui ka keskmeditsiiniliste õppeasutustega. Teaduskonna luubi alt on jäänud välja ka ettevalmistuskursused, mis võiksid senisest rohkem täita keskkoolis tekkinud lünki. Peeti otstarbekaks edaspidi rakendada moodust, et suuremad raviasutused suunaksid õppima võimekaid keskmeditsiinialal töötajaid rajooni või linna stipendiaatidena. See tõstaks tunduvalt raviasutuste osatähtsust, samuti ka vastutustunnet üliõpilaskandidaatide valikul. Soovitati vastu võtta esimestele kursustele suuremal arvul üliõpilasi ja lõplikult otsustada nende vastavus arstikutse nõuetele juba esimestel kursustel.

Semestri vältel tehtava õppe- ja kasvatustöö kvaliteedi poolest tõsteti eriti esile anorgaanilise keemia kateedri kollektiivi. Täielikult ei jäädud rahule aga anatoomiakateedriga.

Nii ettekannetes kui ka sõnavõttudes pöörati tähelepanu teadliku distsipliini ja tööarmastuse ning kohusetunde kasvatamisele, millel tulevases arstikutses on peale erialaliste teadmiste otsustav tähtsus. On suurenenud komsomoliorganisatsiooni osa ning koostöö dekanaadi ja kateedritega. Teadliku distsipliini kasvatamisel on oluline koht kateedri õppejõudude kollektiivil. Kui ühes või teises õppeaines esines põhjuseta puudumisi (seda esines mõnikord loengulises õppetöös), siis tuleb kateedri kollektiivil kõigepealt mõelda õppeprotsessi teoreetilise ja metodoloogilise taseme tõstmisele. Harva puuduti professor A. Linkbergi näitlikelt loengutelt, professor E. Käer-Kingisepa loengud äratasid üliõpilastes suurt huvi ning olid ainulaadsed oma demonstreeritavate katsete poolest. Hea hinnangu said meditsiinidoktor K. Kõrge loengud. Kliiniliste ainete loengutest võeti hästi osa, kui loenguid oskuslikult seostati konkreetsete haigusjuhtudega (psühhiaatria, otorinolarüngoloogia, neuroloogia ja pediaatria loengud).

Üliõpilasi suunati iseseisvale tööle ja püüti üliõpilasi varustada õppekirjandusega. Kui õppejõud rotaprindimaterjalide koostamisel ja väljaandmisel on mõndagi saavutanud, siis rahul ei saa olla sellega, et senini on veel liiga vähe koostatud erialaseid õpikuid. Senisest tunduvalt paremini tuleb organiseerida kaasaegse õppetehnika muretsemist ja selle kasutamist. Võimalusi igatahes on, kui kateedri ja ülikooli ressursse otstarbekamalt kasutada.

H. VAHTER,
prodekaan

Keskmine 3,84

Talvise eksamisessiooni kokkuvõtted Bioloogia-Geograafiateaduskonnas ei anna põhjust rahuloluks. Teaduskonna keskmiseks eksamihindeks saadi 3,84. Ootamatult suur oli mitterahuldavate hinnete arv. Rahuldavaid hindeid langes tunduvalt sagedamini kui väga häid.

Teistest märksa tugevamaid teadmisi näitasid eksamitel geoloogid, kelle keskmiseks tulemuseks oli 4,10. Kõikides ainetes sooritasid eksami maksimaalse hindega J. Kirs (I k.) ja A. Lepisto (III k.).

Kõige halvemini esines seekord bioloogiaosakond, keskmise eksamihindega 3,76. Osakonna keskmise viis alla I ja II kursuse üliõpilaste suhteliselt nõrk ettevalmistumine sessiooniks. I kursuse üliõpilastele osutus kõige raskemaks pähkliks eksam anorgaanilises keemias, kus õppejõud oli sunnitud pidama 14 üliõpilase teadmisi nõuetele mittevastavaks. Paljudele I kursuse üliõpilastele valmistas raskusi ka botaanikaeksam. Sellesama aine eksam pani aga eriti tõsiselt mõtlema osakonna II kursuse üliõpilasi, kellest 12 ei suutnud vajalikku materjali eksamieelsetel päevadel omandada ja jäid sessiooni vältel eksamile ilmumata. Selline kogemus sunnib tegema käesolevaks semestriks tõsiseid järeldusi süstemaatilise töö kasuks. Et tõsiselt töötades on bioloogiat siiski võimalik õppida väga hästi, seda tõestasid möödunud eksamisessioonil V. Kääp, M. Simm, J. Tänavots (I k.), A. Lõhmus (II k.), M. Ratas, T. Tamm (IV k.) ja Maia Planhof (V k.).

Ilmselt alla võimete esines ka geograafiaosakond, kus keskmine eksamihinne oli 3,93. Kõige suuremaks süüdlaseks osakonna madalas tasemes on I kursus, kus rahuldavate ja mitterahuldavate hinnete arv oli suurim. Geograafide esimese kolme kursuse 75 üliõpilasest ei suutnud ükski «välja teenida» kõrgemat stipendiumi. Osakonna vanema kursuse üliõpilastest olgu märgitud E. Muugat, A. Kallist, V. Laanemäge, M. Seina, V. Kraavi, E. Visnapuud, A. Reinbergi ja E. Pärnamäge, kelle vastused eksamitel rahuldasid kõiki õppejõude.

H. VIIDING,
Bioloogia-Geograafiateaduskonna dekaan

JUUBELIKONVERENTS

(Algus lk-l 1.)

Algus kell 16.

6. Budistliku loogika ja eksistentsialistliku filosoofia vahelistest analoogiatest.
   V. V. Ivanov (NSVL TA Slavistika Instituut, Moskva).
7. Stadiaalne lähenemine Uue Testamendi tüüpi religioossete õpetuste autorluse probleemile.
   G. S. Pomerents (Ühiskonnateaduste Põhiraamatukogu, Moskva).
8. Nullväärse tee abhidharmistliku ja pradžnjaparamistliku teooria metateooriast.
   L. Mäll (TRÜ orientalistikakabinet, Tartu).
9. Tunnavi osavõtul toimuvate mõnede hetiidi rituaalide eripärasustest seoses paralleelidega teistest traditsioondiest.
   V. N. Toporov (NSVL TA Slavistika Instituut, Moskva).

Reede, 26. veebruar. Algus kell 10.

Peahoone, aud. 5.

1. Orientalistika areng Usbekistanis.
   Š. M. Šamuhamedov (dotsent, V. I. Lenini nim. Taškendi Riikliku Ülikooli Idateaduskonnaa dekaan, Taškent).
2. Uue kirja tähtsus nõukogude dungaanide kultuuri arengule.
   M. Sušanlo (Kirgiisi NSV TA Üldturkoloogia ning Dunganoloogia Osakond, Frunze).
3. Luo Guan-zhongi romaani «Kolmevalitsus» (XIV saj.) uurimise mõningaid probleeme. Guan Jou kuju romaanis ja rahvatraditsioonis.
   B. L. Riftin (NSVL TA Maailmakirjanduse Instituut, Moskva).
4. Kategooria «pin» hiina kunstiteoorias.
   J. V. Vinogradova (NSVL TA Aasia Rahvaste Instituut, Moskva).
5. Jaapani ajalooteaduse kaasaegne olukord.
   L. V. Zenina (Leningradi Ülikooli Idateaduskond, Leningrad).

Algus kell 16

6. Venemaa ülikoolide teaduslikud sidemed Indiaga XIX sajandi lõpus ja XX sajandi alguses (Peterburi, Tartu, Harkovi).
   E. J. Ljusternik (Leningradi Riikliku Ülikooli Kaug-Ida Ajaloo Kabinet, Leningrad).
7. Eurooplaste Gudžaratti sissetungi mõned majanduslikud tagajärjed XVII sajandil.
   S. Gopal, (aspir., NSVL TA Aasia Rahvaste Instituut, Moskva).
8. Uusi unikaalseid India dokumente Turkestanist (Leningradi käsikirjafondist).
   G. M. Bongard-Levin (NSVL TA Aasia Rahvaste Instituut, Moskva).
9. Vana-india usulis-filosoofiliste süsteemide tunnustest.
   A. M. Pjatigorski (NSVL TA Aasia Rahvaste Instituut, Moskva).

Laupäev, 27. veebruar. Algus kell 10.

Peahoone, aud. 5.

1. Formantide ketikeste ümberkodeerimise nähtustest (tagali keelematerjali taustal).
   J. K. Lekomtsev (NSVL TA Aasia Rahvaste Instituut, Moskva).
2. Mitmuse morfeemid draviidi keeltes.
   J. J. Glazov (NSVL TA Aasia Rahvaste Instituut, Moskva).
3. Keti keele fonoloogilise süsteemi tüpoloogiast.
   D. M. Seqal (NSVL TA Slavistika Instituut, Moskva).
4. Eesti ja gruusia keele tüpoloogilisi paralleele.
   K. Bachman (TRÜ orientalistikakabinet, Tartu).

Algus kell 16.

5. Abisõnade morfeemiline struktuur suaheeli keeles.
   N. V. Ohhotina (dotsent, Moskva Riikliku Ülikooli Idakeelte Instituut, Moskva).
6. Omadussõnade moodustamine haussa keeles.
   G. P. Koršunova (NSVL TA Aafrika Instituut, Moskva).
7. Izafeedi tüpoloogia ning sellega seotud universaalid.
   B. A. Uspenski (NSVL TA Aafrika Instituut, Moskva).

Pühapäev, 28. veebruar. Algus kell 10.

Peahoone, aud. 5.

1. Pärsia ja tadžiki keel deklinatsioonilt kõige analüütilisemate indo-euroopa keeltena.
   J. Paljak (Tallinn).
2. Varlaami ja Joasafi loo ühest võimalikust tõlgendusest.
   U. Masing (Tartu).
3. Haafise maailmavaate analüüsist.
   H. Udam (TRÜ orientalistikakabinet, Tartu).
4. «Suu» ja «surm» mütoloogias.
   T. Zemljanskaja, A. Pjatigorski (NSVL TA Aasia Rahvuste Instituut, Moskva).

Algus kell 16.

Konverentsi lõpetamine.
Peahoone, aula.

5. Arvamuste vahetamine TRÜ orientalistikakabineti töö koordineerimisest NSVL teiste uurimisasutustega.
6. Lõppsõna.

Et mitmed teemad jõudsid kohale alles siis, kui TRÜ orientalistikakabineti juubelikonverentsi kava oli juba trükkimiseks üle antud, tuleb selles teha mõningaid täiendusi. Allpool avaldamegi teemad, mis on konverentsikavast välja jäänud.

1. Nimisõna mõningaid mütoloogilisi iseloomustusi keti keeles (Pakulihi ja Surgutihi murre).
   T. V. Tsivjan (NSVL TA Slavistika Instituut, Moskva).
2. Tiibeti 13. sajandist pärinev kirjandusmälestis «Kaunite kõneluste varamu».
   J. M. Parfionovitš (NSVL TA Aasia Rahvaste Instituut, Moskva).
3. Muinashiina keelemälestiste lingvistilise dateeringu küsimusest.
   A. M. Karapetjants (Idakeelte Instituut Moskva RÜ juures, Moskva).
4. Afrikanistika ajaloost Eestis.
   A. D. Dridzo (Etnograafiainstituut, Leningrad).

Raadioloengud

Kolmapäeval, 24. veebruaril 1965. a.

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» (III).
2. Õigusteaduskonna I kursuse üliõpilastele dots. Jüri Jegorovi loeng «Riigi ja õiguse ajaloo küsimusi Saksamaal Weimari vabariigi ajajärgus (1919—1933)».

Reedel, 26. veebruaril

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» (IV).
2. Farmatseutide I kursuse ja geograafide II kursuse üliõpilastele dots. Erich Kuke loeng «Taimesüstemaatika põhiühikud».

Rotaprindilt

M. Kask. Toitlushügieen. 135 lk. Hind 20 kop.

G. Rooks. Inimese anatoomia. Üldosa. 77 lk. Hind 15 kop.

K. Parvel. Kaubandusoperatsioonides arvestus jaekaubandusorganisatsioonides. 67 lk. Hind 10 kop.

U. Mereste. Keskmised ja variatsiooninäitarvud. 150 lk. Hind 22 kop.

A. Kivistik. Abiks rajameistrile. 10 lk. + 6 lisa. Hind 10 kop.

Ed. Laugaste. Loenguid eesti rahvaluule üldkursusest. 177 lk. Hind 30 kop.

Ühiskondlike Elukutsete Teaduskonna teatmik. 48 lk. Hind 5 kop.

U. Palm, R. Tani. Anorgaanilise keemia praktiliste tööde valimik. 82 lk. Hind 11 kop.

Õnne tänaseks,
õnne homseks,
õnne kogu eluks,
ENE ZIBO
ja
UNO ALOP!
Farmaatsiaosakonna
III kursus

SUUSAPÄEVAD

● **Vellavere-matk** Ajaloo-Keele-, Füüsika-Matemaatika- ja Bioloogia-Geograafiateaduskonnale. Start Tamme staadionilt **21. veebruaril kell 10.** Vastutavad sm-d M. Piht, E. Krant, V. Perelõgin, L. Metsoja, E. Voolaid, J. Karu, M. Naarits, E. Raud, M. Jürgenson ja K. Sinisalu.

● **Massiline märkesuusatamise võistlus Nõukogude armee aastapäeva tähistamiseks.** Start linna ujula juurest **23. veebruaril kell 16.30.** Vastutab suusaspordikateeder.

● **VTK-võistlused** (spordiosakondadele). Start linna ujula juurest **25. veebruaril kell 14.** Vastutab suusaspordikateeder.

Uue Tiigi fotohuvilised

Sellest on Tiigi tänava uues ühiselamus omavahel juba palju juttu olnud. Kui sügisel täisvõetud filmidega õppetööle tagasi tuldi, kurtis üks ühele, teine teisele: kus saaks filme ilmutada, kus saaks pildid valmis teha? Siiani on kõik kuidagi valmis teinud — toas kesköösl (sest siis pole kedagi segamas). Mõnikord on aga vaja kiiresti kopeerida. Žurnalistid saavad kasutada ülikooli fotolaboratooriumi. Aga teised?

On väga vajalik, et ka meie internaadis eraldataks ruum fotohuvilistele. Ning seda lähemate nädalate jooksul. Koht on olemas komandandi «isikliku» fotolaboratooriumi näol.

TEADAANDED

ÜET lektor-propagandistide eriala I kursuse esimene õppus toimub esmaspäeval, 22. veebr. algusega kell 19. Koguneda Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaati.

* * *

Pühapäeval, 21. veebruaril kell 11 räägib

MATEMAATILISTEST VÕIMETEST

dots. O. Prinits Psühholoogide Seltsi koosolekul ühiskonnateaduste hoones aud. 15 (endises pedagoogikaauditooriumis).

PUHKUSEKILLUD

Jäätanud vaguniakna taga libisevad möödakäijate ähmased varjud. Veerand tunni pärast väljub rong. Laome aknalauale Moskva kaupluste saadusi — imetlemiseks ja kadestamiseks. Tuletame meelde nelja viimast päeva, mis kunstikabineti rahvas Moskvas veetis.

Tulime soojal lumesajusel päeval. Kinoinstituuti saime suurema eksimiseta. Seal vaadati meie kohvrite-kottidega delegatsiooni — ja saadeti ühiselamut otsima. Mõned avaldasid hämmastust, et me ei tea sinna teed. Oleksime näha tahtnud, kuidas moskvalasest teadja leiab tee meie ülikooli peahoonest Tiigi internaadini.

Rahvamajandusnäitus. Omaette riik pisikeste paviljonidega, mis üksikult võttes mõjuvad tervikust paremini. Me ei ole kriitilised, vaatame rohkem sisu kui vormi. Otsime laste tööde näitust (inimlik huvi nooremate kolleegide vastu). Eriti toredad on meie vabariigist pärit metselajad, tehtud kändudest, raagudest, murdunud suuskadest... ja kasetohust.

Õhtul käisime sees Kremli ilusaimas hoones — istungite palees — vaatamas Prokofjevi «Tuhkatriinut». Ballett-muinasjutt ja palee-muinasjutt.

Ärasõidu eel metroovagunis. Keegi paks vintis onu esitab meile sõbraliku monoloogi vene-saksa-inglise-vene keeles. Meie teeme omavahel eestikeelseid kommentaare. Seina ääres naeratavad kaks noormeest. Ilmselt heatahtlikult — sellepärast naeratame vastu. Jaam enne meid nad väljuvad ja soovivad puhtas kodumurdes «head reisi».

...Ei kuulnud, kuidas hüüdis vedur. Meie vagun jõnksatas nii, et šokolaadijäätise külmunud pala ilma neelamata kurku kukkus. (Sõime julgesti jäätist, sest juba Tartu jaamas olime end gripivastaselt vaktsineerinud.) Vaatame Tretjakovi galeriist ja Puškini-nimelisest kunstide muuseumist toodud postkaarte. Relvapalatist ja Tšehhoslovakkia plakatinäituselt polnud tuua midagi peale praegu veel erksate mälupiltide. Akna taga jooksevad ähmased tuled. Kusagil on Lomonossovi-nimeline ülikool ja akende kirjud tähed tänavamürast võbiseval jõel.

Võtta karbist puhtad värvid, teha neist õhtuse linna sära ja päevase mausoleumi leinahämarus. Kas oskame, ei tea — kodus proovime. Kuid tahame, väga tahame.

M. KALAMÄE,
TRÜ kunstiringi liige

VASTLAPÄEV

Pühapäeval, 28. veebruaril on Tartu Riikliku Ülikooli lastepere

VASTLAPÄEV.

Kavas:

1. Vastlasõit hobustega.
2. Kelgutamisvõistlused.
3. Vastlaeine kohvikus.

Parimatele kelgutajatele auhinnad.

Vastlasõidu algus kell 11 TRÜ peahoone eest, kaasa võtta kelgud.

Kogunemine kohvikusse kell 13.

Osavõtumaks kohvikus 60 kopikat, mis tasuda kuni 25. veebruarini TRÜ ametiühingukomiteesse.

Suuskadele, sõbrad!

«Kas lähme?»

«Kindlasti.»

«Kui ainult suusad saaks!»

«Küllap baasis leidub, jääb ülegi veel...!»

Ülejääk oli paraku ainult pisitillukeste ja ülisuurte jalgade tarvis.

Start Tartu—Vorbuse oli esimeseks 1965. a. suusamatkaks. Hooaja avajaks oli Ajaloo-Keele-, Õigus- ja Majandusteaduskonna rahvas. Suusabaasi juures oli kibedat askeldamist. Vaja veel kord kontrollida määret, proovida libisemist, seada suusakeppe.

Start... Juba me lähemegi, tuul vuhisemas kõrvades, ees valendav lumelagendik, millele suusarada näib kui sisse pressitud olevat. Tartu jääb pikkamööda seljataha.

«Hei, kas tempot tõsta ei saaks?» hõikab Jüri.

«Miks mitte, saab küll,» vastab Elle. Aga samas õpetab keegi:

«Alguses rabistada ei maksa, muidu lõpeb pärast jõud otsa.»

Tuli välja, et Vorbuse polegi siinsamas linna külje all. Kraavi taga kraav, künka taga küngis, maanteest üle, raudteest üle ja alles siis... tuttava torniga kõrgendik.

«Ennäe, juba paistab...!» rõõmustame ja Maie pärib naljatades:

«Ei tea, kas kuuma teed moosiga ka saab?»

Teed moosiga ei saanud, küll aga kena traditsioonikohase embleemi ja mäest allasõiduõiguse ka. Vorbuse pole küll Otepää, aga pisut külma tunnet kerkib ikka südame ligi, kui mäeveerust alla vuhistad.

«Ära kuku...!»

Mis see õpetamine enam aitab, kui juba kõhuli maas ollakse, suu ja silmad lund täis. Üks suusk lippab väledalt iseseisvat teed rajama, teine põrnitseb otsapidi taeva poole.

Tagasiteel kippus samm kahtlaselt kinni jääma. Eestpoolt paistis aga televisioonimast ja kaaslaste ergutavad sõnad olid — nagu ikka matkadel — omal kohal.

«Vähevõitu neid filolooge ja juriste küll,» arutas Väino omaette, «minu teada pidi mitu korda rohkem olema...»

Keegi kõneles valjuhäälselt, et nende kursuselt olevat kõik peale spordiorganisaatori kohal olnud, teine tõendas vastupidist.

Matk jääb matkaks, sundimismeetod kui niisugune peaks siin hoopis puuduma. Kui külm Vorbuse või Vellavere suusaradadel kellelegi kõrvade kallale peaks kippuma, pole viga, matkadel on oma romantika ja rõõmud, mis pakasepoiste vembud mitmekordselt üles kaaluvad. Ja on üsna tõsi, et ega see pole õige üliõpilane, kes matka ajal kodus pikutab.

S. ENDRE

Avaldame sügavat kaastunnet Veera Loginovale

ISA

surma puhul.

Kursusekaaslased

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased E. Liimeon ja M. Unt.

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1426. MB 00234.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Reedel, 26. veebruaril 1965

Nr. 4 (614)
XVIII aastakäik

Ka aktivistid tunnevad mõnu puhkusest ja päikesest

MIDA RÄÄGITI KÄÄRIKUL

KAS PISIKÜSIMUSED?

Ülikooli komsomoliorganisatsioon tegeleb iga päev konkreetsete küsimustega. On need lihtsalt pisiküsimused? Paljukuuldud asjad, kuid rääkida tuleb neist seni, kuni pole enam vajadust.

Kõige valulisem on endiselt puudumine, mille arutamine peaaegu kõigil kursustel on normaalne. Tunnistagem: puhast laiskust on ikka-ülearu. Peale loengejate on aga hulk üliõpilasi, kes ei laiskle ja ometi puuduvad. Nad teevad raamatukogus teaduslikku tööd või lihtsalt õpivad.

Esimestega on raske, ent ometi mõneti lihtsam. On vaja arvele võtta need, kes semestrist semestrisse on võiglased — ja arutada lõpuks, kas on mõtet selliseid läbi ülikooli vedada. Eriti radikaalseid otsuseid oodatakse III kursustelt.

Töökate üliõpilaste puudumiste likvideerimiseks on kõige tähtsamad läbivõetud ainekursuste asjalikud analüüsid. Seni esitatud on nii abitud ja üldsõnalised, et nende põhjal on täiesti võimatu teha üldistusi.

Mooduuud kevadel tehti pingeread ühiselamukohtade jagamiseks. Paraku ei läinud sügisel nende nimekirjade kohaselt. Tänavu tuleks kursuse liikmetel nõuda komsomolijuhtidelt kohusetundlikumat suhtumist sellesse küsimusse. Nende koostamine on seotud suure vastutusega. Tuleb arvestada kõike, seejuures ka ellusuhtumist. Miks mitte? See on ju kasvatusmeetod, veel on suur tähtsus materiaalsel stiimulil.

Suure tähega peab meie töös olema kirjutatud tähelepanelikkus. Kursustel on ikka kasutamata puhkekodude ja sanatooriumide tuusikud. Miks? Ja ega igal kursusel sellistest asjadest nagu sünnipäevad küll ei kuule, rääkimata kaaslase pidulikust vastuvõtmisest komsomoli.

Formaalne on kursustel olnud ka iseloomustuste koostamine. I—IV kursuseni on see tegelikult kursuse enda jaoks, kasvamise jaoks, iseloomustatavale endale vajalik — paneb mõtlema. Muide, sel aastal läheb ülikoolist uudismaale üle saja inimese; kui üliõpilane esitab avalduse, peab sellel olema ka kursuse otsus.

SILMARINGIST JA MÕTTEMAAILMAST

Inimene areneb viie aasta jooksul suurel määral.

On ju võimalikud ka reisid väljapoole koduvabariiki. Kasutatakse harva. Imelik — üliõpilased on ikka olnud seiklushimuline rahvas.

Kui palju on huvitavaid inimesi! Miks mitte kutsuda neid vestlusringi? Mitte tähtpäevadel, vaid hubasel kohviõhtul. Ja rääkida võiks elust.

Elust ja kõigest muust peab tingimata rääkima ka ise. Diskussioonid kursustel tuleb liikuma saada. Oskus kõnelda ja kuulajaid köita on meil ju suhteliselt väike, paljudel puudub hoopis. Kui inimene on mõningates asjades praktiliselt saamatu, tekib tal alaväärsuskompleks. Ja ta jääbki ikka enam varju. Peaksime inimestele muu kõrval õpetama ka kõneoskust. Ei maksa arvata, et see pole praktiliselt teostatav. Tantsukursustel on kõik algajad, ja kõik õpivad tantsima. Kui hakkaksime korraldama ka kõnekursusi?

Kaks päeva olid koos osakondade ja kursuste komsomolisekretärid. Kääriku — lõbusad õhtud, pingeline võistlus ajutiste komsomoligruppide vahel. Tähtsamaks pooleks olid seekord seminarid. Sellepärast meeldis ja sellepärast tahaks tagasigi, sest nii mõnigi asi jäi lõpuni arutamata.

ENESEKASVATUS JA IDEAALID

Inimesel meie eas on domineerivaks juba enesekasvatus. Täiskasvanud inimest ei saa tema enda tahtmata keegi ümber kujundada. Kui rääkida enesekasvatusest, tuleb kõigepealt rääkida ideaalidest. Neid on suuri ja väikesi, tõelisi ja tühiseidki. Uue ühiskonna kehtestamisega ju ei muutu paugupealt ideaalid.

Vanasti olid kolm suurust: võim, raha, üleolek. On selliseid ideaale praegugi, küll pisut muutunud kujul. Eks näita seda võimukarjerist Pihlakas M. Undi «Võlas» ja Sven Voore E. Vetemaa «Monumendis».

Mugav äraelamine — eks see ole koige maisem ideaal. Kas see oma auto ja majake on ikka eluideaal?

Koimandat väärideaali — vaimset üleolekut — on kõige rohkem säilinud. Mõelgem korraks igaüks oma kursusele! Mõeldes, et ta on teistest üle, vaatab selline «idealist» kogu ümbrusele ülalt alla. Hullem on lugu siis, kui arenenud ja tahtejõuline inimene satub kursusega konflikti, kuna enamus on väljas ainult mugaval äraelamisel. Ka seda on juhtunud.

Need on igandid. Tõeline ideaal — see on loomingurõõm. Küll pisut üldine mõiste. Konkreetselt võime rääkida teaduslikust, pedagoogilisest, kunstialasest tegevusest jne. Meil on ju võimalik valida, mis kõige enam huvitab. On kurb, et mõned üliõpilased ei ole leidnud seda õiget ala.

(Järg lk-l 4.)

Meedikud käisid Grodnos

18.—19. veebruaril peeti Grodnos Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate meditsiiniõppeasutuste üliõpilaste VII teaduslik konverents, kus käis ka meie ülikooli 20-liikmeline delegatsioon. Puhkenud gripiepideemia tõttu oli konverents ära keelatud ja vastavasisulised telegrammid laiali saadetud — enne telegrammi kättesaamist jõudsid välja sõita ainult Tartu, osaliselt Harkovi, Stavropoli, Vitebski, Voroneži delegatsioonid, ja läbi viidi nn. «mikrokonverents» — 184 osavõtja asemel umbes 30.

Sellegi poolest oli konverents probleemikülluane. Peale ettekannete huvitas külalisi, milline on Grodno ainult 5 aastat eksisteerinud meditsiiniinstituudi kliiniline ja teaduslik-teoreetiline tase. Tutvusime kateedrite ja haiglate tööga. Paistab, et Grodnol on võimalusi varsti hakata teaduses tõsiselt kaasa rääkima.

Seal on uued, ajakohased ruumid, uus aparatuur (mida iga päev toob juurde) ja inimeste suur optimism, töötahe, usk endasse. Hiljuti valmis lastehaigla, oblastihaigla 350 kohaga ja patoloogilise anatoomia korpus — ruumikad ja mugavad.

Ei saa pahaks panna, et mitmel pool pole veel vormile vastavat sisu, sest osa laboratooriume töötab alles esimesi päevi.

Konverentsi esimesel õhtul kirurgiasektsioonis moodustasid põhilise osa Tartu ettekanded. Mitu sõnavõtjat märkis meie tööde perspektiivsust, nende praktilist ja teoreetilist väärtust. Eriti huvitavaks loeti T. Sullingu, J. Maaroosi ja V. Mölderi uurimust «Südameveenide plastika võimalustest venoosse paisu tingimustes», samuti H. Joksti, T. Liivoru, L. Noobeli «Neerude homotransplantatsioonist koertel».

Järgmisel päeval nn. «segasektsioonis» kuulati ja arutati ülejäänud ettekandeid, sest osavõtjate vähesuse tõttu polnud vajadust eri sektsioonide järele.

Üldtooni andsid jällegi Tartu ettekanded. Diskussiooni tõstis A. Kiili ja M. Lille töö «Mao ja kaksteistsõrmiksoole haavandtõve esinemissagedusest ja kliinilise pildi iseärasustest Tartu kliinikute andmetel 1953.—1963. aastani». Probleem tekkis saadud tulemuste interpretatsioonist. Vaidluses ei jõutudki kokkuleppele. Aktuaalseks tunnistati M. Sepa ja A. Karu «Intratestikulaarselt nakatatud merisigade kasutamise võimalustest mudelina kemoterapeutilisteks katseteks ftivasiidresistentsete tuberkuloosi mükobakteritega».

Psühholoogia- ja neuroloogiaalased tööd kinnitasid samuti hinnangut, et meie üliõpilased tegelevad keeruliste ja huvitavate probleemidega.

Et lõplik ehk suur konverents toimub samas kuu aja pärast, võib praegu teha vaid esialgseid kokkuvõtteid.

Meie üliõpilaste tööde sisuline külg, ulatus ja illustreerimine olid head, segas ainult vene keele mitteküllaldane oskus. Teiste delegatsioonide ettekannetes kippus häirima vormiline küündimatus. Sisuliselt hea töö püüti esitada ettenähtud aega ületades kiirkõnes koos kõigi arvude, kirjanduse seisukohtade ja töös kasutatud metoodikaga, tihti olulise illustratiivse materjalita. Huvitavaid ja tugevaid töid oli mitmelt poolt.

Meid ümbritses sõbralikkus ja abivalmidus. Selle eest oleme korraldajaile väga tänulikud.

L. KARU

MEIE SAADIKUKANDIDAATE

22. veebruaril esitasid oma kandidaadid ENSV kohalike töörahva saadikute nõukogude valimiseks TRÜ Õigusteaduskond ja Arstiteaduskond. Juristide poolt esitati teaduskonna dekaan I. Sildmäe, Tartu linna TSN TK aseesimees J. Lott ja IV kursuse üliõpilane J. Kaarma.

Arstid esitasid oma dekaani J. Saarma, teadusala prorektori J. Tammeoru, õppejõud S. Sibula ja E. Tammepõllu.

24. veebruaril pandi saadikud üles Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilaste ja õppejõudude ühisel koosolekul. Ühehäälselt valiti nendeks psühholoogiakateedri juhataja dots. A. Pärl, kes töötas edukalt eelmises nõukogu koosseisus; saksa keele kateedri õppejõud A. Haberman ja inglise keele kateedri õppejõud U. Lehtsalu. Valiti ka usaldusmehed ja 4 rahvakohtu kaasistujat.

KOMSOMOLIKROONIKAT

19. veebruaril toimus ELKNÜ TRÜ Komitee järjekordne pleenum. Komiteele tehti teatavaks ELKNÜ Keskkomitee büroo otsus, millega Karl Adamson viidi üle ELKNÜ Keskkomitee spordi- ja kehakultuuritöö osakonna juhatajaks.

Uueks esimeseks sekretäriks valis ELKNÜ TRÜ Komitee Mikk Titma, teiseks sekretäriks sai Jaak Kaarma.

Häälteenamusega valiti ülikooli komsomolibüroo uueks liikmeks Arstiteaduskonna endine sekretär Laur Karu. Komitee liikme ülesannetega mittetoimetulemise tõttu otsustati ELKNÜ TRÜ Komitee koosseisust välja viia klubijuhataja Enn Kabrits.

Nädalavahetusel arutas ülikooli komsomolikomitee Käärikul, kuidas elustada komsomolitööd gruppides. Vaeti ka uue semestri tööplaani ja mitmeid komsomolielu probleeme.

Nõukogude armee aastapäevale pühendatud KVN-i võitis võõrfiloloogide võistkond «Servus» 2-punktilise eduga «Tartu Riikliku Loomaaia» ees. Järgmist võistlusõhtut kutsume jälgima pühapäeval, 28. veebruaril, kus kohtuvad «Teatrikuu» ja «ИДИОТ» ning «OAK» ja «Баба — эта сила». Õhtu teemaks on «Istume». Meeldetuletuseks poolehoidjatele — teie aktiivsus annab võistkonnale jõudu, võidutahet ja punkte!

Sissejuhatus kinokunsti

Pärast mõningat vaheaega jätkub õppetöö üleülikoolilisel fakultatiivsel kursusel «Sissejuhatus kinokunsti». Kui sügissemestril käsitleti kinokunsti põhialuseid, siis algaval kevadsemestril tuleb kõne ja vaatluse alla nõukogude kino arengulugu. Et nimetatud teemade illustreerimiseks vajalikke linte on meie vabariigi filmoteekides väga napilt, tuleb enamik filmifragmente hankida Moskva Riiklikust Filmifondist.

Nagu teatas meie kursuse lektor Ivar Kosenkranius, õnnestus tal saada Moskvast vajalikud unikaalsed filmifragmendid NÕUKOGUDE KINEMATOGRAAFIA SÜNNI JA ESIMESTE SAMMUDE käsitlemiseks meie kursuste järjekordsel õppusel, mis toimub Vanemuise tänava suures ringauditooriumis ESMASPÄEVAL, 1. MÄRTSIL ALGUSEGA KELL 19. Tõenäoliselt jätkub filmide läbivaatus veel järgmisel õhtul. Lähemalt ja täpsemalt selle kohta aga juba õppusel.

TRÜ kinosõprade ring

TÖÖLE!

Esmaspäeval vestles tulevaste arstidega ENSV tervishoiuministri asetäitja sm. O. Tamm. Noored spetsialistid said oma elukutsest mõndagi huvitavat teada.

Järgmisel päeval asus tööle suunamiskomisjon. Ülikooli kasvandikud lähevad laiali üle kogu vabariigi ja isegi väljapoole seda. Noori arste on vaja kõikjal — Tallinnas, Pärnus, Valgas, Võrus, Kingissepas, Kohtla-Järvel, ükskõik, oled sa siis spordiarst, infektsionist või terapeut.

ÜTÜ KONVERENTS

Tähtsamaks sündmuseks ÜTÜ elus käesoleval kevadsemestril kujuneb üliõpilaste XX teaduslik konverents, mille ettevalmistustöö on praegu jõudmas kulminatsiooni. Konverents toimub 1.—3. aprillini, ettekannete teemad on juba ÜTÜ nõukogus kaante vahel, programm läheb trükki järgmisel nädalal. Üsna reaalne on konverentsitööde paremiku väljaandmine ühise kogumikuna (üksiku töö maht 2—3 lk. masinakirjas; venekeelse teksti esitamise tähtaeg 1. märts). Külalisi tuleb konverentsile rohkesti, iga päev toob post uusi teemasid ja ettekannete teese. Konverentsiga seoses kavatseme läbi viia suure diskussiooniõhtu, kus tuleksid arutlusele paljusid noori huvitavad teadusalased probleemid. Konverentsil esitatavate teaduslike tööde suhtes oleme seadnud niisugused nõuded: ettekanne toogu ilmekalt esile seda, mida autor on ise avastanud, mis on tõepoolest uus teaduses; uurimuse probleemid olgu selgesti esitatud; tööd ise olgu mahult lühikesed, ettekandeks antakse aega 10—15 min.

Käesoleval kevadsemestril sõidavad meie üliõpilased mitmesuguste teiste kõrgemate õppeasutuste ÜTÜ konverentsidele. Toimub terve rida üleliidulisi ja tsonaalseid üliõpilaste teaduslikke konverentse (Kaliningradis, Grodnos, Jerevanis ja mujal). ÜTÜ aktivistid sõidavad aga kümnepäevalisele komandeeringule Minskisse, Harkovi ja Kiievisse — tutvuma üliõpilaste teadusliku töö organisatsiooniliste probleemidega.

Uudse üritusena kuulutab ÜTÜ nõukogu üsna varsti välja kirjandusalase võistluse, millest võivad osa võtta kõikide teaduskondade üliõpilased. Võistlustingimused kavatsetakse koostada nii, et sellest osavõtt võimaldab avaldada nii teadusliku analüüsi võimet, kirjanduse ja elu tundmist kui ka leidlikkust ja teravmeelsust.

U. SIIMANN,
ÜTÜ nõukogu esimees

Kohtumine haridusministriga

Esmaspäeval kohtus TRÜ õppejõudude ja üliõpilastega Eesti NSV haridusminister F. Eisen.

Mille ümber käis jutt?

Pedagoogilisest kaadrist. Kuidagi oleme üle saanud algklasside õpetajate puudusest. Ka filoloogide ettevalmistamise üle ei saa kurta. Eriti raske on olukord aga matemaatika ja füüsika õpetamisega. Lisaks vastava ala spetsialistide väikesele arvule TRÜ ja Tallinna Pedagoogilise Instituudi lõpetajate seas on nende kaader kõige ebastabiilsem. Nii lahkub suur osa maakoolide (samuti ka linnakoolide) õpetajaid pärast kolme aasta möödumist koolist ja siirdub tööle tehasesse või uurimisasutusse. Kui kergema töö eest makstakse kõrgemat palka, jääb viljatuks igasugune agitatsioon. Seoses hiljutise pedagoogide töötasu tõstmisega lahenes see probleem osaliselt.

Etteheivaid sõnu öeldi vastavate plaaniorganite. aadressil, kelle süü tõttu on kujunenud olukord, kus ülikooli võetakse 60—80 keskkooli lõpetanut, vajatakse aga aastas tunduvalt rohkem füüsika-matemaatikaõpetajaid.

Tõsiselt tuleks mõtelda laiema profiiliga õpetajate ettevalmistamisele 8-klassiliste maakoolide tarvis, kus ühe spetsiaalsusega pedagoog ei saa täit koormust. Oleks otstarbekas, et üks õpetaja suudaks anda näiteks füüsikat ja matemaatikat, teine keemiat ja bioloogiat, lääne filoloog kaht võõrkeelt jne.

Üldhariduslikku kooli perspektiivi osas on pärast pikki vaidlusi jõutud seisukohale, et kõige sobivam meie vabariigi tingimustes on 8+3 aasta süsteem.

Pidev reorganiseerimine, programmide muutmine on avaldanud kahtlemata mõju ka õppeedukusele, mille poolest oleme teiste liiduvabariikide seas kaunis nigelal kohal. On olemas pidev tõus, kuid äärmiselt visa. Sisuliselt on see siiski pedagoogilise töö näitaja ja aeg oleks tõsisel teaduslikul alusel võtta läbivaatamisele keskhariduse sisu ja maht. (Arvesse võttes uusimat metoodikat: programmeeritud õpetamise alged, töövihikute süsteem jne.).

Kasvatustöö on alati olnud uue otsimine, leidmine aga sõltunud õigest lähenemisest küsimusele, töö ulatusest ja põhjalikkusest. Eelkõige on vajalikud kõikide pedagoogide ja haridusalal töötajate ühised jõupingutused.

J. PAJU

Dots. K. Kanni juubel

Käesoleva aasta 28. veebruaril astub TRÜ võõrkeelte osakonna õppejõud filoloogiakandidaat dotsent Kallista Kann üle seitsmekümnenda eluaasta künnise.

Kui hakata juubilari aastate järgi otsima, siis jääb ta küll leidmata või jääb silm peatuma mõnel hoopiski nooremal kolleegil. Sihvakana, rühikana, tulvil elujõudu, töötahet ja sisemist tuld liigub juubilar nii kateedris kolleegide seas kui auditooriumis noorukeste üliõpilaste hulgas.

Pärinedes teenistuja paljuliikmelisest perekonnast tuli dots. K. Kannil läbi käia raske tee kõrgema hariduse saamiseks. 1932. a. lõpetas ta Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonna romaani filoloogia alal ja 1937. a. omandas ta filoloogiakandidaadi kraadi. Siitpeale algas juubilari pedagoogi- ja teadlasetee. Selle pika aja jooksul on ta ellu saatnud kaks generatsiooni noori spetsialiste, kes nüüd töötavad nii keskkoolides kui ka kõrgemates õppeasutustes.

Viimase 15 aasta jooksul on juubilar kirjutanud poolsada teaduslikku tööd. Nende seas tuleb väljapaistvamatena nimetada prantsuse-eesti sõnaraamatut ja saksa ning prantsuse keele õpikuid, samuti tuleb mainida dots. K. Kanni edukat tööd saksa keele foneetika alal ja seda, et ta on mitme väljapaistva teose kaasautor.

Ligi 15 aastat juhatas dots. K. Kann TRÜ võõrkeelte kateedrit. Selle aja jooksul tunti teda range ja printsipiaalse kolleegina, kes oli nõudlik nii enese kui teiste suhtes. Kui aga oli abi vaja ükskõik millises küsimuses, pöörduti ikka kateedrijuhataja poole. Ja nüüdki on dots. K. Kann meeleldi valmis abistama nooremaid kolleege. Tema optimism ja pulbitsev ind nakatavad teisigi. Teda jätkub igale poole, küll kolleegide muresid jagama, küll kontserdisaali oma suurt sõpra muusikat kuulama.

Soovime, et juubilaril jätkuks seda meile nii tuttavat raugematut aktiivsust ka kõigi homsete plaanide ja kavatsuste teostamiseks.

«AKEN MAAILMA»

«ВОКРУГ СВЕТА»

See soliidse eaga (104 aastat) ajakiri on noorte seas teenitult populaarne.

Ajakiri peaks peale Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilaste ka kõigile teistele huvi pakkuma. Selles käsitletakse okeanograafia, arheoloogia, speleoloogia, zoogeograafia, botaanilise geograafia jt. teadusharude päevaprobleeme. Sealhulgas ka paljusid selliseid kogu maailma huvitavaid küsimusi, mis pole veel lõplikku lahendust leidnud, nagu saksa geofüüsiku Alfred Wegeneri hüpotees mandrite triivimisest või Atlantise mõistatus.

Ajakirjas on avaldatud esmakordselt vene keelde tõlgituna paljusid J. Steinbecki, I. Hanzelka ja J. Zikmundi, A. Grini, E. Hemingway jt. tuntud autorite jutustusi ja reisikirju.

Siit leiame huvitavat materjali looduskaitseküsimuste kohta, mis muutuvad järjest aktuaalsemaks.

Rubriigist «Seitseaastaku probleemid, seitseaastaku kangelased» loeme uudismaalastest, geoloogidest, noortest linnadest ja linnaehitajatest. Turistidele on määratud perioodiliselt ilmuvad erilehekülje «Marsruut». Ajakirja lõpust leiame huvitavaid fakte kogu maailmast.

Kui me nimetame ajakirjandust aknaks maailma, siis on see ajakiri kaasaegselt lai, avara väljavaatega ruut selles aknas.

R. KARUKÄPP

ÜET

Veebruarikuu jooksul hakkasid koos käima ÜET uued õpperühmad — elavad kokkuvõtted eelmise semestri «värbamistööst».

Sel õppeaastal registreeriti ÜET-sse erinevalt eelnevatest. Esimeseks erinevuseks oli, et aega registreerimiseks oli terve sügissemester varasema kuu-poolteise asemel, kuid sellest hoolimata ei suutnud seekordki paljud enne viimast minutit avaldusi esitada.

Kahju, et alles tänavu ilmus «ÜET teatmik» (TRÜ rotaprindi väljaanne) õpperühmade tööst õppijate eneste sulest. Osta saab seda ülikooli peahoone kioskist või komsomolikomiteest.

Vaatamata sellisele pikale mõtlemisajale on mõnel pool mõeldud väga aeglases tempos. Juristidelt pole üldse avaldusi. Minimaalselt on neid ravi II ja IV kursuselt. KKT täitis ruttu neile eraldatud defitsiitsed kohad, edasi ei nihkunud asjad sugugi. Kas tõesti on tegemist uskmatutega, kelle vastu dekanaadid peavad ristikäigule minema, teatmik ühes ja registreerimisleht teises käes. Või kehtib neis paigus printsiip — igaühele tema äranägemise järgi?

Jõuame teise erinevuse juurde registreerimistöös: esmakordselt lasus kogu vastutus selle eest osakondade ja ravikursuste sekretäridel. Komsomolikomitee ja ÜET dekanaat jäid küll nende ees teatmiku osas võlgu, kuid ainult mõned sekretärid pöördusid lähema informatsiooni saamiseks ülalnimetatute poole.

Registreerimisega võib rahule jääda keemia- (S. Hiidmaa), võõrkeelte (R. Rannaste) ja matemaatikaosakonnas (L. Tooding). Arstiteaduskonnas suutis paigalseisu inertsi ületada raviosakonna III kursus (E. Savisaar), kuid Arstiteaduskonna ülejäänud kursustel ja teistes osakondades — juba nimetatud Õigus- ja KKT-s, füüsika- ,eesti filoloogia ja vene filoloogia osakonnas?

Nüüd, kus praktiline töö õpperühmades on alanud, peaksid sekretärid kontrollima, kas registreerunud võtavad sellest osa. Viigem ellu lihtne põhimõte: andsid sõna, pea seda — rohkem pole tarviski.

Suurem osa erialarühmadest juba töötab. Probleeme ja lahtisi otsi on nagu alati. Lektorpropagandistid ootavad pikisilmi täiendust oma ridadele RSR-st. Järjekord kodunduse kabineti ukse taga muutus küll lühemaks, kuid jäi siiski alles. Esmakordselt alustati tööd kinodemonstraatorite ringis. Osavõtjate vähese arvu tõttu on küsitav peotantsuõpetajate kooli avamine sel aastal. Vähe soovitakse osa võtta auto-moto- ja raadio-alastest ringidest. Eraldi tuleb vaadelda olukorda pioneerijuhtide ettevalmistamise alal. Komsomolikomitee bürool on kavas seda lähemal ajal arutada koos komitee pioneeritöö- ja šeflussektori ning pedagoogikakateedriga.

Kogu eelnev jutt ignoreeris teadlikult sportlikele erialadele registreerunuid, sest nendega tegelemine on usaldatud treenerite hooleks. Niisiis — arvestamata tulevasi spordiinstruktoreid ja -kohtunikke — astus ÜET I kursusele üle 270 üliõpilase, kusjuures avaldusi tuleb tasapisi juurde. Selline on esialgu bilanss. Kuid eks kanapoegi loeta sügisel.

P. JÄRVE

UUES LABORATOORIUMIS

Möödunud aastal said elektroaerosoolide uurijad iseseisva probleemlaboratooriumi. Esialgu anti ainult kolm õppetööst vabastatud töötajat, selle aasta sees pannakse ametisse veel neli inimest. Olemasolevatele lisaks muretseti uusi aparaate. Ja tööväli laieneb.

Elektroaerosoolid — need on gaasis (õhus) leiduvad ülipeened elektriliselt laetud vedeliku piisakesed, tahke aine osad. Teadusemehed ongi silma heitnud — ehk annab neid kuidagi tööle rakendada? Proovitakse mitmetel aladel. Ja — tõepoolest... Näiteks meditsiinis. Pihustatud ainete sissehingamisel on tavalise teraapiaga võrreldes eeliseid, sest elektrilaengu toimel medikament sadestub alveoolides. Seega — ravimi toime on efektiivsem. Peale selle: paljude uurijate poolt on kindlaks tehtud, et ka elektrilaeng ise avaldab organismile soodsat mõju (aktiviseerub rips-epiteeli viburite toime). Elektrilaengud normaliseerivad ka organismi ergukava funktsioone.

Probleemlaboratooriumi ülesanded. Kõigepealt: luua täpsed portatiivsed aspiratsiooni meetodil töötavad atmosfääri ioonide ja elektroaerosoolide laengutiheduse mõõtjad, nn. loendajad ja spektrometrid. Neid riistu vajatakse tööstustes, kus tegeldakse radioaktiivsete ainetega (kus tekib tavalisest erinev iooniderikas õhk). Alates 1958. aastast kasutatakse meie aparaate Uraali Söeuurimise Instituudis kliimakambrite elektroaerosoolide tiheduse kontrollimisel. Analoogiline apratuur valmistati 1963. aastal ka elektroaerosoolide laengute kindlakstegemiseks Donbassi söekaevanduse aerosoolkambrites.

Koos Üleliidulise Pinnakatete Tehnoloogia Teadusliku Uurimise Instituudiga püütakse välja töötada meetodit elektrit juhtivate värvainetega värvimiseks elektrostaatilises väljas. Samuti on vaja neutraliseerida tööstuses tekkivad kahjulikud elektrilaengud. Tulemusi ootavad meie maa paberi- ja tekstiilitööstused. Viimasel ajal kasutatakse aerosoole ja elektroaerosoole ka veterinaarias.

Uurijad otsivad sobivaid elektroaerosoolide pihustajaid, mida saaks kasutada kopsuparasiitide poolt põhjustatud haigusi põdevate loomade ravimisel.

Need on ainult mõned näited. Keda asi huvitab, küsigu, teile vastatakse heameelega. Nagu selgi korral — laboratooriumi juhataja J. Reinet vaatas üle bioloogiaosakonna II kursuse üliõpilase Mari-Ann Teplenkova praktilise ülesande lahenduse (pildil) ja leidis aega vestluseks.

S. KARJA

KODU-UURIJAD!

Esmaspäeval, 1. märtsil kell 17 toimub Vanemuise tn. 46 geograafiakateedri auditooriumis 139 (III korrus) loeng «Kodu-uurimise eesmärgid ja ülesanded».

MÖÖDUNUD EKSAMISESSIOONIST

Äsja lõppenud eksamisessiooni võib lugeda enam-vähem kordaläinuks, olgugi et kõiki eksameid edukalt sooritanud üliõpilaste osa nende üldarvust — 76% — on mõnevõrra madalam eelmise aasta tulemustest (80%). Süüdi on selles füüsikaosakonna II kursus, kus ilma võlgnevuseta üliõpilasi on 45% keemiaosakonna II ja IV kursus õppeedukusega vastavalt 55% ja 50%. Esimesel juhul ilmnesid raskused üldfüüsika elektriosa eksamil, kus õppejõud katseks omistas suuremat osatähtsust üliõpilaste iseseisvale tööle. Nagu selgus, ei ole tulemused rahuldavad, sest üliõpilaste teadlikkus ja enesedistipliin ei ole süstemaatiliseks iseseisvaks tööks semestri vältel ilmselt vajalikul tasemel. Keemiaosakonna vastavatel kursustel avaldub edasijõudmatus rohkem eksamitele mitteilmumises kui puudulikes hinnetes. See on tunnuseks, et ajavarud ettevalmistamiseks olid ebapiisavad. Eriti arusaadav on see keemiaosakonna IV kursusel, kus 5 sessioonieksami kõrval toimus semestri sees 2 riigieksamit. Osakondadest edukaim oli matemaatikaosakond: edasijõudmine 86%, keskmise hindega 4,2. Vastavad andmed keemiaosakonnas — 75% (4,2) ning füüsikaosakonnas 67% (3,9).

V. RIIVES,
Füüsika-Matemaatika-teaduskonna metoodilise komisjoni esimees

Jätkame mõttevahetust

Ühel järjekordsel «geograafilisel reedel» esines meie teaduskonnas kuulus kirjanik-geograaf. Lõpetanud jutu oma reisist, huvitas teda auditooriumi arvamus ühe oma raamatu kohta. Muuseas olgu öeldud, et ta saavutas selleks ajaks suure tunnustuse. Lootusega vaatasin tulvil saali, kuid kahjuks ilmnes, et ükski tulevastest geograafiaõpetajatest ei olnud selle raamatuga tuttav...

See juhtum meenus mulle vaid sellepärast, et selles peegeldus väga eredalt meie tolleaegse töö süsteem. Selle nurgakiviks oli loengul kirjutatu, mis 4—5 eksamieelsel päeval ära õpiti. Mõned veidi tõsisemad üliõpilased püüdsid tutvuda õpikust väljavalitud peatükkidega. Täiendava kirjanduse lugemist peeti juba haruldaseks vahvuseks. Kuid hiljem eksamitel ei lakanud õppejõud imestamast üliõpilase mõtte hämmastava üheplaanilisuse üle. Kui selle põhjust ühe sõnaga defineerida, siis ma nimetaksin seda koolilikkuseks... Materjali õppimine «siit siiani», igasugune «ma ei tea, seda me veel pole õppinud» jne. — see ongi koolilikkus.

«Inimene, kes ei oska ise õppida ja omandab vaid selle, mis õpetaja räägib... on väheseks võimeline». Kui mõelda neile N. K. Krupskaja sõnadele, siis imestud, et nad puudutavad üheaegselt nii kesk- kui kõrgemat kooli.

Elus on aga selline piir veel olemas, sellepärast püüab kõrgem õppeasutus vastandada koolilikkusele oma meetodid ja eelkõige peamise neist — üliõpilase iseseisva töö. Juba rida aastaid otsivad paljude maade kõrgemad koolid radikaalseid teid selle töö parandamiseks. Ülesanne on väga keeruline kasvõi sellepärast, et selle lahendamine ei sõltu mitte alati ühe või teise instituudi initsiatiivist ja visadusest. Nimetaksin seda probleemi kolme tundmatu võrdsustamiseks, kus x on üliõpilaste kontingent, y üliõpilaste aruanne tööst ja 2 hädavajalik tööaeg.

Üliõpilaste arv on viimastel aastatel järsult tõusnud. On suurenenud ka nende üliõpilaste arv, kel on õpingutes vaheaeg olnud. See nõuab aga õppejõududelt igapäevast jõupingutust, individuaalset tööd igaühega neist.

Mis puutub aruandesüsteemi, siis moodustus see juba ammu: laboratoorsed tööd ja seminarid, konsultatsioonid, kontrolltööd ja kollokviumid, kursuse- ja diplomitööd, arvestused ja eksamid. Kui aga üliõpilane töötab iseseisvalt raamatuga või laboratooriumis ja õppejõud kasutavad tema kontrollimiseks efektiivseid vahendeid, mis takistab siis organiseerimast seda tööd? Osutub, et peale oskuse ja soovi on hädavajalik veel aeg.

3—4 aastat tagasi oli olukord ajaga lausa kriitiline. Pedagoogilistes instituutides näiteks valitses kõikjal lai profiil kohustusliku paljuainelisusega. See sünnitas omal ajal «kosmilised ülekoormused»: 42—44, aga ka kuni 46 õppetundi nädalas. Isegi kõige heatahtlikuma suhtumise juures asjasse ei olnud üliõpilasel võimalik tõsiselt ja sügavalt tunda õppeplaani kõiki aineid. See lükkas õppetöö pealispinnalisele libisemisele. Mõned üliõpilased tegelesid

Veel „Silmadest“

«Teie, seltsimees Kaalep, olete vist põline Tartu mees?»

«Enam-vähem.»

Nõnda algab kavalehe-intervjuu «Minu silmade ja sinu silmade» autoriga. Näib, et see on see kõige õigem alguseks küsida, sest «Vanemuise» lava on esimene, kust Kaalepi esiknäidend üle läheb, ja tartlased esimesed, kes tehtut hinnata saavad.

Arvamusi on siiani hoopis mitut laadi olnud.

Tuli uks teatrist ja oli päris resoluutne: «Igav.»

Tuli teine ja rudles läbi kõik oma tuttavad, kes veel etendusele polnud jõudnud.

Kui juba nii on, siis võib järeldada, et Kaalep on meie tänasesse dramaturgiasse o m a sõna öelnud.

Kavaleht teatab: tegevusaeg — tänapäev, tegevuse rütm — rahulik, tegevuse atmosfäär — kuiv. Seda viimast kiputaksegi «Minu silmadele ja sinu silmadele» ette heitma. Miks see paha on, pole aga keegi siiani seletanud. Küllap on viga väike ja parandatav — ollakse ju harjunud abielukolmnurga-, laste-, ja armastusprobleemide juures valju häält kuulma ja pisaraid nägema. Ja tihti nii, et lava kuhjaga tundeid täis. Kui palju neist sel moel saali jõuab, on muidugi iseküsimus. See saab nüud küll ehk pisut liiaga öeldud, aga kui me võime kinnitada, et süüa tahab see, kellel näig on, miks siis mitte ka nii: tundeid lavalt vajavad tundeahtrad inimesed. Kaarel Ird on kunagi umbes samasisulise arutluse juures tõmmanud paralleele härjavõitlusega.

Ain Kaalep on oma näidendis taotlenud pigem lakoonilisust ja sisemist täpsust kui kuivust. Ja lähtekohtki on aimatav — Bertolt Brechti kontseptsioon — tarvidus võidelda rõhutatud emotsioonide vastu teatrilaval. Veel kord — mitte kuivus, vaid tunnete tagasihoidus. Kumb on mõjuvam, eks seda näita ka Alkestise monoloogi kahesugune tõlgitsus Kaja Roonemaa poolt.

Aga keskse kohal on Kaalepi näidendis just tunded. Kunstnik Rau, kes oma naist nõnda armastab, et on isegi vahendustega nous; Kaja, kes Mart Marrast on armastanud ja armastab; Juuait, kes näib püüdvat üldse igasuguseid emotsioone lämmatada.

Näidenai arutelul räägiti palju valedest, millele tegelastevahelised suhted rajanevad. «Vale» pole ehk igal üksikul juhul kõige õigem sõna, pigem võinuks rääkida enesessesulgumisest, näiliselt lähedaste inimeste kaugenemisest ja võõrdumisest. Otse näkku ei valeta keegi kellelegi (kui välja jätta Risto hädavale raha saamiseks). Kõik teavad ja kõik vaikivad. Olukord on harjumuspärane ja inertne, Edmund Rau peab ikka ja jälle oma naise-illusiooniga maha dialoogi:

«Kaja, ma armastan sind.»

«Miks sa seda m u l l e ei ütle?»

Päevad lähevad edasi ja Edmund Raule ei näi, et nõnda võiks lõpmatuseni kesta. «Miks?» küsitakse. «Miks ta ei aja oma truudusetut naist ära?» on küsitud. Nõnda skemaatiliseks ei saa ei elus ega lavatukis minna. Raul on oma armastus, armastus kasvõi vähendustega, ja sellele ei saa nii korraga punkti panna, kui hakkab viitu kiskuma. Muidugi ei ole eelnevad read arguse ja inetuse õigustuseks mõeldud, küll aga nende vastu suunatud, kes liiga kiiresti kõike maha kriipsutama ja mustaks-valgeks tegema kipuvad.

V. Tobro ütleb «Kahva Hääles» ilmunud retsensioonis: «Kuid samas ei saa lahti muljest, et näidendis «Minu silmad ja sinu silmad» jääb abieludraama liiga kitsastesse piiridesse, kuigi oleks võinud kasvada... mõtiskluseks elu- ja kunstiprobleemide üle. Vaevalt oleks see näidendile kasuks tulnud, kui mõnd küsimust hoopis muust aspektist oleks vaadatud. Ja veel — «Minu silmadest ja sinu silmadest» paistab nii lugedes kui vaadates üsna selgesti, et Kaalepil polegi olnud kavatsust otse laval mõtiskleda, küll aga n ä i d a t a, ära tõmmata eesriie ühe perekonna ja nende niitide eest, mis seda perekonda omavahel ja ümbrusega seovad. Ja on juba individuaalne, kas see, mida autor näitab, annab toitu intellektile või emotsioonidele või jätab hoopis ükskõikseks. Siinkohal on päris paslik veel kord ümber kirjutada Hendrik Adamsoni aforism, mille Kaalep ise leiab oma esiknäidendi kohta hästi sobivat: «Vaata asjale alati silmi, mitte nii sagedasti suhu. Hoia pigem silmad lahti ja kõrvad kinni kui vastupidi».

Kes «Minu silmade ja sinu silmade» etenduselt psühholoogilise draama šedöövrit ootab, võib pettuda; kes päris eelarvamusteta läheb, võib küll puudusi leida, ent võib ka nii mõneski asjas osata näilisest kaugemale näha.

ELA LIIMEON

Kommunistliku töö liikumisest

Mida kujutab kommunistlik liikumine kõrgemas õppeasutuses? Kuidas seda organiseerida, mida võtta aluseks? Neid küsimusi arutati möödunud nädalal õpetatud nõukogu saalis, kus olid koos ülikooli rektoraadi, parteikomitee, komsomolikomitee, ametiühingukomitee esindajad ja kateedrite dekaanid. Allpool avaldamegi mõtteid ja ettepanekuid, mis nõupidamisel üles kerkisid, millest peavad selguma kindlad seisukohad.

Sissejuhatava sõnavõtuga esines TRÜ NLKP ajaloo kateedri õppejõud K. K o g e r. Ülikoolis on praegu kaks täiesti diametraalselt vastupidist seisukohta. Ühed arvavad, et seda liikumist on kindlasti vaja, teised arvavad, et see on praegu veel varajane. Põhjusi on mitmeid. Liikumist on seni nähtud vaid kitsalt tootmissfääris. Teiseks ei anna isegi kaasaegne teadus vastust küsimusele, millist osa etendab võistlus ühiskonna arengus. Nii kummaline kui see on, isegi küsimusele «Mis on spordivõistlus?» ei osata vastata.

Kommunistlikku liikumist meie ülikoolis on kahtlemata vaja. See peab toimuma kolmel tasapinnal: 1) õppejõud, 2) üliõpilased, 3) teenistujad. Probleemile tuleb läheneda eelkõige teaduslikult, millest peavad osa võtma meie pedagoogid, psühholoogid ja filosoofid.

Kas meil võisteldakse? Kahtlemata. Võtame kasvõi üliõpilaste KVN. Näiteid on teisigi. Meie ülesanne on see moment ära kasutada ja luua tõeline kommunistlik liikumine. Praegu tuleb välja töötada selle liikumise põhimõttelised tingimused.

Võistlus peab olema eelkõige avalik. See on esimene tingimus. Tuleb välja töötada õiged stiimulid. Ülikoolis leidub neid küllalt alates stipendiumidest ja lõpetades tuusikutega. Kui palju me avaldame noomitusi, aga kui vähe me oleme üliõpilasi innustanud, kiitnud...

Sm. H. L i i m e t s kõneles kommunistlikust liikumisest õppejõudude seisukohalt:

Siingi on mitu tasapinda: kateedrid, teaduskonnad, vabariigi ülikoolid.

Üliõpilased käivad loengutel väga ebaühtlaselt. Paljudel õppejõududel on auditooriumid lihtsalt tühjad, nende loengud ei suuda üliõpilasi võluda. Palju oleneb ka sellest, kuidas õppejõud üliõpilastele materjali pakuvad. Väga tähtis on seegi, millised on õppejõudude suhted oma auditooriumiga. Õppejõud käivad harva ülikooli klubis. Suhetest üliõpilastega oleneb ju väga palju. Iga õppejõud peab selgitama talente, kes kord astuvad tema jälgedes. Rahva haridus sõltub sellest, kuivõrd teadlased viivad oma teadmisi rahva keskele. Selleks aga peab meie lõpetajatel olema kontakt oma kunagiste õppejõududega.

Ulikoolidevahelisel võistlusel peab lähtekohaks olema eelkõige teaduslik töö. Edu võib saavutada vaid kollektiivse tööga. Ent kas meie kateedrite teaduslik töö ei ole mitte liiga laialivalguv. Tuleks mõelda selle suuremale kontsentreerimisele, tähelepanu tuleks pöörata kitsamatele probleemidele.

*

E l e P ä l l (inglise fil. IV kursus). On möödunud aasta sellest päevast, millal meie kursusele anti kommunistliku kursuse nimetus. Kui me selle nimetuse saime, ei osanud me nagu enam midagi peale hakata. Suur hoog on nüüd vaibunud.

Siiski andis see liikumine meile väga palju. Säilinud on toredad traditsioonid.

Ka inimesed on tublisti kasvanud. Paljud, kellelt algul nagu ei osanud loota, üllatasid oma energiaga kogu kollektiivi. Ja nende aktiivsus ja tegevustahe pole nüüd sugugi langenud.

Rõõmustab iga kursusekaaslase osavõtt kaaslase elust, tema muredest ja rõõmudest.

Ka nõudlikkus enese ja teiste vastu on kasvanud. Kuigi me puudujaid dekanaati enam ei esita, arutatakse neid kursuse koosolekutel käredalt ja inimesed ei solvu enam, nagu varem sageli juhtus. Üliõpilaste teadlikkus on kasvanud, laienenud on üliõpilaste silmaring. Poliitinformatsioone võib nüüd palju huvitavamalt ja paremini korraldada.

*

Õppeosakonna juhataja sm. V. H a a m e r: Et seista kommunismi ehitamisel õigel kohal, peab oskama töötada. Siis saame ka rohkem teadmisi. Mida võtta aluseks?

Õppedistsipliin! On ju tulemused hea õppedistsipliini puhul hoopis paremad. Iga üliõpilane peab oskama ka oma teadmisi propageerida. Eks seda ole seni ka silmas peetud, kuid siin on puudunud järjekindlus. Seda on senini tehtud rohkem «põranda all» või siis suurte pühade ajal. Seda on vähe. Me peame oma paremaid eeskujusid rohkem avalikkusele tutvustama. Meil on praegu ülikoolis 4 Lenini-nim., 1 Burdenko-nim. ja 1 Barbarus-Varese-nimelise stipendiumi omanikku. Kui palju teatatakse nendest? Väga vähe. Sel eksamisessioonil oli jälle sadu neid üliõpilasi, kes sooritasid eksamid viitele. Paljud neist on sooritanud eksameid üksnes viitele alates esimesest eksamisessioonist peale... Kui palju teatakse neistki?

*

Ülikooli rektor p r o f e s s o r F. K l e m e n t. Kui me räägime konkurentsist, siis on arusaadav. Iga inimene tahab olla esimene, tahab, et teda austatakse, tahab saada rohkem palka jne. — need kõik on individualistlikud iseloomujooned. Aga kui me suuname need individualistlikud iseloomujooned otseselt ühiskonna teenistusse? Miks ei peaks ma uhkust tundma, kui ma töötan paremini; miks ei peaks meie kollektiiv uhkust tundma oma kollektiivi saavutustest kui mina, meie kollektiiv, on andnud oma panuse kogu ülikooli, meie ühiskonna heaks... Mida võtta hindamise aluseks? Seda on praegu raske veel ütelda. Kui me võtame aluseks õppeedukuse, siis võib see viia heade hinnete formaalsele tagaajamisele, dekanaadid võivad puudusi kinni mätsima hakata... Kuid ei saa ju anda ka kommunistliku kursuse nimetust kollektiivile, kes õpib vaid kolmedele.

* * *

Juba märtsi algul tullakse taas kokku. Siis on ka igal seltsimehel valmis oma kindlad seisukohad ja arvamused. Nende põhjal töötatakse välja kindlad teesid, mis antakse arutamiseks kogu ülikooli perele. Ent nende küsimuste kallal tasub mõtelda juba praegu. Ajalehe toimetus ootab arvamusi ja ettepanekuid.

L.-P. PADERNIK

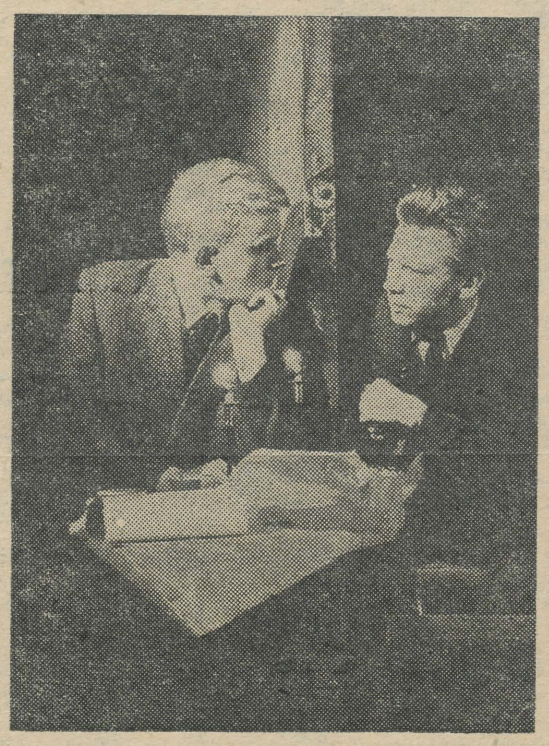

Fotol: Risto Rau (Ao Peep) ja tema sõber Harri (Harry Karro).

On NIISUGUNE KOGEMUS

süvenenult kahe-kolme armastatud ainega, ülejäänud lihtsalt loobusid.

Aja otsinguil avanesid meie ees kaks teed: esimene — enam radikaalne — kohustuslike loengutundide kärpimine. See oli tingimustes, kus meie loenguplaan iga päev «kõrgemalt» täienes üha uute ainetega ja ammu juba kujutas endast laste õhupalli. Väga ahvatlev tee. Praktiliselt tuli aga välja, et kõik kärpimised toimuvad profileerivate ainete arvel, mida seni oli juba rohkem kui üks kord kärbitud. Jätkata seda operatsiooni oli mõttetu.

Jäi üle teine tee — loengute vabakuulamine .Selline mõõt põhineb täielikul üliõpilase usaldamisel, mis on hädavajalik eelis igasuguseks ratsionaalseks tööks kõrgemas õppeasutuses.

Neli aastat tagasi organiseeriti meie bioloogia-geograafiateaduskonnas loengute vabakuulamine. Tagajärg oli selline: ühtedel loengutel jäi kuulajate arv endiseks, teistel vähenes poole võrra, kolmandatel alanes 5—10 inimeseni. Kannatamatusega ootasime sessiooni, kuid ta ei petnud meid: suurem osa oli materjali hästi omandanud. Üliõpilased töötasid rohkem raamatukogudes ja eksamil oli nendega huvitav vestelda, mõnikord sai koguni vaielda.

Kuid kaugeltki kõik ei osutunud tõsisteks inimesteks. Seda võis arvata: üliõpilaskond pole ometi ühtlane kujutu mass. Maletate, oma päevikus jaotas Niina Kosterina oma klassi tüdrukud kolme gruppi: «komnoored», «preilid» ja «soo». Mingi taoline «soo» eksisteerib ka meil, ainult me nimetame seda passiivsuseks. Need noored inimesed kasutasid vabakuulamist põhiliselt selleks, et hommikul kaua magada. Resultaat — haigutavad lüngad teadmistes.

Seepärast korraldasime diferentseeritud juurdepääsu vabakuulamisõigusele. Seda varianti tuleb lugeda optimaalseks.

Miks aga, ära proovinud selle variandi, pöördusime uuesti tagasi vana süsteemi juurde? Eelkõige seepärast, et tingimused iseseisvaks tööks muutusid palju soodsamaks. Nii see kõik on. Loengute vabakülastamine ei ole aga ainuke tee aja vabastamiseks. See oleks küsimuse liiga kitsas tõlgendamine.

Vabakülastamine toob endaga vältimatult kaasa kogu õppesüsteemi ümberkorraldamise. See on küpsuseksam mitte ainult üliõpilaste, vaid ka õppejõudude jaoks, ka nende jaoks, kelle seast mõned juba ammu harjusid sellega, et dekanaat peab muretsema, kas üliõpilased ilmuvad nende loengutele või mitte. Kuid kas mitte sellest ei tekkinud meil nii palju «keskmisi» loenguid, ja lektorite hulgas järjest vähem tõelisi noorte mõistuse valitsejaid? Lubades loengute vabakülastamist asusime me õppesüsteemi ümberkorraldamisele. Alustasime keerulisemate loengukursuste ülevaatamisest, sest enne loengut oli vaja üliõpilastele anda orienteerivaid juhiseid iseseisvaks tööks (seda uute tingimuste puhul). Programmi tähtsamad osad tuli igal kursusel täielikult ilma lektori abita ära õppida. Suurendati kirjanduse hulka. Kõik üliõpilased said kursuse programmid ja loengute kalenderplaanid. Kabinettides likvideeriti raamatute väljaandmine «pandi» eest, juurdepääs riiulite juurde oli vaba. Lõpetati võrdsustamine: nüüd võis iga üliõpilane ise määrata eksami ettevalmistamiseks vajaliku päevade hulga. Ja lõpuks: eksamid olid ilma piletiteta — vestluse vormis.

Paljud seltsimehed, kes ei esine piletiteta eksamivormi vastu, ei näe samal ajal printsipiaalset erinevust piletiga ja piletita süsteemi vahel. Piletisüsteem on aga üks peamistest koolimeetodi stiimulitest. Eksamipiletite sisu saavad üliõpilased peaaegu alati teada. Küsimuste järgi valmistavad nad ka materjali ette. Ja kes meist pole näinud, kuidas teised lausa tormavad eksamilt tulnud kaaslase juurde: mis pilet tal oli? Ahaa, 18. Ja see kriipsutatakse silmapilk kirjast ja mälust maha.

Kahjuks me katkestasime oma eksperimendi. Aga võib-olla on õppetöö hädavajalik ümberkorraldamine — mitte ainult organisatsiooniline, vaid ka psühholoogiline — alles kusagil ees?

Mida meie kogemus ikkagi toestab? Võiks mõelda, et ta räägib loengute vabakuulamisõiguse diferentseeritud süsteemi kasuks. Ainult selles töös ei saa olla äärmusi.

Kõige parem on anda igale kõrgemale õppeasutusele õigus iseseisvalt lahendada selliseid küsimusi.

Õppetöö täiustamine koolides läheb erinevaid teid mööda. Me tegeleme sageli liiga palju õppeplaanide lõputu muutmisega, kuid see pisiremont puudutab vähe plaanide sisu: neis hoitakse juba oma aja ära elanud distsipliine; peaaegu pole muutunud loengutundide ja õppetöö teiste vormide proportsioon. Veel konservatiivsemad on programmid. Katse sobitada kokku vanu õppeprogramme ja uusi õpetamismeetodeid viib sisu ja vormi vältimatu konfliktini. Peame rohkem töötama õppeprotsessi intensiivistamiseks, saavutama, et aega kasutataks kõige ökonoomsemalt ja parimate tulemustega. Sügavalt peab analüüsima, millest on tekkinud disproportsioon suuremate nõudmiste ja üliõpilaste siiski kesiste teadmiste vahel.

Lahendada saab nimetatud küsimuse siis, kui kasutada arukalt paljusid abinõusid. Ja loengute vabakuulamine võiks saada selle abinõudekompleksi üheks koostisosaks.

V. MAKSAKOVSKI,
V. I. Lenini nimelise Moskva Pedagoogilise Instituudi Geograafia-Bioloogiateaduskonna dekaan

Ajalehest «Известия»

Seni on olnud Vorbuse-matkal osavõtjaid ligi 1000, kuna 1964. aastal kolmel korral kokku vaid 620 inimest. Kuid kaks sõitu Vorbusele on veel ees.

Vellaveres käis möödunud talvel kolme reisiga 605 suusatajat, pühapäeval sõideti sisse rada selleks hooajaks.

Hommikune vinge tuul kohutas vist mõnedki matkamehed ära, sest 258 inimest ei ole just suur protsent Ajaloo-Keele- ja Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilastest. Aga kes juba kohal oli, tahtis tingimata lõpuni sõita.

«Mis sa alla panid?»

...

«Ei, roheline «Temp» ei kõlba, vahest määrime punast?»

Pole kerge sellise ilmaga õiget määret leida — tuul läbutsikavalt külm, lumi paras «memme» ehitada. Pikapeale saadi siiski minekuvalmis. Sm. H. Palamets võttis Vorbuse-matkal kolmandaks tulnud T. Sakilt vastu raporti ja autasustas eelmise matkadistantsi kuremaid diplomitega.

Sõit algas.

Hüüe «Nõos on kuumad viinerid ja tee juba ootamas!» ergutas ka kõige suuremad kõhkejad liikuma. Peagi venis suusatajate rodu mitmele kilomeetrile.

Vana ärasõidetud rada ei alistunud kuigi meelsasti teda tallavaile suuskadele — ikka paar tõuget sihtkoha suunas ja peaaegu niisama palju libisemist Tartu poole tagasi. Siin-seal tee ääres algasid ülemäärimistalgud, aga ei lilla «Rex» ega punane «Viro» aidanud. Läbitigi need 30 kilomeetrit peamiselt käte jõul.

Meeleolu?

Ei seda murdnud miski. Seljakottides oli saunavarustusele lisaks heal hulgal optimismi ja särasilmad sädelesid võidukalt tuhmi lume kohal. Tuul lõõtsus vastu, suusad libisesid tagasi, meie — läksime edasi.

«Kas juba Nõo?»

Oligi. Pisuke puhkus, paras järjekord ja tubli kõhutäis. Hästi mõjus, sõidul kohe teine minek sees. Nüüd tõi ilmataat viimase trumbi kangekaelsete vastu välja: Nõost alates hakkas lausa jäänist sadama. Raudteeveer muutus mägisemaks ja libedamaks, vastsaanud lumi liitus suusatallaga ja mõnigi klomp pidas Vellavereni vastu. Tuli tarvis tugevat trotsi, et rühkida pilusilmi vastu pikaliviivat tuult ja teralist jäätolmu.

Meeldivaimad olid viimased 3—4 kilomeetrit metsavaheteed. Ilm selgines, tuul väsis, alustus vist võimsale kuusemetsale. Tuhandest sakilisest massiivist kahel pool teed levis juba linnulaulu ja sulavete hõngu. Puude all tehti lõket ja mahe suitsusina viis mõtted hoopis pikematele matkadele ...

Soov tule veeres istuda jäi seekord siiski vaid kujutelmaks, aga Vellaveres ootav kuum tee kolbas ka ilma lokketa ... ja ilma suhkruta. Vänesed ettenägelikud olid magusa kodunt kaasa toonud ja kes Nõo punvetis järjekorras seismist pahaks pani, pidi mõru teega leppima. Too palgaks jagati siin ka matkaemoleemia välja, Elva raudteejaama poole laks rada onneks enamasti allamäge, nii said kõik õnnelikult paraie. Tagasiteeks kulus mitme tunni asemel vaid pool ja matkaviperuste arutelu saatel sai rongisoit liigagi kiiresti läbi.

«Mida halvem ilm, seda suurem room voidu üle,» ütles Sirje ja lubas järgmine kord koik kodus konutajad kaasa võtta.

M. SUURORG

Kaugõppesaated

Kolmapäeval, 3. märtsil 1965. a.

1. Eesti filoloogia osakonna I kursuse üliõpilastele prof. P. Ariste loeng «Wiedemann keeleteadlasena».

2. Vene filoloogia osakonna III ja IV kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Agnia Reitsaku loeng «Основные признаки предложения» (II osa).

Reedel, 5. märtsil 1965. a.

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus». (V)

2. Inglise filoloogia osakonna I—V kursuse üliõpilastele «Tavalisi vigu inglise filoloogide (kaugõppijate) kontrolltöödes». (III)

Kolmapäeval, 10. märtsil 1965. a.

1. Kõikidele väliskirjanduse õppijaile prof. Villem Aittoa loeng «XX saj. saksa kirjanikke. Thomas Mann».

2. Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilastele dots. Endel Laasiku loengu «Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni poolt töölistele ja teenistujatele seoses nende vigastuse või tervisekahjustusega tekitatud kahju heastamine» I osa.

Reedel, 12. märtsil 1965. a.

1. Bioloogiaosakonna I kursuse üliõpilastele dots. Jüri Ristkoki loeng «Selgrootute loomade tundmise tähtsus».

2. Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilastele dots. Endel Laasiku loengu «Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni poolt töölistele ja teenistujatele seoses nende vigastuse või muu tervisekahjustusega tekitatud kahju heastamine» II osa.

Pilk massiüritustele

1964. aasta lõpul oli massiürituste kolmas aia — võimlemine. Kui algul kahtlesid paljud selle õigsuses, siis lõpptulemused rääkivad hoopis midagi muud. 1186 naist ja 51 meest — kokku 1237 üliõpilast ja oppejõudu leidsid aega võimlemisharjutuste sooritamiseks. Peaaegu 100-protsendiliselt sooritasid harjutused naistevõimlemisosakonnad. On aga ka osakondi, kus osavõtt oli minimaalne.

Kui naiste osas olid peaaegu võrdselt esindatud kõik teaduskonnad, siis ei saa seda öelda meeste kohta. Kõige kollektiivsemalt olid meheo valjas raviosakonna I kursuse vene õpperuhmadest, Õigusteaduskonna I kursuselt ja ajaloo-osakonnast.

Füüsika-Matemaatikateaduskonna noormehed leidsid aga ühise keele ja jaid 100-protsendiliselt korvale.

Kuidas naeb välja õpperühmade paremusjarjestus parast voimlemist? Tunduvalt paranoasid oma kohta Arsti- ja Ajaloo-Keeleteaduskond. Esimese kumne osakonna nulgas on 5 kollektiivi Arstiteaduskonnast (raviosakonna I, II, III, IV kursus ja farmaatsia-osakond), 3 kollektiivi Ajaloo-Keeleteaduskonnast (ajaloo-, inglise ja saksa filoloogia osakonnad).

Endiselt hoiab juhtpositsiooni ajaloo-osakond (sporuiorganisaator M. Pint), järgneb Õigusteaduskond (Eomois) ja III kohale tousis parast voimlemist inglise filoloogia osakond, kes varem oli seltsimes. Kiitvaid sõnu tuleb öelda M. Truu (Arstiteaduskond) ja L. Metsoja (Ajaloo-Keeleteaduskond) konta.

Kursustest on kolmeks paremaks ajaloo-osakonna I ja II ning Õigusteaduskonna I kursus.

Karuteene tegid endale bioloogia- ja geograafiaosakonnad, kes langesid vastavalt 3. kohalt 7. ja 5. kohalt 13. (näide sellest, milleni võib viia hetkeline passiivsus).

Kui möödunud aastal oli «punaseks laternaks» Arstiteaduskond, siis tänavu ihkavad seda nimetust Füüsika-Matemaatikateaduskond (v. a. keemiaosakond) ja vene filoloogia osakond. Seltsimehed Karu, Naarits, Punga ja Tšernova — pooled massiüritused, kõigepealt suusamatkad, on veel ees, näidake, et teiegi osakonnad ei soovi olla «mustad lambad».

T. SAK,
ELKNÜ TRÜ Komitee

SÕNAKUNSTNIKE KONKURSS

Ajavahemikul 25. märtsist—25. aprillini toimub TRÜ deklamaatorite ja sõnakunstnike konkurss. Käesolevas ajalehenumbris avaldame konkursijuhendi.

Eesmärk. Deklamaatorite ja sõnakunstnike konkursi eesmärgiks on tõmmata selle kunstiharu harrastamisele kaasa uusi isetegevuslasi, populariseerida sõnakunsti, selgitada ülikooli parimad sõnakunstnikud.

Osavõtt. Konkursist võivad osa võtta kõik TRÜ üliõpilased, õppejõud ja teenistujad. Osavõtjaid registreeritakse kuni 20. märtsini.

Repertuaar. Konkursist osavõtja võib esineda ükskõik millises žanris: kas luuletus, proosapala või estraadimonoloog. On kohustuslik esineda kahe palaga: üks neist peab olema valitud nõukogude kirjandusest, teise pala valib osavõtja suvaliselt. On soovitav esineda kontrastsete asjadega: üks luuletus või proosapala tõsisemas laadis, teine humoorikas jne. Ei lubata esineda luuletuste või proosapaladega, millega on korduvalt esinetud.

Läbiviimise kord, juhtimine, autasustamine. Konkurss peetakse kahes voorus:

I voor — 25. märtsist—5. aprillini;

II voor — 15. aprillist—25. aprillini.

Konkursi esimeses voorus esinevad kõik konkursiks registreerunud. Teise vooru pääsemise aluseks jääb kahe pala esitamisel saadud summaarne hinne. Konkursi teise vooru pääsnutel on kohustuslik esineda kolme palaga, kusjuures üks nendest peab olema tingimata humoristlik. Konkursi võitjad esinevad TRÜ aulas korraldataval luuleõhtul. Žüriil on õigus lubada esineda luuleõhtul ka neil, kes küll ei pääsenud konkursi II vooru, kuid esitasid silmapaistvalt hästi ühe esitatutest paladest.

Konkursi ettevalmistamist ja läbiviimist juhib TRU klubi, kõikides konkurssi puutuvates küsimustes pöörduda klubi juhataja või kunstilise juhi poole.

Konkursist osavõtuks registreerunutele antakse klubis konsultatsiooni igal teisipäeval kell 18—20.

Konkursi võitjaid autasustab klubi diplomite ja mälestusesemetega.

Uut teatmekirjandust

Д. П. Викторов. **Краткий словарь ботанических терминов.** Москва—Ленинград 1964. 177 lk.

Математико-экономические методы и модели. Применение математических методов и электронных вычислительных машин в технико-экономических вопросах. Библиографический указатель (1958 — май 1963 гг.). Москва—Ленинград 1964. 170 lk. (1905 nim)

Микроминиатюризация в радиоэлектронике. Библиографический указатель. 1960—1964 г. (1 кв.). Москва 1964. 43 lk. (261 nim.)

Справочник по полупроводниковым диодам и транзисторам. Москва—Ленинград 1964. 527 lk.

В. Ю. Лавриненко. **Справочник по полупроводниковым приборам.** Киев 1964. 323 lk.

Г. Эберт. **Краткий справочник по физике.** Перевод со 2-го немецкого издания. Москва 1963. 551 lk.

В. О. Блувштейн. **Словарь сокращений английского, немецкого, голландского и скандинавских языков.** Свыше 33000 сокращений. Москва 1964. 883 lk.

М. Ф. Соснина. **Краткий словарь сокращений, встречающихся в немецкой медицинской литературе.** Учебное пособие для студентов мед. ин-тов. Казань 1963. 132 lk.

Т. Донат. **Толковый анатомический словарь.** Сравнительный обзор Базельской, Иенской и Парижской номенклатур, сгруппированных по огранам. Будапешт 1964. 590 lk.

Г. Д. Арнаудов. **Медицинская терминология на пяти языках.** (Латинско-русско-англо-французско-немецкая). София 1964. 1029 lk.

Mida räägiti ...

(Algus lk-l 1.)

PASSIIVSUSEST, ERIALAST JA ÜHISKONDLIKUST TOOST

Pole ju veel meie elus kõik nii, nagu peaks olema. On tagurlikke inimesi ja dogmaatilisi vaateid. Vigu naidata oskame koik. Aga parandada? Parast ulikooli laheme toole ja — ka vaikime? Oleme pedagoogid ja laseme kooli komsomolitööl vinuuda... Oleme arstid ja ei soovita last praegu ristida, sest on parajasti gripiepideemia... Häbi kull, kuid on olnud ka nii. Kui spetsialistidele pole TRÜ lõpetanutele olnud palju ette heita, kuid kui kodanikele ja voitlejaile — on olnud küll.

Et pääseda passivisti «aukraadist», ei pea tingimata olema inimene «ametiga»... Tuleb arvestada suhtumist grupi uritustesse, julgust öelda oma seisukohti, julgust valeida ja kaasa luua. Jutt ei ole kararikkusest. Ta võib kaia nuvialaringides, kuid sinski olla korvaltvaataja.

Meie viga on, et paljud saavad valesti aru aktiivsusest ja passiivsusest. Kuhap see on ka «Noorte Hääles» ilmunud üliõpilase E. Naabri artikli vildakuse ponjuseks.

Kõige autoriteetsemad inimesed ulikoolis — on neilgi oma nuvialad, ringid, teadusiik too. Aga kas me neid ainult selle parast hindame? Peab olema veel midagi. Nende puhul pole vastuolus erialane ja teadusiik too. Ei saa kunagi kirjutada iseloomustuses: oli aktivist, vaid kuidas oli aktivist.

Hullem on lugu, kui meil polegi, millest rääkida. Kui meil **pole mõtteid.** Tegeleme omaette, **teiste kogemusi ule ei võta — ja kuidas me võtame, kui keskajalehti ei loe,** üleliidulise komsomolitööga ei tutvu. On olemas ju vaga huvitavaid ajakirju: sina alles motled ja kantled, aga seal on juba asjad selgeks vaieldud. Kuidas levitada kursustel kasvõi «Izvestija» ja «Komsomolskaja Pravda» koige paremaid artikleid ,jai ka Kääriku kusimargi alla.

Ja Kaariku-mõtete lõpetuseks.

ÜTLEMISI JUTUMÄRKIDES

Mikk Titma seminarist kokkuvotet tehes: «Põhiline — tena koike konkreetselt, sisuliselt. Et ainult ei raagitaks ideoloogiast, et harjutaks oiema printsipiaalsed. Enesekasvatus on vajalik, et inimene oleks oma aja ja teadmiste peremees.»

Karl Adamson pärast seda, kui oli tulnud võistlevate rühmade lumememme hindamast, üle karjudes teatejooksuraja-aarsest ergutuskisast (jutt käib jooksu, memmede ja karjujate konta ühekorraga): «Vaata, kui maru, ah! Peaks ikka toesti sisse seadma Kääriku kroonika. Kas saab veel olla paremat aktiivsust, paremat tuju... Ideaalne komsomol.»

Ja lahkumissõnad aktiivile: «Kui kursuste juurde lähete, rääkige ja tenke, mida te aru saite ja kuidas ise aru saite.»

R. NEIMAR

„Rahutus"

Laupäeval, 27. veebruaril algusega kell 20 esietendub TRÜ klubis (Tähe tn. 3) Kazys Saja 6-pildiline näidend «Rahutus». Lavastaja E. Liiger.

Näidendis näete kaasaega ja eakaaslasi.

Tulge vaatama!

Hoiame pöialt!

Praegu peetakse Tallinnas NSVL A-grupi korvpalli II ringi mänge. Meie pealinnas võistlevad Kiia TTT, Moskva «Serp i Molot», Taskendi «Tekstilmaš», Novosibirski «Dünamo», Moskva oblasti «Spartak» ja TRÜ.

Tartu naiskonnas mängivad Evi Hansumae, Evi Nõps, Mari Vaikma, Astrid Lindeberg, Hille Vaharo, Katrin Tomson, Ene Veskaru, Riina Saarma, Valve Lüütsepp, Elle Laisaar, Ene Jaanson ja Vilve Kööbi.

I ringis jäid tartlased 4 punktiga tagasinoidlikult 9. kohale (4 voitu, 7 kaotust). Jääme lootma, et II ring kulgeb edukamalt, sest — eks kodus aita seinadki.

VÕISTELDAKSE SULGPALLIS

Eeloleval nädalavahetusel algavad Tartu kõrgemate koolide võistlused sulgpallis. Võistlustest võivad osa votta kõik TRU ja EPA spordikollektiivide liikmed.

Võistlused algavad laupäeval, 27. veebruaril TRÜ Mitšurini tn. võimlas kell 18. Samas toimub ka võistlustest osavõtuks registreerimine ja võistlejate loosimine. Võistlused jätkuvad pühapäeval, 28. veebruaril kell 11, 6. märtsil kell 18 ja 7. märtsil kell 11.

Võistlustest oodatakse osa võtma kõiki sulgpalli mängivaid üliõpilasi, teenistujaid, õppejõude!

Avaldame sügavat kaastunnet kursusekaaslasele Ivile tema

MEMME

surma puhul.

Inglise filoloogia osakonna IV kursus

Käesoleva ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased Maie Kalamäe ja Tiina Alla.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ORIENTEERUMIS-RADADELT

Nõukogude armee aastapäevale pühendatud märkesuusatamisvõistlused Emajõe luhal (7 km, 5 KP) voitis P. Manniko (TRÜ) — 35.30 (1), teiseks tuli G. Honnolainen (EPA) — 42.30 (6) ja kolmandaks U. Noodla (TRÜ) — 43.30 (2), kes ainsana alma materi tutardest juiges suuskadel maastikule nuputama tulla. Ja nagu nana... edukaiti kajal oli vaid tosin juiget. Osavotjate vähesus oli tingitud TRÜ orienteerujate Kääriku õppe-treeninglaagris viibimisest ning «harilikud» olid kartlikud sõna «märkesuusatamine» ees. Edaspidi juigemalt!

A. KUTSAR,
rajameister

MOOTORRATTURITE KURSUSED

2. märtsil kell 17 algab õppetöö üliõpilastele, kes soovivad mootorrattajuhiluba. Kogu õppetöö toimub õhtupoolikutel pärast kella 16.

Liikluseeskirjade seminar on teisipäeviti kell 16—19, mootorratta-ehituse ja hooldamise seminar neljapäeviti kell 16—19. Praktiline sõit toimub erigraafiku alusel.

Üliõpilastel, kes on juba registreerunud, koguneda Kingissepa tn. 19 (III korrus, aud. 1). Sealsamas registreeritakse kursustele täiendavalt.

Auto-motokabineti juhataja

VELLAVERE-MATKALE!

● **Vellavere-matk** Arsti- ja Õigus-Majandusteaduskonnale. Start Tamme staadionilt **28. veebruaril kell 10.** Vastutavad sm-d J. Eller, S. Vahtras, M. Koka, S. Pikner, M. Truupõld, E. Kenapea, V. Treumuth, M. Truu (üldjuht Arstiteaduskonnas), H. Eomõis ja A. Lepa.

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1627. MB 00248.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Reedel, 5. märtsil 1965

Nr. 5 (615) XVIII aastakäik

Juubelinädal on alanud

Eile avati mälestustahvel E. Vilde elukohas Tähtvere tn. 6. See on ainult üks neist kolmestneljast majast, kus Vilde on elanud oma Tartu-perioodidel. Teised majad pole kahjuks säilinud.

Eile õhtul esietendus «Vanemuises» E. Vilde «Raudsete käte» dramatiseering, mille lavastas K. Süvalep. Suurem osa juubelipidustusi on aga veel ees.

Täna kell 20 algab ülelinnaline juubeliaktus AÜN Tartu Kultuurihoones. Esitatakse katkendeid E. Vilde näidenditest ja dramatiseeringutest.

Homme, 6. märtsil kell 14 avatakse E. Vilde elule ja tegevusele pühendatud näitus Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumis. Huvitavat on mujalgi. Ülikooli Teaduslikus Raamatukogus võib tutvuda Vilde Tartu-perioodidel kirjutatud teostega, ENSV Riiklik Etnograafiamuuseum annab ülevaate sellest, millest jutustab romaan «Mahtra sõda», AÜN Tartu Kultuurihoones ja RT «Vanemuises» on eksponeeritud materjalid, mis näitavad Vilde sidemeid teatriga ja tutvustavad Vilde teoste lavastusi.

Teisipäeval, 9. märtsil algab AÜN Tartu Kultuurihoones rahvateatrite dekaad. Esimesena näeme «Külmale maale» dramatiseeringut, järgnevad «Koidu ajal» (12. III), «Pisuhänd» (16. III) ja «Mahtra sõda» (19. III).

Kolmapäeval, 10. märtsil kell 15 algab ülikooli aulas teaduslik sessioon, mille korraldavad TRÜ ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia. Alljärgnevalt avaldame sessiooni kava.

1. E. Vilde teosed tänapäeval. J. Toomla (Kirjastus «Eesti Raamat»).
2. Historism ja 3. mõisnikku Vilde loomingus. K. Taev (TRÜ).
3. E. Vilde ja vene kirjandus. S. Issakov (TRÜ).
4. Ühest E. Vilde senitundmatust reisisatiirist. A. Palm (Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseum).
5. E. Vilde kirjanduskeele rikastajana. A. Kiindok (Keele ja Kirjanduse Instituut).

Koolides esinevad meie üliõpilased. Teemasid on palju, mõeldud on ka noorimatele. Räägitakse E. Vilde lapsepõlvest, koolipäevadest, Vilde reisidest, tema ajaloolisest triloogiast. Enamikus on lektoriteks eesti filoloogia osakonna IV kursuse üliõpilased, näiteks on Jaak Põldmäe teemaks «E. Vilde kirjaniku- ja kodanikujulgus».

Juubelinädal pakub palju huvitavat.

ÕNNITLEME!

Rahvusvahelise naistepäeva puhul kõige palavam tervitus meie ülikooli naisperele — õppejõududele, üliõpilastele, teenistujatele! Ülikooli ametiühingukomitee soovib kõigile meie naistele-neidudele jõudu, edu ja õnne.

L. KULLUS,
TRÜ ametiühingukomitee esimehe asetäitja

KOOS OLID ORIENTALISTID

Sellest, kui palju on sõpru meie idakeelte õppijail, andis tunnistust 24.—27. märtsini toimunud orientalistika-alane konverents meie ülikoolis. Sellega tähistati ka orientalistikakabineti 10-aastast juubelit.

Teaduslike ettekannetega oli külla sõitnud üle kahekümne Nõukogude Liidu orientalisti mitmetest Moskva ja Leningradi ülikoolidest ja Teaduste Akadeemia asutustest, Taškendi Riiklikust Ülikoolist, Kirgiisi NSV TA Üldturkoloogia ja Dunganoloogia Osakonnast. Pluss neli ettekannet TRÜ orientalistikakabinetilt.

Tuntud indoloog A. M. Pjatigorski oli Tartus esinemas juba teist korda.

Suur erikaal oli konverentsil India-teemalistel ettekannetel, teisel kohal asus afrikanoloogia. Peahoone 5. auditoorium suutis vaevalt mahutada kuulata soovijaid konverentsi kolmel tihedal tööpäeval.

Puhtlingvistilised ettekanded olid enamasti meil vähe tuntud keelte kohta. Näiteks J. J. Glazunov rääkis draviidi keelest, D. M. Segal keti keelest, N. V. Ohhotina suaheeli keelest jne. Palju kõneldi Vana-India filosoofiast ja religioonist (A. M. Pjatigorski, B. L. Ogibenin, J. S. Semeka L. Mäll jt.). Üksikud uurimused olid ka idamaade kirjanduse, ajalooteaduse ja kunsti kohta.

G. A. Tšernova, Moskva afrikanist, oli Tartusse sõitnud selleks, et tutvuda Tartu etnograafiamuuseumi materjalidega. Nimelt on muuseumi kogunenud (1930. aastatel) umbes sada viiskümmend mitmesugust aafrika kunsti eset — väikesi skulptuure, maske, hinnalist keraamikat, tarbekunstiesemeid jm. Sm. Tšernova pidas seda kogu väga tähtsaks täienduseks Nõukogude Liidus säilitatavatele aafrika kunsti materjalidele.

Meie ülikooli orientalistidel oli külaliste ettekannetest palju õppida. Konverents tõestas meie üliõpilaste suurt huvi orientalistika vastu. Külalised kutsusid endi juurde õppima ja lubasid tulevikuski Tartusse esinema sõita.

Tervitus Moskvast

Kahetsen väga, et ma tervislikel põhjustel ei saa osa võtta orientalistikakabineti 10. aastapäeva tähistamisest, samuti sel puhul toimuvast teaduslikust konverentsist, mis programmi järgi otsustades saab olema väga huvitav ja kõrgel teaduslikul tasemel. Seepärast lubage mul kasvõi kirjalikult tervitada orientalistikakabineti liikmeid ja Teid isiklikult. Tuleb vaimustuda neist jõupingutustest, mille abil see kabinet loodi ja mille toetusel ta on püsinud nii pikka aega.

Arvan, et kabineti 10. aastapäeva peaks tähistama tema muutmisega TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna orientalistikaosakonna algrakuks. Kuulus Tartu Ülikool ei või ometi leppida sellega, et temas pole esindatud niisugune laialdane ja tähtis teadusharu nagu orientalistika. Tahaks uskuda, et teie ülikooli valgustatud juhid parandavad olukorda, ja nad võivad olla kindlad, et paljud Moskva ja Leningradi orientalistid loevad endale auks osutada uuele osakonnale isiklikku abi vajalike loengukursuste ja seminaride ellurakendamisel. Seepärast — au sellele, mis eksisteerib, ja elagu see, mis tuleb!

Akadeemik
N. KONRAD

M. SUŠANLO Kirgiisi NSV Teaduste Akadeemiast osavõtjaid tervitamas.

Võtit saab P. Nurmekunnalt

1955. aasta veebruarikuus kogunes keemiahoone 3. auditooriumi umbes kolmkümmend inimest, kellele sm. P. Nurmekund asus õpetama hiina keelt. Kevadeks kuivas entusiastide arv kokku kümnekonnale. Jäid need, kes ei pidanud küllalt aeganõudvat hieroglüüfide õppimist liiga raskeks.

Sellest kümne pioneeriga kevadest saadik on meie ülikoolis orientalistide pere järjest kasvanud. Hiina keelele on aja jooksul lisandunud hindi, jaapani, araabia, türgi, indoneesia, gruusia, bengaali, pärsia keel. Varem oli keemiahoone teisel korrusel asuva orientalistikakabineti kodukord nii seatud, et iga keele jaoks oli eri nädalapäev. Nüüd pole see enam võimalik ja kui tunniplaanis mingil põhjusel juhtuvad kaks loengut samale kellaajale, tuleb minna vaba ruumi otsima.

Üsna mitmest P. Nurmekunna endisest õpilasest on saanud õpetajad orientalistikakabineti juures (H. Udam, A. Meier, L. Mäll, J. Kaplinski, R. Noorsalu jt.). Viimastel aastatel on mitmed neist käinud teadmisi täiendamas Moskvas ja Taškendis.

Ohtuti on orientalistikakabinetti alati koduselt soe tunne sisse astuda. Ikka ootab mingi uudis: uus seinaleht, ajakiri, raamatusaadetis või kiri. Araabia, hiina, jaapani, türgi ja hindi keele õppijatel on võimalus kuulata magnetofonilinte vastava keele tekstiga. Võib aga lihtsalt istuda ja vaadata, kuidas tahvel saab täis võõra keele kirjamärke, mis avaldavad oma saladuse ainult neile, kes ei pea paljuks õppimise vaeva.

Kõige enam iseloomustab tööd orientalistikakabinetis, et midagi ei tehta seal sellepärast, et peab. Keegi ei sunni loengutel käima, eksameid pole, õppeedukus ei avalda mõju stipendiumile. Käiakse sellepärast, et tahetakse. Need, kes väga ei taha, jätavad tavaliselt õppimise katki juba alguses.

Neist, kes alguse raskuste mõjul käega ei löönud, saavad tavaliselt kindlad käijad. Mitte kunagi pole sm. Nurmekund tundi ära jätnud ka siis, kui kuulajaks on ainult üks inimene. Ja pole keeldunud kulutamast oma aega kellegi eraldi õpetamiseks, kui see ettenähtud ajal tõesti pole saanud tulla.

Kindlasti ei arva lugeja, et kogu töö orientalistikakabinetis seisnebki ainult ühe või teise keele õppimises. Kui sellega ei käiks kaasas huvi õpitavat keelt kõneleva rahva ajaloo, kirjanduse, poliitika jm. vastu, ühel või teisel põhjusel tekkinud sümpaatiatunne selle keele tarvitajate vastu, vaevalt siis tuleks kellelgi pähe istuda maha ja hakata tuupima sõnu ja kuivi grammatikareegleid.

Et see nii on, nähtub sagedastest õhtutest, millal tullakse kokku mõnd ettekannet kuulama. Tahes-tahtmata muutub nii iga õppija üldine, veel ebamäärane huvi idamaade vastu konkreetseks ja konkreetne huvi ühe maa vastu üldiseks, juba teadlikuks huviks.

Idakeelte õppijate keeleoskuse kasvamise ja «emamaadega» sidemete tugevnemise tõttu on saanud võimalikuks tõlkida ühtteist ilukirjandusest otse originaalist (pärsia, suaheeli, türgi jt. keeltest).

Palju ootab asjast huvitatuid ees alal, mille juurde pääsemiseks saab võtit TRÜ orientalistikakabineti juhatajalt sm. P. Nurmekunnalt.

L. SEPPEL

HEA ALGATUS

Arstiteaduskonna spordimeditsiini I kursuse kaheteistkümnendas ja raviosakonna II kursuse esimeses ja teises õpperühmas arutati pärast talvist eksamisessiooni küsimust kommunistlikust suhtumisest töösse ja õpingutesse. Üliõpilased otsustasid alustada võitlust kommunistliku õppegrupi nimetuse saamiseks. Peeti nõu, millistest kohustustest alustada, ning leiti, et tuleks tõsta õppeedukust, parandada õppedistsipliini ja võtta 100%-lt osa ühiskondlikust tööst. Peeti vajalikuks täiendada pidevalt oma poliitilisi teadmisi, tõsta kultuuritaset ning olla eeskujuks isiklikus elus. Tulevased spordiarstid otsustasid kogu rühmaga töötada suvel uudismaadel.

Arstiteaduskonna partei- ja ametiühingubüroo kiitsid heaks aktuaalse algatuse ja võetud kohustused. Soovime algatajaile palju edu Arstiteaduskonnas esmakordse ürituse lõpuleviimiseks ning loodame, et hea eeskuju kannab vilja.

Arstiteaduskonna ametiühingubüroo

TRÜ KOMSOMOLIORGANISATSIOON SEITSEAASTAKU KROONIKASSE

Laupäeval, 27. veebruaril oli Eestimaa LKNÜ Keskkomitee VI pleenum, kus anti Tartu Riikliku Ülikooli, E. Vilde nim. Tallinna Pedagoogilise Instituudi ja Tallinna Polütehnilise Instituudi komsomoliorganisatsioonidele üle ÜLKNÜ Keskkomitee tunnistus selle kohta, et nad on kantud seitseaastaku töösaavutuste kroonikasse tublide töötulemuste eest elamute, kultuuri- ja kommunaalasutuste ning tootmishoonete ehitamisel, samuti šeflustöö eest Kasahhi NSV uudismaasovhoosides.

NAISTEPÄEVA PUHUL

Nõudlik — *eeskätt enese vastu*

«Arstid esitasid kohaliku nõukogu saadikuks oma dekaani J. Saarma, teadusala prorektori J. Tammeoru, õppejõud S. Sibula ja E. Tammepõllu»

«Tartu Riiklik Ülikool» nr. 4, 26. II 1965.

«Meditsiinikandidaat Salme Sibul töötab meie juures 15 aastat. Esmakordselt tuli ta siia viienda kursuse üliõpilasena. Sel ajal tegi ta siin ka oma auhinnatöö kõrva-, nina- ja kurguhaiguste alalt. Pärast ülikooli lõpetamist asus ta meile tööle assistendina. Praegu on tema nimel umbes 40 teaduslikku tööd.

Ta on võitnud kõikide lugupidamise nii arstina Vabariikliku Tartu Kliinilise Haigla kõrva-, nina- ja kurguosakonnas, õppejõuna ülikoolis kui ka teadusliku töötajana.

Ta on nõudlik kõigi ja eeskätt iseenda vastu.

Tema «nuhtluseks» on kohusetunne — selle pärast peab ta tegema hoopis rohkem kui nii mõnigi teine.»

Nii rääkis üks Salme Sibula vanematest kolleegidest. Aga tema ise?

«Teaduslikus töös tegelen kõrva-, nina- ja kurgutuberkuloosi eksperimentaalse uurimise ja aeroionisatsiooni ning elektroaerosoolide probleemiga. Viimane on võrdlemisi uus asi, esmakordselt hakati sellega tegelema 1954/55. aastal meie ülikoolis. Ka aparaadid on valmistatud meie ülikooli füüsikute poolt.

Juhendan praktikume, samuti ÜTÜ vastava eriala ringi.

Peale selle on muidugi haigla. Eksperimentaalse tööga tuleb tegelda alles pärast kõike muud.»

«Kas on tõsi, et tänu kohusetundele on teie ühiskondlik koormus hoopis suurem kui teistel?»

«On ju täiesti loomulik, et igaüks midagi teeb. Kui kollektiiv oleks halb, siis oleks ühiskondlikku tööd raske teha. Meie kollektiiv on väga tubli.»

«Teid esitati saadikukandidaadiks juba teist korda. Mida te võiksite rääkida oma saadikutöost eelmisel perioodil?»

«Tuli tegelda väga mitmesuguste küsimustega, näiteks töötingimuste parandamine Tartu ettevõtetes, olukord ülikooli sööklas ja kohvikus.

«Kas tuli ette ülesandeid, mis teid ennast väga lähedalt puudutasid, mille lahendamisest te suurimat rahuldust tundsite?»

«Võib-olla seebikivi lugu. Kuigi on olemas igasuguseid pesemisvahendeid, armastavad paljud perenaised kasutada seebikivi. See on aga väga ohtlik aine. Ja nagu vanasõna ütleb: «Hooletus ees, õnnetus taga». Nii juhtuski üsna tihti õnnetusi — inimesed (kõige sagedamini lapsed) jõid kogemata seebikivilahust. Selle tagajärjed on väga rasked — eluaegne invalidistumine. Nõudsime korduvalt, et lõpetataks seebikivi müümine elanikkonnale, aga tulemusi ei olnud. Seda isegi reklaamiti.

Nüüd saadikuna õnnestus aga saavutada seebikivi müügi keelamine kogu vabariigis.»

«Mida te peate saadiku töös kõige tähtsamaks?»

«Peamine on, et ei otsitaks üksikuid vigu, vaid teed nende parandamiseks.»

T. TALLO

KÕIGILE ● KÕIGILE

Kõiki üliõpilasi, õppejõude ja teenistujaid oodatakse

TÄNA, 5. MÄRTSIL

kell 14.00 TRÜ aulas toimuvale välkmiitingule.

NAISTEPÄEVA PUHUL

Teaduste kandidaat

Mööndunud aasta lõpul toimus järjekordne pidulik sündmus: TRÜ sünnitusabi ja günekoloogia kateedri assistent Virve Kask kaitses edukalt kandidaadiväitekirja teemal «Naiste piimanäärmete elastomeetrilisest iseloomustusest mitmesuguste funktsionaalsete seisundite korral».

Huvi teadusliku töö ja oma otsese eriala vastu pärineb juba üliõpilaspõlvest, kus praegune dissertant võttis osa ÜTÜ tööst. Ülikooli lõpetamisel suunati V. Kask aspirantuuri valitud alal. Aspirantuuris õppis ta 1955.—1958. a. Leningradi TA Sünnitusabi ja Günekoloogia Instituudis. Kandidaadiväitekiri valmis tuntud spetsialistide prof. P. A. Belošapko, A. G. Ginetsinski ja prof. M. G. Saksi juhendusel.

Vesteldes assistent V. Kasega võib kuulda nii mõndagi huvitavat ja kasulikku sealse instituudi aspirantide töö organiseerimisest.

Pärast aspirantuuri lõpetamist asus V. Kask tööle TRÜ sünnitusabi ja günekoloogia kateedrisse, kus töötab praeguseni.

Millised probleemid huvitavad noort meditsiinikandidaati? Tänu assistent V. Kasele on organiseeritud laste günekoloogiakabinet. Uue teadusliku töö teema ongi laste günekoloogiast. Selles küsimuses on V. Kaselt ilmunud juba 2 tööd, üldse aga — 11 teaduslikku tööd.

Virve Kask on arvukas arstiteadlaste peres tuntud äärmiselt abivalmi kolleegina, seltsimeheliku ning nõudliku pedagoogina. Temast peetakse lugu ka patsientide hulgas.

K. GROSS

Kehakultuuriteaduskonnas keskmine hinne 4,2

Talvine eksamisessioon oli küllaltki tõsiseks katsumuseks Kehakultuuriteaduskonna üliõpilastele. I kursus tegi esimese «akadeemilise tuleristse» keemias ja anatoomias. Keemia oli neile aineks, millega tuli tõsiselt «piike murda» sisseastumisel. Üllatavaks aga kujunes nüüdne tulemus. Need, kelle hulgast sisseastumisel enamik sai hindeks «rahuldava» ja eksamineerijate arvates isegi «napilt rahuldava», sooritasid nüüd eksami kindlalt neljadele ja viitele. Kursuse keskmiseks osutus 4,4. Muidugi on raske anda otsest vastust, mis kindlustas üliõpilastele järsu teadmiste kasvu. Kas oli see biokeemiakateedri õppejõudude hea õpetamise metoodika või iseärasused eksamimetoodikas või omas siin tähtsust üliõpilaste kohanemine akadeemilise eksami nõuetega? Igatahes tundub küsimus olevat tähelepanuväärselt huvitav.

I kursuse edukus anatoomiaeksamil oli veelgi suurem. Keskmine hinne 4,7 räägib ise enda eest. Heaks atestaadiks kursuse esimesele eksamisessioonile on veel seegi, et 30 üliõpilasest 13 sooritasid mõlemad eksamid hindele «väga hea».

Edukalt õiendasid oma talvised eksamid biokeemias ja kehakultuuri ajaloos ka II kursuse üliõpilased. Keskmised hinded 4,2 ja 4,4 ning 6 üliõpilast õigusega kõrgendatud stipendiumile on nende bilanss.

Väga raskeks osutus sessioon III kursusel. Sellised eksamid, nagu poliitökonoomia, ajalooline materialism, füsioloogia ja vene keel teevad sessiooni «raskekaaluliseks», kuid kursusel oli, mida sellele vastu panna. Keskmise hindega 4,1 lõpetas kursus sessiooni.

Enamiku eksameid õiendasid tublilt ka viimase kursuse üliõpilased, ainult dialektilise materialismiga jäädi tõsiselt hätta. 19 üliõpilase hulgas 2 mitterahuldavat ja 7 rahuldavat paneb samuti kui I kursuse edukus keemias mõtlema. Igal juhul on see aga tõsiseks etteheiteks kursuse kollektiivile.

A. VIRU,
Kehakultuuriteaduskonna prodekaan

«RAHUTUS»

Pühapäeval, 7. märtsil kell 20 avaneb ülikooli klubis eesriie järjekordseks etenduseks: meie näiteringi esituses näeme leedu kaasaegse kirjaniku Kazys Saja näidendit «Rahutus». Selles on palju tegelasi ja palju probleeme, kuid need koonduvad kõik ühe nähtuse ümber: Selleks on tänapäeva väikekodanlus, kes pillub ette ja taha suuri ja üllaid fraase kommunismist, hoolitsusest inimese eest, tegelikult aga hoolib vaid iseendast ja hoolitseb vaid oma mugava äraelamise eest.

Näidendi peategelaseks on Rimas (Einar Kraut), keskkooli abiturient, aus noormees, kes tahab, et üllad sõnad ei jääks ainult sõnadeks, vaid et iga meie ühiskonna liige ka tõepoolest elaks nende sõnade järgi. Oma võitluses ideaalide puhtuse eest tuleb tal kokku põrgata nendega, kellele sõnad on vaid oma kitsalt egoistlike soovide rahuldamise katteks. Rimasel on raske eriti seetõttu, et niisuguste inimeste hulka kuulub ka tema isa Tautrimas (Roman Nõvandi), kes kannab taskus küll parteipiletit, aga oma olemuselt on väikekodanlane läbi ja läbi. Rimasel tuleb pettuda ka oma juhuslikes sõprades, nagu Zigmas (Hugo Leivo), kes sõnades tahavad saada kommunistliku töö brigaadi liikmeiks, omavahel aga irvitavad selle üle ja võtavad oma ideaaliks Lääne «kuldse nooruse» mõttetu olesklemise. Kuid Rimase kõrval on ka teistsuguseid inimesi, nagu tema klassijuhataja Kedainis (Kalju Haan), kes on isikukultuse aastail süütult kannatanud, jäänud aga tõeliseks kommunistiks kõigi katsumuste kiuste. Nemad aitavad Rimast leida kinnitust sellele, et hoolimata väikekodanlikust saastast on üllad ideaalid elus olemas ja nende nimel tasub võidelda.

Näidendi on eesti keelde tõlkinud M. Loodus. Lavastajaks on Eesti NSV rahvakunstnik Ellen Liiger.

Tulge pühapäeva õhtul meie klubisse!

G. GRÜNBERG

TRÜ AMETIÜHINGUAKTIIVI KOOLIS

toimub 5. märtsil 1965. a. kell 16 farmaatsiaauditooriumis (keemiahoones) seminar ühiskondlikele inspektoritele teemal: «Ühiskondlike inspektorite tööst, ülesannetest ja õigustest». Seminari juhendab sm. M. Uibo. Osavõtt tingimata vajalik.

Uus majandusteaduste kandidaat

Majandusteaduskonna õppejõudude pere täienes hiljuti jällegi ühe majandusteaduste kandidaadi võrra. TRÜ Õigus- ja Majandusteaduskonna nõukogu omistas kandidaadikraadi raamatupidamise kateedri vanemõpetajale Valner Krinalile.

Majandusteaduskonnaga ühist elu on V. Krinal elanud juba paljude aastate vältel, ta on olnud meil pidevalt majandusõpetuste ajaloo kursuse lektoriks. 1964. a. algusest töötab ta aga juba koosseisulisena. Selle ühe aasta jooksul tegi V. Krinal tööd mitte ainult uute loengukursuste (eeskätt rahvamajanduse ajaloo) ettevalmistamisel, vaid lõpetas, viimistles ning esitas kaitsmisele kandidaadiväitekirja.

Töö «Kodanliku Eesti majandusliku mõtte põhisuundade kriitika (alates 1929. aastast)» põhiosa valmis V. Krinalil juba varem, aspirantuuris olles majandusteaduste kandidaadi E. Mikkelsaare juhendamisel. Dissertant töötas läbi ulatusliku arhiivimaterjali, kodanliku Eesti majandusteadlaste tähtsamad tööd, tolleaegse ning kaasaegse eesti emigrantliku ajakirjanduse. Oponendid, majandusteaduste doktor O. Sepre ning dotsendid B. Veimer ja K. Siilivask ning sõnavõtjad rõhutasid väitekirja põhjalikkust ja head teaduslikku taset.

V. Krinal lõpetas TRÜ Õigusteaduskonna 1954. aastal, mille järel õppis aspirantuuris poliitilise ökonoomika erialal. Pärast viimase lõpetamist kuni 1963. a. lõpuni töötas ta põhikohaga ajalehe «Edasi» toimetuses. Paralleelselt töötas ta TRÜ poliitilise ökonoomia kateedri õppejõuna, lugedes tulevastele majandusteadlastele majandusõpetuste ajaloo kursust.

Majandusteaduskonnas tuntakse V. Krinalit mitte ainult kui suure eruditsiooniga lektorit, vaid samuti kui produktiivset teaduslikku töötajat ning aktiivset ühiskondlikust tööst osavõtjat. Praegu koostab V. Krinal koos TPI Majandusteaduskonna ja Eesti NSV TA Majanduse Instituudi töötajatega koguteost majandusliku mõtte kohta kodanlikus Eestis ning valmistub esinemiseks üleliidulisel rahvamajanduse ajaloo alasel konverentsil Kiievis. Ka teaduskonna ühiskondlikus elus on kõikjal tunda V. Krinali kui parteialgorganisatsiooni sekretäri suunavat kätt.

Kääriku-matka meelespea

REGISTREERIMINE lõpeb TRÜ Spordiklubis täna kell 12. Samast saab osta Kääriku söökla toidutalonge (päev rbl. 1.50). Kääriku einelauas on saadaval tee, küpsised jm.

SUUSAVARUSTUST saab matkast osavõtja kaardi vastu laenutada Emajõe suusabaasist täna kell 14—19 (varustus tagastada samasse hiljemalt esmaspäeva hommikul). Kõigil koha peal kontrollida, kas saapad istuvad hästi jalga ning muu varustus on korras.

ETTEVALMISTUS MATKAKS

Toitumine. 55 km (naistel 43) pikkune matk nõuab hulga energiat. Kes sööb — see lööb, kes tuleb rajale tühja kõhuga — ei see jõua omal jalal välja Otepäälegi. Rajale kaasa võtta — võileib, vorsti, tükksuhkrut (Pangodis ja Tükil ootab soe tee) jm. toiduaineid.

Riietus — oleneb ilmast. Hädavajalik on pikk aluspesu ning kapuutsiga tuulepluus. Pakase eest aitavad jalgu hoida saabastele tõmmatud suured sokid, lumevee eest — presentkate.

Varustus — eriti hoolikalt kontrollida sidemekangide õiget asetust saaparandil. Muud lagunevad osad asendada uutega. Suusatald vajab mõnevõrra paksemat määrdekorda kui Vellavere-sõidul.

LAUPÄEVA HOMMIKUL kell 8 koguneme V. Kingissepa 19 võimlasse. Pakiautole antavad kotid ja mantlid varustame kartongist lipikutega. Pärast TRÜ rektori avasõna peahoone ees viiakse osavõtjad autobussides stardipaika. Tähtajaks eelregistreerunuile kindlustatakse Kääriku tasuta tagasisõit laupäeval kell 20 või pühapäeval kell 16.

KOHTUMISENI RAJAL!

Rajameister

KÜLAS ON HARKOVI ÜLIKOOLI DELEGATSIOON

Praegu viibib meie ülikoolis Harkovi Riikliku Ülikooli 26-liikmeline delegatsioon eesotsas rektor V. F. Lavrušiniga. Teisipäeval kohtuti meie ülikooli juhtkonnaga, sama päeva õhtul oli kohvikus ühine mõttevahetus üliõpilaselu ja komsomolitöö üle. Eile-üleeile viibisid külalised Kääriku. Kohtumised jätkuvad.

UTÜ

Külalisesinejaid ...

1.—3. aprillini toimub meie ülikoolis TRÜ ÜTÜ teaduslik konverents. Iga päev toob uusi kirju mitmetelt NSV Liidu ülikoolidelt sooviga konverentsist osa võtta. Nimetagem mõningaid neist. Voroneži Riiklikust Ülikoolist tuleb esinema V kursuse filoloog V. V. Lobodov, kes räägib A. Gaidari jutustusest «Helesinine tass». Ta vaatleb autori suhtumist, intonatsiooni, rütmi, kompositsiooni. Sama ülikooli teise esineja teemaks on «К вопросу о славосочетании».

Kasahhi Riiklikust Ülikoolist saabub külalisesineja keemiasektsiooni. G. D. Zorov kõneleb teemal «Разложение обогащенного фосфорита Кара-Тау смесью азотной и фосфорной кислот.»

...ja küllakutseid

Mitmed NSV Liidu ülikoolid on saatnud meie ülikooli ÜTÜ-le ettepaneku, et võtaksime osa nende teaduslikest konverentsidest. 26.—28. aprillini on Mahhatškalas IV üliõpilaste üleliiduline etnograafiaalane konverents, millest suunatakse osa võtma V kursuse ajaloolane Tiiu Altvälja.

25. märtsist 3. aprillini toimub Jerevani Riiklikus Ülikoolis XI üliõpilaste üleliiduline arheoloogiaalane konverents, millest võtab osa meie üliõpilane Lea Kungla.

Kutseid on saabunud Aserbaidžaani Riiklikust Ülikoolist (aprillis on seal NSV Liidu rahvaste kirjandusliikke sidemeid käsitlev konverents), Leningradi Riiklikust Ülikoolist (25.—28. märtsini on seal Õigusteaduskonna ÜTÜ konverents juriidilise vastutuse alustest) ja Kiievi Riiklikust Ülikoolist (17.—19. märtsini on Bioloogiateaduskonna ÜTÜ konverents).

Konverentsid toimuvad ka Rostovi Riiklikus Ülikoolis, Gorki Riikliku Ülikooli Bioloogiateaduskonnas, Kišinjovi Riiklikus Ülikoolis, Novgorodi Pedagoogilises Instituudis jm. Meid oodatakse sinna külla.

Ametiühingukomitees

TRÜ ametiühingukomitee koosolekul 22. veebruaril kuulati rühmaorganisaatorite aruandeid kasvatustööst rühmades.

Teise päevakorrapunktina oli kõne all ülikooli klubi ja kohviku töö. Eriti esimesega ei saa kuidagi rahule jääda. Et aga polnud kohal klubi juhatajat E. Kabritsat, tuleb see küsimus edaspidi uuesti arutusele.

Kohvikus teenindamise üle ei nuriseta, küll aga kritiseeritakse orkestrit ja samuti plaadimuusika halba kvaliteeti. Koos eksamisessiooni algusega vaibus täielikult kohviku ühiskondliku nõukogu tegevus. Kohviku juhataja tõi esile terve rea objektiivseid põhjusi, mis takistavad normaalset tööd. Loodetavasti saadakse neist edaspidi ühisel jõul üle.

KVN-i orgkomitee!

Järgmise võistlusõhtu arutamiseks koguneme komsomolikomiteesse teisipäeval, 9. märtsil kell 18.

NAISTEPÄEVA PUHUL

Selle tüdruku nimi ...

...on Tiina Aru. Ta õpib IV kursusel vene filoloogiat ja on peale selle «kõrgem ülemus» neile, kellel Tartu koolides pioneeri- või komsomolitööga tegemist, — on ülikooli komsomolikomitee pedagoogilise šeflustöö sektori juhataja.

Amet pole kerge, sest üliõpilasi-rühmajuhte on palju, peale selle veel komsomoligruppide šefid ja need, kes mitmesuguseid õpilasringe juhendavad. Päris loomulik, et üksi igale poole ei jõua, sellepärast on Tiinal 10 abilist — need, kes möödunud aastal koolides kõige tublimalt töötasid: Leida Mälgand, Eevi Ermel, Aino Ehala jt. Kord kahe nädala jooksul käivad nad kõik Tiinale aru andmas ja kord kuus tehakse suurem tootmisnõupidamine (sealt võtavad osa ka vanempioneerijuhid).

Kui pole varem lastega tegelnud, ei lähe alguses sugugi libedasti. Tiina Arul on tulnud rohkem kui kord vaadata vastse rühmajuhi nõutusse näkku ja kuulda: «Ei oska. Aita!» Tiina teab, et siis ei ole väga viga, kui asi seisneb lihtsalt teadmiste vähesuses. Vahel juhtub aga, et teadmisi küll nagu jätkuks, ometi midagi välja ei tule. Ei osata lastele läheneda, mõnikord puudub üliõpilasel lihtsalt huvi pedagoogilise töö vastu. Hiljuti oli tegemist niisuguse juhtumiga: tütarlaps-filoloog esitas metoodikule pikki aruandeid oma šeflustööst, tegelikult oli aga hoolealuseid ainult korra näinud... Vastutustunde puudumist peab Tiina kõige hullemaks asjaks. Piiratust ka — lastel on vägagi mitmekülgsed huvid ja üliõpilasel pole midagi peale hakata, kui tal on teadmisi ainult oma kitsalt erialalt.

Tiina Aru ise armastab pedagoogilist tööd väga. Selles pole midagi imelikku: seljataga on õpingud Tartu Pedagoogilises Koolis ja neli koolmeistriaastat Saaremaal. See oli huvi vene keele ja kirjanduse vastu, mis teda jälle Tartusse tõi. Ning tuleval aastal seisab juba ülikooli lõpetamine ees. Siis kaotab ÜTÜ ühe oma aktiivse liikme — Tiina võtab nimelt osa vene keele ringi tööst. Möödunud-kevadisel konverentsil võisime kuulda tema ettekannet «Eesti ja vene keele ühise päritoluga sõnadest», selle teema kallal jätkub töö tänavugi.

Vaba aeg kulub lugemisele. «Юность», «Москва», «Новый мир» aitavad Tiinal hästi kursis olla uuema nõukogude ja välismaa kirjandusega. Lemmikkirjanikke loetleb terve rea: Leo Tolstoist Aksjonovini; ei jäta ka mainimata, kui palju on talle andnud

Makarenko teosed ja et ta ikka uuesti on valmis lugema Koptjajeva triloogiat... kui see ajanappus ei kollitaks. Ei saa ju vaimu harimise kõrval kõike muud unarusse jätta!

Sporti ta igal juhul ei ole unustanud. Ülikooli võimlas kuluvad mõnedki tunnid nädalast sellele, et III järgust kunstilises võimlemises saaks II järk ja Tiina arvab, et ennem jäägu küll kinno minemata kui treeningule. Suhtumine spordisse iseloomustab tema suhtumist kõigesse muussegi: kui midagi teha, siis hingega.

M. RAIDMA

KOOS OLID ORIENTALISTID

Veidi ajaloost

Niisama vana, kui on meie ülikool, on ka orientalistikadistsipliinide uurimine siin. Idakeeltega tegelesid 17. saj. peale kaua aega Filosoofia- ja Usuteaduskond.

Vaatamata sellele, et Academia Gustaviana ja Academia Gustavo-Carolina (1690. a. peale) õppeplaanides nimetatakse sageli idakeelte õppimist, pole siiamaani teada, millega peale heebrea keele tollaegsed orientalistid veel tegelesid.

Vajaduse tõttu põhjalikumalt õpetada idakeeli taotles Usuteaduskond eraldi semiidi keelte kateedri loomist. 1865. aastal loodud kateedri professoriks sai Johann Christopf Wilhelm Voick.

Ajaloo-Keeleteaduskond eksisteerib Tartu Ülikoolis alates 1850. aasta teisest poolest. Selle teaduskonna mitmed õppejõud hakkasid ülikoolis lugema sanskriti keelt. Suure töö sanskriti keele õpetamisel tegid ära sanskriti keele ja kirjanduse dotsent Leopold von Schröder ja professor Dimitri Kudrjavski.

Tartu ülikool hakkas omandama juhtivat kohta sanskriti keele ja kirjanduse uurimises mitte ainult tollaegsel Venemaal, vaid ka kaugel väljaspool selle piire.

Teiste idakeeltega võis ülikoolis tegelda mitteametlikus korras. Selliseks mitteametlikuks idakeelte lektoriks oli eesti keele õppejõud filosoofiadoktor Karl August Hermann. Ta luges möödunud sajandi lõpul mandžu, hiina ja türgi keelt viidetega teistesse keeltesse.

Oma 1894. a. uurimuses kuulutas K. A. Hermann hiina keele sugulust soome-ugri keeltega, sealhulgas soome ja eesti keelega. Et K. A. Hermann oli iseõppija, polnud ta võimeline lahendama paljusid tol ajal veel vaidlusaluseid küsimusi.

Nende keelte grammatikat tundis K. A. Hermann aga küllalt hästi, nagu tunnistab seesama uurimus. Mis aga puutub töö ajaloolis-võrdlevasse osasse, siis pole see paika pidanud.

K. A. Hermann oli ainuke inimene tsaariaegses Tartu ülikoolis, kes tegeles Kaug-Ida keelte uurimisega.

Kodanliku aja Tartu Ülikoolis õpetati semiidi keeli endiselt Usuteaduskonnas. Nõnda oli ka sel ajal orientalistikateaduste arenenuimaks haruks semiidi filoloogia. Kaug-Ida keelte õpetamisele mingit tähelepanu ei pööratud. Ent ka tol ajal leidus inimesi, kes oma igapäevase tegevuse kõrval leidsid aega ja huvi Kaug-Ida keelte, eriti hiina keele tarvis. Niisugustest õpetlastest tuleb eelkõige nimetada Õigusteaduskonna professorit Leo Leesmenti ja Indo-euroopa võrdleva keeleteaduse professorit Ernst Kieckersit.

1935. a. loodi prof. Leesmendi initsiatiivil Akadeemiline Orientaalselts, mis seadis oma eesmärgiks kõigi orientalistikahuviliste ühendamise.

Nõukogude Eestis avardus tunduvalt rahva horisont. 1955. a. loodi TRÜ-s esmakordselt hiina keele ring ja hakati lugema ülikooli ajaloos esimest alalist hiina keele kursust. Praktilise keeleõppimise kõrval tegeldi ka mitmete Hiinat puudutavate küsimustega. Tekkisid uued ringid: hindi, jaapani jt. keelte õppijaile.

Esimestel aastatel töötas idakeelte õppejõuna ainult üks inimene. Tuli mõelda noore kaadri ettevalmistamisele. Siin tuli esimesena appi Taškendi Riikliku Ülikooli Idateaduskond eesotsas dekaan Saislam Samuhamedoviga. Viimasel ajal on sellele eeskujule järgnenud NSVL TA instituudid ja Moskva Riikliku Ülikooli juures tegutsev Idakeelte Instituut. Tänu sellele abile sai kabinet möödunud aastal oma programmi täiendada veel 2 keelega — bengaali ja pärsia keelega. Kompensatsiooniks on TRÜ orientalistikakabinet juba andnud teadusele kaks NSVL TA Aasia Rahvaste Instituudi kaastöötajat (indoneesia keele ja india filosoofia alal).

Tänaseni läbitud tee on aga veel tähtsusetu. Kogu õppetöö toimub fakultatiivselt, ent ka neis tingimustes jätkub entusiaste. On teada, et Tartu Riiklik Ülikool on silani Balti liiduvabariikide ainus ülikool, kus õpitakse idakeeli. Traditsioonid kohustavad seda teed ka edaspidi jätkama.

P. NURMEKUND

Taškendi Riikliku Ülikooli Idateaduskonna dekaan dotsent S. Samuhamedov oma luuletust lugemas. *L. KANGRO foto*

SAISLAM SAMUHAMEDOV

Sõprade südamed

Südatalve süda on käes,
pidu peab tuisk.
Soojalt lõunamaalt tulnul ta käib
läbi lihast ja luist.
Enne kui sülg jõuab maani, hangub ta jääks
Kuugi on kaameks kaardunud külma käes.
Ütle, oo mees, avala hingega lõunamaa mees,
mida sa talve südames
otsid ja loodad leida meil?
— Mulle on vaja südameid, sõprade kuumi südameid.

Talve süda on käes:
sellise ilmaga ühtki lindu ei näe.
Tupest tõmmatud vaheda mõõgana külm
tungis kallale, lõi.
Ütle, lõunamaa mees, ütle õigust, mis soov sind tõi?
Mida sa otsid ja loodad leida meil?
— Südameid, sõprade kuumi südameid.

Praegu su kodumaa valgetel roosidel
lehepungad on puhkemas valla.
Raagus puudele siin külm valget härma kallab.
Su koju on palju maad ja
pikki tunde sul sõita tuli.
Mis oli su päevade saatja,
ööde valgustav tuli?
Ütle, lõunamaa mees, mida sa leidma tulid?
— Sõprade avalat hinge ja südameid.
Põhjamaa talve südames leidsin neid.
Seda, mis otsima tulin, leidsin
ja süda on rahul mul.
Mu sõprade südameheadus toitis mu luuletuld.

Tartu, 26. II 1965

Tõlkinud L. SEPPEL

Palju lilli ja häid soove

Pühapäeval tähistati ülikoolis saksa keele kateedri dotsendi Kallista Kanni 70. sünnipäeva. Juubilari tervitasid dekaan dotsent J. Peegel, teaduskonna partei-algorganisatsiooni sekretär L. Eringson, võõrkeelte kateedrite nimel dotsent O. Mutt, professorid P. Ariste ja H. Moosberg, juubilari koolikaaslane professor M. Grabar-Passek, paljud kolleegid ning endised ja praegused üliõpilased.

Palju lilli ja häid soove, üle poolesaja telegrammi tuttavailt ja sõpradelt.

Kallista Kannile anti üle Eesti NSV Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee ning EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee aukirjad ja ülikooli auaadress. Juubilarile kinnitati rinda märk, mida kannavad Tartu linna aukodanikud.

Siin ühing „TEADUS"

Ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsioonil on seljataga pingerikas tegevusaasta. Pidevalt helises vastutava sekretäri laual telefon: kas Teilt on võimalik tellida loengut? Paljud loengutellimused tulid lektoritele ka otse — kateedrisse või koju. Keskmiselt võttes oli 1964. a. jooksul iga päev kuuel lektoril kiire — tehastes, vabrikutes, koolides, majavalitsustes, rahvaülikoolis, üliõpilasauditooriumides ja mujal kogunes rahvas huvitava loengu ootel. Hinnangud saatelehtedel aga kõnelevad sellest, et peetud loengud olid «väga head», «huvitavad, arusaadavad», «head», «tabavate, eluliste näidetega».

LEKTORIGRUPI SUURUSEST JA KOOSSEISUST

TRÜ lektorigrupp alustas oma tegevust 1962. a. jaanuaris 208-liikmelisena ja on sellest ajast peale pidevalt kasvanud. 1. jaanuaril 1964. a. oli lektorigrupis 255 liiget. Aasta jooksul täienes lektorigrupp 47 uue liikmega, mitmesugustel põhjustel (peamiselt ülikooli lõpetajate näol) lahkus 20 liiget. Praegu kuulub meie algorganisatsiooni 282 lektorit. Juurdekasv — 27 lektorit — on aga eelmiste aastatega võrreldes väike, ikka veel ei kuulu «Teaduse» ridadesse ligi pooled õppejõududest. Ülikooli lektorigrupis on praegu 252 õppejõudu, abiõppejõudu, teaduslikku töötajat ja aspiranti ning ainult 30 üliõpilast. Seega üliõpilasi on vähem kui 1% üliõpilaste üldarvust.

TRÜ lektorigrupi 3-aastase tegevuse jooksul on korduvalt räägitud üliõpilaslektorite väikesest arvust. Kuigi protsent on jäänud endiseks, on olukord viimasel aastal ometi järsult paranenud. Rahvusvaheliste suhete ringi lektorite kõrval on esinenud terve rida üliõpilasi mitmelt erialalt, peamiselt Ajaloo-Keeleteaduskonnast (vt. H. Palametsa artiklit «TRÜ noored lektorid 1964» meie ajalehe 2. numbris 12. veebr. 1965. a.). Kahjuks pole enamik neist üliõpilaslektoritest ühingu liikmed; 334 loengust on ühingu liikmete poolt peetud vaid 145.

Et tohiks olla takistusi aktiivsete üliõpilaslektorite vormistamisel ühingu «Teadus» liikmeteks, et asutustel-ettevõtetel-koolidel oleks nende loenguid võimalik ühingu kaudu tellida. Varem üliõpilastele probleemiks olnud liikmemaksuküsimus on lahendatud liikmemaksude kaotamisega 1964. a. suvest. Ettepaneku tuleb teha sektsioonidele (välja arvatud rahvusvaheliste suhete ja bioloogiasektsioon), kes 1964. a. teisel poolel pole uute liikmete küsimusega üldse tegelnud. Uute liikmete reserv aktiivselt loengulise tööga tegelevate õppejõudude ja üliõpilaste näol on aga olemas!

Aasta jooksul toimusid mõningad muudatused sektsioonide osas. Ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsioon koosneb praegu 13 sektsioonist, juurde on loodud keemiasektsioon. Pärast partei 1963. a. detsembripleenumit hoogustus keemia-alane propaganda, loengutellimusi oli hulgaliselt ja see tingiski põhiliselt uutest liikmetest koosneva keemiasektsiooni loomise. Ateismisektsioonil puudus pikemat aega esimees ning see sektsioon ühendati ülikooli ateismiklubiga. Täieliku ülevaate saamiseks sellest eriti tähtsast töölõigust on aga ateismigrupi tööd eraldi arvestatud.

AASTA JOOKSUL PEETUD LOENGUTEST

Ülikooli lektorite poolt peetud loengutest on 1964. a. jooksul registreeritud 2000, seega niisama palju kui 1963. aastal. Oma osa Tartu linna üldplaanis TRÜ lektorigrupp täitis (linna üldplaan — 6000 loengut — täideti 105,9%-lt). Meie lektorite arv moodustab 1/3 linna lektoritest, niisama palju anname ka linna loengute üldarvust (see on siiski 7% vähem kui 1963. aastal).

Kõige suurema töö teadmiste levitamisel on ära teinud 10-liikmeline rahvusvaheliste suhete sektsioon. Peetud 284 loengust tuleks iga liikme kohta 28,4. Seejuures on sektsioonis liikmeid, kes pole esinenud kordagi (J. Jegorov ja L. Tiik). T. Kelamil üksi on kirjas 68 loengut, T. Alatalul 45, H. Palametsal 45, M. Titmal 46, M. Uessonil 30 loengut. Ülikooli lõpetajatele on rahvusvaheliste suhete ringist kasvanud vääriline järelkasv. Tubli lektorina on ennast näidanud I kursuse eesti filoloog Toomas Leito, samuti Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane Jaan Kork.

Peetud loengute arvult ei jää palju maha ateismigrupp. Dekaan A. Mitt oli möödunud aastal niisama väsimatu kui eelmistel — ta esines 80 korral 25 eri loenguga. Tema populaarsust kinnitab arvukas kuulajaskond. Tõhusat ateistlikku propagandat on teinud ka R. Tani koos A. Kooritsaga ja M. Lööper.

Väga hästi töötas pedagoogikasektsioon eesotsas A. Lungega. Iga lektori kohta tuleb siin 15,3 loengut, kordagi pole esinenud ainult A. Haberman. Aktiivsemateks lektoriteks on I. Unt (53 loengut), A. Elango, A. Lunge, H. Liimets, H. Kurm ja U. Siimann. Ajaloosektsiooni aktiivsemaid lektoreid on L. Eringson, samuti L. Kutsar, kes tutvustab turistidele ajaloolist ja tänapäeva Tartut.

Kui ülejäänud sektsioonid panna järjekorda peetud loengute arvu järgi, saame järgmise rea: NLKP ajaloo, keele-kirjanduse-kunsti, bioloogia-, riigi ja õiguse, arstiteaduse, majanduse, keemia-, filosoofia-, kehakultuuri- ja füüsika-matemaatikasektsioon.

NLKP ajaloo sektsioonist K. Kogerilt on registreeritud 72 loengut, see tähendab — tal on olnud aasta läbi keskmiselt iga nelja päeva järel loeng. Kommunistliku töö liikumist, haridust ja kvalifikatsiooni on K. Koger propageerinud 42 ettevõttes ja asutuses. Korduvalt on esinenud ka J. Kalits NLKP ajaloo sektsioonist.

Esile tõsta tuleb veel riigi ja õiguse sektsiooni (esimees A. Kiris), mille liikmed töötasid ühtlaselt hästi. Loengulise töö raskuspunkt langes siin rahvaülikoolidele. Majandussektsiooni aktiivseim lektor on R. Hagelberg, keele-, kirjanduse ja kunstisektsioonis Ö. Utter (tal on kirjas 101 loengut ja ekskursiooni) ning O. Haas, bioloogiasektsioonis A. Miljan ja K. Kalamees.

Eespool nimetatud aktiivsed lektorid kannavadki peamist loengukoormust. Ülikooli keskmine — 7,3 loengut iga lektori kohta — on petlik. Seda näitavad järgmised arvud: 15 kõige aktiivsemat lektorit on pidanud 750 loengut, 152 lektori osaks on

(Järg 4. lk-l.)

NAISTEPÄEVA PUHUL

Vaikel on 300 sõpra

Loengud lõppesid... ühiselamute uksed avanevad ja sulguvad. Rahvas tuleb koju loengutest väsinuna, pikast päevast näljasena.

Tagahoovile sõidab auto.

«Värsket saia tuli!» hõikab Vaike ja tõttab saiakaste vastu võtma, ise üle õla lausudes:

«Tüdrukud, ütelge ülemistele korrustele ka...!»

Tõsi ta on, ega's keha ainult vaimutoiduga lepi, ihutoit ikka kõige vajalikum. Selles osas aitab Pälsoni ühiselamu tütarlapsi einelaud ja selle lahke perenaine Vaike Kuusing.

Abivalmis, tähelepanelikul inimesel on alati palju sõpru, nõnda ka Vaikel, kelle lahke naeratus ja sõbralik pilk on igaühele sümpaatsed.

Pälsoni tänava ühiselamus peetakse korrast lugu. Einelauas on kõik kummalisel kombel värske, puhas ja särav. Mis ime see on, et Vaikel kaup ei vanane ega rikne?

Tüdrukud lausuvad vahel nagu muuseas, et suures poes on aprikoosikompott müügil. Vaike müüb, kaalub, kuulab poole kõrvaga ja võib kindel olla, et juba järgmisel päeval on aprikoosikompott vitriinis.

Pasteet ja kartulisalat lausa meelitavad sööma.

«Hea salat!» kiidab Vaike. «Võtke, tüdrukud!»

Kaubanduses on reklaam tähtsal kohal. Ostadki 200 g kartulisalatit, proovid — hüüatad:

«Tõepoolest maitsev!» Tüki aja pärast on puhvetis järjekord:

«Vaike, kas kartulisalatit on veel?»

Puhvet on avatud kella 10.00—18.00, uksel seisab lakooniline silt:

PUHKEPÄEV — PÜHAPÄEV

Silt sildiks, aga vahel on puhvet avatud ka kell 19 ja igal laupäeval kirjutab Vaike teadetetahvlile: «Homme puhvet avatud». Inimesed harjuvad mugavustega kiiresti. Kui Vaike ühel pühapäeval pool tundi lubatust hiljemaks jäi, käisid tüdrukud trepil vaatamas, et täna pole küll õige asi, midagi vist juhtus.

«...Tüdrukud, kas tahate, et tellin küpsiseid rohkem ja suuremas valikus kui seni?» pärib Vaike. Nii see on ikka olnud, arutad ostjaga läbi, kuidas oleks parem, proovid, et «kaup rohkem jooksma hakkaks».

See oli ühel jaanuaripäeval, kui Urve tuli tuppa ja ütles:

«Tüdrukud, kusagile tuleks rist tõmmata. Meie Vaike on täna mossis ilmega.»

Esimene taoline päev, niisuguseid tuleb igaühel meist ette.

Naeratus ja viisakus ei nõua raha, aga kui palju nad tähendavad. Mõnikord annaks nende eest või terve maailma. Küll on tore, et Vaike juurest selles osas abi saab.

«Järjekord on hirmus pikk, ei seal jõua seista!» — hüüdis keegi koridoris. Ausõna, «saba» seisis juba kusagil köögiukse juures. Pika järjekorra puhul on Vaike nagu väljatreenitud masin. Külmutuskapist kaalule, vitriinist letile, raha... kibekiiresti. Ja järjekorra lõpus seisev «punane tuli» märkab rõõmsa ehmatusega, et seisab juba Vaike ees.

«Sulle, palun...?»

Kaubanduses kipub vahel valitsema põhimõte: «Kes kopikat ei korja, see rublat ei saa!» Kurjad keeled ei saa Pälsoni internaadi puhveti kohta sedapuhku midagi öelda, sest Vaike inventuuri ei karda ja ostjaid tüssama ühegi kopikaga ei kipu.

Inimese ilu ümber on ajakirjanduses rohkesti poleemikat olnud. Tõsi ta on, mida ilusamning täiuslikum inimene, seda rohkem on tal sõpru, seda rikkam ta on. Meie Vaike on siis küll üsna rikas, sest juba Pälsoni ühiselamus on tal 300 sõpra.

S. ENDRE

Meie kuus meelt

Kõik, mida me teame, teame ainult tänu meie meeleorganeile. Võib-olla on aga ehk mõnelgi üliõpilasel selline mõte tulnud, et peale sisulise informatsiooni, mida me meeleorganite vahendusel saame, avaldab ka tajumisprotsess ise meie psüühikale ja emotsioonidele mõju.

90% muljetest saame me nägemise abil. Valguse ja värvuse mõju psüühikale kasutavad mitte ainult arstid ja psühholoogid, vaid ka rätsepad, insenerid ja isegi muusikud värvimuusika näol. Küllaldaselt ei hinda me veel muusika ja müra mõju meile, kuid juba ammustel aegadel peeti helide mõju väga suureks.

Kõikidest teistest meeltest on rohkem segadust tekitanud nn. kuues meel. Selle termini all on algul mõistetud telepaatiat ja selgeltnägemist, hiljem aga naha optilist tundlikkust (millist võimet muuseas avaldas iga kuues üliõpilane Nižni Tagili Pedagoogilisest Instituudist).

Telepaatia ja selgeltnägemise alased küsimused on üsnagi vähe tuntud. Milline on sellealane katsemetoodika ja tulemused nii meil kui ka välismaal? Kas kõigi kuuendaks meeleks nimetatud nähtuste vahel on midagi ühist? Neist probleemidest kuulete klubis homme toimuval õhtul

TEEKOND SINU HINGE,

kus Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilane Ilmar Soomere vestleb teemal

«Meeleorganite psühholoogiast ja kuuendast meelest».

Õhtu algab kell 20. Pärast vestlust ja diskussiooni tants.

ORKESTRIMEHED!

Lööme kokku oma estraadiorkestri! Tööpõld on lai... Olge meheks, võtke mõtted-soovid kaasa ja tulge teisipäeval, 9. märtsil kell 20 peahoonesse kella alla!

Asutav kogu

KOMSOMOLI-KROONIKAT

Täna toimub järjekordne ELKNÜ TRÜ Komitee büroo istung. Kuulatakse ära K. Pihlaka ülevaade üliõpilaste-individuaalsete šeffide ja komitee lasteklubi tööst ning E. Kabritsa aruanne TRÜ klubi tööst. Päevakorras on veel ELKNÜ TRÜ Komitee XIII konverentsi esindusnormi kinnitamine.

SUUSAPÄEVI

✦ TRÜ Tartu—Kääriku matkamaraton. Start 6. märtsil kell 8 V. Kingissepa tn. 19.

✦ Suusapäev Õigusteaduskonnale ja ajaloo- ning bioloogiaosakonnale 9. märtsil. Stardiaja määravad osakonnad.

✦ Suusapäev geograafiaosakonna I ja II kursusele 11. märtsil. Stardiaja määravad osakonnad.

TEADUSTE KANDIDAATE

«Hannes tegi marsruudi, ta oli selle asjaga kõige paremini kursis. Nagu ikka...» Need ühest Karpaatide-matkast osavõtnu sõnad peaksid küllalt hästi iseloomustama Hannes Tammetit. Ta on tõepoolest enamasti ikka kõige paremini asjaga kursis, kui aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi noorte meeste seas mõnest probleemist juttu tuleb, olgu see siis füüsika, matkamarsruutide geograafia, Eestimaa looduse või mõnelt muult alalt.

«Õnneseen», kelles on liitunud hea teoreetik, suurepärane eksperimentaator ja kõva töömees, kaitses TRÜ Füüsika-Matemaatikateaduskonna nõukogu ees kandidaadiväitekirja «Аспирационный метод изучения ионизированного воздуха и аэрозолей.» Oponeerisid füüsika-matemaatikadoktor V. Arabadži Tuulast ja

füüsika-matemaatikakandidaat N. Komarov Moskvast.

Hannes Tammeti töö andis teadusele õhu elektriliste parameetrite määramise aspiratsioonimeetodi üldistatud teooria, võtted ja meetodid paljude mõõtmist segavate tegurite kõrvaldamiseks või tulemuste töötlemisel arvessevõtmiseks. Tähelepanuväärne on teooria ja eksperimendi süntees: kus teoreetiline arvutus on tarbetult keerukas või praegu teostamatu, seal on eksperimendist saadud empiirilised seosed.

Orienteerumisradadelt

Ülikooli orienteerumiskoondis jätkab edukat esinemist märkesuusatamisradadel. Kas on paranenud võistlusradade kvaliteet või hakkab lõpuks mõjule pääsema mitmeaastane harjutamine, kuid senisel «loteriialal» hakatakse nüüd juba stabiilselt häid tulemusi näitama. Vabariigi orienteerumisajaloos sai ainulaadse tulemusega hakkama V kursuse füüsik Asta Tingas, kes järjest kolmel võistlusel märkis kõik kontrollpunktid kaardile absoluutse täpsusega. Kahel korral järjest oli vääramatu ka Olavi Kärner (matemaatikaosak. V k.). Tubli sõidu arvel saavutab järjest paremaid tulemusi Urve Noodla (keemiaosak. I k.), kusjuures orienteerumise täpsuse osas on tal veel suuri arengu-perspektiive. Nüüd viimaste võistluste tulemusi.

Tartu meistrivõistlused Vana-Kuustes. NAISED: 1. A. Palge, 2. A. Tingas, 3. U. Noodla. MEHED: 1. O. Kärner, 2. A. Kivistik, 3. I. Kask.

VSÜ «Kalevi» meistrivõistlused Pedjal. NAISED: (10 km, 4 KP). 1. U. Noodla 1:13.27 (9), 2. A. Tingas 1:15.50 (1), 3. M. Miljan 1:16.20 (5) — Tallinn. MEHED: (18 km, 6 KP) 1. A. Kivistik 1:28,00 (3), 2. T. Laja 1:30.03 (3) Tallinn, 3. O. Kärner 1:31.10 (8). Ühingu spordiklubidest oli esimene TRÜ Spordiklubi.

Kirjanduskriitiliste artiklite ja esseede võistluse juhend

1. Eesmärgiga virgutada huvi kaasaegse kirjanduse vastu ja soovides ergutada üliõpilaste kirjanduskriitilist tegevust kuulutab TRÜ ÜTÜ nõukogu välja kriitiliste artiklite ja esseede võistluse.

2. Võistlusest võivad osa võtta kõik statsionaarsed ja mittestatsionaarsed üliõpilased.

3. Esitatavad tööd võivad olla probleemartikli, üksikteose retsensiooni, avaliku kirja või mistahes muus vormis, ent tulevad arvesse ainult siis, kui käsitlevad eesti autorite pärast 1. jaanuari 1964 ilmunud teoseid või pärast märgitud kuupäeva esilekerkinud probleeme.

4. Võistlustööde maksimaalne pikkus on 10 masinakirjalehekülge. Käsikirjas esitatud tööd olgu kirjutatud selgelt ja loetavalt lehe ühele poolele.

5. Tööd varustada märgusõnaga ja kinnise ümbrikuga, mis sisaldab järgmisi andmeid: autori nimi ja eesnimi, teaduskond ja kursus, elukoht, mittestatsionaarsetel üliõpilastel ka töökoht.

6. Tööde esitamise tähtaeg on 15. aprill 1965.

7. ÜTÜ nõukogu moodustab hiljemalt 20. aprilliks žürii, mis kuulutab konkursi võitjad välja 1. maiks 1965.

8. Parimaid töid premeeritakse järgmiselt:

1 esimene auhind — 50 rbl.
1 teine auhind — 30 rbl.
1 kolmas auhind — 20 rbl.

Vastava tasemega tööde puudumisel on žüriil õigus auhinnad ümber jaotada.

9. Võistlusele esitatud käsikirju autoritele ei tagastata.

SÕPRUSKOHTUMISED

Täna, 5. märtsil toimub sõpruskohtumine

HARKOVI RIIKLIKU ÜLIKOOLIGA

korvpallis ja sportlikus võimlemises. Võistlused korvpallis algavad TRÜ võimlas (V. Kingissepa tn. 19) kell 18. Võimlejad kohtuvad Mitšurini tn. võimlas kell 19.30.

UUT TEATMEKIRJANDUST TRÜ TEADUSLIKUS RAAMATUKOGUS

K. Goedeke. **Grundriss zur Geschichte der deutschen Dichtung aus den Quellen.** Ed. XV, Lieferung 1 **Baltikum und Russland.** Skandinavien , Belgien, Niederlande, Luxemburg. Nordamerika (USA). Berlin 1964. 664 lk.

Библиографический указатель статей по охране труда. 1958—1963 гг. (По изданиям Всесоюзного научно-исследовательского института охраны труда ВЦСПС). Москва 1964. 24 lk.

Аннотированный библиографический указатель литературы по использованию методов моделирования в рудной электроразводке и каротаже. Ленинград 1964. 60 lk.

Г. В. Ефремов. **Литература по неорганическому химическому анализу.** Пособие для студентов. Ленинград 1964. 56 lk.

Химизация сельского хозяйства. Научно-технический словарь-справочник. Москва 1964. 399 lk.

Латинские пословицы и афоризмы. Алма-Ата 1964. 53 lk.

Торакальная хирургия. Библиографический указатель отечественной литературы за 1950—1961 годы. Рига 1964. 478 lk.

Жизнь замечательных людей. Серия биографий. Основана в 1933 г. М. Горьким. Вып. 20(375). Каталог 1933—1963. Москва 1964. 183 lk.

Viimasel KVN-i kohtumisõhtul osutusid võidukateks raviosakonna V kursus («ИДИОТ») ja geograafiaosakond («Баба — это сила»).

K. TALUSSAARE fotod

Siin ühing...

(Algus 3. lk-l.)

250 loengut ja 98 lektorilt pole kirjas ühtegi loengut. Kui arvata maha lektorid-pensionärid, on täpselt 32% ühingu «Teadus» liikmetest passiivsed. Teiste hulgas pole ühtegi loengut arvestamiseks esitanud professorid J. Konks, H. Moosberg, V. Vaga, G. Kingisepp, A. Linkberg, G. Kangro ja J. Lotman.

Rahule ei saa jääda filosoofia-, kehakultuuri- ja füüsika-matemaatikasektsiooni tööga (esimehed E. Matrov, A. Viru ja P. Kard). Nende sektsioonide 58 liikmest on passiivseid 38, s. o. 65%. Kehakultuurisektsiooniit näiteks ei laekunud arvestuslehti alates märtsikuust, kuid on teada, et sektsiooni liikmed loengutega sliski esinesid. Nõrka filosoofia-alast propagandat Tartu linnas (osa süüst langeb TRÜ filosoofiasektsioonile) on rõhutatud ühingu «Teadus» vabariiklikel nõupidamistel. Me väärtsime kindlasti vähem kritikat, kui sektsiooni liikmed R. Blum, L. Stolovitš, T. Loit, V. Hütt jt. paneksid kirja nende poolt peetud loengud.

LOENGUTE ARVESTUS

ongi meie töö üheks kõige valusamaks küljeks. Pidevalt on arvestust esitanud ainult riigi ja õiguse sektsioon ning üksikud lektorid. Tänu lektoritele, kes ei esita peetud loengute kohta arvestust, ei ole algorganisatsiooni juhatuse ülevaade loengulise töö kohta päris objektiivne. Nii on lektorite-õppejõudude poolt väga vähe kirja pandud üliõpilastele peetud loenguid. On vaja, et lektorid (ka need, kes pole ühingu liikmed) täidaksid kohe pärast esinemist arvestuslehed ja saadaksid need ühingu sekretärile I. Soobile (õppeosakond, tel. 44—55 ja 41—20/305). Arvestuslehti on võimalik saada sealtsamast, samuti sektsioonide esimeestelt. Arvestusleht tuleb täita ka ajalehtedes ja ajakirjades ilmunud populaarteaduslike artiklite kohta.

SIRVIDES PEETUD LOENGUTE ARVESTUSLEHTI

võib teada saada, et

... loengute ja ettekannete kõrval viidi 1964. a. arvukalt läbi loeng-ekskursioone;

... toimus üks loeng-ekskursioonide tsükkel «Loodusteadus ja kaasaeg» (bioloogiasektsioonis) ja kaks kinolektooriumi «50 aastat I imperialistlikust maailmasõjast» ning «20 aastat Teise maailmasõja algusest» (ajaloosektsioonis);

... 1/3 loengutest peeti väljaspool Tartut;

... eriti tihe side on meie lektoritel koolidega: 250 korral esineti õpetajate nõupidamistel, konverentsidel, kursustel ja lihtsalt koolides õpetajatele ning õpilastele;

... rahvaülikoolide tööst võtavad aktiivselt osa väga paljud TRÜ lektorid. 1964. a. jooksul esines Tartu Rahvaülikoolis 63 TRÜ õppejõudu (see on ligi 3/4 Tartu rahvaülikoolis üldse esinenud lektoritest). Tartu, Tallinna, Jõgeva, Põltsamaa, Kingissepa, Valga jt. rahvaülikoolides esineti üle 160 korra. Tartu Rahvaülikoolis juhivad viit teaduskonnanõukogu ülikooli õppejõud (A. Mitt, J. Lembra, H. Tiik, E. Raal ja I. Unt ning keemiaosakonda L. Suit). Loodusteaduste ja ateismiteaduskonna vastu tuntakse huvi ka väljaspool meie vabariigi piire. Rahvaülikooli õigusteaduskonna tööst ei jää kõrvale ükski TRÜ Õigusteaduskonna kateeder. Lastevanemate teaduskond töötab täielikult pedagoogikakateedri baasil, pedagoogikakateedri õppejõud on siin korduvalt esinenud.

Ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsiooni üheks tähtsamaks ülesandeks 1964. a. oli

ANNOTEERITUD TEMAATIKA VÄLJAANDMINE,

kuna 1962. a. väljaantud temaatika on vananenud, paljud lektorid on lahkunud ja paljud teemad kaotanud aktuaalsuse. Sellest ülesandest on paraku täidetud ainult esimene pool — temaatika hakkab saama trükivalmis. Annoteeritud teemade kogumisele lektoritelt kulus terve aasta, järjest tuli anda uusi tähtpäevi teemade laekumiseks. Hiljem tuli paljudele lektoritele teemad tagastada, sest annotatsioonid ei vastanud nõuetele või puudusid hoopis. Kõige rohkem vaeva nägime filosoofiasektsiooniga... Mõni lektoritest esitas küll teemad, kuid keeldus kategooriliselt kirjutamast annotatsioone (õppejõud R. Blum).

Uue temaatika toimetaja sm. E. Vääri arvab, et märtsis-aprillis peaks see lõpuks ilmuma. Loodame, et uus temaatika aitab omalt poolt hoogustada loengulist tööd, hõlbustada loengute tellimist ja organiseerimist.

ILME SOOP,
ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsiooni vastutav sekretär

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1864 MB 00275.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Reedel, 12. märtsil 1965

Nr. 6 (616) XVIII aastakäik

REKTORI KÄSKKIRI

Õnnitlen rahvusvahelise naistepäeva puhul kõiki Tartu Riikliku Ülikooli naistöötajaid, -õppejõude ja -üliõpilasi.
Tubli töö eest avaldan tänu järgmistele nende hulgast:

ÜLEÜLIKOOLILISTEST KATEEDRITEST
Linda Paglant — vanemõpetaja, Helga Kurm — dotsent.

ARSTITEADUSKONNAST
Aleksandra Raatma — professor, Ludmilla Nurmand — dotsent, Virve Kask — assistent. Salme Sibul — assistent, Klavdia Gerassimova — assistent, Õie Mandel — assistent, Aliia Kõdar — assistent, Liidia Aarmann — vanemlaborant, Valli Roomets — vanemlaborant, Eve-Reet Kõrda — laborant, Milvi Kuus — laborant, Ella Väärsi — laborant, Helga Tibbin — laborant, Hilja Kivi — laborant, Ilse Soome — vanempreparaator, Endla Malm — preparaator, Evi Juhani — raviosak. I kursuse üliõpilane, Silvi Saretok — raviosak. I kursuse üliõpilane, Beata Gens — raviosakonna I kursuse üliõpilane, Olga Kopõlova — raviosakonna II kursuse üliõpilane, Marika Soosaar — raviosakonna II kursuse üliõpilane, Eve Rauk — raviosakonna IV kursuse üliõpilane, Maris Nilp — raviosakonna IV kursuse üliõpilane, Mall Riikjärv — raviosakonna IV kursuse üliõpilane, Malle Kont — raviosakonna V kursuse üliõpilane, Aivi Paas — raviosakonna V kursuse üliõpilane, Valve Pormeister — raviosakonna V kursuse üliõpilane, Anne Linalaid — raviosakonna V kursuse üliõpilane, Hele-Maire Loog — raviosakonna V kursuse üliõpilane, Helmi Lippart — raviosakonna VI kursuse üliõpilane, Küllike Laja — raviosakonna VI kursuse üliõpilane, Nelja Tsvelova — raviosakonna VI kursuse üliõpilane, Margit Helk — raviosakonna VI kursuse üliõpilane, Riina Velgre — raviosakonna VI kursuse üliõpilane, Hedy Koppel — raviosakonna VI kursuse üliõpilane, Juta Kirss — raviosakonna VI kursuse üliõpilane, Sirje Samre — stomatoloogiaosakonna II kursuse üliõpilane, Sirje Poolake — stomatoloogiaosakonna III kursuse üliõpilane, Reet Pärn — stomatoloogiaosakonna III kursuse üliõpilane, Kaarin Reitar — stomatoloogiaosakonna IV kursuse üliõpilane, Tiina Ristkok — stomatoloogiaosakonna IV kursuse üliõpilane, Elvi Leib — stomatoloogiaosakonna V kursuse üliõpilane, Merike Mäele — stomatoloogiaosakonna V kursuse üliõpilane, Taimi Parvel — stomatoloogiaosakonna V kursuse üliõpilane.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST
Silvia Oja — dotsent, Elli Rünk — vanemlaborant, Pärja Kokk — tööline, Reet Kolts — III kursuse üliõpilane.

FÜÜSIKA-MATEMAATIKATEADUSKONNAST
Ruth Lias — dotsendi k. t., Viivi Kraav — assistent, Maaja Susi — vanemlaborant, Ina Seppa — vanemlaborant, Aliide Raagma — vanempreparaator, Selma Parts — laborant, Helgi Reissar — V kursuse üliõpilane, Ene Pomerants — V kursuse üliõpilane, Kai Vihalem — V kursuse üliõpilane, Maila Sults — V kursuse üliõpilane, Leida Loog — IV kursuse üliõpilane, Elvi Muks — IV kursuse üliõpilane, Siiri Peets — III kursuse üliõpilane, Kaja Lätt — III kursuse üliõpilane, Virge Ardve — II kursuse üliõpilane, Epp Usai — II kursuse üliõpilane.

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST
Vaiki Luigaleht — vanemlaborant, Erna Naanuri — laborant, Tamara Neider — sekretär, Asta Mägi — V kursuse üliõpilane, Eha Pärna — V kursuse üliõpilane, Maimu Treiveld — V kursuse üliõpilane, Silja Muiste — IV kursuse üliõpilane, Koidu Kattai — II kursuse üliõpilane, Mari-Anne Ringeveld — II kursuse üliõpilane, Valve Lange — III kursuse üliõpilane.

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST
Vilma Trummal — vanemõpetaja, Liilia Otsmaa — õpetaja, Ellen Turu — õpetaja, Aino Koemets — vanemlaborant, Anne Madisson — laborant, Anita Rõõm — laborant, Vilma Sütt — vanempreparaator, Evi Kattel — I kursuse üliõpilane, Epp Kangilaski — III kursuse üliõpilane, Halliki Uibo — III kursuse üliõpilane, Silvi Kaljas — IV kursuse üliõpilane, Aili Korm — V kursuse üliõpilane, Avigail Levitina — II kursuse üliõpilane, Ann Malts — III kursuse üliõpilane, Anne Veelma — IV kursuse üliõpilane, Kati Kalk — IV kursuse üliõpilane, Anu Melles — VI kursuse üliõpilane, Ülle Agarmaa — II kursuse üliõpilane, Maie Kustavus — IV kursuse üliõpilane, Liili Tohvri — I kursuse üliõpilane, Helle Põldma — I kursuse üliõpilane, Reet Paap — II kursuse üliõpilane, Urve Vasar — II kursuse üliõpilane, Krista Kavart — II kursuse üliõpilane, Els Lindvet — III kursuse üliõpilane, Reet Rannaste — III kursuse üliõpilane, Malle Vardja — III kursuse üliõpilane, Mari-Ann Palm — IV kursuse üliõpilane, Aime Rosin — IV kursuse üliõpilane, Silvia Landsberg — V kursuse üliõpilane.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST
Lilian Kristoffel — vanemlaborant, Ella Tammemägi — vanemlaborant, Hildegard Laar — laborant, Ella Uus — laborant, Liidia Maaser — laborant, Nadežda Lukki — tööline, Virve Kääp — I kursuse üliõpilane, Viia Kuus — IV kursuse üliõpilane, Aari Koff — IV kursuse üliõpilane, Aasa Lepisto — III kursuse üliõpilane, Mai-Merike Kodas — II kursuse üliõpilane, Ene Tominga — III kursuse üliõpilane, Maie Sein — V kursuse üliõpilane.

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONNAST
Laine Kilk — vanemraamatukoguhoidja, Karin Sarv — osakonnajuhataja, Linda Visberg — vanemraamatukoguhoidja, Heljo Virro — raamatukoguhoidja, Hilda Laar — laekur, Katariina Villemson — korista.a, Alviine Bluum — koristaja, Alma Karu — koristaja, Elsa Kuus — koristaja, Lilli Salujõe — koristaja, Salme Persidski — keskküttekütja, Anna Sarapuu — koristaja, Laine Urd — koristaja, Anna Ilves — pasportist, Aino Mäe — maaler, Linda Randlin — abitööline.

TRÜ rektor F. KLEMENT

Arutati õpetajate ettevalmistust

EKP TRÜ Komitee arutas oma äsjasel istungil õpetajate ettevalmistamist ja perspektiive TRÜ-s. Vastavas ettekandes märgiti, et õpetajaks suunatute osatähtsus on paljude teaduskondade ja osakondade lõpetanute hulgas tunduvalt kasvanud (90%) ning vastavalt sellele on parema pedagoogilise ettevalmistuse andmine saanud töö põhisuunaks. Võrreldes 1950. aastaga on pedagoogilise praktika maht 6-kordistunud, ka pedagoogiliste ainete maht on tunduvalt kasvanud. Pedagoogiline ettevalmistus on kõige selle tulemusena paranenud, kuid jätab reas küsimustes siiski veel soovida.

Praktika ajal märgiti paljude üliõpilaste puhul kaldumist šablooni metoodiliste võtete rakendamisel, õpilaste vähest aktiviseerimist, halba kõnekultuuri, oskamatust rakendada tehnilisi õppevahendeid jne. Küllalt sageli tuli ette ka distsipliiniraskusi. Tegemist on põhiliselt puudustega oskuste ja vilumuste alal, mida saab vältida praktiliste tööde osatähtsuse suurendamisega ja praktika parema organiseerimisega.

Sõnavõtjad juhtisid tähelepanu ülemäära suurele õppekoormusele pedagooge ettevalmistavates osakondades. Seda ei ole seni õnnestunud kuidagi normaliseerida. Ebarahuldav on olnud ka pedagoogitöö propageerimine ja vastuvõtu organiseerimine õpetajaid ettevalmistavatesse osakondadesse.

Koosolek võttis vastu ulatusliku otsuse õpetajate ettevalmistamise edaspidiseks parandamiseks.

H. KANTER

KOMSOMOLIKROONIKAT

2. märtsil arutas Ajaloo-Keeleteaduskonna parteialgorganisatsiooni üldkoosolek eesti keele ja kirjanduse osakonna komsomolitöö probleeme. Komsomolitöö olukorrast osakonnas andis ülevaate eesti filoloogia osakonna komsomolisekretär H. Hinrikus. Sellest, kui vajalik on kontakt osakonna parteiorganisatsiooni ja komsomolorganisatsiooni vahel, rääkis parteialgorganisatsiooni sekretär K. Taev. Arutelu käigus anti edaspidiseks tööks mitmeid huvitavaid nõuandeid ja näpunäiteid.

* * *

Järgmine KVN toimub klubis laupäeval, 13. märtsil. Kohtuvad «KPTPK» ja «Commandos» ning «10 vihast rebast» ja ««Шприц». Poolehoidjad, teie aktiivsusest sõltub võistkonna meeleolu, võibolla isegi võit!

VALIMISTE EEL

Iga päevaga lähenevad kohalike töörahva saadikute nõukogude valimised. TRÜ-s on samuti valimiseelne töö ammu alanud ja suur osa sellest äragi tehtud. Alles oli ringkonnakomisjonide ja jaoskonnakomisjonide moodustamine, agitkollektiivide komplekteerimine ja rahvasaadikukandidaatide ülesseadmine. Praegu on peamine kandunud jaoskonnakomisjonidesse ja agitpunkti.

Kuidas siis edeneb töö TRÜ hoolde usaldatud agitpunktides nr. 2 ja 8? Millised raskused ja vead esinevad, kuidas neist üle saada, mida teha, et iga agitpunkti üritus tõmbaks kaasa alati arvukalt külastajaid? Seda küsimust arutaski EKP TRÜ Komitee 8. märtsil oma järjekordsel istungil.

Küsimuste arutelule tulid agitpunkti nr. 2 juhataja sm. K. Bachmann ja agitpunkti nr. 8 juhataja asetäitja sm. V. Mandel, jaoskonnakomisjonide esimehed sm-d H. Müür ja L. Kiik, agitkollektiivide juhatajad ning partei-algorganisatsioonide sekretärid. «Meil läheb üldiselt hästi, suurem ja raskem töö on seljataga, oleme asunud valijate nimekirjade kontrollimisele ja lõpetame selle töö tähtajaks,» teatas sm. V. Mandel. Palju kiitvat oli sm. Mandelil öelda agitkollektiivi kohta, kes on komplekteeritud Arstiteaduskonna üliõpilastest ja õppejõududest. Eriti tõsteti esile seltsimehi Salu ja Aasa. Kokku on Arstiteaduskond andnud agitpunkt nr. 8 käsutusse 150 agitaatorit. See kõik näitab, et Arstiteaduskonna partei-algorganisatsioonis on tõsiselt suhtutud valimistega seotud töösse.

Nii mõndagi kiitvat ja head sai öelda agitpunkti nr. 2 juhataja K. Bachmann. Ka siin on suurem töö tehtud, inimesed tööta vad kohusetundlikult, ruumid on käesoleval aastal sisustatud tunduvalt mugavamalt kui eelnevatel aastatel. Raskusi on siiski rohkem ja põhiosas ei sõltu nad agitpunktis töötavatest inimestest. Suurim takistus on ruumipuudus. Nii asuvad üritusteruum ja jaoskonnakomisjoni tööruum ühes toas. Paljud külastajad, tulles agitpunkti televiisorit vaatama, kardavad, et nad oma juuresolekuga segavad tööd ja lihtsalt lahkuvad. Ruumipuudus ei meelita agitpunkti ka noori, kes eelistavad minna sinna, kus on liikumisvabadust ja ruumi «jalakeerutuseks». Halva mulje jätsid ringkonnakomisjonide esimehed, kes ei suvatsenud tulla kohtumisele saadikukandidaatidega.

Üldiselt aga võib ka selle agitpunkti tööga rahule jääda, kui pisut korrigeerida tööplaani ja muuta kontakt valijatega veelgi tihedamaks.

Fotol: nimekirjad on peagi kontrollitud.

Niisugused kuriteod ei aegu!

«1945. aasta 24. aprillil laaditi meid, Stutthofi surmalaagri ellujäänud poliitvange, 7 jõepraamile ja veeti siis avamerele. Neli praami uputati kohe koos vangidega. Sama saatuse osaliseks pidid saama kõik. Meie praami valvemeeskond ei julgenud enam sõja lõpul võtta oma hingele uusi mõrvu. 11 päeva loksusime merel, piinlesime janus ja näljas. Siis jõudsime Taani, kus fašistide võim oli juba lõppenud...

Saksamaa koonduslaagrites hukati üle 14 miljoni inimese. Vaid üksikud pääsesid sealt eluga.»

Nii jutustas üht lõiku oma eluloost Tartu Riikliku Ülikooli aulas asetleidnud ülelinnalisel koosolekul endine Stutthofi laagri vang, praegune Eesti Põllumajanduse Akadeemia teaduslik töötaja Agu Murdvee. Ta rõhutas, et SFV valitsuse kavatsus — lõpetada fašistlike sõjaroimarite jälitamine ja karistamine — on vastuvõetamatu igaühele, keda ei jäta ükskõikseks inimkonna tulevik. «Miljonite hukkunute mälestuse nimel, praeguse ja tulevase põlvkonna nimel oleme kohustatud nõudma fašistlike roimarite ranget karistamist. Need kuriteod ei aegu kunagi,» ütles sm. A. Murdvee oma sõnavõttu lõpetades.

Tartu linna elanikel on eriline põhjus protesteerida SFV valitsuse sellekohase kavatsuse vastu. Ka siin, omaaegsel Näituse väljakul asus okupatsooniaastail üks surmalaagreid. Tartu linna külje all endises tankitõrjekraavis hukkasid fašistid üle 12 tuhande inimese.

TRÜ poliitilise ökonoomia kateedri õppejõud Uno Polisinski meenutas õudset vaatepilti Klooga kontsentratsioonilaagris pärast hitlerlaste minemakihutamist. «Tookord, fašismiohvrite lahtise haua juures,» ütles sm. U. Polisinski, «andsime tõotuse: me ei unusta, me ei andesta. Sedasama kordame jälle. Lääne-Saksamaa revanšistide plaanide täitmist tuleb tõkestada. Liberaalsus fašistlike tegelaste suhtes on võrdne kuriteoga inimkonna vastu.»

Kõnepulti astus TRÜ Kehakultuuriteaduskonna õppejõud Hans Gross. Tema, Klooga koonduslaagri endine vang, väljendas veendumust, et nõukogude inimeste protestiga ühinevad maailmas kõik need, kellel on puhas südametunnistus.

TRÜ õigusteaduse doktor Abner Uustal käsitles SFV valitsuse natslikke roimareid soosivaid akte juriidilisest aspektist: «Sõjaroimarite jälitamise ja karistamise juriidilised küsimused on lahendatud mitmete rahvusvaheliste lepingutega. Ka ÜRO Peaassamblee resolutsioonides (13. veebr. ja 11. dets. 1946. a. ning 21. nov. 1947. a.) nõutakse sõjaroimarite karistamist. Üheski nimetatud dokumendis ei ole määratud kuritegude aegumise tähtaega. Ükski riik ei saa oma seadustega muuta rahvusvahelisi lepinguid. Need on kohustuslikud kõigile riikidele, ka neile, kes ei kuulu ÜRO-sse. Seepärast ei ole ka SFV valitsusel õiguslikku alust lõpetada sõjaroimarite jälitamist.»

TRÜ aulasse kogunenud Tartu linna üldsuse esindajad saatsid protestitelegrammi SFV kantslerile härra L. Erhardile.

SISSEJUHATUS KINOKUNSTI

Järjekordne õppus fakultatiivkursusest «Sissejuhatus kinokunsti» toimub esmaspäeval, 15. märtsil algusega kell 19 Vanemuise tänava suures auditooriumis. Õppusel antakse ülevaade kunstilistest suundadest nõukogude kinokunstis 1920., 1930. ja 1940. aastatel. Õppuse illustreerimiseks on välja tellitud A. Roomi 1929. a. valminud film «Viirastus, mis ei tulnud tagasi» (H. Barbusse'i novelli järgi) ja M. Rommi film «Inimene nr. 217» (1944).

TRÜ kinosõprade ring

KAUGÕPE VALMISTUB KEVADEKS

Õigus- ja Majandusteaduskonna kaugõppe talvisest õppe-eksamisessioonist võttis osa Õigusteaduskonnas 262 üliõpilast (78,8%), Majandusteaduskonnas 189 üliõpilast (75,7%).

Osavõtt oleneb väga palju sellest, kui palju kaugõppijaid saab kutse sessioonile töötasu säilitamisega. Õigusteaduskonnas ilmus viimastest sessioonile 94,3%, Majandusteaduskonnas 94,5%. Neist, kellel töötasu ei säilitatud, saabus kohale vastavalt 56,9 ja 49,5%. Seepärast on väga vajalik luua üliõpilastele sellised tingimused, et nad suudaksid täita kõik nõuded, et neil ei tekiks akadeemilisi võlgnevusi.

Kuigi paljudes õppeainetes saavutati talvisel õppe-eksamisessioonil edu, jäi mitmetes ainetes ometi palju võlgnevusi. Näiteks Õigusteaduskonnas jäi sooritamata võõrkeele arvestus I kursusel 53%, II kursusel 56% ja III kursusel koguni 65% üliõpilastest. Mahajäämust esineb ka dialektilises materialismis, kus Õigusteaduskonna III kursusel jäi eksam sooritamata 64% ja Majandusteaduskonnas 47% üliõpilastest. NLKP ajaloos sooritas eksami edukalt ainult 51% Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilastest. Majandusteaduskonnas on mahajäämus NLKP ajaloos, poliitilises ökonoomias ja kõrgemas matemaatikas.

Kevad-suvine õppe- ja eksamisessioon ligineb, seepärast tuleb aktiviseerida kaugõppeüliõpilasi võlgnevuste likvideerimisele. Selleks praktiseerib kaugõpe õppejõudude väljasõite Tallinna, et seal arvestusi ja eksameid vastu võtta. Nii on Tallinna sõitnud õppejõud J. Jegorov, A. Pärl, V. Krinal, A. Uustal, I. Sildmäe, M. Loim jt.

22.—28. märtsini organiseeritakse Tartus akadeemiliste võlgnevuste likvideerimise nädal. Sellel ajavahemikul ootab kaugõpe paljusid üliõpilasi Tartusse arvestustele ja eksamitele. Õppejõududelt on palutud eriaegu üliõpilaste vastuvõtuks.

Sessioonidevahelise töö eduku on eelduseks, et ka suvine õppe-eksamisessioon korda läheb.

L. KANGUR

Lahke, töökas, energiline

Kui kena on vaadata tütarlast, kes kõnnib rühikalt, vabalt ja kergelt. Kahjuks pole see kõigil kaasa sündinud; palju pingelisi treeninguid, palju maadlemist käte ja jalgade positsioonidega, sirutuste ja painutustega on vaja enne, kui jõutakse selle ammuigatsetud graatsiani ...

«Üks, kaks, kolm ... üks jne.» loeb mahe hääl muusikale kaasa ja silm ei jõua jälgidagi kõiki neid keerulisi liikumiskombinatsioone, mis siin tehakse.

«Tõus! Lainetus! Piruett! Jooks! Hüpe ... hüpe ... hüpe ...»

«Täna sai jälle korralikult higistada,» arvab Nelli käterätti haarates ja sooja dušiauru alla lipates.

«Siia tundi tuled ikka rõõmuga, sest alati on nii palju uusi ja toredaid harjutusi, et kahju oleks neist ilma jääda.»

«Ja mitte kunagi ei kärata keegi su peale, isegi siis, kui sarnaned rohkem aafrika elevandi kui graatsilise haldjaga.» Veel palju taolisi mõtteid võib kuulda pärast Ethel Kudu tundi tema õpilaste käest.

Õpetaja ise arvab, et tüdrukuid jääb üle vaid kiita. Kes kord on juba tundnud, mis tähendab anduda spordile, see ei loobu enam.

1942 — tütarlaps Ethel, täis uudishimu ja armastust teaduse vastu, astub esmakordselt üle a l m a m a t e r i läve.

1965 — pealtnäha ikka veel sama tütarlaps, aga nüüd juba pedagoogikateaduste kandidaat, vabariikliku naistevõimlemise komisjoni esinaine, kehalise kasvatuse ja spordikateedri vanemõpetaja, ülikooli naisvõimlejate hing ja värske saadikukandidaat Ethel Kudu.

«Oleks minu teha, annaksin kõik saalid naiste käsutusse, et igaüks saaks tunda seda ainulaadset rõõmu liikumisest. Ainult et saale on meil vähe. Samasugune kurb lugu on saunadega. Lihtsalt ei ole. Kahetunnise ootamise järel on tahtmine leili visata niisama hästi kui kadunud. Kord ja puhtus — need on primaarsed.»

«Millal järgmine?»

«Ülehomme» — «Alles».

Nüüd ei tohi unustada, et õpetajal pole enam mõnikümmend, vaid mõnisada «last», kellele kõigile tuleb jõu ja nõuga abiks olla.

Valimisjaoskonna nr. 50 inimestel jääb üle vaid olla õnnelikud, sest on ju nii, et mida rohkem energiat ja tahtmist kulutada, seda rohkem teda on — jätkub nii võimlejatele kui valijatele. *T. ALLA*

Fotol E. Kudu oma õpilaste keskel.

«AKEN MAAILMA»

«Комсомольская жизнь»

Seda nime kandvat ajakirja ilmub aastas 24 numbrit. Välimus tal eriti köitev ei ole, kuid sisuga tutvumine äratab mõtteid igaühes, kes kasvõi kaudselt on seotud tänapäeva noorsoo ja komsomoli probleemidega. Viimaseid aga näib elu igatahes küllusesarvest puistavat. Eriti otsekoheselt on seatud lugejate küsimused: «Kui me lõpetasime kaheksanda klassi, tegi klassijuhataja meile ettepaneku kogu klassiga komsomoli astuda. Seda nimetati «massiliseks komsomoli vastuvõtmiseks». Algul meile see isegi meeldis. Hiljem aga jäime mõttesse, sest tundsime, et selles käras, mis meie ümber tehti, oli midagi viltu. Pole kerge tõsta häält kooli juhtkonna vastu, seepärast ootame teilt vastust trükisõnas.»

16-aastane töölisnoor küsib: «Miks minu tsehhis kõik must on, isegi aknad? Taburetilegi ei saa istuda ilma end määrimata. Räägitakse, et see pole tavaline mustus, vaid «töömehe» oma, n.-ö. auasi. Kuid mis seal auväärset on, kui selle saab maha pesta? Kui ei saaks, oleks iseasi. Millal muutub meie tehas mitte üksnes puhtaks, vaid ka ilusaks?»

Kõigile sellistele küsimustele on ajakiri püüdnud vastuse leida. Lugejad ise on sisustanud oma küsimustega ka ajakirja satiiri- ja huumorinurka.

Küsimus: «Millest kirjutada aruandes, kui huvitavat oli vähe?» V. Ivlev, komsorg.

Ajakirja vastus: «Nii kirjutagegi.»

Ülaltoodu on mõnusateks vahepaladeks tõsisemate kirjatükkide seas, mis vestavad töökogemustest, komsomoliprožektorist jne. Kõige rohkem ruumi võtsid möödunud aastal materjalid tööstiilist ning tööst alaealistega. Nagu teada, on viimati mainitud teemad päevakorras ka meie ülikoolis.

Ajakiri annab veel juhendeid algajale komsomoliorganisaatorile, puudutab ideoloogilist tööd, kõrgema kooli ja komsomoli vahekorda, pajatab komsomoli osast vaba aja sisustamisel, spordis, töös ning vastab lugejate mitmesugustele küsimustele.

Ajakiri võimaldab saada ülevaate komsomoliprobleemidest üleliidulises mastaabis ehk nagu öeldakse, aitab neid probleeme tunnetada.

P. JÄRVE

See huvitab kõiki

TRÜ ametiühingukomitee korraldab ankeedi, et selgitada üliõpilaste toitlustamise olukorda. Ankeedi eesmärgiks on parandada üliõpilassöökla, kohviku ja puhvetite tööd. Ankeetlehti saab teaduskonnavolinikelt alates 12. märtsist. Teaduskonnavolinikel palutakse ankeetlehed ametiühingukomiteest õigeaegselt välja võtta, kursusevanemate kaudu laiali jagada ja tagastada täidetult ametiühingukomiteesse (hiljemalt 20. märtsiks). Teaduskonnavolinikeks on: raviosakonnas sm. Kaasik (IV kursuse üliõpilane), stomatoloogia- ja farmaatsiaosakonnas sm. Saarma (ülikooli raamatukogust), Ajaloo-Keeleteaduskonnas sm. Tõevere, Füüsika-Matemaatikateaduskonnas sm. Lembra, keemiaosakonnas sm. Loodma, Bioloogia-Geograafiateaduskonnas sm. Tallo ja sm. Kraam (III kursuse üliõpilased), Õigusteaduskonnas sm. Reisenbuk, Kehakultuuriteaduskonnas sm. Leet, Majandusteaduskonnas sm. Taba.

Ankeedis on 9 küsimust, millele palutakse asjalikke vastuseid. Kui üliõpilastel on veel lisamärkusi, siis palutakse need kanda ankeedi lõppu (punkt 10).

Pärast ankeediandmete läbitöötamist avaldatakse tulemused meie ajalehes ning üliõpilaste soovid ja ettepanekud antakse edasi toitlustamisettevõtete juhatajatele.

Üliõpilased, aidake kaasa kitsaskohtade väljaselgitamisel!

Tähelepanu!

14.—15. märtsil toimub üleülikooliline seinalehtede ülevaatus. Selle tulemustest kuuleme 15. märtsil kell 18 ph. 1. auditooriumis toimuval arutelul. Palutakse osa võtta kõigil seinalehtede toimetajatel ja asjastuhuvitatutel.

Visadus — see ongi Märt

Keemiahoones kannab auditoorium nr. 65 lakoonilist silti — «Elektrokeemia laboratoorium».

Kes on siin peremehed?

Paljud — ja üks nendest Märt Mägi, napisõnaline tõsine V kursuse füüsiko-keemik. Tööd on Märdil palju ja laboratoorium on saanud talle nagu teiseks koduks. Seal võib Märti näha hommikul, lõuna ajal, vahel hilja õhtul.

Keemiahoone on omamoodi saladuslik maja. Kas olete tundnud, et isegi õhk on seal n.-ö. keemialik? Katsed, katsed, katsed ...

Kui need on käimas, tööd pooleli jätta ei saa, sest iga uus tulemus on huvitav ja tähtis. Märdile eriti praegu, kui diplomitöö seisab veel ees ja järjekordse ÜTÜ konverentsini on jäänud vaevalt kuu.

ÜTÜ liinis töötab Märt aktiivselt, võtab osa analüütilise ja anorgaanilise keemia ringide tööst, konverents aga on omamoodi aruanne tehtust.

Tänavusel ÜTÜ XX konverentsil esineb Märt ettekandega, mis käsitleb vase pinna olekut vesiniku eraldumise protsessis, samal teemal tuleb detsembris kaitsta ka diplomitöö. Eelolev konverents pole Märt Mäele esimene. Juba kolmandal kursusel tutvustas Märt orgaaniliste lisandite määramist vees polarograafiliste maksimumide abil. Praegune teaduslik töö on Märdil kõige kaalukam ja valmib koostöös tema juhendaja U. Palmiga. Edaspidi on lootus avaldada töö ka trükis.

Kõige selle taga peitub kõige tavalisem — töö — ja just seda oskab Märt teha. Et uurida, selleks on vaja väga palju teoreetilisi teadmisi, lugeda erialast kirjandust. Eesti ja vene keele oskusest jäi napiks, kuid Märdile ei olnud see takistuseks. Nüüd valdab Märt perfektselt saksa keelt ning selle vahendusel on nii mõnigi tähtis probleem ära lahendatud. Kuid Märdile tundub, et sellest on vähe, hea oleks, kui oskaks ka inglise keelt ...

Kui aga terve nädal on istutud laboratooriumis ja raamatute taga, siis on küll kõige paremaks puhkuseks suusatamine.

Hea on pärast sõitu väsinuna, kuid seesmise rahuloluga pöörduda internaati. Ees ootavad uued päevad täis otsinguid, nõupidamisi juhendajaga, vaidlusi sõpradega.

Töö, püsivus, visadus — see ongi Märt. *H. TAMMIKU*

Peaaegu valmis

«Kas Vilma on kodus?»

«Käärikul ...»

Niisugune küsimuste-vastuste seeria kordus terve möödunud nädala, sest saksa filoloogia IV kursuse üliõpilased olid Käärikul talvelaagris. Vilma Viilule suusatamine meeldib. Aga mitte ainult suusatamine, vaid ka saksa keele põhisaladustesse tungimine, teater, raamatud, tõlkimine ... Sellega on toanaabrid ammugi harjunud, et Vilma vahel osa ööajastki õppetööle loovutab.

Me kõik oleme tuttavad kroonilise nähtuse — ajapuudusega, küll aga jääb pahatihti vajaka oskusest ja tahtest sellest väljapääsemiseks.

«Erilist pole tõepoolest midagi, millest võiks kirjutada,» ütleb Vilma tagasihoidlikult.

Eriline on siiski olemas. Ega's muidu poleks Vilma Viilu üks nendest, kes esinevad 1.—3. aprillini ÜTÜ XX konverentsil. Vilma ettekanne «Einteilung der Synonyme in der deutschen Sprache der Gegenwart» käsitleb sünonüümide esinemist kaasaegses saksa keeles. Ettekanne on peaaegu valmis, ainult viimased täiendused ja parandused veel teha.

Soovime tublile üliõpilasele head esinemist ja jõudu uuteks sammudeks teadusemaailma tungimisel. *S. ERIKE*

JÄTKAME MÕTTEVAHETUST

Matemaatika õpetamisest Novosibirskis ja sellega seoses tekkinud mõtetest

Nagu üldiselt on teada, uuritakse Novosibirski ülikooli teaduslikus keskuses intensiivselt matemaatilisi ja küberneetilisi meetodeid ning rakendatakse neid laialdaselt ja tulemusrikkalt teistel teadusaladel. Muuhulgas valitseb Novosibirskis seisukoht, et mistahes eriala spetsialistidel on edukaks tööks vajalik teatav — erialast olenevalt suurem või väiksem — matemaatiline ettevalmistus. Seisukoha põhjendamine ei nõua pikka argumentatsiooni, sest oleme kõik selle tunnistajad, kuidas teadusalad arenevad suurema eksaktsuse ning matemaatika ulatuslikuma ja sügavama rakendamise suunas.

Seoses kõige sellega on huvitav teada, kuidas ülaltoodud seisukoht kajastub Novosibirski ülikooli õppeplaanides. Märgime, et Novosibirski ülikoolis toimub õppetöö mitte üleliiduliste õppeplaanide, vaid ülikoolis endas koostatud õppeplaanide alusel.

Nii on näiteks b i o l o o g i a e r i a l a l (õppeaeg 5 a.) õppeplaanis kõrgema matemaatika kursus (1.—5. sem.) 390 tunniga. III kursusel toimub hargnemine: ühed saavad ettevalmistuse pedagoogiliseks tööks koolides, teised aga tööks teaduslikes või teaduslik-praktilistes asutustes. Viimased spetsialiseeruvad kolmel kitsamal erialal: tsütoloogias, geneetikas või meditsiinilises bioloogias. Vastavate erikursuste nimekirjas on samuti matemaatilise iseloomuga aineid, nagu matemaatilise geneetika alused, bioloogiline küberneetika jt. Tähendame, et meie ülikooli bioloogidel piirdub kogu matemaatiline ettevalmistus 162 tunniga.

G e o l o o g i a e r i a l a l (õppeaeg 5 a.) on õppeplaanis kõrgema matemaatika kursus (1.—3. sem.) 270 tunniga (meil 200 t.). Vastavate erikursuste nimekirjas on neil niisugused ained, nagu kursus lõplikust matemaatikast, matemaatilisest statistikast mineroloogias ja petrograafias jt.

M a a r d l a t e o t s i n g u t e j a u u r i n g u t e g e o f ü ü s i k a l i s t e m e e t o d i t e e r i a l a (õppeaeg 5 a.) õppeplaanis on järgmised matemaatilise iseloomuga ained: kõrgem matemaatika(1.—6. sem.) 740 tunniga, väljateooria (5. sem.) 70 tunniga, teoreetiline mehhaanika (5.—6. sem.) 90 tunniga.

M a j a n d u s k ü b e r n e e t i k a (õppeaeg 5 a.) erialal on matemaatilisi aineid juba päris rohkesti: matemaatiline analüüs (1.—4. sem.) 330 t., kõrgem algebra ühes geomeetria elementidega (1.—3. sem.) 210 t., tõenäosusteooria ja matemaatiline statistika (5.—6. sem.) 140 t., majanduse matemaatilised mudelid (6.—7. sem.) 140 t., arvutid, programmeerimine ja arvutusmeetodid (5.—6. sem.) 170 t., planeerimise matemaatilised meetodid (4.—5. sem.) 140 t., sissejuhatus kaasaegsesse analüüsi (9. sem.) 120 t. Peale selle on erikursuste loetelus veel umbes 15 matemaatilise iseloomuga ainet, nagu näiteks täisarvuline planeerimine, mängude teooria, järjekorrateooria jt. Erikursustest olenevalt võib majanduskü berneetikute matemaatiline ettevalmistus hõlmata $^1/_3$—$^1/_2$ stuudiumi kogumahust.

A j a l o o e r i a l a (õppeaeg 4 a.) õppeplaanis on järgmised matemaatilised ained: kõrgema matemaatika alused (2.—3. sem.) 80 t., statistika alused (4.—5. sem.) 80 t., matemaatilised meetodid ajaloolistes uurimustes (6. sem.) 40 t.

V e n e k e e l e j a k i r j a n d u s e e r i a l a l (õppeaeg 5 a.) on järgmised matemaatilis-loogilised ained: loogika (9. sem.) 50 t., matemaatiline lingvistika alused (7.—8. sem.) 140 t. Erikursuste nimistus on niisugused ained, nagu keele kirjeldamise strukturaalsed meetodid, tüpoloogilise analüüsi alused jt.

Ülaltoodud loetelus pole toodud kõik Novosibirski ülikoolis õpetatavad erialad. Puuduvad matemaatika, küberneetika, mehhaanika, füüsika ja keemia. Nende erialade õppeplaanidest olen tutvunud matemaatika õppeplaaniga. Õppeainete poolest sarnaneb see üldjoontes meie ülikooli matemaatika eriala õppeplaaniga. Suurematest erinevustest võiks vahest märkida seda, et Novosibirskis pööratakse rohkem tähelepanu matemaatilisele loogikale. Nii on seal 2.—3. semestril ette nähtud ulatuslik kursus matemaatilisest loogikast 120 tunniga ja 5. semestril kur-

FORMALIST — KUID KES?

Kui palju oli möödunud sügisel nurinat ühiselamutesse paigutamise üle! Ka sel aastal on ühiselamukohtade jaotamine üks teravamaid küsimusi, sest kuigi alustatakse ennetähtaegselt uue ühiselamu ehitamist, toob sügis juurde 800 uut üliõpilast. Kohti vabaneb aga tunduvalt vähem, näiteks Pälsoni tn. 14 ainult 20. EKP TRÜ Komitee, ELKNÜ TRÜ Komitee ja ametiühingukomitee ühisel koosolekul 3. novembril 1964. a. otsustati majutuskomisjonile vajaminevate materjalide ettevalmistamine anda osakondade komsomolibüroode hooleks. Esimesed pingeread laekusid komsomolikomiteesse, v. a. raviosakonna I ja II kursuselt, Kehakultuuriteaduskonnast ja füüsikaosakonnast. Tähtaeg oli aga juba 1. märts.

Pingeridu analüüsides selgus, et hästi olid need koostatud raviosakonna III, IV ja V kursusel ning stomatoloogiaosakonnas. Mõnel juhul torkas aga silma formaalne suhtumine asjasse, näiteks Õigusteaduskonna IV kursusel. Peale selle tundub, et nimekirju ei ole kursustel läbi arutatud, see on täiesti lubamatu. KURSUSE IGA LIIGE PEAB NÕUDMA PINGEREA LÄBIARUTAMIST KURSUSEL. Küsimuse otsustamine sõltub praegu teist endist. Uue korra kohaselt saadakse ühiselamukoht teada juba maikuus, orderi saab kätte sügisel. Uue semestri alguses aga ei hakata enam taotlusi arutama, sest pingeread koostavad üliõpilased ise ja pole põhjust umbusaldada kursuse kollektiivi otsust.

Milles on siis vahe endise ja uue korra vahel? Kui enne oli otsustav see, missugused andmed olid dekanaadis ühe või teise üliõpilase kohta (ja need polnud kaugeltki täielikud ega andnud alati õiget ettekujutust antud üliõpilasest), siis nüüd on kursusel õigus teha oma motiveeritud ettepanekud, mis jäävad majutamiskomisjonis aluseks ühiselamutesse määramisel. Pingerea koostamisel tuleks arvestada eelkõige õppeedukust, ja mitte üksnes tulemusi — hindeid, vaid ka õppetöösse suhtumist, seda, kuidas need hinded saadi. Aga matemaatikaosakonna I kursusel puudub üldse arvestus õppeedukuse kohta, bioloogiaosakonna I ja III kursusel on rahuldava õppeedukusega ja ühiskondlikus töös vähem aktiivsed inimesed pingereas eespool. Ajaloo-osakonna III kursusel pole üldse pingerida, vaid lihtsalt loetelu tubade järjekorras. Matemaatikute IV kursusel on kõik keskmise ühiskondlik-poliitilise aktiivsusega! Eesti filoloogia osakonna IV kursusel on aga kõigil keskmine õppeedukus, nii neil, kes saavad kõrgendatud stipendiumi, kui ka neil, kellel on praegugi veel võlgnevusi.

Tuleb vaadelda ka ühiskondlik-poliitilist aktiivsust, ühiselamu sisekorraeeskirjadest kinnipidamist, majanduslikku olukorda jne.

Kui kursustel on pingeread koostatud, tuleb nad anda osakonnabüroo ühiselamusektorisse. Iga teaduskond saab majandusosakonnalt teatava arvu kohti, mis jaotatakse osakondade vahel. Osakond jaotab ise kursuste vahel, arvestades nii kursuste õppeedukust kui ka ühiskondlik-poliitilist aktiivsust, kusjuures 25% tulevaste I kursuste üliõpilastest tuleb varustada põhikohtadega ühiselamutes.

Me peame kindlustama ühiselamupinna õiglase jaotamise, et tõsised töökad üliõpilased saaksid endale paremad elamistingimused. Seda saab teha aga siis, kui kursus asja tõsiselt käsile võtab ja küsimust SISULISELT ARUTAB. Komsomoli grupiorganisaator peab eelkõige hoolitsema selle eest, et kohad jaotataks õiglaselt.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Matkajad olid koos

Ülikooli kohvikus toimus aktiivsete matkajate esimene koosviibimine. TRÜ üliõpilased rändavad igal aastal paljudes paikades nii Eesti NSV-s kui ka väljaspool meie vabariiki. Hiljem aga saab matkamuljetest osa vaid kitsas tutvusringkond. Et tõelised asjahuvilised osa saaksid, oligi 7 väljaspool Eestit reisinud gruppi kokku tulnud.

Avasõna ütles žürii esindaja sm. Raik. Järgnesid gruppide ettekanded, mis esitati konkursi korras (hinnati 4 palli süsteemis).

Teise kursuse geograafid, kes käisid Karpaatides suusatamas, tõid kaasa toreda ettepaneku — unimütse ühiselamuis akordionil saadetava lauluga võimlema kutsuda. Tuleks seda meetodit proovida, mis Karpaatides end täielikult õigustas.

Kaukaasias käisid möödunud suvel 18 viienda kursuse geograafi. Jalgsi läbiti 210 km. Selles grupis ongi ülikooli aktiivsemad ja teadlikumad matkajad, kes võitsid ka kokkutuleku. Nad üllatasid juba oma tulekuga: grupp oli ühtsetes pluusides-kaelarättides ning keset lauda seisis embleemiga lipp. Ka konkursile esitatud fotokogumik oli hoolega koostatud.

Bioloogide rühm, 14 inimest, tutvus Kesk-Euroopa 130 tuhande hektari suuruse looduskaitsealaga, kus peale hirvede, kitsede ja metssigade elavad ka piisonid. Viie päevaga läbiti 180 km ja ööbiti kahel korral väljas.

Karjala 6-liikmeline feminiinne grupp kattis 180 km, sai osa endiköetud soome sauna leilist ja noppis valgeid vesiroose, mille korjamine pole piiratud mingi seadusega.

Autostopiga asus paari-kolme kaupa teele Mežgorje poole 9 matkajat. Lõplik kokkusaamine toimus siiski alles Sineviri järve ääres. Huvitavateks juhtumiteks olid Popadja otsimine, võit tuulemurru üle, Goverlal kuuldud laul: «Verhoviina...» ja kurvemaks see, et gutsuuli pulma minek katki jäi.

(Järg lk-l 4.)

KAKS RAMMUMEEST

Juba rida aastaid on Eino Väärtnõu ja Aleksander Tammet ülikooli tõstespordikoondise tugisammasteks.

Einost sai TRÜ Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilane 1958. a. Juba järgmisel aastal võitis ta Eesti NSV noortemeistri tiitli, mida kaitsti veel kolmel korral. Ei jäänud tulemata ka vabariigi noorterekordid.

1961. a. saavutas ta juba täiskasvanute klassis ENSV esivõistlustel hõbemedali, korrates saavutust kaks aastat hiljem. Möödunud aastal saavutas Eino oma parima tulemuse poolraskekaalus — 385 kg. Viiel korral on ta tulnud vabariigi kõrgemate koolide meistriks.

Vaatamata suurele õppe- ja sporditöö koormusele jätkus tahtmist kaasa lüüa ka Tartu Üliõpilasmeeskooris.

Nüüd on Eino juba lõpetanu, sest möödunud aasta detsembris sai edukalt kaitstud diplomitöö. Ta töötab tehases insenerina.

Eino pole katkestanud sidemeid endise kollektiiviga — ees ootavad ju veel Eesti NSV kõrgemate koolide esivõistlused ja ka meistersportlase normatiivi täitmine on nüüd võetud tõsisemalt päevakorda.

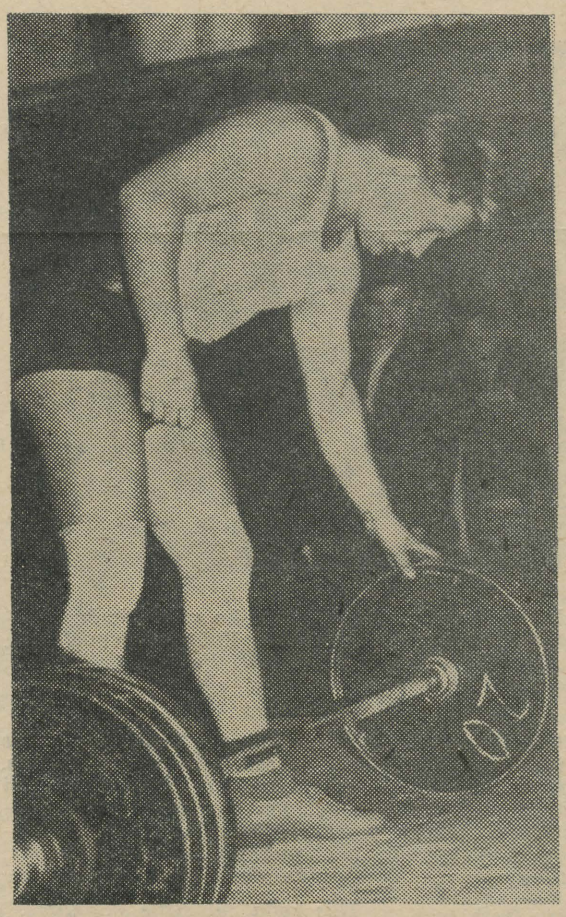

Aleksander Tammet astus TRÜ Arstiteaduskonna raviosakonda 1960. a., praegu õpib ta V kursusel. Heites pilgu tema sportlaseteele näeme, et siin on mõndagi korda saadetud. Keskkaalus pole tänaseni suutnud ükski vabariigi noor ületada A. Tammetile kuuluvaid rekordeid. Mitmel korral on ta võitnud ENSV noorte meistritiitli. Parimaks saavutuseks tuleb lugeda teise koha võitmist 1963. a. NSV Liidu noorsoo tõstespordi esivõistlustel. Kolmevõistluse parimaks kogusummaks on tal 390 kg keskkaalus.

Peale erialase ja sportliku tegevuse on aega jätkunud kursuse spordiorganisaatori ameti jaoks. Ise peab kõikjal esimese mehena väljas olema — ja kui mõnele tagasihoidlikule sellestki vähe paistab, võtab Aleksander appi oma hea veenmisoskuse.

Teadusemehena murrab ta pead biokeemia valdkonnas, kus uurib kõhunäärme ribonukleiinhapetega seotud probleeme.

Kui möödute õhtuti V. Kingissepa tänava võimlast ja kuulete mütsatusi koos rauakolinaga, võite arvata, et harjutajate hulgas on ka Eino ja Aleksander, kes lähimaks ülesandeks on võtnud meistersportlase normatiivi täitmise.

sus algoritmide ja rekursiivsete funktsioonide teooriast 70 tunniga. Meil on seevastu õppeplaanis ainult üks pisike kursus hulgateooria ja matemaatilise loogika elementidest 1. semestril 36 tunniga. See tundide arv on täiesti ebapiisav tõhusamate teadmiste ja oskuste kujundamiseks selles aines. Pealegi on see õppeaine paigutatud kohe esimesele semestrile, mis on aga natuke varajane, sest nii pole võimalik tuua vähegi sisukamaid näiteid matemaatilise loogika rakendustest matemaatika valdkonnas. Novosibirski ülikooli matemaatikute õppeplaanis on matemaatilise loogika kursuse küsimus lahendatud igas suhtes palju paremini.

Küberneetikute õppeplaanist sain teatava pildi prof. A. Ljapunovi ühe ettekande põhjal. Nimelt valmistatakse Novosibirskis ette küberneetikuid-teoreetikuid (ehk küberneetikuid-matemaatikuid), mitte tehnilise küberneetika spetsialiste. Matemaatilisi aineid on selles õppeplaanis niisama palju (või isegi pisut rohkem) kui matemaatikutel.

Teiste loetletud õppeplaanide kohta puuduvad kahjuks lähemad andmed. Kahtlemata antakse nendel traditsioonilistel täppisteaduste aladel üliõpilastele soliidne matemaatiline ettevalmistus. Muidugi võib ka nendes plaanides olla mõndagi uut seoses matemaatikaga, kuid olulisim selles uues suhtumises matemaatikasse seisneb ikkagi matemaatika õpetamises mittetäppisteadlastele.

Esitatud andmete ja meie ülikooli õppeplaanide võrdlemisel näeme, et meil on mittetäppisteadlaste matemaatiline ettevalmistus märgatavalt väiksem kui Novosibirskis või siis puudub hoopis (näiteks ajaloolastel, juristidel, meedikutel). Osaliselt on seda kompenseerinud mõningad fakultatiivkursused matemaatilisest statistikast, programmeerimisest ning automaatsest programmeerimisest ja mõnedest teistest küsimustest. Hiljuti lõppes meil näiteks MRÜ õppejõu V. Uspenski loengutsükkel «Matemaatika humanitaarteadlastele». Et matemaatiliste teadmiste järgi vajadust tuntakse, seda tunnistavad kasvõi täisauditooriumid niisugustel loengutel. Kuid selliste üleülikooliliste kursustega pole siiski võimalik matemaatilise hariduse lünki 100-protsendiliselt täita, nende kursuste fakultatiivse iseloomu ja selle asjaolu tõttu, et need on kavandatud teistsugustel eesmärkidel. Vastava matemaatilise ettevalmistuse andmiseks on vaja koostada matemaatikaprogrammid spetsiaalselt vastavatele erialadele. Selliste programmide koostamisel ja eriti realiseerimisel põrkame aga kokku kohe mitmete raskustega. Kõiki neid raskusi pole siinkohal käsitleda muidugi võimalik. Esitan siin olulisemate kohta aga mõningaid mõtteid.

Esimene probleem on seoses üliõpilaste koormusega. Mõistagi ei tohi üliõpilaste koormus kõige selle juures (oluliselt) suureneda. Võib-olla aitab seda kitsaskohta lahendada järgmine seisukoht.

Igas teadmiste süsteemis on oma struktuur. Kui meil on vahendid selle struktuuri esitamiseks, siis on selle teadmiste süsteemi täielikuks andmiseks vaja täita veel struktuuri elemendid (üksused, sõlmed). Kogu süsteemi kui terviku seisukohalt vaadates on nende täitmine aga juba teisejärguline ülesanne, taandudes sageli faktilise materjali, tabelite vms. esitamiseks. Jättes välja olukorrad, kus sõlmede täitmine on oluline vastava mõtteviisi kujundamiseks või leiab see materjal sagedat kasutamist praktilises töös, on võimalik teistel juhtumitel selle materjali ärajätmise arvel üliõpilaste koormust vähendada. Tähendame, et see arutelu pole nähtavasti ülekantav oskuste kujundamise juhule. Muuhulgas märgime, et matemaatiliste ainete õpetamise eesmärk seisnebki just teatava mõtteviisi (nn. matemaatilise mõtteviisi) kujundamises.

Teine probleem on järgmine. Kõrgemate koolide õppeplaanides olevaid matemaatilisi aineid võib jaotada tinglikult kahte rühma. Ühed on ülikoolistuudiumi seisukohalt suhteliselt väljakujunenud ained, nagu kõrgem matemaatika. Teised on uued, praegu veel väljakujunemata ained, nagu bioloogiline küberneetika, matemaatiline lingvistika, matemaatilised meetodid ajaloolistes uurimustes jt.

Esimeste ainete õpetamisel ei teki meie ülikooli matemaatikutel mingeid põhimõttelisi probleeme. Asi seisneb ainult õppejõudude koormustes, mis kõige selle juures ei tohiks (oluliselt) suureneda.

Uute, väljakujunemata ainetega on aga teine olukord. Nende lugemine nõuab üldiselt rohkesti ettevalmistusaega ja matemaatikute ning vastavate eriala spetsialistide koostööd. Nähtavasti on niisuguseid kursusi otstarbekohane lugeda ka mitmekesi — matemaatik (või küberneetik) koos vastava eriala spetsialistiga.

Kogu selline ümberkorraldus nõuab nii aega kui ka valu ja vaeva. Et see kõik aga (mingisugustes variatsioonides) teostub, selles pole võimalik kahelda. Selles suhtes on huvitav lugeda ka M. Remmeli kirjutist «Matemaatika ja humanitaarteadused» (Edasi, 27. veebr. s. a.).

Kõige siin kirjapanduga ei taha ma aga väita, et meil tuleks pöörata tähelepanu ainuüksi matemaatika õpetamisele. Mitte sinnapoolegi! Meil (sealhulgas ka matemaatikutel) tuleb kindlasti mõelda ka sellele, kuidas märgata ja tunda seda, mis peitub sõnades, nagu

Nüüd õitsvad kodus valged ristikheinad,
tuul mängib lillelõhnaga...

I. KULL

1. ÕNNESTUS

6. märtsi hommik tõi Kingissepa tänavasse bussid, suusad ja elurõõmsa hulga TRÜ üliõpilasi ja õppejõude. Ja nagu tavaliselt niisuguste suurürituste korral, kippus asi vägisi hilinema.

Lõpuks siiski! Suusatajate kolonn liikus ülikooli peahoone ette. Rektori soojad sõnad, siis sõit linnaservale, start. Kaugelt üle kolmesaja osavõtja asus teele, et traditsiooniliseks saanud Tartu—Kääriku suusamaratonil vallutada neid punkte lahutav valge avarus.

Keegi kaotas õige raja, tegi viiekümne asemel kuuskümmend kilomeetrit — väike asi!, keegi ohkas: «Enam ei jõua!» — ja sõitis edasi.

Teeäärse maja perenaine Pühajärvel aga vaatas aknasse ja imestas: «Kost noid latsi nii palju om valla lastu?»

Käärikul ootas saun. Mis sellest, et oli kitsavõitu ja et viimased vaid leige veega pidid leppima! Päev oli veedetud kasulikult, enesetunne ja meeleolu olid head, varrukale aga võis lisada veel ühe märgi (kui ruumi leidus).

Eelmiste aastatega võrreldes arvukaim TRÜ suusamaraton oli õnnestunud.

L. MÄNNIKSOO

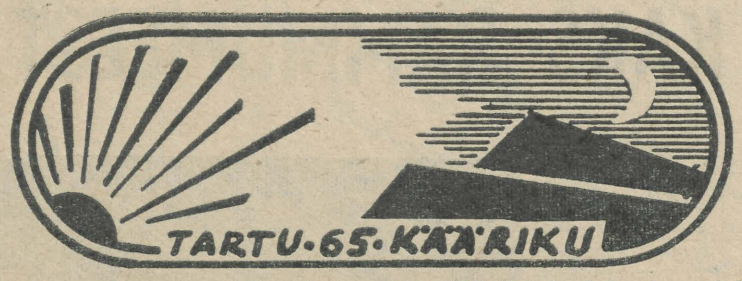

2.

Hommik. Selge ja külm. Kingissepa tänava võimla ees pikeneb püstilaotud suuskade rivi. On käidud piimasaalis söömas, kokku lepitud sobiva määrde suhtes ja kätte saadud võistlejanumbrid, kuigi keegi seda õieti võistlusena ei võta. Lihtsalt ilus ilm ja Kääriku kutsub.

* * *

Kõige hullem näis enne Pangodit. Olime deviisiks võtnud: «kiirus iga hinna eest» — hinnaks olid kokkuhoitud jõuvarud ja hõõrutud jalad, sest saapad polnud jõudnud pehmeks liguneda.

Pärast Pangodit algavad mäed. Ümbruse ilu õigustas vajuvat tempot. Tuul silitab päikesepunaseid põski. Iga laskumine paistab elu parima sõiduna, iga tõus võrdub hingekaupmehega. Vere asemel kinnitab lepingut lumepärlite higine pihutäis.

Tüki peatus. Tükk šokolaadi kuuma tee kõrvale — kui enneolematult hea! Ruum on tungil naervaid suid. Räägitakse ainult asjalikku juttu — lumest, libisemisest, määrdest ja saabastest.

Kerkime pingilt. Kinnitame õuel suusaklambrid ja topime käed lumemärga kindatuppe.

* * *

See pole just võistlus, kuid tormajad hüüavad ikka: «Rada!» Nördinud kõrvaleastujale ütlevad möödujad siis: «Aitäh!» See aitab õnneliku näoga pisut maad nende kannul püsida, kuni uuesti üles ütleb kas jõud või tahtmine või valutav varvas — ja kuni uuesti tuleb kellegi rõõmus aitäh.

Vahva on venida läbi metsatee vaiguse õhu. Palun, sõitke mööda. Ei taha — siis longime koos. Okste kumera härmavõlvi all, varjud rajaveerses okkamustris, kõrvad uitamas orava käbimuusika jälil.

* * *

Kääriku. Ometi kord! Kuid selles ohkes pole väsimust. Pool päeva suuskadel on toonud ainult koriseva söögiisu. Suusad lumme puhkama löödud, kirjud matkamärgid käes ja oma pakid rõdult üles leitud, on esimene käik enne söögi- ja korterisaba siiski sauna.

Ja alles laval tunned, mis on väsimus. Alles kuum aur paneb valutama verised varbad ja villides kannad — kasvõi karju. Eks me karjugi — naerdes oma haavu.

Õhtul ja pühapäeva lõunal sõidavad bussid Tartusse tagasi.

Kes siin oli, tuleb ka järgmisel talvel — kui mitte muu, siis oma võimete proovimise pärast. Nii tullakse alati raskuste rõõmu juurde. *M. KALAMÄE*

3. POOLT ja VASTU

Fotol: Ülikooli alpinistid vallutasid seekord Otepää mägismaadel rohkesti tippe. Lisaks Kuutse ning Meegaste mäele alistas Anne Hiiesaar ka «Keldrimäe» (pildil keskel). Vaba langemist näitab ette Kari Raus.

Igal aastal huvitab suurmatka korraldajaid eelkõige ilm. Tänavu õnnestus ilma tellimine 101%-liselt — päike vastu, tuul tagant. Ja Eestimaa «Alpidesse» jõudes oli linna kahvanägudel otsmikul pruun-valge päevitusetriip!

Igal aastal seisame probleemi ees — kes, millal ja kuidas ajab sisse matkaraja (ainult matka ava-aastal 1960 seda muret polnud — kõik sõitsid üksmeelselt mööda liivast maanteed). Ajad raja vara — tuiskab-sajab täis, jätad 24. tunnile — kust võtta siis vajalik jõud? Tänavu oli selleks jõuks 8 meest — Lembit Atspool, Ilmar Kask, Aare Kutsar, Mati Majas, Vello Raudsepp, Toivo Sak, Jaak Sumeri ja allakirjutanu. Mehe kohta tuli keskmiselt esimest järge rajada 7 kilomeetrit.

Mõne sõnaga sportlase kohusetundest ja spordieetikast. Ajalooosakonna I kursusel õpib I järgu suusataja Toivo Kõressaar. Ka teda paluti rajagruppi. — «Aga kes siis minu eest eksami teeb?» Ometi oli sama mees meil enne Tükit järel, näol ilme, «vaadake, olen teile juba poolteist tundi sisse teinud», suus aga sõnad «...ah rada ajama... olen individuaalne matkamees, raja ajamine pole minu asi». Miks keeldus ta ka oma teaduskonna Vorbuse-matka rada sisse ajamast? Aga seepärast, et teiste valmistatud rajal esimesena kohale jõuda! Moraal — kus kasu ei saa, seal vaeva ei näe. «Individuaalseid matkamehi» oli teisigi, kes keeldusid rada ajamast põhjustel «pean koju sõitma», «puhkan suusavõistlustest», «olen haiglane», «ei suuda» jne.

Kas rada sai sirge või kõver? Kaardil tegime ta valmis joonlaua abil kriipsu vedades (sealt mõõdeti välja ka kilomeetripostid). Tegelikkus? Põhimõtteliselt me ära ei eksinudki, ainult traataiad lõid plaane sageli sassi. Põllumajandus oli Pangodi ning Tüki vahel viimase aastaga nii kõrgele järjele tõusnud, et suusamees ei pääse enam liikvelegi.

Üks saunas kuuldud ning suust suhu kuuldud jutt käib nii: «Kukkusin selle rajagrupile järeleminekuga ikka sisse küll. Just enne Otepääd astusid kõik muudkui rajalt kõrvale ning panid mind põlvini lumes kahlates vastu tõusu joostes rada ajama. Teine aasta ma enam nii rumal ei ole, et esimestele kannule lähen!»

Need agarad, kes nobeda eelregistreerimisega omandasid Kääriku peale saunaõiguse ka ööbimisvõimaluse, ei kahetse seal veedetud pühapäeva. Ideaalne suusailm hajutas linlased terveks hommikupoolikuks Sangaste linnamäe, Harimäe, Kuutse, Meegaste ja muude mägede, orgude, järvede ning metsade vahele. Mis sellest, et pühapäeva õhtuks nii mõnigi suusarada oli saapajälgi täis tallatud. Inimene õpib surmani!

Tartu—Kääriku matkamaraton, pikim omataolistest vabariigis, on ja jääb ülikooli suusarahva magnetiks. 6—8-tunnine rännak kontrollib, kas on veel tuult tiibades. Esmakordselt tänavu ületasid naised mehi massilisuses — seis jäi 188:159 naiste kasuks. Olgu tuntud pedagoogid ning teadusmehed J. Saarma perekonnaga, K. Siilivask, N. Sachris, J. Võrno, U. Palm, Ü. Lepik, F. Kudu ja paljud teised veel tulevikuski noortele maratonimatkal eeskujuks!

A. KIVISTIK

ÜLIKOOLI ESIVÕISTLUSED

suusatamises...

Kesksеks suusasündmuseks meie ülikoolis olid hiljutised murdmaasuusatamise esivõistlused. Et kõrvuti individuaalsete ning võistkondlike esikohtadega olid mängus ka pääsmed 27.—28. märtsil toimuvatele Kääriku mängudele, oli osavõtjaid seekord rohkelt.

Esimesel päeval toimunud individuaaldistantside protokoll nägi õhtuks välja nii:

NAISED 3 km,	osavõtjaid 77.		
1. E. Märtin	KKT	12.58	
2. H. Evert	AT	13.07	
3. H. Haponen	KKT	13.36	
4. E. Lõokene	KKT	13.53	
MEHED 10 km,	osavõtjaid 58.		
1. O. Kärner	MFT	34.00	
2. R. Raid	KKT	34.48	
3. J. Karu	MFT	35.25	

Tänu arvukale ning seejuures ka tugevale naiskonnale tuli esimesel päeval võitjaks Arstiteaduskond KKT ja Füüsika-Matemaatikateaduskonna ees.

Teisel päeval võisteldi teatesuusatamises. Kogu ülikooli suusavõistluste ajaloos pole kunagi nii palju teatevõistkondi osa võtnud kui tänavu: naiskondi oli 18, meeskondi 14. Parimaiks olid:

Naised 3×3 km.

1.	KKT	41.02
2.	AT I	43.26
3.	FMT I	46.20

Mehed 4×4 km

1.	MFT I	1:15.52
2.	AT I	1:16.41
3.	KKT I	1:18.37

Tänu massilisele osavõtule teisel päeval oli teatesuusatamises kokku parim üllatuslikult Ajaloo-Keeleteaduskond. Üldkokkuvõttes suutsid üle mitme aasta end kätte võtta tulevased arstid ja ülikooli esivõistlused võistkondlikult võita. Teiseks jäi Füüsika-Matemaatika-, kolmandaks Bioloogia-Geograafiateaduskond.

A. KIVISTIK

...ja võrkpallis

Algasid TRÜ teaduskondadevahelised võistlused võrkpallis. Osavõtjaiks on registreerunud kõigi teaduskondade esindused. Mängud toimuvad turniirisüsteemis. Ülikooli meistri nimele mängivad ka õppejõudude ja teenistujate naiskond ja meeskond.

Turniiri avamängus kohtusid Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Füüsika-Matemaatikateaduskonna meeskonnad. Tasavägises mängus väljusid võitjaina esimesed tagajärjega 2:1. Suuri teeneid tulevaste filoloogide ja ajaloolaste võidus oli võistkonna kaptenil, lääne filoloogia osakonna V kursuse üliõpilasel Priit Järvel.

Mängude kalender nädalavahetusel on järgmine.

Täna, 12. märtsil (Põllu tn. võimlas)

Kell 19.00. Õppejõud ja teenistujad — Bioloogia-Geograafiat. (N)
Kell 19.30. Füüsika-Matemaatikat. — Kehakultuurit. (N)
Kell 20.00. Bioloogia-Geograafiat. — Arstit. (M)
Kell 20.30. Õigus-Majandust. — Bioloogia-Geograafiat. (M)
Kell 21.00. Õigus-Mjandust. — Arstit. (M)

Laupäeval, 13. märtsil (V. Kingissepa tn. 19)

Kell 18.00. Ajaloo-Keelet. — õppejõud ja teenistujad (N)
Kell 18.30. Õigus-Majandust. — Arstit. (N)
Kell 19.00. Arstit. — Füüsika-Matemaatikat. (N)
Kell 19.30. Bioloogia-Geograafiat. — Õigus-Majandust. (N)

Pühapäeval, 14. märtsil (V. Kingissepa tn. 19)

Kell 12.00. Õigus-Majandust. — Ajaloo-Keelet. (N)
Kell 12.30. Füüsika-Matemaatikat. — Bioloogia-Geograafiat. (N)
Kell 13.00. Kehakultuurit. — Arstit. (N)
Kell 14.00. Füüsika-Matemaatikat. — Arstit. (M)
Kell 14.30. Ajaloo-Keelet. — Bioloogia-Geograafiat. (M)
Kell 15.00. Ajaloo-Keelet. — Õigus-Majandust. (M)
Kell 15.30. Õigus-Majandust. — Bioloogia-Geograafiat. (M)

Märkus: (N) — naiskond, (M) — meeskond.

Teadaanded

Agitpunktis nr 8 (Vanemuise tn. 46) toimub teisipäeval, 16. märtsil kl. 19

KOHTUMINE

Tartu Linna TSN saadikukandidaatide

E. Einistu, E. Andersoni, J. Kõlari ja A. Kangroga.

Järgneb film.

*

Kultuuritöö aktiivile toimub esmaspäeval, 15. märtsil esmakordselt ametiühinguaktiivi kooli raames laiaulatuslikum väljaõpe, teemal: «Puhkeõhtute läbiviimine, massiürituste ja massitantsude organiseerimine». Seminare toimub üldse kokku 3, mistõttu on vajalik, et neist kõigist osa võetaks. Seminare juhendab Eha Polisinski. Kuigi õppus kannab kultuuriorganisaatorite seminari nimetust, on see samavõrd mõeldud ametiühingu rühmaorganisaatoritele.

Niisiis kohtumiseni 15. märtsil kell 16 TRÜ klubis.

*

Pühapäeval, 14. märtsil algusega kell 13 toimub TRÜ kohvikus lastehommik:

LAULAME JA TANTSIME EMALE.

Ühismänge ja tantsu kõigile.

*

14. märtsil kell 16 toimub TRÜ klubis näidendi

«RAHUTUS»

etendus ja arutelu. Sissejuhatav sõnavõtt M. Undilt.

Pääse 30 kop. Tants.

Matkajad olid koos

(Algus lk-l 3.)

Tagasiteeks kulus vaid 3,5 päeva. Kokku oldi ära 3 nädalat, läbiti jalgsi 220 km ja täideti III kategooria matka nõuded.

Talvel oli Karpaatides veel üks grupp — 13 inimest. Nad sõitsid suuskadel Volovetsist Jasinjasse, umbes 205 km ja täitsid samuti III kategooria.

Suvel käis 16 inimest Koolas. Jalgsimatka pikkuseks oli umbes 150 km. Sellest geograafiaosakonna III kursuse traditsioonilisest matkast osavõtjad said pidada lumesõda päevitusrõivastes: kuigi oli 22—25° C sooja, seisid mäed lumikattes.

Kui igast matkast sai veidi räägitud, algas vastamine küsimustele.

● Milline on Karpaatide originaalseim restoran?

● Milline on Karpaatides hobuse saba soeng? jne.

Žürii küsimustele vastates tuli näiteks teada, et kassid pole ainult koduloomad, vaid ka saabaste külge seotud terashambad, mille abil saab tõusta mööda jäätunud nõlva (kui kalle on kuni 60°) ilma astmeid raiumata, et kamin ei anna alati sooja ja võib olla ka sügav vertikaalsete seintega lõhe.

Kui asimuudi järgi kellaaegki kätte saadi, selgus, et võitjaiks ja tordiomanikeks tulid geograafiaosakonna V kursuse üliõpilased. Teiseks tuli Koola grupp ja kolmandaks geograafiaosakonna II kursus.

Võib loota, et see kokkutulemine ei jää viimaseks.

M. SUURORG

RAADIOLOENGUD

Kolmapäeval, 17. märtsil

1. Eesti filoloogia I kursuse üliõpilastele prof. Paul Ariste loeng «Sõna» (I).

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» (VI).

Reedel, 19. märtsil

1. Ajaloo-osakonna üliõpilastele prof. Jaan Konksu loeng «Hiina XIX sajandi lõpul ja XX sajandi algul».

2. Saksa filoloogia II ja III kursuse üliõpilastele õpetaja Helme Tõevere loeng «Laensõnadest saksa keeles» (I).

ÜET — Autoinspektoriks!

16. märtsil kell 15 algab õppetöö Ühiskondlike Erialade Teaduskonna auto-motospordi ja ühiskondlike autoinspektorite õpperühmades. Et vastavatesse õpperühmadesse on senini registreerunud vähe üliõpilasi, siis toimub samas täiendav registreerimine. Millegipärast tunnevad üliõpilased aukartust nende erialade vastu. Tegelik töö möödunud aastal aga näitas, et selliste erialade õppimisega tulevad edukalt toime kõikide erialade üliõpilased. Mootorrattainstruktori kutse sobib eriti hästi füüsika-matemaatika pedagoogilise haru üliõpilastele, kes saavad oma põhieriala teoreetilisi teadmisi siin praktiliselt rakendada. Üle kogu vabariigi tuntakse suurt puudust mootorrattainstruktorite järele. Üliõpilased, aidake siin kaasa!

Ühiskondlikuks autoinspektoriks sobivad hästi ka filoloogid ja juristid. Filoloogid rakendatakse tegevusse liiklusalases propagandas, juristid aga diskvalifikatsioonikomisjonides, kus nad omandavad tööks väärtuslikke praktilisi teadmisi.

Õpperühmade tööst saavad osa võtta need üliõpilased, kes omavad mootorratturi- või autojuhilubasid. Seega oodatakse eriti neid üliõpilasi, kes eelmistel õppeaastatel lõpetasid auto-motokabineti juures auto- või mootorrattakursused. Neile, kellel juhiluba puudub, võimaldatakse auto- või mootorrattakursustest osa võtta eelisjärjekorras.

Kõigil soovijatel koguneda kell 15 Kingissepa tn. 19 (III korrus, aud. 1).

KODU-UURIJAD!

Esmaspäeval, 15. märtsil kell 17 esineb Vanemuise tn. 46 aud. 139 (III korrus) ENSV TA kodu-uurimiskomisjoni sekretär sm. E. Maaring.

REPORTERID-KIRJASAATJAD!

Neljapäeval, 18. märtsil kell 18 on reporterite-kirjasaatjate õppustest osavõtjate kokkutulek.

TURISMIINSTRUKTORID!

Õppused on esmaspäeviti kell 19 hügieeniauditooriumis (Vanemuise tn. 46).

RAAMATUKOGUHOIDJATE

õpperühma järgmine õppus on 16. märtsil kell 18 TRÜ Teaduslikus Raamatukogus.

LOODUSKAITSE ÕPPERÜHM!

Järgmine õppus on reedel, 19. märtsil kell 20 suures geograafiaauditooriumis (Vanemuise tn. 46).

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased Maie Kalamäe ja Tiina Alla.

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2075. MB 00289

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Reedel, 19. märtsil 1965

Nr. 7 (617) XVIII aastakäik

INTERVJUU

Tähtaeg läheneb

Seoses esseede ja kirjanduskriitiliste artiklite võistluse väljakuulutamisega (juhendit vt. meie ajalehe 5. märtsi numbrist), pöördusime lähemate selgituste saamiseks ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi esimehe J. Põldmäe poole.

● **Kuidas tekkis sellise võistluse mõte?**

Sisseastumiskirjandid kinnitavad, et suur hulk andekaid sulemehi asub õppima loodusteadusi, mitte aga filoloogiat. On kahju, kui nende võimed lihtsalt maha jooksevad ega leia rakendamist. Omaloomingu võistlused, nagu kinnitavad varasemad kogemused, kujuneksid Noorte Autorite Koondise liikmete (selliseid on ülikoolis ligi kümmekond) omavaheliseks duelliks, milles teistel oleks vähe kaasa rääkida. Arvustamisel võib aga iga parasjagu erudeeritud inimene sõnakese sekka poetada, eriti oma erialast (näiteks L. Metsari «Päikesevankri» analüüs ajaloolase pilguga ja praeguste üliõpilaste probleemid). Organiseerijate sooviks ongi eeskätt mittefiloloogide ja kaugõppijate kaasatõmbamine. Umbes sellistest kaalutlustest lähtus ÜTÜ nõukogu, kui tal leidus vaba rahasumma, ja võistlus kuulutatigi välja.

● **Millisel aadressil tuleb tööd esitada ja kuidas kujundatakse žürii?**

Juhendis on esimesele küsimusele vastus tõepoolest võlgu jäänud. Tööd tuleb saata või tuua TRÜ ajalehe toimetusse, kellele jääb ka avaldamise eesõigus. Žürii otsustati moodustada järgmise põhimõtte alusel: esimehe määrab ÜTÜ nõukogu, liikmeteks on üks eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri õppejõud, üks kirjandusringi liige, üks õppejõud Füüsika-Matemaatikateaduskonnast ja üks üliõpilane Arsti- või Bioloogia-Geograafiateaduskonnast. Nagu näete, on lähtutud väga demokraatlikust printsiibist: filoloogе on 5 liikme seas ainult 2. Täpsem teade žürii koosseisu kohta avaldatakse hiljem.

● **Kuidas on lugu auhindadega?**

Auhindade suurus on 50, 30 ja 20 rubla. Võistlus on anonüümne, seetõttu tuleb esitada varem avaldamata töid. Kui aga võistluse tase osutub nõrgaks, antakse auhinnad parimaile 1965. a. meie ajalehes või vabariiklikus ajakirjanduses ilmunud kirjanduslikele artiklitele, mille autoreiks on TRÜ üliõpilased.

Võistlusest meie ülikoolis

Esmaspäeval olid ülikooli aulas koos ametiühinguaktivistid. Toimus TRÜ ametiühingukonverents, kus arutati küsimust võistlusest TRÜ-s.

Võistlus ja kommunistliku töö liikumine on ülikoolis juba korduvalt kõneaineks ja arutlusobjektiks olnud. Kuid nagu ütles NLKP ajaloo kateedri õppejõud K. Koger, kes tegi põhiettekande, võib seda pidada probleemiks, mille kohta kehtib vanasõna «seitse korda mõõda, üks kord lõika». Seepärast esitati vaagimiseks järgmised seisukohad.

Kui jälgida kogu meie ülikooli elu, torkab silma teatud ühekülgne areng. Näiteks püütakse üliõpilastele õppetöös võimalikult palju fakte anda, mõtlemata samal ajal üliõpilaste tööoskuste ja kogemuste igakülgsele arendamisele. Teiselt poolt võtavad üliõpilased vähe osa tähtsate küsimuste lahendamisest. Samal ajal nurisetakse tihti ülikooli astujate maailmavaatelise piiratuse, silmaringi kitsuse jne. üle. Kuid needsamad sisseastujad on ju ülikooli enese kasvandike kasvandikud!

Et parandada senist olukorda, peaks edaspidi tõmbama kriipsu peale ühekülgsusele, suurendama kollektiivi ja kollektiivsuse, eriti üliõpilaskollektiivide osa ülikooli elus. Kas poleks otstarbekas asuda selleks välja selgitama eesrindlikke kollektiive ja üldistama nende kogemusi? Kõige positiivse õhutamiseks tuleb kasutada mitmesuguseid meetodeid ja sealhulgas ka võistlust. Kollektiivid, kes oskavad ja tahavad tõeliselt hästi töötada, väärivad ka maksimaalselt soodustusi.

Eesrindlike kursuste hindamisel võiks aluseks olla:

● võrdlus teiste kollektiividega,

● võrdlus iseendaga (arvestades eelmist taset).

Mis puutub võrdlusse, siis siin tuleks arvestada vähemalt järgmisi komponente:

1) üliõpilaste teadusliku maailmavaate formeerumine, nende teadmised ja praktilised oskused (siin ei tohi langeda äärmusse — võtta aluseks ainult hindeid, eksamisessioonide tulemusi);

2) kutsealane aktiivsus (ÜTÜ, oma teadusala propageerimine);

3) ühiskondlik aktiivsus;

4) esteetiline areng ja enesekasvatus;

5) kehakultuur;

6) üldine kultuuritase (pole sugugi ükskõik, kuidas meie üliõpilased elavad ühiselamutes, kuidas nad kältuvad näiteks «Tempos»).

Kuidas lülituda liikumisse? Ei tohi ega saa kohustada ühtki kollektiivi võistlusest osa võtma. Aluseks peab olema kursuse soov. Kui kollektiiv on otsustanud liikumisse lülituda, tuleb asi põhjalikult läbi kaaluda, määrata orientiirid. Igasugune liialdamine propagandatööga ilma sisulise tegevuseta on kahjulik.

Tõsist täiustamist vajab üliõpilaselu juhtimine. Näiteks kursuse ametiühingu grupiorganisaator on jäänud täiesti tagaplaanile — kogub vaid liikmemakse ja esitab vahel aruandeid. Edaspidi tuleb ametiühingu grupiorganisaatorite osatähtsust otsustavalt tõsta. Nad peavad osa võtma kõigi tähtsate küsimuste arutamisest, juhtimisest, kontrollist ja vastutama oma kollektiivi ees. Kursuse aktiiv peaks koosnema vähemalt järgmistest aktivistidest: komsomoli-, ametiühingu-, kultuuri- ja spordiorganisaator. Nende ülesanded tuleb edaspidi täpselt piiritleda, spetsialiseerida — igaüks vastutagu kindla töölõigu eest.

On väljaspool igasugust kahtlust, et võistlus esineb kõikides meie kollektiivides, ainult me ei tunne alati selle mehhanismi. Tulevased üliõpilaskandidaadid võistlevad juba *alma materisse* astudes. Võistlus sünnitabki meis suurel hulgal eluenergiat. On vaja ainult seda oskuslikult kasutada. suunata. Võistlus on ainult siis võistlus, kui ta on avalik. Et võistlus tekiks ja areneks, on teda vaja võrrelda, kusjuures tulemused peavad alati nähtaval olema.

Senisest teisiti on vaja läheneda stiimulitele. Suuremat tähelepanu peaks pöörama materiaalsele stimuleerimisele (paremate kursustele võimaldada kõrgem stipendiumiprotsent, paremad kohad ühiselamus, eelistada neid ametiühingusummade määramisel). Igasuguste autasustamiste, nimeliste stipendiumide jne. kandidaadid tuleb samuti esitada alt üles, arutades neid kõigepealt õpperühmades. Kiituste ja laituste paindlik süsteem vajab ellurakendamist ka teaduskondade tasemel. Peab muutuma ülikooli ajalehe osa parimate esiletõstmisel.

Lõpuks kommunistliku töö kollektiivi nimetus. Näib, et nimetuse eest ei ole õige, ei saa võistelda, nii nagu ei saa võistelda Nõukogude Liidu kangelase nimetuse eest. Kommunistliku töö kollektiivi nimetuse võib anda ainult parimatele tunnustuseks juba tehtud töö eest. Tuleb ka näidata, mille eest see konkreetselt anti (aasta äramärkimisega). Seda ei tule võtta kui aadlitiitlit, mis antakse eluajaks, sest vastasel juhul seisab kollektiiv küsimuse ees: «Mille eest võidelda edasi?», võivad tekkida loorberitel puhkamise meeleolud. Sellise kõrge tunnustuse säilitamine vajab edasisi tegusid, vajab kinnitamist.

(Järg lk-l 2.)

ÜTÜ

AVADA AJALOO LEHEKÜLG

MEIE ÜLIKOOLI ÜTÜ NÕUKOGULE SAABUS JÄRGMINE KIRI, MILLES TARTU VABASTAMISEST OSAVÕTNUD NÕUKOGUDE ARMEE KAPTEN PALUB ÜLIÕPILASTEL AIDATA AVADA SEDA AJALOO LEHEKÜLGE.

Praegu valmistub meie maa tähistama suure võidu 20. aastapäeva. Iga päev avanevad üha uued ja uued leheküljed nõukogude sõdurite kangelastegudest Suure Isamaasõja lahinguväljadel. Tahan jutustada 282. kahurväediviisi kangelasteost Tartu lähistel.

23. augustil 1944 tungis grupp selle diviisi kahurväelasi lahingu ajal fašistide tagalasse, et rünnata vaenlast selja tagant. Kahjuks on möödunud liiga palju aega, et veel täpselt nimetada sündmuste kohta, see oli aga üsna Tartu külje all. Umbes keskpäeval ilmus suur rühm vaenlasi meie kahurväelaste silmapiirile: sakslased grupeerusid ümber. Lasksime neil tulla 600—800 m kaugusele ja avasime võimsa kahuritule. Vaenlane sagis abitult mööda põldu, kaotades palju langenutena. Peagi aga olime sunnitud katkestama tulistamise, sest sakslased kutsusid välja lennuväe, meil aga oli laskemoon lõpukorral.

Teinud oma töö, hakkasime minema omade juurde. Sel päeval mõistatasime ära sakslaste signaali — valgete rakettide seeria. Mitu korda tahtsid vaenlase pommituslennukid meid rünnata, kuid me signaliseerisime iga kord valgete rakettidega. Alles rakettide lõppedes ründas lennuvägi meid ühes talus Tartu lähedal, kus mitmed said haavata, ka vanemleitnant Sergei Ivanovitš Karpov ja mina.

Mulle tundub, et teil, noortel ja energilistel inimestel, ei ole raske avada seda lehekülge Suure Isamaasõja ajaloost. Oleks huvitav, kui leiaksite üles selle lahingu koha, kohalikud elanikud, kes olid selle lahingu tunnistajateks, ja kirjeldaksite detailselt lahingu kulgu. On võimalik üles leida ka sellest lahingust osavõtjaid, need on 872. laskurpolgu ja 282. laskurdiviisi kahurväelased. Lahing oli 23. augustil 1944. a.

J. S. DJATŠENKO,
endine 872. laskurpolgu kahurväe ülem

● Ülehomme läheme kõik valima ●

Esimesel kevadpäeval

20. märts on pööripäev. Kevad algab kell 23.05.

21. märts, valimispäev, on esimene kevadpäev. Kell kuus kõlavad raadiost pidulikud kellalöögid ja avanevad valimisjaoskondade uksed. Valimiskomisjonid on juba kohal ja võtavad vastu esimesi valijaid. Väljas polegi pime, kuigi päike tõuseb alles kell 7.21. Täiskuu valgustab karget kevadhommikut.

Uue-Tiigi tütarlapsed seavad sammud sakilise ja tornilise Tervishoiutöötajate Maja poole Tiigi tn. 11, Vana-Tiigi pere aga tõttab uusimasse kultuurihoonesse — Raudteeklubisse H. Heidemanni tänavas.

Mõlema Pälsoni tn. ühiselamu rahvas aga valib Vanemuise tn. 46, kus nii tihti on tulnud loenguid kuulata.

Küllap poisid pole unustanud, et nende kandidaadiks on oma maja inimene, Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Jaak Kaarma.

Pärast hääletamist on aga aega kontsertide külastamiseks ja filmide vaatamiseks. Kõige kibedam on muidugi neil, kes ise sel päeval valijatele kontserte annavad ja kuigi agitaatoritel on sel päeval käed-jalad tööd täis, on nad kindlasti varasemate valijate hulgas.

Neil aga, kes peavad kuhugi ära sõitma, tuleb veel reedel ja laupäeval oma valimisjaoskonnast välja võtta hääletamistõend, millega saab valida ükskõik millises valimisjaoskonnas.

Küllap enamik valijaid on juba hääletanud, kui kell 19.37 horisondi taha pugeva päikeseketta viimane triip võib lausuda, et täna oli päev ööst tervelt 16 minuti võrra pikem. Valimisjaoskondades on siis päevane sagin vaibunud, ainult komisjoni valveliikmed ootavad veel südaööni neid, kes saabuvad teelt või töölt.

Raamatukogu konverents

25. ja 26. märtsil toimub TRÜ Teadusliku Raamatukogu teaduslik konverents, mis on esimene raamatukogu ajaloos.

Neljapäeval algusega kell 11 seoses teadusliku perioodika ilmumahakkamise 300 aasta juubeliga tuleb TRÜ nõukogu saalis ettekandmisele vanemraamatukoguhoidja L. Kilgi uurimus «Vanimad teaduslikud ajakirjad TRÜ Teaduslikus Raamatukogus». Samal päeval käsitleb osakonnajuhataja R. Parmas Teadusliku Raamatukogu fondide komplekteerimist XIX saj. teisel poolel ja XX saj. algul, sektorijuhataja L. Alver analüüsib Teadusliku Raamatukogu ja Saksa DV Teaduste Akadeemia publikatsioonide vahetust.

Reedel, 26. märtsil on Teaduslik Raamatukogu sanitaarpäeva tõttu suletud ja seepärast toimub konverents Toomel lugemissaalis algusega kell 10. Teaduslike ja pedagoogiliste kollektiivide bibliograafiate koostamise probleeme vaevad oma ettekandes bibliograaf M. Kümnik, peabibliograaf A. Pärnakivi ja bibliograaf E. Saarmaa. Uudiskirjanduse tutvustamist raamatukogudes ja sellega seoses olevaid probleeme käsitleb vanemraamatukoguhoidja S. Nilson. Sm. K. Noodla ettekande teemaks on «Bibliograafiaalaste teadmiste levitamine Tartus».

Ootame kõigi huviliste arvukat ja aktiivset osavõttu konverentsist ja ettekannetele järgnevast arutelust. Raamatukogutöötajale on nimetatud konverents esimeseks sammuks teadusliku töö tegemise vaevarikkal teel. Raske oli seda sammu teha igapäevase töö kõrval veel raamatukogu ette kerkinud mitmete erakordsete ülesannete tõttu (ülekoormuse likvideerimine, remont jne.) Loodame, et edaspidi muutub teaduslike konverentside pidamine raamatukogu iga-aastaseks traditsiooniks.

TEISIPÄEVA ÕHTUL

...olid kunstikabineti ruumid pimedad ja need, keda seal muidu joonistuslaua või potikedra taga oleks võinud kohata, istusid kohviku piljardisaalis. Ülikooli kunstirahvas kohtus bioloog J. Eilartiga.

Saaremaa oli jutu teemaks, sest sellega on seotud meie kevadised matkaplaanid. Ja sellepärast oli eriti huvitav kuulda saare loodusest, vaatamisväärsustest, kultuuritegelastest.

Jääb siis üle oodata maikuud, mil saame oma silmaga näha Kuressaare lossi ja ronida Viidumäele.

M. RAIDMA

Üliõpilaste Looduskaitseringist

loe lk. 3!

Kirjanik Erni Krusten annab uutele ringi liikmetele märke kätte.

ÜTÜ

MILLISED ON PERSPEKTIIVID?

Ajaloo-Keeleteaduskonna ÜTÜ, komsomoli- ja ametiühingubüroo ühisel nõupidamisel kuulati ringide juhatajate informatsiooni ettevalmistustöödest ÜTÜ konverentsiks. Peatuti ringide töös esinenud saavutustel ja kitsaskohtadel.

● *Eesti keele ring* esitab konverentsil 6 ettekannet, auhinnatöid valmib 3. Ühiseid koosolekuid on peetud vene keele ringiga, plaanis on ühine üritus ajaloolastega. Ka koolides on esinetud 4 korral. Ringi tööst osavõtjaid võiks olla aga rohkem.

● *Eesti kirjanduse ringi* tööd on takistanud pikk pedagoogiline praktika ja IV kursuse raske talvine eksamisessioon. Liikmeid on vähe. Saavutuseks võib pidada kriitikasektsiooni loomist. Edukalt esinesid ringi liikmed koolides seoses E. Vilde juubeliga, peeti üle kahekümne loengu. Konverentsil esitatakse 7 ettekannet, valmib üks auhinnatöö. Aprillis antakse trükki ringi tööde kogumik.

● *Vene keele ring* teeb 8 ettekannet. Huvitavamaks oli külalisprofessori Maslovi esinemine novembris. Plaanis on lingvistikaõhtu koos eesti ja lääne filoloogidega.

● *Vene kirjanduse ring* organiseeris «väikese filoloogiateaduskonna» keskkooliõpilastele. Sellele ringile saabub kõige arvukamalt külalisesinejaid Riiast, Pihkvast, Gorkist, Voronežist. Auhinnatöid on kolm.

● *Võõrkeelte ring* esitab konverentsil 11 tööd, auhinnatöid kaks.

● *Väliskirjanduse ring* tuleb välja 8 ettekandega.

● *Ajalooringi* liikmed sõidavad Mahatškalasse (2 arheoloogi ja 1 etnograaf), Tartusse aga saabub 4 külalist. Ringi liikmed esinevad 4 ettekandega. Populaarteaduslikul alal on sisustatud AÜN Tartu Kultuurihoones kaks lektooriumi. Varsti ilmub üliõpilastööde II kogumik.

● *Pedagoogikaring* peab konverentsil 8 ettekannet, auhinnatöid valmib 3. Enamik töödest on kollektiivsed.

Ees seisab ühisüritus kirjandusringiga — diskussioon «Kuidas tänapäeva keskkool rahuldab humanitaaralaste huvidega õpilasi». Osavõtt ringi tööst on elav.

● *Psühholoogiaringi* liikmed esitavad 4 tööd, auhinnatöid valmib kaks. Ringi viis liiget on esinenud populaarteaduslike ettekannetega.

Seega kulgeb konverentsi ettevalmistamine edukalt. Nõupidamisel avaldati mõtet, et on vaja tihedamat sidet koolide vastavate ringidega. Keeleringides tuleks rohkem tegelda tõlkimisküsimustega. Kirjandusring peaks korraldama ühiselamutes huvitavaid kirjandusõhtuid.

ÜTÜ nõukogu esimees sm. U. Siimann märkis, et tuleks leida senisest enam uusi töövorme ja meetodeid. Samuti tuleks kasutada rohkem ülikooli ajalehte ringide töö propageerimisel.

A. KALDA

Geneetikaringis

oli esmaspäeval järjekordne töökoosolek. Seekord oli käsil tõsisem töö — RNH isoleerimine odraidude embrüonaalsest kasvutsoonist. Pärast sobivas arengufaasis materjali kogumist võis asuda tööle.

RNH isoleerimiseks kasutati kateedris taimsele materjalile kohandatud fenoolset meetodit. Seekordne kokkutulemine oligi kavandatud nimetatud metoodika demonstreerimiseks ja õpetamiseks noortele geneetikutele. «Õppejõududeks» olid IV kursuse üliõpilased, kes juba poolteist aastat olid selle töö kallal jõudu katsunud. Pärilikkuse aine «tootmisprotsess» nägi I kursuse üliõpilase pilgu läbi välja järgmiselt: külmutusblokis loksus mingi imelik riistapuu. Tema rütm haaras meid nii kaasa, et unustasime ümbritseva maailma.

Mitmetunnise ootamise järel nägime oma kätetöö vilja — kaduvväikest hulka RNH-d suure tsentrifuugklaasi haigutavas tühjuses. Lahing odraidudega oli võidetud. Mitmetunnist ooteaega ei lasknud me kaotsi minna. Äsja Moskvast naasnud kateedrijuhataja Ü. Pavel rääkis meile viimastest uudistest geneetikamaailmas.

J. TÕNISSON,
bioloogiaosakonna I k. üliõpilane

Hommikul matemaatilise analüüsi loengul ei alustanud õppejõud mitte osamurdude integreerimisega, vaid hoopis:
«Lugupeetud daamid...»
Ja ka esimese kursuse matemaatikud-noormehed ise olid salapärased ning valutasid südant, sest...
Kell kuus sama päeva õhtul poleks tüdrukud poisse küll kuidagi ära tundnud. Poistest olid perenaised saanud. Jaak puhastas heeringaid, Ants määris võileibu, Jaan õiendas lihamasinaga, aga Peeter... Tema küpsetas vahvleid ja kõrvetas neist ainult kaks tükki ära.
Ning kui tüdrukutele valmistehtu lõpuks degusteerimiseks anti, jäid viimased poiste kätetööga rahule. Eriti hinnas oli Peetri «toodang». Suurt heameelt valmistasid neidudele ka kingituseks saadud jonnipunnid.
Kui kell oli kaksteist pauku löönud, kõhatasid piduperemehed tähendusrikkalt. See oli märgiks, et lust on lõppenud ning tüdrukutel ei jäänud muud üle, kui hakata nõusid pesema.

A. RIISENI tekst ja fotod

KOMSOMOLIKROONIKAT

Täna toimub ELKNÜ TRÜ Komitee järjekordne istung. Arutatakse üliõpilaste suvetööde organiseerimise ja 1965. aasta suvetööde staabi moodustamise küsimusi ning kuulatakse ära büroo liikme H. Merzini ettekanne tööst ajakirjandusega komsomoligruppides.

*

ELKNÜ TRÜ Komitee arutas hiljuti Ajaloo-Keeleteaduskonna vene filoloogia osakonna komsomolialgorganisatsiooni tööd. Et vene filoloogia osakonna komsomolialgorganisatsioon ei ole suutnud toime tulla õppedistsipliini kindlustamisega ega ka loengutelt, praktikumidelt ja seminaridelt puudumiste asjaliku arutamisega, otsustas ELKNÜ TRÜ Komitee büroo vene filoloogia osakonna komsomoligruppidelt ära võtta õiguse teostada kontrolli puudumiste üle. Edaspidi kontrollitakse täie rangusega administratiivkorras.

Võistlusest...

(Algus lk-l 1.)

Õppejõudude osa käsitles oma sõnavõtus sm. H. Liimets. Raskemaks küsimuseks on kollektiivide võrdlemine, sest tegemist on eri aladega, tulemused ei allu sageli konkreetsele mõõtmisele.

Mingisugune võistluse element on teaduskondade ja kateedrite töös alati olnud (missugune teaduskond läheb kõige ees mai- või oktoobridemonstratsioonil). Ainult siin pole kunagi laiemale üldsusele teatavaks tehtud, mille poolest see või teine kateeder või teaduskond oli teistest parem.

Võiks võrrelda, mida üksikud kollektiivid on andnud üleliidulises ulatuses. Hästi on võrreldav üliõpilaste varustamine õppevahenditega.

Õppejõudude juures tuleb tingimata käsitleda niisugust külge, nagu üliõpilaste kasvatamine. On ju hea, kui inimene on täielikult süvenenud oma teaduslikku probleemi, aga kes hoolitseb järelkasvu eest, kui ta seejuures ei välju üldse oma kabinetist või laboratooriumist.

Üliõpilane L. Koskel inglise filoloogia osakonna IV kursuselt ütles, et üheks tähtsamaks küljeks meie eesrindlaste liikumises on kollektiivi kujundamine... Pärast nimetuse saamist ei näinud me enam uut sihti, jäi püsida vaid saavutatu kõrgusel.

TRÜ ametiühingukomitee esimees sm. K. Indre lausus:

«Me peame kõik tegema selleks, et ülikoolist väljuksid mitte lihtsalt juristid, õpetajad, teadlased, vaid inimesed, kes suhtuvad loovalt oma töösse.

Ülikoolis on vähe häid traditsioone (just kursustel). Vaja oleks üliõpilaste sidemeid vanema põlvega.

Loomulikult ei tohi liikumine olla formaalne, on vaja teaduslikku analüüsi.»

Prof. F. Klement: «Kollektiivil ja võistlusel on suur jõud. Teda on vaja oskuslikult kasvatada. Kui teadlane võtab oma kollektiivis kohustuse (näiteks kaitsta teatud tähtajaks väitekiri), siis mobiliseerib see teda hoopis rohkemaks, kui ta võib-olla ilma selleta suuteline oleks. Eesmärk peab olema mitte ainult üksikisikul, vaid kogu kollektiivil.» Ülalöeldu tõestuseks esitas rektor hulgaliselt fakte isiklikest kogemustest, endistest kursuse- ja komsomolikollektiividest.

«Tartu ülikoolil,» jätkas rektor, «on hea nimi mitte ainult Nõukogude Liidus, vaid ka välismaal. Sellepärast ei tohi me välja lasta nõrku spetsialiste, mis teeks häbi kogu ülikooli nimele. Me peame alati ja kõikjal olema oma ülikooli väärikateks esindajateks.»

Kokkuvõtvat dokumenti ei esitatud. Delegaatidel soovitati tõstatatud mõtete üle edasi mõelda ja arutada. Ka ajalehe veerud on avatud igaühele, kellel on, mida öelda.

T. TALLO

Külalised keskkoolist

Meie klubi möödunud-pühapäevasteks külalisteks olid Tartu keskkoolide vanemate klasside õpilased. Jälgiti leedu kirjaniku Kazys Saja näidendi «Rahutus» etendust. Järgnes ühine arutelu.

Kohtumise avas M. Unt.

Probleeme kerkis üles palju, vaidlus oli elav.

Kes on Rimas? Kas ta on näidendi peategelane või polegi antud teoses kangelast? Miks pole Rimasel koolis sõpru?

Ühed arvasid, et Rimas ei paku midagi uut, teised — vastupidi. Põhiliselt vaieldi küsimuste üle, mida tõstis üles näidend ise. Tema uudsuse üle peavad vaatajad ise otsustama. Olgu öeldud, et kolm esimest etendust on möödunud menukalt.

Nappide sõnadega, kuid üksmeelselt kiideti lavastust ja mängu. Tõepoolest, tunne oli nagu päris teatris. Suure töö on teinud ENSV rahvakunstnik Ellen Liiger lavastajana. Selgus, väljapeetus, maitsekus — nende sõnadega võiks iseloomustada saavutatut. Tükk jõuti välja tuua küllaltki lühikese ajaga.

Sõnasõda puhkes näidendi «tvisti-pildi» üle. Arvamusi oli nii poolt kui vastu, kuid lõpuks otsustati, et hääletusega seda siiski lahendada ei saa.

Janina. Milline vahekord on sellel hiljuti keskkooli lõpetanud restoraniettekandjal Rimase isa Tautrimasega? Kuidas lahendada seda osa? Mida ta taotleb?

Armalis — omamoodi ühepäevaliblikas, kelle saatus kujuneb traagiliseks küll nähtavasti dramaturgilistel kaalutlustel, kuid just siitpeale hakkab mõtlema oma elu üle Janina.

Arvult teisel etendusel tundus rabedana 3. pilt, millestki nagu jäi vajaka. Äsja nähtud etendusel see enam nii tugevasti tunda ei andnud. 4. pilt, sellisena nagu ta praegu on, õigustab end täielikult, kuid vaielda selle üle võib. Lavastada võib seda vist täpselt niipaljudes variantides, kuipalju on eriilmelisi lavastajaid.

Viimases pildis on oht kalduda sentimentaalsusesse, kuid siiani on osatäitjad seda vältinud.

Selgepiirilised ja hea tunnetusega olid mängitud R. Nõvandi Tautrimas, Kalju Haani Kedainis ja Ants Viigi Raudys.

Noorte osatäitjatest tahaks esmajoones rääkida E. Kraudist (Rimas) ja J. Baturskist (Paulius). E. Kraut lahendab oma osa usutavalt ja sümpaatselt, sisemise rahu ja kindlusega; ilma languseta viib ta oma osa lõpuni välja. Ja sugugi mitte hinnaalanduse kauplemiseks pole mainitud, et see oli E. Kraudi esimene tõsisem esinemine.

J. Baturski tundub olevat ise temperamentne ja see kandub kenasti ka rolli.

Mari Kirsipuu ja Anu Haldre on veel selgesti meeles Lorca «Bernarda Alba majast». Kas põhjus on eelmise tüki toredas osatäitmises või milleski muus, kuid Birutena tundub M. Kirsipuu veidi kahvatuna. Tasuks mõelda just stseenile Rimasega laternaposti all. Anu Haldre mängib Bronet toredasti, avab nüansirikkalt tema karakteri.

Särtsakas ja poisikeselik on Merike Roop Algiukasena.

Hugo Leivol (Zigmas) tuleks mõelda teksti paremale edasiandmisele, osa teksti läks kaduma (miskipärast undas etenduse ajal ventilaator), muidu see kuju meeldis.

Janinat kehastavad Milvi Müürsepp ja Aime Saul. Müürsepp mängib soojemalt, tagasihoidlikumalt, Aime Saul aga koketsemalt, tugevamates värvides.

Elmar Talviste Armalisena tundub usutav, kuid kas pole liialt rõhutatud tema eestvedaja funktsiooni IV pildis?

Ülejäänud tegelastele pole autor palju andnud. Osatäitjad püüdsid anda oma parima.

H. TAMMISTU

Stseen «Rahutuse» lavastusest.

TRÜ ametiühingukomitees

8. märtsil oli koos ülikooli ametiühingukomitee. Päevakorras oli kolm küsimust: kitsaskohtadest kateedrite raamatukogude töös, kehakultuuri- ja sporditöö juhtimise süsteemist ning olukorrast klubis.

Ettekandega kateedrite raamatukogude kohta esines sm. V. Luigaleht TRÜ Majandusteaduskonnast.

H. Elken (võimlemise kateedrist) rääkis kehakultuuri- ja sporditööst. Puuduseks on paralleelne juhtimine. Ühe ja sama ürituse eest vastutavad mitu inimest, toimunu pannakse «linnukesena» kirja mitmes organisatsioonis. On vaja, et teaduskondades vastutataks üks kindel inimene kogu sporditöö eest. Puudutati ka Vellavere ja Kääriku kasutamist. Et Kääriku on muutumas üleliidulise tähtsusega treeningbaasiks, tuleb mõelda Vellavere korrastamisele, et sellest saaks täisväärtuslik puhke- ja spordibaas.

Nagu selgus revisjonikomisjoni ettekandest, valitseb klubis halb olukord inventari (rekvisiidid, mööbel jne.) hooldamisel. Klubi juhataja E. Kabrits seletas, et süüdi on üliõpilaste vastutustundetu suhtumine.

Kontsertbrigaadid, KVN võistkondade liikmed jt. võtavad välja neile vajalikud esemed, aga ei muretse korraliku tagastamise pärast.

Sm. T. Sokk tegi ettepaneku korrastada klubi aed ja sealne tantsupõrand, et neid oleks võimalik suvel kasutada.

Haldusprorektor V. Simm ütles, et üliõpilaste nõrk vastutustunne materiaalsete väärtuste hoidmise eest ei väljendu ainult suhtumises klubi varasse, vaid seda võib näha ka ühiselamutes. Ametiühingu ülesanne oleks just üliõpilaste kasvatamine. Klubi juhatuselt tuleb aga nõuda paremat kontrolli nende hoolde usaldatud varade säilitamise eest.

Ametiühingukomitee esimees K. Indre märkis, et seekord kalduti klubist rääkides liigselt majanduslikesse küsimustesse. Edaspidi tuleb komiteel rohkem tegelda klubi töö sisulise küljega.

T. TÖLL

JÕUTI KOOLIPOISIIKKA

Nädalavahetusel pühitses Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering oma seitsmendat aastapäeva. Selle tähistamiseks korraldati teaduslik konverents.

Avasõnaga esines meie ringi teaduslik juhendaja Jaan Eilart, kes meenutas lühidalt ringi asutamist, esimest presidenti ja aktiivset ringi asutajat Leonhard Jaansoni, ning puudutas muuhulgas ka ringi tähtsust noorte loodushuviliste kasvatamisel.

Pärast seda kuulati ära viis ettekannet.

Metsamajanduse osakonna IV kursuse üliõpilane Uno Elmsaar kandis ette oma töö «Peipsi põhjaranniku metsade kujundamisest puhkemaastikuks». Ta andis kõigepealt ülevaate puhkemaastiku metsadest kui erilisest metsakategooriast üldse, tõi välja põhjused, mis räägivad Peipsi põhjakalda puhkemaastikuks muutmise kasuks ja esitas täieliku programmi ümberkorraldustest, mis selleks tuleb teha. Tööd oli tehtud tublisti — uuritud kohapealset mullastikku, veerežiimi, metsatüüpe ja muid vajalikke tingimusi.

Järgmisena rääkis Viidumäe Riikliku Looduskaitseala juhataja meie lõpetanu Mari Reitalu «Tagamõisa botaanilise keeluala taimestikust». Ta näitas, miks antud ala keelualaks muudeti ning andis täieliku pildi sealseist kuulsaist Saaremaa puisniitudest. Põhjalikule tööle lisandusid veel head oraatorivõimed, mis tagas ettekande kujunemise konverentsil menukamaks.

Kolmandaks oli ettekanne geograafiaosakonna III kursuse üliõpilaselt Helve Remmelilt. Ta rääkis meie kõige suuremast (9900 ha) ja kõige nooremast maastikulisest keelualast — Vooremaast. Kirjeldas seda kogu maailmas kujunemiselt ainulaadset ala, märkis ära tööd tema kaitseks ja andis põgusa ülevaate Vooremaa tekkest mannerjää liikumise tulemusena. Puudutas ka rahvapärimuslikku tähtsust, mis seoses Kalevipoja muistenditega oli lisaks geoloogilisele haruldusele teiseks tema kaitse alla võtmise põhjuseks.

Järgnes ettekanne meie põlevkivibasseinis töötavalt lõpetanult Maie Mendikult, kes rääkis Kurtna järvedest ja nende ümbruse kasutamisest põlevkivibasseini elanike puhkuse veetmise paigana. On ju kohalik tuhamägedeümbrine loodus muudetud peaaegu surnud maastikuks, mistõttu on looduslikult kaunite kohtade külastamine eriti vajalik. Peale maastiku põhjaliku kirjelduse käsitleti ka ümberkorraldusi, et antud ala muuta puhke otstarbel paremini kasutatavaks.

Viimane ettekanne oli agronoomiaosakonna IV kursuse üliõpilaselt Vilja Okasmetsalt: «Ülevaade A. Kurvitsa looduskaitse all olevast selektsiooniaia kujunemisest». Töös kirjeldati A. Kurvitsa poolt aretatud paremaid sorte, nende omadusi ning saamislugu. Nagu ettekandja ise ütles, ei käsitlenud töö kõiki vajalikke sorte, kuid uurimuste jätkumine laseb loota, et sellest kujuneb väärtuslik dokument aretaja töö kohta.

Pärast teaduslikke ettekandeid kuulati ära ringi presidendi Jüri Jagomäe aruanne. Tehtud oli tublisti, kuid ei jäetud mainimata ka üksikuid puudusi, mille arvestamine võimaldab edaspidist tegevust veelgi paremale järjele seada. Eks ütleb ju vanasõnagi, et vigadest õpitakse.

Kuulutati välja ka ringi esimese esimehe L. Jaansoni nimelise preemia saajad, kes seejärel selle preemia esimeste laureaatidena läksid süütama küünlaid tema kalmul. Preemia antakse parimate tööde eest maastike planeerimisel ja looduskaitsealaste uurimiste valdkonnas. Esimesteks selle preemia väärilisteks tunnistati M. Reitalu ja U. Elmsaar.

Konverentsi lõpul kinnitas ringi auliige Eesti NSV teeneline kirjanik Erni Krusten aktiivsemate noortele liikmekandidaatidele rinda luuderohulehekujulise märgi — meie ringi põhimõtete sümboli. Seeläbi olid nad tunnistatud täisõiguslikeks ringi liikmeteks.

Eesti NSV Looduskaitse ja Metsamajanduse Peavalitsuse esindaja andis ka president J. Jagomäele ja asepresident T. Muugale kätte autasuna Eesti NSV looduskaitsemärgid.

Pärast ametlikku osa oli pidulik koosviibimine, kus lasti perenaiste kätetööl hea maitsta, tõestati loodusesõprade laulu- ja naljaarmastust ning anti voli lustakale jalakeerutusele. Ühesõnaga — veedeti lõbus õhtu.

M. KAAL,
bioloogiaosakonna I kursus

Fotodel: (ülal) konverentsist osavõtjaid; (all) ringi teaduslik juhendaja J. Eilart ekskursioonil seletusi andmas.

MEIE RING

1957. a. võeti Eesti NSV-s (esimesena NSV Liidus) vastu vabariiklik looduskaitse seadus, mille alusel loodi looduskaitsealad, alalised keelualad ning võeti kaitse alla sajad huvitavad objektid ja loodusmälestusmärgid. Perioodikas hakkas ilmuma rohkesti vastavasisulisi artikleid. Rahutuhingelised üliõpilased ei jäänud siingi kõrvale. Tekkis mõte luua looduskaitsering, mille eestvedajaiks said EPA-st L. Jaanson, K. Pild, T. Frey ning TRÜ-st M. Vabar ja J. Remmel. 13. märtsil 1958. a. tulidki kokku 60 inimest ning panid ägeda koosolekuga aluse Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringile. Ringi teadusliku juhendamise võttis oma õlgadele J. Eilart, kes on väsimatu energiaga seisnud ringi eest juba seitse aastat.

Jah, meie ring jättis seljataha eelkooliea viimase aasta — sai seitsme-aastaseks. Selle aja jooksul on 60-liikmeline ring kasvanud 220-liikmeliseks.

Algusest peale on ringi koosseis olnud võrdlemisi kirju. Esindatud on peaaegu kõik TRÜ ja EPA teaduskonnad, kuid neid erineva spetsialiteediga inimesi ühendab armastus looduse vastu. Ringi eesmärgiks on kasvatada aktiivseid loodusesõpru, omandada teadmisi looduse ratsionaalsest kasutamisest, maastikuhooldusest, uurida ja avastada looduskaitseobjekte, õppida nägema ja tundma loodust.

Töö ringis toimub koosolekutena, mis on üldiselt teoreetilist laadi, ja matkade või ekskursioonidena. Viimaste käigus on püütud haarata kõike loodus- ja kultuurilooliselt huvitavat.

Looduskaitsering on saanud suunavaks ka ringi liikmete teaduslikus töös. Mitmed ringi liikmed on teinud oma konverentsi-, kursuse- ja diplomitööd looduskaitseprobleemidest. Uurimistöödes saavutasid sel aastal häid tulemusi U. Elmsaar (metsamajanduse IV kursus). V. Okasmets (agronoomia IV k.), H. Remmel (geograafia III k.) ja E. Muuga (geograafia IV k.).

Meie ringil on palju sõpru, kellega ring on tihedalt seotud. Kes meist ei mäletaks huvitavaid kohtumisi V. Pansoga, E. Krusteniga, O. Kangilaskiga, dotsent E. Varepiga, prof. J. Piiperiga, D. Vaarandiga jt. ning koostööd Tartu koolides «Roheliste Maskidega».

Ringi märgiks on luuderohu leht, mille peal on tähed «LK». Seda märki kannavad ringi liikmed, auliikmed ja kunagised liikmed.

Tore oleks, kui suureneks veelgi rohelise lehe kandjate arv ja «...tugevneks rohelise lehe ühtsus», nagu seda ütles ringi ekspresident A. Marvet.

Ringi juhatus

Statistikakillud

Ringi seitsmenda aastapäeva tähistamise puhul avaldame mõningad andmed ringi viimase tööaasta kohta.

...ringi liikmeid on praegu 137 ja liikmekandidaate 72.

...kõige enam on ringi liikmeid metsamajanduse osakonnast: 32 liiget ja 13 liikmekandidaati, teisel kohal on bioloogid 31 liikme ja 12 liikmekandidaadiga, sellele järgnevad agronoomid, geograafid jt.

...üldse osavõtt 1964/65. tööaasta koosolekutest on olnud 850.

...iga koosoleku külastatavus oli keskmiselt 44 osavõtjat.

...ringi ürituste osas võistlesid ringi töökoosolekud huvitavate ekskursioonidega; seis 10:11 oli ekskursioonide kasuks.

Looduskaitseringi ekskursioon tutvub Tamme-Lauri tammega, mis kuulub looduskaitse alla.

Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi järjekordne kokkutulek on reedel, 19. märtsil Vanemuise tn. 46 (geograafia-auditooriumis) kell 20.

KOHTUMINE LUULETAJA D. VAARANDIGA.

Mis toimus Toomel?

Raamatukogu ruumide äärmisest ülekoormatusest tekkinud avariiolukorra likvideerimine on valmistanud juba terve aasta palju muret, tekitanud tööd ning nõudnud hulga hoolt ja vaeva peaaegu kogu ülikooli kollektiivilt. Rääkimata sellest, et raamatukogu sulgemine üheks pikaks (23. märts — 1. sept. 1964. a,) ja teiseks üsna lühikeseks (8. veebr. — 1. märts 1965. a.) perioodiks takistas tõsiselt kõiki teaduslikku tööd tegevaid inimesi Tartus.

Avariiolukorra likvideerimiseks oli vaja tõsta hoone kandevõimet täiendava toestuse paigaldamisega, lõpetada I korrusel toimuvad ümberehitustööd ja siis vähendada koormust, osalt 30%, osalt 50% võrra maja teatud osades. Selleks tuli leida täiendav hoiukoht (väljaspool Toome raamatukogu) umbes 570 000 köitele. Ruum saadi (mitte kerge vaevaga) Sõbra tänaval, kuhu kiiruga ehitati kerge vahelagi ja kahekorruselised riiulid raamatute paigutamiseks.

Raamatute ümberpaigutamine raamatukogus on suurt töökulu, täpsust ning hoolikust nõudev töö, sest iga üksiku raamatu koht raamatute paigutamise üldises süsteemis peab jääma muutumatuks. Oli vaja silmas pidada ka seda, et pärast koormuse vähendamist saaks raamatukogu oma tööd enam-vähem normaalselt jätkata. Selleks lähtuti põhimõtetest — ümber tuleb fonde tõsta ainult niipalju, kui hädapärast vajalik; hoiduda fondi liigsest killustamisest; varuda võimalikult ruumi ka juurdekasvule; paremasse hoidlatesse paigutada väärtuslikumad fondid; enam kasutatavamad fondid käepärasemasse kohta. Sõbra tänavale otsustati viia reserv-vahetusfond, osa vähem kasutatavaid fonde (usuteaduslik ja vanem ajaloo-alane kirjandus, osa dissertatsioone jne.) paigutada Õpperaamatukogu hoidlasse ja uuem kirjandus lugemissaali alla ümberehitatavasse hoidlasse ning ühendada see abonemendiga väikese tõstuki abil.

Oli vaja ümber tõsta ca 1 600 000 köidet, sellest vedada Sõbra tänavale kuni 400 000 ja Õpperaamatukogusse umbes 170 000 raamatut. Selleks planeeriti kogu kollektiivi ja 25 abilise töö 2 kuu jooksul.

Ümberehitustööd Toomel ei saanud valmis lubatud ajaks ja nii lõpetati suvel vaid veod ning kõik võimalikud sisemised ümberpaigutused. Kuigi koormuse vähendamine ei olnud lõpetatud, avati raamatukogu rektori korralduse alusel 1. septembrist. Ülikooli kapitaalehitusosakonnal kulus ehitustööde lõpetamiseks maja I korrusel ettenägematult palju aega, kõik lubadused ja ausõnad muutusid kehtetuiks ja 5. mai asemel 1964. a. sai ehitus vastuvõetuks alles 5. veebruaril 1965. a. Niisiis sulgesime raamatukogu käesoleva aasta veebruaris koormuse vähendamise ja raamatute ümberpaigutamise lõpetamiseks. Jälle tulid majja abilised, läks käiku «maailma kõige pikem kett», raamatud rändasid oma uude asukohta käest kätte, neljandalt korruselt esimesele jne. Samal ajal toimus sanitaarremont ja raamatukogu vestibüül, lugemissaalid ja osa tööruume said avamiseks endale uue ja puhta näo. Lõppes raamatute ümberpaigutamine ja ülekoormuse likvideerimine valdavas osas.

Nii suvel kui ka nüüd abistasid teaduskondade ja kateedrite inimesed: õppejõud, aspirandid, abiõppepersonal kui ka üliõpilased. Sellejuures näitasid eriti head tahet Füüsika-Matemaatikateaduskond ja selle prodekaan Tani. Suure kaasaelamisega võttis raamatukogu muredest osa sama teaduskonna vanemõpetaja raamatukogu nõukogu liige sm.

(Järg lk-l 4.)

Muljeid Aakrest

Kui pühapäeva õhtul rongiga taas Tartusse jõudsime, siis võis ütelda, et oli jälle üks tore üritus Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi pere poolt organiseeritud. Jah, üks õppeekskursioon Aakre metskonda rikastas meist nii mõndagi uute teadmistega tööst, mida tehakse ühes Eesti esimeses jahimajanduslikus metskonnas. Hiljem aga põgus tutvus «jäljeraamatuga» metsas ja põllul andis nii mõnelegi juurde teadmisi selle kohta, kes siin käis ja mis sellel käijal plaanis oli.

Aakre metskonnas tegeldakse praegusel momendil faasanite ja põldpüüde kasvatamisega. Faasanid on toodud meile Valgevene NSV-st, põldpüüd aga kuuluvad kohalikku ornitofaunasse. Faasaneid kasvatatakse siin selleks, et hiljem rikastada meie metsi uue jahinduslikult tähtsa linnuliigiga.

Peale selle on metskonna töötajate hoole all veel 2 metssiga, 2 põdravasikat Miku ja Mai ning 3 metskitsekest. Selle kohta võib öelda, et nagu «lastekodus», kus «metsaorvud» on leidnud peavarju ja toitu.

Kuid sellel on ka teaduslik otstarve: uuritakse kahju suurust, mis loomad oma toitumisega metsale teevad, et selgitada optimaalne populatsiooni tihedus.

Ent mitte ainult metsaorvud, vaid ka nende metsade põliselanikud — graatsilised metskitsed on muutunud viimasel ajal eriti julgeks — tingitud kindlasti sellest, et igatalvine loomade söötmine harjutab nad peagi tingimustega, mis talvel osutuvad nende elu kergendajaks. Ja kas pole ilus vaatepilt, kui metskitsed näidissöödasõimede väljaku juures lubavad end lähedalt vaadata (20—30 m pealt). «Linnalapsele» on see ju tore vaatepilt — näha 2—3 metskitse korraga.

Pühapäevasel suusamatkal mööda metskonda leidis igaüks endale midagi: toredad mäesõidud, haavikuemanda ja reinuvaderi põnevad jäljehaagid ning kasvõi mahedalt naeratava kevadise päikese, kelle pilgud sätendaval lumel tagasi peegeldusid. Ja isegi see, kui pärast «salto mortale't» oli vaja matka jätkata jalgsi, ei suutnud meie rõõmsat tuju vähendada.

Pärast suusamatka ootas metskonnas tuliselt lõhnav vabarnavarretee ja maitses hästi kaasavõetud toit.

Ning siis taas suuskadele — ees seisis 9 km pikkune suusaretk Puka raudteejaama. Tänu «metshaldja kelmustele», kes oli teele seadnud lugematul hulgal kiusatusi, jõuti jaama viimasel momendil. Ja mõnusas rammestuses vaguniratastе monotoonse mürina saatel tagasi sõites mõtlesid kõik kindlasti: «Oleks selliseid pühapäevi rohkem!»

JUTS LOODUSESÕBER

Tartu Riiklik Ülikool 3

Mis toimus...

(Algus lk-l 3.)

Ilomets, abistades nii nõuga kui ka jõuga ning samuti tööjõu organiseerimisel. Tublit tööd tegi Arstiteaduskonna rahvas, eeskujuks oli neile dekaan sm. Saarma, kes suvisel raamatute vedamisel suutis peale ja maha laadida tööpäevas 3 koormat raamatukaste. Kõike head ja väga head saab öelda meid abistanud Arstiteaduskonna vene rühma üliõpilaste kohta. Ajaloo-Keeleteaduskonnale, kes samuti näitas head tahet raamatukogu abistamisel, valmistas vastupidi vene filoloogia osakonna üliõpilaste töölesuunamine ületamatuid raskusi. Oma abist ei öelnud ära ka administratiiv-majandusosakonna rahvas, prorektor sm. Simm üritas koguni dekaan Saarma rekordi purustamist. Teistest tagasihoidlikumad olid oma abistamistahte väljendamisel Kehakultuuriteaduskond ja Õigusteaduskond. Kokku abistati raamatukogu ligi 2000 tööpäevaga. Selle eest kõigile asjaosalistele veel kord raamatukogutöötajate ja kasutajate suur-suur tänu!

Raamatukogu tõmbab nüüd pärast ülekoormuse likvideerimist ja sanitaarremonti kergendatult hinge. Ometi ei ole tingimused tööks kaugeltki normaalsed (fondide killustatus mitmesse hoonesse, tööruumide kitsikus). Raamatukogu juurdekasvu arvestades jätkub uute raamatute paigutamiseks ruumi maksimaalselt 2,5 aastaks. Kas siis ei tule jälle hakata ülekoormust tekitama? Uue hoone ehitamislootusi on alles järgmise viisaastaku lõpul.

Praegu aga ütleme kõigile külastajaile koos nende soovide ja muredega tere tulemast!

L. PEEP,
raamatukogu direktor

Hea tujuga

8. märtsi õhtupoolik. Tütarlastel olid tikk-kontsaga saapad, karvase kraega mantlid ja käes — suusad. Üsna varsti marssisid asjalikult millegi üle aru pidades mööda poisid. Neil kah — suusad käes!

Järgmise päeva hommik. Teised ruttavad loengule, eilsed suuskadega kõndijad aga raudteejaama.

Rong pidi just liikuma hakkama, kui korraga — hele kiunuv vihin, ehmunud näod ja üldine arusaamatus.

Oi! Ainult üks ettevaatamatu liigutus ja — hädapidur! Õnneks see palju pahandust kaasa ei toonud. Pigem vastupidi — õnn hilinejatele! Oh, meie vaesed poisid küll! No kes pagan käskis teil nii kaua magada ja tuba mööda ringi kohmitseda! Vaat nüüd, jäitegi ilma piletita, pidite suure pabinaga valele perroonile jooksma ja käpuli hirmsa vaevaga üle astangu ronima, et õigele rongile pääseda. Tänu meile viivitas rong minutit pool ja te jõudsite endid vaguni-trepist üles vinnata.

Jõudsime Elvasse. Suusad alla! Üle mägede, läbi ilusa talveehtes metsa, üle järve jõudsime Vapramäele. Kuskilt tuli ettepanek: «Sõidame edasi Vellaverre!» Ega midagi, keerasime aga suusaninad sinnapoole. Vellavere onud just eriti külalislahked ei olnud. Pakkusid paljast kuuma vett. Aitüma sellegi eest.

Hea tujuga libisesime Elva poole tagasi.

Ka tagasiteel rõkkas meie vagun laulust. Küll see Tartu on ikka Elvale lähedal!

E. NAPITS,
bioloogiaosakonna I k. üliõpilane

KVN • KVN • KVN

Laupäevaõhtuse KVN-i teemaks oli «Meenutades naistepäeva». Seekord tulid võitjaiks «КРТРК» ja «Шприц».

Fotodel: Karud pannakse tantsima — nüüd ei saa poisse kuduma! Mis sellest, et algul oli vardal 50 silma, hiljem 62...

Loosungeid-plakateid olgu järgmisel võistlusõhtul niisama palju ja rohkemgi!

RSR

Esmaspäeval, 22. märtsil kogunevad RSR-i kommentaatorid järjekordselt kohvilaua taha, et ühiselt vaagida sotsialismi ehitamise doktriine, mida propageerivad Alžeeria revolutsiooni ja Baasi partei liidrid, Saudi Araabia arvukad printsid, Birma, Mali ja Gaana riigitegelased, India, Tuneesia ja Senegali valitsevad ringkonnad. Kas on võimalik sotsialismi üles ehitada ilma proletariaadi diktatuurita, marksistlik-leninliku partei juhtimiseta? Kõik, kes tunnevad huvi nende ja teiste probleemide vastu, on teretulnud ülikooli kohvikus kell 18.

Võitsid Tartu, TRÜ ja Kivistik

Selline pealkiri on viimasel ajal muutumas juba traditsiooniliseks. Ka käesoleva aasta vabariigi märkesuusatamise võistlustel Harju rajoonis Voosel jäi see täies ulatuses püsima.

Pühapäeva varahommikul kihas Voose rahvamaja ümbrus võistlejatest. Kõigile tegi muret üksainus tõsine probleem: «Milline ilm tuleb täna?» Kell 11 asusid esimesed võistlejad rajale. Numbriga 100 asus esimesena stardijoonele ka meie keemiaosakonna I kursuse üliõpilane Jelena Virkunen. Kõige edukamalt tuli toime sulaks muutuval rajal 12 km pikkuse (4 KP) distantsi läbimisega Eha Teppo (Rapla raj.) — 1:50.25 (21 karistusminutit). Järgnesid Maire Jaanre (Harju raj.) 1:50.57 (11) ja Maimu Kusov (ETKVL TSK) 1:54.06 (9). «Must päev» oli meie Spordiklubi võistlejal Asta Tingasel. 10-millimeetrilist viga pole tal enam ammu juhtunud. Kokkuvõttes tähendas see aga 4. kohta ajaga 1:54.16 (10). Järgnesid: 5. Helle Engel 1:58.18 (21), 6. Rutt Aimla (FAI) 2:01.34 (31), 7. Urve Noodla 2:01.38 (31). Anne Palge oli 13., Mall Paju 22., Aino Tuhkanen 29., Milvi Pajuste 32., Jelena Virkunen 35., Reet Raig 38. Tänu ühtlasele esinemisele võitsid meie naisvõistlejad kõik võistkondlikud arvestused.

Meeste rada oli seekord 20 km pikkune (4 KP). Arne Kivistik läbis võistlejaterivi eesotsas raske, orientiiridevaese ja tublit suusavalitsemist nõudva raja kiiresti ja kindlalt. Aeg 1:54.46 (6) kindlustas talle kuldmedali. Järgnesid «Eesti Tööstusprojekti» võistlejad Enn Virkus 2:03.57 (17) ja Heino Kask 2:08.49 (15). Teiste meie Spordiklubi võistlejate kohad väljenduvad järgmistes arvudes: Vello Raudsepp 19., Ilmar Kask 20., Aare Kutsar 27. jne.

Mitmekordses paralleelarvestuses oli meie võistkondade saak päris rikkalik. Parim linn oli Tartu, rajoonidest Harju, spordiühingutest «Kalev», spordiklubidest TRÜ ja kehakultuurikollektiividest Eesti Põllumajanduse Akadeemia. Kahju, et meie Füüsika-Matemaatikateaduskonna meesvõistlejad Kärner ja Karu ei jõudnud Rakverest suusatamise karikavõistlustelt kohale sõita. Siis oleks olnud lootusi ka kehakultuurikollektiivide osas edukalt esineda (teaduskonna naiskond oli ülekaalukalt teistest parem). Ainuke täiskoosseisuline võistkond oli meil Bioloogia-Geograafiaosakonna II kursuselt. Esialgu jäid aga kogemused veel napiks, et konkureerida pealinna suurte kehakultuurikollektiivide I järgu sportlastest koosnevate võistkondadega.

V. RAUDSEPP

Lektor-propagandistid!

Lektor-propagandistide osakonnas toimub järjekordne õppus teisipäeval, 23. märtsil. Dotsent H. Riikoja annab ülevaate populaarteadusliku loengu koostamise ja ettekandmise põhialustest. Kõigil lektor-propagandistide osakonna ja rahvusvaheliste suhete ringi liikmetel palutakse koguneda õppuseks EPA fuajeesse kella 18-ks.

Dots. P. Prüller

60-aastane

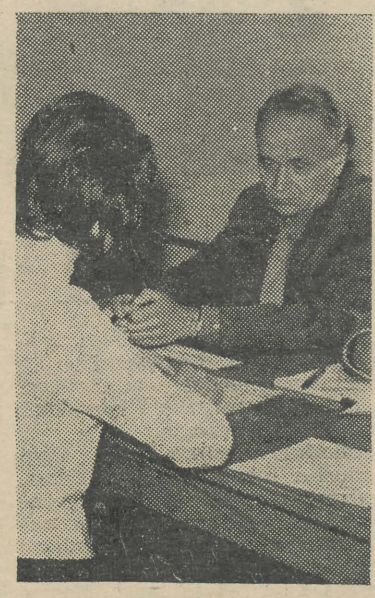

25. märtsil saab 60-aastaseks üldfüüsika kateedri dotsent Paul Prüller.

Keskhariduse sai P. Prüller Tallinna I Reaalkoolis, mille lõpetas 1924. a.

Pärast reaalkooli lõpetamist astus ta õppima Tartu Ülikooli Matemaatika-Loodusteaduskonna matemaatikaosakonda, mille lõpetas 1928. a., ja sellele järgneva didaktilis-metoodilise seminari 1929. aastal. 1932. a. omandas P. Prüller magistrikraadi matemaatika alal.

Pärast Ülikooli lõpetamist töötas P. Prüller 1928.—1940. a. kindlustusmatemaatikuna ühistegelikus kindlustusseltsis «Eesti» Tartus ja oli ühtlasi 1938.—1940. a. õppeülesandetäitja kindlustus- ja finantsmatemaatika alal Tartu Ülikooli Majandusteaduskonnas ja 1941. a. Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu Asjadevalitsuses rahanduse ja kapitaalmahutuste osakonna konsultandina. 1941.—1943. a. töötas P. Prüller õpetajana. 1947. a. sügisest peale töötab P. Prüller Tartu Riiklikus Ülikoolis üldfüüsika kateedris algul vanemõpetajana ja hiljem dotsendina.

Tema põhiline uurimisala on atmosfääriionisatsioon ja elektroaerosoolid seoses hügieeni probleemidega. Eriharrastusena on ta uurinud Tartu Ülikooli füüsikakateedri ajalugu ning eesti rahvaastronoomiat.

Õppetöös on ta viimastel aastatel erilist hoolt üles näidanud noorte füüsikaõpetajate ettevalmistamisel, lugedes neile füüsika õpetamise metoodikat ja juhendades keskkoolides pedagoogilist praktikat ning katsetehnikat.

Varemail aastatel on ta suure püsivusega kaasa aidanud üldfüüsika kateedri õppetöö organiseerimisele.

Tal on silmapaistvaid teeneid tiheda koostöö loomisel Tartu füüsikute ja arstide vahel. Tema oli esimesi, kes oma ettekannetega enam kui kümme aastat tagasi äratas huvi aeroionisatsiooni probleemide vastu Tartu arstide peres.

Intensiivse õppetöö ja huvitavate populaarteaduslikkude ettekannete kõrval on ta suure hoolega teinud teaduslikku tööd. Trükis on seni avaldatud 27 teaduslikku artiklit, neist 11 üleliidulistes väljaannetes. Teaduslikkudel konverentsidel on ta esinenud 20 ettekandega, kusjuures 6 ettekannet on peetud üleliidulistel konverentsidel.

Soovime juubilarile veel palju jõudu ja energiat, et edukalt jätkata nii õppe- kui ka teaduslikku tööd ja lõpule viia oma ulatuslik uurimistöö atmosfääri ionisatsiooni alalt.

Rotaprindilt ilmusid

L. Kangur. Krediidi organiseerimine ja planeerimine, I. 150 lk. Hind 25 kop.

R. Tasa. Deutsche Schriftsteller. II. 114 lk. Hind 10 kop.

V. Past, A. Koorits. Füüsikalis-keemilised arvutused. 171 lk. Hind 25 kop.

I. Seffer. Haigete põetamise alused. Menetluspraktika juhend Arstiteaduskonna nooremate kursuste üliõpilastele. 39 lk. Hind 6 kop.

S. Maramaa. Akadeemiline haiguslugu teaduskonna sisehaiguste kliinikus. Metoodiline juhend. 15 lk. Hind 2 kop.

L. Nurmand. Trihhomonoos. 22 lk. Hind 3 kop.

K. Ulp. Inimese seede-hingamiselundite süsteem. *Systema gastropulmonale.* 200 lk. Hind 36 kop.

V. Adams. Oskusest avalikult kõnelda. 59 lk. Hind 10 kop.

VEEL KORD ÜHISELAMU PINGERIDADEST

Miks matemaatikaosakonna I kursusel puudus arvestus õppeedukuse kohta?

Arutasime kursusel pingerea küsimust tõsiselt. Et järjekord koostatakse ainult ühe kursuse piirides, siis leidsime, et esitada tuleks lõplik järjestus ning iga üliõpilase soovid ja ettepanekud.

Algul arvestasime ainult õppeedukust, siis eraldi ühiskondlikku aktiivsust. Nende tulemuste põhjal koostasime lõpliku järjestuse, kusjuures jälgisime igal sammul kandidaadi kõiki teisi omadusi. Nii määras kursus sisuliselt õige pingerea, mille esitasime ELKNÜ TRÜ Komiteele.

Tekib küsimus, milleks sinna üldse veel lisada õppetöö tulemused, kes tahab, võib andmetega tutvuda dekanaadis. Samuti on lugu iseloomustamisega. Ei saa ju paari sõnaga maalida inimesest tõetruud pilti. See on formaalne. Ühiselamukohad jaotatakse ikkagi PINGEREA järgi.

Kursuse komsomolibüroo

TEATRISÕBRAD!

Homme, 20. märtsil kl. 12—14 on viimast päeva TRÜ ametiühingukomitees müügil piletid teatrikülastuseks dramatiseeringule «Raudsed käed», mis etendub 28. märtsil kl. 12.

Armastust ja õnne kogu eluks!

EDA OLLISSAART
ja
VÄINO RIISMAT
õnnitleb raviosakonna VI kursus.

RAADIOLOENGUD

Kolmapäeval, 24. märtsil

1. Kõigile II kursuse üliõpilastele dots. Johannes Kalitsa loeng «NLKP sotsialistliku riigi arengust».

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» (VII).

Reedel, 26. märtsil

1. Inglise filoloogia III—IV kursuse üliõpilastele dots. Oleg Muti loeng «Ülevaade inglise leksikograafidest ja nende töödest» (II).

2. Kõikidele sotsialismi poliitilist ökonoomiat õppivatele üliõpilastele vanemõpetaja Ülo Vanaaseme loeng «Põllumajandusliku tootmise intensiivistamise teed».

Avaldame siirast kaastunnet Girš Špunginile tema

ISA

surma puhul.

Kursusekaaslased

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu. Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2299. MB 00297.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Reedel, 26. märtsil 1965

Nr. 8 (618) XVIII aastakäik

KONVERENTSI KAVA

Avaplenaaristung 1. apr. kell 17 TRÜ aulas.

Sektsioonide istungid 1.—3. apr. eriprogrammi kohaselt.

Suur diskussiooniõhtu 1. apr. kell 19 TRÜ kohvikus.

Ekskursioon küialistele Tõraverre 2. apr. kell 9.

Rahvaste sõpruse õhtu 2. apr. kell 20 TRÜ klubis.

Lõpp-plenaaristung 3. apr. kell 15 TRÜ aulas.

Külaliste ja ÜTÜ aktiivi väljasõit Käärikule 3.—4. apr.

ALGAB ÜTÜ KONVERENTS

1.—4. aprillini toimub järjekordne, seekord juba kahekümnes Üliõpilaste Teadusliku Ühingu konverents. Istungid erialasektsioonides algavad neljapäeval, 1. aprillil kell 12, kusjuures mitmes teaduskonnas vabastatakse istungite ajaks vanemate kursuste üliõpilased loengutest ja suunatakse kuulama konverentsiettekandeid ning osa võtma ettekannetele järgnevast diskussioonist. Teaduslikke ettekandeid on TRÜ üliõpilastelt seekord ligi 300, neile lisandub umbes 50 külalisesinejat vennasvabariikide mitmetest õppeasutustest. Täpse ülevaate sektsioonides toimuvatest istungitest annab rotaprindiväljaandes ilmuv konverentsi programm.

Neljapäeval, 1. aprillil kell 17 toimub ülikooli aulas konverentsi avaplenaaristung. Siin pöördub teadlaste noorima põlvkonna poole TRÜ rektor prof. F. Klement. Plenaaristungil toovad tervitusi algavale konverentsile Moskva, Leningradi, Tbilisi, Jerevani, Dušanbe, Grodno, Riia, Vilniuse ja teiste õppeasutuste ÜTÜ-de esindajad. Avaplenaaristungil kuulatakse ka teaduslikke ettekandeid. TRÜ Õigusteaduskonna IV k. üliõpilane J. Kaarma esineb teemal «Koloniaalsüsteemi likvideerimine ja rahvusvaheline õigus». Külalisesineja B. Sisjan Jerevani Pedagoogilisest Instituudist kõneleb teemal «Tartu ülikool ja 19. sajandi armeenia mõtlejad».

Samal päeval kell 19 algab TRÜ kohvikus suur diskussiooniõhtu teemal «Teadus ja inimkonna tulevik».

ÜTÜ nõukogu loodab üliõpilaste aktiivset osavõttu nii sektsioonide istungeist kui ka plenaaristungist ja diskussiooniõhtust.

Tahta tähendab kõike jõuda

Kui Ene Pärnu 2. Keskkooli «kullaga» lõpetas, oli ta kahevahel: kas sport või keemia? Mõlemad alad köitsid ühevääriselt ja tulemusedki olid kummaski kõrgetasemelised. Vabariiklikul keemiaalasel olümpiaadil tuli Pärnu 2. Keskkool kaks aastat järgemööda võitjaks. Viimasel korral oli Ene vabariigi 4. keemik. Ja spordis ei suudetud Pärnu linnas naljalt Ene vastu saada. Tema «naelaks» olid kaugus, kõrgus ning jooksud siis ja ka praegu.

«Kõrgushüpe köidab siiski kõigest rohkem...» Praeguseks tagajärjeks on 1.60 m, aga eesmärgiks... Jah, eesmärgid. Ene Rampe on selleks liiga tagasihoidlik, et pikalt-laialt neist rääkida. Pealegi on nii, et küllap aastad ja saavutused seda isegi näitavad. Neli korda nädalas paneb Ene dressi selga ja algabki treening Fred Kudu juhendamisel. Juba seegi on hinnatav nähtus, kui ollakse 1. järgu sportlane, vabariigi kergejõustikukoondise liige ja... 3. kursuse tublimaid keemikuid.

«Kui trafaretset väljendust kasutada, siis huvi keemia vastu sai alguse juba ammugi. Meil ei olnud ülihäid võimalusi keemialaboratooriumide näol, aga meil oli õpetaja Eha Ruven, kes armastas oma ainet. Meilegi jätkus ja jätkub tema entusiasmist üsna kauaks... Ausalt öeldes, meil oli liiga hea õpetaja, et minna õppima midagi muud kui keemiat.» Ene Rampe õpib orgaanilise keemia analüütilis-biokeemilises suunas. Lihtsas keeles väljendab see seda, et nende põhiülesandeks kujuneb looduslike objektide uurimine.

ÜTÜ konverentsil esineb Ene ettekandega teemal «Maomürkide amiinhappelise koostise määramisest»,

«Aeg läheb imelikult kiiresti... ÜTÜ konverents on päris läve ees juba, mul aga teema kallal veel vaja töötada. Just igasugused katsed laboratooriumides võtavad aega.»

Et keemikud ja füüsikud on töökas rahvas, seda teatakse. Ometi jääb filoloogile tihtipeale arusaamatuks, mis jõud küll sunnib hommikust õhtuni katseklaaside taga istuma, silmavaade teraselt pinevil ja peas üksainus mõte:

«Kui ainult välja tuleks...»

Ene, ÜTÜ orgaanikaringi vanem, oskaks selle imelise jõu täielikult ära seletada.

«...armastus õpitava aine ja tulevase elukutse vastu, see, mis sunnib ikka ja jälle kordama valemeid ja avastama midagi erakordset igas katses.»

«Kas sa ikka jõuad oma ettekandega?» «Peab...» vastab Ene napisõnaliselt. Vaatan ta tahtekindlasse näkku ja mõtlen Ene kursusekaaslaste sõnadele:

«Tema puhul tahta tähendab alati kõike jõuda...»

Ene heidab kärsitu pilgu avatud õpikule ja võtab sulepea kätte. Ees seisab veel palju tööd.

S. ENDRE

Võitjad selgusid

Keskkooliõpilaste ülevabariigilisel täppisteaduste olümpiaadil saavutas esimest korda üks osavõtja kolmikvõidu: Tartu 5. Keskkooli 10. kl. õpilane Mihkel Aul tuli esimeseks nii keemias, füüsikas kui ka matemaatikas. Teise koha said: keemias Rein Mäll (Tartu 5. Keskkoolist), füüsikas Vladimir Nõmm ja matemaatikas Mihhail Popov (mõlemad Tallinna 6. Keskkoolist).

Kirjandusalasel konkursil saavutasid esikohad 10. kl. õpilane Jaan Unt Tartu 1. Keskkoolist ja vene grupis Emma Rabinovitš Tallinna 19. Keskkoolist.

Järelkaja

TRÜ orientalistikakabinet sai neil päevil kirja ühelt osavõtjalt, Leningradi Riikliku Ülikooli Kaug-Ida ajaloo kabineti töötajalt Eva Jakovlevna Ljusternikult, milles muu hulgas öeldakse:

«Tegin oma kateedri koosolekul ettekande teaduslikust konverentsist Tartu ülikoolis.

Kõik kateedri liikmed, samuti ka Idateaduskonna dekanaat, märkisid rahuldusega üha tugevnevaid sidemeid meie ülikoolide orientalistide vahel. Ootame teie ettepanekuid edasiseks koostööks.

Parimate soovidega
E. Ljusternik.»

Mitte esimest korda

Rühmakaaslase sünnipäev. Kas Villu ei tulegi? Õhtune aeg peaks ikka vaba olema. Kui tekib küsimus, kus ta siis õhtuti ja öösiti käib, selgub, et ta olevat järjekordselt kiirabis valves.

Päeval korralisel õppetööl. Õhtupoolikul eksperimentaalne teaduslik töö, kiirabi, peale selle töö Toome kirugiakliiniku röntgenikabinetis, peale selle ÜTÜ teaduskonnakirurgia ringi vanem — et muheda näoga sellist koormat kanda, peab olema kõvast puust mees! Ja seda paistab Villu Mölder olevat.

Ja ega koormus esimest kuud ega aastat selline ole! Aga Villu Mölder oma kutsumusekaaslastega vist ei oskagi linnunokatäie kaupa töötada.

Et käesolev auhinnatöö on Villu kaasaegsetel juba kolmas, see räägib mitte ainult sügavast huvist kirurgia vastu, vaid ka töökusest. Eelmised kaks tööd on saavutanud peale I auhinna tunnustuse nii vabariigis kui ka kõikjal NSV Liidus, kus neid ette on kantud. Nii oli see ka viimasel Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate meditsiiniõppeasutuste üliõpilaste VII konverentsil Grodnos. Kohalikud õppejõud märkisid, et sellised tööd on neil kandidaadidissertatsioonid — eks see, kuigi veidi handicap lause, peegelda nende töö tüsedat sisu.

Ka praegune uurimus käsitleb nagu eelnevadki südame ja veresoonkonna kirurgia eri aspekte — nimelt «Bronhiaalse rõhu tõstmise mõjust koronarograafiale». Töö on jällegi eksperimentaalne, juhitud kiirelt areneva kirurgia praktilisest vajadusest, mistõttu nii eelmiste tööde kui ka arvatavasti selle töö edu ja huvitavus muutuvad mõistetavaks.

Ise ta oma tegevusest ei arva midagi. Teised väidavad, et ta on tubli.

On meil V kursusel selline mees...

L. KARU

FÜÜSIKA ja FÜÜSIKUTE ÕPETAMISEST

Ülikoolis õpetavad füüsikat kolm kateedrit: üldfüüsika, eksperimentaalfüüsika ja teoreetilise füüsika kateeder. Mittefüüsikutele, kellel füüsika on vaid üheks õppeaineks paljude hulgas, õpetavad füüsikat peamiselt üldfüüsika kateedri õppejõud. Füüsika eriala üliõpilaste ettevalmistamisega tegelevad kõik kolm kateedrit. Juhtiv osa pedagoogide õpetamisel on üldfüüsika kateedril, teoreetikute ettevalmistamise eest vastutab teoreetilise füüsika kateeder, ülejäänud füüsikud (neid on enamik) on eksperimentaalfüüsika kateedri hoole all.

A. Füüsika õpetamisest mittefüüsikutele

Pärast oma füüsikakateedri loomist EPA-s 1962. a., mis oluliselt kergendas tööd ja parandas olukorda ruumidega üldfüüsika kateedris, õpetavad füüsikaosakonna õppejõud tabelis loetletud osakondade üliõpilasi:

Osakond	Loenguid + harjutusi (tunde)	Praktikume (t.)
Ravi-	84	69
Farmaatsia-	84	84
Bioloogia-	97	68
Geograafia-	72	36
Kaubandus-ökonoomia	70	30
Matemaatika-	100+30	70
Keemia-	300	200
Geoloogia-	170	70

Üldfüüsika kateedril tuleb teha õppetööd 20 praktikumirühmaga (ca 250 üliõpilast) kokku umbes 3000 õppetunni ulatuses aastas. Eksperimentaalfüüsikakateedril, kes õpetab füüsikat keemikutele ja geoloogidele, on vastavalt 7 rühma ja ligi 700 õppetundi koormust.

Tabelist nähtub, et peale keemikute on teiste erialade üliõpilaste jaoks ette nähtud füüsikakursus väga väike. Niisuguse kursuse ulatuses saab õppejõud esitada ainult põhifakte füüsika üldkursusest. Üliõpilaste eriala arvestamiseks ei jää siin praktiliselt mingeid võimalusi. Viimane asjaolu on aga väga oluline. Seda näitab kasvõi «Медицинская газета» nr. 16(23. II 1965) poolt avaldatud artikkel «Какая же физика нужна». Kiievi ülikoolis lahendati küsimus näiteks täiendava 30- kuni 40-tunnilise fakultatiivkursuse sisseviimisega. Meie ülikoolis on füüsika õpetamisel eriala spetsiifikat arvestatud peamiselt arstide ja keemikute õpetamisel. Arstide füüsikakursuses on eriala küsimusi sügavamalt käsitletud füüsikakursuse teiste põhilõikude arvel. Üht-teist on tehtud ka praktikumides. Peab tunnistama, et tänu uutele õppeprogrammidele ja vanemõpetaja V. Kargu aastatepikkusele tööle on arstidele loetav üldfüüsika kursus küllaltki otstarbekas. Teiste erialade üliõpilaste puhul kas pole õppejõud tundnud eriti huvi selle probleemi vastu või on sagedane õppejõudude vahetamine põhjustanud tähelepanematuse eriala spetsiifika suhtes. Õppejõudude pingutused eriala arvestamiseks on väga vajalikud, kuid need üksi ei suuda kompenseerida füüsika õpetamiseks eraldatud aja vähesust. Arvamus, et siin midagi parandada ei saa kõrgemalt poolt kinnitatud programmide pärast, on minu arvates alusetu. Füüsika õpetamise praktika eksperimentaalfüüsika kateedri poolt keemikutele kinnitab vastupidist. Vaatamata sellele, et keemikutel on juba programmiga ette nähtud tunduvalt rohkem tunde füüsika õpetamiseks kui teistel erialadel, oskasid keemiaosakonna kateedrid täiendavalt eraldada veel ligi kakssada tundi elektroonika aluste ja erialaga seotud füüsikaliste probleemide õpetamiseks.

Praegustes tingimustes on aga väga tähtis eraldada mittefüüsikutele füüsika õpetamiseks vilunud ja suurte teadmistega õppejõud. Seda on püütud võimaluste piires ka teha. Dotsendi kohusetäitjad A. Pae ja L. Tuvikene, vanemõpetajad V. Kark, O. Man-

(Järg 3. lk).

LUGEJAD ÜTLESID OMA SÕNA

18. märtsi õhtul sai Kirjanike Maja uks päris mitukümmend korda üliõpilasmütsis noorte ees lahti minna. Kogunemine tõotas huvitav tulla. Tegemist oli ju oma pere kahe autori (kassetis «Noored autorid 1964» esinesid tartlastest L. Seppel ja J. Kaplinski) värskete värsivihikute

(Järg 2. lk.)

PER ASPERA AD ASTRA

Uudismaa. Sulle on ta maailm, mida tuleb alles avastama hakata. Poolesajale ülikoolikaaslasele on see aga «meie planeet», nagu ka tuhandetele teistele üle kogu maa. Esimest korda läksid nad sinna 1954. aastal. Tookord ootasid viljapõllud. Seitse aastat tagasi aga läksid Moskva üliõpilased sinna kellu ja kirkaga. Algas ehitamine. Kerkisid terved asulad.

Möödunud aastal oli sellel «planeedil» 30 tuhat avastajat 34 linnast. Uut loodi 56 miljoni rubla eest (seega igaühe kohta 1840 rubla eest). Sellel aastal läheb sinna 11 liiduvabariigi 70 linna 170 kõrgema õppeasutuse üliõpilasi.

Ehitamisrõõm ja rännukihk on need, mis tõmbavad meid sinna kaugele. Mäletad, rääkisime elust, saatusest, sellest, mis teeb inimese tugevaks. Sa olid julge ja endas kindel. Sa tuled koos meiega ehitama, ehitama homset. See on meie, komsomoli ehitus. Kuid kas ei toimu seal kiiremini ka enda «ehitamine»? Kas rõõmud, nukrus ja unistused ei ole seal sügavamad? Piiritu avarus haarab Sind. Kristalliseerub paljugi sellest, mis siiani oli vormitu. Leiad uusi väärtusi.

Meie oleme šefiks Koktšetavi oblasti Stšutšinski rajoonile, kuhu Eestist siirdub 350 ehitajat. Alma materist pääseb sinna aga ainult sada. Seda sadat ootab ees raske katsumus — ennetähtaegne eksamisessioon.

Sel aastal on väljasõit 1. juunil ja tagasi saabutakse juba 25. augustiks. Kes soovib, võib osa eksameid lükata ka sügise peale. Eks igaüks pea koostama ise endale plaani.

Meie ülikooli rühma ees on palju kohustusi ka uudismaal, see tingib teatud kriteeriumid avalduste rahuldamisel. Eelkõige peab olema hea õppeedukus. Hinnas on ehituserialade oskajad, autojuhid, kraanajuhid, sanitaartehnikud, elektrikud ja montaažitöölised; kunstilise isetegevuse entusiastidest akordionistid, muud pillimehed, peotantsuringi liikmed, konferansjeed, deklamaatorid, solistid, rahvatantsijad. Vajatakse ka lektoreid, kes võiksid kõnelda pedagoogikast, käitumiskultuurist, rahvusvahelisest olukorrast, kultuuriküsimustest. Tütarlastest on eriti eelistatud need, kes tunnevad kokakunsti, kosmeetikat, oskavad soenguid teha ja korvpalli mängida.

Tule! Ootame Sind endi keskele!

ELKNÜ TRÜ Komitee

Märkus: avaldusi võetakse vastu ELKNU TRÜ Komitees teisipäeval, neljapäeval ja reedel kell 14—16. Avaldus tuleb lasta eelnevalt komsomoligrupis läbi arutada ja peab olema varustatud grupiorganisaatori resolutsiooniga.

Avaldusel peavad olema järgmised andmed: perekonna-, eesja isanimi; sünniaasta; osakond, kursus; ehituseriala (lisada juurde, kus ehitusel on töötatud); tööstaaž enne ülikooli astumist; organisatsiooniline kuuluvus; isetegevusalased oskused ning loengulise töö kogemused; loetleda spordijärgud, mis alal.

Kui tekib küsimusi, mis on seotud uudismaaga, pöörduda ELKNÜ TRÜ Komiteesse M. Titma poole.

OSAKONDADEVAHELINE PAREMUSJÄRJESTUS PÄRAST SUUSAMATKU

1. Ajaloo-osakond (4,890)
2. Õigusteaduskond (4,126)
3. Raviosakonna IV kursus (3,490)
4. Raviosakonna II kursus (2,861)
5. Raviosakonna I kursus (2,796)
6. Inglise filoloogia osakond (2,768)
7. Saksa filoloogia osakond (2,653)
8. Majandusteaduskond (2,602)
9. Raviosakonna III kursus (2,591)
10. Geograafiaosakond (2,359)
11. Bioloogiaosakond (2,357)
12. Matemaatikaosakond (2,348)
13. Keemiaosakond (2,228)
14. Eesti filoloogia osakond (2,214)
15. Farmaatsiaosakond (2,138)
16. Stomatoloogiaosakond (1,977)
17. Füüsika-Matemaatikateaduskonna pedagoogiline haru (1,739)
18. Füüsikaosakond (1,284)
19. Raviosakonna vene kursused (0,999)
20. Vene filoloogia osakond (0,875)
21. Raviosakonna V kursus (0,818)

PAREMAD KURSUSED PÄRAST SUUSAMATKU

1. Ajaloo-osakonna II kursus (7,326)
2. Õigusteaduskonna I kursus (7,236)
3. Ajaloo-osakonna I kursus (6,176)
4. Majandusteaduskonna III kursus (5,427)
5. Ajaloo-osakonna IV kursus (4,732)

LUGEJAD ÜTLESID...

(Algus 1. lk.)

aruteluga. Paraku jäädi arvamuste avaldamisega üpris napisõnaliseks ja kitsiks. Agaramateks arvustajateks kujunesid kirjandusringi kriitikute sektsiooni liikmed, kuid nendegi sõnavõtud polnud ühetasemelised. Nii jäi üpris tagasihoidlikuks E. Pirso juhtesinemine J. Kaplinski kogule «Jäljed allikal». Kopsakama arvustusega tuli välja M. Kalamäe (fotol 1. lk.), kes pidas L. Seppeli kogu «Igal hommikul avan peo» seekordse kasseti kõige ühtlasemaks esinemiseks.

Tehti juttu ka teistest kasseti-autoreist. H. Runnelit kui omapärase loomingulise palgega maameest-poeeti tutvustas E. Laido. Õhtu huvitavamaks esinemiseks kujunes aga J. Põldmäe sõnavõtt V. Luige luuletuskogu puhul (vaata möödunud-pühapäevase «Edasi» kirjanduse ja kunsti lehekülgi!).

«Kassett oli seda väärt,» leiti ühiselt lõpuks.

Enne lahkumist ei pääsenud aga L. Seppel, J. Kaplinski ja H. Runnel autogrammide jagamisest (ülal fotol).

A. JAAKSOO
A. RIISENI fotod

Uus ühiselamu...

...saab igati kaasaegne. 800 elanikust peavad esimestena soolaleivapidu need, kes ise vahetult aitavad kaasa sellele, et meie uue kodu seinad kerkiksid kiiresti. Uudismaa järel on uue ühiselamu ehitus meie suvetööde-objektiks nr. 2. Ka siin vajame kohusetundlikke, töökaid ja osavaid käsi. Kui uudismaale sõidetakse kogu suveks, siis ehitamine Tartus toimub vahetuste kaupa: I vahetus juulis, II augustis. Avaldusi Tartusse ehitama jäämiseks võetakse komsomolikomitees vastu neljapäeviti kell 13—15 ja reedeti kell 14—15. Avaldustes märkige järgmised andmed: perekonna- ja eesnimi; sünniaeg; teaduskond, osakond, kursus; ehitustööga seotud erialа või varasem osavõtt ehitustöödest; millises vahetuses töötada soovitakse.

Tartu ehitusbrigaadid komplekteerib ELKNÜ TRÜ Komitee koos suvetööde staabiga. Lähemat informatsiooni saab komsomolikomiteest J. Kaarma käest.

ELKNÜ TRÜ Komitee

HOMME

Kümme aastat tagasi tekkis matemaatikaosakonna rahval mõte kohtuda lõpetanutega. See sai teoks 1955. a. märtsis. Prof. G. Rägo ettepanekul otsustati kokkutulek muuta iga-aastaseks traditsiooniks.

Kui esimesel korral olid koos peamiselt matemaatikaõpetajad, siis nüüd on pilt tunduvalt muutunud. Homme võime kõrvuti näha Keele ja Kirjanduse Instituudi teaduslikku töötajat, Kohtla-Järve Põlevkivikombinaadi inseneri, Kunda tsementitehase spetsialisti, keskkooli matemaatikaõpetajat ja palju, palju inimesi teistelt erialadelt. Neid ühendab üks — nad on saanud matemaatiku diplomi TRÜ-s.

Kavas on humoristlik aastaaruanne, «jõukatsumised» üksikute lendude vahel. Peale liitmise ja korrutamise peab oskama ka pärmi söömist ja õhupallide katkiistumist, ühesõnaga: organiseeritakse lustakas KVN.

Ega homme ainult nalja tehta. Dots. Ü. Kaasikul on plaanis paar tõsist sõna öelda «Matemaatika ja Kaasaeg» kohta. Tõesti, sellel toredal ajakirjal oleks aeg lapsekingadest välja astuda.

Tavaliselt toimub kokkutulekupäeval ka teaduslik konverents. Tänavu otsustati see korraldada 7.—9. maini teemal «Täppisteaduste arengu ja metoodika põhiküsimusi Eesti NSV-s». Seal peetakse nõu ka vabariigi füüsikute ja matemaatikute organisatsiooni loomise asjus.

Matemaatikud, homme aga ootame teid kell 19 Tartu VIII Keskkooli sööklasse!

A. RIISEN

Poolteist aastakümmet

Meie klubis lavastatud K. Saja «Rahutuse» põhjalikumad ja pinnapealsemad retsenseerijad on üksmeelselt tähendanud Tautrimase osa kehastaja Roman Nõvandi lausa professionaalselt head mängu. See mees, üks väga vähestest õppejõududest, kes ülikoolis lavakunstiga tegelevad, võib tagasi vaadata viieteistkümnele aastale isetegevuslikus näiteringis.

Hakatuse sai see Kehakultuuriteaduskonna näiteringi loomisel 1949. aastal ja geoloogi osast Afinogenovi «Mašakeses». Selle lavastas Haim Drui.

Järgmine tükk oli hoopis teisest žanrist — Aleksandrovi operett «Sinu kõrval». Nagu R. Nõvandi tagantjärele meenutab, olevat tal seal veidi lauldagi tulnud. Too amet läinud küll patuga pooleks.

Nii nad tulid — uued näidendid, uued kangelased. Õhtud harjutustel, õhtud etendustel, ülevaatustel. «Minu osad olid ikka positiivsed — professorid, teadlased ja teised asjalikud mehed,» mäletab R. Nõvandi. «1963. aastast Kehakultuuriteaduskonna näiteringi enam ei eksisteeri, uues grupis aga olen

mänginud juba kaht negatiivset rolli — Fabiani Kitzbergi draamas «Enne kukke ja koitu» ja nüüd «Rahutuses».

Aastatega tulid oskused valitseda oma häält, miimikat, liikumist, lahti mõtestada lihtsamaid ja keerukamaid draamateoseid. Ellen Liiger leidis Roman Nõvandis häid lavastajavõimeid ning kahe peale toodi rambivalgusesse Gorodetski «Viiendal korrusel».

Paljudele meist on see tunnustatud ujumistreener ja Kehakultuuriteaduskonna õppejõud tuntud kui talendikas raadioreporter ning, nagu R. Nõvandi ise ütleb, minevat näitlejaoskusi vaja isegi basseini kaldal.

Eelolevateks aastateks ootab ta lõbusaid rolle heades näidendites, sisimas aga loodab, et ehk küünitakse isegi õppejõudude oma näiteringi loomiseni.

*

Laupäeval, 27. märtsil kell 20
klubis
K. Saja
«RAHUTUS».

Etendusega tähistatakse TRÜ õppejõu Roman Nõvandi 15-aastase lavategevuse juubelit TRÜ-s.

Tants.

Paar mõttekildu teadusliku töö muredest

Aastaid tagasi väitis ühel ülikooli Õpetatud Nõukogu koosolekul keset teravaid vaidlusi teadusliku töö ümber autoriteetne professor: teaduslikuks loominguks kõige tähtsam olevat s ä d e. Sädeme all mõtles ta vaimustust, mis hoiab inimese lahtipääsmatult ja kõrvalekaldumatult eesmärgile suunduval teerajal, kuni otsitav lahendus on leitud. Aga sädemest üksi pole kasu, kui see pidevat põlemist esile ei kutsu. Palju sädemeid on kustunud leegiks saamata, põhjused võivad olla subjektiivsed või objektiivsed, palju on poolele teele jäänud kas visadusе või soodsate tingimuste puudumise tõttu.

Vaimustus on vajalik suunaandja ja teel pidaja. Mida intensiivsemalt ja sügavamalt tegeldakse küsimusega, seda omasemaks ta muutub.

Teadusemehele vajalik omadus on muidugi ka p ü s i v u s. Leidub neid, kes tunnevad, et valitud uurimisala neid «tõsiselt huvitab», aga kes kohkuvad tagasi esimese ettetuleva raskuse ees. Vahel pole käepärast vajalikku teatmeteost, vahel on materjalides lüngad, vahel jääb aeg arhiivis istumiseks napiks jne. Vahel on lihtsalt muudki teha. Ja kui palju tuleb humanitaaraladel kulutada töötunde käsikirjaliste fondide töötlemiseks, tulemuseks vaid näputäis vajalikku andmestikku. Siin ei peaks veel säde kustuma.

Eduka teadusliku töö avaliku saladuse kolmas komponent on p i d e v u s. Õppejõud kohustub jagama oma jõudu õppe-, kasvatus- ja teadusliku töö vahel, neile liituvad ühiskondlikud ülesanded. Olgu kuidas on, aga pidevalt peab leidma võimalusi kirjandust lugeda, et olla kursis teaduse saavutustega omal alal, et ka loovat uurimistööd teha. Kuidas siin on võimalik hakkama saada, sellest sõltuvad tulemused. Ja siin ongi kujunenud sõlm, mida alati ei oskagi lahti teha. Vahel on tekkinud raskuste tõttu pidurdunud mõne uurimuse lõpuleviimine, uurimuse, mis on püsinud plaanis kaua aega ja uurijale endale tüütavaks ning vastumeelseks muutunud, on kätte ära vanunud. On vaja ajuti võimaldada ühel ja teisel vaheldumisi mõneks ajaks ainult oma uurimisprobleemisse süveneda.

Et kontaktis olla t e a d u s e u u s i m a t e s a a v u t u s t e g a nii meil kui raja taga, on vaja aega ja võimalusi orienteerumiseks. Tihti on puudus kirjandusest ja tuleb läbi ajada abonemendiga või mikrofilmidega. Aga kui ei taheta jalgratast uuesti leiutada, peab olema siin tublisti hooles.

Asendamatu väärtus on sellel, kui uurija ise talle vajaliku teose või käsikirja omast käest on läbi lasknud, vajalikud osad läbi lugenud ja noteerinud. Alles siis võib ta kasutada tehnilist abi, kes teeks vajalikud väljavõtted. Hoopis eri viisil liituvad kirjanduse ja arhiivi andmed uurija loomingulisse tervikusse, kui teadlane neid isiklikult tunneb. Aga siiski on meil praegu teaduslikuks tööks võimalik kasutada t e h n i l i s t a b i liiga vähe. Spetsialisti aeg on selleks küllalt kallis, et seda kulutada tehniliseks tööks, nagu praegu paratamatult tuleb teha. Uurimismaterjali esialgne ettevalmistamine: bibliografeerimine, arvutamine, kollatsioneerimine jm. annaksid omakorda kogemusi teadlaseks ettevalmistumisel, sest paljud tehnilise töö tegijad kujunevad hiljem iseseisvaiks spetsialistideks, kes suudavad omakorda uuele vahetusele oma kogemusi edasi anda. Ükski teadlane ei saa olla põhimõtteline «musta töö» põlgaja.

Kõige suurem mure, mis on murda teadusliku töö tegijal, on saavutada olukord, kus saab pikemat aega pidevalt võetud ülesande lahendamisele anduda, katkestamata ja segamata kõrvalmuredest, kuigi need võiksid kasvõi üsna väikesed olla. Aga need segavad, väsitavad, hajutavad mõtteid ja raiskavad aega ning energiat. Seesugune ebamäärase rütmiga töötamine ei võimalda nautida töörõõmu, mis on iga töö vajalik element.

On loomulik, et valminud töö saaks trükituna kasutatavaks ka teistele ja aitaks seega kaasa teaduse arengule. See võib toimuda kas t ö ö t ä i e l i k u a v a l d a m i s e v õ i r e f e r a a d i k u j u l! Küllalt on veel raskusi tööde avaldamisega, eriti seesugustega, mis oma ulatuselt on nn. keskmised — ei ole veel küllalt suured iseseisva raamatuna ilmuma, aga ajakirjale liiga suured. Peale selle on trükkimise tempo aeglane, aga siin on juba rohkesti põhjusi, mis printsiibis pole kaugeltki mittekõrvaldatavad.

Lõpuks vajaksid humanitaarteadused omaette diskussioonivõimalust. Selleks oleks sobinud juba rohkem kui 100 aastat töötanud Õpetatud Eesti Selts. Teaduslikke seltse on mitmetel aladel, selle puudumine annab ennast kibedasti tunda ka humanitaaraladel. Oleks päris normaalne, et kirjandusteadused, rahvaluule, ajalugu, etnograafia ja arheoloogia vajaksid seesugust, arvan, ü h i s t t e a d u s l i k k u s e l t s i, mis võimaldaks avalikku mõttevahetamist.

Need on vaid mõned vihjed raskustele, kahtlemata leidub veel küllalt muidki.

E. LAUGASTE

Füüsika...

(Algus 1. lk.)

kin jt. on igakülgselt püüdnud kaasa aidata füüsikaalaste teadmiste süvendamisele ja sidumisele erialaga meie üliõpilastemittefüüsikute hulgas. Moningatest puudujääkidest, mis selles valdkonnas veel esinevad, saavad füüsikakateedrid üle lähemate aastate jooksul.

B. Füüsikute ettevalmistamine vabariigi rahvamajandusele

Füüsika-Matemaatikateaduskond valmistab ette korgema haridusega füüsika-matemaatikaõpetajaid, füüsikuid tööstusele ja korgematele õppeasutustele ning teaduslikele uurimisasutustele.

Pedagoogide ettevalmistamine toimub tihedas koostöös matemaatika kateedritega. Senini on pedagoogide-füüsikute ettevalmistamist raskendanud mitmed tegurid. Neist olulisemad on senini olnud järgmised: a) ühine konkurss vastuvõtmisel ja hilisem paremuse järgi jaotamine pedagoogideks ja teiste erialade füüsikuteks, b) kõrgelt kvalifitseeritud õppejoudude kollektiivi puudumine, kelle otseseks hooleks oleks tegelda pedagoogide ettevalmistamisega ja, c) halvad õppe-plaanid.

Esimesest raskusest saime üle juba paar aastat tagasi. Suuri edusamme on tehtud ka teise raskuse ületamiseks. Füüsikaõpetajate õpetamisele on kaasa tõmmatud rida noori kõrgeltkvalifitseeritud õppejõude. Lähemal ajal seda asja parandatakse veelgi ja voib loota, et varsti kujuneb ka füüsikaosakonnas välja samasugune tugev ja teovõimas pedagoogide-füüsikute kõrge ettevalmistuse eest võitlev kollektiiv, nagu seda on praegu matemaatikaosakonnas. Täiesti ebarahuldav on olukord programmidega. Nii näiteks ei saanud praegused IV—V kursuse pedagoogid-füüsikud isegi füüsika üldkursust ja üldpraktikumi sellises ulatuses kui teistele erialadele spetsialiseeruvad füüsikud. Erikursustest ma ei räägigi. Tänu matemaatikute suuremale initsiatiivile on matemaatiliste ainete osatähtsus ka praeguse I ja II kursusele rakendatavas füüsika-matemaatikaõpetajate õppeplaanis liiga suur ja nende esitamisjarjekord ja seos teiste distsipliinidega väne läbi moeldud. Selline oppeplaan ei võimalda ette valmistada füüsikuid, kes tunneksid põhjalikult oma eriala ja voiksid koolis edukalt opetada füüsikat ja olla abiks ka teiste ainete õpetajatele (tootmisopetus, ringivalised too d).

Kõigele sellele vaatamata paraneb pedagoogide-füüsikute ettevalmistus aastast aastasse. Paljud TRÜ kasvandikud füüsikud on saavutanud pedagoogidena töötades markimisvaarset edu. Näiteks võiksime nimetada kasvõi K. Elkenit, Alatskivi Keskkooli direktorit.

Ka teiste füüsikute ettevalmistamisel on füüsikaosakonnal olnud mõningaid saavutusi. Viimastel aastatel lopetanud füüsikutest suunati enamik toole teadusliku uurimise instituutidesse voi korgematesse oppeasutustesse. Minu teada on nende hulgas ainult üks, kelle tööga ei olda rahul. Kuid see noormees ei suutnud, vaatamata oma andekusele, ka stuudiumi jooksul jouda diplomini. Ulejäänud töötavad kohusetundlikult, paljud jätkavad edukalt õppimist aspirantuuris. Füüsikaalased uurimused Füüsika-Astronoomia Instituudis (FAI) on tuntud kogu maailmas. Me võime uhked olla selle üle, sest rõhuv enamik selle instituudi teadlaste kollektiivist on füüsikaosakonna lõpetajad.

Paari aasta pärast hakkab füüsikaosakonna lõpetajate arv järjest kasvama ja kolme-nelja aasta pärast kolmekordistub või isegi neljakordistub. Siis jätkub füüsikuid ka tööstuse jaoks.

Füüsikute ettevalmistamisel on aga ka terve rida väga suuri raskusi. Vaatleme neist mõningaid.

1. Praegu toimus vanemate kursuste üliõpilaste ettevalmistus suurel määral individuaalkorras. Iga üliõpilane oli kinnistatud kas kateedri õppejõu või FAI teadusliku töötaja juurde, kelle «õpipoisiks» ta oli rea aastate jooksul (see on ka üks meie lõpetajate hea erialase ettevalmistuse põhjusi). Üliõpilaste arvu kasvamisel tuleb paratamatult minna nende grupiviisilisele väljaõpetamisele. Et ettevalmistuse tase enamvähemgi säiliks, on vaja organiseerida uusi erilaboratooriume ja luua võimalusi suuremale arvule üliõpilastele eksperimentaalseks tööks kursuse- ja diplomitöö kallal. Kuid pole vist saladus, et tänapäeva füüsikaosakonna üliõpilane on kõige «kallim» üliõpilane. Juba elektronostsillograaf ja lampvoltmeeter, mis on vaja igal üliõpilasel tema tööks, maksavad mitusada rubla. Ja peale selle ruumid. Füüsikutel on juba ammu sõjajärgsetes lapsekingades kitsaks jäänud. Igalt poolt pigistab.

2. Viimastel aastatel on noorte hulgas oluliselt suurenenud huvi füüsika teoreetiliste probleemide vastu. Arvan, et siin on üheks põhjuseks ka H. Oiglase poolt kirjutatud kaks väga head populaarteaduslikku raamatut, mis käsitlevad füüsikat, peamiselt teoreetiku aspektist. (Kes küll kirjutaks vastava populaarteadusliku eksperimentaalse kallakuga raamatu!). Vabariigi rahvamajandus vajab aga teoreetikuid vaid mõned üksikud inimesed aastas. Rea viimaste aastate jooksul oleme suunanud teoreetikuid tööle eksperimentaalalale. See tähendab aga asjatuid kulutusi ettevalmistamisele ja samuti inimeste eneste meeleolu häireid. Analoogilised üleelamised on noortel samuti kolmandal kursusel, kus toimub eriala valik. Tänavu näiteks soovis teoreetikuks õppida kümme füüsikut.

3. Lopetajate arvu suurendamisega tulevikus tuleb meil senisest ronkem arvestada tööstuses tootava füüsiku spetsiifikat. Peame orienteeruma sellele, et tulevikus hakata ette valmistama insenerfüüsikuid. Juba praegu saab meil enamik füüsikutest küllalt hea ettevalmistuse elektroonika alal, mis kulub marjaks ära toostuses. Sellele küsimusele pühendab eksperimentaalfüüsika kateeder lähemate aastate jooksul erilist tähelepanu.

4. Omalaadi probleemiks füüsikaosakonnas on õppeedukus. See on madalamaid terves ülikoolis. Esimesel kahel kursusel langeb edasijõudmatuse tõttu väga palju noori valja. Onneks korvaldab selle puuduse enam-vähem üntlane lopetajate tase ja nende head erialased teadmised. Kuid üldiselt on see probleem, mida tuleks eraldi uurida.

5. Füüsikute opetamisel on väga oluline, et saaks laialdaselt kasutada töökodasid ja tehnilise personali abi. Viimastel aastatel on selles suhtes olukord järsult halvenenud. Enamikus maailma ülikoolides on füüsikute kasutada oma töökoda. Kui meil olukord ei parane, siis tekib (kas keegi seda tahab voi ei taha, see ei suuda asjade käiku muuta) ka TRU-s füüsikutel oma (esialgne «porandaalune» töökoda) ja üntne ülikooli töökoda hakkab lagunema. Muuseas, elektroonika grupis on see lagunemine juba alanud!

6. Kõige raskem on lähemal ajal ilmselt olukord pika praktikaga. Füüsikutel toimub nimelt V kursusel 22-nädalane (praegu IV—V kursusel 38-nädalane) praktika. Selle aja jooksul peab üliõpilane töötama ettevõttes või asutuses palgalisel kohal ja ühtlasi õppima ohtuse osakonna üliõpilasena. 50—60 füüsiku jaoks (nii palju saab neid kindlasti olema) on neid tingimusi praktiliselt võimatu rahuldada. Ukski vabariigi ettevõte ei kindlusta suurtele üliõpilasgruppidele pooleks aastaks palgalist tööd. Üliõpilased tuleb jagada Tallinna ja Tartu vahel ning õppetöö organiseerimisel tekivad omakorda suured raskused. Et praktika ettevõttes on siiski füüsika eriala üliõpilastele väga vajalik, siis tuleb ilmselt taotleda praktika korraldamise tingimuste korrigeerimist. Arvan, et seda on võimalik teha.

Kõik need raskused füüsikaosakonna õppejõudude kollektiivi ei kohuta. Need on kasvuraskused ja me teame, et neist saab ühiste pingutustega üle.

K.-S. REBANE,
füüsikaosakonna juhataja

Kohtumine D. Vaarandiga

19. märtsi õhtul kogunes Vanemuise tn. 46 rühm üliõpilasi, kelle huvialade hulgas on põimunud kirjandus- ja looduse-armastus. Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringis kohtuti luuletaja Debora Vaarandiga, suure «loodusemehega», nagu teda nimetati tervitussõnades.

Huvituti kõigest.

«Milline maatöö Teile kõige rohkem meeldib?» — «Pole ammu teinud. Varem kodus sai kõike tehtud. Oli väga raske. Meeldisid väiksemad ja vaiksemad tööd, näiteks kartulivõtmine ja rohimine.»

«Kuidas suhtute noorte luulesse? Mida arvate kasseti autoritest?» — «Noorte autorite luule meeldib. Eriti hindan P.-E. Rummot, M. Traati. Üldse, 1. kassett oli kõige tugevam. Uuest kassetist meeldib H. Runneli elutunnetus, temast õhkuv kindlus. V. Luik kisub kaasa oma noorusliku elamiseinnu ja -tulega; ta toob luulesse ennolikku. J. Kaplinski mulle isiklikult palju ei ütle. Armastan konkreetsust, aega, ruumi, tema tahab kõike näha kosmose piirides. Ly Seppel. Kõige võluvam, et armastab inimest, mõtleb palju inimesele. On näha, et ta vajab inimesi, sõpru, üksteise mõistmist.»

«Kas tehnika areng võib ähvardada luulet?» — «Olen kaugete asjade suhtes muretu.»

«Mida Te teete vabal ajal?» — «Luuletan. Peale selle armastan matkata, seeni korjata ja muidugi lugeda.»

«Kus Te olete reisinud ja milline maa kõige rohkem meeldib?» — «Soomes, Rootsis, Itaalias, Tšehhoslovakkias, peaaegu ka kogu Nõukogude Liidus, v. a. Siber. Kõige rohkem meeldib Norra, meeldivad inimesed, nende äärmine lihtsus ja tähelepanelikkus.»

Küsimus järgnes küsimusele.

Lõpuks kuulati D. Vaarandi proosapala «Uitamisi kodusaarel» ning luulet kogust «Rannalageda leib». Nagu ikka sellistel puhkudel, tuli külalisel jagada hulgaliselt autogramme.

A. SINIVEER

Mida teeme meie?

Vist tuleb alustada sellest, kes oleme need meie. Oleme niisamasugused üliõpilased, vähemalt peame end selleks, kui teiegi, lugupeetud «statsid», nagu armastab öelda üks minu sõber-kaugõppija matemaatikute hulgast. Jah, tema on matemaatik, mina ja kõik minu kursusekaaslased oleme filoloogid. Täna ongi mul plaanis mõni sõna rääkida eesti filoloogidest-kaugõppijatest, nende argipäevast ja mõningatest muredest.

Kõigepealt pean vabanduseks ütlema, et ma ei tea, kui paljude nimel pean rääkima, sest ei tea, kui suur on kursuse koosseis. Jah, häbiasi, kuid «sabadega» üliõpilasi on hingekirjas kõikvõimalikelt kursustelt, mine võta kinni, kui kauaks neid on, kas kuuks või terveks aastaks. Siiski, asi pole veel väga hull, oma veerandsada on meil ka «statsionaarseid». Näete, ka meil on omad «statsid» olemas.

Väga raske on öelda, miks me kõik eesti filoloogideks tahame saada (päris mitmed neist zurnalistideks), sest vähem kui pooled töötavad praegu ligilähedasel erialal, teised aga on kõige erinevamate elukutsete esindajad. Nii näiteks kuulub parimate edasijoudjate hulka Tiivi Valljasch, praegune meditsiinitöötaja Tallinnast. Edasijoudjate hulka võib arvata ka hotukassa töotaja Helje Kulli, tenase «Kvarts» töotaja Mari Mättiku jt. Ei taha sellega öelda, et vastaval erialal töötajad oppimises viletsamad on, kuid edasijõudmine ei olene siiski mitte niivord erialal tootamisest kui inimesest endast, tema püsivusest ja tahtejoust. Viimast jatkub aga, nagu kogemused näitavad, rohkem neil, kes pikemat aega pole saanud õpperaamatute juurde.

Raske on otsustada, milline on kaugoppijate ulaine edasijoudmise tase ülikoolis, kuid tuli küll ootamatuna teade, et oleme ära teeninud uhe parema kaugõppekursuse nime. Pole selleks ju midagi erilist ette võtnud, kuid võibolla oli ka selles midagi kasulikku, et kohe alguses õppisime üksteist tundma ja lahendama küsimusi ühiselt. Kuigi meie kursus pole veel nii tugev ja ühine kui vaja, võime end siiski lugeda tugevaks kollektiiviks ühiste murede ja rõõmudega.

Et meid Tallinnas ühtekokku tuleb kümmekond, siis on meil ühiste jõupingutustega nii mõnigi küsimus kergem lahendada. Nõu tuleb anda mõnikord posti ja telefoni abiga ka teistesse vabariigi paikadesse. Tallinnas kasutame aga lahkelt võimalusi, et ülikool õppejõude konsultatsioonideks ja eksamite vastuvõtmiseks kohale saadab (mõningate puudujääkidega ainult käesoleva aasta veebruaris-märtsis).

Järjekordselt on käes kaugõppijate kevadised konsultatsioonid ja võlgnevuste likvideerimise tähtajad. Hea, et selline võimalus on antud, kuid hoopis raskem on seda kasutada. Töökohalt saab end selleks ajaks vabastada ainult see, kellel on hea kõneand, kannatus ja arusaajad ülemused. sest nii mõneski asutuses on kuu ja kvartali lõpud midagi muud kui tavalised tööpäevad. Paremas olukorras on ainult õpetajad. Mis saab teistest, ei tea öelda.

Kirja sai nüüd ainult väike osa kaugõppijate argipäevast.

UNO PLEER,
kaugõppe eesti filoloogia osakonna II kursuse rühmavanem

Kinoloengud

Maailma ühest kuulsamast kinorežissöörist

SERGEI EISENSTEINIST,

kes on meie vaatajatele tuttav kui filmide «Soomuslaev «Potjomkin»», «Aleksander Nevski» ja «Ivan Groznõi» looja, kuulevad TRÜ kinohuvilised lähemalt sm. Ivar Kosenkraniuse loengul, mis toimub esmaspäeval, 29. III algusega kell 19 Vanemuise tänava õppehoone suures auditooriumis. Loengu illustreerimiseks on Moskva «Gosfilmofondist» välja tellitud Eisensteini film «Oktoober», mis on meie kaasaegsele kinopublikule peaaegu täiesti tundmatu.

Nimetatud filmi lõi Sergei Eisenstein 1927. aastal Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 10. aastapäevaks. Selleks ajaks oli Eisenstein välja töötanud omapärase «intellektuaalse kino» teooria, mille kohaselt olevat «kinohieroglüüfides» võimalik ekraniseerida niihästi dialektilist materialismi kui poliitilist ökonoomiat. «Intellektuaalse kino» teooria kajastub tugevalt ka «Oktoobris», kus suurepärased, lausa dokumentaalselt täpsed massistseenid vahelduvad lõikava satiiriga Kerenski ja tema kaaskondlaste aadressil. Sellesse filmi toob Eisenstein esmakordselt V. I. Lenini kuju kunstilises kinematograafias. Tööline Nikandrov, kes seda vastutusrikast osa mängib, on küll Leniniga hämmastavalt sarnane, kuid ei tule toime revolutsioonijuhi kuju kunstilise avamisega. Filmi vooruste ja puuduste üle võime aga eeloleval esmaspäeval ise otsustada.

TRÜ kinosõprade ring

VELLAVERES. K. TALUSSAARE foto.

Vellaverest ja Käärikust

Esmaspäeval arutati TRÜ ametiühingukomitees Kääriku ja Vellavere parema kasutamise võimalusi.

On avaldatud arvamusi, et Kääriku spordibaas hakkab viimasel ajal nagu ülikooli võimu alt välja libisema, et tal on liiga palju peremehi.

Selle kohta lausus prorektor V. Simm, et baasi peremeheks on ikkagi ülikool ja mingisugusest võimu alt väljaminemisest ei saa juttugi olla. Aga Kääriku planeeriti juba sellisena, et ta vastaks ka vabariigi vajadustele — see on teatavasti suurem tavalisest ülikoolile mõeldud spordibaasist. Teiseks tuleb arvestada, et summad, mis saadakse baasi väljaüürimisest teistele organisatsioonidele, võimaldavad katta baasi ülalpidamiseks vajalikke kulutusi (ülikooli teenistujad ja üliõpilased maksavad baasi kasutamise 10 ööpäeva eest 1 rbl. 25 kop., teised aga 1 rubla päevas).

Seejuures tuleb aga muidugi nõuda, et kõik organisatsioonid, kes spordibaasi kasutavad, peaksid rangelt kinni kodukorrast. Baas ei tohi alluda mingile grupile, kes teda parajasti kasutab.

Paistab silma Kääriku kasutamise koordineerimatus. Seetõttu on baas sageli üle koormatud, seal viibib vahel kuni 300 inimest, kuigi planeeritud kohti on 200. Teiselt poolt esineb jälle tühikuid, millal baasi ei kasutata. Ametiühingukomitee otsustas moodustada kolmeliikmelise komisjoni, kes kontrolliks spordibaasi kasutamise graafikut ja hoiaks ära häirivalt mõjuvad kokkusattumused.

Tähelepanuks kursustele!

Kõik kollektiivid, kes soovivad kasutada Käärikut suvise puhkelaagrina, peavad esitama avaldused hiljemalt **1. maiks.**

Mis puutub Vellaveresse, siis vajab see tungivalt korrastamist. Otsustati lähemal ajal korda teha aed ja järve plaaž. ehitada ujula. Ka hooned vajavad remonti. Lubati muretseda uued telgid ja paadid. Edaspidi tuleb ehitada saun.

Vellavere korrastamisel loodetakse võimalikult rohkem teha ühiskondlikus korras.

T. Tallo

Tartu Rüklik Ülikool 3

Kas käisite seinalehtede ülevaatusnäitusel?

● *Milline oli üldmulje?*

● *Missugust seinalehte peate parimaks? Miks?*

● *Nimetage kuus paremat ja kolm halvemat seinalehte.*

● *Milline peaks olema tänapäeva seinaleht?*

● *Kas seinaleht on vajalik? Miks?*

Kahjuks ei jagatud sellist ankeeti ülikooli ametiühingukonverentsi delegaatidele, kuid paljud neist käisid enne aulasse istungile minemist ka auditooriumis nr. 1, kus olid välja pandud 18 ülikooli 25 seinalehest («surnud hinged» kaasa arvatud). Ankeet oleks aidanud ülevaatuse eksponaate õiglasemalt hinnata ja kergendanud komisjoni tööd.

VAEKAUSIL OLID SEINALEHED

Kursuste kaupa seinalehe väljaandmise vilja lõikasid matemaatikud, eesti filoloogid, ajaloolased ja vene filoloogid. Kohalikud Pinkertonid otsivad siiani neid salapäraseid isikuid, kes toimetasid möödunud aasta aprillis näitusele esitatud seinalehti. Loodetakse, et nende käes on Ariadne lõng, mis viib kadunud häälekandjateni.

Esialgu pidas komisjon parimaks seinalehte «Ühiselamu Kaja» (Pälsoni tn. 14 häälekandja). Selle toimetus suutis oma veergudel käsitleda peaaegu poolteistkümmet probleemi ja probleemikest. Kõik nad olid aktuaalsed, vajalikud. Kasutati lühikesi kirjutisi, pilte, karikatuure. Ta oli kõigist omataolistest žanririkkam. Isegi valimised olid kajastatud löövalt. Kehakultuuriteaduskond, Arstiteaduskond ja Õigusteaduskond olid küll esitanud linnanõukogusse kandidaate, kuid nende seinalehtedes polnud sellest ei kippu ega kõppu.

Teadusliku Raamatukogu «Uus Lehekülg» ei olnud sisult eelnevast just parem, neil polnud ka ühtki elustavat pilti, ent huvitav vorm — avatud raamat —, meeldiv välimus ja hea loetavus viisid ta parimale kohale. Samadel põhjustel nihkusid ette ka «Pharmacon» ja «Haldus».

Nii sai «Ühiselamu Kajale» saatuslikuks liiga kirev kujundus (must—punane—valge), lohakalt kirjutatud tekst, mida võis vaid vaevaga lugeda. Sama äpardus tabas sisuliselt üsna tugevat «Vektorit» — ülikooli kõige lohakamalt tehtud seinalehte. «Keemiku» hädaks oli liiga vana number (veebruar). Juristid paistsid silma tühja ja üldise jutuga, sellega, et kirjutati kõigest peale üliõpilaselu. Ka «Spektrile» heideti ette sama puudust.

«Meie Kodu» toimetajal oli tegemist, et tõestada ülevaatusele järgnenud arutelul pikkade artiklite eeliseid ühiselamu seinalehes. Ometi pidi ta leppima tõega, et lühikesed või liigendatud palad on siiski paremad. Isegi peotäis pildikesi ei aidanud kahest pikemast «lohemaost» koosnevat seinalehte saavutada sisule vastavat kohta.

Osa seinalehti, nagu «Caninust», «Nõukogude Arsti», «La Flèche'i», «Kehakultuuri», «Geograafi Häält», «Zooloogi» ja «Lumenit» loeti keskpärasteks.

Sisu rikkust peeti ainuüksi ebapiisavaks. Räpane, ebameeldiva aluse ja lohaka kirjaga seinaleht ei kutsu lugema. Öeldi isegi nii: «Olgu «Kehakultuuri», «Lumeni», «Juristi» ja «Geograafi Hääle» sisu milline tahes, ent olemasolevatel alustel kaotavad nad oma mõju täielikult. Kolm esimest saavad halvima kunstimaitse etalooni juba kolmandat (!) korda järjest.

Kõige meeldivamalt ja paremini olid kujundatud «Uus Lehekülg», «Pharmacon» ja «Haldus». Nende kiri oli kõige paremini loetav, üldpilt rahulik, kuid oluline ometi esile tõstetud.

Kokkuvõtte tegid sm-d J. Feldbach ja K. Põllu.

Leiti, et seinalehed on muutunud paremaks kui möödunud ülevaatusel. Nad on elulähedasemad, muutunud loetavamaks, informatsiooni- ja probleemiderikkamaks.

Soovitati, et artiklid oleksid lühemad, et oleks pilte ja karikatuure. Rohkem rõhku välimusele, materjali paigutamisele ja kirjale (vajaduse korral võib viimast kunstikabinetis õppida).

Loomulikult peab kuskil olema ka toimetuse koosseis, kuupäev, number ja osakonna nimetus, kes seinalehte välja annab.

Ülikooli kõige halvemaks seinaleheks tunnistati «Jurist».

Kuus paremat paigutati järgmisse järjekorda:

1. «Uus Lehekülg» (Teaduslik Raamatukogu).
2. «Pharmacon» (farmaatsia-osakond).
3. «Haldus» (majandusosakond).
4. «Ühiselamu Kaja» (Pälsoni tn. 14).
5. «Keemik» (keemiaosakond).
6. «Ühine Kodu» (Pälsoni tn. 23).

Kolm esimest saadetakse Tallinna vabariiklikule kõrgemate koolide seinalehtede ülevaatusele.

A. PABUT

Tema tuleb toime

Ülikooli autahvel. Vasakult 6. pilt 2. reas. Allkiri: Aarne Aulis, Õigusteaduskonna II k. üliõpilane. Seega oli täiesti loogiline tema valimine rahvakohtu kaasistujaks.

Ajame sel puhul paar sõna juttu. Kuidas juristiameti vastu huvi tekkis?

«Ei tea öelda. Keskkoolis, see oli üsna ammu juba, 1960. a. lõpetasin, olid edasiõppimisplaanid üpris ebamäärased. Töötasin pärast õmblusvabrikus «Sangar», seal selle lõpliku otsuse siis tegin... Asi lihtsalt huvitab...»

Ja praegu? Millega tuleb tegemist teha?

«Noh, tegemist ikka on. Õppimine juba. Praegu teen kursusetööd partei- ja riigikontrolli leninlikest printsiipidest. Tegin umbes samal teemal NLKP ajaloo referaadi, nüüd vaatan asja natuke lähemalt.»

NLKP ajaloo ringis ka?

«Jah. Möödunud aastal tegin teadusliku referaadi ja arvestati päris eksami eest.»

RSR-i koosolekutel on sind ka näha olnud.

«Jah. Seoses sellega olen tekstiilivabriku «Areng» kartonaažitsehhi propagandistiks. Püüan inimesi põhiliselt rahvusvahelise olukorraga kursis hoida...»

Ja veel?

«Olekski nagu kõik...»

«Prožektor,» torkas keegi vahele.

«Ah jaa, teaduskonna komsomoliprožektoriga on ikka ka ringi käidud.»

Kas puht erialast praktikat kusagilt saab?

«Võtan osa partei- ja riigikontrolli komitee tööst. Seal tuleb igasuguseid asju lahendada. Eks ka rahvakohtu kaasistuja ülesanne ole suurepärane kohtupraktika, ...kui ainult hakkama saab.»

Kui hakkama saab? Mida arvavad sellest kursusekaaslased?

«Kindlasti saab!»

«Asjalik mees. Kui me ta juba valisime, siis teadmisega, et tuleb toime.»

Kindlasti tuleb.

J. PAJU

KLUBI TEATED

TRÜ deklamaatorite ja sõnakunstnike konkursi I voor toimub teisipäeval, 30. märtsil kell 18 TRÜ klubis. Kõigil konkursist osavõtuks registreerunutel ilmuda konkursi alguseks kohale. Esinemisjärjekord konkursil loositakse.

*

Pühapäeval, 28. märtsil kell 20
klubis
KVN
(poolfinaal).
Kohtuvad
«Servus» ja «Баба — это сила».
Tants.

Uut liiklusmäärustikku õppima!

Auto-motokabinet korraldab 1. jaanuaril 1965. a. kehtestatud liikluseeskirjade tundmaõppimiseks kursused. Soovijatel koguneda täna kell 16 V. Kingissepa t. 19. (III korrus, aud. nr. 1.).

TRÜ esivõistlused võrkpallis

Möödunud nädalavahetusel jõudsid lõpule TRÜ võistlused võrkpallis. Meeskondadest oli järjekordselt võidukas õppejõudude ja teenistujate meeskond (K. Ulp, A. Tiirik, L. Valt, H. Tiik, A. Kiris, U. Palm, H. Aunin), kes alistas kõik oma vastased tulemusega 2:0. Niisama ülekaalukalt võitis naiskondade turniiril esikoha Arstiteaduskond koosseisus V. Trei, Õ. Tallmeister, A. Paju, H.-M. Loog, M. Eyland, S. Vahtras, A. Haasma, V. Merilo.

Peab taunima Bioloogia-Geograafiateaduskonna naiskonna ja meeskonna ning Õigus-Majandusteaduskonna meeskonna ebasportlikku käitumist, kes kahel korral andsid vastastele loobumisvõidu. Füüsika-Matemaatikateaduskonna meeskond sai sellega hakkama ühel korral.

Alljärgnevalt avaldame võistkondade paremusjärjestuse.

NAISED.

1. Arstiteaduskond
2. Kehakultuuriteaduskond
3. Füüsika-Matemaatikateaduskond
4. Õppejõud ja teenistujad
5. Ajaloo-Keeleteaduskond
6. Bioloogia-Geograafiateaduskond

MEHED.

1. Õppejõud ja teenistujad
2. Kehakultuuriteaduskond
3. Ajaloo-Keeleteaduskond
4. Arstiteaduskond
5. Füüsika-Matemaatikateaduskond
6. Bioloogia-Geograafiateaduskond
7. Õigus-Majandusteaduskond

H. AUM

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased E. Liimeon ja M. Unt.

Teadaanded

AMETIÜHINGUAKTIIVI KOOLIS toimub 29. märtsil 1965. a. kell 16 TRÜ klubis teine seminar kultuuri- ja ametiühingurühmaorganisaatoritele.

*

22. mail toimuvad Tartu spordimängude võimlemispidustused. Üldises esinemiskavas on üheks iseseisvaks etteasteks Tartu kõrgemate koolide ühine masskava.

Vanemate kursuste üliõpilased (alates III kursustest), kes soovivad tegelda üldarendava võimlemisega ja osa võtta esinemistest — võtku spordiriietus ja tulgu Mitšurini tn. 37 järgnevatel aegadel:

NAISÜLIÕPILASED
teisipäeval, neljapäeval või kolmapäeval ja reedel kell 20;

MEESÜLIÕPILASED
kolmapäeval ja neljapäeval kell 19.

Rühmade komplekteerimine lõpetatakse 9. aprillil.

Uut teatmekirjandust

Gesamtinhaltsverzeichnis der wissenschaftlichen Zeitschriften der Universitäten und Hochschulen der Deutschen Demokratischen Republik. Berlin 1964. 84 lk.

Русские советские писатели-прозаики. Библиографический указатель. Ленинград 1964. Том 2, Задорнов-Лушко. 875 с. Том 3. Макаренко — М. Пришвин. 807 с.

Абрамкин, В. М. и Лурье, А. Н. **Писатели Ленинграда.** Ленинград 1964. 364 lk.

А. В. Луначарский о литературе и искусстве. Библиографический указатель. 1902—1963. Ленинград 1964. 263 lk.

Славянские рукописи XII—XVII вв. Научной библиотеки им. А. М. Горького Московского гос. университета. Описание. Москва 1964. 102 lk.

Мировое значение русского языка. Список литературы на русском языке за 1944—1964 гг. Москва 1964. 15 lk.

Каталог архивоведческой литературы и сборников документов. (1960—1963 гг.) Москва 1964. 140 lk.

Ю. Гаудримас. **Из истории литовской музыки.** 1861—1917. Москва 1964. 212 lk.

М. Уилсон. **Американские ученые и изобретатели.** Москва 1964. 151 lk.

Pühapäeval kell 23.05 algas kevad.

20 sekundit

Kell 9. Bussi ei ole. Pool üksteist «värsked» uudised — bussi ikka veel ei ole. Siis aga — tuli! «Tallinnfilm» ja 18 «staari» sõidavad Käärikule.

Bussis teeme helilise osa proovi, sest suure tumma ajad on möödas. Käärikul surume endid kolmelt kihilt neljaruutmeetrilisse näitlejate tuppa — vaheprooviks.

...Istume kamina ees ja laulame vapratest meestest vaprate kitarristide saatel. Esimene heliproov. Enda arvates pole väga vigagi. Kuulame ära: naer saalis. Proovime uuesti, jälle naer. Viimaks ometi sõidutab operaator E. Vaherit kaks ringi ja esimene stseen on valmis.

Raskused algavad teisega, sest sekundi pealt polkat tantsima hakata polegi nii lihtne. Paar klaasukse foonil saab üle kümne korra rääkida oma tunnetest, ikka nendestsamadest, kuni kõlab lõplik stopp.

Niimoodi valmis stseen, mis kestab 20 sekundit, kui režissöör R. Kasesalu mitte liiga palju kääre ei tarvita.

* * *

Nagu paljud juba teavad, filmitakse Käärikul dokumentaalfilmi «Puhkus Käärikul».

E. RIIS

Eesti keele ringis

Terminoloogiaküsimused on meie vabariigis viimasel ajal mitmetel aladel tõusnud tulipunkti. Sellest lähtudes võttis ka ÜTÜ eesti keele ring need küsimused vaatluse alla. Tehtud ja tegemata oskussõnavara-alasest tööst rääkis pikemalt aspirant H. Lutrik, kes on terminoloogia valinud oma erialaks. Keeleteaduse sõnavara arutasid II kursuse üliõpilased S. Endre, V.-R. Kreinin, U. Lans ja H. Peetsman. Nõukogude keeleteaduse teoreetilisi probleeme uuema kirjanduse valgusel tutvustas IV kursuse üliõpilane K. Smidt. Koosoleku ajal tehtud kirjalik katse näitas, et ka oma eriala terminite sisu ei olegi alati kerge avada.

Ja siit: küllap tuleb terminoloogiaga rohkem tegelda kõigil erialadel!

T. SILLAT

Raadioloengud

Kolmapäeval, 31. märtsil

1. Eesti filoloogia osakonna I kursuse üliõpilastele prof. Paul Ariste loeng «Sõna» (II).

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» (VIII).

Reedel, 2. aprillil

1. Bioloogiaosakonna III kursuse üliõpilastele dots. kt. Laine Viilebergi loeng «Mikroobide füsioloogia».

2. Inglise filoloogia I—V kursuse üliõpilastele õppejõud Laine Hone loeng «Tavalisi vigu inglise filoloogide-kaugõppijate kontrolltöödes» (IV).

ÜET

KODU-UURIJAD!

Esmaspäeval, 29. märtsil kell 17 algab pedagoogikaauditooriumis loeng «Kodu-uurimise arengust Eestis».

Lektor ENSV TA Ajaloo Instituudi aspirant V. Järv.

*

Žurnalistikaringi sissejuhatav õppus on neljapäeval, 1. aprillil kell 16. Koguneme peahoonesse suure kella all. Ootame eriti mittefilolooge ja neid kolme entusiasti, kes tulid kohale esimese kuulutuse peale.

Toimetaja: H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2478. MB 02907.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ВЕСЕННИЙ ПРИВЕТ УЧАСТНИКАМ КОНФЕРЕНЦИИ!

Selget pead pingelistel päevadel!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Reedel, 2. aprillil 1965

Nr. 9 (619) XVIII aastakäik

Intervjuu

● KAS TE ESINETE ESMAKORDSELT ÜTÜ KONVERENTSIL? ● MIS ON TEIE TÖÖ TEEMA? SELLE PÕHIASPEKTID? ● KAS ANTUD TÖÖ ON PIKEMAAJALINE UURIMUS JA MILLISED ON PERSPEKTIIVID?

Viivi Livental, farmaatsiaosakonna IV kursuse üliõpilane.

● *Jah, tänavu esmakordselt.*

● *Töö teemaks on «Flavonoidide uurimine leesika lehtedes». Kirjanduses on räägitud, et leesika lehed sisaldavad nelja flavonoidi. Nende uurimiseks on siiani kasutatud sadestus- ja värvusereaktsioone. Viimase aja uurimuste tulemusena on hakatud kasutama paberkromatograafiat. Töö eesmärgiks on meil kasvavu leesika lehtede flavonoidide kromatograafiline eraldamine.*

● *Töö on meil kollektiivne. Peale minu tegelevad sama teemaga kursusekaaslased Tiia-Maie Haga ja Maie Jaanso, juhendajaks on dots. J. Tammeorg. Juba 1963. aasta sügisel sai algust tehtud. Et kromatograafiline eraldusmeetod on üsna uus, on tal laiad uurimisperspektiivid.*

Mari Branno, raviosakonna VI kursuse üliõpilane.

● *1962. a., kui olin III kursusel, võtsin osa kollektiivsest uurimusest «Neerude homotransplantatsioonist koertel». Esinesime ÜTÜ XVII konverentsil.*

● *Ka praegu töötan teema «Toksoplasmiinallergia sagedusest võrdlevalt tervetel ja debiilsetel lastel» kallal koos kursusekaaslaste Elo Venseli, Ivi Kõbasi ja Ingrid Luugiga.*

Tegime 307 lapsel nahasisese toksoplasmiinproovi, kusjuures meie andmeil oli debiilsetel lastel infitseerituse protsent kõrgem kui normaalsetel. Toksoplasmoos võib olla väärarengute ja vaimse mahajäämuse põhjuseks. Toksoplasme kannavad edasi loomad. Et maal on nakatumine suhteliselt kergem, siis tegime proove nii maa- kui ka linnakoolides, samuti Kosejõe defektiivsete laste internaatkoolis. Meie uurimuse andmeil saadud nakatumisprotsent ühtib üleeestilise protsendiga.

● *Tööd alustasime 1963. aastal. Perspektiividest niipalju, et sellesama probleemiga tegeleb ka pediaatriakateeder. Loodame, et meie samasuunalist uurimust saab seal ära kasutada.*

Aira Sidorenko, vene filoloogia osakonna II kursuse üliõpilane.

● *Esmakordselt.*

● *«Võrdluslausete kõrvutav analüüs eesti ja vene keeles». On kavas välja anda vene-eesti fraseoloogiline sõnastik, mis oleks määratud eesti keskkoolidele. Tõlkimisel vene keelest eesti keelde on alati tegemist fraseoloogiliste väljenditega, mis ei allu täpsele tõlkele. Vene-eesti fraseoloogilise sõnastiku ettevalmistamisega tegeleb terve grupp vene filoloogia osakonna üliõpilasi, nii et minu töö on vaid osa kollektiivsest ettevalmistusest. Fraseoloogiliste väljendite sedeldamise aluseks on olnud mitmed sellekohased materjalid, ka venekeelne fraseoloogiasõnaraamat.*

● *Möödunud aastal sai algust tehtud sedeldamisega. Muidugi jätkub töö ka pärast konverentsi. Kahe kuni kolme aasta pärast peab sõnaraamat juba trükist ilmuma.*

Jüri Škuubel, eesti filoloogia osakonna IV kursuse üliõpilane.

● *Kahjuks jah.*

● *Töö nimeks sai «Situatsioonikoomika põljetonis». Vaatlesin koomika olemust, autoriteetide arvamusi koomikast elus ja kunstis, huumoris ja satiiris kasutatavaid koomikavõtteid.*

● *Teen selleteemalise diplomitöö. Analüüsin «Pikri» sarjas ilmunud põljetonikogusid: H. Lehiste «Lõbustusmaks», L. Kerge «Palun võtke edasi» ja teisi. Nende tööde väärtus pole vist*

(Järg 2. lk.)

KONVERENTSI-PÄEVADE MÕTTEID

Eile algas meie ülikooli noorimate teadlaste aastase töö tulemuste suurülevaatus — ÜTÜ kahekümnes teaduslik konverents. Kolme päeva jooksul kuulatakse ligikaudu 350 ettekannet. Kui kõik need ettekanded publitseeritaks, saaksime umbkaudu 3500—4000 lk. teaduslikku teksti, mitu-mitu paksu köidet. Muidugi on esitatavate tööde seas erineva kvaliteediga uurimusi, ent kahtlemata sisaldab igaüks neist midagi uut, teaduses seniolematut. Iga töö varjus on töörohked päevad, nädalad, kuud. On julgeid hüpoteese, teravmeelseid ideid, õnnestunud eksperimente. Konverentsi kokkusurutud ajabüdžeti tingimustes esitatakse ainult uurimistöö resultaadid. Tööde valmimise protsess ise aga jääb sageli ainult noore teaduse poole pürgija enese teada. See ei sisalda endas ainult rõõmsaid päevi ja helgeid tunde, vaid üsnagi palju raskusi, kõhklusi, eksimusi, ebaõnnestumisi, loobumisi. Eriline väärtus on kogemustel, mis on saadud tööde valmimise käigus.

Konverentsi sektsioonides ja alasektsioonides antakse hinnangud igale tööle. Soovime, et kõikjal tekiks tööde arutluse käigus elav diskussioon, asjaliku kriitika abil aga näidataks autoritele kätte uurimuste nõrgad kohad. Meie praegune konverents ei ole mõeldud paraadiks, vaid asjalikuks tööks, mille käigus selguvad uued tõed, uued ideed, perspektiivid uuteks otsinguteks. Kuivõrd konverents end selles suhtes õigustab, näitab üliõpilaste teadusliku töö homne päev.

Üliõpilaste teaduslik konverents on osa sellest suurest tööst, mida tehakse enam kui viiekümnes ÜTÜ ringis. Sellepärast kõnelgem konverentsi puhul mõnedest ÜTÜ töö üldistestki probleemidest.

Oleks vaja mõtteid vahetada **teadusliku töö kohast üliõpilase elus,** tema askelduste ja sekelduste kirevas reas. Hea on see, kui meie ülikoolile toovad kuulsust sportlased ja tore spordibaas. Meeldiv on see, et rahvatantsijad on meie ülikooli uhkus. Ka lisaspetsiaalsused ja ühiskondlikud elukutsed väärivad kõigiti kiitust. Ent oluline on, missuguse ettevalmistuse iseseisvaks teaduslikuks tööks saavad siit kaasa tulevased spetsialistid. Küllap nii lähemas kui ka kaugemas tulevikus hinnatakse meid samuti nende praeguste üliõpilaste tegude ja saavutuste järgi, kes paistavad silma teaduslikus töös. Sellepärast küsigem: kas oleme loonud üliõpilaste iseseisvaks tööks kõigiti soodsad tingimused? Kas on osavõtt teaduslikust tööst paratamatu nõue igale üliõpilasele? Kas peame ruumide ja rahade jaotamisel ning kaadri paigutamisel vajalikult silmas ÜTÜ huve? Arvan, et selles osas on meil veel suuri reserve.

Üliõpilaste ettevalmistamine teaduslikuks tööks ei piirdu ainult tulevaste teaduslike töötajate väljaõpetamisega. Julgen arvata, et **tõhus teaduslik ettevalmistus on hädavajalik igale õpetajale, arstile, juristile või mistahes eriala spetsialistile.** Võime teaduslikult mõtelda, oma töös teaduslikke probleeme leida ja neile lahendusi otsida — just need omadused peaksid määrama Tartu Riiklikust Ülikoolist praktikutena tööle suunatud noorte kvalifikatsiooni. Siit tuleneb ülesanne: senisest rohkem osutada tähelepanu praktiliste erialade üliõpilaste kaasatõmbamisele ÜTÜ ringidesse.

Paratamatult on vaja kõnelda **üliõpilaste teadusliku töö juhendamisest.** Kogemused näitavad, et parimaks juhendamismeetodiks õppejõududele on nende endi aktiivne osavõtt teaduslikust tööst. Heitke pilk viimaste aastate ÜTÜ konverentsiprogrammidele ja te näete teatud ühekülgsust teaduslike juhendajate nimistus: korduvad ühed ja samad nimed, paljude õppejõudude nimesid kohtame aga väga harva või üldse mitte. Miks see nii on? Aga sellepärast, et õppejõudude töö hindamisel ei osutata küllaldast tähelepanu sellele, kuidas ta valmistab ette teadlaste uut põlvkonda. Kas ei peaks ka meie oma ülikoolis rakendama Tallinna Polütehnilise Instituudi kogemusi, kus igalt õppejõult (rektorist kuni assistentideni) mitte ainult ei nõuta vähemalt ühe üliõpilase teadusliku töö juhendamist, vaid ka rangelt kontrollitakse selle nõude täitmist?

Käesolev konverents näitab, et meil on tublisid (ja isegi väga tublisid) andekaid ja töökaid noori, kelle ettekanded ulatuvad tunduvalt kõrgemale tavaliste üliõpilastööde tasemest. On töid, mille üle võiksid uhked olla mitmed teaduslikud instituudid. Meil on õppejõudude seas rohkesti häid ja suurte kogemustega juhendajaid, kes on paljude aastate vältel innustanud teaduslikule tööle kümneid noori teadlasi. Hea kõneleb ise enda eest. Kui meil õnnestuks lähemas tulevikus üliõpilaste kogu teaduslik töö viia sellisele tasemele, nagu see on parimates ÜTÜ ringides, parimate juhendajate juures, siis tõuseks meie järgmiste konverentside tase võrreldes käesolevaga mitmekordselt. Ja seda tulekski meie kõikide ühiste jõupingutustega taotleda.

U. SIIMANN,
ÜTÜ nõukogu esimees

Jubli tüdruk

Eevi Pärn on pruunide silmadega keskmist kasvu tütarlaps bioloogiaosakonna IV kursuselt. Pisut vaiksevõitu olekuga, aga ainult niikaua, kuni jutt pole läinud tema tööle.

ÜTÜ konverentsil esinevad ainult tublimad ja Eevigi kuulub nende hulka. Tema ettekannet «Pookealuse mõjust õunapuusordil «Antonovka»» võite kuulata homme kell 11 taimefüsioloogia- ja biokeemiakateedri auditooriumis Mitšurini tn. 40.

«Minu töö põhineb a. 1962—63 kogutud andmetel, millest enamiku olen saanud Polli katsebaasist. Ka laboratoorsete katsete peale on kulunud rohkesti aega,» jutustas Eevi Pärn. «Enamasti on nii: mõtled — ega's täna laboratooriumis üle kahe tunni lähe. Aga võta näpust, peaaegu tahtmatult satud hoogu ja paarist tunnist kasvab kolm, neli, viis...»

«Palun jutusta oma tööst,» lausun sekka.

«Sellest võiks kaua kõnelda. Üldiselt on nii: pole sugugi ükskõik, mida võtta pookealuseks. Minu eesmärgiks on eelkõike välja selgitada aluse ja poogendi vahekorrad. Seni on piirdutud ainult välise vaatlusega — jälgiti võrsete kasvu, puu üldist arengut. Biokeemiline meetod, see on n.-ö. asja sisusse tungimine, aluse ja poogendi vaheliste suhete uurimine keemiliste reaktsioonide alusel. Üheks minu ülesandeks on määrata ka polüfenoole — gaasilisi keemilisi aineid, mis mõjustavad protsessi.»

Eevi võtab osa taimefüsioloogia- ja biokeemiaringi tööst. Koos on ju parem arutada raskusi valmistavaid küsimusi.

Muidugi ei lõpe E. Pärna töö ÜTÜ konverentsiga. Kevad toob kaasa mitte ainult lehtede tärkamise, vaid ka uued katsed, uued mured ja avastamisrõõmud...

«ÜTÜ konverents on ainult üks kokkuvõttev etapp uurimistöös,» lausub Eevi ise, «paljud oletused on vaja veel absoluutse tõeni viia.»

„Esimesed pääsukesed"

naersid nad ise, üks ebatavaliselt tume ja päevitunud neiu ja samasugune noormees. See oli kaks päeva enne ÜTÜ konverentsi algust.

— Tartu on täna sünge — kas pole liiga suur kontrast Jerevani päikesele?

— Jerevanis käisime juba suverõivastes, siia võtsime targu paksemad mantlid. Ongi hea selline niiske jahedus, konverentsipäevil eriti. Tartu tundub siiski sõbralik, kuigi alles saabusime ega ole suurt ringi vaadata jõudnud.

Bioloog Anait Karagozjan ja filoloog Roland Avejan (mõlemad V kursuse üliõpilased) lubavad selle tegevuse kohe ette võtta. Pälsoni tänava internaadis ootavad nende viimast peremehepilku konverentsiettekanded.

TÖÖ JÄTKUB

Pedagoogilise šeflustöö sektori viimasel koosolekul arutati pioneeritööd. Seoses sellega otsustati:

- **kõikidel rühmajuhtidel tuleb koolides käia kuni 10. maini ja korraldada selle aja jooksul veel kolm pioneeriüritust;**
- **päevikud esitada metoodikule 15. maiks. Päevikutesse teevad metoodik ja kooli vanempioneerijuht kirjaliku kokkuvõtte, mis esitatakse suvel laagriülemale;**
- **mai viimasel nädalal korraldatakse kõikidele rühmajuhtidele pioneeritööalane õppelaager.**

Mida teevad matemaatikud

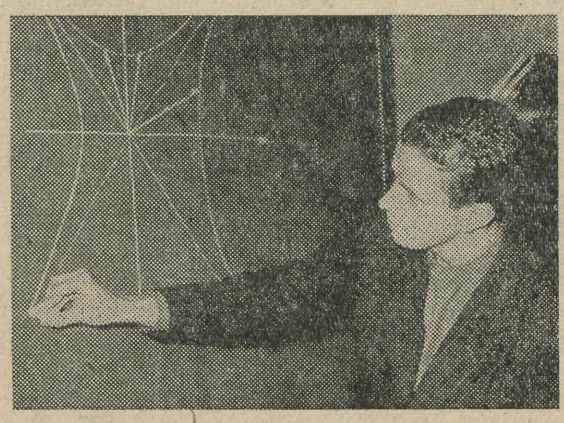

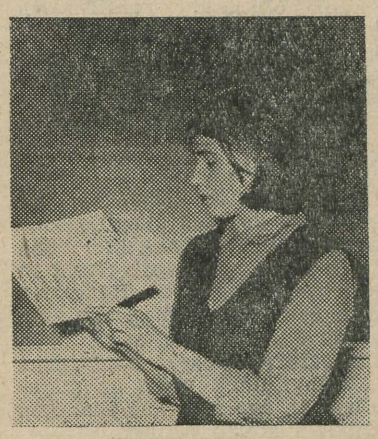

Esimese kursuse arvutusmatemaatika ringis uuriti mehhaanilise näärivana tegevuse blokkskeemi. Selgus, et ta tuleb oma ametiga hästi toime. Pahad lapsed saavad riielda (vitsakimbu jättis näärionu maha, sest muidu läheks tegevusprogramm liiga keeruliseks), tublid poisid-tüdrukud kiita. Habemega robot ei kohku ka siis, kui pakil tema nimi seisab: ta peab kõne nr. 2 ja paneb kingituse kotti nr. 3.

Kas filoloogid imestaksid, kui nende teaduslikul konverentsil esineb I kursuse matemaatik? Vist küll. T. Laisk (pildil ülal) aga võib rääkida E. Vilde teoste statistilisest analüüsist. «Musta mantliga mees», «Mäeküla piimamees» ja «Mahtra sõda» andsid küllalt huvitavaid tulemusi.

J. Karu ettekanne «Spearmani korrelatsioonist» lõppes kokkuvõttega: poisid — mida suurem pea, seda targem poiss, tüdrukud — vastupidi. Katsealuste väike arv ei luba neid tulemusi kahjuks üldistada kogu ülikooli jaoks.

Mida arvab kolhoosnik ooperist? Kas «Vanemuises» tasub «Madame Butterflyd» vaadata? Nendele küsimustele leiavad vastuse S. Mänd ja L. Lahesalu, kes uurivad teatrikülastajate ankeete.

Dots. I. Kulli initsiatiivil tahetakse teha revolutsiooni maleturniiride tulemuste arvestamisel. Praegu on juhtumeid, kus tegelik võitja jääb teiseks või isegi kolmandaks. Ülekohus tuleb likvideerida. Siin tuleb matemaatika appi.

Üliõpilaste eksamitulemused sõltuvad peamiselt kolmest faktorist:

1) ainest;
2) juhuslikkusest;
3) õppejõu nõudlikkusest.

S. Noomeni uurimuse järgi oleneb hinne kõige enam ainest ja kõige vähem õppejõust. (Igal reeglil on erandeid!)

Geomeetriaringi üks aktiivsemaid liikmeid on T. Haldre (pildil ülal paremal).

A. RIISEN

KA TEMA TÖÖ

Juta Org kuulub ÜTÜ Arsti-teaduskonna nõukogusse ja tegutseb farmakognoosiaringi vanemana. Konverentsil kuuleme kollektiivset uurimust okasõunaseemnete alkaloidide sisaldusest. Veerandi sellest moodustab ka tema töö.

Tööga alustati 1963. aasta sügisel. Uuriti paberkromatograafilisel meetodil alkaloidide sisalduse sõltuvust sordist ja kogumisajast. Tulemustega esineti konverentsil ja sel sügisel jätkati tööd. Meetodi täiustamisega kiirenes alkaloidide isoleerimine. Põhiliselt saadakse okasõuna alkaloide lehtedest. Analüüsid aga näitasid, et ka seemneis leidub neid küllaldaselt.

Teaduslik töö jätab vaba aja napiks. Pealegi jätkub IV kursusel õppimist küllaldaselt. Looduskaitseringi jõuab Juta aga kindlasti. Kui aega oleks rohkem, mis siis? «Rohkem tahaks käia teatris ja kontsertidel,» soovib Juta.

H. ÕUN

Intervjuu

(Algus 1. lk.)

küll kõige suurem, sest head nalja tehakse väga harva. Leacoc ütles: «Maailma huumor oma parimas ja suurimas mõttes on võib-olla meie tsivilisatsiooni kõrgeim saavutus.» Nii et — tasub uurida.

Kaja Ridali, matemaatikaosakonna pedagoogilise haru IV k. üliõpilane, ja **Tõnu Mändveer,** füüsikaosakonna pedagoogilise haru IV k. üliõpilane.

● *Varem pole jõudnud sellega tegelda.*

● *Meie analüüsime vabariigi keskkoolide õpilaste füüsika- ja matemaatikaalaseid teadmisi 1964. a. sisseastumiseksamite põhjal. Kasutasime perfokaarte. Õppeasutustest võtsime vaatluse alla TRÜ, EPA ja TPI. Töö põhjal võib järeldusi teha keskkoolide tasemest ja selgitada küsimusi seoses komplekteerimisega.*

● *Ettevalmistustega alustasime juba enne sisseastumiseksameid. Töötasime välja küsimustiku ja selgitasime õppejõududele, missugused probleemid meid huvitavad. Vahetult enne eksamit täitis iga sisseastuja kaardi. Tehtut tahab üks meist kasutada diplomitöö kirjutamisel.*

Tööd on võimalik jätkata järgmiste sisseastumiseksamite analüüsimisega ning siis saaks teha laiemaid üldistusi.

Komsomoli-konverentsi eel

Osakondade sekretärid ja bürood!

Palume esitada 5. aprilliks 1965. a. komitee arvestussektorisse:

1) teie kandidaadid uude komiteesse;

2) teie osakonna töö aruanne, milles oleks märgitud just osakonna põhiprobleemid;

3) ettepanekud TRÜ Komitee büroole parimate aktivistide autasustamiseks.

RSK tegutseb

Teadusliku konverentsi puhul on Tartusse saabunud palju külalisi vennasvabariikide ülikoolidest. Ka RSK on andnud oma parima, et külalised tunneksid end võimalikult koduselt. RSK liikmed käisid neil jaamas vastas, aitasid neid paigutada ühiselamutesse. Konverentsi tööst vabal ajal soovivad külalised tutvuda ülikooliga ja Tartu vaatamisväärsustega. Selleks asusid tegevusse RSK giidid. Et nad suudaksid oma ülesandeid veelgi paremini täita, korraldati enne konverentsi kordusõppus. Käidi veel kord läbi paigad, mida taheti näidata. Kahtlemata pakub vennasvabariikide üliõpilastele huvi kontsert TRÜ klubis täna õhtul. Kontserdil esinevad külalised Muusika- ja Teatrikunsti Instituudist, TRÜ rahvakunstiansambel ja RSK isetegevuslased. Ja muidugi ei unusta rahvaste sõpruse klubi liikmed külalisi ka Käärikul.

L. AIVEL

8 asemel 2

ÜTÜ XX konverentsi eel oli üliõpilaspere ärevil. Valmistuti sõnavõttudeks, viimistleti ettekantavaid töid. Ei antud rahu ka kirjastusgrupile — temast ju oleneb tööde päevavalguse kätte toomine. Kuidas on seni lugu olnud üliõpilaste teaduslike tööde kirjastamisega? Mis ilmumas, kavas, teoksil? Selle kohta andis informatsiooni kirjastusgrupi juhataja G. Noppel.

«Üliõpilastööde kogumikest on meil seni ilmunud «Geograafia-alaseid töid» I—II, bioloogia-alaste tööde kogumik, eesti keele ringi tööd ning «Ajaloo-alased tööd» I. Trükivalmis on arstiteaduslike tööde kogumik. Järge ootab «Ajaloo-alased tööd» II.

Arstiteaduslike tööde käsikiri on üsna kopsakas, seal on nii eesti- kui ka venekeelseid töid, kardiogramme ja fotomaterjale. Käsitletavad teemad on õige mitmekesised, näiteks V. Arpo ja M. Lõokese «Parodontoosi ravist aaloe ekstraktiga», U. Kimmeli, T. Rehema ja T. Soo «Seitsmenda klassi õpilaste teadmised tervishoiust», L. Tolva ja T. Reino «Angiini esinemissagedusest kooliõpilastel seoses hambakaariesega» jt.

Ajaloo-alaste tööde I osale (1962. a.) on nüüd järgnemas II osa. See pakub huvitavat ning rohket faktilist materjali. Kaks aktuaalset tööd on Tartu ettevõtete kohta: S. Krikk («Tartu Aparaaditehase töötajate tööalasest ja ühiskondlikust aktiivsusest») ja L. Kutsar («Tartu Naha- ja Jalatsikombinaadi tööliste tootmisalane ja ühiskondlik-poliitiline aktiivsus»). Hoopis erineva profiiliga on K. Jaansoni töö «Mõningaid jooni revolutsioonilisest võitlusest Kuubal aastail 1957—1959» ja kaugemat minevikku käsitlev V. Naaberi töö «Vene-Rootsi läbirääkimised Stolbovo rahu eel».

Kirjastusgrupi tööplaanis oli möödunud aastal 8 üliõpilastööde kogumikku. Trükivalgust nägid ainult 2 — geograafiaalased ja eesti keele ringi tööd. Käesoleva aasta I—III kvartali plaanis on samuti 8 kogumikku, aga trükkimist ootavad kõigest 2 käsikirja. Matemaatikutelt võiks ka midagi oodata, aga nad pole veel oma käsikirja kokku pannud.

Ilmunud kogumike formaat ja kujundus on samasugune tagasihoidlik nagu teistelgi rotaprindiväljaannetel. Kas võiks loota tulevikus ilmuvatele kogumikele natuke teistsugust väljanägemist? Kas on raskusi nende kirjastamisega?

«Muidugi on. Paberi ja tööjõu nappus. Tulevaste kogumike kujunduse suhtes pole veel läbi räägitud.»

Niisiis kirjastusgrupi taha töö seisma ei jää. Võib loota, et pärast konverentsi lisandub veel mõnigi käsikiri ja et ka praegu trükkimist ootavad kogumikud varsti ilmuvad.

E. PIRSO

ESIMENE TEADUSLIK

25. ja 26. märtsil toimus Teaduslikus Raamatukogus konverents. Ühtlasi tähistati sellega teadusliku ajakirjanduse ilmuma hakkamise 300. aastapäeva. Vastavalt sellele käsitleti konverentsi esimesel päeval Teadusliku Raamatukogu perioodika fondiga seotud küsimusi. Vanem raamatukoguhoidja **Laine Kilk** kõneles kahest vanimast teaduslikust ajakirjast «Journal des Savants» (esimene nr. ilmus 5. jaanuaril 1665 Pariisis) ja «Philosophical Transactions» (esimene nr. 6. märtsil 1665 Londonis). Sm. Kilk kõneles teadusliku mõtte tõusust 17. sajandil, mille tulemusena senine informatsioon uutest avastustest — teadlaste omavaheline kirjavahetus — ei suutnud enam rahuldada elu nõudeid, ka vajas üha kasvav trükitoodang juba süstemaatilist referreerivat ja kriitilist tutvustamist. Selle tulemusena hakkaski Pariisis ilmuma esimene kriitiline ja referreeriv ajakiri «Journal des Savants». Vajadusest niisuguse ajakirja järgi koneleb see fakt, et teda trükiti ümber mitmel maal, muuseas ka Amsterdamis, kus ta ilmus isegi täielikumana Pariisi väljaandest, sest Hollandis valitsesid tollal liberaalsemad tsensuuriolud kui absolutistlikul Prantsusmaal. «Journal des Savants» levik oli üks põhjusi, miks prantsuse keel hakkas rahvusvahelise suhtlemiskeelena võitma domineerivat positsiooni endise ladina keele asemel.

«Philosophical Transactions» — (millel muide on ka kaudne side Tartuga: nimelt tema esimese toimetaja Oldenburgi isa oli olnud Academia Gustaviana professoriks) — erines mõnevõrra oma prantsuse eelkäijast, avaldades loodusteadlaste poolt Londoni Royal Society sekretäridele saadetud kirjade väljavõtteid nende uutest teaduslikest teooriatst, avastustest, labi viidud eksperimentidest jne. See ajakiri on rikkalikult illustreeritud vasegravüüridega. Aktiivsemad korrespondendid nimetatud ajakirjal olid A. Leeuwenhoek, G. W. Leibniz, I. Newton jt. tuntud loodusteadlased. Inglise 19. sajandi bioloog Royal Society liige Huxley on öelnud selle ajakirja konta: «Kui oleksid havinud kõik maailma raamatud, välja arvatud «Philosophical Transactions», võib julgesti öelda, et füüsika-alaste teaduste alused jääksid koigutamata ja kahe viimase sajandi tohutu vaimne progress oleks suuremalt osalt, kuigi lünklikult, registreeritud. Kui «Journal des Savants» oli peamiselt humanitaarse, siis «Philosophical Transactions» on puht loodusteadusliku kallakuga. Edasi peatus sm. Kilk nimetatud ajakirjade komplektidel Teaduslikus Raamatukogus. Nõudmise «Philosophical Transactions» kogu komplekti muretsemiseks esitas Tartu Ülikooli rektor G. Parrot juba 1802. a. füüsika õpetamiseks vajalike ajakirjade nimestikus vastavatud ülikooli kuratooriumile. Hankida õnnestus aga nimetatud ajakirja, alates esimesest numbrist alles 1830. aastal, seega on Teaduslikus Raamatukogus nimetatud ajakirja peaaegu täielik komplekt (puuduvad vaid üksikud koited) alates 1665. a. kuni 1963. aastani, mil ajakirja tellimisest tuli võimaluste puudumisel loobuda. Ajakirja «Journal des Savants» varasemate aastakaikude hankimise konta meie raamatukogusse ei onnestunud sm. Kilgil andmeid leida. Selle ajakirja esimesed aastakaigud on suhteliselt haruldasemad, ometigi leidub Teaduslikus Raamatukogus ka selle ajakirja (Amsterdami väljaanne) peaaegu täielik komplekt aastatest 1665—1940. Peale TRÜ Teadusliku Raamatukogu leidub neid ajakirju Nõukogude Liidus ainult veel NSVL Teaduste Akadeemia Raamatukogus (täielikud komplektid), V. I. Lenini nimelises Raamatukogus täielikud komplektid ja M. Saltõkov-Stseedrini nim. Raamatukogus mittetäielikud komplektid.

Fondide osakonna juhataja **Ruth Parmas** kõneles Ülikooli Raamatukogu komplekteerimisest jooksva perioodikaga ajavahemikus 1865—1917. Ta peatus pikemalt nendel raskustel, mida tuli ületada Ülikooli Raamatukogul üha suureneva teadusliku perioodika nimetuste arvu hankimisel ja Raamatukogu juhtkonna võitlusel finantsorganitega tellitava perioodika komplektsuse eest, võitlusel, mis üha raskenes seoses Raamatukogu eelarvesummade tegeliku vähenemisega (rubla kursi langusi). Sm. Parmas peatus ka Raamatukogu juhtkonna püüdlustel hankida teaduslikku perioodikat väljaspool otseseid eelarve summasid. Nii aitas Raamatukogu esialgu välja kokkuiepe Akadeemilise Musse jt. akadeemiliste ühingute lugemislaudadega, mille kohaselt raamatukogu tasus 50% nende poolt tellitava perioodika tellimishinnast, saades aga aasta möödudes tellitud ajakirjad oma fondide täienduseks. Suure tähtsusega oli koostöö instituutide ja kateedritega, kuhu telliti vastavalt kokkuleppele peamiselt neid ajakirju, mida Pearaamatukogu ei saanud tellida (nii on antud ajavahemikus kogu ülikoolile tellitavast ajakirjade üldarvust — ligi 1500 nimetust, kõigest 135 nimetust dublette). Kogu varasem ja ka 19. sajandi perioodikafond on väga hästi säilinud, sest hoolimata suurest rahapuudusest suudeti siiski kõiki ajakirjade aastakäike kõita enne nende lugejate kätte suunamist.

Tähtis koht Raamatukogu perioodikafondi täiendamisel kuulub publikatsioonide vahetusele teiste teaduslike asutustega. Seoses sellega aga kerkib üles vahetuse «ekvivalentsuse» probleem — kas üks või teine vahetus on ülikoolile soodne või mitte. Oma katsetest leida vahetuse ekvivalentsuse küsimuse lahendamiseks sobivat metoodikat perfokaartide vahendusel kõneles vahetussektori juhataja **Leida Aiver.** Et üksikute teaduslike asutuste toimetistes ilmunud artiklite hindamine nende teadusliku väärtuse seisukohast pole teostatav (see nõuaks ju asjatundlikku retsensiooni igale saadud toimetise numbrile ülikooli spetsialistide poolt), siis tuleb paratamatult otsida formaalseid näitajaid, mis võimaldaksid orienteeruvalt kindlaks teha, kuivord vastuvõetav on ülikoolile üks või teine vahetuspartner. Analüüsides vahetust Saksa DV Teaduste Akadeemiaga ühe aasta valtel selgus, et nimetatud asutus saadab Raamatukogule üldiselt TRÜ profiilile vastavaid väljaandeid matemaatika, füüsika, bioloogia ja meditsiini alalt. Puudu aga jäävad Saksa DV Teaduste Akadeemia humanitaarteaduslikud väljaanded, mida tuleb tulevikus juurde noutada. Manuliselt saadab Teaduslik Raamatukogu Saksa DV Teaduste Akadeemiale rohkem kirjandust, kui ta vastu saab, kuid rublades on meie Raamatukogu Saksa DV Teaduste Akadeemia ees võlglane. Sm. Aiveri too oli vaid esimeseks katseks leida uusi ekvivalendi näitajaid väljaannete vahetuses. Tood selle küsimuse uurimisel tuleks jätkata.

Konverentsi teine päev oli pühendatud bibliograafia ja raamatukogunduse aktuaalsetele küsimustele.

Bibliograafiaosakonna töötajate, peabibliograaf **A. Pärnakivi,** vanembibliograaf **M. Kuhlmk** ja bibliograaf **E. Saarmaa** ühise toona esitati ettekanne kollektiivide bibliograafia koostamise küsimustest. Kuigi kollektiivide bibliograafiaid ilmub ülemliidulises ulatuses aastas 100 ringis (Eesti NSV-s 2, ENSV TA ja TRÜ ilmunud tööde bibliograafiat leida vahendeid kitsaskohtade korvaldamiseks.

Need on peamised nõupidamistel arutatud probleemid. Nõupidamine kui selline aga on end õigustanud ja õigustab ka kantlemata edaspidi, sest ta võimaldab dekanaadi ja komsomoliorganisatsiooni dubleerimist ühtede ja samade küsimuste lahendamisel, aitab selgitada vastastikuseid seisukohti ning mobiliseerib teaduskonna komsomoliaktiivi võitlusele nende taitmise eest, sest nendel nõupidamistel västuvõetud otsused on senini omanud rohkem komsomoliorganisatsiooni poolt võetud kohustuste kui «administratiivse sunni» iseloomu. Võib veel lisada, et need koosolekud on kavas muuta traditsioonilisteks.

L. EIS

Ühisel nõul ja jõul

Möödunud semestri lõpul hakati Õigusteaduskonnas pidama dekaani ja komsomoliaktiivi ühiseid nõupidamisi. Seni on neid toimunud 2: üks möödunud aasta detsembris, teine käesoleva semestri algul. Mõlemast koosolekust olid kutsutud osa võtma ka kursusi juhendavad õppejõud. Komsomoli poolt võtavad neist nõupidamistest osa mitte üksnes grupiorganisaatorid, vaid kõik üliõpilased, keda võib sisuliselt lugeda teaduskonna komsomoliaktiiviks. Nende nõupidamiste eesmärgiks on tugevdada dekanaadi ja teaduskonna komsomoliorganisatsiooni vahelisi sidemeid ning aidata välja töötada ühised seisukohad momendil kõige aktuaalsemates küsimustes teaduskonna elus, eeskätt õppetöös.

Esimesel nõupidamisel arutatigi abinõusid võitluseks teaduskonna monedel kursustel massiliseks muutunud «põhjusega» puudumiste vastu. Nii tuli III kursusel eelmisel semestril 20 üliõpilase kohta üle 1300 tunni «põhjusega» puudumisi. On ilmne, et antud juhul oli tegemist lihtsalt ebaprintsipiaalse puudumiste põhjuste arutamisega kursuse komsomoligrupi poolt. Nõupidamisel otsustati, et ükski üliõpilane ei toni isiklikel põhjustel puududa üle 3 paeva semestris (erandiks on muidugi arstitõendiga tõestatud haigus, mitmesugused ametlikud väljakutsed jms.). Üliõpilasi aga, kes peavad oma isiklikke asjaajamisi õppetoost tähtsamaks, hakkame korrale kutsuma kollide mojustamisvahenditega, sealhulgas ka stipendiumist ilmajätmisega.

Teine nõupidamine, mis toimus käesoleva semestri algul, juhindus ülikooli parteibüroo otsusest üliõpilaste pideva õppetöö kindlustamiseks. Nädala võrra enne koosolekut teatati osavõtjatele arutamisele tulevad küsimused ja nii vois koosolekul kohe asuda konkreetsete ettepanekute analüüsimisele. Pideva oppetöö kindlustamiseks teaduskonnas otsustati pearonk panna individuaalsele toole õppetoos mahajäävate üliõpilastega, kellel on mitmel sessioonil esinenud ebaõnnestumisi. Komsomoliaktiiv otsustas esmajärjekorras selgitada nende mahajaamuse põhjused ja seejarel üheit poolt kindlustada neile kaasüliõpilaste abi, teiselt poolt aga taotleda, et ka seminare ja praktikume pidavad õppejõud pooraksid neile rohkem tähelepanu: küsiksid neid rohkem, korraldaksid neile eraldi konsultatsiume jne.

Selleks et selgitada, millistes õppeainetes toimub semestri vältel pidev õppetöö, millistes mitte ja miks, palus dekaan kursuste komsomoliaktiivil avaldada selle konta oma kirjalik arvamus põhimõttel: kas öelda kõik avameelselt või üldse mitte öelda, sest puru silmaajamist pole kellelgi vaja. Edaspidi püütakse ühi-

ÜET

ÜET lektor-propagandistide I kursusele toimub järjekordne õppus teisipaeval, 6. aprillil algusega kell 18 peahoone 4. auditooriumis. Dots. J. Kalits koneleb kontakti saavutamisest auditooriumiga.

Sama eriala II kursuse üliõpilasi, kes möödunud õppeaastal kuulasid ära teoreetilise kursuse, palume koguneda samal päeval kella 19-ks Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaati, et leppida kokku kursuse lõpukatsete osas.

*

Raamatukoguhoidjate õpperühma õppus toimub teisipäeval, 6. aprillil kell 18 Teadusliku Raamatukogu kantseleis (II korrusel).

KONVERENTS

fiad), on nende koostamise teoreetilised ja metoodilised küsimused veel läbi töötamata. Kollektiivide bibliograafiate kohta ilmunud retsensioonid on seni piirdunud vaid konkreetsete vigade ja puudujääkide loeteluga, üldteoreetilisi küsimusi on puudutatud väga vähe. Tegelikult on aga kollektiivide bibliograafiate koostamisega seotud küsimuste ring väga lai. Silmas pidades bibliograafilise otsimistöö peatset mehhaniseerimist, omandab üha suuremat tähtsust materjali täpne kirjeldamine *de visu*, millest aga kõik kollektiivide bibliograafiate koostajad ilmselt kinni ei pea — liiga sageli esineb ebatäpsusi kirjetes. Suure tähtsusega on materjali valik kollektiivi bibliograafiasse, millest üks lõik, nimelt valminud, kuid trükis avaldamata tööde registreerimine on ainult osaliselt (mõnel pool täielikult) lahendamata. Oluline on materjali grupeerimise küsimus (kas formaalselt alfabeetiline, kronoloogiline või mingi süsteemi alusel) ja sellega kaasuv meetodilise aparaadi probleem (registrid, saatesõnad). Operatiivne informatsioon ükskõik millises teaduslikus kollektiivis valminud töödest väldib asjatut uurimistööde dubleerimist, aitab kaasa üksikute teaduslike asutuste uurimistöö koordineerimisele ja käsikirjalise materjali registreerimise korral kindlustab ka prioriteedi avastuste või uute mõtete puhul. Iga teaduslik kollektiiv ja kõrgem õppeasutus on huvitatud oma väljaannete ja oma liikmete tööde täpsest ja operatiivsest registreerimisest ja propageerimisest. Kollektiivide bibliograafiates registreeritud materjal täiendab ühtlasi ka üldist bibliograafilist registratsiooni, ja on ka üheks aluseks erialaste ja koduloolliste bibliograafiate ning üksikute teadlaste bio-bibliograafiate koostamisel, seepärast tuleb kõrgemate koolide teadlaste tööde bibliograafiate koostamist jätkata ja süvendada.

Vanemraamatukoguhoidja **S. Nilson** kõneles uudiskirjanduse tutvustamisest. Informatsioon raamatukogudesse saabuvast uudiskirjandusest omandab üha suuremat tähtsust. Uudiskirjanduse tutvustamise metoodika küsimusi on erialases kirjanduses valgustatud küllaltki üldsõnaliselt. Igal raamatukogul on selles osas olemas oma kogemusi ja traditsioone uudiskirjanduse väljapanekute, uudiskirjanduse bülletäänide, bibliograafiliste ülevaadete jne. näol. Kuid kõikide metoodiliste võtete efektiivne rakendamine ei sõltu igakord ainuüksi raamatukogust, vaid ka ruumidest ning olemasolevatest tehnilistest vahenditest. Täiesti uurimata on veel ühe või teise informatsioonivõtte efektiivsus. Sellele küsimusele tuleb tähelepanu pöörata, sest informatsioonimetoodika üksikute võtete tulemuste analüüs võimaldab seda tööd paremini ja süvendatumalt teha.

Üks olulisemaid töölõike raamatukogus on raamatukogulik-bibliograafiliste teadmiste propaganda. Selle olukorrast Tartu linnas ja kõrgemate koolide osas kogu vabariigi ulatuses andis ülevaate sm. **Kaja Noodla.** Kaasaja trükitoodang on muutunud niivõrd mahukaks, et selles on võimatu ilma bibliograafiate ja raamatukogude vahenduseta orienteeruda. Bibliograafiate ja raamatukogude poolt pakutavate võimaluste mittetundmine võib muutuda teadlase töös pidurdavaks teguriks. Kahjuks kannab bibliograafiliste teadmiste propaganda (välja arvatud üliõpilaste seas tehtav töö) veel juhuslikku iseloomu. Raamatukogulikke ja bibliograafilisi teadmisi tuleb eakohaselt õpetada juba üldhariduslikes koolides (selleks on Tartu Linna Gogoli nim. Raamatukogu ja Tartu Linna Lasteraamatukogu poolt juba esimesi samme astutud), nii et iga keskkooli lõpetaja oskaks iseseisvalt vajalikku kirjandust raamatukogu kataloogidest leida ja tunneks lihtsamaid ja üldisi bibliograafiad. Selle tulemusena oleks võimalik kõrgemates koolides pearõhk asetada erialastele bibliograafiatele ja isikliku kartoteegi koostamise metoodikale (kaasa arvatud perfokaardid). Vähe on kasutatud bibliograafiliste ja raamatukogulike teadmiste propageerimiseks selliseid efektiivseid võimalusi, nagu ajakirjandus, kino, raadio, televisioon jt. Miks mitte korraldada viktoriine teatmeteoste kasutamises seniste puht mälule baseeruvate viktoriinide asemel? Palju tähtsam on see, kui teada, kust leida andmeid maailma suurimate veejugade kohta, kui et neid peast teada. Tuleks kaaluda vastava loengutesarja sisselülitamist kultuuriülikooli liinis. Järgnevateks aastateks on ka ühing «Teadus» loengute temaatikasse esmakordselt sisse võetud loengud raamatukogunduse ja bibliograafiate ning teatmeteoste kasutamise alalt.

Ettekannetele järgnesid elavad sõnavõtud.

E. KUDU

MEIE AKTIVISTE

Ta on täpselt samasugune nagu meie kõik: noor, teadmishimuline; armastab sporti, teatrit, raamatuid ... Võib-olla ainult veidi rohkem on sitkust, vastutustunnet ja autoriteeti.

Rein Oras

on ajaloo-osakonna komsomolisekretär, kuid selline sekretär, kes teab, mis millalgi tulipunktis on.

Rein on partei liige.

«Kas suusatama lähed?»

«Muidugi.»

«Aga ajalooringi koosolek?»

«Ka sinna jõuab.»

Peale selle veel loodusloo- ja kodu-uurimise ring, kunstikabinet jne.

Vanasõna ütleb: üheksa ametit, kümnes nälg. Reinul võiks ameteid kindlasti rohkem olla, kuid nälg — tahtmine kõike teada saada — ei kao ikka.

*

Üksteist korda lööb raekojakell.

Internaadis algab öörahu. Köögikorrapidaja küürib veel põrandat ja pahandab igaühega, kes tuleb siia saiapuru maha ajama.

«Ei tea, mis päeval tehakse, et nüüd poole öö ajal veel süüakse.»

Oleneb, kuidas keegi, kuid

Ivi Kivikink

küll aja üliküllusе üle kurta ei saa, olgugi et ta hommikul on esimene ja õhtul viimane.

Õppida ja töötada kommunistlikult — need ei ole Ivi Kivikingu jaoks tühjad sõnad, nendes peitub palju tööd.

Väga järjekindel, visa, energiline, lausa ammendamatute organiseerijavõimetega — sellisena tunneb teda inglise filoloogia osakonna IV kursus, komsomolikomitee ja rahvaste sõpruse klubi.

«Hea tüdruk!»

«Tore tüdruk!»

T. ALLA

UDO OTSUS

*

Inimene ei sünni südameta,
süda ei sünni lauludeta,
laulud ilma vaikuseta,
nukruseta, rõõmudeta,
laulud ilma südameta ...
— — — — —

*

Taevas kui tohutu sinine puri
pingul on üle maa.
Taevas kui tohutu sinine puri,
mida alla lasta ei saa.

Nagu üksainus, üks majakatuli
päike, ja sõitjaks ma ...
Nagu üksainus, üks majakatuli,
millest eksida ära ei saa.

*

Kui paitus nii pehmed on varjud
ja lapse-east tuttav on sein.
Kõik, millega ammugi harjund,
ja kõikidest magusam leib.

Ah, kuhu küll tahaksin minna,
peos rahutus, jalge all liiv, —
tuhat tuikavat mõtete linna ...
ja kodu, mis ikka on siin.

KOHTUMINE

Hiljuti kohtusid kirjandusalasest konkursist osavõtjad üli-kooli kohviku kaminasaalis Ajaloo-Keeleteaduskonna õppejõudude ja üliõpilastega. Avasõna ütles dekaan J. Peegel, kohtumisest võtsid osa professorid A. Kask, P. Ariste ja J. Lotman, dots. E. Laugaste jt.

Üliõpilastest rääkis J. Põldmäe kirjandusringi tööst, L. Seppel orientalistikakabinetist ja M. Unt Tartu Noorte Autorite Koondisest. A. Jaaksoo tutvustas käsikirjalist ajakirja «Noorte Looming». S. Semenenko luges oma värsse.

H. TAMMIKU

Kohtumisel eesti filoloogia osakonna II kursusega tuli kordamisele kirjanduslik «lõuna» H. Visnapuust, kelle loomingust andis ülevaate P. Vihalemm.

СВЕТЛАН СЕМЕНЕНКО

БАЛЛАДА О ЗВЕЗДОЧЕТЕ

ПАМЯТИ ДЖОРДАНО БРУНО

Жил великий звездочёт
В улочке, направо.
Не застал его почёт,
Не настигла слава.

Жил он тихо и один.
Только отчего-то
Каждый пьяный гражданин
Знал его ворота ...

И сновали дети там
Со всего предместья.
Рисовали по углам
Звёзды и созвездья.

И была средь них всегда
К радости ребячьей
В шесть лучей одна звезда
Всех желтей и ярче! ..

Он не видел той звезды.
Ибо, с нею рядом,
Выше этой высоты
Устремлялся взглядом ...

Всяких женщин, и пьянчуг
Он не гнал с задворок.
Был, наверно, близорук
Или дальнозорок.

И к тому же, на поклон,
Вместо «добрый вечер»,
«Скоро выйдет Орион!»
Сообщал при встрече.

Будто не было забот,
Кроме той заботы!
Будто не было весь год
Ни одной Субботы! ..

Но однажды старика
Очень осторожно
Задержали у ларька
Лекарь и сапожник.

И сказали, сбавив тон:
— Рассуждая здраво,
Всем заметен этот дом
В улочке, направо.

Удалите этот знак!
Будьте осторожны! —
Старику сказали так
Лекарь и сапожник.

И сказал старик седой
Тихо, еле слышно:
— Каждый ходит под звездой,
Под какою вышло ...
. . . . . .

Здесь стоял с звездою дом,
Лают здесь собаки.
Учинили здесь погром
Пьяные гуляки.

Под звездой упал старик ...
И, кончаясь трудно,
Видел близкий чей-то лик,
Лик Джордано Бруно.

Он взлетел под звёздный стон ...
Он теперь далече.

Вышел в небо Орион,
Как и в прошлый вечер ...

От Земли до той звезды
Сорок тысяч лет езды ...

Где пути его изгиб?
Там, в пространстве где-то ...

... А сапожник тот — погиб.
В сорок первом. В гетто.

Toome perenaine

Alles see oli, kui paljud teadusjüngrid pöördusid pettunult tagasi Ülikooli Teadusliku Raamatukogu suletud ukse tagant. Suust suhu rändas kuuldus, et — raamatukogu kolib jälle. Täpsemat informatsiooni saadi siis juba nendelt virkadelt üliõpilastelt, kes oma tööde-toimetuste kõrval leidsid ennastsalgavalt mahti oma käed külge lüüa, et aina tõsta raamatuid ühelt riiulilt teisele, ikka ühelt teisele, sest kitsikus on suur ja kust seda ruumi mujalt saada, kui et tuleb midagi eest tõsta.

Tõstmiseks, isegi lihtsalt ümbertõstmiseks on aga tarvis arukat organisaatorit, head initsiaatorit, kõigi Toome rikkuste head tundjat ja veelgi paremat inimest — sooja südame ja sõbraliku sõnaga. Oli meil see kuldne inimene, ikka naeratav ja raskustes teisi lohutav, kuigi endalgi oli vahel väga raske. See on Haldi Teder.

Väsimatult (ehkki vahel ka väsinult) askeldas ta nagu mesilasema oma suure pere keskel. Igale poole jätkus teda — küll korraldas ta sopilistes hoidlates riiuleid, et need nägusamad näiksid ja et raamatud, need hinnalised armsad suured sõbrad, ei kannataks, ja kui mõni oli kannatanud, et seda siis hoolega ravitaks ja parandataks. Küll tõttas ta abivalmina täitma lugeja soovi, et võimalikult kiiresti jõuaksid loendamatud teadmiste lätted uue ühiskonna ehitajate kätte. Samas jutustas ta paljudele uudishimutsevatele kõrvadele imepärastest lugudest, mis rohkem kui poolteise aastasaja vältel olid juhtunud Toome müüride vahel, ja näitas veelgi imepärasemaid haruldusi, mida inimvaim oli loonud aastatuhandete kestel. Ja tänulikud ekskursioonid kirjutasid talle aina kiidusõnu.

Või kui oli tarvis kollektiivselt tähistada mõnd suuremat sündmust, jagada ühiselt raamatukogu rõõme (ka neid on mõnikord olnud) — kes suutnuks olla parem perenaine kui Haldi Teder.

Ja kui tuli kevad, siis jagasid ta helded käed omakasvatatud lilli. Oi, kui palju oli siis raamatukogus lilli!

Või kui suve rahulikumatel päevadel sõideti koos Saaremaale või Koiva kaldale, leedulaste juurde või Leningradi — ikka oli Haldi Teder see, kes virgutas kõhklejaid, hoolitses mahajääjate eest ja naasmisel tõi kotitäie muljeid — aina jagamiseks teistele.

Nüüd ütles ta, et on väsinud ja läheb pensionile. Et on pidanud palju-palju ameteid, et on üle 22 aasta hooldanud fonde, mida nüüd on juba üle 2,5 miljoni köite, ja et nüüd tahab puhata.

Puhka siis, Tedrekene, aga tule meid varsti-varsti jälle vaatama, sest — kuidas me ikka ilma Sinuta saame?

R. PARMAS

Veel Vellaverest

Juba mitmendat suve on TRÜ töötajad koos perekondadega kasutanud juuli-augustikuu jooksul Vellavere puhkekodu, kus kahjuks küll ruumikitsikuse tõttu saab ühes vahetuses puhata ainult kuni 50 inimest.

Et viimastel aastatel on TRÜ administratsioon peatähelepanu pööranud Kääriku spordibaasi väljakujundamisele, on Vellavere puhkekodu jäänud vaeslapse ossa. Järve põhi on mudane, vesikasve täis, kaldad korrastamata, purded ja paadid lagunenud. Aiamaja katus tilgub vett läbi. Puudub joogivesi, korralik saun ja pesuruumid. Viimaste järele on aga eriti suur puudus aastaaegadel, millal järvevesi on suplemiseks liiga külm.

TRÜ ametiühingukomitee arutas oma koosolekul Vellavere puhkekodu kasutamise ja korrastamise küsimusi. Halldusprorektor sm. V. Simm lubas muretseda uusi paate ja telke, organiseerida uue purde ehitamist ja mõningate remonditööde tegemist. Suurem osa Vellavere korrastustöödest tuleb aga teha ühiskondlikus korras. Seepärast kutsume kõiki TRÜ töötajaid meie üritituses aktiivselt kaasa lööma, et muuta mahajäetud Vellavere kauniks puhkepaigaks! Ühtlasi palume kõigil soovijail esitada 15. aprilliks avaldused puhkuse veetmise kohta, kus oleks märgitud täpselt soovitud aeg ja perekonnaliikmete arv. Puhkust on võimalik planeerida ajavahemikul 1. juulist kuni 25. augustini.

L. LOIT

IN MEMORIAM

Vene kirjanduse ringi juhatus otsustas pühendada teadusliku konverentsi 2. aprilli istungi väljapaistva nõukogude teadlase G. A. Gukovski mälestusele.

2. aprillil 1965. a. möödub 15 aastat silmapaistva nõukogude kirjandusteadlase G. A. Gukovski surmast. Lõpetanud Petrograd ülikooli ning Lääne ja Ida Kirjanduse ja Keelte Võrdleva Ajaloo Instituudi aspirantuuri, kaitses Gukovski 1928. aastal kandidaadidissertatsiooni, mis on ilmunud eri raamatuna «XVIII sajandi vene poeesia». 1936. a. novembris — doktoriväitekirja. 34-aastaselt sai ta kõige nooremaks nõukogude professoriks humanitaaralal. Ta oli teaduse ja hariduse entusiast, suurepärane lektor, kelle iga esinemine lõppes auditooriumi ovatsioonidega. Samaaegselt võttis ta aktiivselt osa nõukogude kultuuri ülesehitamisest. Tema ettepanekul alustati ülikoolides XVIII sajandi vene kirjanduse õpetamist, mis oli katkestatud RAPP-i teooriate mõjul. Gukovski on seda kursust käsitleva esimese nõukogude õpiku ja lugemiku autor.

Alustades XVIII sajandi vene kirjanduse marksistlikku uurimist, millele ta pühendas kolm põhjalikku monograafiat ja paarkümmend artiklit, laiendas G. A. Gukovski edaspidi oma huvide ringi, minnes üle Puškini-epohhi uurimisele. Tohutu eruditsiooniga teadlasena, kelles suurepärane analüüsimisoskus oli ühendatud kalduvusega laiadele sünteetilistele konstruktsioonidele, kavatses ta kirjutada monograafiate seeria, mis pidi näitama vene realismi ajalugu Puškinist Gorkini. Selle seeria esimese raamatu, mis oli pühendatud Puškini romantismile, kirjutas autor sõja ajal raskete tingimustes ja avaldas trükis 1946. a. Saraatovis. Seni on see üks paremaid sellealaseid töid. Töö teises osas andis Gukovski realismi ajalooliselt põhjendatud definitsiooni, mis on praegu nõukogude teaduse poolt tunnustatud. Kolmas raamat selles grupis, mis on pühendatud Gogoli realismile, avaldati lõpetamata kujul pärast autori surma. G. A. Gukovski elu katkes põhjendamata jälitamiste tagajärjel Stalini isikukultuse aastatel. Praegu on nõukogude teadlase hea nimi taastatud.

G. A. Gukovski paistis silma suure pedagoogiandega — tema seminarist on tulnud paljud nõukogude uurijad. G. A. Gukovski õpilased töötavad Leningradis, Moskvas, Tartus ja teistes Nõukogude Liidu linnades.

Prof. J. M. LOTMAN

24. märtsil tulid ülikooli klubisse need, kes tantsimise kõrval peavad ka tantsu vaatamisest lugu. Prožektorid valgustasid saalipõrandat ja peegeldusid seinaäärsete ridade ootavail näodel.

Klubi tantsuringi 10 parimat paari (C-klass) võistlesid tango, aeglases valsis, fokstrotis ja rumbas. Kolmele esimesele kohale said vastavalt Eneken ja Jaan Siilak, Marje Dubkovski ja Jaak Otto, Camilla Alekõrs ja Eduard Kotsalainen.

Pildil: A-klassis tantsinud Peep Ridali ja Tiina Vaidla.

Murrang töökaitse ja ohutustehnika alal

23. märtsil arutati TRÜ rektoraadi ja ametiühingukomitee laiendatud koosolekul TRÜ töökaitse ja ohutustehnika olukorda.

Õppeprorektor K. Püssi ettekandes «Ohutustehniline olukord TRÜ-s ja abinõud selle parandamiseks» analüüsiti Eesti NSV Ministrite Nõukogu, Riikliku Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee kolleegiumi ning Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Vabariikliku Komitee presiidiumi otsuses toodud töökaitse ja ohutustehnika puudusi TRÜ-s.

Sm. K. Püss märkis, et laboratooriumides ja töökodades ei täideta ohutustehnika eeskirju, soovida jätab ventilatsioon ning ruumide valgustus. Vähe pööratakse tähelepanu töökultuurile (orgaanilise keemia kateedri õppelaboratooriumid).

Lubamatult halb olukord on tingitud rektoraadi vähesest nõudlikkusest ning kateedrite, laboratooriumide ja töökodade juhatajate ükskõiksusest ja mõnel juhul isegi üleolevast suhtumisest töökaitse ja ohutustehnika nõuete täitmisse. Süüdi on ka ametiühingu töökaitsekomisjon, kes ei ole küllaldaselt kontrollinud ega nõudnud puuduste kõrvaldamist.

Ettekandja rõhutas, et kõrgemas õppeasutuses on töökaitse ja ohutustehnika eeskirjade täitmine eriti olulise tähtsusega. Üliõpilased — tulevased tootmisjuhid — peavad juba õppeprotsessi vältel pidevalt harjuma töökaitse ja ohutustehnika nõuetega. Vastavast erikursusest, mida loetakse, on siiski vähe. Kui aga õppejõudude poolt esineb ükskõiksust ja vähenõudlikkust, siis ei kujune üliõpilastel vastavaid harjumusi ning tulevasel töökohal tehakse jämedaid vigu töökaitse ja ohutustehnika alal. See on tõsine signaal ja etteheide ülikoolile. Vastutus töökaitse ja ohutustehnika nõuete täitmise eest lasub rektoraadil, kateedrite, laboratooriumide ja töökodade juhatajatel. Tuleb juhinduda NSVL Kõrgema ja Kesk-erihariduse ministri käskkirjast, kus on toodud töökaitse põhimäärus ja fikseeritud kõikide juhtivate töötajate ülesanded.

Sm. K. Püss tegi teatavaks, et TRÜ on otsustanud osa võtta Eesti NSV kõrgemate ja keskeriõppeasutuste töökaitse ühiskonkursist. Nimetatud üritus aitab parandada üldist töökaitse ja ohutustehnika olukorda.

Lõpuks esitas ettekandja rektoraadi ulatusliku kava töökaitse ja ohutustehniliste puuduste kiireks kõrvaldamiseks.

Ettekandjale esitati lõpuks rida küsimusi ja sõnavõtjad (sm-d V. Simm, V. Past, V. Palm jt.) juhtisid tähelepanu asjaoludele, mis raskendavad töökaitse ja ohutustehnika nõuete täitmist.

J. RAUDSEPP

Märkimisväärne sündmus

Neil päevil ilmus Tallinnas uue rahvusvahelise ajakirja «Nõukogude Fennougristika» esimene number. Pole imestada, et selle soome-ugri keelte alase ajakirja ilmumiskohaks on määratud Tallinn. Eesti NSV soome-ugri ja samojeedi keelte uurijad on tõusnud esikohale niihästi kogu Nõukogude Liidus kui ka väljaspool seda. Ajakiri on oma toimetusse koondanud aktiivsemad fennougristid Nõukogude Liidu eri uurimiskeskustest. Ajakirja juhtimine on siiski Eesti uurijate õlul. Ilmunud esimeses numbris on kõigepealt niisugused kirjutised, mis haaravad soome-ugri keelte üldisi probleeme. Edasi on spetsiaalseid artikleid läänemeresoome, permi, mari, samojeedi ja muudegi keelte alalt. Eriti tähelepandavad on noorte uurijate G. Liivi, T.-R. Viitso ja A. Künnapi kirjutised. Avaraid perspektiive toob esile P. Alvre lühiuurimus uraali keelte mitmuse tunnuse -i- kujunemisest. Ajakirja lõpuosas on arvustusi mitmest Eesti NSV-s ja mujal viimasel ajal ilmunud keelelisest teosest.

Ajakirja esimeses numbris pole küll veel kaastööd väljastpoolt Nõukogude Liitu. Ajakirja tegevtoimetaja P. Kokla mapis on aga jargmiste numbrite jaoks kirjutisi Soome akadeemikult K. Vilkunalt, Rootsi õpetlaselt I. Paulsonilt ja Ungari handi keele uurijalt E. Vértesilt.

Ajakirja peatoimetajaks on TRÜ professor P. Ariste.

Ajakirjas ilmuvad artiklid kas vene, inglise, saksa või prantsuse keeles. Olgu mainitud, et «Nõukogude Fennougristika» on esimene sellelaadiline rahvusvaheline ajakiri. Seni on ilmunud soome-ugri alaseid rahvusvahelisi aastaraamatuid ja kogumikke või ka ajakirju kas eesti, soome ja ungari keeles. Viimased on muidugi kõigepealt mõeldud vastavate maade uurijate ja asjahuviliste jaoks.

Ajakirja toimetus on avaldanud soovi, et eriti just Tartu Riikliku Ülikooli keeleteadlased oleksid aktiivseteks kaastöölisteks.

P. PALMEOS

«AKEN MAAILMA»

Иностранная литература

Kaasaja inimene peab kahtlemata olema kursis kultuurieluga kogu maailmas. Eelnev lause on aksioom, mis sai kirja pandud vaid selleks, et kuidagi lühiartiklit sisse juhatada.

Üheks vahendajaks on siin kahtlemata ajakiri «Inostrannaja Literatura». Mahukas kaustas ilmuv žurnaal avaldab tõlkeid kogu maailma kirjandusest, retsensioone, ülevaateid, sõnavõtte ja kroonikat.

Igas numbris on traditsiooniliselt mitu lühijuttu ja üks romaan või mingi järgnev lõik sellest. Olgu nimetatud, et «Inostrannaja Literatura» veergudel jõudsid meie lugejani niisugused teosed, nagu Remarque'i «Triumfikaar», Amis'e «Õnneseen Jim», Hemingway «Pidupäev, mida alati endaga kannad», Bölli «Klouni pilguga» ja paljud teised populaarsete autorite kirjutised. Praegu näiteks ilmub ajakirjas noore ameeriklase John Updike'i «Kentaur».

Peale kirjandusküsimuste valgustab ajakiri ka teatri- ja kinoelu. Iga numbri lõpuks antakse autorite kohta lühibiograafiad.

Ajakiri «Inostrannaja Literatura» vahendab viimasel ajal päris kõrgekvaliteedilist kirjandust ja tema aastakäik on lausa püsiva väärtusega.

«Inostrannaja Literatura» ei tohi muidugi olla kergemaks väljapääsuks välismaa kunstkirjandusega tutvumisel, ent ta on operatiivne ja kergesti kättesaadav.

Uusi teaduse kandidaate

Esimeseks, kes käesoleval aastal täiendas ülikooli majandusteaduste kandidaatide ridu, oli TRÜ poliitilise ökonoomia kateedri vanemõpetaja Ülo Vanaaseme.

Ülo Vanaaseme lõpetas Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna 1954. aasta kevadel ja sama aasta sügisel asus tööle poliitilise ökonoomia kateedris vanemõpetajana. Tema töö «Mõningaid puhastulu jaotamise küsimusi ENSV kolhoosides» valmis pedagoogilise töö kõrval aastatepikkuse ja visa teadusliku töö viljana. U. Vanaaseme näitab oma töös kolhoosi puhastulu seost kolhoosi looduslik-majanduslike tootmistingimustega ja näitab kätte tee, kuidas puhastulu jaotamise täiustamisega on võimalik tugevdada kolhoosi isemajandamist. Samuti on töös tehtud rida väärtuslikke ettepanekuid puhastulu jaotamise täiustamiseks. Töö eriline väärtus seisneb selles, et antud probleem ei ole senini teoreetiliselt veel läbi töötatud, puhastulu arvestamise ja jaotamise praktika aga on viinud välja isemajandamise printsiipide rikkumiseni.

Oponendid, majandusteaduste doktor O. Sepre, majandusteaduste kandidaadid R. Antons ja R. Hageiberg ning sõnavõtjad tõstsid esile töö suurt teoreetilist ja praktilist väärtust. TRÜ Oigus-Majandusteaduskonna nõukogu otsustas omistada U. Vanaasemele majanduskandidaadi kraadi.

Raadioloengud

Kolmapäeval, 7. aprillil

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» (IX).

2. Saksa filoloogia osakonna II—III kursuse üliõpilastele õppejõud Helme Tõevere loeng «Laensõnadest saksa keeles» (II).

Reedel, 9. aprillil

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna III kursuse ja Kehakultuuriteaduskonna I kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Aino Lunge loeng «Noorukiea psüühilised iseärasused».

Kolmapäeval, 14. aprillil

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» (X).

2. Vene filoloogia osakonna III ja IV kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Agnia Reitsaku loeng «Неполные и односоставные предложения» (I osa).

Reedel, 16. aprillil

1. Saksa filoloogia IV—V kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Felix Kibbermanni loeng «Der Grammatikunterricht».

2. Vene filoloogia osakonna III ja IV kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Agnia Reitsaku loeng «Неполные и односоставные предложения» (II osa).

Teadaanded

Auto-motokabinet teatab

5. aprillil kell 18 algavad käesoleva õppeaasta viimased amatöörautojuhtide kursused. Õppetöö kestab 25. juunini. Soovijail koguneda V. Kingissepa tn. 19 (III korrus, aud. 1).

*

Suusahuvilised!

TRÜ suusabaasidest laenutatud varustuse tagastamise viimaseks tähtajaks on 10. aprill k. a. Tagastamisel varustus korrastada (saapad määrida, suusad tõrvata).

Jäime teiseks

Hiljuti toimus Kuusalus Eesti NSV Riikliku Geoloogia Tootmiskomitee ja TRÜ geoloogiaosakonna üliõpilaste traditsiooniline jõuproov real spordialadel. Kaks päeva kestsid pingelised võistlused, millede käigus tootmiskomitee geoloogidel läks järjekordselt korda saavutada esikoht. Geoloogiaosakonna üliõpilased aga võtsid kindla positsiooni tootmiskomitee ja instituudi vahel.

Välkmales võitis tootmiskomitee, kabes aga ei leidunud meie II kursuse üliõpilasele Tiiu Jalakale väärilist vastast. Lauatennises olid edukaimad tootmiskomitee geoloogid. Korv- ja võrkpallis osutusid aga võitmatuteks üliõpilased. Tänu geoloogiaosakonna kapteni, IV kursuse üliõpilase Eero Arvisto tugevale mängule, I kursuse üliõpilase Juho Kirsi väledusele ja täpsetele pealevisetele ning meeskonna heale koostööle ei loovutatud korvpallis vastastele ühtki punkti. Lasketiirul demonstreerisid täpset silma ja kindlat kätt V kursuse üliõpilane Ulo Paap ning IV kursuse üliõpilane Vilja Visser. Kokkuvõttes jäid laskurid teisele kohale.

Möödunud aastal jagas geoloogiaosakond instituudiga II—III kohta. Seekord saavutatud kindel II koht lubab loota järgmistel võistlustel veelgi paremat tulemust.

A. JALAST,
geoloogiaosakonna I kursuse üliõpilane

ŠEFLUSKONTSERT

Meie isetegevuslased on andnud mitmeid kontserte šeflusaluses alaealiste töökoloonias. Ikka on meid hästi vastu võetud. Peale rahvatantsijate kuulusid kontserdibrigaadi lauluansambel, solist M. Laar ja deklamaatorid R. Neimar ja E. Kraut.

Meid juba oodati.

Laul vaheldus tantsuga, tants sõnakunstnike etteastetega. Meie ettekanded võeti soojalt vastu.

A. TEDER

DEMONSTREERITAKSE SPORDIFILME

5. aprillil kell 19 demonstreeritakse Vanemuise tänava 46 ringauditooriumis filme «Innsbrucki talimängud», «Monogrammid jääl», «Kui pidutseb talv».

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased M. Kalamäe ja T. Alla.

Toimetaja: H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Нaтв Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2720. MB 02911.

RSR

Kas on võimalik, et järgmise USA valitsuse võiksid moodustada neegrid või siis vähemalt kuuluksid ka nemad valitsuse koosseisu? Mida peab silmas USA president, kui ta räägib üldise heaolu riigi saabumisest? Millised jõud määravad Ühendriikide välispoliitika? — need probleemid on kõne all RSR-i kommentaatorite järjekordsel kohtumisel kohvilaua taga esmaspäeval, 5. aprillil kell 18.

* * *

Tähelepanu! RSR-st on võimalik kutsuda rahvusvahelise elu spetsialiste esinemiseks osakondades ja kursustel teemadel «Kas Araabia sotsialism on sotsialism?», «Kagu-Aasia konflikti kontuurid», «Must Tšombe ja valgete armee» jne. Tellida on võimalik RSR-i külalisteraamatu vahendusel, mis asub ülikooli komsomolikomitees. Ainuke võimalus saada lühikest ja huvitavat ülevaadet rahvusvahelise elu tulipunktidest! Andkem aegsasti tellimus sisse!

Klubi teated

Reedel, 2. aprillil kell 20 algab TRÜ klubis

SÕPRUSKONTSERT.

Esinevad Muusika- ja Teatrikunsti Instituudi üliõpilased, TRÜ rahvakunstiansambel jt.

Laupäeval, 3. aprillil kell 20 toimub klubis

APRILLILAAT.

Pühapäeval, 4. aprillil kell 20 on järjekordne

KVN.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Laupäeval, 10. aprillil 1965

Nr. 10(620) XVIII aastakäik

Uude komiteesse – parimad

Meie ülikooli komsomoliorganisatsiooni XIII konverents on ukse ees. 24.—25. aprillil tuleb lasta pilk üle aasta jooksul tehtud töö. Tuleb teha kokkuvõtteid, arutada, sõeluda välja terad, mis kannavad endas uue ja õige idusid. XIII konverents peab ette valmistama XIV. Oleme kohustatud sammu pidama aja tempoga. Aastad ei tohi sarnaneda üksteisega ja igal uuel konverentsil peab olema võimalus analüüsida uut kvaliteeti uuelt tasemelt.

Elu areneb, nooruse otsingud ja püüdlused murravad üha edukamalt läbi vastuolude rägastiku. Oleme kasvuraskustes ja üsna tihti jõutakse protestini — Kommunistlik Noorsooühing oma praegusel kujul ei rahulda enam. Kriitika on väga vajalik, kuid tõeliselt kasulik vaid siis, kui teda tehakse läbimõeldud positsioonidelt. Viga ei peitu Kommunistliku Noorsooühingu olemuses, tema printsiibid ei ole vananenud. Iganenud ja vastuvõtmatud on tavaliselt hoopiski töömeetodid ja -stiil. Sageli püstitatakse vahetumaid ülesandeid šablooni järgi, mille koht vähemalt juba paarkümmend aastat tagasi oleks pidanud prügimäel olema. Kõik head ja vead sõltuvad aga inimestest, kommunistlikest noortest endist. Ja on vajalik, et me kõik võimalikult rutem mõistaksime, et Kommunistlik Noorsooühing pole mitte organisatsioon meie jaoks, vaid m e i e organisatsioon. Komsomolitöö meetodid ja stiilid tuleb meil endil välja töötada ja kujundada, komsomolitöö vahetute eesmärkide püstitajaks ei ole ülikoolis keegi muu kui üliõpilane-kommunistlik noor ise. Viimasel ajal on olnud palju juttu sõnadetegemisest, formalismist, karjerismist ja silmakirjatsemisest, mõne komsomoliaktivisti «kõrgest autoriteedist». Kõik need pahed algavad aga ei kuskilt mujalt kui komsomoligrupist. Just seal suhtutakse sageli komsomoliaktivistide valikusse, meie komsomolikomitee kaadri moodustamisse formaalselt. Organisse, mis peab meid juhtima, satuvad pahatihti juhuslikud inimesed, kel «parajasti muud ühiskondlikku kohustust ei ole» ja kelle sõna grupis on küsitava kaaluga.

Kaadri valiku küsimus ei tohi muutuda mingiks «ülevalt» seatava ülesande täitmiseks. Komsomoligrupid ei tohi loobuda initsiatiivist, tuleb kasutada demokraatiat ja valida komsomolitööd juhtima ainult neid, kellesse me tõsiselt usume ja oleme veendunud, et nad hakkavad tööle õigete eesmärkide nimel ja ausatel motiividel.

Need ajad, kus komsomoliaktivistile seati põhilisteks nõueteks kohusetundlikkust ja agarust käskude täitmisel, on möödas. Praegu vajame rohkemat. Kohusetunne on muidugi obligatoorne, kuid tänane päev kriipsutab eriti alla mõistust ja mõistlikkust, sihikindlust ja ausust. Enam ei ole võimalik läbi ajada ilma avara silmaringita ja lahtiste silmadeta. Igaüks, ja komsomoliaktivist eriti, peab säilitama igasugustel otsustamistel oma iseseisvuse.

Uue komitee valimiste ettevalmistamine olgu meile südameasjaks. Möödunud-aastate vigade vältimiseks arutame tingimata kõik konverentsi delegaatide poolt esitatavad komitee liikmete kandidaadid eelnevalt gruppides läbi, kus neid kõige põhjalikumalt tuntakse. Inimese hindajaks ei saa olla subjektiivse mulje põhjal otsustav eemalseisja. Kõige objektiivsemad on igapäevased kaaslased, nemad ei tunne inimest ühekülgselt.

Uute aktivistide, sealhulgas ka uute komitee liikmete valimisel ei tohi unustada, et lisaks tugevale ideoloogilisele ja moraalsele küljele vajab aktivist ka oskust oma mõtteid väljendada ja tahet ellu viia. Tuleb arvestada inimese huvisid ja võimeid. On suur kunst, kuid ääretult oluline, et iga inimene oleks oma õigel kohal. Komsomolitöö ühtsuse ja pidevuse huvides tuleb alati arvestada ka kaadri perspektiivset paigutust osakonnas ja kuivõrd intensiivselt on tulevasel aktivistil võimalik oma ülesandeid täita (kas ei esine näiteks pikemaajalist Tartust eemalviibimist jne.).

Võimalikult sügavamat demokraatiat ja me saame eelolevalt konverentsilt komitee, kellel on autoriteeti, kelle liikmed saavad olla ecskujuks ja kes on võimeline töötama tulemusrikkalt.

J. KAARMA,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitja

Improviseeritud pressikonverents

Sedapuhku läks tõesti korda. Niisugune oli arvatavasti paljude kolmanda kursuse inglise filoloogide arvamus viimasest kursuse üritusest.

Kõik me teadsime midagi ÜRO-st, ühed vähem, teised rohkem, ent enamikul oli see teadmine ühenduses mingi kindla poliitilise sündmusega või sõnumiga ajaleheveerult. Organisatsiooni kui sellise struktuurist, põhikirjast, funktsioonidest ja paljudest huvitavatest asjadest polnud aimugi.

Tore, et see teadasaamine leidis aset improviseeritud pressikonverentsi vormis, kus igaühel oli õigus küsida, mis teda iganes huvitas. Neil neljal, kes asjadega kursis olid, tuli vastamisega lausa vaeva näha, sest meie «lehemehed» olid uudishimulik rahvas. Kõne all oli isegi peahoone arhitektuur ja liikmesriikide lippude sümboolika.

Paljude tähtsate andmete kõrval saime teada, et organisatsiooni kuulub momendil 115 riiki, ametlikke keeli on aga viis; et seal töötavad eri rahvuste viiskümmend viis kõige andekamat tõlki, et iga kuu väljastatakse ÜRO-st 9000 kirja ja et pikima kõne Peaassamblee ajaloos on pidanud Fidel Castro (neli ja pool tundi).

T. HORM

Ametiühingukomitee...

... oli koos 5. aprillil. Arutati ülikooli administratsiooni ja ametiühingukomitee vahel sõlmitud töökaitse ja ohutustehnika kokkuleppe täitmist, mis hinnati rahuldavaks. Kuulati ära aruanded haiguste põhjustest TRÜ-s ja ülikooli alaealiste ning noorukite komisjoni tööst.

ÜTÜ nõukogu esimees U. Siimann tervitab konverentsikülalisi.
A. RIISENI foto

Konverentsipäevad... Täis tööd, tutvumist külalistega. Kõneainet jätkub veel paljudeks pikkadeks päevadeks, jätkub meil, jätkub Riias, Tallinnas, Moskvas, Jerevanis... Ja post hakkab Tartusse tooma senisest rohkem kirju...

Ilmgi oli eriti ilus konverentsi avapäeval ja tundus, et ülikoolil on juures mingi kummaliselt pidulik sära. Kõik külalised tõid peale ettekannete midagi kaasa —lõunamaalased sooja päikeselõõma, moskvalased suurlinna tõtliku kära, põhjamaalased mõtliku karguse. Tartus segunes see kõik kokku omapäraseks sümfooniaks, millele andis tooni meie üliõpilaste külalislahkus.

* * *

Reproduktorist kõlas jaamadispetšeri hääl: «Tartu Riikliku Ülikooli ÜTÜ konverentsi külalistel palun koguneda jaamahoone väljapääsu juurde.»

Oli viies hommikutund.

«Isegi nii vara...» imestasid Dalia Malelaite ja Lilja Ukeniekaite Vilniusest, nähes vastutulnud üliõpilaste delegatsiooni. Pille, Rita ja Ivi naeratasid. See oli nende arvates üsna loomulik.

* * *

Külalisesineja R. Dumčius Kaunasest

«Teie ülikoolihoone on otsekui püha palee,» jutustasid armeenia üliõpilased, «kui siit kõrgete sammaste vahelt sisse astud, siis otsekui tunned, et oled kohustatud midagi endast ära andma...»

* * *

Ta oli tumedapäine, suuresilmne tütarlaps. Temast räägiti palju, kõneldi, et tema ettekanne olevat «löönud nagu välk sisse.»

Tal oli väga palju sõpru meie ülikoolist, kord vestles saksa, kord inglise, kord eesti filoloogiga, kord matemaatikuga, ülikooli kohvikus ei istunud ta kunagi üksinda, vaid sõpradega.

Ta võis vestelda vabalt läti, vene, saksa ja inglise keeles ning ka eruditsioon paistis olevat lausa piiramatu.

«Peale konverentsimuljete viin ma Tartust kaasa ülikoolilinna naeratuse,» nii ta ütles, Ruta Jurkele Läti Riiklikust Ülikoolist.

* * *

Konverentsipäevadel oli eriti rohkesti tegevust ÜTÜ nõukogu esimehel U. Siimannil, keda olevat naljatades hüütud «хозяин нашей конференции». *Suur töö teeb hajameelseks — kui U. Siimann ÜTÜ nõukogu ruumi astus, koputas ta iga kord uksele...*

* * *

«Kas need on kohalikud lapsevanemad või?» pärisid külalised, nähes Käärikul kohmakaid kogusid mäest alla libisemas.

«Ei, sugugi mitte,» vastasid üliõpilased, «need on meie õppejõud, kes tänavu esimest korda suuskadel...».

* * *

«Käärikul on imetore...» kinnitasid külalised nagu ühest suust. Aga kõige toredam oli õhtuti, kui pillimees mängu lahti lõi. Ja soome jenkal ning eesti polkal on hoopis teine minek, kui lõunamaalaste temperament juures on. Ühises valsirütmis ununesid pingutavad konverentsipäevad, mure ebaõnnestumiste üle. Siin sai õige hoo suur rõõm... rõõm töösaavutustest, rõõm uutest sõpradest. Ega's asjata öeldud, et Kääriku pani konverentsile hüüumärgi.

* * *

Pühapäevaõhtuses KVN-s oli ärarääkimata palju rahvast. Vestibüülis oli nii palju rahvast, et läbipääs tundus olevat isegi kõige osavamale võimatu. Viimaks hüüdis üks külaline hädaga:

«Товарищи, пропустите, друзья из солнечной Армении...!»

Silmapilk oli «roheline tee».

(Järg 2. lk.)

Mured kui mustad härjad

Aeg ja elu astuvad kiirete sammudega edasi, seades üha uusi ülesandeid kogu meie haridussüsteemi, sealhulgas ka kõrgema kooli ette. Et mitte arengule jalgu jääda, on vaja õppida nii mõndagi tegema paremini, otstarbekamalt, väiksema aja- ja jõukuluga. Samaaegselt on mitmedki ennatlikult ettevõetud uuendused muutnud meid viimasel ajal ettevaatlikuks ja teinekord skeptiliseksi muudatuste suhtes. Ikka sagedamini tuleb meelde vanasõna: «Üheksa korda mõõda ja üks kord lõika.» Me vajame uuendusi, millele eelneks põhjalik ja igakülgne eeltöö, küsimuste laialdane läbiarutamine, et uuendus tõepoolest aitaks meie elu ja tööd edasi viia. Selles osas tahaks kõne alla võtta mõned vanad, aga siiski aktuaalsed igapäevase üliõpilaseluga seotud küsimused.

Istume dekanaadis ja ajame mõrkjat juttu põhjuseta puudumisest ja tegemata jäänud tööst. Mina püüan tabada prokuröri intonatsioone, tema süütu kannataja tundevärinaid. Tunnen küll, et minu poolel peaks olema tõde ja õigus, aga katsu seda selgeks teha teise kursuse üliõpilasele, kelle jutu järgi kõndivat mured kui mustad härjad mööda esmaspäevahommikusi internaate. Veebruari alguses hiilis ligi salakaval gripiviirus — tõve andis, aga tõendit mitte, mida dekanaadi bürokraatidele esitada. Pärast haigust tuli teadagi üldine kondinõrkus. Hing oli küll valmis, aga ihu nõder ning kui lõpuks keskpäevaks suure kooli peale jõudsid, oli pahandus kindel. Siis hakkas vekker streikima ja katsu sa ärgata pärast kurnavat puhkepäeva ainuüksi teadlikkusest. Terve toaga «magad sisse». Saadeti kodunt bussiga pakk — tuli süda kõvaks teha ja loengute ajast vastu minna. Sõitsid laupäeval ise kodumaile — esmaspäevahommikune buss ei võtnud peale. Külmeta siis lagedal maanteel vinge tuule käes ning soojenda end teadmisega, et järgmisel päeval on kohvilekutse prodekaani juurde garanteeritud.

Ruumi vajub tõrges vaikus, milles mõlgutame kumbki oma mõtteid. Mina selle üle, miks mõned üliõpilased hoiduvad kasutamast neid võimalusi ja eeldusi, mida elu ise neile kätte topib. Tema sellest, miks kivine-

(Järg 2. lk.)

Kes on süüdi passiivsuses?

Hiljutine komsomoliprožektori reid kontrollis kursuste aktiivsust, komsomolitöö plaane, sidet osakonnabürooga. Põhiliselt olid vaatluse all farmaatsia- ja füüsikaosakond, kuid järgnev ei käi ainult nende kohta.

Kõige parem paistab olukord farmaatsiaosakonnas IV kursusel. Kursuse elu ja komsomolitöö on üks, üritustest võtavad osa kõik, ka mittekommunistlikud noored. Paremini õnnestuvad need ettevõtmised, mis on omal algatusel plaani võetud. Hästi õnnestus ka karjerismialane vaidlus mugavas toas kaetud laua juures, meelde jäi kohvikus peetud «Hoia ja arenda üliõpilaselu traditsioone». Kohvikuõhtu vormis õnnestuvad hästi II kursuse luuleõhtud. Ühesõnaga — üritused väljaspool auditooriumi.

Kursuse büroo side kollektiiviga öeldakse kõikjal olevat hea. Enamasti koostab büroo tööplaani projekti, mis arutatakse hiljem kursusel läbi. Ainult füüsikaosakonna II kursusel läheb tööplaani koostamiseks mitu koosolekut, sest mingeid toetuspunkte projekti näol eelnevalt ei ole. Ka ürituse eest «vastutab kogu kursus» ja seda abstraktset üldvastutust asendatakse ainult erandjuhtudel üksikisikuga, kui «on konkreetne üritus». Nii ei saa ju ühegi ebaõnnestumise puhul otse kedagi süüdistada, võib-olla ainult sekretäri A. Korget.

Tööplaane sirvides kohtame selliseid «üritusi», nagu raviosakonna IV kursusel «Ettevalmistumine eksameiks. Märts-aprill.» See on ju ülikoolis põhiline, endastmõistetav, ja tööplaani kantuna näeb ta välja umbes nii, nagu oleksime sinna kandnud oma igapäevase lõunasöögi.

«Välja selgitada ÜTÜ liikmete arv kursusel, silmas pidada osavõttu ringide tööst (raviosakonna

(Järg 3. lk.)

Teadus ja inimkonna tulevik

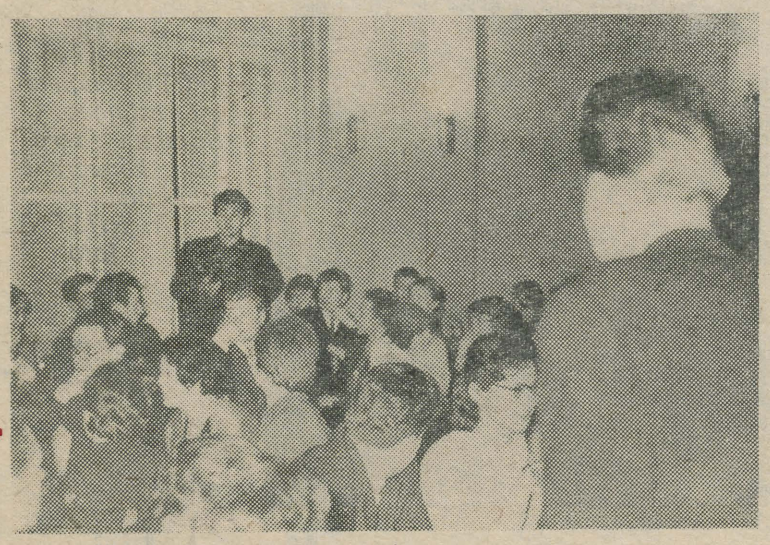

See oli 1. aprillil ja seepärast ütles Priit Järve oma sissejuhatuses, et lubatud on ka päevakohased sõnavõtud, s. o. kuupäeva arvestavad. Lubatud võimalust kasutati päris laialt, iseäranis siis, kui jutt läks kunstile ja selle tulevikule. Näiteks arvas üks mees, et kunst kaob hoopis ja igaüks saab taskusse masina, mis hakkab otse pähe andma individuaalselt programmeeritud illusioone. Humanitaarala meestel polnud midagi muud vastata kui kurvalt ohata: «Aga kunst on ju nii ilus! Kuidas saab üldse ilma kunstita?»

Tõesti, viimane aeg on kirjandusteadlastel matemaatika ära õppida!

Muidugi, ega kogu aeg nalja tehtud. Päris tõsine küsimus oli geneetilise informatsiooni juhtimise probleem. Kas võib sellest sündida uus *enfant terrible* oma vanemate käes, nagu juhtus aatomienergiaga? Igatahes oli kõigile selge, et liigne optimism nii selles kui ka teistes küsimustes on sama hädaohtlik kui pessimism... Tihtipeale tarvitame selliseid harjunud sõnu, nagu «progress», «tulevik on ilus» ega teagi alati täpselt, mis need väljendused tähendavad. Kaasaja teadus nõuab täpsust, paljaste sõnadega siin läbi ei aja.

Pikemalt peatuti niisugusel probleemil nagu teadlaste spetsialiseerumine. Teatavasti muutub teadlase töömaa järjest sügavamaks ning samal ajal kitsamaks. Tekib oht, et erinevate ja isegi ühe ning sama eriala teadlased ei mõista üksteist.

Teiselt poolt on praegu just selline ajastu, kus teadlaste vastastikust mõistmist on tarvis rohkem kui kunagi varem... Avaldati lootust, et on võimalik mingi uus integratsioon uuel, kõrgemal tasemel. Keegi arvas, et seejuures peab teadus olema poliitikast vaba, kuid seejuures avaldama mõju poliitikale. Kuid pole ju võimalik, et tagasiside nende vahel puuduks.

Need kaks probleemi olid diskussioonil peamised, kuid puudutati ka muid maailma erutavaid probleeme, näiteks: looduse hävimise probleem, joogivee küsimus jne.

Kuigi diskussioon ei hiilanud arvamuste argumenteerituse ja põhjalikkuse poolest, korvas puudused nooruslik entusiasm (iseäranis tänu lõunapoolsete liidu-vabariikide esindajatele).

M. UNT

Jevgeni Parškov oli diskussiooniõhtul üks agaramaid sõnavõtjaid.

(Algus 1. lk.)

„Kuidas mu ettekanne küll läks?» närvitses inglise filoloogia üliõpilane.

«Usna hästi,» rahustas õppejõud, «ainult hääletoon küsilausetes ei tõusnud mitte põrmugi.»

Üliõpilane sõnas pisut häbelikult:

«Ma kardan kõrgusi, sealt kukkumine on valusam.»

* * *

Poisid mängisid bridži, kui ta sisse astus, vaatas ühiselamutoas uudistades ringi ja seadis end siis voodiservale istuma. Kõige kogenum mängija — «Seitse trumbita» hakkas külalisele kohe silma. Märkamatult siginesid «tumbotškale» tušipott ja paar sulepead. Kauges Armeenias külge jäänud kirg kõike paberile panna ei andnud ka siin rahu — Pälsoni tänava ühiselamus.

Kõik tundsid ennast ära. Eriti õnnelik oli Jaak — parim portree temast.

Hiljem oli kuulda, et Eduard ei saanud paljudest Tartus visandatud töödest ühtki koju viia. Aga toredad mälestused ja uued sõbrad!

* * *

Kõige raskem oli lahkumine. Aga ükski lahkumine pole enam raske, kui tead, et varsti ootab uus kohtumine.

Ja ongi lõppenud oodatud sündmus — ÜTÜ XX konverents. Juba ammu on külalised 40 kõrgemast õppeasutusest sõitnud tagasi Moskvasse, Kiievisse, Tbilisi, Jerevani, Leningradi, Riiga... ÜTÜ nõukogu ruum on jäänud vaikseks, auditooriumides ei peeta ettekandeid ja üliõpilased-esinejad on ennast suurest pingutusest lõdvaks lasknud. Tõsi küll, mitte kauaks, juba oodatakse meie üliõpilasi külla Mahhatškalasse, Jerevani, Kišinjovi, Rostovi, Gorkisse, Bakuusse, Leningradi jm., kus toimub terve rida üleliidulisi ja tsonaalseid üliõpilaste teaduslikke konverentse. ÜTÜ nõukogu esimees U. Siimann aga sõitis kümnepäevasele komandeeringule, et tutvuda üliõpilaste teadusliku töö organisatsiooniliste probleemidega.

Lõppes ÜTÜ konverents

ÜTÜ konverents oli omamoodi aruandeks TRÜ enam kui 50 ringi teaduslikust tööst. Võib öelda, et XX konverents oli kõrgemataseme-lisem eelmistest. Ka oli möödunud-aastase 247 ettekande vastu tänavu välja pakkuda 350 tööd. Kõige arvukamalt oli esindatud Arstiteaduskond — 99 ettekannet, talle järgnes Ajaloo-Keeleteaduskond 86 tööga.

Suur tuleproov küll lõppes, aga arutamist jätkub veel mitmeks ajaks. Suurepärased töösaavutused äratavad alati palju mõtteid. Joondugem paremate järele! Siis tõuseb ka XXI konverentsi tase võrreldes käesolevaga mitmekordselt.

«Õnnitlen Üliõpilaste Teaduslikku Uhingut XX teadusliku konverentsi eduka läbiviimise puhul.

Avaldan tänu ÜTÜ nõukogule ja kõikidele konverentsil ettekannetega esinenud üliõpilastele sisukate ettekannete eest ja soovin edaspidiseks jätkuvat indu ning püsivust teaduse tõdedesse tungimisel,» öeldakse rektori käskkirjas 3. aprillist 1965.

Mured kui...

(Algus 1. lk.)

nud eeskirjad kammitsevad igal sammul noorust oma aru ja parema äratundmise järgi elamast ning õppimast. Alalõpmata hõõrutakse sulle nina alla — milleks te siis ülikooli tulite, kui loengutel käia ei taha? Milleks? Loomulikult selleks, et õppida. Aga palja loengutel käimisega pole veel keegi targaks saanud. Ja üldse, mis õppimine õigupoolest see loengutel koogutamine on? Raamatud on enam-vähem olemas, konspekti saab kah laenata. Arvestused ja eksamid tulevad omal ajal niikuinii teha. Ah et milleks siis üldse loengud on? Ametlikult selleks, et teadmisi pakkuda, aga üliõpilaste eneste arvates pigem küll selleks, et õppejõududele koormust anda. Einoh, on ju vajalikke loenguid ka. Ainult et napilt. Ja üldse, loengud võiksid ju olla, ainult et mitte kohustuslikud.

Otse selliseid sõnu pole küll keegi dekanaadis lausunud, aga kui kokku võtta kümnete kõneluste tuum, niihästi see, mis oli välja öeldud, kui ka see, millele ainult riivamisi vihjati, siis ei tohiks eeltoodu just palju tõest mööda minna. Sest nii mitmelgi korral on manitsemiseks välja kutsutud üliõpilane jõudnud lõppjäreldusenі: kui hea oleks ülikoolis õppida, kui loengud õpinguid ei segaks.

Kui loengud õppimist ei segaks! Kui ometi oleks vabakuulamise õigus, nii nagu oli vanasti. Tahad — käid loengutel, ei taha — ei käi, ja kellelgi pole sinuga asja. Ise vaatad, kuidas omadega toime tuled. Õpid siis, kui sul on selleks vastav meeleolu, kui töö laabub ja asi tõepoolest huvitab. Mitte aga nii, et teed nagu tükitööd — kuus tundi kohustuslikke loenguid ja seminare päevas.

Tõepoolest — aastat 30 tagasi oli umbes nii. Oli tahtmist — õppisid. Ei olnud — võisid elust ja noorusest mõnu tunda. Andsid eksami aastas, tasusid korralikult õppemaksu ja elasid, niikaua, kuni papa rahakott taolist nugitudengit suutis vee peal hoida. Õppimine oli sinu eralõbu, mille sa ise (või sagedamini sinu vanemad) kinni maksid. Oli tõepoolest neid, kes majandusliku kitsikuse sunnil pingutasid kõiki jõude ja lõpetasid stuudiumi 4 aastaga. Aga enamikul kulus ülikooli läbitegemiseks 6 kuni 7 aastat. Oli õnne ja tutvusi — leidsid kohe pärast lõpetamist töökoha. Ei olnud — tuli ka mingil moel läbi ajada. Ja keegi ei olnud sinuga asja. See oli kodanlik süsteem kõrgema hariduse andmiseks.

Aeg on edasi läinud. Kõrgem haridus on varakate klasside privileegist muutunud üldrahvalikuks omandiks, mis on kättesaadav kõigile, kellel on piisavalt pead ja tahtmist. Kõrgema haridusega spetsialistide massilisest ettevalmistamisest on eluliselt huvitatud meie ühiskond. Kõrgemale haridusele antakse suuri summasid ja rahval, kelle töövaevast need summad tulevad, ei ole sugugi ükskõik, kas neid kasutatakse tõepoolest sihipäraselt või hoopis pensionina möningate noorte vegeteerijate ülalpidamiseks. Jutt pole mitte ainult stipendiumist, sest ka ilma stipendiumita läheb üliõpilane rahvale küllaltki kalliks maksma. Seepärast oleme otse kohustatud nõudma, et noored tõepoolest intensiivselt kasutaksid nende käsutusse antud võimalusi kõrgema hariduse omandamiseks. Ning nendest võimalustest pean kõige tähtsamaks aega, mida üliõpilane võib kulutada otseselt õpinguteks. Just aega, mida semestri alguses tundub olevat piiritult palju ja mida tegelikult on vägagi napilt. Seda aega, mida me sageli mõttetu heldusega tühjale-tühjale raiskame ja mida me hiljem enam kusagilt tagasi ei saa.

Nii jõuame uuesti vabakuulamise õiguse juurde. Mida annaks meile üldine loengute vabakuulamise õigus? Milliseid muudatusi ta tooks kaasa? Et nendele küsimustele vastata, tuleks eelnevalt otsida vastust küsimusele: milleks kasutaksid üliõpilased loengutest vabanenud aega? Mulle tundub, et siin esineb põhiliselt neli võimalust.

Esiteks: intensiivseks iseseisvaks tööks. Kui on olemas vajalikud õppematerjalid, eelkõige aga ajakohane õpik, võib see töö anda tõepoolest soovitud resultaate. Aga kui neid ei ole? Kui lisaks õpikule tuleb lugeda palju täiendavat kirjandust, et terahaaval kokku koguda vajalikke teadmisi, siis muutub iseseisva töö resultatiivsus 2—3 korda väiksemaks kui samade teadmiste hankimine loengute kaudu. Iseseisva töö juures ähvardab pealegi oht, et kursuse algus töötatakse nii põhjalikult läbi, et põhiosa omandamine jääb tunduvalt pinnalisemaks ja viimastest teemadest tuleb kuidagi üle libistada, sest ei jätku lihtsalt aega.

Teiseks: sügavamate teadmiste omandamiseks kitsamal erialal. Individuaalplaanidega on selline võimalus juba aastaid olemas, kusjuures individuaalplaani andmisega peetakse silmas ka ühiskonna vajadusi vastava spetsialisti järele ning tagatakse rakendatus pärast ülikooli lõpetamist südamelähedasel ahtakesel erialal. Kasutada aga massiliselt loengutest vabanenud aega huvitavate, kuid kitsaste probleemidega tegelemiseks, samal ajal kui selle all kannatab üldine ettevalmistus, ei ole minu arvates õige.

Kolmandaks: kõrvalhuvialadega (isetegevus, kehakultuur, mitmesugused hobbyd) tegelemiseks. Nende harrastamine on teretulnud, kuid mitte põhitöö arvel. Spetsialistiks saamine eeldab teaduse süsteemi omandamist. Süsteemi aga saab omandada vaid süstemaatilise tööga. Sellest ülejäänud aeg kuulub kõrvalhuvialadele, mitte aga vastupidi.

Neljandaks: hetkelise mugavuse või laiskuse rahuldamiseks. Kui üliõpilane kasutab loengutest vabanenud aega selleks, et tõusta mitte kell 7, vaid pärast üheksat, kui ta istub füsioloogiliselt kõige produktiivsemal tööajal tundide kaupa sõprade hubases ringis kohvipoes või ajab niisama juttu, siis on see otsene pisiparasiitlus, mis hiljem maksab end kurjalt kätte.

Mulle tundub, et loengute vabakuulamise õigus ei ole siiski see võluvahend, mis teeks lõpu enamikule kitsaskohtadele õppetöö valdkonnas.

Sellised on väited ja vastuväited. Olen kindel, et nad kannatavad subjektiivse vaatenurga all. Kuid samal ajal olen veendunud, et oma tõetera peaks nendes olema. Võib-olla ei tuleks arutada mitte niivõrd loengute ärajätmist, kui seda, kuidas loengute üleskirjutamise asemel omandada juba loengute käigus põhiline osa materjalist. Võib-olla? Kuid arutada igatahes tuleks.

H. PALAMETS

Välise hingamise muutusi mitraalriketega haigetel uurisid Arstiteaduskonna V k. üliõpilased V. Kokk ja L. Raudma (fotol).
K. TALUSSAARE foto

JÄTKAME MÕTTEVAHETUST

Koolipoisist saab universant

Mille poolest erineb ülikool instituudist? Entsüklopeediline sõnastik märgib, et instituut on kõrgem õppeasutus, aga ülikool — kõrgem oppeasutus mitme teaduskonnaga.

Ülikool, kõrgeim kõrgematest õppeasutustest, on eeskujuks teistele. Teatmikus Moskva ülikooli sisseastujate jaoks on öigesti öeldud: «Ulikooli lõpetaja peab olema teoreetiliselt ettevalmistatud spetsialist, kes tunneb mitte ainult oma konkreetset kitsast eriala, vaid kellel on häid teadmisi ka teaduse põhi- ja kõrvalharudes.» Niisiis — «universant» (sellise poolunustatud sõnaga nimetati kunagi üliõpilasi ja lõpetajaid ülikoolis) ei ole lihtsalt spetsialist, vaid spetsialist laia silmaringiga, kõrgema kultuuri esindaja. «Ulistades» ülikooli ei taha ma «alandada» instituuti. Eelistades vene keelt ei mõelnud M. V. Lomonossov muidugi, et teised keeled on «halvemad».

Minu isiklikud ülikoolikogemused ei ole suured, need on ainult kogemused õppejõuna, kuid arvan, et küsimused, mis mind huvitavad, puudutavad mõningal määral ülikooli üldisi haridusprobleeme.

Moskva Riikliku Ülikooli vastuvõtukomisjonid teevad igal suvel suurt tööd, vaadates läbi avaldusi, organiseerides konsultatsioone ja vestlusi, korraldades sisseastumiseksameid. Näib, et tehakse kõik, et paljudest, kes on andnud avaldused, oleksid tõepoolest kõige paremad välja valitud. Kuid juba õppeaasta esimene semester näitab, et paljud vastuvõetuist on tööks ülikoolis nõrgalt ette valmistatud, aga mõnikord nii halvasti, et pärast esimest eksamisessiooni oleks neid vaja eemaldada. Seda ei taheta kuidagi teha, sest kuidas eemaldada, kui võetakse vastu just nii palju, kuipalju on ette nähtud. Peale selle justkui tunnistaksime eksmatrikuleerimisega oma vigu, mis on tehtud vastuvõtueksamitel. Kui aga siiski ei kardetaks eksmatrikuleerimist? Mis siis, kui

(Järg 4. lk.)

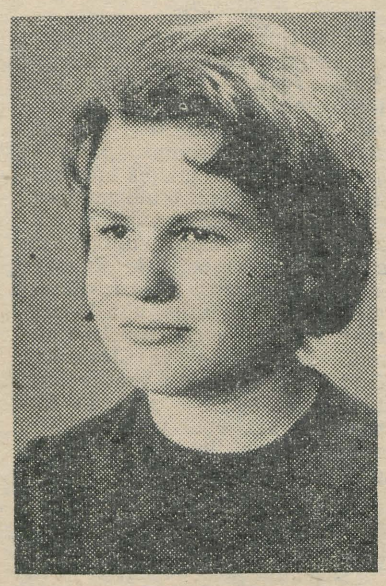

RENITA TIMAK

Suvelaul

Päike, lahke päevakene,
suve sooja sõbrakene,
paistis rohu rohetama,
sinimere sillerdama,
tedretähnid õhetama.
Tegi rõõmsaks minu tuju,
pani mu laulu leelotama,
suve sooja sinitaevast,
valgest toomingate vahust,
kastanite lühtriõitest,
piibelehtedest kaasikus.
Saatis mu õnne otsima
sirelite kobaratest.
Saatis mu lilli noppima
noore rohu kõrte vahelt.
Siin ma nüüd olen ja imestan,
kuhu on mu nukrus saanud,
kus mu kurvad laulud jäänud,
kus on see valu mu südamest?
Nukrus sai ehk päikesepiste,
kurvad laulud kohmetasid
valu — see sai unerohtu,
uinus raskesti magama.
Mina kuulan linnulaulu,
vaatan liblikate mängu,
korjan piibelehti pihku,
kullerkuppudest pärga teen.
Päike, lahke päevakene,
tänu sulle, et kutsusid
sooja suve rõõmumaile.
Nüüd ma enam ei noruta,
kurba laulu ei leelota,
vana valu ei ärata!

Sündisin 1946. a. Tallinnas. Samas lõpetasin mullu kevadel 42. Keskkooli.

Luuletusi olen kirjutanud vähe, trükis avaldatud polnud senini midagi.

R. TIMAK

UDO OTSUS

*
* *

Lagendik kinni peab hinge,
taevaserv põlevat näib.
Jänesejälgede ringe
metsaalune täis.

On õrn ja kõlisev hõbe
kaskede härmane kee.
Mööda külmunud jõge
läheb ainuke tee.

*
* *

Oi, mis tore tüdruk on õues,
naer kui räästaste tilisev kell,
silmad kui taeva sinine
lõuend, —
mis viga naerda on sel!

Hüüab mind õue, kuid päikese
valib,
metsade taha nad lähevad
koos...
Pakase-ema siis mulle on vali,
just nagu minul sest süüst on
pool.

— — — — —

*
* *

See kinnas, mille tookord kudus
ema
nüüd sattus jällegi mu kätte.
Ei, kus see võibki paras olla
enam
ja minna suure mehe kätte.

Kuid imelikult selge näib veel
kiri,
kui poleks olnud sadat tuult ja
sadu.
Võib-olla ainult rukkilillesinist
on pisut-pisut kaugusesse
kadund.

On kadund kaugusesse nagu
päevad ise,
veel puudust ma ei tunne nende
rivist.
Kuid mõnikordki tahan olla
pisem
ja näha rohkem rukkilillesinist.

EINAR KRAUT

Kevadine oja

Sa laenad taevalt killukese sina
ja sulid ära viimsegi pilvedevahu,
siis suudled lainet, täis lindude vilet,
ning, kõik see süles, lippad tulistjalu edasi.
Sinus kehastub kõik sinu ümbert:
liblikate pinna ligi virvendav mäng
ja su kohal puhkemist ootavad pungad.
Aga oma voolava rutu hõlma all
peidad midagi,
mida keegi veel näinud pole.

Kes on süüdi...

(Algus 1. lk.)

II kursusel). Vähe sellest, et sõnastus lonkab (loomulikult arvestatakse ÜTÜ tööd ringide järgi, mis seda veel rõhutada), aga on seda punkti üldse tööplaani vaja?

«Viktoriin ja iseloomustuste arutamine» (raviosakonna II kursusel). Kas pole groteskne selline ühendamine? Viktoriin on tavaliselt lõbus, aga iseloomustuste kallal vaevalt lõõpida saab. Nii ruttu ühest meeleolust teise hüpata ei suuda keegi, seega kannatab põhiline — iseloomustused.

«Spordiklubi liikmemaksude kogumine 1. märtsini.» Kas selleks määratud inimene ise ei tea, millal koguda? Kui iga pisiülesanne eraldi tööplaani kanda, mis jääb siis plaanist järele? Või õigemini — kuhu seda plaani siis mahutada?

Plaanist plaani korduvad suusapäevad, teatri ühiskülastused, matkad Tõraverre ja ebamäärased kohtumisõhtud. Kursuse tööplaan ei ole mingi keskorgani poolt antud orientiir, mida allorganid vastavalt olukorrale ja tingimustele kohandavad. Kui siin puudub konkreetsus, siis ebamäärased üritused jäävadki tegemata, või veel halvem — tehakse ära plaani pärast.

Praegu on eriti aktuaalsed ühiselamu pingeread. Kuidas neid koostatakse? Põhiliselt koostab büroo. Siinjuures arvestatakse farmaatsiaosakonna III ja IV kursusel kõige rohkem hindeid. Kursused on pingereast enamasti teadlikud, ainult füüsikud-teoreetikud II kursuselt pole seda koosolekul arutanud ja I kursusel kuuldub vastuseid «pingerida tehti küll — kes tegi, ei tea». Oleks tulnud lugeda ELKNÜ TRÜ Komitee artiklit ühiselamute pingeridade koostamise kohta — küsimus on ju kursuse otsustada! Kursuse sõna loeb ikkagi rohkem kui komandandi juhuslikud vahelesegamised (vastus farmatseutidele).

Ei teata sedagi, mitmendal kohal kursus on spordis. Isetegevuse olümpiaadiks valmistub farmaatsiaosakonnas I kursus, teised elasid ÜTÜ konverentsile. (See süü ei kuulu ainult farmaatsiaosakonnale.) Põhjuseks tuuakse aeg. Mõjuv argument. Kuid nii tihti korratud, et paratamatult mõtled: kas tõesti seepärast, et üks asi rohkem huvitab, tuleb teine nurka visata, kas tõesti ei saaks paar tundigi päevast näpata selle teise jaoks. Ja kui virisemise asemel proovida, siis tõepoolest saab. Meil on vaja teadlasi, kuid teadlased olgu ka inimesed. Muidu käiksime paarikümne aasta pärast üksteisest hajameelselt mööda, peas ainult valemid ja elutüdimus. Me ei teaks midagi kõrvalkõndija huvidest, ja tutvus piirduks vaid tühja peanoogutusega äratundmise märgiks. Kas praegune passiivsus pole sellise kurioosumi algus? Igaüks rassib omaette, ehk üldistatult — igaüks elab omaette. Kuidagi ei julge öelda, et õppeplaanide ülekoormatus siin rohkem süüdi on kui üliõpilased ise.

Vähene on osavõtt komitee ringidest. Abi pole palutud rahvusvaheliste suhete ringi lektoreilt. Füüsikaosakonna I, II ja III kursusel (teoreetilises harus) kordub järjekindel vastus: RSR-ist suurt ei tea, lektoreid pole kursustel näinud. Selle asemel, et ise RSR-i liikmeks hakata ja lektoreiks saada (esialgu kasvõi omal kursusel), oodatakse passiivselt enda juurde seniseid väheseid ja niigi koormatud lektoreid-aktiviste. Ka RSR ise peaks oma ridade kasvu huvides kursustel rohkem agitatsiooni tegema. Teadetetahvlil on küll alati välja kuulutatud laiemale auditooriumile määratud üritused, aga neid kuulutusi vaadatakse nii, et «kui muud teha pole, siis vahest lähen». Kindlasti on siin süüdi ka kursuste bürood, kes ei püüa üldse luua sidet komitee ringide ja klubidega, rääkimata sellest, et büroo liikmed ise neisse kuuluksid. Ühte ringi kuulumine peaks käima iga grupiorganisaatori kohustuste hulka. Vahest jääksid siis vähemaks kaebused, et pole aktiivsust. Unisust ja juhuslikkust komsomoliitöös ei saa kursused ette heita kellelegi peale enese — mitte grupiorganisaatorile või büroole, vaid igaühele isiklikult.

AKEN MAAILMA

Наука и жизнь

Miks on suhkur magus? Kuidas väljalangenud juuste asemele kunstkiust uusi siirdistutada? Mismoodi kartingautot või mudellennukit ehitada? Nendele ja paljudele teistele küsimustele annab vastuse ajakiri «Nauka i žizn».

Siin võtavad sõna nimekad teadlased. Huvipakkuv oli professor A. Mjasnikovi artikkel ateroskleroosi ravimise kaasaegsetest meetoditest, O. Pissarevski kirjutas tsütogeneetikast.

Ajakirja veergudele mahuvad vanade teaduste uued avastused, viimased uudised kosmiliste kiirte uurimise alal, molekulaarbioloogia probleemid ja perspektiivid, välismaa teaduslik-tehnilise informatsioonibüroo andmed, psühholoogilise praktika rubriik, jutustusi mailmakuulsatest teadlastest jne.

Käesoleva aasta teises numbris kirjutab A. Atabekova möödunud sajandil elanud väljapaistvast tšehhi õpetlasest Gregori Mendelist. Ilma temata oleks kaasaegne bioloogia, eriti geneetika, võrratult vaesem.

Aga ajakirjas räägitakse ka lihtsalt sellest, kust organism talvel oma jao vitamiine kätte saab, jagatakse tulusaid juhatusi perenaistele, vaadeldakse, missugune loom hüppab kõige kõrgemale või jookseb kõige kiiremini. Ei puudu ka male- ja naljanurk.

Rikkalik värvitrükis illustratsioonidega number on 160 lehekülge paks, jõuab lugejani kord kuus ja ilmub juba 31. aastat. Kui tiraaž varem oli veel 16 700, siis 1961. aastal tõusis see arv 750 000-le, tänavu aga trükitakse korraga juba 1 750 000 eksemplari.

Et kirjutised on populaarteaduslikus vormis, sellepärast on lugejate ringkond mitte ainult et lai, vaid ka väga kirju. Leidub nii kesk- kui kõrgema haridusega inimesi, esindatud on igasugused elukutsed, palju loevad ajakirja õpilased.

Kellel erialase kirjandusega tutvumine on raske, kuid kes siiski tahab kõige uuega kursis olla, see ei peaks paljuks pidama aeg-ajalt pilku heita ka selle ajakirja kaante vahele.

E. BRAND

12. APRILLIL ALGAB KUNSTINÄDAL

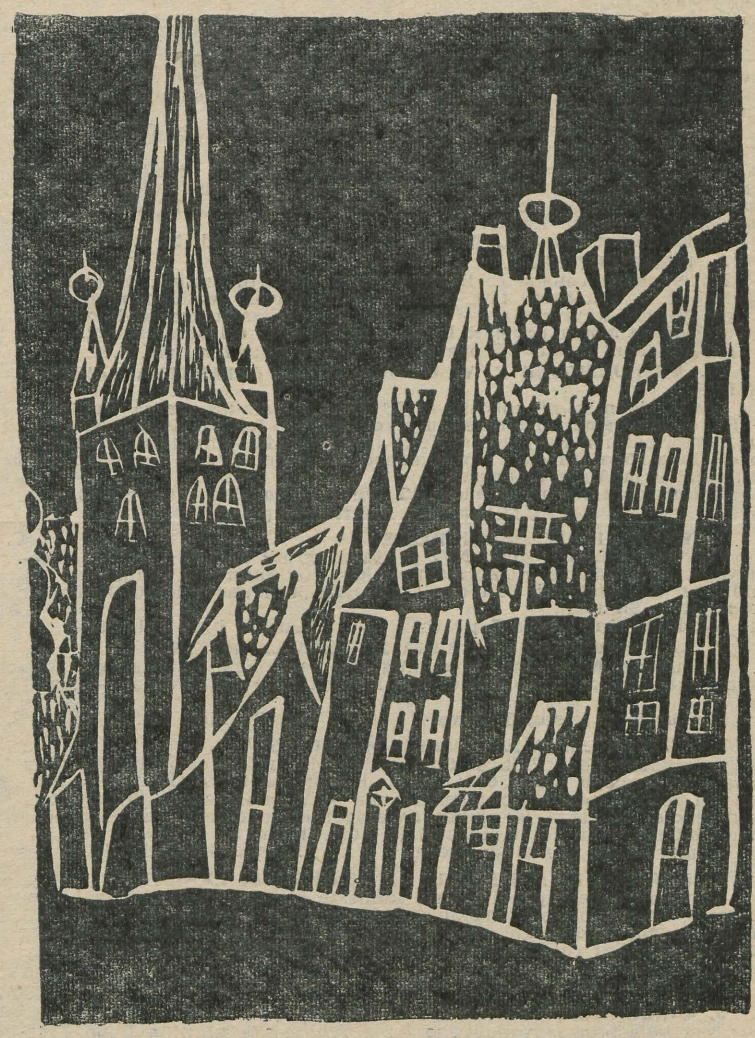

VANA TALLINN

Maie Nugis, 1964

Kinokommentaar

Mõne aasta eest olid rahvademokraatiamaade kinoproduktsiooni hulgas kahtlemata poola filmid esikohal. Nende eriliseks tunnuseks olid poleemiline vaim ja mõtteselgus. Viimasel ajal pole sealt maalt meile enam midagi erilist jõudnud. Kogu maailma ajakirjandus aga arvab, et poola filmide kuulsus kandub üle Ungarisse ja Tšehhoslovakkiasse. Pole meile jõukohane analüüsida niisuguse protsessi põhjusi; räägiksime vahest ühest viimasest ungari filmist, mida hiljuti nägime.

See on Mihai Szemesi «Uus Gilgameš» (meil pealkirja all «Saatuse kiuste» — miks peab küll «Kinoprokat» kõik nii standardiseerima!). Režissöör ise on teatavasti öelnud, et ta ei taht nud näidata haigusi, vaid seda, kui ilus on elu. Kindlasti! Ent film jätab väga rõhuva mulje ja see mulje ei sarnane sugugi tragöödia katarsisest johtuva puhastusega. See pole ka mingi pessimistliku filosoofia mõju. See on puhas fakt: vähk.

Szemesi film hoiatab inimkonda, kes pole üldse teadlik paljudest hädaohtudest, mis teda varitsevad. Ent mis veel? Näib, et ongi kõik. Armastuse ja surma filosoofia pole selles teoses mitte päris siiras; ta kannab antud juhul sobimatu stilisatsiooni jälgi. Küllap oli õigus sel ungari kriitikul, kes väitis, et Davidi ja Lilla vestlus pargis meenutab marmori kipsist imitatsiooni. Ja eks tunne kogenud Remarque'ki hästi seda kunsti, et armastus ja surm on asjad, mis publikule igal juhul mõjuvad.

Suurepärane näitlejate ansambel, operaatori graafiline stiil, väga kaasaegne muusika... ent küsimärk jääb. Mida võib kunst endale lubada?

Üks teine film aga saavutas lausa vastupidise mõju. Jutt on Vittorio de Sica «Buumist». Kas ei tundnud enamik vaatajaid kahetsust, kui Sordi operatsioonilaualt ära jooksis? Küllap vist. Tarvitses vaid meenutada, et inimesele oli jäänud ainult üks väljapääs... Millest siis niiviisi? Kas on viga meis või filmi autorites? Ilmselt mõlemais.

«Buum» demonstreeris ka seda, et meie vaataja ei mõista tragikoomika olemust. Tõsi, selles filmis võis palju naerda, ent naljafilm polnud see mingil juhul. Ometi leidus palju vaatajaid, kes teda selliseks pidasid. Eks olnud sama lugu ka Sordi eelmiste filmidega «Kõik koju!» ja «Ajakirjanik Roomast». Ilmselt elab meis veel edasi lapseea vaimustus «elava pildi» nägemisest...

MATI UNT

KAAREL TRUUPÕLD

SÜGISEL

Pahurad tuuled tuhisevad
sügisel hullusti.
Eks ole imelik,
mu pisike tüdruk,
et meil on nii soe?
Tamm võbiseb vastu
koidikut külmast.
Meil aga on soe.
Väikesed vennad-õed
tõmbavad tekke
paremini peale. Jahe.
Meil aga nii soe!

SÕDURILE

Palju ilmas on toredaid paiku,
ka päikest ja lilli, mis meil.
Kuid iialgi kodumaa maiku
ei kohta sa võõramaa teil.

Kirju sõbralt ja emalt sa ootad
ning tütarlast meeles pead veel.
Kaua mõtlikult aknasse vaatad
ja paberil' kirjutad read:

Kui sõdurimundris sa hallis,
kui elu on mehelik, karm,
siis tunned, et kodu on kallis
ja sünnimaa — see sinu arm.

PÄRAST KOLME ALA

Kõrgemate koolide VI suvespartakiaadil on võitjad selgunud juba kolmel alal — ujumises, vehklemises ja tõstmises.

Kõige tagasihoidlikumalt esinesid meie ülikooli sportlased ujumises, kus üldarvestuses tuldi küll TPI ja TPedI järel kolmandaks, kuid individuaalselt ei saadud ühtki auhinnalist kohta. Paremates tulemustes võiks märkida K. Luukase 1.20,5 meeste 100 m rinnuliujumises ja I. Pruuli 1.20,4 naiste 100 m vabaltujumises.

Ka vehklemises jäi TRÜ kolmandaks. Esimene — TPedI, teine — mullune võitja TPI. Võistkondlikult saavutati teine koht naiste ja meeste floretis. Paremaid tulemusi: espadronis 2. J. Hartšenko, meeste floretis 3. E. Maddison (võitis 1964. a. vabariigi meistri Luvištšuki 5:0), naiste floretis 4. M. Nupp.

Tõstmises oli TRÜ teine (mitte kolmas, nagu ekslikult märgiti «Edasis»). Esimene oli TPI ja kolmas EPA. Saavutati neli esikohta: keskkaalus A. Tammet — 382,5 (125—110—147,5), poolraskekaalus E. Väärtnõu — 380 (120—110—150), raskekaalus V. Saviauk — 322,5 (112,5—90—120), üliraskekaalus E. Simson — 370 (125—107,5—137,5). T. Tallo

EKSKURSIOONID

MÖÖDA EESTI NSV-d JA TEISI LIIDUVABARIIKE

TALLINNA EKSKURSIOONIBÜROO organiseerib 1965. aastal ekskursioone autobussidel ja lennukitel liiduvabariikide linnadesse, kaunitesse ja ajaloolistesse kohtadesse ning tutvustab meie kodumaa saavutusi nõukogude korra ajal:

A. EESTI NSV

EKSKURSIOONID EESTI NSV 25. AASTAPÄEVA SAAVUTUSTE — VABARIIGI TÖÖSTUSE, PÕLLUMAJANDUSE JA KULTUURIELU TUTVUSTAMISEKS NING AJALOOLISTE JA LOODUSLIKULT KAUNITE PAIKADE KÜLASTAMISEKS:

1. MÖÖDA PÕHJA-EESTIT

Tutvutakse tööstuskeskustega Kundas, Kohtla-Järvel ja Narvas, mõningate eesrindlike majanditega Rakvere ja Jõgeva rajoonides, puhke- ja turismibaasidega Narva-Jõesuus ja Kauksis. Külastatakse ajaloolisi ja kauneid paiku põhjarannikul, Peipsi järve ääres, samuti kohti, mis on seotud Kalevipojaga, Juhan Liivi elu ja loominguga.

Ekskursiooni kestus 3 päeva. Tuusiku hind rbl. 11.—

2. MÖÖDA LÕUNA-EESTIT

Tutvutakse Eesti NSV ühe tähtsama kultuurikeskuse Tartu ajaloo ja tänapäevaga, tööstuse arenguga Võrus, Viljandis ja Kohilas, tänapäeva põllumajandusega eesrindlikes majandeis. Külastatakse maalilisi puhkepaiku Taevaskojas, Pühajärvel, Karksi-Nuias ja Baltikumi kõrgemat paika Munamäge ning Kreutzwaldi memoriaalmuuseumi

Ekskursiooni kestus 1,5 päeva. Tuusiku hind rbl. 11.—

3. MÖÖDA LÄÄNE-EESTIT

Tutvutakse tänapäeva tööstusega Pärnus, Haapsalus ja Järvakandis, põllumajanduse arenguga Pärnu ja Haapsalu rajoonis. Külastatakse looduslikult kauneid ja ajaloolisi paiku läänerannikul, Karksi-Nuias ja Viljandis.

Ekskursiooni kestus 3 päeva. Tuusiku hind rbl. 11.—

4. MUHU SAARELE JA SAAREMAALE.

Tutvutakse Kingissepa rajooni areneva põllumajandusega ja linna tööstusega, Saaremaa rikkaliku ajaloolise minevikuga — 1919. aasta Saaremaa töörahva ülestõusu ja Suure Isamaasõja sündmustega. Külastatakse väljapaistva eesti revolutsionääri Viktor Kingissepa memoriaalmuuseumi, ajaloolist Kuressaare lossi ja viibitakse Viidumäel.

Ekskursiooni kestus 3 päeva. Tuusiku hind rbl. 11.—

Ülesõidu eest praamil Virtsust Kuivastusse ja tagasi maksab tellija.

II. NÄDALALÕPU LÜHIEKSKURSIOONID PÕHJA- JA LÄÄNE-EESTI KAUNIMATESSE JA KIRJANDUSLOOLISTESSE KOHTADESSE.

1. MARSRUUT NR. 1

Külastatakse Põhja-Eesti maalilisi kohti — Valgejõe orgu, Neeruti mägesid, Porkunit ja Aegviidu järvi. Tutvutakse kultuuritegelaste Friedrich Kreutzwaldi, Jakob Tamme, Peeter Jakobsoni elu ja loominguga, eepose «Kalevipoeg» sündmuspaikadega.

Ekskursiooni kestus 3 päeva. Tuusiku hind rbl. 6.50.

2. MARSRUUT NR. 2.

Külastatakse ajaloolise minevikuga ja kauneid kohti Paide ja Jõgeva rajoonides, paiku, mis on seotud O. Lutsu jutustuse «Kevade» ja A. H. Tammsaare romaani «Tõde ja õigus» sündmustikuga ja Anton Hansen-Tammsaare majamuuseumi.

Ekskursiooni kestus 1,5 päeva. Tuusiku hind rbl. 6.50.

3. MARSRUUT NR. 3.

Külastatakse Lääne-Eesti ajaloolisi paiku, Matsalu looduskaitseala, vanimat Eesti kuurordilinna Haapsalu, kunstnik Ants Laikmaa majamuuseumi, Ed. Vilde memoriaaltuba Karjakülas ja 1918. aasta veebruarilahingute paiku Keilas.

Ekskursiooni kestus 1,5 päeva. Tuusiku hind rbl. 6.50.

4. MARSRUUT NR. 4.

Külastatakse vanade eestlaste vanema Lembitu linnust, ärkamisaja tegelase C. R. Jakobsoni talu. Viibitakse huvitaval loodusnähtuste alal — Tori põrgus, kuurordilinnas Pärnus, kus külastatakse koduloomuuseumi ja ärkamisaja poetessi Lydia Koidula memoriaalmuuseumi.

Ekskursiooni kestus 1,5 päeva. Tuusiku hind rbl. 6.50.

III. EKSKURSIOONE E. VILDE 100. SÜNNIAASTAPÄEVA TÄHISTAMISEKS.

Ekskursiooni algul tutvutakse E. Vilde majamuuseumiga Tallinnas — Kadriorus, tema kirjandusliku tegevusega ja eluga. Külastatakse tema memoriaaltuba Karjakülas, Keila linna lähedal, tutvutakse romaanide «Mahtra sõda» ja «Kui Anija mehed Tallinnas käisid» tegevuspaikadega Juuru ja Anija ümbruses.

Ekskursiooni kestus 1 päev (12 tundi) Tuusiku hind rbl. 2.—

B. VÄLJAPOOLE EESTI NSV PIIRE

1. BALTI LIIDUVABARIIKIDESSE

Tutvutakse Läti, Leedu NSV ja Kaliningradi oblasti ajaloo ja tänapäevaga. Sooritatakse ekskursioone Riias, Kaliningradis, Kaunases ja Vilniuses. Külastatakse Baltikumi looduslikult kauneid kohti Jurmalat, Palangat ja Siguldat.

Ekskursiooni kestus 7 päeva. Tuusiku hind rbl. 31.—

2. LÄTI NSV PEALINNA RIIGA JA TEMA LÄHISTELE

Tutvutakse Riia linna minevikuga ja kaasajaga, külastatakse Riia ranna kuulsaid kuurorte Kemerit ja Majorit ning Läti Šveitsi — Siguldat.

Ekskursiooni kestus 3 päeva. Tuusiku hind rbl. 11.50.

3. PIHKVA LINNA JA PUŠKINI MÄGEDESSE

Tutvutakse iidse Pihkva linna ajaloo ja mälestusmärkidega ning tema saavutustega tänapäeval. Puškini mägedes tutvutakse A. S. Puškini elu ja loominguga seotud paikadega — Mihhailovskoje, Trigorskoje, Petrovskoje küladega ja endise Svjatogorski kloostriga. Ekskursiooni kestel läbitakse ka Tartu, Petseri ja Võru linnad.

Ekskursiooni kestus 4 päeva. Tuusiku hind rbl. 14.—

4. KARJALA MAAKITSUSELE JA LENINGRADI LÄHISTELE

Tutvutakse Leningradi lähiste kuulsate parkide ja lossidega Lomonossovis, Petrodvoretsis, Puškinis, Pavlovskis ja Gatšinas ning külastatakse Karjala maakitsuse ajaloolisi ja kauneid põhjamaise loodusega kohti Priozerskit (Käkisalmit) ja Viiburit. Tagasiteel tutvutakse Leningradi vaatamisväärsustega.

Ekskursiooni kestus 6 päeva. Tuusiku hind rbl. 26.—

5. UKRAINA NSV PEALINNA KIIEVISSE

Teel külastatakse vana vene linna Pihkvat ja ukraina linna Tšernigovit. Tutvutakse ekskursioonidel vana Kiievi ja tänapäeva Ukraina NSV pealinnaga. Tagasiteel sõidetakse läbi vennasvabariikide pealinnade — Minski, Vilniuse ja Riia.

Ekskursiooni kestus 8 päeva. Tuusiku hind rbl. 34.—

6. TAGA-KARPAATIASSE

Tutvutakse Taga-Karpaatia looduslikult ilusate ja maaliliste kohtadega. Teel külastatakse Kaunase, Lvovi, Mukatševo, Užgorodi ja Vilniuse linnu, kus sooritatakse ekskursioone.

Ekskursiooni kestus 15 päeva. Tuusiku hind rbl. 64.—

7. MOLDAAVIA NSV-sse JA TAGA-KARPAATIASSE

Külastatakse nelja vennaliku liiduvabariigi pealinnu (Kiiev, Kišinjov, Vilnius, Riia), viibitakse Odessas, Užgorodis, Lvovis, tutvutakse Moldaavia ilusa looduse ja Taga-Karpaatia maaliliste kohtadega

Ekskursiooni kestus 18 päeva. Tuusiku hind rbl. 76,50.

8. KRIMMI

Külastatakse Pihkvat, Tšernigovit, Kiievit, Umani, Odessat, Kahhovkat, Simferoopoli. Krimmis tutvutakse lõunaranniku vaatamisväärsustega, puhkepaikade ja linnadega. Tagasiteel külastatakse Nõukogude Liidu pealinna Moskvat.

Ekskursiooni kestus 20 päeva. Tuusiku hind rbl. 82.50.

Kõik nimetatud ekskursioonid sooritatakse autobussidel koos ekskursioonilise teenindamisega.

Ekskursandid varustatakse telkidega ööbimiseks ja võimalust mööda ka magamiskottidega (eritasu eest). Toitlustamine tuusiku hinna sisse ei kuulu.

C. PUHKEPÄEVA MARSRUUDID

1. MOSKVA. LENNUKIL TU-124

Tutvutakse Moskva vaatamisväärsustega ja Kremliga, külastatakse Rahvamajanduse saavutuste näitust, ringkino, Borodino lahingu panoraami ja teisi Moskva muuseume.

Ekskursiooni kestus 3 päeva Tuusiku hind rbl. 42.50.

2. KIIEVISSE.

Tutvutakse Ukraina NSV pealinnaga ja muistse Kieviga. Külastatakse muuseume ja näitusi.

Ekskursiooni kestus 3 päeva. Tuusiku hind rbl. 50.—

3. LENINGRADI. AUTOBUSSIDEL «LVOV — TURIST»

Teel tutvutakse looduslikult kauni põhjarannikuga, tööstusrajoonidega, ajalooliste lahingupaikadega. Tutvutakse Leningradi vaatamisväärsustega.

Ekskursiooni kestus 2 ja 3 päeva. Hind vastavalt 12.50 ja 21.50.

4. RIIGA.

Teel tutvutakse looduslikult kaunite kohtadega ja tehakse lühiajaline peatus Pärnus. Riias tutvutakse Läti pealinna ajaloolise minevikuga ja kaasajaga.

Ekskursiooni kestus 2 päeva. Tuusiku hind rbl 12.50.

Puhkepäeva-marsruudi tuusikud kindlustavad sõidu marsruudil, ööbimise hotellis (ühiselamus, kämpingus), toitlustamise ja ekskursioonilise teenindamise.

D. PUHKEMATK LAEVAGA MÖÖDA PEIPSI, LÄMMI- JA PIHKVA JÄRVE.

Matka algul tutvutakse Tartu ajaloo ja tänapäevaga. Külastatakse Peipsi loodekallast, iidset vene linna Oudovat, Zeltša jõe maalilisi kaldaid, Värskat ja Pihkva linna, kust sooritatakse ekskursioon Puškini mägedesse, A. S. Puškini elu ja loominguga seotud paikadesse.

Puhkematka kestus 12 päeva. Tuusiku hind rbl. 64.—

Puhkematka tuusik mööda Peipsi järve kindlustab sõidu laeval ja autobussiga Puškini mägedesse, ööbimise hotellis ja laeval, toitlustamise ja ekskursioonilise teenindamise.

Tellimised ekskursioonidele palume esitada Tallinna Ekskursioonibüroole kuni 15. aprillini 1965. a. aadressil: Tallinn, Müürivahe tn 17. telefon 428-12. Antud aadressil ja telefonil antakse informatsiooni igal tööpäeval, välja arvatud laupäev, kella 9 kuni 17.

Ekskursioonibüroo garanteerib ekskursiooni organiseerimise ainult tellimise tasumisel 1,5 kuud enne väljasõitu.

Ajavahemikul 15. kuni 27. juulini ekskursioone, peale puhkepäeva-marsruutide Moskvasse ja Kiievisse, ei sooritata.

TALLINNA EKSKURSIOONIBÜROO

Koolipoisist saab universant

(Algus 2. lk.)

võtta vastu rohkem, kui on tegelikult kohti? Kui nad aga osutuvad headeks, kui ei ole tarvis kedagi välja visata, seda parem. See probleem on eluline kõigi kõrgemate õppeasutuste jaoks. Kuid ülikoolid peaksid minu arvates olema eeskujuks, peaksid korraldama eksperimendi.

Mis võiks parandada vastuvõtu kvaliteeti? Kahtlemata tuleb kõrgendada nõudeid sisseastujate suhtes. Vastuvõtumäärustikus on öeldud, et eksamineerida tuleb keskkooli programmi ulatuses. Kuid miks siis programmi «ulatuses»? Niisuguse suhtumise juures võetakse sageli üliõpilasteks inimesi, kes on saanud «kolmed», see tähendab, et tema teadmised ei vastanud «ulatusele», sest et kogu «ulatust» mõõdetakse «viitega». Nii juhtubki, et ülikoolis tuleb äsja valminud üliõpilast «venitada» kooli programmi tasemeni. Sisseastumiseksamitel võiks nõuda rohkem, kui «ulatuses» on ette nähtud (ja seaduslikult!). Siis saame «ulatuse», mille juures hindamisel tuleb arvestada mitte ainult piletiküsimustele ja lisaküsimustele vastamist, vaid ka antud ainest peetud lühikese vestluse tulemusi. Sellise vestluse põhjal võib eksamineerija kindlaks teha sisseastuja tegeliku teadmiste taseme.

On aeg loobuda vastuvõtueksamitel koolitüüpi kirjanditest. On vaja, et ülikooli astujad kirjutaksid tõeliselt loomingulist tüüpi kirjandid, et kirjandite teemad ei oleks piiratud «Petšorini ja Onegini kujudega». Selle töö põhjal peaks saama ülevaate sisseastuja loomingulise mõtlemise ulatusest, eruditsioonist ja veel rohkem: tulevase üliõpilase vaimsetest võimetest, tema eeldustest tööks erialal, mille ta valis.

On hädavajalik, et sisseastumiseksameid võtaksid vastu professorid ja need õppejõud, kellel tuleb vahetult semestrist semestrisse tegelda antud üliõpilastega (mitte aga «varjaagid» — õppeülesandetäitjad).

Ei ole tarvis taga ajada nende esimeste kursuste üliõpilaste kõrget protsenti, kellel on töökogemused, mis vahel on fiktiivsed («staaži jaoks»).

Näiteks ei võta Moskva Riikliku Ülikooli Žurnalistikateaduskond üldse vastu «kooliõpilasi», s. t. äsja keskkooli lõpetanuid. Minu arvates ei ole see õige. Hästi ettevalmistatud õpilane toob endaga kaasa värskeid teadmisi ja harjumusi püsivaks õppimiseks. Ühes grupis koos inimestega, kellel on elukogemused, on need omadused väga vajalikud. Andekale keskkoolilõpetajale öeldakse sageli ära elukogemuste puudumise pärast. (Muuseas, Puškin kirjutas juba 17-aastaselt suurepäraseid luuletusi, samuti Lermontov ja Jessenin). Kuid teaduskonda vastuvõetud staažiga üliõpilaste seas on niisuguseid, kes veel päris selgesti ei kujutle, mille poolest nende tulevane eriala huvitab.

Ma ei mõtlegi viriseda selle üle, et «üliõpilased praegu ei ole sellised nagu vaja». Kuid ma mäletan väga hästi, et aastat 7—8 tagasi, kui ülikooli vastuvõtmisel arvestati peamiselt teadmisi, siis oli rühmade ja kursuste üldine tase kõrgem.

A. KALININ,
MRÜ Žurnalistikateaduskonna vanemõpetaja

Teadaanded

Pühapäeval, 11. aprillil sõidame loodusesse — korrastamist vajab Luke park (Nõo lähedal). Koguneda raudteejaama kell 7.15.

* * *

Teisipäeval, 13. aprillil algusega kell 20 toimub looduskaitseringi koosolek suures geograafia-auditooriumis (Vanemuise tn. 46).

- Vaatame T. Tamme filmi meil talvituvatest lindudest.
- Ornitoloog A. Jõgi tutvustab kevadel saabuvaid linde ja nende laulu heliplaatidelt.
- Ametlik osa.

ÜET

Looduskaitse ühiskondliku eriala taotlejail on võimalik sooritada vastav eksam 19. ja 20. aprillil. Üldkonsultatsioon looduslike ressursside, maastike kaitse ning planeerimise jt. kerkivate küsimuste kohta toimub reedel, 16. aprillil algusega kell 20 geograafiaauditooriumis.

Ringi juhatus.

Koduuurijad!

Järjekordne õppus «Koduloo uurimise bibliograafiast» toimub esmaspäeval, 12. aprillil kell 17 TRÜ Pearaamatukogus.

Koguneda konsultandi laua juurde.

TUUSIKUD SAABUSID

1965. a. II kvartaliks on saabunud TRÜ ametiühingukomiteele puhkekodutuusikuid alljärgnevalt (hind rbl. 7.20).

Selga (Riia rand)	16. 05.—27. 05.	2 tuusikut
Selga (Riia rand)	28. 05.— 8. 06.	2 tuusikut
Riia (Riia rand)	17. 06.—28. 06.	2 tuusikut
Riia (Riia rand)	29. 06.—10. 07.	1 tuusik
Laulasmaa	14. 06.—25. 06.	3 tuusikut
Võsu	23. 05.— 3. 06.	8 tuusikut
Võsu	20. 06.— 1. 07.	6 tuusikut
Võsu	30. 06.—11. 07.	2 tuusikut
Berngardovka (Leningrad)	21. 06.— 2. 07.	2 tuusikut

Tuusikute soovijail esitada avaldused ametiühingukomiteele hiljemalt 1. maiks 1965. a.

1965. a. suveks on võimalik saada pioneerilaagri tuusikuid alljärgnevalt:

Karepa	I vahetus	3.—28. juunini
Karepa	II vahetus	1.—26. juulini
Karepa	III vahetus	29. juulist — 23. augustini
Ahja	II vahetus	3.—28. juulini.

Soovijail esitada avaldused ametiühingukomiteele hiljemalt 20. aprilliks. Hilisemaid avaldusi ei rahuldata vabariikliku komitee poolt.

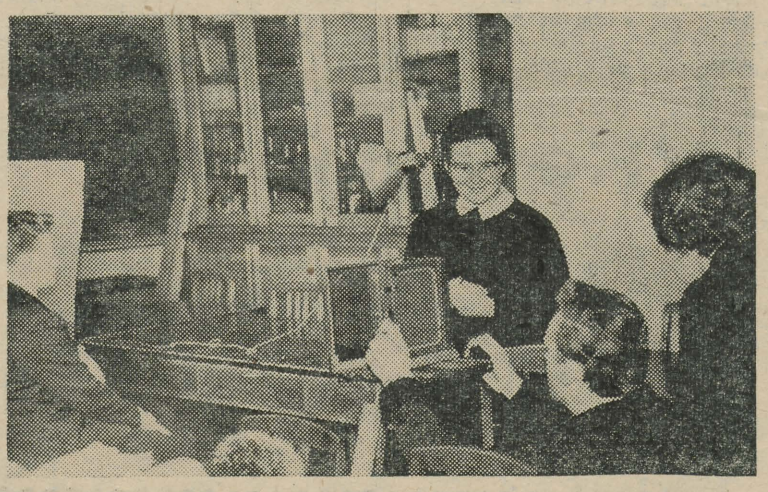

Õigusteaduskonna II k. üliõpilased kohtufotograafia praktikumis. J. Leppiku foto

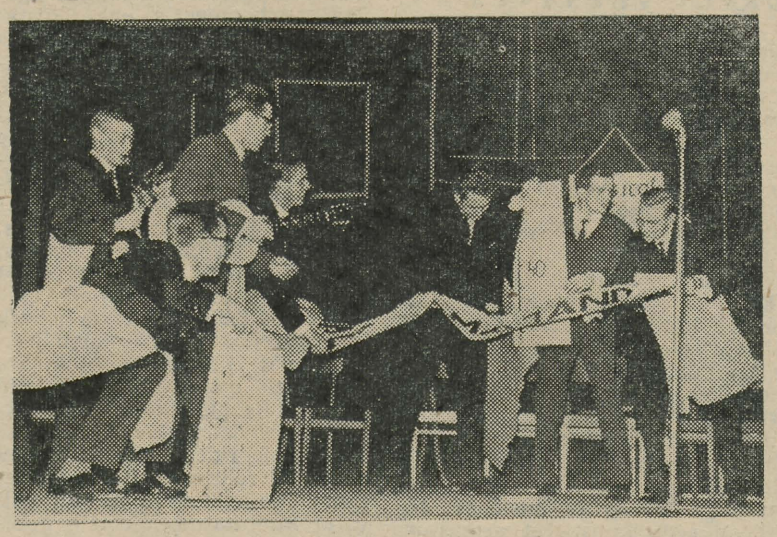

KVN-i eelviimase kohtumise 4. aprillil võitsid «ИДИОТ» ja «КРТРК». Fotol moment kohtumisest.

KINOHUVILISED!

Esmaspäeval, 12. aprillil algusega kell 19 toimub Vanemuise tänava suures auditooriumis fakultatiivkursuse «Sissejuhatus kinokunsti» järjekordne loeng, milles käsitletakse kuulsa nõukogude kinorežissööri Vsevolod Pudovkini (1893—1953) elu ja loomingut. Loengut illustreeritakse Pudovkini filmidega «Ema» ja «Tšingis-khaani järeltulija».

TRÜ kinosõprade ring

TANTSUKURSUSED

TRÜ ametiühingukomitee korraldab teenistujaile ja õppejõududele tantsukursused. Kursused algavad aprilli teisest poolest ja kestavad juunikuuni. Osavõtjail registreerida ametiühingubüroodes kuni 10. aprillini. Tunnid toimuvad 2 korda nädalas, orienteeruvalt teisipäeval ja reedel kell 17—19 TRÜ klubis. Osavõtumaks kolm rubla inimeselt.

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased E. Liimeon ja M. Unt.

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2951. MB 02918

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Reedel, 16. aprillil 1965

Nr. 11 (621) XVIII aastakäik

Füüsikaosakonna laboratooriumid

Neid on kaks. Dotsent J. Reineti organiseeritud ja tema poolt juhitavast aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumist (niisuguse nimetusega alates 31. märtsist 1964. a.) on meie ajalehes juba mõnigi kord juttu olnud. Sellepärast pühendan seekord natuke rohkem tähelepanu füüsikaosakonna teisele — pooljuhtide ja elektroluminestsentsi laboratooriumile. Viimane asutati rektoraadi ja eksperimentaalfüüsika kateedri töötajate initsiatiivil 1960. a. detsembris.

Aeroionisatsioonialaseid uurimusi alustati TRU-s juba 1951. aastal. Silmapaistvaid tulemusi on saavutatud õhu ionisatsiooniastme mõõtmisaparaatide, aga samuti õhu või teiste ainete kunstliku ionisatsiooni tekitamise aparaatide konstrueerimise alal. Töö originaalsusest, rahvamajanduslikust tähtsusest ja suurest mahust annavad tunnistust kollektiivi liikmetele väljaantud paljud autoritunnistused, umbes sadakond trükist ilmunud teaduslikku tööd, arvukad esinemised mitmesugustel näitustel. Viimastel aastatel on töö rõõmustavalt arenenud ka teoreetilises suunas ja praegu võib öelda, et laboratoorium on üle saamas senisest empiirilise uurimisjärgu etapist ning teaduslik töö hakkab kiiresti arenema ka sügavuti. Suuri teeneid sellel alal on hiljuti väitekirja kaitsnud A. Tammetil. Laboratooriumil on laialdased sidemed ka ülikooli arstiteaduskonnaga. Ülikoolis aeroionisatsiooni alal tehtava töö kõrgeks tunnustuseks on grupi laboratooriumi ja Arstiteaduskonna teadlaste esitamine Nõukogude Eesti preemia saamiseks.

Pooljuhtide ja elektroluminestsentsi laboratooriumi temaatika on ülikoolile laboratooriumi loomise ajal uus. Elektroluminestsentsiga varem ülikoolis ei tegeldud, pooljuhtidest olid olemas tood luminoforide fotoelektrilise nähtuste alalt. Nende autoriks oli asja aspirantuuri lõpetanud U. Nomm. Möödunud neljal aastal jooksul on loodud laboratooriumi materiaalne baas, välja on kujunenud temaatika ja on leitud ka energilised inimesed, kes kogu hingega võitlevad laboratooriumi tuleviku eest.

Pooljuhtide ja elektroluminestsentsi laboratooriumile on iseloomulik väga tihe side eksperimentaalfüüsika kateedri teadusliku ja õppetööga. Sisuliselt on kateedril ja laboratooriumil ühine temaatika, ühine aparatuur ning ühine kollektiiv. Kateedri koosolekust võtavad näiteks võrdsetel alustel osa ka laboratooriumi töötajad. Kollektiivi käsutuses olev aparatuur vastab kaasaegsele tasemele. Aasta-aastalt täieneb sellele alal ka meie eksperimenteerimistehnika tase. Meie käsutuses on praegu piisavalt mitmesuguseid kalleid spektraalaparaate, enitati elektronparamagneetilise resonantsi uurimise aparaat, on saadud esimesed huvitavad tulemused elektronmikroskoobi abil. Hiljuti saime rubiinlaseri. Tuleval aastal paneme tööle vaakuumaparatuuri, millega saavutame praeguse 10^{-9} mm Hg asemel vaakuumi 10^{-8}—10^{-9} mm Hg (sellises vaakuumis on gaasi rohk nigi 10^{12} korda väiksem kui õhurõhk) ning paari aasta pärast läheme praegustelt vedela lämmastiku juures tehtavatelt uurimistöödelt üle mõõtmistele vedela heeliumi temperatuuri juures. Sellega saavutaksime füüsikaliste mõõtmiste alal maailma parimate laboratooriumide taseme. Pilt oleks täiuslik, kui ülikool saaks veel ka elementaarosakeste kiirendaja.

Kuid ka senini, praeguse veel mitte rahuldava taseme juures on üht-teist tehtud. Suur osa kollektiivist töötab õhukeste kihtide valmistamise ja nende kihtide omaduste uurimise alal. Probleem on väga tähtis seoses tänase kehaelektroonika arenemisega. On saadud huvitavaid tulemusi ka elektroluminestsentsi ja luminoforide fotojuhtivuse uurimise valdkonnas. Väga olulise löigu laboratooriumi töös moodustab aparatuuri ehitamine pooljuhtide uurimiseks. Silmapaistvad on O. Saksa saavutused dünaamilise kondensaatori loomisel ja selle kasutamisel mitmesugustes aparaatides.

Kuigi praegu laboratooriumi organiseerimine alles hakkab lõppema, on siin tehtud tood jõudnud juba paljude huvi äratada. Meie juures on näiteks konsultatsioonil käinud paljude asutuste töötajad. Vaatamata organiseerimisperioodile on pooljuhtide ja elektroluminestsentsi laboratooriumi temaatika valdkonnast ilmunud või ilmumas mitukümmend teadusliku artiklit. Eriti viljakaks tootab kujuneda käesolev aasta. Jaanuarist peale on trükki suunatud ligi kumme artiklit (peamiselt keskajakirjadesse). Kuid enamik aastast on veel ees. Vajmistume hoolega ka üleliiduliseks luminestsentsialaseks konverentsiks, mis toimub septembris.

Mõlemad laboratooriumid teevad igal aastal suure summa eest lepinguilisi töid, kusjuures toode mant moodustab 20—25% kogu ülikooli lepinguliste tööde mahust.

Füüsikaosakonna probleemlaboratooriumid on ka üliõpilaste väljaõppe kohaks. Kateedrite ja laboratooriumide spetsialistide juhendamisel on igal aastal nendes laboratooriumides valminud kuni kumme diplomitööd, arvukalt kursusetöid, konverentsi- ja auhinnatöid.

On selge, et nende laboratooriumide areng ei kulgenud kergesti ja siledat teed mööda. Kuigi vajadus aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi järele oli ilmne juba rida aastaid tagasi, anti laboratooriumile ametliku eksisteerimise õigus alles mullu. Juba kolmandat aastat ootame, millal saame juurde töötajaid. Siiani tuleb kogu laialaulatuslikku tööd edasi sikutada monel töötajal (see oleks muidugi täiesti võimatu, kui näiteks kateeder töötaks teistsuguste probleemide kallal). Väga kitsad on laboratooriumide ruumid. Keskmine toopind 5—6 m² töötaja kohta iseloomustab olukorda hästi. Osa tooruume on keldris. Selliseid töid, nagu meie teeme oma ruumides, sealhulgas ka keldris, tehakse ja tuleks teha reguleeritava niiskusega täiesti toimuvabades ruumides. Et meie kollektiivi töötajad on saanud kuhjalt häid tulemusi, pole mitte tuusika, vaid meie füüsikute ime.

Ma eeldan, et need raskused on siiski vaid ajutised (muidu ei oleks ju mõtet töötadagi) ja tulevik annab meile ka väärilised tingimused töötegemiseks.

K.-S. REBANE,
TRÜ füüsikaosakonna juhataja

ÜLKNÜ Keskkomitee otsus suure võidu 20. aastapäeva ettevalmistamisest ja pidulikust tähistamisest

Kakskümmend aastat tagasi saavutas meie kodumaa ajaloolise võidu Saksa fašismi ja Jaapani militarismi üle.

Määratute loobumiste ja miljonite ohvrite hinnaga sooritas nõukogude rahvas kangelasteo, mida ei unustata iialgi. Varises põrmuks võimas hitlerlik sõjamasin, mis enne kallaletungi Nõukogude Liidule oli triumfeerivalt veerenud läbi paljude Lääne-Euroopa riikide. Nõukogude armee purustas hambuni relvastatud fašistliku sõjaväe, kes lootis sotsialismimaad hõlpsasti ja kiiresti põlvili suruda. Just meie kodumaa rahvad päästsid maailma tsivilisatsiooni hukust, orjusest ja häbist.

Möödub aastaid, aga kunagi ei tuhmu inimeste mälus Moskva ja Sevastoopoli, Volgogradi ja Kiievi, Leningradi ja Odessa kaitsjate surematud sangariteod.

Sajanditeks jääb kestma mälestus sadade tuhandete rahvatasujate — partisanide ja põrandaaluste võitlejate ennastsalgavast heitlusest vaenlase tagalas. Isamaale nii raskel tunnil tõusid kõik üksmeelselt tema kaitseks. Inimesed ei unusta Kosmodemjanskajat ega Koševoid, Matrossovit ega Talalihhinit, Tšaikinat ega Gastellot ja tuhandeid teisi Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu suurepäraseid kasvandikke, kes andsid oma noore elu tulevaste põlvkondade õnne nimel.

Maailm ei unusta Majdanekki ega Oswiecimi, Buchenwaldi ega Mauthausenit, sadu hitlerlikke surmalaagreid, kus elajalikult mõrvati tuhandeid ja veel kord tuhandeid Nõukogude kodanikke. Särava lehekülje kirjutasid kogu progressiivse inimkonna rohkesti verd nõudnud võitluse ajalukku Euroopa ja Aasia riikide antifašistliku vastupanuliikumise võitlejad.

Rahuliku töö aastail on meie maa lausa uueks muutunud: varemeist on tõusnud linnad, on rajatud võimas tööstus, kommunistliku ühiskonna ehitajate ridadesse on astunud uus põlvkond noori. See põlvkond pole kuulnud lennukipommide ulgumist ega suurtükkide kanonaadi, ta pole näinud Smolenskimaa põlevaid külasid ega Volgogradi mõranenud müüre, üksnes raamatute ja filmide põhjal saab ta kujutluse, mida tähendasid Leningradi 900 blokaadipäeva.

Meie ajastu noored tunnevad vaimustust isade kangelasteo üle, austavad kodumaa vabaduse ja sõltumatuse nimel langenute püha mälestust, püüavad väärilisel jätkata vanema põlvkonna üritust.

Valgevene noored on sõjasangareile mälestusmärke püstitanud ja kannavad nende eest armastusega hoolt. Aina rohkem Moskva ja Leningradi noori käib komsomoli astumise pidulikul päeval vennashaudadel, andes seal — kangelaste põrmu kohal — truudusvande partei ideedele. Kunagistel lahingupaikadel matkab sadu Ukraina punaste jäljeküttide salku, kes mälestuste kogumisega taastavad episoode meie rahva raevuka võitluse ajaloost.

Fašistliku Saksamaa üle saavutatud võidu eelseisev 20. aastapäev demonstreerib uue jõuga noore põlvkonna tahet olla isade kombel valmis kaitsma kodumaa helget tulevikku.

Kommunistlike noorte eestvõttel sündis Gorki Autotehases suurepärane algatus: noored asusid võidupüha auks töövalvele. Süüdaku noorte autoehitajate läidetud tõrvik võistlusleegid kogu maal! Töövalvega tehastes ja martäänahjude juures, kolhoosipõldudel ja teaduslike asutuste laboratooriumides saluteerivad noored isade kangelasteole.

Kõlagu sõja-aastate loosung: «Kõik rinde heaks, kõik võidu heaks!» täna noorte südametes üleskutsena töövaprusele, töökangelastegudele kommunismi nimel!

Me langetame pea nende ülla mälestuse ees, kes jäid sõjast koju tulemata. ÜLKNÜ Keskkomitee kutsub kommunistlikke noori ja noori üles korraldama matku kuulsate väeüksuste ja partisanisalkade lahingupaikadesse, koguma huvitavaid materjale muuseumidele, kirjutama tundmatute sangarite kangelastegudest. Noored tehasetöölised ja põlluharijad ning kooliõpilased teevad õigesti, kui nad otsivad uusi kangelasi, jäädvustavad nende nimed mälestustahvlitel, tähistavad nende haudu, hoiavad korras meie sõjameestele püstitatud ausambaid.

Süttigu legendaarsetel võitlusväljadel pioneerikoonduste lõkked, võtku noorte leninlaste malevad vennaskalmistuil toimuvatel pidulikel rivistustel vastu punaste jäljeküttide raporteid, süttigu endiste rindevõitlejate ja sõjainvaliidide kodudes timurlikud tähed! ÜLKNÜ Keskkomitee kutsub üles toetama Moskva koolide algatust, mis seisneb huvitavate ja haaravate komsomoliõhtute korraldamises teemal «Sinu isade orden».

Komsomoliajalehtede ja -ajakirjade, raadio ja televisiooni noortesaadete toimetuste ning kirjastuse «Molodaja Gvardija» ülesanne on vahendada noortele leegitsevate aastate hingust, kasvatada sügavat austust sõjameeste mälestuse vastu, kes kaitsesid meie kodumaa vabadust ja sõltumatust, tõsta raevukat protestihäält uue maailmasõja vastu, mida revanšistid praegu ette valmistavad, fašismi ja Lääne-Saksa militarismi uuestisünni vastu. Noorte kirjanike ja ajakirjanike püha kohus on taaselustada oma Suures Isamaasõjas võidelnud eakaaslasi, ülistada nende surematust, kirglikult ja veenvalt näidata nende võitluse jätkajaid tänapäeval.

Sajandid mööduvad, aga 1945. a. 9. mai jääb ajaloo unustamatuks teetähiseks. 1417 pikka päeva ja ööd ei kahelnud nõukogude rahvas hetkegi, et viimaks ometi saabub see tund — leninlike ideede võidu tund, nõukogude rahva mõistuse, tahtejõu ja humanismi võidu tund. Ja ta saabus, kui mausoleumi jalamile paisati tuhandeid hitlerlaste lippe.

Nõukogude noored tähistavad 9. maid hiiglasliku kangelasteo kordasaatmise suure pidupäevana, uhke ja rõõmsa töö pühana. Linnas ja maal korraldavad noored demonstratsioone ja tõrvikrongkäike. Nad kogunevad miitinguile sõjameeste mälestussammaste juurde, andes seal truudusvande isade ideaalidele, partei üritusele, Lenini ideedele, meie rahva internatsionaalsele kohustusele. Kultuuripaleedes ja -majades kohtutakse sõja- ning tööveteranidega, vanemale põlvkonnale kantakse ette tänapäeva töösaavutustest. Õhtul aga kajavad kevadtaeva all uue jõuga legendaarseist sõja-aastaist pärit laulud ning luuletused.

ÜLKNÜ Keskkomitee otsustab koos NSV Liidu Kaitseministeeriumiga korraldada k. a. 9. mail Moskvas keskkultuuri- ja puhkepargis võidupühale pühendatud piduliku noorteõhtu. Pidulikke õhtuid noorte tööliste, kolhoosnikute, üliõpilaste, kooliõpilaste, sõdurite ja ohvitseride osavõtul tuleb organiseerida Nõukogude Liidu kõigis linnades ning asulates.

Koos Üleliidulise Ametiühingute Keskнõukogu, NSV Liidu Spordiühingute ja -organisatsioonide Keskнõukogu, ALMAVÜ Keskkomitee ja Nõukogude Sõjaveteranide Komiteega viiakse läbi kombineeritud täheteatejooks, millest võtavad osa sõjaväesportlased kangelaslinnadest Leningradist, Volgogradist, Sevastoopolist, Odessast ja Kiievist. Täheteatejooksu finiš on Moskvas 9. mail 1965. a. Samuti ühiselt korraldatakse noorte matku, ekspeditsioone, retki autode, mootor- ja jalgratastega Suure Isamaasõja lahingupaikadesse.

ÜLKNÜ Keskkomitee kutsub leninlikku komsomoli, kõiki nõukogude noori neil pidulikel päevil ennastsalgava ja loova tööga austama nende helget mälestust, kes kõhklemata andsid elu järeltulevate põlvkondade õnne nimel.

Ajalehest «Noorte Hääl»

Kommunistlikud noored!

Elu eesmärk

Bioloogiaosakonna I kursuse üliõpilased kogunesid ülikooli kohvikusse, et diskuteerida teemal «Elu eesmärk ja ideaalid». Algus oli raske, aga kui jutuots lahti tehti, hakkas asi laabuma. Et teema on laiaulatuslik, siis tekkis küsimusi nii palju, et neile ei paistnudki lõppu tulevat. Mis on siis eluideaalid? Kas individuaalelamu, auto, kõrge ühiskondlik positsioon, suvila? Et neist ükski elu põhiline ideaal olla ei või, sellega olid kõik päri. Siis aga puhkes vaidlus küsimuses, kas ükskõik milline mainitud hüvedest on tingimata vajalik. Sõna võeti nii poolt kui vastu.

Hiljem läks vaidlus lahti perekonna, sõpruse ja armastuse üle.

Selliseid vaidlusõhtuid polnud me varem korraldanud. Peab ütlema, et see neli tundi pole tühja jooksnud. Diskussiooniõhtul puudutatud küsimused panevad paljude asjade üle mõtlema.

E. NAPITS

Keemiaosakonna II kursuse komsomolirühma organisaator Tiiu Kama, südi ja särtsakas — seda ta on.

S. KARJA foto

PROŽEKTORI KIIRTE-VIHUS

Kevad on kätte jõudnud. Päevade pikkusele tuleb iga uue hommikuga kukesamm juurde ja üliõpilased teavad rääkida, et hommikuse ülesärkamisega olevat ka vähem vaeva, kui seda pimedatel sügis- ja talvehommikutel sai nähtud. Kevad aga toob kaasa mitte ainult rõõmu ja rohelist, vaid ka suure kapatäie muresid. Kursusetöö, lektüür, uudismaale sõitjatel varane sessioon... Ja ikka sagedamini ning sagedamini õhkab kevadväsimuse all kannatav üliõpilane:

«Kui ometi neid loenguid ei oleks, siis jõuaks veel kuidagimoodi mäele...»

Üliõpilaste hulk loenguil kahaneb võrdeliselt päevadega kümnelt pingirealt üheksale, kaheksale... neljale... kolmele... Räägitakse, et kõige kurioossem juhtum olevat siis olnud, kui 25 üliõpilasest oli kohal ainult üks ja see a i n u k e läks üsna rahulikult õppejõu juurde ning ulatas t ä i e s t i p u h t a grupipäeviku.

Jutud juttudeks, igatahes sai eesti filoloogia osakonna komsomoliprožektor kevade saabudes energiat juurde ja läks tõepõhja otsima. Juba on toimunud 10 reidi. Teema korduv, aga alati aktuaalne, puudumised, puudumised, puudumised...

Rekordilise arvuga (49-st üliõpilasest 11 puudusid) esines 22. märtsil eesti keele ajaloo loengul eesti filoloogia osakonna II kursus, kusjuures ainult kahel puudujal oli põhjus (T. Aunapuul ja I. Alajärvel). Miks polnud aga kohal S. Oks, H. Riistain, L. Mägi, M. Sepping jt., see jääb suureks küsimärgiks. 12. aprillil rekord ületati — 49-st kohal 25, kusjuures 7 üliõpilast ilmusid alles üsna loengu lõpus. T. Aunapuu, M. Suurorg, A. Sõmmer, J. Paju, I. Alajärv, K.-M. Roger jt. jäidki eesti kirjanduse ajaloo loengule tulemata.

Kui komsomoliprožektor 13. märtsil III kursuse rahva eesti keele ajaloo loengule «sisse lõi», oli ehmatust palju. 10 üliõpilast jäid sellest südantvapustavast sündmusest ilma. Põhjus oli lihtne — neid ei olnud. Miks? T. Eimrel vabakuulamise õigus, A. Hermlinil maletšempionaat, A. Änilane puudus haiguse tõttu. Aga K. Tartu, H. Ojasson...?

Keegi pahase olekuga naisüliõpilane porises: «Tulite aga parajal ajal... Täna on meil üldse erandjuhtum...» Ka kontrollimine tõendas «erandjuhtumit». Tavaliselt ei anta II kursusele sugugi alla, puudujaid on isegi rohkem.

«Aga teil pole fakte!»

Seda pidi ka prožektor nentima, et operatiivsusest jääb puudu ja alati ei satu kõige parajamal «popipäeval» jaole.

IV kursus. Kui A. Lindebergil parajasti võistlusest vaba aega üle juhtub jääma, teeb ta «seminarkas» puudumise lünki tasa. Jõuab? Muidugi. Tihtipeale on aga nii, et loengult puudutakse põhjuseta ja seda aega kasutatakse niisama lullilöömiseks: vahel istutakse kohvikus, teinekord ärgatakse kevadväsimuse pärast alles kell 11, ja sada muud kiusatust peale selle. Kõik kokku on see õigesti väljendatud H. Palametsa artiklis — «pisiparasiitlus».

IV kursuse kohta näib kehtivat põhimõte: mida vanem, seda targem. Põhjuseta puudumisi oli kontrollreidi ajal vähe, või kui oligi, siis üsna juhuslikku laadi.

Kõige eeskujulikumad on noorimad — I kursus. Nemad ise ütlesid muiates, et pole veel jõudnud traditsioone üle võtta. (Oleks hea, kui seda ei jõuaksk!) Neli kuni viis puudujat pole suur protsent, eriti kui võrrelda II kursusega.

Kindlasti paljud, kes loevad seda lugu, kirtsutavad nina ja lausuvad tüdinult:

«Jälle...»

Pole midagi parata. Selge on see, et ammu tuntud probleem ei tüüta mitte ainult puudujaid endid, vaid ka õppejõude, kontrollijaid.

«Räägid ühe korra, räägid teise,... kümnenda...» ohkavad kursusevanemad, «ikkagi ei aita.» Mis kursusevanematesse puutub, siis nemad on omal kohal ja märgivad puudumisi hoolega ning valikuta. Kui see aitaks!

Kust laenata abi? Kevad näib õelale puudumistondile veelgi paremini mõjuvat. Mis oleks, kui võtaks kätte ja asuks kurikuulsat tonti ühiselt nüpeldama? Veel kord.

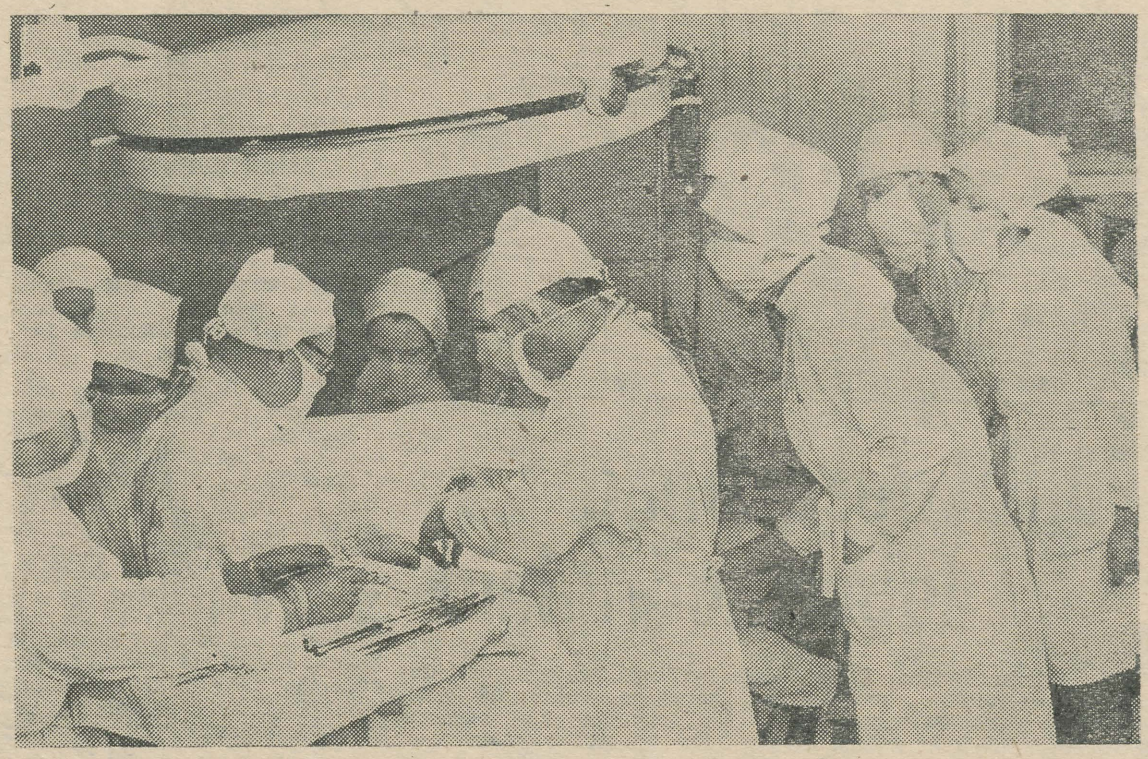

TÖÖ LAABUB

Möödunud õppeaastal oli raviosakonna II kursuse komsomolielu soikus. Koguneti üksikutele ametlikele koosolekutele ja mõeldi, mida teha.

III kursusel istutakse vähem, tehakse aga rohkem. Kõigil on värskelt meeles viimane Kääriku laager. Seal toimus ka kursuse isetegevusolümpiaad. Mitmeid mõtteid tekitas III ja IV kursuse vaidlusõhtu enesekasvatusest.

Einar Savisaar arvab, et hea arst peab olema ka ühiskonnategelane. Selles suunas tuleb end arendada. Tema ongi see, kes pani kursusel uued tuuled puhuma. Hea organisaatorina on ta võitnud autoriteedi. Kogu kursus teab, et mis tööplaani pannakse, see viiakse ka ellu. Noormees ise sõnab: «Üksinda ei teeks midagi ära. Büroos on agarad liikmed Hendrik Mägi, Juta Noor, Mart Linsi. Tublid grupiorganisaatorid Kadri Rebane, Mare Maide ning kõikjal kaasalööjad Anne Herr, Tiiu Juhanson ja Sirje Ploompuu — rõõm on niisugustega koos töötada.» Naljatoonil lisab ta: «Olen rohkem kubjas, kes kõvema sõna sekka ütleb!»

Pärast valimisi pidas uus komsomoliorganisaator vajalikuks aktiivi kaasa tõmmata. Sel eesmärgil korraldati Käärikul laager, kus iga inimene sai täpselt teada oma ülesanded. Edaspidi oli juba kergem. Tuli jõuda selleni, et igaüks täidaks oma kohustusi pidevalt. Järjekindlus on komsomolitöös peamine. Ei pea sugugi selleks kulutama 5—6 tundi päevas, jätkub ühestki.

Kõige tähtsamaks peab tulevane arst kollektiivsustunnet ja ta ägestub ainult mõttest, et noor inimene hingitseb. Ise alati tegevuses, ei mõista ta, kuidas võib piirduda tuupimisega. On selliseid, kes ei käi teatris, pole astunud üle ülikooli klubi ega kohviku läve, kes loobuvad Kääriku-reisist põhjendusega: mida see mulle ikka pakub. Niisugustega tuleb rääkida lõpmatult palju.

Aga Einari printsipiaalsus on vihale ajanud nii mõnegi kursusekaaslase: «Muudkui kõnnib kannul ja norib puudumiste pärast. Nagu ise ei puuduks.» «Vaene kannataja» unustab, et Einaril on vabakuulamise õigus. Tõtt-öelda, seda ta palju ei kasuta. Loengumaterjalid on vajalikud, eriti siis, kui mingi aine kohta raamatuid ei ole.

Kolm korda nädalas seab tulevane tohter oma sammud Maarjamõisa kliiniku poole. Teisel kursusel hakkas Einar Savisaar tegutsema üld- ja hospitaalkirurgia ringis dotsent A. Rulli käe all. Uurimistööks on uue normogrammi koostamine Bõlau aparaadile (neid on kogu vabariigis ainult kaks), millega kontrollitakse koe sisemist hingamist. Üksinda siin hakkama ei saa. Sügis üllatas ebameeldivalt. Einar pidi kaastöölise sõjaväkke saatma. Nüüd jagab muret ja vaeva Peeter Loit.

Purjeka pardal võib puhata, rõõmu tunda avarusest, aga siin võib ka mõne keerdküsimuse lahendada. «Spordiga ma ei tegele. Igale poole ei jõua. Aga niisama enese lõbuks...» Ometi võib teda näha kõikidel massiüritustel. Kursusekaaslased meenutavad, kuidas Einar viis kogu oma rühma täies koosseisus sügisesele jooksukrossile. Eks nõudis vaeva ja mitmekordset veenmist suusamatkadest osavõtminegi. Oleks niisuguseid «mittesportlasi» igal kursusel.

Varsti saabuvad eksamid. Kevadine sessioon nalja ei mõista. Viis eksamit — ja kõik tuleb sooritada varem, sest Einar Savisaar soovib jõudu proovida uudismaal...

A. TEDER

Fotol: raviosakonna III kursus kirurgiapraktikumis.

ÜTÜ

TEOREETILISE

Alasektsiooni juhataja, V kursuse üliõpilane J. Uibu, esines ettekandega teemal «Mõningaid tähelepanekuid laktobatsillide morfoloogiast».

Alasektsioonist võttis osa üle 60 inimese, nendest vähemalt pooled ei läinud pärast vaheaja väljakuulutamist minema. Töö kestis peaaegu 4 tundi ja selle aja jooksul kuulati meie teaduskonnast 9 ettekannet, külalistelt kuut.

Esimene ettekanne oli I kursuse üliõpilaselt V. Brinnilt — «Uusi andmeid oimuluu koljuosa anatoomiast». Üliõpilastele tähendab sõna «oimuluu e. os temporale» mitmeid päevi istumist üheainsa luukese juures, et jätta meelde umbes 80 mitmesõnalist ladinakeelset terminit. Kas V. Brinn tahab asja veelgi keerulisemaks teha? Ei, tema tahab terminoloogiasse selgust tuua. Kui oimuluu senini eesmiseks kutsutud pind (facies anterior) vahel isegi tahapoole on suunatud, siis ei tohiks teda nii nimetada.

V. Brinni töö viis kuulaja kahele mõttele:

* igati uuritud inimese anatoomias on kõigele vaatamata võimalik leida uut;
* juba esimese kursuse üliõpilane võib teha teaduslikku tööd, kui ta on ise hakkaja ja kui juhendaja oma ülesannet tõsiselt võtab.

MEDITSIINI SEKTSIOONIS

Külaline Dušanbest S. Šokirbajeva rääkis valgeliblede valemi ööpäevasest kõikumisest tervetel inimestel. Eriti huvitasid kuulajaid muutused eksamipäevadel.

Biokeemiaalaseid ettekandeid oli kõige arvukamalt — viis. Nendest A. Tammeti, E. Šultsi ja R. Villemsi töö esitati premeerimiseks.

Lõpuks lisas alasektsiooni teaduslik juhendaja dots. L. Tähepõld omapoolsed märkused ja hinnangud ettekannetele. Ta tegi seda nii, et töötegijates pesitsev sädemeke mitte ei tuhmunud, vaid hakkas erksamalt hõõguma.

J. SALU

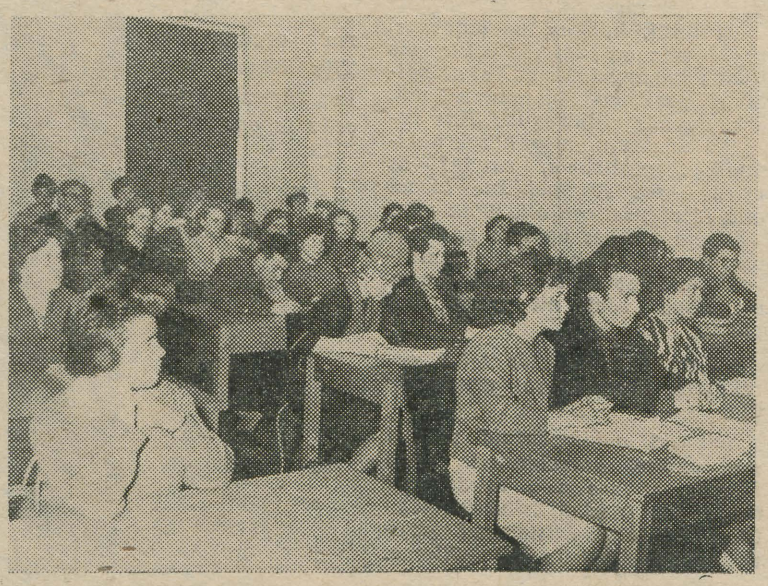

Ettekanded pakkusid mõndagi uut. *K. Talussaare fotod.*

Kuidas kasvatada?

«Võib-olla ei tuleks arutada mitte niivõrd loengute ärajätmist kui seda, kuidas loengute üleskirjutamise asemel omandada juba loengute käigus põhiline osa materjalist. Võib-olla? Kuid arutada igatahes tuleks.» Nii kirjutas eelmises numbris sm. H. Palamets.

Näib, et probleemid on mitmegi kandi pealt ühesugused nii filoloogidel kui ka meil — distsipliin lonkab ja seetõttu ei ole ka lood õppeedukusega kuigi hiilgavad. Siin-seal kostvatest protestihäältest paistab, et üliõpilased pole rahul loengute kohustuslikkusega. Sellest teevad õppejõud järelduse, et üliõpilased tahaksid kõik hea meelega saada vabakuulamise õigust, mis näib neile mingi kõikelahendava võluvahendina.

Füüsikaosakonnas on neid probleeme juba õige mitu korda ja üsna laialdaselt arutatud. Seetõttu võib arvata, et allpool toodud arvamused kindlasti vähem kannatavad subjektiivse vaatenurga all. Osakonna parteibüroo on püüdnud kõiki üliõpilaste ellu puutuvaid probleeme arutada ühiselt koos asjaosalistega. Seetõttu on lahtistel parteikoosolekutel olnud õige suur erikaal. Nii on seal arutatud üliõpilaste eluja töötingimusi, õppeedukust, distsipliini jne. Kõik need koosolekud on olnud väga sõnavõtuderohked nii õppejõudude kui üliõpilaste poolt ja meie arvates ainult sellises sõbralikus õhkkonnas aetud jutuajamised aitavad küsimust lahendada.

On muidugi ka selliseid üliõpilasi, kellega on üsna raske ja kellega polegi tahtmist soojalt ja südamlikult vestelda. Meie osakonnas on parteibüroo ettepanekul hakatud nendega juttu ajama erialakateedrite koosolekutel. Võib ütelda, et ka need pole vaikselt möödunud. Kas või sellinegi probleem: kas vanemad teavad, missugune on nende ülikoolis logelevate järeltulijate ellusuhtumine? Kursuse komsomolibüroo kirjad valgustasid asja õigest vaatevinklist. Keskkoolimeetodid? Võib-olla, aga kui teadlikkus on allpool keskkoolitaset ja mehejutt ei aita, mis siis üle jääb?

Sm. Palamets jõuab oma artiklis järeldusele, et paljude üliõpilaste arvates on loengud pigem selleks, et õppejõududele koormust anda, kui selleks, et üliõpilastele teadmisi pakkuda. Üliõpilased arvavat, et vajalikke loenguid olevat väga napilt ja seetõttu võiksid loengud küll olla, kuid mitte kohustuslikena.

Kas üliõpilased tõepoolest nõnda arvavad ja kui jah, siis miks? Milline on siis see ideaalne loeng, millel üliõpilased käiksid ka vabakuulamisõiguse korral rõõmuga ja mille lugemisel ka õppejõud rahuldust tunneks? Kas loengute asemel või nende kõrval tuleks laialdasemalt rakendada seminarivormi? Kuidas on teised õppetöö vormid (üld- ja eripraktikumid, seminarid) seotud teoreetilise materjaliga ja kas nende komplekssuse nõue on rahuldatud? Milline on meie osakonna õppejõudude lektorimeisterlikkus? Kas õppeainete lugemise järjekord on õige? Kõik need küsimused olid arutusel osakonna viimasel lahtisel partei- ja komsomolikoosolekul.

Komsomolibüroo õppesektor korraldas üliõpilaste hulgas ankeetküsitluse. Ankeedile vastas enamik osakonna üliõpilastest, järelikult ka need, kes koosolekutel sõna võtta ei armasta.

Mida siis arvavad üliõpilased?

NÄITUS KOHVIKUS

Monotüüpia on üks graafikaliike. Läheneb pigem küll maalile, kuid tõmmise paberile trükkimine näitab, et tegemist on graafikaga. Värv kantakse plaadile õhukese kihina. Seejärel kaetakse plaat paberiga ja trükitakse. Saadakse 1—2 tõmmist. Monotüüpia ei ole väga levinud tehnika. Eestis on olnud monotüüpia pioneeriks Ed. Viiralt, veel on loonud neid A. Bach ja J. Grünberg.

Ükski ülikooli kohviku alalistest külastajatest ei kujutle enam, et saalide seinad lagedaks jääksid — nii oleme harjunud sellega, et alati on mõni näitus väljas. Nii praegugi — senini võisime vaadata K. Polli töid, alates esmaspäevast aga on seintel juba uued pildid: Tallinna kunstnik Märt Bormeister tutvustab oma viimastel aastatel valminud monotüüpiaid.

M. Bormeister sündis 1916. a. Tallinnas. Ta õppis Riigi Kunstitööstuskoolis dekoratiivmaali, siis A. Jannseni ja A. Vardi juhendamisel. 1939—1940 kogus ta teadmisi «Pallases». 1943—45 oli M. Bormeister Moskva Riiklikus Kunstiinstituudis, kuuludes ka Jaroslavi kunstiansamblisse. Alates 1946. a. töötab kunstnik Tallinnas ja on praegu ENSV Riikliku Kunstiinstituudi õppejõud.

Tuntuks on M. Bormeister saanud eelkõige maastikumaalijana. Monotüüpiaga tegeleb ta alles 1961. a. alates. Sellest perioodist pärinevatele töödele («Astrid» ja «Tuisune Tallinn» 1961) on omane tugev maalilisus — pehmed toonide üleminekud, üksteisesse sulavad värvid. Hilisemates töödes on juba rohkem graafikapärasust («Karikakrad ja rukkililled» 1964).

Mis üldse värvidesse puutub, siis on ülekaalus sinakad-rohekad toonid, eriti linnavaadete puhul. Viimaseid ongi näitusel kõige arvukamalt: «Viru värav lumesajus» oma otse virtuoosselt kujutatud taevaga, «Pikkjalg», «Tolli tänav», «Õhtuses Suur-Karja tänavas» on eriti hästi tabatud õhtust linna. Väga meeleolukad on «Tuisune Tallinn» ja «Esimene lumi».

Natüürmortideks on kunstnik kokku seadnud lilli, aedvilju, sügisesi metsaande. Ka siin lööb läbi (eriti viimaste aastate töödes) tugev graafiline käsitlus. «Natüürmort seentega» laseb meil imetleda kunstniku oskust edasi anda erinevaid materjale (korv, kann). Kuigi inimene kujutusobjektina töödes peaaegu täielikult puudub, on neisse kätketud tajutavat inimlikku soojust: vana muhe talumaja Kihnu saarelt, mõtlikud põllulilled, ööeelse linna tumesinine- videvik ...

Kaua pole eesti kunstnikud käsitlenud seda ajaloolist perioodi, mis on suurepärase pildi «Võitlus raudrüütlitega 1215» teemaks. Seda monotüüpiat tuleks üldse pidada näituse õnnestunuimaks nii kompositsioonilt kui ka värvide valikult.

ASTA HIIR
MAIRE RAIDMA

Eksliibris (linoollõige). Mare Mets. Ülal. Eksliibris (linoollõige). Anne Kolde.

Kevadpäikese suurendusklaasiga

Kevad pesi virkade kätega puhtaks asfalttänavad ning nühib nüüd luuakontsuga majataguseid ja tagahoove. Päike kuivatab kevadveest märga maad ja silitab soojalt põski. Veel on karge. Ja talvemantliski pole palav minna ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» ja ülikooli kunstikabineti igakevadisele retkele, kevadpäikese kunstipilgulise suurendusklaas hõlmas. Sm. K. Põlluga on meil kokku kaks paari silmi: ühed kunstniku, teised ehitaja omad, millele abiks tulid lahkesti komandantide, õppejõudude, laborantide, koristajate ja üliõpilaste silmad.

Botaanikaaia suhtes oli meil eelarvamus: kõrvaline nurk. Eksitus oli aga meeldiv: kateedrite ruumid olid mullu remonditud, heledad seinad, avarad puhtad ruumid. Kappide uksi on üsna maitsekalt kasutatud mitmesugusteks fotomontaažideks.

Kuid urkaid leidsime siiski. Nägusal taimesüstemaatika kateedril on ka Eesti herbaariumi ruum ja sellele eelnev õppevahendite hoidla. Möödunud suvel jäeti need korrastamata. Kuid need on ruumid, kus käib ära iga botaanik, kes ülikooli saabub. Ahjuta õppevahendite hoidlas töötab aga ka talvel kaks õppejõudu (!). Need ruumid lubati tänavu suvel korda teha, loodetavasti seda ei unustata.

Palmihoones on üsna suvi. Päike kütab läbi aknaklaaside, kesküttetorud annavad soojust alt ja pihusti puistab õhku peent veetolmu.

«On kuivavõitu!» leiab botaanikaaia töötaja sm. A. Miljan, katsudes palmide lehti ja heledat kruusa. Aednikud avavad kraani ja vesi jookseb voolikust solinal kruusasse ja põrandale. Troopika! Pole midagi teha. Talvemantlis läheb selg higiseks.

Ümberringi aga rohetab kõik mitmetes toonides: kõrged datlipalmid, madalad kaktused, mitmesugused taimed, mille nimegi ei tea. Nende hulgas õitsevad õrnad orhideed: kollased ja meid eriti paeluv valge, õrn, helelillade õielehe otstega. Pärast halli ja raagus õue tundub siin kõik kõige kunstipärasemana, kõige maitsekamana ja kõige loomulikumana.

Aga õue tuleb siiski minna, sest nahk seljas on juba märg ja õu vajab töökäsi. Kasvuhooneis töötavad aednikud on kevadiste töödega kõvasti kinni ja kellelgi pole aega talverisu koristada.

«Igal kevadel on meid abistanud Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilased, küllap tulevad tänavugi. Pidimegi nende poole pöörduma. Autot oleks ka tarvis. Esimeseks maiks peame ju uksed lahti tegema,» räägib botaanikaaia juhataja.

Abi on tõesti tarvis, seda on näha, kui sammume läbi aia. Väraval peatume korraks. Väravad on logud, ka kassaputka pole suurem asi. Saame teada, et uusi väravaid tehakse, ent pole teada, millal nad valmis saavad. «Seniks peaks vanadki ära värvima ja kassaputka samuti,» arvab meie saatja. Me leiame omalt poolt, et väline krohvitud aiamüür vajab õige pisut müürseppa ja kindlasti maalrit.

Keeltemaja on peahoonele vastandiks. Juba väravast läbi minnes näeme müüri ääres igasugust prahti, otse ukse vastas aga on mingi räpane kõdunev laudkast, selle kohal seinas aga vägev konks, mille küljest ripub alla ilmatu pikk käsivarrejämedune köis (?). Välisuks — lipp lipi peal, lapp lapi peal, auk augu kõrval.

Kui vist ükski maja hädasti remonti vajab, siis kindlasti see. Määrdunud, porikarva seinad, katkised põrandad, pragunenud laed. Räägitakse järgmist lugu: «Kord tulnud üks aspirant võõrkeelte kateedrisse kandidaadiväitekirja kaitsmise asjus, sattunud aga kontsapidi põrandaauku ja kukkunud maha. Sellest ajast antavat igale külalisele kaasa teejuht, kes kõiki kohalikke auke ja pragusid tunneb ning võõrad õnnelikult üle kariде viib.»

Samas kateedris vaatab iga sisseastuja ka hirmuga üles ja katsub, laepragusid ja kõverust nähes, kiiremini lahkuda.

Räägitakse, et majja tuleb keskküte. Kui nii, siis peab lihvi ikkagi hiljem andma. Aga see jutt kestab juba mitu suve, ja igal sügisel otsitakse puude lisafondi.

Kui remondiasjad korras, siis kuluksid akendele ka kardinad ette ja kapidki kateedrites peaks maitsekamalt asetama.

Peahoones on kõik ideaalselt korras. On ju see meie uhkus, au ja hiilguse keskpunkt, esindushoone. Pealegi on juba kaks aastat siin reidiga käidud.

(Järg 4. lk.)

TARTU TÄHETORN (kartongtrükk). LEMBI TOHVER, 1964.

СВЕТЛАН СЕМЕНЕНКО

ВАЛЬС В АПРЕЛЕ

Господи боже, какая метель!
Хлопья тяжёлые бешено кружатся,
Бьются, заносят застывшие лужицы,
Землю, и всё превратив в каруселъ.
Что там январская лёгкая вьюжица!
Мчится над миром шальная метель.
А на дворе — в изумленьи — апрель!..

Кружится, вьётся, несётся метель...
Дети бегут, в подворотни попрятались
Справа, и прямо, и дальше, в парадные,
Все, со всех ног — и пуста каруселъ...
Платья, причёски, наряды парадные,
Сколько их было — да в снег, да в метель!
Что ж ты наделал, дружище апрель?!

Всё. И ушла, и умчалась метель...
Что ж это, господи, что за торжественность
В городе этом! В белейшем, торжественном
Снеге! кругом, на деревьях, и там,
Справа, на прядях, в алмазах подвесками,
В стуках сердечных под пальцами женскими,
В пальцах, прижатых к раскрытым губам!

Кончилось... Что же, идём по домам...:
Вон распласталась, как белая птица,
Может метель, а быть может, страница
Первая... Ну же! смелее! А там —
Что там случится? Да что ни случится —
С богом, по свежим, по снежным следам,
Дальше, в апрель, по домам, по домам!

Tuleb välja, et meie üliõpilaste seisukohad on just vastupidised sm. Palametsa oletustele. Mitte üheski ankeedis ei kurdetud selle üle, et loengud on põhiliselt halvad ja mittevajalikud. Küll oli aga mitmesuguseid pretensioone üksikute loengute suhtes ja neiski oli peamiselt viidatud üksikutele puudustele. Vaid üksikutes ankeetides oli vabakuulamise õiguse andmisele kahe käega alla kirjutatud, palju rohkem oli aga selliseid ankeete, kus vabakuulamise õigust soovitati anda ainult üksikuile, kes tegelevad teadusliku ja ühiskondliku tööga, tulles samal ajal edukalt toime ka õppimisega, ja neilegi ainult kursuse ettepanekul. Ulejäänud juhtudel tuleb üliõpilaste arvates vabakuulamist (enk nagu koosolekul tabavalt ütles sm. A. Mitt — «vabapuudumist») piirata, sest «see ei tasu end ära».

Siit võib jääda mulje, et nii ankeedivastused kui ka koosolekul aset leidnud diskussioon möödusid idüllilises meeleolus ja õppejõud kuulasid rahulolevate nägudega neile adresseeritud kiidusõnu. Vastupidi. Üliõpilased olid sellel koosolekul üsna tugevaks ründavaks pooleks ja kriitikat tehti kõvasti. Kõne all oli isegi selline ilmselt harva koosolekutel arutatav probleem, nagu õppejõudude distsipliin. Ja koosoleku otsuses võeti vastu punkt, milles nõutakse sellele tunduvalt suuremat tähelepanu.

Arutluse käigus tehti ka palju konkreetseid ettepanekuid ja viidati paljudele puudustele praktikumides: leiti, et mõningates distsipliinides oleks kasulikum üle minna seminarivormile, mõningates õppeainetes aga oleks vaja kiirendada trükitud konspektide väljaandmist.

Tõde on konkreetne. Konkreetsete küsimuste konkreetse arutamise käigus koorus välja asjade tõeline olukord. «Tüüpüliõpilane» ei ole tulnud ülikooli kerget elu otsima, vaid teadmisi omandama. Tihtipeale avaldati arvamust, et mõni loeng või praktikum ei ole huvitav, sest ta on liiga kerge. Loomulikult on «kohvilekutsutud» üliõpilase mõtted hoopis mustemad tavalise tööpäeva mõtetest ja on täiesti loogiline, et ta enne dekaani uksele koputamist mõtleb, kui palju parem oleks, kui sundkorras loengutel käima ei peaks.

Koosoleku teema oli «Kasvatustöö loengul». Võib näida, et koosoleku teema ja see, millest seal räägiti, läksid teineteisest lahku. Osavõtjad leidsid siiski, et paljusõnaline kasvatusest rääkimine nii loengul kui ka koosolekul ei anna mingit efekti. Üliõpilased leidsid, et «kasvatavad vahelugemised» pole neile midagi andnud. Küll aga kasvatab loeng ise üliõpilases süsteemikindla ja loogilise mõtlemisviisi, õppejõu oskus huvitavalt ja kaasakiskuvalt oma ainest rääkida kasvatab armastust eriala vastu ja õppejõu enda kasvatuslik osa ei piirdu kaugeltki aine lugemisega.

Jah, õppejõud loeb üliõpilastele ja üliõpilaste jaoks. Paljude üliõpilaste arvates peaks aga ideaalne loeng olema ülihuvitav ja põnev. Oppejõu vaatevinklist vaatas küsimust sm. J. Lembra, kes tuletas üliõpilastele meelde, et loodus ei anna saladusi inimesele kuigi kergelt kätte ja õppejõu üks ülesandeid seisneb selles, et raske ja vaevanõudva mõttetöö teeksid osaliselt läbi ka üliõpilased.

Kokkuvõttes võib öelda, et see koosolek andis kummalegi poolele palju uusi mõtteid ja pani nii mõndagi oma töös ümber hindama.

V. Ruttas,
füüsikaosakonna parteibüroo liige

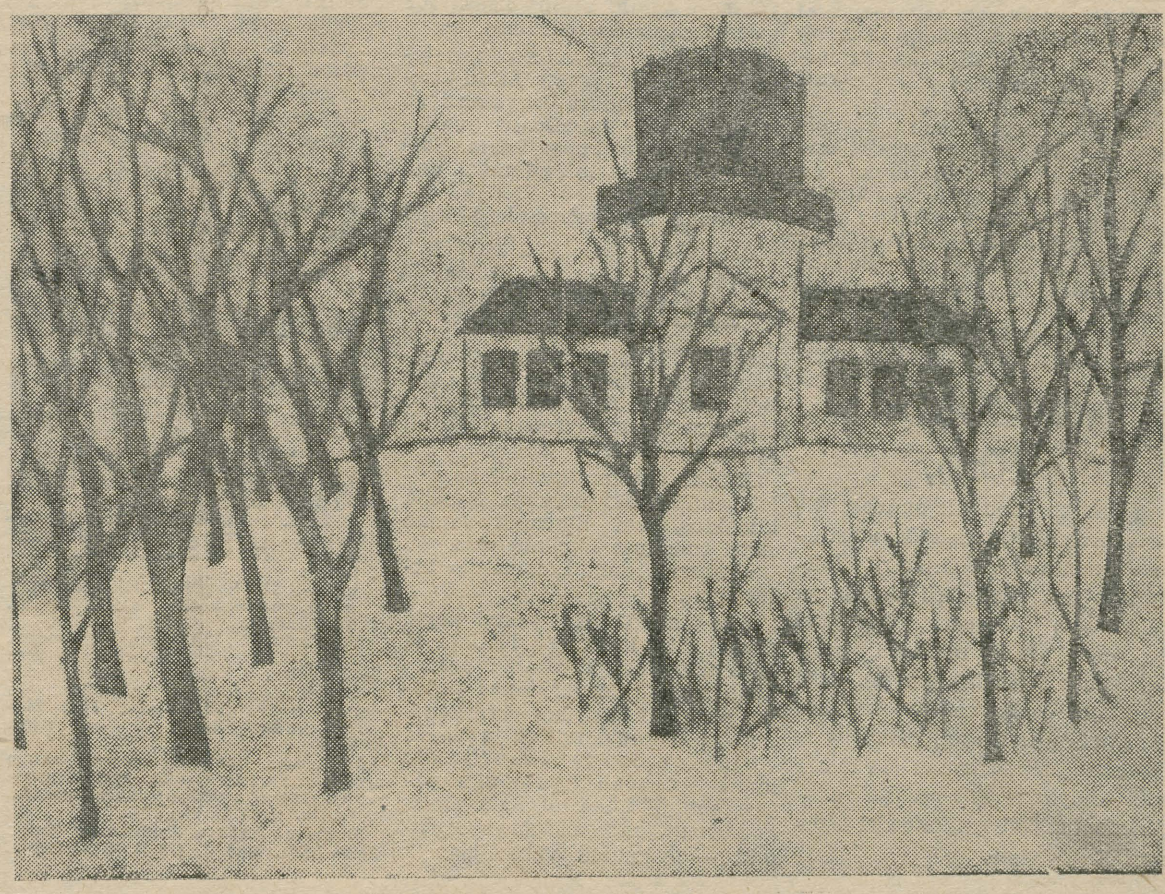

Kevadpäikese...

(Algus 3. lk.)

Teda on kohendatud sagedamini kui teisi ja kontrollitudki rohkem.

Suur oli aga meie üllatus, kui leidsime taganoovi otse aula kõrvalt. Selleks on trepp, millel katkised astmed ja eriti rõduesine trepikoda, millest on kõik remondid mööda lainud. Osalt on see ka põhjendatud: tavaliselt on ta koli (koori aluseid) maast laeni täis. Sel päeval oli aga ruum tühi, lagi oli näha. See on tõeline tõrvapiekk heledal piduülikonnal.

Ka aulas ei ole kõik korras. Aasta tagasi juba kirjutati rõhknaelte ja papiga suletud ventilatsiooniavadest, õigemini endiste ahjude korstnaavadest. Siia oli vaja reste ja avade sulgemise menhanismi. Kunstipärased restid-vored kavandaks kunstikabinet, kuid sulgemis-avamisvärk on ikka inseneride nuputada ja kogu asi töökodade valmistada.

Kaisime Ajaloo-Keeleteaduskonna seminari raamatukoguski, siia tehti mooduuud-aastase markuse peale ventilatsioon, mis on eespoolnimetatust palju keerulisem. Siitki aga leidsime ühtteist hädalist — on vaja värvida porandad ja laudadevahelised riiulkesed. Ka ülikooli ajalehe ruum vajaks hädasti remonti.

Trepist alla minnes heitsime veel korraks pilgu aula esikutele, siinsed paepiaatidest porandad praod ootavad havilõugadena daamide peeni kontse.

Enne vahsuksest väljumist langes meie vaade trepile, trepi konal olevale aknale, kus praegu asetseb marmist kompositsioon valgest, kollasest ja neegrist. Meil tekkis hea mote: kunstiinstituudi üliopilased on ennegi meie seltskonnas ünt-teist teinud küll klubis, küll Käärikul, kas ei võiks nad siiagi tena sobiva klaasvitraazi. Mõne noore kunstniku diplomitöö võiks selle akna väga meeldivaks muuta.

All koridoris aga hakkas silma ka paar pisiasja: joogiautomaatide punane värv ja «ilupildid», mees- ja naiskoori inetud reklaamtahvlid, mida kritiseeritakse juba kolmandat korda järjest.

Peahoone välisukse värvimisest ja marmorsiltide kirja uuendamisest kirjutatakse ka juba kolmandat korda. Huvitav, kas seda tõesti saab unustada, kui sealt iga päev mööda käiakse?

Vanemuise tänavale läksime mööda Lätte tänavat. Päike paistis otse ühiskonnateaduste maja ja selle kõrvalehitise seinale, justkui näitaks näpuga: «Mehed, pisut krohvi ja lupja — ja asi on korras! Ärge ainult metsviinapuud ära tallake!»

Lasksime kiiresti jalga, kartsime, et küsitakse, mis on meil ühist selle koleda seinaga.

Hinge tõmbasime alles siis, kui seisime Vanemuise tänav 46 majas asuva geoloogiamuuseumi marmorsildi ees. Tuli ohata: sama häda mis peahoone siltidelgi.

Siin majas aga tegime avastuse: igal pool peab ikka pisike lusikas tökatit olema. Kui on värskelt ja meeldivalt värvitud kahe korruse koridorid, siis kindlasti on nendevaheline trepp jäetud koledaks ja tubade uksed ning koridoride aknad värvimata. Näib, nagu ähvardaks meid Ülemiste vanake.

Suur ringauditoorium on kõle ja luitunud, põrandad on unustanud värvi mälestusegi.

Laboratooriumide tiivad selles hoones on aga jäetud täiesti unarusse. Siin on kõikjal ajast ja arust värvid, kitsukesed ruumid on nii tumedad, et meenub kunagine «keemiapõrgu», millest ometi tehti üsna nägus hoone.

Kuid siin on ka selliseid asju, milleks pole vaja grammigi värvi ega pintslilööki: Majandusteaduskonna lohakas kirjanduse vitriin; geoloogiakateedri eesruum, mis meenutab niisugust vanakraamikauplust, kus ostjal on õigus oma käega kõike sorida ega ole kohustust asju oma kohale tagasi panna.

Väikest abi vajab ka tikutopsisuuruses ruumis asuv alaline agitpunkt. Talle oleks vaja ühte stendi, sest nii pisikeses ruumis ei või iga seina plakatitega dekoreerida. Ka kardinaid on siia tarvis.

Ülikooli arstipunktile aga võiksid kunstilist abi osutada kunstikooli õpilased, kes on seal ravialusteks nagu üliõpilasedki. Küllap siis leiaks ka sobivamaid võtteid tervishoidlike plakatite, tabelite ja nõuannete väljapanekuks.

Zooloogiamuuseumis jäime vait. Remont on siin tehtud üsna ammu. Me olime aga üllatatud puhtusest, meeldivast korrast ja oskuslikust erineva suuruse ja värvusega kappide paigutusest. Siit võiksid paljud kateedrid ja raamatukogud õppida. Siit saime parima mulje: tasub külastada.

Ülikoolis on hooneid palju rohkem. Vaevalt jõuab kõikjale parimagi reidi silm. Pealegi ei saa majandusosakond kogu ülikooli korraga kauniks teha.

Ringi käies aga nägime, et eelmised retked olid kandnud häid vilju. Eks kõnele keemiahoone, peahoone ja ühiskonnateaduste maja ise meie eest. Äärmiselt vähe leidsime ka aegunud stende, teadetetahvleid ja juhuslikke paberilipakaid seintel, nagu see oli aastat kaks tagasi suureks paheks.

Ülikooli välimus on muutunud lihtsamaks, värvid heledamaks, ruumid avaramaks, asjalikumaks ja isegi pidulikumaks. Eks võlgne me selle eest tänu majandus- ja remondimeestele, kellele jõudumooda püüavad abiks olla need, kes kevadpaikese suurendusklaasiga ümbrust teravamalt vaatavad ja selletõttu ka rohkem märkavad.

A. Pabut

TRÜ naiskoori tervitab tema 20. aastapäeva kontserdil Tartu Aparaaditehase meeskoori esindaja.

Komsomoliteated

Täna toimub ELKNÜ TRÜ Komitee büroo järjekordne istung. Päevakorras on aruanne ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» komsomolibüroo ja ajakirjandusgrupi tööst (H. Pliess ja J. Skuubel) ja H. Sumbergi ülevaade TRÜ komsomoliprožektori tegevusest.

Esmaspäeval, 19. aprillil kell 18 toimub ülikooli kohvikus RSR-i koosolek teemal «Kas ÜRO-d on vaja või ei ole». Ootame rohket osavõttu!

Üliõpilased, kes soovivad augustis töötada pioneerilaagrites, saavad lähemat informatsiooni TRÜ pedagoogikakateedrist.

Luuleteater

Niisuguse nime juurde jäi Kirjanike Liidu Tartu osakond lõpuks peatuma, kui arutati regulaarsete kirjandusõhtute traditsiooni algatamist.

Teatavasti on Tallinna kirjanduslikud koimapäevad vägagi tuntuks saanud. Seda pidas silmas ka Tartu osakond. Arvesse tuli veel see, et elanikkonna huvi luule vastu on viimasel ajal hooga kasvanud. Küllap suudab ka Tartu osakond pakkuda midagi omalaadset ja uut eeskätt luule, aga ka proosa alal.

20. aprillil kell 19 toimuo aulas Tartu luuleteatri esimene «tuleproov». Alguseks on valitud peamiselt Tartu autorite looming. Isikukuit astuvad rahva ette Lente Hainsalu, Ain Kaalep, Juhan Peegel, Ly Seppel, Aleksander Suuman ja Mati Unt.

Näitlejatest esinevad Ellen Liiger, Ines Parker ning Karl Ader.

MOODUSTATI ŽÜRII,

kes vaatab läbi kirjanduskriitiliste artiklite ja esseede võistlusele saabunud tööd. Žürii liikmeteks on eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri õppejõud K. Muru, ÜTÜ nõukogu poolt U. Siimann (žürii esimees), eesti filoloogia osakonna V kursuse üliõpilane A. Siitan, Bioloogia-Geograafiateaduskonna IV kursuse üliõpilane T. Sutt ja eksperimentaalfüüsika kateedri aspirant E. Talviste.

Nende kavas on P.-E. Rummo, A. Suumani, V. Luige ja L. Seppeli loomingut. Üheks suuremaks uudiseks on see, et Betti Alver lubas lasta tutvustada oma viimase aja loomingut.

Järgmisena on kavas mälestusteõhtu A. H. Tammsaarest; esinevad akad. J. V. Veski, A. Kiviste, A. Susi ning näitlejad M. Klooren, M. Jõe, E. Liiger jt.

Perspektiivplaanis on Antilli ja Soome luule õhtud, samuti J. Rainise ning N. Hikmeti õhtud (viimase puhul aitab kaasa RT «Vanemuise» balletirühm).

Nüüd üks palve kuulajatelevaatajatele. Kirjanike Liidu Tartu osakond ootab arvamusi ja ettepanekuid luuleteatri vormi ning sisu täiustamise kohta. Sõltub ju teistki mingil moel uue vormi tulevik!

Ootame teid esimesele õhtule!

Tantsuõpetajad

8. aprilli õhtul tuli peotantsukooli III klass nagu tavaliselt EPA aulasse. Ainult et tüdrukud olid peorõivais ja soengutega oli ka rohkem vaeva nähtud.

Kuidas eksam täpselt läks, sellest tuleks üks ärev ja õnnelik kirjeldus, aga lühemalt annab sama tulemuse lõpplahendus.

«Vahter, Aavik, Lossmann,» ütles žürii.

Aga teised? Ka teised tegid proovi läbi, kokku 22 TRÜ ja 11 EPA üliõpilast. TRÜ ÜET prodekaan sm. J. Seeder tänas pedagoog sm. H. Šuri, kes «ühiskondlike» I lennuga muret ja vaeva oli näinud. Sm. Seeder väljendas lootust, et võib lõpetanuile pärast maipühi kätte anda ühiskondliku tantsupedagoogi diplomid — esimesed vabariigis.

LÕPPES I VOOR

Nädalapäevad tagasi lõppes TRÜ klubi poolt korraldatud sõnakunstikonkursi esimene voor. Et ülikool valmistab paljudes teaduskondades ette pedagooge, kelle toos korrektne kõne- ja esinemiskultuur etendavad tähtsat osa, siis tekkiski mõte konkursi organiseerimiseks. Osavõtjaid registreerus 25, neist konkursile ilmus 19 (põhiliselt Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased). Žürii laskis teise vooru edasi 9 esinejat: A. Alavainu, A. Haldre, E. Kraudi, T. Kulla, H. Köögardi, R. Neimari, M. Roobi, V. Taalveldi ja E. Ounase.

Mida soovitada teise vooru paremaks kordaminekuks? Millised olid esinejatel tüüpilisemad puudused? Neile küsimustele vastas žürii liige K. Laugaste:

«Puuduusi oli mitut laadi. Kõige enam häirisid kohmakus ja ebakindlus esinemisel, mida tingis vähene lavapraktika. Tundus, et ei osata kasutada häält. Möödalaskmisi tuli ette sisulisel tõlgendamisel».

Kes olid konkursi esimese vooru tugevamad deklamaatorid?

«T. Kuld, A. Haldre ja A. Alavainu. Omaloomingulistest paladest pidas žürii tugevaimaks A. Alavainu «Kevadist etüüdi».»

H. Tammiku

ROTAPRINDILT ILMUSID

J. Rebane. Nõukogude parandusliku töö õiguse alused. 72 lk. Hind 10 kop.

A. Uustal. Rahvusvahelise õiguse ajalugu. 107 lk. Hind 18 kop.

Fakt, sõna, pilt. Artikleid ja uurimusi ajakirjanduse ajaloo, teooria ning praktika alalt. II osa. 138 lk. Hind 22 kop.

I. Lust. Programmeeritud juhend keemiaülesannete lahendamise õppimiseks VIII klassis. 33 lk. Hind 4 kop.

Harjutuste kogumik füüsika, keemia ja matemaatika alalt. 70 lk. Hind 10 kop.

F. Kudu, M. Kutman, H. Unger. Kergejõustikualade tehnika alused. 45 lk. Hind 7 kop.

Majandusteadlaste tööpõllust ja nende ettevalmistamisest TRÜ Majandusteaduskonnas. 9 lk. Hind 1 kop.

А. Корьюс. Описание входного языка системы автоматизации программирования. Труды вычислительного центра. 5. 118 lk. Hind 29 kop.

3. Минц. Лирика Александра Блока (1898—1908). Вып. 1. 128 lk. Hind 19 kop.

Kasutagem suvepuhkust

Rahvusvaheline noortelaager «Sputnik» Sotšis

Turistidele korraldatakse ekskursioone Sotsi ümbrusesse. Toad on 3 inimesele. Laagris on klubi, kino jne. 24-päevase tuusiku hind on novembrist aprillini 100 rbl., maist oktoobrini 120 rbl. Pakutakse tähtaegu: 12. X—4 XI, 2. XI—25. XI, 27. XI—20. XII ja 22. XII—14. I.

Krimmi rahvusvaheline noortelaager «Sputnik» Gurzufis

Korraldatakse autoekskursioone mööda kallast, vaadatakse Jalta puhkekodu, Livaadia paleed, Nikita botaanikaaeda.

Laagri territooriumil on spordiväljakud, klubi, suvekino jne. Tubadesse mahutatakse 3—4 kaupa. Laager töötab aasta läbi. 24-päevane tuusik maksab novembrist aprillini 90 rbl., maist oktoobrini 110 rbl. Laagrisse on võimalik saada 29. IX—22. X, 23. X—15. XI, 16. XI—9. XII, 10. XII—2. I.

Taga-Karpaatia rahvusvaheline noortelaager «Verhoviina»

asub Ildse Karpaatia metsades 12 km Užgorodist. Tubadesse majutatakse 4 inimest. Tuusik 24 päevaks talvel 90 rbl., 1. maist 96 rbl. 27. V—19. VI, 20. VI—13. VII, 8. VIII—31. VIII, 29. VIII—21. IX, 22. IX—15. X, 16. X—8. XI, 9. XI—2. XII, 3. XII—26. XII.

Läti noortelaager «Metsajärv»

asub 120 km Riiast männimetsas kauni järve kaldal Koknese kindluse lähedal.

Pajavini küngastel on suusatajate jaoks trampliin, slaalomitrass, liuväli jne. 24-päevane tuusik maksab 90 rbl., 12-päevane 45 rbl., maikuust on hind 96 rbl. 21. V—13. VI, 14. VI—7. VII, 8. VII—31. VII, 25. VIII—17. IX, 18. IX—11. X, 12. X—4. XI, 5. XI—28. XI, 29. XI—22. XII, 23. XII—15. I.

Leedu noortelaager «Kuldsed düünid»

asub Nida asulas Balti mere ääres. Rahulik vesi, kõrged männid ja valge liiv moodustavad imekauneid värvikontraste. Laagritoas elab 4 inimest, tuusik 24 päevaks maksab 96 rbl. 31. V—23. VI, 25. VI—18. VII, 11. VIII—3. IX, 4. IX—27. IX.

Marsruut Jerevan—Bakuu või Bakuu—Jerevan

Puhkus algab Teie soovil kas Jerevani rahvusvahelises noortelaagris «Paasuke» või Bakuu noortelaagris «Gjandžlik». Kummaski laagris veedavad turistid 12 päeva. Tuusik 24 päevaks — 110 rbl. koos raudteesõiduga Jerevani ja Bakuu vahel. Tuusikuid on saadaval maist novembrikuuni.

Lähemaid teateid kõigi nende puhkelaagrite kohta saab TRÜ komsomolikomiteest.

ÜLIÕPILASTE VI

... suvespartakiaadi sportliku võimlemise võistlusprotokollist võime lugeda:

TRÜ Kehakultuuriteaduskonna üliõpilane Reet Porila võitis absoluutse tšempioni nimetuse ja ületas järjekordselt meistrijärgu normatiivi. Järgnesid tema võistkonnakaaslased A. Mägi ja T. Johanson.

TRÜ naisvõimlejatele anti võistluste lõpudefileel üheksast esikoha diplomist kaheksa. Meistrijärgus võitis Reet Porila, I järgus Kai Lang, II järgus Evi Tamm. R. Porila võitis esikoha veel rööbaspuudel, Anneliis Mägi poomil. Vabaharjutuse ja toenghüpped võitis Tiiu Johanson.

TRÜ naiskond saavutas võidu ka võistkondlikus arvestuses.

Täisarvulise ja tugevakoosseisulise meeste võistkonnaga suutis esineda ainult TPI. Teistel kõrgematel õppeasutustel on meeste reservid jäänud õige napiks. Meie üliõpilastest saavutas I järgus M. Pitkevitš 2. koha, II järgus M. Tombak 3. koha ja III järgus Jüri Verjev 3. koha.

TRÜ meeskond tuli TPI järel teisele kohale.

Meeste võimekas esinemine kindlustas üldarvestuses esikoha TPI koondisele. Järgnesid TRÜ, EPA ja TPedI.

Pühapäeval, 18. aprillil kell 13 toimub TRÜ kohvikus lastele

MUINASJUTTUDE HOMMIK.

Muinasjutte jutustavad eesti filoloogia II kursuse üliõpilased.

ÜHISMÄNGUD.

ÜET

ÜET lektor-propagandistidele toimub järjekordne õppus neljapäeval, 22. aprillil. Dotsent A. Mitt tutvustab ateistliku propaganda aktuaalseid küsimusi ja esitab loengu «Meie isa». Koguneda kell 14 peahoonesse kella alla.

Teadaanded

Tähelepanu, suusatajad!

Reedel, 16. aprillil kell 19 demonstreeritakse filmi Innsbrucki olümpiamängude parimate murdmaa- ja maesuusatajate tehnikast. Seletusi annavad suusatamise eriala üliõpilased. Kogunemine V. Kingissepa tn. 19.

Orienteerumisnädal

24.—25. aprillil Tõrvas toimuva jüriööjooksu ettevalmistamiseks korraldab Tartu orienteerumissektsioon järgmised eelvõistlused: 19. aprillil lahtised võistlused Elvas, 22. aprillil — Tõraveres linna esivõistlused öises orienteerumises (viimasele kaasa võtta arstiluba). Väljasõit rongiga kell 20.30 (üliõpilaspileti korral pilet 50% odavam).

Tänase ajalehenumbri kujundasid zurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased T. ALLA ja M. KALAMAE.

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3135 MB 02925

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

TERVITUS ELKNÜ TRÜ XIII KONVERENTSI DELEGAATIDELE!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Reedel, 23. aprillil 1965

Nr. 12 (622)
XVIII aastakäik

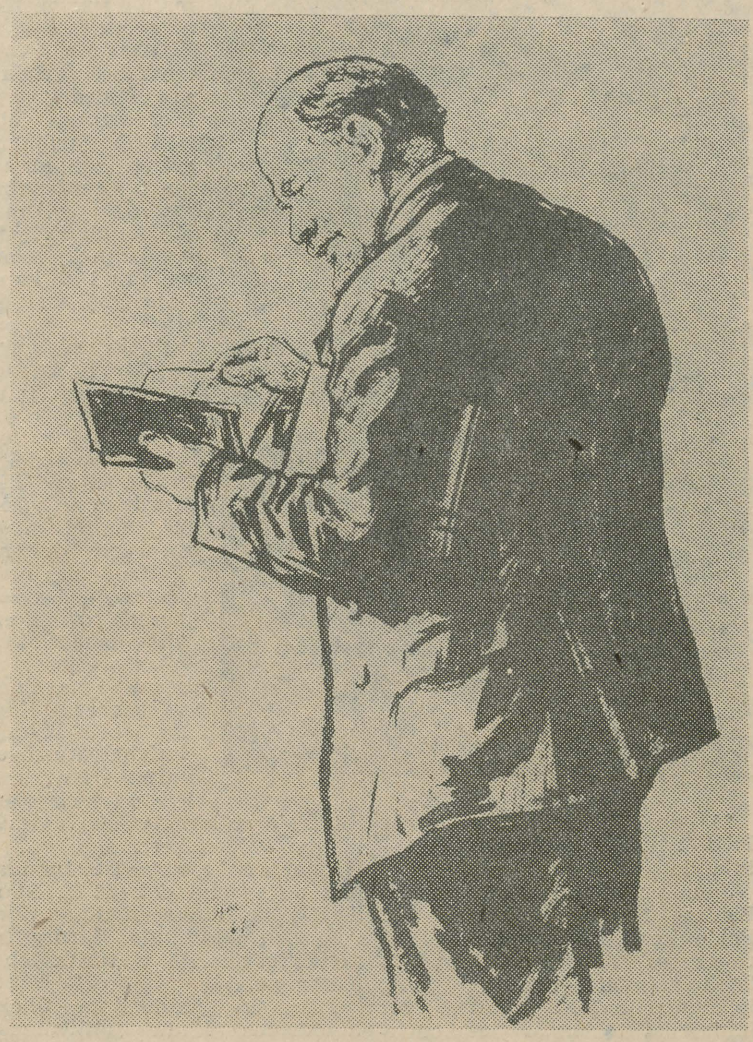

22. aprillil möödus 95 aastat V. I. Lenini sünnist.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE
ARUANDE TEESID

TRÜ komsomoliorganisatsiooni peatähelepanu oli aruandeperioodil suunatud õppetöö paremale korraldamisele ja kommunistlike noorte ideelis-poliitilisele ettevalmistamisele kursustel. Nende ülesannete täitmise lähtepunkti nähti eelkõige üliõpilaste juhtimises iseseisvale mõtlemisele, gruppidest tuleva initsiatiivi arendamises ja toetamises. Mõnikord üliõpilaste hulgas levivale virisemisele ja nurgatagusele kritiseerimisele vastati praktiliste tegudega ja avalike diskussioonidega. Ebaõigeks käitumiseks kommunistlikule noorele ei loetud mitte üksnes silmade kinnipigistamist kaaslaste puuduste ja vigade ees, vaid ka kroonulikku suhtumist komsomoliülesannetesse. Komsomoliaktivist ei tohi olla «kõrgemalt» tulevaid ülesandeid ja käske täitev ametnik. Ta peab olema oma töösse loovalt suhtuv ja oma suurt ühiskondlikku vastutust tunnetav noor. Alustati võitlust nii kriitika kartuse kui ka kritiseerimise kartuse vastu. Kommunistlike noorte iseseisvuse, vastutustunde ja ühiskondlikku ellu aktiivse suhtumise arendamisel oli väga tähtis mõnede, üliõpilaste igapäevast elu korraldavate küsimuste lahendamine komsomoligruppides enestes. Üha kindlakäelisemalt lahendab komsomol kursustel ja rühmades ilma dekanaadi ja rektoraadi otsustava osavõtuta õppetöö- ja distsipliiniküsimusi, määrab stipendiume, koostab iseloomustusi jne.

Komsomoliorganisatsiooni autoriteet on aruandeperioodil mõningal määral küll tõusnud, kuid ei ole veel kõigis teaduskondades küllaldane sügava, sisulise komsomolitöö läbiviimiseks. Edaspidi tuleks veelgi tõsisemalt mõelda uute, mitte deklaratiivsete, vaid just praktiliste eesmärkide ja ülesannete püstitamisele.

Ülikooli juhtkonnal, teistel ühiskondlikel organisatsioonidel ja õppejõududel tuleks üha rohkem usaldada üliõpilast, suhtuda komsomoli mitte kui üliõpilase vaba aja organiseerijasse, vaid kui üliõpilaskonna esindajasse, kes on võimeline lahendama mõningaid küsimusi kõrgema ühiskondliku kvaliteediga, kui seda tehakse administratiivselt pinnalt.

Komsomoliorganisatsiooni eesmärgiks kommunistlike noorte ideelis-poliitilise taseme tõstmisel oli iseseisvuse arendamine ja kasvatamine, kaasaegse ühiskonna tähtsamate probleemide lähendamine üliõpilastele. Ideoloogiline töö osakondades on muutunud konkreetsemaks. Edukalt võidab komsomolitöös eluõigust diskussioonivorm. Gruppides, kursustel ja osakondades korraldati diskussioone teemadel «Elu eesmärkidest ja ideaalidest», «Enesekasvatusest», «Ajakirjanduse osast meie mõttemaailma kujundamisel», sise- ja välispoliitikast. Probleemirikkaid arutelusid kutsus esile komsomoli osa ja ülesannete analüüsimine. Vaidluste, diskussioonide ja mõttevahetuste korraldamisel lähtusime sellest, et diskuteerimiseks valitaks teemad, milledes ei oleks juba valmis järeldusi.

Igati on õigustanud end komitee ideoloogilise töö sektori juurde loodud üleülikoolilised ringid. Hästi täitsid endale võetud ülesandeid rahvusvaheliste suhete ring ja rahvaste sõpruse klubi.

Suur töö tehti ära ajakirjanduse levitamisel, tutvustamisel ja populariseerimisel.

Komitee juures asuv pressiklubi tegeles üliõpilaste elu ja probleemide tutvustamise ja propageerimisega ajakirjanduses, raadios ja televisioonis. Hoopis suuremat tähelepanu oleks aga komsomolikomitee pidanud pöörama komsomolielu kajastamisele ja probleemide püstitamisele oma häälekandja ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool». Laiendamist vajab kirjasaatjate aktiiv.

Suure töö tegi ära komsomoliprožektor. Likvideerimist vajab segadus prožektori töö suundade, töömeetodite ja tulemuste hindamise osas.

Õppetöö alal oli komsomoliorganisatsiooni ülesandeks üliõpilaste endi aktiivsuse suurendamine õppeprotsessi organiseerimisel ning nõudlikkuse ilmutamine ka õppejõudude töö kvaliteedi suhtes. Edaspidi tuleks uute teadmiste omandamist soodustavate tingimuste loomise kõrval komsomoliorganisatsioonil senisest rohkem tegelda ka õppimise metoodika ja üliõpilase aja säästmise küsimustega.

Õppedistsipliini parandamist ei ole õige näha omaette eesmärgina, vaid seda tuleb vaadelda seoses heade õppetulemustega. Selleks on vajalik üliõpilastepoolne teadlikkus ja ausus. Kahjuks aga on veel komsomoligruppe, kus ei jätku ei teadlikkust ega ka ausat suhtumist. Nii näiteks ei tulnud vene filoloogia osakonna komsomoligrupid toime puudumiste kontrollimisega ning pidid selle õiguse ja kohustuse loovutama taas dekanaadile.

Loengute vabakuulamise õiguse andmine on end õigustanud. Üldiselt pole see õppeedukuse langust endaga kaasa toonud ja on võimaldanud üliõpilastel mingis suunas sügavamalt oma teadmisi ja oskusi arendada.

Ülesmäge on läinud ÜTÜ töö. Käesoleva aasta juubelikonverents tõi endaga kaasa rekordilise arvu teaduslikke töid ja uusi konverentsist osavõtjaid. Komsomolil tuleks edaspidi oma kaadrite komplekteerimisel ja ühiskondliku töö koormuse jaotamisel senisest tähelepanelikumalt suhtuda iga üliõpilase kalduvustesse ja võimetesse ning aidata ÜTÜ liikmeil tööks vajalikke tingimusi luua.

Eelmise aruandeperioodiga võrreldes on märgata edasiminekut üliõpilasklubi töös. Klubi külastatavus on suurenenud, kuid seda just tänu komsomolikomitee poolt organiseeritud KVN-i õhtutele. Klubi juhatus ei suutnud enda ümber tõmmata küllaldaselt võimekat aktiivi ja ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud pleenumi otsus «TRÜ klubi töö ideoloogilisest ja organisatsioonilisest parandamisest» on suures osas jäänud ellu viimata.

Edaspidi on komsomolikomiteel tarvis koos ametiühingukomiteega aidata klubi juhatust teotahtelist ja võimekat aktiivi kujundada. Kunstilise isetegevuse alal peeti otstarbekaks luua klubi juurde suured ning suhteliselt stabiilsed kollektiivid (orkestrid, ansamblid, ringid jne.) ning organiseerida ja abistada kunstilise isetegevuse harrastamist osakondades.

Pedagoogilises šeflustöös oli käesoleval aruandeperioodil peamõõrk asetatud tööle raskesti kasvatatavate lastega. Komitee tegi vea, et võttis enda peale kohustused enne vastava aktiivi moodustamist. Praktika näitas, et see töö ei salli kampaanialikkust. Vajalikud tulemused ei seisne mitte massilisuses, vaid eelkõige alaealisega tehtava töö kvaliteedis. Selles töölõigus vajame entusiaste.

Paranenud on ühiselamute nõukogude töö. Aktiivi tuumik on kohusetundlik ning võrreldes eelmiste aastatega on märgata paremat ühiselamu sisekorra eeskirjade täitmist. Puudusi on aga veel palju. Ühiselamute nõukogude edasises töös tuleb luua tihedamat kontakti teaduskondadega.

Kehakultuuri- ja spordi töös oli tähelepanu suunatud massilisuse saavutamisele. Tulemused on head. Osavõtt teaduskondade ja kursuste vahelistest võistlustest on olnud rohkearvuline. Küllaltki palju on tegeldud aktiivi valiku ning õpetamisega. Käärikul peeti seminare grupiorganisaatoreile, komitee liikmeile, sekretäridele ja büroode liikmeile. Regulaarselt toimusid õppused osakondade sekretäridele ja seminar-nõupidamised komitee ja osakondade sektoritele.

Tööga mitte toime tulemise pärast viidi komitee koosseisust välja E. Kabrits.

TRÜ 3111-st üliõpilasest kuulub praegu ÜLKNÜ-sse 2581, see on 82,9% (möödunud aruandeperioodi lõpul 77,7%). Käesoleva aruandeperioodi vältel astus ÜLKNÜ liikmeks 51 üliõpilast, soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks anti 41-le kommunistlikule noorele.

ELKNÜ TRÜ Komitee

KOMSOMOLIKROONIKAT

Möödunud neljapäeval oli eesti filoloogia osakonnal komsomolikoosolek. Teema — enesekasvatus. Arutluse avas sm. Liimets. Probleeme ja küsimusi oli mitmesuguseid. Näiteks. Kas see on enesekasvatus, kui tütarlaps või noormees vastavalt oma partneri maitsele end muudab. Ei, ta vaid õpib ühe rolli selgeks ja mängib seda elus. Kui aga asjaolud muutuvad, siis vahetab ta uuesti kesta või poeb vanasse tagasi. Enesekasvatuse tingib eesmärkide ja enese võimete vaheline vastuolu. Selleks, et realiseerida kavatsusi, tuleb end muuta. Siit saame vastuse küsimusele, kas on enesekasvatuseks vajalikud erilised eesmärgid. Ilmselt on.

Kuulasime ka ettekandeid. Nende organiseerimine oli ilmselt olnud puudulik. Konkreetsem teemade jaotus oleks kindlasti rohkem kasuks tulnud.

Väljakuulutatud diskussiooni küll ei toimunud, sest sõna võtsid ainult need, keda oli «ette hoiatatud». Kuid mõtlema see koosolek arvatavasti pani.

M. SUURORG

ÜKS TUGEVAIST

Kui komsomolikomitees tulid jutuks paremad komsomoligrupid, siis mainiti teiste hulgas ka Õigusteaduskonna esimest kursust. Ja seda täiesti põhjendatult. Ülikoolis õppimise lühikese ajaga on kursuse tugev ja üksmeelne kollektiiv saavutanud palju häid tulemusi õppe- ja ühiskondlikus töös. Juba esimesel koosolekul, kus komsomoli grupiorganisaatoriks valiti Kalle Maide ja kursusevanemaks Tõnu Liivik, otsustati kursusel pidada ranget distsipliini. Sõna peetakse siianigi. Puudujate suhtes on hoiak karm — iga puudumist arutatakse komsomolikoosolekul.

Niisugune printsipiaalne suhtumine avaldab mõju ka õppeedukusele. Talvisel eksamisessioonil sai kogu kursus ainult häid ja väga häid hindeid. Kursusel oli kõigi eksamite keskmine 4,6. Eks seegi näita, kuivõrd õppetööst lugu peetakse.

Kursuse tegevust on märgata ka üleülikoolilistel üritustel. Suusamatkadest Vorbusele ja Vellaverre võeti osa 100%-lt. Niisuguste andmetega ei saa uhkustada mitte eriti paljud kursused. Ülikooli massiürituste sarjas juhitakse praegu võistlust ajaloo-osakonna II kursuse ees. Et seda kohta hoida, püüavad kõik anda oma parima. Omajagu teeneid spordi massilisuse suurendamisel kursusel on spordiorganisaatoril Henn Eomõisal.

Palju on kursuserahval olnud meeldejäävaid üritusi. Üheks oli suusalaager Vellaveres, kus kahe päeva jooksul suusatati nii innukalt, et seda jätkus meenutada terveks kuuks.

Heaks traditsiooniks on juristidel saanud ühised teatrikülastused. Selles valdkonnas tegutsevad kursuse volitusel Ursula Teeveer ja ametiühingu grupiorganisaator Laine Maikallo, kes organiseerivad ühiskülastusi ja muretsevad piletid. Juba on ära nähtud peaaegu kogu «Vanemuise» repertuaar.

Muidugi ei puudu spordi ja meelelahutuse kõrval ka silmaringi laiendamine, vaidlused poliitilise elu aktuaalsete probleemide üle ja päevasündmuste kommenteerimine. Tihti läheb vaidluseks lihtsalt loengute vaheajal auditooriumis ja siis on sageli kõrgpunkti jõudnud diskussiooni katkestanud alles õppejõu tulek.

Kõigil on värskelt meeles diskussiooniõhtu «Inimese koht tulevikuühiskonnas». Pärast Priit Uuringu ettekannet läks lahti selline elav mõttevahetus, et planeeritud lõpetamisaeg oli ammu möödas, kui viimaks laiali mindi, arvamused probleemi üle ikka veel vastukäivad. Suure eduga möödus ka vaidlusõhtu kunsti üle.

Kui hakata rääkima sellest, mis neil on edaspidi kavas, siis tuleb jutt üsna pikk. Esikohal seisab siiski õppimine. Ei taheta jääda peatuma saavutatul, vaid püütakse eksamid sooritada veelgi paremini kui talvel. Võib-olla tuleb siit veel täienduski ülikooli kommunistliku töö kursustele?

Suveks aga on omad plaanid. Kavatsetakse leppida šeflustöö suhtes kokku mõne kolhoosiga, et seal siis kuu aega töötada, kolhoosirahvast abistada ja ka ise suve nautida. Sellestki võtab jälle osa terve kursus, uudismaale sõitjad muidugi maha arvatud.

T. MESILA

AMETIÜHINGUBÜROOLT

Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingubüroo koosolekul tehti kokkuvõtteid kursustevahelisest sotsialistlikust võistlusest. Kursuste paremusjärjestuse selgitamisel arvestati järgmisi komponente: 1) õppeedukust, 2) aktiivsust komsomolitöös, 3) teaduslikku tööd ja osavõttu ÜTÜ ringidest, 4) sporditööd, 5) isetegevust, 6) ametiühingudistsipliini.

Paremateks kursusteks osutusid inglise filoloogia osakonna IV k. (ametiühingu grupiorganisaator P. Paluoja), järgnesid sama osakonna I k., ajaloo-osakonna I k., saksa filoloogia osakonna II k., eesti filoloogia osakonna II k., inglise filoloogia osakonna II k., ajaloo-osakonna IV k., inglise filoloogia osakonna III k. jt.

Eesrindlikumad kursused on paremas olukorras ekskursioonisummade jm. eeliste saamisel.

Järgmised kokkuvõtted, mis haaravad kursuste tööd kogu õppeaasta vältel, tehakse pärast kevadist eksamisessiooni.

K. Pihlak,
ametiühingubüroo liige

Tore isetegevusõhtu

...leidis aset ülikooli klubis. Siin selgitasid kehakultuurlased oma paremaid isetegevuslasi. Kuigi IV kursuse üliõpilased ei esinenud, oli nii mõndagi huvitavat.

Žürii otsusel tunnistati paremaks Maie Rebase ja Kadri Suitsu (II kursuselt) omaloominguline «Vanaisa polka». Väga meeldiv oli ka III kursuse estraadietendus.

Individuaalses arvestuses olid parimad esinejad Maie Rebane, Malle Raiend ja Maie Treulop. Kursustest võitis II kursus.

K. ZILMER

ERNST RAUDAM

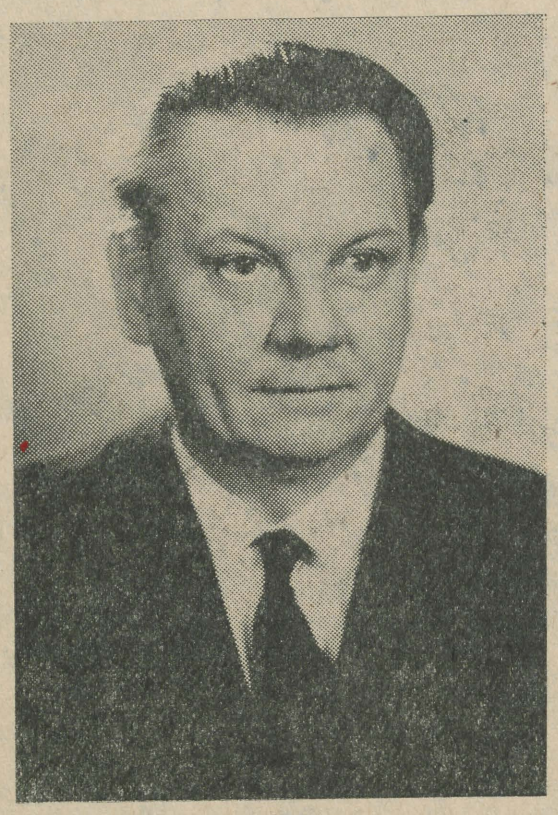

21. aprillil sai 50-aastaseks TRÜ neuroloogiakateedri juhataja dotsent Ernst Raudam.

Juubilar sündis 1915. aastal Paides teenistuja perekonnas. Paide keskkooli lõpetamise järele astus E. Raudam Tartu Ülikooli Arstiteaduskonda ning lõpetas selle 1940. aastal. Pärast lühiajalist töötamist jaoskonnaarstina kutsuti juubilar tolleaegse neuroloogia õppetooli juhataja prof. Ludvig Puusepa poolt tagasi ülikooli närvikliinikusse assistendiks. Sellest ajast on dots. E. Raudam pidevalt töötanud TRÜ neuroloogiakateedris. 1948. aastast on ta selle juhataja.

1949. aastal valminud uurimuse «Tsentraalreflektoorsest leukotsütoosist, eriti entsefalograafia puhul» eest anti juubilarile meditsiinikandidaadi teaduslik kraad. Dotsendikutse kinnitati E. Raudamile kolm aastat hiljem.

Juba üliõpilasena tundis juubilar suurt huvi teadusliku uurimistöö vastu. Ülikooli lõpetamise järele oli ta kahe iseseisva ulatusliku-ma uurimistöö autoriks.

25-aastase intensiivse erialase ja pedagoogilise tegevuse vältel on juubilarj sulest ilmunud üle 100 teadusliku artikli. Dots. E. Raudami juhendamisel on valminud 5 kandidaadidissertatsiooni.

Üheks südamelähedasemaks küsimuseks on talle olnud Eesti NSV-s esinevate neuroinfektsioonide, eriti poliomüeliidivastane võitlus. Suurel määral just dotsent E. Raudami ulatusliku töö tulemusena sai Eesti NSV kohaks, kus kõige esimesena kogu maailmas vaktsineeriti kogu elanikkond lastehalvatustõve vastu. Tänu sellele on poliomüeliit meie vabariigis juba aastaid täielikult likvideeritud.

Laialdast üleliidulist tunnustust on toonud dotsent E. Raudamile ka nimme-ristluu piirkonna radikuliitide kirurgilise ravi probleemide ulatuslik läbitöötamine.

TRÜ on kahtlemata üheks Nõukogude Liidu juhtivamaks keskuseks aeroionisatsiooni ja aerosoolide uurimise alal. Seoses sellega tuleb esile tõsta ka juubilari teeneid ülikooli füüsikute kollektiivi saavutuste rakendamisel arstiteadusesse.

Juubilar on mitmete teaduslike seltside juhatuste ning Eesti NSV Tervishoiu Ministeeriumi Õpetatud Nõukogu liige. Eesti NSV Ülemnõukogu alalise tervishoiukomisjoni esimehena on juubilaril täita vastutusrikkad ülesanded.

Eduka erialase ja ühiskondliku töö eest autasustati dotsent E. Raudamit 1961. aastal Lenini ordeniga.

Õnnitleme juubilari ning soovime talle palju jõudu ja energiat edaspidises töös.

KAUGÕPPE MUREDEST

Teatavasti moodustavad kaugõppe teel õppijad peaaegu poole kogu meie ülikooli üliõpilaste arvust. Eriti suur on kaugõppijate arv Ajaloo-Keeleteaduskonnas ning Õigus- ja Majandusteaduskonnas. Seega on arusaadav, et mittestatsionaarne õppetöö on statsionaarse õppetööga võrdne põhitöölõik. Kuid nagu selgub, esineb mittestatsionaarse õppetöö korraldamises mitmes teaduskonnas ja suures hulgas kateedrites tõsiseid puudusi.

Teaduskonnad ja osakonnad pole läbi vaadanud õppeplaane nende otstarbekuse ja ratsionaalsuse seisukohalt. Semestrist semestrisse esinevad ühed ja samad puudused õppetöö sisulises korraldamises. See kõik näitab, et metoodilised komisjonid ja dekanaadid suhtuvad kaugõppe töösse hoolimatult. Ikka esineb semestreid, kus eksamite ja arvestuste hulk sessioonil on niivõrd suur, et praktiliselt on võimatu neid korralikult sooritada. Siit tulenevad võlgnevused ja üliõpilaste ühelt kursuselt teisele üleviimise väikene protsent. Ka õppeainete järjestuses pole kõik alati nii, nagu olema peaks.

Seega on halvad õppeplaanid esimeseks takistuseks kaugõppe töös. Siit dekanaatidele ja õppemetoodilistele komisjonidele praktiline ülesanne: vaadata läbi kehtivad õppeplaanid, likvideerida ainete kuhjumine üksikutele semestritele.

Läbimõtlematut on ka eksamisessioonide korralduses. Vaatamata kehtivale nõudele, et loengud peavad toimuma üks semester enne eksamit, planeeritakse paljudes ainetes loengud ikkagi vahetult eksami ette ja läbisegi eksamitega. Selle tulemusena kujuneb üliõpilase päevane koormus lubamatult suureks. Kuulatakse loenguid vaid ainetes, millele järgneb eksam. Ei võeta osa nende õppejõudude loengutest, kes loevad järgmise semestri aineid. Üliõpilastel tuleb tegelda sageli 10—15 ainega. Mõningail juhtudel takistab sessiooni normaalse tunniplaani koostamist ka üksikute kateedrite, eriti just ühiskonnateaduste mõnede kateedrite põhjendamatu nõudmine, et neile planeeritaks õppetöö ainult juunikuuks, kuigi kaugõppe sessioon kestab viieteistkümnenda juulini. Väga raskeks muudab see olukorra filoloogidele, kelledel tuleb seetõttu kuulata kuni kuus tundi praktilise keele loenguid päevas.

Sessiooni töö normaliseerimiseks tehakse ettepanek jagada sessioon kahte ossa: sessiooni esimesel poolel toimuksid ainult eksamid ja arvestused, samuti praktikumid ja konsultatsioonid, loengud järgmise semestri ainetes aga eranditult pärast eksamite ja arvestuste sooritamist.

Mitmetes kateedrites valitseb endiselt ebarahuldav olukord üliõpilaste varustamisel õppematerjalidega (näit. vene kirjanduse, eesti keele ja üldajaloo kateedris). Kõik kateedrid pole asunud täitma TRÜ Nõukogu 27. novembri 1964. a. otsust «Kaugõppe üliõpilaste varustamisest õpikute, õppematerjalidega ja õppemetoodilise dokumentatsiooniga». Õpikute ja õppevahendite koostamiseks võiks edukalt kasutada autorite kollektiive.

Raskusi on TRÜ rotaprindi trükiste komplekteerimisega õpperaamatukogusse vajalikul hulgal. Ka trükiste tiraažid on liiga väikesed, eelnevalt ei tehta tegelikele vajadustele põhinevat kalkulatsiooni.

On päevaselge, et õppimine kaugõppe teel saab anda soovitud tulemusi ainult siis, kui ülikool varustab õppijaid vajalike materjalidega. Alles siis võib kaugõppijalt nõuda statsionaarse üliõpilasega võrdseid teadmisi. Nii näiteks puuduvad ülikoolil õppematerjalid 19. saj. vene kirjandusest, NSV Liidu rahvaste kirjandusest, kirjandusteooriast, 20. saj. vene kirjandusest, nõukogude kirjandusest. Need on filoloogide põhiained. Ka mitmetes ajalooalastes distsipliinides puuduvad õpikud (ürgkogukondliku ühiskonna ajalugu, etnograafia alused, kunstiajalugu jt.).

Veelgi raskem on olukord nendes ainetes, mis on spetsiifilised meie liiduvabariigile. Nii pole õpikuid eesti kirjakeele ajaloo, eesti keele dialektoloogia, kaasaegse eesti keele ja eesti keele õpetamise metoodika kohta. Nii imelik kui see ka ei tundu, on kaugõppijatel eesti keele grammatika kohta käiva õppematerjali hankimine ületamatuks raskuseks. Eesti keele grammatika vihikud, mis ilmusid TRÜ rotaprindis, on muutunud bibliograafilisteks haruldusteks. Õpik puudub ka eesti kirjanduse õpetamise metoodika kohta.

Õppejõud ei või jääda lootma sellele, et kaugõppija hangiks endale mingil viisil statsionaarsete üliõpilaste loengukonspekte või ise paljundaks vähesel hulgal olemasolevat materjali. Kes siis peaksid koostama õpikuid, kui mitte inimesed, kes on vastutavad meie noorsoole kõrgema hariduse andmise eest!

Kaugõppe üliõpilastele saadetavate metoodiliste juhendite tase on väga ebaühtlane, puuduvad esitatavad ühtsed nõuded. Mõnedes kateedrites aga ei koostata juhendeid üldse (vene kirjanduse kateeder). Paljud kontrolltööd on koostatud metoodiliselt halvasti, kontrolltöö täitmine seisneb lihtsalt mingist õpikust või käsiraamatust mehhaanilises mahakirjutamises, mis ei stimuleeri üliõpilast õppematerjali iseseisvale läbitöötamisele. Siit järeldus — õppematerjalide koostamine on iga õppejõu esmane kohus!

Mõnedes teaduskondades, osakondades ja kateedrites puudub arvestus kontrolltööde laekumise, retsenseerimise ja arvestamise kohta. Esineb juhtumeid, et üliõpilaste kontrolltööd on läinud kaduma ja üliõpilastel on tulnud töid uuesti koostada (eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder).

Kaugõppe osas on enamiku teaduskondade metoodiliste komisjonide töö madalal tasemel. Metoodiliste komisjonide tööplaanid sisaldavad peamiselt jooksva iseloomuga küsimusi, mitte aga metoodilise töö põhiküsimusi. Nii on Arstiteaduskonna metoodilise komisjoni tööplaanis ainult ebamäärane küsimus kaugõppetööst. Ajaloo-Keeleteaduskonna plaanis on kaugõppe alalt samuti jooksva töö küsimused. Järelikult pole enamik teaduskondi täitnud TRÜ Nõukogu 29. mai 1964. a. otsust «Teaduskondade ja kateedrite tööst kaugõppe üliõpilaste õppetingimuste parandamisel». TRÜ partei- ja riigikontrolli kaastöögrupi büroo märkis, et TRÜ Nõukogu poolt kaugõppe töö parandamiseks vastuvõetud otsuste täitmise kontroll on seni olnud nõrk.

T. ILOMETS,
TRÜ partei- ja riigikontrolli kaastöögrupi õppetöö sektori juhataja

Kas eksamid on vajalikud?

Kui mingi institutsioon või tava on aegade kestel välja kujunenud, siis sellepärast, et tema järgi on olnud vajadus. Arvan, et ka eksamid on üheks selliseks tavaks. Ülikoolides on see pedagoogiliseks protsessiks, mille kaudu õppejõud peab selgusele jõudma, kas üliõpilane on vajalikud **teadmised** ja oskused omandanud, kas ta need teadmised on **teadlikult** omandanud ja kas ta neid teadmisi ka oskab **rakendada.** Võimalik, et mõnedes õppeasutustes — eeskätt tehnilistes õppeasutustes — on eksameid võimalik millegi paremaga asendada. On muidugi teretulnud, et sel alal katsetatakse, ja neid katsetusi tuleks laiendada. Tundub aga küll, et kõikides õppeasutustes, vähemalt paljudes õppeainetes ei saa eksamit millegagi **asendada.**

Eksamite asemele soovitatakse seminare, kollokviume, konsultatsioone, vestlusi, kontrolltöid ja koduseid ülesandeid. Need kõik on tuntud **õppetöövormid,** mida on kasutatud ja kasutatakse kõikjal ka praegu. Need on headeks vahenditeks, et üliõpilasi **virgutada** pidevalt tööle, et aidata üliõpilastel teadmisi **kindlamalt** omandada, et luua tihedamat **kontakti** õppejõu ja üliõpilaste vahel, et õppejõule anda võimalust oma õpilasi paremini **tundma õppida** jne. Aga — kas nad eksamit suudavad **asendada?** Arvan, et enamasti mitte.

Kogemused on näidanud, et kui üliõpilasel nädalas tuleb ette valmistada kaheks või kolmeks kollokviumiks või seminariks, siis tal ei jää enam aega teiste ainetega töötamiseks. Aga kui **kõik õppejõud** asuksid sellele teele, mis siis? Kui «uued kontrollimise viisid» peaksid eksameid asendama hakkama, siis ei suudaks üliõpilased oma tööga toime tulla ja õppejõududel ei jääks vist küll enam aega teaduslikuks tööks. Vähemalt töö kujuneks kaunis pinnaliseks.

Eksamite ärajätmise pooldajad väidavad, et edukas vastamine eksamitel ei tähendavat veel kindlate teadmiste omandamist ja et eksamiteadmised olevat ühepäevased. Osalt on see muidugi õige. Ja hea mäluga üliõpilane võib siin tõesti teenimatult loorbereid lõigata. Aga kas kollokviumide, konsultatsioonide jne. kaudu omandatud teadmised on **vähem ühepäevased?** Kahtlen selles väga. Kõige olulisem, arvan, on aga see, et jupp-jupilt omandatud ja samas «ülesöeldud» teadmised ei võimalda õppeaine kui **terviku** omandamist ja orienteerumist kogu aine ulatuses. Seda on siiski vaja. Juba **teadmiste** pärast. Kujutlegem näiteks Arstiteaduskonnas anatoomia- või farmakoloogiakursuse jagudekaupa omandamist! See on kaleidoskoop, aga elu nõuab inimeselt midagi muud. Aine kui terviku omandamine on peamiselt sellepärast vajalik, et ilma selleta ei ole keegi suuteline vastavates küsimustes orienteeruma ja teadmisi rakendama, s. o. **mõtlema.** Viimane on aga niisama oluline, kui mitte olulisem, kui **teadmiste** omandamine. Teadmisi tuubitakse, ainet õpitakse. Eksaminaator peab selgusele jõudma, kas üliõpilane on ainet õppinud.

Märgitakse, et vestlustel, kollokviumidel, seminarides jne.

(Järg 4. lk.)

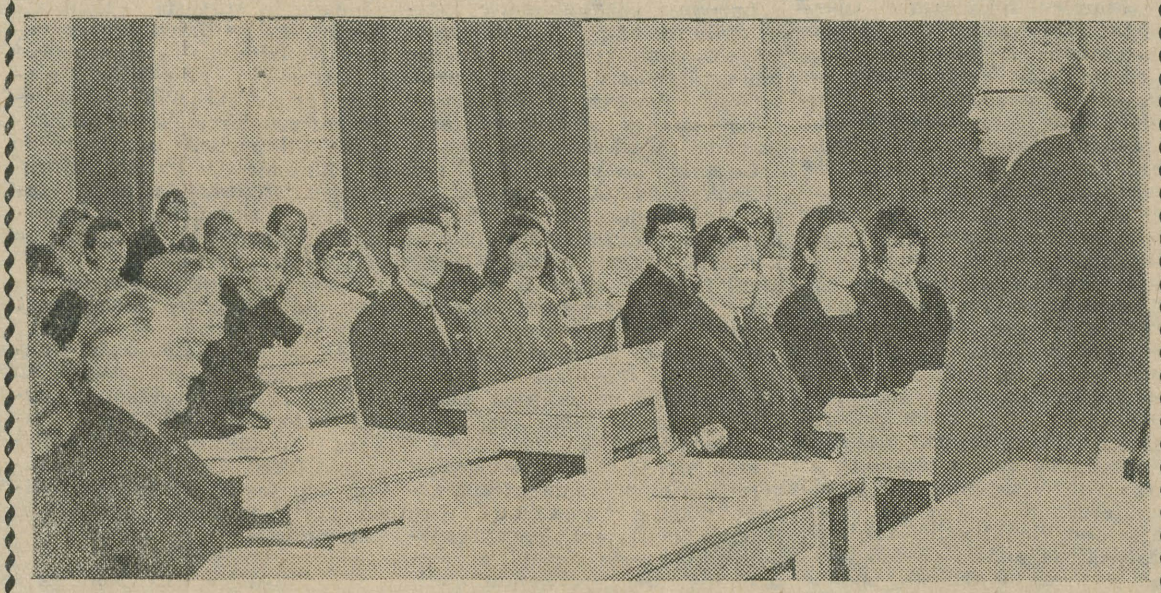

Professor Paul Ariste vestleb Soome üliõpilastega.

„Paljon kiitoksia

hauskasta illasta, jota olen saanut viettää keväisessä Tartossa iloisten eestiläisten ylioppilaiden kanssa,» loen oma märkmikust ja mõtted lähevad tagasi kohtumistele Soome üliõpilastega.

Esimesed külalised olid Helsingi ülikooli filoloogid. Palju huvitavat leidsid nad meie õpingutes.

«Teaduslik Raamatukogu, Toomemägi, etnograafiamuuseum, Ural-4 — need jäid kindlasti kõigile meelde,» ütles Ulla. Siis aga lisas rutates: «Ja muidugi ülikooli kohvik.» Nagu ikka, leidsid noored seegi kord siin ühised mõtted, laulud ja tantsud.

Kari Sallamaa, soome noorte kirjandusliku ühingu «Siula» esimees, luges meile ette oma eestikeelsed värsid väsinud silmadega tüdrukust.

Soome luuletused, soome jenka-polka ja uued soome sõbrad. Soome keelgi tundub nüüd hästi kodusena. Meie ühiselamu üüri kohta ütles Pekka: «Halpa» (s. t. odav).

«Näkemiin!» Aga ikka ei tihka lahkujad veel bussi astuda, sest mõni raamat või märk on veel kinkimata ja sõnu, mida tahaks öelda, ei tule korraga meelde.

«Kirjuta!»

«Kyllä, kyllä!»

* * *

Pühapäev tõi meile Turu ülikoolist 32 tulevast juristi. Nendega oli kaasas 36-aastane professor Beng Broms, kellele Tartu külastamine polnud esmakordne.

Jälle Toomemägi, Emajõgi, Raekoda ja Õpetatud Nõukogu saal. Palju küsimusi, palju vastuseid.

«Kui suur on teie stipendium?»

«Kuidas teil valitakse õppejõude?»

«Millised on teil sisseastumiseksamite tingimused?» Kõik see huvitas Soome üliõpilasi. Siis veel Turu ülikooli Õigusteaduskonna märk meie Õigusteaduskonna dekaanile ja ametiühingukomitee esimehele. Viimased käepigistused ja meie külalised lahkuvad.

T. ALLA

JÄTKAME MÕTTEVAHETUST

Sügisest kevadeni

Meie aja üliõpilane peab oskama aega targalt ette planeerida ja veel targemalt järelanalüüsi teha. Nõnda arvas meie ajalehe see osakond, mis tegeleb õppe- ja kasvatustöö tõsiste probleemidega, kui ta võttis plaani rubriigi «Kuidas Sa kõigega (mitte millegagi) toime tuled (ei tule)?» Ehk tuleb avameelses kogemustevahetuses välja see, kas on meie üliõpilasel tõesti tohutu ajapuudus või magab ta päevas 14 tundi.

«Pihtimuste» tellimisel ja kogumisel ilmnesid aga ületamatud raskused. Ei aita isegi lahke luba esineda Mister X-na. Materjali tuleb kasinalt ja enamikel juhtudel on õigeid sõnu (mis pealegi pole enda omad) nõnda palju kokku kuhjatud, et oleks liig isegi mistahes juhtkirja jaoks.

Surmtõsisena kavatsetud mõttevahetuse asemel ilmub tänases numbris... följeton — seni laekunud lugudest kõige lõbusam ja küllap ka kõige avameelsem.

Kas rubriik tuleb? Me arvame, et see oleneb neist, kellelt juba mitu nädalat on sõnavõttu oodatud, kui ka neist, kes tänast lugu lugedes leiavad vajaliku olevat eelkõnelejat toetada või talle vastu vaielda. Vorm on vaba. Oma tööpäeva võib kirjeldada nii komöödiana kui tragöödiana.

Toimetus

*

Möödunud sügisel, ühel ilusal, veidi vihmasel oktoobripäeval koputati meie ühiselamutoa uksele. Keegi mees tuli sisse ja ütles enese olevat meie uue toakaaslase. Nojah, mis seal ikka, me muidugi olime rõõmsad täienduse üle. Kuid juba enne, kui päev õhtusse veeres, oli meil selge pilt, kelle kuri saatus meile nuhtluseks tuppa oli saatnud.

See oli üks neid ülipositiivseid tüüpe, kes tõusevad kell kuus hommikul, avavad akna ka talvisel ajal ja vehivad tõstepommidega; kes kisuvad end kasvõi lõhki 257 ühiskondliku kohustuse ja ülesande vahel ja kes veel õhtul voodis enne uinumist väsimatult kordavad passiivi plusquamperfekti pööramist.

Me olime algul täielikult masendatud, me kannatasime nädala, teise, kolmanda, kuid rohkem mitte. Siis hakkasime inimese päästmiseks rakendama teatud abinõusid. Esiteks me katsusime sõbrale vähehaaval elumõtet selgeks teha, püüdsime mehele naljaga aru pähe panna. Noor mees, ei saa veel aru elu keerukusest. Pidasin talle siis lühikese sissejuhatava loengu sellest, mida «vana koolkonna» mehed heaks, mida halvaks peavad. Poisile see jutt vist hästi ei meeldinud, aga me teatasime talle peaaegu ultimaatumi vormis, et meie pole nõus, kui ta hoolimatult ruineerib kaaslaste tervist öö ajal ülestõusmiste ja aknaavamistega. See vist hakkas talle juba veidi mõjuma. Pärast veel paari vestlust sündis sõber nagu ümber. Ta hakkas elu nägema realistlikult. Varsti sai ta aru, et fakultatiivainete õppimine ja huvialaringides käimine on ainult ajaraiskamine ja et treeningutel võib ka mitte käia. Piisab, kui enne arvestust veidi nägu näidata.

Ka teistel elualadel arenes ta tunduvalt edasi. Usku tema võimetesse kinnitasid kvaliteetsed «Priima» sigaretid ja mõned pudelid «hundijalavett».

Lausa rõõmsaks teeb meele, kui ta kella kümne paiku ringutades oma musklilised käed üle pea heidab, natuke veel unehägused silmad paotab ja meeldivalt prantsusepäraselt «r»-i põristades lausub: «Kurat, ajabüdžett läks lõhki.» See on tal harjumatusest, tegelikult pole veel katki midagi, aega on küll ja jätkub kõigeks. Loengule minekut ei tohi endastmõistetavalt kunagi nii hiljaks jätta, et ei jõuaks enne õllesaalist või «Tempost» läbi astuda. Ka see sai meie uuele sõbrale haruldaselt hästi selgeks. Peagi oli olukord selline, et kursusekaaslast kohates pidi sõber kramplikult oma mälu pingutama, et meelde tuletada tuttavana näivat inimest.

Õppejõududele valmistas ta tihti üllatusi. Näiteks kasvõi sellega, et ilmus viimasele seminarile alles enne eksameid. Õppejõud mõistagi ei tundnud teda. Muide, tema õppejõudu ka mitte.

Eksamil püüdis ta järjekindlalt murendada õppejõudude jäikkõva ja ebapositiivset suhtumist üliõpilase loova mõtte jõusse. Viimasel eksamil paiskas ta inimkonnale näkku hirmsa tõe: «Tamango» autor on Prosper Merimee! Ja mitte sõnagi rohkem... Kuid see ei jäänud veel tema luigelauluks, ei! Sellesama lauluga tuli tal esineda veel kolmel korral, viimasel muide suuremaarvulise publiku ees.

Sealjuures on ta lausa stoiliselt rahulik, ei kiirusta kunagi. Tänaval käitub ta viisakalt ja kindlalt, tema mehine nägu on omandanud kergelt hajameelse ilme — ühesõnaga, ta on rahuliku inimese ideaalkuju. Aga meil rind lausa paisub uhkusest ja kasvataja-rõõmust.

Ja ikkagi tekkis tal konflikt vägeva kolmainuga — dekanaadi, stipendiumikomisjoni ja majutuskomisjoniga. Siin jättis rahu teda maha. Tagajärjed on rasked — homme sõidame Elva elama.

Esimene sel aastal

Käesoleval aastal kaitses esimesena TRÜ Arstiteaduskonna nõukogu ees edukalt oma kandidaadidissertatsiooni neuroloogiakateedri assistent Arvo Tikk. Sm. Tiku uurimus on kliinilisbiokeemiline. Selles analüüsiti vee, kloori ja vakathapniku nihkeid organismis aju-kolju vigastustega haigetel. Dissertatsioonile anti oponentide prof. Linkbergi ja dots. Tähepõllu poolt kui ka väljastpoolt vabariiki saabunud arvukates retsensioonides kõrge hinnang. Töö väärtuseks on see, et uudsetelt seisukohtadelt ja kompleksselt analüüsitakse aju-kolju vigastuste puhul esinevaid ainevahetuse nihkeid organismis. Sm. Tiku uurimus kasvas välja kliinilise praksise nõuetest. Ta tegi oma tööd suure püsivusega pingelise ravi- ja õppetöö kõrval.

Oma uurimistöö tulemusi on sm. Tikk teatavaks teinud esinemistega arvukatel teaduslikkudel konverentsidel ning vastavasiuliste teaduslike artiklite publitseerimisega, seetõttu on dissertatsioonist tulenevad põhimised järeldused juba paljudes raviasutustes rakendamist leidnud. Sm. Tikk on esimesena ja energiliselt rakendanud meie vabariigis kaasaegseid reanimatoloogilisi meetodeid aju-kolju vigastuste ravimisel ja on selle haiguse ravitulemusi märgatavalt parandada aidanud. Selle poolest sm. Tiku uurimus erinebki nendest kandidaadidissertatsioonidest, mis «näitavad autori võimet ja oskust iseseisvaks teaduslikuks tööks».

Arvo Tikust on kliiniku ja kateedri kollektiivis saanud kõrgelt kvalifitseeritud spetsialist, kes oma teadusliku ja praktilise tegevusega aitab neuroloogiat Puusepa kooli põhimõtetel edukalt edasi arendada.

Dotsent E. RAUDAM

FAKT JA RSR

Komsomoliprožektori artikkel eelmises ajalehes tõstis muuhulgas üles ka küsimuse komitee ringide tööst, osavõtjate vähesusest. Allpoolöeldu ei kavatse olla mingi otsene vastus sellele küsimusele, kuna kõne alla tulev ring — RSR — osavõtjate vähesuse üle eriti kurta ei või. Tahaksin vaid tutvustada meie töö nii sisulist kui ka vormilist külge.

Tulevastel kõrgema haridusega inimestel — füüsikutel, bioloogidel, matemaatikutel, eriti aga pedagoogidel, olenemata erialast, on äärmiselt vajalik osata orienteeruda maailmapoliitika kõige erinevamates küsimustes. Kui õpetaja ei suuda anda õpilasele ammendavat vastust, siis ta mitte ainult ei naeruväärista ennast, vaid annab vaba voli tema otsivale fantaasiale. Pedagoog peab seda aga suunama, sest kui meie ei tee seda, siis teevad teised. Nooruk võib istuda raadioaparaadi juurde ja kuulata «Ameerika häält». Ei tohi unustada, et kodanlik propaganda on võimeline välja minema kõige alatumale laimule ja moonutamisele. Meie propaganda jõud peitub tema objektiivsuses.

RSR on endale eesmärgiks seadnud tungida sügavuti kõikidesse erutavatesse faktidesse ja probleemidesse, et ringi iga liige ja kuulaja loogilise analüüsi kaudu suudaks otsustada küsimuse olemuse üle.

RSR-i töö on jaotatud sektsioonidesse (NATO ja Euroopa maad, Aafrika ja Ladina-Ameerika maad ning Aasia maad). Üksikisikul on võimatu põhjalikult kursis olla kogu maailma poliitikaga ja igaühel on ju ka oma huvialad. Sektsioonide koosolekud toimuvad kord nädalas, siis antakse aru «oma» maa poliitikast. Iga kahe nädala tagant toimuvad üldkoosolekud, mille vastavalt aktuaalsusele ja probleemi iseloomule korraldab vastav sektsioon. Suurvormid — ühiskondlikud kohtud — on enamikule tuttavad.

Peale teadmiste ja analüüsimisvõime viivad ringi liikmed ülikooli lõpetades kaasa ka esinemiskindluse ja väljendusoskuse, mis sugugi ei ole teisejärgulised omadused. Kõnevõistluste kaudu võib neid arendada inimene, kellel on juba teatud määral kindlust. Ei pea ju seadma endale eesmärgiks saada lektoriks, ent viimane amet on kõige parem praktika ringis omandatud oskuste kinnistamiseks. Enamik RSR-i liikmeid on aktiivsed lektorid.

Nendele, kes kurdavad, et poliitika on igav, soovitan käia kord meie ringi koosolekul. Lihtsalt tulla kord ja kuulata. RSR-i koosolekud ei ole poliitinformatsioonid, vaid analüüsimised ja diskussioonid. Ootame teid!

J. PAJU,

RSR-i pressisekretär

20 aastat tantsu, kordumatult ilusat, hoogsat ja alati uut.
20 aastat püsivust, otsinguvaimu, töötahet ja energiat.
20 aastat higi- ja rõõmupisaraid, paasid ja positsioone, tuljaku ja marupolka rütme.
20 aastat — 214 tantsu, üle 300 esinemise Tallinnas, Moskvas, Leningradis, Helsingis, Kotkas, Porvoos, Riias, Tartus...
20 aastat — kuid TRÜ rahvakunstiansamblile on iga uus tants elamuseks, iga uus esinemine sündmus.
20×20×20..., kuid samm olgu ikka niisama julge ja tantsule kutsuv nagu täna.

AKEN MAAILMA

РОВЕСНИК

Meie päevade üliõpilast ei kujutle enam kuidagi ainult oma eriala teadmistega inimesena. Kuigi Maiel või Jaagul ei ole oma tuttavatele näidata spordikarikate rivi, kuigi nad ei too isetegevusolümpiaadilt koju auhinnalisi kohti või ei suuda vabavärsse sepitseda, võivad nad siiski alati olla oodatud ja huvitavad vestluskaaslased. Neid ehivad teadmised laia maailma kohta.

Kas teie näiteks teate...

...mida kujutab endast Oskari preemia, kellele ja mille eest seda antakse?

...lähemalt midagi nendest nõukogude noortest, kes töötasid Alžeerias?

...et maailma noorim keemik on ainult seitsmeaastane?

...mida kujutab endast autostopperi elukutse Hollywoodis?

Ajakirja «Rovesnik» sirvides leiate neile küsimustele vastuse. «Rovesnik» pakub peale huvitavate faktide ka veel reisikirju ja spordiuudiseid. Väljaandes räägitakse maailma noorte elust, nende võitlusest rahu eest. Ilmub jutustusi, luulet. Ajakiri vastab ka lugejate küsimustele.

Kui Sul on loengupaus või vajad ehk teemasid vestlusõhtute korraldamiseks, siis alati ootab ja aitab Sind «Rovesnik».

M. TAMM

JAAN TÄNAVOTS

*

Võbisev raag
raputab nukralt pead:
— Kevad ei tule...

Aga puu
joodab teda oma magusa
mahlaga.

Peagi sirutab raag
oma rohelised huuled
suudlema saabunud päikest.

Ja hellalt muigab puu.

*

Juba sosistavad tuuled
tasast lahkumislaulu.

Homme ei ole enam
neid suviste ööde õhkkergeid
hingi.
Tulevad karmid tuuled
ja koputavad aknale,
surudes oma külmad ninad
vastu klaasi.
Ja langenud lehtedes sahistades
võtab sügis kokku kõik arved
ja ta raamatupidamine on täpne.

Inimestest ja tööst

Kõigepealt räägime tööst. Talvisel sessioonil kirjutati 23-st inglise filoloogia teise kursuse üliõpilasest 13-le kõikide eksamite eest «5». Sellepärast räägimegi tööst. Ja veel sellepärast, et ÜTÜ konverentsil oli sellelt kursuselt kolm ettekannet — Marelt, Saimalt ja Urvelt.

Talvine sessioon oli kerge, kevadine tuleb raskem. Aga sellestki on juba esimene eksam tehtud — neljal uudismaale sõitjal. Hästi läks! Töömeeleolu on tõsine. Suurt tähelepanu pööravad tüdrukud iseseisvale tööle, sest kõik loengud ei anna nii palju, kui neilt loodetakse, ja tunnike — paar iseseisvat «tuhnimist» olevat mõnikord tulusamgi sama kestusega loengust.

Nüüd räägime inimestest.

Saima Gordejeva. Esimene iseloomustus kursusekaaslastelt: «Käib muudkui oma suure kotiga.» See peab näitama seda, et Saimal on suur lugupidamine spordi vastu. Ta on spordihingeks nii kursusel kui ka ühiselamutoas. Tema teeneks loetakse seda, et Vana-Tiigi tuba 37 hommikuti võimlema lippab. Kui kusagil «tehnika» streigib, siis kutsutakse Saima appi. Ta teeb kõik korda, mida juba kätte võtab. Uudismaale sõit pole talle just haruldaseks reisiks — on juba Gruusias käinud ning Moldaavia ja Ukrainagi ära näinud.

Töökuse musternäidiseks loetakse kursusel Urve Martinsoni. Urve jõuab palju teha — kunstiring ja tantsukool ja masinakirjatunnid. Veel on ta ÜTÜ võõrkeelte ringi esimees. Peale inglise keele tegeleb Urve ka saksa, prantsuse ja hispaania keele õppimisega.

Mare Tammark. Elav, lõbus ja siis veel see iseloomujoon — et kui juba öelda, siis ikka otse. Kui kellelgi teadmistest puudu tuleb, siis küsitakse Marelt. Tema tavaliselt teab. Möödunud aastal sai kursus isetegevuse alal esikoha ning suuri teeneid lauljana ja klaverisaatjana oli siin ka Marel. Praegu laulab ta RSK 8-liikmelises ansamblis.

Tiia Puusme. Vaikne ja tasakaalukas. Temaga olevat raske tülli minna. Seda räägiti Tiia kohta ka, et ta toapõranda alati kõige hoolsamini puhtaks peseb ja Saimat pannkooke tegema õpetas. Kui vaidlused tekivad, siis ei ole Tiia sugugi enam vaikne. Siis on ju igaühel sõna sekka öelda. Vaidlused tekivad sageli. Diskuteeritakse isegi inglise keeles. Inimesed kursusel on ju erinevate huvide ja iseloomudega, sellest siis vaidlusedki tekivad. Aga kui ikka midagi koos ette võetakse, siis jõutakse paljuski ühele arvamusele. Pärast meenutatakse — tore oli.

PIIBE UIP

Kas eksamid on...

(Algus 2. lk.)

saavad õppejõud üliõpilasi ja nende võimeid paremini tundma õppida kui eksamil. Kahtlemata! Aga kui vestluste jne. ning eksamite ülesanne on üks ja sama, kas siis siit mitte järeldusi teha eksamineerimise viisi ehk meetodi kohta? Vestlustel, kollokviumidel jne. saavad õppejõud hea **kontakti** üliõpilastega, saavad vaba mõttevahetuse korras kujutluse sellest, kuidas üliõpilane oma teadmisi kasutab, kuidas ta oskab fakte siduda ja kuidas ta töösse suhtub. Aga miks siis mitte sama teha eksamitel? Tundub, et erinevus vestluste ja eksami tulemuste vahel tuleb sellest (ja nimelt eksamite kahjuks), et eksamite **metoodika** on ajast ja arust. Tavaliselt propageeritakse ja õigustatakse tumma eksamineerimist: üliõpilane ütleb oma teadmised üles, «jutustab tagasi» selle, mis ta on kuulnud või lugenud, õppejõud kuulab surmtõsiselt ja **lõpuks** suvatseb esitada ka mingi küsimuse. Kõik see on isegi eksamineerimise määrustes ette nähtud, ja mõned paberipedagoogid leiavad, et see nii olema peabki. Niisuguse eksamineerimisega ei saavutata seda, mis eksam andma peaks, niisugune eksamineerimine kasvatab tuupijaid. Olen seda kogenud nii tavalistel kursuseeksamitel kui ka riigieksamitel. Kui **samasugust** tumma teadmiste kontrollimist kasutada ka seminarides jne. ja kui siin lepitakse ettevalmistatud «sõnavõttudega» ning aine ülesütlemisega, siis ei anna ka niisugused «kontrollimised» palju paremaid tulemusi kui eksamid. Eksamineerimisele tuleb anda suurel määral **vestluse kuju,** milles eksamineerija mängib «naiivse», kuid kavala kõike-teadjatahtja osa, eksamineeritav aga mõtleva ning äraseletada-oskaja targa osa.

Kollokviumide ja vestluste paremuseks on kahtlemata ka see, et üliõpilased tunnevad end siin **vabamalt** ja et õppejõud läheneb neile siin enam seltsimehelikult, sageli isegi huumorikullase inimesena, meeldiva inimesena, nii et tekib **usalduslik** vahekord poolte vahel. Eksamil **kardavad** üliõpilased sageli, ja mõnelgi korral on kartuseks põhjusi. Olen näinud eksameid, mil õppejõud teeb end väga «tähtsaks», kättesaamatuks, mõnikord iriseb või koguni käratab: «Teie teadmised ei rahulda mind põrmugi!» Miks see peab nii olema? Miks õppejõud eksamil ei võiks olla niisama sõbralik ja viisakas nagu kollokviumil? Eksaminaator peaks käituma nii, et ka siis, kui üliõpilane saab mitterahuldava hinde, tuleb ta heal meelel tagasi eksamit kordama. Arvan, et niisugusel korral ei anna eksam sugugi halvemaid tulemusi kui kõik «uudsed» kontrollmeetodid.

Esialgu küll kaldun arvama, et mitte eksamite vastu ei tuleks hakata võitlema, vaid **eksamineerimise halva metoodika vastu.** Eksamineerimisel tuleks püüda ära kasutada kõik need hüved, mida kollokviumide jne. spetsiifilisteks voorusteks peetakse.

Prof. J. Aul

Südame puistamise raamat

Nad tulid valvesse kahekesi. Istusid «klaaspuuris» ja kihistasid naerda, lehitsedes seda kaustikut, mille kaanelt võis lugeda:

Elanike registreerimine, kes sisenevad ühiselamusse või väljuvad ühiselamust ajavahemikul 24.00—7.00.

Aga selles pole ju midagi naeruväärset, et meie üliõpilaste eest hoolitsetakse. Järgmisel nädalal esitavad tüdrukud komandandile oma päevaplaani, siis tuleb sekeldusi veel vähem.

«Прибыла в 00.30. Ходила на вокзал покупать есть.»

«Saabusin kell 00.30. Saatsin Aulot armeesse.»

«Saabusin kell 01.40. Käisin «Kasekeses».

Tuldud on mujaltki: rongilt, klubist, keemiahoonest, kinost.

«Ptüi, ega me titad ole!»

Rahvasõna ütleb ka, et parem karta kui kahetseda... (Ja millal vanasõna valetanud on!).

E. RIIS

Külaline

Vana-Tiigi ühiselamu kaks massiivset välisust langevad paukudes kinni.

«Tere!»

Siseneja ulatab oma dokumendi.

«Mis tuppa te lähete?»

«Ei tea.»

«Aga kelle juurde?»

Noormehele ulatatakse nimekiri.

«Ei tea.»

«Hea küll, minge siis.»

«Ma ei tahagi minna.»

Imestunud nägu paistab klaasi tagant.

«Ärge kartke, meil on lõbus ja sõbralik rahvas.»

ANTS HIIGLANE

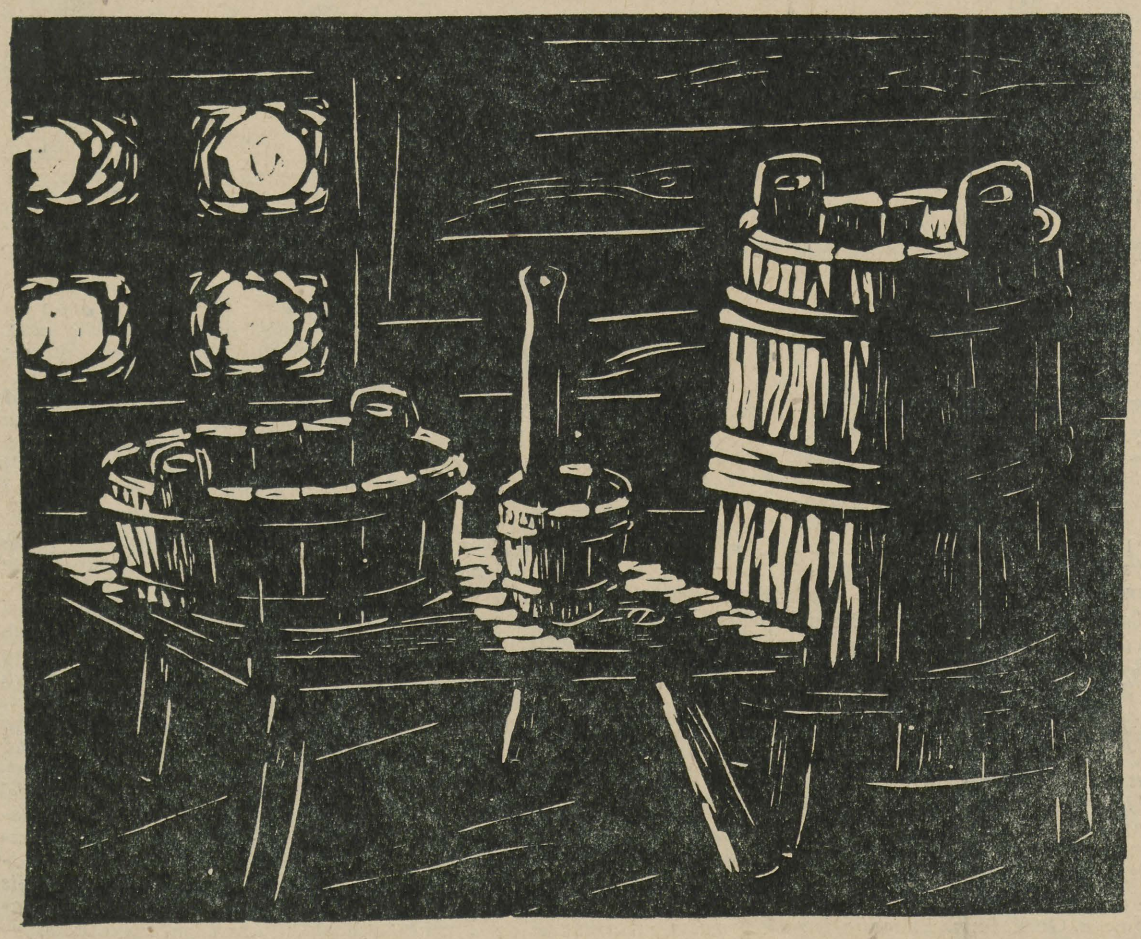

SAUN, linoollõige *PEETER URBLA 1965*

Valmis olla! Start!

Kell oli kolmveerand üheksa ja Anne arvas, et ega see pole õige asi, et staadionil nii vähe rahvast on. Nagu polekski kevadine orienteerumisvõistluste avastart. Kella üheksa ajal aga otsekui plahvatas üliõpilasi kohale — üle 300 tuli kokku, «tõeline entusiastide armee». Täideti ankeete, täpsustati kellasid ja püüti ette mõistatada kontrollpostide asukohti. Lõpuks said ära kuulatud kõik eeskirjad ja kohtunike vajalikud ja ka liigsed nõuanded: «...plankude purustamine ja üle aia ronimine on kategooriliselt keelatud.»

«Ka kõige lootusetumas ja pimedamas olukorras pidage meeles, et te pole üksinda, et teid ikka ja alati oodatakse.»

Valmis olla!... Start! Juba algaski. «Pidage masse silmas!» õpetas keegi tagantpoolt. Aga omapead on ikka kõige kindlam, mine sa tea, mis massiga järsku juhtuda võib.

Tartlased on harjunud igasuguste linnasiseste ja -väliste üritustega. Ega pandud nüüdki imeks. Üks vanem mutike sattus korraga nii hoogu, et hakkas ka ise kaasa jooksma. (Pärast selgus, et tal oli siiski vaja bussi peale jõuda.).

Kõige lihtsam oli leida esimest kontrollposti, asuvat see ju tavaliselt ka kõige lihtsamas kohas. Jõe-äärsest pargist selle leidsimegi. Siis 1. Mai tänavat mööda üles, vahepeal kiire pilk kaardile, peas üksainus mõte: «Kus see järgmine kontrollpost peaks küll asuma?» Kähkukähku pruuni maja õuele. Seal ta lipendabki tuule käes, tuttav puna-valge embleem! Aga kus siis kontrolliv isik ise on? Siin on midagi korrast ära. Nõuküsiv pilk embleemile. Nuta või naera — nööril kuivas kellegi punast-valget värvi džemper.

Ega's ebaõnnestumised tohi orienteerujat heidutada, neist tuleb innustust saada. Pärast tõelise kontrollposti leidmist algas kino «Komsomol» juurest ülesmäkke rühkimine. Orienteerumine on kummaline spordiala. Mida rohkem kontrollposte läbid, seda vähem oled väsinud, seda enam kisub edasi.

Järgmine kontrollpost asus üsna järsaku põhjas.

«Mis sa's nii alla oled ronimud?» pärisin tuttavlikult.

«Mul siin soojem,» naeratas «kontroll», «julgem ka nagu». Järsaku meetod oli lihtne — keksides alla nagu trepist, üles neljakäpukil, kaart hambus.

Üheline kontrollpost, kaheline, üheline... Staadionile jõudsin õigeks ajaks. Seal mängis juba muusika. Kui pingile istusin, tekkis kodune, lausa õndsalik tunne. Pimedad tänavad, järsakud, valge ja punasega embleemid, muusika, kohtunike hääled — kõik oli kokku nagu mingisugune romantiline müsteerium. Öisel orienteerumisel on palju suurem võlu kui päevasel. Mispärast? Lisandite pärast. Kuu, valged aknad, autolaternadki pilgutavad sõbralikult silma... ja see rõõm, kui endalegi ootamatult kontrollposti peale satud.

S. ENDRE

HURRAA! FINIŠ!

20 võistkonda, 12 õhtut, 20 kohtumist — see on TRÜ komsomoliorganisatsiooni poolt sel õppeaastal korraldatud KVN-i suursarja arvuliste näitajate üks pool. Teine pool on 20×20×n aktiivset osavõtjat ning täpse algusega algavad «kummisseintega» klubiõhtud.

Ja nüüd siis seisame suursarja piduliku lõpetamise eel. Finaali on jõudnud kolm kõige leidlikumat ja lõbusamat — «Баба, эта сила», «ИДИОТ» ja «К РТРК».

24. aprillil, see on meie komsomoliorganisatsiooni 13. konverentsi esimesel päeval, lülituvad nad omavahel võistlusse KVN-i võitja nimele. Uudseks on finaalkohtumisel kolme võistkonna üheaegne esinemine laval. Sellest tingituna otsustati võistkondade suurust vähendada kümnelt seitsmele. 21 inimest peavad endi hulgast välja selgitama need, kes saavad klubi poolt väljapandud sürpriis-auhinna ja ühtlasi ka õiguse veeta kolm mõnusat kevadpäeva Käärikul.

Kes on žüriis? Sellest on loomulikult huvitatud iga tõeline KVN-i fanaatik. KVN-i orgkomitee loeb oma kohuseks moodustada finaalkohtumise hindamiseks vääriline žürii (teatud asjaoludel teatatakse žürii koosseis vahetult enne finaalkohtumist).

Laupäevani! Sissepääs kutsega.

KVN-i orgkomitee

Matemaatikute III

Matemaatikuid peetakse tavaliselt kuivadeks ja kaalutlevateks inimesteks. Arvatakse, et nad muudkui istuvad kuskil omaette nurgas, prillid ees, raamat nina all, ja tuubivad. Liina-Mai Toding aga ütles oma kursusekaaslaste kohta: «Meil on toredad inimesed.»

Kursusel on praegu 22 üliõpilast, igaüks omamoodi huvitav isiksus.

Ellen Veeber on ÜTÜ Füüsika-Matemaatikateaduskonna nõukogu esimees. Omal käel tunneb ta huvi ka sotsioloogia probleemide vastu.

Kuldev Ääremaad tuntakse kui läbinisti «viielist» üliõpilast, head kaaslast ja kirglikku alpinisti.

Oma kursust ei kujuta keegi ette ilma Anne Lareteita. Teda jätkub igale poole.

Leiki Sikk on osakonna komsomolibüroo liige. Kursus teab teda kui laia silmaringiga tüdrukut. Raamatud, kino, teater ja muusika. Leiki ise muusikaga otseselt ei tegele, kuid ta oskab ja armastab muusikat kuulata.

Liina-Mai Todingule määrati hiljuti V. I. Lenini nimeline stipendium. Ta on oma osakonna komsomolibüroo sekretär. Lõviosa ajast kulub tal loengutele ja praktikumidele. Komsomolialast organiseerimistööd püüab Liina-Mai teha loengute vaheajal.

Koormus on kursusel suur — 40 loengutundi nädalas. Peale selle veel praktikumid ja nendeks ettevalmistumine. Aga kursusel neil niisugust üliõpilast ei ole, kes suhtuks õppetöösse kergekäeliselt. Arvatakse, et sellel kursusel on tugev kollektiiv. Koos olla on neil alati tore, sest inimesed on toredad.

R. TIMAK

Väravpallurid Riias

TRÜ väravpallinaiskond pidas möödunud nädalavahetusel Riias neli sõpruskohtumist.

Riia Kehakultuuriinstituudi esindust võideti 16:14, kuid järgnev kohtumine kaotati 16:20. Läti Riikliku Ülikooli naiskonnaga mängiti sõbralik viik 11:11. Hinnatav võit 15:13 saavutati NSV Liidu A-alagrupis võistleva Riia «Daugava» naiskonna üle.

Peetud mängud olid heaks kontrolliks talvel tehtud õppening treeningutööle ja ettevalmistuseks eesseisvatele Eesti NSV meistrivõistlustele. *V. PALL*

Raadioloengud

Reedel, 23. aprillil

1. Žurnalistika eriharu IV kursuse üliõpilastele dots. Juhan Peegli loeng «Eestikeelse ajakirjanduse algus» (I).

2. Inglise filoloogia III—VI kursuse üliõpilastele õppejõud Urve Lehtsalu loeng «Inglise keelest eesti keelde tõlkimise probleeme» (I).

Kolmapäeval, 28. aprillil

1. Žurnalistika osakonna IV kursuse üliõpilastele dots. Juhan Peegli teine loeng «Eesti ajakirjanduse hälliperiood (1766—1857)».

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» (XII).

KINOSÕBRAD

Esmaspäeval, 26. aprillil algusega kell 19 on Vanemuise tänava õppehoone suures auditooriumis järjekordne loeng sarjast «Sissejuhatus kinokunsti». Kinoteadlane Ivar Kosenkranius käsitleb tuntud kinorežissööri Aleksander Dovženko elu ja loomingulist teed. Õppust illustreeritakse filmidega A. Dovženko loomingust.

TRÜ kinosõprade ring

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III k. üliõpilased E. Liimeon ja M. Unt.

Toimetaja: H. PEEP

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3391. MB 02942.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU ARI

Teadlased ja kõrgemate õppeasuluste töötajad!

Võidelge teaduse edasise õitsengu ja tehnika progressi eest! Valmistage ette spetsialiste, kes on kommunismiajastu väärilised! Au eesrindlikule Nõukogude teadusele!

NLKP Keskkomitee hüüdlausetest

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Reedel, 30. aprillil 1965

Nr. 13 (623)
XVIII aastakäik

SUUR KOHUSTUS

1. mai — töörahva rahvusvahelise solidaarsuse päev...

Eredad on töörahva rahvusvahelise solidaarsuse ajaloo leheküljed. Ja kirjutama hakati neid ammu enne seda, kui rahvusvaheline proletariaat hakkas tähistama esimest maid.

Rohkem kui sada aastat tagasi loodi I Internatsionaal ... 1871. aastal olid Pariisi tööliste kõrval barrikaadidel võitluses kommunismi eest poolakad, ungarlased, venelased ja paljude teiste rahvuste esindajad... Kodusõja ja interventsiooni rasketel aastatel, kui otsustati esimese sotsialistliku riigi saatust, võitlesid nõukogude võimu poolel Venemaa paljurahvuselise pere kõrval 80 tuhat ungarlast, 30 tuhat jugoslaavlast, 30 tuhat hiinlast, tuhandeid teiste rahvaste esindajaid. Tuhanded välismaa töölised tulid NSV Liitu, et isikliku tööga kaasa aidata sotsialismi ehitamisele... «Maa, kus meie homne on muutunud juba eilseks päevaks,» kirjutas NSV Liidu kohta 1930. aastal Julius Fučik ... Madridi ja teiste linnade kaitsmisel fašistlike jõudude vastu võitlesid internatsionaalsetes brigaadides 53 maa antifašistid ... Nõukogude Liidu lahinguliste ordenite ja medalitega autasustati Suure Isamaasõja päevil 826 Tšehhoslovakkia, 639 Ameerika Ühendriikide, 317 Mongoolia, 295 Jugoslaavia, 273 Poola, 163 Inglismaa, 127 Prantsusmaa ja paljude teiste riikide kodanikke. ... Olšanski kalmistu Nõukogude armee võitlejate vennashaua monumendilt loeme: «Igavene kuulsus Punaarmee sõjameestele, kes langesid võitluses Nõukogude kodumaa sõltumatuse ja au eest ning slaavi rahvaste vabastamisel fašismi ikkest.» ... Bhilai metallurgiatehase ette püstitatud obeliski on raiutud sõnad: ... Bhilai on üks kohtadest, mis jääb rahva teadvusse kui uue ajastu ülitähtis sümbol...

See on töörahva lahingulise, tööalase solidaarsuse ajalugu ja meie kohustuseks on jätkata nende leheküljede kirjutamist. NLKP programmis, mis määrab meie ülesanded lähemate aastakümnete jaoks, kirjutatakse: «Partei käsitleb kommunistlikku ülesehitustööd NSV Liidus kui nõukogude rahva suurt internatsionaalset ülesannet, mis vastab kogu sotsialistliku maailmasüsteemi huvidele, kogu inimkonna huvidele.» Seega on iga edusamm meie kommunistlikus ülesehitustöös ka töörahva solidaarsuse avaldusvormiks.

Millega siis meie võime esineda töörahva solidaarsuse päeval. Võime rahuldus- ja uhkustundega nentida, et meie ülikooli kollektiivis on 25 rahvuse esindajaid... Käesoleval aastal anname rahvamajandusele ülikooli lõpetanute näol umbes 800 mitmesuguse eriala spetsialisti. Seejuures olgu märgitud, et kodanlikus Eestis see arv ei küündinud ühelgi aastal üle 400... 1965/66. õppeaastaks võetakse Tartu Riiklikku Ülikooli 1345 uut üliõpilast... Meie ülikooli teadlased hakkavad ikka rohkem ja rohkem kaasa rääkima teaduse arendamisele üleliidulises ulatuses, tugevdades ühtlasi ka rahvusvahelisi sidemeid... Hiljuti toimunud TRÜ komsomoliorganisatsiooni XIII konverents näitas komsomolitöö tunduvat paranemist ning koos sellega ühiskondliku töö taseme tõusu ülikoolis... Hakkab kerkima uus ühiselamu, kusjuures üliõpilased ei jää selles töös passiivseteks pealtvaatajateks..., komplekteeritakse järjekordset uudismaalaste rühma... Isetegevuslaste pere valmistab hoolikalt üldlaulupeoks, sportlased tahavad väärikalt esineda eelseisvatel suurvõistlustel...

Selliseid fakte võime reastada üsna palju. See on hea ning näitab, et meie kollektiiv püüab auga täita oma kohta kommunismiehitajate ridades.

Kuid neil päevil, kui kogu maailma töörahvas tähistab oma solidaarsuse päeva, oleks vaja, et igaüks meie kollektiivist püstitaks küsimuse: **«Kas olen mina, TRÜ kollektiivi liige, omalt poolt teinud kõik selleks, et täita internatsionaalsest solidaarsusest tingitud kohustusi?** Milline on meie igaühe individuaalne saavutuste rida?» Tahaks väga, et selle rea eredus ei jääks maha kollektiivi omast.

Komsomol on meie ülikoolis suur jõud

✦ «Komsomol on meie ülikoolis suur jõud,» ütles TRÜ rektor F. Klement. «Ja mitte ainult sellepärast, et sinna kuulub üle 80% üliõpilastest, vaid ka seepärast, et komsomol abistab faktiliselt ülikooli juhtkonda tema igapäevases töös. Tänan komsomoliorganisatsiooni rektoraadi nimel.»

✦ «Andku ülikooli komsomoliorganisatsioon kogu Tartu linna komsomolielule oma nägu, nagu annab Tartule oma näo meie vana ülikool!» soovis ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär I. Kostabi. Ta tõi meie komsomolikonverentsile tervituse Tartu linna enam kui seitsmetuhandeliselt kommunistlike noorte perelt.

✦ «Tervitan konverentsidelegaate ülikooli kommunistide nimel,» ütles EKP TRÜ Komitee sekretär L. Raid.

✦ Konverentsist osavõtjaid tervitasid ka TPI ja TPedI komsomolikomitee esindajad.

Mööndunud nädalavanetusel toimus ELKNÜ TRÜ XIII konverents. Ülikooli aulasse kogunenud delegaatidele andis möödunud aasta tööst aru TRÜ komsomolikomitee sekretär M. Titma. Kõlama jäid järgmised mõtted. Ülikooli komsomoliorganisatsiooni üritused on muutunud massilisemaks, huvitavamaks, tõusnud on ürituste ideoloogiline tase. Komsomoligruppides (ühes suurema, teises väiksema hooga) korraldati mitmesuguseid diskussioone. Paljudes gruppides võeti komitee instruktsioone lausa dogmadena. Arvati, et targem on «ülevaltpoolt» tulnud juhtnööre omalt poolt mitte korrigeerida. Et edaspidi vältida formaalsust ja kampaanialikkust ürituste korraldamisel, tuleks komitee tööplaan koostada ainult üldjoontes, täpsem planeerimine aga jätta osakondade büroodele. Sellega välditakse liigset stampi ja kordamist.

Plusside poolel märkis aruandja ülikooli klubi populaarsuse kasvu. Teeneid on siin komsomolikomitee KVN-del. Üliõpilaste seas leidis see «taibukate turniir» suurt poolehoidu. KVN-i õhtutel ilmsiks tulnud isetegevusealast aktiivsust ja entusiastide rohkust arvesse võttes teeb komitee ettepaneku hakata ka meil kevaditi korraldama üliõpilaspäevi, nagu neid suure eduga peetakse Sverdlovskis ja ka mitmetes Poola ülikoolides.

Tänavu lõpetab ülikooli 494 noort. Suunamiskomisjonid on juba oma töö lõpetanud. Edaspidi kavatseb komsomolikomitee lõpetajate töökohtadele saatmisel oma sõna sekka öelda. Aruandja soovitas, toetudes varasematele kogemustele, luua uue komitee juurde viimaste kursuste sektor, mis tegeleks lõpetajate töölesuunamisega. See aitaks ära hoida liigseid arusaamatusi ja sekeldusi.

Ühest huvitavast uuendusest. Uue komitee juurde kavatsetakse luua välismaaga sidemete arendamise sektor. Uut sektorit ootab avar tööpõld. Aruandja ütles, et meie ülikoolil on kavas lähemal ajal saata 20-liikmeline üliõpilasdelegatsioon Soome, Oulu ülikooli.

Revisjonikomisjoni esimees J. Odar oma aruandes märkis, et enamik kommunistlikke noori ei kanna koosolekuil kaasas liikmepileteid (keemiaosak. I k.), kuigi põhikirjas on see ette nähtud. Neid ei esitata ka liikmemaksude tasumisel (saksa ja prantsuse fil. osakonna III kursusel).

Grupikoosolekute protokollides puudub tihti märge, millal koosolek toimus, kes juhatas, palju kohal oli jne. Raviosakonna I kursus aga ei jäta oma koosolekutest üldse mingit jälge.

Halvasti on koostatud tööplaanid. Raviosakonna III kursuse vene rühmad ei esitanud komsomolikomiteesse üldse semestri tööplaane.

Arvestussektor on töötanud korralikult.

Siseorganisatsiooniline sektor peaks edaspidi oma aktides märkima, mis on ette võetud puuduste likvideerimiseks. Sellele viidati juba revisjonikomisjoni 1964. a. aktis, kuid seni pole seda arvestatud.

SÕNAVÕTTUDEST

P. Järve. ÜET loenguid kuulatakse vabakuulamise printsiibi alusel, rahuldavat osavõttu loengutest ei suudeta kindlustada. Et vältida juhuslikkust, selleks on vaja võtta uusi liikmeid ÜET ringidesse personaalses korras, nagu seda tehti tänavu uudismaalesõitjatega.

ÜLKNÜ massiorganisatsiooniline iseloom ei tähenda sugugi pinnapealsust. ÜLKNÜ-sse astujaile tuleb esitada rangemaid nõudeid ja põhjalikumalt tegelda iga noorega individuaalselt. Tuleks kaaluda, kas on õige, et poliitilise iseloomuga kommunistlikku noorsooühingusse võetakse vastu liikmeid 14-aastaselt.

J. Kaarma. Oleks vaja, et meie komitee juurde loodav sotsioloogia grupp selgitaks välja, miks ei edene ühiskondliku töö tegemine. Inimesed tahaksid kohusetundlikult paljustki osa võtta, kuid neid halvab teadmine, et homme on praktikum, ülehomme eksam jne. Kuigi tund siit või sealt jääks vabaks, segab just see «psühholoogiline koormus».

Töö mittekommunistlike noortega on seni olnud väheefektiivne. Siin oleks vaja väga oskuslikult ja läbimõeldult tegutseda.

Sõna on A. Tammel.

Eelmisel aruandeperioodil mõisteti erinevalt üliõpilaste kasvatamise ja enesekasvatamise printsiipi. Et mõtted neis ja teistes pakilistes küsimustes väljenduse leiaksid, tuleks elustada diskussiooniklubi töö, mis tänavu halva organiseerimise pärast läbi kukkus.

T. Alatalu. KVN on üks meie üliõpilaste aktiivsuse näitajaid, isikliku mõtlemisvõime arendaja ning suunaja.

Oleks vaja parandada komsomolitööd keskkoolides.

L. Karu. Lõpetajate kohta saabuvad töökohtadelt signaalid — erialal on tubli, täiendab ennast, kuid ühiskondlik töö on nõrk. Lõpetajalt oodatakse rahvavalgustaja osa, kuid oodatava vaimuvara ja silmaring on piiratud.

Töökohti tuleks hakata jaotama iseloomustuste järgi, indeksite süsteemis, nii et oleks arvestatud üliõpilase tegevust kogu ülikooliaja vältel ja et ei otsustaks ainult kateedrid ja dekanaat, vaid ka üliõpilased ise.

Vanadel üliõpilasorganisatsioonidel olid oma traditsioonid. Kas me ei võiks lihtsalt mõned neist üle võtta, selle asemel, et murda lahti avatud ust?

T. Leito. RSR-i praegused parimad lektorid on T. Alatalu ja J. Paju. Iga ajaloolane või jurist peaks kuuluma RSR-i.

A. Kits. Pedagoogiline töö nõuab järjekindlust ja täielikku pühendumist sellele, kuid pole võimalik, et üliõpilane-šeff aitaks mahajääjat kooliõpilast 4—5 õppeaines.

A. Tamm. Praegu valitseb parallelism komsomolikomitee ja teaduskondade õppesektorite vahel. Õppetööd võiks planeerida osakondades. Komitee vastav sektor töötaks läbi ja üldistaks osakondade kogemused.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE UUS KOOSSEIS

Laur Karu, Silvi Kaljas, Reet Rannaste, Peeter Tagel, Arved Allemann, Liina Tooding, Anne Leis, Marika Soosaar, Maie Toimet, Lilli Floren, Eha Raidmets, Reet Liivamaa, Ivar Vaasa, Maret Väliste, Raissa Tuhkru, Rein Sinisalu, Veli Siiberg, Riina Ardel, Aino Ehala, Helve Ojasson, Evi Ermel, Leida Mälgand, Milvi Luigelaht, Tiina Suits, Mall Tamm, Sirje Meiel, Tea Kuld, Aarne Oru, Kaie Rootalu, Toomas Leito, Paul Kenkmann, Risto Tammelo, Raivo Vilu, Sirje Endre, Jaak Tepandi, Aime Ilves, Viivi Saaremäel, Saima Strenze, Margarita Markova, Mikk Titma, Jaak Kaarma, Anu Roos, Jaan Kork, Gunnar Paal, Ilmar Värk, Anne Siniveer, Reet Karukäpp, Galina Mihhailenko.

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XIII konverents otsustas:

1. **Tunnistada ELKNÜ TRÜ Komitee töö aruandeperioodil rahuldavaks.**
2. **Pidada TRÜ komsomoliorganisatsiooni peamiseks ülesandeks laia silmaringiga, sügavate teoreetiliste teadmiste ja praktiliste oskustega iseseisvalt mõtlevate ja otsustavate, võitleva hoiakuga noorte kasvatamist.**
3. **Selle ülesande lahendamiseks ELKNÜ TRÜ Komitee ideoloogilise töö sektoril:**
   a) **kindlustada selgitustööga, komsomoliaktiivi vahetu esinemisega üldkoosolekute ees, diskussioonide ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kaudu arusaamist komsomoliorganisatsiooni ülesannetest kõrgemas koolis;**
   b) **juhtida ideoloogilist tööd osakondades ja gruppides, üldistada kogemusi, analüüsida töömeetodite ja vormide efektiivsust, võtta otsese šefluse alla ideoloogiliselt tasemelt nõrgemad osakonnad;**
   c) **luua ideoloogilise töö sektori juurde sotsioloogiagrupp, kelle ülesandeks oleks üliõpilaste seas valitseva ühiskondliku arvamuse väljaselgitamine, komsomolitöö meetodite ja vormide efektiivsuse kontrollimine,**
   d) **rakendada tööle diskussiooniklubi, tagada selle kõrgetasemeline töö ja populariseerida diskussiooniklubi materjale laialdaselt ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool»;**
   e) **luua ideoloogilise töö sektori juurde aktiivi grupp, kelle ülesandeks jääks väliskülaliste vastuvõtmise organiseerimine;**
   f) **suunata üleülikoolilise komsomoliprožektori tähelepanu puuduste väljaselgitamisele ja likvideerimisele ka majanduslikes ja elu-olulistes küsimustes;**
   g) **viia ellu ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XII konverentsi otsus reklaambüroo loomise kohta.**
4. **Õppe- ja teadusliku töö parandamiseks:**
   a) **suurendada üliõpilaste endi aktiivsust õppeprotsessi organiseerimisel, tagada kaasaegsete õppimisvormide kiire ellurakendamine;**
   b) **teha dekanaatidele, kateedritele ja õppejõududele konkreetseid ettepanekuid õpetamise parandamiseks. Kasutada selles töös sotsioloogiagrupi abi;**
   c) **õppe- ja teadusliku töö sektoril tegelda senisest rohkem õppimise metoodika ja üliõpilase aja säästmise küsimustega.**
5. **Pedagoogilise šeflustöö sektoril jätkata tööd linna koolide pioneerirühmade ja raskeltkasvatatavate lastega. Senisest rohkem ilmutada nõudlikkust töö kvaliteedi ning üliõpilaste-šeffide distsipliini suhtes. Parandada koostööd koolide, alaealiste asjade komisjoni, rahvamaleva ja miilitsa lastetoaga.**
6. **Osutada abi TRÜ klubile võimeka kultuuriaktiivi kujundamisel ja kunstilise isetegevuse organiseerimisel.**
7. **Kehakultuuri ja sporditöö sektoril jätkata tähelepanu osutamist massiüritustele, senisest efektiivsemalt propageerida igapäevast kehakultuuri üliõpilase elus.**
8. **Siseorganisatsioonilise töö parandamiseks:**
   a) **muuta järjekindlamaks kontroll tööplaanide sisulise täitmise üle;**
   b) **tõsta üldkoosolekute ettevalmistamise ja läbiviimise taset;**
   c) **kindlustada komsomolidokumentatsiooni korrasolek ja liikmemaksude õigeaegne laekumine.**
9. **ELKNÜ TRÜ Komiteel jätkata aktiivi õpetamist seminaride ja nõupidamiste vormis.**
10. **Kindlustada üliõpilaste osavõtt suvistest töödest meie vabariigis ja uudismaal. Ehitustööde objektidel lugeda õigeks praktika — et kogu vastutus ja organisatsioonilise töö lasuks üliõpilastel endil.**
11. **Luua ELKNÜ TRÜ Komitees viimaste kursuste sektor tööks lõpetajatega, eriti kvaliteetse kaasabi osutamiseks suunamiskomisjonidele.**
12. **Organiseerida 1965. a. mais koos Eesti Põllumajanduse Akadeemiaga Tartu üliõpilaspäevad.**

NOORMEHED ja NEIUD! Omandage sihikindlalt teadmisi, õppige töötama ja elama kommunistlikult! Rakendage oma tulvav noorusenergia ja töö kommunismi ehitamise suure ürituse teenistusse! ELAGU TUBLI NÕUKOGUDE NOORSUGU!

NLKP Keskkomitee hüüdlausetest

MIKS?

Miks on see nii, et esimesel kursusel kaisime noolsalt koikidel loengutel, viimastel kursustel aga järjest vähem. Põhjusi, tuleks vaadelda igas osakonnas eraldi, kuid seniste sõnavõttude põhjal meie ajalehe veergudel on tulnud ilmsiks, et probleemid on osakondades ühised. Eesti filoloogia osakonnas pole sel teemal kaigus olnud kull ühtki ankeeti, kuid omavahel on puudumistest küll ja küll räagitud. Enamik filoloogidest on füüsikutega ühel nõul.

Ka meil on õppeaineid, milledes suurem osa materjalist on olemas õpikus. Tarbetu töö konspekteerimise näol lihtsalt vihastab. Algul hakkad selliste ainete loengutl raamatut lugema, hiljem puuduma. Meie osakonnas on enamik sellistest distsipliinidest just esimestel kursustel. Loengutelt «viilimine» võib muutuda harjumuseks ja neljandal kursusel ei käi enam ka neil loenguil, mida oleks vajalik kuulata.

Meie õppimis- ja õpetamismeetodid on vananenud. Kordame seda mõtet juba aastaid, kuid kõik läheb ikka endist rada mööda. Oleks vaja uusi õppeplaane. Mõnedes õppeainetes on otstarbekad seminarid ja ainult mõned suunavad loengud. Seda kindlasti neis ainetes, kus loeng on õpikule duplikaadiks. On aineid, mida peab koondama ühe õppeaasta raamidesse (kui tegemist on sissejuhatusega distsipliini ja hiljem distsipliini endaga ning kui mõlemaid loetakse tervele kursusele). Mõnedes ainetes peaks olema võimalik õppejõudude loenguid avaldada rotaprindi väljaandes. Ei kujutle, et saaks ilma loenguteta õppida näiteks poliitökonoomia sotsialismi osa, sest õpiku materjal on juba vananenud. Kindlasti saaks trükitud konspektist õppida üldkeeleteadust, kus nimed ja aastaarvud ikka samaks jäävad.

Ka aine käsitlusest ei saa mööda minna. On loenguid, milledelt hakkad puuduma just seepärast, et õppejõud käsitleb ainet nii, nagu käsitleti keskkooliski. See probleem tuleb kõne alla vist põhiliselt eesti filoloogia osakonnas, kus näiteks kirjanduse ajaloos tuleb tegemist tena samade teostega, mis keskkoolis.

Ma ei usu, et vabakuulamine oleks ideaalne väljapääs olukorrast. Tänapäeva üliopilane tuleb ülikooli eelkõige õppima. Ennem tanab ta kull kiiremini lopetada, kui veel aasta diplomi saamist oodata.

Vanematele teatamine, nagu arvas sm. V. Ruttas, vaevalt küll asja parandaks. See tekitaks ainult trotsi, sest tegemist on siiski täiskasvanutega.

Õppeplaanid nõuavad kiiret läbitöötamist. Ei ole hea, et ühele sessioonile satub 6 eksamit, neist 2 kirjanduseksamit. Kui ei anta ka sessiooni pikendust ning eksami peab sooritada semestri sees, tulevad jälle puudumised. Hakkad mõtlema, et käid ülikoolis mitte teadmiste omandamise pärast, vaid eksamite sooritamise pärast.

Õppeplaanide ja õppeviiside ratsionaalsemaks muutmine vähendaks üliõpilaste õigustusi ka iseenda südametunnistuse ees. Esmaspäeva hommikuti heliseks ärataja õigel ajal, autobuss võtaks peale ja oleks selge seegi lihtne tõde, et õppetöö on nagu iga teinegi töö — puudumise õigust pole meil kellelgi.

E. Laido,
eesti filoloogia IV k. üliõpilane

Ääremärkusi mustade härgade ja loengute kuulamise kohta

«Mulle tundub, et loengute vabakuulamise õigus ei ole siiski võluvahend, mis teeks lõpu enamikule kitsaskohtadele õppetöö valdkonnas.» Nii kirjutas sm. H. Palamets.

Tõepoolest tundub, et ei ole vabakuulamise õigus see võluvahend ja ammugi mitte põhiline probleem. Ja kas puudumised loengutelt ongi peamine põhjus, millega peaaegu alati seletatakse tegemata tööd ja halba õppeedukust?

Võtame konkreetse näite. Käesoleval kevadsemestril tuleb bioloogiaosakonna üliõpilastel sooritada järgmised eksamid: dialektiline materialism, selgroogsete zooloogia, inimese anatoomia, mikrobioloogia ja vene keel. Kolme esimest neist peetakse meie osakonna üldainetest kõige raskemateks. Peale selle on hulk arvestusi, kusjuures füüsikalise ja kolloidkeemia arvestus annab välja päris keskmise raskusega eksami mõõdu. Igale bioloogiaosakonna vanema kursuse üliõpilasele on selge, et see mure, mis praegu II kursust painab, on päris suureks mustaks härjaks. Mida selline olukord endaga kaasa toob? Ebapiisava ettevalmistuse, ülepingutuse eksamisessioonil ja ka puudumisi loengutelt. Lõppkokkuvõttes — võlgnevused ja halva õppeedukuse. Asja psühholoogiline külg — juba praegu kõlab II kursuse üliõpilaste selleteemalistes vestlustes lootusetuse noodikesi, isegi tublimatel. Ei saa öelda, et II kursuse bioloogid vähe töötaksid. Ametlik koormus on neil 36 tundi nädalas. Lisame sellele ajale veel fakultatiivsed ained, sealhulgas 6 tundi meditsiinilist ettevalmistust tütarlastele, pluss valmistumine seminarideks ja praktikumideks. Tagasihoidliku arvestuse järgi tuleb neil tööpäeva pikkuseks 8—9 tundi.

Või teine näide. Bioloogiaosakonna IV kursusel algab eksamisessioon 3. mail. Dialektilise materialismi loengud ja seminarid lõpevad õppeplaani järgi alles mai lõpus. Osa loenguid (tõesti huvitavaid ja vajalikke!) jääb kuulamata, seminaride forsseerimine põhjustab aga paratamatult pealiskaudsuse mitmete probleemide läbitöötamisel.

Oleks eksiik arvata, et olukorra normaliseeriks mingi lõplik, «ideaalne» õppeplaan. Kõik muutub ja õppeplaanid eriti. Kuid me peame neid muutusi ise teadlikult suunama nii, et nad tõesti vastaksid elu vajadustele ja kiiresti kasvavatele nõuetele, et nad sajandile jalgu ei jääks. See on probleem, millest aastaid on räägitud ja mis ikka teravana seisab meie ees. Kas ei tuleks taotleda teaduskondadele ja osakondadele suuremaid õigusi õppetöö planeerimises vastavalt oma vajadustele ja iseärasustele? Kindlasti tuleb.

Mõni sõna õppetöö vormidest. Miks samastatakse loengutel käimine peaaegu alati töödistsipliiniga? Keda ja kuidas loengul istumine distsiplineerib? Seesama «pisiparasiit», kes sageli istub loengute ajal kohvikus, võib lõppude lõpuks ka loengul istuda, paremal juhul kuulata ja isegi konspekteerida. 100%-line loengutest osavõtt üksinda ei taga veel kõrget õppeedukust.

Mida peaks hea loeng andma? Ta peaks üliõpilasi aitama orienteeruda selles tohutus materjalis, mida tänapäeva teadus järjest ohtramalt meile pakub.

Meil on vaja rohkem ajakohaseid, häid õpikuid ja trükitud konspekte. Eriti on neid vaja noorematele kursustele. Ja kui selliseid õppevahendeid on piisavalt (seda tuleb aga kõigiti taotleda), siis võib tõepoolest vähendada loengute mahtu, pidada rohkem seminare või kasutada muid efektiivseid õppetöö vorme ja muuta jooksev õppetöö süstemaatilisemaks. See paneks tööle ka «pisiparasiidid», mitte manitsemise ja karistamise, vaid tööprotsessi enda kaudu. Siis kaoksid loengutelt ka «distsiplineeritud tukkujad». Kuid mis kõige tähtsam — üliõpilastel oleks võimalik oma aega ja energiat ratsionaalsemalt kasutada, oleks võimalik paremini õppida.

T. SUTT

AVALDATI TÄNU

Vene NFSV Pedagoogikateaduste Akadeemia Kunstilise Kasvatuse Instituut avaldab TRÜ otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri juhatajale, meditsiinidoktor Elmar Siirdele tänu ostsillograafia meetodil õpilaste hääle omadusi uuriva töö eest. Elmar Siirde esitas selle II teaduslikul konverentsil, mis toimus möödunud kuul Moskvas.

Kõige paremate

anti konverentsil kätte ÜLKNÜ Keskkomitee aukirjad. Need said Tiina Liivik ja Priit Järve. Ülikooli komsomolibüroo otsustas esitada ÜLKNÜ Keskkomiteele autasustamiseks tublid aktivistid Toomas Alatalu, Laur Karu ja Toivo Saki.

Esmajärgulise tähtsusega

Viimasest ametiühingukomitee koosolekust võtsid osa koos komitee liikmetega ka ülikooli kooride, rahvakunstiansambli, näiteringi ja klubi esindajad.

Räägiti, et meie isetegevusringides valitseb kollektiivsusevaim ja nõudlikkus iga üksiku liikme vastu (eriti meeskooris). Tihti korraldatakse ringisiseseid loenguid ja vestlusi. ÜET liinis valmistatakse ette instruktoreid. On loodud palju häid traditsioone (rahvakunstiansamblis ja meeskooris). Internatsionalismi ja rahvaste sõpruse tunnet arendavad sidemed vennasvabariikide noortega.

Mis segab ringide edukamat tööd? Ringiliikmete ülekoormatus — enamikul on peale õppetöö veel palju ühiskondlikke kohustusi, võetakse osa teistestki ringidest. Raskusi on repertuaariga, harjutusruumidega. Häirivad ka mõned majanduslikud küsimused. Näiteringi juhendaja E. Liiger tegi ettepaneku määrata iga õpitava näidendi jaoks väike eelarve, millest saaks muretseda vajalikud rekvisiidid ja kostüümid. Nii kujuneks aja jooksul klubile oma rekvisiitide tagavara.

(Järg 4. lk.)

ANTTI HYRY

Maanteelt ta läks

Antti Hyry on tänapäeva Soome nooremaid kirjanikke. Hiljuti ilmus talt esikraamat «Maanteelt ta läks», mis sisaldab novelle ja laaste. Antti Hyry laastude teatav kujundite ja mõtete hajuvus ning ähmasus nõuab lugejalt pingsamat mõttetööd. Ühe sümbolistliku laastu põhjal on raske otsustada selle noore autori proosaloomingu üle. Aga mingi ettekujutuse peaks ta siiski andma. Avaldame ühe laastu kontrastina meie noorte loomingule.

Maanteelt hakkas ta minema otse üle põldude ja kraavide, mööda jalgradasid ja läbi kraavis kasvavate põõsaste. Põllult läks ta üle aia metsa ja käis kuuskede ja pedakate, kadakapõõsaste ja kivide vahel ja jõudis metsa-äärele sohu. Ta läks üle soo ja läbi soos leiduvate metsalaidude, kui nad juhtusid olema sellel teel, mida mööda tema käis. Kiiresti jätkas ta oma käimist üle jõgede, läbi metsade, üle merede ja järvede ja läbi külade ja jõudis lõpuks samasse kohta maanteel, kust ta oma otsest teed oli alustanud.

Niisama palju käis ta risti vastu esimest suunda ja lisaks veel mõned korrad nende kahe suuna vahepealt. Iga kord alustas ta maanteelt ja iga kord jõudis ta samasse kohta maanteel, kus oli olnud sealt lahkudeski.

Osa oma teest ära käinud, igal käänakul peatudes vaatas ta üles, ja igakord, kui ta üles vaatas, nägi ta taevast ja päikest või kuud ja tähti.

Ta seisis maanteel ja hakkas väiksemaks muutuma. Maanteesõmer muutus kivikangruks ja kivid kasvasid ja said niisama suureks kui tema ja tolmukübemed, mis õhus liiguvad, muutusid tema suurusteks ja said veelgi suuremaks. Ta muutus nüüd palju väiksemaks ja nägi lõpuks enda ümber veskeid, mis üksteise ümber pöörlesid. Nende vahel oli tal palju ruumi. Ta kahanes veel ja hoidis end veskitiibade kõrval, et näha hästi. Kui aga tiivad suuremaks kasvasid, muutusid nad ebaselgeteks ja läbipaistvateks ja kui nad veel kasvasid, siis hävisid nad täielikult. Lõpuks jäi ta üksi ja liigutas käsi ja jalgu, kuid ei kukkunud kuhugi, sest mitte midagi ei olnud. Ta hakkas tagasi kasvama, mööda veskitiibadest ja veskitest, mööda tolmukübemetest ja liivaterakestest. Ta kasvas mööda maantee kruusast ja oli varsti maanteel oma õiges suuruses.

Ta oli maanteel ja hakkas suuremaks muutuma. Ta kasvas kõrgemaks kui suured puud maantee ääres ja ta pea ulatus ülespoole pilvi. Varsti nägi ta seda kohta, kus ta parajasti oli, kerataolisena, ja ta kasvas päikese ja kuu poole. Ta võttis oma jalad maanteelt ära ja kasvas päikesest mööda tähtede poole. Siis märkas ta, et ei jõua tähtedeni, sest jalad, mis olid maa lähedal, kasvasid suureks ja ülaots jäi palju väiksemaks. Aga ta tuletas meelde relatiivsusteooriat ja hakkas kasvama õigel viisil. Ta jõudis tähtedeni, mis olid ta ümber kui keerlevad külmad ja kuumad täpid. Tähed jäid temast allapoole, ja kui ta siis veel kasvas, kadus viimaks kõik. Ta jäi lõpuks üksi ja liigutas jalgu ja käsi, kuid ei kukkunud kuhugi.

Ta kasvas veelgi ja hakkas jälle nägema veskitiibu ja veskeid. Ta kasvas mööda veskitest, mööda liivaterakestest ja maanteesõmerast. Ta oli varsti maanteel oma õiges suuruses.

Ta tuli maanteelt peaaegu nuttes. Ta läks majja ja võttis laualt greipfruudi ja lõi selle lõhki ja võttis lusika ja hakkas sööma... Ta tundis greipfruudi maitset — see meenutas toore paju park-koort ja männiokkaid. Need olid puuviljaks muutunud. Ja kui ta sõi, tuli talle meelde kirgas sügis, mil pakane on puhastanud jõevee ja poisid püüavad konksuga ussikesi, ja mil pakane on küpsetanud pohlad metsades ja jõhvikad soodes, mil õhk on selline, et kui seda hingata, siis osa sellest kõigest läheb inimese sisemusse ja teeb olemise raskeks.

Soome keelest E. ÕUNAS

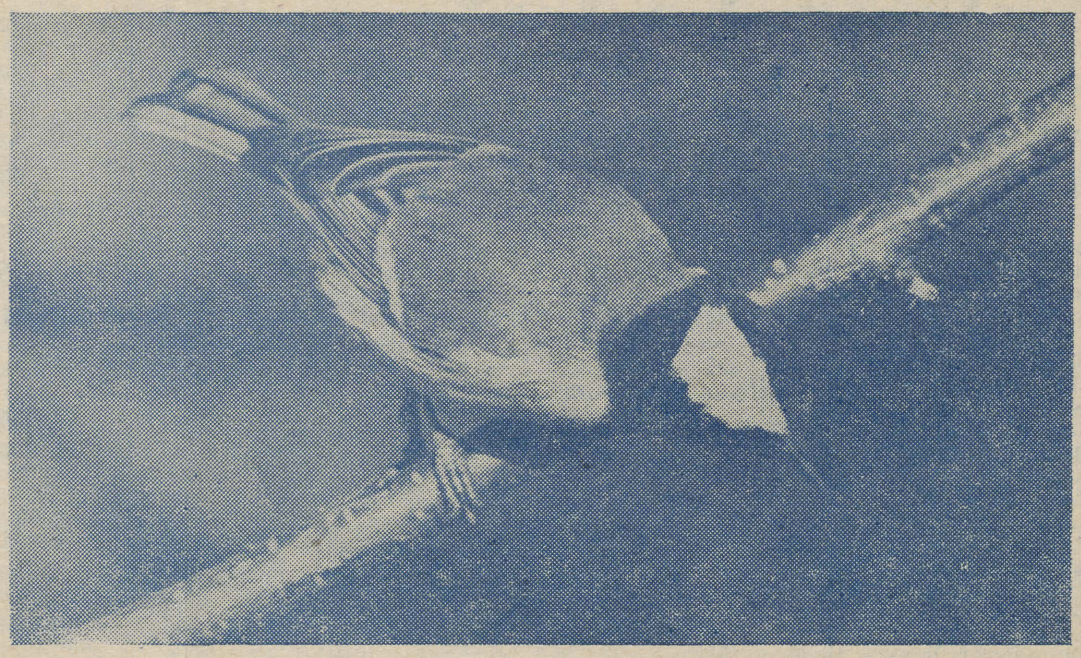

E. ÕUNAS

Kevad

Tuul hõõrub näpuga nina,
pruuni veelompi nägusid tehes,
ja majad kahel pool teed
edevalt ahvivad järgi.

Pikk triip vett,
siis päikesekiirt,
kollakat pilve tükike
ja uudishimulikke tedretähne.

Jälle triip vett,
siis päikesekiirt,
siis punakat pilve tükike
ja vallatuid tedretähne.

Pikka-pikka kangast koob kevad,
et suvel külm ei hakkaks.

M. KALAMÄE

Eksamid

Otsime konspektis
tuletusliidet.
Kannavad kastanid
õispüramiide.

Pluss-miinus-poolused,
liigesed, veenid.
Kastanikoonuse
lõhnavad leegid.

Kisu end väheke
vihikust valla,
laula see tuluke
õite seest alla.

LUULETEATER

korraldab teisipäeval, 4. mail kell 20 ülikooli aulas ANTILLI LUULE ÕHTU. Kuuba, Haiiti, Jamaika jt. maade kaasaegset luulet esitavad tõlkijad Ain Kaalep, Jaan Kaplinski, Paul-Eerik Rummo, Eerik Teder ja Linda Alamäe ning näitlejad Heikki Haravee, Milvi Koidu, Einari Koppel, Aime Saul ja Siina Üksküla. Neegri ja indiaani laule E. Villas-Lobos'i seades esitab Lehte Mark.

Ootame kirjandussõprade arvukat osavõttu. Pääsmed à 30 kop. müügil 3. ja 4. mail kella 11—14 ja 17—20 TRÜ peahoones.

VIGA

ANTS RIESEN

Pärast loenguid tuli «juhtiv trio» kokku. Kersti teatas rahulooleva näoga, et Hillari asjad said joonde.

«Kelle?» põrutas Paul.

«Hil-la-ri.»

«Mis jama sa ajad. Teda ei võta ju keegi vastu.»

«Miks ei. Homme teeme kursuse koosoleku. Arne paneb oma viisa peale ja ongi 100%.»

* * *

Viimane loeng jäi ära. Arne kasutas Pauli valjuhääldajana ja seisis ise ukse ette. Kõik 35 jäid kohale.

«Tee kiiremini!» hüüti.

«Vaa-ikust!... Hm... Täna arutame Hillar Kooli avaldust komsomoli astumiseks. Viivi, sa protokollid, eks?»

Arne luges Hillari ankeedi ette.

«Kas küsimusi on?»

«Ja...»

«Palun!»

«Millal koju saab?»

Lõbus sumin. Kuidas nad ometigi ei mõista. Tee nii huvitavat koosolekut!

«Tasa! Sõna saavad soovijad. Palun, Kersti!»

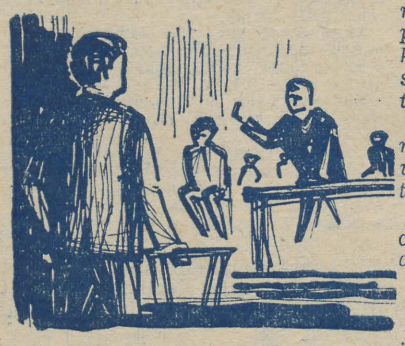

Tüdruk vist ei oodanudki seda. Üllatus jooksis üle ta näo.

«Ma kohe ei oskagi midagi öelda. Alles kaks kuud oleme koos olnud. Praegu ei tunne meist keegi teda peale Lembitu. Arne, aga kas Lembit võib siia jääda, kuigi ta meil juba vanake...?»

«Las jääb, teeme lahtise. No räägi, räägi.»

«Ah õigus! Me tahtsime, et meil oleks komsomolikursus. Hillar on ainukene... Ma usun, et ta meid alt ei vea.»

«Hästi. Nüüd siis Priit.»

«Ega mul suurt lisada pole. Hillar on täitsamees. Teeme hääletamise ära. Mina olen poolt.»

Priit ajas kaks sõrme püsti.

«Oota, oota. Kuhu sa kiirustad. Kas võib paar sõna öelda?»

«Jah, Paul.» Arnel hakkas nagu kergem: ikkagi sõnavõtt.

Paul tõusis, sügas oma habemesse kasvanud lõuaotsa, kogus ennast veidi ja purskas siis.

«Mina olen Hillarile soovituse andmise vastu...»

Auditooriumis tõusis lärm. Kostis halvustavaid märkusi Pauli kohta.

«Vaikust!» karjus Arne. «Laske inimesel rääkida.»

Paul jätkas.

«Kuu aega on liiga vähe inimese tundmaõppimiseks. Uisapäisa seda otsustada ei tohi. Kui pärast midagi juhtub, siis peame meie vastutama. Hillar vedeleb päevad läbi ei tea kus, ei võta konspektigi kätte. Te teate, missugused hinded tal kontrolltööde eest on.»

«Kas teised on Pauliga ühel nõul?» tahtis Arne asja põnevamaks teha, kui esialgne üllatus mööda läks.

Sõna sai Sirje, tuntud kirjandussõber ja Hillari salajane austaja.

«Smuul kirjutas, et komsonoli astudes peab olema midagi taasa võtta. Minu arvates võib igaühe vastu võtta olenemata sellest, kas on midagi kaasa võtta või ei ole. Küll komsomol teda kasvatab, selle jaoks ta ongi.»

Paul seisis juba püsti.

«Pea kinni! Aidata võime teda ka ilma komsomoli vastu võtmata. Kas kõik teavad, et Hillar joob?»

«See ei puutu siia!» kostis.

«Miks? Kas me siis propageerime joomist?»

Paul keeras ennast aeglaselt ringi, parem käsi raius ülalt alla.

«Me-pea-me-sel-le-vas-tu-võit-le-ma!»

Arne tundis, et asi läheb üha põnevamaks. Sellisena ta tõelist komsomolikoosolekut kujutleski. Paulil oli juba seismas seltsilinegi — Priit.

«Kuule, Paul! Kas sa arvad, et need, kes on komsomolis, ei joo. Mitte sinnapoolegi. Ja pealegi — eks igaüks teeb oma rahaga, mida tahab.»

Paul näis niisugusena, nagu tahaks Priidule kallale tormata.

«Aa-itab! Igal asjal on oma piir. See mees seal joob aga kogu oma stipi maha ja kerjab pärast teiste käest.»

Koosolek jõudis vaidlus-dialoogi järku.

«Paul, me ei saa ju sinna midagi parata. Õige tudeng just see ongi, kes vähemalt stipipäeva «tähistab». Paul, kas sina pole restoranis käinud?»

Küsitav lõi käega ja istus.

Arne püüdis asja uuesti tasakaalustada.

«Hillar, ütle, mida sa oma järgmise stipiga teed?»

Kohtualune loivas püsti.

«Ah mida? No kui näiteks kingad ära varastatakse, siis pean uued ostma. Milleks jooma minna.»

Naerupahvatus. Sirjel läksid tõesti ühiselamus jalavarjud kaduma — sellest olid kõik tüdrukud teadlikud.

Arne tagus rusikaga lauale.

«Mis te kisate! Las Kersti räägib.»

«See ei ole muidugi ilus, kui inimene nii käitub, kuid me tahame luua komsomolikursust. Tahame, et kuuluksime kõik rohkem kokku.»

«Kersti!» käratas Paul.

«Ole vait! Näed, et ma räägin. Mina ei saa sinna midagi parata, kui mu käest neid protsente nõutakse. Osakonnas öeldakse, et kuidas te siis seda üht meest komsomoli vastu võetud ei saa. Siis oleksime meiegi komsomolikursus, nagu juristide II.»

Paul naeris demonstratiivselt. Kersti oli juba nutuse näoga. Poiss ei pannud seda tähelegi

«Kas lubate, ma selgitan talle selle protsentide loo ära. Sa, Kersti, olid ise ka Käärikul. Seal öeldi selge sõnaga, et meie tööd ei hinnata mitte protsentide järgi. Arusaadav, jah?»

«Ärge kalduge teemast kõrvale. Mul on ettepanek. Anname Hillarile katseaja. Näiteks üks kuu. Kui ta selle aja jooksul ennast kenasti ülal peab, siis saab soovituse,» ütles Arne.

Tiit tõusis kohe püsti ja ootas, kuni kõik vaikseks jäid.

«Minu arvates pole õige avaldust tagasi lükata. Ma olen joomise ja suitsetamise vastu, aga Hillar pole halvem kui meie.»

«Õige!» hüüdis Priit, «talle soovitust andes näitame, et usaldame teda ja ta peab meie lootusi täitma.»

Tiit lõpetas.

«Kuulge, kas Hillar tõesti pole selle vääriline, et teda komsomoli vastu võtta. Vaadake, missugused me ise oleme. Ma ei poolda mingit katseaega. Hillar võtab nii veel oma avalduse tagasi. Ja veel... Lembit võiks ka paar sõna öelda, nad ju koos töötasid.»

Kõik vaatasid Lembitu poole, nagu oleks ta lõplik kohtumõistja. Sel hetkel ei tulnud kellelegi pähe, et Hillar käis kõrtsis koos Lembituga.

«Ma olen vähese jutuga mees, aga midagi halba Hillari kohta mul öelda pole. Tuletan vaid seda meelde, et Hillar tuli ülikooli neli aastat pärast keskkooli lõpetamist. Igaüks sellega hakkama ei saa. See oleks kõik.»

Ruumi sigines vaikus. Arne pidi kiiresti otsustama.

«Niisiis, aeg oleks hääletada, kui keegi enam sõna ei soovi.»

Paul sirutas korraks, aga nähtavasti alistus ta.

«Kes on selle poolt, et Hillar Koolile anda soovitus ÜLKNÜ-sse astumiseks. Palun käega märku anda.»

Sirje ja Priidu käed tõusid korraga, siis riburada mööda teiste omad. Arne luges: «Üks, kaks, kolm...» ja lõpetas: «kakskümmend üheksa.»

«Enamus. Kes on vastu?»

Pauli käsi ei leidnud toetajaid.

«Üks.»

Arne astus Hillari juurde.

«Õnnitlen. Vaata, poiss, et sa meid alt ei vea.»

«Oh, mis sa nüüd.»

* * *

«Kas uudist juba kuulsite?» Paul seisis Arne toa uksel.

«Missugust?»

«Hillari käskkiri on üleval.»

«Eksmatt?»

«Ja.»

Üle toasviibivate poiste nägude libises vari. Kõik olid teadlikud Hillari suurest rekordist — kainestusmaja, kaks päeva vahet ja jälle kainestusmaja.

Paul surus käed sügavale püksitaskusse ja hakkas toas edasi-tagasi käima. Arne trummeldas harjumust mööda sõrmedega vastu lauda. Peale tema istus laua ääres veel Peeter.

«Hm... Mis me teeme. Nüüd ei aita enam miski. Aga tead, mis peab ütlema, kogu see asi on vigane,» sõnas Paul lõpuks. «Meie koosolekust ma ei räägigi, seda saad sa ise aru. Aga näiteks ülikooli büroo. Niisugune tõsine asi, nagu komsomoli vastuvõtmine, aga nemad ütlevad vaid paar «sooja» sõna kaasa ja kohe käsi pihku.»

«Neil oli omast kohast ikka õigus. Kursuse soovitus on ju määrav.»

«Kogu komsomoli vastuvõtmise kord pole õige,» segas Paul vahele.

«Aga mis siis sinu arvates peaks tegema?»

«Ära muutma, põhjalikult.»

Arne ohkas.

«Liiga väikesed mehed oleme selle jaoks.»

Paul istus kolinal Arne kõrvale.

«Mul on väike plaan.»

«Noh...»

«...Ainult, et see ei puuduta üksinda vastuvõtmist. Aga kuulake ära. Peaks tegema komsomolipiletite vahetuse. Korjame näiteks Tartu linnas kõikidelt kommunistlikelt noortelt piletid kokku, tagasi anname neile, kes seda väärt on.»

«Kuule, sa ajad naeru peale. Mis korjajad meie oleme, veel vähem tagasiandjad. Ja kust sa tead, kes väärt on ja kes mitte.»

Peas keerles palju teisigi lahendamist vajavaid mõtteid ja teadmine, et kusagil tehti viga. Aga kus siis?

RSK

Kevad on külviaeg, aga RSK-st juttu tehes peab praegu küll just lõikusest rääkima. Klubi asutamise mõte külvati laiali juba 1960. a. sügisel, kuid õige hoo sai see sisse möödunud aastal. Nüüd on RSK üleülikoolilistest ringidest üks populaarsemaid.

Kui tagantjärele mõelda, siis võib tänavuse lõikusega peaaegu rahule jääda. Liikmete arv kasvas tublisti, arvukalt korraldati ühiseid klubiüritusi ja ka eraldi sektsiooniõhtuid. Võiks nimetada prantsuse kunsti ja Soomet tutvustavaid õhtuid kapitalistlike maade sektsioonis ja SDV-le pühendatud õhtut rahvademokraatiamaade sektsioonis. Baltika sektsioon tegeles peamiselt Eesti NSV tutvustamisega teistes liiduvabariikides. Nii näiteks saadeti meie vabariigi kohta materjali Novgorodi 127. koolile. Rahule ei saa jääda Siberi ja Kesk-Aasia maade sektsiooni tööga. Üheks põhjuseks on siin kindlasti see, et pikemat aega ei suudetud leida sektsioonile sobivat juhendajat. Praegu on ta olemas ja peatselt toimub sektsioonis Nazõm Hikmeti luule õhtu.

Millega veel klubiliikmed tegelevad?

Nad võtavad vastu külalisi, käivad võõrsil ja rajavad sõprussõlmi kirja teel. Meie RSK aadressil tuleb kirju Leipzigi Tehnikaülikoolist, Soomest Oulu ülikoolist (Oulu ülikooliga on kavatsus delegatsioone vahetada), Vilniuse, Riia ja Leningradi kõrgematest õppeasutustest. Individuaalselt on klubiliikmeil kirjavahetus Austraalia, Kuuba, Uganda ja Brasiilia noortega.

Palju kirjasõpru on Liia Mäesalul, Kersti Sorgusel, Imbi Varikul, Saima Gordejeval ja Liia Maivelil, tema hooleks ongi klubi kirjavahetuse organiseerimine ja korraldamine. Nende jaoks, kes kuhugi kirjutada soovivad, on tal alati mõni aadress varuks.

Ühiselt on ette võetud mitu reisi. Detsembris oldi külas Vilniuse üliõpilastel, talvevaheajal käidi Moskvas ja Karpaatides ning nüüd kevadel külastati jälle Leedu NSV-d. Suveplaanidesse mahuvad aga veel palju kaugemadki kohad — matkarajad Karjalas ja Armeenias, «Estonia» kolhoos Abhaasias. Eks avalda mõju ka see, et klubi president Mall Tamm on ise suur matkasõber.

Külaliste vastuvõtmise proovikiviks oli klubi liikmeile hiljutine ÜTÜ konverents. 90 külalist teistest liiduvabariikidest — ja kõigil neil käidi jaamas vastas, kõigile neile näidati Tartu linna ja Käärikut. Külaliste auks korraldatud sõprusõhtul esinesid ka RSK isetegevuslased. Eriti peab kiitma naisansamblit, kes esitab laule mitmes keeles.

Nõrgemaks kavatsetust jäi RSK kontakt töölis- ja keskkoolinoortega. Midagi ju tehti — detsembris oli klubil kohtumine linnanoortega, anti kontsert ja korraldati KVN, II keskkoolis korraldati inglise keele õhtu, koos RSR-ga aidati koolides tähistada Aafrika päeva, anti abi ka Kunda Keskkoolile sõprusklubi loomisel. Üldiselt on aga ikkagi tehtud vähevõitu. Tuleval aastal tuleb selles osas rohkem püüda. Ilmtingimata on vajalik korrastada klubi materjalide kogu ja seada sisse külalisteraamat.

M. RAIDMA

VIIMASED KVN-id

Ülikooli XIII komsomolikonverentsi esimese päeva õhtul toimunud KVN-s kohtusid kolm alma materi nupukamat võistkonda: geograafide «Баба — это сила». Arstiteaduskonna V kursuse «ИДИОТ» ja Füüsika-Matemaatikateaduskonna pedagoogilise haru «KPTPK».

Õhtu oli pühendatud koloniaalikkest vabanevate rahvaste solidaarsusele.

Sõpruse, vendluse ja armastuse vaimus allakirjutatud «Bandungi kokkuleppe» alusel kohustuti partneritele osutama kõikvõimalikke teeneid ja abi (foto 1).

Täieliku üksmeele ja vastastikuse mõistmise õhkkonnas toimunud kohtumine lõppes moodsa muinasjutuga KVN-st, selle esitasid võistkonnad ühiselt.

Võitjale sooviti muinasjutus aastaks ajaks priipääsmeid klubi üritustele ja kuuajalist ülikooli profülaktooriumi tuusikut. Kaotajad suunati asumisele Käärikule aprilli lõpuks.

Et lõplikku võitjat ei õnnestunud võistkondade hulgast välja selgitada, siis anti klubi pooli väljapandud auhind žüriile (foto 2).

Pisut tagasihoidlikum KVN-i õhtu toimus 3 päeva varem Tartu haiglates töötavate noorte ja Arstiteaduskonna üliõpilaste vahel Tervishoiutöötajate Majas.

Vaatamata sellele, et haiglate noored nägid «elusat» KVN-i esmakordselt, kulges võistlus väga hoogsalt. Võiduks piisava edumaa saavutas üliõpilaste koondis (mis koosnes peamiselt raviosakonna II ja III kursuse üliõpilastest) alles isetegevusnumbrite käigus.

Lõpptulemuseks jäi 96:86 üliõpilaste kasuks.

Fotod: K. TALUSSAAR
Tekst: L. KARU

Orienteerumisnädal jõudis lõpule

«Varakevadine orienteerumisnädal jõudis finišisse. Ikka ja jälle süttisid taskulambid Elva mändide all, Vapramäe ümbruse nõlvadel ning lõpuks iidse Helme lossi kandis. Juba mitmendat aastat seisame probleemi ees — kas üldse on vajalik näpistada uneaega ning pimeduses kuu, tähtede, kaardi, kompassi ja taskulambi abil kontrollposte taga ajada. Ja kuigi meil meel vahel äpardustest mõruks läheb, alustame me järgmisel aastal uuesti. Kel jätkub tahet öiste võistluste kool läbi teha, võib suvehooajal juba suurematel esinemistel julgelt starti astuda.

Lisaks treeninguefektile tõi meie orienteerumisnädal juurde uusi talente ning täiustas seniste järgusportlaste kvalifikatsiooni. Eelkõige tuleb rõõmu tunda meie naisorienteerujate agarusest ja innust. I järgu täitmiseni jõudsid esmakordselt A. Tuhkanen, T. Luks ja M. Fefilov. Küllaldase kindluse said kätte ka U. Noodla, M. Pajuste, A. Palge, V. Leiar, M. Paju, U. Soe ja mitmed teised. Meesvõistlejaist tuleb eriti esile tõsta R. Raidi, H. Liivranda, J. Tõnissoni, T. Haldret ja E. Saart.

Nüüd viimaste võistluste tulemusi.

Vabariigi orienteerumismeistri O. Kärneri auhinnavõistlused Elvas.

NAISED: 1. A. Palge, 2. M. Pajuste, 3. U. Noodla.

MEHED: 1. A. Kivistik, 2. V. Raudsepp, 3. E. Saar

Tartu meistrivõistlused öises orienteerumisjooksus Vapramäel.

NAISED: 1. A. Tuhkanen, 2. M. Pajuste, 3. V. Leiar, 4. A. Palge, 5. U. Noodla, 6. T. Luks.

MEHED: 1. A. Kivistik, 2. I. Kask, 3. H. Shotter (EPA), 4. H. Liivrand, 5. O. Kärner.

Ja lõpuks orienteerumisnädala lõpp-punkt — jüriöö-jooks Helmes. Lossivaremete vahel loitvate lõkketulede valgel asus 100 esimese vahetuse mehe hulgas starti ka 5 meie ülikoolist. Kõigi üllatuseks saabus algetapilt teisena vahetuspaigale meie V võistkonna mees R. Raid. Ja siitpeale algas pöidlapidamine meie viiendale viisikule — kas peab vastu või ei pea. II vahetus — M. Fefilov (TRÜ V) võitis etapi; III vahetus — V. Raudsepp (TRÜ II) võitis etapi, TRÜ V langes neljandaks; IV vahetus — A. Tuhkanen (TRÜ II) sai võistluste absoluutselt parima aja, T. Luks (TRÜ V) tõi oma võistkonna uuesti teiseks.

Rajale läksid viimase vahetuse mehed. Esimesena lõpetas vabariigi koondise liige H. Kask (ETP I). Ülikooli V ehk imevõistkond püsis aga endiselt teisel kohal lõpuni! Ühtlaselt esinenud kollektiivi teenitud saavutus.

* * *

TÄHELEPANU!

Ees seisavad TRÜ meistrivõistlused päevases sõundorienteerumises. Seekord on start Vedu bussipeatuse läheduses (15 km Narva maanteed), kuhu saab sõita kell 7.30 või 9. Eelregistreerimised esitada (hiljemalt 6. maiks) TRÜ Spordiklubisse või oma teaduskonna esinduse kaptenile: BG — V. Raudsepale bioloogiaosak. II k., FM — O. Kärnerile matemaatikaosak, V k., AK — M. Pajustele eesti fil, osak. V k., Õ ja M — T. Luksile Majandusteadusk. III k., A — V. Venele ravi osak. I k., KKT — A. Kivistik. Auhindade seas on M. Aruja ja T. Libliku eriauhinnad võitjale.

TRÜ orienteerumissektsioon.

Esmajärgulise tähtsusega

(Algus 2. lk.)

Komitee soovitas:

* **Tugevdada ringide sidet klubiga.**

* **Luua uusi traditsioone (igal kollektiivil võiks olla oma kodukord, oma kroonika).**

* **Ühendada luulering ja näitering üheks sõnakunstiringiks.**

* **Ringide juhtimisel toetuda rohkem üliõpilasjuhatusele.**

* **Senisest rohkem võtta tööplaanidesse teoreetilist materjali.**

* **Komsomoli- ja parteiorganisatsioonil luua kunstinõukogu isetegevuskollektiivide abistamiseks.**

* **Administratsioonil vabastada rahvakunstiansambli liikmed kohustuslikest kehalise kasvatuse tundidest.**

Edaspidi arvestab ametiühingukomitee osavõttu suurtest isetegevuskollektiividest kui esmajärgulise tähtsusega ühiskondlikku kohustust.

T. TALLO

RAADIOLOENGUD

Kolmapäeval, 5. mail

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» (XIII).

2. Vene filoloogia osakonna I ja II kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Pavel Sigalovi loeng «Основные понятия морфологии».

Reedel, 7. mail

1. Žurnalistika-osakonna IV kursuse üliõpilastele dots. Juhan Peegli kolmas loeng «Pidevalt ilmuva eesti ajakirjanduse algus».

2. Kõigile väliskirjandust õppivaile üliõpilastele prof. Villem Alttoa loeng «Dekadentlikud voolud XIX sajandi lõpukümnendeil».

Kolmapäeval, 12. mail 1965.

1. Inglise filoloogia I kuni V kursuse üliõpilastele dots. Oleg Muti loeng «Tänapäeva inglise kõnekeele stiili tähtsamaid iseärasusi.»

2. Saksa filoloogia IV ja V kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Gerda Kondase loengu «Satzverbindung» I osa.

Huvitav seinaleht

Ilmus «Keemiku» uus, meeldiv ja sisukas number.

Kõigepealt paeluvad pilku kaunid fotod lumme uppunud Käärikust.

Ega keemikud ainult puhka. Nad teevad ka teaduslikku tööd. Sellest on juttu artiklis «ÜTÜ konverentsist».

Mida siis veel? Külaskäik sõprade juurde Leningradi ülikooli. Sellele pühendatud nurk seinalehest on särtsakas.

Aitäh hea töö eest!

A. PABUT

TRÜ VÕIMLEJAD — PARIMAD

Nädalavahetusel selgitati ENSV kõrgemate õppeasutuste kunstilise võimlemise ja rühmvõimlemise meistrid.

Võistlustules oli neli rühma: TRÜ, TPedI ja TPI. TRÜ II võistkond esines väljaspool arvestust.

TRÜ I võistkond — koosseisus E. Mootse, L. Saarman, A. Tiide, G. Posmetuhhova, R. Kotkas, T. Teder (treener L. Vestre) — suutis kaitsta möödunud aastal võidetud meistritiitlit. Rändkarikas jäi juba kolmandat aastat järjest ülikooli.

Järgnesid TPedI ja TPI. Ära tuleb märkida TRÜ II koosseisu esinemine, kes suutis koguda I võistkonnaga võrdse arvu punkte.

I järgus proovisid oma võimeid seitse võistlejat. Tagajärjed:

1. Mai Kabrik (TPedI) 44,8 p.
2. Sirje Peenra (Kunstiinstituut) 44,3 p.
3. Heidi Teder (TPI) 43,7 p.

Meistrijärgus tuli kõrgemate koolide meistriks Sirje Saarik (TRÜ) 55,15 punktiga. Järgnesid Ülle Kallemaa (TRÜ) 54,5 p. ja Malle Raud (TPedI) 53,45 p.

Individuaalselt kaasa võistelnud Tiiu Pau (TPedI) 55,15 p. ja Silja Sahva (Tartu) 54,2 p. täitsid meistrinormid.

Võistkondlik paremusjärjestus:

I TRÜ — 267,25 p.
II TPedI — 251,75 p.
III TPI — 230,1 p.

A. TEDER

Uut teatmekirjandust

Lebensbilder deutscher Ärzte. Leipzig 1964. 183 lk.

Technik-Wörterbuch. Chemie und chemische Technik. Russisch-deutsh. Berlin 1963. 656 lk.

Technik Wörterbuch. Fernsehtechnik. Fernsehelektronik. Englisch. Deutsch. Französisch. Russisch. Berlin 1964. 340 lk.

Atlas für Motortouristik der DDR. Berlin 1964. 228 lk.

Краткий дефектологический словарь. Москва 1964. 397 lk.

И. М. Кауфман. **Географические словари.** Библиография. Москва 1964. 78 lk.

Экономические справочные издания. Бельгия, Франция. Аннотированная библиография справочников, вышедших в Бельгии и Франции на французском языке в 1946—1962 гг. Москва 1964. 74 lk.

Административно-территориальное деление США (словарь-справочник). Москва 1964. 235 lk.

Химические средства защиты растений от вредителей и болезней. Список отечественной и переводной литературы за 1962—1964 гг. Москва 1964. 70 lk.

Библиография по тепло- и массообмену за 1961—1963 гг. Минск 1964. 508 lk.

Л. А. Тиунов, Г. А. Васильев и Э. А. Вальдштейн. **Противолучевые средства.** 1964. Справочник. Москва—Ленинград 1964. 319 lk.

TEADAANNE

6. ja 7. mail algusega kell 17 on Tähtvere pargis massiürituste raames

TRÜ JOOKSUKROSSI MEISTRIVÕISTLUSED.

Naistele 500 m.

Meestele 1000 m ja 3000 m.

Distantsi läbimise järel antakse igale jooksjale vastav käisemärk.

TRÜ Spordiklubi

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III k. üliõpilased M. Kalamäe ja T. Alla.

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3612. MB 02950

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AU NÕUKOGUDE RAHVALE — VÕITJALE!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (624) Reedel, 7. mail 1965 XVIII aastakäik

Tartu Riikliku Ülikooli *REKTORI KÄSKKIRI*

Õnnitlen Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi töörahva rahvusvahelise solidaarsuse päeva, 1. mai puhul. Soovin kõigile jõudu, visadust ja edu töös ning ühiskondlikus tegevuses.

Seniste tööalaste saavutuste eest tõstan esile järgmisi seltsimehi meie ülikoolist.

ASETATAKSE AUTAHVLILE:
ARSTITEADUSKONNAST

Ernst Raudam — neuroloogia kateedri juhataja, dotsent, Kuno Kõrge — teaduskonna sisehaiguste ja patoloogilise füsioloogia kateedri juhataja, professori k. t., Leo Schotter — otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri assistent, Kadri Gross — sünnitusabi ja günekoloogia kateedri dotsendi k. t., Elmar Vasar — füsioloogia kateedri vanemõpetaja, Sulev Maramaa — teaduskonna sisehaiguste ja patol. füsioloogia kateedri assistent, Ellen Salu — galeenilise farmaatsia ja farmats. keemia kateedri assistent, Rein Suija — VI k. üliõpilane, Viktor Brin — I k. üliõpilane, Mare Liiv — V k. üliõpilane, Ene Lausvee — IV k. üliõpilane. Antonina Ofitserova — IV k. üliõpilane, Aili Paju — III k. üliõpilane, Mart Lintsi — III k. üliõpilane, Mare Sikkar — II k. üliõpilane, Inna Tenberg, — I k. üliõpilane, Mare Daniel — II k. üliõpilane, Mihhail Kutšer — I k. üliõpilane, Jüri Põllusaar — I k. üliõpilane.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST

Valter Kalam — kergejõustiku kateedri vanemõpetaja.

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

Pent Nurmekund — saksa keele kateedri vanemõpetaja, Julius Madisson — üldise ajaloo kateedri dotsent, Jelena Gurjeva — vene keele kateedri õpetaja, Laine Kutsar — NSVL ajaloo kateedri vanemlaborant, Juhan Peegel — Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan, Reet Rannaste — III k. üliõpilane, Igor Tšernov — V k. üliõpilane.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

Aino Kalda — taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri assistent, Ain Kallis — IV k. üliõpilane.

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST

Valner Krinal — raamatupidamise kateedri vanemõpetaja, Valve Lange — III k. üliõpilane, Meinhart Pahapill — II k. üliõpilane, Advig Kiris — tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetaja, Irina Ulpus — kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri laborant, Enn Markvart — V k. üliõpilane, Arvo Paasma — IV k. üliõpilane.

FÜÜSIKA-MATEMAATIKATEADUSKONNAST

Ivar Piir — teoreetilise füüsika kateedri dotsendi k. t., Valeri Vassiltšenko — arvutuskeskuse stažöör, Raivo Kunder — III k. üliõpilane, Ellen Veeber — III k. üliõpilane, Aime Kiissel — IV k. üliõpilane.

ÜLEÜLIKOOLILISTEST KATEEDRITEST

Ülo Vanaaseme — poliitökonoomia kateedri vanemõpetaja.

ADM.-MAJANDUSOSAKONNAST

Aino Juursoo — kaugõppe sekretär-masinakirjutaja, Arnold Tover — majandusosakonna keskküttekütja, Karl Neiland — majandusosakonna keskküttekütja, Laine Kilk — vanemraamatukoguhoidja.

AVALDAN KIITUST:
ÜLEÜLIKOOLILISTEST KATEEDRITEST

Aaja Taba — kodunduskabineti juhataja, Ervin Kivimaa — NLKP kateedri vanemõpetaja, Uno Polisinski — poliitökonoomia kateedri vanemõpetaja, Rem Blum-Russak — filosoofia kateedri dotsendi k. t., Jüri Tammaru — aspirant.

ARSTITEADUSKONNAST

Boris Luik — galeenilise farmaatsia ja farmatseutilise keemia kateedri dotsent, Uno Leisner — sünnitusabi ja günekoloogia kateedri assistent, Laine Villako — biokeemia kateedri assistent, Helle Tapfer — anatoomia kateedri assistent, Juhan Sarv — üldkirurgia kateedri assistent, Väino Mandel — hospitaalkirurgia kateedri assistent, Linda Laarmann — pediaatria kateedri vanemlaborant, Delila Enno — med. tead. uurimise kesklaboratooriumi noorem teaduslik töötaja, Arved Jents — otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri vanemlaborant, Elfriede Ambo — dekanaadi dispetšer, Helgi Tohvri — farmakognoosia kateedri laborant, Eduard Mäekala — med. tead. uurimise kesklaboratooriumi preparaator, Peeter Roosaar — VI k. üliõpilane, Ninel Särmi — VI k. üliõpilane, Galina Gurina V k. üliõpilane, Marina Sanin — V k. üliõpilane, Jaan Õpik — V k. üliõpilane, Mare Truu — IV k. üliõpilane, Noemi Lapidus — IV k. üliõpilane, Tähti Kibe — III k. üliõpilane, Ebba Södar — II k. üliõpilane, Rostislav Vassiljev — II k. üliõpilane, Anatoli Landör — I k. üliõpilane, Mall Rajandu — V k. üliõpilane, Urve Erikson — IV k. üliõpilane, Veera Punga, — V k. üliõpilane, Anne-Liis Raudsepp — IV k. üliõpilane.

(Järg 2. lk.)

E. OKAS. «Kapitulatsioon», Tempera. 1947.

VÕIDUPÜHAKS

Kaks aastakümmet on möödunud sõja lõpust — terve ajalooline epohh. On õige, et sõjapäevad iialgi ei unune, kuigi aeg on neid tugevasti ähmastanud. Nüüd, kui meie suurest võidust taas nii palju kõneldakse, kirjastuvad mälus need neli rasket aastat ning sunnivad hoolikamalt meenutama möödunut.

Ei tahaks kõnelda sellest, mida tegime — see on teada: sõdisime. Olime tollal küll noored, pisut üle kahekümne, kuid et sõda võttis meilt tõelise nooruse, sellest saavad vist kõik aru. Kõige raskem pole vist mitte väsimus, tühi kõht, hirm ja surm, vaid see, kui sind äratati lühikesest sõduriunest ning tulid teadvusele, et sõda ikka veel käib... Sest ainult selles lühikeses unes võis sõdur olla kodus, omaste ja tuttavate seltsis. Ärkamine sellest ulmast oli niisugune kohutav kontrast, et see iialgi ei unune. Ja kui siis tõepoolest üle rinnete saabus vaikus, ei suutnud seda tõepoolest uskuda. Kas tõesti on rahu, kas tõesti ei lasta sind ja sa ise ei pea tulistama?

Jah, tõepoolest tuli rahu, kuid meilt, praegustelt veteranidelt võetud kõige paremaid aastaid ei suutnud keegi tagasi anda. Olime näinud väga palju surma ja hävingut, olime oma sõpru matnud Porhovi, Dno ja Staraja Russa alla, Velikije Lukisse ning Nevelisse, olime läbi teinud tööpataljonide põrgu ning seepärast olime õppinud otse valutava südamega armastama elu. Ei taha lugeda moraali teile, noored, kuid oleks hea, kui te ilma sõja valusa kogemuseta õpiksite hindama oma kõige paremaid aastaid, mis meilt võeti. Tahaksin väga, et te hindaksite seda kui tõeliselt suurt varandust . Selleks kutsuvad teid meie rasked aastad, kutsuvad tuhandete noorte hauad Uraalist Kuramaani.

J. Peegel,
endine kaardiväeseersant
23. Suvorovi ordeni suurtükiväepolgust

VÕISTLUSTÖÖD

1. mai aktusel tehti teatavaks üliõpilaste võistlustööde konkursi tulemused.

AJALOO-KEELETEADUSKOND

I koha said:

KAIDO JAANSON ajaloo-osakonna VI kursuselt töö eest «VASTUPANULIIKUMINE TAANIS TEISE MAAILMASÕJA AASTAIL»,

SIIRI KASEPALU eesti filoloogia V kursuselt töö eest «SÕNAVARAÕPETUS 8. KLASSIS»,

AGO KÜNNAP eesti filoloogia VI kursuselt töö eest «EITUS KAMASSI KEELES»,

ANU-REET LAPP eesti filoloogia VI kursuselt töö eest «LOOMANIMETUSTE PÄRITOLUST PERMI KEELTES»,

EVE MARKVART eesti filoloogia V kursuselt töö eest «IV—VIII KLASSIDE ÕPILASTE KAMBAD TARTU ÜLEJÕE RAJOONIS»,

ANU MELLES eesti filoloogia VI kursuselt töö eest «NOAROOTSI KOHANIMEDEST»,

MAIA RÕIGAS eesti filoloogia V kursuselt töö eest «ADVERB KALININI-KARJALA TŠAMEROVO MURRAKUS»,

LEONID ŠAPPO ajaloo-osakonna VI kursuselt (mst.) töö eest «ПРОМЫШЛЕННОСТЬ И ТРАНСПОРТ РОССИИ В ГОДЫ ПЕРВОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ (1916—1917).»

II koha said:

VILVE ALLIKAS ja VAIKE RÕUK matemaatikaosakonna III kursuselt töö eest «ERINEVUSED SUHTLEMISRAHULDATUSES NORMAALSES JA «RASKES» KLASSIS»,

Meid õnnitlesid

Moskva M. V. Lomonossovi nim. Riiklik Ülikool, Lvovi Riiklik Ülikool, Irkutski Riiklik Ülikool, Harkovi Riiklik Ülikool, Kaug-Ida Riiklik Ülikool, N. I. Lobatševski nimeline Gorki Riiklik Ülikool, A. M. Gorki nimeline Uraali Riiklik Ülikool, Mordva Riiklik Ülikool, Vilniuse Pedagoogiline Instituut, Vilniuse Ülikool, Kaunase Polütehniline Instituut, Leningradi Riiklik Ülikool, Taškendi Riiklik Ülikool, Kišinjovi Riiklik Ülikool, Donetski Polütehniline Instituut, Jerevani Riiklik Ülikool, Läti Riiklik Ülikool, Daugavpilsi Pedagoogiline Instituut, Samarkandi Riiklik Ülikool, Petrozavodski Riiklik Ülikool, Tšernovitski Riiklik Ülikool, Turkmeenia Riiklik Ülikool, Tallinna Polütehniline Instituut, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Eesti NSV Ministrite Nõukogu, Eesti NSV TA Majanduse Instituut, Eesti NSV Riiklik Teaduslike Uurimistööde Koordineerimise Komitee, Eesti NSV Riiklik Ehituskomitee, Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut, Eesti NSV Spordiühingute ja organisatsioonide Liidu Nõukogu, EVTEK «Ekspediitor» Tartu osakond, ATB nr. 20, Eesti NSV Riiklik Kirjastuskomitee, kirjastus «Eesti Raamat», «Nooruse» toimetus, «Nõukogude Naise» toimetus, «Rahva Hääle» toimetus, «Molodjož Estonii» toimetus, «Noorte Hääle» toimetus ja «Edasi» toimetus.

Tervitame kõiki TRÜ õppejõude, teenistujaid ja töölisi, kes võtsid osa Suurest Isamaasõjast, ja soovime neile edu edaspidises töös. **EKP TRÜ Komitee**

Tähelepanu!

Kõigil TRÜ õppejõududel, teenistujatel ja üliõpilastel koguneda 9. mail kell 10.45 Akadeemia tänavasse Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 20. aastapäeva demonstratsioonile.

PRIIT JÄRVE inglise filoloogia V kursuselt töö eest «MÕNED PSÜHHOLOOGILISE ÕPPIMISTEOORIA PROBLEEMID»,

FELIKS KAASIK ajaloo-osakonna VI kursuselt (mst.) töö eest «TALLINNA KAITSMINE 1941. AASTAL»,

MIHHAIL KUDINOV ajaloo-osakonna VI kursuselt (mst.) töö eest «МОСКОВСКИЕ БОЛЬШЕВИКИ — ОРГАНИЗАТОРЫ ШЕФСТВА РАБОЧЕГО КЛАССА НАД ДЕРЕВНЕЙ (в 1920—1930 г.).»

LIIVI LABI eesti filoloogia V kursuselt töö eest «PRONOOMENID KARJALA KEELE TŠAMEROVO MURRAKUS»,

PILVI PALUOJA ja KADI TAMMEMÄGI inglise filoloogia osakonna IV kursuselt töö eest «TWO REPRESENTATIVE FIGURES OF THE ANGRY YOUNG GENERATION IN MODERN ENGLISCH LITERATURE»,

ANNE TRUUPÕLD inglise filoloogia osakonna V kursuselt töö eest «SOME WAYS OF MAKING PUPILS ACTIVE AT ENGLISCH LESSON»,

TOOM ÕUNAPUU eesti filoloogia IV kursuselt töö eest «ÕPPEDIAFILM «SUUR JA VÄIKE ALGUSTÄHT», V klassi õppevahend».

FÜÜSIKA-MATEMAATIKATEADUSKOND

I koha said:

AAVO AAVIKSAAR keemiaosakonna V kursuselt töö eest «ОБ ИССЛЕДОВАНИИ ЗМЕИНЫХ ЯДОВ МЕТОДАМИ ХИМИЧЕСКОЙ КИНЕТИКИ. ВЛИЯНИЕ ЗМЕИНЫХ ЯДОВ НА СКОРОСТЬ ГИДРОЛИЗА П-НИТРОФЕНИЛАЦЕТАТА».

MATI ABEL matemaatikaosakonna IV kursuselt töö eest «МНОЖИТЕЛИ СУММИРУЕМОСТИ ДЛЯ МЕТОДОВ ЧЕЗАРО КОМПЛЕКСНОГО ПОРЯДКА»,

TÕNU REINET füüsikaosakonna pedagoogilise haru V kursuselt töö eest «SADOVSKI ELU JA TEGEVUS NING NENDE MÕJU RAHVUSVAHELISELT TUNNUSTATUD EESTI TEADLASE J. VILIPI KUJUNEMISELE».

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKOND

I koha said:

JAAN KIVISILLA geograafiaosakonna VI kursuselt töö eest

(Järg 4. lk.)

REKTORI KÄSKKIRI

(Algus 1. lk.)

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

Ülo Pavel — geneetika ja darvinismi kateedri juhataja, dotsendi k. t., Anu Vahi — dekanaadi dispetšer, Hiie Post — IV k. üliõpilane, Eero Arvisto — IV k. üliõpilane.

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST

Elvi Pajupuu — rahanduse ja krediidi kateedri assistent, Linda Peetso — riigi- ja haldusõiguse kateedri laborant, Vaike Katman — III k. üliõpilane, Elsa Kärgenberg — III k. üliõpilane, Ene Noorsalu — III k. üliõpilane, Nelli Lembinen — I k. üliõpilane, Arne Oru — I k. üliõpilane, Veli Siiberg — II k. üliõpilane, Mari-Ann Ringeveld — II k. üliõpilane, Asta Liivak — III k. üliõpilane, Aarne Kutsar — III k. üliõpilane, Heino Kruusma — III k. üliõpilane, Eili Pärn — IV k. üliõpilane, Jaak Kaarma — IV k. üliõpilane, Mati Eisler — IV k. üliõpilane.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST

Roman Nõvandi — kehalise kasvatuse ja sporditeooria kateedri vanemõpetaja, Raivo Ruukel — I k. üliõpilane.

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

Helmut Piirimäe — vanemõpetaja, Sirje Krikk — V k. üliõpilane, Aino Kits — III k. üliõpilane, Evi Laido — IV k. üliõpilane, Reet Helme — IV k. üliõpilane, Aili Suu — IV k. üliõpilane, Kersti Ainsam — III k. üliõpilane, Malle Vardja — III k. üliõpilane, Tiiu Järveots — II k. üliõpilane, Eevi Rähni — III k. üliõpilane, Nelli Melts — II k. üliõpilane, Tiiu Ojanurme — preparaator.

FÜÜSIKA-MATEMAATIKATEADUSKONNAST

Enn Tamme — arvutusmatemaatika kateedri dotsent, Vaike Timotheus — vanemlaborant org. keemia kateedris, Greeta Vesman — anorgaanilise keemia kateedri vanemlaborant, Ilmar Tigane — eksperimentaalfüüsika kateedri insener, Jaan Kõiv — arvutuskeskuse vaneminsener, Maie Viitso — arvutuskeskuse vanemlaborant, Peeter Loog — elektrofüsioloogia laboratooriumi vaneminsener, Sirje Hiidmaa — III k. üliõpilane, Ilona Are — V k. üliõpilane, Kaja Ridali — IV k. üliõpilane, Silvi Mikk — II k. üliõpilane, Virge Ardve — II k. üliõpilane.

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONNAST

Linda Lass — vanemraamatukoguhoidja, Aime Pärnakivi — peabibliograaf, Eha Saarma — bibliograaf, Hildegard Schmidt — koristaja, Juuli Punt — koristaja, Ella Klein — koristaja, Erika Kütt — koristaja, Klavdia Malkova — koristaja, Elisabeth Särg — kütja, Liidia Konjajeva — koristaja, Prokopi Apalev — keskkütte-kütja, Linda Puusta — koristaja, Marta Karin — koristaja, Lehte Jakobsoo — metoodik, Jelene Milk — sekretär-masinakirjutaja, Alice Tralla — majahoidja.

SILMAPAISTVALT TUBLIDELE ÜHISELAMU NÕUKOGU LIIKMETELE

Hendrik Mägi — III k. üliõpilane, ühiselamu nr. 3 nõukogu liige, Henn Voolaid — üliõpilane, ühiselamu nr. 3 liige, Aili Joot — V k. üliõpilane, ühiselamu nr. 4 nõukogu aseesimees.

TRÜ rektor F. Klement

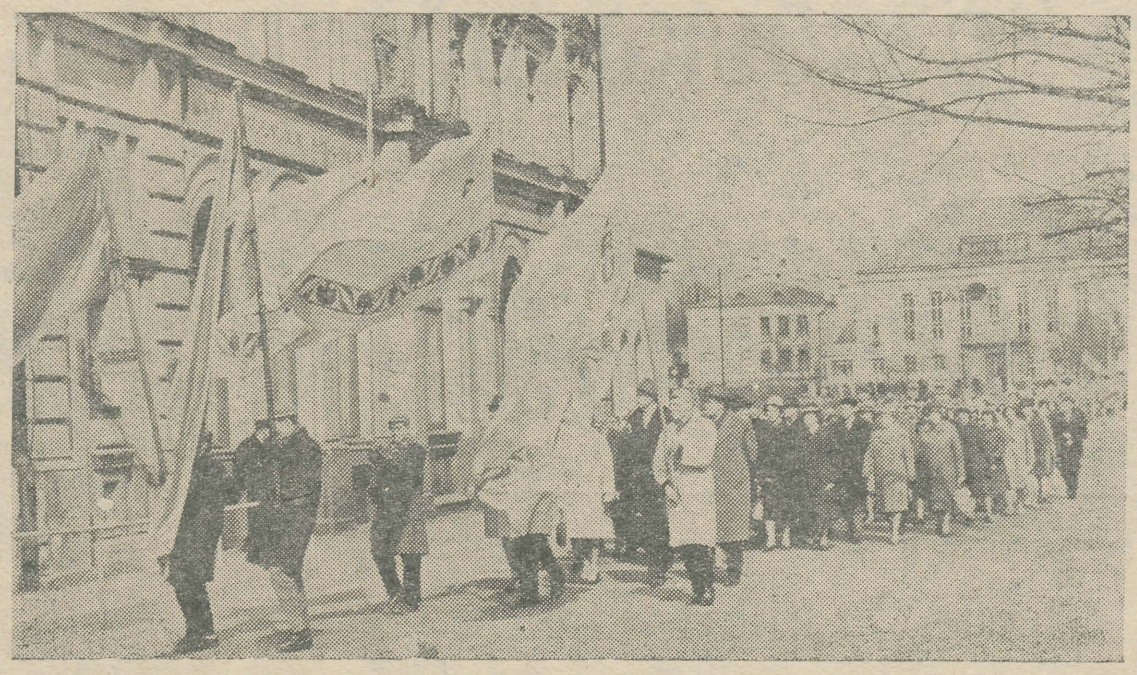

TRU õppejõud ja üliõpilased lähevad 1. mai miitingule.

Üliõpilaste teaduslikust tööst *Parimad soovid*

Ajaloo-Keeleteaduskonna partei-algorganisatsiooni lahtisel üldkoosolekul arutati üliõpilaste teadusliku töö probleeme.

ÜTÜ teadusliku juhendaja K. Muru ülevaatest selgus, et üliõpilased osalevad 11 teadusliku ringi tegevuses. Edukaim on olnud pedagoogikaringi töö. Varasemaga võrreldes on paranenud olukord ka eesti keele ringis, ajaloo, vene kirjanduse ringis. Vähikäiku teevad žurnalistika, eesti kirjanduse ja rahvaluule ring. Uue esimehe J. Simmi juhtimisel on jalad kindlalt maha saanud ÜTÜ teaduskonnanõukogu.

Niihästi K. Muru kui ka sõnavõtnud seltsimeeste L. Eringsoni, J. Konksu, H. Liimetsa, H. Piirimäe, E. Vääri, K. Siilivase arvamus oli, et rahuloluks põhjust ei ole. Teadusliku tööga tegeleb ringides veel suhteliselt vähe üliõpilasi, alati ei saa rahul olla saavutatud tulemustega. Kui viimane teaduslik konverents üldjoontes õnnestus, siis auhinnatööde esitamisega pole asjad hoopiski korras. Pahatihti ei selgu õpinguaastate jooksul küllaldaselt üliõpilaste kalduvused ja võimed teaduslikuks tööks, see teeb hiljem raskeks sobivate aspirantide leidmise.

Maksimaalselt pole veel ära kasutatud individuaalplaanist tulenevaid võimalusi.

Vaeti ka teisi üliõpilaste teadusliku töö kitsaskohti. Neist ülesaamiseks kavandati abinõud vastuvõetud otsuses.

NLKP liikmeks võeti I. Rajasalu, L. Möldre, T. Sak, M. Koor, L. Holm. V. Tõnso võeti partei liikmekandidaadiks.

O. SIRG

5. mai — *ajakirjanduse päev*

Toredaid õnnestumisi

Igal aastal täieneb meie vabariigi ajakirjanikepere värskete jõududega Tartu Riiklikust Ülikoolist. Pole just käepärast statistilisi andmeid, kuid ka nendeta võib öelda, et Eesti NSV-s ei valmi vist küll ükski ajaleht Tartust võrsunud žurnalistide osavõtuta. «Edasi» kollektiivis on kahekümne kolmest kirjutavast töötajast koguni 11 ülikooli filoloogiaosakonna kasvandikud.

Aga ega tee üliõpilasest pärisajakirjanikeks nii asfaltsile olegi. Enne, kui lood lehte lähevad, tuleb mitu meetrit paberit paberikorvi tarvis kirjutada. Ülikoolis on ajakirjanike kujunemisel heaks abimeheks ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool». Selle toimetuses tehtud esimesed arglikud sammukesed saavad iga looga ikka rohkem sisse täistallal astutud ajakirjanikusammu hoo ning jõuavad järjega naabrite juurde, «Edasisse». Paljud ülikooli noored žurnalistid on ju oma praktikamuresid ja esimese loo ilmumise rõõme üle elanud «Edasis». Meie lehe kaudu on end arenemisvõimeliste ajakirjanikena tutvustanud Elgi Brand, Toomas Alatalu (tänavu kevadest toimetuse koosseisulised töötajad), Stepan Karja, kirjandus- ja kunstilehekülgi sisustavad Mati Unt, Evi Laido, Maie Kalamäe, Enda Naaber, Ela Liimeon ja paljud teised. Tahaks, et meie koostöö edaspidi veelgi tiheneks. Võiks alustada näiteks igal kuul ühe üliõpilaslehekülje avaldamist noorte endi toimetamisel.

Lubage mul nõukogude ajakirjanduse päeva puhul Eesti NSV Ajakirjanike Liidu Tartu osakonna ja «Edasi» toimetuse nimel õnnitleda meie lehe üliõpilaskirjasaatjaid ning ametivendi ja -õdesid ajalehest «Tartu Riiklik Ülikool» ja soovida edasiseks toredaid õnnestumisi ajakirjanduses.

E. TOOMS,
ajalehe «Edasi» toimetaja

ajalehe «TRÜ» toimetusele ja kõigile kirjasaatjatele palus edasi anda ajalehe esimene toimetaja, praegune EPA poliitilise ökonoomia kateedri juhataja E.-L. Mikkelsaar.

Sm. Mikkelsaar nõustus veidi meenutama neid aegu, mil ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» oma esimesi samme tegi.

«See oli 1948. a. lõpus. Ajalehe asutamise idee tuli vist üliõpilaskonna hulgast. Enamik üliõpilasi oli Nõukogude armeest demobiliseerunud. Paljudele tundus imelikuna see, et ülikoolil pole oma häälekandjat. Armees aga oli koguni igal väeosal oma. Soojalt toetas seda mõtet partei keskkomitee.»

Kes kuulusid toimetuse koosseisu?

«Žurnalistikaosakonda meil tol ajal ei olnud. Toimetusse kuulus kümmenkond inimest, neist umbes kaks kolmandikku õppejõud. Üldse oli õppejõudude osatähtsus lehe väljaandmisel siis suurem kui praegu. Ajaleht oli mõeldud võrdsel määral nii üliõpilastele kui õppejõududele.»

Millised olid probleemid, mida ajalehes käsitleti?

«Oli kaks peamist ülesannet. Esimene — vana õppejõudude kaadri ümberkasvatamine, tema suunamine nõukogude intelligentsi positsioonidele. See oli väga delikaatne ja vastutusrikas asi. Teiseks — võitlus kodanlikust ülikoolist säilinud igandite ja kommetega üliõpilaselus. Meil oli veel inimesi, kes olid õppinud juba enne 1940. aastat, mõned üsna vanad mehed — kuni 35-aastased. Oma jäljed oli jätnud ka fašistlik okupatsioon. Vahel tuli välja astuda vanade burši-kommete elustamise katsete vastu. Meenub üks episood. Sellised praegu tuntud ja lugupeetud seltsimehed nagu A. Kaalep ja E. Raud pidasid omal ajal ülikooli sööklas maha «kahvliduelli» — et rapiire ei olnud käepärast, siis valiti relvadeks kahvlid».

Mis torkab silma, kui võrrelda tolleaegset lehte praegusega?

«Kõigepealt kujunduse kaasaegsus. Meie ajal polnud võimalik sellele mõelda. Üldse pöörati siis vormile vähe tähelepanu. Ei tohi unustada, et oli isikukultuse ajajärk. Tihti trükiti väga pikki ja igavaid artikleid.»

Mis rõõmustab praeguse lehe juures kõige rohkem?

«See, et iga aasta toob esile ikka uusi talente, uusi inimesi, kes mõne aja pärast juba suurde ellu astuvad.»

Intervjueeris T. TALLO

Dots. J. Reinet 60-aastane

8. mail saab 60-aastaseks TRÜ üldfüüsika kateedri dots. Jaan Reinet.

J. Reineti noorusaastad möödusid Tarvastus oma isa, riigimetsavahi, paljulapselises perekonnas.

Alghariduse sai ta Tarvastu kihelkonnakoolis. Pärast kooli lõpetamist abistas ta kaks aastat vanemaid koduses majapidamises.

1920. a. sügisel sai ta repetiitori koha Tartus ja seega avanes tal võimalus oma haridust jätkata Tartu Õpetajate Seminaris. Pärast selle lõpetamist oli ta õpetajaks Viljandis ja alates 1932. a. Tartus. Koolitöö kõrval õppis ta Tartu Ülikoolis pedagoogikat ning eesti keelt ja hiljem matemaatika-loodusteaduskonnas matemaatikat. Ülikooli lõpetas ta 1935. a. cum laude.

Didaktilis-metoodilise seminari lõpetas J. Reinet keskkooli matemaatika, füüsika ja kosmograafia õpetaja kutse taotlemiseks 1936. aastal.

Sama aasta augustikuus määrati J. Reinet Tartu Pedagoogiumi õppejõuks, septembris valiti ta Tartu Ülikooli Füüsika Instituudi ajutiseks abiõppejõuks.

1. oktoobril 1937. a. määrati J. Reinet Võrumaa koolide inspektoriks. Selle ameti peal töötas ta pidevalt kuni Saksa okupatsioonivõimu kehtestamiseni Eestis, siis vallandati koolide inspektori kohalt. Okupatsioonivõimu ajal oli ta jäetud kõrvale hariduselu juhtivast tegevusest ja töötas maal oma sugulaste juures põllutööl.

Nõukogude võimu kehtestamise järel Eestis asus ta tööle füüsikaõpetajana Viljandi I Keskkooli. 15. augustil 1946. a. määrati sm. Reinet Tartu Riikliku Ülikooli üldfüüsika kateedri assistendi ja 1. märtsil 1947. a. sama kateedri vanemõpetaja kohale.

1960/61. õppeaastaks määrati J. Reinet üldfüüsika kateedri juhatajaks. Alates 1. septembrist 1961 kuni tänaseni töötab J. Reinet üldfüüsika kateedri dotsendi kohal.

Väga viljakaks on osutunud J. Reineti teaduslik töö atmosfääriionisatsiooni, elektroaerosoolide ja staatilise elektri uurimise alal ning noorte uurijate kaasahaaramisel sellesse töösse. Tartu atmosfääriionisatsiooni uurimise eest anti talle 1959. a. pärast väitekirja kaitsmist füüsika-matemaatikateaduste kandidaadikraad. J. Reinetil on 7 autoritunnistust ja ta on üle 70 teadusliku artikli autoriks või kaasautoriks. Tema organiseerimisel asutati füüsika-osakonna juurde 1964. a. tema poolt juhitav aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide probleemlaboratoorium.

J. Reineti teaduslik töö on tunnustatud ka üleliidulises ulatuses. Ta on valitud üleliidulisesse komisjoni probleemi alal «Aerosool meditsiinis» ja võtab osa NSV Liidu teadusliku uurimistöö Riikliku Koordineerimise Komitee tööst sektsiooni «Ionisatsioon ja staatiline elekter» aseesimehena.

J. Reineti juhendamisel on TRÜ-s valmistatud mitmeid unikaalseid aparaate, milliseid alates 1956. aastast peale on eksponeeritud Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel Moskvas ja Nõukogude näitusel Prahas, Londonis ja Pariisis.

1960. aastal autasustati teda Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel eksponeeritud elektroaerosoolinhalaatori eest suure hõbeaurahaga ja hinnalise preemiaga.

J. Reineti teaduslikke töid on korduvalt tsiteeritud ka välismaa (Saksa FV, USA) teaduslikes väljaannetes.

Tema juhendamisel töötav TRÜ füüsikute ja arstiteadlaste kollektiivi kandidatuur esitati hiljuti TRÜ Õpetatud Nõukogu poolt Nõukogude Eesti preemia saamiseks.

Soovime juubilarile palju jõudu ja töötahet õppetöö ning viljaka teadusliku töö edukaks jätkamiseks.

ÜET

Kolmapäeval, 12. mail kell 15 toimub TRÜ peahoone aud. 5 Ühiskondlike Erialade Teaduskonna aktiivi koosolek.

TRÜ ÜET Nõukogu

Komsomolikroonikat

Täna toimub ELKNÜ TRÜ Komitee büroo järjekordne töökoosolek. Kuulatakse ära ettekanne rahvaste sõpruse klubi tööst ja arutatakse ideoloogilise töö probleeme Kehakultuuriteaduskonnas.

ENE ÕUNAS

MAA,

sa sündisid meie jaoks
ja meil on õigus nimetada sind
omaks.
Sa sündisid meie jaoks
ja igavene noorus käib sinuga
koos
sündimise otsatus ookeanis.
Su kallastel meenutatakse
tugevaid
ja lauldakse neist,
keda sa veel pole näinud
ega käima õpetanud.

*

Pidin ütlema hüvasti,
et minna su juurest:
ränk oli põud mu ümber,
ja sina olid vaid maa...
Siis vaikides tagasi tulin,
et miski minus
ei räägiks sellest,
millest armastajate vahel
vaikitakse.

* * *

Lähme merre jooksujalu,
lähme saama valust valu,
lähme tundma naerust valu,
püüniseta püüdma kalu,
metsalt laulu kuulama.
Lähme ilma tuulama!
Oi kui head on väiksed
lõkked,
oi kui head on vahel tõkked.
Tuuled tule paistel reas.
Minna läbi kastes rohu,
läbi kuu ja kasetohu
vana leitud laulu juurde...
Tunda kahju, tunda häbi,
näha ennast teiste läbi,
unustada halb ja hea.
Lüüa takti lainetele,
sülitada kainetele!
Saapad, saapad, saapad jalast —
meretõus on ammu aland!

*

Tuul on jälle siin
oma tuisupoegadega.
Mida ütlen lastele, kes küsivad,
milline sina oled?
Ma ei saa sind pidada magajaks,
kui tean, et õpetad teradele,
juurtele
ja putukatele lume all
sündimise ja elamise kunsti.

Kuid ma võin rääkida neile,
kes alles hakkavad mõistma
su armu ja karmust,
et sinust alguse saavad
kõik rõõmud ja mured
ja sinusse kaovad,
kui salv ükskord on täis saanud.
Tuhanded tuuled
nokivad su teri.
Tuhanded inimesed nimetavad
sind omaks,
kui nad sind kord on tunda
saanud.

* * *

ARMASTUS

Kui ta on habras
nagu päikesekiir —
ütle, memm, mida peaksin siis
tegema?

Kui ta on roosina
õrn ja okkane —
kuidas hoolitsen tema eest siis?

Kui ta on helidest
nii nagu viiul —
palu, memm, et keeled ei
katkeks.

Kui ta on helmetest
imeväikestest —
kanda siis kardan neid.

Kui ta on meri,
sügav ja muutlik —
õpeta, kuidas pean hoidma end.

Kui ta on soovidest
nii nagu koit —
millal tuleb küll täitumine?

ANTTY HYRY

Klaasid klirisevad

Ei tohi põletada kodusid.
Tuli ärgata millestki koledast sel ööl. Katsusin otsida oma pükse, kuid ma ei olnud veel täiesti virgunud, ja ma pidin minema välja aluspesus. Eeskojas ütles keegi: ei tohi põletada kodusid. Siin olid mehed, vintpüssid käes. Tuli minna, paljajalu ja aluspesus, vastu sügishommikut läbi märgade põõsaste küüni ootama. See oli hõre küün, pooleldi heinu täis.

Oodati, ja kuivad heinad torkisid siit-sealt.

Kostis plahvatus ja maja oli vait. Aknad purunesid ja telefonipost läks pooleks, ja maja oli peaaegu nagu me isegi — poolalasti. Tuli minna ööseks teise tallu magama, ja hommikul püksid laenata, et pääseda koju, kus igal pool oli klaasikilde. Ega siin olnud muud, kui otsida klaasilõikaja, ja veel samal päeval sai kõik korda.

Hommikupoolikul tõusis tuul. Telefoniposti ots koos traatidega veeti teelt ära. Klaasikillud korjati kokku. Tare laual lõigati uued klaasid, aknaraamid avati nurkadest, sest polnud kitti, ja klaasid pandi endistesse uuretesse. Aknad asetati kohale.

Mööda maad ja põõsaid, pilpakatuseid ja männioksi kohisev ja kõrgemal sügispäeva sinist õhku kandev tuul viis ära plahvatanud trotüüli suitsu. Ega seda suitsu tuulel palju viia olnud. Aga õine akendeta alasti maja ja maantee, mida mööda mootorrattad ja autod ja saksalased kihutanud olid, sai puhtaks nagu laupäeval pestud põrand.

Aga elanikud ikka otsekui ärkavad, kui klaasid klirisevad endistes uuretes, ehkki võib jälle rahus plaanitseda uut telefoniposti ja kõike.

Soome keelest T. TAMME

INTERVJUU

Paul-Eerik Rummo lõpetab sellel aastal ülikooli. Eks ole päris tore, et seda asja võib teha juba Kirjanike Liidu liikmena. Kaks kogu, üks näidend, lisaks veel täiesti arvestatav töö Henrik Visnapuu loomingust — seda pole sugugi vähe. Pärast lõpetamist läheb noor poeet tööle teatrisse. Teatavasti oli see Paul-Eerik Rummo enda soov. Pöördume tema poole mõne ebatõsise küsimusega.

Mis teid teatri poole tõmbab?

Teater on meeldiv ja isegi šarlataanne kunstiliik, viimast küll vähem kui sellel sajandil sündinud kunstid kino ja televisioon.

Üks pretensioonikat vastust eeldav küsimus: millisena kujutlete oma tulevast osa uuel töökohal?

Vastan pretensioonitult: ilmselt tuleb mul provintsiteatris mängida tragikoomilist osa.

Kas kavatsete ka teistele osi kirjutada?
Raske öelda. Kui aega jääb.
Aga luule?

Neid kahte — luulet ja teatrit — on varemgi püütud siduda. Viimane näide: Tartu luuleteater...

Milles on teie elu eesmärk?

Hoian vastuse sellele küsimusele selleks ajaks, kui mind tullakse intervjueerima «Noorte Hääle» juurest.

Võite veel midagi öelda?
Ei. Või õigemini öeldult — tahaksin seda teha luulendatud kujul.
Palju edu!

Intervjueeris MATI UNT

Suits pööriööluhtadelt

siis peatusin
voorepealsel
maa ümberringi
madalatest tuledest ruske
suits pööriööluhtadelt
kasvab
kipitama
laugude vahele
see päike mis läks
marrastab veel
üht mu põske
aeg katkeb
hetk liibub rinnale
paljas ning rõske
see päike mis tuleb
marrastab juba
teist mu põske
suits pööriööluhtadelt
kasvab
kipitama
laugude vahele
amburi nool vihiseb üle kingu
kaksikud käivad mujal
ah
ööd seda lühikestki
on ainsa ööga
taibata raske
ning seda ahastki
madalatki
suitskattes
pööriöömaad

KINOSÕBRAD!

Esmaspäeval, 10. mail kell 19 on Vanemuise tänava õppehoone suures auditooriumis kinoteadlase I. Kosenkraniuse viimane loeng sellel õppeaastal sarjast «Sissejuhatus kinokunsti». Seekord käsitletakse nõukogude kinokunsti kolmanda suure meistri Vsevolod Pudovkini elu ja tööd. Loeng on illustreeritud filmidega V. Pudovkini loomingust.

TRÜ kinosõprade ring

RIIA FESTIVALILT

Aprillikuu lõpul korraldas Läti Riiklik Ülikool oma traditsioonilise luulefestivali, millest külalistena võtsid osa ka meie üliõpilased Ene Õunas, Ly Seppel ja Udo Otsus.

Festivali tähtsamaks sündmuseks oli suur luuleõhtu, kus kõrvuti ülikooli noorte autoritega lugesid oma värsse ka ülikooli lõpetanud, juba nn. «vanad luuletajad», ning külalised Vilniusest ja Tartust.

Need olid sisu- ja muljeterikkad luulepäevad.

Festivalikohtumised läti autoritega aitasid osavõtnuil pisutki täita seda lünka kirjanduse tundmisel, mille tekitab keelebarjäär.

Nüüd on meie ülikooli käes kord külalisi kutsudà.

L. SEPPEL

P.-E. RUMMO

Vihmad mind on armastanud järjest

kohunud mu pääle paisvel kärjest,
miljon millel avanenud rakku.
Arana ma tahan ära, pakku.
Vihmatraadid püsti-pinni kisti
okastraadist taradega risti.
Hele! tume! püherdavad lepad,
vasardavad lehti vihmasepad,
rõsket viskub sädemetehelki
pelgupaika siia, kuusetelki.
Vihmasaapad käivad kraaviääril
pilvedesse ulatavail sääril.
Nõtkub, nõtkub peiduurka lävi,
vihmad näevad laest ja seintest läbi,
vihmad, kes mind armastanud järjest,
kohuvad mu pääle paisvel kärjest,
ja see hoovus kuue, särgi, naha
rullib õlgadelt kui küünlavaha,
tõrkesõnad kõik, mis tõusmas suhu,
häälepaeltelt rahulikult uhub,
ulub ergustiku sulejoonist,
vere kannab kaasa kõigist soonist,
kihi järel kihi peseb luudelt,
nagu aastaringe pühiks puudelt,
ei tal ole ruttu, ei ta tüdi;
südamik jääb puust ja minust üdi.
Vihmad, kes mind armastanud järjest,
kohunud mu pääle paisvel kärjest,
uhtnud mind kui rädirohket maaki,
harvnevad nüüd silmitsema saaki:
sääl, kus kuusk mu kohal hoidis käsi,
kõrgub alasti ta habras säsi;
samblal mõned helendavad jooned
nagu pidemeta kullasooned.

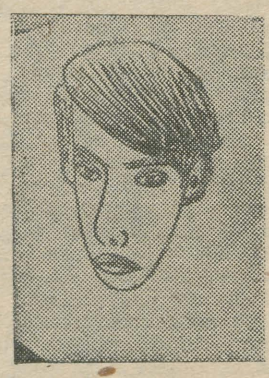

A. SUUMANI šarž

MĀRIS ČAKLAIS

Läti noor poeet Māris Čaklais on sündinud 1940. aastal. Mullu lõpetas ta Läti Riikliku Ülikooli žurnalistika eriharu.

Läti keeles ilmus äsja tema esimene luuleraamat «Esmaspäev». See leidis sooja vastuvõtu.

Māris Čaklaisel on omapärane kunstilise mõtlemisviis. Tema väljendus on lakooniline, tugeva alltekstiga, rohkete assotsiatsioonidega.

Raamatus väljendab luuletaja oma võtteid meie planeedi ilust ning sellest, et inimene peab olema tugev ja aus.

Sõja ja kolonialismi, ebaõigluse ja silmakirjalikkuse vastu astub Māris Čaklais oma sugestiivsete ja isikupäraste värssidega.

Adolf Eichmann — surma raamatupidaja

Lugu ei saanud otsa,
Plaat keerles ja keerles ringi.
Otsatust inimsummast
ellu jäi saja ringis.

Tänaseks aitas siis.
Ja ta läks viiulit mängima.

Helid
paitasid nagu kuulekate inimeste
keeled
ja teenisid ausalt ning truult.

«Nii on vaja.
Sõdurit teenib kuul.

Sõda jääb sõjaks.
Ja sõjas ei lasta mööda.
Üht naist on vaja hellitada,
teist — vägistada.
Ja lapsi ei tohi segi ajada —
kellele on vaja saata nukke
ja kelle pead
peab labidaga otsast lööma.»

43. aasta.
Saksa natsioon:
«Meie oma on kõrgeim
tsivilisatsioon!»

Tõlkinud L. SEPPEL

«Nägemiseni tuleval aastal Tartus!»

Sügisööl

Tunaeile köömned puistasid seemneid,
Eile lapsed üle mäe
Kandsid kollaseid päevalillepäid,
Kuid sel ööl
Tuli tuul laotama õue
Punaseid lehti.

Mida sa meile jutustad, öö?
Sahistab tuul meie teistki sügist nii nagu
esimest,
Ja isegi veri ühtmoodi kohiseb —
Ja meie mõtted, me jõgi ja kõrkjad.

Mida sa meile jutustad, öö?
Kõnele, kuhu läks rong,
Mis äsja karjatas jaamas,
Jutusta vahtraist,
Millelt kukuvad lehed kui kurbus.
Jutusta kõigest, mis voolab ja vahetub.
Ainult talvest ära veel jutusta, öö!
Räägitakse —
Lindudest, kes talveks jäävad,
Vaid iga kümnes jääb ellu.
Ära meile veel talvest jutusta, öö!

Läti keelest E. ÕUNAS

VÕISTLUSTÖÖD

(Algus 1. lk.)

«О ГЕОХИМИИ ГРАНИТОВ КРИСТАЛЛИЧЕСКОГО ФУНДАМЕНТА ЭСТОНСКОЙ ССР»,

JÜRI PLANHOF bioloogiaosakonna V kursuselt töö eest «AEROIONISATSIOONI MÕJUST MIKROORGANISMIDELE»,

JÜRI TENSON bioloogiaosakonna V kursuselt töö eest «RIIA LAHE KIRDEOSA FÜTOPLANKTON JA SELLE SESOONNE DÜNAAMIKA»,

TÕNIS VARDJA bioloogiaosakonna IV kursuselt töö eest «MÕNINGAID KÜSIMUSI AROMAATSETE ÜHENDITE DÜNAAMIKAST JA BIOSÜNTEESIST ÕUNAPUU ÜHEAASTASTES VÕRSETES».

EVA VISNAPUU geograafiaosakonna V kursuselt töö eest «EESTI NSV SAAGIMISTÖÖSTUSE PERSPEKTIIVSE ARENDAMISE JA PAIGUTAMISE PROBLEEME».

JAAN TOOM bioloogiaosakonna VI kursuselt töö eest «VETIKATE METABOLISMI TÜÜPIDEST SEOSES PIIMATÖÖSTUSE JÄÄKIDE ASSIMILEERIMISEGA».

ÕIGUSTEADUSKOND

I koha said:

GUNNAR ALAKÜLA V kursuselt töö eest «KOLHOOSIDE TSIVIILASJAD TARTU RAJOONI RAHVAKOHTU PRAKTIKA ANDMETEL»,

MAIMU-MARIE TREIVELD V kursuselt töö eest «PSÜHHOLOOGIA TÄHTSUSEST LÄBIOTSIMISEL»,

JAAK KAARMA IV kursuselt töö eest «KOLONIAALSÜSTEEMI LIKVIDEERIMINE JA RAHVUSVAHELINE ÕIGUS»,

TÕNU KADARI I kursuselt töö eest «1866. a. BALTI KUBERMANGUDE MAAKOGUKONDADE SEADUS»,

EVALD VETS VI kursuselt töö eest «AMETIÜHINGU KÄITIS JA KOHALIKE KOMITEEDE OSA TÖÖSEADUSANDLUSE EESKIRJADE TÄITMISE ÜLE KONTROLLI TEOSTAMISEL.»

II koha said:

EVI HANSUMÄE III kursuselt töö eest «ASJADE KOHTULIKU ARUTAMISE EDASILÜKKAMISE PÕHJUSED TARTU LINNA RAHVAKOHTU PRAKTIKAS»,

OLEV PILLAK III kursuselt töö eest «ALAEALISTE KAITSE NSV LIIDUS».

POLIITILISE ÖKONOOMIA RING

I koha said:

VALLI PRANGEL Majandusteaduskonna I kursuselt (mst.) töö eest «TOOTLIKE PÕHIFONDIDE JA TÖÖAJA KASUTAMISE EFEKTIIVSUSEST TARTU ROJOONI TÖÖSTUSETTEVÕTETES»,

AINO URVA Majandusteaduskonna II kursuselt (mst.) töö eest «TÖÖVILJAKUS TARTU KAUBANDUSVALITSUSE ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE ETTEVÕTETES».

III koha said:

ANU-REET HANSO ja ÜLLI MADI Majandusteaduskonna II kursuselt (mst.) töö eest «TEHASE «VOIT» TOODANGU KVALITEEDI TEHNILIS-MAJANDUSLIK ISELOOM»,

LINDA UIBOAED majandusteaduskonna III kursuselt töö eest «MÕNINGAID KOLHOOSITOOTMISE KREDITEERIMISE PROBLEEME».

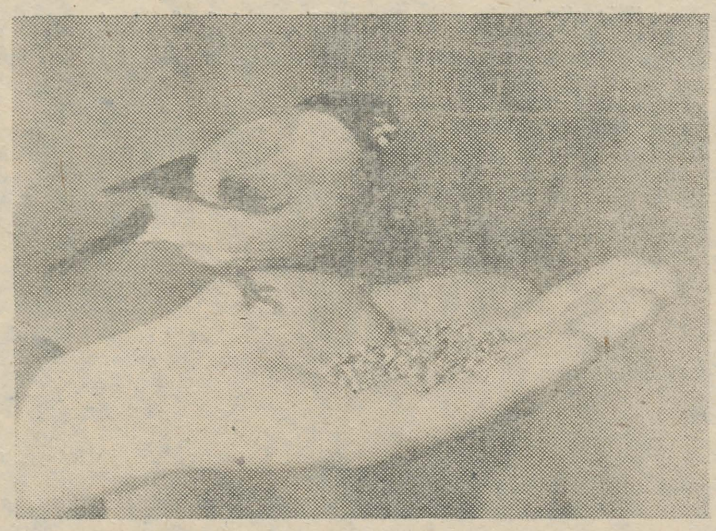

Autasu vapruse eest.

SÕPRUSFESTIVAL

Daugavpilsi Pedagoogiline Instituut pani aluse toredale traditsioonile — korraldada rahvaste sõpruse festivale. Külalisi saabus igast liiduvabariigist. Esineti suurel sõpruskontserdil.

1. mail mindi koos demonstratsioonile, tutvuti vana Daugavpilsi kindlusega (mille asutamisajaks loetakse a. 1275), vaadeldi linna ümbrust. Palju huvitavat nähti ka linna koduloomuuseumis.

Meeldejäävaks kujunes viimase festivalipäeva õhtu üliõpilaste kohvikus «Romantik».

Kõikide kohtumiste initsiaatoriks oli instituudi RSK, mis tegutseb alles novembrikuust saadik. Sellele vaatamata on RSK-l laialdane sõprusringkond. On isegi oma klubiruum, mis on kaunilt sisustatud. Kas meiegi ei võiks siit eeskuju võtta?

T. ALLA

ROTAPRINDILT ILMUSID

Uut teatmekirjandust Teaduslikus Raamatukogus.

Печать Первого Интернационала и Парижской Коммуны Сводный каталог изданий, хранящихся в библиотеках СССР. Часть 1. Официальные издания Генерального Совета, конгрессов, конференций, местных секций. Периодика Первого Интернационала. Москва 1964. VIII, 255 lk.

Годы великих свершений (1953—1963). Советский народ строит коммунизм. Москва 1964. 184 lk.

Справочник активиста партийно-государственного контроля. (В помощь председателям комитетов партгосконтроля, группам и постам содействия, работникам штабов и отрядов «Комсомольского прожектора»). Кишинев 1964. 124 lk.

В. А. Мануйлов. Летопись жизни и творчества М. Ю. Лермонтова. Москва—Ленинград 1964. 198 lk.

Э. Хэмп. Словарь американской лингвистической терминологии. Москва 1964. 264 lk.

H. Jagomägi. **Kirjandust filmiamatöörile.** Annoteeritud soovitusnimestik. Tallinn 1964. 14 lk.

K. Kross. **Maaparandus.** Kirjanduse annoteeritud soovitusnimestik. Tallinn 1964. 45 lk.

Philosophisches Wörterbuch. Leipzig 1964. 634 lk.

Wörterbuch der deutschen Aussprache. Leipzig 1964. 455 lk.

Handbuch der Deutschen Demokratischen Republik. Leipzig 1964. 910 lk.

Wörterbuch der Medizin. Berlin 1964. 1087 lk.

Ees on tegevusrohke suvi

Kuigi kevad on üliõpilasele raskeim aastaaeg, ei ole konspektide ja raamatute võim sugugi nii jäägitu nagu mõnel pool arvatakse. Kesköötund Toomemäel muutub üha elavamaks ja ka tuupimisest vintsutatud vaim ergutab end vahetevahel värskete ideedega. Aina sagedamini pöördutakse komsomolikomitee poole küsimusega — milliseks kujuneb meie tänavune üliõpilassuvi?

Võime juba julgesti vastata — suvi tuleb teguderohke. Erinevalt eelmistest aastatest jääb sel aastal meie põhiline löögijõud Tartusse. Hakkame ehitama isendile. Juulis ja augustis peavad kiiresti kerkima uue ühiselamu, arvutuskeskuse ja mitmete teiste ülikooli uusehituste seinad. Plaanis on ka veespordibaasi väljaehitamise lõpuleviimine. Ülesanded on suured, meilt loodetakse palju ning on selge, et ka tänavu tuleb meil Tartu Riikliku Ülikooli suvetööde autoriteeti kõrgel hoida.

Ühiselamu ja **teiste ülikooli hoonete** ehitamine toimub kahes vahetuses — 1. juulist 31. juulini ja 2. augustist 28. augustini.

Et tööd **veespordibaasi** ehitusel toimuvad ühiskondlikus korras, siis kestab üliõpilaste-ehitajate vahetus siin 1. juulist kuni 17. juulini.

Rohkem kui kunagi varem saadab TRÜ sel aastal välja sovhoosi- ja kolhoosirühmi põllumajanduslikele, maaparandus- ja ehitustöödele. Populaarseimateks neist on siiani olnud Tartu tudengitele hästi tuttavad **Tori näidissovhoos** Pärnu rajoonis ja **Sinialliku maaparandusjaam** Viljandi rajoonis. Tori sovhoosi siirdub meilt tööle kaks 30-liikmelist ja Siniallikule kaks 25-liikmelist rühma.

Abiväge TRÜ-st ootavad **Valga rajoonis** asuvad Keeni, Laatre, Hummuli ja Otepää sovhoosid, sovhoos «Kommunist» ning kolhoosid — «Tulevik», «Võit», Ljahhovi-nimeline, Järvesalu ja Nõuni.

Meie töökätest on väga huvitatud ka paljud majandid **Tartu, Viljandi** ja **Võru rajoonist,** kuid nende kolhoosi- ja sovhoositootmise valitsuste taotlused konkreetsete majandite kaupa pole veel ELKNÜ TRÜ Komitee suvetööde staabini jõudnud.

Avaldused osavõtuks suvetöödest teatud objektil või teatud majandis tuleb esitada kursuste kaupa osakonna komsomolibüroo sekretärile, kes 15. maiks esitab kogu osakonna avaldused komsomolikomiteesse suvetööde staabile. Oma avaldustes märkige tingimata ära ehituseriala omamine ja varasem osavõtt suvetöödest.

Lõplikult komplekteerib suvetööde rühmad üleülikooliline staap. Kui üksikutele objektidele laekub rohkem avaldusi, kui on tegelik tööjõu nõudmine, lähtutakse rühma komplekteerimisel avalduste laekumise ajast, eelmiste suvetööde osavõtust ja vastava eriala omamisest.

Igati tuleb ELKNÜ TRÜ Komitee suvetööde staap vastu neile kursustele ja rühmadele, kes iseseisvalt on kokku leppinud suviseks töötamiseks majandites väljaspool Eesti NSV piire. Nii näiteks siirduvad Majandusteaduskonna II ja III kursuse üliõpilased juuli- ja augustikuuks tööle Abhaasi ANSV Gagra rajooni «Družba» kolhoosi.

Täpsema informatsiooni saamiseks suvetööde kohta pöörduge oma osakonna komsomolibüroosekretäri või komsomolikomiteesse suvetööde staabiülema Arved Allemanni poole.

ELKNÜ TRÜ Komitee suvetööde staap

Nendest, kelle šeffideks me oleme

Kui Tartus Räpina—Petseri bussi istun, on meel veidi murelik. Kus küll peaks Põlva rajooni Maksim Gorki nimeline kolhoos asuma ja kuidas seal suhtutakse kevade tulekuga ülesärganud šeffi? Mööda vilksatavad Luunja, Ahja, Mooste, lõpuks Jaanimõisa. Õnneks on bussipeatuse lähedal maja. Koputan ja astun sisse. Lahke pererahvas seletab, et selline kolhoos on siin tõepoolest olemas. Tee keskuse juurde minevat otse kuivuse juurest mööda. Kui veidi abitult agarale teedjuhatavale tüdrukukesele otsa vaatan, seletab vanaema, et võib ka kaupluse kaudu ringi minna, seal tee laiem ja selgem. Tänan nõuannete eest, heidan pilgu nurgas olevale televiisorile ja sammun edasi. Teeäärsed orasepõllud on küll veidi kahvatud, kaugemal aga mürisevad traktorid, on näha äsja kultiveeritud põlde. Kolhoosnike elumajad on korralikud, õued-aiad taradega ümbritsetud. Ainult imelik — taludest teeradasid suurele teele peaaegu ei välju. Ka kauplusel pole tee poole ühtegi akent ega ust, kõik aknad vaatavad metsa poole.

Keskus nagu keskus ikka, põllutöömasinad ümberringi reas, töökojast aga kostab kilkse ja kõlkse. Kui kontorisse astun, tunnen heameelt kohalejõudmise üle. Juhtun kokku zootehnikuga ja arvestajatega, vestlen rahvamaja juhatajaga.

Ah, et millega siis šeff võiks meid abistada? Eks ikka tarkusega. Teil ju kõik koolitatud rahvas, meil aga pole ühtegi kõrgema haridusega spetsialisti. Oleme väga huvitatud mitmesuunustest loengutest, filosoofiast näiteks. Omapead saab küll juureldud nii dualismi, individualismi või mis ta oli, arengu ja hüpete üle, tahaks aga ka teiste, targemate inimeste suust midagi kuulda. Mõni sõna ateismist kuluks ka marjaks ära. Ja ega keeleteadlaste abist ka ära ei ütleks. Meil kolhoosis oma naisansambel, aga nootidele ja tekstidele ei pääse kuidagi ligi. Saadi siis tuttavate kaudu mõnede uuemate rootsi laulude noote ja tekste. Nootidest saime jagu, aga sõnadega on asi üsna täbar. Keegi hea inimene Kiidjärve kandist lubas küll tõlkida, aga suri ära enne, kui ümber panna jõudis. Üks naaberrajooni loomatohter kohenaas siis omalt poolt moned salmid, aga enamjagu ootab ikka veel tõlkijat.

Suure heameelega kuulaksime kibe-kiire kevadtöö ajal ka teie laule ja ütlemisi, meil pole ju siis aega nende õppimiseks. Ooperit te meile küll vist koju tuua ei saa, aga kui «Vanemuise» mängukava teada oleks, võtaksime kätte ja tuleksime Tartu kasvõi «Mihklit ja Marit» vaatama või «Fausti» üle juurdlema.

Tuppa astunud agronoom kuulatab veidi jutuajamist, siis aga lisab, et ega heinaajal ka noortest töökätest ära ei ütleks.

Sporti tehakse meil ka, on jooksjaid ja kettaheitjaid, ega midagi selle vastu ei oleks, kui saaks pärissportlastelt mõne nõksu teada, kuidas kaugemale ja kiiremini jõuda.

Ja kui linna tagasi lähete, kuulake järele, kas kaugõppesse astujaile ka konsultatsioone on võimalik saada, kord nädalas võiks töö kõrvalt ikka ära käia. Nüüd ju pääseb kolhoosist kergemini välja. Sügisel valmis uus tee, bussipeatuseni on umbes kilomeeter. Hiljaaegu oli küll nii, et traktor pidi autosid 5 km pori mööda teele vedama ja jäi siis sinna nende tagasitulekut ootama, omal jalal naljalt läbi ei pääsenud.

Nii me siis vestlesime ja märkasime ootamatult, et bussituleku aeg on kätte jõudnud.

Uut teed mööda sammudes mõistan, miks aknad ja uksed on valele poolele. Lai ja sirge tee on ju alles tuliuus, inimesed ja hooned aga kaua aega harjunud teisale vaatama. Kuid näib, nagu pööraksid nad end juba veidi heleda teelindi poole. Ja tore oleks, kui meie, nende «õpetatud šefid», saaksime pisut sellele kaasa aidata.

H. MOORITS

Õnne!
Õnne!
Õnne!

MARET ROOTS
JAAN PÄRNAT

Spordiarstide IV kursus.

* * *

HILLE ja ENN!

Õnnemerel tõusulaineid,
muremerel mõõnaaegu

Soovivad kaubandusharu
II kursus
ja
rahandusharu II kursus

TEADAANNE

Teisipäeval, 11. mail kell 18 on Teaduslikus Raamatukogus lugejate konverents teemal «Matemaatika ja humanitaarteadused». Sissejuhatavalt räägib dots. I. Kull.

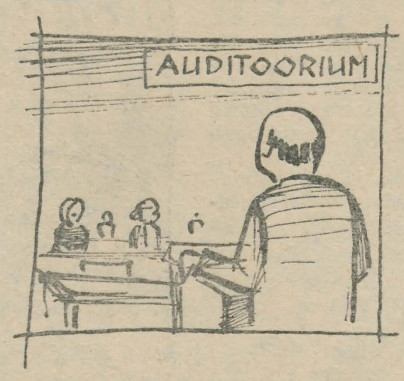

KEVADVÄSIMUS

ALGAVAD ÜLDPROOVID

Tartu spordimängudel esinevad ühise kavaga TRÜ ja EPA üliõpilased. Kava järjekord on selgeks õpitud ja paaril korral tehtud ka ühiseid proove saalitingimustes. Nüüd on käes aeg kontrollida harjutuste sooritamise ladusust staadionimurul. Selleks toimuvad kaks üldproovi Tamme staadionil ja peaproov TRÜ staadionil.

Proovide ajad:
12. MAIL KELL 15—17
17. MAIL KELL 15—17
TAMME STAADIONIL

Koguneda 10 minutit varem! 20. mail on PEAPROOV. Koguneda kell 18 Mitšurini tn. 37. Võimlast liigutakse esinemisrivistuses TRÜ staadionile.

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III k. üliõpilased E. Liimeon ja M. Unt.

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3771. MB 02955

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ – komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 (625) Reedel, 21. mail 1965 XVIII aastakäik

Lõppes teine voor

10. mail lõppes TRÜ ametiühingu klubi poolt korraldatud sõnakunstnike konkursi teine voor, mille eesmärgiks oli selgitada parematest paremad sõnakunstnikud.

Žürii lõppotsusega tunnistati parimateks deklamaatoriteks Anu Haldre, Tea Kuld ja Ave Alavainu. Tublisti esinesid ka R. Neimar, A. Taalveld, M. Roop jt. Võrreldes varasemate konkurssidega oli seekord esinejate tase tunduvalt kõrgem. Ei tahaks uskuda, et siia olid juhuslikult kokku sattunud andekad ja võimekad inimesed. Küllap on siin suur osa kaasa rääkida ka sõnakunstiringil. Enamik osavõtjaid oli selle liikmed. Ringi juhendaja Eesti NSV rahvakunstnik Ellen Liiger on oma hoolealustega tublit tööd teinud.

Konkursi käigus tekkis mõte, et ülikooli noored sõnakunstnikud võiksid sisustada ka iseseisva luuleõhtu. Millal ja missuguses vormis seda teha, sellele peaks mõtlema siis, kui kibekiired kevadpäevad ja eksamitepalavus on möödas. Seniks aga — «kivi kotti».

G. REMMEL

Agitbrigaadi kontsert

Bioloogia-Geograafiateaduskonna agitbrigaad pidi kontserdi andma Põlva rajooni «Aurora» kolhoosis. Kui kontserdipäev oli õige lähedale jõudnud, selgus, et brigaadi pidi moodustama põhiliselt bioloogiaosakonna I kursus, sest teised kursused ei leidnud ilmselt maarahva jaoks aega. Abiväge saime ainult geoloogiaosakonna I kursuselt. Juho Kirsi ja Rein Sinisalu olid meie brigaadile väga tublideks abilisteks. Viimasel minutil tuli meile appi veel kolmaski mees — geograafiaosakonna II kursuselt. Aitäh Sulle, Toivo Seer!

Laupäeva õhtul oligi meie brigaadi kuueteistkümnel liikmel aeg oma šeflusaluste ette astuda. Toredad, väga toredad olid «Aurora» inimesed. Meid võeti vastu kui paremaid sõpru.

Ajasime pisut juttu nende toreda klubijuhataja Artur Tillmanniga. Ta oli meie kontserdiga rahul ja me leppisime kokku, et kunagi anname ühise kontserdi kolhoosiklubi isetegevuslastega.

Kui vähegi võimalik, proovime edaspidi põllulgi kaasa lüüa.

E. NAPITS

TRÜ majutamiskomisjonis

17. mail kogunesid teaduskondade majutamiskomisjonide esimehed, teaduskondade dekaanid, administratsiooni ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad TRÜ majutamiskomisjoni istungile. TRÜ õppeprorektor sm. Püss tegi teatavaks teaduskondade kohtade arvu ühiselamutes. Oma ettepanekud esitasid kevadiseks üliõpilaste majutamiseks teaduskondade majutamiskomisjonide esimehed, ühiskondlike organisatsioonide esindajad ja vastavate ühiselamute komandandid.

Seoses Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilaste halva käitumisega Tiigi tn. 14 ühiselamus vähendati nendele esialgselt planeeritud kohtade arvu selles ühiselamus.

Ühiselamutesse majutamise edasine käik on järgmine: kohad jagatakse osakondadele ja osakondades jagatakse juba vastavalt kursustele, olenevalt nende töösse- ja ellusuhtumisest. Otseselt lasub majutamiskomisjonil materjalide ettevalmistus komsomoliosakonna büroode ühiselamusektoritel ja sekretäridel. Nemad peavad komandantide käest küsima juba konkreetsed toad, mis on vastavale teaduskonnale eraldatud ühiselamutes. Töö hõlbustamiseks tuleb Arsti-, Ajaloo-Keele- ja Füüsika-Matemaatikateaduskonnas luua ühtsed komsomoli ettevalmistuskomisjonid majanduskomisjonidele, kuhu kuuluksid kõigi nende osakondade komsomolibüroode ühiselamute sektorid. Kevadise majutamise küsimusi arutatakse TRÜ komsomolikomitees 24. mail algusega kell 16 ühiselamute sektori koosolekul, millest osavõtt on osakondade-teaduskondade sektoritel kohustuslik. Arutluse käigus selgitatakse, missugust reaalset abi saab anda komsomol majutamiskomisjonile ja kuidas seda abi rakendada.

Eeloleval 1965/66. õ.-a. hakkavad TRÜ üliõpilased elama järgmistes ühiselamutes:

Teaduskond	Tiigi 78/80	Tiigi 14	Pälsoni 23	Pälsoni 14	Elva	Peedu	Kärevere	Kuku-linn
1. Ajaloo-Keeleteaduskond	225	125	33	77	30	18	20	—
2. Arstiteaduskond	303	190	—	106	30	—	10	20
3. Füüsika-Matemaatikateaduskond	58	21	220	179	40	—	—	20
4. Bioloogia-Geograafiateaduskond	—	15	147	34	—	—	—	20
5. Kehakultuuriteaduskond	32	4	—	18	—	—	—	10
6. Õigus-Majandusteaduskond	59	59	—	52	20	—	—	10

Bioloogia-Geograafiateaduskonnal on veel 20 kohta Kvissentalis, Kehakultuuriteaduskonnal 5 kohta.

Kommunistlik noor, kontrolli praegu majutamiskomisjonis oleva büroo esindaja, sekretäri ja grupiorganisaatori tööd, et ei oleks sügisel arusaamatusi.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Komsomolitöö on tähtis ja vajalik

«Komsomol on meie ülikoolis suur jõud,» ütles ülikooli hiljuti lõppenud komsomoliorganisatsiooni XIII konverentsil rektor F. Klement.

See on tõsi. Üha rohkem paneb komsomol igal pool käed külge, üha sagedamini ütleb sekka oma printsipiaalse sõna.

ELKNÜ TRÜ Komitee juurde on moodustatud ideoloogilise töö sektor, õppesektor, ühiselamusektor ja šeflustöö sektor ning spordisektor. Nendele alluvad kõikidest teaduskondadest ja osakondadest vastavate sektorite esindajad, kes on kursis oma üliõpilaste töö- ja elutingimustega, nende päevamuredega.

Komsomoligruppides arutavad üliõpilased ise, kes nende hulgast on väärt paremaid ühiselamukohti ja esitavad oma otsuse üliõpilaste pingerea kujul komsomolikomitee ühiselamusektorile, kes arvestab seda kohtade määramisel ühiselamusse. Iga õppeaasta lõpul annab komsomoligrupp objektiivse iseloomustuse iga oma liikme töö kohta sellel õppeaastal, ülikooliaja lõpul aga saab iga kommunistlik noor komsomolikomiteelt tulevasse töökohta kaasa mitte üldsõnalise, vaid tema tööd ja tegevust õigesti hindava iseloomustuse.

See, et üliõpilasele iga päev pakuks midagi uut, on komsomoli teha. Iga grupp koostab ise oma tööplaani. Et sõna «komsomoliüritus» ei tähendaks eemalepeletavalt igavaid vormilisi koosolekuid või ajalehtede ettelugemist, see on kommunistlike noorte endi teha. Niisuguste «ürituste» aset täidavad huvitavad kohtumisõhtud, ekskursioonid vennasvabariikidesse, tulised vaidlused erialaste või üldiste probleemide üle. Et teil kunagi igav ei hakkaks, kelle eest hoolitsevad komsomolikomitee arvukad klubid ja ringid. Populaarseimad neist on RSK, RSR, KVN.

KVN — Клуб весёлых и находчивых oli sellel aastal ülikoolis kahtlemata kõige populaarsem üritus. Iganädalased lõbusad õhtud meelitasid ülikooli klubisse sadu innukaid poolehoidjaid, kellest igaüks soovis võitu oma võistkonnale. Võistluse eesmärgiks oli üles leida osakond, kuhu kuuluvad kõige lõbusamad ja leidlikumad meie ülikoolis.

Ajakirjandustööst huvitatuid ootab komsomolikomitee pressiklubi oma ajakirjanduse- ning raadio-televisioonigrupiga.

Praegu on komsomolikomitee liikmetel eriti kiired päevad. Ootavad ehitustandrid Kasahstani steppides, kuid ei unustata ka meie oma uut ühiselamut. On tore, kui meie ülikooli uusi liikmeid ootab ees nägus ajakohane ühiselamu.

Komsomoliaktivistide hulka kuuluvad kõige tublimad ja energilisemad meie üliõpilastest. Neil on palju tegemist, neil pole kunagi aega. Kuid nad ei kaeba selle üle, sest nende töö on huvitav, annab neile uusi teadmisi ja oskusi, ning mis kõige tähtsam — on meile kõigile väga tähtis ja vajalik.

H. PLIESS

Õppekirjanduse soetamisest

Möödunud kümmekonna aasta jooksul on Tartu Riiklikus Ülikoolis saavutatud olulist edu õpikute ja õppevahendite väljaandmises, kusjuures mõnekümne trükis ilmunud õpiku kõrval tähtsat osa on etendanud rotaprindiväljaanded. Et üliõpilaste, eriti kaugõppijate varustamisel õppekirjandusega siiski veel lünki esineb, kohustas TRÜ nõukogu oma otsuses 27. novembrist 1964 kateedreid koostama kolme aasta (1965—1967) perspektiivplaani, mis suunaks õppejõudude tööd. Otsuse kohaselt tuli teaduskondade metoodilistel komisjonidel kontrollida kateedrite tööd selles osas ja esitada materjalid TRÜ metoodilise nõukogu õppematerjalide kirjastamise sektsioonile 1. jaanuariks 1965. Kahjuks peab konstateerima, et niihästi kateedrid kui metoodilised komisjonid on suhtunud nõukogu otsuse täitmisse kaunis loiult, mistõttu õppematerjalide kirjastamise sektsioon ei suutnud määratud tähtajaks (1. märtsiks 1965) lõpule viia perspektiivplaani koostamist kogu ülikooli ulatuses. Valmisid ainult 1965. ja 1966. aasta rotaprindi-väljaannete plaanid, kuna 1967. aasta plaan on senini pooleli. Sektsioonil puudub ka ülevaade selle kohta, kuivõrd on kateedrid plaani koostamisel rahuldanud eeskätt kaugõppeüliõpilaste vajadusi. Seepärast pöördub sektsioon siinkohal teaduskondade metoodiliste komisjonide poole tungiva sooviga veel enne käesoleva õppeaasta lõppu selgitada üksikasjaliselt, missugustes õppedistsipliinides kaug-õppe-üliõpilased veel vajavad õpikuid või õppevahendeid, ja kui nende avaldamine pole ette nähtud 1965. ja 1966. a. plaanis, paigutada need 1967. a. perspektiivplaani. On ju selge, et kui õppejõud mõnda kursust on lugenud rea aastate jooksul, siis on ta suuteline koostama sellelt alalt ka õppevahendit. Tarbe korral tuleks õppevahendi koostamiseks võimalusi leida muu teadusliku töö arvel, nagu juhitakse ka nõukogu otsuses sellele tähelepanu. Igatahes on õppekirjanduse soetamine kujunenud esmajärgulise tähtsusega ülesandeks, mille täitmisele kaasa aidata peaks olema iga õppejõu aukohus.

Rotaprindi-väljaannete täiendatud plaan 1965. aastaks on kinnitatud. Kateedritel ja metoodilistel komisjonidel tuleks jälgida plaani täitmist kvartalite viisi, et käsikirjad laekuksid õigeaegselt. Samuti on tarvis aegsasti asuda 1966. a. plaanis ettenähtud õpikute ja õppevahendite koostamisele, sest 1966. a. I kvartalis avaldatavate õppematerjalide käsikirjad peavad valmima käesoleva aasta lõpuks.

TRÜ nõukogu otsus 27. novembrist 1964 esitab kateedreile veel muidki nõudeid üliõpilaste varustamise alal õppekirjandusega. Tuleb loota, et kateedrites (kus seda veel seni pole tehtud) põhjalikult analüüsitakse otsust ja tehakse sellest tarvilikud järeldused edasise töö suhtes.

R. KLEIS,
TRÜ metoodilise nõukogu õppematerjalide kirjastamise sektsiooni esimees

Kahekordne pidupäev

9. mail, üsna varsti pärast võidupühademonstratsiooni, hakkas Burdenko tn. 24. asuva maja juurde kogunema ülikooli rahvast, kaasas pisipoisid ja -tüdrukud. Näod olid kõigil kangesti rõõmsad ja pidulikud. Peale rongkäiguelevuse ja toreda kevadpäeva oli selleks ka muud põhjust — **siin avati ülikooli lasteaed.**

Mudilased uudistavad esialgu veel võõrast ümbrust. Vanemad vaatavad aga värskelt värvitud maja päris peremehepilguga, on nad kõik ju siin nõu ja jõuga abiks olnud ning siin-seal tuleb veel edaspidigi käed külge panna.

Avatseremoonial ei hakata pikki kõnesid pidama — tehtud töö räägib ise enda eest. Ja need, kelle jaoks see maja on, ei läbegi enam kaua trepi ees oodata. Öeldakse kiidusõnu, antakse aukirjad ja lilled neile, kellele kõige rohkem ollakse tänu võlgu. Rektor F. Klement lõikab läbi lindi ja ametiühingukomitee esimees K. Indre palub külalisi majja astuda.

Kogunetakse muusikatuppa, kus ülikooli lastering annab väikese kontserdi. Pärast kontserti tutvutakse lasteaia ruumidega. Toad on valgusküllased ja maitsekates värvitoonides. Uudistatakse seina seest väljatõmmatavaid voodeid, vaadatakse mänguasju. Paistab, et kõigega võib rahule jääda. 54 tulevasel peremehel, nende emadel-isadel ja vanaemadel ei peaks nurisemiseks põhjust olema. Linna täitevkomitee aseesimees J. Lott ütles, et ülikooli lasteaed on küll väike, kuid see-eest toredaim Tartus.

T. TALLO

Tulge vaatama!

20.—25. maini on iga päev kella 12—18-ni TRÜ kodunduse kabinetis välja pandud sel õppeaastal valminud tööd: rüiju- ja siletehnikas vaibad, linikud, silmkoeesemed, üliõpilaste enda valmistatud kleidid, pluusid, põlled jne.

ÜHISELAMUS

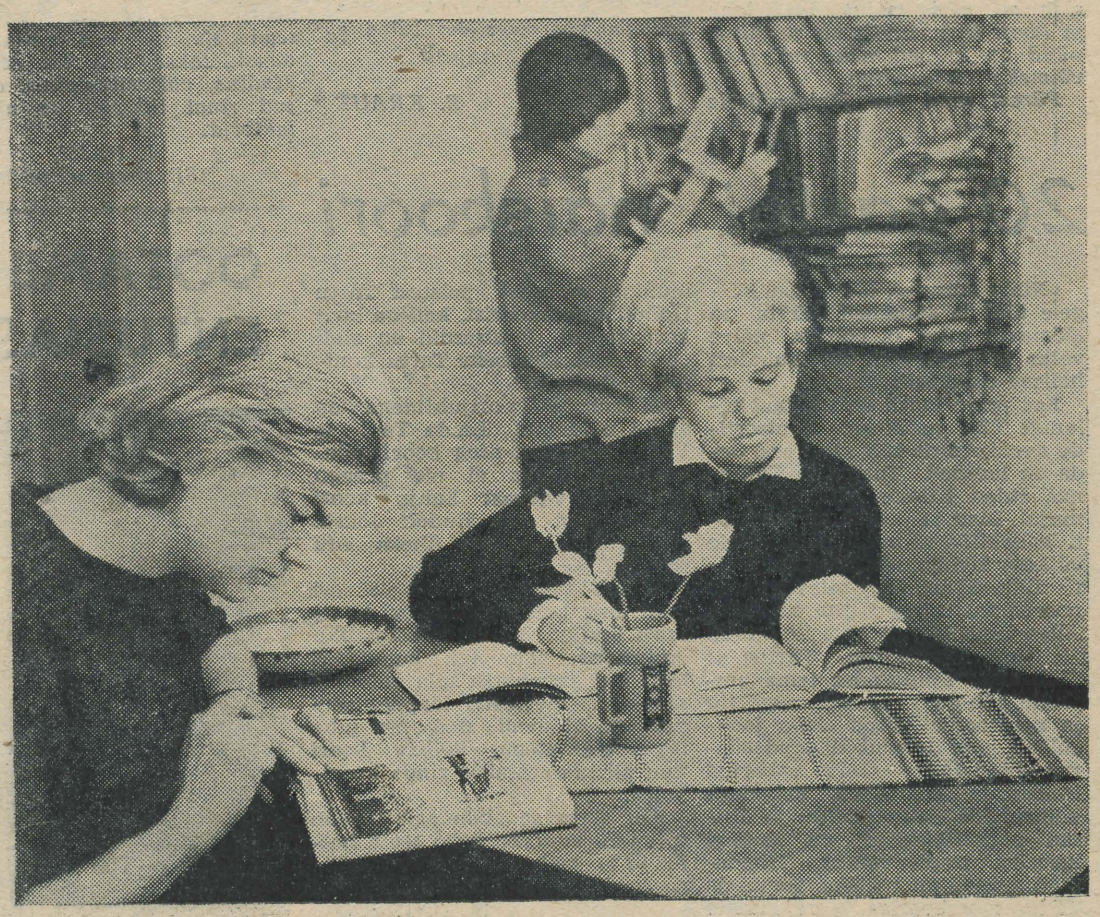

UUTE ÜLIÕPILASTE VASTUVÕTUTINGIMUSED

Tänavu võtab Tartu Riiklik Ülikool vastu statsionaarseid üliõpilasi järgmistele erialadele:

AJALOO-KEELETEADUSKONNAS:
— **eesti keel ja kirjandus**
— **vene keel ja kirjandus (vajalik eesti ja vene keele praktiline tundmine)**
— **romaani ja germaani keeled ning kirjandus**
— **ajalugu**

ARSTITEADUSKONNAS:
— **ravi (ka vene õppekeelega)**
— **stomatoloogia**
— **farmaatsia**
— **spordimeditsiin (ainult vene õppekeelega)**

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAS:
— **bioloogia**
— **geograafia**

FÜÜSIKA-MATEMAATIKATEADUSKONNAS:
— **matemaatika (ka vene õppekeelega)**
— **füüsika (ka vene õppekeelega)**
— **keemia**
— **matemaatika-füüsika (pedagoogiline haru)**

KEHAKULTUURITEADUSKONNAS:
— **kehakultuur ja sport**

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAS:
— **õigusteadus**
— **kaubatundmine**
— **rahandus ja krediit**

Statsionaarsesse osakonda astujad peavad sooritama **JÄRGMISED EKSAMID** (* on märgitud profileerivad ained):

a) **füüsika, füüsika-matemaatika** (pedagoogiline haru) alal:
1) füüsika * (suuline), 2) matemaatika * (kirjalik ja suuline), 3) keemia (suuline), 4 eesti (vene) keel ja kirjandus (kirjand);

b) **matemaatika** alal:
1) matemaatika * (suuline ja kirjalik), 2) füüsika * (suuline), 3) eesti (vene) keel ja kirjandus (kirjand);

c) **keemia** ja **kaubatundmise** alal:
1) keemia * (suuline), matemaatika * (suuline), 3) füüsika * (suuline), 4) eesti keel ja kirjandus (kirjand);

d) **ravi, stomatoloogia, farmaatsia, spordimeditsiini, bioloogia, kehakultuuri ja spordi** alal:
1) keemia * (suuline), 2) füüsika * (suuline) 3) eesti (vene) keel ja kirjandus (kirjand);
kehakultuuri ja spordi ning spordimeditsiini alale astujad teevad täiendavalt eksami erialal;

e) **ajaloo ja õigusteaduse alal:**
1) eesti keel ja kirjandus * (kirjand ja suuline), 2) NSV Liidu ajalugu * (suuline);

f) **eesti keele ja kirjanduse, vene keele ja kirjanduse, romaani ja germaani keelte** erialal:
1) eesti (vene) keel ja kirjandus * (kirjand ja suuline), 2) võõrkeel * (suuline), 3) NSV Liidu ajalugu (suuline);

g) **geograafia, rahanduse ja krediidi** alal:
1) matemaatika * (kirjalik ja suuline), 2) geograafia * (suuline), 3) eesti keel ja kirjandus (kirjand).

Märkus. Isikud, kes on keskkooli lõpetanud kuld- või hõbemedaliga või on kesk-eriõppeasutuse lõpetamisel saanud diplomi kiitusega, peavad sisseastumiseksamid tegema ainult ühes profileerivas aines, mis määratakse kindlaks õppeasutuse poolt. Teinud eksami selles aines hindele «väga hea», vabastatakse sisseastuja järgnevatest eksamitest, hinde «hea» või «rahuldav» puhul tuleb anda eksamid kõigis nõutavais aineis.

Sisseastumiseksamid toimuvad 1.—20. augustini.

AVALDUSI ÜLIKOOLI ASTUMISEKS **võetakse vastu 20. juunist kuni 31. juulini. Avaldus tuleb esitada Tartu Riikliku Ülikooli rektori nimele, ära näidata valitav teaduskond ja eriala.**

Avaldusele tuleb lisada:
1) iseloomustus ülikooli astumiseks,
2) keskharidust tõendav dokument (originaal + lihtärakiri),
3) elulookirjeldus,
4) meditsiiniline tõend (vorm nr. 286),
5) 4 päevapilti 3×4 cm, ilma peakatteta,
6) pass ja sõjaväepilet (kutsealustel arvelevõtmise tunnistus) esitatakse isiklikult.

Isikud, kel on kaheaastane tööstaaž, peavad koos nimetatud dokumentidega esitama asutuse või ettevõtte juhataja poolt tõestatud väljavõtte tööraamatust (kolhooside liikmed esitavad kolhoosi juhatuse poolt tõestatud väljavõtte kolhoosniku tööraamatust, kus on näidatud kolhoosis kehtestatud tööpäevade miinimumi täitmine iga kalendriaasta kohta eraldi).

Viimast aastat teenivad sõdurid, madrused, seersandid ja vanemad, kes soovivad astuda ülikooli statsionaarsesse osakonda, peavad koos ülalloetletud dokumentidega esitama väeosa komandöri nõusoleku puhkuse võimaldamise kohta sisseastumiseksamite tegemiseks.

Tööstaaži arvutatakse seisuga 1. september 1965.

Isikuil, **kes suunatakse õppima ettevõtte poolt,** peab olema vähemalt kaheaastane tööstaaž. Neil tuleb esitada täiendavalt kindlaksmääratud vormis suunamiskiri.

Statsionaarseteks üliõpilasteks vastuvõtt toimub ülikooli rektori poolt eraldatud kohtade arvu piires proportsionaalselt avalduste arvule, mis on esitatud vähemalt kaheaastase praktilise töö staažiga ja staažita isikutelt. Vähemalt kaheaastane teenistus sõjaväes loetakse demobiliseeritud sõjaväelastel võrdseks kaheaastase praktilise töö staažiga.

Esimeses järjekorras võetakse vastu tootmistöö eesrindlasi, kellel on vähemalt kaheaastane praktilise töö staaž, kõige paremini ettevalmistatuid ja andekamaid, keda tööstusettevõtted ja teised organisatsioonid on suunanud kõrgematesse õppeasutustesse tootmistöö katkestamisega vastavalt NSVL Ministrite Nõukogu määrusele nr. 1099 18. IX 1959. a. ja esitavad kindla vormikohase suunamiskirja. Neil juhtudel, kui tööstaažiga või staažita sisseastujail on profileerivates ainetes sisseastumiseksamitel võrdne arv palle, eelistatakse kaheaastase praktilise töö staažiga isikuid.

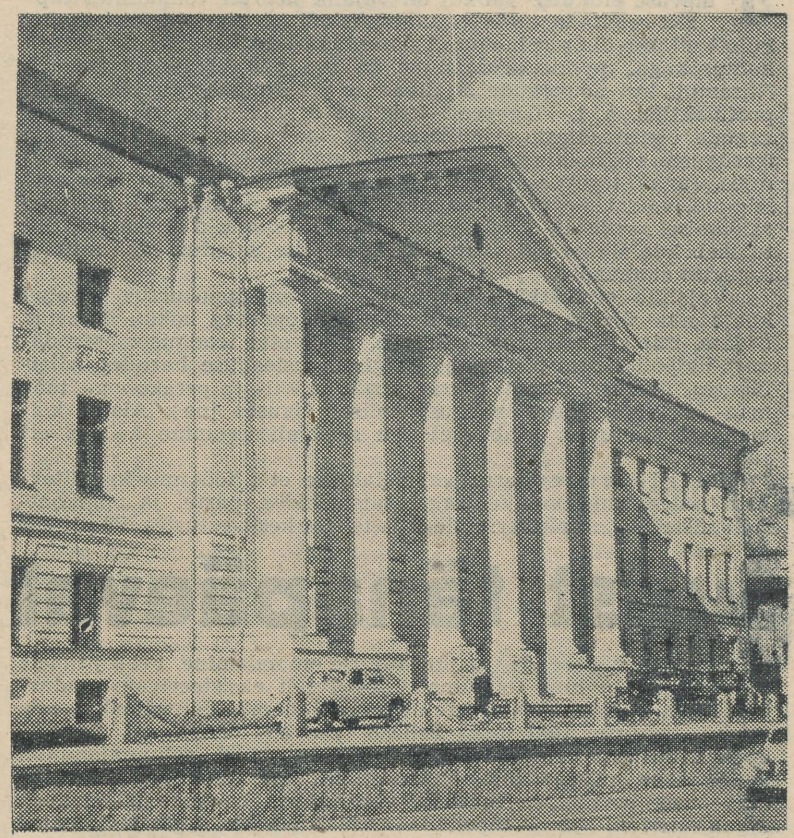

Ajalugu, keeled, kirjandus

Ajaloo-Keeleteaduskond on 8.—11. klassi õpetajate ettevalmistamisel teinud seni väga palju. Kõikjal vabariigis leidub õpetajaid, kes on siin õppinud ajalugu või keeli. Ajaloo-Keeleteaduskonda võivad astuda need noored, kes tunnevad endas armastust noorte inimeste ja nende kasvatamise vastu. Mitmed viimase aja seadused on parandanud ka õpetajate töö- ja majanduslikke tingimusi, mistõttu õpetajakutse on muutunud veelgi hinnatavamaks.

Ajaloo-Keeleteaduskond valmistab ette õpetajaid ajaloo, eesti keele ja kirjanduse, vene keele ja kirjanduse ning võõrkeelte alal. Lisaks sellele on võimalik õppida veel bibliograafiat ja žurnalistikat. Kõikides osakondades valmistatakse üksikuid andekamaid üliõpilasi ette teaduslikuks tööks, tõlkideks, toimetajateks jm., kuid see pole teaduskonna otsene profiil, mistõttu iga Ajaloo-Keeleteaduskonda kandideerija (peale bibliograafia ja žurnalistika haru) peab olema valmis asuma tööle õpetajana.

Teaduskonnas kestab õppetöö viis aastat, selle aja jooksul kuulatakse rida üldaineid, nagu NLKP ajalugu, poliitilist ökonoomiat, dialektilist ja ajaloolist materialismi, filosoofiat. Kõikides osakondades õpitakse vene ja võõrkeeli nii kohustuslikult kui ka fakultatiivselt. Üldse on teaduskonnas võimalik õppida umbes 20 keelt. Teoreetilised loengud vahelduvad laboratoorsete tööde, seminaride, eriseminaride ja praktiliste harjutustega. Õpetajakutseks aitavad ette valmistuda tööd pioneerijuhina Tartu mõnes koolis, pioneeripraktika ja pool aastat vältav pedagoogiline praktika koolis. Ülikooli lõpetamisel tuleb kaitsta diplomitööd ja sooritada riigieksamid. Lisaks sellele on veel suvised menetluspraktikad, ekspeditsioonid jm., mis aitavad süvendada erialaseid teadmisi.

Ajaloo-osakonnas õpitakse NSV Liidu, Eesti NSV ja üldajalugu, arheoloogiat ja etnograafiat. Alates kolmandast kursusest on võimalik valida erialaks NSV Liidu või üldajalugu. Kui keegi on osutunud iseseisvalt töötades edukaks arheoloogia või etnograafia alal, siis võidakse teda ka neile teadustele suunata.

Eesti keele ja kirjanduse osakonnas on pearaskus suunatud eesti keele ja kirjanduse õppimisele, kuid lisaks sellele loetakse kirjandusteadust, keeleteadust, rahvaluulet, soome keelt, väliskirjandust jm. Alates kolmandast kursusest võib valida kitsama erialana eesti keele, eesti kirjanduse, rahvaluule, pedagoogika-psühholoogia, soome-ugri keeled, žurnalistika või bibliograafia. Kahel viimasel alal toimub hargnemine sisuliselt varem. Eesti keele ja kirjanduse osakonnas on äärmiselt oluline keelte õppimine. Žurnalistika eriharus on nõutav 2-aastane tööstaaž.

Vene keele ja kirjanduse osakond on teaduskonnas üks huvitavamaid. Üliõpilased saavad põhjaliku ettevalmistuse vene keele ja kirjanduse alal, lisaks sellele kirjandus- ja keeleteaduse, strukturaalse kirjandusteaduse jm. aladel. Alates kolmandast kursusest on võimalik erialaks valida kas vene keel või kirjandus. Osakonnas on eriti soodsad õppimistingimused neil, kes oskavad vähemalt kõnes nii eesti kui ka vene keelt.

Võõrkeelte osakond jaguneb tegelikult saksa keele ja kirjanduse, inglise keele ja kirjanduse ning prantsuse keele ja kirjanduse osakonnaks. Kõikjal on esikohal vastava keele ja kirjanduse õppimine, kuid lisaks sellele omandatakse teadmisi nii keele- kui ka kirjandusteooriast ja sugulaskeeltest. Alates kolmandast kursusest on võimalik spetsialiseeruda nii keelele kui ka kirjandusele. Käesoleval aastal pole vastuvõttu prantsuse keele alale, on loota, et luuakse hispaania keele rühm, millest teatatakse aga hiljem.

Kaugõppeosakonnas kestab õppetöö kuus aastat, õppida on võimalik neidsamu aineid, mis statsionaarses osakonnas. Lõpetaja saab statsionaarsega samaväärse diplomi, nõuded eksameil ja arvestustel on samad. Kaugõppeosakonnas suudavad õppida need, kellel on väga tugev enesedistsipliin, kindel tahe ja oskus iseseisvalt töötada küllaltki rasketes tingimustes oma põhitöö kõrval.

Lugupeetud abituriendid! Kui teis on elujaatavust ja julgust ennast ohverdada viieks aastaks pidevale õppimisele, siis tulge Ajaloo-Keeleteaduskonda. Teie mõistust, oskusi ja eeskuju vajavad need, kes lõpetavad keskkooli juba teie juhatuse all tulevikus. Kui teil on annet keeltele või juba kinnistunud huvi mõne humanitaarala teadusliku probleemi vastu, ka siis ootab teid Ajaloo-Keeleteaduskond.

Esialgu aga edu eksameiks, seejärel kohtumiseni augustis.

E. VÄÄRI,
soome-ugri keelte kateedri dotsent

Nelja aastaga treeneriks või kehalise kasvatuse õpetajaks

Tartu Riikliku Ülikooli Kehakultuuriteaduskonda nimetatakse meie vabariigi kehakultuurikaadri sepikojaks. Ja seda põhjusel, et rohkem kui $^4/_5$. Eesti NSV-s töötavatest kõrgema haridusega spetsialistidest on saanud ettevalmistuse TRÜ Kehakultuuriteaduskonnas. 20 aasta jooksul on Kehakultuuriteaduskonnas diplomi saanud kaugelt üle 500 inimese, nende hulgas üldise tunnustuse võitnud treenerid, õpetajad ja organisaatorid, nagu R. Toomsalu, E. Kree, R. Isok, V. Kalam, U. Tõnnus, A. Jürisson, I. Kullam, E. Abel, A. Huimerind, H. Lipp ja paljud teised.

Kehakultuuri ja spordi osatähtsus meie ühiskonnas kasvab iga päevaga. NLKP on seisukohal, et kehakultuur ja sport peavad juurduma nõukogude inimeste igapäevasesse ellu kui tervise ja töövõime säilitamise ja tugevdamise, moraalikindluse ja tahtejõu arendamise ning vaba aja tervisliku ja kultuurse veetmise tähtsaim vahend.

Kõrgema haridusega spetsialistidest tuntakse vabariigi spordiliikumises suurt puudust. Ligi pooled kehakultuuri alal töötajaist ei oma veel eriharidust. Noori, kes tahavad oma elu pühendada kehakultuuri- ja spordiliikumisse, ootab ees avar tööpõld.

Kehakultuurispetsialisti ettevalmistamine kestab neli aastat. Selle aja vältel sooritavad üliõpilased arvestuste, kontrolltööde ja -katsete kõrval 29 eksamit, 3 riigieksamit ning kaitsevad 3 kursusetööd. Õppeajast on üliõpilased 12 nädalat õppelaagrites, 32 nädalat õppepraktikal (laagrites, koolides ja spordiorganisatsioonides).

Missuguste õppeainetega tuleb Kehakultuuriteaduskonnas tegemist teha?

Õppeainete esimesse rühma kuuluksid üliõpilaste maailmavaadet arendavad ja kujundavad ühiskonnateadused: NLKP ajalugu, marksistlik-leninlik filosoofia, poliitiline ökonoomia, teadusliku kommunismi alused. Teise rühma moodustavad meditsiinilis-bioloogilist laadi õppeained: anatoomia ja biomehhaanika, füsioloogia ja spordifüsioloogia, hügieen ja spordihügieen, arstlik kontroll ja ravikehakultuur, keemia ja biokeemia. Edasi järgnevad pedagoogika ja spordipsühholoogia, võõrkeel ja vene keel.

Õppeainete viimasesse rühma kuuluvad üksikud spordialad ja õpetamise metoodika, nagu kergejõustik, võimlemine, ujumine, suusatamine, spordimängud ja raskejõustik, samuti kehalise kasvatuse teooria ning kehakultuuri ajalugu ja organisatsioon.

Fakultatiiv- ja valikkursustena on võimalik õppida retoorikat, kino- ja fotoasjandust, rahvatantsu, kõrgema matemaatika ja statistika elemente, elektronaparatuuri ja liigutuste registreerimist jms.

Nõukogudemaa olümpiabaasidе hulka arvatud Kääriku õppe- ja spordibaasis viibivad laagris esimese kolme kursuse üliõpilased nii suvel kui ka talvel. III kursusel on kevadsemestril pikaajaline praktika Tartu üldhariduslikes koolides, seejärel töötatakse poolteist kuud vabariigi koolides staažöörina. III kursuse laagrid mööduvad pedagoogilise praktika raames: õpitakse töötama pioneeri- ja telklaagri tingimustes.

Kehakultuuriteaduskonnal on tugevad sportlikud traditsioonid. Teaduskonna üliõpilaste hulgast on kasvanud niisugused tuntud sportlased, nagu Heino Lipp, Linda Kepp-Ojastu, Maret Otsa-Višnjova, Ene Kitsing-Jaanson, Aino Värk-Hein, Hanno Selg, Uno Kajak, Kaupo Metsur, Mart Paama. Praeguste üliõpilaste hulgas on Rein Aun, Sirje Saarik, Milde Matikainen, Ljussa Vatsar, Helgi ja Aili Mägi, Jaan Lentsius jt.

Õppetöö ja sportliku tegevuse kõrval tegelevad Kehakultuuriteaduskonna üliõpilased Üliõpilaste Teadusliku Ühingu ringides. Iga aasta kevadel on teaduskonna esindajad üliõpilaste teaduslike tööde ülevaatusel auhinnasaajate ridades.

V. LENK,
spordimängude kateedri juhataja

Igavesed inimlikud nõrkused

Eesti NSV Riikliku Muusika- ja Teatrikunsti Instituudi lavakunstikateedri järjekordse lennu üht diplomilavastust — lühinäidendite õhtut — näidati tartlastele kahel korral.

Õhtu komponentide valik üllatab üksikute osade näiliselt suurte erinevustega, juba autorite koosseisuga: Oskar Luts, Nikolai Aleksejevitš Nekrassov, Prosper Merimeé.

Nähtud kolmeosaline õhtu oli veel üks lugematutest tunnistustest sellest, et ka esialgse kogemuse järgi kõige erinevamates asjades on midagi ühist, nii nagu on midagi ühist kõigis maailma asjades ja kõigis inimlikes ettevõtmistes. Ja seda ühist näivad kõige erksamad märkama olevat täppisteadlased (seda just viimasel ajal) ja kunstnikud.

Voldemar Pansole ei olnud nimetatud õhtu esimeseks sellelaadseks (meenutagem kasvõi tema lavastatud «Kuningas Oidipust» ja «Kuupaisteoratooriumi» «Vanemuises»). Diplomilavastuse komponentide erinevused ei olnud küll ajaliselt nii suured, küll aga ainevallalt ja karakteritelt.

Oskar Lutsu «Kapsapea», mida autor ühevaatuseliseks naljaks nimetab, on meie lavadel (eriti isetegevuses) küllaltki mängitav tükk. Ja et komöödia mängimist mõnikord niisama kergeks kiputakse pidama kui vaatamist, siis oli nimetatud õhtul saalis istudes hästi tore aru saada, et noored näitlejad olid igaüks oma osasse põhjalikult süvenenud ja mitmeid värskeid detaile leidnud (Anni Garšneki saunalaps Maali hääletu ja ehmunud nutt varastatud Nunnu pärast). Eks muutnud ülesande komplitseeritumaks ka suur vanusevahe enamiku tegelaskujude ja osatäitjate vahel. Kogu tempokas ja küllalt kärarikkas tegevuses ei libisetud «nali nalja pärast» pinnale ja eks see olegi komöödia puhul kõige tähtsam. Üks naerab ju ikka sellepärast, et teine tõsimeeli midagi koomilist teeb või ütleb.

Nekrassovi külapilt «Sügisene igavus» (kirjutatud 1848) on inimlikku totrust, ülema alamate poolt kummardamist ja pimesi uskumist küllalt teravalt, aga ka lõbusalt ja puändikalt väljanaerev lühinäidend. Tüki ulatuse kohta on tegelasi küllalt palju, aga nende vähesed repliigid iseloomustavad tabavalt nii neid endid, kui ka seda üht — mõisnik Lasunovi (Margus Tuuling või Enn Kraam), kes eesriide avanemisest sulgumiseni laval on ja kõigi ülejäänute — oma teenijate — abil üpris absurdselt ja üksnes igavlevatele inimestele pähetulevatel fantastilistel viisidel sedasama sügisõhtust igavust püüab peletada. Nähtud etendusel jäi veidi vajaka ansamblimängus, ehkki üksikud kujud olid tabavais värvides joonistatud. Oleks hea, kui see olnuks ainult selle õhtu viga.

Pärast teist vaheaega avanes eesriie Merimeé komöödiaks «Püha Antoniuse kiusatus». See on üsna groteskne lugu noores inkvisiitoris ärganud inimlikest tunnetest. Groteksust rõhutasid oma mängulaadiga ka osatäitjad — eriti Uno Vark nimiosas ja Peep Seppik vend Rafaelina. Ainus naistegelane — ilus Mariquita (Ivi Leppik) pidanuks samas laadis välja peetud saama, sel etendusel jäi ta aga üldisest meeleolust ja tõlgendusviisist eraldi seisvaks.

Niisiis, läbi kolme erinevast rahvusest ja osalt ka erineva aja autori lühinäidendi tulid publiku ette igavesed inimlikud nõrkused, kiusatused, veidrusedki, ja panid te muigama, kohati päris tõsiselt naermagi. Ja kui inimene inimese üle mitte sapiselt, vaid üsnagi rõõmsal meelel naerab, siis on see ju kõige parem naer.

Olgu veel lisatud, et diplomandid olid ise ka lavastaja assistentideks. Esimesed kaks näidendit tõi lavale Leo Kalmet (assistendid vastavalt Tõnu Tamm ja Kalev Tammik), viimase — Voldemar Panso (assistent Rudolf Allabert).

ELA LIIMEON

Melpomene austajad

Teisipäeviti kogunevad ülikooli klubisse sõnakunstnikud. Proovid kestavad hiliste õhtutundideni: kellel näiteringis, kellel luuleringis. Tuleval õppeaastal ühendatakse sõnakunstihuvilised kõik ühte kollektiivi — näiteringi.

Et saada täit ülevaadet näiteringi tegevusest, heidame pilgu tehtule. Üliõpilaste esituses on näinud rambivalgust A. Kitzbergi «Enne kukke ja koitu», L. Zorini «Kuni on veel aeg», G. Priede «Kuigi on sügis», A. Kalda «Patseba Saaremaal», P.-E. Rummo «Võõrad inimesed» jt. «Patseba Saaremaal» õnnestus kõige paremini ja on üks silmapaistvamaid saavutusi näiteringi töös.

Head pole olnud ainult minevikus. Sellel õppeaastal toodi lavale sellised näidendid, nagu R. Schneideri «Mees Inglismaalt», F. Garcia Lorca «Bernarda Alba maja». Osatäitmisega tulid üliõpilased hästi toime.

Viimaseks lavastuseks tänavu oli leedu kirjaniku K. Saja näidend «Rahutus». Et probleemid nimetatud teoses on noortele lähedased, organiseeris näitering kohtumise Tartu keskkoolide õpilastega. Sama näidendiga pääses ülikooli näitering vabariiklikule ülevaatusele.

Näiteringi kunstiline juht on Eesti NSV rahvakunstnik Ellen Liiger. Tema peamine nõudmine lavastajana on, et osatäitja oskaks mõelda, ette kujutada olukorda, milles ta viibib. Algajale pole oma mõtte realiseerimine kuigi kerge. Kuid osav juhendaja ja tõsine töö enda kallal aitavad siingi. Proovides tehakse etüüde, arendatakse diktsiooni, kuulatakse teatriajaloo loenguid (lektorid K. Laugaste ja K. Haan).

Kuidas saada näiteringi liikmeks?

Siiani pole mingit konkurssi toimunud. Vastu võetakse kõik soovijad. Tavaliselt on sügisel osavõtjate nimekirjad mahukad, kuid töö käigus langevad paljud välja. Ühel ei jätku aega, teine leiab endale midagi muud südamelähedasemat, kolmas...

Paljudel näiteringi liikmetel on soov saada isetegevuslikuks näitlejaks. Selle kutse saamiseks tuleb sooritada eksam ja see pole just kerge: peale näitlemise tuleb iseseisvalt jõudu proovida ka lavastamisega, teha etüüde, osata lugeda luuletusi ja tunda teatriajalugu.

Praegu on näiteringi põhiline töö lõppenud — läheneb eksamisessioon. Suvel aga loodetakse sõita ringreisile nagu varasematel aastatel. *H. TAMMIKU*

KINOKOMMENTAAR

Western ja mütoloogia

Meie uusima aja snoobid, kes kõike «tarka» ja iseäranis «sügavat» armastavad, tulid «Limonaadi-Joe» seansilt väga üleolevate nägudega tagasi ja kehitasid ainult õlgu. Olgu nendega kuidas on (see vääriks eri jutuajamist), meie tänaseks teemaks on nimelt *western* ehk kohalikus keeles «Metsiku Lääne pilt».

Mitmed kinoteadlased on arvanud, et kino on nagu uni — vähemalt mõnes aspektis: relatiivne aeg ja ruum, mittemateriaalsed kahemõõtmelised tegelased jne. Omamoodi uni on ka mütoloogia selle sõna laias mõttes. Ma ei loe end kompetentseks müüdi teoorias, kuid usun, et kino loob meie sajandi mütoloogiat, urbanistliku inimese unistuspilte ja titaane. Lõpetamata keskharidusega preilid näevad unes Jean Marais'd, üliõpilased Philipe'i, Fischerit või Cybulskit, autojuhid kleebivad oma kabiini seinale Sophia Loreni ja eks pannud Dygatki oma «Teekonnas» tähele, et detektiivfilmi seansilt väljuvad mehed tõmbavad kaabud silmadele ja vaatavad oma naispartnerile karmi, kuid samal ajal hella pilguga silma.

Kuid üheks XX sajandi mütoloogia tähtsaimaks komponendiks oli nimelt *western*. Meil küll vähem — tänu «Kinoprokati» valikule, mis eelistab kolonialismi ikke maha raputanud maade melodraamasid. *Westerni* populaarsus on täiesti loomulik asi. Võib muidugi rääkida «sisutusest» ja öelda teisigi ränki sõnu, aga kõik see jääb ainult sõnadeks. Näib, et asi on hoopis selles, et *western* loob n.-ö. vabaduse müüdi. Inimene, kes tsivilisatsiooni ahelatest kas teadlikult — või mis usutavam — ebateadlikult välja püüab pääseda, vaatab heameelega julgete ja vabade meeste kihutamist kollases preerias. Igapäevases elus loetakse suurimaks kuriteoks inimese tapmist, *westerni* järgi on selleks aga reetmine. Ka see tähendab vist midagi.

Western on oma pika eluea jooksul läbi teinud terve evolutsiooni. Muide, sellest kirjutab päris huvitavalt Vello Kallaste ühes viimases «Noorte Hääles» — koos stampvõtete ülevaatega. Kaasaegne *western* olevat kriitikute jutu järgi muutunud palju sentimentaalsemaks ja isegi traagilisemaks, Surm muutus kurvaks asjaks, kukkumine valusaks. Fordi, Wyleri ja Hawksi viimased teosed näitavat kauboid kui kurva kuju rüütlit, kes on tüdinud oma noaloopimisest ja ratsutamisest. Eks kõla need noodid ka «Seitsme vapra» lõpus.

Westerni aeg hakkab otsa saama. Ilmselt on pakutav illusioon liiga habras ja ka minevikuline: preeriad haritakse ju üles ja hobused viiakse tapamajja. Muide, üks viimaseid Fordi filme lõpebki niisuguse traagilise episoodiga.

Üks illusioon peab asenduma teisega. Mis tuleb *westerni* asemele? Aga mis meisse puutub, siis jäi kaasaegne *western* meil peaaegu «vahele»: tee väärtusliku kinokunsti juurde algab meil sotsiologiseeritud salongidraama india variantidest...

M. LUPUS

MATI UNT

LUULETAJA ehk ajuti lahkume, ühes käes kirjutusmasin ja teises grammofon

Ma tõusen voodist, lähen paljajalu üle külma põranda, avan ukse, astun koridori ja möödun väljakäigust, jõuan akna juurde ja teen selle lahti; on öö, september ja taevas laotub üle juurviljaaedade nagu hall tekk; ma ronin aknast välja kuuri katusele, see on plekist ja kahele poole kaldu; seisan seal ja tuul lehvitab mu pidžaama hõlmu, vihiseb õunapuude päevasest vihmast märjas lehestikus ja lendab üle raudtee, üle kvartalite ja üle heinakuhjade kaugel jõe taga, üle mu maja, mille sügavuses mu selja taga magab mu soe ja ümar naine, keda üle kõige armastan, kus magab Kirsti, aga mina seisan kuuri katusel, septembrituul lehvitab mu pidžaama hõlmu, ja äkki tahaksin ma ära minna, nagu tuulgi horisondi poole läheb: võtaksin ühte kätte oma väikese kirjutusmasina «Colibri», teise grammofoni koos mõnede plaatidega, näiteks Stravinski «Psalmide sümfoonia», kus poistekoori laul on nagu väljakannatamatu oie — või mis veel parem: seoksin grammofoni ja kirjutusmasina nööriga kokku, heidaksin üle õla, aga teise käe otsa võtaksin Kirsti, sest ta võib juba käia; siis hakkaksime minema mööda hallide pilvede all ähmaselt helendavat asfalti, kus kahel pool märjad põõsad pimeduses rabelevad, läheksime ära, ära... üksikud tuled põlevad majades, tuul piniseb telefonitraatides ja ma õpetan Kirstit seda heli kuulama ja ütlen, et kunagi elas siin hea nõid, kes armastas inimesi, iseäranis lapsi, aga nüüd on ta ära läinud, sest teda hirmutas unetutel öödel just seesama pirin ja autod ja ta ei saanud enam rahulikult mõelda: tee tõuseb mäkke ja läheb mäest alla, eemal on suur puu, mille otsas elab öökull, aga teda pole praegu kodus, ta lendab oma valduste kohal, ööhalli taeva ja musta metsa vahel, rind vastu tuult, silmad pärani ja tiivad siruli, lendab ja ehk näeb meidki, kes me läheme mööda musta asfalti, läheme nii nagu tahaks kuhugi välja jõuda, ja ta naerab meie üle, sest ta teab, et tee ei lõpe... aga mina näitan Kirstile põlendikku, kus suvel kasvasid maasikad ja mustikad, mis suu siniseks teevad, aga praegu on ainult lehed ja varred, mis lund ootavad, aga lumi on alles kaugel põhjas jääkarude juures, istub seal — suur, külm ja valge, jääst silmadega, ja ootab, millal lööb tund, et ta tulla võib... me peame ruttama, Kirsti, sest lumi tuleb ja meie ei tohi ometi lume kätte jääda — parem lähme ära sinna, kus on soe — seal hakkan ma kännul trükkima ja trükin aina luuletusi ning grammofon mängib ja mängib ning sina vahetad plaate ja loobid mu luuletusi merre, sest seal on nende õige koht ja kodu, mõtlen ma siin kuuri katusel seistes, kus tuul mu pidžaama hõlmu lehvitab ja kus maja sügavuses magab mu soe ja ümar naine, keda üle kõige armastan, kus taevas laotub üle juurviljaaedade nagu hall tekk; on öö, september ja mul hakkab külm, ma ronin aknast sisse, sulen selle, möödun väljakäigust, läbin koridori, astun tuppa, lähen paljajalu üle külma põranda ja heidan uuesti voodisse.

ÜET

ÜET — Ühiskondlike Erialade Teaduskond — see on uus asi meie ülikoolis. Siin õpivad tulevased ühiskondlikud instruktorid ja ringide juhid. Allpool lähemalt ühe ringi tööst.

Kunsti ilust ja ülevusest on räägitud küllalt, et mitte enam pikka sissejuhatust teha, kohe asja juurde — nagu ülikooli kunstikabinetiski minnakse kohe tegevuse juurde. Kui oled tulnud, võta pliiats — pintsel pihku ja proovi. Kui esimestel tundidel nii ei tule, nagu ise tahaksid, siis kahe-aastase õppeaja järel hakkab juba sinnapoole minema. Selle ajaga saab proovida igasuguseid tehnikaid — nii keraamikas kui graafikas. Ja kes kõik on läbi proovinud, see saab ka ühiskondliku kunstnik-dekoraatori elukutse.

„Me sõprusring on tilluke"

Nii me seisime sõõris, külg külje kõrval, käsi käes. Tugev surve kinnitab — sinu kõrval seisab alati sõber.

Igal aastal lisab sügiskuu uusi kätepaare tantsijate, lauljate ja pillimeeste näol. Pidanud vastu kahekuulise kandidaadiaja, astub uus kaaslane sõprusringi läbi kirivöödest värava. Tema tee algab ringjoone vasakul poolel ning kulgeb päripäeva. Ta saab teada rahvakunstiansambli minevikust. Kahekümne tegevusaasta jooksul on palju muutunud. Esialgsest mõnepaarilisest rahvatantsugrupist on kujunenud 75-liikmeline kollektiiv: kaks nais- ja kaks segarühma, lauluansambel ja rahvapilliorkester. Tantsudki on muutunud keerukamaiks. H. Mikkeli «Vanaisa polka» ei ole «pääsenud» lavalt ühe korra esitamisega.

Tantsija argipäev on täis higi, vaeva ja rõõmu. Järgime suvoorovlikule deviisile «Raske õppustel, kerge lahingus». «Lahinguteks» on esinemised ja kontserdimatkad, mis peegeldavad igapäevast tööd.

Rahvakunstiansamblis ei õpi me mitte ainult ise tantsima. Siin astume esimesed sammud ka tantsupedagoogina. «Memm» on alati nõu ja jõuga abiks («Memm» — nii võivad Helju Mikkelile öelda need, kes on sõbralikud, abivalmis ja armastavad rahvakunsti). Algul oma kursuse või osakonna tantsurühma juhendamine, siis praktika linna koolides (J. Vahter Pedagoogilises Koolis), lõpuks eksam komisjoni ees, mis tunnistab meid täisväärtuslikuks tantsuõpetajaks. Praeguste tantsijate seas on viimaseid kaks — Milvi Link ja Kristjan Torop.

Ülikooli lõpetamisega on Jüri või Mari jõudnud sõprusringiski teha terve ringi. Nüüd on ta paremal pool. Lahkujatele antakse kaasa lilli, väikene veimevakk, millesse on kogutud kõikide ansamblipäevade rõõmud ja kogemused ja moto:

Kõikidele endistele tantsijatele, sõpradele ja külalistele ütleme alati: «Tere tulemast!»

A. TEDER

KODU KAUNIKS

Probleem noorte vähesest ettevalmistusest iseseisvaks eluks, mis viimasel ajal ajakirjanduses on eriti aktuaalseks muutunud, on meie ülikoolis lahendatud õige lihtsalt (s. t. tütarlaste osas): meil on kodunduse kabinet.

Igal nädalal tulevad tüdrukud siia 3 tunniks, õmblevad, koovad (ka kangastelgedel), keedavad ja küpsetavad ning tutvuvad kaasaegse kodukultuuri põhinõuetega. Nii on see juba 1957. aastast peale.

90. kabinetis tegutsevast tütarlapsest on 15 lõpetanud, tänavu on juba 11. lend. Asudes tööle koolidesse õpetajatena võivad nad ka oma kasvandikega jagada siin omandatud teadmisi kauni kodu loomiseks ja eks neid lähe endalegi vaja!

Kuid kabinetis võib käia ka lihtsalt ühiskondlikus korras. Sel juhul saab ühiskondlikuks instruktoriks kodukultuuri alal.

«Põhiline on meil üliõpilaste esteetilise maitse parandamine,» ütleb juhendaja sm. A. Taba. «Tähtis ei ole mitte see, et me omandaksime absoluutse vilumuse ja oskuse rõivaõmblemisel, vaid et me teaksime, kus, mida,

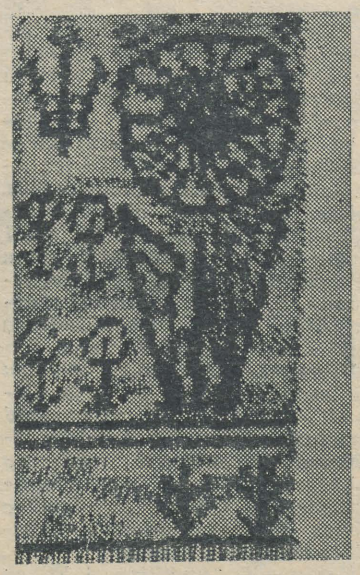

millal kanda ja mida nõuda teistelt».

Et sm. Taba taotlused on vilja kandnud, näitavad igakevadised näitused.

Palju maitset, lausa suurepäraseid värvidekombinatsioone ja hooaja uusimaid moode.

T. ALLA

ÕPETAJAKS? JAA

Õpetaja Laur kinkis Arnole viiuli . . .

Meie, äsja viiendale kursusele jõudnud, läksime avastama oma Arnosid, kellele viiulit kinkida, ja Tootse, kellele ainult pool ülesannet anda.

Me oskasime ja teadsime hirmus palju.

Me oskasime analüüsida lauseid, mida tuuakse ära reeglite all, me olime eksamil ühe hingetõmbega maha vuristanud kõik J. Semperi luulekogud (muidugi mõningaid vahele jättes). Pedagoogika loengutelt teadsime, et klassis ootavad meid kõige salakavalamad olendid, kes igal silmapilgul on valmis viskama tahvlilapiga, laskma ragulkaga jne.

Me saime teada, et me ei tea peaaegu mitte midagi.

Me saime teada, et lapsed kirjutavad enamasti lauseid, mis ei mahu ühegi reegli alla, et J. Semperi luulekogude asemel peame terve tunni rääkima lastega J. Liivi ühest lühi-lühikesest luuletusest.

Meie kõige suuremaks avastuseks olid lapsed, tavalised, toredad, vallatud, uudishimulikud.

Me õppisime tundma koolmeistritöö kõige suuremat vaenlast — tuimust. Ei ole midagi masendavamat kui sinu õpilase ükskõikne nägu. See oli kindlus, mida me püüdsime vallutada. Oli suur rõõm tabada kasvõi hetkekski uudishimusädet ühes ükskõikses silmapaaris. Me avastasime, et neist sädemeist süttib töörõõmulõke. Mõnikord ta kustus, kulus aega ja tööd, et seda uuesti süüdata. Aga me olime tunda saanud selle lõkke võlusid.

Me ei kinkinud oma Arnodele veel viiuleid, aga tulevikus me tahame seda teha.

A. SIITAN

Tähelepanu, kunstihuvilised!

14. mail avati ülikooli kunstikabinetis näitus, see tutvustab üliõpilaste viimase aasta töid. Eriti tublid on olnud A. Ollino, A. Aul, I. Aimre, P. Urbla, A. Reiman. Toredad serviisid on K. Vihalemal ja H. Hinrikusel, keraamikat on proovinud ka M. Kaare, M. Sitska, M. Nugis jt.

Näitus on avatud nädala lõpuni.

Teadaanne

Kõigil TRÜ Spordiklubi liikmeil on võimalik osta spordiklubi liikmemärki, mille hind on 20 kopikat.

TRÜ Spordiklubi.

Tänuavaldus

Salme Mets avaldab tänu kõikidele, kes teda meeles pidasid tema 60. sünnipäeval.

Uued orienteerumismeistrid

Nädalavahetusel selgitati seitsmendat korda ülikooli orienteerumismeistreid. Senini olid enamiku esikohti võitnud Nõukogude Liidus esimesed, orienteerumissektsiooni rajajad Madis Aruja, Tiiu Liblik ning Ilmar Kask. Aruja ja Liblik panid tänavu välja eriauhinnad (ise võistlesid nad külaliste klassis), Ilmar Kask oli rajameistriks. Kes suudab seekord II põlvkonna orienteerujaist peale jääda?

Vastuse sellele pidi andma orienteerumisrada (nagu hiljem selgus — raja esimene pool). Nii vahelduvat maastikupilti kui stardi ja KP1—KP2 piirkonnas pole ammu kohanud. Iga 2 minuti tagant väljus esimese KP suunas mees- ning naisvõistleja, kuid otsejoones jõudsid pärale vaid üksikud. Metsad, rabad, põllu- ning soolapid täitusid võistlejatest, igaüks olukorrast isemoodi aru saamas, ning eri suunda jooksmas. Mine võta kinni, kes läheb õigesti, kes viltu.

Juba siin sattus V kursuse matemaatiku Olev Kärneri õnge suur kala — startinud üheksandana, läbis ta alates esimesest kõik KP-d esimesena ning tuli ka ülikooli meistriks. Naisüliõpilastest tuli samaga toime Milvi Pajuste eesti filoloogia V kursuselt.

Naised. Külalisvõistleja M. Miljan 1:12,42, M. Pajuste 1:13.25 (AK), U. Noodla 1:15.25 (FM),

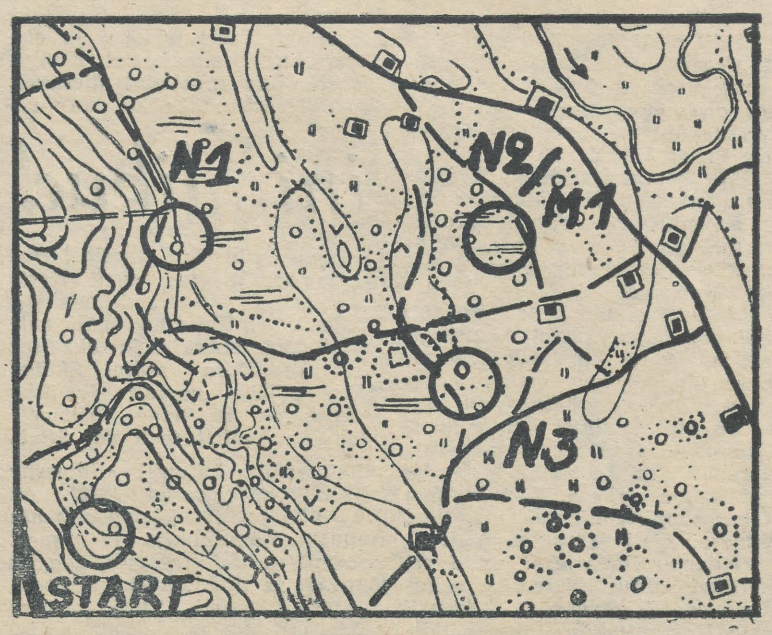

Fragment võistluste skeemkaardist. Kontrollpunkti M1/N2 suundumisel läks lühemaks või pikemaks ajaks kaduma enamik võistlejaist. Millise tee oleksite valinud teie?

E. Abel 1:15.55 (KKT), A. Tingas 1:25.45 (FM), V. Leiar 1:26.12 (AK). Naiskonnad: 1. Ajaloo-Keeleteaduskond, 2. Füüsika-Matemaatikateaduskond, 3. Arstiteaduskond.

Mehed. O. Kärner 1:31.37 (FM), T. Raid 1:32,07, M. Aruja 1:32.26 (mõlemad külalised), A. Kivistik 1:41.38 (KKT), H. Abel 1:44.55 (ÜSK), I. Tammeraid 1:51.20 (FM). Meeskonnad: 1. Füüsika-Matemaatikateaduskond. 2. Kehakultuuriteaduskond, 3. Õigus-Majandusteaduskond. Võistkondlikult oli veenev Füüsika-Matemaatikateaduskonna võit.

A. KIVISTIK

Matkajad,

kes on vähemalt 5 päeva matkanud (jalgsimatkal on nõutav ka 3 väliööbimist), vormistage märk «NSV Liidu turist». Selleks täitke arvestusleht TRÜ Spordiklubis.

Matkasektsioon.

Raadioloengud

Reedel, 21. mail

1. Inglise keelt üldainena õppijaile õppejõud Malle Laari loeng «Küsilausete moodustamisest inglise keeles» (II osa).

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna II kursuse üliõpilastele õppejõud Ülo Torpatsi «Ovidiuse «Fasti» Arionit käsitlev osa» (II).

Kolmapäeval, 26. mail

1. Žurnalistikaosakonna IV kursuse üliõpilastele dots. Juhan Peegli neljas loeng «Eesti ajakirjandus möödunud sajandi kolmandal veerandil» (I).

2. Kõigile ajaloolise materialismi õppijaile õppejõud Maie Ojamaa loeng «Marksistleninliku esteetika kategooriad».

Reedel, 28. mail

1. Žurnalistikaosakonna IV kursuse üliõpilastele dots. Juhan Peegli viies loeng «Eesti ajakirjandus möödunud sajandi kolmandal veerandil» (II).

2. Saksa filol. IV ja V kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Gerda Kondase loeng «Satzverbindung» III osa.

Üliõpilaste Teaduslik Ühing

TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu (ÜTÜ) ülesandeks on kaasa tõmmata üliõpilasi teaduslikule tööle, arendada teadusliku uurimistöö vorme, organiseerida teaduslikke konverentse, populariseerida teadusalaseid ja poliitilisi teadmisi nii üliõpilaste hulgas kui ka väljaspool ülikooli.

Tartu Riikliku Ülikooli ÜTÜ alustas oma tegevust 1948 aastal, mõned ringid (näit. eesti keele ring) hakkasid töötama juba 3 aastat varem. Iga aastaga on ÜTÜ juurde moodustatud uusi teaduslikke ringe. Igal kevadel toimuvad üliõpilaste teaduslikud konverentsid, kus antakse aru sellest suurest tööst, mida tehakse 64 ÜTÜ ringis, kust osavõtjate arv ületab üle 1700 liikme. Ringides esitatakse uurimistöö tulemusi ettekannetena, kirjalikult vormistatud artiklitena, konverentsi- või auhinnatöödena. Konverentsil parimateks tunnistatud töid suunab TRÜ ÜTÜ vabariiklikule ja üleliidulisele üliõpilastööde konkursile.

Viimane, arvult XX teaduslik konverents tõendas veel kord, et Tartu Riiklikus Ülikoolis on palju andekaid noori, kel on algeid teaduslikuks tööks. Enese eest räägivad ka auhinnatööd, mida oli tänavu arvult ligi 80.

Iga üliõpilane võib valida just teda huvitava ringi. Parimad üliõpilastööd kirjastatakse ringi poolt väljaantavates kogumikes.

Alljärgnevalt mõnest Tartu Riikliku Ülikooli ÜTÜ ringist.

Looduskaitsering (ühine EPA-ga).

Ring asutati 1958. aastal grupi entusiastide poolt. (EPA-st L. Jaanson, K. Pild, T. Frey ja TRÜ-st M. Vabar ja I. Remmel). Ringi juhendajaks on energiline loodusteadlane Jaan Eilart. Seitsme aasta vältel on ring kasvanud 220-liikmeliseks. Esindatud on kõikide teaduskondade esindajad nii EPA-st kui TRÜ-st. Looduskaitseringi huvitavamateks üritusteks on olnud ekskursioonid vabariigi looduskaitsealadele.

NLKP ajaloo ring (juhendaja vanemõpetaja E. Kivimaa), mis lühikese vaikuseperioodi järel loodi taas 1963. aastal. Et seda ainet käsitletakse ülikooli kõigis teaduskondades, on töö NLKP ajaloo ringis väga vajalik. Eriti tuleb töö kasuks I—II kursuse üliõpilastele, kes erialalise uurimistööga tavaliselt ei tegele. Mõned nooremate kursuste üliõpilaste uurimistööd on osutunud nii kõrgetasemelisteks, et autorid vabastati NLKP ajaloo eksamist. NLKP ajaloo ringil on palju ühiseid üritusi ajalooringiga. Küsimuste-vastuste õhtud, kohtumised EKP Ajaloo Instituudi töötajatega ning Suure Isamaasõja kangelastega, sõjaveteranidega. NLKP ajaloo ring on üheks neljast ühiskonnateadusteringist. (NLKP ajaloo, poliitökonoomia-, sotsioloogia- ja filosoofiaring).

Väliskirjanduse ring (teaduslik juhendaja prof. V. Alttoa) jaguneb alajaotuslikult inglise, saksa ja prantsuse sektsiooniks. Lääne-filoloogia üliõpilastele on osavõtt sellest ringist suureks kasuks.

Väliskirjanduse ringis tutvutakse lähemalt paljude Lääne kirjanike loominguga. Eriti heaks iseloomustajaks võõrkeelte ringi tööle oli ÜTÜ XX teaduslik konverents, kus kõrgetasemeliste töödega esinesid inglise IV k. filoloog Pilvi Paluoja («Noori vihaseid mehi. J. Braine») inglise IV k. filoloog Kadi Tammemägi («Noori vihaseid mehi. J. Osborne») jt. Ringi juhiks on V kursuse inglise filoloog Jaak Rähesoo.

Kõige rohkem ringe on Arstiteaduskonnas — 27 (anatoomia-, psühhiaatria-, farmaatsia-, patoloogilise anatoomia, mikrobioloogia-, kirurgia-neuroloogia- jt. ringid). Kõikide nende ülesandeks on anda võimalikult parem ettevalmistus tulevastele arstidele.

Füüsika-Matemaatikateaduskonnas on 10 ringi: algebra- ja geomeetria-, arvutusmatemaatika, üldise keemia jt. ringid. Järgnevad Ajaloo-Keeleteaduskond (7 ringi), Bioloogia-Geograafiateaduskond (6 ringi), Kehakultuuriteaduskond (6 ringi), Õigus-Majandusteaduskond (6 ringi). Lisaks sellele veel üleülikoolilised ringid: NLKP ajaloo, poliitökonoomia, looduskaitse-, pedagoogika- ja psühholoogiaringid.

Kogu ülikooli ÜTÜ tööd juhatab nõukogu eesotsas sm. Uno Siimaniga. TRÜ Üliõpilaste Teaduslik Ühing arendab sidemeid Leningradi, Minski, Riia, Kaunase, Vilniuse, Moskva, Tallinna jt. linnade üliõpilastega. Sõidetakse esinema, külaliskonverentsidele ja võetakse ise vastu külalisesinejaid. Üliõpilaste poolt tehtud teaduslikku tööd võetakse arvesse individuaalplaanile suunamisel, tööle määramisel ja teaduslikule alale soovitamisel.

S. ENDRE

Ilu rütm, harmoonia liikumises. Selle eest on ülikooli tütarlapsi krooninud alati edu. Naisvõimlejatele — esikoht, kunstilistele võimlejatele — esikoht ja vaatajail suur rõõm meeldejäävast sportlikust elamusest.

Toimetaja: H. PEEP.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 4232 MB 02968.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 (626) Reedel, 28. mail 1965 XVIII aastakäik

HANNIBAL AD PORTAS!

EKSAMID

Anne Õunas on I kursuse bibliograaf. Praegu teeb ta kibekiirelt eksameid, sest 8. juunil tahab ta juba hakata uudismaale sõitma.

J. SKUUBELI foto

JÄTKAME MÕTTEVAHETUST

Kas loengud ja eksamid on vajalikud?

Elavad sõnavõtud näitavad, et see küsimus vaevab paljusid. Oleks vist juba aeg abstraktsetelt targutustelt üle minna konkreetsetele ettepanekutele ja sealt praktikale.

Me kõik teame, et paljud üliõpilased mitmetes osakondades ilmuvad eksamitele paari päeva jooksul kokkuloetud teadmistega, kogu õppeaasta aga elatakse minnalaskmise-, kohviku- ja muude taoliste meeleolude tähe all. Ka hoolsatele üliõpilastele kujuneb sessioon küllaltki pingutavaks, ja materjali põhjalikuks omandamiseks jääb tavaliselt ikka päev või paar vajaka. Siis veel «eksamipalavik» — ja kui sageli juhtub, et heade, püsivate teadmistega, kuid vähem jutukas üliõpilane saab eksamil halvema hinde kui see, kellel lihtsalt «vedas» ja kes juba paari päeva pärast pole suuteline vastama pileti ühelegi küsimusele.

Kõige halvem tundub olukord olevat Ajaloo-Keeleteaduskonnas, samal ajal kui ülikooli suurimas, Arstiteaduskonnas, kus arvestused, laboratoorsed tööd ja eksamid toimuvad regulaarselt kogu õppeaasta jooksul, on nii õppeedukus, distsipliin kui ka üliõpilaste teadmised tunduvalt paremad. Ka teistes teaduskondades tuleks naiivselt apelleerimiselt üliõpilase kõrgele teadmitmeks arvestuseks. Need sooritatakse kalenderplaani järgi kindlatel tähtaegadel. Kui arvestuse tegemiseks planeerida 20—30 min., siis võiks piirata loengutundide arvu õppejõudude koormust vähendamata. Neile ainetele, kus materjalid on õpikust ja mujalt kättesaadavad, võiks anda rohkem konsultatsioonide iseloomu. Õppejõud annaks juhtnööre aine omandamiseks, materjalide leidmiseks ja läbitöötamiseks, selgitaks põhilisemaid ja raskemaid küsimusi.

Kaks päeva nädalas oleks määratud arvestuste vastuvõtmiseks ja kaks või kolm loengute jaoks. Seminare võiks olla vähem ja mõnes aines kaoks vajadus nende järele täiesti.

Kontrollimine toimuks iga semestri keskel ja lõpus. Kellel arvestuste plaan on mõjuva põhjuseta täitmata, jääb stipendiumist ilma. Muidugi võib arvestusi sooritada ennetähtaegselt.

Ühes õppeaines võiks, olenevalt kursuse ulatusest ja raskusest, olla 2—10 arvestust pluss eksamid nagu senini. Vahest voiks aga kaaluda ka eksamite sooritamist hajutatud süsteemi järgi, pärast vastava loengukursuse lõppu. Arvestused oleksid diferentseeritud, ja üldhinne tuleneks eksamihindest ja arvestuste keskmisest.

Lõpuks ütleme, et siin pole avastatud mingit Ameerikat, vaid on kasutatud kaugõppekeskkoolide õppesüsteemi, mis on isegi nende koolide erilistes ja rasketes tingimustes häid tulemusi andnud.

M. SALUPERE

likkusele üle minna materiaalse huvitatuse ja administratiivse mõjustamise printsiipide rakendamisele. Ma kujutlen seda umbes nii.

Kogu loengukursus antud aines on jaotatud osadeks, s. o.

HÜGIEEN

Eksamisessioon on nii eksamineeritavatele kui ka eksamineerijatele väga intensiivse vaimse töö perioodiks, sellepärast on hügieeniküsimused sel ajal eriti tähtsad. Eksimused hügieenireeglite vastu annavad end tunda harilikugi vaimse töö pinge puhul, suure pinge puhul aga eriti. Vaatleme alljärgnevas, mida tuleb eksamisessiooni ajal eriti silmas pidada.

A j a j a o t u s. Eksamisessiooni vältel tuleb tavalist ajajaotust mõnevõrra muuta. Igaühe käsutuses olevad 24 tundi tuleks jaotada ligikaudu järgmiselt:

töö	8—9 tundi
uni	8—9 „
enesekorrastus	1 tund
kehakultuur	1 „
söömine	1—2 tundi
meelelahutus	2—3 „

Nende ajajaotuse elementide kestust ei tohiks muuta. Nii ei või õppimiseks määratud aega oluliselt pikendada. Enamik eksamitel läbikukkunutest on «õppinud» tihti peaaegu kogu ööpäeva. Sõna «õppinud» ei ole asjatult jutumärkidesse pandud, sest «kestvusõppimisest» ei ole mingit tulu — loetakse küll, kuid loetu jääb peaaju poolt omandamata. Üle 8—9 tunni õppida ei maksa ja sellegi juures tuleb iga 45—50 minuti järel teha 10- kuni 15-minutiline paus, mille vältel aju ja ka silmad puhkavad. Mõni neist pausidest võiks olla nn. kehakultuuripaus, millal tehakse süsteemituid või süstemaatilisi võimlemisharjutusi.

Uneaega ei tohi eksamisessiooni vältel mingil määral kärpida, ennemini võiks une kestust umbes ühe tunni võrra pikendada. Soovitatav on magada 7—8 tundi öösel harilikul uneajal ja sellele lisaks 1—2 tundi pärast lõunaööki — iga päev ühtedel ja samadel kellaaegadel. Ühiselamutes tuleb taotleda täielikku vaikust nii öösisel uneajal kui ka päevasel «surnud tunnil».

eksamisessioonil

Üsna sageli juhtub, et eksamisessiooni vältel süüakse vähem ja süüakse ebakorrapäraselt ning ebapiisavalt. Selle tulemuseks on ühest küljest kehakaalu kiire langus, mõne nädala vältel 4—5 kg, üksikjuhtudel isegi kuni 8 kg! Eksamiperioodil tuleb süüa kindlatel kellaaegadel vähemalt 3 korda päevas (soovitatav on isegi 4 korda päevas), kusjuures ühegi toidukorra puhul ei tohi süüa liiga palju, see halvendaks ajutööd ja segaks ka und. Toitude valik peab jääma ligikaudu samasuguseks, nagu see oli enne eksamiperioodi — suured kõrvalekaldumised toiduvalikus nõuavad organismi ümberkohandumist harjumatutele toitudele, see omakorda häiriks organismi kui terviku talitlusi.

Tuleb tõsiselt hoiatada tee ja kohviga liialdamise eest. Tees või kohvis leiduv kofeiin tekitab ajukeskete erutust, õppimiseks aga oluliselt kaasa ei aita. Tee ja kohv häirivad ka und, seepärast võib lubada tee või kohvi joomist ainult hommikul, mitte mingil juhul aga õhtul.

Alkohoolsete jookide tarvitamine eksamiperioodil on täielikult ja tingimusteta vastunäidustatud, sest isegi üsna väiksed alkoholiannused häirivad ajurakkude talitlusi. Samuti ei saa soovitada suitsetamist — mittesuitsetajatel häirib nikotiin mitte ainult ajutegevust, vaid ka muude elundite talitlusi ja ka suitsetajatel tuleb ettevaatlik olla — mitte mingil juhul ületada harilikke «norme». Eksamisessioonil ei maksa abi otsida ka mõningatest ravimitest, nn. ergutusvahenditest. Peab teadma, et aju töötab kõige paremini normaalses olukorras, normaalsete tingimuste juures.

Kehakultuuri jaoks peab tingimata aega leidma, see oleks aktiivseks puhkuseks, mis ajutööd soodustab.

(Järg 4. lk.)

Mitte kui mustad härjad,

See lugu pidi saama vastukajaks H. Palametsa artiklile «Mured kui mustad härjad». Lubage, et ma pisut polemiseerin ka oma eelkõnelejate Evi Laido ja Toomas Sutiga.

Sm. Palamets arvab oma kirjutise lõpus, et tõetera peaks tema mõtetes olema. Soostun täiesti — tõetera on tõesti olemas. Kuid lubage rõhutada — tera, mitte enam. Mulle tundub, et autor on paljudest pidepunktidest mööda läinud ja mõndagi asja liiga ühekülgselt näinud n.-ö. selleltsamalt «prokuröri» positsioonilt.

«Et mitte arengule jalgu jääda, on vaja õppida nii mõndagi tegema paremini, otstarbekamalt, väiksema aja- ja jõukuluga» (H. P.) Põhiprobleem tõepoolest paistabki olevat otstarbekuses või ebaotstarbekuses. Selle otstarbekuse otsa on tulnud kolme aasta jooksul siin ülikooli seinte vahel nii mõnigi kord komistada.

Mingem selle kõige valusama küsimuse — loengutelt puudumise juurde. Ütlen ette ära, et ma ei õigusta viilimist, ent...

Kas pole veidi imelik — inimesed on tulnud ülikooli ja ei taha loengutel käia!? Puudumiste vältimiseks on sisse seatud grupipäevikud, kuhu kohusetundlikult märgitakse iga puudutud tund, dekanaadi «kohvid», rektori käskkirjad... ja puudumine kestab edasi. Mõned teevad seda avalikult, ilma väljamõeldud seletusteta, teised fantaseerivad põhjusi. Ja üldkokkuvõttes põhjuseta puudumisi on meist igaühel. Kui lugeda puudumine inimese teadlikkuse ja kohusetunde hindamise kriteeriumiks, siis tuleb välja, et 3000 üliõpilase hulgas on võrdlemisi vähe normaalseid nõukogude üliõpilasi. Tundub, et ebanormaalsus peitub mujal. Nimelt nendes õppeplaanides, mille kohta T. Sutt ütleb: «Oleks ekslik arvata, et olukorra normaliseeriks mingi lõplik «ideaalne» õppeplaan.»

Kas on normaalne, et näiteks poliitilise ökonoomia kapitalismi osa loeng kopeerib suuresti õpikut? Lugeda me nagu oskame isegi. Väliskirjanduse XIX—XX saj. kohta on õpikud olemas. Loeng kordab enam-vähem nimetatud materjale. Ja sealjuures jäävad ajapuudusel paljud olulised küsimused puudutamata. Sissejuhatus kirjandusteadusesse haaras käanest kaaneni B. Söödi «Kirjandusteooria lühikursuse» ja valitud peatükke «Marksistlik-leninliku esteetika alustest», mis on igaühele kättesaadavad.

Meditsiinikursuse raames loetakse aastast aastasse üht ja sedasama, kusjuures loengutelt puudumine on rangelt keelatud. Kas poleks mõttekam anda nende distsipliinide kohta välja rotaprindiloengud, mille abil võiks valmistuda arvestusteks — eksamiteks? Sama käib ka töökaitse ja hügieeni loengute kohta. Kas see pole ebaotstarbekus, mis neelab jäädavalt väärtuslikke tunde?

Teine küsimus — loengute kvaliteet. On üldiselt teada, et mõnegi lektori loengute kvaliteet ei rahulda. On õppejõude, kel puudub aine interpreteerimisel süsteem. Loeng peaks aga eelkõige andma just süsteemi. H. Palamets rõhutab samuti: «Spetsialistiks saamine eeldab teaduse süsteemi omandamist.»

On nagu piinlik hakata siin nimesid nimetama, kuid kas TRÜ-l tõesti pole instantsi, kel oleks voli tegelda ka selle küsimusega?

Või mis peab ütlema selle asja kohta, et isegi kateedrid planeerivad loenguid süsteemitult? Näiteks eesti filoloogidele loetakse eesti keele ajalugu enne kui murdekursust, kusjuures keele ajaloo juures on vajalik tunda ka murdetausta. Kas see pole sama kui maja ehitamist alustada katusest?

Teine kurioosum. Arvestuste ajaks pole kateedritele enestelegi selge, kas teatud arvestus toimub või ei. Taoline lugu juhtus talvel vene kirjanduse arvestusega eesti filoloogia III kursusel. Veebruari (!) alguseks selgus, et arvestust siiski pole.

Üliõpilase koormus on suur. See ei piirdu ainult loengutundidega. On vaja veel tunda võõrkeeli, millede valdamisega on meil lugu teatavasti vägagi vilets, lugeda erialast ja poliitilist kirjandust, mis pole ka kõrvalise tähtsusega. Aga selle jaoks jääb aega enam kui minimaalselt. Läbi oleme saanud ja läbi saame võib-olla ka edaspidi, aga kuidas?

Küllalt lühikese aja jooksul, mis me ülikoolis üldse oleme, tuleb läbi galopeerida paljudest teadustest. Ja, et oleks kaasa võtta midagi ka peale diplomi, tuleks olukorda tõepoolest radikaalselt muuta. Ja sealjuures ärgem unustagem seda tõsiasja, et üliõpilase füüsilistel võimetel on ka piirid (vaimsetel muidugi ka). Tuleks mitte üksnes rääkida, vaid ka midagi ette võtta, et väheneks tervise pärast väljalangejate arv ja ka nende hulk, kes lahkuvad siit nii või teisiti kahjustatud närvidega. Ületöötamine, peavalud ja erutus ei ole simulantide patent, vaid üsna laialdaselt eksisteeriv nähtus.

M. REBANE,
eesti filoloogia III kursuse üliõpilane

NSV Liidu Teaduste Akadeemia Astronoomia nõukogu esimehe asetäitja oma käskkirjas 5. maist 1965. a. märgib kiitvalt teiste uurimisasutuste hulgas ka Tartu Riikliku Ülikooli juures asuva kunstlike maakaaslaste vaatlemise jaama tööd kunstlike kosmiliste objektide visuaalsete ja fotograafiliste vaatluste alal ja avaldab jaama kollektiivile (ülem M. Liigand) tänu suure ja viljaka töö eest.

DISKUSSIOONID SUVEPUHKUSELE

Loengute külastamine — vabakuulamine — iseseisev töö — kas eksamid on vajalikud? — spetsialist või universaal?

vaid veskikivid

1. Et üliõpilased miskipärast loengutel käia ei taha, sellega on juba kaua aega muret olnud. Arutati ja arutati, aga selgusele ei saadud. Meie ajalehe 18. dets. numbris avaldati sõnavõtud «Izvestijast». Eriti jäi kõlama prof. Gotloberi mõte, et üliõpilase ja õppejõu vahel peab valitsema usaldus, et õppejõu «käigud» ühiselamusse (näiteks mingi korrarikkumise puhul) ei too üksi veel mingit kasu. Prof. Granovski väidab, et iseseisvust tuleb kõigepealt õpetada. Kõige vähem teeb seda aga etteütluslik kohustuslik loeng. Nõiaring?

Meie ajalehes avaldatud seisukohti (kokkuvõtlikult):

a) *üliõpilaste seas on liiga palju vegeteerijaid, kes igal võimalusel plehku panevad ja seejuures kõikvõimalikke vabandusi välja mõtlevad* (H. Palamets, 10. apr. 1965.);

b) *üliõpilane pole siiski nii halb, temaga saab asju ajada. Üliõpilane ei jookse mitte kõikidelt, vaid osalt loengutelt ära* (V. Ruttas, 16. apr. 1965.);

c) *loengutel käimist ei saa samastada õppedistsipliiniga* (T. Sutt, 30. apr. 1965.).

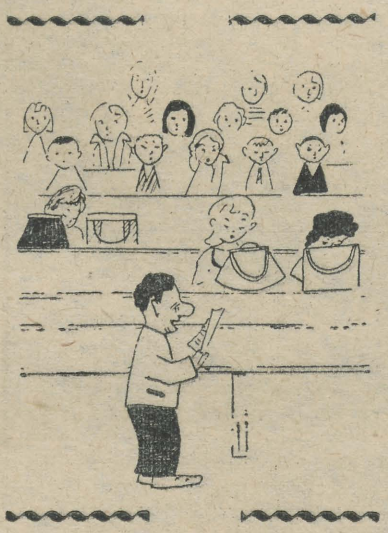

Tänases numbris avaldame veel paar poleemilist artiklit. Ka need toetavad T. Suti arvamust, et «ideaalset» õppeplaani on võimatu koostada, kuid ta peab täiustuma vastavalt elu nõuetele. Filosoofilis-bürokraatlikel vundamentidel pikutamine tasub end valusalt kätte. Perspektiivitunne peaks nagu suurem olema, kas teile ei tundu, seltsimehed? Tõsi, süda on rahul, kui kõik üliõpilased loengul istuvad, aga tahtmatult kipub keelele küsimus: **hea, aga milleks?** Vahendeid jälgides unustame eesmärgi: spetsialisti kasvatamise.

H. Palamets arvab, et kitsaste probleemide eelistamine pole just kõige oigem. Voib-olla, kuid kõigile on selge, et Lomonossoveid ja Goethesid on tänapäeval peaaegu võimatu kasvatada.

Mitmetes sõnavõttudes (E. Laido, M. Rebane) võime leida täiesti õigustatud mõtte, et nn. lektorikursus ei tasu ennast ajapuudusel ära (iseäranis kirjanduses). Oppeplaan peaks õppejõul võimaldama käsitleda sugavamalt üksikuid autoreid. Selle asemel, et kahe tunni jooksul läbi võtta Balzac, Merimeé, Sand ja veel keegi, peaks õppejõul olema õigus pühendada need kaks tundi näiteks ainult Balzacile (või kellelegi teisele, kelle loomingus lektor end kõige kompetentsemana tunneb). Nii väldiksime ohtlikku «kõikehaaravust», mis tänu ajapuudusele jääb ainult leksikoni tasemele.

Moraal: enne inimene, siis paber...!

2. Eksamite probleemi algatas Arhangelski Kalatööstuse ja -majanduse Tehnilise Instituudi rektori ja prorektori kiri. Nende arvates kaotaks eksamite asendamine seminaridega senise õppetöö tsüklilisuse ja teadmiste pinnapealsuse... Juba meie ülejärgmises lehes võttis sõna teoreetilise füüsika kateedri õppejõud J. Lembra, kes Arhangelski seltsimeeste arvamust toetas, kuid soovitas II—IV kursuseni jätta vähemalt kaks eksamit.. Edasi trükkisime ära Moskva V. I. Lenini nimel. Pedagoogilise Instituudi dekaani kirja. V. Maksakovski väitis, et küsimuse lahendaks ka piletitesüsteemi ärajätmine.

Meie ajalehes avaldatud seisukohti:

a) *meie töö praeguse taseme juures ei saa eksamite ärajätmisest rääkida. Muidugi võib vähendada nende arvu.* (K.-S. Rebane, 16. jaan. 1965.);

b) *on vale arvamus, et eksamiteta ei saa pilti üliõpilaste teadmistest. Siiski peaks olema paar eksamit tervikus orienteerumise väljaselgitamiseks.* (J. Lembra, 12. veebr. 1965.);

c) *mitte eksamite, vaid halva eksamite kvaliteedi vastu!* (J. Aul, 23. aprill 1965.).

NB. Üliõpilased ise viimasest diskussioonist osa ei võtnud.

Vaidlesime ühest diskussioonist teiseni, nüüd katkestame, sest eksamid on jälle ukse ees ja mis muud kui... kivi kotti! Sügisel diskuteerime edasi.

TOIMETUS

СВЕТЛАН СЕМЕНЕНКО

ГАМЛЕТ

I shall be a great deal too far off
to trouble myself about you...
LEWIS CARROLL

po ciężkich cierpieniach nasz ukochany brat
Kartagina przestala istnieć
W. WOROSZYLSKI

О юноша, всегда один среди двора и своры!
Несвойственною теплотой пришельца привечай,
приветствуй, реплики снабжай *зеркальностью* —
которой
вполне достанет на ответ. И впрямь, не отвечай —

ни на сочувствие (ну вот, ему он понял цену!)
или намёк (ага! гляди: скривился, оборвал...)
О юноша! ступай, оставь ему пустую сцену,
кивни ему — и пропади, уйди куда-то в зал.

Ах, хорошо!.. Гляди туда, глядись в него, покуда
захрамлет верный монолог и прянет свет
в глаза...
— Эй, юноша! чего замолк? что ль, нет добра
без худа?
Так ведь и худа без добра... нет! без Добра —
нельзя!

И — *вдребезги стекло.* Ха-ха!! Добро б и сцена
сразу,
и весь театр, и замок в прах, и к чёрту
белый свет!..
И ни галоши не сыскать...
СКАЖИТЕ ФОРТИНБРАСУ
ЧТО ДАНИИ КАК ТАКОВОЙ НА КАРТЕ
БОЛЬШЕ НЕТ
. . . . . .

А ты — лети, лети, лети! Ты всех провёл, каналья!
И всё узнал, и в свой забрал в потусторонний
мир...
Прощай, о юноша! Спеши обратно в Зазеркалье,
Не то рассердится вконец старик Антишекспир.

ПОСЛЕДНЯЯ ПЕСНЬ ОФЕЛИИ

— Голоси, колотись
землю жёлтую рой,
жёлтой кошкою вой
над моей головой!
Над моей головой
дёрн могильный терзай,
гроб тесовый кусай
над моей головой!
Голоси, колотись
над моей головой!..

А КАК ВСЕ ТЕБЯ ОСТАВЯТ —
НА МОГИЛУ СТУПИТ ГАМЛЕТ

— Голо-си, коло-тись!
Головой об землю бейся,
бей, макушки не жалей,
вой, покуда горла хватит!

ОН ТЕБЯ ЗА ГОРЛО СХВАТИТ

— Голо-...
Сгинь! пропади!
Голодранец, дай дорогу!
Ты — любил, и слава богу...
О любви своей великой
голосить погоди.
Ты — любил, и слава богу.
Ты, любивший, — уходи!..

ТЫ, МЕНЯ ЛЮБИВШИЙ
ФАЛЬШЬЮ

Ты! меня любивший фальшью! —
т а к люби меня и дальше! —
там, за свежею могилой,
за ложбиной, за осокой,
за высоким косогором,
за горючими ручьями,
горем громким, клятвой, ссорой,
за — ударом
(в горле ком...)
— в грудь — отравленным
клинком!...

А КАК ВСЕ МЕНЯ ОСТАВЯТ —
ПРОКРАДЕТСЯ ЗАЛОЙ
ГАМЛЕТ

— Там, за дальними горами,
за прозрачными ручьями,
за окном моим девичьим,
за шитьём печальным, Гамлет,
за глухим твоим молчаньем,
за последним воплем диким,
за — прощаньем навсегда;

и — за свежею могилой,
за ложбиной, за осокой
ядовитой, острой; горем
громким; родственным участьем
безутешным, в три ручья;

за высокими горами,
за далёкими ручьями —

Гамлет, Гамлет! я — ничья...

E. ÕUNAS

Linnud

SALULEHELIND,

mets juba on mõtlik,
puudel paindunud pead.
Salulehelind, päike põgenes ära
ja taevas su nukrusest teab.

Salulehelind,
inimesed on liiga rõõmsad,
et mõista suudaksid sind.
Mets kuulab, mets küsib,
puudel paindunud pead,

SALULEHELIND.

* * *

Täks-täks, kivitäks,
millal küll su täksimisest
jääb kivile täks?

* * *

Hajameelne
LAULURÄSTAS,
kas jälle jäi noodiraamat
pesasse padja alla?

* * *

SINIRAAG raagus puul
nagu nõiutud printsess
ja puu — kurblik kuningapoeg.

* * *

Oi seda edevust, PUNARIND!
Musta pudipõllega linavästrik
õrritab sind!

Harjumatu

«Hm,» ütleb tähtis mees, hall kaabu näpus, kui tuppa astub, «teil on siin päris mugav.»

«Paistab jah,» lausub pruuni kaabuga veel tähtsam mees, kes tema järel tuleb, «igatahes suitsu te toas ei tõmba.»

Jaak ja Peep, kes kahekesi kodus juhtuvad olema, kerkivad kõrgete külaliste ees tikkseisangusse.

«Põrand tundub puhas olevat. Tublid mehed,» tunnistab Pruun Kaabu.

Jaagu kurgust kostab konna neelava toonekure kluginat. Kiitmine on talle niisama võõras, nagu omapead õppimine keset semestrit.

«Tolmu riiulitel pole,» katsub Hall Kaabu näpuga, «korralikult pühitud.»

Peep püüab meelde tuletada, millal temaga viimati rahul oldi. Küllap juhtus see siis, kui mamma üllatuseks leidis, et poisil hällis mähkmed kuivad on.

«Lilledki laual,» imestab Pruun Kaabu, «väga meeldiv eluruum.»

«Narrib,» mõtleb Peep ja teeb võimalikult ükskõikse näo.

«Isegi vaibake seinal,» tähendab Hall, «ja paistab koguni, et enda tehtud.»

Jaagul hakkab harjumatust olukorrast pagana palav, on tunda, kuidas higinire selgroogupidi alla libiseb.

«Mõelda ainult, te kuulate ka tõsist muusikat!» vaimustub üks külastajatest.

Vähem Tähtis Mees: «See on ju nagu «Noorte Hääle» artiklites. Üliõpilased istuvad laua taga ning kuulavad Bachi orelimuusikat. Imestamisväärt!»

Peebu suu vajub piinlikkusest totralt pärani. Poiss ahmib õhku, rahmab siis ebakindla häälega: «Teised kaks on praegu Tallinnas, raske on suurt möllu korraldada.»

«Missugust möllu?» ei taipa Tähtsam mees.

«Igasugust,» tormab Jaak õhinal appi, tundes, et vanker lõpuks traditsioonilistesse roobastesse vajub, «napsudega, preilidega.»

Vähem Tähtsa Mehe ilme reedab kerget erutust: «Siin? Ühiselamus?!»

«Just, just,» paiskab Peep, «suitsu teeme ka toas.»

Tõenduseks togib ta laua jala tagant täis konikarbi esile.

«Näete, tühjad pudelid — «Linnapea» ja «Põdur Reval», üleeile võtsime,» kriiskab vaimustatult Jaak, kapist kesti välja tõstes, «oma toa pärast oleme alati ikka sõimata saanud.»

Halli ja Pruuni Kaabu näod võtavad algul mureliku, siis lausa tigeda varjundi: «Poleks oodanud. Nagu... nagu kabaree! Homme annate vastust oma vägitegude eest.»

«Igal juhul edaspidiseks ärge ühiselamut arvestage,» kostab veel ukse vahelt.

Poisid on rahul: «Tahtsid haneks võtta. Ei läinud läbi.»

«Meiega peab oskama. Või kiitma, narrima...,» suurustab Peep, «lõpuks räägisid ikka tõtt.»

J. ŠKUUBEL

Käisime Kuramaal

Iga eesti keele ja läänemeresoome keelte õppija iseenesestmõistetavaks huviks on tutvuda lähemalt mõne sugulaskeelega. Suviti käiakse kord vepsalaste, kord karjalaste, kord vadjalaste mail, kuid paari praktikasuvega ei jõua kõikjale. Seepärast oli ÜTÜ eesti keele ringi liikmetel juba ammu tekkinud soov ära käia liivlaste juures, kes elavad Kuramaa rannikul kümmekonnas külas. Et eesti keele ring oli sel õppeaastal Ajaloo-Keeleteaduskonnas üks paremaid, siis võimaldatigi aktiivsematel ringi liikmetel osa võtta 3-päevasest õppeekskursioonist liivlaste maile. Enamikule oli see esimeseks tutvuseks liivlaste elu-oluga, ainult aspirant Mati Hint ja VI kursuse üliõpilased Anu-Reet Lapp ning Anu Melles olid seal olnud varemgi.

Esimene peatus oli Ire külas (läti keeles Mazirbe). Huvitavaks kujunes kohtumine lõkketule ääres Mazirbe 8-kl. Kooli õpilastega, kes tähistasid pioneeriorganisatsiooni aastapäeva.

Järgmise päeva varahommikul viis autobuss õppereisist osavõtjad Kolka külla, kus külastati keelejuhtide Liina Anderseni ja Emma Hausmanni kodusid. Kuigi varasemaid kokkupuuteid nendega oli ainult mõnel, võeti kõiki vastu nagu vanu tuttavaid. Kasutamata ei jäetud ka võimalust ära käia Kolka ninas, kust avanes suurepärane vaade merele.

Edasi veeres autobuss Sikrõgi küla (läti Sīkrags) poole. Maalilised liivaluited vaheldusid metsasalude ja merepiltidega. Järgnevalt peatuti liivlase David Svanenbergi juures. Ent peremehel oli kiire: kartulipanek. Üliõpilased ei jäänud kauaks mõtlema üks, kaks, kolm — käed külge ja tunni ajaga olid kartulid maas. Nüüd oli peremehel aega mängida üliõpilastele üht-teist endameisterdatud harmooniumil. Meeleolukalt kõlasid läti ja liivi rahvaviisid suure peretoa seinte vahel.

Viimasel hommikul roniti veel Piza (läti Mīkeltornis) külas asuva 82 meetri kõrguse majaka tippu, lasti hüvastijätuks pilgul käia üle kauni Kuramaa ranniku ja asuti tagasiteele. Koduteel peatuti veel Dundaga linnas, kus tutvuti ajaloolise lossiga, mis ehitati 1249. a. ümbruskonna lätlaste ja liivlaste vaoshoidmiseks.

Järgnes 10-tunnine sõit läbi kevadiselt kauni maastiku. Südaöösel jõuti küll väsinutena, ent suure muljetepagasiga Tartusse.

Õppeekskursioon õnnestus igati ja enamikul on soov liivi rahva ning keelega edaspidigi kontakti hoida.

JAAK SIMM

VÕISTLUSTÖÖD

MAJANDUSTEADUSKOND
I koha said:

AIN ISOTAMM rahanduse ja krediidi eriala V kursuselt töö eest «REISIJATEVEO RENTAABLUSE VÕRDLEVA ANALÜÜSI METOODIKAST»,

FELICE INGLAND rahanduse ja krediidi eriala — V kursuselt (mst.) töö eest «EESTI NSV TERVISHOIU MINISTEERIUMI KAPITAALMAHUTUSED».

II koha sai:

VELLO VENSEL rahanduse ja krediidi eriala V kursuselt töö eest «EESTI NSV EELARVELISTE ASUTUSTE ERIVAHENDITE EELARVETE KOOSTAMINE, KINNITAMINE JA TÄITMINE».

III koha sai:

RAIVO PADAR kaubatundmise eriala V kursuselt töö eest «PÄRNU SANATOORIUMIDE VARUSTAMISEST TOIDUAINETEGA 1962.—1964. a. JA SELLE HINNANG TERVISLIKU TOITUMISE SEISUKOHALT».

KEHAKULTUURITEADUSKOND
I koha sai:

JUTA MARTINSON IV kursuselt töö eest «ELEKTROMÜOGRAAFIA RAKENDAMISE VÕIMALUSI LIHASTEGEVUSE UURIMISEKS VISKELIIGUTUSE PUHUL».

II koha said:

MAIE VARI IV kursuselt töö eest «RÜTMITUNDE JA SPORTLIKE SAAVUTUSTE OMAVAHELISEST SEOSEST».

TEA KALJOLA IV kursuselt töö eest «KEHALISE KASVATUSE MÕJU ÕPILASE VAIMSELE TÖÖVÕIMELE KOOLIPÄEVA DÜNAAMIKAS».

ÜLIÕPILASTE TEADUSLIKU ÜHINGU POOLT ORGANISEERITUD KIRJANDUSKRIITILISTE ARTIKLITE JA ESSEEDE VÕISTLUSE TULEMUSED

Võistluse žürii (koosseisus H. Peep, U. Siimann, H. Talviste, A. Siitan, T. Sutt) otsustas preemiad määrata alljärgnevalt:

Esimene preemia jätta välja andmata.

Teine preemia (30 rbl. väärtuses) Kalle Kurele kriitilise artikli eest «Ainult inimesed suudavad mägesid äratada».

Kolmandad preemiad (20 rbl. väärtuses) Jaak Põldmäele kriitilise artikli eest «Veel «Monumendist» ja naftaliinilõhnast». Maie Kalamäele kriitilise artikli eest «Mis värvi on jumalad ja kuradid» ja Ülo Matjusele kriitilise artikli eest «Linnulend üle «Võla»».

«...Klubisse? Lähen parem kööki sööma.»

(Ühest koridori-kõnelusest.)

Laupäevaõhtul taheti klubis autasustada isetegevuslasi. Mitte-isetegevuslased pidid ka sisse saama — kutsega. Küsisime kursuse peale 10 kutset, 5 saime. Need jaotasime nii demokraatlikult, et üks sõbrataridest sai kutse ja teine jäi ilma. Õhtul jäi ikka esimene teisele seltsiks koju.

Kell üheksa oli klubis peaaegu kümme inimest. Isegi paar autasusaajat. Pärast pikka kõnet lisandus rahvastki — uksest olevat kutsetetagi sisse lastud. Üldiselt polnud viga, pidu kestis päris pikalt.

Pühapäeval kuulutati, et «varsti läheb lahti». Poole üheteistkümne aegu läkski lahti «lavatagune mikrofon». Esimene number — intervjuu pudeliga — näitas kohe, et intervjueerija tahab vaimukas olla. Kuulajad vaikisid tagasihoidlikult, et ükski lindistatud naerupahvakas kõrvust mööda ei juhtuks. Eriti kui kahvatule kordamisele tuli lisaks KVN-s nähtud (ja kuuldud) spikrite kasutamise õpetus. Nali lõppes hoiatusega: püüdke oma peaga toime tulla, sest spikriga võib-olla saab läbi, aga võib-olla ei saa ka.

Jutustaja läks õpperaamatukogusse, jutt läks õpetlikuks. Et kui kolme nädala pärast kella kolme ajal «õppesse» lähed, siis võib-olla leiad vaba koha, aga võib-olla ei leia ka. Et laenutatud raamatud tuleb tähtajal pikendada, muidu raamatu järjekorras ootajad hakkavad närveerima. Et esimestel kursustel toimuvad raamatukogu kasutamise seminarid... Paar V kursuse inimest noogutas siin meeldetuletuse märgiks pead.

Meie tuletasime meelde veebruari Moskva ülikoolis. Käisime peaaegu igal õhtul peahoones peol. Temaatiline õhtu või mis seal ka oli, pärast tantsiti. Kõik olid seal aega kokku hoidnud ja oma ütlemised lühidalt teinud. Ega poleks pikalt saanudki — kuulajad hakkasid vilistama.

Klubis oli vaikne. Suhteliselt. Magnetofon rääkis lava taga, rahvas rääkis saalis omavahel. Vilet ei kostnud kuskilt. Keegi oma mõtteid (olgu kriitilisi või kiitvaid, soolaseid või magusaid) lagedale tuua ei tahtnud.

Tulime ära ja mõtlesime, et varsti võib-olla läheb lahti, aga võib-olla ei lähe ka.

A. KALME

Tartu Rüklik Ülikool 3

Parimas sportlikus vormis on tänavu Arstiteaduskonna üliõpilane Kalju Kikamägi. Ka hiljuti toimunud TRÜ—EPA—«Kalevi» kergejõustiklaste matškohtumisel, mille võitis TRÜ II võistkond, oli Kalju Kikamägi parim kahel jooksudistantsil.

Millest kõneles ankeet?

Ametiühingukomitee korraldas märtsis üliõpilaste hulgas ankeedi, et selgitada, kuivõrd üliõpilassöökla ning õppekorpustes ja ühiselamutes asuvad puhvetid rahuldavad üliõpilaste vajadusi. Üliõpilaste kui nende toitlustusobjektide alaliste külastajate arvamused ja ettepanekud on kõige olulisemad söökla ja puhvetite töös esinevate puuduste avastamisel ja kõrvaldamisel.

Jagati välja 520 ankeetlehte. Küsimustik haaras söökla menüüde ja toitude kvaliteeti, teenindamist sööklas ja puhvetites ning rea punkte ettepanekute osas. Täidetult tagastati 160 ankeetlehte, 30% väljajagatuist.

Millest kõnelevad üliõpilaste vastused, missugused on nende mured ja soovid?

1. Üliõpilassööklas lõunastab ainult 55% üliõpilastest, 25% lõunastab teistes sööklates, 5,5% kodus, ülejäänud kasutavad puhvetit või ei lõunasta üldse.

2. Üliõpilassöökla menüüdega on rahul 39%, ei ole rahul 29%, paljud (32%) pole viitsinud oma arvamust avaldada.

3. Õigustatud meelepaha valmistab üliõpilastele söökla menüüde väike valik, jahtunud toidud ja kartulite halb kvaliteet.

4. Teenindamise osas kurdetakse järjekordade üle söökla massilisema külastamise ajal (kell 12—14). Ka laudade koristamine ja toidunõude puhtus jätab soovida.

5. Teenindamisega on rahul 43%, ei ole rahul 8%, oma arvamust pole selle kohta avaldanud 49% vastajatest.

8. Enamik üliõpilasi ei soovi üle minna kõrgemale retseptuurivariandile, millega kaasneb küll toitude suurem rammusus, kuid samal ajal ka hinna tõus, sest üliõpilane arvestab toitlustamisele päevas keskmiselt 1 rbl., lõunaks 40 kopikat.

7. Üliõpilassöökla tööle antakse kiitev hinnang 30%, laitev hinnang 8% vastajate poolt, 62% ei oska mingit hinnangut langetada. Mõned üliõpilased märgivad, et EPA sööklas on toitude valik suurem, hinnad odavamad.

8. Puhtevite osas kurdetakse, et teenindamine on aeglane. Sageli juhtub, et müüja teilib või võtab vastu kaupa loengute vaheajal, millal peamine tähelepanu peaks olema pühendatud üliõpilaste teenindamisele. Mõningaid kaebusi esineb kaupade vähese valiku, müüja üleoleva käitumise ja vananenud saiade müümise kohta. Puhvetite tööga on rahul 37%, ei ole rahul 9% üliõpilastest.

Enamiku üliõpilaste soov on, et keemiahoone ja Vanemuise tn. puhvetist oleks võimalik saada kuumi jooke. Puhvetite läbilaskevõime suurendamiseks soovitatakse suuremates puhvetites iseteenindamise sisseviimist.

9. Ettepanekutest on enamik tähtsaks orientiiriks, mille järgi söökla juhtkonnal tuleb joonduda. Soovitakse rohkem odavaid toite köögiviljast, makaronidest, suuremas valikus putrusid, kohupiimatoite, praadidele rohkem kastet — üldiselt soovitakse, et valik oleks suurem ja et ka hilisematel tundidel oleks midagi valida. Tähelepanu väärivad ettepanekud, et söökla valmistaks mõnda «firmatoitu», mis oleks sööklale spetsiifiline, et menüüd oleksid suuremalt kirjutatud, seejuures toitude nimetused ka vene keeles. Mõned üliõpilased soovivad, et söökla oleks kauem avatud.

Ametiühingukomitee arutas oma koosolekul 17. mail koos söökla juhataja sm. Kaleviga ankeedi tulemusi ja võttis vastu vastava resolutsiooni. Sm. Kalevi lubas olukorda menüüde osas parandada. Odavamate ja mitmekesiste toitude osas langeb osa süüst Tartu Kaubandusvalitsusele, kes ei varusta küllaldases assortimendis toorproduktidega. Maikuust alates on sööklale eraldatud sulfiteeritud kartulid, mis keetmisel lähevad siniseks. Toitude madalas temperatuuris on süüdi marmiidid, mis ei garanteeri küllaldast kuumust. Toitude valik hilisematel tundidel paraneb seoses töograafiku ümberkorraldamisega. Ka menüülehtede väljapaneku osas laheneb küsimus lähemal ajal. Alates järgnevast õppeaastast hakatakse toite vitaminiseerima askorbiinhappega, selleks avaldas soovi enamik üliõpilasi. Peahoone puhveti töö paraneb, puhvetile antakse uued ruumid. Kõikide puhvetiruumide sanitaarne olukord paraneb järgnevaks õppeaastaks pärast sanitaarremondi tegemist. Mis puutub üksikute Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilaste soovisse, et Mitšurini tn. õppehoone juurde avataks puhvet, siis see ei ole otstarbekas, sest läheduses on see olemas.

Kokku võttes peab ütlema, et enamik üliõpilasi suhtus korraldatud ankeedisse täie tõsiduse ja teadmisega, et minu mure on ka teise mure. Ühiskondlik arvamus on võimsaks hoovaks töö parandamisel. Ankeetlehe täitja aitas palju kaasa selleks, et meie sööklast kujuneks üliõpilassöökla sõna kõige otsesemas tähenduses. Mingit kasu pole aga selle üliõpilase vastusest, kes soovib «eksootilisi roogasid» (Bioloogia-Geograafiateaduskond) ega sellegi üliõpilase suhtumisest ankeedisse, kes kurdab, et sööklas puudub konjak, et pole näinud krabi, et ta halvasti näeb ja sellepärast soovib toitusid vitaminiseerida D-vitamiiniga (!), kes soovib süüa hollandi kastmes torelle ja kes teeb ettepaneku söökla sulgeda ning puhvetitest teha veinibaar (Õigusteaduskond).

Et paljud ankeetlehed olid puudulikult täidetud, sunnib see arvama, et paljudel üliõpilastel oma arvamus puudub või nad ei suvatse seda avaldada või et üliõpilane ei saa läbi ilma hooldajata (ka kõhumuredes). Kõige paremini täideti ja laekusid ankeetlehed Kehakultuuriteaduskonnast (volinik sm. Leet), halvasti Füüsika-Matemaatikateaduskonnast ja Arstiteaduskonna stomatoloogia- ja farmaatsiaosakonnast. Hukkamõistmist väärib Arstiteaduskonna raviosakonna neljanda kursuse üliõpilase Maie Kaasiku teguviis, raviosakonna volinikuna võttis ta ankeetlehed küll välja, kuid pole neid senini tagastanud, mille tõttu suur hulk toitlusküsimustes kompetentseid üliõpilasi jäi ankeedist eemale. Sm. Kaasikul on küll ühiskondliku kontrolöri nimetus ja arvatavasti märgib seda ka oma ühiskondliku töö aruannetes, kuid senini pole ta mitte midagi teinud, et õigustada oma rühmakaaslaste usaldust, kes teda möödunud aastal ühiskondlikuks kontrolöriks valisid.

M. UIBO,
ametiühingukomitee toitlustamiskomisjoni esimees

UUDISMAALE!

On möödunud kaks kuud ajast, millal komsomolikomitees hakati vastu võtma avaldusi uudismaale sõiduks. Täis entusiasmi, ilmusid paljud oma avaldusega komsomolikomiteesse ja algas kiire eksamite ettetegemine. Nüüd hakkavad juba selguma need, kellel jatkus jõudu ja tahtekindlust üliõpilaste planeedile pääsemiseks. Loomulikult oli ka neid, kelle huvi uudismaa vastu kadus juba enne eksamite tegemist. Enne öeldi, siis mõeldi. Sõnamurdjateks jäid just tütarlapsed. Näiteks 10-st spordimeditsiini neiust, kes pidid kindlad sõitjad olema, jäi järele ainult 4. Komitee võttis üle 30 avalduse tagavaraks, kuid nüüd on need kõik «ära sulanud».

Üldiselt kulgeb eksamite tegemine praegu hästi ja 8. juunil alustab eselon, kuhu kuulub 100 meie üliõpilast, ärasõitu. Eemale laulupeost . . . või hoopis ka laulupeole, sest ka Stšutšinskis tuleb laulupidu.

Kohapeal valmistutakse väga energiliselt meie vastuvõtuks: isegi miitingu kava on valmis. Õnnestus kindlaks määrata meie lõplik dislokatsioon: Koturkuli Zooveterinaariatehnikumi ehitusele läheb 100 inimest, Džambuli sovhoosi 80, Štšorsi sovhoosi 55, Zlatopoljesse 50, Jurjevskisse 50, Urumkaisse 60 ja Vedenovkasse 30 inimest. Ainult Džambulsk ja Štšors on tõelised uudismaa sovhoosid, teised on aga rajatud endiste kasakakülade baasil ja asuvad künklikus järvedega metsastepis.

Ehitama tuleb hakata meil põhiliselt elukondlikke objekte: elumaju, koolimaju, sööklaid ja teisi kultuurilise teenindamise ettevõtteid. Ehitada tuleb kindlasti ka tootmishooneid, veise- ja lambalautasid ning teraviljahoidlaid.

Ettevalmistused uudismaale sõiduks jõuavad lõppjärku. On moodustatud rajoonistaap, kes lahendab varustuse küsimusi. Meie vormirõivastus õmmeldakse Rakveres «Virulase» tsehhis. Ka tööriistade hankimine laabub.

Staabil on aga muresid: ülikooli naispere kipub sõidust loobuma ja seega kahaneb ka kogu rühma koosseis. See fakt käib juba aga terve meie vabariigi au pihta. Komsomolikomitee teeb siin oma järeldused nende inimeste suhtes, kes lihtsalt narrisid rühma. Paljudele sõita soovijatele öeldi ära ja seda nende kergemeelsete arvel.

Kivi kotti kõigile uudismaalastele, kes sellel aastal teele asuvad. Palume teid tulla reedel, 28. mail kell 15 keemia ringauditooriumi viimasele instruktaažile. Avalduse esitanute osavõtt kohustuslik!

M. TITMA,
Eesti NSV üliõpilaste uudismaarühma komandör

Homme läheb lahti!

Pea pool aastat on tudengirahvas küll linikutega, küll rõngastega, küll päris paljakäsi võimlemiskavu harjutanud, ja kõike seda teinud tahtmises kord suurel peol kombekalt rahva ette astuda.

Mis pidu see niisugune siis peaks olema, milleks nemad nii palju kallist aega ära on raisanud?

Teadku siis uudishimulik, et hommepäev tehakse hiigelvõimlemispeoga, kus 8000-pealine rahvahulk korraga üles astub, Taaralinna II spordimängud lahti. Ja ligemale tuhat tükki on meid siit suurkooli pealt kõige hulgas kaasa tegemas.

Aga kuidas see kena ettevõtmine meil kõik korda läheb, seda tule vaata hommepäev oma silmaga. Punkt kell 14, siis läheb lahti.

HÜGIEEN EKSAMISESSIOONIL

(Algus 2. lk.)

Nagu eeltoodud ajajaotusest nähtub, tuleb 2—3 tundi jätta meelelahutustele, see on aktiivseks puhkuseks. Millised need meelelahutused just peaksid olema, seda on raske ette kirjutada, siin on igaühel vaba valik. Üldiselt aga peavad meelelahutused olema sellised, mis ei nõua olulisi vaimseid ega ka suuremaid kehalisi pingutusi ja mis oleksid seotud väljas värske õhu käes viibimisega — jalutuskäigud, paadisõit, lühemad sõidud jõelaevadel jne.

Veel mõni sõna õppimise viisidest. Eksamiteks valmistumine peab toimuma üldiselt samadel viisidel kui õppetöö semestri kestelgi. Väga küsitav on eksamimaterjali kordamine kusagil pargipingil, rohelisel murul või üldse vabas looduses — seal on liiga palju häirivat, tähelepanu kontsentreerimist takistavat. Kaheldav on ka eksamiteks ettevalmistumine näiteks kohvikutes või muudes taolistes kohtades. Ühiselamutes elavad üliõpilased ei tohi häirida kaaslasi, eriti tuleb vältida igasugust müra.

Eksamiteks valmistumise perioodil on eriti suur tähtsus kindlal päevarežiimil (see on tähtis ka muudel aegadel) — igaüks peaks endale fikseerima ajad, millal ta teeb üht või teist.

Loodan, et esitatud mõtted ja kaalutlused võiksid mõnevõrra kaasa aidata eksamisessiooni edukaks kulgemiseks.

M. KASK,
hügieenikateedri juhataja

Teadmiseks kõigile!

Üheks soodsamaks ning populaarsemaks kindlustuseliigiks on üleliiduliselt kujunenud **kindlustus õnnetusjuhtumite vastu.** Õnnetusjuhtumite hulka loetakse igasuguseid ootamatuid vigastusi-traumasid, mis võivad tekkida isiku enese tahtmata, nagu: igasugused õnnetused, mis võivad leida aset mistahes transpordivahendite liiklemisel, masinatel töötamisel, relvade ja instrumentide käsitsemisel, plahvatuse, kokkuvarisemise, põletuse, kukkumisest või hoobist saadud vigastuste, pikselöögi, elektrivoolu toime, külmumise, äkilise mürgistuse (välja arvatud alkoholi), kurjategija või loomade kallaletungi, kindlustatu uppumise, patoloogilise sunnituse, lambumise ja kevad-suvise puugi hammustuse tagajärjel tekkinud entsefaliidi juhul.

Kindlustus sõlmitakse kestusega 1 aastaks, summa suurusega 400 rublast kuni 2000 rublani kindlustusevõtja vabal valikul. Üliõpilastele kujuneks seega aastamaks, olenemata teaduskondadest, rublast kuni 5 rublani. Aastamaks tasutakse kordse maksuna ette, kusjuures kindlustuspoliis jõustub sama päeva kella 24-st, millal ta kindlustusevõtjale üle antakse. Kindlustatule makstakse osalise või üldise **jääva töövõime kaotuse** puhul välja ühekordne toetus kindlustussummast, mis võib kujuneda 5% kuni 100%-ks, olenevalt sellest, kui mitu protsenti ta üldisest jäävast töövõimest kaotas.

Töövõime kaotuse protsent määratakse kindlaks kindlustus-inspektuuri arstliku komisjoni poolt ca kolm kuud pärast õnnetusjuhtumit. Kindlustatu surma puhul õnnetusjuhtumi tagajärjel makstakse aga täis kindlustussumma välja kindlustatu poolt määratud isikule — soodustuse saajale. Õnnetusest põhjustatud **ajutise töövõime** kaotuse korral kindlustushüvitust välja ei maksta.

Kindlustuskaitset vajavad kõik kodanikud, sest nii tööalal kui ka väljaspool töökohta, puhkusel viibides või sportides esineb õnnetusi, mis võivad lõppeda jääva töövõime kaotusega (rebestused, luu-murded, rasked põrutused jne.). Et enamik TRÜ üliõpilasi võtab peale otsese õppetöö osa mitmesugustest üritustest ja välistöödest, nagu treeningud spordilaagris, eripraktikumid, ekskursioonid, suurehitustest osavõtmine, kolhooside-sovhooside abistamine jne., siis võib ette tulla ka õnnetusjuhtumeid, mis võivad jääva töövõimekaotuse tuua.

Riikliku Kindlustuse Tartu linna inspektuur ja Tartu Riikliku Ülikooli komsomolikomitee kutsuvad üles kõiki üliõpilasi kindlustama end õnnetusjuhtumite vastu.

S. ELVA,
Riikliku Kindlustuse Tartu linna inspektuuri juhataja

M. TITMA,
TRÜ komsomolikomitee sekretär

Nad lõhkusid raamatuid

22. mail õppis kaks vene filoloogia II kursuse üliõpilast Larissa Semtšenko ja Luise-Marie Olhina TRÜ Teaduslikus Raamatukogus. Paraku ei piirdunud nende tegevus ainult õppimisega, vaid nad lõikasid žiletiga välja lehti raamatukogule kuuluvatest raamatutest. Lõhutud raamatuteks oli 2 ladina keele õpikut, millest üks oli laenutatud N. V. Gogoli nimelisest Tartu Linna Keskraamatukogust.

Lugemissaali juhataja arupärimisele vastasid nad, et nemad ise vastutavad oma tegude ja laenutatud raamatute eest ja olid imestunud raamatukogutöötaja käitumisest, et julgeti tungida nende siseasjadesse.

Mida arvate teie, üliõpilased, ja eeskätt vene filoloogia II kursus?

V. LEEK,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu vanemraamatukoguhoidja

Pühapäeval, 30. mail algusega kell 14 toimub TRÜ klubis Tähe tn. 3

LASTE KEVADPIDU.

Gratulamur vobis,

MARJE TEMPEL

ja

ENN JÕESTE!

Vene filoloogia V kursus
ja raviosak. V kursus

Tänase ajalehenumbri kujundas žurnalistika eriharu III k. üliõpilane T. Alla.

Toimetaja: H. PEEP.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 4438 MB 02976.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kallid lõpetajad! Soovime teile head lennuilma, tugevat päri- ja parajat vastutuult!

MAAILMI AVA OMA AHJUD, MURRA MULLE KÄÄRUKAUPA EHTSAT, KRÖBEDAT LEIBA!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (627) Reedel, 25. juunil 1965 XVIII aastakäik

SOOVIME

oma lõpetajatele seda, et nad kõrgesti kvalifitseeritud spetsialistidena leiaksid kiiresti oma koha uutes töökollektiivides. Soovime, et meie lõpetajad seisaksid ikka partei programmi realiseerijate esimestes ridades. Soovime, et nendest saaksid tõelised kommunismiajastu lipukandjad.

Järjekordse lennu ellusaatmise puhul õnnitleme palavalt ka kõikide teaduskondade teaduslik-pedagoogilisi kollektiive ning soovime raugematut energiat uuteks töövõitudeks!

EKP TRÜ KOMITEE

Lõpetajate pidulikud aktused

MAJANDUSTEADUSKOND
26. juunil kell 12
BIOLOOGIA-GEOGRAAFIA-TEADUSKOND
26. juunil kell 16
FÜÜSIKA-MATEMAATIKA-TEADUSKOND
28. juunil kell 16
ARSTITEADUSKOND
30. juunil kell 12
AJALOO-KEELE-TEADUSKOND
2. juulil kell 15
KEHAKULTUURI-TEADUSKOND
3. juulil kell 12

Mu kallis toonane kuulaja

Su lahkumise puhul alma materi aktiivsest perest soovin, et Sul oleks eel palju, mis õnnestab ja elu ilustab. Siis suudad täita ka need õilsad kohustused, mida ootavad Sinult kodumaa ning rahvas. Kuid ära unusta ka oma isiklikku elu väärtuslikuks kujundamast. Kes selles on takerdunud, ei ole võimeline andma küllaldast ka ühiskondlikes kohustustes. Tee oma elust meistriteos.

Oma võimete ja eelduste piiris peame oma isiksuse kujundama maksimaalselt sisukaks. Soovin, et hakkaksid tundma juba esimesest tööpäevast töörõõmu, et Su suhtumist igapäevaseisse ülesandeisse ei määraks verb «pean», vaid «tahan». Ja kui Su tegevussfäär tundub Sulle ehk liiga piiratuna, siis ära lase käsi alla langeda, vaid loo endas ja enda ümber see, mis seda sisustab. Täisväärtuslikku elu saab elada kõikjal, neoonvalgus ja asfalt ei ole kunagi päästnud seda tühja jooksmast. Soovin, et Su edaspidine tee oleks menukas, kuid ära taotle edu teiste arvel. Mitte see pole tõeline suuruse mõõt, et teised on halvemad Sinust, vaid see, kui oled teistest väärtuslikum ... Aga ma ei jõua kõiki soove niikuinii loendada, sellepärast lõpetan ühe väga südamelähedasega: ära unusta oma alma materit ja tee kõik enesest sõltuv tema hea nime säilitamiseks ning tõstmiseks.

Prof. VILLEM ALTTOA

KÄED KÜLGE!

Leningradi maanteel, kõvasti ülespool mäge, asub suur ehitusplats. Tulevane maja lühendab isegi veidi üht väikest ülejõe tänava otsa, mis läks varem täpselt ehitusplatsi keskelt läbi. Uue hoone kogupikkuseks saab 105 meetrit, ainult fassaadplaanil võib juba ära lugeda 29×5 akent. Sellest ehitusest, mille esimeses korpuses äsja asuti siseseinu laduma ja mis iga päevaga kasvades muutub viiekorruseliseks esindusliku fassaadiga hooneks, saab meie üliõpilastele uus kodu.

Ühiselamu ehitusobjekti ülemalt sm. VIRRO'lt saime lähemalt kuulda, millisena uus «inter» tulevikus välja näeb:

201 neljakohalist tuba, kokku 804 kohta. Toad tulevad suuremad ja mugavamad kui Tiigi tänava uues ühiselamus. Põrandad kaetakse puitkiust plaatidega, koridoripõrand linoleumiga. Maja ühes otsas on metallsõrestikuga rõdud. Teisel korrusel leiab koha õpperuum, esimesel — 167-ruutmeetrine kultuurmassilisteks üritusteks määratud ruum (võib-olla elustuvad ka ühiselamute lõbus-kuulsad «tinnad»!).

Ette on nähtud eri ruumid lauamängude ja piljardi jaoks, raskejõustiku harrastamiseks, puu- ja kingsepatöökoja jaoks, pesupesemiseks ning kuivatamiseks jne. Eraldi tahetakse sisustada ka puhkenurgad.

Kõik see on esialgu plaanil. Et plaan muutuks tõelisuseks — selleks on vaja ka meie, üliõpilaste abi. Sm. Virro saatis meid ära sõnadega: «Üliõpilasi on töö-le tarvis! Tööd on küll igasugust, aga rohkem tahaks abilisteks poisse!»

Niisiis — käed külge ja jõudu tööle kõigile, kes on komsomolikomitee suvetööde staapi andnud avalduse sooviga töötada uue ühiselamu ehitusel. Te ehitate endale ja pälvite kõigi tänu.

H. SEIL

Veerand sajandit

Esmaspäeval oli ülikooli aulas ENSV 25. aastapäeva tähistamise pidulik aktus.

Pärast rektori professor F. Klementi avasõna läks kõnetooli poliitilise ökonoomia kateedri õppejõud U. Polisinski. Ta kõrvutas kodanliku Eesti manduvat majandust meie tänapäeva järjest areneva majandusega.

NSV Liidu ajaloo kateedri õppejõud L. Eringson heitis pilgu tagasi ülikooli esimestele nõukogude aastatele ning jutustas alma materi praegusest palgest.

OLIME KÄÄRIKUL

«Loengud on läinud meelest, ladina ja saksa keeled, pioneeririviks saime Käärikul ...»

Äraseletatult tähendavad need sõnad, et mai lõpus, vahetult enne eksameid, toimus Käärikul pioneeritööalane instruktiivlaager.

Teise kursuse eesti filoloogid, ajaloolased ja tulevased füüsika- ja matemaatikaõpetajad võitlesid nädal aega skleroosi vastu, tuletades meelde kaugele jäänud pioneeritarkusi. Oma kogemusi jagasid vanemad pioneeritöötajad ja pedagoogid. Lühidalt öeldes — kiirendatud korras elati läbi kõikvõimalikud laagriolukorrad.

Kui hiljem jutuks tuli, et mis siis kõige rohkem meeldis, vastati — köök ja Jaan Eilart. Kaua mäletame sm. Eilarti huvitavaid vestlusi Muru ja Metsa auditooriumides. Tema hoole kõige ilusa pärast meie ümber võtsime kaasa ja viime endaga ka pioneerilaagritesse.

J. PAJU

Suletõmbeid aspirantide töömailt

Iga aasta toob ülikooli midagi uut ja ega aspirandidki neist puhangutest kõrvale jää. Alates 1. jaan. 1965. toimub aspirantide komplekteerimine meie ülikoolis aastaringselt. «Esimese kvartali eksamisessioon» on mõeldud eeskätt neile, kes astuvad aspirantuuri kohe pärast ülikooli. Selle aasta esimesteks «pioneerideks» olid Elmar Sakkov (teoreetiline mehhaanika), Vello Loorits (teoreetiline füüsika), Jaan Toom (botaanika) ja Lembit Ahu (nina-kõrva-kurguhaigused — mittestatsionaarselt). Teises kvartalis astus juba aspirantuuri Hilja Lindeberg, kes prof. Villem Alttoa juhendamisel pühendab end sotsialismimaade kirjandusele. Selles kvartalis täidetakse veel koht filosoofia ja teraapia erialale.

Kolmas kvartal on kõige saagirikkam — võetakse vastu 34 uut aspiranti, neljandas astub lisaks veel 17 inimest... See on kogukas noos, kuid siin pole midagi üleliigset.

* *

Et jutt läks arvudele, siis laskem rääkida neil juba täiel häälel.

1. jaanuaril 1965 oli TRÜ-s 177 aspiranti. 1. kvartali lõpuks 172 inimest, neist 75 mittestatsionaarselt. Tänavu lõpetab 39 aspiranti, neid vahetab välja 58 uut nime (neist 21 mittestatsionaarselt).

* *

Kuidas kulgeb siis uue «kaadri» komplekteerimine? Paremini kui möödunud aastal! Bioloogia-, ajaloo-, filosoofia- ja paljudes teistes osakondades on kandidaadid juba leitud. Ka matemaatikud ja füüsikud, kellele möödunud aastal kurjalt häirekella löödi, said tänavu mäele, samuti hügieeni ja kutsehaiguste õppetool.

* *

Hoopis sassis on aga vahekorrad aspirantuuri ja meie keemikute vahel. XX sajand — suure keemia tähelend, aga meie keemikutel tuleb punastuda. Tänavu on plaanis täita 5 kohta keemia erialadele, kateedrid võivad nimetada vaid üht kandidaati. Keemikutel on pealtnäha mõjuv argument — ülikooli vastuvõetud keemikute kontingent oli liiga väikene, koolid neelasid enamiku lõpetajaist. Kõige andekamad õppisid juba aspirantuuris, praegusest lennust aga polevat kedagi võtta.

Nii paistab see olevat ka. Kuid heitkem pilk praegustele keemia erialade aspirantidele. Ainult Ilmar Koppelist sai aspirant kohe pärast ülikooli lõpetamist. Teised aga — Heiki Timotheus, Henn Laanpere, Vello Loodmaa ja Helvi Vahemets tulid siia aastaid pärast ülikooli diplomi kättesaamist.

Peale Jüri Tamme ei ole keemikutel aspirantuurile kedagi tõsiselt välja pakkuda. Tõsi, olevat keegi Pärnumaa mees, kuid dots. Viktor Palm (org. keemias on tühjad kõik 3 kohta) ei tunne nimetatud kandidaadi vastu erilist huvi. Ja kui inimene pole varem millegagi eriliselt silma torganud — milleks teda siis kateedri tiiva alla võtta. Äkki rikub kateedri hea reputatsiooni ära!

* *

Kuid ärgem rääkigem vaid muredest. Rein Pikver, Jüri Tapfer, ja Valeri Vassiltšenko astuvad aspirantuuri, seljataga edukas stažööripraktika. Varem on sellist rada käinud vaid üks aspirant.

Ja lõpuks sihtaspirantuurist. Seekord ootavad meid NSVL TA Vl. Komarovi nim. Botaanika Instituut, Leningradi Riiklik Ülikool (geofüüsika eriala) ja NSVL Meditsiini Teaduste Akadeemia virusoloogiaosakond.

I.-P. PADERNIK

RÄÄGITI PERFOKAARTIDE KASUTAMISEST

Kas moondel kullesest täiskasvanud konnaks tekivad kõigepealt tagajäsemed, esijäsemed, silmad, sarvhambad, saba või ninasõõrmed — sellistele ja mitmetele teistele kahepaiksete bioloogiat käsitlevatele küsimustele tuli vastus anda perfokaardile. Vastajateks olid mitte kooliõpilased, vaid Bioloogia-Geograafiateaduskonna töötajad, kes võtsid osa teaduskonna metoodikakomisjoni poolt korraldatud programmeeritud õpetamise alasest seminarist. Üsna tore oli assistent K. Reese juhendamisel kasutada uudset vastamisviisi.

Vanemõpetaja S. Aul andis ülevaate programmi koostamisest ja selle kasutamisest uue aine läbivõtmisel. Dots. V. Masing rääkis perfokaartidest ja nende kasutamisest teaduslikus töös.

Suurt huvi äratas ka vanemõpetaja H. Lingi poolt konstrueeritud imetajate süsteemi tutvustamise ja õpetamise masin.

Ettekannetele ja demonstratsioonidele järgnenud arutelus peeti nõu, kuidas õppejõud saaks kõige otstarbekamalt täita vahendaja osa uue aine ülirohkuse ja üliõpilaste teadmiste vahel, kuidas vältida üliõpilase lookavajumist pika loengupäeva raskuse all.

Leiti, et õppetöös tuleks uue aine läbitöötamisel loengute kõrval kasutada programmeerimist ja ka seminarivorme.

Peale perfoplaadil olevate küsimuste õiget vastamist peaks eksamineeritav vastama suuliselt veel mõnele õppejõu poolt esitatavale küsimusele. Selline moodus hoiaks kokku õppejõu aega ja annaks ülevaatliku pildi eksamineeritava teadmistest.

H. MOORITS

Teadmiseks kunstikabinetis õppivatele üliõpilastele!

Ekskursioon Saaremaale toimub 10. sept. — 14. sept. Kaasa sõidab ka meie ringi auliige, loodusteadlane Jaan Eilart.

Sõiduks osavõtmiseks registreeruda kuni 3. septembrini.

Uut täiendust meie teadlaste perele

Heino Tiik

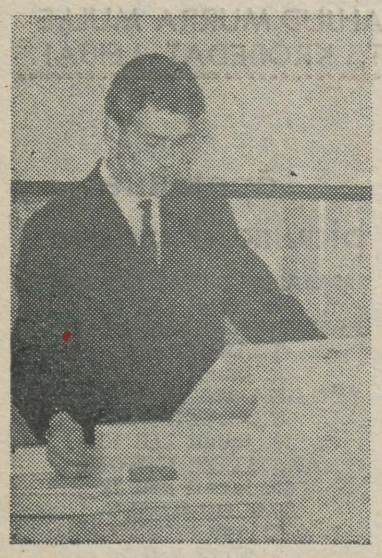

Tol päeval tõi väitekirja kaitsmine arutlusele üliõpilaste tervise ja kehalise aerngu. Dissertandiks oli spordimeditsiini kateedri vanemõpetaja Heino Tiik. Vist on loomulik, et meistersportlase-arsti tähelepanu ei koondunud mitte niivõrd sellele, kuidas haigusi ravida, vaid just sellele, kuidas neid ära hoida. Siin aga on kehakultuuril öelda põhiline sõna. Väga tähtis on, et meie noored kasvaksid harmooniliselt arenenutena, kasvaksid terveteks ja elujõulisteks. Paraku aga näitavad dissertandi materjalid, et enam kui 20%-l üliõpilastest esinevad väiksemad või suuremad tervise häired. See näitab, et midagi on tõsiselt korrast ära. On olemas mõningaid andmeid välismaa kohta, mis räägivad, et seal on olukord veelgi halvem. Kahtlematult on õigus H. Tiigil, kes ühe olulisema põhjusena tõstab esile liikumisvaeguse probleemi, noorte mitteküllaldase haaramise kehalise kasvatusega.

Üldiselt meie noorte kehaline areng siiski täiustub. Võrreldes varasemate statistiliste andmetega võis H. Tiik konstateerida põhiliste dimensioonide suurenemist. See on elatustaseme tõusu kajastuseks. Siinjuures aga tekitab muret tütarlaste kaalu tõus. Kas mitte see jällegi ei peegelda ebanormaalset suhet kehalise tegevuse ja toitumise vahel?

Lisaks mainitule väärib H. Tiigi dissertatsioon esiletõstmist kui esimene ulatuslik antropomeetriline uurimus Eestis naissoo esindajate kohta, samuti kui uurimus, kus ulatuslikult rakendati kaasaegset arvutusmatemaatikat, kus näidati matemaatiliste meetodite kasutamisvõimalusi.

TRÜ Arstiteaduskonna Õpetatud Nõukogu otsustas anda H. Tiigile meditsiinikandidaadi teadusliku kraadi.

Endel Ploom

Hiljuti täienes TRÜ teadlaste pere veel ühe uue teadustekandidaadiga. Õigus- ja Majandusteaduskonna nõukogu avalikul koosolekul kaitses oma kandidaadiväitekirja teemal «Elukondlik üürileping tsiviilõiguses» Endel Ploom. Talle anti õigusteadusekandidaadi kraad.

Sm. E. Ploomi tee teaduse juurde on tüüpiline tänapäeva noortele teadlastele. 1959. a. lõpetas ta TRÜ Õigusteaduskonna. Üliõpilaselu möödus aktiivses ja sisukas tegevuses. Eeskujulik õppetöös, aktiivne ühiskondlikus elus, meelelahutuseks laul meeskooris, jõudumööda «hamba proovimine» teaduse vallas jne. Ühiskondlikku tööd alustas E. Ploom kursuse komsomolielu juhtimisest, sellele järgnes kolm aastat tööd TRÜ komsomolikomitees ja pärast ülikooli lõpetamist juba töö partei rajoonikomitee liikmena.

Teaduslik töö algas muidugi kursusetöödest, sellele järgnes võistlustöö teemal «Remonditehnikajaamade ja kolhooside vahelised õiguslikud suhted», mis sai ka rahalise preemia. Juba auhinnatöö kirjutamine näitas, et noormehel on silma praktilise elu probleemide jaoks, et jätkub jõudu neid mitte ainult näha, vaid ka omapoolseid lahendeid pakkuda, et oma mõtteid osatakse ka kirja panna (teadlase üks hädavajalik omadus). See kõik sundis kateedri kollektiivi E. Ploomi käekäigu vastu huvi tundma ka pärast ülikooli lõpetamist. Algab ju aspirandi valik ja kasvatamine juba üliõpilaspõlves.

Pärast ülikooli lõpetamist suunati sm. E. Ploom tööle rajooni abiprokurörina. Kuid juba varsti edutati ta rajooni prokuröriks, millist kohta mitte igale värskele lõpetajale ei usaldata. See näitas, et sm. E. Ploom on töökas ja võimekas ka oma valitud erialal ja mitte kerge südamega ei loovutanud praktika teda teadusele.

1962. a. alguses siirdus sm. E. Ploom aspirantuuri Leningradi Riiklikku Ülikooli tsiviilõiguse erialale. Seal omandas ta teadusliku töö kogemusi meie ühe nimekama eriteadlase prof. O. S. Joffe juhendamisel, tutvus kateedris tehtava õppe- ja teadusliku tööga, tegeles õppetööga, tutvus üliõpilaste ja mitmete maade ning rahvuste aspirantide elu-oluga, marjaks kulus ära ka praktika vene keele alalt.

Sm. E. Ploom esitas oma töö kaitsmiseks tähtaegselt. Järjekindlus ja töökus mahutasid kõik tehtava ja nõutava tähtaegade rangetesse raamidesse.

Sm. E. Ploom on mitmekesiste huvialadega, laia silmaringiga, muheda huumorimeelega (teiste tusatujudele kulub see arstirohu asemel), edasipüüdev ja arenemisvõimeline noor teadlane.

Tsiviilõiguse ja -protsessi kateeder õnnitleb sm. E. Ploomi tema esimeste edusammude puhul ja soovib talle palju edu ja vastupidavust tema teadlaseelu palju raskemateks etappideks.

Hilja Kurvits

26. mail kaitses Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna nõukogu avalikul koosolekul väitekirja farmakoloogia kateedri assistent Hilja Kurvits. Tema väitekirja teemaks on kodumaiste keemikute poolt sünteesitud kolme piperidiini derivaadi: anadooli, promedooli ja isopromedooli farmakoloogilise toime analüüs. Kasutades valutugevuse määramiseks mitmesuguseid meetodeid, näitas ta katseliselt, et nimetatud ainete valuvaigistav toime on morfiini omast küll tugevam, kuid lühema kestusega. Esiletõstmist väärivad ka nende ainete kõrvaltoimete uurimised. Katsed näitasid, et nimetatud ained, sarnaselt morfiinile, pärsivad hingamist, langetavad kehatemperatuuri, tõstavad vere suhkru kontsentratsiooni ja suurendavad katseloomade motoorset aktiivsust. Sm. Kurvitsa tööst võib teha mitmeid praktiliselt tähtsaid järeldusi. Tema katsed näitasid, et isopromedoolil on eeliseid võrreldes teiste derivaatidega ja seda võiks soovitada tööstuslikuks tootmiseks.

Praktiliselt tähtsad on ka nimetatud valuvaigistitega halvatud hingamiskeskuse elustamiskatse tulemused analeptikumidega. Nimetatud katsete tulemustest selgus, et kõige efektiivsemaks hingamisanaleptikumiks osutus pervitiin, millele järgneb lobeliin, toimeta oli kofeiin.

Oponeerisid farmaatsiadoktor prof. A. Siim ja meditsiinikandidaat dotsent L. Päi.

Sm. Kurvits tunneb suurt huvi eksperimentaalse farmakoloogia vastu. Peale Arstiteaduskonna farmaatsiaosakonna lõpetamist astus ta tööle farmakoloogia kateedrisse, algul vanemlaborandina, hiljem assistendina. Enam kui 10 aasta jooksul on ta omandanud moodsad farmakoloogilised meetodid ning avaldanud trükis üle 10 teadusliku artikli. Korduvalt on ta esinenud ettekannetega oma ülikooli teaduslikel sessioonidel ja paljudel farmakoloogilistel konverentsidel väljaspool vabariigi piire.

Sm. Kurvits on näidanud häid pedagoogivõimeid, ta juhendab iseseisvalt ravimivormide valmistamist ja farmakoloogia praktikume tulevastele arstidele ja stomatoloogidele. Alati vastutulelik ja abivalmis, kuid nõudlik nii enda kui ka üliõpilaste suhtes on ta võitnud kateedris lugupidamise ja autoriteedi.

Arstiteaduskonna otsus anda assistent Kurvitsale farmaatsiakandidaadi kraad kinnitati TRÜ Õpetatud Nõukogu poolt. Jääb oodata veel Kõrgema Atestatsiooni Komisjoni kinnitust.

Soovime sm. Kurvitsale tahet, püsivust, jõudu ja edu edaspidises teaduslikus ja pedagoogilises tegevuses.

Kuulo Kalamees

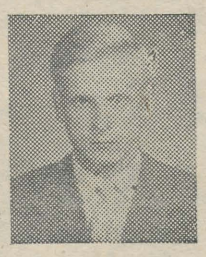

Seenenäituste külastajaid huvitab alati, milliseid seeni meil kasvab, kui arvukalt nad esinevad ja millised metsakasvukoha tüübid on seenerikkamad. Kas on õige kõnekäänd: nagu seeni pärast vihma?

Neile ja paljudele teistele küsimustele annab vastuse K. Kalamehe kandidaaditöö «Ida-Eesti lehikseente ökoloogia, seos metsakasvukoha tüüpidega ja ressursid».

TRÜ taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri assistent K. Kalamees asus Eesti NSV lehikseente floristilise koosseisu väljaselgitamisele ja mükotsönoloogilistele uurimistöödele juba üliõpilaspõlves. Pärast Tartu Riikliku Ülikooli lõpetamist 1958. a. töötas ta taimekarantiini inspektorina. Aspirantuuri astumise ajaks (1961. a.) oli juba kogunenud hulk vaatlusi ja märkmeid, milleta töö tähtajaline lõpetamine poleks olnud mõeldav. On ju töös käsitletud ligi 500 seeneliiki, millest 62 on autori esmasleiud Eestis.

Ka oponendid rõhutasid, et töö paistab silma oma mitmekülgsuse ja põhjalikkuse poolest.

Dissertatsiooni valmimise ajal jõudis K. Kalamees esineda loengutega, olla «Tallinnfilmi» meestele konsultandiks nukufilmi «Operaator Kõps seeneriigis» loomise juures, kirjutada seeneraamatu, mille mahukas käsikiri on kirjastusele üle antud.

Suvetöödest osavõtjad

Üliõpilasi, kes võtavad suvetöödest osa juuli- ja augustikuus, palutakse kogunéda peahoone ette järgmistel aegadel:

- 4. juulil kell 10 (kolhoosidesse ja sovhoosidesse
- 11. juulil kell 10 sõitjad);
- 4. juulil kell 14 (Tartu objektidele jääjad);
- 1. augustil kell 10 (kolhoosidesse ja sovhoosidesse sõitjad);
- 1. augustil kell 14 (ühiselamu ja arvutuskeskuse ehitajad).

VÕISTLUSTÖÖD

ARSTITEADUSKOND

I koha said:

VILLU JUHANI V kursuselt, HEINO ARPO IV kursuselt ja ULVI TARVIS III kursuselt töö eest «INTRABRONHIAALSE RÕHU TÕSTMISE KASUTAMISEST KORONAROGRAAFIA KORRAL (EKSPERIMENTAALNE UURIMUS)»,

AARE SERGO, REIN SUIJA ja HARRI TENSING VI kursuselt töö eest «DISKOGEENSETE TSERVIKAALSETE RADIKULIITIDE DIAGNOSTIKAST JA RAVIST»,

LAUR KARU ja AGO ARAK V kursuselt töö eest «KOLIIN- JA ADRENERGILISTE AINETE MÕJU TAALAMUSE ELEKTRILISEL STIMULATSIOONIL SAADUD MOTOORSETESSE JA KÄITUMISREAKTSIOONIDESSE KÜÜLIKUL»,

TÕNU MELDRE VI kursuselt töö eest «SÜDAME VASAKU VATSAKESE SUURENEMISE ELEKTROKARDIOGRAAFILISEST DIAGNOSTIKAST HÜPERTOONIATÕBISEL»,

PEETER ROOSAAR VI kursuselt töö eest «PLASTMASSIDEST ISOLEERIVA MATERJALINA KÕÕLUSKIRURGIAS»,

VIRVE KIVERIK V kursuselt töö eest «EMAKAKAELA HISTOLOOGILISTEST MUUTUSTEST RASEDUSE PUHUL»,

HILJA VAINIK IV kursuselt töö eest «KÕÕLUSDEFEKTIDE ASENDAMISEST MITMESUGUSTE TRANSPLANTATSIOONIVORMIDEGA»,

NINEL SÄRMI VI kursuselt töö eest «VERESEERUMI VALGUFRAKTSIOONIDE MUUTUSTEST EKSPERIMENTAALSE PREKNTSEROOSI ARENGUS»,

AIVI PAAS ja MALLE KONT V kursuselt töö eest «AUTOANTIKEHADEST REUMA- JA REUMATOIDARTRIIDI HAIGETEL»,

TSVIIA LEVINA VI kursuse't töö eest «Изменение азотистого обмена,степени амидирования, физико-химического и конформационного состояния белков мозга и активности некоторых ферментов при экспериментальной уремии»,

TALVI RALLMANN ja LIIVI TURK V kursuselt töö eest «VERESOONTE KUNSTKIUDPROTEESIDE FÜÜSIKALISTEST OMADUSTEST»,

MARE KOLJAK ja URVE VARJULILL IV kursuselt töö eest «KOPSUVÄHI LAHANGUJUHTUDE KLIINILIS-ANATOOMILINE ANALÜÜS» (TARTU PROSEKTUURI ANDMETEL 1950.—1965. a. JA VILJANDI PROSEKTUURI ANDMETEL 1950—1962. a.)

ANU PRIIKASK, KAARIN REITER ja JUTA SAMLAS IV kursuselt töö eest «SUUÕÕNE-, LÕUALUU- JA SÜLJENÄÄRMEKASVAJATE ESINEMISEST TARTUS 1948.—1962. a.»

TIIT HAVIKO VI kursuselt ja MALLE OJA V kursuselt töö eest PSEUDARTROOSIDE ETIOLOOGIAST JA RAVIST TARTU VABARIIKLIKUS KLIINILISES HAIGLAS»,

MILVI KARU JA HELGI TIDEMANN IV kursuselt töö eest «SKISOFREENIA RETSIDIIVIDEST»,

HELJU-REET SEPP VI kursuselt töö eest «STELASIINI ÜHEKORDSE ANNUSE TOIMEST KÕRGEMALE NÄRVIREGEVUSELE VEGETATIIVSETELE FUNKTSIOONIDELE TERVETEL»,

MILVI MOKS IV kursuselt töö eest «URIINI JOODITESTI KLIINILISEST VÄÄRTUSEST ENDOKRIINSE SÜSTEEMI PATOLOOGIA PUHUL»,

EVE RAUK IV kursuselt töö eest «SUHKURDIABEEDI ESINEMISEST TARTU LINNAS»,

HEIDI HINRIKUS IV kursuselt töö eest «GLÜKOKEENISISALDUSE MUUTUSTEST SÜDAMELIHASKIUDUDES PÄRGARTERI HARU JA VENOOSSE SIINUSE AJUTISE LIGATUURI KORRAL»,

TÄHTI KIBE JA HELGI KINGSEPP III kursuselt töö est «MÜOKARDI ELEKTROLÜÜTIDE Na+, K+) JA VEE AINEVAHETUSE ARTERI RINGHARU JA KORONAARSIINUSE LIGATUURI KORRAL»,

JAAK MAAROOS V kursuselt töö eest «SÜDAME VASAKU PÄRGARTERI RINGHARU JA KORONAARSIINUSE AJUTINE LIGATUUR»,

HELLE MERISALU ja ILMAR MERISALU V kursuselt töö eest «SÜDAME VASEMA VATSAKESE SÜSTOLI FAASIDE MUUTUSTEST OMANDATUD SÜDAMERIKETEGA HAIGETEL»,

PEETER ROOSAAR VI kursuselt ja HILJA VAINIK IV kursuselt töö eest «PERIFEERSE SEGANÄRVI KAHJUSTAMISEL SUGENEVAST JÄSEME DÜSTROOFIAST JA SELLEPUHUSEST LUUKOE REGENERATSIOONIST».

II koha said:

MARE LILL V kursuselt töö eest «EOSINOFIILSETE LEUKOTSÜÜTIDE ESINEMISEST NINA VERES JA PERIFEERSES VERES ALLERGILISE RINOPAATIA HAIGETEL»,

MATTI TARUM VI kursuselt töö eest «LASTE EPILEPSIAST (TARTU VABARIIKLIKU KLIINILISE HAIGLA NEUROLOOGIAOSAKONNA ANDMEIL a. 1961—1964)»,

MILVI TAMM ja MAIRI ZIMMER V kursuselt töö eest «OPSONOFAGOTSÜTAARSE REAKTSIOONI MÕJUSTATAVUSEST ATROPIINIGA JA SELLE ISEÄRASUSTEST KORONAARPATOLOOGIA NING MAO, KAKSTEISTSÕRMIKSOOLE HAAVANDTÕVE PUHUL».

ROTAPRINDILT ILMUSID

P. Ariste — Eesti keele foneetika. Õpik Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilastele. 202 lk. Hind 22 kop.

L. Kivistik — Variatsiooniarvutus. 147 lk. Hind 22 kop.

V. Salupere — Krooniline gastriit. 25 lk. Hind 4 kop.

L. Hone — Schoolroom expressions. (Koolis kasutatavaid väljendeid). 106 lk. Hind 10 kop.

E. Linn — Texts for Lawyers. 154 lk. Hind 17 kop.

Õppimisvõimalustest TRÜ Kehakultuuriteaduskonnas. 29 lk. Hind 5 kop.

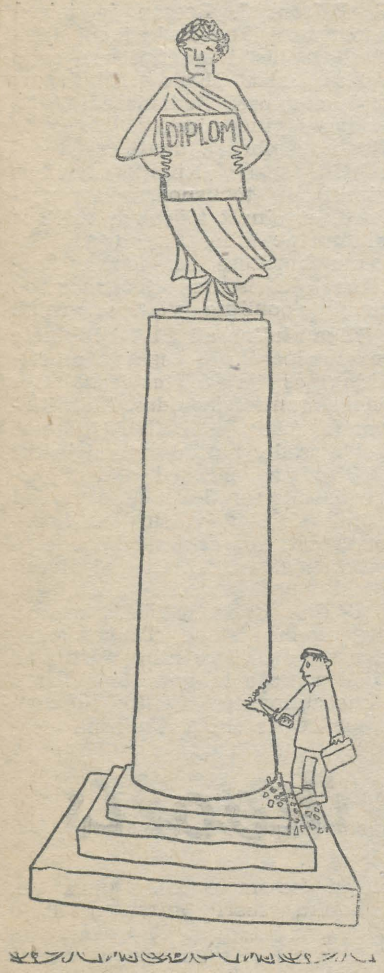

Ene Õunas

Vene laul

Kaugele-kaugele
kaskede kohale,
valgete metsade vahele,

kaugele-kaugele
jõgede veele,
paatide peale, mis kahele,

lendab lõunasse,
põgeneb põhja,
nukrusenurka end sügavalt
vaotab,
silmile siidise loori laotab.

Õhtul

Tasa-tasa
purpurisuised
muinasjuttude sosistajad!

Tasa-tasa
targad nartsissitüdrukud!
Päikese peiupoisid
käskisid teil
edevad silmad sulgeda.
Unenäotõld ootab rohu sees,
imepisike sääsehobune ees!

Kiri kooliõele

(Följetoni asemel)

Kallis Ly!

Tore, et mulle kirjutasid! Pean Sulle kohe ütlema, et Sinu kujutlused ülikoolist on lihtsalt naiivsed! Ütlen Sulle täiesti siiralt, et mina arutlesin kooli lõpetades täpselt samuti: «arsti» niikuinii sisse ei pääse, eks siis pea vaatama, kus pole kõrgemat «matti» ja kuhu kergemini saab. Bioloogia tundus kõige meeldivamana. Selle asemel, et kusagil umbses ruumis lehitseda koltunud lehekülgi, on ikka toredam peesitada järve ääres, noppida lilli ja kuulata linnulaulu. Issand, kui lihtsameelne ma olin...

Lase ma räägin kõik algusest peale. Sisseastumiseksamitega oli juba tükk tegemist: eriti keemias ja füüsikas pressivad viimase välja. Kirjandi teemaks on, vean kihla, midagi Vildest või Tammsaarest (valmista ette mõni koolikirjand; kindlam, kui omalt poolt midagi ei lisa). Mind igatahes aitas sisse Põrgupõhja vanapagan, olgu jumal talle armuline. Nii-nimetatud erialateema on libe pind — ära sellele astu! Vestluses dekaaniga pead ütlema, et tegeled aiandusega juba lapsest peale ja (silmi maha lüües) hirmsasti tahad saada õpetajaks.

Alguses läheb kõik libedasti. Istud, kuulad ära, mis loengul räägitakse, või ei kuula — enda asi, keegi ei küsi. Ümberringi palju uusi nägusid, vahid neid ja on päris lõbus: mõni kirjutab palehigis üles viimase kui sõna, teine ainult teeb, nagu kirjutaks, kolmas kõõlub õppejõule otsa, nagu ootaks õnnistust... Ainult laboratoorsed tööd ei ole midagi väärt: jõllita seda mikroskoopi nii, et silm sinine või solguta mõnda keemilist soga; keetmist ja sussutamist ma ei ole kunagi kõrgelt hinnanud, see siin aga rikub riiet ja sõrmeküüsi, ning milline hais...

Mölluks läheb alles siis, kui algavad eksamid. Et ma keemias kohe läbi ei tule, seda võis juba arvata, aga ka teistes ainetes läks kibedaks. Näiteks botaanikaski — mõtlesin, mis see taimeasjandus ikka ära ei ole (koolis ei pandud «lotas» ju kunagi kahtesid). Esimene kord saatis see vinge vunts mu kohe tagasi, kui väitsin kindlalt, et pole olemas mingeid kromosoome ja pärilikkus oleneb jaroviseerimisest (ausõna, olen seda lugenud). Teine kord, kui ma tehnikumiõpiku hoolega läbi lappasin, öeldi, et ma teadvat keskkooli tasemel ja alles siis, kui molekulaarsel tasemel kõik selgeks saab, võivat loota edasipääsemist.

Päris põrgu on aga suvel lahti! Kujutle vaid — ilusa ilmaga pead mööda metsa ja muda taga ajama igasuguseid tarakane, konni ja hiiri, sääsesülem ei anna asu ja jalad on veriseks hõõrutud. Ja kui mõne satika kinni püüad, ole lahke, määra ära, mis ta on — tipter, tripter või triopter. See hirmus ladina keel, mida ei kõnele enam mungadki, olgu sul suus kui vanal roomlasel! Veel ööselgi, unes, võpatad, kui viirastuvad igasugused konvolvulused, vintsetoksikumid ja vaktsiiniumi assotsiatsioonid...

Üle ühe aasta mina küll vastu ei pidanud. Lohutati ja meelitati küll, aga mina ei taha oma elu paremaid aastaid värvimütsi pärast kihva keerata. Teisel-kolmandal aastal läheb ju bioloogi elu veel hullemaks. Talvel loeng ja labor, seminar ja sess, nii et alati tuli taga. (Küllap sellepärast ongi uuele üliõpilaste kohvikule «Tempo» nimeks pandud!) Peale eriala veel üldained, eriained, kõrvalained ja ühiskondlikke alasid ja ameteid terve rodu. Suvel saad end harva päevitusülikonnas näidata, sest praktikareisid lähevad üha kaugematesse ja külmematesse kohtadesse. Hibiinid, Polaar-Uraal, Pamiir — mul läheb judin üle selja, kui kuulen neid nimesid. Mina küll ei tea, mis nad sealt otsivad — kas meil vetikaid ja putukaid siin veel vähe on.

Järgneb «iseseisev materjali kogumine» diplomitööks. Üksipäini (või karud kaaslasteks) pead uitama mööda padrikuid, et lugeda põdrahammustusi ja muud, mida need sarvlojused järele jätavad: või kratsid (oh küüned!) kuusekoorelt samblikke; või lahkad laboris ligaseid kalu; või kasvatad klaasis kahtlasi patsitikaid — noh ma arvan, sellestki piisab, ja see on vaid murdosa soovitavast temaatikast.

Sa küsid, mis saab neist, kes bioloogiaosakonna ära lõpetavad. Eks nad solguta edasi kusagil laboratooriumis, kes leiva-, kes veinitehases. Pretensioonikamad puuavad pressida teaduslikesse asutustesse; et sinna soovijaid on rohkem kui kohti, siis igas sellises instituudis on kobar ootajaid ukse taga... Enamik, nagu tead isegi, läheb koolidesse lastele õpetama keemiat, loodus- ja maateadust ja kõike muud, mis vaja. Kui Sa tõemeeli õpetajaks tahad hakata, mine parem pedagoogilisse — ei hakka siis sind keegi ajalehes hurjutama, et näe, ülikooli on lõpetanud, aga kapsaid kasvatada ei oska! Üldse katsu ikka pealinna poole hoida — suur linn, suured võimalused, sobitad tutvusi ja ühendad meeldiva kasulikuga...

Ah, mis ma ise teen. Esialgu müün jäätist (mitte seda tavalist pulka, vaid plombiiri). Eks elu näitab, mis edasi saab. Muigan üleolevalt, kui näen möödumas matkatunkedes tolmunud kujusid, vaevlemas janust, küürus seljakoti all, ulatan torbiku «täidisega» ja soovin head teed. Minu lumivalgel kitlil pole aga ühtki soolhappeplekki...

Nii et võta minu kogemusi arvesse. Ära Sina seda lollust küll tee, et lähed ülikooli bioloogiat õppima!

Kallistades Luulu

PS! Ah jaa, peaaegu unustasin, et meie klassi Ats (tead see, kes ei osanud hästi tantsida) saadab Sulle tervisi: Nägin teda, kui ta tuli Baikalilt, kus ta uurib mingisuguseid millimallikaid. Oli nii rahulolevalt ülev ja päris mehelik...

Kuidas omal ajal eksameid tehti

Professor Julius Margile tuli uurali keeleteaduse lõppeksam sooritada kahel päeval. Esimesel päeval pidi umbes 5 tunni jooksul kirjalikult vastama esitatud küsimustele ja teisel päeval nõuti suusõnalisi vastuseid umbes 10 tunni jooksul. Vahepeal tegi professor pausi ja kutsus eksamineeritava enesega lõunat sööma. Eksam oleks ehk veelgi kauem kestnud, sest professor küsis punkt-punktilt kõike, mis seisis trükitud õppeprogrammis, kui üliõpilane poleks teinud ettepanekut, kas ei võiks järgmisel päeval eksamit jätkata. Professor mõtles veidi ja tegi siis otsuse: «Me võime ka täna eksami lõpetada, kui olete nõus, et hindan Teie vastused «neljale». «Viit» ma ei saa teile veel anda, sest paljud küsimused on arutlemata.» Üliõpilane oli õnnelik «neljagi» üle ja peamiselt seetõttu, et pääses kõrgpinge alt. Professor Gustav Suitsul oli samuti kombeks küsida oma ainet kahel päeval. Tema võttis korraga käsile kolm üliõpilast ja hindas nende vastused ka korraga.

Professor Andrus Saareste oli väga «humaanne». Tema eksamid kestsid ainult mõned tunnid. Oli teiselaadilisigi eksameid. Professorid Walter Anderson ja Matthias Johann Eisen eksamineerisid rahvaluulet kahekesi. Oli lausa ime, kui keegi nende juures läbi kukkus. Kui M. J. Eisen märkas, et üliõpilase teadmised ei küüni minimaalsuse piirinigi, tõusis ta püsti, läks kolleegi selja taha ja hakkas sealt üliõpilase vastuseid viibetega suunama. Üliõpilasena sai kiruda Marki ja Suitsu. Andersoni ja Eisenit peeti ladnadeks meesteks. Nüüd üle 35 aasta tagasi vaadates võib nentida, et rahvaluule eksamist pole midagi meelde jäänud. Prof. J. Margi eksamist tuleb sageli üht-teist meelde oma loengutegi ajal. Ühel juhul sai õppida ainult eksamil vastamiseks. Teisel juhul pidi kuuldu ja loetu põhjal looma aluse, mis püsis ja millel võis edasi minna. Ühtlasi võis eksami tõsisust hindama õppida. Tollest ajast on allakirjutanu hakanud lugu pidama niisugusest eksamist, kus võiks saada mingisugustki ülevaadet üliõpilase teadmistest ja võimetest.

Kui eksamiks on ette kirjutatud 20 minutit ja arvestuseks 15 minutit, siis ei suuda ei õppejõud ega üliõpilane eksamiainele lähenedagi. Eksam on nagu mingi loterii või hasartmäng, milles paari pileti- või muu küsimuse põhjal tehakse range otsus noore inimese teadmistest ja teadmatusest. Ei tuleks muidugi pooldada omaaegset J. Margi või G. Suitsu meetodit, ent eksam olgu ikkagi tõsine vestlus, kus õppejõud ja üliõpilane annavad sellest aru, mida üks on suutnud õpetada ja teine omandada ning kuidas omandada.

On tulnud esile arvamusi, kas eksameid on üldse vaja. Vist keegi meist pole omal ajal olnud sedavõrd töökas ja korralik, et oleks kõik vajaliku omandanud ilma selle stimuleeriva teadmiseta, kuidas kord tuleb kellelegi teisele avalikult osutada, kas vajalik on omandatud ja kuidas see on omandatud. Ei tahaks puhta tõena sedagi uskuda, et kõik need üliõpilased, kes auditooriumis jälgivad õppejõu sõnu ja märgivad oma vihikutesse soovitatava kirjanduse või tingimata tehtavate ülesannete nimestiku, otsekohe kohusetundest või innukusest teeksidki seda, mida on vaja. Elus on liiga palju niisugust, mis veetleb mujale. Nendes ainetes, mille õpetamisel on pidevalt harjutusi ja ülesandeid, on õppejõud üha kontaktis üliõpilase töövõimete ja -tahtega. Kursuse lõpus on igast üliõpilasest kindel ülevaade. Semestri jooksul tehtu põhjal võib üliõpilaste teadmisi hinnatagi. Pikkade teoreetiliste kursuste omandamist saab siiski kontrollida üksnes tõsisel eksamil.

Prof. P. ARISTE

Mis kaugõppijal südamel on

Juuni algul lõppes Õigusteaduskonna kaugõppe I kursuse Tallinna-rühma eksamisesssioon. Üldiselt võib tulemustega rahule jääda. Rühma põhituumik, kes on pidevalt töötanud, sooritas kõik eksamid ja arvestused.

Parimateks olid rühmavanem Õie Algvere, Ly Valtenberg, Vasalemma 8-klassilise kooli õpetaja Plus jt.

Edukale eksamite sooritamisele aitas kindlasti kaasa see, et osa eksameid ja arvestusi tegime varem ning nende sooritamise aeg langes tegelikult kahe kuu peale. Selle eest tuleb tänada õppejõude seltsimehi Jegorovit, Rinki ja Kirist, kes alati abivalmilt meie väljakutsele reageerisid. Niisugust pidevat perioodilist eksamite sooritamist tuleks kindlasti jätkata. See vähendab tublisti pinget sessiooni ajal. Muidu oleks meil ju tulnud 15 päevaga teha 4 eksamit, 3 arvestust ja kaitsta kursusetöö — ilmselt liiga suur koormus.

Tahaks meie rühma nimel esitada ka mõned pretensioonid kaugõppeosakonnale, just õppeprogrammide ja metoodiliste juhendite väljasaatmise kohta.

Näiteks II semestri materjalid saime kätte veebruari keskel, kursusetöö kirjutamisel eriti vajaliku sm. Kirise koostatud viitetehnika juhendi alles aprillis (töö tuli esitada 20. aprilliks). Samuti ei suudetud terve sügissemestri jooksul otsustada, kas ladina keel ikka jääb kohustuslikuks õppeaineks.

Praegu tahaks kaugõppetöötajatele südamele panna seda, et nad III semestri materjalid varakult välja saadaksid. Järgmine sessioon on juba novembris. Suure õppetöö mahu juures kuu või poolteisega ei jõua kõike selgeks teha.

H. SUITSO,
Õigusteaduskonna kaugõppija

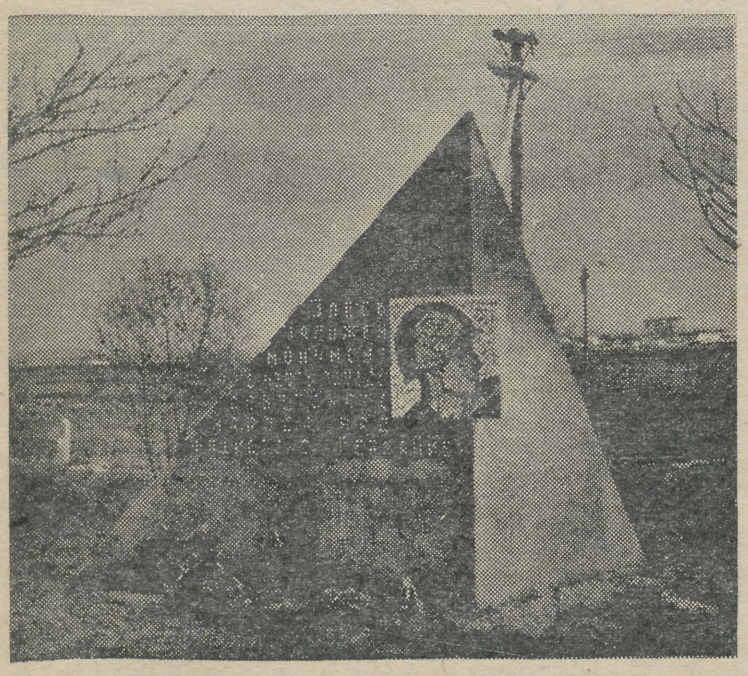

Peatu, meenuta

Seoses võidupühaga otsustas ALMAVÜ organisatsioon korraldada aktiivsematele liikmetele ekskursiooni paikadesse, mis on seotud Leningradi blokaadiga. Ühtlasi taheti tutvuda ka Karjala maakitsusega. Sõit toimus mai lõpul.

Ropšas nägime esimest mälestusmärki Leningradi kangelaslikele kaitsjatele — see oli tuntuks saanud nõukogude tank T-34. Voronja Goral seistes paistsid ümberringi külad ja asulad, kauguses aga Leningradi tornid ja korstnad. Samalt künkalt olid Leningradi tornidele suunatud ka fašistide kahuritorud. Umbes kilomeeter enne Pulkovot oli tee ääres lihtne püramiid. Sellega on tähistatud koht, kus blokaadirõngas oli Leningradile kõige lähemal.

Edasi läks meie tee juba Karjala poole. Asfaltlint lookles metsade vahel mäest üles ja alla. Kõikjal, kuhu silm ulatus nägema, vilkusid väikesed jõed ja järved. Jõed on lühikesed, aga kiirevoolulised. Kõiki neid jõgesid ja järvi nimetatakse Vuoksa süsteemiks. Vuoksa süsteem suubub Laadogasse. Priozerskis, Laadoga kivisel kaldal seistes ei saa aru, kas oled järve või mere ääres. Teist kallast pole näha ja laevad paistavad niisama suured kui tuttaval Soome lahel. Kaunid männimetsad ja jõed-järved saatsid meid kuni Viiburini. Viiburi ümbrus üllatas oma hiiglaslike kivimürakatega ja tervete kiviväljadega. Veidi võõrastav oli vaadata, kui pealtnäha päris paljal graniidikünkal kasvasid männid. Sealsamas kõrval aga olid põllud, kus ei paistnud ühtegi kiviraasu.

Tagasiteel käisime Lindula looduskaitsealal. See on omapärane lehiksalu keset männimetsa, rajatud juba Peeter I poolt. Kõige vanem puu on ligi 240-aastane.

Külastasime ka Repinot. Siin, kauni pargi vaikusse peidetud majas, töötas vene maalikunstnik Ilja Repin. Majamuuseum tutvustas meid kunstniku elu ja tööga. Samas pargis on ka suure kunstniku viimane puhkepaik.

Lõpuks viis tee meid veel Razlivi järve äärde, kus 1917. a. juulis-augustis varjas end V. I. Lenin. Kunagise metsasülle peidetud onni juurde viib nüüd lai asfalttee. Onni kõrvale on püstitatud mälestusmärk ja avatud V. I. Lenini muuseum.

R. PARTS

EESTI NSV 25. AASTAPÄEVA EEL

Proletaarne Üliõpilaste Selts

1922. a. sügisel asutas grupp illegaalse EKP ja EKNÜ liikmeid O. Sepre, A. Vahtmann (Vaarandi), A. Veimer, O. Künnapuu (Lauristin), H. Tulp, A. Lipstal jt. ülikoolis legaalse revolutsioonilise üliõpilasorganisatsiooni — Proletaarse Üliõpilaste Seltsi (PÜS). Esialgu, registreerimisel, nimetati teda lihtsalt Sotsiaal-Filosoofiliseks Üliõpilaste Seltsiks.

Asutamiskoosolekut 29. oktoobril 1922 juhatas O. Sepre. Juba alguses astusid organisatsiooni koos nimetatud initsiaatoritega umbes 20 üliõpilast, nende hulgas E. Sakkeus, M. Rikko, S. Vusvu, A. Kruusamägi, K. Siilivask, F. Niggol. Loomulikult ei olnud kõik PÜS-i astunud üliõpilased EKP ega EKNÜ liikmed, kuid peaaegu kõik nad olid pahempoolse maailmavaatega noorukid, nagu mäletab O. Sepre. Selts seadis oma eesmärgiks proletaarsete üliõpilaste marksistlik-leninliku maailmavaate kasvatamise ning võitluse sotsialistliku ühiskonna eest. Loomulikult tuli tõelisi eesmärke varjata.

3. novembril 1922 ametlikult registreeritud põhikirja kohaselt pidi selts tutvustama üliõpilaste laiadele hulkadele sotsiaal-filosoofilisi mõttevoole ning kasvatama neist «ühiskondlisi isikuid». Selleks nägi põhikiri ette avalike referaatide, kõnede, diskussioonide ja kursuste korraldamise ning raamatukogu- ja lugemislaua asutamise. PÜS-i liikmed võisid olla nii üliõpilased kui ka vabakuulajad. Seltsi «seadusandlikuks võimuks» oli peakoosolek, kõrgemaks täidesaatvaks võimuks aga 5-liikmeline juhatus, kes valiti õppeaasta esimese semestri algul üheks aastaks.

Seega ei sisaldanud põhikiri 1920. a. põhiseaduse seisukohast midagi riigivastast ega n.-ö. ülikooli raamidest väljuvat. Seda kinnitas pärast seltsi sulgemist avalikult ka Eesti Rahva Erakonna häälekandja «Postimees», kus märgiti, et «... põhikiri otseselt midagi riigivastast ei sisaldanud, mispärast see ka ülikooli nõukogu poolt registreerimist leidis.»

Seltsi üldkoosolekul 1922. a. 10. novembril valiti juhatusse O. Sepre, A. Vahtmann, A. Veimer, M. Rikko ja E. Sakkeus, revideerivasse kolleegiumi A. Lipstal, M. Tulp ja F. Niggol.

EKP Keskkomitee ideelisel juhtimisel suunas juhatus (esimees A. Vahtmann) seltsi tegevuse juba algusest peale kindlalt seatud eesmärki teenima. Ideeliseks suunajaks sai keskkomitee ülesandel Tartu töölisliikumise silmapaistvamaid juhte H. Heidemann.

PÜS-i põhiliseks töövormiks kujunesid referaat- ja diskussiooniõhtud. Sellele vaatamata et kommunistlikku kirjandust oli raske kätte saada, hangiti seda siiski mitmeid kanaleid kaudu. Tutvuti paljude Marxi, Engelsi ja Lenini tähtsamate teostega, samuti mitmete teiste marksistide töödega. Peamiselt saadi kirjandust EKP illegaalselt organisatsioonilt, Tallinna Ametiühingute Keskнõukogult ning töölisajakirjanduse toimetustelt, kellega seltsil oli tihe kontakt. Loetu põhjal koostati väga mitmesuguseid küsimusi käsitlevad referaadid, mis kanti ette rohkele kuulajaskonnale. Esimene referaatõhtu oli 18. novembril 1922. E. Sakkeus rääkis sotsialismi teaduslikust põhjendatusest. R. Favre esines referaadiga teemal «Marksismi poliitiline doktriin», O. Sepre teemal «Töölisklassi taktika võimu valdamisel», A. Lipstal rääkis Einsteini teooriast, R. Cher esperantost jne. Küllaltki põhjalikult käsitleti seltsi referaatkoosolekuil kodanliku Eesti majandust, kultuurielu ning sise- ja välispoliitikat (O. Sepre, A. Veimer), rahvusküsimust (A. Valter) ning töölisklassi võitlusülesandeid. Igale referaadile või ettekandele järgnesid sõnavõtud ühiskondlike küsimuste valdkonnast, kus teooriat püüti siduda praktikaga, momendiülesannetega. PÜS-i kirjandusõhtutel tutvuti nii uuema revolutsioonilise kirjandusega kui ka klassikaga. Samuti korraldati silmapaistvate kirjanike mälestusõhtuid ja tähistati tähtpäevi. Anatole France'i mälestusõhtul 2. novembril 1924 ütles avasõna **töölis- ja kodanlikust ajakirjandusest, samuti ametlikust statistikast. Neid andmeid kasutati referaatide koostamiseks, diskussiooniõhtutel jne. 1922. a. novembris toimunud koosolekul otsustati hakata tellima perioodikat Nõukogude Venemaalt («Pravda», «Ekonomitšeskaja Žizn» jt.) Saksamaa Kommunistliku Partei häälekandjat «Die Rote Fahne» ja Prantsusmaa Kommunistliku Partei häälekandjat «L' Humanite». Et aga seltsi majanduslik olukord oli viletsus, siis pöörduti vastavate toimetuste poole palvega tasuta väljaannete saamiseks. Juhatuse ülesandel kirjutas E. Sakkeus 1923. a. märtsis «L' Humanite» toimetusele kirja, milles palus saata Jaures'i töid Prantsuse revolutsiooni kohta.**

Legaalse tegevuse võimaluste laiendamiseks üliõpilasnoorsoo hulgas astus rida PÜS-i liikmeid (O. Sepre, A. Vahtmann, A. Valter, E. Sakkeus jt.) kodanliku üliõpilasseltsi «Ühendus» liikmeks. Eesmärk oli «Ühendus» n.-ö. üle võtta, muuta revolutsioonilistel alustel seisvaks üliõpilasorganisatsiooniks, sest seal oli pahempoolne tiib juba olemas. «Ühendusse» astunud PÜS-i liikmed propageerisid seltsi referaatõhtutel mitmesuguste «süütute» teemade sildi all küllaltki edukalt marksistlik-leninlikku maailmavaadet. Selle tulemusena kujunes «Ühenduses» välja puhtkommunistlik tiib. Kuid tervikuna seda üliõpilasseltsi siiski «üle võtta» ei õnnestunud.

Peale marksistlik-leninliku maailmavaate propageerimise seisis PÜS hea ka selle eest, et paraneks proletaarsete üliõpilaste raske majanduslik olukord, et neile antaks riiklikku toetust. Eriti ulatuslikuks kujunes sellesuunaline tegevus üliõpilaskonna Edustuse valimiste ajal 1923. a. Teatavasti loeti üliõpilaskond vana tava järgi iseseisvaks organisatsiooniks, kes võis endale valida oma esinduse, oma «parlamendi». Nii loodigi nn. Edustus, kuhu kõik üliõpilaste seltsid võisid saata oma esindajad. Valimised toimusid salajasel hääletamisel. Edustuse valimised, millest PÜS võttis osa iseseisva nimekirjaga, andsid võimaluse laiemalt propageerida seltsi revolutsioonilisi seisukohti ning esitada proletaarsete üliõpilaste nõudmisi, nii majanduslikke kui ka poliitilisi.

1923. a. sügisel seltsi liikmeks astunud J. Sütiste. Tuleb märkida, et seltsi tegevus avaldas J. Sütiste arengule olulist mõju. Võib arvata, et just proletaarsete üliõpilaste hulgas omandas ta teoreetilisi algteadmisi klassivõitlusest ja sotsialismist.

PÜS-i juhatus moodustas terve rea komisjone (statistika-, juriidiline, referaadi- ja redaktsioonikomisjon), kelle kaudu suunas kogu tegevust. Statistikakomisjon kogus süstemaatiliselt majanduslikku, poliitilisse ning kultuurielu puutuvaid andmeid

PÜS-i valimiseelsed koosolekud, samuti plakatid ja lendlehed leidsid tähelepanu, sest suur hulk üliõpilasi tundis sotsiaalsete küsimuste vastu erilist huvi. Proletaarsete üliõpilaste võitlusprogramm esitati Edustuse valimiseks väljaantud lendlehes. Seal kirjutati: «Üliõpilaskond pole klass, mida ühendavad enamvähem ühised huvid. Juba keskharidus on praeguses ühiskonnas jõukate eesõigus, seda enam aga kõrgem haridus. Klassiline kuuluvus määrab aga ära ideoloogia, iga üksiku püüded ning huvid. Sellest tingitud ka üliõpilaskonna enamuse kodanline ideoloogia, mille järelduseks šovinism, püüd mõnutsemisele ja karjerism. Ent meie aja ühiskond on esile toonud uue üliõpilastüübi — see on maast madalast puudustega võitlev, nälgiv ja tagakiusatav proletaarne üliõpilane. Nii omane kui kodanlusele, nii võõras on proletaarsele üliõplasele rahvuslik vaen, «kõrgema seltskonna» traditsioonid ja sihitu mõnutsemine.»

Seejärel kritiseeriti lendlehes teravalt kodanliku Edustuse tegevust ning esitati proletaarsete üliõpilaste nõudmised. Kõigepealt nõuti proletaarsete üliõpilaste raske majanduslikku olukorra parandamist (riiklik toetus, ühiselamu kasutamise võimalus jne.). Üliõpilaste lugemislauas sooviti näha ka revolutsioonilisi ajalehti, kirjandust Nõukogude Liidust ja Nõukogude Liidu kohta. Nõuti täielikku sõnavabadust kodanlikus «Üliõpilaslehes» ning ühesuguseid õigusi kõigile eri rahvustest üliõpilastele. Täie teravusega seati proletaarsete üliõpilaste ette ülesanne võidelda kodanliku ideoloogia vastu, eelkõige üliõpilaskorporatsioonides vohava šovinismi vastu, üldse «kõigega, mis ülikoolis mäda». «Proletaarsed üliõpilased asugu ühendusse töölisorganisatsioonidega ja nendega käsikäes otsekohesesse võitlusse kodanlusega», öeldi üleskutse lõpul, «ainult proletariaadi vabanemine loob inimväärilise elamisvõimaluse proletaarsele üliõpilasele ...»

Uues üliõpilaste Edustuses seisid PÜSi saadikud (O. Sepre, F. Niggol jt.) aktiivselt oma võitlusprogrammi teostamise eest. Et aga Edustuses olid enamuses siiski kodanlike korporatsioonide ja seltside esindajad, siis oli võitlus äärmiselt raske ning ka tulemused tagasihoidlikud. Kuid mõndagi suutsid PÜS-i saadikud siiski ära teha. O. Sepre ettepanekul võeti näiteks vastu otsus tellida üliõpilaste lugemislauale kõigi poliitiliste voolude ajalehed. Proletaarsete üliõpilaste riikliku toetamise asjus esitasid PÜS-i saadikud Edustusele «Eesti Vabariigi Proletaarsete Üliõpilaste Riiklise Toetuse Seaduseelnõu», mille oli koostanud seltsi juriidiline komisjon. Selles oli öeldud, et toetust peavad saama kõik proletaarsed üliõpilased. Et kodanlik ülikool andis väikses ulatuses ka stipendiumi (sagedasti jõukatele ja heade tutvustega üliõpilastele), siis nägi seaduseelnõu ette, et üliõpilase sotsiaalse seisundi, tema vajaduse stipendiumi järele määrab kindlaks ametiühing või mõni teine töölisorganisatsioon. Edustus seaduseelnõu muidugi vastu ei võtnud.

II Riigikogu kommunistliku fraktsiooni kaudu esitati nimetatud seaduseelnõu ka kodanlikule parlamendile — Riigikogule. H. Allik, H. Heidemann, R. Pälson, J. Reesen ja teised kommunistliku fraktsiooni liikmed taotlesid energiliselt selle vastuvõtmist. Kuid Riigikogus olid enamuses kodanlased. Juba esimesel lugemisel, 1923. aasta 23. novembril, lükati seaduseelnõu tagasi. Riigikogu otsus kinnitas töölisnoorsoole veel kord, et ainult töörahva valitsus kindlustab talle võimalused kõrgema hariduse saamiseks. Seetõttu aktiviseerus töölisnoorsoo revolutsiooniline võitlus veelgi.

Väga oluline oli PÜS-i liikmete revolutsiooniline tegevus ametiühingutes ja teistes legaalsetes töölisorganisatsioonides. Kõik illegaalse EKP ja EKNÜ liikmed, peale selle paljud teised seltsi aktiivsemad liikmed olid töölisorganisatsioonides igapäevased külalised. Nad võtsid osa koosolekutest, kus esinesid kõnede ja ettekannetega. Eriti aktiivselt tegid proletaarsed üliõpilased poliitilist selgitustööd, samuti organiseerimistööd Tartu koolinoorsoo ja Tartu ning Tartumaa töölisnoorsoo hulgas. Koos Tartu Ametiühingute Kesknõukoguga organiseeris PÜS Tallinna eeskujul ka meie kodulinnas nn. ilmaliku leeri kursused, mille lõpetasid umbes 60 toolis- ja koolinoort. Kesknõukogu vastutas tegelikult ainult n.-ö. «leeri» õigusliku külje eest. Korraldus lasus aga täielikult PÜS-i õigadel. Peamised lektorid olid O. Sepre, A. Veimer, M. Tulp, O. Künnapuu. Seejuures võitsid erilise populaarsuse O. Sepre marksistlikku filosoofiat käsitlev ning A. Veimeri poliitökonoomia-alane loengutesari.

Seoses II Riigikogu valimiskampaaniaga intensiivistas PÜS 1923. a. kevadel tunduvalt poliitilist selgitustood Tartu linnas, samuti Tartumaal. Maatöölistega olid eriti tihedas kontaktis A. Veimer, O. Sepre, A. Vahtmann. Peaaegu igal laupäeval sõitis A. Veimer, pagasiks töölisajakirjandus, maale loenguid pidama. O. Sepre käis sel otstarbel Louna-Tartumaal Kambja, Vastse-Kuuste, Vana-Kuuste, Kastre-Vonnu ja Ahja ümbruses. Kodanlikud tegelased ja nende käsilased püüdsid PÜS-i liikmete esinemisi muidugi igati takistada ja nurja ajada.

Proletaarsete üliõpilaste laiaulatuslik valimiseelne selgitustöö aitas olulisel määral kaasa, et 5.—7. maini 1923. a. toimunud II Riigikogu valimistel saavutas Töörahva Ühise Väerinde nimekiri häälte poolest Tartus teise koha ning esimese ja teise koha paljudes Tartumaa valdades. Tartumaa valimisringkonnast valiti selle tulemusena Riigikogu liikmeteks kolm silmapaistvat töölisliikumise juhti — H. Heidemann, R. Pälson ja H. Allik.

Raevunud kodanlus paiskas 1924. a. jaanuaris veerema uue terrorilaine. Arreteeriti PÜS-i aktiivsed liikmed O. Sepre (tolleaegne seltsi esimees). O. Künnapuu (Lauristin) ning Toetajate Kogu liikmetest H. Allik, P. Keerdo jt.

Lõplik hoop anti seltsile aga kohe pärast 1. detsembri relvastatud ülestõusu verist mahasurumist. 5. detsembril 1924. a. selts suleti. Vangistati A. Vahtmann (Vaarandi), R. Cher, M. Tulp, H. Nael ja A. Lipstal. Sõjaringkonnakohus mõistis nad kuueks aastaks sunnitööle.

Nii Proletaarse Üliõpilaste Seltsi asutamine kui ka tema tegevus kinnitavad, et valitsev kodanlus ei suutnud kõigist jõupingutustest hoolimata Tartu Ülikooli ainult kodanliku ideoloogia taimelavaks muuta. Ülikoolis levisid ka revolutsioonilised ideed. Kuigi selts sai tegutseda ainult umbes kaks aastat, olid tal siiski märkimisväärsed teened. PÜS-i tegevusaeg oli kodanliku diktatuuri perioodi progressiivses üliõpilasliikumises üks eredamaid lehekülgi. Seetõttu on tal teatud mõttes edasiviiv mõju kogu järgnevale progressiivsele üliõpilasliikumisele kodanlikus Eestis.

A. SAARNIIT,
ENSV Oktoobrirevolutsiooni Riikliku Keskarhiivi vanem teaduslik töötaja

Tartu ülikoolis

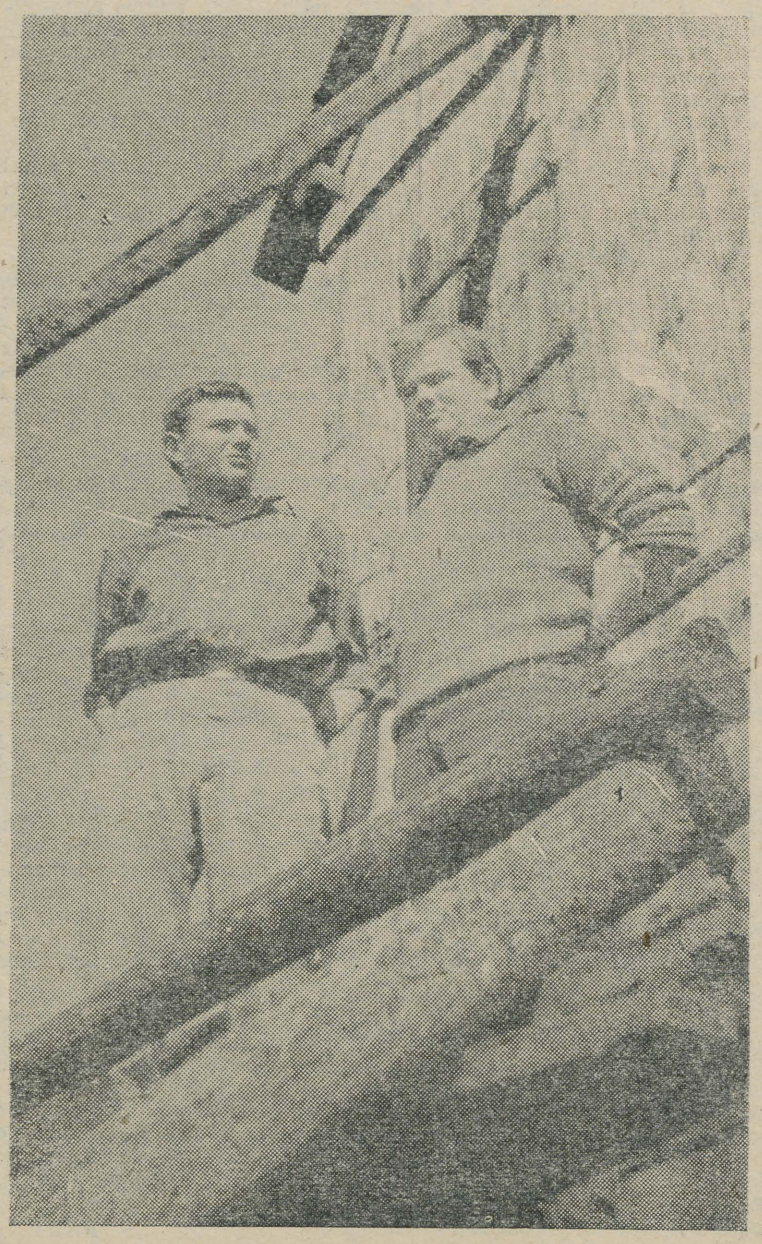

MUHU TUULIK JA MEIE POISID

See ei tohi jääda karistamata

TRÜ Teadusliku Raamatukogu töötaja V. Leek kirjutab meie ajalehe 28. mai numbris kahe üliõpilase äärmiselt inetust käitumisest. Kuigi palutakse oma arvamust avaldada ainult üliõpilastel ja eriti vene filoloogide II kursusel, julgen siiski sõna võtta, sest leian, et nende käitumine heidab varju kogu TRÜ kollektiivile. Eitamata ühiskondliku hukkamõistu tähtsust, leian, et igal juhul peavad sellele reageerima ka dekanaat ja rektoraat, sõltumata sellest, mida võib arvata näiteks kursus, kuhu kuuluvad L. Semtšenko ja L. Olhina. Minu arvates ei ole purjuspäi kainestusmajja sattumine või õppejõudude petmine mitte suuremad patud. Need aga toovad harilikult kaasa rektori käskkirja tuntud formuleeringuga: «Eksmatrikuleerida nõukogude üliõpilasele ebaväärika käitumise pärast». Ei saa unustada, et ülikooli lõpetanu hakkab kandma haritlase nimetust ja enamik neist hakkab koolis otseselt uut põlvkonda kujundama. Seda tehakse aga ikka omaenese näo järgi. On õnnetus, kui jääb karistamata kuritegu, ja eriti selline, mida tehakse kindla teadmisega «... i s e vastutame».

I. PIIR,
TRÜ teoreetilise füüsika kateedri dots. kt.

Täiendus tuleb!

Alustas tööd vastuvõtukomisjon. Kahe esimese päevaga laekus avaldusi järgmiselt

Füüsika-Matemaatika-teaduskond	**2**
Ajalco-Keeleteaduskond	**16**
Õigusteaduskond	**8**
Majandusteaduskond	**4**
Arstiteaduskond	**9**

Konsultatsioonide ja eksamite plaanidega võib vastuvõtukomisjonis tutvuda juba praegu. Kiiret otsustamist!

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5155. MB 03013

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Jää kestma, Kalevite kange rahvas, ja seisa kaljuna, me kodumaa!

Suurel juubelipäeval

Suurel juubelipäeval — Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 25. aastapäeval — õnnitleme õppejõude, teenistujaid ja üliõpilasi ning soovime südamest, et kõigil jätkuks jõudu, head tahet ja püsivust ülikooli saavutuste mitmekordistamiseks!

Innustagu kõiki teadmine, et kogu meie töö on sotsialistliku kodumaa ja kommunismi ehitava rahva heaks!

Rektoraat
EKP TRÜ Komitee
ELKNÜ TRÜ Komitee
TRÜ Ametiühingukomitee

ARVE ja FAKTE

1938. a. olid Tartu ülikoolis sunnitud katkestama õpingud 2689-st üliõpilasest 1390, sest neil puudusid edasiõppimiseks materiaalsed võimalused.

*

Käesoleval juubeliaastal lõpetas Tartu Riikliku Ülikooli 634 kõrgema haridusega inimest. Neist 48 Õigusteaduskonna, 86 Majandusteaduskonna, 18 Bioloogia-Geograafiateaduskonna, 33 Füüsika-Matemaatikateaduskonna, 212 Arstiteaduskonna, 206 Ajaloo-Keeleteaduskonna ja 31 Kehakultuuriteaduskonna.

*

1965. a. makstakse meie ülikoolis igal kuul stipendiume 88 000 rubla ulatuses.

*

Tartu Riiklikus Ülikoolis töötab praegu 33 professorit ja doktorit, 220 teadustekandidaati. Viimase kolme aasta jooksul täienesid ülikooli teadlaste read ligi 10 doktori ja ligi 70 kandidaadi võrra.

*

TRÜ-s on loodud 7 probleem-laboratooriumi. Neis töötab üle 100 teadlase, inseneri ja tehniku.

*

Ülikooli arvutuskeskuses töötab uus võimas arvutusmasin «Ural-4». Vana («Ural-1») loovutati Nõo keskkoolile, kus töötab matemaatikute eriklass.

*

Esimese südameoperatsiooni Tartu kliinikus tegi dots. A. Rulli 1958. a. Käesoleva aasta aprillis tehti 100. südameoperatsioon.

*

2. juulil pandi nurgakivi TRÜ uuele (viiendale) ühiselamule, 1966/67. õppeaastal saavad seal endale kodu 804 üliõpilast. Lähemal ajal pannakse nurgakivi uuele arvutuskeskuse hoonele. Peagi valmib füüsikakorpuse projekt, sellele järgnevad uus raamatukoguhoone ja keemialaboratooriumid.

*

1964. a. võttis rahvusvahelistest, üleliidulistest ja vabariikidevahelistest konverentsidest osa 159 TRÜ õppejõudu. Viimase kahe aasta jooksul peeti Tartu Riiklikus Ülikoolis 15 üleliidulise tähtsusega konverentsi.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (628) Laupäeval, 10. juulil 1965 XVIII aastakäik

Ülikooli EK(b)P algorganisatsioon 1944.—1945. a.

Käisid veel agarad lahingud kodumaa vabastamise eest, kui 23. oktoobril 1944. a. Tartu Riikliku Ülikooli rektori kabinetis toimus EK(b)K algorganisatsiooni asutamise koosolek ning nende ridade autor valiti sekretäriks. Ülikoolis oli tol ajal kõigest kolm kommunisti (H. Kruus, K. Taev ja L. Roots). Aasta pärast ulatus organisatsiooni liikmete arv üle 30. Juurdekasv toimus peamiselt Nõukogude tagalast tulnud ja sõjaväest vabanenud seltsimeeste arvel (V. Reiman, A. Lombak, H. Haberman, A. Marland, H. Moosberg jt.)

NLKP ridadesse võtsime uuesti vastu kaadriteosakonna ülema Jenny Nõu. Tutvusin temaga Tartumaa komitees 1941. aastal. Fašistliku okupatsiooni ajal oli seltsimees Nõu koonduslaagris. «Kas ma tõesti veel elan?», need olid ta esimesed sõnad, kui ta nägi mind 1944. aastal.

Partei-algorganisatsiooni töös tuli peamine tähelepanu suunata ühiskondlike organisatsioonide loomisele ja poliit-hariduslikule tööle. Eriti suuri raskusi tekitas ja palju tähelepanu nõudis komsomoliorganisatsiooni ja üliõpilaste ametiühingulise töö korraldamine. Organisatsiooni eesotsas olid küll energilised noored (Ö. Toomingas, J. Parts), kuid okupatsiooni mõju oli noorte hulgas ikkagi üsna tugev. Esimese aasta jooksul ei jõudnud komsomoliorganisatsioon arvuliselt partei-organisatsioonile järele. Meie unistuseks oli tol ajal ülikoolis luua 200-liikmeline komsomoliorganisatsioon.

Pärast õppetöö algust (novembris-detsembris) alustasid tööd õppejõudude seminarid marksismi-leninismi teooria omandamiseks.

Fašistlik okupatsioon oli tekitanud ülikoolile suuri purustusi ja kaotusi. Kõik tuli rajada uuesti. Tuletades meelde olukorda, milles ülikool alustas 1944. a. sügisel oma tööd, märkame, millise suure töö oleme ära teinud Eesti NSV 25. aastapäevaks.

L. ROOTS

Üliõpilassuvi tuleb teguderohke

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni viimasel, XIII konverentsil, meenutas ülikooli parteikomitee sekretär sm. L. Raid, et alles 15 aastat tagasi mahtus kogu ülikooli kommunistlike noorte pere aulasse üldkoosolekule ja siiski olid toolideread kohati üsna hõredalt täidetud. Tänavuseks, 1965. aasta kevadeks oli meie komsomoliorganisatsioon kasvanud ligi 2600-liikmeliseks armeeks hõlmates 82,7% kogu meie üliõpilaskonnast. Siia on veel lisamata 130 üliõpilast-NLKP liiget ja liikmekandidaati, kes samuti komsomoliüritustest aktiivselt osa võtavad.

Nii nagu iga aastaga kasvab meie alma mater, on ka komsomoliorganisatsioon läbinud küllaltki keeruka kasvutee ja on meie ülikoolis mõjukaks jõuks, üliõpilaste organisatsiooniks, mis annab oma näo meie tudengipõlvele.

Eesti NSV 25. aastapäeva võtavad 83 TRÜ kommunistlikku noort vastu Kasahstanis. Meie büroo liige, Eesti NSV üliõpilaste uudismaarühma staabi komsorg, füüsikaosakonna III kursuse üliõpilane Peeter Tagel kirjutab Koktšetavi oblasti Štšutšinski rajoonist: «Oleme end sisse seadnud ja ka töö on kõikides sovhoosides käima pandud».

Geograafiaosakonna III kursuse üliõpilased Aarne Reat ja Tiiu Kuusk võtavad aastapäeva vastu Atlandi ookeanil — praktikal. IV kursuse üliõpilane Silvi Piirsoo töötab juba Sevastopolis. FAI koosseisus sõitsid Ain Kallis, Aino Nõo ja Tiiu Liplap. Eda Reilend ja Peeter Karing valmistuvad ekspeditsiooniks koos Moskva Ülikooli üliõpilastega jne.

RSK-l on plaanis reisid Karpaatidesse ja Kaukaasiasse.

Raviosakonna II kursuse naistohtrid said juulikuuks põllumeesteks Valga rajooni Keeni sovhoosis, Pärnu rajooni Tori sovhoosis hakkab tööle matemaatikuid, ajaloolasi, füüsikuid ja saksa filolooge. Viljandi rajooni «Heimtali» sovhoosile on abiks vene filoloogia I kursuse üliõpilased. Tudengitest põllumehi võime juulikuus kohata veel Valga rajooni Ljahhovi-nimelises, Järvesalu ja Nõuni kolhoosis, Keeni, Laatre ja Otepää sovhoosis ning kolhoosides «Võit» ja «Tulevik». Meie neiusid on ka Viljandi rajoonis Kamara ja Abja sovhoosis.

Õigus-Majandusteaduskonna kaubanduse eriharu III kursuse tudengid abistavad suvistel töödel Kaukaasia eestlasi «Sõpruse» kolhoosis Abhaasias.

Ehitame arvutuskeskust ja uut ühiselamut.

Komsomolikomitee sekretäri asetäitja Laur Karu seab kohvrit ja vaimu sõiduks IX üliõpilas- ja noorsoofestivalile.

Usinalt valmistuvad üldlaulupeole sõiduks meie laulukoorid, rahvatantsijad, pillimehed ja võimlejad.

Üliõpilassuvi 1965. a. kujuneb tööde ja sündmusterohkeks ning on põhjust arvata, et Tartu tudengid hoiavad ka sel suvel oma ülikooli au sama hästi kui eelmistel aastatel.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Kohtume juubelipeol

1940 ● EESTI NSV

MEIE TEISED KODUD

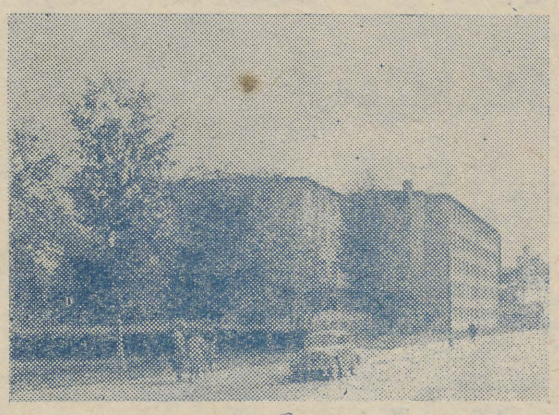

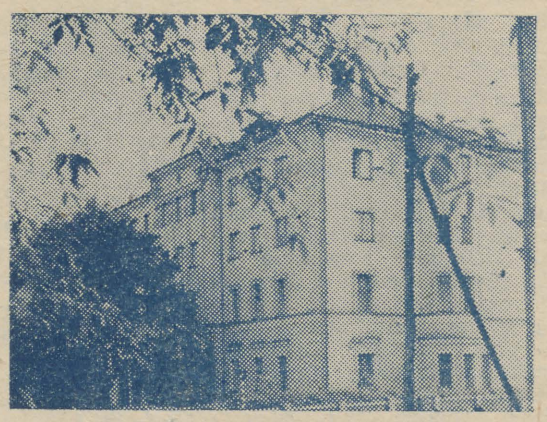

20 aastat kaugõpet

Käesolev aasta on juubeliaastaks ka ülikooli kaugõppele. Kahekümne aasta eest avas ülikool esmakordselt uksed neile, kes soovisid õppida tööd katkestamata. Eesti NSV Hariduse Rahvakomissariaadi 1945. a. 16. veebruari kirja alusel algas ülikoolis mittestatsionaarse õppetöö korraldamine. 195 õpetajat, juristi ja teisi töötajaid mitmesugustelt rahvamajanduse ja kultuuri aladelt, riiklikest asutustest, ettevõtetest ning ühiskondlikest organisatsioonidest hakkasid 1945. a. augustis-septembris kõrgemat haridust omandama töö kõrval. Esialgselt oli neid Ajaloo-Keeleteaduskonnas 90, Õigusteaduskonnas 75 ja Matemaatika-Loodusteaduskonnas 30. Paljud nendest tulid äsja sõjarindelt, paljudel jäid äsja seljataha rasked sõjakatsumused.

Õppeprorektori abil mittestatsionaarse õpetuse alal, prof. A. Pindil, inspektor-metoodikul dotsent I. Aulil ja sekretäril sm. A. Antonoval oli palju tööd õppe- ja õppemetoodilise kirjanduse hankimise, tõlkimise ja paljundamisega ning töö organisatsiooniliste küsimustega: astus ju ellu täiesti uus, vanas Tartu ülikoolis senitundmatu õppevorm. Isegi selle õppevormi nimetus tekitas raskusi. Ühed nimetasid teda korrespondents-õppimiseks, teised kirja teel õppimiseks, kolmandad mittestatsionaarseks. Kõik need nimetused olid raskepärased. Südamelähedane oli see probleem ka prof. V. Alttoale, kes tookord dotsendina, nagu praegugi professorina, võttis aktiivselt osa mittestatsionaarsete üliõpilaste õppetöost. Lähtudes televisiooni eestipärasest nimetusest — kaugnägemisest tuletas prof. V. Alttoa sellest ka meie uue õppevormi nimetuse — kaugõpe. Seega oli prof. V. Alttoa uue õppevormi nimetuse vaderiks. See nimetus jäi püsima ja võeti omaks ka teistes ENSV õppeasutustes.

Sellest ajast on nüüd möödunud kakskümmend sõjajärgset ajaloolist aastat, NSV Liidu ja meie vabariigi kõrgema haridusse süsteemi suures peres kasvas ja arenes ka ülikooli kaugõpe.. Kui 1950. aastal õppis ülikoolis 315 kaugõppijat (s. o. 9,0% üliõpilaste üldarvust) ja 1953. aastal 708 (18,6%), siis 1960. aastal oli neid juba 2210 (42,9%) ning 1964/65. õppeaastaks kasvas nende arv 2700-ni ning moodustas umbes 48% ülikooli üliõpilaste üldarvust.

Need näitajad iseloomustavad arvulist kasvu. Kuid rööbiti sellega toimusid sellised muutused, mis iseloomustavad kaugõppe arengut ka kvalitatiivsest küljest.

Paralleelselt kaugõppijate arvu kasvuga ja ka uute osakondade avamisega tuli lähendada õppetööd kaugõppijatele, korraldada ümber õppemateriaalne baas, muuta kaugõpe ülikooli õppetöö orgaaniliseks osaks, pöörata suuremat tähelepanu õpetamise kvaliteedile ja mitmesugustele õppe-metoodilistele küsimustele.

Tallinna kaugõppijate nõudmiste rahuldamiseks organiseeriti 1955. a. Tallinna konsultatsioonipunkt, mille juurde on koondunud nüüd üle 900 kaugõppija, 1958. aastal organiseeriti polügraafiline baas ning loodi ülikooli kirjastusgrupp, kes on välja andnud juba üle 500 nimetuse mitmesugust kaugõppijatele vajalikku õppekirjandust. 1960. aastal organiseeriti raadiostuudio ning hakati Tallinna, Tartu ja Kohtla-Järve ultralühilaine saatejaamade kaudu saatma eetrisse kaugõppijaile vajalikke loenguid. Üldse on eetrisse saadetud üle 300 loengu. Kaugõppijate paremaks teeninda-miseks sessioonidevahelisel perioodil organiseeriti Võru, Viljandi, Pärnu raamatukogude juures rändraamatukogude fondid ja Tartus ning Tallinna konsultatsioonipunkti juures akadeemilised grupid üksikute, suuremale arvule üliõpilastele vajalike õppeainete süstemaatiliseks õpetamiseks.

1961. aasta lõpul reorganiseeriti kaugõppeosakond ja viidi õppetöö korraldamine teaduskondade dekanaatide juurde. Kaugõppeosakonnale jäid aga spetsiifiliste küsimuste lahendamise, õppe-materiaalse baasi

(Järg 4. lk.)

On meelde jäänud...

Juuli 1940. Käivad ettevalmistused uue Riigivolikogu valimisteks — esimesteks tõelisteks töötava rahva esinduse valimisteks. Sõidan koos seltsimeeste V. Kosenkraniuse, A. Kaalu ja V. Haldrega Tartumaal ringi. Teeme selgitustööd maarahva hulgas.

On meelde jäänud vestlused ühe vanema naisega Võnnus.

Koosolek lõppes. V. Kosenkranius oli kõnelnud uuest riigikorrast ja eelseisvatest valimistest. Mina kui õpetaja olin kõnelnud uuest koolikorraldusest. Nagu ikka tol ajal, ei tahtnud rahvas kohe laiali minna, koguneti kõnelejate ümber ja päriti ikka ja jälle, kuidas uus elu minema hakkab. Lõpuks kutsus üks keskealine maanaine mind kõrvale.

«Kas on ikka tõsi, et gümnaasiumis ei tulegi enam õppimise eest raha maksta?» küsis ta, uskumatuse ilme näol. «Mitte ainult keskkoolis, vaid ka ülikoolis on nüüd õppimine tasuta. Võite päris kindel olla,» vastasin, «kui aga noored ise püüavad ja õppida tahavad.»

«Miks siis ei õpi, kui saab. Mul tütar lõpetas algkooli, tahaksin linna gümnaasiumi panna, ta mul hoolas ja hea peaga. Aga näe, raha on mul vähe — olen taluteenija, kui suur siis see naisterahva palk on. Moona ikka saaksin saata, aga kooliraha käib üle jõu. Kui see ära jääks...»

Kinnitasin veel kord, et võib kindlasti uskuda — ega need pole kodanlikud valimised, kus enne hääletamist lubati pudruja piimamäed kokku, pärast aga...

Naise silmad lõid särama, ent siis tumenes pilk jälle. «Ei tea aga, mis peremees selle kohta ütleb? Ega temale ju ei meeldi, et minu Anu kah kooliharidust saab. Juba nüüdki vaatas viltu, kui minu tütrel koolis paremad hinded olid kui tema omal. Ütleb, et olevat puha ebaõiglus õpetajate poolt, kiusuajamine... Viimaks laseb mu veel töölt lahti, mis siis saab?»

«Eks siis lähete mujale tööle, ega nüüd enam tööst puudust tule, töökäsi kõikjale vaja,» kinnitasin uuesti.

Nüüd, 25 aastat hiljem, teame, et nõukogude kord ei petnud. Ta tõi töötavale rahvale kaasa muude hüvede hulgas ka niisugused põhjapanevad väärtused, nagu õiguse tööle ja haridusele. On loomulik, et Eesti töötavad hulgad läksid 1940. aastal kaasa nõukogude korraga.

ALICE HABERMAN

Ja kõmalas äikesetrumm...

Suvi on saanud peremeheks — küll jahedavõitu ja vihmane, aga siiski suvi. Linn on täis maalripintslite ärevat ruttu: vabariigi aastapäevaks muutub Tartu kesklinn heledamaks ja kaunimaks. Uudismaalastel on sügisel palju uudistada.

Selles pintslite ja tellingute saginas jäi vist paljudele tähelepanematuks tornkraana Leningradi ja Pika tänava ristumiskohal, kus juba mitmendat kuud töötab linna ehitusvalitsuse ehitajate grupp. Aga just siia kogunes 2. juulil, kui toimusid lõpetajate viimased lahkumispeod ja sõitsid laiali viimased praktikale minejad, üsna suur grupp ülikooli rahvast. Vaadati korraks üle Emajõe uue «Vanemuise» kohal mustendavatele rünkpilvedele. Siin paistis veel soe päike ja taevas oli sinine.

Ülikooli halduisprorektor V. Simm läks treppi mööda üles ehitatava hoone keldrilaele. Ta ütles avasõnad ja ulatas rektor professor F. Klementile sümboolse nurgakivi — vaskplekist silindri.

Sm. F. Klement ütles, et nurgakivi panek on pühendatud Eesti NSV 25-le aastapäevale ja silindris leidub mitmesuguseid mälestusesemeid järeltulevatele põlvedele (sama päeva ajalehed, ülikooli vastuvõtu eeskirjad, mündid ja teade nurgakivi paneku kohta).

Orkestrit polnud. Ja nagu poleks ilma sobinud. Kõmatas äikesetrumm. Rektor haaras kellu ja pani nurgakivi müüri. Ta jõudis veel paar kivigi paika panna, siis aga «visati» ülalt vihma, algul peoga ja pea kohe päris ämbriga. Kõik jooksid ehitajate puhkeruumi. Seal peetigi päevakohased kõned.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu Kõrgema ja Kesk-eriharidusе Komitee esindaja J. Kipper meenutas, et kodanlikul ajal oli kehvematele kihtidele tõsiseks takistuseks ka korteriprobleem. Ainult jõukamad suutsid üürida mugavaid möbleeritud kortereid, kuna kehvemad pidid leppima katusekambrite ja keldrituba-dega. Nõukogude võim aga loob õppimiseks ka soodsad elamistingimused. On ju see juba neljas uus ühiselamu, mis pärast sõda rajatakse.

Tartu Linna TSN TK esimees A. Karu avaldas lootust, et uus ühiselamu loob veelgi paremad tingimused rahvamajandusele vajalike spetsialistide ettevalmistamiseks kui seni. Ta soovis kõigile head tööindu ja vähem takistusi töös.

Ülikooli komsomolikomitee esindaja L. Karu teatas, et komsomolikomitee on organiseerinud üliõpilasbrigaadid, kes tulevad ehitajatele appi juulis ja augustis.

Haldusprorektor V. Simm ja ülikooli rektor professor F. Klement tänasid ehitajaid selle eest, et nad alustasid ehitust ennetähtaegselt, võttes selle endale üleplaaniliseks ülesandeks. Ehitusvalitsuse juhatajale D. Portnoile anti kimp roose. Neid vastu võttes lubas ta, et ehitajad teevad kõik, et maja võimalikult kiiremini valmis saaks.

Vihm oli lõppenud. Valguti ruumist välja, roniti uue ühiselamu keldrilaele, vaadati kerkivaid müüre, lõpetatavat vaivundamenti. Kuulati ehitusmeeste juttu ja nalju, tornkraana töönaginat ning siis viisid igapäevased töömured kõik jälle oma töökohtadele.

Ülalt müüridelt jättis ehitusplats üsna mõjuva mulje. Tuleb ju ühiselamu 105 meetrit pikk ja 15 meetrit lai ning pooleldi maa seest väljaulatuva keldrikorruse kohale kerkib veel tervelt viis korrust. Jõepoolse korpuse kelder oligi juba suurelt osalt valmis ja siin laoti juba esimese korruse seinu. Need tulevad tavalisest paksemad ($2^1/_2$ tellise paksused, kuna harilikult on seinad vaid 2 tellise paksused). Poole tellise jagu, s. o. 6 cm täidetakse mineraalvatiga, mida fassaadtellistest eraldab niiskuse vähendamiseks veel tõrvapapp. Nii et maja peaks tulema tunduvalt soojem kui senised!

Ühiselamu mahukatesse keldritesse tuleb raskejõustiku ruum, piljardituba, lauamängude ruum, töökojad, abiruumid.

Esimesele ja teisele korrusele tulevad klubid, mõned korterid, kuid suurema osa hoonest hõlmavad loomulikult ühiselamutoad, mis peaksid mahutama 804 elanikku. See on kaks korda nii palju kui Tiigi tänava uues ühiselamus.

Ka välimuselt jätab punakatest fassaadtellistest ja valgetest silikaatkividest akendevaheliste püstvahedega hoone meeldiva ja rõõmsa mulje. Peasissekäik tuleb Leningradi maanteelt ja viib otse fuajeesse, kus asub valvelaud ja automaattelefoni kabiin. Peale selle on aga majal veel tervelt viis sissepääsu. Põhiplaanilt meenutab hoone Tiigi tänava uut ühiselamut, kuid siin on mõlemad korpused ühesuurused ja mõõtmeilt suuremad.

Ehitajad arvasid, et jõepoolne korpus peaks valmima 1966. a. I kvartalis ja kogu hoone 1966. a. lõpuks (koos viimistlustöödega), nii et 1967. a. algul on kogu ühiselamu juba üliõpilaste käsutuses.

Eks tule meil kõigil pidada põialt, et takistused ehitustegevuses oleksid niisama väikesed nagu äikesevihm nurgakivi panekul ja et ülikooli ja ehitajate ühisel jõul ületatakse kõik ettetulevad raskused.

Küllap siis kõlab orkester või kõmatab veel kord äikesetrumm, mis avab uksed neile, kellel tuleb siit joosta loenguile.

A. PABUT

Meenutades ülikoolipäevi

Astusin TRÜ-sse 1945. a. sügisel. Sellest ajast on möödunud 20 aastat ja nende aastate jooksul on meie kodulinnas ning muuhulgas ka TRÜ-s toimunud nii suured muudatused, et nende edusammude taha kaovad kõik raskused, mida omal ajal tuli ületada.

Meenutades oma ülikoolipäevi kerkivad mu silme ette varemed, rusud — vastlõppenud sõjakoleduste tummad tunnistajad. Varemete kaotamisele, nende asemele haljasalade loomisele pühendati palju tunde oma vabast ajast. Need tunnid panid aluse kollektiivsusele kursustel ja teaduskondades. Töötati alati hoogsalt, käsikäes naeru, laulu ja huumoriga. Selleks, et varustada üliõpilasi ühiselamutega, ei jäädud ootama ehitusorganite abi, vaid pandi käed külge — ehitati, taastati endile ise. Meenuvad päevad, kus hommikul loengule tulles selgus, et ülikoolile on saabunud lodi küttepuudega või et Laane jaamas ootab vagun laadimist. Nurisemata löödi käed külge. Meenub üks loenguvaheaeg, kus keegi kursusekaaslastest oli parajasti välja toonud oma tšekileiva ja seda kursustel teistega jagas. Vaevalt tänapäeval samas olukorras tort nii maitsvana tunduks kui meile siis paljas leib. Meenub ka see, kuidas pandi alus isetegevusele, kuidas kasvasid Akadeemiline Naiskoor, Akadeemiline Meeskoor, rahvatantsurühmad, kuidas tehti esimesi isetegevusolümpiaade, kuidas kujunesid välja oma traditsioonid Ülikooli Spordiklubil. Kõik paisus nagu «pärmi» peal.

Aga kuidas oli õppetööga? Ei taha küll oma kaaslasi üles kiita, aga kui esimestel kursustel leiduski veel nn. juhuseotsijaid, siis hiljem erialaainetes peeti meie kursusel õppimist alla «4» peaaegu võrdseks läbikukkumisega. Meenutagem, et tollal hinne stipendiumi ei mõjutanud. Õppetöö ainult loengute, praktikumidega ei rahuldanud. Pandi alus ka teaduslikule tööle, ÜTÜle ja tema traditsioonilistele konverentsidele.

Praegustel juubelipäevadel möödunud aegadele tagasi mõeldes on tore tunne, et neile alusmüüridele, mille rajamisest sai ise ka osa võetud kas komsomoli või siis ametiühingu liinis, on nüüd kasvanud tugevad hooned ja et nende kõrvale kerkib järjest uusi.

Jõudu ja jaksu edaspidiseks!

VIRVE ROONURM

LÄTI NSV 1965

Студент сдает кандидатский минимум

Многие выпускники этого года владеют тремя, четырьмя языками, но есть ли среди них студент, знающий шесть или семь языков? Вы скажете: надо поискать у филологов, может быть у юристов. Нет, в этот раз идите к нам, к физикам! Физик-теоретик, студент последнего курса Валерий Круглевский свободно говорит на семи языках, и этот интерес ему не помешал отлично овладеть своей специальностью.

На третьем курсе Валерий начал заниматься научной работой. Он изучал методы решения задач теоретической физики, программирование, работу с электронной вычислительной машиной. Приобретенные знания использовал в работе над вопросами модулирования квантовой системы. На эту же тему написал дипломную работу. Кроме этого Валерий интересовался и некоторыми вопросами квантовой химии, о которых прочитал целую гору специальной литературы на разных языках.

Товарищи уважают Валерия. За простоту и общительность. Очень часто к нему обращаются с вопросами: экспериментатор нуждается в совете теоретика, друзей заволновало какое-нибудь общественное явление, прочитана проблемная научная статья, а то — просто надо готовиться к экзамену. Валерий объясняет, рассказывает, спорит. Почти по каждой проблеме физики или какой-либо другой области естествознания, по тому или иному философскому вопросу он обладает широкими знаниями, самостоятельным подходом к вопросам. Комиссия, принимавшая экзамен по кандидатскому минимуму, не ошиблась, оценив знания Валерия как отличные. Круглевский первый студент в университете, который во время учебы в университете сдал экзамены по кандидатскому минимуму.

Сделано много. Были трудности, нехватало времени, прошли ночи без сна у вычислительной машины, горы черновиков с формулами и расчетами, много раз не повезло... с плаваньем. Были и прекрасные часы отдыха. Музыка, это у Валерия «вторая любовь». Сокурсники и участники факультетской самодеятельности знают Валерия и с этой стороны.

Желаем будущему ученому: пусть и впредь будет одержимость, физика и музыка!

З. ЦИРУЛЕ

Maja, kus elavad üliõpilased

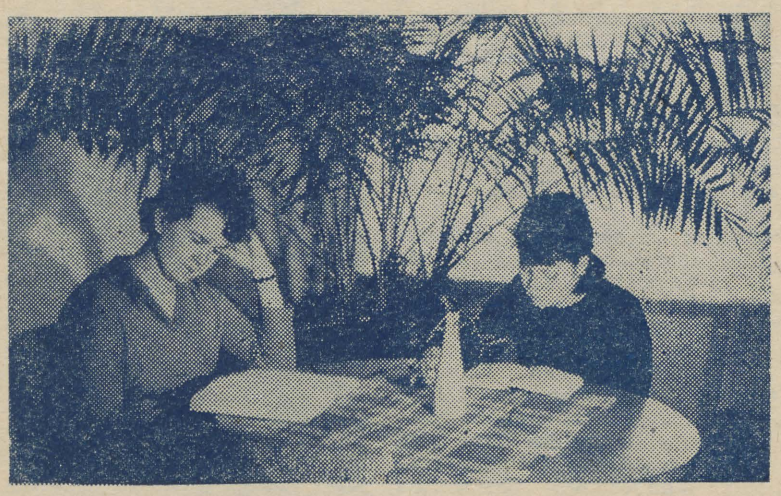

Ühiselamu on üliõpilastest lahutamatu osa (ka neile, kes seal ei ela). Seal mööduvad töö- ja looderdamispäevad, rõõmud ja nukrad hetked...

Lubatagu veidi statistikat.

1940. aastal oli Läti Riiklikul Ülikoolil võimalik ühiselamusse paigutada ainult 40 üliõpilast, elasid nad ühes korteris ja maksid 10 latti kuus. Samal aastal otsustati, et ühiselamu alla antakse kaks maja, kus ruumi leidub 200 üliõpilasele.

See oli 25 aastat tagasi.

Täna on vanad ühiselamud meie üliõpilastele kitsaks jäänud. 1959. aastal kerkis uus ühiselamu 650 üliõpilasele, 1960. aastal järgnes sellele teine. Tasu — 1 rbl. 60 kop. kuus. Kõik, kes ühiselamut vajavad, on rahuldatud.

Ühiselamus peavad üliõpilased end tundma nagu kodus. See on loomulik. Nii see ongi. Aga kodu sõltub elanikest. Et iga üliõpilane hoolitseks oma kodu korrastamise eest, selleks organiseeritakse võistlusi üleliidulises mastaabis. Viimasel võistlusel saavutas meie ühiselamu teise koha.

Igal hommikul viivad täistuubitud trollibussid (mõnikord juhtub ka, et jätavad maha!) üliõpilasi õpingutele. Siis valitseb vaikus suurtes majades... Õhtul pulbitseb siin jälle elu. Üks aken pilgutab teisele silma. Üliõpilased saabuvad koju.

V. POLEJA

Uue laboratooriumi uued peremehed

Pooljuhtide füüsika probleemlaboratoorium alustas oma tööd 1960. aastal, nüüd on ta mitte ainult LRÜ suurim, vaid ka Nõukogude Liidu moodsamaid laboratooriume.

Laboratooriumi töötajate keskmine vanus on 24 aastat. Noor kollektiiv tuleb oma ülesannetega hästi toime. Märkimisväärsed on saavutused teadusliku töö alal — trükis on ilmunud 83 tööd, peagi läheb trükki veel 25. Üleliidulistel konverentsidel on esinetud 19 referaadiga. Esitatud on 2 leiutist, rahvamajandusele on täidetud 5 tellimist.

Laboratoorium kasvab iga päevaga, täiustatakse seadeldisi, kusjuures kõige keerulisemad ja konstruktsioonilt originaalsemad valmistatakse kohapeal.

Pooljuhtide füüsika teooria ja praktika vastu tunnevad suurt huvi üliõpilased — ÜTÜ ringide liikmed.

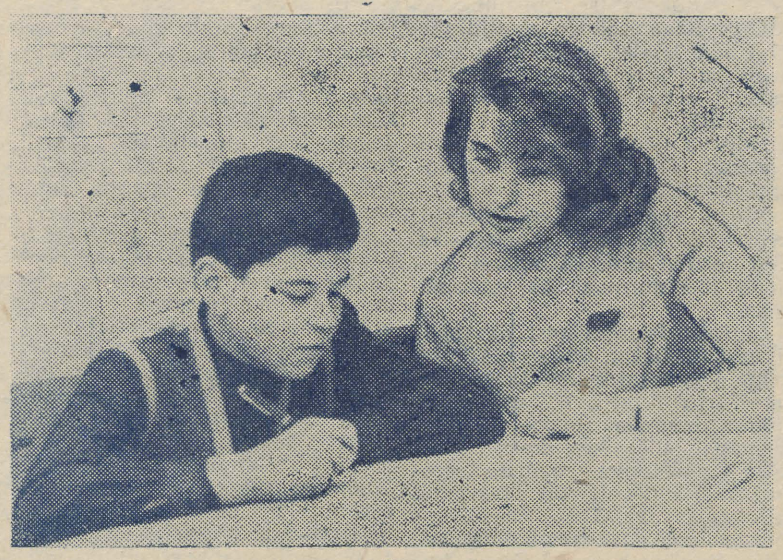

Komsomoli ülesanne

Kella osuti libises kuuele, kui ma lähenesin Karl Marxi tänaval majale nr. 32. Lastetoas võtis mind vastu poiste lõbus juttuvadin. Nähtavasti vaieldi.

— Las' Ljova läheb ära, siis mina lähen ka, — karjub tüse koolipoiss valge kraega.

Ljova kissitab silmi ja venitab haledalt:

— Ma enam ei tee...

— Koju lähevad mõlemad riiukuked, — teatab otsustavalt sale tütarlaps, nähtavasti üliõpilane.

Temperamentseid poisse selline otsus ei rahulda ja kära kestab edasi...

Mõne aja pärast tutvume korrapidajaga. See on Niina Beljak, Ajaloo-Keeleteaduskonna III kursuse üliõpilane.

Inspektor haigestus — ja Niina on nüüd 3 toa «perenaine». Kahes lapsed mängivad, teevad käragi, kolmandas valitseb tõsine vaikus. Siin käib hallpeaõpetaja (pensionär muidugi!) juhendusel konsulteerimine aritmeetikas. Kui me tuppa sisenesime, küsis õpetaja Niinalt:

— Kas teie aitate inglise keeles?

— Aga muidugi, — oli Niina kohe nõus.

Lastele teeb muret mitte ainult aritmeetika. Üks ei saa kodus kuidagi hakkama ilukirjutamisega, teine ei taipa grammatikareegli sisu. Siis tullakse lastetuppa ja üliõpilased on siin headeks abistajateks.

— Meie oleme siin kuuekesi, — jutustab Niina. — Valvekord iga päev viiest kaheksani.

— Meeldib teile siin?

— Töötada lastega on väga huvitav. Siin proovime oma jõudu pedagoogidena. Töö lastetoas arvestatakse pioneeritöö praktikana, — vastab Niina naeratades.

Üliõpilaste kaasabil ilmub seinaleht. Tarvis on raamatukogu korras hoida, raamatuid laenutada, häid raamatuid tutvustada. Tööd jätkub...

Mul on kahju, et ma inspektorit ei kohanud. Niina mulle kohe abivalmilt: «Helistame!»

Helistasimegi. Vestlesime kaua. Sain teada, et lastetuba töötab juba ammu, et tal abilisi on palju, kuid sel aastal töötavad üliõpilased eriti hästi. Tütarlapsed pole ühtki valvekorda vahele jätnud — neid võib usaldada. Lastevanemad ja õpilased on üliõpilastele tänulikud.

E. PASTARE

Noorim sõprusklubi vabariigis

Püsivaks traditsiooniks on kujunenud Ajaloo-Keele- ja Võõrfiloloogide teaduskonnas sidemete loomine teiste maade noortega.

Viimasel ajal on loodud Nõukogude — Saksa DV sõprusklubi. Sellised klubid on ka Moskvas, Leningradis ja Kiievis. Klubi põhiülesanne on — süvendada sõprust nõukogude ja saksa rahva vahel.

Esimesed katsed sooritas klubi hästi. Töö sõprusklubis, kontakt turistidega SDV-st võimaldab meie üliõpilastel praktiliselt rakendada oskusi saksa keele alal.

«VEJAVA»

Läti Riikliku Ülikooli Geograafiateaduskonna statsionaar asub Ergli lähedal. Statsionaari nimi «Vejava» vastab tingimustele, kuigi kõlab veidi romantiliselt (e.k. «Tuuline»). Igal suvel korraldavad siin vaatlusi meteoroloogid, hüdroloogid ja geomorfoloogid. Meteoroloogilisi vaatlusi tehakse viies punktis. Eesmärk — uurida statsionaari kliima, tulemusi kasutada põllumajanduses.

Geomorfoloogе huvitab maastiku reljeef, hüdroloogе — lähedalasuvad järved. Tööd leidub siin bioloogidelgi...

Statsionaari vastu tunnevad huvi õppejõud ja üliõpilased naabervabariikidest. Möödunud aastal töötasid siin koos meie geograafidega ka geograafid Tartust.

Vaatluste tulemused on heaks kursusetöö materjaliks.

Üliõpilased, kes hiljem mujale ekspeditsioonile sõidavad, saavad statsionaaris hea praktilise ettevalmistuse.

Meie statsionaar on alles noor, kuid seda hinnatakse väga. Loodame, et üliõpilaste abiga on võimalik seda edaspidi veelgi laiendada ja täiustada.

D. GRIGANE

На разных языках

Редко, когда в один день услышишь более трех языков. А работая в лаборатории света и звука при Иностранном факультете Латвийского госуниверситета, редко-редко встречаешься в день только с тремя языками. Лабораторию посещают и там практикуются люди разных национальностей из многих университетов нашей страны и заграницы.

Для успешного овладевания иностранными языками кабинет оборудован новейшей аппаратурой. Оборудование фонетического кабинета световой лаборатории, по мнению преподавателей Еревана, намного совершеннее, чем в других вузах СССР. И методы обучения продуктивнее, чем, например, в Ярославском пединституте.

Коллектив лаборатории сотрудничает с специалистами иностранных языков университетов Будапешта и Праги, производится обмен научными трудами и аппаратурой.

О дружбе языковедов разных народов свидетельствует запись бразильцев в книге отзывов на португальском, испанском и русском языках.

27 июня 1960 г. лабораторию посетил японский профессор Дзиро Киво; он одобрительно оценил оборудование лаборатории, хотя известно, что в Японии к звуковым аппаратам относятся особенно требовательно.

В марте этого года у нас гостили профессора Чикагского университета Фишер и Сазанов. Они интересовались методами и своеобразной аппаратурой преподавания иностранных языков в Советской Латвии, которое дало чудесные результаты.

Чикагские специалисты тоже знают русский язык, но они не могут так свободно говорить по-русски, как наши преподаватели по-английски. Это мысли профессора Сазанова.

Профессор Фишер занимается вопросом использования электронной техники для обучения иностранным языкам. Результаты своих исследований он еще не опубликовал, но как только они увидят свет, он несколько экземпляров пришлет нам.

Связи с языковедами разных стран помогают нам улучшить работу в университете.

И. СНАРСКА

АРВУТУСКЕСКУС АБИСТАБ ÜЛИÕПИЛАСИ

Majandusteadlaste ettevalmistamine pole mõeldav arvutustehnikata. Õppustele aitab palju kaasa arvutusmasinate laboratoorium Majandus-Õigusteaduskonnas. Lähemal ajal täieneb selle sisustus uute arvutusmasinatega ja laboratooriumi töö avardub veelgi. Üliõpilased kasutavad laboratooriumi mitte ainult õpingute käigus, vaid ka kursuse- ja diplomitööde tegemisel.

Käesoleval kevadel organiseeriti Läti Riiklikus Ülikoolis esmakordselt «Tervise päev». 725 üliõpilast sõitsid puhkepäeva veetma Valgumse järve kaldale.

Korraldati mitmesuguseid spordivõistlusi.

Selle leheküljе materjalid andis meile LRÜ ajaleht «Padomju Students».

Palju on korda saadetud

Minnes vastu eesti rahva suure juubeli — nõukogude võimu kehtestamise 25. aastapäeva tähistamisele — võib meie ülikooli kollektiiv rahuldustundega konstateerida, et ülikool on pidevalt sammunud tõusuteed, et temale kuulub kindel koht sotsialismi ülesehitamisel ja praegu kommunismi aluste rajamisel. Ülikooli saavutused kinnitavad veelkord, et eesti rahvas tegi 1940. a. suvel õige otsuse, valides endale sotsialismi tee.

Vaadates tagasi ei saa unustada, et veerandsajast, mis on möödunud 1940. a. revolutsioonilistest sündmustest, langesid kolm aastat purustavale sõjale ja kõike laostavale fašistlikule okupatsioonile. Ainult Tartu Ülikoolile tekitatud materiaalsed kahjud ulatusid 42 milj. rublani, sealhulgas õppe- ja teaduslikku varustust hävitati 30 milj. rbl. ulatuses. Põgenedes Eestist viisid okupandid ja nende käsilased kaasa paljude laboratooriumide ja kabinettide väärtusliku sisustuse. Täielikult oli hävitatud 19 hoonet (Veterinaariateaduskonna peahoone, Raadi õppe- ja katsemajand, ülikooli apteek jm.), hulk hooneid sai raskesti kahjustada. Eesrindlike õppejõudude aktiivne vastupanu ja Nõukogude armee kiire edasitung hoidsid ära fašistide katsed evakueerida ülikool Saksamaale.

Tänu nõukogude valitsuse ja kommunistliku partei hoolitusele kõrgema haridusega rahvuslike kaadrite ettevalmistamise eest, tänu rahvaste sõpruse jõule, suutis eesti rahvas hämmastava kiirusega taastada Tartu Ülikooli. Tartu vabastati 25. augustil 1944. a., aga juba 17. novembril tähistati pidulikult 1944/45. õppeaasta algust.

Taastati teaduskonnad ja kateedrid. Nende arv isegi kasvas. Kui 1940/41. õppeaastal oli ülikoolis 6 teaduskonda ja 81 kateedrit, siis 1944. a. sügisel algas õppetöö 7. teaduskonnas ja 95. kateedris.

Rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid tegid ära suure töö õppejõudude koosseisu ja üliõpilaskonna komplekteerimisel. Võrdlemisi kiiresti seati jalule vanad, osaliselt loodi täiesti uued õppe- ja teadusliku töö baasid. Suurt abi osutasid vennasvabariigid: Moskva ja Leningradi ülikoolid saatsid hulga õppevahendeid, mikroskoope, hinnalisi aparaate ja masinaid. Leningradi ülikooli raamatukogu ja Saltõkov-Štšedrini-nimeline Avalik Raamatukogu andsid üle 35 tuhat köidet õpikuid ja teaduslikku kirjandust. Ülikoolis pidasid loenguid Leningradi teadlased.

1945. a. aprillis avati esmakordselt Tartu Ülikoolis kaugõppeosakond.

Seega ühe õppeaasta jooksul, veel jätkuva sõja tingimustes, olid loodud kindlad alused ülikooli töö normaalseks jätkamiseks.

Suurest Isamaasõjast on möödunud 20 aastat. See ei ole kuigi pikk aeg, kuid selle aja jooksul on Tartu Riiklik Ülikool kujunenud suureks õppe- ja teadusliku töö keskuseks Eesti NSV-s, tõeliseks kaadrite sepikojaks. Pidevalt on kasvanud üliõpilaste arv. Kui 1945/46. õppeaastal oli ca 2 tuhat üliõpilast, siis käesoleval aastal õppis ülikoolis juba üle 6 tuhande statsionaarse ja mittestatsionaarse üliõpilase (1939. a. oli kodanlikus Tartu ülikoolis ja Tallinna Tehnikaülikoolis kokku 3180 üliõpilast). Seejuures tuleb aga arvestada, et ülikooli baasidest ja kaadritest eraldati osa 1946. a. ENSV TA rajamiseks. 1951. a. asutati ülikooli kolme teaduskonna baasil Eesti Põllumajanduse Akadeemia.

Ammu on unustatud õppemaks, edukalt õppivad noored saavad riiklikku stipendiumi. Ainult viimase 5 aasta jooksul on makstud üliõpilastele stipendiumidena üle 5,2 milj. rubla.

Suurem osa sissesõitnud üliõpilastest elab mugavalt sisustatud ühiselamutes. Üliõpilaste kasutada on rikkalik õppe- ja teadusliku töö baas, sealhulgas Teaduslik- ja õpperaamatukogu, mille fondid on sõjajärgseil aastail kasvanud 1,1 miljonist köitest 1944/45. õ.-a. 2,5 miljoni köiteni käesoleval ajal. Tõeliseks noorte teadlaste kooliks on muutunud ÜTÜ (asutatud 1948. a.), kuhu kuulub 70 üliõpilaste teaduslikku ringi ca 1600 liikmega. Viimasel, arvult XX üliõpilaste teaduslikul konverentsil esitati 258 ettekannet. Endistest ÜTÜ aktiivsetest kasvandikest on saanud andekad pedagoogid ja teadlased (sm-d K. Siilivask, A. Lenzner, J. Peegel, U. Siiman, H. Trass ja paljud teised). Andekate noorte võimete väljaarendamiseks, teadusliku töö kogemuste omandamiseks tõmmatakse neid kaasa kateedrite töösse, võimaldatakse õppida individuaalplaani alusel, praktiseeritakse teiste vabariikide ülikoolidesse õppima suunamist aladel, mis meil puuduvad. Sellepärast pole sugugi juhuslik, et suure osa ülikooli õppejõududest ja teaduslikest töötajatest moodustavad noored, ülikooli enda kasvandikud.

Et mõista kõiki neid soodustusi, mis on loodud meie õppivale noorsoole, võiks meenutada, et enne 1940. a. ajaloolist pööret kehtis Tartu Ülikoolis kõrge õppemaks, eraldi maks laboratoorsete tööde ja eksamite eest (isegi «läbikukkumise» puhul!) üürimaks erakorterite eest (ühiselamuid siis ei olnud), stipendiumi said vähesed (1940. a. kevadsemestril said stipendiumi ainult 92 üliõpilast).

Nõukogude ülikooli on lõpetanud ligi 10 tuh. spetsialisti. Nendest üle 3,5 tuhande pedagoogi, 3 tuhat arsti ja farmatseuti, peaaegu tuhat juristi, rohkesti majandusteadlasi jt. Üle 2 tuhande lõpetanutest omandasid kõrgema hariduse kaugõppe teel.

Hoopis teistsugune oli pilt kodanlikus Eestis, kus spetsialistide ettevalmistamine toimus suhteliselt piiratud ulatuses, arvestamata riigi tootlike jõudude vajadusi. Tolleaegse Tartu Ülikooli lõpetas ainult 5689 inimest 11-l erialal, suurema enamuse moodustasid juristid, filosoofid, «usuteadlased». Ülikool oli kodanluse kaadripoliitika teenistuses.

Meie ülikool on kujunenud ka teadlaste sepikojaks. Praegu töötab siin üle 450 õppejõu ja 100 teaduslikku töötajat, nendest on 33 professorit ja doktorit ning 220 teaduste kandidaati. 25 aasta jooksul on ülikooli õppejõudude poolt kaitstud 232 kandidaadi- ja 23 doktoriväitekirja. Tuntud teadlaste vanema ja keskmise generatsiooni kõrval (professorid F. Klement, A. Linkberg, P. Ariste, P. Vihalem, G. Kangro, K. Eichvald, dotsendid P. Kard, E. Raudam, J. Reinet, J. Saarma) on sirgunud uus teadlaste põlvkond, kes edukalt taastab endist Tartu Ülikooli kuulsat nime (V. Palm, Ü. Kaasik, K.-S. Rebane, L. Võhandu, Ü. Lepp, L. Sotter, H. Trass, M. Bronštein ja paljud teised). Ülikool on kuulsaks saanud luminestsentsialaste uurimistega, teda tuntakse kui aeroionisatsiooni ja aerosoolide uurimiskeskust. Üleliiduliseks keskuseks on kujunemas meie keemia osakond oma uurimistega orgaaniliste ühendite reaktsioonivõimelisuse alal. Hea kuulsuse on saavutanud soome-ugri keelte uurijad, botaanikud, matemaatikud, veresoontekirurgid. Tiheneb koostöö erinevate teadusharude vahel (biokeemikud ja kirurgid, füüsikud, arstid, matemaatikud, keeleteadlased ja psühholoogid jne.). Viimase 8 aasta jooksul on ülikooli juurde asutatud 7 probleemlaboratooriumi, kuhu on enam kui miljoni rubla eest muretsetud teaduslikku sisustust.

Aastast aastasse on kasvanud meie teadlaste produktsioon: ainult ülikooli oma väljaanded 25 aasta jooksul ulatuvad 2200 trükipoogna piirini. Kui 1921.—1942. a. ilmus 111 «Toimetiste» vihikut, siis ajavahemikul 1946—1965 ilmus TRÜ «Toimetisi» 165 numbrit (neist 88 viimase viie aasta jooksul). Alates 1959. a. on rotaprindil välja antud ca 3 tuh. trükipoognat õppevahendeid. Üle 100 teadusliku töö aastas trükitakse üleliidulistes ajakirjades ja kogumikes. Ülikooli juures avaldatakse Nõukogude Liidus ainulaadset Skandinaaviamaade ajalooalast väljaannet — «Skandinaavia kogumikku» (ilmunud juba 9 numbrit).

20 aasta jooksul on peetud Tartus 128 teaduslikku konverentsi, neist vabariikidevahelisi 21.

Meie teadlased on viibinud teaduslikel komandeeringutel Saksa Demokraatlikus Vabariigis, Ameerika Ühendriikides, Rootsis jm. Prahas, Londonis ning Brüsseli maailmanäitusel on eksponeeritud ülikooli füüsikute poolt konstrueeritud unikaalseid aparaate.

Öeldust võib järeldada, et Tartu Riiklik Ülikool on võitnud endale kindla koha teiste Nõukogude Liidu teaduslik-uurimisasutuste peres. On kandnud vilja teadusliku töö sihikindel suunamine ning juhendamine rektoraadi, parteikomitee ja eriti ülikooli rektori prof. F. Klementi poolt, kes imetlusväärse visadusega on palju ära teinud noorte teadlaste kasvatamisel.

Kogu ülikooli elu juhtivaks jõuks on kujunenud meie parteiorganisatsioon, kes ühendab oma ridades enam kui 400 parteiliiget ja kandidaati. Parteiorganisatsiooni kindla abilisena sammub meie kahe ja poole tuhandeline kommunistlike noorte pere, täis nooruslikku reipust ja loomingulisi otsinguid.

Palju head on korda saadetud, kuid ees seisavad veelgi suuremad ülesanded, sest järjest kasvab teaduse osatähtsus ja suurenevad nõudmised kõrgema haridusega spetsialistide järgi. Kuid ülikooli kollektiiv on kindlalt veendunud, et ta ka edaspidi sammub kommunismiehitajate esiridades.

L. ERINGSON

HENNO TIKKO

18. juunil kaitses kandidaadiväitekirja TRÜ teaduskonna-kirurgia kateedri aspirant Henno Tikko.

Dissertant lõpetas kiitusega TRÜ Arstiteaduskonna 1960. a., seejärel töötas ta kaks aastat ordinaatorina Tartu Linna Kliinilise Haigla haavaosakonnas. Dissertatsioon «Erinevate uurimismeetodite tähtsusest oblitereeruva ateroskleroosi diagnostikas seoses rekonstruktiivsete operatsioonide näidustuste ja tulemustega» valmis meditsiinidoktor prof. Linkbergi juhendamisel pool aastat enne tähtaega. Töö kujutab endast osa Tartu Linna Kliinilise Haigla haavaosakonnas tehtud uurimistööst veresoonte haiguste ja nende kirurgilise ravi alal. Arstiteaduskonna nõukogu tunnistas dissertandi üksmeelselt meditsiinikandidaadi teadusliku kraadi vääriliseks.

Päevakorras diferentsiaalgeomeetria

Hiljuti lõppes kolme vennasvabariigi — Eesti, Läti ja Leedu NSV 25. aastapäevale pühendatud II Baltimaade geomeetriakonverents. Päevakorras oli diferentsiaalgeomeetria. Külalisi oli saabunud kogu Nõukogude Liidust: Moskvast, Saraatovist, Kaasanist, Harkovist, Kiievist, Minskist, Jerevanist, Riiast, Vilniusest ja mujaltki. Nii et sisuliselt kujunes konverents üleliiduliseks. Kuulati ligi 80 ettekannet.

Konverentsist võtsid osa ka professorid G. Laptev ja N. Jefimov. Mõlemad on tuleval aastal Moskvas peetava ülemaailmse matemaatikute kongressi geomeetriasektsiooni organiseerimiskomitee liikmed.

Praegu toimub Käärikul diferentsiaalgeomeetriaalane suvekool, kus esinevad üleliiduliselt tunnustatud teadlased. Suvekool lõpeb 17. juulil.

TÄHELEPANU!

TRÜ Teaduslikus Raamatukogus avati Eesti NSV 25. aastapäevale pühendatud näitus «Teaduse saavutused Tartu Riiklikus Ülikoolis». Näitusel eksponeeritakse TRÜ teadlaste poolt viimase viie aasta jooksul avaldatud tähtsamaid töid. Näitus jääb avatuks 1. augustini.

*

TRÜ orientalistikakabinetis õpitakse alljärgnevaid idakeeli: klassikaline araabia keel, suaheeli keel, hausa keel, hiina keel, türgi keel, vietnami keel, hindi keel, jaapani keel, bengali keel, pärsia-tadžiki keel, indoneesia keel, gruusia keel.

TRÜ orientalistikakabinet

Mehed katusel

Eksamite ajal polnud kellelgi aega pead tõsta, et vaadata peahoone katusel askeldavaid mehi. Kui pärast ehk pilk juhuslikult sinnapoole sattuski, siis ta nägi, et peaaegu pool katusest on vahetanud oma värvi. Punaka kivikatuse asemel helgib nüüd tsinkplekk. Väärib tähelepanu ehitusmeeste korralik töö: kuskil ei ole remonttöödele iseloomulikke ehitusprahi hunnikuid. Ainult väike riit katusekive peahoone õuepoolse seina ääres reedab, et need ikka ülalt alla tuuakse ja kohe ära veetakse.

Meid huvitavatele küsimustele andis selgitust ülikooli kapitaalehitusosakonna juhataja sm. V. Kiilaspea.

✦ Millest on tingitud katuse kattematerjali vahetamine?

«Aula laes on praod. Komisjon, kes asja uuris, leidis, et aula lagi toetub ainult osaliselt seintele. Kuna ta on rippkonstruktsioon, siis langeb suurem osa raskusest turvikutele ja sarikatel tuleb kanda nii katuse kui ka lae raskust. 1952. a. asendati aga läbiroostetanud plekk-katus kivikatusega, mis suurendas katuse raskust 9 k o r d a.

Teiseks põhjuseks on tollal valmistatud katusekivide halb kvaliteet. Need olid liiga ebastandardsed ning osa neist jõudis isegi ära laguneda. Vihm ja lumi pääsesid läbi katuse ja rikkusid aula lage.

Katusekatte vahetamine vähendab katuse raskust ja vihm ning lumi ei pääse enam sisse.»

✦ Kuidas vaatavad ümberehitusele arhitektuurikaitse organid?

«Uurimiste tulemusena selgus, et esialgset katuse kattematerjali ei teata, katuse kallak on pisut ebaküllaldane kivikatuse jaoks, küll aga sobib ta hästi plekk-katuse jaoks. Pealegi kaeti ülikooli ehitamise päevil juba kõik suuremad ja tähtsamad hooned plekk-katusega. Siit tuldigi järeldusele, et algselt tarvitati plekki.

Selgus ka huvitav fakt, et seni olid ülikooli peahoone uksed tagurpidi. Millal nad nii pöörati, ei ole teada. Nüüd pandi nad jälle õigesse asendisse, tehti vajalik remont ja taastati kunagi eemaldatud bareljeefid. Uksed saavad ka uue värvkatte.

✦ Millal lõpetatakse kõik tööd?

«Käesoleval aastal valmib ülikooli tänavapoolne külg ja ka osa õuepoolsest. Tükk tööd jääb ka tulevaks aastaks, peamiselt just värvimistööd.»

A. PABUT

Teadaanne

TRÜ TEADUSLIKU RAAMATUKOGU lugemissaal on 15. juulist — 28. juulini avatud tööpäevadel kl. 8—17 ja abonement 15. juulist — 31. juulini teisipäeval ja reedel kl. 12—16.

29. juulist — 31. augustini on lugemissaal avatud tööpäevadel kl. 12—16.

ÕPPERAAMATUKOGU lugemissaal on inventuuri tõttu suletud 5. juulist — 31. augustini.

Abonement on avatud 5.—15. juulini tööpäevadel kl. 11—14; 16. juulist — 31. augustini tööpäevadel kl. 12—14.

1941.—1944. a. langesid võitluses nõukogude võimu eest ülikooli õppejõud ja kasvandikud:

Johannes Tamm, Tamara Andrejeva, Johannes Lepasaar, Elmar Kruus, Maria Vassiljeva, Jaan Ploompuu, Tamara Semjonova, Valfried Saar, Paul Ruubel, Artur-Tõeleid Kliiman, Ernst Schults, Kaarel Raidväli, Paul Hubel, Jakov Markov, Leonid Nesterov, Juta Rebane, Aleksander Kalmet, Nikolai Titov, Väino Lang, Sulo Kaart, Voldemar Lao, Sergei Lõokene, Lembit Kulbin, Leo Teder, Rein Alasoo, Hugo Juhvelt, E. Oja, E. Teder, F. Lepik, V. Päll, Kaupmees, Treial Kukk, Murro, Tohver.

Ärgu kustugu mälestus neist!

20 aastat kaugõpet

(Algus 2. lk.)

väljaarendamise, teaduskondade töö koordineerimise jm. ülesanded.

Kaugõppijate õppetöö aktiviseerimine, ülikooli õppejõudude pingeline töö, õppe-materiaalse baasi väljaarendamine koos kaugõppijatele ulatuslike soodustuste andmisega avaldasid otsest mõju õppetööle. Seda näitab ilmekalt ka kaugõppe teel lõpetajate arv. Neid on juba üle 2000. Nad moodustavad ühe kolmandiku kõigist ülikooli lõpetanutest sõjajärgsel perioodil (arvestamata arstiteaduse ja põllumajanduse erialadel lõpetajaid). Teaduskondade järgi lõpetasid kaugõppe teel Ajaloo-Keeleteaduskonna erialadel 36%, õigusteaduse alal 48% ja majandusteaduse erialadel 62% vastavate erialade lõpetajate üldisest arvust.

Need näitajad ning asjaolu, et ülikooli õppeprotsessis ühendatakse ikka ulatuslikumalt statsionaarset õppimist tootva tööga, mittestatsionaarset aga statsionaarse õppimisega, kinnitavad ilmekalt leninliku haridussüsteemi printsiipide võitu. Juba 1897. aastal kirjutas V. I. Lenin, et «ei saa kujutleda tulevase ühiskonna ideaali, ühendamata noorsoo õppimist tootva tööga: ei õppimist ja haridust ilma tootva tööta ega tootvat tööd ilma paralleelse õppimise ja hariduseta ei saaks asetada sellisele kõrgusele, mida nõuab tänapäeva tehnika tase ja teaduse seisukord». (Teosed. 2. kd., lk. 421).

Arenegu ja tugevnegu need põhimõtted ka järgnevatel aastakümnetel.

J. ADOJAAN,
TRÜ kaugõppeprorektor

Järgmine ajalehenumber ilmub septembris.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5491 MB 03058

EESTI RAAMATUKOGU AR

Tervitus ülikooli uuele vahetusele!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (629) Reedel, 3. septembril 1965 XVIII aastakäik

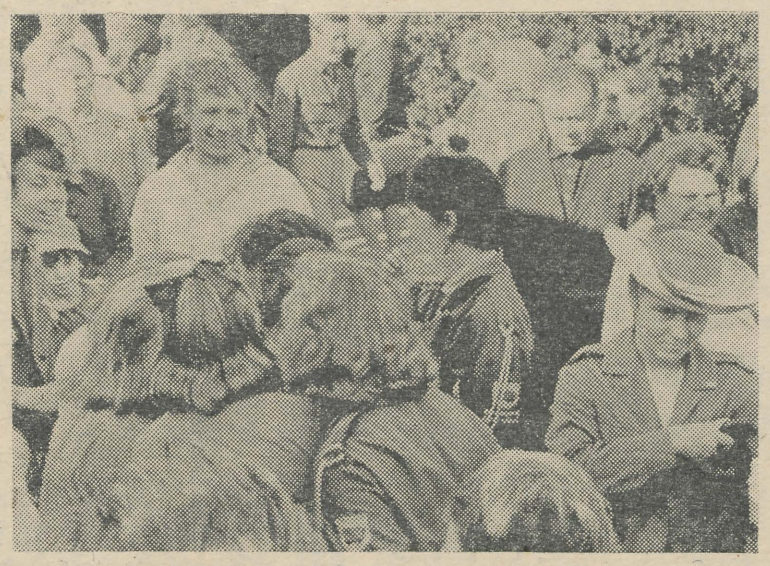

HURRAA!

Meie vaprad uudismaalased jõudsid koju!

Kogu ülikoolipere lugupidamine teile!

ÕPPEAASTA KÜNNISEL

Algaval õppeaastal on meie Ülikool jälle suuremaks kasvanud: I kursusele tuli 1300 noort ja üliõpilaste üldarv ületab juba 6000.

On tõusnud ka uute üliõpilaste ettevalmistuse tase. Kunagi ei ole olnud ülikooli astumisel nii suurt konkurssi. Paljudel erialadel oli 3—4 sooviavaldust ühele kohale, mis võimaldas valida paremaid. Ülikooli astus 103 medaliomanikku ja kiitusega lõpetanut.

See kohustab meid veelgi tõstma nõudlikkust ja õppetöö taset, et Tartu ülikool annaks meie kodumaale veelgi paremini ettevalmistatud spetsialiste.

Järjest laieneb ka meie materiaalne baas. Käib uue ühiselamu ja arvutuskeskuse hoone ehitamine.

Meie kollektiiv on palju huvitavat ära teinud üliõpilaste elu sisukamaks muutmiseks, üliõpilaste igakülgseks arendamiseks ja enesekasvatamiseks. Edaspidi me peame ka selle töö tõstma veelgi kõrgemale tasemele, üha rohkem rakendama ka siin teaduslikke meetodeid. Tuleb tõsta psühholoogia- ja pedagoogikakateedrite osatähtsust kogu ülikooli töös.

Nii üliõpilaste kui ka õppejõudude kollektiiv täieneb pidevalt uute noorte jõududega. See jätab meie kollektiivi alati nooruslikuks, täis loomingulisi otsinguid, püüdu edasi.

Ka eelseisval aastal peame me koos kogu rahvaga tegema uue suure sammu edasi võitluses kommunismi ülesehitamisel.

Õnnitlen meie kollektiivi liikmeid uue õppeaasta puhul ja soovin jõudu ning edu meie ühises tähtsas töös.

Prof. F. KLEMENT,
TRÜ rektor

ELKNÜ KESKKOMITEE ÕNNITLEB KÕIKI TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI ÜLIÕPILASI ALGAVA ÕPPEAASTA PUHUL

Tere tulemast, värsked kolleegid!

Meie soliidne vana alma mater võttis teid vastu oma traditsioonilise väärikusega. Akadeemilises rahus, kuid ilmselt heatahtlikult lubasid peahoone kuulsad sambad teid endi vahelt teadusetempli aukartustäratavasse sisemusse. Aula kuninglike lühtrite all teid juba kiideti, hoiatati ning külvati üle paljude heade soovide ja nõuannetega. Nii on alanud meie september juba palju, palju aastaid.

Peaasi on aga see, et olete immatrikuleeritud. Nüüdsest peale kuni järgmise sügiseni olete meie noorimad ja te hakkate kandma ihaldatud peakatet — helesinist Tartu Riikliku Ülikooli vormimütsi.

Ees on paljutõotavad muljete- ja sündmusterohked üliõpilasaastad. Teid hakatakse koormama kõikvõimalike tarkustega, teid peibutatakse teaduse sügavuste ja Kääriku mõnudega. Teilt võetakse teie vaba aeg ja viiakse klubidesse, ringidesse, spordiväljakutele ja matkaradadele. Ja ometi olete kindlasti rahul sellise saatusega, veel enam, hakkate ise endile ehitama täisväärtuslikku, ajastule väärilist elu.

Olge meie suure ülikooli pere uhkuseks ja lootuseks.
Julgust, töökust, entusiasmi!

ELKNÜ TRÜ Komitee

UUDISMAAL KÄIMISEST

PROLOOG

Minu põlvkond on sündinud sõja ajal või pärast sõda. Me ei ole näinud Tšapajevit, Kortšagint, Oleg Koševoid ja me ei ole tundnud, mis asi on karask sõkaldega pooleks. Me lõpetasime keskkooli, tulime ülikooli. Ettevõtlikumad meie hulgast tegid vahepeal paar aastat tööd. Meist saavad õpetajad, juristid, arstid, bioloogid jne. Meie elutee on sillutatud asfaldi taoline: jalga ei murra, kui korralikult käid.

ESIMENE LÜÜRILINE ETTEASTE

Ma ei ole enam statsionaarne tudeng. Uudismaal olin aga kolmandat korda. Kunagi tahtsin saada meremeheks. Mu sõber Kalju Meiorg, kes on nüüd esimene tüürimees, oli meresse kuratlikult armunud. Tema käe all tegin oma elu esimese loova töö — rohmaka parve, mis mõne nädala pärast jõepõhja vajus. Sõber Kalju sõitis teise kooli õppima ja ma unustasin oma mereharrastuse. See on väga tähtis — õigeaegselt aru saada, et sinust ei või saada meremeest. Minust sai üliõpilane pärast kaheaastast tööstaaži teenimist Lääne-Siberis. Ja sest ajast tõmbab mind uudismaa enda poole.

Tänavu oli meid seal 40 tuhat. Üliõpilasi ja üksikuid minutaolisi, kes end ikka veel üliõpilaseks peavad, endisi sõdureid ja tehnikumide õpilasi. Tulevasi õpetajaid, juriste, arste ja teisi.

MÕNED TSITAADID KUULDUD KÕNELUSTEST

«Volodja, räägiti, et sa lähed jälle uudismaale?»

«Ahaa.»

«Mis kuradi päralt?»

«Teise medali järele.» (Eraviisilisest kõnelusest.)

*

«Uudismaal käimine muutub harjumuseks, tõmbab ligi.» (Bobik, leningradlaste komandör Štšorsi sovhoosist.)

*

«Igal inimesel on püüd millegi järele. Püüd tundmatu poole tõi mind siia.» (Pita, Kunstiinstituudi üliõpilane.)

*

«Janu tõelise töö järele sundis mind siia.» (Tuttav müürsepp TPI-st.)

*

«Igasugused poisid sõidavad meie planeedile: romantikud, poisid, kellel ei ole midagi teha, asjaarmastajad, kes head teenistust otsivad... Üldiselt võib öelda, et nii palju kui poisse, nii palju ka põhjusi, mis sunnivad selle pika tee jalge alla võtma. Tagasihoidlikult pean tähendama, et peapõhjus on ikka romantika otsimine...» (I. Denissov, ajakirjanik uudismaalt.)

TEINE LÜÜRILINE ETTEASTE

Päris piinav on laduda müüri. Kui vaatad, näed ühetooniliselt jooksvaid ridu. Sul on vastik tunne enda pärast, et kõik tuleb kõver, näotu. Aga Jaanil, kes sinust kümme meetrit eemal laob, on müür nagu valatud. Nii kogu elu, juba koolipõlves olid kade naabrile, kui see sai «viie», aga sina «kahe».

Jaanil on juba võetud hea naine ja tütargi kaheaastane.

EPILOOG

Meie põlvkond on sündinud sõja ajal või pärast sõda. Ja poest ostab ta ilma järjekorrata valget saia ning suhkrut.

Kelleks meie inimene võib saada? Meremeheks? See on vist päris lihtne, astud merekooli. Tahad õppida ülikoolis? Tee sisseastumiseksamid ära, käi ilusti loenguil ja ära unusta ka ühiskondlikku tööd. Võib-olla ehk koguni ajakirjanikuks? Vaata enda ümber, kogu elutarkust, vae ja mõtle ning kirjuta. See polegi võib-olla nii raske. Aga olla romantik? See on... Jah, see ei olegi nii lihtne, elada romantikuna.

MATI KALKUN

Märkusi sisseastumiseksamitelt füüsikas

Kui jätame kõrvale eksamiruumi ukse juures närvitsemise, värisevad käed pileti valikul ja selle suure rõõmu, mis kaasneb alati hästi tehtud tööga, siis on pilt füüsika sisseastumiseksamitelt järgmine.

Eksami sooritajaid oli tänavu rohkem kui kunagi varem, vaatamata sellele, et füüsikaeksam oli tänavu viimane profileerivate ainete eksamitest. Füüsikaeksameile pääsesid ainult need, kes matemaatikas ja keemias sõelale jäid. Kokku eksamineeriti tänavu füüsikas ligi 940 noort, neist peaaegu 550 said õiguse astuda ülikooli. Kui nende teadmistes leiti ka lünki, siis lähemate semestrite jooksul on need võimalik kõrvaldada ja peale selle muidugi omandada juurde palju uut.

Nagu harilikult, oli ka tänavu erinevatesse osakondadesse astujate tase erinev. Parimaid teadmisi näitasid füüsika-osakonda astujad. Nii näiteks olid füüsikute vene grupis pooled vastustest väga head. Et aga eesti grupp oli ühtlasem, siis osutus keskmine hinne siin veidi kõrgemaks (4,25). See on niisuguse suure grupi kohta kõrgemaid hindeid viimaste aastate jooksul. Märgime, et kuld- ja hõbemedaliomanikud füüsikaeksamit ei sooritanud. Vastuvõtureeglite kohaselt tuli nendel ülikooli sissesaamiseks väga headele hinnetele sooritada ainult mõlemad matemaatikaeksamid. Järelikult füüsikute grupi tegelik tase on veelgi kõrgem.

Tulevased füüsika-matemaatika pedagoogid said oma erialal kõige madalama keskmise hinde — 3,15 kõigi teiste erialade hulgas. Õnneks sellise madala hinde peasüüdlased ei pääsenud ülikooli. Ka ei ole meil enam õigust arvata, et selle grupi teadmised füüsikas on kõige nõrgemad ülikoolis. Vastupidi, tänu sellele, et kõige nõrgemad välja langesid, nende asemele otsustasid tulla aga paljud tugevad füüsikud füüsikute põhigrupist, kujunes tänavu ka füüsika-matemaatika pedagoogide eriharu oma koosseisult tugevaks. Nende noorte ülesandeks jääb eesseisva viie aasta jooksul saada heaks füüsikuks ja oma eriala armastavaks pedagoogiks. Selles püüavad neid igati aidata kõik õppejõud.

Mis puutub kõigi noorte teadmiste tasemesse, siis peab kahjuks konstateerima teatavat tagasiminekut füüsika tundmises. Selle kurva fakti põhjalikumat analüüsi me ei hakka siin tegema. Illustreerime vaid öeldut mõne näitega. 1962. a. oli eksamikomisjoni koosseis enam-vähem sama mis tänavu. Tol aastal oli aga füüsikaeksam paljudele noortele esimeseks eksamiks ja mitterahuldava saanud noorte arv oli suurem. Tänavu pääsesid füüsikaeksamile ainult need, kes olid vähemalt ühe profileeriva eksami juba sooritanud. Sellele vaatamata erines tänavu keskmine hinne 1962. a. keskmisest hindest vaid mõne sajandiku võõra.

Milles siis seisnesid põhilised puudujäägid? Põhiliste füüsika seaduspärasuste mittetundmist esines suhteliselt vähe. Kõige suuremaks puuduseks oli aga oskamatus põhiseaduste rakendamisel ja materjali süstemaatilisel ning loogilisel esitamisel. Vaatleme näiteks paari katkendit ettevalmistuslehtedelt. «Heliseva keha võnkumine. On hääl. Kui me paneme pillikeele helisema, tekib võnkumine. Hääl on üks harmooniliste võnkumiste näide. Heliseva keha puhul tekib ka resonants, kui sundvõnkumised ühtivad omavõnkumistega.» Ja teine näide. «Kasuteguriks nim. kasulikult ärakulutatud soojushulga suhet kogu soojushulgaga.» Need näited pole võetud kõige halvematelt ettevalmistuslehtedelt. Teises esitatud näites puudub füüsikale omane täpsus. Esimeses näites esineb peaaegu kõigile vastustele iseloomulik opereerimine üksiku konkreetse nähtusega üldisema nähtuse kirjeldamisel. Kui niiviisi hääle (oli vaja aga rääkida helisevast kehast) asemel hakatakse rääkima pillikeele võnkumisest, võib otsekohe oletada lünki vastaja teadmistes. Selletüübilisi puudujääke konkreetse ja üldise vahekorra mittetundmises esines peaaegu igas vastuses: paberilehe ja rauatükikese langemist õhus kirjeldatakse täpselt ja hästi, kuid kehade vaba langemist tuntakse halvasti; vase erisoojust osatakse määrata, kuid ainete erisoojuse esitamisel takerdutakse. Omaette nõrgaks kohaks on füüsika kaasaegsete probleemide tundmine. Mõned noored ei teadnud neid probleeme isegi igapäevase ajalehelugeja teadmiste tasemele vastavalt.

Ülesanded. Nendega on alati raskusi olnud ja oli ka tänavu. Võiks pakkuda välja kahe päris ulatusliku metoodikaalase uurimistöö teema: füüsikaülesannete lahendamisoskuse tõstmine keskkoolis. Kui keegi töötaks välja meetodi, mis kindlustaks kasvõi 25% suurema edukuse ülesannete lahendamisel, siis sellele oleksid tänulikud miljonid õpilased ja sajad tuhanded õpetajad ning õppejõud.

Muidugi oli eksamil ka palju rõõmustavat. Paljudes vastustes oli tunda laia silmaringi ja head ainetundmist. Meeldiv oli kohata mõnede noorte juures leidlikkust küsimuste lahendamisel. Ei puudunud ka vastused, mille sisu oli tunduvalt mahukam programminõuetest. Esines isegi vastuseid ülikooli füüsika üldkursuse tasemel. Kahjuks on need näited enamikus füüsika-osakonda kandideerijate hulgast. Ja sellepärast oleks ikka veel vaja jätkata diskussiooni teemal: kas arstile (bioloogile) on vaja füüsikat. See küsimus on vaja kõigepealt selgeks teha noortel enestel. Õppejõud sel teemal enam ei diskuteeri — elu on juba näidanud, mida vaja on, mida mitte.

Niisiis, sisseastujatel on eksamid, pärisüliõpilastel puhkus, suvised tööd ja toimetused seljataga ning alanud on õppetöö. Mis muud, kui anname kõvasti pihta, et jaanuaris oleks eksamitel —, nii üliõpilastel kui ka õppejõududel — hea meel tublidest vastustest.

K.-S. REBANE,
füüsika ainekomisjoni esimees,
eksperimentaalfüüsika kateedri
juhataja

Miks just matemaatika?

Kerge südame ja kerge sulega võib praegu kirja panna möödunut, see tähendab viimast rasket aastat. Algas ta enese kõhklustega ja teiste soovitustega ning lõppes kindla otsusega — astun TRÜ Füüsika-Matemaatikateaduskonda.

Miks valisin matemaatika? Sellele küsimusele tuli vastata nii mõnigi kord juba keskkoolis, sest eriala kulus nimelt samasse valdkonda. Niisugustel juhtudel tavatsesin öelda, et suures valikuvõimaluses tundus matemaatika ainukese säravama tähena, teisi võimalusi nagu ei näinudki.

Sisseastumiseksamid on rasked, keskkooli lõpueksamitega neid võrrelda ei maksa. Muidugi, surmavat hoopi nad ka ei anna. Teadmine, et mingil juhul ei tohi teadusetempli ukse taha jääda, sundis pingutama kõrgematele hinnetele.

Füüsikaeksami järel tundus vabadus tagasi saabunud olevat. Pinge langes nii järsku, et ühtlases vooluringis ei suutnud kõik lõigud nii kiiresti reageerida. Seepärast mindigi eesti keele eksamile uimasena. Tulemused olid muidugi üpris kesised...

Kuuskümmend tulevast matemaatika-osakonna üliõpilast sündis visas võistluses.

MARGE KÕBAS,
matemaatika-osakonna I kursuse üliõpilane

SUVEALBUMIST

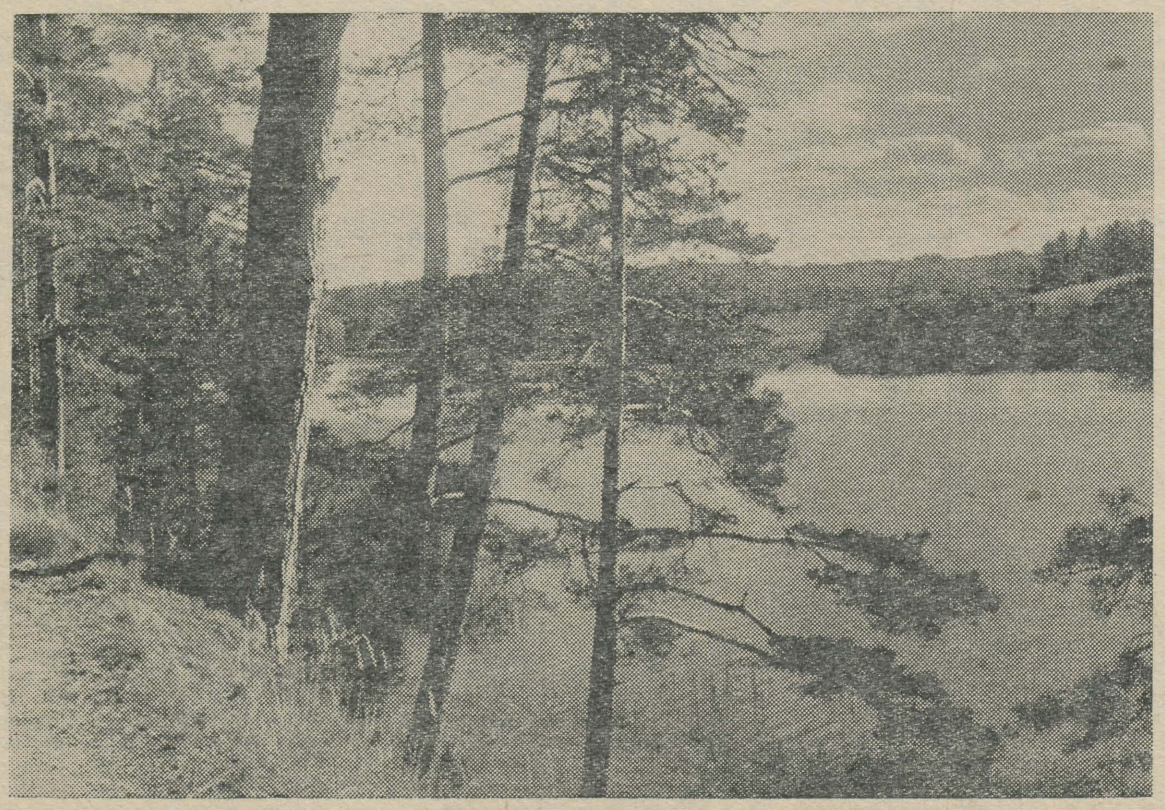

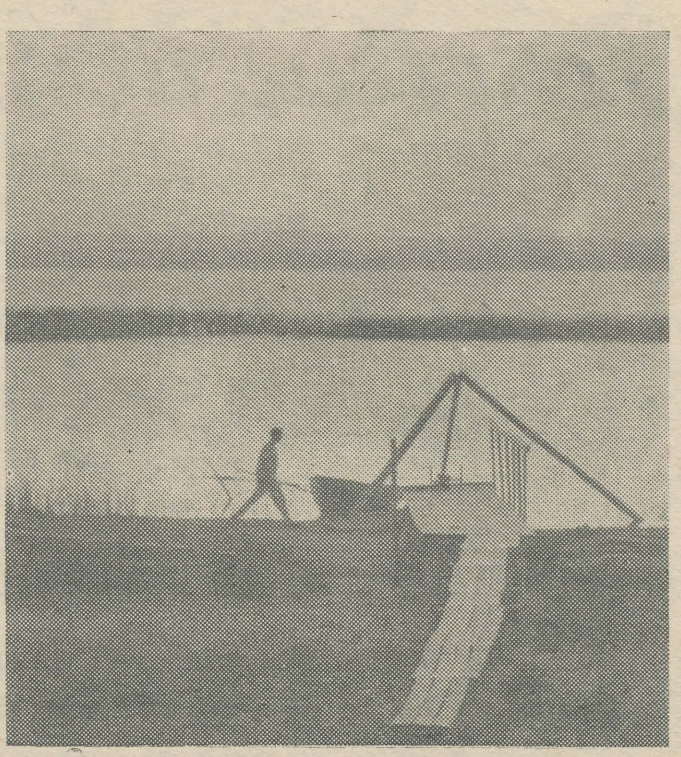

See on romantika...

Liivlaste juures

Eesti filoloogia osakonna IV kursuse suvi on praktikasuvi. Kui enamik meie kursusest veetis praktika Eestis, siis soome-ugri eriharu rändas veidi kaugemale — oma sugulasrahvaste liivlaste, vadjalaste ja karjalaste juurde.

Meie käisime Liivimaal. Olime seal juba teist suve. Kõrged männid, liivane mererand ja liivlaste külalislahkus ümbritsesid meid kõikjal. Materjali kogusime Kolka külast. See asub peaaegu Kuramaa tipus.

Liivi keel on seal segunenud läti keelega ja puhast liivi keelt kõnelevad veel vähesed. Töötasime viie keelejuhiga. Kirjutasime üles lausenäiteid ja tekste teemadel: «Pronoomen liivi keeles» ja «Liivlaste tähtpäevad, uskumused ja kombestik». Kui möödunud suvel aitas meid keelelistest raskustest üle juhendaja dotsent E. Vääri, siis tänavu polnud meil keelega raskusi. Saime omal käel hakkama.

Väga hea kontakt keelejuhtidega aitas meid tublisti diplomitöö materjalide kogumisel. Nüüd jääb veel kogutu läbitöötamine ja süstematiseerimine.

A. LINDEBERG
R. PÄRTEL

Ametinimetus oli laborant

Nendest, kes sel sügisel Füüsika-Matemaatikateaduskonda õppima tulid, on üks Jaak Lokk.

Kui augusti keskpaiku sammud Tõravere poole seadsin, olid sisseastujatel alles pooled eksamid ees. Tükk aega kloppisin observatooriumi vaatluspaviljoni uksele, enne kui sammud seest kostma hakkasid ja uks lahti lükati. Et Jaagu tornist leidsin, selles polnud midagi imelikku. Ainult et seekord ei teinud ta vaatlusi, vaid istus hoopis füüsikaõpikute taga.

«Kuidas sul sisseastumiseksamid on seni läinud?»

«Lootsin pääseda ainult profileeriva aine eksamiga, kuid kirjalikul eksamil tegin hooletusest kaks märgiviga. Nüüd siis tuleb kõik viis ära teha.»

Tahtsin teada saada, millal ning kuidas tal tekkis huvi füüsika ja astronoomia vastu. Sain kuulda umbes järgmist.

Jaak oli kunagi olnud Tallinna poiss. Ja nagu teistelgi kaheksanda klassi poistel, oli temalgi kangesti palju energiat ja tohutult huvialasid. Siis tuli kord pähe uus vallatu mõte. Võetigi kamp omavanuseid poisse kokku ja mindi Tallinna tähetorni — lihtsalt vaatama. Ja nii see algas. Üha rohkem aega saadeti mööda tähetornis. Teadmisi oli algul vähe, kuid nagu Jaak ise ütles, andsid väga palju tarkade meeste omavahelised vestlused ja vaidlused, mida oli võimalik pealt kuulata. Teaduslikule kirjandusele ei hakanud sel ajal veel hammas peale.

Möödusid kolm aastat. Üheteistkümnendat kooliaastat alustas Jaak Nõo Keskkoolis. Sealt oli Tõraveresse ju kiviga visata...

Nõo koolis õppides töötas Jaak ka Tõravere observatooriumis. Ametinimetuseks oli laborant. See oli ühtlasi ka tema tootmisõpetuse eriala. Tema tegevus — vaatlused tähetornis, vaatlusandmete läbitöötamine.

Pool päeva Nõos, ülejäänud tunnid Tõraveres, nii möödus viimane kooliaasta. Kooli lõpetas Jaak kuldmedaliga! Praegu on ta I kursuse üliõpilane.

T. SAMUEL

Uut teatmekirjandust

Каталог книг Издательства Академии Наук СССР. 1945—1962. Москва 1965. 367 lk. (7249 nim.)

М. Фасмер. **Этимологический словарь русского языка.** Том I (А—Д). Москва 1964. 562 lk.

Печать Первого Интернационала и Парижской Коммуны. Сводный каталог изданий, хранящихся в библиотеках СССР. Часть II. Выпуск I: Афиши, листовки, брошюры. Москва 1964. 163 lk. (670a nim.)

Автоматизация химической промышленности. Библиографический указатель 1963 (декабрь) — 1964 (I полуг.). Москва 1964. 56 lk. (421 nim.).

Теория государства и права. Библиография 1954—1964. Ростов 1964. 220 lk.

Материальное стимулирование и оплата труда в сельском хозяйстве СССР на современном этапе. Список литературы на русском языке за 1961—1964 гг. Москва 1964. 58 lk. (467 nim.).

Население мира. Справочник. Москва 1965. 343 lk.

СССР. Административно-территориальное деление союзных республик. Январь 1965 года. Москва 1965. 703 lk.

А. Г. Шигер. **Современная карта зарубежного мира.** (Административно-территориальное деление зарубежных стран). Справочник. Москва 1965. 455 lk.

М. С. Глейзер. **Радио и телевидение в СССР.** 1917—1963. (Даты и факты). Москва 1965. 230 lk.

Токсоплазмоз человека и животных. Указатель отечественной и иностранной литературы 1908—1962. Алма-Ата 1963. 412 lk. (3706 nim.).

Справочник по косметике. Москва 1964. 337 lk.

TRÜ Teaduslik Raamatukogu

Töö raamatutega, ajakirjadega ja üldse trükitud materjalidega võtab olulise aja üliõpilase õppetööst, olenemata sellest, kas on tegemist humanitaar- või reaalala üliõpilasega. Iga õppeasutuse raamatukogul on täita tähtis ülesanne. TRÜ kasvandikud on eriti soodsas olukorras, nendel on kasutada õppebaasina meie vabariigi suurim, vanim ja kuulsaim raamatukogu.

TRÜ Teaduslik Raamatukogu saab kogu Eesti NSV-s ilmuvast trükitoodangust sundeksemplari. Kogu Nõukogude Liidu ulatuses saab raamatukogu venekeelse temaatilise tasulise sundeksemplari vastavalt ülikoolis õpetatavatele ainetele. Peale selle muretsetakse kateedrite soovituste alusel juurde õpikuid. Ajakirju tellitakse kokku üle 600 nimetuse. Raamatukogu saab kõik Eesti NSV-s ilmuvad ajakirjad ja ajalehed, kesksed venekeelsed ühiskondlik-poliitilised ja teaduslikud ajakirjad ning ülikooli profiilile vastavad ajalehed. Rahvademokraatiamaade ajakirju (peamiselt saksakeelseid) ja mõningaid kapitalistlike maade teaduslikke ajakirju saab samuti vastavalt ülikooli profiilile. Peale selle saame vahetuse teel nii kodumaa kui ka välismaade teaduslikke väljaandeid (toimetisi). Kokku kasvavad TRÜ Teadusliku Raamatukogu fondid igal aastal 30 000 kuni 40 000 trükiühiku võrra. Praegu ulatuvad TRÜ Teadusliku Raamatukogu fondid üle 2,5 miljoni trükiühiku. Kuid TRÜ Teadusliku Raamatukogu kuulsus ei seisne ainuüksi tema suuruses (nii mõnelgi õppeasutusel on veel suuremaidki raamatukogusid), vaid tema fondide koostises. Juba raamatukogu loomisel ja esialgsel komplekteerimisel pandi erilist rõhku sellele, et siin leiduks võimalikult täielikult teoseid, mis on etendanud osa teadusliku või ühiskondliku mõtte ajaloos. Selleks pidid õppejõud esitama raamatukogule vajalike teoste nimekirju vastavalt nende poolt õpetatavate teadusharudele. Ka jooksva komplekteerimise jaoks pidid kateedrid esitama igal aastal uute ülikooli õppe- ja teaduslikuks tööks vajalike väljaannete nimestikke. Selle tulemusena leidubki TRÜ Teaduslikus Raamatukogus küllaltki täielikult peaaegu kõikide teadusalade tähtsamate teoste esimesi või autorite eluaegseid väljaandeid, mis pakuvad suurt huvi.

Teatavasti olid möödunud sajandil Vene impeeriumi territooriumide igakülgseks tundmaõppimiseks korraldatud ekspeditsioonid nii või teisiti seotud Tartu ülikooliga. Paljud ekspeditsioonid korraldati Tartu ülikooli õppejõudude ja kasvandike poolt või nende kaasabil. Niisuguste ekspeditsioonide tulemusena avaldatud teaduslikud uurimused ja reisikirjeldused leiduvad enamuses kõik TRÜ Teaduslikus Raamatukogus. Mitmeid niisugustest teostest pole uuesti välja antud, ja nad on muutunud bibliofiilseteks haruldusteks.

Erilist tähelepanu pälvib meie raamatukogu perioodika fond. Teadusliku perioodika tekkimisest (1665. a.) kuni XIX sajandi keskpaigani on see eriti täielik. Hiljem aga kasvas perioodiliste väljaannete hulk niivõrd, et paratamatult pidi tellimise juures hakkama tegema valikut. Kahjuks on seni liiga vähe pööratud tähelepanu meie rikkalikule dissertatsioonide fondile, mis sisaldab üle 350 000 trükitud väitekirja. Need on saadud vahetuse teel teiste ülikoolidega. Vanimad dissertatsioonid on pärit saksa ülikoolidest 16. sajandist. Hiljem hakati trükitud dissertatsioone vahetama teiste vene ülikoolidega, aga ka Skandinaavia, Soome, Prantsuse, Šveitsi ja USA ülikoolidega. Dissertatsioonide fondis leiduvad selliste suurte teadlaste, nagu R. Virchowi, Th. Schwanni, M. J. Schleideni, M. Plancki, H. Hertzi, Pierre Curie, Marie Curie-Sklodowska, Nils Bohri jt. väitekirjad. Huvitavad on Šveitsi ülikoolide väitekirjad. Teatavasti õppis seal 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi alguses palju liberaalsete vaadetega üliõpilasi, kellele ülikoolide uksed olid omal maal suletud. Samuti avasid Šveitsi ülikoolid esimestena oma uksed ka naistele. Nii võimegi leida TRÜ Teaduslikus Raamatukogus, dissertatsioonide fondis, esimese eesti naisarsti Selma Feldmani jt. väitekirju. Praegu täieneb dissertatsioonide fond TRÜ-s kaitstud väitekirjadega, teiste NSVL kõrgemate õppeasutuste ja teaduslike asutuste juures kaitstud dissertatsioonide autoreferaatidega ja osaliselt ka Soome, Rootsi ja USA ülikoolide dissertatsioonidega.

«Estica» fond sisaldab palju huvitavat võõrkeelset materjali Baltimaade (eriti end. Eestimaa ja Liivimaa kubermangude) ajaloo, loodusloo ja kultuuriloo kohta. Näiteks võiks tuua Aug. Wilh. Hupeli «Topographische Nachrichten von Lief- und Ehstland», samuti J. L. Fischeri «Versuch einer Naturgeschichte von Livland», kus leiduvad esimesed trükitud andmed Baltimaade fauna ja floora kohta koos eesti- ja lätikeelsete nimetustega, jne.

Suure väärtusega on TRÜ Teadusliku Raamatukogu teatmefond, milles leidub biograafilisi leksikone, entsüklopeediad, nekroloogide aastaraamatuid, bibliograafilisi väljaandeid ja teisi alates XVII sajandist. Ka nende teoste hulgas on palju bibliofiilseid haruldusi.

Teadusliku Raamatukogu lugemissaalis on avariiuleil uuemad teatmeteosed — entsüklopeediad, biograafilised leksikonid, sõnastikud, «Raamatu kroonika», «Artiklite ja retsensioonide kroonika», NSVL Raamatupalati poolt väljaantavad jooksva bibliograafia väljaanded («letopissid»), Üleliidulise Teadusliku Informatsiooniinstituudi poolt väljaantavad refereerivad bibliograafiad ja muud.

Raamatukogu käsikirjade osakonnas säilitatakse raamatukogu esimese direktori K. Morgensterni kirjade kollektsiooni, millest huvitavama osa moodustavad tema kolleegide, Tartu ülikooli õppejõudude kirjad ja XVII—XIX sajandi tuntud teadlaste kirjad. Baltimaade kultuuri ja olustiku ajaloo seisukohalt on huvitavad Tartu ülikooli esimese arhitekti ja põllumajanduse ning tehnoloogia professori W. Krause mälestused 10 kaustikus, mis muide on kirjutatud väga elavalt, sädeleva huumoriga, paiguti lõikava satiiriga kohalike mõisnike ja Tartu linna «bürgerite» aadressil. Pedagoogilise mõtte arengu seisukohalt Baltimaades ja ka Soomes pakuvad kindlasti palju huvitavat veel vähe läbi töötatud prof. K. Morgensterni kogus leiduvad koolitoimkonna materjalid.

Peab tunnistama, et TRÜ Teadusliku Raamatukogu fondides leiduvaid haruldasi raamatuid, perioodilisi väljaandeid, dissertatsioone ja käsikirjalisi materjale on veel väga vähe ning teatud määral vaid stiihiliselt uuritud, sedagi kahjuks rohkem teiste vennasvabariigi teadlaste ja isegi välismaalaste poolt. Võib öelda, et see on lai ala, mis alles ootab oma Middendorffe.

On arusaadav, et nii vanas ja nii suures raamatukogus nagu seda on TRÜ Teaduslik Raamatukogu, on esialgu raske orienteeruda. Seepärast korraldabki TRÜ Teaduslik Raamatukogu juba aastate vältel raamatukogunduslik-bibliograafilisi õppusi, kus antakse esimene põgus ülevaade sellest, milliseid võimalusi raamatukogud pakuvad ja kuidas neid maksimaalselt kasutada. Peale selle on TRÜ Teaduslikus Raamatukogus laenutusaegadel tööle rakendatud valvebibliograaf, kes annab vastuseid kõikidele raamatukogusse puutuvatele küsimustele või juhatab selle raamatukogu töötaja juurde, kes suudab antud küsimusele vastata.

Raamatukogu on muutunud aastate vältel paljudele nagu teiseks koduks ja kui töö on kunagisi üliõpilasi Taaralinnast kaugele viinud, siis külastades taas Tartut, jätavad väga vähesed külastamata lugemissaale Toomemäel.

Koos sügisega ootame rõõmuga nii vanu kui ka uusi sõpru!

E. KUDU,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu valvebibliograaf

SUVEALBUMIST

Viimane uute liikmete vastuvõtmine TRÜ klubi rahvakunstiansambli orkestrisse ja tantsijate segarühma on 6. septembril kell 19 TRÜ klubis, Tähe tn. 3

Uueks õppeaastaks lugejatele

Algava õppeaasta puhul on raamatukogul üht-teist lugejatele teatavaks teha ja meelde tuletada. Seda enam, et iga õppeaasta algul tuleb raamatukogu kasutama esimese kursuse üliõpilasi. Nendele teadmiseks, et lugejaks registreerimine toimub Õpperaamatukogus üliõpilaspileti või esialgu dekanaatidest saadetud nimekirjade järgi. Käesoleval õppeaastal võetakse kasutusele uus lugejapilet. Soliidsema välimusega lugejapileti saavad käesoleval õppeaastal I kursuse üliõpilased, õppejõud ja teenistujad. Foto lugejapileti jaoks tuleb esitada kõigil I kursuse üliõpilastel ja esmakordselt raamatukogu lugejateks registreeritavatel õppejõududel ja teenistujatel. Järgmisel õppeaastal registreeritakse lugejad ümber ainult sel juhul, kui lugejapiletis on Õpperaamatukogu ja Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogu märge raamatute tagastamise kohta. Üksikasjalikuma ülevaate raamatukogu kasutamise kohta saavad lugejad TRÜ Teadusliku Raamatukogu kasutamise eeskirjadest.

On veel lugejaid, kellel on kodus juba kümneid meeldetuletusi, millele on jäetud lihtsalt reageerimata. Meelehärmi ei tekita sellised lugejad mitte ainult raamatukogu töötajaile, vaid ka teistele lugejatele, kes tänu võlglastele ei saa soovitud kirjandust.

Raamatukogu püüab lugejaid kiiremini teenindada. Selletõttu rakendatakse Õpperaamatukogus alates käesolevast õppeaastast lihtsustatud laenutamist. Jääb ära aeg lugejaformularile kirjanduse kandmiseks, lugeja annab allkirja raamatukaardile. Põhimõtteliselt samuti korraldatakse ümber laenutamine ka Teaduslikus Raamatukogus tuleval õppeaastal.

Raamatukogu lugejad on tunda saanud, et kirjanduse hankimine on häiritud. Nõutud kirjandus on sageli välja laenutatud. See on paratamatu. Käesoleval ajal komplekteeritakse 3 üliõpilase kohta 1 õpik, teaduslikku kirjandust aga enamikel juhtudel ühes eksemplaris. Lugejal on võimalik kirjutada järjekorda, kusjuures raamatukogul on õigus kirjandus enne tähtaega tagasi nõuda.

Tartus elavad lugejad on võrreldes väljaspool Tartut elavatega tunduvalt paremas olukorras. Kaugõppijatel on peale raamatute laenamist otseselt raamatukogust võimalik kirjandust saada ka posti teel kas kohaliku raamatukogu vahendusel (raamatukogudevaheline abonement) või otse (kaugabonement). Viimasel juhul esitatakse nõudmine soovisedelil või ka avalduse kujul. Missugust võimalust kasutada? Kui kaugõppijal on teada, millist kirjandust ta vajab järgmiseks semestriks (õppeaastaks), siis loomulikult on kõige otstarbekohasem kirjandus Tartust kaasa viia. Kirjandus, mis momendil on teiste lugejate käes, saadetakse kaugõppijatele posti teel. Kaugabonemendi teel saadakse kirjandus meie raamatukogust tavaliselt kiiremini kui kohaliku raamatukogu vahendusel. Raamatukogudevahelise abonemendi teel on kirjandus kättesaadav ka teistest vabariigi suurematest raamatukogudest. Seda võimalust on soovitav kasutada siis, kui meie raamatukogu kirjandus on teiste lugejate käes. Üksikutel juhtudel (põhiliselt diplomitööde kirjutamisel) tuleb raamatukogudevahelist abonementi kasutada kirjanduse tellimiseks NSVL suurematest raamatukogudest. Seda saab teha nii meie raamatukogu kui ka kohalike raamatukogude vahendusel.

Tähtsal kohal raamatukogu töös on uudisteoste propaganda. Enamikule lugejatele on teada võimalus tutvuda uudisteostega perioodika lugemissaalis vastaval riiulil, kus kirjandust vahetatakse esmaspäeviti. Õppeaasta algul tutvustatakse ka suvekuudel raamatukokku saabunud kirjandust. Uudsena informeeritakse lugejaid saabunud eesti-, vene- ja võõrkeelsetest raamatutest süstemaatilise kartoteegi abil. Uudiskirjandust hoitakse selles kartoteegis 2 kuud.

Lõpuks Teadusliku ja Õpperaamatukogu töötamise ajad. Teaduslikus Raamatukogus toimub koju laenutamine igal tööpäeval (välja arvatud laupäev) kella 14—19, laupäeval kella 10—14.

Õpperaamatukogus toimub kirjanduse koju laenutamine igal tööpäeval (välja arvatud laupäev) kella 13—18, laupäeval kella 10—14.

Lugemissaalid töötavad järgmiselt:

Teadusliku Raamatukogu lugemissaalid igal tööpäeval kella 8—22, laupäeval kella 8—20; eksamisessioonide kestel ka pühapäeval kella 10—16.

Õpperaamatukogu lugemissaalid on avatud igal tööpäeval kella 8—22, laupäeval kella 8—17, pühapäeval kella 12—18; eksamisessioonide kestel igal tööpäeval (välja arvatud laupäeval) kella 8—22, laupäeval kella 8—20, pühapäeval kella 12—18.

K. LEPIK,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu teenindamisosakonna juhataja

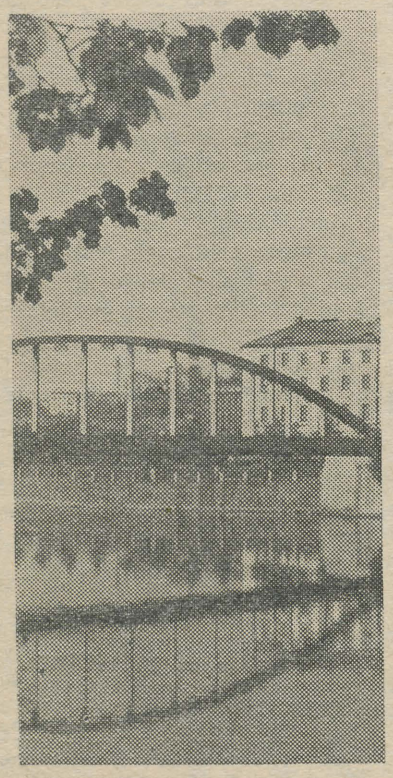

Kaunim linn on Eestis Tartu ...

Tulge laulma!

Käesoleval sügisel alustab TRÜ naiskoor oma 21. tegevusaastat. Möödunud semester oli eriline — juubelisemester. Ka eelolev kujuneb kindlasti töö- ja sündmusterohkemaks. Kõige suurema üritusena on plaanis juubelijärgne kontsertmatk väljapoole vabariiki. See jäi laulupeole sõidu tõttu kevadsemestril ette võtmata. Peale selle ootavad ees traditsioonilised semestrikontserdid ja sõpruskooride vastuvõtud. Tööd ja tegemist on palju, sellepärast ootame oma ridadesse igal sügisel uusi liikmeid. Tulge meie proovidele esmaspäeval ja neljapäeval kell 18 TRÜ aulasse või aud. 49. Siis saate kaasa teha kõik meie toredad üritused!

Teile, naisüliõpilased!

Kõigil üliõpilastel on ülikoolis võimalused töötada mitmesugustes ringides vastavalt huvialale. Need, kellele meeldib kodukultuur, võivad osa võtta õppetööst kodunduse kabinetis. Käsitletakse järgmisi distsipliine: rõivaõmblemine, silmuskudumine, tikandid ja dekoratiivtekstiil, toitlustamine, töö- ja eluruumide kujundamine ning korrashoid. Vastavalt programmile on võimalik omandada:

tütarlaste tööõpetuse õpetaja kutse — õppetöö kestab 3 aastat;

fakultatiivne kursus — ühe õppeaasta jooksul antakse põhilised teadmised kodunduse alal;

ühiskondliku kodukultuuri instruktori kutse — väljaõpe kestab kolm semestrit.

Igas rühmas toimub õppetöö kord nädalas.

Lähemat informatsiooni saab kodunduse kabinetist (Ülikooli tn. 18 a II korrus) iga päev kl. 13—15.

Edasijõudnutel ilmuda kabinetti esmaspäeval, 6. sept. kl. 15.

A. TABA,
kodunduse kabineti juhataja

Kunstihuvilised!

TRÜ kunstikabinet (Ülikooli tn. 16) võtab vastu algajate rühma uusi kunstihuvilisi üliõpilasi. Õppetöö kestab viis semestrit (kaks tundi nädalas). Selle aja jooksul õpitakse joonistamist, akvarellmaali, graafikatehnikaid, keraamikat, plakatkirja, kunstiajalugu jm. Õppetöö käigus külastatakse vabariigi kunstinäitusi ning Moskva ja Leningradi kunstimuuseume. Igal kevadel korraldame üliõpilastöödest avaliku näituse. Lähemal ajal ilmub kolmest eelmisest reproduktsioonidega kataloog.

Edukalt edasijõudnud saavad pärast eksami sooritamist ühiskondliku kunstnik-dekoraatori tunnistuse.

Ootame teid kõiki, eelmiste aastate entusiaste ja algajaid, kunstikabinetti lühikesele koosolekule esmaspäeval kell 17.

„Hõbetüdrukud"

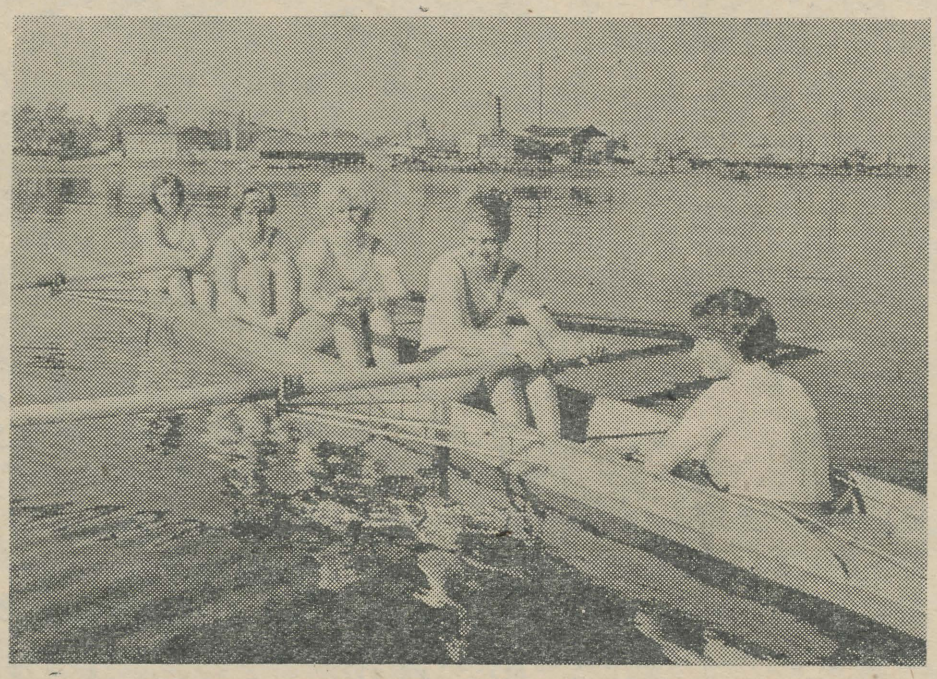

Ametiühingute VIII üleliiduliselt suvespartakiaadilt akadeemilises sõudmises Kalininis tulid Eesti NSV sportlased tagasi toreda medalisaagiga (üks kuld-, kaks hõbe- ja kaks pronksmedalit) ja hinnatava neljanda kohaga võistkondlikus üldarvestuses.

Esimene ja võib-olla suurim üllatus sündis naiste neljase üksikaerulise paatkonna sõidus, kus Tartu üliõpilased finišeerusid teiseks. Favoriitideks olid siin moskvalannad, mullused Euroopa ja NSV Liidu meistrid. Nad võitsid ka seekord, kuid 1000 m distantsil jäid Inge Pruuli (eessõudja), Reet Pärtel, Kaja Peebo ja Maie Listra (roolis Tiiu Päsmel) oma rivaalidest maha vaid 1,4 sekundiga, saades toreda aja 3.29,0. Täitnud meistrinormi ja hõbemedal taskus, jõuti Tartusse tagasi.

Inge Pruuli ja Kaja Peebo õpivad TRÜ Kehakultuuriteaduskonna III kursusel. Mõlemad on NSV Liidu noortemeistrid. Reet Pärtel on Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti filoloogia osakonna viimasel kursusel. Õppetöö ja sport on tal teineteist alati täiendanud. Maie Listra lõpetas kevadel meditsiinilise kooli. Ka tema jõudis noorte klassi kuuludes Nõukogudemaa meistrikullani. Tiiu Päsmeli osa roolimehena on küllalt vastutusrikas. Tema reageerimisoskusest ja kindlast käest sõltuvad just otsustavad sekundikümnendikud.

Visa sportlasehing ei lasknud tütarlapsel ka eksamisessioonil hindeid alla «väga hea» saada. Kaugeltki mitte kerge polnud kevadel iga päev kaks korda päevas treeningul käia, kusjuures samaaegselt tuli kirjutada kursusetööd, teha arvestusi ja eksameid.

Pingutav töö ja treening andsid ka väärika tasu.

J. KURUL,
sõudetreener

Õpime autot juhtima!

Auto või mootorratas ei ole enam luksus-, vaid tarbeese, mis võimaldab tööülesannete täitmisel operatiivselt ja kiirelt tegutseda. Sageli saab kõrgema haridusega inimene töökohal oma käsutusse liiklusvahendi, mida tuleb aga ise ka juhtida. Mootorsõiduki juhtimist saab õppida ülikooli auto-motokabineti juures. Esialgu veel ei suuda kabinet anda kõigile ülikooli lõpetajatele kaasa juhiluba, kuid sinnapoole siiski püütakse. Auto-motokabinet töötab juba kuuendat õppeaastat ja igal õppeaastal on amatöörautojuhiloa saanud üle 100 üliõpilase ning mootorrattajuhiloa ligi poolsada üliõpilast.

Ka praegu on auto-motokabinet valmis uusi inimesi vastu võtma. Juhiloataotlejad jagatakse gruppidesse ja ajaliselt toimub töö järgmiselt:

amatöörautojuhtide I grupp 1. IX—15. XII;
amatöörautojuhtide II grupp 15. XI—15. III;
amatöörautojuhtide III grupp 15. II—1. VI;
mootorrattajuhtide I grupp 1. IX—15. XII;
mootorrattajuhtide II grupp 15. II—1. VI.

Igas õppegrupis toimub töö arvestusega, et nädalas tuleb 8 tundi seminare ja 2 tundi õppesõitu. Seminarid on pärast kella 15, õppesõidud aga vastavalt üliõpilaste võimalustele kogu päeva vältel.

Soovijate registreerimine ja lähema informatsiooni andmine on 7. septembril, amatöörautojuhi kursuslastele kell 16 ja tulevastele mootorrattajuhtidele kell 17 Kingissepa tn. 19, aud. 1 (III korrusel).

A. PILT,
auto-motokabineti juhataja

Tõsine augustikuu

Mida kõike peavad teadma ühed tulevased pedagoogid? Loetelu läheks pikaks.

Mõne aasta pärast seisame kümnete uudishimulikkude ees ja peame oma autoriteedi säilitamise huvides oskama vastata igale küsimusele. Ei piisa sellest, kui me jutustame õpikus kirjapandud loo üht- või teistpidi ümber. Füüsikaõpetaja juhendada jäävad ka foto-, moto- ja kinoring.

Terve augustikuu, kaasa arvatud ka pühapäevad, koolitati meid ringijuhtideks. Esimene suur rõõm oli oma käega meisterdatud istepingist. Selle omahind läks küll nii kalliks, et ei jõuaks seda meilt ükski üliõpilane osta. Sellepärast viisime oma pingikese koju ja mõnigi pani selle oma toas nähtavale kohale, et alati meenuks talletatud higi ja vaev.

Omavahel lähedased foto- ja kinopraktikumid meeldisid küll vist kõigile. Fotopraktikumide esimesteks naljadeks olid tühjad filmilindid või ainult mustad rõngad filmil, kuigi oli püütud nii agarasti midagi ikka jäädvustada.

Meist saavad ka kinodemonstraatorid (kitsasfilmi alal). Tuleb tunda nii mõndagi kinoprojektsiooni aparaati ning teada, kuidas nimetatakse seda või teist nuppu, kus ta on ja milleks ta on.

Kui kodus peaaegu iga teine meist tõmbab triikrauda juhetpidi kontaktist välja, siis nüüd tuli kramplikult meeles pidada, et kinni võib võtta ainult stepslist. Komisjon, mille ette me mõne aja pärast astume, ei halasta ühelegi valele liigutusele. Ja teadmisi peab olema palju, sest rikkeid ja vigu võib kinoaparaadi juures olla mitmesuguseid. Võib puududa hääl, või pole pilt selge. Kui aga lint rebeneb, tuleb see kõigi reeglite järgi endal ära parandada. Ka filmikategooriat peab oskama määrata ja veel palju muud.

Sõna «metall» loob igale kujutuse mingist tugevast ainest, mis pole sugugi kergesti töödeldav. Aga kui on abiks mitmed masinad, head viilid ja veel mõned hädavajalikud tööriistad (kuigi just mitte eriti meisterlikes kätes), saab tast siiski jagu. Metalli pinna võib muuta peegelsiledaks. Töötlemise tarkusi jagas meile sm. Muuga. Tema teadmisi ja oskusi on jätkunud paljudele enne meid, ja neid jätkub tal veel paljudele tulevastele füüsikutele ja matemaatikutele.

Kiiresti läks praktikaaeg ja kui palju tarkusi me juurde saime.

E. OTS,
III kursuse üliõpilane

Teadaanne

Laste tantsu-mänguring alustab tööd reedel, 3. septembril kell 17 TRÜ klubis, Tähe tn. 3. Ringi tööpäevadeks jäävad teisipäev ja reede. Samas alustab tööd lastetuba. Lastetuppa soovijail registreeruda TRÜ klubi kantseleis.

HUUMORIT

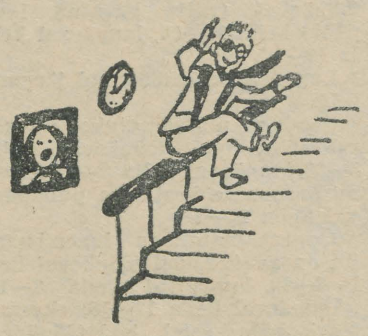

Professor: — Hurraa! Eksamid on vastu võetud.

*

Jumalale tänu, andsin ära, — ütles üliõpilane pärast ateismi arvestust.

Sokrates: — Ma tean, et ma midagi ei tea.

Õppejõud: — Seda räägib mulle iga teine üliõpilane.

*

Professor: — Kes tuleb esimesena vastama, sellele panen palli võrra kõrgema hinde.

Üliõpilane: — Pange «3», mina tulen.

Toimetaja kt. E. VÄÄRI

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 6633. MB 03097

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 (630) Reedel, 10. septembril 1965 XVIII aastakäik

TRÜ üliõpilaskandidaadi ankeet-intervjuu

Sellist pealkirja kandis kolme lehekülje pikkune küsimustik, millega komsomolikomitee ülikooli sisseastujaid üllatas. Üliõpilaskandidaatidega vestlesid osakondade komsomolibüroode esindajad. Ankeet-intervjuu koostasime eesmärgiga saada andmeid kahe teguri — üldharidusliku kooli ja komsomoli mõjust kutsevalikule.

Komsomolivestluste teine eesmärk oli luua kontakt tulevaste üliõpilaste ja ülikooli kommunistlike noorte vahel.

Füüsika-Matemaatikateaduskonnas oli komsomolivestlus ühendatud vestlusega dekaani juures. Teaduskonna dekaan sm. A. Mitt rääkis ise kõikide üliõpilaskandidaatidega ja suunas nad komsomoliesindajate jutule. Iga vastuvõtupäeva lõpul tuudi kokku, et vahetada arvamusi iga tulevase üliõpilase kohta.

Veel ei ole tehtud mingeid üldistusi ja järeldusi ankeet-intervjuu kaudu kogutud materjalide põhjal. See on aega ja vaeva nõudev töö, mida hakatakse tegema komsomolikomitee sotsioloogiasektori ja sotsioloogiaringi ühise ettevõttena. Allpool on toodud mõned mõtted ja faktid, mis kujutavad endast kilde sadadest vestlustest Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilaskandidaatidega.

Torkas silma, et tulevased üliõpilased teavad vähe või ei tea peaaegu üldse sellest, mis ootab neid ees ülikoolis ja pärast selle lõpetamist töökohtadel. Mõtlemapanev fakt on see, et Ajaloo-Keeleteaduskonda, kus põhiliselt valmistatakse ette pedagooge, soovivad astuda inimesed, keda ei huvita pedagoogi töö. Ettekujutus mittepedagoogilisest tööst on kaunis utoopiline või puudub hoopis. Näiteks selle kohta kahekõne komsomoliesindaja ja tulevase ajaloolase vahel.

— Millised on teie spetsialiseerumise plaanid?

— Tahan saada arheoloogiks.

— Kas olete ise arheoloogilistest kaevamistest osa võtnud?

— Ei.

— Kas olete lugenud raamatuid arheoloogiast?

— Ei ole.

— On teil mõni tuttav arheoloog oma tööst rääkinud?

— Mul ei ole tuttavaid arheoloogе.

— Kas te üldse olete tuttav arheoloogina töötamise võimalustega?

— Ei.

— Aga miks te arvate, et arheoloogiks saada tahate?

— Ma tean, et see on huvitav ala.

Umbes sellist jutuajamist tuli ette peaaegu pooltega ajaloo-osakonda astujatest. Sama kordus ka teistes osakondades. Vahe seisnes selles, et ajaloo-osakonda astujaid tõmbas arheoloogia, aga eesti filoloogia osakonna üliõpilaskandidaate žurnalistika (ligi 70 protsenti sisseastujaist!), vene filoloogе kirjandusteadus jne.

Paljud sisseastujad olid tõsiselt huvitatud nii oma erialast kui ka mitmetest lisahuvialadest. Peaaegu kõik meie teaduskonna üliõpilaskandidaadid olid töötanud draama-, muusika- või deklamatsiooniringides. Ärgu noored üliõpilased oma küünalt vaka all hoidku! Rohkesti tuli avaldusi järgusportlastelt. Isegi nii haruldane ala nagu naiste langevarjusport oli esindatud.

Kõik üliõpilaskandidaadid ütlesid end olevat luulesõbrad. Tegime statistikat populaarsemate poeetide selgitamiseks. Esikoha sai kindlalt Paul-Eerik Rummo. Järgnesid umbes võrdse arvu häältega Ly Seppel ja Mats Traat.

Võimatu on ette öelda, milliseid tulemusi annab kogu materjali läbitöötamine. Selleks on vaja elektronarvutit (mida me tõepoolest kavatseme kasutada). Perspektiivikas on uurimistulemuste kasutamine kutsevaliku-alase propaganda suunamisel. Selleks on suur vajadus.

P. KENKMANN

Populaarseim ring

Rahvusvaheliste suhete ring võib oma arvukatele külastajatele teatada taaskohtumisest TRÜ kohvikus esmaspäeval, 13. septembril kell 18. Ja nagu alati sügisel, on nüüdki kesksel kohal poliitilised küsimused — ringi uue presidendi valimised. Ülikooli ühe autoriteetsema isiku valimine on alati tekitanud suurt huvi, sest küsimuse all on ju ringi edasine saatus.

Valimiskampaania algas juba kevadel, kui eesti filoloogid esitasid kandidaadiks Toomas Leito. Pole liigne märkida, et siiani on RSR presidentideks olnud vaid ajaloolased ja juristid. Kas rikutakse tänavu traditsiooni või õnnestub juristide kolmel kandidaadil kokku leppida tegevusühtsuses? Ajaloolaste viimase aasta esindus RSR-s suudab vaevalt välja pakkuda potentsiaalset presidendikandidaati.

Teadmiseks meie külastajatele: kandidaatide ülesseadmine lõpeb kohe pärast valimiste algust. Pärast uue presidendi valimist ja vana tagasiastumist kommenteerivad RSR Ida, Lääne ja «kolmanda maailma» spetsialistid käesoleva suve sündmusi ALŽEERIAS.

Ootame arvukat osavõttu, eriti esimeste kursuste üliõpilasi. Kasutagem võimalust tungida maailmapoliitika saladustesse.

T. ALATALU,
RSR 3. president

Uudiskirjanduse tutvustamisest TRÜ Teaduslikus Raamatukogus

Eduka õppe- ja teadusliku töö üheks tingimuseks on pidev uue kirjanduse jälgimine. Teaduslik Raamatukogu on rakendanud uudiskirjanduse tutvustamiseks järgmisi abinõusid.

Raamatukogusse saabunud kirjandus asetatakse enne fondidesse saatmist uudiskirjanduse avariiulile, see on perioodika lugemissaalis. Kirjandus on riiulile paigutatud teadusalade kaupa ja seda vahetatakse üks kord nädalas. Soovi korral laenatakse avariiulilt ka koju. Sel juhul tuleb jätta soovisedel vastavasse kastikesse. Siinjuures palve kõigile uudiskirjandusega tutvujaile: igakordsel külastamisel registreerida vastavas vihikus kasutatud raamatute arv.

Et lugejail pole alati võimalik kõiki uudiskirjanduse väljapanekuid regulaarselt jälgida, on raamatukogus käesolevast õppeaastast alates sisse seatud uudiskirjanduse süstemaatiline kartoteek, mis sisaldab kahe viimase kuu jooksul saabunud raamatute kaardid. Nüüd puuduvad aga need kaardid 2 kuud süstemaatilisest kataloogist (alfabeetilisse kataloogi liidetakse kaardid endiselt kohe raamatu saabumise järel).

Kõik sissetulnud autoreferaadid eksponeeritakse eraldi näitusel. Viimane on paigutatud vitriinidesse. Lisaks näitusele koostatakse iga teadusala piires uute autoreferaatide bülletäänid. Neid hoitakse kausta köidetuina lugemissaalis ja saadetakse kateedritele.

Ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» avaldatakse regulaarselt uute teatmeteoste nimekirju (entsüklopeediad, bibliograafiad, teatmikud, sõnastikud jne.). Avaldatakse ainult tähtsamate ja laiemale üldsusele huvipakkuvate teoste nimekirju. Perioodika lugemissaalis on kättesaadavad raamatukokku saabuva perioodika kõik numbrid. Soovitud nimetuse järjekorranumbri leiab seinal asetsevate nimekirjade abil. Seal on ka arvestav-registreeriva bibliograafia ja teiste bibliograafiliste väljaannete jooksva aasta numbrid.

Uue võõrkeelse kirjanduse kohta annab raamatukogu välja **bülletääne:** «RAAMATUKOGUSSE SAABUNUD VÄLISKIRJANDUS. INFORMATSIOONILINE BÜLLETÄÄN». Bülletäänis on registreeritud kõik raamatud ja ka teaduslike asutuste perioodiliste väljaannete numbrid, mis sisaldavad üksikuurimuse (dissertatsioon, monograafia). Kirjed on varustatud kohaviitadega. Ilmub üks kord kvartalis.

«RAAMATUKOGUSSE SAABUNUD VÄLISPERIOODIKA. INFORMATSIOONILINE BÜLLETÄÄN». Siin on registreeritud raamatukokku tellitud ja vahetuse teel saadud välisperioodika. Välja on jäetud ajalehed. Ilmub üks kord aastas.

Bülletäänide kõige uuemad numbrid asuvad perioodikasaalis. Kõik numbrid on aga saadaval üldlugemissaalis. Bülletäänid saadetakse kõikidele kateedritele.

Tere tulemast uuel õppeaastal!

S. NILSON,
vanem-raamatukoguhoidja

II KURSUS LÄHEB PRAKTIKALE

6. augustil olid aulas koos II kursuse filoloogid, ajaloolased, füüsikud, matemaatikud, bioloogid ja geograafid. Räägiti eelseisvast pioneeritööpraktikast Tartu koolides. Instrueerimiskoosoleku avas ülikooli komsomolikomitee sekretär J. Kaarma. Tervitusi Tartu pioneeridelt tõid Tartu I. Keskkooli õpilased.

Komsomolikomitee pioneeritöösektori juhataja L. Mälgand rääkis lühidalt praktika iseloomust ja tutvustas juhendajaid-metoodikuid. Enamik üliõpilasi asub tööle rühmajuhtidena, mõned — ringijuhtidena ja need, kellel pedagoogiline staaž, saavad oma hoole alla raskesti kasvatatavad noorukid.

Pioneerimalevate ees seisvatest ülesannetest sel õppeaastal kõneles ELKNÜ Tartu Linnakomitee kooliosakonna juhataja sm. M. Reinfelt.

Tartu koolide õpetajaskonna nimel esines X 8-klassilise Kooli direktor sm. A. Siibak. Lõppsõna ütles pioneeritööpraktika juhendaja sm. B. Nedzvetski.

Selle nädala lõpul on tulevastele rühmajuhtidele instruktiivlaager Käärikul.

R. TIMAK

Esimene kursus esimesest loengust

I. Nael matemaatika-osakonnast.

Professor Kangro luges sissejuhatava loengu sündmustemaailmast. Võrreldes keskkooliga on terav vahe. Loeng oli raske ja huvitav.

A. Siitam eesti filoloogia osakonnast.

Dots E. Laugaste rahvaluule loeng oli esimene. Loeng oli täpselt niisugune, nagu ette kujutasin. Hea oli konspekteerida, sest materjal esitati aeglaselt, lühendada polnud vajagi.

M. Mägi keemia-osakonnast.

Esimene ainealane loeng oli anorgaanilisest keemiast. Kõigepealt tutvustati õppekirjandust. Siis avanes uks ja sisse astus V kursus. Meid õnnitleti ja kingiti igale lill. Elevus käis üle auditooriumi.

E. Tamm matemaatika ja füüsika pedagoogilisest eriharust.

Analüütilisest matemaatikast oli esimene loeng. Ei saanud sealt õieti veel midagi aru. Konspekteerimisega oli esialgu nii palju tegemist. Siiski, hästi põnev oli nii suures auditooriumis kirjutada. Olime keemiaringauditooriumis.

V. Seppel inglise filoloogia osakonnast:

Esimene loeng oli kohe erialane — dots. O. Mutt hirmutas meid kõigepealt eesseisvate eksamite ja arvestuste loetlemisega ja hakkas alles siis lohutama, et kui tööd teha, ei käi need kellelegi üle jõu.

Kui suur teie kursus on?

Praegu on meid kakskümmend neli.

Nüüd olete kindlasti jõudnud juba n.-ö. sisse elada?

Enam-vähem. Aga esimesel loengul oli tegemist õppejõu jutust arusaamisega, sest algusest peale räägitakse ka kõik igapäevased jutud inglise keeles. Nüüd, jah, hakkame juba harjuma.

Arheoloogiast ja Saaremaast

On tarku mehi, kes leiavad
murdunud hamba ja panevad sauruse kokku ...
P.-E. Rummo

Saaremaa ... Igal suvel tõmbab siia tagasi, sest siin on saare õlu, angerjad, talgud, kadakad, endaköetud saunad. Siin oleme jäägitult seotud arheoloogiaga, mis on maailma parim ja huvitavaim teadus.

Sel suvel kaevati kahes paigas — Lääne-Saaremaal Kihelkonna lähedal Kureveres ja Asva linnus-asulas Ida-Saaremaal. Grupp ajaloolasi ja mõned eesti filoloogid tõid seekord teadusele kasu nii siin kui seal. «Nii väärikat kaevamisgruppi ei ole mul veel olnud — puha diplomandid,» ütles Aita Kustin, TA Ajaloo Instituudi noorem teaduslik töötaja.

Kaevamise käigus selgus, et tegemist on muistsete eestlaste noorema rauaaja (s. o. 10.—13. saj.) matusepaigaga. Pingutada tuli siin kõvasti, sest matusekohale oli kuhjatud soliidse suurusega kivikuhelikke.

Leidude register sai seekord väga rikkalik: tabalukud, pronksist noatupe naastud, sõrmused, rinnakeede ja rinnanõelte katkendid, vasknõude killud. Meie küllaltki staažikad arheoloogid hüppasid vaimustusest, kui ühe suure kivi alt leiti Skandinaavia päritoluga hõbedast ilustustega mõõk. Mõni päev hiljem täiendas meie leide odaots.

Pühapäevad kuulusid meile. Jalgsi üle mere (pro lahesopi) Papisaarest Kiirassaarde, paadimatk Vilsandile Mihkli talumuuseumi, Karujärve äärde, Lihulinna. Kõige toredam oli koju tulemine — ei olnud kerge vastu ööd kaardi ja kuu järgi tagasiteed leida.

Kui meie peamees A. Kustin Soome kongressile sõitis, siis kolisime meie Asva. Seal kaevati TA Ajaloo Instituudi aspirandi Vello Lõugase juhtimisel.

Asva linnus-asula kuulub 7.—8. saj. e.m.a. kuni meie ajaarvamise alguseni. Lugenud-kuulnud olime Asvast juba varem, aga oma silm on kuningas. Võrreldes Kurevega oli siin palju uut. Leiumaterjal oli erinev, palju uut saadi juurde senistele Asva leidudele. Haruldusteks olid pronksesemed — üks rinnanõel ja kaks naasklit. Rohkesti leiti valamisvormide katkendeid, mis tunnistavad seda, et kohapealgi valati pronksesemeid. Leiti ka üllatavalt hästi töödeldud luuesemeid: rinnanõel, nooleotsad, linakammid, nööbid, lusikas, harpuuniotsa katkend. Tööriistadest saime sarvest kõplaid, võrgukivi, viljahõõrumiskive ja pooliku kivikirve.

Asva perioodi mitteametlikuks suursündmuseks oli Karja—Kaali matk, mille võrra meie mälestustepagas jälle rikkamaks sai.

Et Saaremaal saab teadust edendada ja on kena puhata, seda võib iga meie grupi liige julgesti kinnitada. Arheoloogiapõldu Saaremaal veel jätkub.

L. KUNGLA,
ajaloo-osakonna V kursuselt
M. KALA,
eesti filoloogia V kursuselt

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

Tartu Riikliku Ülikooli rahvakunstiansamblile Eesti NSV teenelise ansambli aunimetuse andmise kohta

Teenete eest rahvakunsti arendamisel ja populariseerimisel anda Tartu Riikliku Ülikooli rahvakunstiansamblile Eesti NSV teenelise ansambli aunimetus.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees
A. MÜÜRISEPP
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär
B. TOLBAST

Tallinn, 4. septembril 1965.

Teadaanne

Üldkeeleteaduse ringi koosolek toimub esmaspäeval, 13. septembril kell 17 aud. nr. 5.

Päevakord. 1. Kokkuvõtteid Sõktõvkari konverentsist ja Helsingi kongressist. 2. Tööplaani koostamine. 3. Juhatuse valimine.

Palutakse kõigi keelehuviliste osavõttu.

Meie „teenelised"

Karl-Feliks SAUKS

28. juulil, kõige paremal puhkuse ajal, tähistas meie Majandusteaduskonna staažikaim õppejõud — kaubandusökonoomika kateedri juhataja dotsent K.-F. Sauks oma 50. sünnipäeva.

Majandusteadlaseks sai F. Sauks Tartu Ülikoolis. Alanud Suur Isamaasõda viis sm. Sauksi Nõukogude Liidu tagalasse, kus ta tegeles mitmetel aladel, sealhulgas ka majandusalase kaadri ettevalmistamisega meie vabariigile. 1944. aastal oli F. Sauks jälle Eestis ning asus tööle Tallinna Polütehnilise Instituudi Majandusteaduskonna kaubandusökonoomika kateedrisse. 1954. aasta sügisel tuli ta koos Majandusteaduskonnaga Tartu, kus töötab tänaseni kateedrijuhatajana.

Õppe- ja teaduslikus töös on dots. Sauks aktiivne ja nõudlik nii enese kui teiste vastu. Ta suhtub tähelepanelikult kolleegidesse, tal on hea kontakt üliõpilastega. Kümned diplomi- ja sajad kursusetööd on valminud dots. Sauksi asjalikul juhendamisel. Tegemist on tulnud teha ka dissertantidega. Viimasel ajal juhtis dots. Sauks kaubanduse probleemlaboratooriumi organiseerimist.

Küllalt suure õppe- ja ühiskondliku töö ning administratiivsete ülesannete lahendamise kõrval on dots. Sauksil jätkunud aega ka teaduslikuks tööks. Tema sulest on ilmunud kümneid artikleid, mitu õpikut jm. Viimastel aastatel on ta täielikult pühendunud doktoridissertatsiooni kirjutamisele, mis valmib lähemal ajal. Felix Sauksi doktoritöö kujutab endast suurt uurimust Eesti NSV kaubandusest, haarates ka vanemaid perioode.

Jääb soovida, et meie lugupeetud kolleegil ka elutee järgmisel poolel jätkuks energiat töötada selleks, et kaubandus kujuneks üha olulisemaks teguriks meie ühiskonna arengus.

E. RANNAK,
dotsent

Viis „pooljuhti“

Sel ajal, kui osa üliõpilasi puhkas, ladus müüri või oli praktikal, pakkisid viis rahvakunstiansambli tüdrukut — R. Kotkas, M. Mägestik, I. Nõlvak, A. Teder ja A. Roos — oma kohvrid ja sõitsid... õppima.

26. juulil algasid Rahvaloomingu Maja poolt korraldatud vabariiklikud rahvatantsujuhtide kursused Värskas. Ja mida kõike peab teadma hea tantsujuht. Ta peab olema natukene filoloog, et nitte ära vahetada termineid «hüpe» ja «hüpak», «sõõr» ja «ring»; natukene füüsikki, et kehahoiuga tekitada pealtvaatajais silmapetet marulisest tempost laval; pisut arstki, et suure treeningukoormuse juures osata hoida oma tervist. Kõigele lisaks peab tantsujuht suutma luua kollektiivi.

Kollektiivi loomisest alustasime neiegi. Grupis oli 21 inimest Eesti mitmetest paikadest.

H. Mikkel «avastas» vana suvila, millest olid järele jäänud veel kolm seina ja katus. Sinna kujundasime oma vabaõhuklassi kiviktaimla ja lõkkekohaga. Klassi kõrvale meisterdasime sümboolse tähendusega kaevu — ammutagu iga janune kaunist rahvakunsti. Meie laudu ehtisid kasetohust vaasid sõnajalalehe ja karikakraga — õnne ja päikese tähenduses. Huvitav oli vabaõhuklassi jaoks nime leidmise konkurss. Võitis M. Mägestiku, I. Nõlvaku ja A. Roosi ühiselt nuputatud «Sõprustare».

Suurt peavalu tekitasid klaveri- ja muusikatunnid. Lõpueksameil tuleb mängida klaveril kümme rahvatantsuviisi. Meie õpetaja, «Estonia» kontsertmeister Veera Vetting abistas igaüht eraldi.

Päevaplaan oli meil väga tihe: klassikalise tantsu, karaktertantsu, eesti rahvatantsu ja peotantsu treeningutunnid, kehakooli harjutused. Ullo Toomi ei väsinud kordamast: «Olge isandad oma kehaliikmete üle!»

Hakkasime õppima... kõndimist. Selgus, et keegi ei oska seda. Parem lugu ei olnud jooksmisega. Lausa häda algas siis, kui üks käsi pidi liikuma teisest erinevalt ja jalgadel oli oma tegevus. «Haruldane koordinatsioon,» lausus Ullo Toomi Riina Kotka kohta. Pikapeale hakkasid käed ja jalad liikuma teistelgi.

Õhtupoolikuti olid loengud terminoloogiast, tantsuliteratuurist, tantsu ajaloost, esteetikast jne.

Meie suurpäevaks oli «pooljuhtideks» löömine — see tähendas esimese etapi lõppemist. «Pärisjuhtideks» saame alles 1967. a., kui oleme komisjoni ees sooritanud eksamid.

Tuleval suvel kohtume Haapsalus.

A. ROOSTE

Hermann Pauts

7. septembril astus Majandusteaduskonna staažikamaid õppejõude, majandusteaduste kandidaat Hermann Pauts üle 50. eluaasta läve. Nendest aastatest ligemale paarkümmend on juubilar pühendanud noorte kaubandusteadlaste kasvatamisele.

Hermann Pauts sündis Saaremaal Pärsamaa vallas Linnuse külas. Keskhariduse omandas ta Saaremaa Ühisgümnaasiumis, mille lõpetas 1934. aastal. Edaspidine hariduse jätkamine nõudis aga saare mehe visadust. Majanduslike raskuste tõttu tuli vaheldumisi töötada ja õppida, 1939. aastal aga õpingud Tartu Ülikooli Õigusteaduskonnas hoopiski katkestada.

Pärast Suurt Isamaasõda õppis H. Pauts Tallinna Polütehnilise Instituudi Majandusteaduskonnas ning lõpetas selle kiitusega 1948. a. Algas tööpõld samas teaduskonnas, algul assistendina, hiljem vanemõpetajana. 1954. aastast alates seoses Majandusteaduskonna ületoomisega Tartusse töötab Hermann Pauts õppejõuna TRÜ kaubandusökonoomika kateedris.

H. Pautsi töö õppejõuna on olnud viljakas nii kvaliteedilt kui ka kvantiteedilt. Juubilari pedagoogikäe alt on läbi käinud valdav osa vabariigi kõrgema haridusega kaubandustöötajaid; temalt on teadmisi saanud paljud kaubandustöötajad-praktikud. Kolleegid ja üliõpilased tunnevad H. Pautsi kui suurte kogemustega, energilist, otsiva ja uuriva vaimuga õppejõudu. Ta on initsiaatoriks uute ökonoomsemate õpetamisvormide juurutamisel.

Soov kaasa aidata vabariigi ja meie ülikoolilinna kaubanduse arendamisele on vajutanud oma pitseri ka H. Pautsi teaduslikule tööle ja ühiskondlikule tegevusele. Juubilar on avaldanud trükis mitu teaduslikku uurimust kaubanduse praktikast, koostanud hulgaliselt käsikirjalisi uurimusi, esinenud teaduslikel konverentsidel. Aastatel 1959—1964 töötas H. Pauts rahvasaadikuna, olles selle aja jooksul Tartu Linna TSN TK alalise kaubanduskomisjoni esimeheks. Ka ühiskondlike kohustuste täitmiseks on jätkunud juubilaril energiat. Teaduskonna kollektiivi elus ei leidu sellist ala, kus juubilar ei oleks kaasa löönud. Sellega ollakse juba harjunud. 1962. a. astus H. Pauts NLKP liikmeks.

Iga aastaga täienevad noorte kaubandushuviliste read ootavad juubilarilt tarkusi-teadmisi ka tema järgneval poolsajandil.

P. VIIRES,
assistent

SUVEALBUMIST

T. KALLEJÄRVE foto

Õnne ja üksmeelt kogu eluks

SIRJE TERAS
ja
IVAR VAASA

ANNE MEEMAN
ja
TOIVO LAANISTE!

Grupikaaslased ja grupijuhendaja

keel ja keeleteadus

KEEL ja KEELETEADUS

Mõned aastad tagasi oli meie ajalehes rubriik «Keeletarga kirjakast», milles arutleti peamiselt õigesti kirjutamist ja kõnelemist. Et selle rubriigi loojad lõpetasid ülikooli ning nende tööle ei tulnud jätkajaid, jäigi rubriigi kasutamine soiku.

Käesolevaga alustame uut rubriiki, millele paneme nimeks «Keel ja keeleteadus». Peale õigekeelsuse tahame siin käsitleda ka puhtlingvistilisi teemasid, milleks palume kõikide ringide ja nende juhendajate kaasabi.

Rubriigi «Keel ja keeleteadus» toimetajaks on üldkeeleteaduse ring, kuid me ootame lahket kaasabi eesti keele, võõrkeelte ja kirjandusringilt, samuti tõlkijailt, keeleteoreetikuilt ja strukturaalse lingvistika esindajailt. Esialgu on toimetusel materjale mõttevahetuseks õppejõud P. Nurmekunnalt ja eesti sõnavara rikastajalt M. Lubilt.

Fenno-ugristide teisel rahvusvahelisel kongressil Helsingis

Käesolev aasta on fenno-ugristidele olnud eriti sündmusterohke. Alles juunikuu lõpus toimus üleliiduline konverents Komi ANSV pealinnas Sõktõvkaris, kus esinesid ka TRÜ õppejõud A. Valmet ja allakirjutanu, nüüdsama aga, täpsemalt öeldes 23.—27. augustini toimus fenno-ugristide teine rahvusvaheline kongress Helsingis. Olgu märgitud, et esimene kongress oli viie aasta eest Budapestis, järgmise korraldamise eest hoolitsevad Nõukogude Liidu teadlased, toimugu see kongress kas Moskvas või Tallinnas.

Helsingi kongressist osavõtjate nimestikus on ca 450 inimest, lisaks neile 31 Eesti NSV turisti. Kõige rohkem osavõtjaid oli Soomest (213) ja Ungarist (75). Nõukogude Liidu delegatsiooni kuulus 44 osavõtjat, lisaks neile turistid. Haruldasteks külalisteks võib lugeda esindajaid Hollandist (2), Iirimaalt (1), Itaaliast (1), Jugoslaaviast (3) ja Jaapanist (1). Ettekandeid pidas umbes 150 teadlast.

Ettekanded peeti enamikus sektsioonides, kõige tähtsamad esitati plenaaristungil. Nõukogude teadlastest esines plenaaristungil prof. H. Moora. Sektsioonid olid järgmised: soome-ugri keelte üldküsimused, läänemeresoome keeled, samojeedi keeled, rahvaluule ja mütoloogia, etnograafia, kirjandus, rahvamuusika, arheoloogia, kombed ja rahvarõivad, antropoloogia.

Fenno-ugristika-alastest probleemidest oli võib-olla kõige erutavam rootsi teadlase B. Collinderi käsitlus soome-ugri keelkonna suhetest teiste keelkondadega. Olulised olid samuti ettekanded soome-ugri keelte ajaloolisest arenemisest ja üksikküsimustest. Ettekandeid oli kõikide soome-ugri keelte, samuti mitmete samojeedi keelte kohta. Huviorbiiti nihkusid veel lapi keeled, mida käsitlesid norra, soome ja nõukogude teadlased. Olulise nõudena esitati uute keelematerjalide kogumise vajadust, seda ülesannet saavad kõige paremini täita meie maa teadlased, sest soome-ugri keelte kõnelejate tuumik elab Nõukogude Liidus.

Nõukogude teadlastest esinesid kongressil akad. B. A. Serebrennikov, prof. K. J. Maitinskaja, prof. V. I. Lõtkin, filoloogiadoktor A. Annist ja mitmed keskmise põlvkonna esindajad. Tartu Riiklikust Ülikoolist esinesid prof. P. Ariste, prof. A. Kask, dots. J. Peegel, dots. E. Laugaste, dots. H. Rätsep ja allakirjutanu.

Ametlik programm oli väga tihe, seetõttu sai kuulata vaid ühe sektsiooni ettekandeid. Käesoleva aasta lõpuks ilmuvad aga kõik kongressi ettekanded trükist.

Delegaate võtsid vastu Soome Vabariigi peaminister J. Virolainen, Ungari ja Nõukogude Liidu suursaadikud ning Helsingi linnapea. Vastuvõttudel ja kongressi vaheaegadel vahetati teadusliku töö kogemusi, hangiti informatsiooni uudiskirjanduse kohta ja sõlmiti tutvusi. Peale muu püüti saada mingit pilti ka Helsingist ja soome rahvast.

Kui akadeemik P. Ravila lõpetas kongressi, siis avaldas ta soovi, et Helsingis valitsenud teaduslik atmosfäär püsiks ka kongressivälisel ajal. Sellesamaga ühinesid meie delegatsiooni liikmed, seda enam, et järgmise kongressi tase ja kordaminek olenevad Nõukogude Liidu fenno-ugristidest.

E. VÄÄRI

Miks ütleme saksikult „tudeng“?

Üliõpilaste keeletarvituses on hakanud levima eestipärase sõna üliõpilane asemel saksikult kõlav tudeng. See on niivõrd juurdunud, et toimetusse saabuvais artikleis polegi enam muud sõna kui seesama tudeng. Peaksime panema tähele, et tegemist on halva argoosõnaga, mida omal ajal kasutati pilkenimena värvimütsi kandva eneseuhke üliõpilase kohta. Praegu on raske mõista, miks meie üliõpilaskond tahab lasta ennast saksikult tituleerida tudengiks.

Kas poleks õigem jätta see sõna följetonide jaoks, igapäevases suhtlemises ning ametlikus asjaajamises piirduda aga ikka sõnaga üliõpilane?

R. TALV

* * *

Kolmapäeval toimus ÜTÜ eesti keele ringi aruande- ja valimiskoosolek. Ülemaailmsest fenno-ugristide kongressist Helsingis rääkis prof. P. Ariste. Kokkuvõtte ringi möödunud-aastasest tööst tegi H. Vitsur. Tööst giidina ja üliõpilaste soome keele oskusest pajatas V kursuse üliõpilane V. Tikk.

Valiti ka uus ringi juhatus koosseisus Toom Õunapuu, Helve Vitsur, Mari Põldma, Ingrid Odar, Ülev Aaloe, Aime Kährik, Maimu Meho, Lembit Vaba, Einar Kraut ja Anu Siitam. Juhatuse koosolek on 15. sept.

Me olime praktikandid...

Karepale jõudnud, nägime, et meri ajas kaldale hallisegust vahtu ja männid olid tõesti nii kõrged kui ammutuntud laulus «Kus on männid kõige kõrgemad... Karepal.»

Kõik oli läinud hirmus kiiresti. Alles olime Tartus, alles oli partei ajaloo eksam. Vaevalt viis tundi hiljem olime 200 km ülikoolilinnast põhja pool, jalutasime mööda randa ja tutvusime Selja jõe käärulis te kallastega. Me pidime sooritama raskeima — pedagoogilise töö eksami.

Meid oli seitse üliõpilast — Kersti Roger, Anne Siniveer, Evi Ermel, Elli Ilves, Merike Rajango, Juta Holst ja mina. Kõik pedagoogilised põhimõtted olid meil alles tundmatud ja Makarenko meetodid olid äraproovimata teooria.

Neid oli palju, ligi kakssada. Ja bussid Tartu lastega olid veel tulemata. Siinsamas, Karepa rahvamaja saalis, nad istusid. Mul oli natuke hirm. Veel ei olnud teada, kes neist tulevad minu rühma, kes on ulakad ja kes «pallapsed», kellest hakkan lugu pidama ja tuhat muud probleemi. Lapsed uurisid meid, kasvatajaid, üsna tähelepanelikult ja — nagu mulle tundus — väikese kahjurõõmuga, tüdimustundega. Oli ka põhjust. Hiljem kuulsin, et staažikamad neist olid juba 8 aastat Karepal olnud. Pealegi on paljude pioneeride meelest kasvatajad laagris täiesti üleliigsed.

Nii see algas. Hommikul fanfaari saatel võimlema, pesema, tube korrastama, «lineikale», õhtuti... jah, õhtuti läksid kasvatajad mere äärde. Õhtuti oli merevesi koduselt soe.

Koduseks sai ka laager. Hakkasime oma rühma armastama. Mõnikord oli raske, siis, kui seisid pioneeride ees ja ei teadnud, kuidas pedagoog ühel või teisel juhul käituks. Aga me olime siiski omavahel head sõbrad. Meie ümber tõeliselt toredad kasvatajad Paide rajooni koolidest, mõned neist juba staažikad õpetajad.

...Esimene kokkutulek. Istume mere ääres ja 30 silmapaari takseerib ärevalt rannajoont, suuri kivilahmakaid vees ja udu sisse vajunud silmapiiri. Töövahenditeks pliiatsid, quašš, vesivärvid, käed ja silmad.

Savipäev... Olime pealaest jalatallani saviga koos. Meid kõiki täitis vaimustus. Ja Karepale jäid maha imetoredad saviesemed alates partidest ja lõpetades Buratinoga.

Kord läksime matkale Toolse kindluse juurde. Hanereas tüdrukud ees ja poisid järel. Poolel teel märkasin, et Vladimir, Jura, Viktor ja Andres hakkavad maha jääma.

«Kas väsinud? Oi-oi, poisid, võtke eeskuju tüdrukutest! Vaadake kui vapralt...»

«...me ei taha!»

«Mida ei taha?»

«Toolsele minna...» ütles vanim, 13-aastane Andres. Ja trotslikult juurde lisades: «Ma olen juba seitsmendat aastat Karepal ja igakord oleme Toolsel käinud...»

«Võta end kokku, pedagoog!» ütlesin endale. Aga mida teha, kui pioneeridel on õigus. Autoriteet on pealegi õrn asi, seda ma teadsin. Rääkisin paar minutit kollektiivist ja matkade kasulikkusest. Poisid hakkasid edasi minema, ise kõõrdi mulle vaadates. Viktor muigas natuke. Mul hakkas arusaamatul kombel palav. Lapsed on imelikud. Kunagi ei saa aru, mida nad mõtlevad.

Ega esimesed pedagoogilised kahekõnedki tulemata jäänud. Üllega vestlesime sageli.

«Muidu ei ole teil viga, parasjagu on väärikust ka (!), ainult et miks te selle korrarikkujate vihiku küll sisse seadsite?»

«Nii on vaja...»

«Miks?»

?!?

«Aga noh, te ju noor ka alles...» Selgituseks: Ülle oli 12-aastane tüdruk Tartust.

Tuli ette ka niisuguseid dialooge:

«Kasvataja, te olete ülikoolist, eks? (Kust nad selle küll välja nuhkisid?) Mitmendal kursusel te õpite? (Kui ütlen, et teisel, siis on autoriteet igatahes ohus.)

«Mina... viiendal.»

«Ahah,» õpilase silmades virvendas lõbus tuluke, kui ta süütult tähendas:

«Möödunud aastal olid siin teise kursuse üliõpilased praktikal.»

Ma ohkasin. Viimasel hetkel meenus, et ega pedagoogika ei näegi ette kõikidele küsimustele vastamist.

...Me olime pisut uhked oma tööle. Tahtsime olla eriilmelised ju teha alati seda, mida kunagi varem pole olnud. Seepärast sai ka teoks mõte: «Mis oleks, kui viiksime üliõpilaste traditsioone pioneeride hulka?»

Lõbusate ja leidlike klubi ehk KBH leidis Karepal endale hulgaliselt sõpru. Innustus lähenes tasemelt õhkkonnale ülikooli klubis. Kuulajad reageerisid võistlusele tugeva aplausitormiga, võistkonnad olid tervenisti haaratud ja samas oli vaja ainult märguannet, et valitseks hiirvaikus.

«Korda läks!» rõõmustasime hiljem. See oli imetore. Esmakordselt läks KBH ka pioneeride sekka. III rühma võistkond, kes võitis nimetuse «Karepa KBH-LLK 1965», oli laagri lõpuni päevakangelane.

«Me hakkame kindlasti oma koolis samuti tegema,» lubasid pioneerid.

Sageli tibutas vihma. Siis, nagu imeväel tervitas meid ühel hommikul täiesti selge taevas. Nüüd alles said laagripäevad oma tõelise hoo! Iga päev meres, rannal, mänguväljakul. Karepa hakkas kajama pioneeride lauluviisidest. Männidki sirgusid sellest pikemaks ja merejumal Neptun käskis lainetel vagusi olla. Aga hommikuti helises fanfaar nii rõõmsalt, et kogu päevaks sai kaasa hea tuju.

Viie rõnga väikesed olümpiamängud, laagri laulupäev, matk mööda Selja jõe kaldaid «tundmatuse» poole, karneval, lõkkeõhtud... Laagripäevadel oli oma kordumatu värvikus. See oli mosaiik ja iga päev andis ühe värvikillu juurde.

Viimane laagripäev... Täis askeldamist, ruttu. Ja kui Marju, Tiina või Vello tulid hüvasti jätma, tundsid silmanurka kahtlast niiskust valguvat.

Karepa muljetest räägid täna ja veel hommegi. Pisut paned raskusi jutus juurde, sest see pole õige pedagoogiks küpsemine, kus kõik läbi rõõmude läheb.

S. ENDRE

SUVISEID VÄRSSE

U. OTSUS

Valgeid karikakraõisi
täis on kogu kesa.
Kuskil lähedal siin võikski
olla linnupesa.

Iga poeg siit ära lendas, —
tiivad on, et viia...
Mina aga iseenda
jätaksingi siia.

*

Metsa all nüüd tulena
leegib kanarbik,
Sügis kiire tulema,
sügis soe ja pikk.

Lahkujana ulatab
suvi sulle kätt.
Kanabrikus sulatab
päike alles mett.

*

Metsal on samblane süli,
lehtede pehmed pihud.
Tüvele lähedal tüvi;
üksikud valgusvihud.

Seisavad sõnajalad
just nagu kuulates tasa.
Haab see tuule käes halab
alatasa...

Suure silmaga majas

Tallinnas Lomonossovi tänavas on suur hall maja. Kõik on seal tavaliselt moodne: avarad aknad ühtemoodi kollakate kardinatega, klaasuksed ja lillepeenar akna all. Ainuke, mis teda teistest omataolistest eraldab, on suur silm ukse kohal. See on Eesti Televisiooni uus hoone.

Minu sellesuvised mälestused mahuvad peaaegu kõik siia majja.

Praktika... Mõnele meist meenutab ta pioneerilaagri lasterõõme, teisele poriseid või tolmuseid küllavaheteid, kolmandale valget kitlit ja eetrilõhna, minule aga kaamerasuminat, toimetuse saginat ja paljusid, paljusid huvitavaid inimesi...

Hommikul kell 9. Tumepunane «Moskvitš», operaator ja valgustuspargi poisid ootavad juba hoovis. Südames kõhedus ja peas suured plaanid — nii sõidan oma esimesele võttele. Meie huviobjektiks oli seekord värske teeneline kalur, Tallinna Kalakombinaadi suitsutamistsehhi brigadir.

Tsehhis oli suitsu tõesti nii palju, et tekkis raskusi isegi lampide paigutamisega. Brigadir ise, igati tore inimene, ei suutnud kuidagi «staari» osasse sisse elada. Ega seal kaamera ees olegi nii lihtne seista ja käia, kui ekraanil paistab. See kõige tavalisem loomulikkus tahab alati nendel puhkudel ära kaduda. Meie vaeva aga tasusid mitmekordselt ahjust võetud soojad suitsulestad... ja saate eest hinne «väga hea».

Sellele hommikule järgnesid veel paljud teised, millal sai sõidetud uudistejahile. Lõpuks tuli veel oma fotoaparaat välja võtta ja sõita üksi võttele, sest enamikel operaatoreist algas suvepuhkus.

Peale korrespondenditöö sai veel režissööripuldis istuda, filmi monteerida ja televisioonilehele korrektuuri teha. Selles majas ühe ameti tundmisest ei piisa, siin peab tahes-tahtmata kõike oskama.

«Nägemiseni järgmisel suvel!» ütles peatoimetaja, kui oma iseloomustuse järele läksin.

Kindlasti «nägemiseni», sest nii toredast majast päriselt lahkuda küll ei tahaks.

T. ALLA

SUVEALBUMIST

Suvealbumist

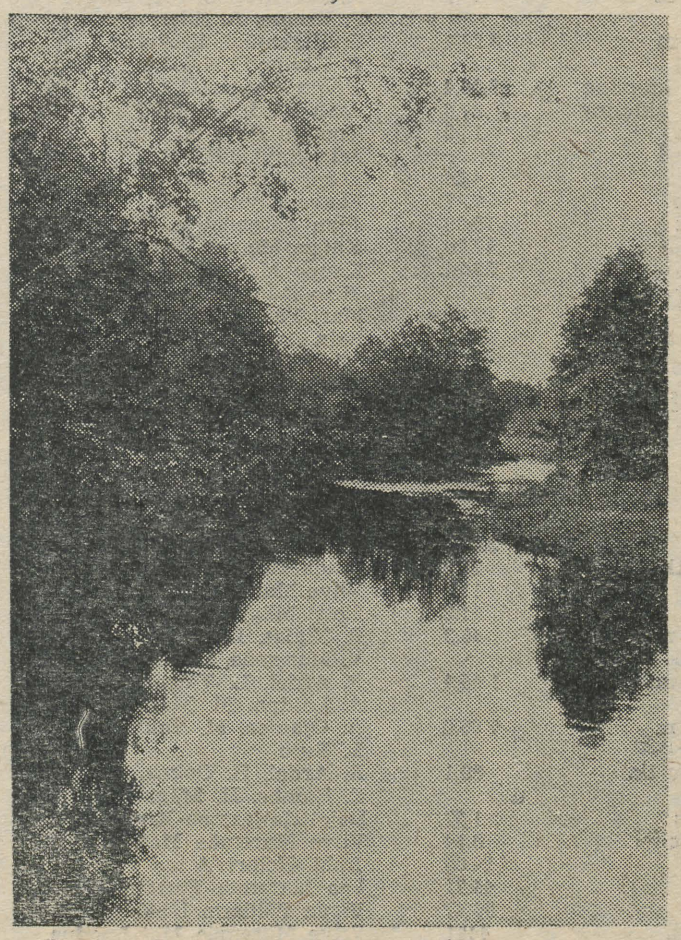

T. KALLEJÄRVE foto

UUT AVASTAMAS

Alates 1. septembrist kuni I kursuse kevadsessiooni lõpuni ootab tulevane geograaf kannatamatult suve. Nüüd on möödunud meie esimene praktikasuvi, mis andis mitu korda rohkem teadmisi ja muljeid, kui oskasime oodata.

Geodeesia välitööd olid Võrtsjärve lähedal Rannus, meteoroloogilised ja hüdroloogilised tööd Võru rajoonis Osulas. Geomorfoloogia praktikumi kohtadeks olid Osula ja Vihasoo Loksa kandis. Õppeekskursioonil külastasime Tooma soohüdroloogiajaama, Neeruti mägesid, Võsu ja Käsmu randa, Torma karusloomakasvatust, tööstuslikku Kirde-Eestit, Ivangorodi, Kuremäe kloostrit ja teisi huvitavaid paiku.

Käidud kohtade loetelu suureneks veelgi, kui lisada linnad ja külad Gruusias, Karjalas, Usbekistanis, Kasahstanis ja Balti liiduvabariikides, kus meie üliõpilased käisid uut avastamas.

Kuidagi ei saa unustada kärestikulist Loobu jõge, milles me kaks nädalat päevast päeva sulistasime, jõudmata kunagi koju kuivade jalgadega. Kilomeetrite viisi kõndisime mööda jõge üles, nivelliir või latt seljas, ja koostasime jõe pikiprofiili. Ärevusega ootasime, mis tuleb järgmise käänaku tagant — kärestik, paene astang või tükike vaikset sügavat liivakalda-äärset vett, mis meid üles ürgoru servale ronima sunnib. Päevitusriietes käisime läbi nõgeste ja lepatihnikute, kukkusime kärestikes vette ja kuivatasime endid lõbusa päikese käes. Oli päevi, millal seisime, keebid pea kohal, põliste puude all ja ootasime, millal tuul pilved laiali ajab. Tundus väheusutavana, et oleme tihedalt asustatud Põhja-Eestis. Meid ümbritses ürgne loodus sellisena, nagu ta oli olnud oma ilus juba aastasadu.

Valgejõe 20 m kõrgune paesein andis meile diktüoneema kilde, millest sai esimene kivi meie kollektsioonis. Loodame sellele lisa saada kolmandal kursusel Koolast ja neljandal Kaukaasiast.

Jääme ootama suve — välitööde perioodi. Esialgu peame aga omandama teoreetilisi tarkusi, et näha suvel looduses veelgi rohkem.

H. TUST

Kahe medaliga tütarlapsest

Ülikooli kuulsusrikkamaks spordialaks on kahtlemata naiste korvpall. On ju V. Kingissepa tänava võimlast Nõukogude Liidu teenelise treeneri Edgar Naaritsa käe alt välja kasvanud maailmameistrid Maret Otsa-Visnjova, Ene Kitsing-Jaanson, Valve Lüütsepp-Kaasik, Euroopa meistriks on eelmainitute kõrval tulnud Aino Värk-Hein, hõbemedali saanud Aime Kraus-Tobi.

Nädalapäevad tagasi jõudis kodulinna Tartu korvpallitraditsioonide väärikas jätkaja — värske Euroopa meister tutarlastele Vilve Kööbi. Kes ta on? Vilve lõpetas möödunud kevadel Tartu VIII Keskkooli — ja seda väga edukalt. Kooli pedagoogide kollektiiv arvas Vilve medali vääriliseks. Lõpuaktusel jäi medal aga saamata, sest just sellele ajale langes tartlannade korvpallinaiskonna turnee Tšehhoslovakkias. Juuli lõpus kutsuti Vilve Kööbi Moskvasse, et valmistuda eelolevateks Euroopa meistrivõistlusteks. Aga ukse ees seisid sisseastumiseksamid ülikooli! Kõige erutavam päev oli 2. august, kui dotsent V. Palm võttis vastu eksamit keemias. Viis! Niisugune oli eksamineerija otsus. Medal vabastas järgmistest eksamitest ja kohe läks sõiduks Moskvasse. Paar nädalat ühistreeninguid Kiievist, Vilniusest, Moskvast, Taškendist, Riiast, Sverdlovskist, Permist ja Frunzest pärit samaealiste tütarlastega ning närveerimine — kas saan võistkonda? 22. augustil aga oli Vilve Kööbi Bulgaaria kuurordilinna Küstendili spordihallis Nõukogudemaa koondise algrivistuses mänguks Saksa FV naiskonna vastu. Võit oli mäekõrgune. Veenva ülekaaluga alistati Jugoslaavia ja Rumeenia, seejärel Sofias Poola, Ungari, Tšehhoslovakkia ja Bulgaaria. NSV Liidu naiskond võitis I Euroopa meistrivõistlused tütarlastele. Ja kõikides kohtumistes kuulus Vilve esimese viie mängija hulka. Vähe sellest! Küstendilis, kus kohtusid NSV Liit, Rumeenia, Saksa FV ja Jugoslaavia, tunnistati Vilve kõige paremaks kaitsemängijaks. Finaalvõistlustel Sofias koostas erikomisjon traditsioonilise Euroopa koondise, kuhu arvati Vilniuse tütarlaps Vinčaite, bulgaarlanna Bojanova, Jugoslaavia koondise keskmängija Veger, tšehhitar Mikolaskova ja viiendana Vilve Kööbi.

Missugused on tänavuse aasta kõige meeldejäävamad hetked? Vilve vastas nii: «Kõige tähtsamaks pean seda, et olen nüüd keemiaosakonna I kursuse üliõpilane. Järgmiseks pean Euroopa meistrivõistluste pidulikku lõpetamist Sofia spordihallis «Universiada», kus sain kuldmedali.»

Praegu harjutavad ülikooli korvpallurid päris tihedalt: naiskond ootab 21. septembril külla Praha «Slavan Orbise» kollektiivi, meeskond 24. septembriks võistluskaaslasi Helsingi Ülikoolist. Tšehhoslovakkia meisternaiskond Praha «Slovan Orbis» on meie üliõpilaste vana rivaal. Viimati kohtuti Tšehhoslovakkia III spartakiaadi puhul korraldatud rahvusvahelisel turniiril Ustis, kus TRÜ naiskond jäi peale punktide vahekorraga 74:54. Meie tüdrukud võitsid turniiri, edestades seejuures Sofia, Praha, Brno ja Bratislava kollektiive. Prahas alistati veel universiaadiks valmistuv üliõpilaste koondis «Slavia» 74:48. Ülikooli kasvandike Valve Lüütsepp-Kaasiku, Ene Jaansoni, Elle Laisaare kõrval käisid Tšehhoslovakkias V kursuse filoloog Astrid Lindeberg, III kursuse arstid Riina Saarma, Mari Vaikmaa ja Hille Vaharo, IV kursuse jurist Evi Hansumäe ja värske keemik Vilve Kööbi. (Olgu märgitud, et Astrid Lindeberg kuulus aprillis NSV Liidu koondise ridadesse kohtumisel USA naiskonnaga.) Pärast välisturneed võideti esikoht Eesti NSV ametiühingute spartakiaadil ja kaidi Moskvas üleliidulisel ametiühingute spartakiaadil. See, et saavutati Eesti NSV ja vabariigi kõrgemate koolide meistri nimetus, kuulub juba TRÜ naiskorvpallurite rohkem kui 15-aastase traditsiooni hulka.

Meeste korvpallis tõotab kohtumine Helsingi Ülikooliga kujuneda põhimõtteliseks, sest mullu sügisel lahe taga peetud mang jäi viiki 74:74. Maletajate keeles saadi pooiteist punkti, sest Helsingi Kõrgema Tehnikakooli meeskond alistati kindlalt.

Kordaminekuid oli ka ülikooli ulatuses noore ala — väravpalli — esindajatel. Üliõpilasnaiskond tuli kõrgemate koolide meistriks, vabariigi esivõistlustel saadi hõbemedal. Eesti NSV meistrisarjas pikka aega juhtgrupis püsinud meeskond jäi kokkuvõttes VI kohale.

Võrkpallurite saavutustest väärib märkimist naiskonna II koht vabariigi esivõistlustel ja I koht karikavõistlustel.

Sügisesed treeningud on alanud kõikidel aladel. Uueks hooajaks valmistuvad korvpallurid, võrkja väravpallurid, tennisistid ja lauatennisistid. Huvi valitud spordiala vastu tõstab tihe võistluskalender ning järjekordne üleliiduline üliõpilaste spartakiaad.

V. LENK

TRÜ 1965. a. kergejõustiku karikavõistluste JUHEND

Aeg: TRÜ traditsioonilised teaduskondadevahelised kergejõustiku karikavõistlused toimuvad esmaspäeval, 13. sept. kl. 17 ja teisipäeval, 14. sept. kl. 17 TRÜ staadionil.

Võistluste eesmärgiks on kergejõustiku populariseerimine üliõpilaskonnas, paremate kergejõustiklaste selgitamine üliõpilaste-uustulnukate hulgast.

Osavõtt arsti loa esitamisel on vaba kõigil TRÜ üliõpilastel ja spordiklubi liikmeil. Aladest osavõtuks registreerimine võistluspaigal.

Võistlusalad esmaspäeval, 13. sept. kl. 17.
Naised: 100 m, kaugus, kuul, oda.
Mehed: 100 m, 400 m, 1500 m, kaugus, teivas, kuul, oda.
Teisipäeval, 14. sept. kl. 17.
Naised: 80 m tk., 400 m, kõrgus, ketas.
Mehed: 110 m tk., 800 m, 3000 m, kõrgus, kolmik, ketas, vasar.
Karikavõitjaks tuleb kõige rohkem punkte saanud teaduskond, kusjuures punkte annab igal alal 20 paremat tulemust — I koht 20 p., II koht — 10 p. jne.

Diplomitega autasustatakse nii kolme paremat teaduskonda kui ka üksikalade kolme paremat võistlejat.

Juhendis määratlemata küsimused lahendab võistluste kohtunikekogu koos TRÜ kergejõustikusektsiooniga.

TRÜ kergejõustikusektsioon

Tartu Riikliku Ülikooli REKORDID kergejõustikus

SEISUGA 1. SEPTEMBER 1965

MEHED

60 m	6,9	Heldur Tüüts Õ	1947.	
100 m	10,5	Kalju Jurkatamm F-M	5. 09. 64.	Tartu
200 m	21,5	Kalju Jurkatamm F-M	9. 08. 64.	Tallinn
400 m	48,8	Rein Aun KKT	19. 10. 64.	Tokio
800 m	1.53,7	Alfred Pisuke KKT	1958.	
1000 m	2.29,2	Alfred Pisuke KKT	1958.	
1500 m	3.51,0	Ants Nurmekivi KKT	19. 05. 62.	Vilnius
3000 m	8.27,2	Ants Nurmekivi ÜSK	24. 05. 65.	Tartu
5000 m	14.15,0	Ants Nurmekivi KKT	16. 06. 63.	Riia
10 000 m	29.35,4	Ants Nurmekivi KKT	14. 07. 63.	Tallinn
110 m tk.	14,1	Kalju Jurkatamm F-M	27. 06. 64.	Tartu
200 m tk.	23,2	Kalju Jurkatamm F-M	7. 08. 64.	Tallinn
400 m tk.	54,0	Kalju Jurkatamm F-M	4. 10. 64.	Helsingi
3000 m tak.	8.56,0	Bernhard Ommuk ÜSK	08. 65.	Kiiev
Maraton	2:49.13,2	Mart Kalder A	29. 08. 65.	Pärnu
4×100 m	41,9	K. Jurkatamm, E. Akkel		
		P. Kivine, A. Eller	3. 10. 64.	Helsingi
4×400 m	3.20,4	K. Kikamägi, R. Aun,		
		P. Kivine, P. Laane	5. 06. 65.	Tartu
10 km käimine	46.56,4	Heino Sisask Õ	1952.	
20 km käimine	1.35.24,8	Jaan Põldmaa KKT	11. 07. 62.	Kääriku
Kõrgus	1.95	Toomas Savi A	8. 09. 63.	Tallinn
		Juho Savi KKT	20. 06. 64.	Tartu
Teivas	4.54	Eldur Annus A	16. 06. 65.	Tartu
Kaugus	7.67	Paavo Kivine ÜSK	20. 05. 64.	Tartu
Kolmik	15.06	Jaan Jürgenstein KKT	1955.	
Kuul	17.00	Kaupo Metsur ÜSK	25. 06. 63.	Tartu
Ketas	56.74	Kaupo Metsur KKT	11. 05. 61.	Leselidze
Vasar	59.01	Rein Zupping A	1957.	
Oda	82.29	Mart Paama ÜSK	21. 08. 65.	Tallinn
10-võistl.	7842	Rein Aun KKT	19/20. 10. 64.	Tokio
		(10,9—7.22—13.82—1.93—48,8——15,9—44.13—4.20—59.06—4.22,3)		

NAISED

60 m	7.7	Linda Kepp-Ojastu KKT	1958.	
100 m	11,8	Linda Kepp-Ojastu KKT	1958.	
200 m	24,6	Linda Kepp-Ojastu KKT	1957.	
400 m	56,6	Milde Matikainen KKT	29. 08. 65.	Pärnu
800 m	2.09,8	Milde Matikainen KKT	12. 08. 65.	Moskva
80 m tk.	11,2	Linda Kepp-Ojastu KKT	28. 09. 58.	Tartu
	11,2	Vilve Maremäe F-M	8. 08. 64.	Tallinn
	11,2	Helgi Mägi KKT	29. 08. 65.	Pärnu
4×100 m	48,2	E. Niglas, L. Kõiv,		
		V. Maremäe, L. Kepp	1958.	
4×200 m	1.45,4	R. Ardel, L. Vatsar,		
		A. Laidna, M. Matikainen	18. 07. 64.	Tartu
3×800 m	7.08,0	A. Ojassoo, M. Veimre,		
		L. Ruto	23. 07. 61.	Tartu
4×80 m tk.	50,1	R. Ardel, H. Oolma,		
		E. Rampe, H. Mägi	5. 06. 65.	Tartu
Kõrgus	1.57	Helgi Haljasmaa-Kivi KKT	1956.	
Kaugus	6.14	Vilve Maremäe Mat-Loodus.	26. 07. 60.	Harkov
Kuul	14.69	Imbi Helari A	13. 05. 64.	Tartu
Ketas	44.72	Lea Maremäe-Pettai KKT	10. 07. 56.	Tallinn
Oda	56.47	Virve Põldsam ÜSK	27. 07. 63.	Tartu
5-võistl.	4441	Vilve Maremäe Mat-Loodus.	14/15. 07. 57.	Leningrad
		(11.47—1.44—25,5—11,4—6.00)		

SUVI vanaisade-vanaemade seltsis

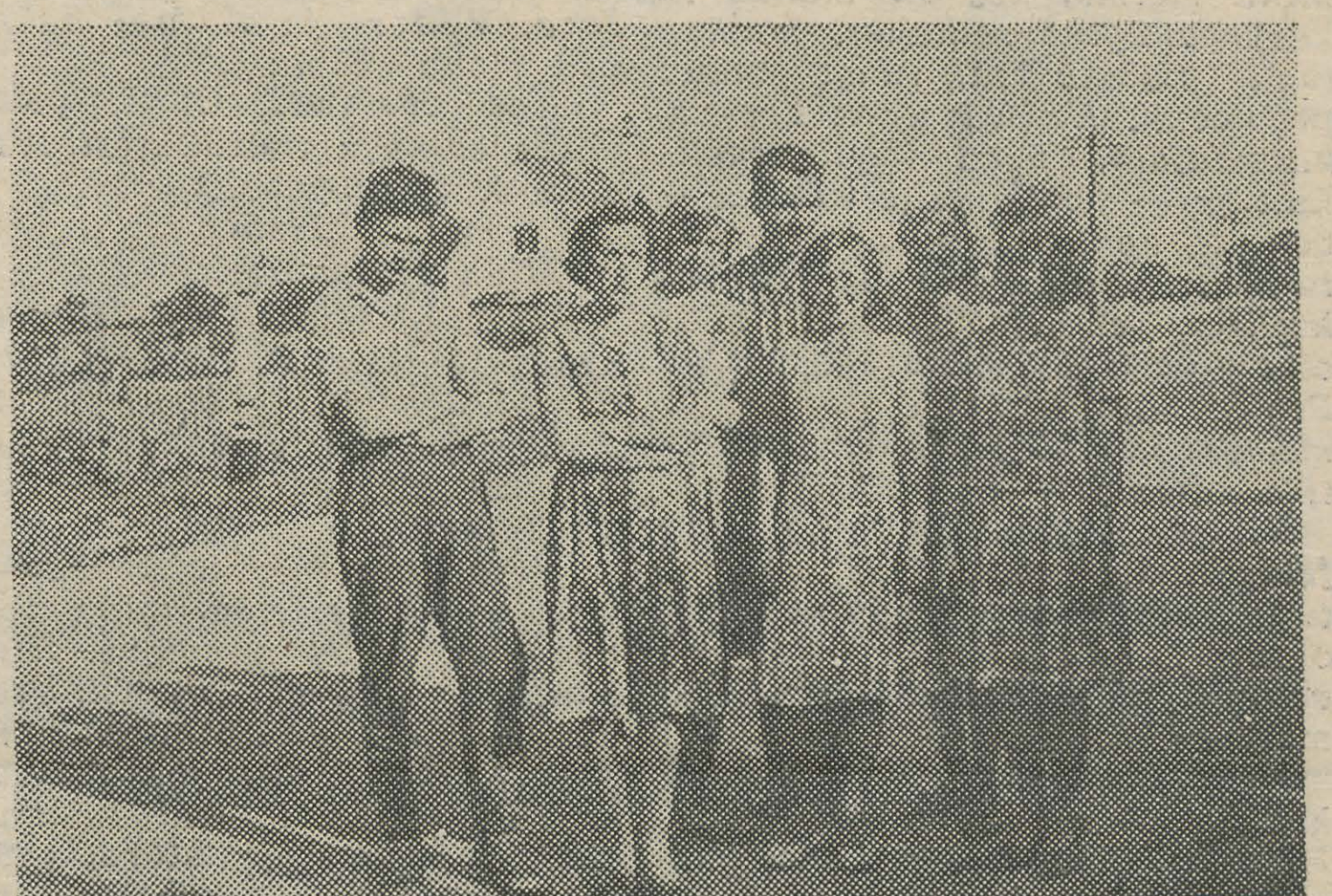

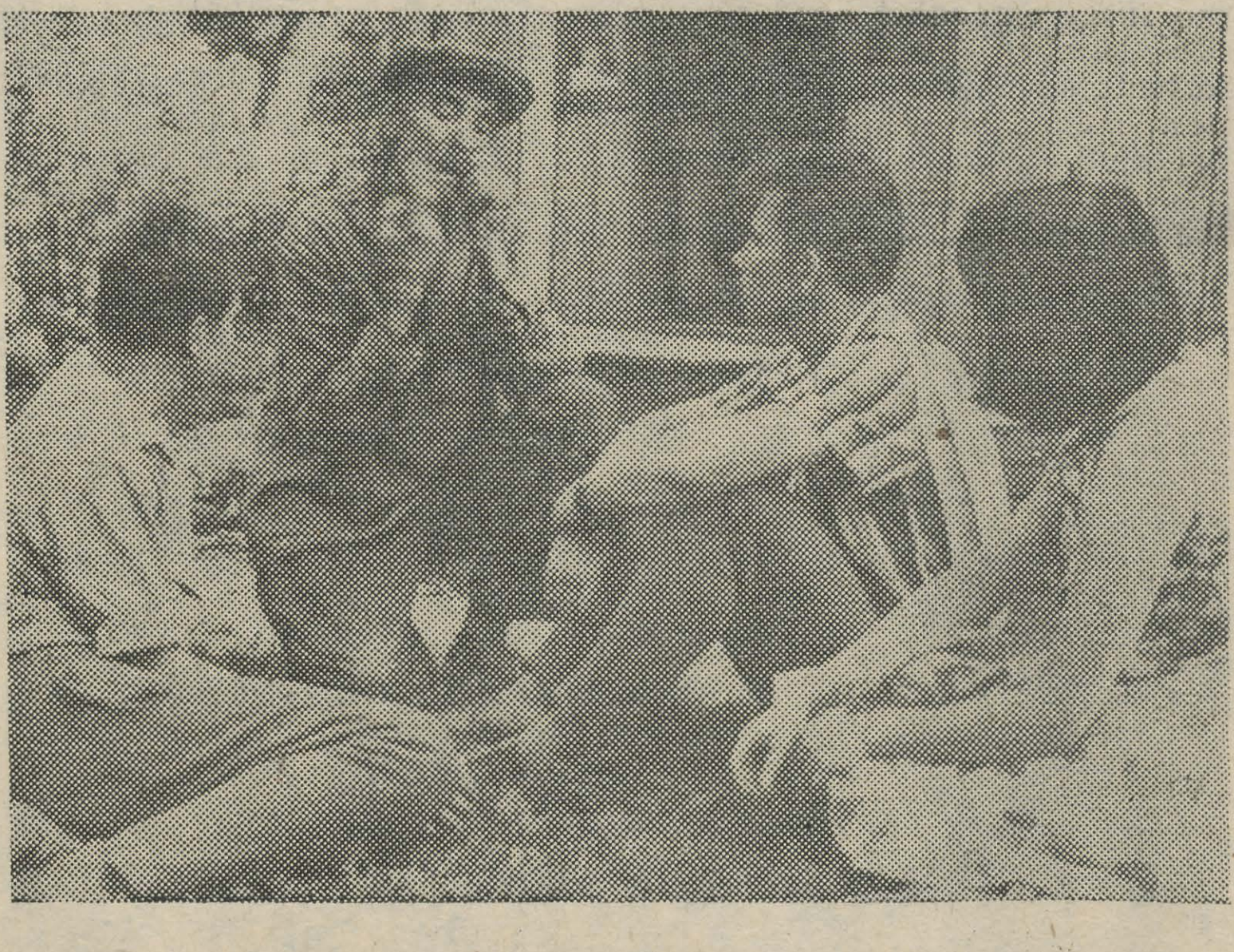

Igal aastal on I kursuse eesti filoloogidel kevadiseks «lõdvestusjooksuks» rahvaluulealane praktika. Kes teeb selle kirjandusmuuseumi, kes kateedri juures, kes aga... poristel külavaheteedel, heinamaapervel või taluõues. Ohoo, aga millisel valikul?

...Meil loosiratas ringi käib...

Meid oli üheksa, kellele langes õnn teha läbi rahvaluule välipraktika. Kateedrist läks sel suvel välja viis ekspeditsiooni, igasse rühma kuulus ka 1—2 praktikanti. Sel aastal käidi Kõpu, Varbla, Vigala, Kanepi ja Nissi ümbruskonnas.

Ma ei tea, mis oli tähtsam ja toredam — kas see, et sai vanarahvaga kord kiirustamata muhedat juttu ajada, või see, et saime üldiselt lauluvaeses Nissi kandis kaks juppi ehtsat regivärsilist kiigelaulu. Rõõmu oli mõlemast.

Me käisime ikka talust talusse, perest peresse. Siit saime leheküljе pulmakombeid, sealt tunnikese rahvalikke pillilugusid endatehtud kandlel, põis- või parmupillil. Ühes peres meenutati mõisaorjust, teises kiigelkäimist. Mõni tädike palus pisarsilmil enesele Tartust kirjutada, aga mõni ei lasknud uksestki sisse. Ükskord ei tahtnud laul tulla, sest «märjukest» polnud hinge all, teinekord löödi laul tellimatagi lahti, keelekastet pakuti aga hoopis meile, et sulg paremini libiseks...

Inimesi, suhtumisi, iseloome ja kodusidki nägime ühe paiga kohta võrratult erinevaid. Erinevad olid eitede-taatide meelespidamised ja tervis.

Aga kõige toredam oli see, kui noorpõlvelaule lauldes jälle sära vanaemade silmadesse lõi ja piipu popsutavad vanaisad laua all jalgu tantsitama hakkasid.

R. NEIMAR

Toimetaja kt. E. VÄÄRI

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 6756. MB 08604

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 (631) Reedel, 17. septembril 1965 XVIII aastakäik

SUVISEILT TÖÖMAILT

Ülikooli komsomolikomiteesse laekusid kevadel sajad avaldused osavõtuks suvistest töödest. Üliõpilased soovisid osa võtta ehitustöödest Tartu objektidel ning anda abi kolhoosidele ja sovhoosidele kiirel heinakoristusperioodil.

Juulikuu algul asus tööle esimene vahetus üliõpilasi järgnevalt:

* Tartu ehitusobjektidel 85 üliõpilast;

* Oppe- ja teaduslikus raamatukogus 60 üliõpilast;

* ülikooli vastuvõtukomisjonis, sotsioloogiakomisjonis jm. 60 üliõpilast;

* Valga rajooni majandites 85 üliõpilast;

* Viljandi rajooni majandites 42 üliõpilast;

* Tori sovhoosis 20 üliõpilast;

* Kirovi-nimelises kolhoosis 12 üliõpilast;

* Kääriku spordibaasis 25 üliõpilast.

2. augustil asus tööle teine vahetus üliõpilasi järgnevalt:

* Tartu ehitusobjektidel 38 üliõpilast;

* vastuvõtukomisjonis 10 üliõpilast;

* Gruusia NSV Abhaasia ANSV kolhoosis «Družba» 15 üliõpilast.

Pioneerilaagrites ja lasteaedades töötas käesoleval suvel 130 üliõpilast.

Tartu linnas töötasid üliõpilased ülikooli valmiva ühiselamu, arvutuskeskuse jt. ehitustel.

Tulevase kodu rajamisel olid eriti tublid Henn Voolaid (grupivanem), Hilja Iher, Helle Leesmaa füüsikaosakonnast, Toomas Leito ja Arne Juurikas Ajaloo-Keeleteaduskonnast ning Helle Heinlaid, Maie Järv, Liisa Smirnova, Helgi Uibo ja Tiiu Rikka farmaatsiaosakonnast.

Juulikuu algul sai teoks ülikooli matemaatikute ammune unistus — arvutuskeskuse ehitamine. Vundamendikraavide kaevamisega tegid algust matemaatikaosakonna üliõpilased Tiina Laumets, Hele-Mai Rekand, Mati Räbovõitra (grupivanem) ja paljud teised.

Vabariigi 25. aastapäevaks said mitmed ülikooli õppehooned värske värvkatte. Selleski olid üliõpilased omajagu kaastegevad. Vilunud maalrite käe all õppisid nad ameti paari päevaga selgeks. Leida Sammel (matemaatikaosakonnast) pidas koguni teist aastat maalriametit.

Üliõpilaspere õrnem pool töötas suvel põhiliselt põllu- ning heinatöödel. Raviosakonna III kursuse tütarlapsed olid Valga rajooni Keeni sovhoosis, matemaatika- ja füüsikaosakonna omad Tori sovhoosis. Viljandi rajooni Heimtali ja Abja sovhoosis panid heina kokku vene filoloogia II ja III kursuse üliõpilased. Kamara sovhoosis võis kohata II kursuse keemikuid. Noori põldureid töötas Valga rajooni Ljahhovi-nimelises, Nõuni, «Tuleviku», Järvesalu ja «Võidu» kolhoosis ning Laatre ja Otepää sovhoosis.

Grupivanematest tuleb esile tõsta Laida Lahesalut (matemaatikaosakonnast), Sulev Kullamaad (vene filoloogia osakonnast), Maret Roiot (füüsika-matemaatika pedagoogilisest harust), Viiu Veskimäed (lääne filoloogia osakonnast, Helve Otsa (keemiaosakonnast), Epp Tõeveret (Arstiteaduskonnast).

Kuidas meie neiud töötasid ja kuidas nendega rahule jäädi, sellest räägivad kaasatoodud iseloomustused. Valga rajooni «Tuleviku» kolhoosi juhatus kirjutab: «... üliõpilased võtsid aktiivselt osa kolhoosi tootmistööst. Kolhoosi juhatus ja parteialgorganisatsiooni büroo teevad ettepaneku TRÜ komsomolikomiteele ja TRÜ rektorile avaldada kogu grupile kiitust.»

Viljandi rajooni Kamara sovhoosi juhtkond kirjutab: «Üliõpilased näitasid ennast distsiplineeritutena ja neil oli head töötahet. Eriti tõstame esile Siiri Noorkõivu, Ingrid Tanumit, Aime Seppa, Heli Mäeviiru, Anne Pikkelit, Virve Toomet.»

Nendele üliõpilastele, kes suvel korralikult töötasid ja on igati ära teeninud kiituse, tuleb vastandiks seada 90 üliõpilast, kes suvel tööle ei ilmunud, olgugi et kevadel suvetööde staap nende avaldused rahuldas. Kõige suurematéks võlglasteks jäid vene filoloogia osakond (20 üliõpilast), lääne filoloogia osakond (14 üliõpilast), Kehakultuuriteaduskond (15 üliõpilast) ja füüsikaosakond (16 üliõpilast).

Täielikult ei saa rahule jäädа tööde organiseerimisega juulikuus Tartu Ehitusvalitsuses. Üliõpilaste kasutamine tööde juures polnud varem põhjalikult läbi mõeldud, mistõttu esines tööseisakuid.

Kõikidele üliõpilastele oli töö samal ajal ka puhkuseks. Oskuslikult kasutati vaba aega. Organiseeriti ekskursioone ja matku, tutvuti kohalike vaatamisväärsustega. Käidi koos kolhoosi- ja sovhoosirahvaga juubelilaulupeol Tallinnas. Loodi sõprussidemeid kolhoosidega ja sovhoosidega, kuhu juba talvel sõidetakse külakosti viima ning suusataldu kulutama.

Kallid seltsimehed!

ELKNÜ TRÜ Komitee õnnitleb kõiki käesoleva aasta juuli- ja augustikuus töötanud üliõpilasi heade töötulemuste puhul ning soovib veel kord jõudu juba alanud õppeaastaks!

ELKNÜ TRÜ Komitee

MEIE KLUBI

Kes tänavu sügisel esimest korda ülikooli klubisse satub ja seal natuke ringi käib, võib imestada ja öelda: «Niimoodi siin varem polnud.» Ei leidu ruumi, kus suve jooksul poleks midagi muudetud, kaunimaks ja moodsamaks tehtud. Klubi juhatajal sm. M. Kikkal on küll palju tegemist, aga majas toimunud uuendustest on ta valmis lahkesti rääkima.

Mida võiksite öelda ruumide olukorra kohta teie tööleasumise ajal?

Oli aprilli algus, kui ma siia tulin. Võis näha, et lohakas ümbrus annab inimesele võimaluse muutuda veel lohakamaks: puhke- ja suitsetamisruumides vedeles pärast peoõhtut suitsuotsi ja tuhka, tegelastetuba meenutas rohkem kolikambrit. Toolid olid kulunud ja määrdunud, vaibad vedelesid panipaikades. Pidasimegi siis kõigepealt natuke aru ja — mis muud, kui lõime ise käed külge.

Kes need suure töö tegijad siis olid?

Võõrast abi polegi peaaegu kasutatud. Majahoidja, kaks koristajat, juhataja — nii suur see personal meil on ja kõigile jätkus tublisti müttamist. Kevadel käisid ka üliõpilased abis. «Vannitasime» kõik määrdunud toolid, muretsesime uued nägusad lauakesed suitsetamistuppa ja puhkeruumi, tõime kappidest välja kardinad ja vaibad. Ei saanud läbi ka värvipotita — värskendasime ühelauaruumi. Rahvakunstiansambel tunneb suurt rõõmu uue sileda põranda üle harjutusruumis.

Kuidas on lood ruumikitsikusega, millest varematel aegadel nii tihti juttu on olnud?

Ütleksin, et hea tahtmisega võib ka sellest üle saada. Uuendasime tegelastetoas mööbli, ehitasime lavatsi rekvisiitide jaoks — ja saimegi «kolikambrist» mugava ruumi proovide läbiviimise jaoks. Vana sara-aluse osalise ümberehitamisega sai rahvakunstiansambel endale paiga kostüümide hoidmiseks. Keldrikorrusele sisustasime veel toa väiksemate koosolekute pidamiseks.

Muidugi on väga tähtis ka ringide tööaegade täpne kooskõlastamine. Selles osas on seni pretensioone olnud näiteringile.

Mida võiksite öelda klubi töökavatsuste kohta alanud õppeaastal?

Otsustasime seekord peale hakata kohe septembri esimestel päevadel. Tavaliselt on «hoovõtmine» ikka umbes kuu aega kestnud. Tööd alustasid koorid, näitering, luulering, rahvakunstiansambel, kammerorkester, estraadiorkester. Tegevus käib ka juba lastetoas.

Tänavu on üliõpilastel võimalik kõigil õhtutel klubis aega veeta: puhketoas saab alati vaadata televiisorit, mängida lauamänge ja koroonat, lugeda Nõukogude Liidu ja välismaa ajakirju. On kavas korraldada võistlusi males-kabes, vestlusi moe-, kosmeetika- jt. küsimustes, kohtumisi õppejõududega. Pidevalt hakkavad klubi ruumides toimuma näitused. Esimene tuleb meeskoori tegevuse kohta. Peoõhtutel pakume puhvetiruumis karastavaid jooke ja võib-olla ka kohvi.

Millised on teie soovid üliõpilastele?

Tahaksin, et üliõpilased austaksid oma klubi. Tundku igaüks end siin koduselt, aga hoidku ka puhtust ja korda nagu kodus.

M. RAIDMA

Uus president

13. septembri õhtul algusega kell 18.05 viidi TRÜ kohviku rõdusaalis läbi rahvusvaheliste suhete ringi korralised presidendivalimised. Tuleb tähele panna asjaolu, et pärast ringi asutamist (ligi kaks aastat tagasi) olid need esimesed k o r r a l i s e d valimised.

Pärast esimese presidendi Mati Uessoni siirdumist armeesse aega teenima pääses võimule jurist Jaak Kaarma, kelle aga kukutas, kasutades presidendi ajutisi raskusi, ajaloolane Toomas Alatalu. Kui Toomas, nüüd juba ajalehe «Edasi» väliskommentaator, teatas, et ta ei kandideeri uuesti presidendi toolile, ilmnes, et esmakordselt tulevad ringis võimule filoloogid. Potentsiaalne president ajaloolaste ja juristide hulgas puudus. Isegi nende ühine tegevusrinne ei oleks suutnud takistada eesti filoloogia II kursuse üliõpilase T o o m a s L e i t o valimist RSR uueks presidendiks. Võidu ülivõimsust kinnitas fakt, et valimistel anti talle üks hääl rohkem kui oli kohalolijaid.

Toomas Leito on 185 cm pikk, loomulike lokkidega, tagasihoidlik vallaline noormees. Ühingu «Teadus» liinis tegutseb ta juba pikemat aega nii ülikoolis kui ka Tartu asutustes ja ettevõtetes. Hiljuti sai ta 19 aastat vanaks ja on seega meile teadaolevate andmete järgi maailma noorim president.

Oma programmikõnes mainis uus president, et RSR konstitutsiooni üllad põhimõtted leiavad ka edaspidi järjekindlat rakendamist ringi töös. Põhieesmärk on äratada üliõpilastes huvi kõige vastu, mis maailmas sünnib, aidata neil näha akuutsemate poliitiliste probleemide olemust. Jälle hakkavad toimuma korrapäraselt (üle nädala) temaatilised õhtud (jälgige reklaami!). Uue presidendiga lisandub kahtlemata ka palju uut.

Asepresidendiks nimetati ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilane K. J a a n i t s. Pressisekretärina kutsuti (juba neljanda) valitsuse juurde žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilane Juhan Paju.

J. PAJU

KIRJANDUST ROTAPRINDILT

Üliõpilasteatmik. 128 lk. Hind 27 kop.

H. Õiglane. **Kaasaegse teoreetilise füüsika põhikursus,** I osa. Klassikaline teooria. 176 lk. Hind 23 kop.

I. Kull. **Arvutid ja programmeerimine,** I. 254 lk. Hind 41 kop.

Materjale pedagoogiliseks praktikaks. 32 lk. Hind 4 kop.

Keel ja struktuur. Töid strukturaalse ja matemaatilise lingvistika alalt. 104 lk. Hind 35 kop.

Ajalooalaseid töid, II. ÜTÜ ajalooringi kogumik. 220 lk. Hind 45 kop.

Komsomoli- ja pioneeriorganisatsiooni tööst. Abiks pedagoogikat õppijaile, III. 86 lk. Hind 10 kop.

Eesti kirjanduse ajaloo üldkursuse programm. 63 lk. Hind 8 kop.

A. All. **Texte für Medizinstudenten mit Wörterverzeihnis.** 343 lk. Hind 37 kop.

Teaduslik-metoodiline konverents kehalisest kasvatusest koolis. Pühendatud Eesti NSV 25. aastapäevale. Konverentsi materjalid. 86. lk. Hind 30 kop.

Metoodiline juhend ja seminariõppuste kavad NLKP ajaloo alal. 30 lk. Tasuta.

Материалы Второй Прибалтийской геометрической конференции по вопросам дифференциальной геометрии (1—5 июля 1965 г., в г. Тарту). 196 lk. Hind 31 kop.

Реакционная способность органических соединений. II köide, vihik 2 (4). Juuni 1965. 248 lk. Hind 1 rbl.

Подготовка специалистов по спортивной медицине в Тартуском Государственном университете. 10 lk. Hind 3 kop.

Õppematerjalid ja teaduslikud väljaanded on müügil peahoone ajalehekioskis ja TRÜ kirjastusgrupi müügipunktis (V. Kingissepa tn. 18 I korrusel).

Moskvasse, Leningradi...

Traditsioonikohaselt sõitsid ka sel õppeaastal 22 I kursuse vene filoloogi täielikku keeleoskust omandama meie maa viide suuremasse ülikooli: Moskvasse, Leningradi, Gorkisse, Voroneži ja Saraatovisse. Selle aasta jooksul õpitakse põhiliselt samasid distsipliine mis meilgi, mõningates ainetes jõutakse isegi ette.

Pärast kevadist eksamisessiooni tullakse suurte teadmiste pagasiga tagasi.

Meid tõi rong stepipäikese alla...

UUDISMAAL KÄIMISEST LUGEGE lk-lt 2 ja 3

ÜTÜ nõukogus

ÜTÜ nõukogu viimasel koosolekul olid päevakorras uue aktiivi valimine eelolevaks õppeaastaks ja organisatsioonilise töö küsimused.

Käsil on ka eeloleva semestri tööplaanide koostamine, mis tuleb lõpetada 1. oktoobriks, teaduskondades aga vastavalt 15. oktoobriks. Oktoobrikuu keskpaiku on kavas korraldada esimene ringijuhtide nõupidamine.

Rahule ei saa jääda eelmisel aastal tehtud organisatsioonilise tööga. Nii näiteks ei suudetud Õigusteaduskonnas (esimees A. Paasmaa) ja Kehakultuuriteaduskonnas (esimees E. Kukk) möödunud õppeaasta jooksul kätte anda ÜTÜ liikmepileteid ja märke. Puudulikult tehti seda ka Arstiteaduskonnas (esimees T. Velgre) ja Ajaloo-Keeleteaduskonnas (esimees J. Simm).

Teaduskondade nõukogu esimehed! Hiljemalt ÜTÜ aruande- ja valimiskoosolekuks tuleb liikmete arvestuses kord majja luua. Abi peaks teile osutama ka hiljaaegu trükist ilmunud «ÜTÜ põhikiri».

Kindlaks määrati ka ÜTÜ nõukogu vastuvõtuajad:

igal esmaspäeval, teisipäeval, kolmapäeval, neljapäeval ja reedel kella 14—15.

Järgmine nõukogu koosolek otsustati kokku kutsuda 23. septembril kell 18 ÜTÜ nõukogu ruumes.

L. KUNGLA

Selline oli uudismaaelu

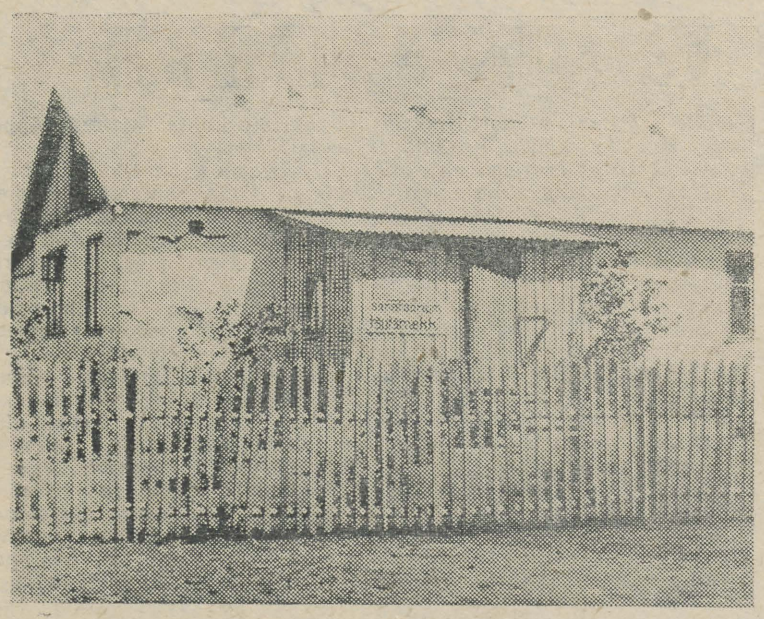

Oli juba natuke hämaravõitu, kui auto Džambulski poole keeras. Loodus muutus kohe. Mäed jäid seljataha, ees laius kuni horisondini kollane stepp, mille jagasid triipudeks mustad teeribad. Keerutasime sopkade vahel. Päike loojus, jättes endast punetava õhtutaeva.

Tüdrukud alustasid laulu, poisid toetasid ka.

Poolsada kilomeetrit möödus lennates ning kaugelt lõid vastu Džambulski tuled. Läbi poolpimedate külatänavate jõudsime ühiselamu juurde. Leidsime eest pimeda maja ja erutatud komandandi. Peatselt saadi valgus majja. Igaüks vaatas vilksamisi voodite poole: väsimus andis tunda. Enne aga veel «lineika» ja esimesed korraldused. Algaski uudismaaelu.

*

Žana auuli majad sarnanesid üksteisega: kõik väikesed, madalad. «Kõrghooneid» hakati ehitama alles möödunud aastal. Esimeseks sai katlamaja, mille otsaseina silikaadis ilutses telliskivist «Eesti — 1964».

Esimesel tööpäeval ilmnes väike peataolek. Millest alata? Brigadir Andres Luiga lehitses projekti. Ka tema pidas aru, sest ehitus oli keeruline, rahvas aga — algajad.

Vundamendile kerkisid esimesed read keraamilisi telliseid. Puhas vuuk. Natuke lainetav küll, aga algajate asi.

Aknapostidega oli vaeva: kiskusid vägisi viltu. Vaaderpass käis käest kätte, et aknad ikka parast postide vahele mahuksid. Esimesed sillused, ja veel kolm rida kive. Müürid saidki valmis.

Žanalõkis kerkisid lambalaudad. Uudismaa veterani Juri Smalkovi brigaad tegi tööd mehe eest. Käes olid kuu viimased päevad. Kahe ööpäeva jooksul oli vaja katta veel kaks lambalauta. Poisid jäid nendeks öödeks Žanalõkki: sõid õhtusöögi ja siis autolaternate valgusel jälle tööle! Ja nii tegidki töö valmis veel vana kuu arvel. «Sõnapidajad poisid need arotšnikud,» nii räägiti Juri Smalkovi brigaadist. Ka sovhoos täitis oma lubaduse: iga lauda eest preemiaks üks lammas.

*

Sel päeval oli palju askeldusi. Sampolit Einar jooksis jalad rakku. Kõik vajas korraldamist, sest organiseerimisel oli suurejooneline üritus.

Dekoreeriti tantsulava ja söökla «Kambüüse». Veel oli vaja vaadata, kuidas hakkavad kiosk ja loterii tööle. Uuesti ja uuesti tehti proove ja harjutusi.

Külalised hakkasid saabuma ennelõunal. Štšorši sovhoosist tulid leningradlased, nendega koos ka türgi, iraani ja sambia rahvusest üliõpilased. Kohalikud kasahhid tulid jalgsi, naabrid hobustega, kaugemalt autodega.

Teinud väikese statistika, teatas Einar, et praegu viibib Džambulski sõpruspeol neljateistkümnest rahvusest inimesi. Neil kõigil oli ju nii palju rääkida oma maast, noortest, kommetest.

Rääkisidki neeger Adbel, iraanlane Kadir, kasahh Anatoli.

Laval oli koor. Kõlas «Maailma demokraatliku noorsoo hümn». Laulsid kõik neliteist rahvust neljateistkümnes keeles.

Külalistele olid meelelahutuseks eesti rahvuslikud mängud. Platsi toodi sangpomm, köis ja vägikaigas. Laua taha võtsid istet käesurujad. TPI poisi Jaan Heinla tugevus pani kohalikke jõumehi imestama. Vabatahtlikke jõukatsujaid jäi järjest vähemaks.

Kasahhid üllatasid meid toredate ratsamängudega. Missugune osavusega nad oma ratsusid kannustasid ja galoppi kihutasid! Traavisõidus üllatas toreda võiduga väike Amir. Nüüd ongi teada see kihutaja, kes alati oma valgel kiirel hobusel läbi küla kappas.

Pärast kontserti kogunesid külalised jalgpalliväljakule. Kohalikud vutimehed igatsesid revanši, kuid ka seekord käis pall rohkem nende väravavõrgus. Kindel võit 4:1.

Võrkpalliväljakult lahkusid poisid kibestunult 0:3.

Külalised hakkasid minema. Enne ärasõitu tulid ja tänasid, kutsusid enda poole kumõssi jooma.

Einar Savisaarel ei tulnud kahetseda oma rakkujoostud aigu. Rahvaste sõpruse päev oli õnnestunud.

*

Ärasõit lähenes. Töö ei teinud sellest väljagi. Materjale aga ei tulnud.

«Peame valmis jõudma, sest töötasu paberid on tehtud,» tegi selgeks brigadir Andres Luiga.

Viimase päeva hommikul tõusime hommikul kell pool viis (kolm tundi meie ajast varem). Andres ja Ants läksid lattrauda hankima, selle järele tundsime hirmsat põuda. Enno ruttas autojuhte üles ajama ja sealt siis segusõlme.

Kui ehitusplatsile jõudsime, oli natuke hämaravõitu. Keegi oli jõudnud seinale kriidiga kirjutada «Veel üks päev». Selles lauses oli rohkem muret kui rõõmu.

Tööd tehti suure hooga. Plokihunnik vähenes. Tuli jälle telliseid kandma hakata.

Kella kaheksa paiku oli lõpp silmaga näha, ent nagu tellitult veeresid parajasti nurga tagant kaks plokiautot.

«Plokid, hurraa!» Kõigi jutt läks ladusamaks, naljad teravamaks. Müür sai valmis. Jäi ainult katus paneelidega katta. Kraana töötas vahetpidamata, monteerijaid ei tundnud ära, nii vilunud liigutused olid neil.

Kell neli kerkis kanala kohale viimane paneel. Karjusime vaimustusest hääled kähedaks. Töödejuhatajagi imestas, et 140 m pikkune kanala sai vähem kui kuu ajaga valmis.

Kell viis asus eesti üliõpilaste ešelon teele, veeresime kodu poole.

K. ZILMER,
Džambulski rühma liige

● Urumkai rühma ühiselamu — sanatoorium «Tšutšmekk». ● Jurjevski rühma söökla — trahter «Paksud ja Ko». ●

A. RIESENI ja R. KURRE fotod

Uudismaa õpetab iseseisvust

Vastab Einar Savisaar, Džambulski rühma komandöri abi

Džambulski rühm oli staabist kõige kaugemal. Kuidas teil rahva meeleolu oli?

Meie arvame, et kes pole Džambulskis olnud, see pole steppi näinudki. Ei metsi ega järvi. Tore oli sinna sõita: ümberringi lage maa, kõik võimalused eksimiseks. Kui autojuhid öö kätte jäid, ei julgenud nad edasi sõita, ootasid hommikuni stepis. Laulupeo ajal jõudis meie rühm staabi ette tolmustena. Siiski poleks üheski lähemas rühmas tahtnud olla.

Möödunud aastal elas Džambulski rühm jurtadęs. Kuhu teid sel suvel majutati?

Tänavu elasime ühiselamus, keset karjuste jurtasid. Teiste rühmade silmapiiril neid polnud.

Ega sampoliti töö nii suures rühmas vist kerge olnud. Kas kohalike asjaajajate manamine sai selgeks?

Ega neidki alati manada saa. Nemad annavad lubadusi, sest neile lubatakse. Kui jaamast neile tsementi ei anta, siis ei saa nemad ka meile seda anda. Meie 80 inimest olid seal siiski ajutiselt. Ja kuigi soodustusi tehakse — visa pealekäimine aitab siiski rohkem kui miski muu.

Kas läheksite teist korda uudismaale?

Ikka. Kui suvel eriala praktikat ei oleks. Uudismaa õpetab iseseisvust. Kõik tuleb ise teha, ise nõuda ja ise mõelda. Hea on vahel oma jõudu proovida, kui kedagi aitamas pole.

LAULUPIDU

Staabi ette sõitsid autotäied heledais pükstes ja roheliste pluusides inimesi, käistel embleemid: Koturkulil kaks kuuske järve lainete kohal, Džambulskil jurta, Zlatopoljel kolm sopkat ja kuu, Jurjevskil sarikad, Vedenovkal kellu ja müür, Urumkail päike ja müür.

Lipud, embleemid, loosungid, rongkäik Štšutšinski palaval tänaval. Asfalt lõpeb, metsatee viib järve lähedale mändide vahele.

Barmašinos oli 25. juulil eesti üliõpilaste laulupidu. Jaan Kailvee Tallinna Konservatooriumist juhatas ühendkoori. «Gaudeamus» ja «Buchenwaldi häirekellad», «Mullu mina muidu karjas käisin» ja «Demokraatliku noorsoo hümn».

Laulupeo repertuaari kuulusid ka «Tuljak», vägikaikavedu, «kotitõstmine» ja looga alt läbi pugemine.

Õhtul moe- ja tantsudemonstratsioon Štšutšinski klubis. Autotäied väsinud jalgu ja äralauldud hääli sõitsid sovhoosidesse alles pimedas.

Logiraamat «Uudismaa»

ESIMENE PÄEV

Mõtlesime välja oma rühma hümni. Keegi soovitas laulda «сухой закон'ist» viisil «Joo, sõber, joo!». Aga et me pole purjutajad, siis me nii ei laulnud. Võtsime hoopis musicalist «Minu veetlev leedi» ühe tuntud meloodia ja tegime sellele sõnad:

Rattad veerevad,
müürid kerkivad.
Päikselõõsast higitilgad
laubal voolavad.

Pilli puhus meie komandör Enn Uustalu. Igal hommikul kaikus läbi maja meloodia «Tütreke, väike, on aeg, et voodi lähed sa...»

TEINE PÄEV

Töö esimeses brigaadis ei saa kohe jalgu alla. Brigadir Rein kõnnib ringi nagu merehaige madrus ja kirub neid, kes brigaadi õigeaegselt tsemendi ja veega ei varusta...

Pärast õhtusööki teevad «paksude» toa võrkpallurid 14 väljakutset, kuid vastaseid on raske leida. Lõpuks leitakse kohalike kombineeritud koondis, kellele Sassi tugevad bumerangid, «vana Paksu» jõulised surumised ning Lembitu veekindel ja hermeetiline blokk hävitava 3:15 kaotuse märgivad.

JÄRGMINE PÄEV

Ma pole veel kunagi näinud inimesi nii suure entusiasmiga töötamas. Päike kõrvetab, isegi putukatel on palav, aga ometi nad hammustavad, jooksevad, kõdistavad... «Vana Paks» käis vahepeal veetünnis, nüüd on tal hea.

ÜKS KESKMINE PÄEV

18. juuni 1965. Masin logistab rahvaga ehitusobjektile. Esimene vilu ilm. Harjumatu tuulevihur sasib hommikusest unest kiuslikes juuksesalkudes ning plagistab pluusides. Uudismaalastele teeb tugev tuul päris muret: masina kastipärasse keerutab ta tuiskliiva ja on võrdlemisi jahe.

VEEL ÜKS PÄEV

Algab vundamendi ladumine kolmandal majal. Töö on raske, kuid iialgi pole ma veel kuulnud ühtegi piiksu armsa Ülla suust. Ma isegi vahel olen mõelnud, kuidas ta üldse suudab olla nii tugev. Kui mina, «kilu», olen väsinud, vägilane Lembit ei viitsi enam, siis Ülla ei tee sellest väljagi. Imetüdruk!

Õhtul algas äike. Veidi tagasihoidlikult, aga siiski ähvardavalt. Lõi välku, langesid esimesed piisad, kinkides elu veepuudust tundvatele taimedele.

PÄEV EESTLASTEGA

Rosa külas on väike klubi, aga rahvast tuli palju. Meie kontserdi ajal istusid esimeses reas seitsme-kaheksakümneaastased eidekesed-taadikesed ja pühkisid pisaraid. Nad sündisid siin, eesti keelt õppisid ainult isa-ema käest, aga palju needki oskasid. Ja nüüd äkki eesti üliõpilased tulid külla. Lugesin Juhan Liivi luuletuse «Rändaja».

Pärast laulsime koos «Kas tunned maad...», «Mu isamaa on minu arm».

«Poleks neid aastaid turjal, kodumaale sõidaksin,» ütles üks. Teine kõrval lisas kindlalt: «Mina sõidan.»

ÜKS VIIMASEID PÄEVI

Täna võeti kaks meie ehitatud maja vastu. Homme läheb komisjon «karovniku» juurde Aga ära ei tahaks veel sõita. Räägitakse, et Džambulskisse jäävad 8 inimest tööle. Kuus poissi, brigadir-meister-varustaja ja kokk. Kui õige ka... Sovhoosist võtaksime jurta...

Aga tuleval aastal sõidan kindlasti tagasi, uskuge.

A. RIESEN,
Jurjevski rühma sampolit

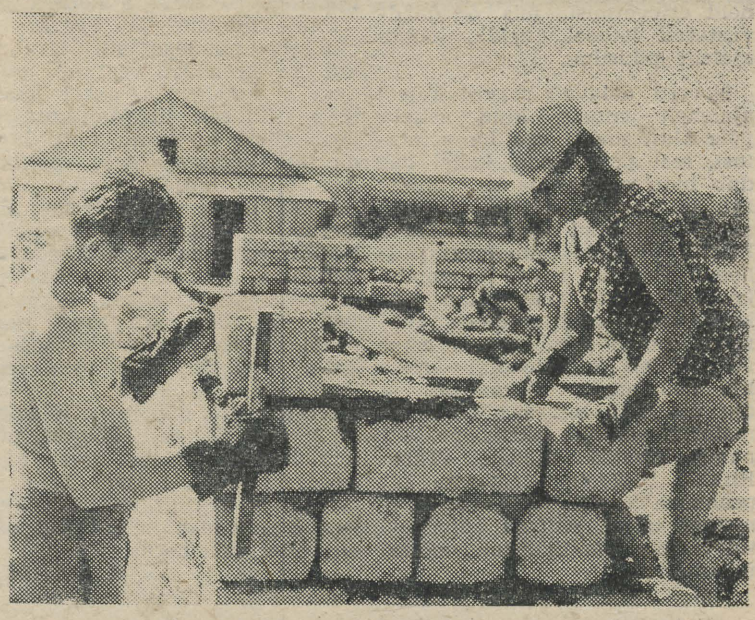

Paremat pole kuskil... Mida öeldi

Kui masin sopkaseljandikkupidi alla Rosa orgu laskus, oli küla eemalt näha. Küla nagu küla ikka, mõtlesin ma. Tillukesed sinised kuubiktared nikerdatud aknaluukidega, mis mind korduvast nägemisest juba tüütama tikkusid...

— Ants, ongi vist Rosa Luxemburg, ütlesin mina kerge värinaga hääles.

— Mjah, mjaa, mõmises Ants ja venitas end autoistmele sirgu. — Vist küll, ringutas ta end uniselt ning vajus taas istmele.

Pikk, inimesteveoks kohandatud maastikuauto logises laisalt ja esmane ergas rõõmusähvatus otsekui libises kuhugi ära. Tolmust hallile veokastipõrandale ja mujalegi.

Tõin silmad üles. Meie vaated ristusid.

— Kas ongi seesama — eestlaste oma?

— Seesama.

Ants käinud mineval pühapäeval maad kuulamas ning kohanud kaugemal külaservas ka mõnd peret eestlasi.

Tiinaga istusime kõrvuti. Ta näris müüritööst puretud sõrmeküüsi ning lobises vaimustuses:

— Issand kui põnev!

— Mis asi...?

Tiina ei teadnud isegi. Ta pöördus ära. Ta kissis kassisilmade rohekas läik kukkus tolmusesse maanteelinti kinni. Vihastas: poisid ei saa millestki aru.

— Teate, meie sampolit on natukene imelik, ütles Tiina. Laskis siis pilgul kartlikult ringi käia. Ennu polnud üleval näha.

— Istub ees juhiistmel, torises tüdruk. Ja muidu on see Enn kah imelik poiss. Jookseb. Muudkui organiseerib. Loengud ja kontserdireisid. Kümnetunnine tööpäev ja õhtul veel väljasõidud naaberküladesse. Spordivõistlused kohalike noortega.

Ma polnud temaga nõus.

— Tiina!

Tiina pööras pead, naeratas siis rätiku seest kuidagi rumalalt. Ma ei tea, kas ta mõistis mind. Aga nagu ühest suust tuli välja:

— Ei paremat pole kuskil maal, kui suisel ajal uudismaal. Laulsime kõik.

R. TIGANE,
Jurjevka rühma meister

«Nalja tehakse puhkehetkel,» ütles brigadir ja viskas kõrval töötava tüdruku rätikusse takjanupu.

«Ohutustehnika,» ütles Ats, kui Anne ümbert kinni hakkas.

«Mis sa vaatad, kas ma näen haige välja,» ehmus müürimeister. «Vastupidi, liiga terve,» ohkas rühma arst Karl ja läks külasse haigeid otsima.

«Vaikus on dialektika,» ütles Ott, kui kõik müürikivide kallal rassisid.

A. RIESENI ja R. KÜRRE fotod

ZLATOPOLJE lühikroonikast

13. juuni. Meid võeti vastu kuuma sauna ja kahe ühiselamuga. Õhtul reisisime lähimale sopkale (2 km kaugusele). Tutvusime ümbruse ja üksteisega.

16. juuni. Heiskasime söögimaja õuele Eesti NSV lipu. Jäime rahe kätte. Pead-jalad-käed said täis siniseid muhke. Külas olid aknaruudud katki. Kartulisuurusi raheklompe ei mäletanud varasemaist aastaist ükski elanik.

3. juuli. Avame pioneerilaagri «Sputnik». Laulame järveäärsel lõkkel «Narva pioneeride marssi».

10. juulil demonstreerisid meie peotantsupaarid sovhoosiklubis tantse. Lii Siiberg hakkab neid õpetama kohalikele.

17. juuli. Isetegevuse ülevaatus Urumkai rahvamajas. Saime Koturkuli järel II koha.

23. juuli. Tööpäev kella 22.30-ni. Ladusime sillusteni üles 4-korterilise šlakkplokist maja. Plokk kaalub 26 kg.

11. juuli. Pühapäev Borba jõe ääres. Ümber mäed metsaräga ja vaarikatega. Kivine rand. Et oleks pehmem, panime tekid lamamiseks mesikapõõsasse. Mööda sõites käisime Jurjevski rühmas õhtust söömas ja tantsimas.

13. juuli. Pole töötronti ega ehitusmaterjale. 20 inimest saadetakse tellisetehasesse.

16. juulil avasime lasteaia. Direktor Tom, kasvandikud Malle ja Maie. Esimene üritus, veesõda toas nr. 4, oli tore ja sisuküllane.

1. august. Pannkoogiõhtu ja lõkkeöö.

2. august. Paleepööre ehk komandöri vahetus.

5. august. Kokteiliõhtu. Vaatame telliste põlemist ringahjus. Kivid hõõguvad nagu loojang Štšutšinski mägede taga. Käed ei ole enam valusad.

26. august. Langetame lipu. Homme sõidame Eestisse, kaasas kasahhikeelsed raamatud ja švammist kaamelid. Elusad kaamelid jäid nägemata.

KEEL ja KEELETEADUS

Rubriigis «Keel ja keeleteadus» avaldame seekord artikli käsikirjade vormistamisest ja kõige igapäevasematest vigadest meie ajalehele saabuvais kaastöödes. Olgu aga öeldud, et kirjutises loetletud puudused avalduvad ka paljude üliõpilaste seminari- ja kursusetöödes. Lisaks avaldame veel eredamaid näiteid keele- ja loogikavigadest, mida eksamineerijad on välja märkinud sisseastumiseksameilt.

R. Talve sõnavõtt t u d e n g i asjus on tekitanud vastukajasid. Avaldame neist täna ühe ja kutsume mõttevahetust jätkama.

Lühidalt, täpselt, veatult

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» nii sisuline kui ka vormiline tase oleneb eeskätt kaastöölistest, kes hoolitsevad materjali laekumise ja saatmise eest. Kuigi toimetuses töötavad toimetaja, sekretär, keelelised toimetajad ja osakonnajuhatajatena žurnalistika eriharu üliõpilased, ei suuda nad ajalehte muuta huvitavaks ja kõikjal loetavaks kirjasaatjate abita. Käesolevaga pöördubki toimetus kõikide kursuste üliõpilaste poole, et nad kirjutaksid sellest, mis on huvitavat, uut, kasulikku või üllatavat neil. Teemadeks võivad olla õppetöö, praktika mitmesugused vormid, komsomolitöö, ametiühingu üritused, kursusekoosolekud, elu ühiselamus või lihtsalt kodus. Kõigest sellest tahab ajaleht saada lühikest informatsiooni täpsete andmetega.

Kursustel on aga ka loovaid isiksusi, kes sepitsevad luuletusi, kirjutavad jutustusi või följetone, teevad karikatuure. Iga meie ajalehe lugeja on pannud tähele, et seda liiki looming kuluks ajalehele marjaks ära. Tihti toimub ühiseid kauneid ettevõtmisi, mis on jäädvustatud fotodel, neidki ootab ajaleht pikisilmi.

Noored ootavad sageli kutset ajalehelt endalt, kuid selleks pole alati mahti ega ka võimalusi, sest pole teada, kellel leidub indu ajalehe jaoks. Juhime aga tähelepanu sellele, et olete alati teretulnud ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuses (peahoone vasaku tiiva kolmandal korrusel), kus teid võtab lahkesti vastu meie ajalehe sekretär, annab nõu kaastöö asjus või vestleb kaasatoodud artiklite avaldamise võimaluse ja aja üle. Kui teil aga on kiire, materjal on aga aktuaalne, siis pange kaastöö ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kirjakasti kas peahoone vestibüülis või toimetuse uksel. Allpool annamegi tulevastele kaastöölistele mõned näpunäited.

Kõige kiiremad ning ühtlasi vajalikumad on informatsioonilised teated, mida ajakirjanduses nimetatakse «nuppudeks». Nendes teatatakse väga lühidalt toimunud sündmustest. Seda liiki kirjutis peab sisaldama maksimaalselt informatsiooni: millal ja kus toimus mingi üritus, kes võtsid osa, kes esinesid oluliste seisukohtadega, mida vajalikku pakkus käsitletav üritus. Sellises informatsioonilises kaastöös peavad arvud olema täpselt kontrollitud, nimed kirjutatud trükitähtedega, sealhulgas ka initsiaal. Alla tuleb kirjutada oma eesnimi ja nimi ning kursus. Kui soovitakse kaastöö avaldada varjunime all, siis märkida seegi, kuid joone alla ka õiged andmed. Informatsioonilistes teadetes ei tohi olla ühtki faktilist viga.

Mõned kirjasaatjad esinevad samaaegselt mitmes ajalehes, sellisest kavatsusest tuleb toimetusele teatada, kuigi artikli ilmumine meie ajalehes ei takista selle ilmumist ajalehes «Edasi» või vabariiklikes ajalehtedes. Sedasama materjali ei tohi samaaegselt saata meie ajalehele ja EPA ajalehele.

Peale lühisuse ja täpsuse on oluliseks nõudeks nii sisuline kui ka keeleline veatus. Muidugi ei suuda iga autor kaastööd stiililiselt lihvida, kuid ta peab siiski kirjutatu mitu korda läbi lugema, selle puhtalt lehe ühele küljele tindiga ümber kirjutama ja alles siis toimetusele saatma. Kirjasaatja teadku, et tema kaastööd loevad toimetaja, sekretär, osakonnajuhataja ja keelelised toimetajad. On halb, kui keegi saab öelda, et see ju päris kirjaoskamatu, isegi tindiga ei oska veel kirjutada.

Nagu näete, oleneb palju teist, üliõpilased. Teatage kõigest, mis toimub teie ümber, meie ajalehele. Kui teete seda lühidalt, täpselt ja veatult, muutub ajaleht sisukamaks ning teiegi osa on selles täheldatav.

E. VÄÄRI

Sisseastujate «mõtteteri»

Andrese võimas kuju: jässakas, terashallide silmade ja musta habemega, milles väljendub suur füüsiline jõud ning raudne järjekindlus.

Tiina polnud ju võitleja. Oma õiguse eest ei liigutanud ta lillegi.

Paljud eesti kirjanikud on andnud oma parima loomingulisel teel.

Õllekapad on veel praegugi au sees, ilusast laulust ei ütle keegi ära.

Vaatan ja vaatan ja alles siis taipan, mis ratas see on — see on ju ajalooratas.

Osa süüd langeb ka teise kasuõe Mari peale, kes oleks pidanud mõistma Marguse ja Tiina vahelist armastust ega suures vihahoos Tiina peale valet süüdistust välja paiskama.

Koidula kirjutas videvalt ajalehtedele ja ajakirjadele — luuletuste näol.

Margus kaitseb Tiinat ja eelarvamused ei piitsuta teda enam, sest poiss armastab vallatut Tiinat.

Kui Mogri Märt kuuleb, et poeg ja tütar tahavad abielluda küllalt vaeste inimestega, kukub ta lapsi sõimama.

Kui Tiina sureb, alles siis ta saab aru, et ka tema on selles kõiges süüdi.

Tiina ema põletati kiriku poolt.

Ainult see võib lugeda end materialistliku maailmavaate omajaks, kes oskab põhjendada oma seisukohti.

Mahtra meestel on viha pärast hambad suus risti ja nad peksavad kirikuõpetaja sealsamas vaese omaks.

Inimene ei ole mitte selleks leiutanud aatomienergiat, et end hävitada ja alustada jälle kivikirvest.

Üldiselt võib öelda, et töö on elu aluseks. Kui ühel päeval kõik inimesed paneksid käed rüppe, siis jääks üle ainult lõppu, s. o. ahviks muutumist oodata.

Tudioos või vusslane?

Meie ajalehes ilmus äsja minu mõttekaaslase R. Talve asjalik artik..., tahtsin ütelda — lugemispala ettepanekuga saksik *tudeng* välja lüüa meie keelest. Nüüd tuleks aga vaagi..., hm, kaaluda, kuidas siis öelda, kui tahetakse kujutada üliõpilast humor..., vabandage, naljatoon..., noh, naljatlevalt. Kuna vanadel eestlastel ei olnud tõsiseid konflikte roomlastega, võiks kõne alla tulla ladi..., ma mõtlen nende keelest pärinev *studiens* või *studiosus*, mida võiks eestipärastada *stuudeniks või tudioosiks*, mille lühivorm võiks olla lihtsalt *tudi*.

Tuleks juhtida tähelepanu ka nendele vene keele tarvitajatele, kes ei ole märganud, et sõna *студент* kõlab rahvuslikku uhkust riivavana. Võiks soovitada uustuletist laitmatust sõnast *вуз*, näiteks *вузник*, mida sünniks ka eesti keeles kasutada: *vuuslane* või *vusslane*.

Tahaksin loota, et järgmistes ajalehenumbrites (oh, õigupoolest pidin ütlema ajaleheväljaannetes) tehakse veel mõnigi asjalik ettepanek emakeele puhastamiseks tarbetutest internat..., s. t. rahvusvahelistest sõnadest, mis on meile tulnud sakslaste vahendusel.

PEETER PEDAND

Eesti keele ringis

8. septembril oli koos eesti keele ringi esimene koosolek uuel õppeaastal.

Huvipakkuvad olid professor Paul Ariste muljed Helsingis toimunud II rahvusvaheliselt soome-ugri keelte alaselt kongressilt ning V kursuse soome-ugri eriharu üliõpilase Viive-Mall Tiku meenutused tööst giidina Leningradis ja Tallinnas.

Aruande ringi tegevusest möödunud õppeaastal tegi juhatuse liige Helve Vitsur. Aruandes märgiti, et aasta jooksul toimus kümmekond koosolekut, kus kuulati ettekandeid nii üliõpilasteltkeelehuvilistelt kui ka külalistelt. Võib öelda, et ringi töö on läinud tubli sammu edasi. Seda näitasid ÜTÜ konverentsi- ja üliõpilaste auhinnatööd — kolm neist tunnistati I, kaks II auhinna väärilisteks. Peale selle on loodud sidemed mitmete teiste ülikoolidega, kaasa tõmmatud on ka nooremate kursuste üliõpilasi. Eesti keele ring on kasvanud üheks tublimaks oma teaduskonna ÜTÜ-s. See ei tähenda, et töö oleks puudustevaba. Koosolekul valitud uuel juhatusel tuleb veel vaeva näha ja pead murda, et ringi töö huvitavamaks muuta, sidemeid laiendada.

A. KÄHRIK

Kolmapäeval, 22. septembril toimub pressiklubi avakoosolek. Koguneme kell 18 peahoonesse kella alla. Tulge kõik, keda huvitab ajakirjandus, raadio või televisioon.

Looduskaitseringi teadaanne

Tartu üliõpilaste looduskaitseringi avakoosolek toimub 20. sept. kell 20 Vanemuise tn. 46 geograafiaauditooriumis. Päevakord. 1. Muljeid Kuriili saartelt — K. Ellberg, J. Vilbaste, E. Krall (ZBI). 2. Jooksvaid küsimusi.

Sinjuhhale, Kasahhi kõrgemale tipule ronib igal aastal keegi uudismaalastest. *V. AKKERMANI foto*

Pioneeriks saime Käärikul

Pioneeriks saime tegelikult juba Tartus ja väga lihtsalt — sidusime kaelarätid kaela ja sammusime kiirmarsiga peahoone ette, kus bussid meid ootasid.

Aga see päris pioneeritunne koos mõningate vajalike teadmistega tuli ikkagi Käärikul. Juba sõidul «laulsime end sisse» sellesse toredasse Kääriku-meeleollu, mida küllap igaüks on tundnud, kes seal käinud. Järgnevad kaks päeva aga olid meile, rühmajuhikandidaatidele, tihe-tihedat tööd täis. Pioneerilaulud ja tööplaani tegemine, lõkete meisterdamine ja salakirjad, rivi ja hulk sõlmi lipsu- ja surmasõlmeni välja pidi selgeks saama.

Õhtuks oli lõkkeõhtu planeeritud, isetegevusettekannetega igalt rühmalt ja kõige muu sinna juurde kuuluvaga. Üleannetul ilmataadil aga oli samaks ajaks lahmakas rasket äikesepilve Kääriku kohale ette nähtud ja tema muidugi jäi peale — jooksime läbi vihma söögisaali oma õhtut pidama. Selleks ajaks olid rühmad saanud ka nimed — «Juts», «Sipsik», «Biofil-29 ehk peovill», «Pioneeriorganisatsiooni pensionärid» jne.

Esineti loositud järjekorras vaheldumisi tantsu ja mänguga.

«Tõmma ennast trammi!»

«Kurakätt kae!»

Need käsklused olid inglise filoloogide poolt lavastatud Lõuna-Eesti päritoluga pioneerikoonduselt. Samal koondusel olid ka «kuulsad külalised» (oma kursuselt muidugi), kelle Romeo ja Julia tantsu ajal oli saal naeru täis.

«Sipsiku»-rahva aktuaalsed elavad loosungid kutsusid ehitama uut ühiselamut, säästma elektrienergiat, hävitama hulkuvaid kasse. Lõpuks laulis «Biofil-29» mehele seitse vanatüdrukut ja kutsus kõiki «ülevale» ämapeole.

Öösel oli häire — rahvavaenlane olevat laagrist tütarlapse varastanud. Ühed ärkasid appihüüete, teised fanfaarisignaali, kolmandad rühmakaaslaste vihase sikutamise peale, aga lõpuks olid rühmad väljas rivis. Osa jõudis küll kohale alles siis, kui V rühm juba õnnetu varastatu lipuväljaku torni alt kätte oli leidnud ja tagasi öörahu pidama läinud.

Pühapäeva hommikupoolik läks orienteerumise tähe all. Peakohtunik Ehti ütles, et rada olevat kerge. Paljude arvates aga oli kerge ainult neist mägedest-mäekestest allatulek — ikka istmikul või hoopis kukerpalli. Ülesminekuga oli veidi teine lugu. Võitjaks tuli «Biofil-29».

Vahepeal ilmusid ka välklehed välja: metsasaadustest nukud «Sipsik» ja «Juts», eesti filoloogide «Kirvehoop», mille aluseks oli pakusse löödud kirves, jt.

Õhtupoolikul kohtusime Norra Noorsooliidu esimehega. Kuulsime palju huvitavat norra üliõpilaste elust ja kohtumise lõpul proovisime kaasa laulda norra laste naljalaulu.

Õhtusöögi ajal jagati võitjaile pannkooke. Üldvõitjaks tuli V rühm — bioloogide ja eesti filoloogide «Biofil-29 e. peovill».

«Mälestus Käärikust

iial ei unune...»

Aga nüüd — pioneeritööle käed külge!

P. UIP

Tähelepanu!

TRÜ ALMAVÜ Komitee korraldab Saaremaa lahingutest osavõtnutele ja ALMAVÜ aktivistidele ekskursiooni Saaremaa lahingupaikadesse 7.—11. oktoobrini. Osa võtta soovijate registreerimine toimub TRÜ garaaži juhataja juures (telef. 325) 23. septembrini. Lähema informatsiooni andmine ja dokumentide vormistamine on 23. sept. kell 15 Kingissepa tn. 19 aud. 1.

A. PILT

Toimetaja kt. E. VÄÄRI

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 6886 MB 08620

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (632) Reedel, 24. septembril 1965 XVIII aastakäik

TERVETULOA!

ARVOISAT SERKKUPOJAT LAHDEN TOISELTA PUOLELTA. TAAS ON MEILLÄ MAHDOLLISUUS TERVEHTIÄ TEITÄ TARTOSSA. OLEMME TAVANNEET JO MONTA KERTAA JA TOIVOMME, ETTÄ TAPAAMINEN JATKUISI. ILO ON KOKONAAN MEIDÄN PUOLELLAMME JA PÄINVASTOIN.

Helsingi Ülikooli ja TRÜ korvpallimeeskond kohtusid esmakordselt 1956. aastal. Kohtumine oli pinev ja huvitav ning lõppes Tartu ülikooli võiduga 143:142. Mullu jäid Helsingis meie omad üsna lahedalt peale. Punktid — 159:140.

Mida öelda algava jõuproovi eel? Kahtlemata kujuneb see elamuseks nii osavõtjatele kui ka publikule. Nende ridade kirjutamise ajal pole teada veel külaliste võistkond nimeliselt. Kindlasti ei puudu sealt seegi kord Soome paremikku kuuluvad kergejõustiklased.

NSV Liidu mitmekordse üliõpilasmeistri, TRÜ võistkonna koosseisus esinevad V. Maremäe, H. Mäe, M. Matikaineni, M. Paama, K. Metsuri, K. Jurkatamme (kommentaarideta!) kõrval rida vastseid üliõpilasi: NSV Liidu koolinoorte meister ja rekordiomanik kuulitõukes A. Tammert, T. Matsin, M. Schura jt. Kui nüüd ennustama peaksin, siis julgeksin eksimata välja pakkuda ilusat sportlikku heitlust: raskeid võite ja mehiseid kaotusi, klassiga tagajärgi (pisuke palve ilmataadile!) ja ...äkki sünnib mõni rekordki!

Aga oma silm on kuningas. Tulge, elage kaasa! Tulge ergutama omi ja külalisi! Homme kell 16, siis läheb lahti!

H. TORIM

*

keel ja keeleteadus

Jätkame rubriiki eesti keele ja kirjanduse vastuvõtukomisjoni liikme sm. Ants Järve väga oluliste tähelepanekutega vastuvõtueksameist. Ühtlasi juhime tähelepanu artiklis leiduvaile ettepanekuile tulevaste pedagoogide keelelise taseme tõstmiseks.

Avaldame ka informatsiooni ja kirjutise sõna *tudeng* kohta. Ühtlasi lõpetame selles küsimuses vaidluse ning pöördume eesti keele kateedri juhataja prof. A. Kase poole, et ta esitaks oma seisukoha või eesti keele kateedri arvamuse sõnade *üliõpilane* ja *tudeng* tähenduse ning kasutamissfääri kohta.

Eesti keele ja kirjanduse sisseastumiseksami järel

Sisseastumiseksamite järel tuli eesti keele ja kirjanduse komisjonil konstateerida üsna kurba fakti: üliõpilaskandidaatide kirjalik (paljudel lisaks ka suuline) väljendusoskus on halb.

Nii mõnedki praegused reaalteaduskondade üliõpilased väitsid sisseastumiseksamite ajal, et kirjand on tarbetu lisa, mis midagi eriti ei selgita tema poolt valitud eriala seisukohalt — otsustab ju ikkagi väga hea hinne matemaatikas (füüsikas, keemias). Kahjuks peab märkima, et üsna palju oli siiski neid, kellel reaalainetes olid küll head hinded, aga kirjandi eest said vaevalt rahuldava või mitterahuldava. Ekslikult arvatakse, et kirjandiga nõutakse kõikidelt üliõpilaskandidaatidelt ilukirjanduse spetsiifiliste joonte ülimalt detailset tundmist.

Eesti keele ja kirjanduse eksam (kirjand) pole aga mitte kunagi olnud ülikooli astujatele ilukirjanduse üksikküsimuste ja väga peente nuansside teadmisetundmise kontrollimine, vaid ikkagi üliõpilaskandidaadi iseseisva mõtlemisoskuse, kirjaliku väljenduse üldiste oskuste, teadlikkuse, maailmavaatelise küpsuse, abstraktsete mõistete analüüsi ja sünteesi ning loogiliste seoste nägemise, ja põhjendamise oskuste ning teadmiste teadasaamine. Matemaatikas (füüsikas, keemias jm.) võib hinne «viis» üsna tihti peegeldada ka ainult väga korralikku õppimist (välistame võimaluse — tuupimist) olemasolevatest õpikutest, kirjand aitab aga selgitada hoopis olulisemat — kuivõrd iseseisvalt ja loogiliselt suudab küpsustunnistusega üliõpilaskandidaat mõtelda.

Vähene iseseisvus, kirjandusõpikute ja ilukirjanduslike teoste sisu ümberjutustuste pähetuupimine, ebaloogilisus — need on olulisemad puudujäägid, mis põhjustasid rahuldava või koguni mitterahuldava hinde ka nendele, kellel reaalainetes tõesti olid ees väga head hinded.

Ajakirjanduses on juba avaldatud kirjanditest väljanopitud «mõtteteri», mis ilmekalt tõestavad eespool märgitud kitsaskohti.

Kirjandi eest teistest õppeainetest suhteliselt nõrgemate hinnete põhjustajateks olid aga veel teisedki tegurid, millistest olulisemad on: oskuse puudumine teemat lugeda (teema nõudis näiteks «Sotsialistlik realism M. Gorki romaanis «Ema»», kirjutati aga Pavel Vlassovi elulugu; teema nõudis «Kommunistide karastumine M. Solohhovi kujutuses», kirjutati aga Davõdovi, Nagulnovi ja Razmjotnovi elulood jne.); abitu kompositsioon — ebaolulisele lõviosa ruumist, peamisele ainult paar rida kokkuvõttes; alguse ja lõpu puudumine — alustati (eriti nn. vabade teemade puhul) alevist peale ja lõpetati kuskil galaktikas (näit. teemal «Töö muudab tegijat»); igasuguste legendide ja uskumiseks antud muistendite kirjutamine teemas nõutud probleemi lahenduse asemel, mida ei osatud aga hiljem teemakohaseks kohandada jne., jne.

Kui eesti keele ja kirjanduse osakonda vastuvõetud noored mõne aja möödudes vabanevad peaaegu kõigist puudujääkidest, mis praegu veel esinesid nende väljendusoskuses, siis teistesse teaduskondadesse ja osakondadesse astunutel jäävad need aga alles ja nagunii süvenevad. Viimane põhjustab aga tõsist muret, sest paljude osakondade lõpetajad asuvad tööle pedagoogidena.

Õppeplaanide koostajad pole arvestanud, et pedagoog peab oma eriala ja selle metoodika hea tundmise juures olema ka väga hea suulise ja kirjaliku väljendusoskusega, ühesõnaga olema suuteline korrigeerima ebatäpsusi õpilaste kõnes ja kirjas. Sellest tulenevalt on otse vajalik, et pedagoogilistes osakondades (ka Õigusteaduskonnas) oleks kohustusliku õppeainena eesti keel (töö peaks toimuma seminaridena). Kursuse (vähemalt kaks semestrit) eesmärgiks ja põhisisuks ei peaks olema käänamise jne. drillimine, vaid praktilise keele kasutamise oskuste süvendamine, oskuste andmine ja õpilaste abistamine, sest emakeeleõpetaja üksi ei ole suuteline seda tegema (tema puutub õpilastega kokku nädalas 4—5 tundi, aga õppenädalas on 32—36 tundi).

A. JÄRV

Keelepraktikale Gorkisse

Jõudsime õnnelikult Gorkisse 4. septembri õhtuks. Ülikoolis võeti meid vastu hästi, eriti osutas meile abi prof. Pugatšov. Elamistingimused ühiselamus on rahuldavad.

Esmaspäeval käisime esimesel loengul. Millest meile loetakse, sellest saame enam-vähem aru. Raskusi tekitab ainult konspekteerimine. Kõigest hoolimata püüame midagi kirja panna ja loodame, et harjume peagi.

Linn on väga ilus, eriti Volga kaldad. Meile siin meeldib.

Gorki grupp

Olen „tudengi" poolt

«Tudeng» ei ole siiski niisugust halvustamist ära teeninud. Kui seda sõna ka algselt halvas mõttes tarvitati, siis nüüd on see täiesti lahke ja kodune. Sõnade tähenduse või tähendusvarjundi muutumist tuleb ikka ette ja meil ei ole sellepärast mõtet sõna «tudeng» ukse taha kihutada, et ta kunagi ammusel ajal, mida praegune noorus ei ole näinud, polnud austavaks tiitliks. Pealegi ei ole tema kõla kuigi saksik ega võõrapärane. Ärgem laskem endid vana muheda ja sõbraliku «tudengi» juures mingitest eelarvamustest segada!

L. MÜÜRISSEPP

Nägemiseni, Ly!

Ülikooli orientalistikakabinet ei saa küll nii suure populaarsusega kiidelda kui spordiklubi või mõni teine masse haarav organisatsioon, aga kes selles kabinetis kord käima on hakanud, see oma käimisi naljalt katki ei jäta. Idamaade keeled köidavad. Mitmed on need endale juba enam-vähem suupäraseks saanud, teised on alles aabitsa kallal, kolmandaid aitab sõnaraamat.

Ly Seppel on oma sõnade järgi just nende kolmandate kilda jõudnud. Kolm aastat türgi keelt õppida — sellele, kes keelt ei tunne, annab see arv tehtud töö mahust vist üsna ebamäärase ettekujutuse. Ly Seppeli tööle on tunnistuseks ja tunnustuseks Nazõm Hikmeti peatselt ilmuva valikkogu «See punane õun» eestindus (kahasse Ain Kaalepiga). Kaks huvi (või kaks armastust?) — poeesia ja türgi keel — on siin õnnelikult ühendatud. Hikmeti tõlkimine nõudis endale küll peaaegu terve suvepuhkuse, ent tõi ja jättis ka huvi luule tõlkimise vastu. Ja küllap tuli sellega ka tahtmine kord alustatu lõpule viia, — kui võõra keele õppimise kohta päris sõnasõnalt nõnda öelda saabki.

Seesama tahtmine pani Ly telefonikõnesid ootama ja asjaajamistega aega viitma ning lõpuks — lõpuks tuli kohvrite pakkimise päev ja kõige lõpuks pühapäev, 19. september. Sõbrad tulid saatma ja Ly esitas vaguniuksel pileti Tartu—Bakuu.

Nõnda siis, Ly Seppel läks aastaks Aserbaidžaani Riiklikku Ülikooli türgi ja aserbaidžaani keelt ning kirjandust õppima, peale selle kuulub tema õppeplaani ka tõlketeooria ja -praktika.

Ly ise ütles, et teda huvitab keel kui vahend arusaamiseks. Ta tahab, et tõlkimise juures keeleprobleemid ja sõnaraamatud enam nii palju aega ära ei võtaks ja et eesti keel selle töö juures esiplaanil oleks.

Selle kohta, mis Bakuus ootab, ei osanud Ly enne ärasõitu muidugi veel midagi öelda. Nüüd on ta juba seal — küllap võib varsti esimesi muljeid oodata. Küpsemad tõlkekatsed lubas Ly ülikooli lehele saata. Loodame, et ta oma lubadust ei unusta. Ja soovime, et valitud keeled ja oriendi vaim nii omaseks saavad, kui nad aastaga saada võivad. Nägemiseni!

E. LIIMEON

Teeneline kunstitegelane teenelisest ansamblist

Rahvakunstiansambel oli esimene ülikooli isetegevuskollektiivide ja vabariigi tantsurühmade hulgas, kellele anti Eesti NSV teenelise rahvakunstikollektiivi aunimetus. Esitasime sel puhul mõned küsimused ansambli juhile Eesti NSV teenelisele kunstitegelasele H. Mikkelile.

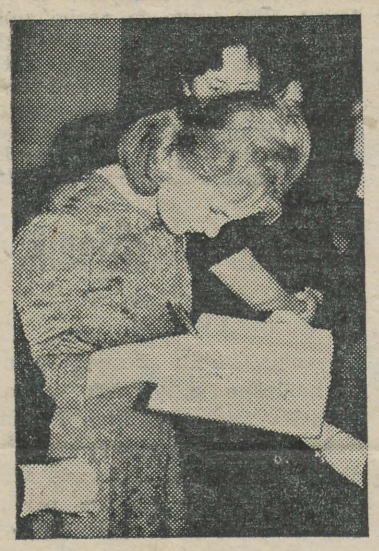

● Uus ringiliige kirjutab esimest korda oma nime ansambli kroonikaraamatusse.

Teatavasti tähistas RKA käesoleva aasta aprillis oma 20. aastapäeva. Kui palju neist teie vaeva arvele tuleb?

Minu tulek oli pooleldi aprillinali, mis nüüd on tõeks osutunud. See oli 1953. aasta aprillis, kui endine juhendaja Ester Prinits rahvatantsurühma minu hoolde usaldas. Neid oli neli segapaari.

Missugust aastat te peate kõige raskemaks?

Kindlasti 1956., millal esinesime Moskva nõudliku publiku ees Eesti NSV kunsti ja kirjanduse dekaadil. See oli esimene ülitõsine jõukatsumine.

Raske oli ka festivaliaasta 1957. Eesti NSV noorsoofestivali kuldmedal ja üleliidulise konkursi hõbemedal andsid «rohelise tee» VI ülemaailmsele noorsoo- ja üliõpilasfestivalile. Konkureerides 86 kollektiiviga jäime kolmandale kohale.

Väga vastutusrikas oli kontserdimatk Soome 1962. aastal. Lühikese ajaga tuli segarühma tüdrukutel õppida naisrühma tantsud ja vastupidi. Meie esinemist Soome televisioonis jälgis Tallinnast range ja nõudlik Ullo Toomi. «Olin uhke meie tantsule,» lausus ta hiljem.

Neil kolmel aastal oleme valanud oma suurimad murepisarad ja ühtlasi kõige enam rõõmu tundnud kordaminekuist.

Kui suur on praegune RKA koosseis?

Tänavu oli soovijaid rekordarv, nimelt 55. Lisaks kahele segarühmale moodustasime veel kolmanda. Peale selle on kaks naisrühma, lauluansambel ja rahvapilliorkester.

Kas uute tantsijate tasemes on märgata mingit erinevust viimase 10 aasta sees?

Tantsu tehnilises küljes küll ei ole. «Tippe», s. t. valmistantsijaid, nagu Neeme Roose või Hagi Šein, tuleb harva. Küll on aga erinevust märgata vaimses pales. Tol ajal tuli väevõimuga, suure veenmisega tuua tantsima. Rahvatantsu nimetati halvustavalt «tühikargamiseks». Nüüd on muutunud suhtumine rahvatantsu kui kunstiliiki.

RKA-sse on alati tulnud sügava hingelaadi ja lahtise mõistusega üliõpilased. Nad tunnevad vastutust esivanemate kultuuripärandi ees ja arendavad seda edasi.

On teil sidemeid teiste kollektiividega?

Meie lähimaks sõbraks on naaber EPA. Traditsioonilist sõprusleiba oleme jaganud Karksi-Nuia tantsijatega. Oktoobrikuus tuleb vastukülaskäigule Riia Polütehnilise Instituudi rahvatantsujuht läti tantse õpetama. Kirjavahetus on Soomega ja Kanadas elavate prantslaste tantsurühmaga «Sõprusetants». Ansambli liikmeil on kirjavahetus peaaegu kõigi NSV Liidu rahvastega.

Kellel te suruksite kätt ansamblile teenelise kollektiivi aunimetuse andmise puhul?

Kõigepealt tantsijail. Ei saa unustada eelkäijaid Ilmar Reidlat ja Ester Prinitsat. Nad on suure töö ära teinud rahvatantsu populariseerimisel.

Sügavas tänutundes ulatan käe Maie Eljasele (lauluansambli juht) ja Elmar Luhatsile (rahvapilliorkestri juht). Kui ei oleks neid, siis ei oleks meil rahvakunstiansamblit, vaid tavaline rahvatantsurühm.

Mida näeb ette lähem tulevik?

27. septembril on meil esinemine Käärikul, kus kohtume Soome üliõpilastega. 11. detsembril aga astume žürii ette, kus konkureerime Eesti, Läti ja Leedu rahvatantsuansamblitega. Üheks raskemaks tantsuks on meil seal Ida Urbeli seatud «Pulma- ja sõjatants» E. Aava ooperist «Vikerlased», mille esitame «Estonia» orkestri ja ühe Tallinna meeskoori saatel.

Tahame anda Baltikumi ülevaatusel oma parima.

A. TEDER

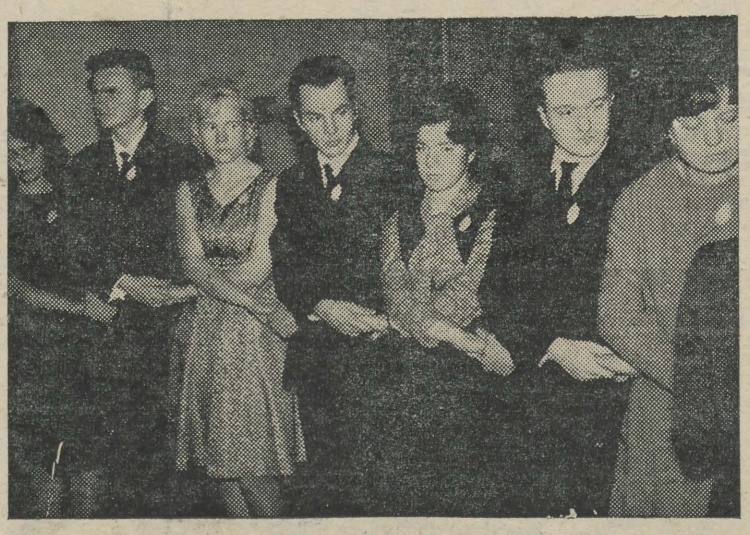

● Pidulik sõprusring lisab uusi kätepaare RKA perre.

● Sõprusleiva lõikamine karksi-nuialastega kohtumisel.

MEELDIV NÄDALAVAHETUS

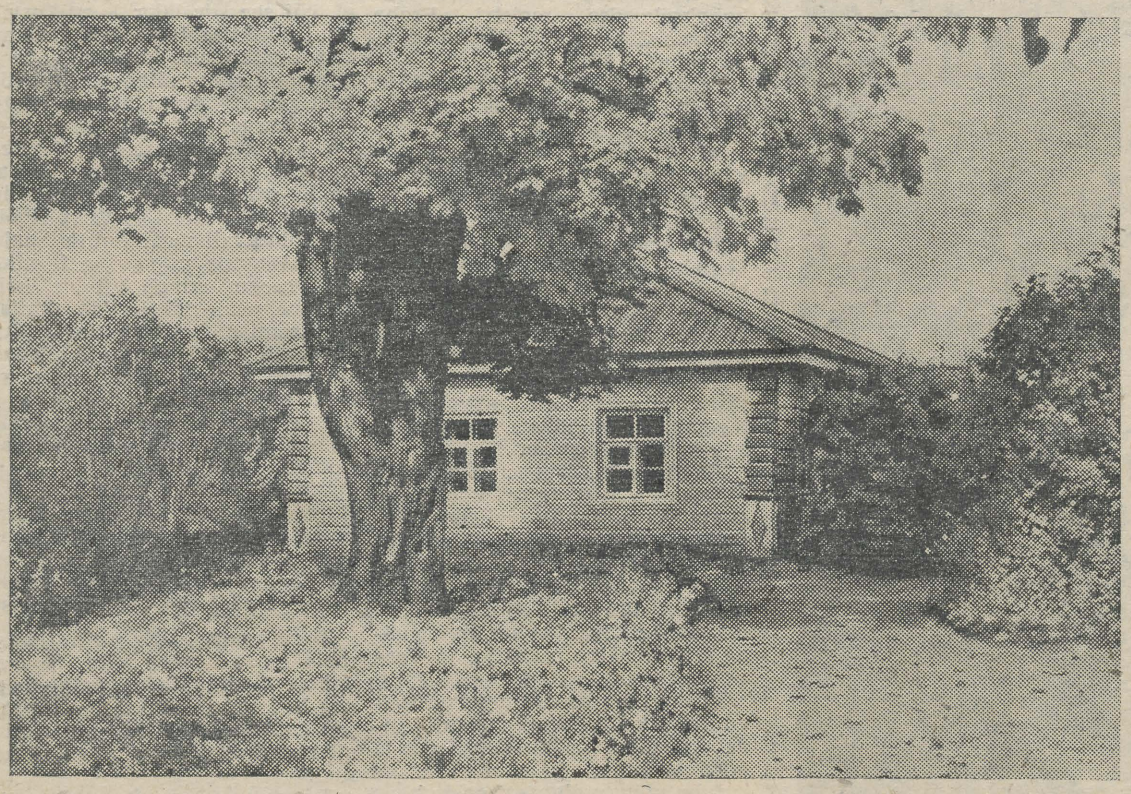

Hoidja majakene, suure südamliku sõpruse tunnistaja, mis sidus suurt poeeti ja tema vana hoidjat.

Pühapäeva varahommikul algas ajaloo-osakonna üliõpilaste ja õppejõudude ekskursioon Puškini paikadesse Pihkva oblastis. Esimene reisipäev mööduski Mihhailovskojes, Trigorskojes ja Svjatogorski kloostriga tutvudes.

Pärast seda, kui muuseumieksponaadid olid ära vaadatud, kõndisime hilisõhtuni pargiteedel iidsete puude all, mis kasvasid juba siis, kui Puškin neis paigus viibis kas külalisena või pagendatuna. Trigorskoje pargis «Onegini pingil» istudes arvasime jõe poolt tõusva uduloori läbi nägevat samasugust kaunist maastikku, nagu seda nägi Puškin, kui ta neis paigus viibis.

Svjatogorski kloostris Puškini haua juures meenusid iseenesest Lermontovi read

«Погиб поэт невольник чести,
пал оклеветанный молвой...»

Esmaspäeva hommikul alustasime tagasisõitu. Teel külastasime Petseri kloostrit. Kahjuks ei pääsenud maa-alustesse katakombidesse ega ka kloostri kirikutesse. Vaatamist oli sellegi poolest küll. Kloostri õues on «püha kaev», kust Ivan IV laskis Moskvasse püha vett viia. Siinsamas lähedal on ka kloostrit külastanud keisrinna Anna Ivanovna tõld, mis meenutab rohmakat puuvankrit.

Kloostrit ümbritsev vagaduse aupaiste on teinud ta kuulsaks paljudes maades ja ühtlasi on tema nimega seotud vaimupimedus ja teesklus. Mungad, kes õuel liikusid, polnud ka nüüd «pühade» nägudega, vaid näisid üsna ilmalikena.

Räpinas peatusime, et tutvuda aiandustehnikumi vana pargi ja aiaga. Huvitavat oli palju. Ei tea, kas dekoratiivkapsas annab aedviljasupile dekoratiivsema ilme?

Ekskursioon õnnestus, kuigi oli kiires korras ette valmistatud. Muljeid jätkub kauaks. Kindlasti tahaks kõiki neid Puškini paiku veel külastada «kuldse sügise» ajal.

P. KENKMANN
A. KUREPALU

Kerni allee. Võib-olla sündisid siin suurepärased read:

Я помню чудное мгновенье:
Передо мной явилась ты,
Как мимолетное виденье,
Как гений чистой красоты.

KODU,

E. ÕUNAS

ma jälle su sõnatus embuses,
lapse-ea siiras ja vallatus lembuses.

Mõõta kord sammude mõõtmatut pikkust,
tunda kord vaesust ja tunda kord rikkust
neist, kes kindlasti tulema peavad,
neist, kes maailmast rohkem nüüd teavad.

Seista kord põlvini valges hanges,
oodata hetke, mil kirsiõis langeb.

Oodata neid, kes tulema peavad,
neid, kes muredest rohkem nüüd teavad.

Sügiseõhtute pimedas rajus,
lume ja vaiksete vihmade sajus
leebuda nendest, kes tulema peavad,
nendest, kes muredest rohkem nüüd teavad.

Kodu, ma tulen ka siis, kui kord kustub
pilk sinu silmades,
hääletu, kutsuv.

Mis on klaas?

Meessoost inimesehakatis teeb klaasiga esimese asja olemusse tungiva kokkupuute siis, kui tekib ebasoovitav kombinatsioon — jalgpall + aken. Tütarlaste tee on ilmselt rohkem individuaalne. Aga nii või teisiti — ühel päeval jõuavad kõik ikkagi arvamusele, et nad teavad sellest läbipaistvast materjalist juba pagana palju. Näiteks siis, kui keemiatunnis selle eest «kahe» saavad, et püüavad klaasi valemit kirja panna...

Klaas nr. 23, molübdeenklaas, «Pyrex»-klaas... Kolmteist valges kitlis inimest püüavad asjasse süsteemi tuua. Käest kätte käivad klaasiliikide näited — läbipaistvad ja läbipaistmatud, rohekad ja kollakad, joontega ja joonteta. Kribinal kihutavad suled mööda konspekti kurvilisi teid: igale proovile vastab oma sulamis- ja töötemperatuur, oma paisumiskoefitsient. Saab selgeks, millisest klaasist on valmistatud laboratooriumi sisseseade, torud, pudelid...

Kui teooria on lõpuks paberile pandud, siis algab teooria ühendamine praktikaga. Kompressor hakkab sumisema ja õhk rändab voolikutesse. Esialgu tuhiseb kollakaslilla leek ainult ühes puhkpõletis — juhendaja demonstreerib meile katset. Kõik on pagana lihtne — sulata, tõmba, jooda, keera, vajuta. Järgnevad viis minutit kummutavad selle arvamuse. Raske on tulipunase klaastoruga kokkuleppele saada — ikka on tema meist üle. Isegi lihtsa kapillaari tõmbamine pole sugugi nii kerge. Lõpuks jõutakse niikaugele, et asbestvõrkudel jahtub esimene toodang — edaspidises laboratooriumipraktikas vajalikud klaaspulgad ja -labidad. Päev-päevalt lähevad töövõtted keerukamaks. Sünnivad omamoodi rekordid. Vähemalt paar tosinat klaaskuuli rändab prügikasti, enne kui lõpuks enam-vähem normaalne on valmis tehtud. Praaki läinud torude kogupikkust mõõdetakse meetritega. Eks iga algus ole raske.

T. JÜRIADO

TÄHELEPANU!

meil on kiilas

Niisuguse pealkirja all hakkavad meie ajalehes esinema tuntud inimesed, kellele võite toimetuse kaudu esitada küsimusi kõigi teid huvitavate probleemide kohta. Püüame leida kontakti inimestega mitmetelt erialadelt, et meie intervjuud oleksid asjalikud ja huvitavad, nagu ühele kõrgema õppeasutuse lehele kohane. Katsume vältida üldsõnalist juttu õnnest, ilust ja elust, püüame olla konkreetsed. Toimetus palub teid aidata leida interjueeritavaid. Tingimuseks olgu ainult see, et meie külaline oleks ülikooliga seotud (lõpetas selle või õpib või töötab siin). Niisiis, kellega soovite kohtuda? Laske arvamused ja ettepanekud toimetuse postkasti! Järgmises ajalehes loodame esimese intervjuu välja kuulutada.

Teadmiseks kõigile ajalehe „TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL" *kaastöölistele*

Ajalehe toimetus teatab, et kaastööd, mida soovitakse näha reedeses numbris, peavad laekuma toimetusse järgmiselt:

- fotod, karikatuurid, joonistused — esmaspäeval või h i l j e m a l t teisipäeval kella üheksaks;
- ajaleheartiklid, informatsiooniline materjal jm. esmaspäeval või h i l j e m a l t teisipäeval kella kaheks;
- kuulutused ja teadaanded — teisipäeval või kolmapäeval kella kümneks.

Nimetatud tähtajad ei sõltu toimetusest, vaid trükikoja töögraafikust, mida meie ei saa muuta. Hilinenud materjalid jäävad ilmumata.

Ajalehe toimetus

Noored autorid, kes sel aastal ülikooli astusid,

olgu teil teada, et 27. septembril kell 18 on Tartu Kirjanike Majas (Õpetaja tänavas) Eesti NSV Kirjanike Liidu Tartu osakonna Noorte Autorite Koondise aruande- ja valimiskoosolek. Keda huvitab tulevikus meie tööst osa võtta, astugu sisse ja tutvugu meie tööga! Aasta jooksul korraldatakse käsikirjade arutlusi, kohtutakse huvitavate inimestega, kuulatakse ettekandeid maailma kultuuri- ja teaduseprobleemide kohta. Ootame külalisi — tulevasi liikmeid!

M. UNT,
Tartu NAK juhatuse esimees

RSK

Rahvaste sõpruse klubi juhatusel oli hiljuti koosolek. Õhinaga tehti plaane käesoleva semestri tööks. Ringi liikmeile tahetakse korraldada palju häid ja kasulikke üritusi. Kõigepealt tuleb vastu võtta külalisi, kes saabuvad meie üliõpilaspäevadele. Plaanis on teha paar ekskursiooni väljapoole koduvabariiki, õhtud klubis, millistest kõige toredamaks kujuneb kindlasti näärikombeid tutvustav õhtu, kuhu kutsutakse oma traditsioone tutvustama ka teiste rahvuste esindajaid.

Lisaks naisansamblile on klubil tõsine tahtmine luua ka oma tantsuansambel.

Avakoosolek kõikidele klubi liikmetele korraldatakse siis, kui esimesed kursused on kolhoosist tagasi jõudnud.

T. ALLA

Avaballilt

Jälle on ülikooli klubi saal tulvil rõõmsatest nägudest ja heast tujust.

Jälle õhupallid, loosungid ja... vana klubi paistis kuidagi uuena ja nooremana.

Igaüks võis tantsida seda, mis talle parajasti meeldis, Tiia Saealle ja Hillar Rätsep «Vanemuisest» pidasid aga rohkem lugu jenka-polkast.

Uudiseks oli kõigile ballist osavõtjaile näitus üliõpilasmeeskoori tegevuse kohta. Väljapanek oli maitsekas ja tore. Kuuldavasti pidi näituste korraldamine klubiruumides saama traditsiooniks.

Hea, kui üliõpilastel on nii mugav vaba aja veetmise koht.

T. ALLA tekst
K. TALUSSAARE fotod

Praha „SLOVAN ORBIS“ ja TRÜ

74:54 — sellise tulemusega lõppes suvel Ustis toimunud esimene kohtumine Tšehhoslovakkia kaheksakordse meistri Praha «Slovan Orbise» ja TRÜ naiskonna vahel. Võitis TRÜ.

Teisipäeva õhtupoolikul oli EPA spordihoones tänavune esimene rahvusvaheline korvpallikohtumine. Vastamisi olid nimetatud kaks naiskonda. Kes võidavad seekord? Kas tšehhitarid või eestlannad? Külalisi peetakse üheks tugevamaks klubinaiskonnaks, kes alati on hiilanud oma headklassilise mänguga. Suurem osa sellest naiskonnast kuulub ka Tšehhoslovakkia koondisse. Mida teevad selle klubi mängijad argipäevadel? «Orbis» on kuulus kirjastus ja seega oli tartlannadel tegemist trükitööliste, inseneride, aga ka üliõpilastega.

Tšehhitaride treener Svatopluk Mrazek saatis teise kohtumise avavileks väljakule viisiku Hubalkova — Majerova — Benešova — Bolečkova — Stecherova. Kõige tuntumateks mängijateks selles viisikus olid muidugi Dagmar Hubalkova, kes on muide väga universaalne mängija, ja Vera Stecherova.

TRÜ värve asusid kaitsma Valve Kaasik-Lüütsepp, Astrid Lindeberg, Vilve Kööbi, Tiio Kukk ja Mari Vaikma.

Juba mängu algusest peale haarasid initsiatiivi meie ülikooli korvpallurid, eriti andis ülekaal tunda tagalauas. Skoori avas Valve Kaasik-Lüütsepp esimese mänguminuti lõpul. Külalised said palli läbi korvirõnga alles siis, kui kellaosuti oli teinud neli täisringi. Nii see siis läks: korv-korvilt, kuni punktitabloole seati tulemus 20:5 tartlannade kasuks. Vahe ei langenud enam allapoole kui viiesteist punkti kogu mängu kestel. Kell tiksus ja tablool seati arve. Poolajavileks oli seis 35:17. Peamisteks punktitoojateks olid Valve Kaasik-Lüütsepp, Astrid Lindeberg ja noortest — Vilve Kööbi, kes üllatavalt ruttu suutis harjuda naiskonna mängu ja taktikaga. Praegu annab Vilvele koha valikul pealeviskeks ja kaitses tegutsemises vastast leida. Just Vilve oli see, kes rahulikult saatis küll siit väljakunurgast või sealt palli korvi poole teele ja harva ei põhjustanud pealevise aplausi rohkete pealtvaatajate hulgas.

Värske meistersportlane ja Euroopa meister tõestas veel kord, et ta on nende austavate nimetuste vääriline. Näib, et naiskonna noorendamine mitme noore mängija näol on mõjunud hästi.

Teine poolaeg. Ka siin jätkus meie korvpallurite edu. Suurele vahele vaatamata oli mäng kogu aeg huvitav ja pinev. Pealtvaatajad ootasid külalistelt nagu mingit murrangut, mida aga ei tulnud.

Treener Edgar Naarits saatis teisel poolajal vaheldumisi mängu Riina Saarma, Kersti Voolaiu, Anita Šehtmanni ja Elle Laisaare, kuid vahe püsis endiselt. Enne mängu algust kartis vabariigi korvpallinaiskonna hooldustreener Selma Multer, et kas tartlannad suudavad korrata oma suvist hiilgemängu ja võita. Kartused aga olid asjatud: naiskond oli heas vormis. Astrid Lindeberg tegi raskelt positsioonilt pealeviske ja jällegi mürises aplaus: 67:45. Tšehhitarid said aga siis palli ja — korv. Kell tiksus seekord külalistele aga kaotusekibedust. 67:47 — sellise tulemuse juures vilistasid üleliidulise kategooria kohtunik Avo Alla ja vabariikliku kategooria kohtunik Juhan Miller lõpuvile.

TRÜ naiskond oli võitnud jälle kahekümnepunktilise vahega (67:47).

GUNNAR PAAL

DNEPRIL

Kiievis lõppesid 17.—19. septembrini toimunud üleliidulised meistrivõistlused akadeemilises sõudmises naistele. Parimateks osutusid Moskva ja Leningradi naiskonnad. Finaali sõitsid kolm meie vabariigi paatkonda: neljane üksikaeruline (Tartu), kahene paarisaeruline (Tallinn) ja kaheksane (Pärnu). Üldkokkuvõttes jäi Eesti NSV seitsmendaks. Finaalis tuli jõudu proovida NSV Liidu tugevamate paatidega. Neljasel üksikaerulisel sai meistriitli mitmekordne NSV Liidu ja Euroopa meister, teenelise meistersportlase eessõudja Niina Šamakova paatkond Moskvast, aeg 3.30,6. Ka 2. ja 3. koht kuulusid moskvalannadele, eessõudjad G. Klimova ja G. Selifanova. Nende kolme väga tugeva ja staažika naiskonna järel jõudsid meie tütarlapsed (eessõudja Inge Pruuli — Kehakultuuriteaduskonna III k., Reet Pärtel Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti filoloogia V k., Kaja Peebo Kehakultuuriteaduskonna III k. ja Maie Listra, roolis Tiiu Päsmel) 4. kohale. Kahene paat jäi 6. kohale, samuti kaheksane.

R. PÄRTEL

Mängude ja rõõmude maja

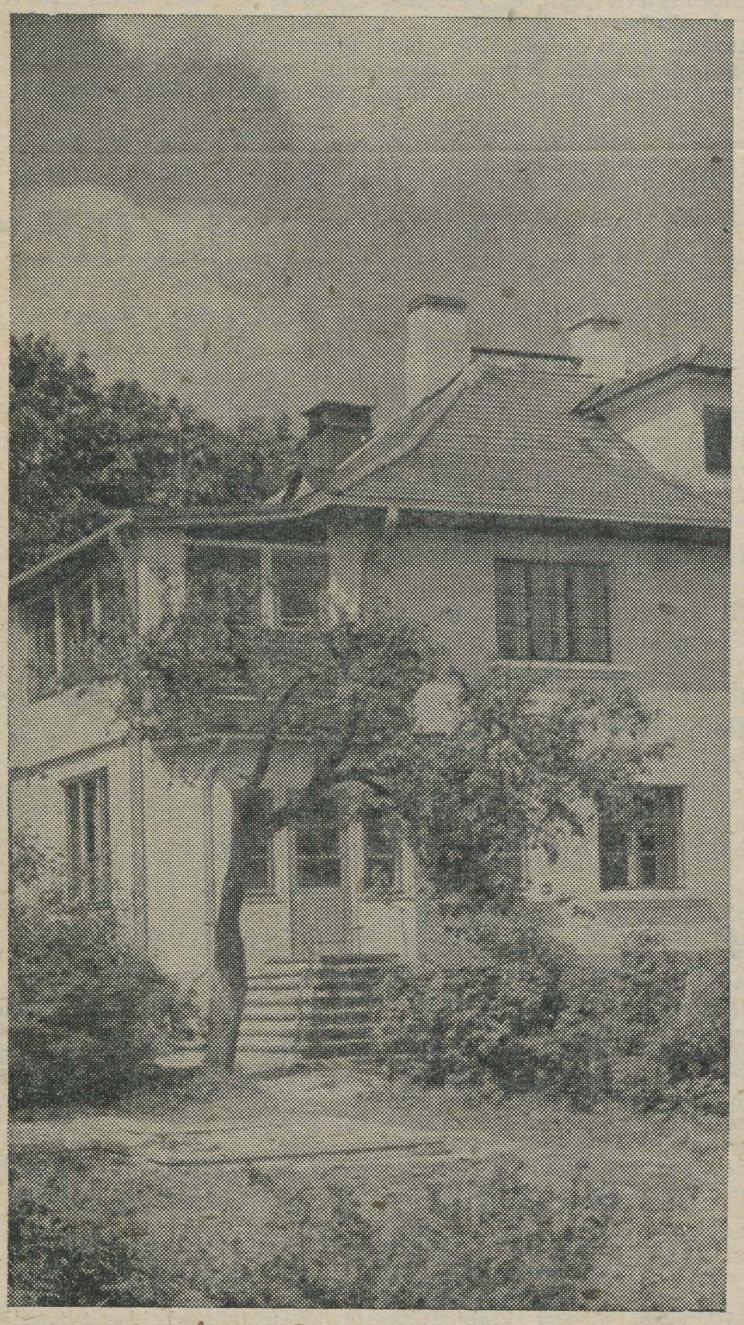

Ülikooli lasteaed on küll väike, kuid see-eest toredaim Tartus.

English club

will meet regularly on Tuesdays, at 7 p. m. in the billiards room of the café.

The agenda on Sept. 28: learning English songs. Everybody welcome!

Et muredest saaks rõõm

«Nad elagu!» «Kibe! Kibe!» ja teised tavalised pulmahüüded. Pidu polnud tavaline. Polnud sugulasi, lilligi oli vähem kui kodusel peol. Olid kallad ja daaliad ja astrid ja — üksik põlluveerne rukkililleõis. Metsad ja mäed Jurjevski sovhoosis olid peaaegu nagu kodus. Siin aga ei öeldud mäed, vaid sopkad. Ja stepiavarusse mahtus palju tööpäevade muresid, millest alati sündis ka rõõme.

Sellepärast pidasidki Helga Pönte ja Alfred Prass oma pulmapeo uudismaal.

Toimetaja kt. E. VÄÄRI

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7144. MB 08626.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (633) Reedel, 1. oktoobril 1965 XVIII aastakäik

Nad on teoks saamas!

Ilmajaam lubab ilusat sügist. Kui palju selles tõtt, seda ei tea keegi meist öelda. Väljaspool kahtlust on aga fakt, et käesolevat sügist kaunistab täiesti omalaadne üritus: 9.—10. oktoobrini toimuvad esmakordselt Tartu üliõpilaspäevad.

Nagu midagi ei sünni iseenesest, nii käisid ka üliõpilaspäevade mõtte ümber pikad vaidlused. Kahtlemata on vaja üritust, mis haaraks kaasa kõik üliõpilased. Eeskujuna võib leida selliseid üritusi nii minevikust kui ka tänapäeva välismaa ülikoolidest. Lähemal tutvumisel selgus, et loomulikult otsene ülevõtmine ei tule kõne alla. Ja nii töötas organiseerimiskomitee, mis koosnes nii TRÜ kui EPA esindajatest, välja pidustuste kava, milles vormiliselt säilitatakse ka vanade üliõpilastraditsioonide jooni, kvaliteedilt on see aga täiesti uudse sisuga üritus.

Teine raskus oli ajas. Kahtlemata erutab looduse kevadine taassünd iga noore inimese südant ja sellise peo korraldamine kevadel oleks täiesti tervitatav. Kahjuks on aga eksamid teaduskondades niivõrd erinevatel aegadel, et kõik sellest peost tõelist rõõmu tunda ei saaks. Nii langes valik sügisele.

Üldjoontes kulgevad asjad järgnevalt.

Kogunetakse Toomele, kus lauldakse mõned laulud. Alustab naiskoor Ingli sillalt, meeskoor toetab Kuradi sillalt. Seejärel siirdutakse rongkäigus (tõrvikuid süütamata) ülikooli peahoone ette, kus üliõpilasi tervitavad rektorid. Nende tõrvikutelt süüdatakse teaduskondade juhttõrvikud ja rongkäik, mida juhivad ratsanikud, liigub EPA ette, sealt Pälsoni ja Vallikraavi tn. kaudu lauluväljakule. Seal tehakse lõket, maetakse vastavate «austusavaldustega» maha kõige halvem üliõpilane ja halvim õppejõud. Seejärel toimub teaduskondadevaheline teatejooks ümber lauluväljaku. Koostage juba aegsasti võistkonnad valmis (3 meest + 3 naist)!

Lõppakordiks on ballid TRÜ ja EPA aulas.

Praegu on organiseerimiskomiteel rabelemist küllalt. Pidu püütakse korraldada põhiliselt oma jõududega. Tõrvikute valmistamise organiseeris EPA komsomolikomitee. Teaduskondadele ja kursustele on esitatud üleskutse tulla välja päevakohaste plakatite ja loosungitega. Ürituse hea kordaminek sõltub üliõpilastest enestest.

Täpsemat informatsiooni üliõpilaspäevade kohta lugege meie ajalehe järgmisest numbrist.

Tähelepanu, osakondade, ravikursuste, Kehakultuuri- ja Õigus-Majandusteaduskonna sekretärid! Esmaspäeval, 4. okt. algusega kell 16 on peahoone 4. auditooriumis üliõpilaspäevade organiseerimiskomitee koosolek. Teie ilmumine on hädavajalik!

J. PAJU

Et oleks ÄLKNÄ-ÄLKNÄ meie ülikoolis Sõna sai rohkem särtsu!

«Kas sa koosolekule tuled?»

«Peab ju . . .»

Viies auditoorium sai poolenisti rahvast täis.

Eesti filoloogide kommunistlike noorte aruande- ja valimiskoosolekut *alustas osakonna sekretär Helle Hinrikus, kes esitas aruande möödunud-aastasest tööst. Ettekanne oli huvitav, asjalik, lühidalt koostatud.*

«Komsomolitöö pole karjakauba kooskäimine. Tööd ei saa ju hinnata selle järgi, kui palju on koosolekuid või «linnukesi» kirjas. Tähtis on ürituste sisu ja tase,» rääkis Helle. «Pole olemas eraldi ideoloogilist tööd, vaid see peab sisalduma igas ettevõtmises.»

Milliseid probleeme käsitles ettekandja?

ÕPPEDISTSIPLIINIST JA VABAKUULAMISEST

Üliõpilased on rahutu rahvas. Ikka nurisetakse millegi üle, vahel üsna õigustatult. Kes päevpäevalt istub püüdlikult kella kaheksast neljani loengutel (ja konspekteerib!), see on peagi väsimusest kokku langemas. Pole siis imestada, et taotletakse vabakuulamise õigust. Pealegi võib mõne õppejõu loengumaterjali sõna-sõnalt raamatust maha lugeda. Milleks võtta osa loengust, kui õppejõud loeb selle meile raamatust maha.

Selline lugu on meditsiini loengutega. Siin aga kehtib spartalik kord — puudud, lähed dekanaati . . .

Sellistel raamatust mahalugemise loengutel tegeldakse tavaliselt millegi muuga. Tähtis on ju see, et oled kohal.

ÜHISELAMUD

Kevadel koostati kursustel pingeread. Eriti hinnas oli Tiigi tn. 14 uus ühiselamu. Algul tundus, et kõik läheb libedalt. Aga sügisel pahandasid paljud, et miks näiteks tema on uues, mina aga vanas ühiselamus ning koguni veel kümneses toas. Kära kui palju. Ise tegime pingerea, noomigem siis ainult ka iseennast ebaõigluse pärast.

Kui Maie Kotka ühiselamute sektori eest vastutava üliõpilase Velli Siibergi juurde nõu läks küsima, kostis see:

«Sina organiseerid osakonnas, mina ülikoolis . . .»

Kas ülikool eksisteerib siis oma osakondadest eraldi?

«Komsomoliprožektor» töötas meil tavaliselt nii: peahoones kella all nabiti kinni esimene vastutuleja ning sellele sadas siis küsimusi nagu rahet kaela. Ärahirmutatud üliõpilase vaimusünnitusi luges mõne päeva pärast terve ülikool. Nalja sai küll, aga kas sellest kasu ka oli?

H. Hinrikus tõstis esile pioneeritöö sektori (vastutaja Leida Mälgand) tublit tegutsemist, parimatest pioneerijuhtidest Aime Sõmmerit, Tiiu Aunapuud, Leini Mäge. T. Aunapuu valitigi tänavuseks pioneeritöö sektori juhatajaks.

Uude osakonna büroosse valiti Reet Kaasik, Helle Pikkor, Leini Mägi, Imbi Urve, Helgi Ratnik, Tiiu Aunapuu ja Mari Põldma.

Koosolek läks ruttu. Igav ei olnud, aga elavat diskussiooni ka ei tekkinud. Kuskilt on meisse juurdunud mugavus lasta kõike endale serveerida. Ise me ei taha millegipärast asjasse sekkuda.

«Igasugused aruande- ja valimiskoosolekud peavad saama suureks pöördeks . . .,» ütles H. Hinrikus oma sõnavõtu algul. Erilist pööret ei toimunud. Täis lootusi vaatame uuele osakonna büroole. Et oleks rohkem tulisust, energiat, särtsu!

S. ENDRE

Sõna sai R. Rannaste

Lääne filoloogide aruande- ja valimiskoosolekult

«Ega sa ei tea, kus Asta ja Maret on?»

«Ei tea. Annet ja Tiinat ka ei ole.»

Niisugust kahekõnet võis kuulda veel veerand tundi pärast koosoleku algust. Kõva kolmandik üliõpilasi jäigi tulemata.

Sõna sai R. Rannaste. Ta rääkis, et möödunud aastal oli paljude algatuste nurjumise peaponjuseks passiivsus ja needsamad tühjad toolid saalis, mis sellesama koosoleku algustki edasi lükkasid.

«Iga üritus on vaid siis osavõturohke, kui see on huvitav. Üksnes plaani täitmise pärast ei maksaks küll midagi ette võtta. Koosolek ei tohi olla kari sunniviisiliselt kokkuaetud inimesi, kes kärsitult laialiminemist ootavad, vaid aktiivne kollektiiv, kelle tähelepanu- ja huviobjekt on ühine.»

Sõnavõtja märkis, et mullu oli lubamatult palju loengutelt puudumisi, eriti kevadel. Õppeaasta lõpul eksamite eel olevat märgata üldist suikumist.

Õppeedukusega võivat üldiselt rahule jääda. Aga kas head hinded alati tegelikke teadmisi näitavad?

Spordiürituse massilisuse nõudeid täitvat ainult esimesed kursused.

R. Rannaste jutule järgnes paar-kolm sõnavõttu. Neid oleks võinud ju rohkem olla. Ei tahaks uskuda, et pole probleeme, mida ei tasuks terve osakonna ees arutada. Ilmselt ei viitsinud keegi (või ei julgenud) avalikult esineda.

Lõpuks valiti 9-liikmeline büroo ja delegaadid ülelinnalisele konverentsile.

A. KIDRON,
eesti filoloogia II kursuselt

UUS KATEEDER

Tänapäeval ei olegi inimest, kellel ei tuleks vähemal või suuremal määral kokku puutuda matemaatika ja füüsikaga. Algteadmisi neis aineis saame koolis. Ja seetõttu polegi ükskõik, kuidas neid aineid õpetatakse.

Meie ülikoolis rajati kateeder, kus erilist tähelepanu pööratakse õpetamise küsimustele. Lähemat selgitust palume Füüsika-Matemaatikateaduskonna dekaanilt sm. A. Mitilt.

Mida kujutab endast uus metoodikakateeder?

Metoodikakateedri eesmärgiks on ette valmistada keskkoolide põhjalike teadmistega õpetajaid, kes vajaliku teadusliku ettevalmistuse kõrval oleksid tugevad ka sisulises metoodilises ettevalmistuses. Et Füüsika-Matemaatikateaduskonnas valmistatakse ette oma ala tundvaid inimesi, selles keegi ei kahtlegi. Kuid kas need inimesed tunnevad ka suurepäraselt õpetamise metoodikat, kas nad oskavad matemaatika mõistetavaks ja huvitavaks teha igale lapsele — see on ise küsimus.

Leidsime, et on vajalik luua kateeder, mis kindlustaks laialdaste teadmistega varustatud õpetajate ettevalmistamise ülikoolis. Nüüd ongi meie matemaatikaosakonna juures iseseisev metoodikakateeder.

Kes kuuluvad kateedri koosseisu?

Kateedri juhatajaks sai sm. O. Prinits. Teda võime tõepoolest oma erialal vabariigi parimaks tunnistada.

Kateedri koosseisu kuuluvad veel prof. G. Rägo, elupõline metoodika õppejõud, vanemõpetaja J. Reimand, kes on metoodika alal aspirantuuri läbi teinud, vanemõpetaja K. Ariva, assistent E. Mitt, aspirant K. Velsker — need kõik on inimesed, kes pikemat või lühemat aega on ise õpetajad olnud. Igal metoodikul peab aga olema piisavalt koolitöö kogemusi.

Metoodikakateeder loodi matemaatikaosakonna juurde. Kas on plaanis ka füüsika õpetamise metoodikale rohkem tähelepanu pöörata?

On küll. Seni ei ole seda tehtud lihtsalt vastava ala spetsialistide puudumisel. 1. novembril saame füüsikutele kvalifitseeritud metoodiku. Selleks on Põltsamaa keskkooli õpetaja G. Karu, kelle ülikool 1962. aastal saatis sihtaspirantuuri Leningradi Herzeni-nimelisse Pedagoogilisse Instituuti ja kes nüüd 8. oktoobril kaitseb oma metoodika-alast tööd.

Mis on uut matemaatikute-pedagoogide ettevalmistamisel võrreldes eelmiste aastatega?

Tänavu aasta lõi eeldused sihikindlaks metoodiliseks ettevalmistuseks. Metoodikaküsimused olid senini kõrvalasjad. Kuid ükski teadusharu ei saa areneda, kui temaga tegeldakse n.-ö. muuseas. Metoodikakateeder saab õpetamisse puutuvatele küsimustele täit tähelepanu pöörata.

Kateeder tegeleb üliõpilaste metoodilise ettevalmistusega, pedagoogilise praktika korraldamise ja üliõpilastes pedagoogivaimu kasvatamisega, samuti tehakse vastavasisulist uurimistööd.

Metoodikakateedri loomine on teretulnud. Jõudu tööle, sest lapsed ootavad häid õpetajaid.

L. MÄGI

Päikest ja äikest!

Matemaatikaosakonna komsomoli aruande- ja valimiskoosolekult

Ükskord seisis minu ees sõjakas noormees ja hüüdis: «Ütle, mis on komsomol mulle andnud, ütle, noh, noh, . . .» Ta vaatas võidurõõmsalt oma kaaslaste poole.

«Ta tegi sinust sellise inimese, nagu sa oled.»

«Ja, aga . . .»

Ma olin võitnud.

Aga miks ma nii võisin vastata. Sellepärast, et komsomol ei pane enam linnukesi kirja kino ühiskülastuste, igavate poliitinformatsioonide eest.

«Tiina on seda väärt, et ta Vana-Tiigi keldrist Pälsonisse kolib,» otsustas kursus. Aga keegi peab ka keldris elama. Mare ei vaielnud vastu. Nad vahetasid Tiinaga kohad.

Aga ometi lõi mõni kursus ühiselamu pingeridade koostamisele käega. Ja tulemus: sügisel mornid näod prodekaani ukse taga. Parata polnud midagi.

Kas usute või ei usu, aga mõned õppejõud on ülikooli rotaprinti vihkama hakanud — et ta neid trükitud konspekte välja laseb. Imestate. Mina imestasin ka, kui esimest korda kuulsin. Aga nad räägivad, et seda ainet ei osata üldse, milles on konspekt. Nemad loevad, näevad vaeva, igal tudengil (olen selle nimetuse poolt!) «aabits» nina ees — aga ainet osatakse hulga vähem kui mõnda sellist distsipliini, kus konspekt puudub. Mille taga on konks? Võib-olla tuleb teile meelde, lugupeetud õppejõud, kes te ei olnud asjaga rahul, et sõrmega raamatus järge ajades on päris lihtne loengut «teha», eks ju?

Mis te arvate, kumb on tähtsam, kas see, et ühe ülikooli lõpetava kursuse inimesed oskavad oma tööd teaduslikult teha, või see, et mõned tipud oskavad teduslikku tööd teha? Tõstame käed esimese poolt. Üliõpilaste Teaduslik Ühing on see, kes peab antud olukorras aitama. Kujutame ette I kursuse «rohelist» üliõpilast, kellel on oma tulevasest elukutsest mingisugune ebamäärane ettekujutus kõige kuuldu ja nähtu põhjal. Ülikoolis hakkab ta peale aga hoopis «kuivast» lõpmata väikesest suurusest või üksteise otsa kuhjunud piirväärtustest. Romantilised unistused tuhmuvad peagi. Tähtis on see, et alataks samast kohast, kuhu I kursuse üliõpilane oma ettekujutustes on jõudnud. Sellepärast tuleb hoolega valida ringide töö temaatikat (just värskete üliõpilaste jaoks). Vale oleks arvata, et aine populariseerimine ja selle igakülgne tutvustamine on keskkoolis ära tehtud. Juhtub isegi seda, et III kursuse üliõpilane enne spetsialiseerumist ei teagi, mis tal on valida, kohmab siit ja kohmab sealt. ÜTÜ peamiseks ülesandeks peaks olema selliste juhtumite ärahoidmine.

Miks on initsiatiivi nii vähe? Kas maksab kõrval seista, nuriseda omaette ja lasta aastaid minna, nagu nad on läinud? Kas on õige lasta ainult õppejõududel arutada seda, kuidas õpetada ja isegi õppida? Kas me siis ise selle koha pealt mõelda ega analüüsida tõesti ei taha või ei oska? Mõelge sellele!

Et midagi teha, peab täpselt teadma, m i d a me õieti tahame teha. Mõistest «ideoloogiline töö» saadakse tihtilugu valesti aru. Üks hakkab kokku lugema poliitinformatsioone, teine pakub välja koosolekuid, kolmas paremal juhul poliitilise silmaringi laiendamist. Missugune on kursuse kollektiiv, kuidas käiakse loengutel, milline meeleolu valitseb kursusel, kas on k a s u toimunud üritusest. On selge, et mingisugune ülevaade jooksvast poliitikast on igal üliõpilasel, sest poliitika skandaalseid ja sensatsioonilisi «tippe» märkab igaüks. See on aga asja üks külg. Üliõpilaselt tuleb nõuda just nimelt orienteerumist poliitikas, mitte informeeritust, s. t. võimet määrata informatsiooni koht ajas ja ruumis.

Veel ühest asjast tahaksin rääkida. Osakondades valiti uued bürood. Nad hakkavad juhtima meie komsomolitööd. Osakonnabüroo sekretär ja büroo liikmed saavad kindlasti aru, miks mingit üritust kursusel on vaja läbi viia. Aga kui selle vajalikkusest ei saa aru kursuse grupiorganisaator, kursuse iga liige, siis pole üritusest midagi kasu. Nii et südamele: parem vähem, aga paremini, t õ e l i s e l t.

A. MAGNUM

Idahuvilistele

Eelnevate aastate eeskujul loetakse ka alanud õppeaastal TRÜ orientalistikakabinetis kursusi järgmistes idakeeltes:

klassikaline araabia keel, aafrika keel, türgi keel, hindi keel, jaapani keel, indoneesia keel, pärsia-tadžiki keel, gruusia keel.

Kõigist eelloetletud kursustest osa võtta soovijad palutakse kohe ühendusse astuda orientalistikakabinetiga (keemiahoone II korrus, tuba 53). Õppetöö algus on 1. oktoobril.

TRÜ orientalistikakabinet

Ühiskondlikud raamatukoguhoidjad!

Õppetöö teie rühmas jätkub 5. oktoobril kella 18—20 TRÜ Teaduslikus Raamatukogus (II korrus).

V. LEEK,
TRÜ Tead. Raamatukogu õpperühma juhataja

ÜTÜ

ÜTÜ nõukogu viimasel koosolekul arutati jooksvaid küsimusi ringide tööst. Leiti, et ringide töö juhtimine jääb ikka otseselt teaduskondade nõukogudele. Tööplaane oodatakse neilt 1. oktoobriks.

Rohkem pealehakkamist loodetakse Füüsika-Matemaatika-, Kehakultuuri- ja Õigusteaduskonna ÜTÜ nõukogudelt — õppeaasta algusest on möödunud siiski juba peaaegu terve kuu.

Bioloogia-Geograafia- ning Ajaloo-Keeleteaduskonnas on töö algus normaalne. Aga kurbi signaale on siitki: tööd ei ole veel alustanud näiteks eesti kirjanduse ring (esimees J. Põldmäe). Kummalist vaikelu elab siiski paberite järgi eksisteeriv rakendusfüüsika ring (juhendaja sm. J. Reinet). Kõik ringid ei tööta ka veel Arstiteaduskonnas.

Teise päevakorrapunktina oli arutusel informatsioon ja reklaam ÜTÜ töö kohta. Nõukogu ei ole rahul senise olukorraga. Informatsiooni on olnud napilt (eriti vabariiklikes ajalehtedes) ja ühekülgselt: headest ringidest kuuleb veel aeg-ajalt midagi, kriitikat ei paku ajakirjandus üldse.

Koosolekul otsustati, et iga osakond peab leidma inimese, kes pidevalt informeeriks ajakirjandust ÜTÜ tegevusest.

R. NEIMAR

Nädalalõpp Värskas

Botaanikaringi esimene üritus sel sügisel oli praktilise kallakuga — tutvuti sügisese seneriigiga Kuulo Kalamehe juhendamisel.

Ühel õhtul tulime kokku, et arutada, mida möödunud õppeaastal korda oli saadetud ja valisime uue juhatuse. Samal koosolekul pajatas dotsent E. Kukk oma Kesk-Aasia reisimuljetest.

Et meie ringil olid juba varem loodud sõprussidemed Läti botaanikutega, kutsusime nende ringi külla. Laupäeva õhtul võtsimegi koos läti sõprade ja EPA botaanika- ning fütopatoloogiaringi esindajatega ette sõidu Värskasse. Peagi lõi siin loitma lõke ja kõlasid nii eesti kui ka läti laulud. Meie eest hoolitsesid perenaised, kes lõkkel maitsva õhtueine valmistasid.

Järgmisel hommikul vaatasime niinimetatud Eesti Sahaarat — Lutepää liivikuid Värska lähedal. V kursuse geograaf Eda Muuga tutvustas Võhandu jõe maalilist ürgorgu ja liivakivipaljandeid, mida kohalik rahvas müürideks kutsub.

Nädalalõpp möödus huvitavalt ja kasulikult — selline oli osavõtjate arvamus.

T. HEINRICHSON,
bioloogiaosakonna IV kursuselt

ÜTÜ psühholoogiaringis

toimub reedel, 1. oktoobril kell 16 ettekandekoosolek teemal «Psühholoogia ja töö teaduslik organiseerimine». Esineb V kursuse üliõpilane Jaan Huik. Koosolek on pedagoogikaauditooriumis.

Alustas tegevust TRÜ alaline töökultuuri ja -esteetika komisjon

Ülikooli juhtkond on rakendanud aastate vältel rohkelt abinõusid TRÜ kõigi tegevusharude ja üksuste kultuuritaseme tõstmiseks.

Edaspidi veelgi plaanipärasemalt kultuurisaavutuste rakendamiseks ülikooli väga vastutusrikkas tegevuses, kutsuti rektoraadi otsuse alusel rektori käskkirjaga 4. septembrist 1965. a. ellu TRÜ alaline töökultuuri ja -esteetika komisjon koosseisus professor M. Kask, dotsent V. Ritslaid (esimees), vanemõpetajad G. Dementjev, J. Raudsepp, U. Siiman, kunstnik K. Põllu ja ohutustehnika insener A. Punnar.

Komisjoni ülesandeks on pidev TRÜ töö- ja tegevuskultuuri olukorra jälgimine ning ettepanekute esitamine rektoraadile ja allüksuste juhtkondadele. Komisjon tegutseb rektori poolt kinnitatud tööplaani alusel. Lähtutakse tähtsast ülesandest: kasvatada kommunismiajastu jaoks eriteadlasi ja seda just töötajate eest igakülgse hoolitsemise vaimus.

Peab arvestama, et tehnika progressist mitmekülgselt haaratud kaasaeg nõuab kõigi erialade spetsialistidelt tõsist tähelepanu inimese heaolule ja seda just eelkõige tema töötingimuste kujundamise küsimustes.

Töökultuuri ülesandeks loetakse *tervisliku ja ohutu töökeskkonna* kindlustamist. Kõne all on müra vältimine, ruumide õhu puhtus, normaalsed valgustingimused, kaitsetehnika tase jt. Töökultuur tegeleb *töökohtade ratsionaalse organiseerimisega*, sest töötaja tööalane heaolu sõltub töökoha mõõtmetest ja ruumilisest kujundusest; seadmetest, aparatuurist ja inventarist, varustamise olukorrast jne. Töökultuuri elemendiks loetakse *tööesteetikat*, mis hõlmab ruumide ja kogu nende interjööri kunstilist kujundust koos värvuste ratsionaalse valikuga, valgustite kunstilist taset, rõivastuse olukorda jne. *Sanitaarelutarbeline teenindamine* aga tegeleb elutarbeliste ruumidega, toitlustamise korraldusega, meditsiinilise teenindusega jne.

Töökultuuri küsimustega seostuvad tihedalt ettevõtete ja asutuste juhtimise ja töövahendite taseme ning tegutsemismeetodite ja -tehnoloogia probleemid, samuti ka tööpsühholoogia küsimused.

Enamus nendest tegevus- ehk tootmiskultuuri üldnimetust kandvast küsimustikust on tähelepanu all ka TRÜ juhtkonnal ja ülikooli ühiskondlikes organisatsioonides.

Selle tulemusena on TRÜ töökultuuriolukord rohketes kateedrites, laboratooriumides, õppebaasides ja ka ühiselamute, kapitaalehituse osakonna ja teiste osas tunduvalt paranenud. Ülesandeid tegevuskultuuri alal on aga ees rohkelt.

Neid arutles TRÜ äsja moodustatud alaline töökultuuri ja -esteetika komisjon septembrikuus toimunud kahel koosolekul. Koostati semestri tööplaan, millesse võeti TRÜ töökultuuri perspektiivplaani väljatöötamine kolmele aastale, samuti töökultuuri-küsimusi tutvustava brošüüri koostamine komisjoni ja kaasakutsutavate jõudude abil. Planeeriti ka esialgu ühe, nimelt Arstiteaduskonna tegevuskultuuri olukorra analüüsimine vastavate retkede ja arutluste teel.

Komisjon kavatseb rakendada konsultatsiooni- ja arutluste meetodit tööruumide sisekujunduse, iseseisva õppetöö laiendamise, teadusliku informatsiooni levitamise jne. aladel kogemuste vahetamiseks.

Komisjoni kohustati oma tegevusest aru andma TRÜ rektoraadile. Ta informeerib tegevusest ka kogu TRÜ kollektiivi ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» veergudel.

Komisjon pöördub kõigi TRÜ kateedrite, laboratooriumide, töökodade, osakondade, õppebaasides, ühiselamute jt. juhtkondade ning kogu kollektiivi liikmete poole üleskutsega tegutseda kollektiivselt ja individuaalselt tegevuskultuuri pidevaks parandamiseks meie ülikoolis.

Neid, kellel on konkreetseid ettepanekuid töö- ja tegevuskultuuri küsimustes, palume need esitada komisjonile (soovitav kirjalikult komisjoni liikmete kaudu).

V. RITSLAID,
dotsent

Neid kiidetakse

Elva kolhoos sai endale töökäsi abiks Füüsika-Matemaatikateaduskonnast. Tulevased füüsikaõpetajad on jõudnud juba mitmesuguseid töid teha. Majandis ollakse hooles viljakoristuse lõpetamisega ja kartulinoppimisega. Nobedad šefid on senini igal pool kiituse ära teeninud. «Nad ei lase meie töömeestel ninagi nuusata,» ütles brigadir Aksel Kuusik. Agronoom Helmor Unger ja esimees Ivan Luts rääkisid, et küll oleks tore, kui edaspidigi selliseid abilisi saadetaks.

KÕIK SÜGISKROSSILE!

TRÜ parima murdmaajooksja, kursuse ja teaduskonna selgitamiseks toimuvad 1. oktoobril Tähtvere pargis TRÜ murdmaajooksuvõistlused.

Kavas on distantsid 500 ja 1000 m naistele, 1000 ja 3000 m meestele. Eespool nimetatud võistluspäeval on jooksude algus kell 17 (naistele) ja kell 18 (meestele).

Osa võivad võtta kõik TRÜ kollektiivi liikmed, kel on arstilt luba. Arvesse läheb võistleja ühe läbitud distantsi tulemus.

Kõiki osavõtjaid autasustatakse murdmaajooksu embleemiga, võitjat teaduskonda aga vimpliga.

Esimestele kursustele, kes praegu kolhoosides viibivad, toimub 19. oktoobril järelvõistlus.

Julget pealehakkamist ja kergeid jalgu!

RSR

See, kes kahtleb, kas ikka RSR on populaarseim ring ülikoolis, oleks pidanud viibima kahel viimasel töökoosolekul (mittekülastajatele lohutuseks — RSR uksed on kõigile ka tulevikus avatud). Eriti arvukas osavõtt oli viimasest arutelust Kašmiiri konflikti üle. Arutelu toimus koos ajalooringiga. See oli ka esimene kahe konkureeriva ringi ühine üritus. Kahtlemata õigustab ennast selline koostöö.

Mittetäielikel andmeil (sest kõik ei registreerunud) võttis koosolekust osa 63 inimest. Suures ülekaalus olid esindatud ajaloolased — 24. Muide, ajaloolased on alati RSR ürituste vastu suurt huvi tundnud. Juriste oli kaksteist. Ütlemata suurt imestust (ja muidugi ka suurt head meelt) valmistas stomatoloogide kohaleilmumine (kuus inimest). Eesti filolooge oli viis, matemaatikuid kaks, füüsikuid kolm, keemikuid kaks jne.

Loetelust nähtub, et meie ringi külastavad peaaegu kõikide osakondade esindajad. Ootame veelgi arvukamat osavõttu. Järgmine arutlusteema puudutab Saksamaa küsimust.

T. LEITO

ASTUD KLASSI

Veni, vidi, vici! võis ju enesekindlalt mõelda, kui esimest tundi ette valmistasid. Tegelikult oli «veidi» teistmoodi.

Seisid täiskasvanute esindajatest ihuüksinda klassis ja ootasid kaks minutit vaikuse saabumist, et öelda: istuge! Nad istusid ja uuesti läks sagimiseks ja sosistamiseks lahti. Õnnetuseks oli esimene tund grammatikast. Kui ise pole seda õiget koolmeistri olemist sisse saanud ja endist viisi õpilase moodi reeglite tuupimist ka ise vihkad, siis ei jõua rahu tunni lõpulgi nende kuuenda klassi põngerjate juurde. Kõige hullem, et nad ei oska keelt ja paistab, et ei tahagi midagi osata. «Nagu sa ise tahtsid,» mõtled lohutuseks.

Vahetunnil jääb parajasti järjekordset vaikuse ootamist noorel «õpetajal» täpselt niipalju aega, et veendumusele jõuda: TPI õppejõududel oli ühes «Edasis» õigus. Õpetajaks peab ikka vastav isik olema. Aga sina oled paljas filoloog.

Järgmine tund on kirjandus samas klassis. Astu aga jälle klassi. Astudki, mis muud üle jääb. See on nagu eksamile minek, ainult selle vahega, et minemata jätta ei saa sellepärast, et oled korraga nii eksamineeritav kui eksamineerija.

Juba veidi tuttavamad «põrgulised» lärmavad tunni algul nii, et küll saab. Äkki üllatavad nad sind teisest vinklist: on vaikus ise, kui jutustad neile lauluisa Kreutzwaldist. Pärast jutustavad üksteise võidu (vahel isegi kätt tõstes ja püsti tõustes!), mida nad «Kalevipoja» autorist teavad.

Järgneval vaheajal oled täielikus segaduses: kas saab siis sinust midagi õpetajasarnast või ei? Küsiks neilt — oma esimestelt isiklikelt õpilastelt. Aga ei tohi! Pole pe-da-goo-gi-li-ne.

Mis sust päriselt saab, sellele ei anna täielikku vastust ka kogu praktika aeg mitte.

E. LAIDO

VÕLG on võõra oma

Tähelepanelikumalt peaks uuel aastal suhtuma ka abistamiskassa volinike valimisse kursustel. Mulluse aasta tööga ei saa küll rahule jääda, korduvatele meeldetuletustele vaatamata ei parandanud volinikud oma tegevust. Paremini täitsid oma ülesandeid E. Hansumäe, O. Kukuškina, M. Nugis.

Aga on neidki, kes arvavad teisiti. Üliõpilaste vastastikuse abistamise kassa liikmetest on kassale praegu kokku 3027 rubla suuruse summa ulatuses võlgu 94 üliõpilast! Liikmemakse ei tasu korralikult 304 liikmest 110.

Selline ebameeldivus on kindlasti tingitud ka aktiivi vähesusest. Abistamiskassa juhatus koosneb 7 liikmest (iga teaduskonna kohta üks). Seda on ilmselt vähe. Enne valimist tuleks kandidaate hoolikalt kaaluda, sest pole sugugi ilus, kui juhatuse liige ise ei tasu liikmemakse ega tagasta tähtajaks oma võlga. (Nii juhtus Ilme Polliga vene filoloogia osakonnas.)

Selgitustöö teaduskondades on veel nõrk. Kassa liikmeid on vähe.

Võlgnike korralekutsumiseks on tarvilik koostöö dekanaatidega: kassa esitab sinna vastavad nimekirjad ja iga võlgnik peab dekanaadis alla kirjutama võla tasumise lubadusele. Füüsika-Matemaatikateaduskonnas seda juba praktiseeritakse.

M. RAIDMA

Tähelepanu!

Agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) suures auditooriumis demonstreeritakse teisipäeviti kl. 19.45 järgmisi filme:

5. okt. — «A. Dovženko»;

12. okt. — «Seal, kus elas Hemingway», «Kohtumised Aafrikas»;

19. okt. — «Tuleb süüdistada»;

26. okt. — «Nõukogude mereväelaste pidupäev», «Moskva kunstnike näitus», «Kasahhi teatri pioneerid».

TEADAANNE

Teisipäeval, 5. oktoobril algusega kell 18 toimub peahoone 3. auditooriumis

üldkeeleteaduse ringi koosolek.

Päevakord.

I. Ajakirja «Keel ja Kirjandus» 1964.—1965. a. keeleteaduslik osa:

1) eesti keele käsitlus (M. Külmoja, A. Sõmmer);

2) isiku- ja kohanimed (V. Kreinin);

3) fenno-ugristika ja üldkeeleteadus (A. Hiir, J. Vilosius);

4) keeleline ja tehniline kujundus (A. Kährik, K. Mäetamm).

II. Kas sõna *tudeng* on kirjakeelne? (M. Meho.)

III. Jooksvaid küsimusi.

Oodatakse kõigi keelehuviliste osavõttu. Päevakorra teine punkt on ühtlasi lõpparutluseks meie ajalehe rubriigis «Keel ja keeleteadus» toimunud vaidlustele.

Uut teatmekirjandust

Petit Larousse 1965. Paris. 814 lk., ill.

Suomen kirjallisuus 1958—1960. II. Maunamäki — Ö. Helsinki s. a. 393—812 lk.

Det kongelige **Danske Videnskabernes Selskabs publikationer 1917—1956.** København 1957. 98 lk.

Det kongelige **Danske Videnskabernes Selskabs publikatoiner 1957—1962.** København 1962. 17 lk.

Sulo Haltsonen. **Finnische linguistische und volkskundliche Bibliographie für die Jahre 1962—1964.** 68 lk.

Ankeetidest ja nende ümber

«Vanemuine» avas oma hooaja traditsioonilise teatrikülastajate konverentsiga, mis kujunes õieti küll rohkem õiglaseks nördimuseavalduseks uue teatrihoone ehitamise üle, kui aruteluks teatri repertuaaripoliitikast või publiku-teatri suhetest. Tõsi, viimasest siiski natuke räägiti: kunstiteadlane Mai Ojamaa oli «Vanemuise» 1964. aasta ankeetide põhjal kokkuvõtteid teinud. Ja nendest kokkuvõtetest said järjekordset kinnitust mõnedki vahel kiuslikeks peetud arvamused, nagu käiks suur osa publikust teatris ainult operetti vaatamas. Milline ta siis on — «Vanemuise« teatri publiku maitse — see raskesti määratletav ja stiihiliselt kujunev komponent, mida teatril repertuaari valimisel suuresti arvestada tuleb? Ankeete, mille põhjal kokkuvõte tehti, oli külastajate arvuga võrreldes küll vähe (ainult 137, neist mehi 22), ent esindatud olid väga mitmed elualad ja sellepärast peaks ka tulemustel tõepõhi all olema. Toogem mõned näited.

Külastatavaimaks sõnalavastuseks analüüsitud hooajal kujunes «Parvepoisid» (102), järgnesid «Olen 30-aastane» (97), olgu märgitud, et see etendus meeldis eriti naistele, ja «Hüpe üle oma varju» (90). Ankeedis oli ka küsimus etenduste kohta, mis üldse ei meeldinud. Kõige rohkem kordi olid läbi tõmmatud L. Kompuse «Eerika päev» ja R. Parve «Seitsmemagaja-päeval».

Taas tuli tunnistada G. Verdi üha jätkuvat võidukäiku ooperilaval: «Traviata» kaalus teisednii külastatavuse kui meeldivuse poolest üles. Aga hinnatud on ka Mascagni ja Prokofjev («Talupoja au» ja «Kihlus kloostris»). Üldse näib Tartu publik «Vanemuise» ooperile tänulik olevat ja teinekord paljugi andeks andvat, sest jah, — kaks ainukest neid ooperiteatreid ju Eestimaal ongi, ja et üks meie linnas on, see on suur õnn. Ka käesolev hooaeg tõotab mõndagi: uus tenor, uus bariton, täiendust koori ja orkestrisse, sügisel Otto Nicolai «Windsori lõbusad naised» ja kevadepoole — kauaoodatud «Katerina Izmailova».

Operettidest pidasid ankeeditäitjad parimaks laulumängu rätsep Õhust, ballettidest meeldisid väga kaua repertuaaris püsinud «Peer Gynt» ja «Kratt». E. Tubina balleti uues redaktsioonis, mis käesoleval hooajal rambivalgust näeb, tantsib nimiosa Ülo Vilimaa. Tantsija on oma Leningradis täiustunud kunsti juba «Estonia» «Romeos ja Julias» Mercutiona näidanud. Nüüd paneb siis ka kodulinna publik talle suuri lootusi.

Veel üht märkis M. Ojamaa ankeeditäitjate kohta: kõige kangemateks kritiseerijateks olevat osutunud üliõpilased. Ühelt poolt on tõsi — üliõpilased moodustavad «Vanemuise» publikust küllalt suure osa, korraldavad ühiskülastusi, sõnaga, hindavad teatrit. Aga kúi arvude tagant natuke edasi vaadata, kui analüüsida, kes ja mida kõige meelsamini vaatamas käivad, siis... aga sellest lubas peanäitejuht Kaarel Ird ise silm silma vastu kõnelda, kui teatri- ja ülikoolirahva kavatsetav kohtumine teoks saab. Olgu siinkohal märgitud siiski üks võib-olla mitte päris tüüpiline, aga olemasolev fakt: mõned aastad tagasi oli üliõpilaste poolt kõige külastatavamaks etenduseks «Vanemuises» Fred Raymondi küll meloodiarikas, ent kaunikesti kergekaaluline operett «Mask sinises». See on ainult üks fakt ja selle põhjal pole loomulikult õige hakata otseseid järeldusi tegema. Küll aga viib see mõttele, et igaüks peaks olema suuteline oma maitses korrektuure tegema ja muude asjade kõrval ka lavateoseid ning nende lavastusi ajas ja arengus näha suutma. Muidugi tuleb ka siin mõõtu pidada. Kui inimesele meeldib Straussi «Ilusal sinisel Doonaul» heas klassikalises ettekandes, siis ei saa seda ometi halvaks maitseks pidada. Aga kui talle miski muu e i m e e l d i, — jah, siis küll. Sest aeg nõuab oma osa ja aeg peab paratamatult ka maitset kujundama.

Teatriga on samuti nagu tuhande teise asjaga. Aastad muudavad ta ilmet ja kui teater ise igale uutmoodi-tegemisele põhjenduse leiab, siis peab publik samaga vastama. Juhul kui ei, on pretensioonid muidugi õigustatud.

Niipalju ankeetidest ja sellest, mis nende ümber räägitud ja mõeldud. Sel aastal koostati uus, täiendatud küsimustikuga ankeet. Kes selle saab, võtku endale tingimata ka aeg täitmiseks. Kasu tuleb sellest nii uurijaile kui uuritavaile.

ELA LIIMEON

SEAL SAAREMAAL!..

Esimene suurem objekt kunstikabineti neljapäevasel Saaremaa-sõidul oli Puhtulaiu mets. Tammede sinised lehed. Pähklid praksuvad jalge all. Punetavad barbarissipõõsad. Sm. Jaan Eilart räägib, et Puhtulaiu mets sarnaneb laialehelisele Kaukaasia metsale. Nüüd saame aru, mispärast on selline poolvõõras ja poolromantiline tunne.

Umbes sedasama tunneme Viidumäel, Saaremaa ja kogu Eesti liigirikkaimal taimealal. Mägi on 50 m merepinnast.

*

Pöide kirik, ehitatud pärast Saaremaa vallutamist 1227. aastal. Pöide vanem Vesse olnud rahva jutu järgi Jüriöö ülestõusu juht. Pöidest on pärit Ellamid ja Vassili Mölder.

Ronime torni. «Siin aknaid ei olegi!» pettume viimasel tornikorrusel. Kas me tõesti ainult selleks ronisime, et aknast alla vaadata ja tunda oma kõrgust allolijate suhtes?

*

Mihkel Rand, Neeme küla sepp, istutas paekänkrale aia. Aias ringi käies ei vaadanud ta eelkõige puid, vaid maad.

«Kaks jalga, kolm ja pool jalga...» Puujuurte jaoks tuli paesse raiuda nii sügavad augud.

Dendraariumi hooldajaks on praegu Andres Klaar, «Väikese muhu» autor. Ta luges oma ballaadi sepp Mihklist ja tema lastest — puudest.

*

Kaali järve saamislugu uurisid mitme maa teadlased. Läbi mitmete hüpoteeside avastati meteoriitide teke alles käesoleva sajandi 30. aastail. Järvest räägivad ka legendid. Järv olevat Suure Tõllu visatud vankriratta jälg. Ja veel. See olevat Päikesejumala poja haud.

*

340 milj. aasta eest tekkis Kaarmasse dolomiit. Dolomiidist on vana Kuressaare kõnniteed ja Lenini mägede metroojaam. Dolomiidist tehakse mälestusmärke ja monumente. Seda on kasutatud ka «Kaarmaa Kivitööstuse» kunstipärasel kujundamisel.

*

150 a. tagasi oli Sõrve saar. Sõrve kael on madal ja ligi kaks kilomeetrit lai. Legend räägib, et see on Vanapagana töö. Vanapagan tahtnud Sõrvet Saaremaast lahti sõtkuda ja Suurt Tõllu Sõrve saarega merre tõugata.

*

Teeveerne Mihkli talu-muuseum. Tema praegune peremees Jaagup Reht näitab rehetuba, vankrikuuri, õllekappasid, võivitsikuid, puulusikaid ja muud vanaaegset talukraami. Teeme hulga visandeid ja aitame peremehe puud virna laduda.

*

Võhma. Kõige kiviaedaderohkem küla. Meie bussile tuleb vastu sinine «Zaporožets», kuid aiad kahel pool ei lase mööduda. Tuleb taganeda lähima taluteeni ja sinna sisse keerata.

*

Mustjala. Praguline dolomiidiastang. Roheline, lilla, must järsakualune. Tume avameri helevalgete lainetükkidega. Kunstikabineti juhatajal on reisi helgeim moment — kodusaare Hiiumaa udusinisel ribal tunneb ta ära Kõpu majaka ja Andruse mäe.

*

Leisi tuulikud. Neli saaremaa ja üks hollandi tuulik. Neid pildistavad kõik fotograafid, neid joonistavad kõik kunstnikud. Me ei taha neist halvemad olla. Me ei suuda olla ka paremad — ei suuda öelda enda jaoks midagi uut.

Karja kirik. Jaani kihelkonna loopealsed. Kadakaväljad ja kivid. Praamitee Kuivastust Virtsu ja jälle kihutame Tartu poole, nüüd juba mööda mandrit. On 23. septembri õhtupoolik.

M. KALAMÄE

TÄHELEPANU!

meil on kiiras

Eelmises numbris kuulutasime välja selle rubriigi, kus hakkavad toimuma kohtumised huvitavate inimestega. Esimeseks intervjueeritavaks on

TRÜ NLKP ajaloo kateedri dotsent JOHANNES KALITS.

Küsimused palume lasta meie ajalehe postkasti t e i s i p ä e v a n i, 5. o k t o o b r i n i. Loodame, et küsimused esitatakse tõesti huvitavad. Ei maksa joonduda mingisugustest «normidest», mis on niisugustel puhkudel vahel kombeks. Sisukas küsimus toob kaasa ka sisuka vastuse!

Kaks kuud Kirgiisias

Paar kuud pole mingi aeg selleks, et tundma õppida ligi kahesaja tuhande ruutkilomeetrise territooriumiga riiki, kuid kaks kuud on täiesti piisavad, et tutvuda ühe maa mõnede nurkadega ja selle asukatega. Mõnel juhul piisab isegi sekunditest, et aastateks mällu jäädvustada muljeid külastatud paikadest. Seda eriti siis, kui tegemist on millegi äärmuslikuga. Tänavu suvel Kirgiisia külastamisel saadud muljetest on paljud just sellest mastist. Nagu näiteks kirgiiside meri — Issõk-Kul. Kirgiisi ja hiina keeles «Soe järv» (ei külmu kinni ka talvel), kuid mitmes suhtes nagu meri, võta või jäta. Vesi on umbes niisama soolane kui Pärnu lahes, sügavus aga 702 meetrit. Sisse voolab üle poolesaja küllaltki veerikka jõe, välja aga ei ühtki. Pikkuselt ja laiuselt ületab see järv meie Peipsit ainult natuke (Peipsi mõõtmed 143 ja 48 km, Issõk-Kulil 177 ja 57 km), vett aga mahutab ta endas kaks korda rohkem kui Araali meri. Keset Peipsit kaovad ka selge ilmaga kaldad silmist ära, Issõk-Kulil on isegi kõige laiemast kohast üle järve kallas näha. Õieti mitte kallas, vaid kaldast veelgi kaugemal asuvad mäed, mis siin tihti ulatuvad viie kilomeetri lähedusse üle merepinna. Järve enda kõrgus merepinnast aga on 1609 meetrit. Issõk-Kuli rannast paremat suplus- ja suvituskohta ei oskaks küll soovidagi. Kristallselge vesi, peene valge liivaga supelrand ja villideni kõrvetav päike ning eriti vastu õhtut tekkivad kuni paarimeetrised lained — pärast pikemat matka mägedes suplus nagu pühib kontidest väsimuse.

Omapärased on Kirgiisia mägikarjamaad. Nad asetsevad ligi kolme tuhande meetri kõrgusel, mäeahelike vahel, ja seal võib oma nahal tundma õppida, kui isevärki võivad olla igapäevased loodusnähtused. Päevad läbi puhub tuul, mis oma tolmu ja ulumisega väsitab õhtuks nii vaimselt kui ka füüsiliselt. Õhtul on hea heita särava tähistaeva all tuulevaikuses puhkama, öösel aga ärgata kärast, nagu taotaks kaigastega vastu telki ja see valmistub iga hetk koos sinuga lendu tõusma. Hommikul ärgata aga jälle tuulevaikuses, kuid maad katab ligi poolemeetrine lumevaip. Paari päeva vältel koristab sadanud lume seesama tuul koos päikesepaistega nii, et oru põhjas voolav pisike «jalgsijõgi» muutub mõne meetri sügavuseks ja laiaks valkjashalliks kobrutavaks vahumassiks. Häda siis neile, kes kogemata või meelega sellesse stiihiasse satuvad.

Omapärased olevused on ka rändavad karjused — «чабаны» Sõidad mööda lagedat mägisteppi või piki jõekallast, kus ainsateks elusolenditeks näivad olevat uudishimulikud ja kohmakad paksukesed närilised — ümisejad. Siis aga leiad kusagil tuultest varjatud orusuudmes harujõekese või allika naabruses jurta. Pereisa, tema iga võib ulatuda üsna soliidsetesse aastatesse, peatab käetõstmisega masina. Esimese mõttena vilgub peas, nüüd on keegi haige ja palutakse abi või on perel sool või tee otsas. Kohe esitataksegi üsna imelik soov, õigemini küll kutse. Ronigu kõik masinalt maha ja tulgu teed jooma. Esialgu, kui kohalikud kombed on veel võõrad, imestad taoliste inimeste ja kutse üle, kui aga oled juba «sisse elanud», ei ootagi enam kutset, vaid sead ise sammud jurta poole. Kui mitte muud, siis tuline tee on igal juhul külalistele varuks. Teed võid siin saada üsna paljudes väljaannetes ja kombinatsioonides: kas musta või rohelist, piimaga või ilma, suhkruga või soolaga, heal juhul isegi kaimakiga. Viimati nimetatud produkt näis esialgu üsna kahtlasena, kuid kui esimene noaotsatäis oli keelel, oli pilt selge. Piim, millele on seismisega koor peale kerkinud, pistetakse nõuga ahju ja kuumutatakse korralikult läbi. Siis jahutatakse maha ja pealt riisutakse ära läbipraetud koor. See ongi kaimakk, mida toiduks pruugitakse kas leiva peale määrituna, tee sees või niisama lihtsalt leiva kõrvale lusikaga suhu pistes. Tee juurde pakutakse kas õhukest ümarat leiba, väikesi lambarasvas praetud «seakõrvu» (nii neid seal küll nimetada ei tohi, sest siga on sealse rahva silmis kõige roojasem loom maailmas) või väikesi kohupiimast ja jahust valmistatud ning päikese käes kuivatatud juustukesi — kurti. Kui tee on joodud, pakutakse kumõssi, mida suvel kuuma ilmaga jooks ka Eestimaal meelsamini kui mingit limonaadi. Kurguni täis joodetud, nõuab hea komme, et tänad pererahvast ja lõpetamise märgiks katad oma piaali momendiks kämblaga. Siis ei hakka sulle enam keegi midagi peale sundima. Teejoomise ajal algab ka tavaline keskustelu. Traditsioonilisteks küsimusteks on: «Kes? Kust? Kuhu? Milleks?» Hakkad rääkima, et oled loodusteadlane, uurid taimi ja juba noogutatakse ning vastatakse: «Понятно, геологи». Jääb üle ka sinul kiiresti sellega nõustuda, sest üks bio-geo puha. Tükk maad raskem on selgeks teha, mis koht on see Eestimaa, kuid ka sellega saad kähku hakkama, kui ütled, et oled veel tagantpoolt Leningradi. «Vaat, see on alles kaugel» on ka sellele vastus. Siis hakatakse ääri-veeri mööda rääkima, et ega teil ikka väga polegi tarvis edasi rutata, peatuge ka meie juures ja töötage siin kandis. Siin puha kõik uurimata ja vaata, mida siit veel kõike leida ei või. Öömaja jätkub ka ja õhtuks tapame oina ning tuleb bižbarmakk, see tähendab, tuleb lambaprae ja lapšaa söömine viie sõrmega. Kui teed siiski selgeks, et õhtuks pead veel sinna ja sinna jõudma, avaldatakse siirast kahetsust ja saadetakse sind kui vana tuttavat teele, meelde tuletades, et tagasiteel astud kindlasti sisse. Kui tagasi sõidad sama teed, astudki, sest inimene on siiski ühiskondlik olend.

E. KUKK

HYUS JA TRÜ

Jouko Soveti, Kauko Jämsen, Pentti Oksava, Kati Hyytiäinen ja Pekka Harju soomlaste poolt, Heino Lill, Arvo Lill, Jaan Lentsius, Ilo Sepp ja Enn Sein meilt — sellised olid kaks viisikut, kes pidid nüüd selgitama: kumb jääb korvpallis peale, kas Helsingi Ülikool või Tartu ülikool. Ülikooli korvpalliesindus on varem kohtunud põhjanaabrite pealinna üliõpilaste esindusega viis korda. Neli kohtumist võitsid meie mehed. Mullu mängiti Helsingis viiki. Reedesele kohtumisele tuli meie meeskond veidi kahtlevalt: kas seekord tuleb võit Tartule? Kahtlus kahtluseks, aga asja pidi otsustama mäng.

Üleliidulise kategooria kohtuniku Avo Alla ja vabariikliku kategooria kohtuniku Juhan Milleri avavilest lahtihüpatud palli said meie mehed endi kätte, kuid kohe olid soome mehed omal kohal: kiilusid vahele ja said palli. Järgnes kiire rünnak meie korvi alla. Enn Sein jõudis aga söödu vahelt ära võtta ning Heino Lill oli see, kes 40 sekundit pärast mängu algust sai esimese korvi. Soomlased tõid palli mängu ja ründasid kohe. Enn Sein tegi katmisel vea ja Kati Hyytiäinenil oli hea võimalus viigistada kahe vabaviskega, aga pall vuhises mõlemal korral korvirõngast mööda. Jälle sai palli Heino Lill ning punktitablool seati seisuks 4:0 TRÜ kasuks. Meie mehed paistsid kohe mängu algusest peale silma hea visketabavusega ja koosmänguga. Kui kellaosuti oli teinud kuus ja pool ringi, võttis Soome võistkonna treener Reino Bjorne aja. Paber ja pliiats käes, seletas ta oma hoolealustele edasist tegevusplaani.

Meeskonna koosseisus oli kolm Soome koondise liiget ja kaks mängijat juunioride koondisest. Kõige kuulsam neist oli muidugi Jyrki Immonen, kes võistles 1963. a. EM-võistlustel.

Jälle käisid rünnakud vastastikku. Hoogu sattus Jaan Lentsius, kelle tabavad visked külgpositsioonilt tõid meile kõvasti punkte juurde.

10. mänguminutil oli mänguseis 16:17. Mängu esimene pool möödus täielikult meie korvpallimeeskonna ülekaalu tähe all. Poolaja lõpuks teadustati seis 40:22.

Teisel poolajal püüdsid soomlased iga hinna eest vahet tasa teha. Vaheldumisi käisid soomlaste väljakul kõik mehed, kuna aga meie algviisik töötas väljakul kogu aeg väsimatuna. Heino Lill, Jaan Lentsius ja Enn Sein olid vastase katmisel jõudnud koguda esimese poolaja lõpuks juba kolm isiklikku viga, mistõttu nende tegutsemine katmisel oli veidi tagasi hoitud.

Soomlased võtsid appi pressingu, aga ka see ei aidanud: vahe püsis endiselt. Teise poolaja seitsmendal mänguminutil oli vahe 23 punkti. Edasi küll see vähenes, aga meie mehed suutsid vääriliselt põhjanaabrite rünnakutele vastu seista. Viis viga sai meie omadest esimesena täis Enn Seinal. Teda tuli väljakule asendama pikakasvuline Urmo Kööbi. Kogu mängu kestel paistis heade pealevisetega peaaegu igalt positsioonilt silma kergejõustikuradadel tuntud Ilo Sepp. Tema oli mees, kes külmavereliselt saatis läbi korvirõnga ka peaaegu kõik vabavisked.

Mängu kõige virtuooslikum moment oli muidugi neli minutit enne mängu lõppu. Eikellegi antud sööt pidi minema üle otsejoone. Heino Lill sööstis aga siiski pallile järele ja kui ta oli palli õhus kinni püüdnud, andis tagantkätt, veel enne maandumist väljapoole piire, Ilo Sepale, kes kohe sai aru, mida tal teha tuleb, ning jälle aplodeeriti EPA Spordihoones meie meestele.

Kuni lõpuvileni püsis kogu aeg kahekümnepunktine vahe. Teise poolaja lõpuks oli punktide suhe 79:59. Võitjatele mürises vägev aplaus pealtvaatajatelt ja kohtunikelt saadi Soome Vabariigi presidendi Urho Kaleva Kekkoneni poolt väljapandud karikas.

Mängu kõige suurem «korvikütt» oli meie mees Ilo Sepp 26 punktiga, Jaan Lentsius sai 21 punkti, Heino Lill 20. Külalistest oli kõige produktiivsem J. Immonen 14 punktiga. Üldse peab ütlema soomlaste mängu kohta, et mängiti rohkem üksikult kui kollektiivselt. Mäng oli üles ehitatud rohkem pealevisetele. Kui saadi pall kätte, siis visati keskväljakult peale, püüdmata vastase kaitsest läbi murda. Paraku läksid pealevisked aga mööda. See maksis kallilt kätte.

*

Kahe ülikooli vahelise viienda kergejõustikukohtumise avaalaks oli 110 m tõkkejooks. Võitja Kalju Jurkatamm tõi meile viis väärtuslikku punkti ja Tartu asus kohe juhtima.

Tulemused: 1. K. Jurkatamm 14,8
2. P. Hyttinen 15,2
3. P. Pulkkinen 16,3
4. E. Annus 16,8.

Naiste kaugushüppes mõõdeti B. Blombergi viiendal katsel hüpatud hüppe pikkuseks 5.88 cm, mis jäi ka võistluste parimaks. 2. H. Mägi 5.84, 3. E. Rampe 5.71, 4. P. Heikkilä.

Naiste odaviskes sai võistluste pikima odakaare L. Lõugas tagajärjega 42.50. 2. E. Talts 42.11, 3. M. Parkkinen 37.13, 4. A. M. Nieminen 36.60.

Meeste kuulitõukes asus pärast teist tõukevooru juhtima 16.04-ga Aleksander Tammert. See tulemus on uueks vabariigi noorterekordiks. Tuletame lugejatele meelde, et nädal varem tegi Tammert paranduse rekorditabelisse 15.74-ga. Kergejõustikumatšil parandas ta niisiis rekordit veel 30 cm võrra. Lõppkokkuvõttes võitis Kaupo Metsur tagajärjega 16.18. Teiseks jäi siis A. Tammert (16.04), kolmandaks L. Bojers (13.30), neljandaks P. Hyttinen (12.84).

1500 meetri jooksus asus P. Hyvönen viimasel ringil liidripositsioonile ja hoidis seda ka lõpuni. Tema tulemus 3.59,0 oli 0,2 sekundit halvem senisest matškohtumiste rekordist. Meie Ilmar Rootsi finišeerus teisena.

Meeste 100 m läbis kõige kiiremini K. Jurkatamm ajaga 11.0. Teisena lõpetas K. Kikamägi (11,2). 3. E. Backman 11,3, 4. L. Tarasti 11,4. Meeste kaugushüppes mõõdeti Paavo Kivisele viienda katse järel 7.73. See ongi vabariigi uueks tipptulemuseks, mis aga paraku kinnitamisele ei lähe, kuna tuule kiirus oli hüppe sooritamise ajal 2,1 m/s. See on 0,1 m/s rohkem, kui lubatud. Paavo Kivisel ei vea viimasel ajal. Ka nädal varem sündis ja suri vabariigi rekord (7.70). Siis olid agarad aga kohtunikud, kes ajasid hüppejäljed enne peakohtuniku kohalejõudmist kinni. Möödunud laupäeval aga vedas ilmataat veidi alt.

Esimese võistluspäeva kõige kesksemaks alaks oli muidugi meeste odavise. Meie Mart Paama jäi esimesel sõjajärgsel kohtumisel 1957. a. vastvalminud TRÜ staadionil teiseks. Ülejäänud kohtumistel on aga Paama seisnud alati autasustamispjedestaali kõrgeimal astmel. Mullu oli tema tulemus Helsingis 75.06. Tänavu on meie vabariigi odaviskaja nr. 1 heas vormis. Kuutel võistlustel on ta ületanud 80 meetri piiri. Kolmas viskevoor: Paama tulemus 84.05 cm. Rahvas aplodeeris uuele vabariigi tipptulemusele odaviskes ja mehele, kes sai nii pika odakaare.

Naiste kuulitõukes tuli kaksikvõit meile: 1. L. Lõugas (12.05), 2. M. Schura (11.91), 3. P. Heikkilä (11.54).

Meeste 400 m jooksus sai K. Kikamägi ajaks 49,2, mis on uus kohtumiste tipptulemus. Teisena lõpetas tublilt jooksnud Boris Nugis (49,7). See on ühtlasi võistleja isiklikuks rekordiks.

Ka Milde Matikainen tuli toime tubli saavutusega. 400 m jooksus märgiti talle protokolli 57,2, mis on jälle uus kohtumiste tipptulemus. Teisena ületas finišijoone A. Laidna (6.06). Kolmas oli T. Huotari (61,2).

Naiste kõrgushüppe võitis R. Bister (1.55). Esimese võistluspäeva viimaseks alaks oli meeste 4×100 m teatejooks. Meie mehed (P. Kivine, E. Akkel, K. Kikamägi, K. Jurkatamm) said võidu 42,0-ga. Soomlaste aeg oli sekund halvem. Esimese võistluspäeva punktid olid 94,5:55,5 TRÜ kasuks.

Teise võistluspäeva avaalaks oli 400 m tõkkejooks. Võitis Seppo Pitkänen 55,1-ga. K. Jurkatamm, kellele eelmisel võistluspäeval ulatati kolm esikohadiplomit, jäi teiseks ajaga 55,6. Kolmas oli Peeter Laane (56,1).

Meeste 800 m läks kaksikvõit soomlastele:

1. Pentti Hyvönen 1.56,2.
2. Tapani Ala-Reinikka 1.57,1.

Kehakultuuriteaduskonna I kursuse üliõpilane Tõnis Matsin tuli isikliku rekordiga 1.57,2 kolmandaks.

Meeste teivashüppes ajas E. Annus maha kõrguse 4.50 ning tema võidutulemuseks märgiti 4.40.

80 m tõkkejooksu võitis H. Mägi ajaga 11,6. Teine oli Riina Ardel 11,9. Kolmas P. Heikkilä 12,1. Meeste kõrgushüppes sai Toomas Savi tulemuseks 1.85, mis kindlustas talle ka võidu. Teiseks jäi J. Pärnat 1.70.

Meeste kettaheites kordas oma mullust võitu Kaupo Metsur (53.13). Ilo Sepp kaotas talle 77 cm ja soomlased 15 m-ga.

Meeste 200 m jooksus ei startinud mullune võitja K. Jurkatamm. Seetõttu oli tõenäoliseks võitjaks Reijo Salonen. Ta on ka üks matškohtumise veteranidest, nagu Mart Paama, Reijo Toivonen, Vilve Maremäe, Are Lepisto, Kaupo Metsur ja mitmed teised.

Kuigi R. Salonen jäi tänavustel Soome meistrivõistlustel neljandaks, oli tema hooaja parim tulemus 21,7 sek. Pühapäeval võitis ta 22,1-ga. Teine oli K. Kikamägi (22,5), kolmas H. Jaroma (22,6) ja neljas E. Akkel (22,8).

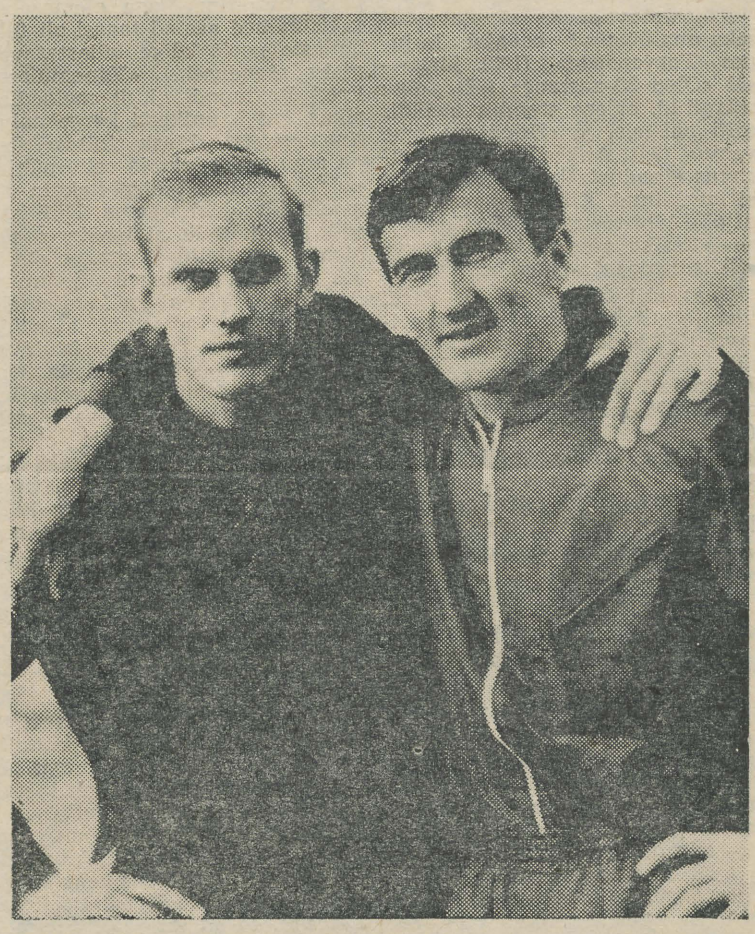

5000 m jooksus tegid meie mehed A. Nurmekivi (15.10,0) ja M. Kalder (15.10,8) külalistele enam kui ringi sisse.

Vasaraheites sai L. Bojers ainukesena tulemuse üle 50 meetri (51.30). Teiseks jäänud Kaupo Metsuri tulemus oli 48.88. Kolmikhüppe esimesed hüpped ei andnud ühelegi võistlejale tulemust: kõik neli astusid üle paku. Arvatav võitja R. Järvinen aga astus kõik katsed üle ja langes konkurentsist välja. Esikoha sai külalisvõistleja E. Rinne 14.27-ga. Meie R. Raie kaotas talle ainult kahe sentimeetriga (14.25).

Võistluste eelviimane ala naiste 4×100 m teatejooks. Võitsid meie naised 48,6-ga. Soomlannadele näitasid stopperid 50,7.

Tublilt esines Soome nelik Jaroma, Salonen, Ala-Reinikka, Pitkänen, kes võitsid 4×400 m jooksus meie mehi tulemusega 3.24,8. TRÜ meeskonna aeg oli 3.37,0.

Võistlused on lõppenud. Punktitablool on rekordilise vahega tulemus 173,5:119,5. Nii suurt võitu pole meie ülikooli esindus põhjanaabrite pealinna ülikooli kergejõustiklaste üle veel saavutanud.

G. PAAL

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7341. MB 08633.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24. (634) Reedel, 8. oktoobril 1965 XVIII aastakäik

TRÜ-EPA üliõpilaspäevad

Lisaks eelnenud informatsioonile üliõpilaspäevadest tahaksime anda täiendavalt veel mõned teated.

Koguneme kõik laupäeva õhtul vormimütsides kella 17.30—18 Toomele. Tõrvikud on teaduskondade kogunemiskohtades.

Pärast kolonni moodustamist hoolitsevad teaduskondade «majandusministrid» tõrvikute väljajagamise eest.

Kella 18 ajal alustavad meeskoor ja naiskoor vastastikku laulmist, mille järel suundume teaduskondade kaupa TRÜ peahoone juurde.

Iga teaduskond annab rongkäigu ette oma tublima esindaja juhttõrvikuga. Nii moodustub juhtgrupp. Nende järel kanname üliõpilaspäevade embleemi, siis tuleb ülikooli õppejõudude grupp. Neile järgnevad teaduskonnad.

Esimese orkestri järel sammuvad Arstiteaduskond, Õigusteaduskond ja meeskoor. Teise orkestri järel Ajaloo-Keeleteaduskond, Füüsika-Matemaatikateaduskond, naiskoor ja Kehakultuuriteaduskond. Nende järel EPA ja Bioloogia-Geograafiateaduskond.

Süütamata tõrvikutega suundume ülikooli peahoone ette. Iga teaduskonna ees on nende esindaja juhttõrvikuga. Peahoone ees toimub TRÜ ja EPA rektorite läkitus nõukogude ülikooli 25. aastapäevale pühendatud üritusele.

Sõnavõttude ajaks kogunevad juhttõrvikutega inimesed rektori ette, kes sõnavõtu lõpul süütab tõrvikud, milledega viiakse tuli teaduskondi mööda laiali.

Et rongkäik, mille lõppeesmärgiks on halvima õppejõu ja üliõpilase matmine, on rõõmus sündmus, siis palume osakondadel ja kursustel dekoreerida oma rongkäigu osa vaba fantaasia ja KVN kogemuste põhjal.

Pärast «Gaudeamuse» laulmist siirdume rongkäiguga Raekoja — EPA peahoone — Pälsoni tänav — Vallikraavi tänav — Kingissepa tänav — Tähtvere park marsruudil Tähtvere lauluväljakule. Seal on esimese päeva lõppakord — matmistseremoonia. Selle juhtimise võtavad endale A. Kallis ja T. Alatalu. Ootame tseremooniale ka õppejõude! (Jooksva korrapidamise võtab endale iga teaduskonna büroo, peahoone ees Kehakultuuriteaduskond ja lauluväljakul spordimeditsiini üliõpilased).

Pärast matmist toimub teatejooks tõrvikutega.

10. okt. õhtul on ballid, kutseid sinna saab iga osakonna kultuurisektorist. Ballid on samaaegselt klubis ja EPA aulas.

Üliõpilaspäevade organiseerimiskomitee

Ülikooli kõnemehed!

Üliõpilaspäevade matustetseremoonial saavad õiguse esineda meie parimad oraatorid.

Tänavuse paremusjärjestuse selgitamiseks on täna kell 20 TRÜ klubis kõnevõistlus.

Võistluste teemad on teaduskondade kultuurisektorites. 20 teema hulgast on võimalik endale meeldiv välja valida (esinemise aeg on kolm minutit). Võitjale on välja pandud igavesti rändav auhind «Kuldmandiibel».

Parimad võistlejaist saavad õiguse esineda laupäeva õhtul «hauakõnega».

Õhtu tantsumuusika eest hoolitseb Tallinna kitarristide ansambel.

MEIL olid külalised

Eelmisel nädalal olid meil külas Leningradi Pedagoogilise Instituudi komsomolikomitee liikmed. Nad tutvusid meie ülikooli kommunistlike noorte eluga. Nad viibisid ka ühel komsomolikoosolekul ning vestlesid aktivistidega. Leningradlased tundsid huvi meie ringide ja klubide töö vastu. Eriline huvi oli RSR vastu. Nende instituudis on umbes samasugune ring, kuid see töötab veidi teisiti: üliõpilased on põhiliselt küsimuste esitajad (meil on aga üliõpilaste seast kommentaatoridki). Külalised lubasid ka oma ringi töös seda arvestada. Oleks huvitav, kui meie ja leningradlaste ring saavutaksid tulevikus lähema kontakti.

T. LEITO

TUTVUGE selle raamatuga!

Kindlasti leidub neid esimese kursuse üliõpilasi, kes lisaks oma erialale tahavad omandada ka veel üht ühiskondlikku elukutset. Suurepäraseid võimalusi selleks pakub Ühiskondlike Erialade Teaduskond. Ringe, klubisid ja kursusi on ÜET-s üle kahekümne. Võib õppida kinodemonstraatoriks ja matkainstruktoriks, spordiinstruktoriks, kunstnik-dekoraatoriks, peotantsuinstruktoriks ja näiteringijuhiks.

Et uutel üliõpilastel valiku tegemist hõlbustada, selleks on välja antud «ÜET teatmik», kust igaüks võib leida vajalikud andmed teaduskonna ja üksikute ringide kohta.

T. TALLO

Kinosõpradele!

Vastavalt kevadistele plaanidele pidi töö fakultatiivkursusel «Sissejuhatus kinokunsti» algama käesoleva aasta oktoobrikuus. Seoses aga kursuste lektori sm. I. Kosenkraniuse pikemaajalise komandeeringuga välismaale lükkub kursuste jätkumine eeloleva kevadsemestri algusele, s. o. 1966. a. veebruarikuule. Võimaluse korral demonstreeritakse kursustest osavõtjatele õppe-eesmärgil kunstilisi filme. Filmide saabumisest teatame edaspidi täiendavalt.

TRÜ kinosõprade ring

REID ühiselamutesse

Seekord uuriti individuaalse toitlustuse tingimusi ülikooli ühiselamutes. Käidi kohapeal olukorraga tutvumas. Küsitleti ka üliõpilasi.

Selgus, et enamik internaadielanikke ostab toiduaineid oma maja einelauast. Üldiselt ollakse einelaudade tööga kõigis ühiselamutes rahul. Nurinat tekitab aga juurdehindlus. Kas müüki ei saaks korraldada tavaliste kauplusehindadega? Veel soovitakse, et oleks müügil odavaid puuvilju, konservsuppe ning et Vana-Tiigis oleks einelaud pikemat aega avatud.

Sooja supi ostmise võimalus meeldib paljudele väga. Kavatsus on Tiigi tn. 78 einelaua eesruum sisustada selliselt, et üliõpilastel ei tarvitseks suppi tubadesse viia.

Pälsoni tn. 23 majja tuuakse leib tavaliselt liiga hilja, alles pärast lõunat. Selles ühiselamus on ka kõige kitsamad toiduvalmistamise tingimused — 17 üliõpilase kohta tuleb üks keedukoht (mujal on see suhe üks kümnega). Süüa tuleb ruumi puudusel isegi koridoris, kus asub ka osa toidukappe. See, ja samuti raskused kuuma vee saamisega teevad sanitaarse olukorra selles ühiselamus ebarahuldavaks.

Toidukappe on enamikes ühiselamutes vähe. Paljud üliõpilased hoiavad juurvilja ja kartuleid kappides, see muidugi süvendab ruumipuudust veelgi.

Kord köökides peaks olema igal pool parem. Kontrollkäigul võis seekord rahule jääda Pälsoni tn. 14 ühiselamuga, mujal aga võis näha pesemata gaasipliite, prügikastide ümbruses vedelesid kartulikoored jne.

Ilmselt tuleb ühiselamute nõukogudel üliõpilastelt rohkem nõuda.

M. RAIDMA

Seinalehed igavlevad

Mina sain toimetuselt ülesande kirjutada ülikooli seinalehtedest. Kõndisin nende kõikide (muidugi, mis ma üles leidsin) eest mööda. Umbes poolte juures võis seisatuda.

Üksikasjalikku analüüsi ei tule. Ma panen lihtsalt kirja oma mulje sellelt reidilt.

Alguses püüdsin küll iga seinalehe kohta midagi kirja panna, pärast viiendat loobusin — erinevus oleks esinenud põhiliselt seinalehtede pealkirjades.

Need on kõik nii piinlikult ühtemoodi! Ei, siiski, kui mõtlema hakata, võib vahet teha küll. Ja ometi on palju tuttavat! Mida? Korrektsust, standardsust, seinalehelikkust, kuiva, südemeta kohusetunde tulemust.

Ma ei leidnud ühtki päris maitsetut või aegunud väljanägemisega kujundust. Ent on küllalt selliseid, mis ei kutsu ei vaatama ega lugema. Fotosid oli toredaid, kuigi vähe isikupäraseid.

Kas on paremad käsitsi või masinal kirjutatud artiklid, fotod või karikatuurid? On siis mõtet just selle üle vaielda?

Oma nägu, mis jääb meelde ja iseloomustab just o m a osakonda, on ehk «Ökonomistil» ja «Ajaloolasel». Nad on üles ehitatud erinevatel printsiipidel. Aga mõlemast võib välja lugeda tegijate huvi ja pead nähtud vaeva ja higi kõrval. «Geograafi Hääl» on toredasti m õ e l d u d, aga vist muuseas valmis visatud. Lohakas ning hall on ta välja tulnud.

Ja teised? Arstid jõudsid just õigeks ajaks koristada üleskutse minna lõbusas tujus 1. mai demonstratsioonile ...

Võõrfiloloogide omad keeltemajas, «Keemik», «Jurist» jt.? Võib-olla peab ka seinalehe tegemiseks nagu teatritegemiseks erilist sädet olema? Vaimukust, tarkust, nakatavust ja annet? Selleks, et kõik ei korduks aastast aastasse.

«Vektor» oli tühi ja «Spekter» paljas, vaikis geoloogide «Vasar». Osa seinalehtede aluseidki on ilmselt lootusetult kadunud (näiteks eesti ja vene filoloogidel).

Kas on nii paljud kurvad märgid tõesti ainult hoolimatuse ja vähese kohusetunde tunnistajaks? Aastaid on räägitud, et seinalehevorm oleks nagu oma aja ära elanud. Kas see pole siiski sulatõsi? Võib-olla ongi ausamad need, kes on loobunud oma seinalehtede konserveerimisest? Ja veel. Kellele me neid teeme? Oma osakonna rahvale või ka teistele? Mul oli veidi kõhe tunne olla eelpool nimetatud seinalehtede ainus lugeja. Ei mäleta, et oleksin kunagi ühegi lehe ees näinud korraga kolme-nelja inimest ...

R. NEIMAR

KAS ON „KESKMIST" ÜLIÕPILAST?

Ajalehe «Komsomolskaja Pravda» toimetus avaldab mõnda aega artikleid rubriigi all «Suur õppenõukogu». Selles on juttu rahvahariduse probleemidest, õpetajate kaadri ettevalmistamisest, õpilaste kasvatamisest. Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus avaldab ühe neist artiklitest.

Kord oli mul juhus viibida ühes meie suuremas pedagoogilises õppeasutuses. Imeliku mulje jättis see mulle juba esimestest tutvumise minutitest: koridorides ja auditooriumides kriimulised seinad, kirjud kiiruga ülespandud teadetest, suitsukonid nurkades, paberitükid. Nagu pilkeks suur viltuvajunud loosung: «Õpetaja — see on eriline sõna . . .»

Koolis, kus selle instituudi lõpetajad praktikal olid, rääkisin ma ühe üliõpilasega. Tundsin huvi, mida head õnnestus tal praktika ajal koolis korda saata.

«Senini vist mitte midagi. Aega ei ole, aina tunnid. Pärastpoole võib-olla saab midagi. Hakkame lastega lehti lugema, korraldame poliitinformatsioone, noh, küllap veel midagi selles laadis.»

Pärast tunde nägin tema õpilasi. Portfellid kaenlas, jooksid nad laiali, kes kuhu. Selgus, et nad päästsid end põgenemisega Ljudmilla Fjodorovna poolt planeeritud vestlusest. Ma olin selle tütarlapse tundides olnud, need olid äravahetamiseni sarnased.

Tihti kurdetakse — ja õigustatult —, et pedagoogikainstituutides on palju juhuslikke inimesi. Kuid see tütarlaps ei sattunud siia juhuslikult. Ta tuli pedagoogilisse, sest ta oli «alati tahtnud õpetajaks saada.» Räägitakse, et tal olevat olnud pedagoogika vastu nii huvi kui ka eeldusi. Kuidas aga seostada seda ja tema tunde, tema vestlusi, käsitööd, milles pole jälgegi elavast mõttest?

Kahjuks pole see ainus juhtum. Mul on tulnud korduvalt näha, kuidas pedagoogivõimetega varustatud inimene pedagoogika instituuti sattudes ei jäänud kuigi kauaks iseendaks: ta kas läks sellest õppeasutusest ära või muutus käsitööliseks.

Tundub, et samal tasemel nagu me esitame küsimuse pedagoogikainstituutide kaitsmisest juhuslikke inimeste eest, tuleb rääkida teisest: kuidas kujuneb instituudis tulevase õpetaja loominguline individuaalsus.

Veel hiljuti arutati mitmesugustele pedagoogikaprobleemidele pühendatud konverentsidel ja koosolekutel ning pedagoogikainstituutide õpetatud nõukogudes nagu reeglina füüsikute, ajaloolaste, filoloogide, matemaatikute ettevalmistamist. Oli juttu isegi instituudi nime muutmisest.

Ja seda ei olekski nii keeruline teha, kui arvesse võtta, kuivõrd tühine osa tegelikult jääb õppeplaanides pedagoogilistele distsipliinidele.

Sellistes tingimustes — olgu see nüüd teadmiseks kõigile tahtlikult või tahtmatult pedagoogikateadust laitjatele — kaotasid meie instituudid iga aastaga üha rohkem oma kõige paremaid pedagooge ja metoodikuid, aga koos nendega ka tulevasi Ušinskeid ja Makarenkosid üliõpilaste hulgast, kes igaveseks eemaldusid pedagoogikutsest ja valisid teise tee.

Asi läks nii kaugele, et mõnedes teaduskondades ei tahtnud keegi üliõpilastest tegelda erikursustega kasvatuse ja õpetamise metoodikast.

See kahjulik tendents tugevnes pikaajalise orientatsiooni tõttu nõrgale ja keskmisele üliõpilasele, eesmärgiga harjutada üliõpilastes käsitöölislikke teadmisi ja oskusi, õpetamis- ja kasvatusvõtteid ja meetodeid.

Mõnel pool arvatakse siiani pedagoogilise praktika kõrgeimaks saavutuseks komplekti trafaretseid tunni arendusi, mingeid vanamoodsaid jooniseid, skeeme, diagramme, mis on kaunistatud maitsetute vinjetikestega ja mida üliõpilased toovad kui aruannet oma «tööst» klassiga.

Üliõpilasi kohustatakse järgima täpseid instruktsioone, kuidas pidada tundi, koosolekut või vaidlust, selle asemel et teha neile ettepanek õpitud teaduslik-pedagoogiliste seisukohtade alusel välja töötada nende arvates parim tunni või klassivälise ürituse variant. Neile esitatakse aastast aastasse ühtesid ja samu pretensioone: vähe oli aktiivset tööd klassiga, mõned õpilased tegelesid kõrvaliste asjadega, oleks tulnud sagedamini esitada küsimusi, jne. jne.

Ja harva kuuled, et oleks näägitud millestki muust: näiteks sellest, et nad tunnevad halvasti kaasaegse kooli õpetamise ja kasvatuse meetodeid, et nad ei tea mitmesuguses vanuses õpilastele mõju avaldamise iseärasusi. Need probleemid ju lausa tungivad õpetaja ellu. Ent instituutides jäetakse nad vahel visalt tähele panemata. Miks? Ikka samal põhjusel: orientatsioon lihtsustatud suhtumisele pedagoogi ettevalmistamisel.

Orientatsioon «keskmisele» üliõpilasele väljendus ka selles, et just pedagoogikainstituutides leidis kõige eredamat, täielikku ellu rakendamist alalise, igakülgse kontrolli süsteem: seda loeti üliõpilasi paremini õppima õhutamise peamiseks abinõuks.

See süsteem haaras kõik elu küljed: hinded eksamitel ja arvestustel, noomitused puudumiste ja teisitimõtlemise eest, nõue kopeerida tunnipidamise meetodeid, skeemid vaidluste ja õpilaste koosolekute korraldamiseks (mitte mingeid «vabadusi»!) Peaaegu iga tund kontrolliti loengutel käimist, gruppide juurde kinnistati hooldajad — õppejõud, kes esinesid mingite kaasaegsete talutajate osas.

Tulemus andis end tunda.

Pretensioonid, millega pärast esimest praktikat paljud üliõpilased oma kasvatajate poole pöörduvad, võib sageli kokku võtta lihtsalt: «Mida meile instituudis anti ja mida ei antud.» Kuid ise võtta? Uurida täiendavalt, tegelda eneseharimisega? See tuleb pähe kahjuks vähestel.

Mida siis teha, et pedagoogikainstituudi lõpetajad ei oleks õpetajad käsitöölised, et instituut saaks tõeliseks pedagoogiliste talentide sepikojaks?

Kõigepealt on muidugi hädavajalik suurendada pedagoogiliste distsipliinide tundide arvu. Ent sellest üksi ei piisa. Ette valmistada õpetajat — pedagoogilise protsessi uurijat, see tähendab püüda kasvatada igas üliõpilases harjumust tõsisele vaimsele tööle, vajadust eneseharimiseks ja enesekasvatuseks. Arvan, et kedagi ei hirmuta eemale üliõpilastele esitatavate nõudmiste mõistlik suurendamine, õppejõudude loobumine ühetaoliste, mitteloominguliste ülesannete läbitöötamisest, ülesannete, mis nõuavad ainult püsivust ja häid närve, kuid sisuliselt nüristavad mõistust ja võtavad inimeselt loomingu võimaluse.

Instituutides tuleb korraldada iga-aastased konkursid, sisse seada kuld- ja hõbemedalid parimatele üliõpilastööde eest õpetamise ja kasvatuse kaasaegse teooria ja praktika aktuaalsetel teemadel. See mitte ainult aktiviseerib ka tulevaste õpetajate mõtet, see toob ka instituutidesse loomingulise mõtte ja vaimse põlemisega inimesi.

Pedagoogilise praktika tulemusi kokkuvõtvad konverentsid meenutavad praegu rohkem enesereklaami kui teaduslikke foorumeid. Neid tuleks pidada mitte ainult metoodikute, vaid ka juhtivate teadlaste osavõtul, nagu seda tehakse Moskva V. I. Lenini nimelise Pedagoogikainstituudi mõnedes teaduskondades.

Kui tulevase õpetaja ettevalmistamisel kõige tähtsamaks kriteeriumiks lugeda õpetamist, teadmisi ja oskusi iseseisvalt, loominguliselt seostada õppe- ja kasvatustööd kaasaegses koolis, siis tuleb muidugi välja töötada ka uued täpsed praktika hindamise kriteeriumid, varustada üliõpilasi mitte metoodiliste skeemidega, vaid õpilastele teadusliku, uurijaliku lähenemise meetodiga.

Hea oleks korraldada vabariiklikke, võib-olla ka üleliidulisi iga-aastasi üliõpilaste teaduslik-pedagoogilisi konverentse. Kogemused sellisteks konverentsideks on teistel teadusaladel kogutud NSV Liidu kõrgema hariduse süsteemi ja need tuleb ainult üle võtta. Tasub mõelda üliõpilaste ja teadlaste ühiste konverentside organiseerimisele arstiteaduse esindajatega, kes töötavad pedagoogikale lähedastel aladel.

(Järg lk. 2)

Kääriku laager-seminarilt

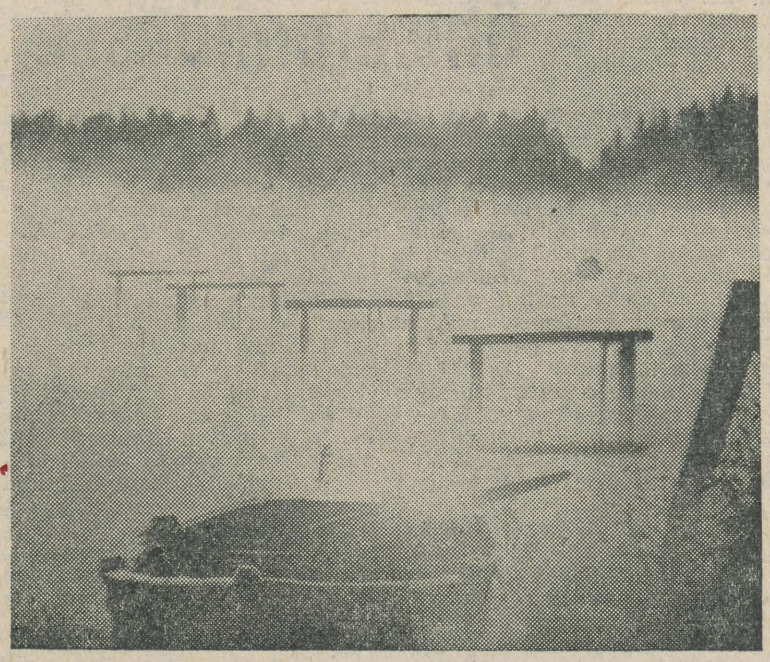

Varahommik. Siis kui meie oma tööpäeva alustasime, seisis hallaudu veel järve kohal.

Reede pärastlõunal vurasid bussid peahoone eest lõuna poole. Kääriku1e...

Meid võttis vastu vaikus, mis on omane ainult Kääriku1e, osoonirikas õhk ja heasüdamlikult tühjad toad. Me sõitsime kokku, et end probleemidest tühjaks rääkida, ning lahkudes viia kaasa sületäied häid mõtteid ning tubli annus vaimustust. Meile, komsomolikomitee liikmetele ja osakondade büroodele, tahtsid nõu ja jõuga abiks olla Mikk Titma, Priit Järve, Jaak Kaarma, Laur Karu ja Karl Adamson.

Reede õhtu. Improviseeriti suur tutvumisõhtu. «Kääriku1 peab olema kõik paugupealt,» ütles grupi «Paugupealt» aktiivsemaid liikmeid Ivar Vaasa. Nõnda läkski lahti. Grupid «Tip-top», «Paugupealt», ÜRO

Võistkond «Paugupealt» lavastas isetegevusõhtul «Kolmekrossiooperi». Ivar Vaasa oli leierkastimängija osas.

(«Üliõpilane, rõõmus ole!»), «Segu 21», «Ühenduses peitub jõud», «Püsivus viib sihile» ja «ERKI—PeDI—TiPI—TÜ» söödstsid pea ees võistlustulle. Kahju, et ei ole olemas vanasõna «Algus hea, kõik hea». See oleks hästi sobinud Kääriku laager-seminari kahele töörohkele päevale.

ESIMENE PÄEV

«Meie tulevik oleneb palju sellest, missugused inimesed lõpetavad ülikooli,» ütles Karl Adamson, «me peame vastama ajamomendile.»

Üsna palju on ülikoolis niisuguseid üliõpilasi, kes arvavad, et piisab ainult sellest, kui tunda hästi oma eriala. Me hakkame töötama õpetajatena, füüsikutena, arstidena, bioloogidena, ajakirjanikena. Meid kõrgema haridusega spetsialiste vajatakse ka linnade ja rajoonide komiteedes, komsomolorganisatsioonides. Oleks imelik, kui noor spetsialist laiutaks käsi: «Ma ei ole suuteline organiseerima...»

Kus siis veel, kui mitte ülikoolis peaksime endas arendama organisaatorivõimeid, oskusi iseseisvalt mõelda ja tegutseda!

* * *

Räägiti **aruande- ja valimis-koosolekutest.** Tavaliselt on need nagu ühe vitsaga löödud: toimus nii mitu üritust, neist võttis osa nii ja nii palju üliõpilasi, algorganisatsiooni on vastu võetud nii mitu uut liiget jne.

Arvude vallas oli kõik korras, aga inimesel oli igav. Teda ei olnud statistika tagant peaaegu nähagi.

Mullu otsustas ülikooli komsomolikomitee peatähelepanu pöörata analüüsile. Ometi ei õnnestunud see terviklikult.

«Oleme liiga vanasuunaliselt harjunud mõtlema,» ütles üks osakonnasekretär.

Tõepoolest, harjumuse jõud on suur. Oleme harjunud olema passiivsed, oleme harjunud minnalaskmise meeleoluga, sellega, et meil on igav. Aruande- ja valimiskoosolekutel küsime nõutult: «Kes on süüdi, et meil on igav?»

«Me oleme mehhaaniliselt palju järele korranud seda, mis ees on õeldud. Oleme keskkoolist kaasa võtnud suure hulga kõlavaid fraase...» ütles matemaatikaosakonna V kursuse üliõpilane Kaie Rootalu.

Tõepoolest, see paistab välja kasvõi sellest, kuidas keskkoolilõpetajad astuvad ülikooli. Ei osata põhjendada, miks tullakse õppima just seda eriala. Näiteks žurnalistika eriharru pürgijad rääkisid romantikast, mis neid selle elukutse juures veetlevat, sellest, et žurnalistiamet huvitab juba lapsepõlvest (!) peale jne. Sellistele inimestele peaks komsomoliorganisatsioon olema esimeseks teejuhatajaks. Muidu juhtub nii, et üliõpilane jõuab kolmandale kursusele mõtetega: «Milleks ma üldse ülikooli tulin, olen pettunud...» Teadetetahvlile ilmub lakooniline käskkiri: «...omal soovil eksmatrikuleeritud.»

«Kus komsomol oli?»

«Aga kust meie teadsime, et ta niimoodi mõtleb...» laotab sekretär käsi. Nii juhtus praegusel eesti filoloogia III kursusel.

«On olemas üks programmsuund: kujundada võitleja, kes suhtub loominguliselt oma erialasse. Meie tööprintsiip: üliõpilaselu küsimuste lahendamine. Üldistamine, vastutamine, suunamine. Informatsioon iga küsimuse kohta olgu kiire, asjalik, avalik. Komsomoliorganisatsioon peab eelkõige kasvatama iseseisvalt mõtlevaid inimesi,» ütles Karl Adamson.

Iga komsomoliorganisatsiooni liige peaks küsima endalt: «Kui palju ma õieti tean oma igapäevasest õpingukaaslasest, tema ideaalidest, unistustest, muredest?»

Võiks rääkida ka printsipiaalsusest. Puudujate mittemärkimine toob kaasa ainult pahandusi.

«Miks sa puudud nii palju?»

«Loengud on igavad.»

Tõsi, on õppejõude, kes aastaastalt kasutavad üsna vananenud materjale õppeaine edasiandmiseks, seda eriti just eesti filoloogia osakonnas. Ent ainult sellega ei saa vabandada.

Seminaril tehti palju juttu õppedistsipliinist. Kust on üliõpilastesse tekkinud minnalaskmise meeleolu?

«Küll ma enne eksamit jõuan...»

Aga eksamil on «soss». Kuidas muidu saab võimalik olla, et ainuüksi käesoleval semestril on eesti filoloogia III kursusel eksmatrikuleeritud kaks üliõpilast ja kaks on sama protsessi ääre peal.

Kes on süüdi, kas õppejõud, üliõpilased, komsomoliorganisatsioon?

* * *

Mikk Titma kõneles **enesekasvatusest.**

«Inimese enesekasvatus kujuneb teatud etappide kaupa. Ükski komsomolijuht ei saa ilma enesekasvatuseta läbi...»

On teile tuttav aktivist, kes tormab küll sinna, küll tänna, kuid ometi midagi ära ei tee? Tal ei ole kunagi aega, on närviline, tige... Põhjus? Ei oska oma aega õigesti planeerida.

«Väga tähtis on praktilise organiseerimistöö kogemuste omandamine...»

Keda suudaks agiteerida aktivist, kes ei tunne huvi maailma kultuurisündmuste vastu, kes ei orienteeru poliitikas, kellel puudub üldistamisvõime?

«Igal inimesel peab olema oma eesmärk ja ideaalid, mille poole ta püüdleb...»

Marssalikepp ei kuku mitte iseenesest meile kätte. Mikk Titma rääkis sellest, kuidas komsomolikomiteesse tuli füüsikaosakonna üliõpilane ja päris: «Kas saab lõpetada füüsikaosakonda kolme aastaga?»

«Saab küll, aga seni pole keegi sellega hakkama saanud,» vastati talle.

«Aga kas saab lõpetada ülikooli ja samaaegselt esitada kandidaaditöö?» jne.

Üliõpilane nägi ainult eesmärki, mitte aga protsessi, mis pidi teda selleni viima.

Jõuti üksmeelsele kokkuleppele, et komsomolijuht, enne kui ta asub kedagi milleski veenma või kaasa tõmbama, peab tegema tööd enda kallal.

Karl Adamson rääkis: «Mitte üritused pole tähtsad, vaid just igapäevastesse asjadesse suhtumine. Igal pool kindel suund, aidata aru saada, selgeks teha, olla kindlatel seisukohtadel.»

Räägiti, et ülikooli komsomoliorganisatsioon on paljudes ettevõtmistes juhtimise kaasosaline: ühiselamute ja stipendiumi määramisel, üliõpilase eksmatrikuleerimisel (kui me ei suuda enam tema eest vastutada) jne. Kõik sõltub meist endast.

Komsomoliaktivisti **tööstiilist** vestles Laur Karu.

* * *

«Nii asjalikku õhkkonda nagu tänavu pole Kääriku1 ammu olnud,» ütlesid kommunistlikud noored ise.

Kääriku asjalikus õhkkonnas oli ka palju üliõpilaslikku ülemeelikust ja ettevõtlikkust. Kui vaba aega jäi üle, löödi lauluddantsud ja mängud lahti.

Esimesel Kääriku-päeval prooviti aktivistide taipu ja osavust orienteerumisrajal, õhtul aga oli isetegevus. Kõik, mis seminaril ülepakutud oli või mis puudu jäi, toodi laagrirahva ette. Žürii lubas kiivrid pähe panna, kui satiirinooled nendele liiga hakkavad tegema. (Kriitika altpoolt!)

Rein Tammur ja Raivo Ruukel orienteerumas.

Teisel päeval toimus töö sektsioonides.

Kommunistlik noor peab oskama ka lõbutseda ja südamest naerda — sellega olid kõik osakondade kultuuritöö sektorite esindajad nõus. Möödunud aastal võitsid suure poolehoiu KVN-d.

Loodame, et tänavune **«Elav huumori- ja satiirajakiri»** leiab niisama sooja vastuvõtu.

Ajakiri hakkab ilmuma kord kuus. Väljaandjateks on **kaks** osakonda erinevatest teaduskondadest.

Eesti filoloogia ja Füüsika-Matemaatikateaduskonna pedagoogilise haru esindajad ootavad kõiki ajakirja avamisele. See on 23. oktoobril.

Ideoloogilise töö sektoris olid kõne all diskussiooniklubi, RSR, RSK, pressiklubi, komsomoliprožektori ja sotsioloogiasektori töö.

S. ENDRE

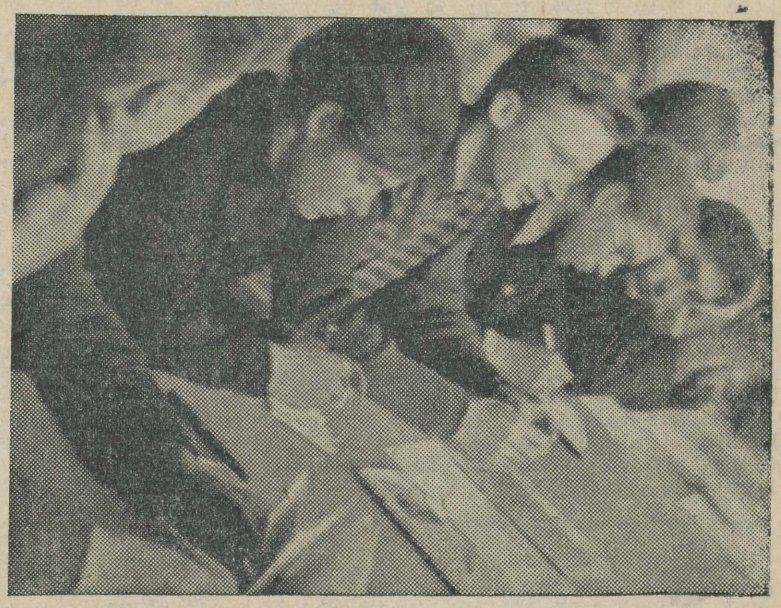

Ideoloogilise töö sektsiooni juhatas Jaak Kaarma (pildil keskel).

KAS ON „KESKMIST" ÜLIÕPILAST?

(Algus lk. 1)

Tundub, et on tulnud aeg jätta vähemalt 3—4 lehte pedagoogilistes ja metoodilistes ajakirjades üliõpilaste jaoks.

Õpetada üliõpilasi inimestevahelisi suhteid, oma vigu ja möödalaskmisi vaatama «pedagoogiliste» silmadega, õpetada neid tundma psühholoogilise mõju seaduspärasusi, seda saavad ka teised kateedrid peale pedagoogiliste.

Ja siin lähenemegi sellele nähtavale ja nähtamatule rindele, mis päevast päeva, aastast aastasse kujundab pedagoogi, teritab tema mõtlemist, laiendab tema teadusliku ja üldist silmaringi, karastab iseloomu, kasvatab teda pedagoogiliselt. See rinne on teaduskond, tema õppe- ja kasvatustöö süsteem, tema traditsioonid ja stiil, tema otsinguid ja leidmised. Ükski pedagoogika- ja psühholoogiakateeder, isegi kui ta koosneks üksnes teaduste doktoritest, ei ole võimeline tegema ega lahendama ei teoreetiliselt ega praktiliselt seda, mis on võimalik luua teaduskonnas. Ma veendun selles iga kord, kui olen meie suurtes teaduskondades, võõrkeeltes, ajaloo-keeles, füüsika-matemaatikas. Miks on üliõpilastel siin palju vaidlusi, miks iseloomustab neid praktika ajal loominguline lähenemine tunniandmisele ja klassikoosolekute korraldamisele? Sellepärast, et kõik siin, alates koridoriseintest ja lõpetades komsomolikoosolekuga, kasvatab üliõpilast pedagoogiliselt.

Sest pettumine pedagoogikas toimub tihti just seepärast, et üliõpilased näevad, et suurtel sõnadel, mida nad loengutel kuulevad, ei ole midagi tegemist pedagoogilise õppeasutuse tegeliku eluga. Iga loeng, vaidlus, koosolek ongi praktiline pedagoogika, mille kohta üliõpilased teevad siinsamas otsuse.

Milliseid uusi avastusi pedagoogikas ja psühholoogias ka ei oleks (ent minu arvates me seisame selliste avastuste lävel), neid ei saa lugeda koolipraktikasse rakendatuiks, kuni kooli ja rahvahariduse organeid ei juhi inimesed, kes oskavad avaralt ja loominguliselt mõelda, kes oskavad lõhkuda kasvava põlvkonna kasvatamisse suhtumise vanad traditsioonid, kes oskavad kasutada psühholoogilis-pedagoogilise mõjutamise läbimõeldud süsteemi iga õpilase isiksusele. Kuid see on võimatu, kui igas pedagoogilises õppeasutuses ei looda ja ei täiendata õpetamise ja kasvatamise süsteemi, mis võimaldab igal üliõpilasel võimalikult täielikult avaldada oma pedagoogilisi eeldusi ja võimeid, aga kõige andekamatele võimaluse arendada neid juba üliõpilasaastail. Just nende inimeste hulgast hakkame pidevalt saama uusi Ušinskeid ja Makarenkosi: õpetajaid, koolide ja uut tüüpi rahvahariduse juhte.

V. BONDAREVSKI,
Tuula L. N. Tolstoi nimelise Pedagoogilise Instituudi psühholoogia- ja pedagoogikakateedri dotsent

Toimetuselt: Mida arvavad TRÜ üliõpilased ja õppejõud:
1) õpetajate ettevalmistamisest meie ülikoolis ja
2) «keskmisest» üliõpilasest.
Ootame kirju!

Jälle Mihhailovskojes

Laupäeval veeres ülikooli värskelt värvitud autobuss jälle kiiresti Mihhailovskoje poole. Seekord olid sõitjateks Ajaloo-Keeleteaduskonna saksa ja inglise keele kateedri õppejõud ja teenistujad.

Kireva paelana möödus aeg. See pael oli tikitud kuldkollaseks. Kõik oli nii vaikne ja värviline nagu Levitani maalidel. Vaikust katkestas ainult lehtede langemise sahin.

Minevik ja olevik põimusid üheks suureks sümfooniaks. Kunagi jalutas siin Puškin ja igatses niisamuti nagu meiegi, et see udu ometi hajuks ja pilk võiks haarata väljade avarust.

Suur tänu selle ilusa sõidu eest meie autojuhile Enno Rostile. «Nii sõbralikku, abivalmis ja kannatlikku juhti pole ma veel kohanud.» Neid sõnu kuulsime kõigi suust.

L. ARIVA

Osa-caamatud on jagatud

Ülikooli klubis käib nüüd elu juba õige hooga. Saalis vahelduvad tantsijate ja pillimeeste proovid, maja on õhtuti hääli täis. Et näitering plaanide pidamisest tegude juurde on jõudnud, seda oli juba mõne aja eest kuulda. Aga kõige konkreetsemalt teab muidugi vastata ringi juht, ENSV rahvakunstnik ELLEN LIIGER.

Missuguse tüki osaraamatud on juba laiali jagatud?

Leo Metsar tõlkis meile tšehhi dramaturgi Jan Drda kaheksapildise komöödia «DALSKABATY, PATUNE KÜLA EHK UNUSTATUD KURAT». Näidend meeldis meile kohe esimesel lugemisel — tükk on vaimukas ja tabav, tõepoolest õigustab oma kuulumist komöödiažanri. Osad on jaotatud ja esimesed proovid olnud.

Millal esietendust võib oodata ja kes teevad osades kaasa?

Esietendus on planeeritud detsembrikuu lõpupäevadele. Osalisteks on enamasti ülikooli klubi lavalt juba tuntud nimed: Einar Kraut, Ants Viigi, Anu Haldre, Mari Kirsipuu, Roman Nõvandi jt. Mõnele sõnakunstiringi liikmele on see aga esimene roll.

Ringi repertuaaris on tavaliselt rohkem kui üks etendus. Ülikoolis on ringiliikmete voolavus aga teatavasti väga suur. Kuidas on sellega?

Meil läks tänavu nii õnnelikult, et möödunud-aastase ühe suurema lavastuse — Saja «Rahutuse» tegelaskonnast ei läinud kedagi ära. Seda tükki tahame niisiis mängida ka tänavu. Üks etendus on juba seljataga — käisime Viljandis. Väljasõite on plaanis edaspidigi, oma klubis tahame «Rahutust» ka veel mõned korrad etendada.

Teatavasti on teie hoole all ka klubi sõnakunstiring. Missuguseid plaane on seal peetud?

Plaanid on ajaliselt üpris kaugeleulatuvad. 15. veebruariks (s. o. juba tulevaks aastaks) tahame selle ringi liikmetega ette valmistada iseseisva, õhtut täitva kava, mis koosneks sobivalt valitud monoloogidest, dialoogidest, luuletustest jne.

Muidugi on kavasid ka edaspidiseks, ent nende täitumine sõltub peale hea tahtmise veel mitmetest asjaoludest. Nii et neist räägime siis, kui juba midagi kindlamat on.

ELA LIIMEON

Moment geograafide praktikasuvest.

Puhkpilliorkester klubi juurde

Juba rohkem kui sada aastat on olnud Eestis au sees puhkpillimuusika. Selle populaarsust näitab ka asjaolu, et möödunud üldlaulupeol sai 3000-meheline koondorkester hästi hakkama väga nõudliku repertuaari esitamisega.

Ühe osa sellest võimsast orkestrist moodustas 30-liikmeline Tartu noorte puhkpilliorkester. Nimetatud kollektiiv loodi 1962. a. Tartu üldhariduslike koolide õpilaste ning töötavate noorte baasil. Juba esimese tegevusaasta tulemusi kroonis edu — laureaadi nimetus vabariiklikul koolinoorte kunstilise isetegevuse ülevaatusel. Hiljem on orkester korduvalt esinenud iseseisvate kontsertidega Tartus ning teistes linnades.

Et üliõpilased moodustavad Tartu noorte avangardi, otsustati nimetatud orkester üle tuua TRÜ klubi juurde, et võimaldada üliõpilastel senisest edukamalt harrastada puhkpillimuusikat. Peadirigendiks on orkestri organiseerija, tuntud muusikategelane Sulev Kald. Teda hakkab abistama Tallinna Riikliku Konservatooriumi kaugõppe-üliõpilane orkestri dirigeerimise alal Toivo Luhats.

Leid ja keeleteadlus

Et eesti keele kateedrilt pole saabunud vastust sõna t u d e n g kohta, siis oli toimetus sunnitud leidma teisi teid küsimuse otsustamiseks. Avaldame käesolevaga informatsiooni üldkeeleteaduse ringi koosolekust ning selle ja kõigi muude seisukohtade põhjal tehtud E. Vääri kokkuvõtte. See muidugi ei tähenda veel seda, et eesti keele eriteadlased ei saa edaspidi oma seisukohti avaldada. Me ootame neid siiski.

Meie ajaleht avaldab tänases rubriigis veel keeleteadlase Manivalde Lubi originaalsed ettepanekud, mille kohta ootame seisukohavõtte keeleteadlastelt, matemaatikutelt, füüsikutelt jt.

Elektronarvutusmasin!
Aga võib-olla *raal* või *rall?*

Kujutlegem, et eelnev pikk «lohemadu» muutub varsti meie igapäevaseks tarbeesemeks. On endastmõista, et aja jooksul muutub ta «suupärasemaks», lühemaks, võib-olla omandab igas kollektiivis isesuguse argoolise sõnalühendi kuju. Sellest oleks teataval määral kahju!

Kui pärast Emakeele Seltsi koosolekut 14. mail 1961 tekkis väike «naljatooniline» jutt sellele esemele uue, kohasema, lühema nime leidmise võimaluste kohta, siis juhtus järgmine lugu.

Olin teataval määral haaratud sellest mõttest. Vaistlikult kujutlesin selles nimes mõningaid häälikuid (r, l). Veel enne voodisseheitmist hõivas mind mõte: kust saaks «masinale» ratsionaalsema nime?

Ka unes seiras mind sama mõte. Järsku ärkasin öösi vastu 15. maid ja unes tehtud otsus kõlas:

r a a l, g. -a.

Et mitte unustada, märkisin paberile.

Ent samal hommikul kell 8 otsustasin muuta tüvevokaali: r a a l, g. r a a l i. Siit saaks ka: r a a l i m a = elektronarvutusmasinal arvutama.

Järgmisel päeval (16. V), iseendaga vaieldes — polnud teist kedagi käepärast — leidsin, et «midagi nagu puuduks», ei ole ikkagi 100%-liselt see «õ i g e».

Järgmistena pakundusid: r a l m, g. -a, r a s i n, -a («kombinatsioon» r+masin), kuni lõpuks hommikul ärkasin sõnaga: r a l l, g. -i; siit ka: r a l l i m a.

Nüüd esitan teile oma palve. Aidake siit välja koorida see «õ i g e», millega võiks harjuda. Ta peaks olema siin lähikonnas.

MANIVALDE LUBI

Üldkeeleteaduse ringis

Teisipäeval, 5. okt. toimus üldkeeleteaduse ringis ajakirja «Keel ja Kirjandus» keeleteadusliku osa arutelu, millest külalisena võttis osa ajakirja toimetaja sm. O. Jõgi. Kolmanda kursuse soome-ugri eriharu üliõpilased M. Külmoja, A. Sõmmer, V. Kreinin, J. Vilosius, A. Kährik ja K. Mäetamm analüüsisid 1964.—1965. a. numbrite sisu ja tegid ettepanekuid ajakirja veelgi sisukamaks muutmiseks. Kiitvalt märgiti õigekeelsusprobleemide ulatuslikku esitamist, terminoloogia käsitlemist, head informatsiooni ja rida sisukaid teoreetilisi artikleid. Puudustena nimetati üldkeeleteaduse ja soome-ugri keelte liiga vähest käsitlemist, põhimõtteliste vaidluste puudumist, eesti keele õpetamise mittekäsitlemist ja liigset stiililist ühtlustamist. Ajakirja keeleline ja tehniline kujundus leiti olevat peaaegu korrektne.

Sm. O. Jõgi selgitas esiteks põhjusi, miks ajakiri annab keeleteadusele üksnes kolmandiku mahust, seejärel rääkis aga üldse keeleteadlaste vähesest aktiivsusest ajakirja sisustamisel, avaldades sealsamas lootust, et üldkeeleteaduse ringi liikmetest kasvavad ajakirjale «Keel ja Kirjandus» nii tarvilikud kaastöölised.

Päevakorra teises punktis arutati sõna *tudeng* kuulumist kirjakeelde. Ülevaate meie ajalehes toimunud mõttevahetusest andis M. Meho.

Õ. KASK

Fakultatiivsetest võõrkeelte kursustest

Eelmiste õppeaastate eeskujul alustavad ka käesoleval aastal tööd isemajandavad fakultatiivsed võõrkeelekursused, kus on võimalik täiendada oma teadmisi või omandada algteadmisi i n g l i s e, s a k s a, p r a n t s u s e, h i s p a a n i a, s o o m e j a r o o t s i keeles. Kursuste õppekava näeb ette semestris 20 ühetunnilist õppust. Tasu kogu õppeaasta eest 20-liikmelise grupi kohta on umbes 2 rubla ühelt üliõpilaselt.

Õppejõududeks on vastavate erialade vanemate kursuste üliõpilased.

Asjasthuvitatuil palutakse registreeruda hiljemalt 12. oktoobriks oma teaduskonna dekanaadis, kusjuures märgitagu ära, kas soovitakse hakata õppima edasijõudnute (tugineb keskkooli võõrkeele kursusele) või algajate rühmas.

Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaat

LÕPETUSEKS sõna *tudeng* kohta

Vajaduse mõtteid vahetada sõna *tudeng* ümber põhjustas asjaolu, et toimetusele saabunud käsikirjades esineb nimetatud sõna väga sageli. Meie teatmeteostest esitab «Õigekeelsuse sõnaraamat» sõna *tudeng* kõnekeelsena (lk-l 698), seega kirjakeeles taunitavana. «Võõrsõnade leksikonis» sõna puudub, sest vaadeldaval kujul on *tudeng* laensõna. Vananenuna esitatakse sõna *student* (lk-l 509). Üldlevinud redigeerimistavade kohaselt tuleb kõnekeelseid sõnu ja vorme aga kirjalikes väljaannetes vältida, eriti muidugi ametlikes materjalides. Et sõna edaspidise saatuse kohta teha prognoose, selleks oligi keelenurgas toimunud vaidlus tarvilik. Sellest ilmnes, et paljud üliõpilased kasutavad sõna *tudeng* ka tõsisesisulises kontekstis, kui on tegemist üliõpilaseluga.

Kõiki ajalehes, üldkeeleteaduse ringis ja kõnelustes leidunud seisukohti kokku võttes võiks öelda, et sõna *üliõpilane* on ja jääb ametlikuks ning austavaks nimetuseks meie kõrgeimas koolides õppijaile, sõna *tudeng* kasutamisfäär on aga laienemas ning on tarvis kaaluda selle sõna kirjakeeles tunnustamist, kuigi teatud familiaarse, koduse ja mitteametliku varjundiga. Tegemist on niisiis sünonüümidega, mille tähendused ei lange absoluutselt kokku, kuid selles just seisnebki sünonüümide väärtus.

E. VÄÄRI

Ühest õhtust

Kaks seltskonda marssisid möödunud kolmapäeval Elvast Vellavere õppebaasi poole, üks otsemat teed pidi, teine... nojah, selle trajektoori võib ise ette kujutada, kui on teada, et ükski nendest teistest teed ei tundnud. Eks ole ju ikka nii, et võhikutele jäävad kivid ja kännud jalgu. Aga äpardused teevad tõelise optimisti lustakamaks. Vist sellepärast olidki pärast eksirännakute edukat lõppu Vellaveres koos kaks üliõpilasbusat seltskonda. Need liitusid veel kolmandaga — «pärismaalaste» omaga.

Kes seda nüüd tagantjärele oskab öelda, millal ja kus see mõte sündis, aga keemiaosakonna kommunistlike noorte üldkoosoleku lõpul tuli kolmas kursus esimese juurde ja tegi ettepaneku teistele verivärskete üliõpilastele külla minna. Asi on nimelt selles, et mitmed esimeste kursuste üliõpilased on langenud keskkooli tootmisõpetuse ohvriks — ehitajad ja teised linnainimese elukutsega noored jäid kolhoosimõnudest ilma. Võtsime ettepaneku kohe vastu.

Vellavere rahva pikk tööpäev sai pikapeale otsa. Päike kõndis silmapiiri taha. Istuti lihtsasse peolauda. Ruum sai rahvast täis. Seda soojem oli. Ehk hakkasid mõttedki (nagu molekulidki) soojusest kiiremini liikuma. Igatahes ideedest ja ettevõtmistest puudu ei tulnud.

Pärast tutvustamist jõudsid statistikud järeldusele — lauas on kõige rohkem Tartu 8. ja Tallinna 21. Keskkooli endisi üliõpilasi. Au ja kiitus nende koolide keemiaõpetajaile!

Esmalt sättis kolmas kursus seinale paberipoogna kolme suure tähega EKP. Esimene kursus pani oma ajud tööle. Urmas Keis oli see, kes «salakirja» lõpuks dešifreeris. EKP tähendas «Elagu keemikute pere!»

Siis tuli päevavalgele vanemate keemikute kingitus nooremate — ülikooli klaasipuhujate meistritöö tahmase vanasarviku näol, mille juures oli ladinakeelne pühendus («Et saaks mured kuradile saata»).

Ja jälle järgnes üks laul teisele. Lauldi Viljandi paadimehest, kahest karutapjast, ennemuistsest heeringast jne.

Vabas õhus aga käis rahvaste tantsude ja mängude õhtu, alustati jenkast ja «rukkilõikamisest» ning lõpetati Teet Kallase poolt rahvatantsuks ristitud fokstrotiga.

Kellaosutid olid oma nurkkiirused sel õhtul üles kruvinud. Kihutasid teised nii kaua, kuni jõudsid ohtlikku lähedusse rongi väljumise ajaga. Viimased laulud viisid külalised taas porisele külateele.

Öeldi — nägemiseni!

TOOMAS JÜRIADO

Mida teie arvate?

Võistlus parema inimese eest, kelle jaoks loome uut, kommunistlikku ühiskonda, käib kõikjal. Et meiegi ülikool selles suhtes erandit ei moodusta, seda mõistab iga peahoonesse sisenev võõraski.

Astuge sisse peahoone sammastevahelisest uksest ja vaadake kurakätt. Näete, seal nad ongi seina peal reas, kõrval aga kollektiivi seltsimehelik otsus — õppige elama ja töötama kommunistlikult!

Vaikse pidulikkusega hinges kordate neid sõnu ja mõtlete: «Jah, kollektiiv — see on jõud.» Ainult üks mõte ei anna teile rahu. Kas tasub nii tõsist kasvatustöö vormi, nagu seda on ühiskondlik hukkamõist, pealkirjastada «TRÜ autahvel».

Mida teie arvate, aus lugeja?

Veidrik, kes läks mööda

* * *

Toimetuse märkus. Veidrik norib. Keegi peale selliste veidrike ei pea meie autahvlit «häbitahvliks». Nõustume, «õppige» asemel võiks olla küll «õppigem». See võtaks veidrikel võimaluse norida. «TRÜ autahvlil» on aga teisi puudusi. Sealt on keegi «ülemeelik» (või mõned ülemeelikud) ära viinud paar fotot. Peaks siiski leiduma inimesi, kes autahvli korras hoiavad.

ROTAPRINDILT ILMUSID

R. Kleis. Vana-Kreeka kirjanduse põhijooni. Teine trükk. 168 lk. Hind 20 kop.

A. Pärl. Loogika üldkursuse omandamisest. Teine, lühendatud väljaanne. 92 lk. Hind 13 kop.

Üliõpilasteatmik. 127 lk. Hind 27 kop.

Abiks teadusliku kommunismi teooria õppijaile. 179 lk. Hind 22 kop.

Elektripraktikumi tööjuhendid. Toimetanud K. Kudu. 245 lk. Hind 31 kop.

L. Viileberg. Mikrobioloogia praktikum. 117 lk. Hind 17 kop.

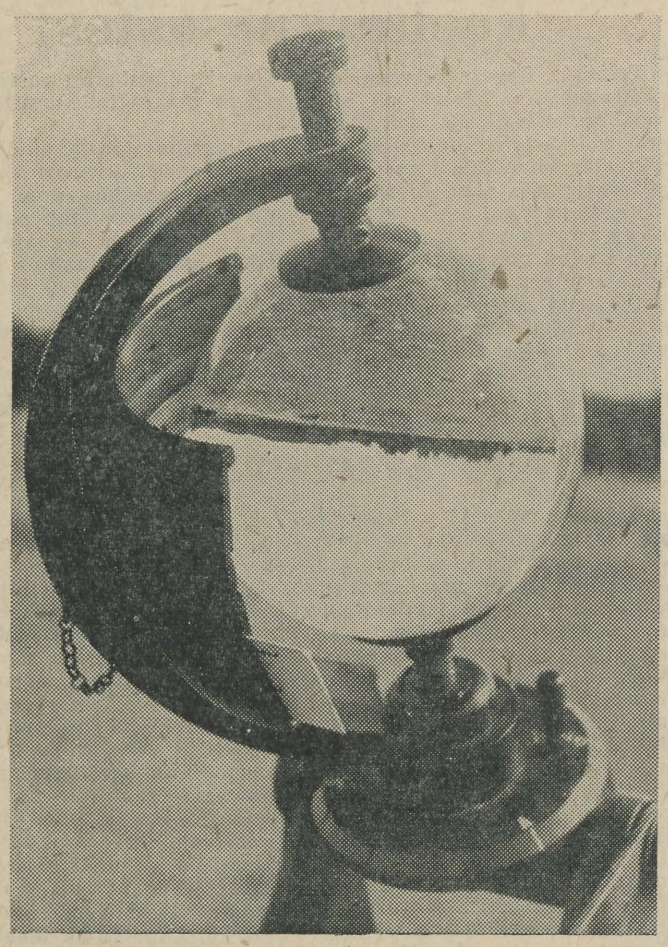

Heliograaf.

Rekakultuur ja sport

Teid kutsub orienteerumisrada

Järjekordselt kutsub teid end leidma kontrollposti punavalge tähis Tähtvere rabamänni oksal. Toimub TRÜ sügisene orienteerumisjooks. Kellel on juba embleem möödunud-sügisesest orienteerumisjooksust, see tulgu löögu kaasa ning pangu vana tuttava kõrvale teistvärvi embleem aastaarvuga 1965. Selle käiseembleemi kollektsioon saab väärika alguse. Ei ole meie vabariigis (ka ehk kogu NSV Liidus) ühelgi spordialal olnud sellist starti, kus kahe teineteisele järgneva stardipaugu (jahipüssist, sest muidu ei kuule!) kõmatades oleks võistlusrajale putkanud 1059 võistlejat. Loodame, et see on ka tänavu nii.

ELKNÜ TRÜ Komitee, TRÜ Spordiklubi ja orienteerumissektsioon kutsuvad teid kõiki neljapäeval, 14. oktoobril kella 15.35-ks Tähtvere metsa lõunaserval asuvale stardipaigale.

Võisteldakse ühisstardiga valikorienteerumises. Kontrollaeg naistele 90 minutit, meestele kaks tundi. Kontrollajast üle minemise puhul arvestatakse ühe ületatud minuti eest maha üks punkt. Kontrollposte (KP) on 12—17 väärtustega 1—6 punkti. Kontrollpunktid on tähistatud prismakujulise tähisega (punase ja valgega). Läbitavate kontrollpunktide kombinatsioon ja hulk on valitavad vastavalt oma oskusele ja jõule. Läbitud kontrollpunktist antakse kontrollkaardile selgelt loetav templijäljend.

Iga võistlusest osavõtja või kohtunik toob oma kollektiivile ühe punkti. Õppejõudude ja teenistujate osavõtt loetakse võrdseks üliõpilaste osavõtuga.

Osa võivad võtta kõik TRÜ õppejõud, teenistujad ja üliõpilased, välja arvatud I järgu orienteerujad. Viimased löövad kaasa kohtunikena.

Võistluste peakohtunikuks on NSV Liidu 1965. a. absoluutne meister orienteerumises, Füüsika-Matemaatikateaduskonna VI kursuse üliõpilane Olavi Kärner, vanemrajameistriks on Anne Palge (FM VI k.) ja rajainspektoriks V. Raudsepp (BG III k.).

Võistlustest osavõtu massilisus sõltub teist komsomoliaktiiv ja spordiorganisaatorid, aga ka sinust endast, üliõpilane!

AARE KUTSAR,
Orienteerumissektsiooni esimees

Võit Jõgeval

Vabariigi tugevamad orienteerumiskollektiivid kogunesid Jõgevale, et tänavu neljandat korda selgitada — kes keda?

Kaheteistkümne startinud kollektiivi hulgast oli jällegi neljandat korda parimaks TRÜ esindus. Kui varematel aastatel on olnud peamine konkurents «Eesti Tööstusprojekti» (ETP) võistkonnaga, siis seekord üllatas TPI. Tallinna mehed olidki ligi kolmveerand-tunnise edumaaga paremad. Kuid meie naisvõistlejad suutsid selle vahe tasa teha ja veidi rohkemgi. Nii me siis võitsimegi napilt.

Kaheksa mehe ja kaheksa naise koguajad vastavalt 22:42.42 ja 22:46.14. Individuaalselt oli Olavi Kärner TPI võistleja Tiit Taimistu ja vändralase Enn Tammela järel kolmas. Ilmar Kask oli kuues ja TRÜ spordikooli õpilane Andres Noodla seitsmes.

Naistest pidi Ene Märtin samuti leppima kolmanda kohaga. Võitis Maire Miljan (ATMM) Rutt Aimla (FAI) ees. Neljas oli üllatuslikult Helgi Nau (kaevandus «Kohtla»). Järgnesid Helle Engel (TRÜ), Aime Kruusmaa (FAI) ja Anne Palge (TRÜ).

V. RAUDSEPP

Elva kolhoosis olid abilisteks Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilased.

«Täna on vist kursusekaaslased küll meiega rahul,» loodavad kokk Milvi Levendik ja «majandusülem» Eha Tamm.

RSK järgmine koosolek on esmaspäeval, 11. oktoobril kohviku rõdusaalis. Teemaks on **Lääne-Saksamaa pärast valimisi.**

Teisipäeval, 12. oktoobril algusega kell 19 on klubis Tartu Luuleteatri üritusena Debora Vaarandi õhtu. Pääsmete eelmüük toimub peahoone kassast alates esmaspäevast.

Üheskoos on mure kergem,
rõõm on sügavam ja helgem!

LUULE SISASK
ja
TÕNU-URMAS EIMAN

MILVI ANDESSALU
ja
HEINO PAUTS,
õnnitleme teid!
Kursusekaaslased koos
juhendajaga

Uut teatmekirjandust

Сборник руководств к практическим занятиям по общей физике. 2. Электричество. 185 lk. Hind 21 kop.

Программа по истории древнего мира. 37 lk. Hind 5 kop.

Программа по истории средних веков. 24 lk. Hind 3 kop.

Программа по истории нового времени. 70 lk. Hind 10 kop.

Программа по истории южных и западных славян. 44 lk. Hind 6 kop.

Программа по истории стран Азии и Африки. 58 lk. Hind 8 kop.

Советская Эстония за 25 лет. Статистический сборник. Таллин 1965. 186 lk.

Программированное обучение и обучающие машины. Библиографический указатель (1961—1964 гг., I кв.). Ленинград 1964. 28 lk.

Общее языкознание. Библиографический указатель литературы, изданной в СССР с 1918 по 1962 г. Москва 1965. 276 lk.

Библиография литературы о Л. Н. Толстом. 1959—1961. Москва 1965. 431 lk.

К. П. Лукирская и А. С. Морщихина. **Литература о М. Горьком.** Библиография 1955—1960. Москва—Ленинград 1965. 406 lk.

Н. Смирнов-Сокольский. **Русские литературные альманахи и сборники XVIII—XIX вв.** Москва 1965. 592 lk.

В. С. Муравьев. **Художественная литература Англии в 1960—1963 гг.** Библиографический обзор. Москва 1965. 107 lk.

А. А. Ремизов. **Художественная литература Франции в 1960—1964 годах.** Библиографический обзор. Москва 1965. 107 lk.

Современная художественная литература стран Африки. Библиография русских переводов и критической литературы на русском языке. (1956—1963 гг.). Москва 1964. 105 lk.

Мифологический словарь. Москва 1965. 300 lk.

Советская археологическая литература. Библиография. 1918—1940. Москва—Ленинград 1965. 376 lk.

Население Мира. Справочник. Москва 1965. 343 lk.

Kas olete kuulnud, et...

- Tartu Üliõpilasmeeskoor on üks vabariigi vanemaid koorikollektiive?
- Tartu Üliõpilasmeeskoor on laulnud Moskvas, Krimmis, Baltikumis ja kõikjal Eestis?
- Tartu Üliõpilasmeeskoor ei ole oma olemasolu vältel jätnud vahele ühtki üldlaulupidu?
- ka tänavu võtab Tartu Üliõpilasmeeskoor vastu uusi liikmekandidaate?

Tulge mehist laulumõnu jagama! Ees ootavad kontserdid, ringreisid, lõbusad koosviibimised. Kuid ennekõike — harjutused.

Ootame teid igal teisipäeval ja reedel kell 19 ülikooli aulas või auditooriumis 49.

Kõik on teretulnud!

TÜM

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7510. MB 08639.

EESTI RAAMATUKOGU

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25. (635) Reedel, 15. oktoobril 1965 XVIII aastakäik

Kõik plaani täpseks täitmiseks

Aastast aastasse kasvab meie ülikooli teaduslik produktsioon. Kahel viimasel aastal ligines meie kollektiivi poolt publitseeritud tööde arv tuhandele. Töö kateedrites on muutunud sihikindlamaks ja plaanipärasemaks. See ilmneb nii teaduslike tööde plaanide koostamises kui ka nende täitmises. Terve rida kateedreid on juba aastaid töötanud ühe kindla probleemi uurimisel. Selle ümber on koondunud kogu kollektiiv ning võrsunud teadlaste järelkasv, mis aktuaalsete probleemide korral lõi alused probleemlaboratooriumide moodustamiseks. Neid on nüüd koos hiljuti avatud lihaste tegevuse uurimise laboratooriumiga 8. Sellele lisandub Majandusteaduskonnas käesoleva aasta maikuust saadik töötav esimene TRÜ tootmisharu laboratoorium. See kõik näitab, et meil osatakse aktuaalseid probleeme valida ja et neist on huvitatud ka tootmine, võttes enda kanda nende tööde finantseerimise tootmisharu laboratooriumi näol. Tootmisharu laboratooriumide loomine on uus võimalus kateedri teadusliku töö materiaalse baasi laiendamiseks. Et siin veel viimane sõna öeldud ei ole, selgub hiljuti laekunud ettepanekutest taoliste laboratooriumide loomise perspektiivplaani koostamiseks.

Teadusliku töö suunad ei ole kahjuks veel paljudes kateedrites nii kindlalt formeerunud. Kuigi selles suhtes on viimastel aastatel üsna palju tehtud (näit. Arstiteaduskonnas, Kehakultuuriteaduskonnas, Õigusteaduskonnas), leidub ikka veel kateedreid, kus tegeldakse mitme probleemi kallal ja seda üsna väikeste tulemustega, kuigi jõud on küllalt kvalifitseeritud (teoreetilise füüsika kateeder), või kus probleemid on juhuslikud, sageli vahetuvad iga aasta (Ajaloo-Keeleteaduskond). Probleemide eemalseismine praktika vajadustest on takistuseks ka kõrgemal seisvate organite poolt soovitatud temaatikasse lülitumisel, nagu näiteks praegu põllumajandust otseselt või kaudselt abistavate uurimistööde perspektiivsel planeerimisel.

Kateedrite sihikindlat tegevust näitab ilmekalt nendesamade plaanide täitmine. Tõsi küll, ka siin on meil edusamme. Veel kümme aastat tagasi realiseerus aasta lõpuks 60—70% plaanis lubatud uurimustest. Nüüd meie püsime oma näitajatega 90 piires, ent veel väga visalt ligineme 100-le. Meie naaberõppeasutuste õppejõud ja teaduslikud töötajad (TPI) on oma tulemustega meist tunduvalt ees. Ühest küljest on see tingitud sellest, et kateedrid ise ei austa veel küllaldaselt oma plaane. Plaan ei ole dogma, vaid töö kergendamise vahend. Olenevalt vajadustest saab seda muuta ja sageli tulebki muuta. Kehtiva korra kohaselt saab seda teha kateedri ja teaduskonna nõukogu põhjendatud otsusega, mis rektoraati esitatakse kvartali algul. Hilisemaid muudatusi ei võta kõrgemal seisvad organid enam arvesse ja need kantakse sisse kui plaani mittetäitmised. Meil on aga ette tulnud juhtumeid, kus muudatusi on taotletud alles siis, kui tuleb esitada aruanne. Tsiviilõiguse ja -protsessi kateeder taotles muudatust IV kvartali algul, s. o. õigeaegselt, kuid muudatus hõlmab tööd juba I kvartali algusest. Kus olid nii kaua autor ja kateeder? Kas poolaasta täitmise kontrolli ei teostatudki? Õppeaasta algul lahkus meilt rida õppejõude, ükski kateeder ei ole siiani esitanud rektoraati ettepanekuid nende tööde mahavõtmiseks plaanist. Julgen küll kahelda, et mitte kõigilt neilt äraminejailt ei õnnestu aasta lõpuks kätte saada lõpetatud tööd. Õppejõudude poolt tehtav plaaniline teaduslik töö on kateedrite varandus kõikides tema etappides. Kas lahkujad esitasid pooleli olevate tööde kohta materjalid? Samuti ei ole kateedrid teinud ettepanekuid uute, õppeaasta algul või pisut hiljem ametisse astunud õppejõudude teadusliku töö plaanide osas. Igal õppejõul peab olema ette nähtud vastav uurimistöö teema. Ainult erandjuhul vabastatakse õppejõud teaduslikust tööst, kui ta õppekoormus on suur. Et praegu on juba 15. oktoober, tuteksid sellised paratamatud muutused veel täna-homme esitada rektoraati. Sageli kerkivad töö käigus esile objektiivsed põhjused hilinemiseks. Ka siin tuleb olukorrast informeerida kateedrijuhatajat, kes siis rakendab kõik jõud olukorra lahendamiseks. Viimane kvartal on teaduslikus töös eriti pingerikas. Langeb ju sellele osale enamuses töö lõplik vormistamine. Siin on vajalik põhjalikult kaaluda, kuidas ümber paigutada kateedri jõud, kuidas abistada mahajäänud seltsimeest, et plaan täituks sajaprotsendiliselt. Teadusliku töö õigeaegne lõpuleviimine on eeskätt töötaja enda mure, ent ka kateedri kollektiivil tuleb pidada võitlust selle eest.

Dots. J. TAMMEORG,
teadusala prorektor

ROTAPRINDILT ILMUSID

H. Palli. Perfokaartide kasutamisest ajalooteaduses. Algteadmisi. 82 lk. Hind 15 kop.

O. Mutt. An Introduction to English Phonetics for the Estonian Learner. 221 lk. Hind 20 kop.

ÜTÜ

5. oktoobril oli Ajaloo-Keeleteaduskonna ÜTÜ aruande- ja valimiskoosolek. Teaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees J. Simm rääkis nõukogu möödunud-aastasest tööst. Parimateks erialaringideks tunnistati eesti keele ja ajalooring. Teaduse populariseerimisel tegi suure töö ära ajalooring: esineti koolides, tehastes ja mujal.

Märkimisväärt on kriitikasektsiooni loomine eesti kirjanduse ringi juurde, samuti vene keele ringi poolt korraldatud nn. väike filoloogiateaduskond.

Järgnesid sõnavõtud. Eesti keele kateedri õppejõud A. Valmet märkis, et edaspidi tuleks suuremat tähelepanu pöörata ringidevahelisele koostööle. Veel arutati I kursuse üliõpilaste osa ÜTÜ-s ja nende kaasatõmbamist teaduslikule tööle.

Teaduskonna uude nõukogusse valiti Els Lindvet (inglise filoloogia IV kursuselt), Jaak Simm (eesti filoloogia IV kursuselt), Kaarel Haav (ajaloo-osakonna III kursuselt) ja Anne Siniveer (eesti filoloogia III kursuselt).

URVE MARTINSON,
inglise filoloogia III kursuselt

VAJATAKSE GIIDE

Tartusse sattunud ekskursant küsis ühelt tudengilt, et missugused suured mehed me kuulsas ülikoolis kah õppinud on. Tudeng vastas, et eks neid silmapaistvaid ole palju, peale tema veel õige mitmed.

Olid see Sina, austatud lugeja?

Teine hull lugu juhtus suvel Toomemäel, kus tartlane oma külalistele ülikooli raamatukogu juures seletas, et siin mäe otsas seisnud vanasti tuuleveski ja orus voolanud jõgi, mis vesiratast veeretanud.

Ega Sina, kulla sõber, sellist informatsiooni andnud?

Hiljuti küsis üks Moskva turist, et milline seos oli Jaroslav Targal Tartu linnaga. Ta sai järgmise vastuse: ülikool on juba vana kool, vähemalt sajandi algusest seisvat teine juba. Seal õppinud hulganisti tarku mehi, kelledest kõige targem olnud Jaroslav.

Ega Sina ometi sellist vastust andnud?

Vahest aitab möödunu meenutamisest. Vaadakem ettepoole. Järgmisel turismihooajal võtab meie linn vastu kaks korda rohkem külastajaid kui äsja lõppenud hooajal. Vajatakse täiendust praegu tegutsevaile ekskursioonijuhtidele. Uue üritusena võetakse ette kahepäevased bussiekskursioonid mööda Eestit. Ka selle jaoks vajatakse instruktoreid.

Innukamatele ja energilisematele giididele avaneb võimalus juhtida kahenädalasi Taga-Karpaatia ja 20-päevaseid Krimmi-reise.

Kõik eespool mainitud üritused algavad paarisajast sammust, mida soovitame ette võtta 19. oktoobril kella 18-ks Magasini tn. majja nr. 12. Seal saab informatsiooni ja on võimalik registreeruda.

Tartu Ekskursioonibüroo

Kasulik nädal

Möödunud nädalal külastas osa TRÜ Majandusteaduskonna õppejõude oma kolleege Vilniuses ja Riias. Nii kollektiivsetel aruteludel kui ka individuaalsetel vestlustel selgitati positiivsed ning negatiivsed jooned majandusteadlaste ettevalmistamisel. Selgus, et paljud raskused on meil ühised, samuti on ühiselt põhjust rõõmustamiseks.

Heameelt valmistab kõrgema haridusega spetsialistide arvu pidev suurenemine. Eriti suured on saavutused selles osas Leedu NSV-s. Praegu õpib Vilniuse Ülikooli Majandusteaduskonnas üle 3000 üliõpilase. Eksisteerivad päevane, õhtune ja kaugõppeosakond. Samasugune süsteem on ka Riias, kuigi seal üliõpilaste arv ulatub ainult 1500-ni. Hämmastama pani meid Vilniuses suur tung Majandusteaduskonda: igal sügisel kandideerib ühele kohale 2—3 soovijat. Riias seevastu sarnaneb olukord meie omaga — majandusteadus pole eriti populaarne. Milles peitub selline populaarsus Leedu NSV-s, sellele ei osanud meie vastuvõtjad täpselt vastata. Küllap on oma osa selles majandusorganitel ja teistel halduslülidel, kes panevad suurt rõhku kõrgema haridusega majandusteadlaste kasutamisele.

Kõikjal otsitakse uusi teid õppetaseme parandamiseks. Riias on juba alates 1962. aastast sisustatud korralik arvutusmasinate kabinet. Viimast kasutavad peale Majandusteaduskonna ka teiste teaduskondade õppejõud ja üliõpilased. Kabineti koosseisus on juhataja, kaks meistrit ja laborant. Kabinet on rikkalikult varustatud vastavate skeemidega. Kõikjal tehakse ettevalmistusi üleminekuks programmeeritud õpetamisele. Kahjuks aga konkreetsete sammudeni pole Baltimaade majandusteadlased veel jõudnud.

Viimasel ajal suureneb pidevalt majandusteaduslikes distsipliinides matemaatika osatähtsus. Samuti nagu meil õpivad ka Vilniuse Ülikooli Majandusteaduskonna õppejõud praegu ise matemaatilist planeerimist. Kui meil on vastavast kursusest osavõtt vabatahtlik, siis Vilniuse kolleegid on teinud selle kohustuslikuks kõigile alla 45 aasta vanustele õppejõududele.

Õppevahendite valmistamisel oleme oma naabritest ees. Läti Riiklikus Ülikoolis antakse rotaprindil välja küll õppekirjandust, kuid tunduvalt väiksemas ulatuses. Oma ülikooli väljaandeid saavad aga üliõpilased tasuta. Leedu NSV-s on piirdutud kirjastuste leedukeelsete väljaannetega.

Ka teadusliku töö osas ei jäänud me häbisse. Tundub, et meie ülikoolis on teaduslik töö organiseeritum ning publitseerimine regulaarsem. Lõunapoolsetes vennasvabariikides tehakse vähem üliõpilaste teaduslike ringide tegevuse ergutamiseks.

Vilniuse Ülikooli Majandusteaduskonnas kasutatakse teadusliku kaadri ettevalmistamiseks stažöör-instituuti. Stažöörina annab kraadi taotleja ära kandidaadieksamid ning sellele järgneb siis kaheaastane aspirantuur.

Kõigis õppeasutustes pööratakse palju tähelepanu kaugõppele, peamiseks mureks on madal õppeedukus. Vilniuse statistika näitab, et ainult 62—63% mittestatsionaarsetest üliõpilastest jõuab normaalselt edasi, ülejäänud kordavad kursust või katkestavad õpingud. Läti Riiklikus Ülikoolis oli see protsent küll parem, kuid ikkagi madal. Ühiselt leiti, et edasijõudmine on hoopis parem õhtuse õppevormi puhul — Vilniuses näiteks 95%.

Individuaalsetel vestlustel vahetati mõtteid konkreetsete õppeainete ning teaduslike probleemide üle. Lepiti kokku loodud kontakti edaspidi tugevdada. Nädal andis juurde palju kasulikku.

V. KRINAL

3 nädalat kümnekesi

Valga raj. Järvesalu kolhoos, Käo talu

üliõpil. . . . . .

Sellisel aadressil tulid kolme nädala jooksul kümnele eesti filoloogia I kursuse üliõpilasele kirjad. Need kolm nädalat muutsid meie käed tugevamaks, lisasid kehakaalule mõningad kilogrammikesed, tegid meist kümnest peaaegu kollektiivi.

Meie seast oli enamik linnast pärit. Seepärast tundsime maatööd vähe, aga tehtud see sai. Poisse äratasime hommikul hüüdega: «Tõuske, krahvid, teid ootavad suured teod!»

Tööga tulid vilumus, oskus ja tahtmine tööd teha. Kitkusime hübriidkaalikaid, kühveldasime vilja ühest kuivati otsast teise, et vili mitte kuumaks ei läheks, laadisime veoautosid, mis vilja mitmete kilomeetrite taha kaalumisele vedasid, et siis hiljem jälle kuivati kõrval olevasse laoruumi tagasi tuua (miks otse minna, kui ringi saab!), tegime silo, panime heina kokku jne.

Igaõhtuseks ajaviiteks olid tants ja mängud. Tähistasime koguni kaht sünnipäeva: Juts ja Paul said üheksateistkümnesteks. Laua kattis perenaine. Temale kuluks küll tänusõnu öelda, sest niisugune kokk oleks igal pool vajalik. «Kui te mul siin kauem oleksite, küll ma teist siis perenaised teeksin,» rääkis ta meile. Õhtul seisis laual isuäratav kringel, parem kui poest ostetud.

Peremees Kusta oli alati valmis meiega lõbutsema. Et oleme filoloogid ehk õigemini kavatseme saada filoloogideks, siis keerles jutt kõige sagedamini eesti keele ümber. «Kõige õigem eesti keel on ikka see tartu keel,» oli peremees veendunud ja vastuvaidlejaile leidis ta sellised veenvad argumendid, et need tahes-tahtmata taganema olid sunnitud. Et olime enamikus kõik Tallinnast, siis kõlas kohalik murre meie kõrvale esialgu võõralt, kuid hiljem nakatas. Mõni oli selle üle päris rõõmus, sest kogu aeg üht ja sama keelt rääkida polevatki huvitav.

Et tudengid töömehed on, selles suutsime kolhoosnikuid üsna kähku veenda. Seda tunnistasid esimehe sõnad lahkumisõhtul.

Lõuna-Eesti metsade sügisene kirevus, sügisöö tumedal põhjal särav Linnutee, autolaternate valguses lippav jänes, põllul nähtud põder — kõik need jätsid hinge midagi ilusat. Tähti käisime vaatamas majakatusele viivalt redelilt.

«Külm on, kas läheme alla?»

«Ei veel. Külm on, aga ilus on ka.»

Olime Tartus kohtudes sootuks erinevad, sootuks võõrad — nüüd on meisse imbunud midagi maalõhnalist. Veidike mullast, veidike rakkudest, veidike soojast maasaunast ja lauast tagakambris, kus auras värske kodusai, midagi ümbritsevatest inimestest. Ühistest vaidlustest ja vestlustest selgus, et me kõik usume armastusse ja sõprusse. Me ei taha olla ükskõiksed, me ei kannata halbu inimesi.

Meil on heameel, et leidsime sõpru, kellega ühes elama ja õppima hakkame.

LINDA KRUUSTEE

15.—17. okt. toimub Käärikul laager-seminar ülikooli teaduskondade, osakondade, kursuste ja ravirühmade sekretäridele. Puududa võib ainult ülikooli komsomolikomitee loal.

Kaasa võtta kirjutustarbed ja spordivarustus.

Kogunemine täna, 15. okt. kell 17 peahoone ees.

ELKNÜ TRÜ Komitee

ÜLIÕPILASPÄEVADEST LOE 2. lk.

Gaudeamus igitur

Möödanud laupäeval algas Toomemäel suur sagimine. Üliõpilasi tuli kokku üle 2000. Tuldi üksikult ja paarikaupa, kaasas elevus ja ootus ning sületäis loosungeid.

Ingli ja Kuradi sillalt rõkatas lahti lauluviis, kasvas peotuju. See oli vist ainulaadne juhtum maailmas, kus matuste puhul nii rõõmsaid matjaid võis näha.

Tseremoonia peapõhjus — halvim «üliõpilane» ning «õppejõud» külitasid siinsamas kragisevate vedrudega voorimehetroskal. Voorimees, uljailmeline sinise tekliga noormees, istus üsna rahulikult «koolnute» vahel.

Rongkäigu kohal on tõrvikud, leegid ja sädemed.

Laulud «Vändra metsas», «Väike trummilööja», reisi-, laagri- ja uudismaarühmade laulud. Proovitakse ära ka «Kalle-Kusta» ja koguni «Õllepruulija» — olgu nad küll igal pool muidu käibel, aga marsilauluna jäägu nad ikka kõrvale.

«Elagu EPA!»
«Elagu Jüri!»
«Elagu Pälsoni intrid!»
«Elagu Toomemägi!»

Peab millelegi hurraa hüüdma, et hoog ei raugeks.

Hoogu on veel palju vaja. Kõige rohkem laululava esise jooksukrossi organiseerimise jaoks. Seekord tekitas see pealtvaatajais (kelle seas võistlusnägijaid näppudel lugeda võis) külmatunde ja unise igavuse. Küll tantsiti jenkat, küll seoti kosjarätte ja püüti aias mesilast — aga kaua sa ikka pimedas püüad.

★

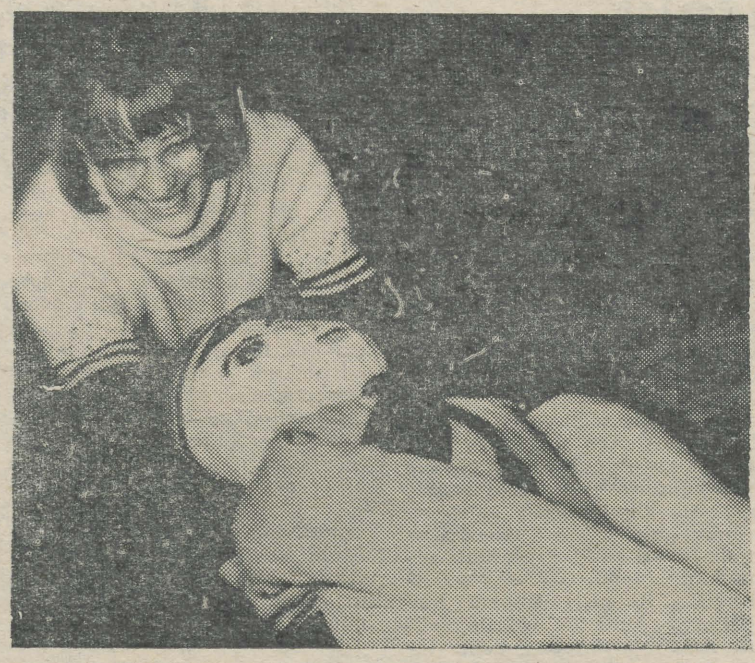

Prožektorid süttisid jälle. Kõige tähtsam ja oodatum — matused.

Kõnepidajail olid pisaradki silmas — olgu pealegi aukuaetu ainult topis, ta on ju ikkagi kaasvõitleja... Kahju on ka kõige halvemat õppejõudu matta — millisel loengul nüüd kirju kirjutada või kohustuslikku lektüüri lugeda? Rääkisid Kalju Kass, Jaak Uibu, Toomas Sutt. Haud aeti labidatega mulda täis, lähemalseisjad aitasid peoga.

«Mul hakkas kohe kergem,» ohkas üks rohelise mütsiga üliõpilane.

«Mispärast?» päris kaaslane.

«Noh, need kõige suuremad pahategijad sai nüüd ometi maha maetud.»

Mindi laiali. Klubisse ja kohvikusse sooja saama, sest tõrvikute tuli oli ammu kustunud. Tänavate kohal rippus üliõpilaste natuke vallatu laul.

Veel pikka aega lõhnas linn põlenud tõrvikute järele. Tublisti kauem mäletatakse seda suurt tuhinat ja vaimustust, millega tudengid tunglaid kandsid. Mäletatakse seda suurt rõõmu ja vaimustust, mis eranditult kõiki kaasalöójaid haaras.

Matuserong hakkas liikuma. Küll siin võis alles loosungeid näha! «Tutenk, rõemus ole!», «Säilitage Vana-Tiik tulevastele põlvedele!»

Sellel, kes ise kolonnis kõndis, oli üsna raske ära arvata rongkäigu kogupikkust.

*

Matuserongi juhiks oli Laur Karu valgel ratsul, ruupor käes. Ta oli mees omal kohal. Tänu temale leidsid kõik teaduskonnad enesele koha rongkäigus, tema märguande peale hakkas mürtsuma orkester. See oli teadaandeks, et matuserong hakkab nüüd Toomemäelt peahoone ette liikuma.

«Mis lahti on?» imestasid tartlased.

«Täna on üliõpilaste pidu!» hõigati neile vastu.

★

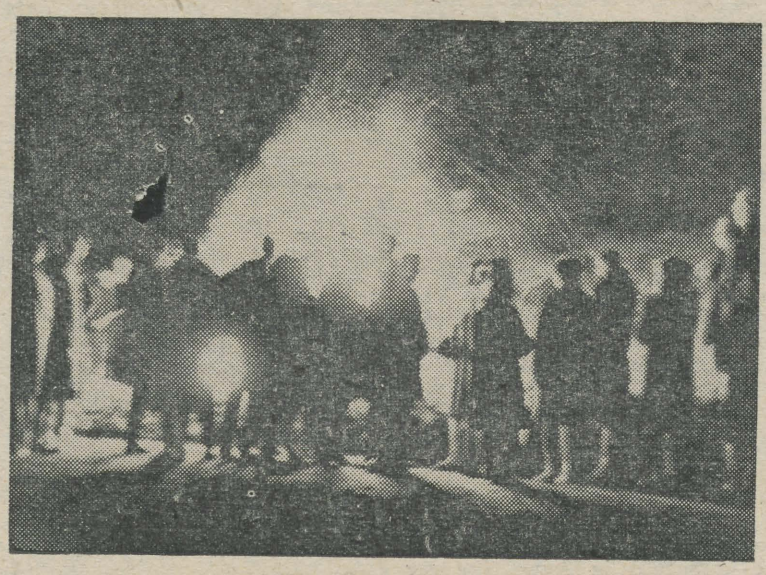

R. NIGOLI ja K. TALUSSAARE fotod

Мы вам за всё благодарны

Студентов очень трудно поразить гостеприимностью, особенно ленинградцев. И всё-таки мы не ожидали, что нас так хорошо примут в Тарту. Мы провели здесь три дня, многое успели увидеть, узнать, но самым полезным и приятным для нас опытом был опыт красивых и непосредственных отношений. И за это большое спасибо тем, кто были с нами всё это время.

Ваш университет очень понравился нам. Среди его традиций, даже если некоторые из них носят характер больше шуточный, чем серьезный, есть множество таких, которые делают отношения между людьми дружескими и человеческими, которые разрушают психологические барьеры индивидуализма. А это, в конечном итоге, очень важно. Ваши традиции позволяют воспитывать студентов в коллективной взаимосвязи.

Это особенно важно в наш век, когда опасность распада личности становится проблемой. Через ваши же традиции можно в какой-то мере способствовать преодолению скептицизма, того скептицизма, который уничтожает в человеке его творческие начала.

Ваш праздник студентов является и для вас в некотором роде экспериментом, но все-таки не такой неожиданностью, потому что он построен на ваших опять-таки определенных коллективных традициях. Для нас же он интересен вдвойне, так как ничего подобного на нашей памяти в нашем институте не было. Мы обязательно расскажем об этом нашим студентам, и, вероятно, это возбудит в них интерес для собственного творчества в этом направлении. Нам очень понравился этот ваш первый праздник. И хотя мы присутствовали на похоронах плохого студента и плохого профессора, но мы видели множество очень хороших студентов и слышали от студентов о хороших ваших профессорах.

Ваше студенческое кафе наводит нас на мысль о возможности создания такого постоянного кафе у себя в институте. У нас существуют временные кафе, которые периодически устраивают для себя какой-нибудь из факультетов в помещении клуба или в общежитии. Но иметь постоянное кафе, да еще такое симпатичное, как у вас, — очень соблазнительно.

Мы поразились вашей богатейшей библиотекой и очень признательны библиографу, милой женщине, имени которой мы не знаем, сопровождавшей нас и рассказавшей об истории библиотеки и о её фондах. В ней чувствуется большая любовь к своему делу и большая эрудиция.

Из опыта комсомольской организации нам показалась интересной структура комитета комсомола; мы наверное используем для себя вашу систему — она даст больший результат в работе комитета.

У нас комитет состоит из 30 человек, заведующих отдельными секторами (6 секторов). Поэтому работа распылена, или один человек ведет слишком большой участок работы. Это не рационально.

Мы решили в этом году избрать комитет по вашему методу: 50 человек — совет, и из них 9 человек — бюро.

У вас большие возможности для подготовки высокообразованных специалистов и для воспитания здоровых и нормальных в общественном отношении людей. И это нам показалось самым важным и существенным в вашем университете.

Мы уезжаем очень благодарные вам за теплый прием (мы даже забываем, что на улице все эти дни было так холодно), с большим опытом увиденного, который мы собираемся предложить нашему институту.

Мы надеемся и очень хотели бы побывать у вас еще когда-нибудь и ждем вас у себя.

Студенты ЛГПИ

Täname abi eest

On teada, et Teaduslikus Raamatukogus töö kunagi ei lõpe ja aasta-aastalt järjest rohkem kulub ära abistavaid töökäsi üliõpilaste hulgast. Mis teha, kui raamatukogu näiliselt arvukal kollektiivil siiski käib üle jõu rohkem kui 2,5-miljonilise raamatufondi valitsemine või ligi 50 tuhande köitelise aastase juurdekasvu läbitöötamine?! Eriti keerukaks on osutunud raamatufondide korrashoid viimastel aastatel. Seda teretulnum on praegu ja edaspidigi kitsaskohtade ületamisel üliõpilaskonna abi.

Tänavu sügisel kolhoositööst vabastatud ja raamatukogusse suunatud üliõpilaste arv oli üsna tagasihoidlik. Ometi suudeti teha päris tõhusat tööd, mis juba arvude keeleski kõlab aukartust äratavalt. Nii ilmutasid näiteks fondide osakonda suunatud Arstiteaduskonna üliõpilased erakordset püsivust ja töötahet. Ainuüksi 4-liikmeline rühm (Aino Aksiim, Tiiu Roos, Neenu Kaldre, Kadri Järvet) puhastas ja paigutas ümber ligi 25 000 köidet. Teine rühm (Malle Koorts, Mare Kingsepp, Rosalija Kajumova ja Anita Šehtman Arstiteaduskonnast, Marju Kiho Ajaloo-Keeleteaduskonnast) «töötas läbi» (seekord mehhaniseeritult — tolmuimejaga) ligi 190 000 dissertatsiooni, kontrollides ühtlasi nende järjestust ja varustades kogu fondi numbriliste viitadega. Kui esialgu ehk töö iseloom ja oma väike kollektiiv tundusidki võõrastavaina, siis mõne päeva pärast oli tööind kasvanud sedavõrd, et külla tulnud «kolleegid» teistest osakondadest olid sunnitud kurtma: «Nad isegi ei räägi meiega! Mühisevad raamatuvirnadega mööda ja hõikavad alles kolmanda-neljanda riiuli tagant: «Mis sa ütlesid?...» Arstiteaduskonna üliõpilased abistasid siinjuures veel ligi 85 000 köite ümberpaigutamisel.

Kollektiivne raamatute puhastamine edenes jõudsasti ka raamatukogu reservfondis Sõbra tänavas, kus töötasid peamiselt Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased. Hoolimata ebakohastest töötingimustest (kütmata ja valgustamata ruumid) suudeti puhtaks «pesta» umbes 75 000 köidet, mille juures suuremat tublidust ilmutasid E. Veisenen, L. Mihhailova ja E. Petjärv.

Hoopis iselaadne töö raamatute korrastamisel langes osaks Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilasele Els Vagale, kes raamatukogu restauraatori juhendamisel lausa erakordse hoolikusega parandas, puhastas ja korrastas umbes 1000 peamiselt 17. sajandi trükist — osa meie väärtuslikumast dissertatsioonide fondist.

Ka raamatukogu jooksvas töös oli üliõpilaste abi üsna tõhus. Teaduslikus Raamatukogus tehti ettevalmistusi ligi 7000 autoreferaadi kataloogimiseks, kusjuures tublimateks osutusid Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilased Helle Lass ja Tiiu Kipper ning Arstiteaduskonnast Ülle Rein.

Õpperaamatukogus töötasid sedapuhku peamiselt Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilased, kes kohandasid õppefondi tänavu sügisel teokssaanud uuele laenutussüsteemile, s. o. varustasid taskutega umbes 80 000 köidet. Eriti hoolikalt töötas nende hulgast Sirje Raudmägi.

Veel kord — suur-suur aitäh teile kõigile, tublid abilised!

R. PARMAS

TÄHELEPANU!

meil on kiiks

Dots. J. KALITS

Milliseid rõõmustavaid või kurvastavaid jooni võite märgata, kui võrdlete oma põlvkonda sellega, keda Te praegu õpetate?

Kui võrrelda kaht erinevat põlvkonda, siis pole võimalik neid iseloomustavaid jooni jaotada rõõmustavateks ja kurvastavateks. Igal ajajärgul on oma nägu. See, mis andis jumet omal ajal, võib praegu olla iludusveaks. Printsipiaalseid erinevusi sõjajärgse ja tänase üliõpilasnoorsoo vahel ei ole. Tundub, et õppetöösse suhtutakse viimasel ajal tõsisemalt. Võib-olla on see tingitud asjaolust, et olen õppetöös kokku puutunud tublide rühmadega.

Millisena kujutlete ideaalset komsomolijuhti?

Ideaalne komsomolijuht on see, kelles nähakse head, ausat ja sirgjoonelist seltsimeest, kellest peetakse lugu, kusjuures teised tunnevad temas juhti maksimaalses, asjaosaline ise aga minimaalses ulatuses.

Mida Te arvate meie noorte autorite loomingust?

Pole põhjust lugeda seda eesti kirjanduse alustoeks, samuti nagu pole põhjust väiklasteks norimisteks, kui selles loomingus juhuslikult midagi ei meeldi. Käekiri kujuneb välja ainult kirjutades. Selles mõttes võiks öelda kõige siiramalt: «Jõudu töole!» Aga töömehi meil on.

Teatavasti ütleb B. Brecht oma «Galilei elus»: «Õnnetu on rahvas, kes vajab kangelasi.» Kuidas Te kommenteeriksite seda lauset?

Sellele võiks läheneda ka teisest küljest — õnnelik on see rahvas, kes on suuteline kangelastegudeks.

Mida Te arvate televisioonist?

Hindan tema tulevikku rohkem kui olevikku.

Milles Te näete teatud osa meie noorsoo huliganiseerumise ja ideaalituse põhjusi? Mis Te arvate Läänes laialt tarvitusel olevast terminist «Autoritätenkrise»? Ja kuidas peaks kõigi niisuguste nähtuste vastu võitlema?

See küsimus eeldab pikemat artiklit. Oleks hea, kui «Tartu Riiklik Ülikool» pöörduks selles osas pedagoogikakateedri poole. Ääremärkuste korras võiks arvata, et see sõna otseses mõttes tühine osa noorsoost, kes huliganiseerub, koosneb eelkõige rumalatest originaalitsejatest, odava seikluse otsijatest ja kõlupeadest, kes oma vaimset küündimatust püüavad varjata sedalaadi maskiga. Teadmata seda, et kogu maailma (sealhulgas ka kapitalistliku) noorsoo enamusele on selline käitumine võõras, püüavad nad end kujutada nn. maailmanoorsoo esindajatena.

Ideaalitus on üks egoismi väljendusvorme, see on elu läbimine suletud silmadega, nägemata neid loendamatuid eeskujusid, kes meid ümbritsevad. Niikaua, kui on midagi õppida, midagi omandada, kui on võimalusi paremaks muutuda, ei saaks rääkida ka ideaalide puudumisest. Seda on vaja ainult mõista. Seepärast võiks ka «autoriteetide kriisi» pidada sisutuks terminiks, mis on seotud «ebajumala» ideoloogiaga. Täienduseks pedagoogika spetsialistide ettepanekutele soovitaksin huligaanidega teha avalikult sama, mida tehakse lastega siis, kui kõik kaasaja pedagoogika poolt soovitatud vahendid on ära proovitud ja tulemusteta jäänud.

Mida tuleb Teie arvates mõista termini «komsomolitöö» all?

Komsomolitöö teaduslik definitsioon puudub. Seepärast võiks selle üle mõtteid vahetada. Olgu siis ka mõttevahetuse korras järgmine ettepanek: a) komsomolitöö kitsamas mõttes — juhtiv töö komsomoliorganisatsioonis nii valitavatel kui ka mittevalitavatel ametikohtadel; b) komsomolitöö laiemas mõttes — töö, mille tegemata jätmisel või halvasti tegemisel võib saada komsomolikaristuse; c) kõige laiemas mõttes — tegevus, millel pole otsa ega äärt ja kus halval juhul tegutseja ise ei taipa ka eesmärki. Aga tõsisema ja konkreetsema vastuse annab organisatsiooni põhikiri!

Kuidas jõuda selleni, et olla iseseisvalt mõtlev inimene?

Kõigepealt on vaja hästi palju teada ja osata loogiliselt mõelda. Kõik ülejäänu on juba lihtsam.

Kuidas tekivad Teie arvates noored karjeristid?

Selle põhjuseks on tavaliselt «tuulelipu tõbi». Tõve peamiseks tunnuseks on püüe seada ennast igas olukorras ja igasugustes tingimustes pärituult. Õigeaegse ravi puudumisel kaasnevad karjerismi ohtlikud tunnused.

Vastus küsimusele, mis Teid ennast võib-olla erutab kõige rohkem, ja mida meie küsimuste hulgas ei ole.

Paljusid erutab probleem juhtimise teaduslikust alusest. Nagu näete, «lõhnab» see mõnevõrra sotsioloogiliste uurimuste järgi. Konkretiseerimine jäägu esialgu saladuseks. Võib-olla ongi nii huvitavam.

Milline oli Teie möödunud suve suurim elamus?

Me kõik koos elasime sellel suvel läbi sündmusi, mis olid nii sügavalt haaravad, et paljudel tulid isegi pisarad silma. 20 aastat suurest võidust. 25 aastat Nõukogude Eestit — nende tähistamisest ei saa kuidagi vaikselt mööduda.

Kuid küsimuses mõeldakse vist sellist elamust, millele keegi teine, isegi mitte sõber, siiralt kaasa elada ei saa. Olgu siis...

Püüdsin sellel suvel Navesti jõest mõne tunniga viisteist havi. Ja see ei ole mitte kalamehejutt!

Mida Te sooviksite ülikooli ajalehele?

Selget pilku, kindlat joont, võitlevat hinge ja teravat sulge.

Tankast haikuni ja rahvaluulest sotsioloogiani

Sel esmaspäeva õhtul, kui päeval sadas rahet, ei kukutatud ega valitud peahoone 6. auditooriumis ühtegi presidenti. Küllap oli see tingitud sellest, et kirjandusajaloost on teada küll poeeside kuningaid, küll luule printsesse, kirjanduse vanemaid, juhtivaid kirjanikke ja arvustajaid, kuid mitte presidente. Selles ruumis oli ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi aruande- ja valimiskoosolek. Osavõtjaid (20) polnud liigselt.

Juhatuse esimees Jaak Põldmäe tegi kokkuvõtteid. Tundus, et eelmise aruande-aastaga võrreldes oli igapäevase teadusliku töö ja vaikse nokitsemise kõrval toimunud mõndagi uut ja huvitavat.

● Esmakordselt üle paljude aastate korraldati eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi teaduslik konverents keemia ringauditooriumis ja kohal oli üle 100 inimese tavalise 10—15 asemel.

● Tööd alustas kriitikasektsioon, kus analüüsiti nelja teost. Ilmus rida retsensioone ülikooli ajalehes ja «Edasis».

● Korraldati kriitiliste arfiklite ja esseede võistlus.

● Populaarteaduslikke loenguid peeti rohkem kui mitmel eelmisel aastal kokku.

● Keskkoolide õpilaste kirjanduslikust olümpiaadist osavõtjatele korraldati H. Visnapuu luule õhtu.

Oli ka ebaõnnestumisi.

● «Coriolanuse» arutelust võttis osa väga vähe inimesi ja veel vähem kirjandusringi liikmeid.

● Ladusalt ei läinud kohtumine läti sõsarringi esindajatega Riiast.

● EI ESITATUD ÜHTEGI AUHINNATÖÖD (!).

Dotsent H. Peep, üliõpilased J. Põldmäe ja K. Kurg andsid kirjandusringi käesoleva õppeaasta töö peasuunad.

● Kirjanduse mitmesuguste probleemide käsitlemine informatiivses laadis. Kaasaja väliskirjanduse ja vene nõukogude kirjanduse päevaprobleemide ja diskussioonide tutvustamine. Eelmainitut tahetakse teha koos vene- ja väliskirjanduse ringidega.

● Filmi- ja muude stsenaariumide, mitmesuguste libretode (teoreetiliste aluste ja praktika) vaagimine. Esteetikaalaste probleemide vaatlus.

● Peamiseks iseseisvaks uurimistööks jääb ikkagi eesti kirjanduse teooria ja ajaloo ning rahvaluule uurimine. Arvati, et kursuse- ja diplomitööde dubleerimine ei ole paheks juhul, kui valminud töö on kõrgema kvaliteediga, kui tavaline õppetöö korras tehtu.

● F. Tuglase loomingu uurimine ja tema 80. sünnipäeva (2. märtsil 1966. a.) tähistamine.

● Populaarteaduslik töö: referaadid ja ettekanded kirjandusest mitmesugusele kuulajaskonnale eesmärgiga õpetada ringi liikmeid oma mõtteid selgelt ja arusaadavalt väljendama. See kulub ära nii õpetajale kui ka filoloogile.

● Kavatsetakse korraldada ka elavamaid üritusi, nagu kirjandusteose dialogiseeritud arutelu (selline katse on Tartus juba tehtud) ja vaidlusõhtuid.

● Bioloogide eeskujul püütakse korraldada õpikute arutelusid.

Kirjandust hakatakse uurima ka sotsioloogiliste meetoditega.

Kõike seda hakkab ellu viima uus juhatus koosseisus: J. Põldmäe (V k.), K. Kurg ja L. Kaisel (IV k.), P. Vihalemm ja J. Tammleht (II k.). Üks koht jäi vakantseks. Sellele kohale peab sobiva kandidaadi leidma eesti filoloogia V kursus I kursuse üliõpilaste üliõpilaseks löömise õhtul. Valitu «pehmeksrääkimine» jääb aga juhatuse enda ülesandeks.

Pärast valimisi rääkis K. Kurg meile jaapani luule lühivormidest tankast, renkust ja haikust.

Kuigi «Edasis» ilmunud artiklis «Varjatud reservide otsinguil» mõned tehniliste alade silmapaistvad spetsialistid arvasid, et kirjandust pole üldse vaja õpetada, pidime isegi meie (kirjandusega tegelejad) tunnistama, et sageli on mõnes kirjanduslikus vormis kirjutatud teose mõistmiseks vaja teada mitte ainult selles kasutatavat sümboolikat, vaid isegi selle vormi ajalugu. Kirjandusteooriat, mis on vajalik kirjandusteose mõistmiseks, ei saa aga asendada mingi nn. koolivälise lugemise juhendamisega stiilis: «Loe seda, see on hea!»

Haiku ongi selline vorm, kus välise looduspildi all antakse edasi inimestevahelisi suhteid ja inimelu probleeme. Ettekande esitaja jutustas, et Jaapanis on tekkinud mitu haikude tõlgendamise koolkonda, mis annavad sageli üksteisele isegi vastukäivaid, ent siiski tekstiga assotsieeruvaid seletusi. Ta analüüsis mitmeid haikusid, näitas neis peituvate meelelolude mitmekesisust. Sageli varjub ühes haikus nukrus, iroonia, eneseiroonia, sensuaalsus ja huumorgi. Viimasel ajal tekkinud ühiskondliku teemaga haikud annavad aga võimaluse järjest laiemateks üldistusteks.

Peaaegu tund aega kestnud huvitava ettekande järel luges K. Kurg koosolijaile eesti ja jaapani haikusid. Kiiruga jõudsin neist kirja panna ühe, jaapani suurima haikumeistri Matsuo Basyo parima.

«Alasti oksal
üksikuna istub kaaren.
Sügise õhtu.»

A. PABUT

Intelligentsed poisid, grammatikareeglid ja sügisesed kärbsed

Uksele on kirjutatud 9-a. Kui sisse astusin, olin veidi üllatunud — ainult poisid. Hiljem selgus, et tegemist on füüsikaklassiga. Küsisin pärast tunni lõppu Astridilt, et kas on mingit vahet ka tunda võrreldes tavalise klassiga. Ta vastas: «Jah, on küll. Intelligentsemad, väljendusoskus on neil parem».

Niisiis, klassi ees on V kursuse eesti filoloog Astrid Lindeberg ja pinkides istub paarkümmend intelligentset üheksanda klassi poissi. Meie koos Astridi kursusekaaslastega ja praktikajuhendajaga istume tagumises reas. Seal ees ma igatahes seista ei tahaks. On Astridi neljas tund.

Kontrollitakse koduseid harjutusi. Üks poiss hoiab kätt püsti, tahab vist vabandada, aga õpetaja ei märka. (Ilmselt on ta unustanud pedagoogide ja loomataltsutajate tähtsa reegli — õpilasi ei tohi hetkekski silmist lasta.) Pärast loeb seesama poiss harjutust kaaslase vihikust.

Poisid paistavad üsna viisakad ja korralikud olevat. Kui meie klassis nooruke praktikant oli, siis... Aga praegu pole ta veel klassiga üksinda.

«Mida nimetatakse abimäärsõnadeks?»

«...»

«Kuidas jagunevad nimisõnad?»

«Nimisõnad jagunevad... omadus- ja... asesõnad.»

Noormees saab kahe ja tund läheb edasi.

«Tänase tunni teemaks on «Suure algustähe tarvitamine».»

Õpetaja kirjutab punktid tahvlile, poisid oma vihikusse. Kui oled ülikoolis mitu aastat konspekteerinud, tundub see pilt veidi harjumatuna.

«Toodete nimetused kirjutatakse suure algustähega. Kes toob näiteid?»

«Fotoaparaat «Ljubitel».»

«Õun «Antoonovka».» (!)

Tund hakkab lõpule jõudma.

«Võtke lahti grammatikaraamatud. Lugege läbi 7 juhtu, millal kirjutatakse väike algustäht.»

Mõned ajavad juttu. Tagumises pingis loetakse raha. Kui küsitakse näiteid pärisnimedest tuletatud üldnimede kohta, pakub keegi rõõmsalt: «Rock'n roll!»

Tund on läbi. Ukse juures trügides seletab üks väikesekasvuline poiss üleolevalt sõbrale: «Niisugune loll! Püüab kärbse kinni ja laseb siis ise lahti.»

Nende jaoks on grammatikareeglid asendunud juba hoopis huvitavamate asjadega. Aga Astridil seisab veel ees tunni arutelu — õpetaja osast tuleb ümber asuda õpilase ossa.

T. TALLO

Üliõpilasnädal Helsingis

Hiljuti saabus V kursuse üliõpilane Silvi Kaljas tagasi rahvusvaheliselt üliõpilasnädalalt Helsingis.

Mõned küsimused Silvile Soomes veedetud päevade kohta.

Kes olid Helsingisse kokku sõitnud?

Seal oli üliõpilasi Skandinaaviamaadest, Belgiast, Šveitsist, Poolast, Tšehhoslovakkiast, Ungarist, SDV-st, SFV-st ja Nõukogude Liidust — kokku umbes 50 inimest 14 Euroopa riigi 23 kõrgemast õppeasutusest ...

Nõukogude delegatsioon viibis sellisel nädalal esmakordselt. Meie maad esindasid Moskva Lomonossovi-nimelise Ülikooli, Leningradi Polütehnilise Instituudi ja TRÜ üliõpilased.

Kuidas nädal möödus?

Esimesed paar päeva kulusid sisseelamiseks. Kõigepealt muidugi tutvusime üksteisega. Et ürituse organiseerijaiks olid Helsingi Ülikool, Majanduskool ja Tehnoloogia Instituut, siis külastasime kõigepealt neid õppeasutusi. Käisime Otaniemis, kus paiknevad Tehnoloogia Instituudi hooned. Nägime Helsingi uut satelliitlinna Tapiolat. Helsingi endaga tutvumiseks jäi aega üsna vähe.

Nädala keskseks ürituseks oli seminar teemal «Üliõpilase rahvusvahelisest vastutusest». Seks puhuks viidi meid Helsingist välja Kallviki Gebhardi Instituuti. See on suur mereäärne baas sedalaadi kokkutulekute pidamiseks. Olime seal üldse kolm päeva. Kuulasime loenguid Soomest, tema majandusest, kultuurist, välispoliitikast.

Seminar ise toimus kolmes diskussioonigrupis. Esimene arutas teemat «Ülikooliharidus ja internatsionalism», teine — «Euroopa üliõpilasorganisatsioonide koostöö» ja kolmas — «Üliõpilaste abi vähearenenud maadele».

Millise grupi tööst Teie osa võtsite?

Et meie delegatsioon oli kolmeliikmeline, siis läksime kõik erinevatesse gruppidesse. Mina olin selle grupi juures, kus räägiti üliõpilasorganisatsioonide koostööst. Oleks liialdus öelda, et see oli diskussioonigrupp. Koosolemine kujunes rahulikuks arutluseks nii meil kui ka teistes gruppides.

Millest vesteldi?

Räägiti, milliste ülikoolide ja instituutide vahel on juba sidemed loodud ja mida selles liinis edaspidi kavatsetakse teha. Sõna võtta sai igaüks, grupp oli 12- kuni 15-liikmeline. Minul oli kahjuks sel teemal vähe öelda. Selle eest tuli palju kõnelda Eestist, Tartust, meie ülikoolist. Meie elamise ja õppimise vastu tunti tõesti väga suurt huvi.

Räägiti vajadusest laiendada sotsialismimaade ja kapitlaistlike maade üliõpilaste koostööd, pakuti välja koostöövorme ja -võimalusi, mis oleksid kõigile vastuvõetavad — delegatsioonide vahetamine, kultuuri- ja spordisidemed jne.

Mingit resolutsiooni ükski grupp vastu ei võtnud. Ühisel plenaaristungil tegi iga grupi eesistuja tööst lühikese kokkuvõtte.

Mida uut saite teada teiste maade üliõpilasorganisatsioonide kohta?

Kõigepealt seda, et kapitalistlikes maades on üliõpilasorganisatsioone ja -rühmitusi väga palju. Neil on enamasti poliitiline iseloom. Väljaspool organisatsioone on veel üliõpilasnõukogud. Seetõttu põhjustaski neile teatavat imestust see, et meil juhib kogu üliõpilaskonda komsomol — poliitiline organisatsioon.

Paistab, et üpris palju tegeldakse majandusküsimustega. Näiteks ostis Helsingi Ülikool mõned aastad tagasi endale ühe laostunud tubakavabriku. Tootmist juhivad loomulikult vastava ala spetsialistid. Saadav sissetulek kulub ühiselamute ehitamiseks, stipendiumideks. Vajadus ühiselamute järele on üsna suur. Praegu jätkub neid ainult 12% Helsingi üliõpilastest.

Muidugi ei piirdu organisatsioonide tegevus ainult majandusküsimustega. Tegevushaare on märksa laiem.

Mis jäi eriti meelde Soomest? Nädalast?

Soome oli hästi kodune ja tuttav.

Nädal oli tore! Kõige toredamad olid delegaatide omavahelised vestlused ja hea vaba õhkkond. Mõnevõrra oli raskusi keelega. Jutt käis inglise keeles. Vahel oli tõsist tegemist, et oma jutud ära rääkida.

Meie ülikooliga lähemate sõprussidemete loomisest oli eriti huvitatud Oulu Ülikool. Samuti loodab meie esindajaid oma üliõpilasnädalal näha Stokholmi Ülikool.

R. TIMAK

IV Balt. Stud. 1965 Elva

Sellised kirjad seisid viimaste orienteerumisvõistluste embleemil. See tähendab, et tegemist oli IV Balti liiduvabariikide kõrgemate koolide meistrivõistlustega. Külalistena võistlesid Murmanski ja Leningradi koondused, Leningradi RÜ ja Leningradi PI. Meil olid kõik kõrgemad koolid oma esindused välja pannud. TRÜ ja TPI isegi kaks võistkonda. Olgu siinkohal veel märgitud, et juhend lubas mitut võistkonda välja panna siis, kui need sajaprotsendiliselt koosnevad I järgu sportlastest.

Kokku asus esimesel võistluspäeval teateorienteerumise starti 25 meeskonda ja naiskonda. Meesvõistlejatest tuli esimeselt etapilt esimesena tagasi meie spordiklubi orienteerumissektsiooni esimees Aare Kutsar ja viis TRÜ I 1 min. 45 sek. juhtima. Teises vahetuses ei suutnud Ivar Tammeraid rajaga ühist keelt leida ja tuli leppida tagasihoidliku 7. kohaga. Lõpuks Olavi Kärner tegi kõik, mis teha andis, kuid ettepoole kolmandast kohast me siiski ei saanud. Meeskonna aeg oli 2:27.30. Võitis TPI I (Uku Annus, Tiit Taimistu ja Arno Huik) — 2:20.24, teine oli EPA (Peep Tambet, Hanno Schotter ja Tõnu Raid) — 2:21.05.

TRÜ II meeskond (Kaarel Zilmer, Vello Raudsepp, Jaak Karu) rändas etapiaegade tabelis vastavalt 13., 9. ja lõpuks 10. kohale.

Naiskondadega oli kohtunikel päris häda, sest suur osa võistlejatest unustas võistlustuhinas kontrollida oma asukohta maastikul ja külastas läheduses asuvaid teiste etappide kontrollpunkte. Pärast pikki kontrollimisi kanti lõpp-protokolli:

1. Kaunase PI — 2:32.31
   Vilniuse filiaal
2. Vilniuse RÜ — 3:03.20
3. TRÜ II (Urve Noodla, Aino Tuhkanen, ja Helle Engel) — 3:45.15

Pühapäeval võisteldi suund-orienteerumises. Rajameistrid Ilmar Kask ja Sven Veldre olid huvitaval ja raskel maastikul teinud kiiduväärt tööd. Rada oli tõesti võistluste tasemel.

Meestest oli kiireimaks Tõnu Raid (EPA), kes läbis 12,7 km pikkuse 8 KP-ga raja ajaga 1:37.26. Teine oli Arno Licis (Riia PI I) — 1:52. 22. Kolmas Olavi Kärner (TRÜ I) — 1:53.59. Aare Kutsar oli 29. ja Kaarel Zilmer 32.

Naiste 8 km (6 KP) raja läbis kiiremini M. Gausmanaite (Kaunase PI) ajaga 1:09.15, järgnesid Ene Märtin (TRÜ I) — 1:09.36, L. Starolyte (Vilniuse RÜ) — 1:09.50. Anne Palge (TRÜ I) oli 5., Helle Engel (TRÜ II) 17.

Kokkuvõttes oli parimaks Riia Polütehniline Instituut 14 miinuspunktiga, TRÜ I ja TPI I kogusid võrdselt 21 miinuspunkti, kuid parem aegade kogusumma andis teise koha meie võistkonnale.

V. RAUDSEPP

UUT TEATMEKIRJANDUST

Энциклопедический словарь правовых знаний (Советское право). Москва 1965. 512 lk.

Труд и заработная плата. Библиографический указатель литературы, изданной в СССР на русском языке в 1962 г. Москва 1965. 490 lk.

Люминесценция. Библиографический указатель 1947—1961. Москва 1964. 379 lk.

Библиография литературы по вопросам радиовещания и телевидения (1958—1962). Москва 1964. 122 lk.

Библиография работ по электроэнцефалографии (1875—1963 гг.). Электрическая активность головного мозга животных и человека в норме. Москва 1965. 208 lk.

Е. Е. Шумакович. **Общая и ветеринарная гельминтология.** Библиографический указатель отечественной литературы с конца XVII века по 1960 год. Москва 1965. 394 lk.

Скарлатина. Библиографический указатель отечественной литературы (1928—1958). Киев 1964. 302 lk.

Библиография по эпидемиологии рака 1946—1960 гг. (Перевод). Женева—Москва 1964. 207 lk.

Ю. И. Бернадский и И. Х. Пинский.

Советская стоматологическая литература. (Библиографический указатель). Том. II. 1946—1958 гг. Москва 1965. 696 lk.

Библиография работ по лепре (1958—1962). Ростов 1964. 48 lk.

Краткий указатель литературы по истории и географии Камчатки. Петропавловск-Камчатский 1965. 19 lk.

Кольский полуостров. Библиографический указатель советской литературы (1962 г.). Апатиты 1965. 64 lk.

Helmut Hagar. **A bibliography of works published by estonian ethnologists in exile 1945—1965.** Stockholm 1965. 63 lk.

S. Musikka ja L. R. Holsti. **Finnish radiological bibliography 1896—1963.** Helsinki 1965. 123 lk.

Looduskaitseringis

Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi järjekordne töökoosolek toimub 15. okt. kell 20 EPA aulas.

Päevakorras: Loodustemaatiliste filmide demonstratsioon.

Pühapäeval, 17. oktoobril toimub traditsiooniline sügismatk Taevaskotta. Väljasõiduks koguneme Tartu raudteejaama kell 9.50. Rong väljub 10.12. Tartusse tagasi jõuame õhtul kl. 21.45. Kõigil matkast osavõtjail palume panna soojalt riidesse ja kaasa võtta võileivad.

Matk toimub igasuguse ilmaga.

Ootame matkast osa võtma ka esimeste kursuste üliõpilasi, kes ringide rägastikus alles otsivad teed.

Ringi juhatus

Kuidas siis jääb?

Meie majas on 8 kateedrit (II ja III korrusel) ja hulgaruumiline arvutuskeskus (I korrusel) ning auditooriume üsna mitu (+ 17 ahju). Me tuleme tööle ja lahkume töölt nagu töötajad ikka, kuid me ei tööta nii, nagu teevad seda peahoone või mõne muu ülikooli hoone (NB! keskküttega hoone) töötajad või nagu tuhanded meie maa töötajad. Töö ei paku meile rahuldust, me ei tunne enam tööst rõõmu, me ei otsi tööst uut ega head, sest me oma hangunud ajudega vihkame tööruume, mis moodustavad meie jaoks 7-tunnilise eelkülmetusega piinakambri. (Eelkülmetusega just sellepärast, et praegu on temperatuur ruumides +10—12°, talveks läheb see usutavasti —10-le.)

Kuhu on siis koer maetud? Leidub neid, kes teavad koera, teised jälle matmispaika. (Neid teateid on raske kokku viia, kuid püsivamaks arvamuseks on jäänud ülikooli matmiskohana ülikooli kalmistu.) Mitte ei leia õiget otsa üles, et asi hargnema hakkaks.

1963. a. sügisel põhjendati kütmata ruume sellega, et kuna maja pidi keskküte sisse seatama, siis ei saanud õigeks ajaks ahjukütjaid hankida! 1964. a. sügisel vastasid majandusmehed, et kütjate palk on väike ja praegu ei saa, pidage seni vastu, kui nad kolhoosist enam suurt ei teeni, siis ehk saame. Pidasime vastu ja saimegi siis novembris kütmise järjele.

Aasta 1965. Sügis. Jälle külm, jälle pole kütjaid, ikkagi pole veel keskkütet, kuid — katsuge vastu pidada! Tundub, et kolme aasta jooksul ei ole maailmas midagi muutunud (välja arvatud muidugi teaduse ja tehnika valdkond). Kõik on siin samuti, isegi töötajate põhikoosseis on sama, kuigi nad näevad välja palju tigedamad ja haigemad. (Seega on ümber lükatud arstiteaduslik väide, et väike külmutamine tervendab ja noorendab inimest. Sm-d arstid, tulge ja vaadake meid!) Halb on ka vaadata, kuidas üliõpilased praegu siin majas õppejõude kadestavad. Igatunnised märkused: «Mis temal viga, tõuseb püsti ja kõnnib. Saab sooja.»

Viimane asjakohane ettepanek tehti nüüd meile: Varuge puid! Hakake ise kütma!

Sellega võiks nõus olla, kuid enne tahaks teada, 1) kas on lubatud kohakaaslus samas asutuses; 2) kas on mõttekas, et kateedrite 8 töötajat kütavad kõik hommikupoolikul ahju ja kui tööpäeva lõpuks ruumid soojenevad, lahkuvad töölt (aga auditooriumid?); 3) millega kompenseeritakse kateedrites kütmiseks kulutatud aja arvel tegemata jäänud plaaniline töö (kas kütjad aitavad selle talvel ära teha? Või ei tulegi tänavu talveks kütjaid? Sest kuskilt peab ju edasiminekut ka märkama!)

H. EKSPONAAT

Klubi teated

17. okt. kell 20 etendub TRÜ klubis K. Saja näidend «Rahutus»

*

Puhkpilliorkesti proovid on ülikooli klubis esmaspäeval ja neljapäeval algusega kell 19. Oodatakse uusi liikmeid.

ÜHISKONDLIKUD RAAMATUKOGUHOIDJAD!

Õppetöö teie rühmas jätkub 19. oktoobril kella 18—20 TRÜ Teaduslikus Raamatukogus (II korrus).

V. Leek,
õpperühma juhataja

Kuldmandiibel

Näitlejad tulid lavale kolmekesi, et kakluse korral oli publikuga arvulises ülekaalus.

Nii räägib anekdoot.

Ka üliõpilaspäevadele eelnenud kõnevõistluste nime all toimunud puhkeõhtul oleks saanud korraldada toreda kakluse. Seda küll žürii ja võistlejate vahel, sest mõlemaid oli neli kanget poissi. Publikul oleks olnud tunduvalt lõbusam.

Et ülikoolis nii vähe kõnemehi leidub, ei ole nagu usutav. Kas tuli puudu julgusest või sai liiga vara teatavaks, et uus igavesti rändav auhind ülikooli kõnemehele nr. 1 — «kuldmandiibel» (e. kuldlõualuu) ei ole siiski päris kullast. Ei tea. Aga mõra kusagil tekkis.

Kõige häbiväärsemaks muidugi peeti nende kümne isiku käitumist, kes eelnevalt end registreerisid, kohale aga ei ilmunud.

Tundus, et peetud neljast võistluskõnest olid vaid kaks ette valmistatud ja ainult üks vajalikul tasemel.

II kursuse eesti filoloog Kalju Kass, keda tunneme ka följetonistina, sai niisiis konkurentsitult ülikooli parima kõnemehe nimetuse, samuti õiguse pidada laupäevaõhtusel matusetseremoonial leinakõne. Viimasega tuli ta ka suurepäraselt toime, soojendades vaimuka sõnaga natukenegi kõrvu ja ninasid (need pidavat naerdes liikuma hakkama).

«Kuldmandiibel» on siis tema esimese omaniku käes, aga mis saab järgmisel aastal? Räägitakse, et tütarlapsed rääkivat palju. Kas tõesti ainult kohvilauas?

Tulevased pedagoogid. Kunagi peate ju esinema iga päev auditooriumi ees. Praegu on aeg oma võimeid proovida. Ja noored lektorid, RSR kommentaatorid, kuhu jäite teie?

Viga, tundub, peitus siiski reklaamis ja organiseerimises. Võistlusteemad saadi teada väga erinevatel aegadel. Siin võib kaaluda kaht võimalust. Esiteks — anda valik teemasid juba nädalapäevad varem teada, see peaks ootuspäraselt tagama kõnede kõrge kvaliteedi. Või teiseks — anda teemad igale võistlejale 10—15 minutit enne tema esinemist, see näitaks tema improviseerimisvõimet.

Isiklikult olen esimese variandi poolt, sest arvan, et see tooks tunduvalt rohkem jõuproovijaid kokku.

Aga aasta on pikk ja loodame selle aja jooksul kõnekunsti tõusvat niivõrd au sisse, et võistlus «kuldmandiiblile» üliõpilaspäevade eelõhtul kujuneb parimate lõppvõistluseks.

J. PAJU

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7731 MB 08646

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 (636) Reedel, 22. oktoobril 1965 XVIII aastakäik

TRÜ parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek

Aruandest

Käesoleval ajal kuulub TRÜ parteiorganisatsiooni koosseisu 373 NLKP liiget ja 59 liikmekandidaati. Aruandeperioodil võeti vastu partei liikmekandidaadiks 51 seltsimeest.

Meie parteiorganisatsiooni peaülesandeks oli aruandeperioodil proletaarse internatsionalismi ja nõukogude patriotismi kasvatamine üliõpilastes, poliitilise valvsuse tõstmine ning leppimatu võitlus kodanliku ideoloogia avalduste ja vormide vastu, võitlus kommunismiehitaja moraalinormide juurdumise eest õppiva noorsoo teadvuses ja käitumises.

*

Õppejõudude ja kõrgema haridusega abipersonali hulgas tehtava ideoloogilise töö tähtsamaks vormiks nagu eelnevatelgi aastatel olid filosoofilised seminarid. Aruandeperioodil töötas ülikoolis 17 filosoofilist seminari, kusjuures sellega oli haaratud 513 inimest.

*

Teadusliku töö sektoris valmistati kevadsemestril ette (parteikomitees kinnitatud) plaan TRÜ-s lähema kolme aasta vältel doktoridissertatsiooni kaitsvate õppejõudude kohta (nii doktorantuuri kaudu kui ka väljaspool seda).

*

Kevadsemestril arutati komitee istungil õpetajate ettevalmistamist ja selle perspektiive. Küsimuse ettevalmistamisel loodi kontakt Eesti NSV Haridusministeeriumiga. Selgitati välja kaadri vajadused ja sel alal valitsevad kitsaskohad. Komitee koosolekust võtsid osa pedagoogilise praktika teaduskondlikud juhendajad ja TRÜ pedagoogikakateedri liikmed. Vastuvõetud otsus kohustas metoodikuid ja dekanaate korrigeerima õppeplaane ning tõstma pedagoogilise praktika efektiivsust, samuti hoolitsema metoodikute kaadri tugevdamise eest.

*

TRÜ oli vabariigis esimene, kus loodi võitlevate ateistide klubi, praegu aga on vist TRÜ ainuke asutus, kus nii palju asjatuid katseid on tehtud selle klubi tegevuse elustamiseks. Ülikooli parteikomitee senised katsed pole saavutanud vajalikku efekti — jääb ainult loota selle saavutamisele edaspidi, kui koondada sellele töölõigule rohkem tähelepanu.

*

Ajalehe tööst. Esitatud kirjatükid viivad järeldusele, et ajalehe autorite kollektiiv on vähene ning ajalehe käsutuses olevaid materjale võrdlemisi napilt.

Olgu märgitud, et ülikooli parteikomitee liikmetest enamus ei kirjutanud möödunud õppeaastal ajalehes ühtki artiklit. Kas siis nende poolt juhitavates töölõikudes polnud ühtki sellist küsimust, mille kohta oleks olnud vaja sõna võtta.

*

Parteikomitee suunas aruandeperioodil ametiühingu tegevust: 1) töötajate kommunistliku kasvatamise, 2) elukondliku heaolu küsimuste lahendamise ja 3) šeflustöö korraldamise liinis. Elukondliku heaolu ja töö küsimustest tuleb ametiühingu saavutuseks lugeda TRÜ lasteaia avamist, millest niipalju aastaid ainult juttu tehti. Aktiivselt jätkavad tegevust ka lasteringid. Korraldati tervistavaid ja sportlikke laagreid Vellaveres, Käärikul.

*

Kehalist kasvatust ja sporti TRÜ-s iseloomustab viimastel aastatel järsk massilisuse ja meisterlikkuse tõus. Nii oli möödunud õppeaastal spordiüritustel juba 27 498 osavõtjat (17 250 vastu 1960. a.).

On rõõmustav, et kergejõustiku kõrval on suutnud üleliidulisel areenil täiseduga esineda sellised TRÜ suhteliselt noored spordialad, nagu sõudmine ja orienteerumissport. Mitte vähene tähtsus pole TRÜ sportlaste järjekordsel võidul Helsingi Ülikooli sportlaste üle. Viimane on tekitanud elevust isegi emigrantlikkudes ringkondades.

Sporditööst üldse kõneldes ei saa aruandja õigeks pidada seni väljakujunenud praktikat selles, et Kääriku spordibaas, mis asub Tartust 70 km kaugusel, ehitatakse välja kompleksselt kui samal ajal Tartus on spordihoonete järele tungiv vajadus.

*

Klubi tegevus on meil viimasel ajal tublisti aktiviseerunud. Võib öelda, et meie klubi energilise organisatsioonilise töö ja isetegevuse arendamiseks on klubi üle saanud finantsraskustest. Ta on ületamas senist kriisi ning muutumas üliõpilastele meeldivaks puhkekohaks ja kultuurmassilise töö keskuseks (1. sept. 1964—1. sept. 1965 on meie klubis olnud 130 üritust 30 000 osavõtjaga). Palju on selles kaasa aidanud ka ELKNÜ TRÜ Komitee poolt organiseeritud klubid ja õhtud.

*

Parteilise tegevuse tähtsaks lõiguks ülikoolis on partei- ja riigikontrolli organite poolt tehtav töö. Nii reorganiseeris rektoraat kaastöögrupi ettepanekute alusel teaduslikeks komandeeringuteks ettenähtud summade otstarbekama kasutamise eesmärgil nimetatud summade jaotamise senise korra. Ühtlasi suurendati vastavaid summasid.

Ülikooli parteiorganisatsiooni elu oli aruandeaastal tegevusrohke. Tegevuses me kasvasime ja karastusime. Kuigi palju jäi tegemata ja palju sai tehtud poolikult, astus meie organisatsioon oma arengus sellel aastal tubli sammu edasi.

Sõnavõttudest

D. Metšetin Arstiteaduskonnast arvas, et seoses parteiorganisatsiooni kasvuga tuleb tugevdada tööd noorte kommunistidega. Ka nõuab reguleerimist parteiliikmete ühiskondliku töö koormus.

H. Müür Majandusteaduskonnast nentis, et Majandusteaduskonna areng on siiani olnud ebakindel ja perspektiivitu, sest pidevalt oli päevakorras teaduskonna üleviimine Tallinna. Viimase otsusega hakata majanduskaadrit ette valmistama Tartus on tekkinud kitsikus ruumide ja pedagoogidega. Meil on aeg luua tugev keskus, kes suudaks plaanipäraselt ette valmistada majanduskaadrit.

J. Reimand Füüsika-Matemaatikateaduskonnast jagas kogemusi parteiorganisatsiooni tööst. Ta pidas vajalikuks ära kuulata seda, mida arvavad õpetamisest üliõpilased. Füüsikaosakonna parteibüroo organiseeris mitu koosolekut, kus arutati üliõpilaste majanduslikku olukorda, üliõpilaste ja õppejõudude vahelisi suhteid ning õppetöö probleeme.

Huvitavaim neist oli koosolek teemal «Kasvatustööst õppetöö käigus». Selleks valmistuti mitu kuud. Loengud kuulutati lahtisteks.

Iga õppejõud kuulas oma kolleegide loenguid. Üliõpilased täitsid ankeedi. Koosolek kujunes asjalikuks. Arvustati õppejõude, kelle loengud olid halvad. Kõneleja arvas, et selline arutelu on kasulik, ta aitab näha tegelikku olukorda.

Z. Saar Arstiteaduskonnast rõhutas, et väga tähtis on töö stiil. Meie parteiorganisatsiooni tööd ei analüüsitud küllaldaselt.

Kõik ei ole korras kaadrite paigutusega.

Meie ühiselamutes pole kord hea. Komsomoliorganisatsioon lubas ühiselamud oma tähelepanu alla võtta, aga sõna ei pidanud. Ühiselamutesse on vaja haritud direktorit, kes on suuteline ka kasvatuslikke ülesandeid täitma.

Komsomolikomitee sekretär Jaak Kaarma avaldas arvamust, et poliitiline informatsioon (ajalehe lugemise tasemel) ei õigusta ennast. Peamine kasvatustöös pandagu diskuutsetele vormidele (RSR, pressiklubi). Sm. Kaarma toonitas, et KVN-id ei asenda poliitinformatsioone. Edasi tegi ta ettepaneku lahutada üliõpilaste ja õppejõudude ametiühing. Näiteks Moskva ja Leningradi praktika on andnud positiivseid tulemusi.

L. Suits keemiaosakonnast rääkis pedagoogiliste osakondade komplekteerimisest. Sellest sõltub ju tulevaste õpetajate tase praegu ja edaspidi. Õpetaja elukutset oleks üldse vaja rohkem propageerida.

Koosolek kulges asjalikus tööõhkkonnas.

Sõna võtsid veel L. Valt, K. Nigol, L. Võhandu, J. Ananjeva, EKP Tartu Linnakomitee sekretär V. Meister ja EKP Keskkomitee sekretär L. Lentsman.

Koosolek võttis vastu üksikasjaliku otsuse TRÜ parteiorganisatsiooni töö parandamiseks.

Uude komiteesse valiti J. Ananjeva, A. Blumfeldt, R. Blum-Russak, L. Eringson, A.-K. Indre, J. Kaarma, Ü. Kaasik, F. Kinkar, M. Kull, H. Liimets, A. Nielsen, V. Palm, I. Piir, K. Püss, J. Ristkok, E. Salumaa, L. Schotter ja J. Unger.

Jällenägemisrõõm

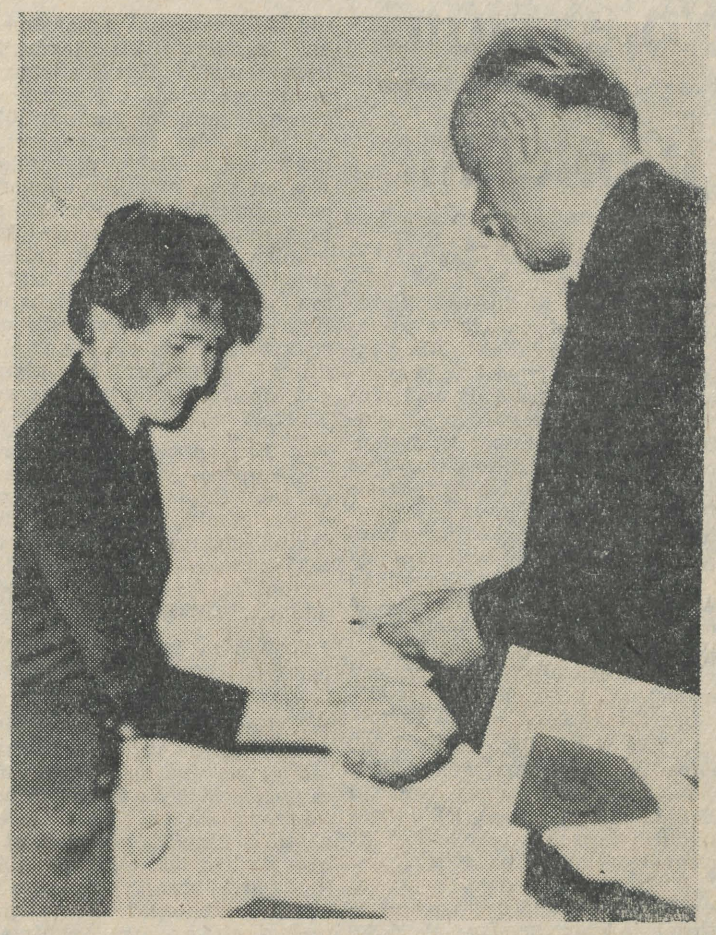

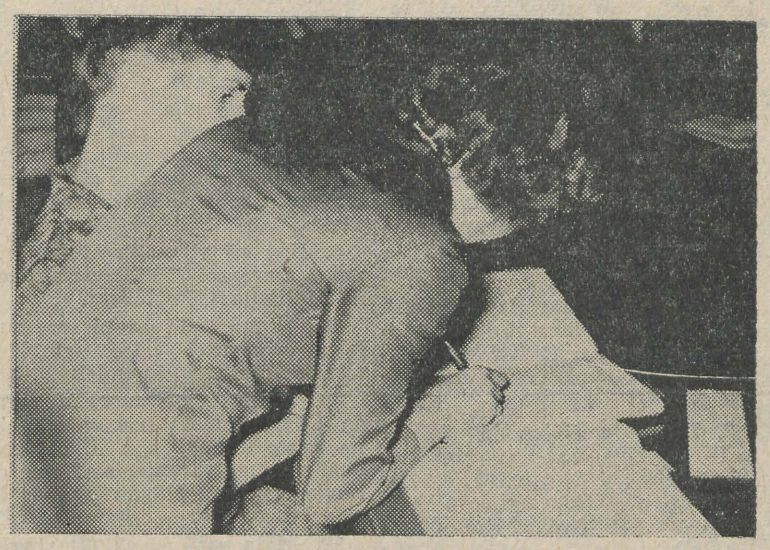

Õpetatud Nõukogu saal, kus tavaliselt võtavad istet üksnes auväärsed õppejõud, oli laupäeva hommikupoolikul tulvil noorte inimeste jällenägemisrõõmu. Siin olid Ajaloo-Keeleteaduskonna mullused lõpetajad.

Pöördusime teaduskonna metoodilise töö komisjoni esimehe professor A. Kase poole:

«Mitmes kord see ülikooli ajaloos on, kui diplomid antakse kätte pärast aastast katseaega?

Tänavu praktiseerítakse seda esmakordselt. See on vajalik selleks, et selgitada, kuidas ülikool spetsialiste ette valmistab.

Kas mõnel lõpetajal jääb diplom saamata?

Ajaloo-Keeleteaduskonnas küll mitte. Meie lõpetajatele anti töökohtadel väga head iseloomustused. Ka Nõukogude armeest tulnud kirjades tõstetakse esile lõpetajate E. Lemberi ja V. Särevi püsivust, eeskujulikku käitumist ja poliitilist teadlikkust.

Kas selline katseaeg õigustab end?

Kindlasti. Tulevase kaadri tublidus ei selgu lühiajalisel stažööripraktikal ega määra seda ka üldainete hinded. Tegelik praktika näitab, milleks keegi on võimeline.

Esimesed töökuud tõid küll endaga kaasa kõiksugu ebameeldivusi ja pisimuresid, kuid raskustest suudeti üle olla, ja see on juba. võit.

Dots. J. Peegel arvas, et lõpetanute tubliduses on pisike protsendikene ka ülikooli kasvatust. «Aitäh, et olete ülikooli ja teaduskonna head nime kõrgel hoidnud,» lõpetas ta.

Ka meie rektoril oli heameel jälle ülikooli kasvandikke näha. «Teist keegi pole veel vanaisa ega vanaema ja te ei suuda seda olukorda kujutleda, kuid mul on praegu selline suure perekonnapea tunne, kes istub laua otsas ja vaatab uhkusega oma lastele ja lastelastele. Nägudestki on näha, et aasta jooksul olete targemaks saanud. Mul on alati heameel üle hulga aja näha oma kodus päris suureks kasvanud lapsi.»

Järgnes kõige pidulikum hetk — diplomite kätteandmine.

ELKNÜ TRÜ Komitee pleenumist

Kolmapäeval, 20. okt. toimunud ELKNÜ TRÜ Komitee pleenumil arutati organisatsioonilisi küsimusi.

Seoses edasi õppima siirdumisega vabastas pleenum Mikk Titma ELKNÜ TRÜ Komitee I sekretäri kohustest.

Pleenum valis ELKNÜ TRÜ Komitee I sekretäriks Jaak Kaarma.

Pleenum valis ELKNÜ TRÜ Komitee teiseks sekretäriks Laur Karu.

Pleenumil valiti ELKNÜ komitee mittekoosseisuliseks sekretäriks ja büroo liikmeks Arved Allemann.

Pleenum vabastas Reet Karukäpa ELKNÜ TRÜ Komitee büroo koosseisust seoses tema valimisega geograafiaosakonna sekretäriks.

Pleenumil valiti ELKNÜ TRÜ Komitee büroo liikmeks Kaie Rootalu.

ÜTÜ

Põletavaid probleeme

Järgmisel nädalal tõmmatakse joon alla möödunudaastasele tööle Üliõpilaste Teaduslikus Ühingus. Kui palju valmis ringides töid, kust käis külalisi XX konverentsil, missugused olid parimad ja missugused halvimad ringid, keda lugupeetud õppejõududest peetakse paremateks juhendajateks, miks ammuoodatud 1000 sinist rinnamärki lebavad rahulikult kapis luku taga — sellest tõenäoliselt kõneldakse aruandes ÜTÜ järjekordsel aruande- ja valimiskoosolekul. Et koosoleku diskussiooniosa saaks sisukam ja palavam, anname kõikidele ÜTÜ liikmetele aegsasti läbimõtlemiseks ja arutlemiseks alljärgnevad probleemid, mille üle oleks edaspidise töö huvides selgust vaja.

1. Kas on vaja, et ÜTÜ töö hõlmaks võimalikult enam üliõpilasi, et ÜTÜ uksed oleksid lahti kõigile, kes kasvõi õige natukenegi korraks tahaksid kätt proovida teaduslikus töös...

...või tuleks organisatsiooni lugeda ainult neid, kes süstemaatiliselt ja entusiasmiga töötavad teaduslike probleemide kallal, kelle töös on silmapaistvaid resultaate, kes aktiivselt võtavad osa ÜTÜ organisatsioonilisest tööst?

Kas peaks ÜTÜ liikmete arv meie ülikoolis olema 1500 või 250? Esimene arv vastab kateedrite aruannetes leiduvatele andmetele, teine on kaks korda suurem XX konverentsi avaplenaaristungist osavõtnud TRÜ üliõpilaste arvust.

Kas on üheaegselt võimalik tõsta nii massilisust kui ka tehtava töö kvaliteeti? Kuidas? Missugused on konkreetsed soovitused selleks?

2. Kuidas aktiviseerida üliõpilasi ÜTÜ organisatsioonilises töös? Juba on muutunud traditsiooniks, et ÜTÜ nõukogu esimees ja aseesimehed on õppejõudude hulgast, teaduskonnanõukogude aktiivsus on suurel määral sõltuv õppejõust-juhendajast, auhinnatöödeks esitavad mõned kateedrid kursusetöid ilma ringi juhatuse teadmata, auhinnatööde hindamisel ei kasutata retsensentidena üliõpilasi. Kui suur protsent ÜTÜ liikmete üldarvust peab kohustuslikuks aruande- ja valimiskoosolekust osavõtmist? Kuidas viia ÜTÜ organite töö kaasaegse teadusliku juhtimisteooria alusele?

3. Kuidas tihendada ÜTÜ ja komsomoliorganisatsiooni sidemeid? Kas võib oodata, et ühel järgmistest komsomoliaktiivi seminaridest Käärikul võetakse kõne alla ka üliõpilaste teaduslikust tööst osavõtu probleemid?

4. Missugusena tahaksime näha järgmist ÜTÜ teaduslikku konverentsi? Kas ettekannete arvu suurendada või vähendada? Kas ettekannete kestust lühendada? Kuidas saavutada, et iga ettekanne tekitaks diskussiooni? Kas on vaja ametlike oponentide rakendamist? Missuguseid nõudeid esitame ettekandele kõnetehnika ja esinemiskultuuri seisukohalt? Missugused peaksid olema plenaaristungi ettekanded? Kas suudame konverentsi alguseks välja anda ettekannete trükitud kogumiku? Kas õigustab end diskussiooniõhtu konverentsi raames?

5. Kas on otstarbekas seminari-, kursuse- ja diplomitööde esitamine ÜTÜ liinis? Või oleks õigem vastupidi, et ÜTÜ ringis tehtud silmapaistev töö arvestataks kursuse- või seminaritööna? Kuidas tuleks vormistada valminud teaduslikke töid?

6. Kas oleks vaja korraldada populaarteaduslike artiklite võistlusi?

7. Kas auhinnatööde esitamise senine kord vajaks muutmist? Missugune peaks olema tööde esitamise tähtpäev? Kuidas peaks toimuma esitatud tööde arutamine ÜTÜ liinis? Mida teha, et auhinnatud tööd ei jääks pärast hindamist ainult raamatukogu riiulile tolmuma? Kas ei peaks midagi ette võtma auhinnatud tööde trükis avaldamiseks? Kas ei oleks auhinnatöid võimalik esitada niisuguses mahus ja nii vormistatuna, et neid võiks kohe trükki suunata?

8. Kas on vaja organiseerida ÜTÜ lektoorium, kus esineksid loengutega kõige silmapaistvamad teadlased, kõige aktuaalsemates probleemidest oma erialal?

9. Kas on võimalik juba esimeste kursuste üliõpilasi aktiivselt lülitada ÜTÜ töösse?

10. Missuguseid probleeme tuleks erinevatel ÜTÜ ringidel uurida üheskoos, komplekssselt?

11. Kuidas tuleks organiseerida ÜTÜ liikmete komandeerimine teiste ülikoolide ÜTÜ-de teaduslikele konverentsidele? Kas ei tuleks selleks pidada spetsiaalseid konkursse?

12. Mida saaksid ÜTÜ ringid teha teaduse populariseerimiseks? Kas on vaja luua ÜTÜ-le oma diskussiooniklubi? Missugused vaidlusteemad huvitaksid üliõpilasi?

13. Missugune peaks olema iseseisva teadusliku töö koht üliõpilase elus — isetegevuse, spordi, komsomolitöö, rahvaste sõpruse klubi, laulukooride, KVN-ide jne. jne. kõrval?

U. SIIMANN,
ÜTÜ nõukogu esimees

Üldkeemia ring alustas tööd

Reede pärastlõunal kogunes keemiaosakonna esimene kursus koos mõnede vanemate kolleegide ja õppejõududega biokeemia-auditooriumi. Üldkeemia ring alustas oma järjekordset tööaastat aruande- ja valimiskoosolekuga.

Ringi juhatuse esimees Ants Tara analüüsis tehtud tööd. Omapoolseid mõtteid lisasid ringi juhendajad U. Palm ja V. Past.

Ringi uutele liikmetele anti terve rida referaatide, praktiliste tööde ja demonstratsioonkatsete teemasid. Lisaks varem väljatöötatud programmile pakkusid üliõpilased veel ise mõtteid, mida võiks ringi edaspidises töös arvestada. Nii näiteks tahavad mitmed üliõpilased teha töid biokeemia alal.

Juhatuse esimeheks sai E. Paltser. Liikmed: H. Arukaevu, R. Hiob (I k.) ja A. Tara (IV k.)

J.-A. TOOM

Tänuavaldus

Väljavõte Kasahhi NSV tervishoiuministri käskkirjast nr. 905, 4. oktoobrist 1965. a.

Hea töö eest vabariigi elanikkonna meditsiinilisel teenindamisel avaldan tänu Helmut Ilmari p. Keeblerile, Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna 6. kursuse üliõpilasele, kes töötas Koktšetavi oblasti üliõpilaste ehitusrühma sanitaararstina.

H. Mussabajev,
Kasahhi NSV tervishoiuministri kohusetäitja

«Homo faberitest» ja ÜTÜ-st

Möödunud reede õhtul läideti ÜTÜ nõukogu ruumis nõupidamislõke, mille paistele kogunes kaheksa üliõpilast ja üks õppejõud, kõik tulvil tahtmist sirgeks seada mõned viltuvajunud probleemid, selgeks vaielda juba vaieldud, aga kindlama vastuseta jäänud küsimused. Ja neid küsimusi oli ka küllalt.

Juttu on nimelt matemaatikaosakonna ÜTÜ initsiatiivgrupist ja selle liikmetest (uuema «kaalepiliku» käsitluse järgi «homo faberid», sest ei saa salata — nad on tõesti matemaatikast võlutud). Muidugi ei või «matikud» endale lubada luksust reserveerida «homo faberi» tiitel ainuüksi isiklikuks tarbeks — eks olnud see harimatuse sümbol lahkelt laiendatud ka meedikutele, bioloogidele, füüsikutele ja üldse kõigile «realistidele».

Esindatud olid kõik elujõulisemad ringid ja peaaegu kõik kursused. ÜTÜ osakonnanõukogu esimees E. Veeber andis lühikese ülevaate ringidest, nende töö iseloomust, tulemustest ja koosseisust, pühendas mõne kaastundliku sõna varjusurma suikunuile. Sm. Ariva tutvustas õppejõudude arvamusi ja ettepanekuid.

Edasi läks juba crescendos. Tulid küsimused, nõuanded, nõudmised ja soovitused. Õhkkond muutus üha soojemaks, lõpuks isegi päris palavaks. Palju oli probleeme, millele erinevaid seisukohti leidus niisama palju kui osavõtjaid, osa neist jäigi lahendamata — ajutiselt. Oli ka probleeme, mis väljusid osakonna raamidest. Raske on ülevaadet anda kogu sellest küllaltki tormiliselt kulgenud koosolekust, võiks vahest lühidalt esitada olulisemad tulemused — eesmärgid.

- Kord kuus korraldada osakonna ÜTÜ teaduslikke õhtuid.
- Luua side vabariigi matemaatilise suunaga teaduslike uurimisasutustega.
- Tugevdada sidemeid vanemate kursuste ja I kursuse vahel.
- Tihedama sideme loomine osakonna komsomolitegevusega.

Ja lõpuks üks tähtsamaid ülesandeid: **teadusliku töö aktiviseerimine osakonna üliõpilaste hulgas. Sel eesmärgil korraldabki osakonna ÜTÜ 26. okt. kell 19 ülikooli kohvikus osakonna üliõpilaste koosviibimise, kuhu külalisena on palutud oma Ameerika-muljeid jagama ka sm. Võhandu. Kavas on veel osakonna esindajatest aktiivgrupi valimine ÜTÜ-sse.**

Vist küll ükski «matik» ei jäta mainitud kuupäeval ja kellaajal kohvikusse ilmumata!

Viimaks jõudsime ka A. Kaalepi ja «homo faberini.» Arvame, et Ain Kaalepile ei teeks halba 15. okt. «Noorte Häälest» lugeda Mart Pordi mõtteid arhitektide Peegasusest. Mis oleks, kui püüaks selle Peegasuse üldistada Inimeseks? Probleem näib olevat rohkemgi kui huvitav. Mida arvavad sellest kaasüliõpilased?

Koosolek lõppes hilisel õhtutunnil. Aktiiv aga jäigi valimata. Vaidlus jätkus veel peahoone välistrepilgi.

J. PAPPEL,
initsiatiivgrupi liige

OKAA ÄÄRES

Sel suvel korraldas Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering 7-päevase ekskursiooni marsruudil Tartu—Novgorod—Klin—Moskva—Okaa—Tuula—Jasnaja Poljana—Kursk—Tartu.

Kuuldu ja nähtu kohta peeti päevikut. Avaldame sellest mõned leheküljed.

Oleme Moskvast umbes 50 km lõuna pool.

Päevaplaanis on külastada Okaa-äärset terrasside looduskaitseala. Meie bussid kihutavad mööda Moskva—Simferoopoli trassi. Serpuhhovi lähistel asubki nimetatud kaitseala.

4800 ha suurune maa-ala, mis 1945. a. looduskaitsealaks muudeti, paikneb Okaa vasakul kaldal laialeheliste metsade vöön-dis. Maapind tõuseb siin seitsme terrassina. Kõige madalam asub 110, seitsmes ja viimane aga 175 m üle merepinna. Looduskaitse alla võeti see maa-ala sellepärast, et seal leidub palju stepipäritoluga taimeliike — sulgrohtu, stepiaruheina, stepikirssi, mesiohakat, angervart jt. Moskva oblasti floora 800 liigist on 60 levikualaks ainult Okaa-äärne terrasside ala.

1948. a. eraldati muust metsast tugeva palktaraga umbes 100 ha suurune territoorium. Aedikusse pandi elama piisonid. Praegu on kaitsealal 36 puhtaverelist euroopa, 5 ameerika piisonit ja terve hulk ristandeid. Kogu maailmas on umbes 600 isendit puhtaverelisi euroopa piisoneid, neist 232 on Nõukogude Liidus.

Piisonid saavad põhitoidu metsa alt. Nad söövad põõsa- ja puuoksi. Reservaadi metsal on seepärast hoopis uus ilme — puuduvad naastuse kikkapuu ja pajupuhmad tammede all. Lisaks antakse loomadele «törlönti», seda keedetakse «piisonisöögis». Päevasesse menüüsse kuulub veel 4—7 kg kaeru ja 6 kg heinu. Piison kaalub umbes 900—1200 kg.

Edaspidi tahetakse piisoniaedu luua ka Baltimaile. võib-olla rajatakse neid Eestissegi.

Läbi tammiku viib teerada tiigi äärde. Siin on eluaseme leidnud vanapoiss — kobras. Küllap ta ujus äsja üle tiigi. Seda tõendab mustendav veeriba vetikatest ja leheprahist rohetaval veepinnal. Kaldal on kobras langetanud üsna jämeda haavapuu.

Pimeneb. Serpuhhovi bensiinijaama juures peame maha mikrolaulupeo. Ja siis — ikka, ikka lõuna poole! Ees ootab Jasnaja Poljana.

E. RUUS,
bioloogiaosakonna V kursuselt

RSR ja integraal

Läinud nädala neljapäeval said I kursuse matemaatikud terake targemaks. Dots. Ü. Kaasik tutvustas neile elu ülikooli matemaatikaosakonnas, T. Alatalu vestles ringidest ja klubidest, ütles oma kaaluka sõna komsomolitöö kohta.

Kas RSR või erialaring? Meie populaarsema ringi endine president tõmbas tahvlile jooni, märkis nimetusi. India ja Pakistani vahelt, kurikuulsatest sündmustest Kašmiiris viisid nooled USA Luurekeskvalitsusse, Vietnami, Hiinasse.

«RSR aitab teil kursis olla kõige tähtsamate poliitiliste sündmustega, esitab need analüüsitult ja huvitavalt. Veidike laiskust ajalehe lugemisel — RSR täidab selle lünga ja pakub rohkematki. Ootame teid kõiki!» lõpetas Toomas.

«Inimene peab olema igakülgselt arenenud,» alustas Ü. Kaasik. «Arusaadavalt kuluvad selleks ära ringid ja klubid. Aga kõigepealt tuleb olla oma ala hea spetsialist. Keskkoolipingist toodud armastusesädet matemaatika vastu ei tule maha matta, vaid siin soodsas keskkonnas peab temast suur lõke saama. Juba mõne päeva pärast alustab tööd matemaatikaring, kus igaühe huviala leiab kindla rakenduse.»

Ja... Kas RSR või erialaring? Kindlasti mõlemad.

Paar minutit puhkust ja siis valiti kursuse aktiiv. Ligi viiskteist inimest said endale ühiskondliku ülesande. Grupiorganisaatoriks sai Tiina Kotsar, kultuurivolinikuks Kadri Petlem, abistamiskassa volinikuks Liia Tõrva.

Jõudu tööle!

A. RIESEN

VK

Nägime palju

20. juunist 5. augustini õppisime tundma Kirde-Eestit, püüdsime saada selgust inimese ja looduse vahekorrast. Meie eesmärgiks oli uurida, kuidas tänapäeva intensiivne majanduslik tegevus mõjub loodusele. Tahtsime talletada kõik huvitava ja meile veel tundmatu, olgu see siis puu või taim, mõni paik või kultuurilooline mälestis.

Tegime geobotaanilisi analüüse, otsisime kaitse all olevaid haruldasi taimi, kirjeldasime kotkapesi, tegime veeproove (said siiski tehtud!). Et enamuse meie rühmast moodustasid keemikud ja et nende teadmised taimedest polnud eriti hiilgavad, siis oli asjatundjail (üks bioloog ja kolm metsameest) seda rohkem tööd ja vaeva.

Kerge meil polnud. Tuli ju kõik äraelamiseks vajalik omal jõul edasi transportida. Raskevõitu oli just esimestel ekspeditsiooni päevadel, siis oli kõik harjumatu. Ilm oli palav ja seljakott seepärast eriti raske. Rabas vajusime poolest säärest saadik sisse. Maapind kõikus, nii et jää või merehaigeks. Karjääride «kuumaastikul» oli meil aga hea võimalus alpinismialase alghariduse saamiseks. Edukad olime võitluses sääskede ja hobustega.

Me nägime aga siiski väga palju: suuri valge vesiroosi välju Boroni jõe suudmealal, puutumatut ürgmetsa rabasaartel, Balti SEJ tuhauhtevälju ning sinist ja rohelist merd, Sirgala karjääri sealse hiigeltehnikaga; unustamatud olid vaated ümbruskonnale Kurtna nõmmede tulevalvetornist ja Kohtla kaevanduse tuhamäe tipult.

Praegu käib kogutud materjali läbitöötamine.

E. VARJEND,
keemiaosakonna IV kursuselt

Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingu konverentsilt

14. oktoobril kogunesid Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingualgorganisatsiooni esindajad aulasse konverentsile. Büroo tööst aasta jooksul andis üksikasjalise ülevaate büroo esimees H. Piirimäe.

Mitmeid huvitavaid ja vajalikke üritusi korraldas massilise organisatsioonilise töö sektor (juhataja N. Toots). Paljudes rühmades toimusid diskussioonid, arutati poliitilisi sündmusi, levitati kirjanduslikku omaloomingut, käidi koos matkamas ja ekskursioonil, tähistati töökaaslaste tähtpäevi, kaunistati tööruume.

Sektoritel õnnestus tõsta ametiühingu organisatsiooni autoriteeti rühmades. Tublideks rühmaorganisaatoriteks osutusid T. Ojanurme inglise keele kateedrist, A. All saksa keele kateedrist ja V. Kingisepp eesti keele kateedrist.

Kõikidel kursustel ei võetud ametiühingu ülesandeid tõsiselt. Eriti lonkas ametiühinguline töö vene filoloogidel. K. Bachmann märkis, et raskusi on üksmeelse kursusekollektiivi väljakujundamisega. Ühtesulamine võtab aega, see nõuab asjatundlikku suunamist õppejõududelt ja head tahet komsomoliorganisatsioonilt ja asjaosalistelt enestelt. Kahtlemata oleks palju kasu toonud üleskerkinud probleemide tõsisem ja sügavam arutamine tootmisnõupidamistel.

Rohkesti on olnud probleeme lahendada õppe- ja kasvatustöö sektoril, mida juhatas A. Valmet. Traditsiooniks on saanud tootmisnõupidamised. Kõige tõsisemaks probleemiks on osutunud õppekirjanduse vähesus ja eksamite suur arv. Tootmisnõupidamiste tulemusena on mõnedes õppeainetes kõige raskemad lõigud kindlaks tehtud ning aegsasti õppejõult täiendavat abi palutud.

Koos teiste ühiskondlike organisatsioonidega on õppe- ja kasvatustöö sektor propageerinud teaduskonnas ka kommunistliku töö liikumist. Näiteks võib tuua inglise filoloogia V kursuse.

Sektoril on olnud tihe side ka ÜTÜ nõukoguga.

Edukalt töötas ka massilise kultuuritöö sektor, mida juhatas M. Laar. Tema aktiivsemateks abilisteks olid üliõpilased A. Suu, U. Pari ja M. Rajango.

Intensiivselt tegutses lastetöö alasektor M. Bežanitskaja juhatusel.

Ka kehakultuuritöö alasektoril oli häid tulemusi. Massiüritustes saavutas ajaloo-osakond ülikooli ulatuses 1. koha, saksa filoloogid 5. koha ja inglise filoloogid 6. koha.

Üliõpilasdelegaatide sõnavõttudest selgus, et üheks suuremaks mureks on koormatuse küsimus. Nii näiteks tuleb eesti filoloogia II kursusel õppida 5 keelt pluss veel fakultatiivsed kursused. Oma aja võtab ka lektüür ja ühiskondlik töö. Võibolla tuleks kõne alla meditsiini ja ohutustehnika loengute arvu vähendamine. Õppekirjandus neis aineis on olemas. Võimalik oleks ka loengumaterjale paljundada.

Kõik pole korras ühiselamutes. Üliõpilane M. Rajango tõi esile rea kiiret kõrvaldamist vajavaid puudusi. Kütmine jätab soovida, sooja vett on vähe, puudus on valjuhääldajatest, põrandaharjadest ja ämbritest. Rahulolematust tekitab juurdehindlus puhvetites. Korrektsemat suhtumist üliõpilastesse ja paremat tööülesannete täitmist ootaks ka komandantidelt.

Kokkuvõttes võib öelda, et konverentsi tööd iseloomustas asjalikkus ja sisukus. Sõnavõtud olid analüüsivad ja suundaandvad.

Eelmise büroo tööga oldi üksmeelselt täiesti rahul. Uuel bürool jääb alustatut niisama edukalt jätkata.

UUS PROBLEEM-LABORATOORIUM

Eesti NSV Ministrite Nõukogu korraldusega 25. sept. 1965. a. asutatakse Tartu Riiklikus Ülikoolis inimese lihaste tegevuse teaduslike aluste uurimise probleemlaboratoorium. See uus laboratoorium hakkab vastavalt korralduses ettenähtud teaduslikele suundadele uurima kehaliste harjutuste ja spordi mõju inimese tervisele, esmajoones südame-veresoonkonna süsteemi talitluslikule seisundile. Korraldus näeb ette ka uurimuste teostamist ainevahetuse hormonaalse ja neurohumoraalse regulatsiooni ning kesknärvisüsteemi talitluste vallas. Laboratooriumi töö tervikuna peab andma igakülgset informatsiooni organismis asetleidvate muutuste kohta seoses kehakultuuri ja spordi süstemaatilise harrastamisega. Selle töö lõppeesmärk on meie ühiskonnas järjest laieneva kehakultuuri- ja spordiliikumise viimine täielikult teaduslikele alustele.

Esimeseks suuremaks ülesandeks uuele probleemlaboratooriumile on kehaliste harjutuste (kehalise kasvatuse) ja spordi mõju selgitamine üliõpilaste füüsilisele arengule ja tervislikule seisundile, samuti nende spordimeisterlikkuse kasvule. See uurimistöö on üheks osaks suurest üleliidulisest uurimisest, mille teostamisest Tartu Riiklik Ülikool võtab osa ühe juhtiva keskusena kõrvuti Moskva ja Harkovi ülikooliga. Hiljem hakkab laboratoorium tegema samu uurimusi ka kogu elanikkonna hulgas.

Kehaliste harjutuste ja spordi tervistava mõju põhjalik uurimine on meie vabariigis eriti aktuaalne probleem. Nimelt on vabariigi tervishoiuorganisatsioonile üheks keeruliseks lahendust ootavaks probleemiks vereringe haiguste järjest suurenev levik elanikkonnas. Nii on käesolevaks ajaks vereringe haiguste erikaal surma põhjusena tõusnud juba peaaegu 50%-le, inimeste invaliidsuse põhjusena isegi 70%-le.

Vereringe haiguste järjest sagedasema esinemise põhjuseks peavad paljud tuntud teadlased tänapäeva tehnika ja tsivilisatsiooniga kaasuvat vähest liigutuslikku aktiivsust ehk liikumisvaegust. Liikumisvaegus on võtnud eriti suure ulatuse seoses kehalise töö vähenemisega, selle asendumisega istuva töölaadiga. Samas teame, et puuduliku kehalise tegevuse tagajärjel inimese lihastes, närvisüsteemis, samuti ka vereringesüsteemis, hingamisaparaadis ja veel teisteski füsioloogilistes süsteemides toimuvad taandarengu nähtused koos nende organite talitluste ja energeetiliste resursside kahanemise ja nõrgenemisega. Muutused kudedes on omakorda soodsaks pinnaks inimeste varajasele vananemisele, vanadushaigustele, eriti südame-veresoonkonna haigustele, kroonilistele kopsupõletikkudele ja võibolla isegi vähktõvele..

Kehakultuuri- ja spordiliikumise süstemaatiline laiendamine täpse teadusliku informatsiooni alusel, milleks uus probleemlaboratoorium võib osutada olulist abi, on uueks sammuks vabariigi elanike üldise tervisliku seisundi parandamisel.

Prof. I. SIBUL

Jälle käidi Käärikul

Õppedistsipliinist

«Tõstku käsi see grupporg, kes täpselt teab, miks tema inimesed puuduvad,» ütleb komsomolikomitee sekretäri asetäitja Laur Karu.

Ei tõuse ühtki kätt.

«On vaja teada, mis inimene loenguajal teeb. Võib-olla tal pole ka muid huvisid. Miks me talle siis stipendiumi nõutame ja muidu toetame?»

Palju on juttu olnud õppeplaanide analüüsist. Kahtlemata saaks sellega kõige paremini hakkama viimane kursus, kel endal kõik distsipliinid läbi. Sellegipärast ei tasu II kursusel käsi rüppe panna, ka seal on mõni aine juba läbi võetud.

Analüüsida tuleb: 1. Milliseid aineid õpetada? Kas mõni aine pole ülearune? 2. Mida aines käsitleda? 3. Kuidas reguleerida loengute ja seminaride vahekorda.

«Poliitinformatsiooni ei saa anda kõigile ühtmoodi, aga loengut peab saama?» tõstis J. Kaarma intrigeeriva küsimuse.

See viis taas vabakuulamise, paljuräägitud ja paljusoovitud asja juurde. I kursusele pole võimalik vabakuulamist anda, sest inimesed ei orienteeru pakutavate loengute tähtsuses ja materjali hulgas. Aga hiljem? Kui anda tervele kursusele vabakuulamine, kas tõesti keegi ei lähe ühelegi loengule? On muidugi loenguid, kuhu ei minda. Kus raamatust maha loetakse või räägitakse mittevajalikest asjadest. Kellelegi pole saladus, et eksamiks vajalikud asjad pole veel eluks vajalikud asjad. Kui meile pakutakse kõike sundkorras, ei teki meil vajadust ise otsustada vajaliku ja mittevajaliku vahel. Ometi läheb seda otsustamisvõimet pärast ülikooli vaja — kas pole siis juba hilja õppida? Lõpetajailt oodatakse, et nad annaksid ümbrusele oma näo. Aga kui neil polegi nägu?

Komsomolikoosolekust

Igal kevadel tehakse igal kursusel iseloomustused. Sageli on need nii positiivsed portreed, et ei saa uskuda. Sageli on kirjutatud: käib selles või teises ringis. On vaja teada, kuidas ta ringi tööst osa võtab.

Tuleb arutada, kuidas keegi kasutab aega. See on vajalik eriti I kursustel, kus sisseastunud ei tunne veel ülikoolis tegutsevaid ringe ega oska oma huvialaga kusagile minna.

Mõttekad on diskussioonivormis koosolekud. Teemad sõltuvad huvist ja erialast, kuid kahtlemata peavad nad käsitlema ka üldpoliitilisi küsimusi.

Vajalik oleks büroo päeviku sisseseadmine. Et viimasel kursusel iseloomustusi tehes ei peaks inimesest rääkima ainult subjektiivsete muljete põhjal.

Komsomoligrupi tööplaanis ei maksa üritustega liialdada. Põhilise osa peaks planeerima oktoobrisse-novembrisse, arvestuste ajal niikuinii suurt teha ei jõua.

Aktiivsusest, passiivsusest ja komsomolijuhist

«Kust me võtame passiivse inimese? Ise teeme,» rääkis Mikk Titma. «Algkoolist alates räägime neist, kellel «kahed», vahel neist, kel «viied», ei kunagi neist, kel keskmised hinded. Nii nad jäävadki kõrvale, jäävad keskmisteks inimesteks, kellega teistel pole asja ja kel teistega pole asja.

Komsomolijuht peab olema tähelepanelik iga inimese vastu.

Inimestega suhtlemisest, kõnepidamisest ja tööstiilist rääkis Laur Karu. Eriti rõhutas ta, et iga lõpetaja peab olema juht, et tema poole pöördutakse küsimustega ja ta peab oskama vastata. «Me peame elama nii, et meist jääks jälg, et me ei oleks tühi pudel,» ütles L. Karu. Sellise inimese kasvatamisel peab oma osa andma komsomolijuht. Tema tohib kõige vähem tühi pudel olla.

Kääriku seminari mõtted kuluvad kõigile ära.

M. KALAMÄE

MÕTTEVAHETUSE KORRAS

Kardad sa iseennast?

«Nii asjalikku õhkkonda nagu tänavu pole Käärikul ammu olnud, ütlesid kommunistlikud noored ise,» lugesime üle-eelmisest ajalehest. «Me sõitsime kokku, et end probleemidest tühjaks rääkida ning lahkudes viia kaasa sületäied häid mõtteid ja tubli annus vaimustust.»

Ja ometi, kas laager-seminarist osavõtjad suudavad teha soojemaks, inimlikumaks tõdesid passiivsusest, fraasidest, iseseisvast mõtlemisest jne., jne., jne.? Kas tänavused aktivistid suudavad oluliselt paremini inimesi kaasa elama panna, suudavad tuua pööret suhtumises komsomolitöösse? Sest Kääriku kokkutulemistel on aastast aastasse räägitud sedasama juttu. See ei tähenda, et laager-seminar ei oleks õnnestunud või ei oleks vajalik. Aga kui võtta Käärikule kokku sama hulk «keskmisi» või «passiviste», ei usu, et asi tuleks vähem õnnestunud või vähem vajalik.

Uue inimese (tegelikult küll lihtsalt inimliku inimese) kasvamise aluseks on enda vabana tundmine. Samal ajal, et piiri asemel enese ja ümbritsevate vahel tunneksime end kollektiivi hulka kuuluvana. Me oleme vabad ainult siis, kui meid seob ühine eesmärk, mis asub meist väljaspool. Meil on ühine eesmärk, ent tihti see ikkagi ei seo meid.

Passiivsust ei saa alati seletada mugavusega. Me kardame näidata iseenda olemust. Igas inimeses on midagi sellist, mis teeb temast inimese, teeb temast iseenda, ainulaadse maailmas. Igal inimesel on tõekspidamised, mis reedavad tema olemuse. Inimsuurus jääb sageli tulemata ainult seetõttu, et tõekspidamised surutakse alla, ei väljendata oma olemust. Ainult kollektiivis saab täielikult teostada iseennast, ainult kollektiivis saab olla täiesti vaba. Kollektiiv on lähedaste inimeste ring su ümber. On ainult üks tõeline väärtus — inimlikud suhted. Me kõik teame seda. Ja ometi kardame iseennast ja teisi. Vähe on koosolemisi, kus räägime ennast täiesti puhtaks. Koosolekutel seda peaaegu et ei juhtugi. Miks me laseme sisemiselt vaestel inimestel saada aktivistideks?

Miks me tõmbume enesesse, miks harjume minnalaskmise meeleoluga, miks kõneleme «ametlikel» puhkudel fraasidega, mis tegelikult näitavad, et me ei pea kuulajaid inimesteks, ei vastuta nende ees? Aga ainult enese ees vastutamisest ei aita. Inimene olla ei saa ühistundeta, vastutustundeta oma käitumise, oma elu pärast nende ees, kelle hulka sa kuulud. Ülikoolis õppis noormees, kes organiseeris ürituste sarja, millega sai kuulsaks nii kursus kui osakond, mida tõsteti kursuse komsomolitööna esile kõigil koosolekutel, kõigis aruannetes. Oldi harjunud, et ta korraldab kõik üksi, sest ta tegi seda hingega. Pahandustest dekanaadiga ei rääkinud ta kellelegi, nendest kuulsime dekanaadi ja käskkirjade tahyli kaudu. Koosolekul lubas ta kõik korda ajada, ja me olime kindlad, et ta saab kõik korda, ta tundus iseseisva ja tugevana. Kevadel ta eksmatrikuleeriti õppedistsipliini rikkumise ja halva õppeedukuse pärast. Ta ei tundnud vastutust kellegi ees peale iseenda. Ja pettis iseennast, osutus vedelaks.

Iseseisvat mõtlemist, loomingulist suhtumist, huvi ja tahet iseseisvalt uurida ja õppida, ühiskondlikku aktiivsust — seda ei saa peale sundida, seda ei saa äratada kõlavate sõnadega, mille taga ei ole tunnet ja veendumust. See tuleb ise, kasvab välja sinust enesest, kui sa tunned end vabana ja vastutavana. Sest siis tuleb jõu ja iseseisvuse tunne, kõigi inimestega seotuse tunne, kõigilt kunagi elanud ja praegu elavatelt inimestelt millegi saamise tunne. Ja tuleb tunne, et sa pead andma, pead kõigesse, mida teed ja ütled, panema iseenda, oma hinge ja südame. Sa tahad siis väga palju ja saad väga palju.

Meie tulevik oleneb palju sellest, missugused inimesed lõpetavad ülikooli.

Kardad sa iseennast? Kardad sa oma mõtteid, tõekspidamisi, unistusi? Kardad sa olla inimene? Sa tead, et aeg läheb ja mitte midagi ei tule teist korda. Kardad sa elada?

P. VIHALEMM

Balti SEJ tuhaväljad, millede aastane juurdekasv on 4 ha.

Keel ja keeleteadus

MÕTTERETK SÕNAMERELE

Ühel ja samal päeval, 8. oktoobril 1965. a. ilmusid erinevates ajalehtedes Manivalde Lubi kaks keeleprobleemidele pühendatud artiklit: «Kas sõnamerel on jää hakanud sulama?» («Sirp ja Vasar») ja «Elektronarvutusmasin! Aga võib-olla raal või rall?» («Tartu Riiklik Ülikool»). Tahaksime siinkohal avaldada mõningaid nende artiklite lugemisel tekkinud mõtteid.

On meeldiv tõdeda, et keeleteadlane M. Lubi pidas võimalikuks alustada matemaatikute piirimaile kuuluva objekti, elektronarvuti (või soovi korral ka elektronarvutusmasina) nime muutmisest. Selle valiku põhjendatud motiive ja uneaja arvel inspiratsioonituhinas loodud võimalikke vasteid (raal, rall, ralm, rasin) tutvustab ta ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» veergudel, «Sirbist ja Vasarast» saame aga operatiivselt teada, et ainuõigeks vormiks on «raal». Loodetavasti saab ülejäänud tüvesid ära kasutada mõnede teiste asendamist vajavate pikkade sõnade jaoks!

Rõõmustab, et termini «raal» juurutamiseks on üht-teist juba ära tehtud ja TRÜ vastavas kateedris (tõenäoliselt mõnes keelekateedris) on uudissõna käesoleva aasta veebruarikuust kasutusele võetud. Umbes samal ajal oli «raalist» ja «raalimisest» juttu ühel arvutusmatemaatika ja geomeetria kateedrite koosolekul. Sõna tarvituselevõtu küsimust ei üritatud seal küll positiivselt lahendada, seevastu esitati aga konkureeriva terminina ilmekas «tsiuhh».

Pisiasi, et enamik matemaatikuid pole kõnealuse reformiga täiesti päri, ei saa kindlasti olla tõsiseks takistuseks uue termini kasutuselevõtmisel, seda enam, et ka vene, inglise, saksa jt. keeltes puudub sobiv lühike vaste ning seega pole välistatud «raali» rahvusvaheliseks terminiks muutumise võimalus. Pealegi annaks see sõna suurepäraseid riimimisvõimalusi meie poeetidele (raal ja raalitüüp «Uraal»).

Peale gigantsõna «elektronarvuti» esineb eesti keeles lubamatult palju veel teisigi meie eluja kõnetempole lootusetult jalgujäävaid «lohemadusid», nagu «habemeajamismasin» (või koguni «elektrihabemeajamisaparaat»), «päevavalguslamp», «komsomoliaktivist», «transistorraadio» jne. Teisest küljest on aga suupäraste ja kaunikõlaliste originaaltüvede hulk emakeeles niivõrd väike, et hädasti on tarvis ära kasutada kõik õnneliku juhuse tõttu pakundunud vormid. Silmas pidades sõnalohede asendamise töö loomingulisi raskusi, on väga mõistlik rakendada selle ergutamiseks O. Rünga poolt soovitatud preemiasüsteemi käibele läinud uudistüvede autoritele.

Juhust kasutades tahaksime keeleuuendajate tähelepanu juhtida ka sellisele tänuväärt tööpõllule, nagu keemia-, eriti biokeemia-alane terminoloogia. Nende tõsise hukkamõistu osaliseks peaks aga saama farmaatsias läbilöönud tendents asendada ravimite rahva- ja algupärased nimetused keemilist struktuuri kajastavate, kuid tavalise inimese jaoks võõrapäraste vastetega.

Oleme veendunud, et paljude reaal- ja humanitaaralade esindajad on keeleuuendajatele südamest tänulikud uute lühikeste sõnade eest ja aitavad ka ise jõudumööda kaasa nende loomisele.

O. KARMA
R. TAMMESTE

Uut teatmekirjandust

История периодической печати КПСС (1883—1965 гг.). Библиография книг и статей на русском языке за 1956—1965 гг. Москва 1965. 133 lk. (659 nim.).

Ученые мира в борьбе за мир. Библиографический указатель советской и иностранной литературы за 1946—1963 гг. Москва 1965. 120 lk. (1400 nim.).

Культура, наука, искусство СССР. Словарь-справочник. Москва 1965. 320 lk.

Словарь географических названий зарубежных стран. Москва 1965. 480 lk.

Н. М. Дразнин и В. П. Грицкевич. **Эндокринологический справочник.** Минск 1965. 331 lk.

Люминофоры и люминесценция. Библиографический указатель журнальной и патентной литературы за 1961—1962 гг. Ленинград 1964. 77 lk. (505 nim.).

Советские работы по ядерной спектроскопии. Библиографический указатель 1917—1960 гг. Ленинград 1965. 463 lk. (2805 nim.).

Vörterbuch der Medizin. 2., verb. u. erw. Aufl. Berlin 1964. 1087 lk.

Сборник задач по физике, химии и математике.

Х. Пийримяе. **Практикум по новой истории.** Учебное пособие.

RAADIOLOENGUD

Kolmapäeval, 3. novembril 1965. a.

1. Kõigile, kes õpivad pedagoogikat, dots. kt. Heino Liimetsa loeng «Kontrollile esitatavad nõudmised ja kontrolli funktsioonid».

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» V.

U. ZEMZARIS. Ema.

Kunstimuuseumis

on jälle huvitav näitus — läti kunstniku Uldis Zemzarise maalid ja joonistused. Kolmanda kursuse eesti filoloogid käisid seda ühiselt vaatamas ning korraldasid pärast arutelu.

Läti ühe parema portretisti lemmikteemad — ema ja laps ning vanaduspäevad said meile lähedasteks. Vaidlesime selle üle, kas Zemzarise linnavaated kuuluvad abstraktsionismi alla või mitte. Olime vaimustatud kunstniku suurepärasest, mõnikord otse teatraalselt jõulisest värvikäsitlusest. Me ei jõudnud kuidagi kokkuleppele näituse parima töö suhtes: nii palju oli toredaid pilte, nii palju stiililist mitmekesisust.

M. RAIDMA

Ka siin on rõõmu

Maikuu tõi palju rõõmu neile, kel kodus on «pisikest peret» — avati ülikooli lasteaed. Kuid kõik soovijad ei saanud sinna kohta. Nende tusa vähendamiseks on ülikooli klubi erilist hoolt kandnud lastetoa eest. Võrreldes eelmise aastaga kindlustatakse siin lastele järelevalve kauem — kella 9-st kuni kella 15-ni. Lapsed võtavad osa laulu- ja tantsuringi tööst, võimlevad, õpivad salmikesi, esinevad pidudel, proovivad kätt joonistamises. Ei puudu inglise keele õppimise võimaluski. Muidugi on omal kohal ka ühismängud ja televisiooni lastesaadete vaatamine.

Suure osa päevast veedavad lapsed klubi aias, kus nende kasutuses on liivakast ja ronimisredelid. Käesoleval aastal on lahendatud ka laste toitlustamise küsimus. Lõunaks saavad lapsed sooja toitu.

E. VIRU

Sügisene Kääriku

R. NIGOLI foto

TÄHELEPANU

Kontrollpost!

Möödunud neljapäeval oli ilm orienteerumiseks nagu loodud. Seekordne jõukatsumise paik oli Tähtvere mets. Siinsed metsarajad, sihid ja mõned vesisemad kohad meelitasid stardijoonele ligi pooltuhat võistlejat.

Kella nelja ajal läkski lahti. Favoriidid arendasid kohe suurt kiirust, algajad alustasid tasa ja targu. Stardipaik jäi vaikseks, selle eest oli jälle mets hõikeid ja juttu täis.

Esimesed punktid, mis lähemal metsatukkades asusid, langesid tervete rühmade ohvriks.

Jooksuvõimalusi oli mitmesuguseid, valikorienteerumises on see tavaline. Väga ilmekalt oli see näha ühe 3-lise punkti juures, mis asetses keset freesturba välja. Ilus vaadata küll, kuid pehme vetruv turvas väsitas kiiresti. Kes tahtis, see võis joosta. Mõnele aga niisugune «orienteerumine» keset välja pinget ei pakkunud.

Aeg lippas. Kellaosutid hakkasid lähenema kontrollaja lõpule. Tuli kiirust lisada, et kurjad trahviminutid ilusat punktide arvu ei kahandaks. Enamus aga jõudis enne punast signaalraketti tagasi.

Palju oli selle poolteise tunniga muutunud. Põskedesse oli rohkem puna tulnud, mõned olid jõudnud oksigi korjata.

Üliõpilased veendusid, et niisugune orienteerumisvõistlus võimaldab kõige paremat puhkust.

Lõpuks siis võitjad.

Naised. L. Metsoja KKT 25; E. Avdejeva KKT 25; V. Vene ravi II 25.

Mehed. M. Salumäe, F-M 41; M. Lepik, F-M 35; T. Haldre, F-M 34.

K. ZILMER

Tähelepanu!

Neljapäeval, 28. oktoobril kell 16 toimub keemiahoone ringauditooriumis

ÜTÜ ÜLDKOOSOLEK

Päevakorras:

1. Üliõpilane ja ülikool USA-s — dots. L. Võhandu.

2. Aruanne ÜTÜ nõukogu tööst — U. Siimann.

3. Valimised.

Kõikide ÜTÜ liikmete osavõtt vajalik. Ootame koosolekule ÜTÜ tööd juhendavaid õppejõude.

ÜTÜ nõukogu

KADI TAMMEMÄGI
ja
TOOMAS ALATALU,
õnnitleme!
RSK ja inglise filoloogia osak. V kursus

Saaremaal

7.—10. oktoobrini viibisid TRÜ ALMAVÜ aktivistid Saaremaal. 21 aastat tagasi veeresid neis paigus sõjamasinad. Lahingukohti tutvustas sõjaveteran J. Võrno.

Kõige ägedamat vastupanu osutasid fašistid Sõrve sääres. Üks suuremaid oli Tehumardi lahing, mis toimus 8. okt. ööl 1944. a. Vaenlast olevat pimeduses tuntud vaid kiivrite ja juuste pikkuse järgi.

Ekskursiooni käigus tutvuti mitmete vaatamisväärsustega, nagu Kuressaare loss, Viidumäe looduskaitseala, Mihkel Ranna dendraarium.

A. TEDER

RSK

Reedel, 29. okt. algusega kell 19 toimub peahoone 49. auditooriumis RSK avakoosolek.

TEADAANDED

Alustab tööd kõnekunstiring. Loengud toimuvad esmaspäeviti kella 16—18 peahoone auditooriumis 5. Loengutsükkel kannab nimetust «Valitud peatükke kõnekunsti ajaloost ja teooriast». Dotsent V. Adams.

*

Teisipäeval, 26. okt. kell 20 kohtume klubis Saksa Demokraatliku Noorsooühingu juhtidega.

*

Pühapäeval, 24. oktoobril algusega kell 13 toimub TRÜ kohvikus lastehommik

SAAME SÕPRADEKS!

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7935. MB 08657.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27. (637) Reedel, 29. oktoobril 1965 XVIII aastakäik

MINEVIKUST, OLEVIKUST, TULEVIKUST

Üleliiduline Leninlik Kommunistlik Noorsooühing saab täna 47 aastaseks. See on pikk ja kuulsusrikas tee kodusõja lahingutest kuni septembripleenumist tulenevate ülesanneteni, aeg täis võite ja katsumusi, meie noorte kasvamist ja karastumist.

Ka meie ülikooli komsomoliorganisatsiooni ajalugu, kuigi see algab alles 1940. aastast, on olnud tegude ja sündmusterohke üliõpilaste ideelise kasvu ja mehistumise ajalugu.

Tänaseks on meie komsomol ligi 3000 liikmeni ulatuv autoriteetne organisatsioon, mis paljuski kujundab meie üliõpilaskonna elu ja püüdlusi.

Käesoleval etapil on ELKNÜ TRÜ organisatsiooni põhiliseks ülesandeks laia silmaringiga, sügavate teoreetiliste teadmistega ja praktiliste oskustega iseseisvalt mõtlevate ja otsustavate, võitleva hoiakuga noorte kujundamine.

Selleks püüab komsomoliorganisatsioon igati kaasa aidata teadmiste efektiivsemale ja aktiivsemale omandamisele üliõpilaste poolt. Komsomoligrupid lahendavad õppeedukuse ja õppedistsipliini küsimusi, võtavad aktiivselt osa õppeprotsessi organiseerimisest.

Suured ülesanded seisavad komsomoliorganisatsiooni ees täiendavate teadmiste andmisel sotsialismileeri kaasaegsete probleemide kohta, kursis hoidmisel Nõukogude Liidu ja teiste sotsialismileeri maade sisepoliitikaga. Kommunistlik noor peab oskama näha, mõelda, hinnata.

RSR jätkab väsimatult tööd, et meie noored oleksid hästi informeeritud ja orienteeruksid Nõukogude Liidu välispoliitikas ja rahvusvahelises olukorras. RSK hoolitseb sõprussidemete loomise eest. Tugevad sidemed on ülikooli komsomoliorganisatsioonil Moskva, Leningradi, Läti ja Leedu üliõpilastega. Meid külastasid noorsoodelegatsioonid Ameerika Ühendriikidest, Saksa DV-st, Argentiinast, Norrast ja Soomest. Meie kommunistlikke noori viibis sel aastal Soomes, Ungaris, Poolas. Komsomolikomitee liige M. Titma asus reisile Ameerika Ühendriikidesse ja Kanadasse.

Südameasjaks komsomoliorganisatsioonil on uute üliõpilastraditsioonide algatamine.

Kommunistlikud noored, olge oma organisatsiooni tõelisteks peremeesteks!

TRÜ uue parteikomitee koosseis

Hiljuti toimunud parteikomitee koosolekul jagati tööülesanded järgmiselt:

E. Salumaa — sekretär

F. Kinkar — sekretäri asetäitja ideoloogilise töö alal

L. Eringson — sekretäri asetäitja organisatsioonilise töö alal

A. Blumfeldt — sekretäri asetäitja kontrolli alal.

Ideoloogilise töö sektori koosseis: F. Kinkar, J. Ananjeva, R. Blum — Russak, J. Kaarma, K. Püss.

Organisatsioonilise töö sektori koosseis: L. Eringson, M. Kull, A. Nielsen.

Õppetöö sektori koosseis: H. Liimets, A.-K. Indre, I. Piir, V. Palm.

Teadusliku töö sektori koosseis: Ü. Kaasik, L. Schotter, J. Ristkok.

Kehakultuuri ja sporditöö sektor: J. Unger.

Üliõpilaspäevade järelmõtteid

H. Kään, ajalehe «Edasi» toimetaja asetäitja, on korduvalt huvi tundnud üliõpilaste vanade traditsioonide elustamise ja uute loomise vastu. Ta on esinenud ajakirjanduses omapoolsete ettepanekutega. Seepärast pöörduski toimetus tema poole palvega jagada üliõpilaspäevadest saadud muljeid.

Kas üliõpilaspäevad õigustasid end? See on esimene, tähtsaim küsimus, mis tuleb vastata. Ja vastus saab nähtavasti olla ainult üks: **õigustasid!**

Noorte spontaanne kaasatulek, elurõõm ja särtsakus, aktiivsus ja mitmekülgsed improvisatsioonid tunnistavad, et üliõpilaskonna enamik tunneb vajadust mõnikord ka sellelaadiliste ühisürituste järele, tahab ehtsalt noortepäraselt pidutseda ja lõbutseda, vahel kasvõi end lõdvaks lasta ja välja elada. Seejuures ei pruugi väline üsnagi suur vabadus ja ülemeelikus hoopiski heidutada neid, kes peavad silmas eelkõige ürituse kasvatuslikku efekti. Ettevõtte tuumakas sisu tõusis vajalikult esile, ja on vaid organiseerimise asi, et see edaspidi oleks veelgi läbivam ja kandvam. Seepärast ka järgnevad read — eeskätt sellest, mida saaks teha paremini. Kõrvalt vaadates võib ju vahel rohkem silma hakata, kui ise sündmuste keskel olles.

*

(Järg lk. 2)

KOMSOMOLI-AKTIVISTE

HELLE

«Valime Helle . . ,» ütlesid praegused eesti filoloogia III kursuse üliõpilased kaks aastat tagasi. Jutt oli kursusevanema valimisest.

Kui möödunud kevadel toimus H kursuse üliõpilastele pedagoogilise praktika õppelaager Käärikul, siis oli laagriülemaks Helle Pikkor. Tubli ülemus oli . . .!

Tänavu valiti Helle eesti filoloogia osakonna sekretäriks. «Näeb palju, kuuleb palju, organiseerib palju . .,» räägivad kaaslased.

Helle võtab osa TRÜ sõnakunstiringi tööst. Miks siis mitte, kui annet on ja asi huvitab.

Äsja naasis Helle Leningradi-reisilt, millest ta võttis osa pedagoogikaringi liikmena.

Aga ees seisab veel hulk tööd. Eesti filoloogia osakonnas kipub vahel kord käest ära minema. Puudumised, võlgnevused . . . Ja kuidas saaks, et igas ürituses oleks elu sees?

«Töö on alles väga võõras, ei teagi, kuidas hakkama saan,» arutab Helle ise. «On vaja otsida uusi mõtteid ning lahendada probleeme oskuslikult.»

Kas ta jõuab?

Jõuab.

Aktivist pole ime, vaid tööinimene.

E. ASAR

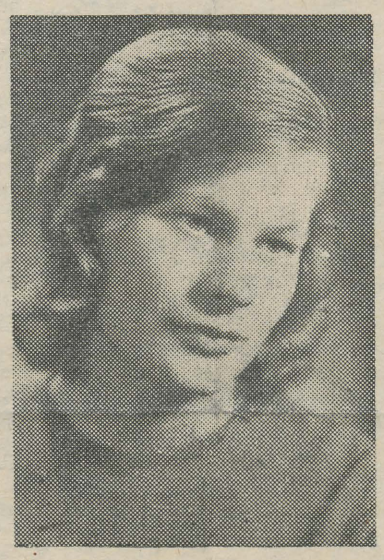

TEA

«Kas Tea on kodus?»

Tüdrukud silmitsesid tülitajat uudishimulikult.

«Ei ole veel. Tal on täna koosolek.»

Tea Kuld kuulub ülikooli komsomolikomitee kultuurmassilise töö sektorisse. Jooksmist ja tegemist kui palju! Alles olid üliõpilaspäevad, nüüd jälle need osakondade huumori- ja satiiriajakirjad . . .

Sain Tea toakaaslastega jutuotsale. Tüdrukud ütlevad, et ta on tore ja siiras kaaslane. Veel räägime temast kui ülikooli ühest tuntumast sõnakunstimeistrist. Oleme oma juttudega just poole peal, kui Tea ise koju jõuab.

«Ei minust küll maksa kirjutada!»

«No muidugi, muidugi! Räägi, mida komitees ka arutati?»

«Esimest «Maavärisemist». Päris rahule jäädi! Huvitav, kuidas järgmised tehakse?»

Varsti tuleb RSK klubiõhtu ja Tea tegeleb selle ettevalmistamisega.

«Aga kuidas selle sõnakunstiga siis on?»

«Meeldib! Teater meeldib ka. Lemmiknäitleja? Ita Ever.»

«Aga miks õpid just keemiat, aga mitte näiteks keelt ja kirjandust?»

Tea räägib, et keeled olevat keskkoolis nagu iseenesest pähe jäänud; reaalainetega oli hoopis rohkem tegemist. Matemaatika tundus kuiv, füüsika liialt raske, aga keemia . . . jah, keemia sai nagu omamoodi kinnisideeks.

Ja arvata võib, et 2 aasta ja 2 kuu järel Tea oma valikut ei kahetse. Tööd on muidugi küllalt. Loengud, praktikumid, ÜTÜ. Teast tuleb analüütik. Kus just töötada tahaks, ei tea veel. Teadusliku töö peale ei tihka nagu hästi mõelda — äkki jääb visadusest puudu . . . Eks näe!

Siis ta ütleb, et keemiahoones on maleturniir. Vanasti sai ka ikka mängitud . . . Talle meeldivat inimesed, kes kõike jõuavad ja kes oma aega ratsionaalselt kasutada oskavad.

Mõtlen endamisi, et eks ta ise kuulu ka just nende inimeste hulka.

R. TIMAK

NOORES TEADUSE-LINNAKESES

Kaks korda on eksperimentaalfüüsika kateedri õppejõud sm. Tammik külastanud Novosibirski noort teaduselinnakest, TA uusi instituute, neist ühel korral ka Novosibirski Riiklikku Ülikooli. Alljärgnevalt mõningad kõige üldisemad meenutused ja märkused tema taskuraamatust.

Millised on erinevused meie ja sealse ülikooli õppeprotsessis?

Eelkõige õppeplaanides. Need on kohapeal välja töötatud, arvestades oma instituutide vajadusi ja spetsiaalsusi. Vahe nende ja üleliiduliste plaanide vahel pole muidugi suur, vahest niipalju, et sealsed programmid on konkreetsemad.

Väga suurt tähelepanu on pööratud teoreetilistele probleemidele. Praktikalgi käivad üliõpilased TA vastavates erialainstituutides. Alates III kursusest on see kohustuslik. Kui III kursus töötab instituudis 2 päeva nädalas, IV kursus 3 päeva, siis V kursus juba täielikult. Siia lisanduvad veel paralleelsed erialaloengud.

Aga kuidas on lood I ja II kursusega?

I—II kursusel on üldained nii nagu meilgi. Ka üldpraktikumid toimuvad ülikoolis. Ent ÜTÜ liinis saab juba ka I—II kursusel osa võtta instituudi uurimistööst. Soovijaid on väga-väga palju.

Kuidas on koormusega?

Muidugi, töö on küllalt pingeline. Näiteks viimase kolme kursuse jooksul on ette nähtud kolm erikursust ja kaheksa arvestust (pooljuhtide erialal). Tuletame meelde, see on aeg, kus juba töötatakse instituutides. Nendel päevadel, mil ollakse seal tööl, toimuvad loengud õhtuti. Aga niisugust juttu, et 36 tundi loenguid on rängasti palju või nii, seal igatahes ei kuule. Sealsetel üliõpilastel on ametlikultki suurem koormus, aga tehakse muidugi veel rohkem.

Võite nimetada ehk mõningaid huvitavaid uurimisprobleeme, millega üliõpilased tegelevad?

Üsna ausalt öeldes on seal kõik huvitav. Uurimistööd on seotud instituutide üldise uurimistööga, nagu algul juba öeldud. Nimetagem vaid mõningaid praktikakohti: tuumafüüsika-, pooljuhtide-, geneetika- jt. instituudid.

Mis saab lõpetajatest?

Põhiliselt valmistab ülikool kaadrit ette Akadeemiale, s. t. kohalikud instituudid võtavad vastu esimesed lennud. Hiljem hakkab siit spetsialiste saama kogu Siber.

Üks tähendusrikas fakt. Möödunud aastal, kohe pärast lõpetamist kaitsesid kaks üliõpilast oma väitekirja . . .

Kes on õppejõududeks?

Ainult TA instituutide teaduslikud töötajad. Nad on ülikooli õppejõududeks kohakaasluse alusel. Kõik ametikohad on valitavad — alates rektorist ja lõpetades laborantidega.

Oli veel midagi huvitavat?

Jäi meelde kuulus kohvik «Integraali all». Seal on alati koosolekud, vaidlused, arutelud.

Intervjueerijaks oli
REET NEIMAR

Aruandest ja muust

Teaduskonna aruandlus- ja valimiskoosolek. Ja jalamaid mõtled raksatavaid sõnavõtte, näed muresid, näed vaidlusi. Meie komsomoliorganisatsiooni aruandlus-valimiskoosolek läks aga lahedasti, vaikselt ja kestis 1 tund 30 minutit. Isegi tavaline komsomolikoosolek kestab palju rohkem. Jutt on aga komsomoliorganisatsiooni kogu möödunudaastasest tööst, vigadest, kitsaskohtadest. Ja kui koosolekul sõnavõttude osas tehti juttu ka aruande üldsõnalisusest, siis oli see õige. Loetleti büroo koosseis, räägiti natuke hinnetest, õppeedukuse protsentidest ja aruanne saigi otsa.

Aga analüüs! Analüüs, sisuline analüüs miks? kuidas? mida büroo ise arvab oma tööst? milles tehti vigu? mis oleks pidanud olema teisiti! Tõsi küll, sellest räägiti, aga möödaminnes, natukene. Kriitika? Räägiti, öeldi ka, aga lahedasti. Soojaks ei läinud kellegi nahk.

Seltsimees Ploomi sõnavõtt aga pani mõtlema, pani häbenema ja esitama küsimuse:

«Miks on komsomolitöö teaduskonnas nii vaikseks jäänud?»

Ja olgugi et sõnavõtuga keegi ei vastanud, ometi juurdles selle kallal igaüks ja pingeliselt. Sellele mõeldi ka teaduskonna uue büroo valimisel, sest valiti kaaludes ja mõeldes. Mitte nii «rips-rops» nagu mõnikord kahjuks juhtub.

Kursustel on uued bürood valitud, teaduskonnas on uus büroo, ja kõigi kommunistlike noorte südames küsimus — miks? Ja kui niiviisi alata, näha tehtud vigu, neid vältida, siis võib arvata, et järgmisel aruande- ja valimiskoosolekul on kõigil midagi öelda, arutleda, millegi üle vaielda.

Õigusteaduskonna seinalehest
«Jurist»

Elagu leninlik komsomol — Kommunistliku Partei usutav abiline ja reserv!

NLKP Keskkomitee hüüdlausetest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 48. aastapäevaks

Üliõpilaspäevade järelmõtteid

(Algus lk. 1)

Puudu jäi eelkõige **organiseeritusest ja läbimõtlemisest.** Üldjoontes oli kava kenasti välja töötatud, sõlmkohad detailseltki planeeritud, kuid vahepeal jäi liiga palju tühje kohti, mida tuli täita omal initsiatiivil. Siin ainult improvisatsioonile loota siiski ei saa.

Esimene niisugune tühik tekkis pikal ootamisel ülikooli ees. Lauluväljakul oli peaaegu ainult ootamine. Appi tulid laulud, lõpuks ka tantsud. «Repertuaari» valik oleks eeldanud eelnevat läbimõtlemist, kokkuleppimist kooridega. Küllap siis oleks leidunud midagi sobivamatki kui «Õllepruulija» või «Sauna taga...». (Sellega ühenduses — «Üliõpilaslaulik» ilmus 9 aastat tagasi, enamik praegustest üliõpilastest pole teda vist näinudki!).

Tegevus lauluväljakul ootaks üsna põhjalikku kaalumist. Kas ei saa laskumisel mäekülgedelt, lõkke süütamisel ja ka muus osaliselt kohandada sõjajärgseil aastail üliõpilaste maipidustustel väljakujunenut? Igatahes tõrvikutega laululavale minek pole ilmselt otstarbekas. Küllap on ikkagi sobivaim heita nad kokku ühisesse lõkkesse, mis leegitseks õhtu läbi (ainult mitte nii paksu musta suitsuga!).

Teatejooks (isegi siis, kui ta nähtavaks teha — peaks olema võimalik!) ei suuda üksi aega täita. Vaja on rohkem tegevust. Olgu siis kõigi osavõtuga või vaatamiseks. Tühikud viivad rongkäigus saavutatud hoo alla.

Vahest vääriks kaalumist võistlus parimale loosungile, kolonni parimale kujundusele? Žürii selgitaks võitjad välja marssimise ajal, lauluväljakul aga avaldatakse neile tunnustust. Praegu jäid mõnedki vaimukad loosungid pimedas väärilise tähelepanuta. Samal ajal oli ka kergekäeliselt valmistatuid. Võistlus ja žürii hea kommentaator aitaksid fantaasiat sobivalt suunata.

Eeldatavasti pidid «naelaks» kujunema sümboolsed matused. Vähene nähtavus mäekallakul, natuke liiga pikale veninud tegevus kippusid huvi asja vastu vähendama. Tempot aitaks tõsta meie esivanemate vana komme — surnute põletamine, mille poolt juba kohapealgi hääli kostis.

Peaaegu kõikjal andis end tunda vajadus heade organisaatorite, algatajate, eestvedajate järele. Laur Karu oma valgel hobusel oli suurepärane, aga — ta oli ü k s i!

Veel mõnedest **üksikküsimustest,** mille üle oleks põhjust mõelda.

● Tõrvikud olid halva kvaliteediga ja neid oli vähe (või jaotati halvasti). Kas ei oleks õigem valmistada neid immutusmeetodil, mitte segu anumasse valamisega? Teatejooksuks on nähtavasti vaja spetsiaalseid, «töökindlamaid» tõrvikuid.

● Valgustus lauluväljakul olgu parem!

● Ei tee au kahele suurele kõrgemale õppeasutusele, et orkester tuli laenata koolilastelt.

● Kaks rektorit «üksi» kolonni peas ei tundnud end nähtavasti eriti mugavalt. Kus olid prorektorid, dekaanid, ühiskondlike organisatsioonide juhid? Üldse oli vähe näha õppejõude. Kas tõesti tähendab nimetus «üliõpilaspäevad», et professoreid-dotsente sinna ei soovita?

● Ülikooli peahoone ees oli ette nähtud terve tseremoonia. Kas ei peaks kuidagi (peale hurraa-karjumise) kindla kombe kohaselt avaldama austust ka akadeemiale tema peahoone juures?

● Varasemail üliõpilaste maipidustustel, millele üliõpilaspäevade traditsioon tugineb, kujunes oluliseks komponendiks linnavõimude esindajate tervitus. Kas ei vääriks see komme taaselustamist tunnustusena üliõpilaskonna, kõrgemate õppeasutuste tegevusele, nende osale Tartu elus?

● On häbiks üliõpilastele, et nende pidustuste jäljed lauluväljakul on lõplikult koristamata tänaseni (pooleldi kinniajamata «hauad», tõrvikute jäänused).

Lõpuks paarist olulisemast probleemist.

Millega õigustub nimi **«üliõpilaspäevad»?** Tegemist oli suuresti vaid tõrvikrongkäiguga. Ballid teisel päeval jäid valitute eesõiguseks. Kuivõrd oli seal midagi erilist, spetsiifiliselt üliõpilaspäevalikku? Nimi eeldaks midagi rohkem kui praegu välja tuli, kui kavandatudki oli. Kui tõesti «üliõpilaspäevad» (pro *üliõpilaspidustused*), siis ootaks nende päevade tihedamat sisustamist.

Ja kas ongi õige viia ballid teisele päevale? Pärast ettenähtu lõppu tekkis laupäeva õhtul nagu mingi tühik. Meeleolu oli elevil, koju minna ei tahetud, aga lauluväljakul polnud ka enam midagi teha. Tantsud, laulud, mängud võinuksid jätkuda siinsamas. Või siis paljudes linna saalides, et igal üliõpilasel olnuks võimalus kuhugi minna. Igatahes mitte teisel päeval, sest see oli siis juba tavalise tantsupeo meeleolu.

Kõik põhjendused ega ka pidustused ise ei ole suutnud allakirjutanut veenda sügise eelistes. Vastupidi — maipühad, **kevad** annaksid juurde meeleolule, aitaksid üle olla jahedast õhust, kui seda peaks olema. Nii et — ühendagem üliõpilaspidustused traditsiooni järgides 1. maiga!

H. KÄÄN

ESIMENE ETAPP JÕUDIS LÕPULE

Oktoobri keskel jõudis lõpule viiendate kursuste pedagoogide stažööripraktika esimene etapp. Sel puhul mõned küsimused praktika üldjuhendajale dots. KURMILE.

Missugused on üldmuljed esimesest etapist?

Paistis silma, et praktikasse suhtuti täie tõsidusega. Koolide poolt negatiivseid signaale ei olnud. Eriti kiitvaid sõnu on öeldud inglise filoloogide (komsomolikursus) ja matemaatikute-füüsikute kohta.

Kuidas üliõpilased kohanesid kooliga?

Palju julgem ja kindlam teistest oli nende esinemine, kes on tegelnud ÜTÜ ringides, seal sõna võtnud, pidanud ettekandeid konverentsidel jne. Neil oli esimese tunni raskusi hoopis lihtsam ületada.

Sel aastal oli üliõpilaste-stažööride arv enneolematult suur — ca 500. Kas ei tekkinud raskusi nende paigutamisega?

Mõningad raskused olid tõepoolest. Näiteks 5. keskkoolis oli praktikantide arv liiga suur. Kõiki üliõpilasi ei saanudki Tartusse paigutada, osa neist teeb praktikaaega Elva ja Nõo Keskkoolis. Järgmisel aastal tulebki rohkem diplomande suunata väljaspool Tartut asuvatesse koolidesse.

Mis oli Teile subjektiivselt kõige meeldivam fakt?

Tunnen alati rõõmu, kui üliõpilane on püüdnud tunnile loovalt läheneda, anda midagi uut. Peab märkima, et seekord suhtusid praktikandid klassijuhatajatundidesse palju hoolikamalt kui varem. See on väga tähtis — saavutatakse kohe kontakt klassijuhatajaga. Näiteks Kaie Rootalu matemaatikaosakonnast andis üllatavalt hea klassijuhatajatunni.

Ja kõige ebameeldivam?

Võib-olla see, et osa diplomandidest ei mõista veel, et ka klassijuhatajatundideks on vaja ette valmistuda, vahel isegi rohkem kui ainetundideks.

T. TALLO

ENSV teenelisi teadlasi

Prof. G. KANGRO

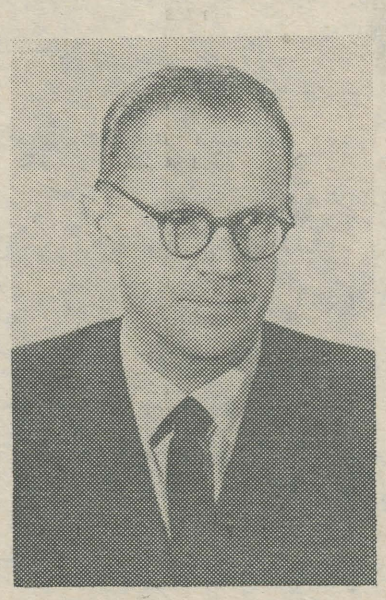

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 15. okt. 1965. a. anti Eesti NSV teenelise teadlase aunimetus meie vabariigi ühele silmapaistvamale teadlasele ja teadusliku kaadri kasvatajale — Tartu Riikliku Ülikooli matemaatilise analüüsi kateedri juhatajale prof. Gunnar Kangrole.

Prof. G. Kangro teened on tunnustatud nii Nõukogude Liidus kui välismaal. Teadusliku uurimistööga tegeleb ta pidevalt alates 1936. aastast kuni käesoleva ajani. Tema sulest on ilmunud üle kolmekümne teadusliku töö, mille probleemistiku moodustavad peamiselt hajuvate ridade teooria raskeimad üldistusi ja arendamist vajavad probleemid. Siia kuuluvad küsimused summeeruvustegurite kahe probleemi lõplikust lahendamisest, aluste loomisest hajuvate ridade käsitlemiseks topoloogilistes ruumides, funktsionaalridade erinevat liiki summeeruvuse ja koonduvuse ühtsest käsitlemisest funktsionaalanalüüsi meetoditega jt. Üksnes viimase viie aasta jooksul on ta kirjutanud kaheksa teaduslikku tööd, pidanud üheksa ettekannet teaduslikel konverentsidel ja seminarides, on retsenseerinud üle kolmekümne teadusliku töö ja kirjutanud üle 250 referaadi referatiivsele ajakirjale «Реферативный журнал».

Hindamatu on teeneka teadlase panus meie vabariigi teadusliku kaadri kasvatamisel. Sellest räägivad tema loetud teaduslikult ja metoodiliselt kõrgetasemelised, elavad ning rohkearvulised loengukursused, seminarid ja erikursused. Mis veel ilmekamalt räägiks prof. G. Kangro teenetest matemaatikute kaadri kasvatamisel kui see, et eeskätt teda nimetab oma õpetajaks meie ülikooli ja TPI matemaatika kateedrite õppejõudude enamik. Sama ülesannet täidavad neli juba ilmunud ja üks ilmumisel olev õpik, mille autoriks on G. Kangro. Ja millest muust kui ikka samast räägib tema juhendatud aspirantide arv — aukartust ärataw 16 (kellest 13 on väitekirjad edukalt kaitsnud). Praegu on prof. G. Kangro juhendamisel 4 aspiranti. Oluline on siinjuures märkida, et prof. Kangro laialdane teaduslik eruditsioon ja kogemused teadusliku kaadri kasvatamisel võimaldasid tal oma aspirantidest kasvatada teadlasi erinevatel kitsamatel erialadel. Tarvitseb vaid sirvida tema aspirantide tööde teemasid ja me näeme, et siin on töid lähendusmeetoditest, algebrast, ridade teooriast jm.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus Eesti NSV teenelise teadlase aunimetuse andmise kohta meie lugupeetud professorile G. Kangrole rõõmustas kõiki tema kolleege, tema endisi ja praegusi õpilasi, kelle nimel õnnitlegem teenekat teadlast ja soovigem kordaminekuid jätkuvas teaduslikus töös ning matemaatikute kaadri edaspidisel kasvatamisel.

Prof. A. LINKBERG

Artur Linkberg on sündinud 16. aprillil 1899. a. Järvamaal, end. Väätsa vallas popsi pojana. Ta on üles kasvanud rasketes majanduslikes tingimustes. Suvel käis karjas ja talvel koolis. Algkooli lõpetamise järel töötas ta töölisena Tallinna kudumisvabrikus ning samaaegselt õppis keskkoolis õhtuses osakonnas. 1920. a. astus ta Tartu Ülikooli Arstiteaduskonda, mille lõpetas 1925. a. Kirurgilist tööd alustas A. Linkberg Maarjamõisa haavakliinikus assistendina professor R. Vanachi juhtimisel. Viimane kuulus Peterburi kirurgide koolkonda; Tartusse tuli ta juba kuulsa kirurgina. 28. nov. 1929. a. kaitses A. Linkberg doktoriväitekirja teemal «Glükogenolüüs ja glükolüüs kudedes aeroobsetes ning anaeroobsetes tingimustes».

Varsti pärast edukat kaitsmist omistati talle dotsendi teaduslik kutse. Kolmekümnendatel aastatel komandeeriti A. Linkberg üli-kooli poolt mitmeks aastaks välismaale tutvuma kirurgia olukorraga.

Tema sulest on ilmunud töid maokirurgia, antiseptika, veresoonte kirurgia ja rea küsimuste kohta üld- ning erikirurgia valdkonnast.

1938. a. valiti ta Tartu Ülikooli Arstiteaduskonna teaduskonnakirurgia kateedri juhatajaks, millisel kohal töötab praegugi.

Suure Isamaasõja järgsel perioodil lülitus prof. A. Linkberg aktiivselt Tartu tervishoiuvõrgu taastamistöösse. Rea aastate jooksul oli ta Tartu Kliinikute Valitsuse direktor, kellele allusid peaaegu kõik Tartu linna raviasutused. Üheaegselt võttis ta aktiivselt osa TRÜ Arstiteaduskonna taastamisest ja oli energiline ning edukas pedagoog.

1955. a. kuni 1963. a. — seega 8 aasta vältel — oli professor A. Linkberg TRÜ Arstiteaduskonna dekaan. Selle aja jooksul sammus teaduskond pidevat tõusuteed.

1946. aastal omistati prof. Linkbergile ENSV teenelise arsti nimetus. Kahel korral on ta olnud Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu saadik. Ta on autasustatud Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja ja Tööpunalipu ordeniga. Prof. Linkberg on Tartu Teadusliku Arstide Seltsi üks organisaator ning selle kauaaegne esimees. Ta kuulub rida aastaid ka Üleliidulise Kirurgide Seltsi juhatusse. Alates 1964. a. on ta rahvusvahelise kirurgide ühingu liige.

Antud momendil töötab prof. A. Linkberg aktiivselt mitmes kirurgia lõigus: uroloogia, rinnakorvi, seedetrakti ja veresoonte kirurgia alal.

Energilise ja andeka kirurgina, suure kliinilise kogemusega arstina omab prof. A. Linkberg teenitult kolleegide austuse ja lugupidamise.

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna kollektiiv on uhke, et tema koosseisus töötab nii väljapaistev kirurg, teadlane, pedagoog ja ühiskonnategelane. Teaduskonna kollektiiv õnnitleb professor Linkbergi temale kõrge aunimetuse «Eesti NSV teeneline teadlane» andmise puhul ja soovib talle veel palju edasisi saavutusi ning töörohkeid aastaid Arstiteaduskonnas.

25 aastat ülikoolis

TRÜ Arstiteaduskonna kollektiiv õnnitleb oma kauaaegset liiget Arnold Kreisi, kellel 1. novembril täitub 25-aastane töötaaž ülikoolis. Arnold Kreis tuli 1. novembril 1940. a. tööle Arstiteaduskonna kohtumeditsiini kateedrisse ja alates 20. oktoobrist 1941 kuni käesoleva ajani töötab histoloogia kateedris vanempreparaatorina. Nii üliõpilased kui ka kaastöötajad tunnevad hästi Arnold Kreisi abivalmidust, kohusetruudust ja täpsust, mille tõttu teda ka on palju aastaid järjest valitud teaduskonna ametiühingubüroosse. Arnold Kreisi nime oleme korduvalt lugenud rektori käskkirjadega esiletõstetute hulgas ja kohanud autahvlil.

Soovime veteranile tööjuubeli puhul niisama tugevat tervist kui seni ja raugematut energiat ametialases ja ühiskondlikus töös.

TRÜ Arstiteaduskond

MEIE MAA ÜLIKOOLIDES

Ida keelte kateeder

1962. a. avati Kaug-Ida Riiklikus Ülikoolis ida keelte kateeder.

Õppetöö toimub kahes harus: jaapani ja hiina keel. Õppeprogrammis on ette nähtud kohustuslik praktika maal, mille keelt õpitakse, või asutuses, millised on seotud nende keeltega. Üliõpilased viibivad praktikal Kaug-Ida laevanduses, raudteel, «Inturistis», «Interklubis» jm.

1965./66. õ.-a. anti selle osakonna 25 kohale 226 avaldust.

«Leninets»

Üliõpilaste ooperistuudio

Moskva Riikliku Ülikooli ooperistuudio eksisteerib juba 10 aastat. Hiljuti etendus noore helilooja J. Semenjako ooper «Okasroos», mis on kirjutatud klassikalise traditsiooni järgi — aariad, duetid, koorid ja tantsud vahelduvad nii nagu 19. sajandi ooperites. Ooperil on menu.

Tähelepanu!

29. oktoobril k. a. algusega kell 17 toimub mälestustahvli avamine ELKNÜ Tartumaa Komitee (1940.—1941. a.) asukohas, s. o. EPA peahoone Riia tänava poolses tiivas.

Pärast mälestustahvli avamist pannakse Raadi kalmistul pärjad ELKNÜ Tartumaa Komitee esimese sekretäri Aksel Ilissoni hauale.

Ülikooli kommunistlikud noored — võtame osa sellest pidulikust sündmusest!

ELKNÜ TRÜ Komitee

Tunganeid külastamas

Kirgiisi ja Kasahhi NSV-s elunevast huvitavast väikerahvast tunganitest on juba meie ajakirjanduse veergudel üht-teist pajatatud. Käesoleval aastal veetis nende ridade kirjutaja Kirgiisi NSV TA üldtürkoloogia ja tunganoloogia osakonna külalisena pikema ajavahemiku nimetatud vabariigi pealinnas Frunzes ja selle ümbruskonnas, tegeles tungani keele õpingutega. Külastati rida tungani asulaid (Hungtši, Miljanfan, Aleksandrovka) ja neid hõlmavaid kolhoose. Silma puutusid laiad betoneeritud šosseed ja asfalteeritud maanteed. Üha kaugemale taandub Ala-Too mäestiku suunas tolmune kõrbeline stepp, asendudes rohendavate suhkrupeediväljadega, sibula- ja muude kasulike põllukultuuride nurmedega. Kariloomadena kasvatatakse tohutul hulgal lambaid, sest Ala-Tool leidub rikkalikult karjamaid. See kõik moodustab Kirgiisia tunganite põhilise sissetulekuallika, olles võimaldanud neil püstitada endiste savionnide asemele uhiuued rõõmsatoonilised elamud ja sisustada nad moodsa mööbliga, radioola ning televiisor ühes arvatud. Ent püsima on jäänud rahvuslikud toidud ja söömine pulgakestega.

Ka vaimse kultuuri valdkonnas on tunganid astunud edasi hiigelsammu. Koolimajad on uued ja ajakohased. Suurenenud on tungani rahvusest õpilaste arv kõikides kooliastmetes. Kuigi rahvastiku suure kirjususe tõttu on koolides õppekeeleks vene keel, õpetatakse tungani lastele osa õppeaineid emakeeles. Erilist rõhku pannakse õppetöö tihedale seosele tungani rahva igapäevase töö ja tegevusega kolhoosis. Koolides töötab mitmeid huvialaseid ringe, millest osavõtt on väga elav.

Igal tungani kolhoosil on klubi. Kolhoosi «Sõprus» klubil on 400 istekohaga saal ning suurepärane kunstilise isetegevuse ansambel, kes tihtipeale esineb kaugemalgi. Igal tungani asulal on veel ka oma raamatukogu. Miljanfani asula Frunze-nimelise kolhoosi raamatukogul on 3000 köidet, üle 500 lugeja ning 50 istekohaga lugemissaal, kus peetakse sageli lugejate konverentse. Kolhoosnikele aga korraldatakse loenguid ja vestlusi teaduse, kirjanduse, kultuuri jne. alal ning kolhoosi siseellu puutuvates küsimustes nii vene kui tungani keeles.

Pealinnas Frunzes Kirgiisi TA juures asuva Tungani kultuuri sektori töötajad uurivad usinasti oma rahva keelt, kirjandust, folkloori ja ajalugu. NSVL piirides elunev 30 000-line tungani rahvas evib juba paljudes teadusharudes kõrgema haridusega rahvuslikku kaadrit. Erilise saavutusena tuleb aga mainida, et tunganid, kelle keel on lähedalt sugulane hiina keelega, on loonud endile foneetilise kirjasüsteemi, varem ladina, kaasajal aga vene tähestiku baasil. See on suur ja tähtis saavutus. Sellal kui hiina kiri on endiselt hieroglüüfide kütkes ja tema õppimine seotud suure ajakuluga, õpivad tungani lapsed NSV Liidus foneetilist kirja kerge vaevaga.

Kaasajal vallutab tungani kirjasõna üha laiemaid teaduse valdkondi. Seoses sellega on esile kerkinud tungiv vajadus laiahaardelise omakeelse teadusliku terminoloogia järele. Praegu on käimas ulatuslik diskussioon terminoloogia loomise põhiprintsiipide ümber, millesse võrdse innukusega sekkuvad haritlased, töölised, teenistujad ning kolhoosnikud kaugetes asulates. Nende ridade kirjutajal oli võimalus seda kõikjal isiklikult kogeda. 1966. a. juulis aga kavatseb Tungani kultuurisektor pidada terminoloogia-alase konverentsi, millest kutsutakse osa võtma tungani rahva kõikide kutsealade esindajad ning külalisesinejad teistest vennasvabariikidest, nende hulgas ka ENSV-st.

P. NURMEKUND

UDO OTSUS

* * *

Las irvitada need, kes loodud
irvitama! —
Kui maailm jääks kord ilma
naeruta,
kõik oleks hall, ühtmoodi tüütult
sama
ja aidata võiks ennast vaevu ta.

Et naerjaidki on väga mitut liiki,
see sõltub enamasti subjektiivselt
neist.
Võib mõni naerda ennast, mõni
riiki
ja mõni teadmatusest kõiki meist.

Ka naerab mõni üksnes omaette,
naer alati on hea ja terviseks.
Peaks kirjutama sellele tablette,
kes heast naljastki jääb tõsiseks.

Meepotti vahel tilkuda võib tõrva,
eks naerda oska seegi, kes on arg.
Naer jõuab varem-hiljem
naerdavale kõrva,
ja jääda süüdi muidugi on narr.

Veel selgitus, et kõik ei oleks
pime,
niisama sonimine, nöök, repliik.
See naer (või kiri), millel all ei
ole nime,
on seljatagant heidetud kui piik.

Antti Kidron

Novembri motiive

Külmad sügistuuled
ülbelt ümisevad.
Meie kuumad huuled
ahnelt ühinevad.
Las lõõtsub tuul tundide viisi,
las puistab lund kui pestud riisi
öö musta põhjatusse potti.
Las kräunub katus nagu kass, kes
unes näeb hiiglasuurt rotti.
Me toetame iidset ja kortsulist
kaske,
kui vast üksinda tuisus seista tal
raske.
Las leiab tuul mõne mööduva
narri,
et lüüa ta tõmblevail roidel
kitarri.
Las põrutab logisev vihmaveetoru
magavale majale trummi.
Ehk on ka nukker looduslaulu
joru
minooris noodid trükitud on
taevakummi.
Kogu kurvavõitu ilma hala
on ainult tähtsusetu foon,
millel hõõgumas me palav
lembelille puhkend moon.

Väikesed novellid

«Mõned aastad tagasi ilmus minu poolt juhendatavale loomingulisele seminarile Gorki-nimelises kirjandusinstituudis uus üliõpilane — Roza Husnutdinova. Kui ma palusin teda oma loomingut tutvustada, ütles uustulnukas, et ta eelistab seda ise ette lugeda, et tema lühijutud olevat rohkem kuulamiseks kui lugemiseks. Ta luges väga vaikselt ja nagu mulle näis, isegi veidi uniselt, summutatud häälega, monotoonselt esile tuues üha korduvaid fraase, ja see oli nagu tuttav, ühetooniline refrään. Ka sisu näis mulle kummalisena, sihilikult segaseks muudetuna, ehkki veidruste udust vilkusid siin-seal eredate poeetiliste leidude tuled. Oli selge, et tegemist on andeka isiksusega .... Ja hiljem, mõne aja möödudes tutvusin ma tema uute lugudega, väikeste novellminiatuuridega, milles tõusis esile endast vaikse häälega teatav ja kergesti äratuntav mõte, see, millest Roza Husnutdinova kirjutab, mida ta elus näeb ja erksalt kuuleb.»

LEV KASSIL
(ajakirjast «Юность»)

ÜKS JAAPANI TÜDRUK

... Üks jaapani tüdruk oli väga ilus ja mõnikord võis ta muutuda toonekureks ja oma kuresulgedest võis ta vaiba tikkida.

Kõigile meeldisid need vaibad väga.

Üks mees armus tüdrukusse ja hakkas armastama tema vaipugi.

Kord ei olnud kaua vaipu.

«Kuidas ma tahaksin, et mul oleks ilus valge vaip!» ütles mees tüdrukule.

Nõnda ilmus vaip ja tüdruk kadus.

... Üks tüdruk oli väga ilus, ent mõnikord võis ta muutuda kuuks või tillukeseks täheks.

Kõigile meeldis ilus kollane kuu taevas ja väike täheke.

Üks mees armus tüdrukusse ja hakkas kuud ja tähekestki armastama.

Kord polnud kaua kuud.

«Kuidas ma küll tahaksin praegu taevas kuud näha, kasvõi tillukest tähekestki!» ütles inimene tüdrukule.

Nõnda ilmus taevasse kuu, aga tüdruk kadus.

... Üks tüdruk oskas mõnikord muinasjutte luua.

Kõigile meeldisid ta muinasjutud väga.

Üks inimene armus tüdrukusse ja hakkas ta muinasjuttegi armastama.

«Kuidas ma tahaksin küll praegu muinasjuttu kuulda, niisugust pikka ja ilusat!» ütles inimene.

Nõnda sündis muinasjutt aga tüdruk kadus ...

TRIIBULISED

«Tõuk, tõuk, milleks sulle triibud? Nii hallid kui rohelised?»

«Aga see on selleks, et näha ei oleks: kui lehtedel, siis roheline, kui okstel, siis hall ...»

«Tiiger, tiiger, aga milleks sinule triibud? Nii rusked kui mustad?»

«Aga see on selleks, et näha oleks: minus on kaks tiigrit: üks tiiger on ruske, aga teine tiiger must ... ja must on — oo-oo missugune!»

TÕUK

Ühelt tõugult küsiti, kes ta varem oli.

«Rong,» — ütles tõuk. «Mina olin rong, ja äkki tuleb mulle vastu teine rong.

Mina ehmusin, tõmbasin end kokku ja muutusingi tõuguks. Ma arvasin, et tema ka ehmub ja ka tõuguks muutub, aga tema sõitiski nõnda, rongina minust mööda.»

Tõlkinud *ELA LIIMEON*

Päev mööda kodumaad

«Kõik asjad muutuvad, ainult mõned asjad ei muutu.»

Nii ütles ühel pühapäeval meie looduskaitseringi auliige Erni Krusten, kui ta meiega mööda oma lapsepõlve paiku käis.

Me nägime kastaneid ja tammesid, mida oli istutanud kirjaniku isa, pärnasid, mis kirjaniku lapsepõlves olid käevarrejämedused.

Puud on nüüd täiskasvanud, mõnedki juba ära kadunud, mõndagi ei leidnud me enam sealt, kus ta oleks pidanud olema.

Enam ei näinud me endise Rannamõisa kooli paekiviselt trepiastmelt (muud ei olnudki sellest hoonest säilinud) üle metsade paistmas seda torni, mille kõrval asus Krustenite lapsepõlvekodu.

Kuid Sa (luba, et ma Sinu poole nii pöördun, sest meie ringis ütlevad ju kõik üksteisele «sina») elustasid oma sõnadega endised kohad ja möödunud sündmused. Sa külvasid meisse armastust meie maa, looduse ja inimeste vastu, õpetasid nägema ilu seal, kus ei oska seda esialgu tähelegi panna.

Ma jätan siin üksikasjalisemalt rääkimata teistest selle päeva sündmustest. Meenutada võiks päikesetõusu, mida me vaatasime Kärde mäelt, kui me mööda Piibe maanteed Tallinna poole olime sõitmas; Aegviidu-Nelijärvet, mille järved olid sügishommiku vaikuses õhtuse udulooriga kaetud; Kostivere karstiala, kus Jõelähtme jõgi äkki maa sisse «ära kaob»; Maardu fosforiidikarjääre, kus sai kõigile selgeks ka sõna «kultuurikõrb» tähendus; 35 meetri kõrgust Rannamõisa panka, mille jalamile veerevad Soome lahe lained ja Keila juga ja ...

Iga sellise reisi järel tunneme end nagu laetuna uue energiaga, me oskame rõõmu tunda elust ja inimestest. Me oleme hävitanud endas jälle, nagu Tammsaare ütles, «vurlestumise» eosed ja oleme muutunud taas «matsideks», kes tunnevad maad nähes head meelt.

Kui hea, et siiski on midagi, mis ei muutu. Ja kui me jälle neisse paikadesse juhtume, siis peatume, kuulame, vaatame, tunneme ja mõistame nii, nagu Sina, Erni Krusten, meid õpetasid.

UKU ALAKIVI

DOONORLASED

Kaasaja meditsiinis on paljude haiguste puhul vereülekanne muutunud asendamatuks ravimeetodiks.

Vereülekanne sai võimalikuks veregruppide avastamisega käesoleva sajandi algul. Inimestel on kindlaks tehtud neli erinevat gruppi: 0 ehk I, A ehk II, B ehk III ja AB ehk IV grupp. Peale grupikuuluvuse eristatakse veel reesuskuuluvust. Osal inimestest (ca 85%-l) on veres veel eriline faktor nn. reesusfaktor. Neid isikuid nimetatakse reesus positiivseteks. Osal inimestest see faktor puudub (ca 15%-l), neid nimetatakse reesus negatiivseteks. Inimesel on kindel veregrupp sündimisest saadik ja see säilib kogu eluks. Nii grupi kui ka reesuskuuluvust tuleb vereülekannetel arvestada.

Suur verekaotus on elule ohtlik, sest peaaju ja teised elutähtsad organid ei saa küllaldaselt verega varustatud ja nad pole võimelised oma elutegevust jätkama. Kiire vereülekanne asendab puuduva vere ja taastab organismi normaalse talitluse. Suure Isamaasõja ajal päästeti sadu tuhandeid haavatuid tänu õigeaegsele ja kiirele vereülekandele.

Vereülekanne kui ravimeetod leiab tänapäeval üha enam rakendamist. Nii pole ühtki meditsiiniharu, kus ei kasutata vereülekannet või doonoriverest valmistatud preparaate. Keerulised südame ja veresoonkonna-operatsioonid, kopsude ja ajuoperatsioonid, kus tarvitatakse suurtes kogustes (2—3 liitrit) verd, said võimalikuks tänu vereülekannetele.

Eriti oluline on vereülekanne laste ravimisel. Lapse organism pole sageli suuteline üle saama rasketest haigustest, nagu sepsis, kopsupõletik. Sellistel juhtudel annavad korduvad vereülekanded häid tulemusi.

Doonoriverest valmistatakse mitmesuguseid komponente ja preparaate, nagu erütrotsüütide massi, mida kasutatakse aneemiate raviks, leukotsüütide ja trombotsüütide massi ning antihemofiilset seerumit verehaiguste raviks, vereplasmat ja γ-globuliini nakkushaiguste vältimiseks ja raviks.

Veri on eluskude, mida pole võimalik kunstlikult valmistada. Seetõttu on vereülekande probleem tihedalt seotud doonorlusega. Viimane on humanismi ja sõbraliku abi vabatahtlik akt.

Doonoriteks võivad olla kõik terved inimesed 18—55 a. vanuseni. Doonorid ei tohi olla kunagi põdenud tuberkuloosi, malaariat, süüfilist, brutseloosi, kollatõbe. Verevõtmine doonoritelt toimub teaduslikel alustel ning ei kahjusta doonori tervist. Iga kord enne vere võtmist kontrollitakse doonori tervislikku seisundit ning määratakse vere hemoglobiini sisaldus, mis ei tohi olla alla 73 ü., ja leukotsüütide arv, mis võib olla 4500—8500 mm³. Tasuta doonoritelt võetakse verd ühekordselt 200 ml. Veri konserveeritakse hermeetiliselt suletud steriilsetesse pudelitesse ja säilitatakse külmutuskapis +4 — +6 kraadi juures kuni kuu aega. Järjekordselt lubatakse verd anda 8 nädala möödumisel (kuigi võetud verekogus taastub 1—2 nädala möödumisel). Doonorid on vereandmise ajal tööst ja õppetöost vabastatud ning saavad pärast vereandmist ühe lisapuhkepäeva, kusjuures töötasu säilitatakse. Vereandmise päeval saavad doonorid tasuta hommikueine ja lõunasöögi. Doonoreid autasustatakse rinnamärgiga. Ametiühinguorganisatsioonid on kohustatud puhkekodude ja sanatooriumide tuusikuid eraldama eeskätt doonoritele.

Tartus teostatakse verevõtmist ja eelnevat tervisliku seisundi kontrolli Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla vereülekande osakonnas teisipäeviti ja neljapäeviti kella 9-st alates.

L. PETERSON,
vereülekande osakonna arst

SAA TUDENGIKS!

Keemik...

«Tervitus esimesele kursusele!» Nii seisis valgel pabèripoognal punaste trükitähtedega.

Ega teisi külalisigi vähe olnud, iga kursus oli saatnud oma esindajad peoruumideks muutunud ülikooli sööklasse. Ei puudunud ka osakonna õppejõud ning keemiahoone töötajad.

Nagu ikka sellistel koosviibimistel, kulus õhtu esimene osa kokkade toodangu pruukimiseks. Kui kõhumuredest ühiselt üle oli saadud, andis peoperemees Vello Pälling sõna keemiaosakonna kateedrite esindajatele, kes lahkasid keemiahoone struktuuri keldrist katuseni ning selgitasid, mis nende piirväärtuste vahel toimub. Siis tuli

järg keemikute kõige noorema osa esindaja Riivo Sinijärve kätte. Tõsise ja veendunud statistikuna tõi ta üldsusele teadmiseks kursuse tähtsamad numbrilised keskmised, nagu pikkus, kaal, kinga number ja pea ümbermõõt. (Viimane on kõige tähtsam, sest suuremasse peasse minevat ka rohkem tarkusi tallele). Järgnes üldine tutvustamine, mille juures arvatavasti innustatuna Riivo talendist tuli öelda ka oma sünniaeg ja lõpetatud õppeasutused.

Uuesti algasid sõnavõtud, millest õhtu pikima pidas orgaanikakateedri õppejõud Tullio Ilomets.

Kuigi rahvast oli palju, jätkus ruumi ka lauludele. Nii Mäeotsa Mari kui Viljandi paadimees asusid sõbralikult peolauda. Kõige populaarsem tudengite laul «Gaudeamus» jäi aga lõpuni laulmata. Viimase salmi juures kustus plekknõude ähvardava mürina saatel elekter.

Üle saali

põrutas tige hääl, mis kuulus keemikute pühale vaimule. Pidu ei saanud enam jätkata, sest vaim oli esimest kursust nõus lauda jätma ainult pärast eksami õiendamist kõrge komisjoni ees. Isegi sisseastumiseksamite mainimine ei päästnud asja, ju pidas vaim õppejõude liiga vähenõudlikeks sellises tähtsas toimingus nagu seda on keemikute hulka võtmine.

Gruppide kaupa astusid keemikukandidaadid kõrge komisjoni ette, kuhu lisaks pühale vaimule kuulusid sellised maailmakuulsused, nagu araabia arst Muhamed-Ibn-Sakarjah-Abu-Berk-Al-Rasi, õllevalmistamise spetsialist Isioorus Hispalensis jt.

Iga grupi esindaja võttis vastavalt oma ebausu tasemele kas vasaku või parema käega (mõni isegi kahega korraga) ühe lauale pandud piletitest. Antud küsimused ja ülesanded tuli ühiselt lahendada. Alati toob iga katse endaga kaasa uusi teadmisi. Nii saadi teada, et esimene vene naislendur oli kuulus luuaratsanik Baba-Jaga ning et kinniseotud silmadega kodulooma joonistamiseks pole sugugi vaja enese silmi katta, vaid loomale rätt ümber pea joonistada. Jagati välja «väga häid», «häid» ja «rahuldavaid». Ainult mitterahuldavad jäid seekord pruukimata ja nii võidigi kõigile «tunnistähed» kätte anda. Lisaks vastavatele tõendustele sisaldasid need ka traditsioonilised keemiku kümme käsku moto all: «Labori-kodda on armsamb kut üks isamaea», mis tänapäeva keelde ümberpanduna kõlab järgmiselt: «Mis ripakil, see ära; mis ripakil ei ole, see saab ripakile tõmmatud ja — ikka ära!»

Tantsiti ja leiti aega ka traditsioonilise

kompleksvõistluse pidamiseks õppejõudude ning esimese ja kuuenda kursuse tudengite vahel.

Alati teeb sellistele üritustele lõpu kiirestikihutav aeg. Ja nüüdki viis lähenev hommik

kõik vanad ja värsked tudengid tänavale, raekojaplatsile ümber purskkaevu jenkat tantsima ja laulu saatel suure ringiga intrisse minema.

TOOMAS JÜRIADO

Majandus-mees...

Sellesinatse aasta viinakuu 24. kuupäeval — nagu on kirjutatud sama päeva õhtul kätteantud tudengipassis — sai «sisse löödud» Majandusteaduskonna 50-liikmeline esimene kursus.

Hämar saal võttis tudengihakatisi vastu aplausi ja muusikaga. Punases dressis tseremooniameister kuulutas õhtu avatuks. Tuli vanemate nõukogu kahe paksu «teaduseraamatuga». Laua ette asetati silt «Sina arg ja väike rebane ei pea mitte värisema!» Aga see ei aidanud palju ja ettevaatusest kaasavõetud doktor Tudengi Surm kontrollis nii mõnelgi sisseelamise astet. Retseptid, mis haigetele jagati, sisaldasid parasjagu nii pipart kui ka kogemusi.

Kui seni piirdus kokkupuutumine K. Marxi «Kapitaliga» loengul, siis nüüd saavutati majandusmeeste raudvaraga vahetu kontakt. Arad rebased, kes ei pidanud mitte värisema, käisid kolmekaupa oma teadmisi ja osavusi demonstreerimas. Kui jäädi vastus võlgu, tegi komisjon soodustusi ja luges vaimukad etteütlemised küsitava vastuseks. Võttis aega mis võttis, aga kõik said vastu võetud.

Edasi kulges õhtu vaheldumisi peolauas ja tantsupõrandal. Ohtut sisustas kursustevaheline isetegevusvõistlus, kust võtsid osa ka õppejõud.

Kursused pidid monumendigi püstitama. Huvitavamad olid III ja I kursuse omad. Esimesel oli tänapäevateemaline, aga I kursus näitas, kuidas Kolumbus Ameerikat vaatas.

Kokkuvõtte tegemisel selgus, et tublimad olid I ja III kursus, kes said auhinnaks taldrikutäie pannkooke.

R. NIGOL

TRÜ aulas
30. oktoobril kell 19.30
TRK üliõpilase, 1964. a. pianistide konkursi võitja

ARBO VALDMA

klaveriõhtu.

Kavas: Bachi, Haydni, Liszti, Šostakovitsi, Stravinski, Tšaikovski teosed.

* * *

31. oktoobril kell 16
LUULE- JA MUUSIKAÕHTU.

Esinevad TRK puhkpilli- ja lavakunstikateedri üliõpilased.

Kavas: Krommeri, Bach-Counod', Händeli, Haydni, Mozarti ja Feshi puhkpillimuusikat ning C.-P. Baudelaire'i luulet.

Kolmapäeval, 3. novembril kell 18 PRESSIKLUBI koosolek. Päevakorras:

1. Meie ülikooli ajaleht.
2. Jooksvad pressiküsimused.

Koguneme peahoonesse kella alla!

*

TRÜ lastetoa inglise keele ring töötab teisipäeval ja reedel. Võetakse vastu uusi liikmeid.

Üksmeelt kodu rajamisel, kauni elu elamisel!

RIINA SAARMA
REIN-VALDUR KEEVALLIK

Spordimeditsiini III kursus

Õnnitleme,

ELA LIIMEON
ja
MATI UNT!

Kursusekaaslased ja ülikooli ajalehe toimetus

Kôikide rõõmude algus...

Laulab naisansambel, siis keereldakse jälle tantsuringis. Õhtu «naelaks» kujunes kahtlemata Õpetatud Nõukogu istung.

Algab kõige tähtsam. Üksteise järel astuvad keskaegsete professorite ette teaduskondade esindajad. Ega need küsimused nii lihtsad olegi. Tuleb teada, kes oli vene esinene naislendur, miks on kõrged kontsad kahjulikud naiste mõistusele, kas noormehed eelistavad blonde, brünette või punapäid. Iga teaduskonna esindaja lüüakse tudengiks kas siis põrandaharja, kriminaalkirjanduse, esivanema kolba või rapiiriga — vastavalt teaduskonna spetsiifikale.

Kõlavad tõotuse sõnad: «...tõotan mitte kiusata endast väiksemaid, tõotan pühalikult dekanaadile vajaduse korral kõike tõotada, tõotan elada nii, et ei oleks piinavalt valus kasutult istutud loengute pärast...»

Viimast tantsu tantsivad kõik tudengitena. Esmaspäeval uue õhinaga kontrolltööde ja seminaride kallale.

L. KRUUSTEE

Oleme sattunud moedemonstratsioonile. Noormeestele näidatakse ülikonda «Iskra», mis on spetsiaalselt kohandatud NLKP ajaloo eksamiks ja varustatud kõigi materjalidega algallikatest loengukonspektideni. Seejärel tuleb lavale tütarlaps kaharas seelikus, kohevaks tupeeritud soengus suur lehv. Juhendina kuuleme: «Meditsiini- ja ka muudele eksamitele peab ilmuma riietuses, milles on esindatud kõik eksamikomisjoni liikmetele meeldivad värvid, kusjuures domineerima peab komisjoni esimehe lemmiktoon. Tingimata on vajalikud malbed sinised silmad ja hästi liikuv puusavöö...»

Vabandage, on vist aeg selgitada, et me pole mitte EPA aulas Tallinna Moemaja demonstratsioonil, vaid hoopiski ülikooli klubis. Särasilmad, muusika, kleitide kahin, pidulikud mustad ülikonnad. Me viibime noorte tudengite õhtul ehk (ülikoolikeeles) «roheliste ballil». Neile, kel talvel seisab ees esimene sessioon, ongi määratud kaunilt kujundatud saal, kiri seinal, mis tuletab meelde, et «ülikool on kõigi rõõmude algus ja kõigi murede org». Tantsude vaheajal jagatakse noortele tudengitele näpunäiteid. Pedagoogilisest käitumisest kõneleb prof. Vihalemm.

...ja kõikide murede org

Must-valgel seisis kuulutusel kirjas — maavärisemine. Oodatud sündmust siiski ei toimunud, sest nagu öeldi sissejuhatuses, sai pealkiri enne teoks kui asi ise.

Pühapäeva õhtul toimus klubis esimene huumori- ja satiiriõhtu, millele peremehed — eesti filoloogid ja füüsikud-pedagoogid — olid andnud uudse televisioonisaate vormi.

Kiita tuleb leidlikkust dekoratsioonide valmistamisel, vaimukust ja osatäitjate asjatundlikkust. Kahju ainult, et algus jäi pisut ilmetuks (loeng alkoholist).

Vajadus segaintrite järele — seda juba aastaid õhusrippuvat probleemi lahendati intervjuus nais- ja meesüliõpilasega ning Lombi tänava internaadi komandandiga. Arvati, et sellise internaadi loomine oleks üks kindlamat sorti abinõu igasuguste pahanduste vältimiseks õhtustel tundidel ühiselamutes.

Varjatud kaameral tõotab kujuneda suur tulevik. Sel õhtul vaatas ta oma halastamatu silmaga internaatidesse. Nii mõnigi kompromiteeriv fakt tuli päevavalgele...

NB! Esimese kursuse tudengid!

TV-majanduskommentaator

reetis stipendiumide ratsionaalse kasutamise saladuse. Nimelt on näidanud ranged ja pikaajalised uurimused, et...

...saunas parem mitte käia (ühiselamu duši eest tuleb niikuinii tasuda, kas teda siis on või ei ole).

...õllele, nii sissevõtmiseks kui pealemääramiseks soengutele, kuluṭada keskelt läbi 9 rubla kuus,

...soengutele ja maniküürile — 6 rubla,

...ülikooli söökla jaoks — 3 rubla (salat on tasuta),

...kultuuriliste ürituste tarbeks — 75 kopikat jne. jne.

Arvestades, et kõik väljaminekud nõuavad 35 rublast ainult 34 rubla 99 kopikat võib ülejäänud raha kasutada lennukiga koju sõitmiseks, ilu- ja teadusliku kirjanduse hankimiseks, restoranis käimiseks, riiete jms. hankimiseks.

Usaldage sõbrad oma vanemate kolleegide kogemusi! Kui leiate, et teil on ületamatuid raskusi elumurede näol, tulge alati huumori- ja satiiriõhtule.

I KURSUSE INGLISE FILOLOOGID

Kammerkoori sünnist

Päris mitmel korral olen kaastudengitega ülikooli kooridest juttu teinud. Ja neist kõnelustest on tulnud päevavalgele see, et meie noorimat laulukollektiivi tuntakse vähe või ei tunta üldse. Sellepärast tahaksingi lugejaid kurssi viia eluga, mida elab kammerkoori rahvas.

Kui ülikooli nais- ja meeskoori kõrvale segakoor loodi, hakkasid õige varsti tema töös tekkima mitmesugused kitsaskohad. Kord oli süüdi see, et segakoori peeti vanade kollektiivide kõrval mingiks «pühaduse teotuseks», kord oli raskusi dirigendiga. Aga kunagi polnud asi lauljais endis — entusiastid ei kartnud raskusi ja isegi pärast suviseid luhtunud laulupeokavatsusi kanti see laulusäde uude õppeaastasse kaasa. Vana segakoori tuumikule lisandus terve rida tudengeid (kuigi kellegi salapärane käsi kuulutusi uute lauljate vastuvõtu kohta kõrvaldada püüdis!). Ja kui ka dirigent otsiti, polnud ülikooli klubilgi midagi kammerkoori sünni vastu.

Vanade traditsiooniliste kooride lauljad võibolla muigavad, kui ütlen, et ta on juba sündinud. Aga ometi kogunes juba esimestele poovidele Tartu 2. Keskkooli lauluõpetaja Lennart Jõela dirigendikäe alla terve hulk asjahuvilisi. Eks olnud ka oma sünniraskused — millegipärast on loodus vähestele kõrge (ja mis peaasi — õige) lauluhääle kinkinud ja seepärast on koori probleemiks nr. 1 esimesed tenorid ja sopranid.

Esimese lauluna võttis L. Jõela käsile Heliloojate Liidu kammerkoori vahendusel eetris populaarseks saanud Arvo Pärdi «Solfedžo» — kaasaegsele koorile kaasaegsed laulud. Muidugi polnud algus kerge sellegi lauluga, sest otse solfedžeerimisega on vähesed tegelnud. Aga ometi võis järgmistel proovidel juba ka uue laulu käsile võtta — lauldi nii iseloomult kui kõlakujunditelt väga mitmekesist poola helilooja Proskaki kooriteost «Meri».

Ikka mööda inimesi, mitte mööda kive ja kände käivad raskused. Möödunud nädalal kippuski töösse vaheaeg tulema — dirigent sõitis koos vabariikliku koorijuhtide segakooriga kontserdimatkale Kaukaasiasse. Jällegi saadi asjast üle — kammerkoorile tuli appi teise kursuse filoloog Mart Remmel. Viimane proov lauldi juba selle noore muusikamehe juhendamisel.

Tulevikuplaanidest rääkida on ehk veidi vara, liiatigi on asjaga kõige paremini kursis olev L. Jõela sadade kilomeetrite taga. Aga ühte võib öelda — kammerkoor harjutab igal esmaspäeval ja kolmapäeval. Asjad lähevad hästi!

J.-A. TOOM

ÜLIÕPILASED, TEATRIKUNSTISÕBRAD!

Võtke osa RT «Vanemuine» poolt teie jaoks väljakuulutatud teatritemaatiliste artiklite ja retsensioonide konkursist!

Võistluse kuulutab teater välja, et avastada uusi kriitikutalente ja aktiviseerida noori rohkem tähelepanu pöörama teatrikunstile.

Teema valik ja artikli või retsensiooni pikkus oleneb kirjutajast.

Tööde esitamise tähtaeg on 1. detsember 1965. Artiklid ja retsensioonid varustage märgusõnaga ning lisage kinnises ümbrikus andmed autori kohta. Tööd tooge ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse.

Konkursi paremate tööde autoreid premeeritakse. Teatriühingu poolt võimaldatakse tasuta sõit Moskva või Leningradi teatrite paremate etendustele või nendes linnades esinevate külalisteatrite etendustele.

Parematekś osutunud tööd avaldatakse ajalehtedes «Noorte Hääl» ja «Edasi».

Konkursi žürii koosseisu kuuluvad esindajad TRÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedrist, üliõpilaslehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusest, ajalehtede «Noorte Hääl» ja «Edasi» juurest ning teater «Vanemuisest».

ÜET

Ilmalike kombetalituste ringist osavõtjatel palutakse registreeruda 5 nov. TRÜ parteikomitees sm. H. Sarapuu juures.

Tähelepanu!

ÜTÜ ÜLDKOOSOLEK,

mis pidi toimuma 28. oktoobril, on edasi lükatud ja toimub **täna, reedel, 29. oktoobril kell 16** keemiahoone ringauditooriumis.

Päevakorras:

1. Üliõpilane ja ülikool USA-s — dots. L. Võhandu.
2. Aruanne ÜTÜ nõukogu tööst — U. Siimann.
3. Valimised.

Kõikide ÜTÜ liikmete osavõtt vajalik. Ootame koosolekule ÜTÜ tööd juhendavaid õppejõude.

ÜTÜ nõukogu

RSR

Esmaspäeval, 1. novembril algusega kell 18 analüüsib RSR kohviku rõdusaalis ajaleht «Edasi» välispoliitilist lehekülge.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 8122. MB 08667

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Teadlased ja kõrgemate õppeasutuste töötajad! Võidelge teaduse edasise õitsengu ja tehnika progressi eest! Valmistage ette spetsialiste, kes on kommunismiajastu väärilised! Au eesrindlikule nõukogude teadusele!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28. (638) Reedel, 5. novembril 1965 XVIII aastakäik

Õnnitleme ülikooli peret Suure Oktoobrirevolutsiooni 48. aastapäeva puhul!

Rektor
Parteikomitee
Ametiühingukomitee
Komsomolikomitee

ÄRGE LASKE SILMIST OMA IDEAALI!

Meie pressiklubi liige Antty Kidron ajas paar tundi juttu kodusõja veterani A. Lombakuga.

Kuidas kujunes teist kommunist?

Selle eest, et apteekriabist sai suurtükiväeinsener ja kodusõja komandör, võlgnen tänu eelkõige ajajärgu üldisele õhkkonnale. Viibisin 1917. aastal Petrogradis. Tuleb tunnistada, et raske oli tollal revolutsioonilisse meeleolusse mitte nakatuda. Stiihilisest tänavavõitlejast teadlikuks kommunistiks kasvasin tänu marksistlikele teostele ja Lenini kõnedele.

Kuidas kulges teie edasine elu?

Kohe pärast Oktoobrit ruttasin Eestisse. 1917. ja 1918. aastal rändasin pidevalt Petrogradi ja Eesti vahet, enamasti partei ülesandel. Hiljem tuli kodusõda. 1945. a., kui olin naasnud Eestisse, sai minust ühiskonnateaduste õppejõud TRÜ-s. Alates 1960. aastast olen pensionil.

Vahest meenub mõni huvitav episood ajast 48 aastat tagasi?

Aegumatu mälestus jääb 1917. aastast. Juba sõna «Lenin» mõjus sageli hulkadele enam kui Ajutise Valitsuse esindaja kuitahes pikk veenmiskõne. Kui aga kuskilt linnaosast laskmist kuuldus, mindi kohe kõikjalt suure saginaga paugutamise poole. Või see moment, kui me paruneid käisime arreteerimas (Eestis 1917).

Kuidas suhtute hiljuti keskkomitee poolt vastuvõetud otsustesse, mis käsitlevad tööstuse ja kolhoosimajanduse parandamist?

Ootasin neid juba ammu. On hea, kui viimane sõna lubatakse öelda kohapealseil juhtidel.

Kas teil on mõni ettepanek ühiskonnateaduste õpetamise metoodika kohta?

Dogmade tuupimine andku teed tervendavale diskussioonile ja kaine arutluse oskuse omandamisele. Parem omaenese lahtine mõistus koos õige maailmavaatega, kui jada pähetuubitud daatumeid. Kedagi ei maksaks hukka mõista eri arvamuse pärast; lahkumine kute analüüsimisel setiks vahest ehtne tõde.

On teil mõni imperatiiv või lööklause, mida söandaksite nimetada oma deviisiks?

Kardan, et mitte. Ühessegi lausesse ei saa suruda kogu elutõde, samuti nagu ühessegi raamatusse ei saaks trükkida kogu inimkonna teadmisi. Tuleb kindlasti käia kord valitud elurada.

Artur Lombak tõi näite suurtükist, mida ju puhastatakse, laetakse, rihitakse ja korrastatakse kangesti kaua — seda kõike selleks, et ta vahest vaid sajandik sekundit oleks lennupinnaks mürsule. Ometi just see sajandik on otsustav. A. Lombak ei lisanud moraali, ent mulle turgatas pähe — eks ole ju samuti üliõpilastega — aastaid «harime» ennast, omandame oskusi, õpime midagi, taipamata vahel milleks, uskumata puhuti, et sel kõigel on mõtet. Ometi võib saabuda hetk, kus pisimgi teadmistetera otsustab kõik.

Vestluse lõpuks soovis Artur Lombak ülikooli lehe lugejale kõikide soovide täitumist.

«Ärge laske silmist oma ideaali, aga ärge põlake ka tööd!»

MAJANDUSTEADUSTE DOKTOR

28. oktoobril kaitses Leningradi RÜ Majandusteaduskonna õpetatud nõukogu ees doktori väitekirja meie ülikooli poliitilise ökonoomia kateedri juhataja M. Bronštein.

Dissertatsioon «Природно-экономические различия и выравнивания условий воспроизводств в колхозах» käsitleb tänapäeva poliitilise ökonoomia üht aktuaalsemat probleemi — kolhooside majanduslikku diferentseerumist diferentsiaalrendi mõjul ja abinõusid erinevate kolhooside majanduslike tootmistingimuste ühtlustamiseks. Nii oponendid kui ka teised Majandusteaduskonna õppejõud rõhutasid dissertatsiooni suurt teaduslik-teoreetilist ja praktilist väärtust.

Leningradi Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonna õpetatud nõukogu omistas üksmeelselt M. Bronšteinile majandusteaduste doktori teadusliku kraadi.

Me oleme
loojate
ühiskond,
maalt
peseme
puuduste plekid.
Ma isamaad
kiidan seda,
mis on,
kuid kolm korda rohkem,
mis tekib.
On armas
me plaanides
edasirühk,
hoo
süllased hiiglasesammud,
on võrratu
tuliste
marsside rütm,
mis kajab

Vl. MAJAKOVSKI

me tegudes ammu.
Kuid platsidel,
kus veel prügigi peal,
kus harilik padrik või soo meil,
näen süllase maakihi taha,
sealt
on tõusmas
kommuuni
hooneid.
Ja sinust,
minu
Nõukogudemaa,
kui kevadest
inimsoo teel,
mu vabariik,
mu kodumaa,
ma laulan
veel ja veel.

Oktoobripoeemist *«Hästi».*

Külalised SDV-st

Möödunud nädalal viibisid Tartus vaba Saksa Noorsooliidu juhid Fritz Kirchhof, Helmut Diller, Hannelore Albrand, Sigrid Schleede ja Friedhold Kunzmann. Külalised SDV-st olid NSV Liidus ÜLKNÜ Keskkomitee kutsel. Nad tutvusid Pensa, Moskva, Leningradi ja Tallinnaga. Tartus käisid külalised meie ülikoolis, VIII Keskkoolis, Tartu kultuurihoones jm.

Pikem jutuajamine oli neil meie ülikooli komsomoliaktivistidega. Külalisi huvitas eriti see, millist osa etendab meie komsomoliorganisatsioon õppe- ja kasvatustöös, milline on organisatsiooni struktuur, millised on komsomolitöö põhiprobleemid.

S. MÄND

Mälestustahvel

Möödunud reedel, Kommunistliku Noorsooühingu 47. aastapäeval, avati mälestustahvel EPA peahoone Riia tänava poolsel küljel. Siin asus 1940. a. oktoobrist kuni 1941. a. juulini ELKNÜ Tartumaa Komitee.

Mälestustahvli avamisele oli kogunenud hulgaliselt pealtvaatajaid, nende hulgas TRÜ ja EPA üliõpilasi.

Sõna võtsid Tartu linna ja rajooni komitee sekretärid I. Kostabi ja T. Karp, ELKNÜ Tartumaa Komitee sekretär 1940. a. M. Sverdlov, EPA komsomolikomitee sekretär V. Okasmets jt.

Hiljem mindi Raadi kalmistule, kus asetati pärjad ELKNÜ Tartumaa Komitee sekretäri Aksel Illissoni hauale.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi SEADLUSEST

Eesti NSV tööstuse, põllumajanduse ja kaubandusala eesrindlaste ning teaduse ja kultuuuri alal töötajate autasustamise kohta NSV Liidu ordenite ja medalitega

Vabariigi rahvamajanduse, teaduse ja kultuuri arendamises saavutatud edu eest autasustada:

TÖÖPUNALIPU ORDENIGA

KLEMENT, FJODOR Dmitri p. — Tartu Riikliku Ülikooli rektor

ORDENIGA «AUSTUSE MÄRK»

BRONŠTEIN, MIHHAIL Lazari p. — Tartu Riikliku Ülikooli kateedrijuhataja

EICHWALD, KARL Juhani p. — Tartu Riikliku Ülikooli professor

KERES, LEIDA Mihkli t. — Tartu Riikliku Ülikooli kateedrijuhataja

VIHALEM, PAUL Johannese p. — Tartu Riikliku Ülikooli kateedrijuhataja

MEDALIGA «TÖÖVAPRUSE EEST»

KÜÜRNA, ARNO Arturi p. — Tartu Riikliku Ülikooli kateedri dotsent

LEPIK, ÜLO Rudolfi p. — Tartu Riikliku Ülikooli kateedrijuhataja

RAID, JAROSLAV Georgi p. — Tartu Riikliku Ülikooli vanemõpetaja

RAUDAM, ERNST Johannese p. — Tartu Riikliku Ülikooli kateedrijuhataja

MEDALIGA «EESKUJULIKU TÖÖ EEST»

MUUGA, JAAN Peetri p. — Tartu Riikliku Ülikooli töökoda-de vaneminsener

SCHOTTER, LEO Hansu p. — Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees
A. MIKOJAN

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär
M. GEORGADZE

Moskva, Kreml
1. oktoober 1965

ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi SEADLUSEST

vabariigi töötajate autasustamise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga

Seoses edusammudega vabariigi rahvamajanduse ja kultuuri arendamisel ning aktiivse töö ja osavõtu eest ühiskondlikust ja poliitilisest elust autasustada Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga järgmisi vabariigi töötajaid:

BLUMFELDT, ALEKSANDER Johannese p. — TRÜ kateedrijuhataja

FELDBACH, JOHANNES Aleksandri p. — TRÜ vanemõpetaja

ILOMETS, TULLIO Jaagu p. — TRÜ vanemõpetaja

JAKOBSON, JOHANNES Johani p. — TRÜ kateedrijuhataja

KALITS, JOHANNES — TRÜ dotsent

KASK, ARNOLD Hansu p. — TRÜ kateedrijuhataja

MAKAROV, MIHHAIL Georgi p. — TRÜ kateedrijuhataja

MAREMÄE, VILVE Martini t. — TRÜ noorem teaduslik töötaja

MITT, ANATOLI Martini p. — TRÜ dekaan

PEEGEL, JUHAN Maksimi p. — TRÜ dekaan

PÜSS, KARL Juhani p. — TRÜ prorektor

RAID, LEMBIT Tõnise p. — TRÜ parteikomitee sekretär

SAAR, ZINAIDA Nikita t. — TRÜ kateedrijuhataja

SALUMAA, EDGAR Eduardi p. — TRÜ dotsent

SIILIVASK, KARL Karli p. — TRÜ kateedrijuhataja

SILDMÄE, ILO Jaani p. — TRÜ dekaan

UUSTAL, ABNER Tooma p. — TRÜ professor

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees
A. MÜÜRISEPP
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär
B. TOLBAST

Tallinn, 30. oktoobril 1965

MEIE KOMSOMOLIAKTIVISTE

REET

Tänavu valiti geograafia-osakonna sekretäriks Reet Karukäpp. Nagu liiga äkki nii kõrgele, arvab ta ise. Aga möödunud aastal oli ta ülikooli komsomolikomitee liige, nii et ega töö just võõras ole.

Organiseerimisküsimustega olevat vahel raske. Ei suuda kuidagi mõista, miks ülikooliski peab veel inimesele üht ja sama asja mitu korda rääkima. Kui kord on kokku lepitud, lubatud, siis tuleks nagu ikka ära teha.

Komsomolitööle on osakonnas palju mõeldud. Kuidas ja mida teha? Oli sellesisuline ankeetküsitlus. Asjalikke vastuseid tuli, aga paljud tegid ainult nalja. Sellest on kahju.

Kuid Reet ei armasta kurta. Varsti hakatakse ette valmistama osakonnaõhtut geograafiaringi aastapäeva tähistamiseks. Sinna tuleb palju külalisi — geograafe kogu Eestist.

Reedast endast saab geomorfoloog. Praegu õpib ta geograafia-osakonna IV kursusel. Tulevase elukutse tõttu tuleb aga peale geograafia ka mitmesuguste geoloogia-küsimustega kursis olla. Ja on veel nii palju asju, mis huvitavad — liiga palju, arvab Reet ise. Vägisi kipud end killustama.

Ometi kui mõnes küsimuses, kas siis kunsti, muusika või kirjanduse vallast, nõu või arvamust tahetakse kuulda, minnakse ikka Reeda juurde. Leitakse et ta palju teab. Tema ise arvab vastupidist. Oleks ikka kohe I—II kursusel osanud vajalikul määral tööd teha... Vaimse töö tegemise oskust õpetab keskkool kahjuks vähe.

Toakaaslased kadestavad Reeta tahtejõu pärast: kui tahab kell kuus hommikul tõusta — tõusebki, on töö kätte võtnud — teeb lõpuni.

Rännata meeldib Reedale vist üle kõige. Ta on soode-rabade keskel üles kasvanud ja ta leiab, et loodus on tema loomulikuks keskkonnaks.

P. UIP

TRÜ ametiühingu XVI konverents

MILLEST OLI JUTTU ARUANDES

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingu organisatsiooni kuulub 4914 liiget, moodustades 190 rühma. Neist 142 üliõpilasrühma ning 48 õppejõudude-teenistujate rühma.

Nii ametiühingukomitee kui ka teaduskondade bürood võtsid oma töös aluseks ametiühingute põhiülesanded, pidades eriti silmas kasvatuslikke ülesandeid ja üliõpilaste ning töötajate töö- ning elukondlike tingimuste parandamist.

Kommunistliku liikumise juhtimiseks, edasiarendamiseks ja väljatöötatud põhimõtete elluviimiseks on moodustatud kommunistliku liikumise nõukogu.

Võistluse organiseerimisel on häid saavutusi Ajaloo-Keeleteaduskonnas.

Poliittöö komisjon, esimees Kaljo Indre, tegeles poliitringide juhendamisega, internatsionaalse ja ateistliku kasvatuse küsimustega, poliitloengute ja ürituste organiseerimisega, seinalehtede väljaandmise juhendamisega, ajakirjanduse levitamise ja tellimisega, filosoofiliste seminaride kontrollimisega.

Ülikoolis töötas 17 filosoofilist seminari haarates 513 inimest. Poliitringe töötas 12.

Teaduskondades organiseeriti üliõpilastele palju kasulikke vestlusi ja loenguid, osutati suurt tähelepanu internatsionaalsele kasvatustööle. Kui kõikides teaduskondades töötasid poliit-massilise töö komisjonid aktiivselt, eriti Arstiteaduskonnas (esimees sm. Kõo), siis Füüsika-Matemaatikateaduskonnas oli sm. Vassiltšenkol vähene kontakt parteiorganisatsiooni ja komiteega.

ÕPPE- JA TEADUSLIK TÖÖ. Komisjoni esimees V. Tinn

Ülikooli põhiliseks ülesandeks on teadlaste ja spetsialistide ettevalmistamine. Millised on meie tulemused õppetöö alal? Laskem rääkida arvudel.

Kevadsemestri eksamisessiooni tulemused olid järgmised. Eksamitele lubati 2377 üliõpilast, kellest kõikidele eksamitele ilmus 90% ja kõik eksamid sooritas 72%. Hindele «väga hea» sooritasid kõik eksamid 12%, hinnetele «väga hea ja hea» 45%, rahuldavaid hindeid said 32% ja puudulikke 13% eksamitele ilmunud üliõpilastest. Kursust jäid kordama ca 5% ja võlgnevustega viidi järgmisele kursusele üle ca 20% üliõpilastest.

Teadusliku töö osas on meie ülikooli kollektiivil küllaltki nimetamisväärseid saavutusi. Möödunud õppeaastal on ülikool rikastunud 21 uue kandidaadi ja 3 uue doktoriga. Need arvud on suuremad kui kunagi varem.

Peale selle käsitleti komisjonis kaugõppe talvise eksamisessiooni ettevalmistamist, mittestatsionaarsete üliõpilaste varustamist õppekirjandusega, erialase ettevalmistuse süvendamist ühiskondliku töö kaudu Ajaloo-Keeleteaduskonnas jne.

Kõikides teaduskondades organiseeriti kursuste tootmisnõupidamisi. Seal käsitleti selliseid küsimusi, nagu õppimise metoodika, konspekteerimine, õppekirjanduse kasutamine, arutati eksamisessiooni tulemusi, loengute külastamist, õppedistsipliini jne.

Enamikes teaduskondades on õppe- ja teadusliku töö komisjonid täitnud neile pandud ülesandeid. Esile tuleb tõsta Füüsika-Matemaatikateaduskonda (Nõmm, Suit), Ajaloo-Keeleteaduskonda (Valmet, Pihlak) ja Bioloogia-Geograafiateaduskonda (Sarapuu, Heapost), kes on asunud tõsiste sisuliste küsimuste lahendamisele.

KULTUURITÖÖ KOMISJON Komisjoni esimees M. Lõvi

Õppeaasta vältel toimus Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingu klubis 130 üritust ca 30 000 osavõtjaga. Eelmisel aruandeperioodil olid vastavalt 116 ja ca 18 000. Nagu näha, suurenes klubi külastatavus, mida kindlasti tuleb panna toimuvate ürituste sisulise väärtuse kasvu arvele. Huvipakkuvad olid rahvusvaheliste suhete ringi ja rahvaste sõpruse klubi üritused.

Suuremaks isetegevuskollektiiviks on klubis rahvakunstiansambel 120 liikmega, kes andis iseseisvaid kontserte meil ja esines Kaunases, Tartus, Tallinnas rahvakunstiõhtutel ning kontsertidega televisioonis. Käesoleva aasta sügisel omistati RKA-le teenelise ansambli nimetus.

Kooride tegevus. Kui 60-liikmelise naiskoori tegevus elavnes kevadsemestril, siis 70-liikmeline meeskoor esines iseseisvalt ainult kahel korral.

Rohkem kui eelmistel aastatel on külastatud klubi näiteringi etendusi. K. Saja näidend «Rahutus» esitamise eest saadi aukiri näiteringide vabariiklikul ülevaatusel.

Üldse kuulusid aruandeperioodil klubi isetegevuskollektiividesse ca 400 liiget.

Komitee võttis oma vaatluse alla ka kohvik-klubi.

Põhjaliku analüüsi ja arutelu tulemusena paranes kohvikus pakutava toodangu kvaliteet ja teenindamine, kohvik muutus hubasemaks. Organiseeriti kohtumisi, koosviibimisi, vaidlusõhtuid.

Ülikooli kollektiiv võttis osa suusa- ja jalgsimatkadest. Ohtrasti kasutati tervistavate ja spordilaagrite tuusikuid. TRÜ õppejõud esinesid edukalt vabariigi kõrgemate koolide ametiühingute talispartakiaadil, tulles üldkokkuvõttes esimeseks.

Alustati enne tähtaega uue ühiselamu ehitamist. Komitee ühiselamukomisjon, esimees sm. Kullus, tegi ettevalmistusi ühiselamute üleliidulisest konkursist osavõtuks.

Elamu-heaolu komisjoni (esimees sm. Jents) ülesandeks on olnud töötajate elamistingimuste parandamine.

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingukomitee töökaitse ja ohutustehnika komisjoni (esimees sm. Raudsepp) töö eesmärk oli parandada TRÜ töötajate töötingimusi, tagada ohutu töö ning kindlustada töötajatele seadusega ettenähtud õigusi ja soodustusi.

Komisjoni poolt on kontrollitud töökultuuri ja ohutustehnilist olukorda TRÜ orgaanilise keemia kateedri õppelaboratooriumides.

Ametiühingu soodustuste kasutamine. Ametiühingu liikmetele on välja makstud ühekordseid toetusi (sel aastal oktoobrikuuni) 195 üliõpilasele 1993 rubla, 40 teenistujale 867 rubla, seega kokku 145-le isikule 2860 rub'a.

Tervistava spordilaagri tuusikuid on välja antud ca 350. Neid tuusikuid on tegelikult kasutanud 1563 üliõpilast.

Ametiühingu aktiivi kasvatamisel oli suur osatähtsus ametiühingu aktiivi koolil (juhataja A. Helbe, asetäitja J. Gurjeva). Kool on meil töötanud juba 3 aastat ning saanud eeskujuks teistele vabariigis.

Probleeme ja hinnanguid. Nagu aruandestki selgus, on ametiühingu ülesannete hulk väga lai ja mitmekülgne. Kogu seda ulatuslikku tööd ei suudaks ära teha üksnes valitud organid — komitee ja bürood. Siin on vaja iga ametiühinguliikme aktiivsust juba rühmades. Oleks vaja tagada üldse ühiskondliku töö aktivistide suuremat stabiilsust. Ülesannete sagedane vahetamine ei võimalda töösse süveneda.

SÕNAVÕTTUDEST

U. Nõmm Füüsika-Matemaatikateaduskonnast märkis, et ametiühingutöö põhisuunaks nende teaduskonnas on õppetöö kaasaegsusele vastavuse kontrollimine.

Tähelepanu pööratakse õppetöö paremale korraldamisele ja õppejõudude kvalifikatsioonile.

Puudujääke esineb teadusliku töö planeerimises, eriti majanduslike vahenditega kindlustamise osas.

Spordiklubi juhataja E. Seiler teatas, et käesoleval ajal on spordiklubis 2552 liiget, neist üliõpilasi 2300, õppejõude ja teenistujaid 257.

Sporditöö tingimusi võib pidada rahuldavaiks. Klubile on saanud osaks üleliiduline tunnustus.

Raskusi on tänavu VTK normide täitmisega, sest ujula on ikka veel remondis. Lõplikku väljaehitamist vajab Emajõe-äärne spordibaas.

Mis puutub tervistavatesse puhkelaagritesse, siis lisaks olemasolevatele Vellaveres ja Käärikul tasuks kaaluda taolise laagri loomist ka Relule.

Klubijuhataja M. Kikas toonitas, et õppejõudude ja klubi vaheline kontakt peaks olema märksa tugevam praegusest. Oleks vaja korraldada õppejõudude kohtumisi üliõpilastega.

Rõõmu teeb klubi külastatavuse suurenemine ja naiskoori tore algatus — šefluskontsertide korraldamine koolides.

Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilane S. Goredejeva rõhutas veel kord, et tuleks mõelda juurdehindluse kaotamisele Tiigi tn. 14 ühiselamu puhvetis ning veega varustamisele Tiigi tn. internaatide ülemistel korrustel.

Halduse prorektor V. Simm teatas, et Pälsoni tn. 23 fuajee saab aastavahetusel uue sisustuse, samuti tehakse lähemal ajal remonti selle maja muudes ruumides. Üliõpilased, kes ise juba varem omal käel tuba remontida soovivad, saavad selleks materjali.

Rektor F. Klement kõneles korteriküsimuste lahendamisest. Järgmiseks aastaks eraldati ülikoolile 500 m² elamispinda, samuti jääb seoses uue ühiselamu valmimisega õppejõudude-le Tiigi tn. 80 maja.

Õppehoonetest on viie aasta plaanis raamatukogu ja arvutuskeskuse ehitamine. Sellega seoses vabaneb palju ruume.

Elustada tuleks kaunist traditsiooni — ülikooli sünnipäeva tähistamist igal aastal.

M. Laar Ajaloo-Keeleteaduskonnast peatus mõningatel kultuuritöö organiseerimise probleemidel.

Kultuuritööga tegelevad peaaegu kõik organisatsioonid ülikoolis. Igal pool tehakse midagi, kuid mitte maksimaalselt.

Suuri raskusi oli olümpiaadiõhtute korraldamisega. Ajaloo-Keeleteaduskonnas otsustati teha osakonnaõhtuid (kursus liiga väike, teaduskond liiga suur). Üliõpilased ise organiseerisid.

Iga osakond peaks kord aastas korraldama oma õhtu. See annaks kogemusi organiseerimistöös. Te-

(Järg 3. lk.)

Noormehed ja neiud! Omandage sihikindlalt teadmisi,

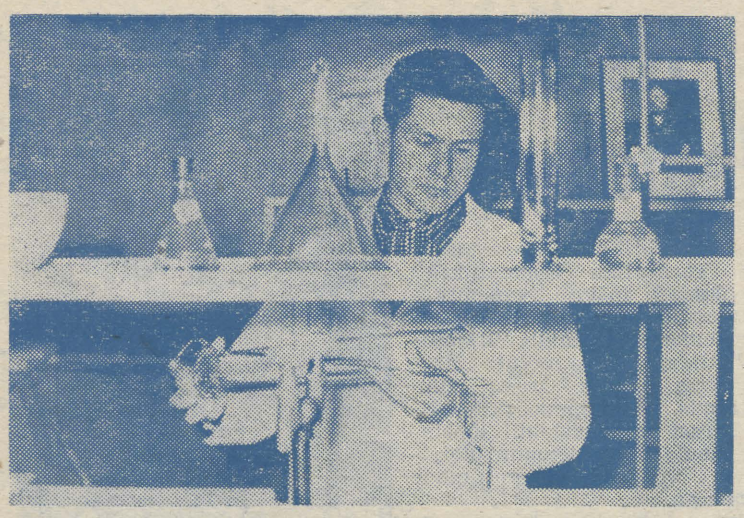

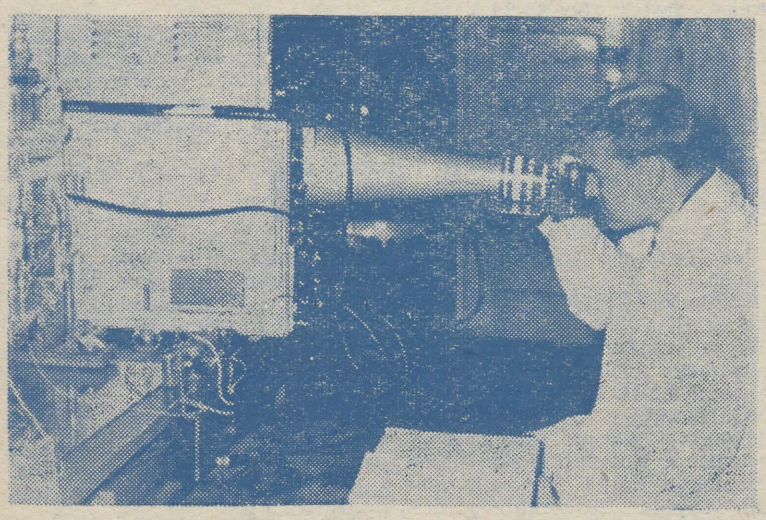

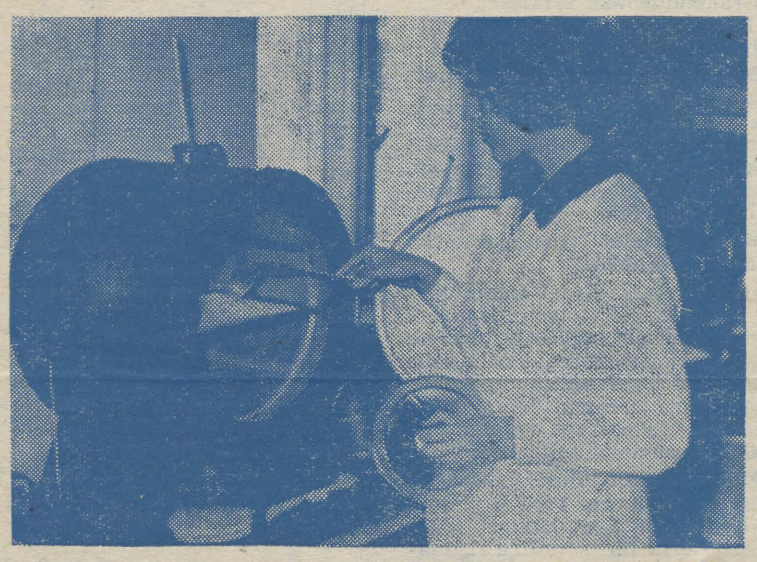

Keemiahoone laboratooriumidesse tullakse juba hommikul vara, lahkutakse siit aga õhtul hilja. Pikad päevad on Vello Mällinil, Toomas Tennol ja Kai Rannel — diplomitöö tegemine on tõsine asi.

TRÜ ametiühingu XVI konverents

(Algus 2. lk.)

kiks kindel aktiiv. Neile, kes ei julge astuda üleülikoolilisse isetegevuskollektiivi, aitab see oma võimeid selgitada.

A. Alt Arstiteaduskonnast ütles, et jooksukrossid on üliõpilaste hulgas ebapopulaarsed. Treenimata inimene jookseb end märjaks, pingutab üle. Iialgi pole kuulda olnud: «Tänu jooksukrossile sai ta sportlaseks.» Parem oleks vahest see asendada matkaga või kerge kavaga orienteerumisjooksuga.

Sm. Alt esitas küsimuse, kas seinaleht on tingimata vajalik. Arstiteaduskonna oma seisab rektoraati viiva koridori seinal. Vist keegi ei peatu selle ees, et kas või konstateerida fakti — hall ja igav. Arstiteaduskonna üliõpilastel endil pole sinna kanti asja.

J. Kaarma, ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär märkis, et komsomol ja ametiühing puutuvad tihedalt kokku. Suur osa mõlema organisatsiooni tööst puudutab üht lõiku — kommunistlikku kasvatust.

J. Kaarma arvas, et tuleks kaaluda üliõpilaste ja õppejõudude ametiühingu lahutamist, sest kummagi ees on erinevad ülesanded.

Kas on õige, et õppejõud organiseerivad oma ajast üritusi, millega üliõpilased ise toime tuleksid?

Moskvas toimunud ülikoolide komsomolisekretäride nõupidamisel tehti sel alal üldistusi ja tunnistati õigeks kahe ametiühinguorganisatsiooni olemasolu.

•

Uue ametiühingukomitee koosseis: S. Aid, A. Helbe, K. Indre, K. Indre, A. Jents, H. Kaalep, L. Kivistik, H. Moorits, P. Piirikivi, H. Piirimäe, U. Podar, L. Polli, H. Ruussaar, I. Sitska, L. Tiik, A. Tikk, H. Torim.

JULIUS FUČIKU *noorpõlve vihikutest*

Tšehhoslovakkia rahvuskangelast, kirjanikku ja žurnalisti Julius Fučikut ei ole ilmselt vaja veel kuidagi eriliselt esitleda. Järgnevad päevikukatked peaksid aga andma mingisuguse pildi kuueteistkümneaastase Fučiku küllalt küpsetest ja omalaadsetest vaadetest kirjandusele.

TOLSTOI «ANNA KARENINA»

Niisiis, armastus on elus takistuseks. «Anna Kareninas» rahuldub Tolstoi küll ainult sellega, et juhib meid naise-armastuse ja naise-takistusevahelise analoogia juurde. «Anna Karenina» on kirjutatud enne Tolstoi moraalset ümbersündimist — enne «Pimeduse võimu» ja «Kreutseri sonaati». Selles teoses süüdistab Tolstoi naisi alles küllalt leplikult, jagab naised headeks ja halbadeks, tugevateks ja nõrkadeks...

GUSTAVE FLAUBERT'I «MADAM BOVARY»

Tänu oma objektiseerivale teoreetilisusele muutub Flaubert ajuti õpetlaseks, ehkki ta jääb alati kaugele sellest, et lakata olemast kunstnik. Kui kujutleme kirjaniku täidlast nägu, mis on murepisarais selle tõttu, et raamatus areneb tegevus kiiremini, kui autor tahaks, siis mõistame, kuidas kunstnik ja teadlane teineteist vastastikku täiendavad, kuidas kunst ja teadus tema teoses tervikuks sulavad.

Kui Flaubert ütleb, et ta ei ole realist, — siis on see kas tarbetu tagasihoidlikkus või tarbetu pealetükkivus. Tõepoolest, Flaubert'ile ei meeldi, kui tunnustatakse tema meisterlikkust suure sisemise tegevuse kujutamisel. Aga seda tunnustust õigustab täielikult «Madam Bovary». Kui ei olekski midagi muud peale romaani stilistilise lahenduse, ei oleks ka kuidagi võimalik uskuda autori ebarealistlikku kontseptsiooni.

...Aga stiil — see on ju ka sisu! Kuivõrd suur peab olema see idee, mille väljendamiseks oli vaja niisugust stiili? Sellele küsimusele vastata — tähendab ei vähem ega rohkem, kui lahendada romantismi ja realismi vastastikuseid suhteid. Realism on siin esindatud kogu Jonville' ja selle ümbruskonnaga, isegi kogu maailmaga — üheainsa madam Bovary vastu. Emma on romantismi kehastus võitluses, võidus ja lüüasaamises. Iga tema samm on romantiline, tema jaoks on romantiline kogu elu, ja viimased realistlikult proosalised sammud oma elus lunastab ta enesetapmise romantikaga.

Ent Flaubert muutub siin oma püüdlustes olla suur romantist suureks realistiks, või vähemalt rehabiliteerib realismi ja töötab selle kasuks.

Kunstiliste vahendite valik võiks meile kõige paremini öelda, mida autor silmas pidas — see on romantismi teke, areng ja langus ühes hinges — hinges, mille taolisi olema ei peaks, aga mida ometi on.

Tõlkinud ELA LIIMEON.

(Ajalehest «Komsomolskaja Pravda»)

Aktivist olla tähendas elu kaalule panna

Oma organisatsiooni 47. aastapäeva võttis ülikooli komsomoliaktiiv vastu piduliku koosviibimisega TRÜ klubis. Vaimukalt dekoreeritud saalis tõsteti klaasid otsiva ja rahutu vaimu, meie tubli noorsoo terviseks. TRÜ parteiorganisatsiooni poolt ütles tunnustavaid sõnu E. Salumaa. Tudengliku entusiasmiga löödi tantsu ja kuulati sekka külaliste mälestusi ülikooli komsomoliorganisatsiooni esimestest sammudest. Üks esimesi TRÜ komsomolikomitee sekretäre Õ. Reintam vestles raskustest vabastatud Tartus, kus TRÜ komsomoliorganisatsioon tuli sõna tõsises mõttes uuesti luua.

J. Kalits, ülikooli komsomolikomitee kauaaegne sekretär, tõmbas paralleele nende tingimuste vahel, milles tuli kunagi tegutseda ja mis valitsevad praegu. Aktivist olla tähendas sel ajal panna kaalule oma elu, seada ennast bandiitide rünnaku objektiks. Aga selgitustööd tuli tegemas käia ka maal, külades, metsade keskel.

«Mis aga muutunud ei ole,» märkis J. Kalits, «on komsomoliorganisatsiooni võitlus õppedistsipliini eest.»

Improviseeriti veel laudkondadevaheline kõnevõistlus ja isetegevuskonkurss, mille võitis «üliobjektiivne» žürii, hinnates oma hindamistegevust arvuga, mis kokkuvõttes andis kolme laudkonna punktide summa.

J. PAJU

Miks mitte 1. septembri paiku?

ÜLIÕPILASPÄEVADE JÄRELMÕTTEID

Kasutan juhust, et avaldatud järelmõtteid üliõpilaspäevade kohta veidi täiendada ja pakun välja mõned omapoolsed seisukohad.

Mis puutub selliste pidustuste vajalikkusesse, siis olen täiesti päri juba avaldatud seisukohtadega ega hakka neid enam kordama. Küll ütleksin aga mõne sõna seoses organisatsiooniliste küsimustega.

Kõigepealt ajavalikust. Olen nõus, et seekordne osutus sobimatuks, kuid see ei ütle veel, et «peo» korraldamine sügisel end ei õigustaks. Arvan nimelt, et kevadel (1. mai ümbruses) on üliõpilastel, eriti aga neil, kellel läheneb õppepraktika ja sellega seoses ka eksamisessioon varem, väga pingeline aeg. Pakuksin välja esimese septembri. Siis osutuks võimalikuks pidustuste seostamine õppeaasta algusega. Ka sümboolne matusetalitus, kui seda kavatsetakse veel edaspidigi teha, oleks nagu rohkem omal kohal, väljendades soovi vabaneda uuel õppeaastal nendest pahedest, mida maetavad sümboliseerivad.

Tõrvikutega rongkäik annab iseenesest väga efektse vaatepildi ja selle ärajätmine ei tule asjale kasuks. Muidugi peab tõrvikuid olema vajalikul hulgal ja nad peavad töökindlad olema. Praktikas on end põletusmaterjalina õigustanud petrooleumiga läbiimmutatud tuhk. Ja ühine lõpulõke võiks tõepoolest olla.

Kui juba aegsasti hakata mõtteid koguma, siis tulevad järgmised üliõpilaspäevad kindlasti palju meeleolukamad ja ladusamad. Paneme kõik pead tööle!

MATI KAAL,
bioloogia II kursuselt

Käidi Tallinnas

1. nov. oli Tallinnas Emakeele Seltsi koosolek, kus ettekannetega esinesid meie üliõpilased eesti filoloogia IV kursuselt. Ettekannete teemadeks olid muljed ja tähelepanekud suvistelt keeleuurimise ekspeditsioonidelt.

Ene Õunas rääkis karjala keele djorža murrakust, Ene Kaaber vadja keelest, Helgi Ratnik ja Maie Hannibal tutvustasid saarte ja tori murret. Jaak Simmi ettekande sisuks olid setu kohanimed.

Akadeemia rahvas võttis ettekanded soojalt vastu ja nii kuulajate kui esinejate ühiseks sooviks oli, et sellised kohtumised muutuksid traditsioonilisteks.

M. PÕLDMA

Päevakorras teaduslik töö

Eelmisel nädalal toimus Moskvas NSVL Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi ja Rahvamajanduse Saavutuste Näituse paviljoni «Haridus NSVL-s» poolt organiseeritud seminar teemal «Teadusliku uurimistöö arendamine kõrgemates õppeasutustes kui spetsialistide ettevalmistamise kvaliteedi tõstmise meetod». Seminari tööst võtsid osa kõikide liiduvabariikide esindajad. TRÜ-st olid seminaril dots. J. Reinet, van.-õp. U. Siiman ja allakirjutanu.

Ettekanded valgustasid üliõpilaste teaduslike uurimistööde organiseerimisega seoses olevaid küsimusi. Vahetati arvamusi ja kogemusi. Ühtlasi tutvuti paviljoni «Haridus NSVL-s» eksponaatidega ning külastati mitmeid Moskva kõrgemaid koole, kus tutvuti üliõpilaste teadusliku ühingu tööga.

L. VISNAPUU

Keeltehuvilistele

Selleks, et panna käima õppetöö fakultatiivsetel võõrkeelte kursustel, palutakse registreerunud üliõpilasi ilmuda neljapäeval, 11. novembril järgmiselt: saksa keele rühmad — kell 17 keemiahoone ringauditooriumi; inglise keele rühmad — kell 18 keemiahoone ringauditooriumi; soome keele rühmad — kell 17 peahoone audit. 5; prantsuse ja hispaania keele rühmad — kell 18 peahoone audit. 5. Kokkutulekul teatatakse õpperühmade koosseis, rühmavanemad ja lepitakse kokku õppetöö edasise korralduse suhtes. Rootsi keele õpperühmades algab töö kevadsemestril.

Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaat

Minu väike suvelaul

Kuula, kuula! See on vaikus —
vaikne hea muusika.

Tuulesõrmed libisesid üle kaselehe,
rohutirts läks hilpsti-holpsti üle lillelehe,
lepatriinu vudis üle selle ajalehe,
mida ma veel pole jõudnud lugeda.

Metsas muudkui mängis vaikus,
põllul muudkui kõndis vaikus —
kauge vaikne muusika.

* * *

Päevad on teokarbid.
Neis karpides on meie teod.
On roosad karbid,
on kirjud karbid,
on hallid karbid,
on peaaegu mustad karbid...

Päevad on teokarbid.
Neis karpides on meie teod.
On roosad teod,
on kirjud teod,
on hallid teod,
on peaaegu mustad teod...

Aga on ka tühjad karbid,
karbid, milles puuduvad teod —
need on kurvad karbid
ning sündimata jäänud teod.

õppige töötama ja elama kommunistlikult!

Tartu Rüklik Õhtukool 3

Viienda korruse aknast

Oli esimene külm päev — esmaspäev. Ruttavad inimesed tõmbasid pea õlgade vahele. Puud aga olid veel täis rohelisi lehti, ainult väike osa neist langes kollakatena tänavale. Agarad luuad kraapisid nad kohe üles, isegi Toomelt. Puhus kõle tuul. Ülejõe linnaosa kohale kerkisid tumedad pilved. Nad meenutasid suviseid äikesepilvi, millest nurgakivi paneku ajal kõmatas äikesetrumm. Neis näis aga peituvat lumi.

Leningradi maantee uue ühiselamu ehitusel käis töö endist viisi. Mehed ladusid, külg tuule poole, müüri. Noor naine, kraanajuht, peas tagant ja külgedelt äralõigatud servadega laia punase lindiga meestekaabu, ütles naerdes: «Töödejuhatajat pole. Ta on puhkusel. Oli äsja siin, kuid nüüd ta enam ei tule. Tulge kuu aja pärast.» Küsisin brigadiri. «Seda võib saada. Kohe. Ma vaatan, kus see Leho jäi. Ahaa, seal ta ongi... Leho, tule siia! Kümme naist tuli, tahavad tööle... Nad on siinsamas, esimene aken kohe.»

Ukseavasse ilmus brigadiri kohmetunud nägu. Ta taipas, muigas vaid korra ja peale teretamist kutsus mind alla — kontorisse, sest siin tööriktubades lõõtsus tuul ja jutust poleks saanud asja.

Kontoris lõime lahti juba suvest tuttava projekti. Ilm läks äkki hämaramaks. Katuseräästas hakkas uluma tuul ja kõik muutus valgeks: algas lumehelveste ja raheterade tants. Tuppa tuli töömehi: brigadir jagas neile vattkuubi ja -pükse. Vattkuued aeti kohe selga ja istuti pingile: sajuga müüri laduda ei saa. Nad kuulasid meie vestlust ja lisasid aeg-ajalt heakskiitvaid märkusi brigadir Leho Lepiku jutule.

«Plaan on meil täis. See, mida nõutakse projekti järgi. Ehitusvalitsuse plaan on aga suurem: aasta lõpuks peab lõunakorpus katuse all olema. Sellega saame ka hakkama. Seinad saavad oktoobripühadeks kindlasti valmis. Siis hakkame katust tegema.»

● Kas katus tuleb selline nagu Tiigi tänava uuel ühiselamul?

«Ei. Šlakiga me enam ei täida. See vajub, pind jääb ebatasaseks, tekivad praod. Võib isegi ruberoid rebeneda, siis hakkab läbi jooksma. Siin tuleb uus konstruktsioon: kõige all raudbetoonpaneelid, sellel tsementkoorik, siis kaks kihti pergamiini auruisolatsiooniks, millele pannakse vahtkukermiitblokkidest soojusisolatsioonikiht. See kaetakse lainelise eterniidiga, mille õhuvahed peaksid lisama soojapidavust. Eterniidi peale tuleb õhuke mördikiht, mis tasandab lained nelja kihi ruberoidi kleepimiseks. Viimast küll talvel teha ei saa. Selline katus on tehtud mitmele elumajale ja Tammelinna koolimajale.»

● Mida ehitajad talvel tegema hakkavad?

«Meie brigaad hakkab põhjatiiva rostverki tegema ja müüri laduma. Teised peaksid krohvima. Haib on aga see, et soojustrass pole valmis. Seda pole veel tegemagi hakatud. Küllap tuleb jälle koksiahjude ja «kahuritega» soojendada» («kahur» on umbes 100 mm läbimõõduga pooleteise meetri pikkune toru, milles põleb suruõhu abil pihustatav petrooleum või isegi gaas).

«Tere, millest siin jutt?»

Brigadir seletab asja ära ja tutvustab ehitusjaoskonna ülemat sm. Harri Virrot. See jätkab poolelijäänud teemat.

«Häda on selles, et meie soojustrassi vahetus läheduses kulgeb linna reoveekollektor, mis asub sellest madalamal. Praegu pole kollektori ehitamiseks vajalikke 600 mm raudbetoontorusid. Vaevalt enne jaanuari keskküttelt sooja saame. Eks koksiahjud pea vist jälle hädast välja aitama, sest «kahureid» väikestes ruumides kasutada ei saa. Tahmavad seinad hirmsasti ära, siis ei saa krohvida.»

Brigadir lisab: «Tööd segab ka akende puudumine. Narva vabrik pidi raamid tegema, kuid loobus. Nüüd lubas neid teha Tallinn. Millal raamid valmivad, seda ei tea keegi. Esimese korruse täitsime EPA ühiselamu ülejääkidega (20 aknaraami), kuid ülemistele korrustele ei ole enam kuskilt võtta. Akendeta talvel midagi teha ei saa. Avade kinnilöömine laudadega läheb kalliks. Siin peaks ka ülikool kui tellija kaasa aitama.» Samuti arvas ka ehitusjaoskonna ülem.

● Millised on ehituse tulevikuväljavaated?

«Kevadeks peaksime ka hoone põhjatiiva seinad valmis saama. Viimistlustööd jäävad suveks. Ametlik plaan nõuab mõlema hooneosa valmimist 1966. a. III kvartalis.

See ei olegi lihtne. Ainuüksi seinakappe tuleb paigaldada 2700 rubla eest. Me peame pingutama. Ka üliõpilastelt ootame suvel tõhusat abi, siis ehk lõpetame töö tähtajaks.»

● Kuidas töötasid üliõpilased sel suvel?

«Hästi!» hüüatasid töömehed ja brigadir.

«Üliõpilased kaevasid telefonikaabli kraavi, aitasid teha rostverki ja tegid mitmeid muid hädavajalikke töid. Mõned poisid katsusid isegi müüri laduda. Neil läks päris kenasti.

Eriti tublid olid aga sel sügisel tüdrukud Tiina Kivikas, Mari Pill, Sirje Leius ja Tiina Olep (ajaloo-osakonna I kursus) ning Ellen Poolma (eesti filoloogia I k.). Nad töötasid siin müürseppadena kogu septembrikuu ja osa oktoobristki. Nad võiksid isegi II kategooria saada.»

Töölised lisasid: «Need olid vahvad tüdrukud!»

Väljas säras juba päike. Taevas oli jälle puhas ja sinine. Jutt oli seks korraks otsas. Ronisime mööda treppe üles. Lõpuks olingi V korrusel, mis ongi viimane. Sellele järgneb varsti ka katus. Kraana juhtkabiin on siinsamas meie kõrval. Vaatan välja juba valmis otsaseina aknast (õigemini rõduukse avast). Otse jalge all on naabermaja katuse hari, pisut eemal voorivad autod. Paistab pea pool linna. Siit on näha Uue tänava uued majad, jupike ülikoolist, raekoda, Teaduslik Raamatukogu, eemal aga tossab õllevabrik, paistab EPA ehitatava õppehoone nurk, teiselt poolt aga isegi vastse keskkatlamaja rajatava 90-meetrise korstna alusjupp. Kaugemal sinetavad Vorbuse metsad ja teisel pool linna Vooremäe kuppel, rohetavad Emajõe luhad, mille keskel on siin-sääl hõbehall lint. Vaade on kaunis vist igal aastaajal. Kaunis on siit ka südalinn, Emajõe-äärsete parkide, nägusate majade ja jõge ületavate sildadega. Küllap jõuavad siia ka filmimehed, vähemalt ülikooli omad.

Kahe nädala pärast. Puud on juba raagus, ainult üksikud lehed lipendavad veel tuules. Needki langevad peagi keerledes alla. Linn on läbipaistev. Ta näib päikesesäras isegi rõõmsana.

Ühiselamu ehitusel on tehtud suur samm edasi. Lõunatiiva viies korrus, millest vestluse ajal seisis püsti ainult otsasein, on nüüd valmis. Juba paigaldati esimesi katusepaneele. Vaatasin läbi aknaava põhjakorpuse vundamendikaevisesse. Üle poole rostvergist oli juba betoneeritud. Kaugemas otsas surises veel elektrikeevitusaparaat, lähemas aga jätkusid betoonitööd. Ehitusjaoskonna ülem kontrollis talade terasarmatuuri. Läksin alla.

● Kas reedeks saab rostverk valmis?

«Saab küll, kui betooni antakse... Ja seda antakse korralikult. Töö käib meil kahes vahetuses, tuleb neid sooje päevi maksimaalselt ära kasutada. See on meie talvise töörinde alus.»

3. novembril. Pärg paistab kaugele: katusepaneelid on paigal. Põhjatiiva vundament on ammu lõpetatud, valmis on veerand raudbetoonplokkidest keldriseintestki.

Töömehed küsisid: «Kas pärg ülikooli juurde ka paistab?»

Vastasin: «Küll reedel hakkab paistma.»

A. PABUT

Herta Veidemann

11. novembril saab 70-aastaseks TRÜ Teadusliku Raamatukogu lugemissaali töötaja, vanemraamatukoguhoidja Herta Friedrichi t. Veidemann. Ta sündis Viljandimaal Riidaja vallas mõldri tütrena, õppis Tartus Grassi gümnaasiumis, mille lõpetas 1915. aastal. Pärast gümnaasiumi lõpetamist teenis H. Veidemann ülalpidamist võõrkeelte eratundide andmisega.

Alates 1920. aastast töötas ta mitmetes Tartu antikvariaatides. Samast aastast on Herta Veidemann töötanud Tartu Riikliku Ülikooli Teaduslikus Raamatukogus. Töökaaslased ja samuti raamatukogu lugejaskond tunnevad teda kui kohusetruud, alati abivalmis ja sõbralikku inimest.

Austusväärsesse ikka jõudmise puhul soovime juubilarile veel edaspidisekski nooruslikku energiat lugejate teenindamisel.

ÜET

Uus õppeaasta on täie hooga käimas.

Kuidas on aga lood Ühiskondlike Erialade Teaduskonnas. Sellele ja veel mõnele küsimusele palusimegi vastata teaduskonna dekaanil **JAROSLAV RAIDIL.**

«Ühiskondlike Erialade Teaduskonna I kursus alustab tööd veebruaris. Novembris aga algab komplekteerimine. Teaduskonnas saab õppida ühiskondlik-poliitilisi, kultuur-hariduslikke ja sportlik-rakenduslikke erialasid.

Teistel kursustel aga õppetöö juba käib.»

Millistele erialadele eriti suurt tähelepanu pööratakse?

«Vastavalt ülelliidulistele ja vabariiklikele ringkirjadele ja instruktsioonidele tuleb kõige enam tähelepanu pöörata lektorite ettevalmistamisele.»

Kas sel aastal uusi rühmi ka komplekteeritakse?

«Praegu ei ole veel täpselt teada, kuid ilmselt tuleb uuena organiseerimisele klubiliste ürituste organisaatorite rühm. Peale selle oleks vaja lõpetanud pioneerijuhtide rühma asemele komplekteerida uus. Selleks aga vajame ülikooli komsomolikomiteelt abi.»

Mis teile möödunud õppeaastal kõige enam muret tegi?

«Distsipliin. See lonkas tugevasti ja eriti ühiskondlike raamatukoguhoidjate õpperühmas.

Oleks vaja, et kursuste juhendajad, teaduskondade dekanaatide töötajad, komsomolikomitee pööraksid rohkem ja tõsisemat tähelepanu ÜET-es õppijaile.»

Kuidas töötavad senised lõpetajad?

«Kolme aasta jooksul lõpetas teaduskonna üle 600 üliõpilase, kes, nagu kontrollimisel selgus, oma ülesannetega põhiliselt toime tulevad.»

Kas sisseastumisel on ka eksamid?

«Ei, spetsiaalseid katseid ei ole, kuid näiteks ansamblijuhtide erialale astujaile on tingimuseks ühe muusikariista tundmine. Lõpetamisel toimuvad katsed, mille põhjal saab lõpetanu tunnistuse.»

Kui kaua kestab teaduskonnas õppetöö?

«Õppeprogramm, mis näeb ette nii teoreetilisi kui ka praktilisi loenguid ja õppusi, on arvestatud umbes 150 tunnile.»

Kui tihti toimuvad õppused?

«Tavaliselt üks-kaks korda kuus, kuid näiteks auto-moto instruktorite õpperühmas koguni paar-kolm korda nädalas.»

Kes võivad ÜET-sse astuda?

«Kõik, kellel vähegi huvi, on teretulnud.

Reporter oli TIIU PAULSON

TRÜ meistrivõistlused võrkpallis

Milline teaduskond on sel aastal võrkpallis kõige tugevam? Seda selgitavad võrkpalliheitlused, mis algasid 28. okt. Turniiri avamängus kohtusid Füüsika-Matemaatikateaduskond ja Bioloogia-Geograafiateaduskond.

Tasavägisest mängust väljus lõpuks võitjana Bioloogia-Geograafiateaduskonna meeskond, võites mängu tagajärjega 2:1. Esmaspäeval, 1. novembril oli plaanis Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Kehakultuuriteaduskonna meeskondade kohtumine. Selles kohtumises alistus Ajaloo-Keeleteaduskond ilma võistluseta, sest meeskonnast oli kohal ainult neli mängijat!

Õhtu teises kohtumises võitis Õigus-Majandusteaduskond Arstiteaduskonna meeskonna tagajärjega 2:0.

Järgmised mängud on vastavalt võistluste ajakavale.

Peakohtunik

RIINA SAARMAA
ja
REIN-VALDUR KEEVALLIK

Õnnepäeviks tõusulaineid,
murepäeviks mõõnalaineid.
Raviosakonna III kursuse
III—IV rühm koos
hooldajaga.

MAIE ALTMÄE
ja
EINAR SAVISAAR

Hästi palju õnne ühisel eluteel!
Raviosakonna IV kursus

TEADAANDED

11. nov. kell 18 tehakse algust amatöörautoiuhi kursustega (II grupp töötab 15. XI 65. a. — 1. III 66. a.)

Asjahuvilistel tulla Kingissepa tn. 19, aud. 1 (III korrus).

⁂

Täna ja igal reedel kell 15 demonstreeritakse Vanemuise tn. 46 suures ringauditooriumis geograafia-alaseid filme. Täna linastuvad: «Kauges Tšiilis», «Brasiilia linnades», «Teekond mööda Amasoonast».

Kuigi sa pole erialalt geograaf, tule siiski, sest «geograafide kino» on mõeldud igale geograafiahuvilisele!

ÜTÜ geograafiaring

RAADIOLOENGUD

Kolmapäeval, 10. novembril 1965.

1. Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilastele dots. Endel Laasiku loeng «Eluruumi üürilepingu sõlmimine Eesti NSV tsiviilkoodeksi järgi».

2. Saksa filoloogia IV ja V kursuse üliõpilastele vanemõp. Felix Kibbermanni loeng «Das Schreiben».

Reedel, 12. novembril 1965.

1. Ajaloo-osakonna VI kursuse üliõpilastele prof. Jaan Konksu loeng «Hiina agraar-reform a. 1950—1952».

2. Kõigile kirjanduse õppijaile õppejõud Ott Ojamaa loeng «Prantsuse klassitsistlik komöödia XVII sajandil: Molière».

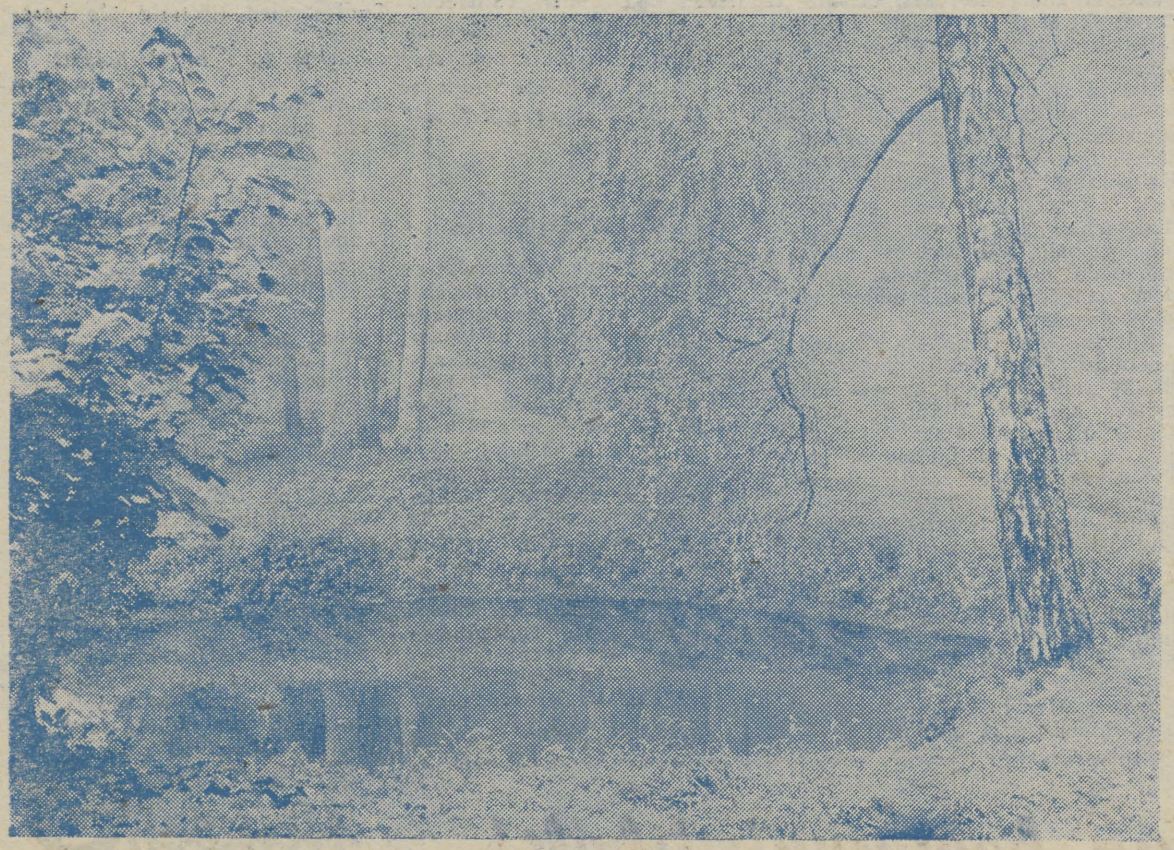

SÜGIS PARGIS

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 8375. MB 08674

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29 (639) Reedel, 12. novembril 1965 XVIII aastakäik

ÕNNITLUSI

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni puhul õnnitlesid Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi järgmised asutused:

NSVL MTA Eesti Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituut, Ševtšenko-nimeline Kiievi Riiklik Ülikool, Gorki Riiklik Ülikool, Tallinna Polütehniline Instituut, Eesti NSV Ministrite Nõukogu, P. Stučka nimeline Läti Riiklik Ülikool, Moskva Riiklik Ülikool, Vilniuse Riiklik Ülikool. Lvovi Riiklik Ülikool, Tšernovitsõ Riiklik Ülikool, Petrozavodski Riiklik Ülikool, Jakuudi Riiklik Ülikool, Kaasani Riiklik Ülikool, Mordva Riiklik Ülikool, Kaug-Ida Riiklik Ülikool, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Vilniuse Pedagoogiline Instituut, Daugavpilsi Pedagoogiline Instituut, Donetski Polütehniline Instituut, Läti NSV Majandusnõukogu, Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Kirjastuskomitee, kirjastus «Eesti Raamat», kirjastus «Valgus», Põlevkiviinstituut, Tartu Linna Kommunaalettevõtete Kombinaat, ajalehe «Edasi» toimetus, Auto-Transpordibaas nr. 20, ajakirja «Nõukogude Naine» toimetus, ajalehe «Rahva Hääl» toimetus, E. Vilde nim. Tallinna Pedagoogiline Instituut, ajalehe «Noorte Hääl» toimetus, Eesti NSV Riiklik Filharmoonia, Tallinna Riiklik Konservatoorium, Tartu Linna TSN Täitevkomitee, Leningradi Riiklik Ülikool, Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut, Eesti NSV TA Majandusinstituut, ENSV TA Kirjandusmuuseum.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riikliku Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee esimehe KÄSKKIRI

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 48. aastapäeva puhul õnnitlen kõiki õppeasutuste, teaduslik-metoodilise kabineti ja komitee töötajaid, õppejõude, üliõpilasi ja õpilasi ning soovin jõudu ja edu edaspidises õppe- ja teaduslikus töös ning ühiskondlikus tegevuses.

Tööülesannete eeskujuliku täitmise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest avaldan kiitust järgmistele seltsimeestele:

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

Raimond TANILE — prodekaanile
Ivan VOLKOVILE — dotsendile
Vilma KELDERILE — dotsendile
Linda ERINGSONILE — dotsendile
Elmar SIBULALE — spordiinventari meistrile
Heino KRUUSMALE — Õigusteaduskonna üliõpilasele
Mari-Ann RINGEVILDILE — Õigusteaduskonna üliõpilasele
Mare-Reet LAASMELE — Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilasele

Üliõpilased!

Läheneb rahvusvaheline üliõpilaspäev. Selleks puhuks on RSK kutsunud endale külla üliõpilasi Leningradist, Moskvast, Riiast, Bakuust jm.

Laupäeval, 13. novembril on klubis suur sõprusõhtu, kus peale meie isetegevuslaste esinevad ka külalised. Tulge kaasa lööma!

Esimene ekskursioon

Mõned päevad tagasi olime esimesel erialasel õppeekskursioonil. Õppejõudude ja kohalike ekskursioonijuhtide käe all tutvusime Pihkva ja Novgorodi ajaloo ning tänapäevaga.

Ajaloo-osakonna I kursuse üliõpilased

PEDAGOOGIKARING KÄIS LENINGRADIS

Toimus pedagoogikaringi õppeekskursioon Leningradi. Tutvuti Leningradi Õpetajate Täiendusinstituudi pedagoogikaalase näitusega. Külastati Ždanovi-nimelise Leningradi Riikliku Ülikooli psühholoogialaboratooriume.

Muuseas: Leningradi Ülikoolis eraldi pedagoogikaringi ei ole. Sellealaste küsimustega tegeldakse filosoofiaringis.

Pioneeride palees saadi ülevaade tehnikaringide, noorte meremeeste klubi jt. ringide tööst.

Pioneeride Palee rahvaste sõpruse toas seisab nüüd teiste rahvaste nukkude kõrval ka eesti nukk.

A. PIIR

Tööülesannete eeskujuliku täitmise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest premeerin järgmisi seltsimehi:

Salme METSA — koristajat
Lilli REMŠUJEVIT — aednikku
August SAVI — keskkütte-kütjat
Eugenia VETIKAT — preparaatorit.

M. PESTI,
komitee esimees

Tartu Riikliku Ülikooli rektori KÄSKKIRI

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 48. aastapäeva puhul õnnitlen ülikooli töötajate, õppejõudude ja üliõpilaste peret. Soovin kõikidele edu ja palju jõudu edaspidiseks tööks ning visadust ja järjekindlust kvalifitseeritud, moraalselt kõrgeltarenenud ning ideeliselt tugevate spetsialistide-kommunismiehitajate kaadri ettevalmisamiseks.

Selle tähtpäeva puhul tõstan esile neid meie kollektiivi liikmeid, kes oma hea töö, eeskujuliku käitumise ning ühiskondlike ülesannete täitmise poolest on pälvinud lugupidamist.

ASETADA AUTAHVLILE:

ÜLEÜLIKOOLILISTEST KATEEDRITEST

Mihail Bronštein	**— kateedrijuhataja, dotsent**
Rem Blum	**— dotsendi k. t.**

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST

Johannes Mäll	**— kateedrijuhataja, dotsent**
Erna Naanuri	**— laborant**
Jaak Kaarma	**— V kursuse üliõpilane**
Aare Kutsar	**— IV kursuse üliõpilane**
Kaido Pihlakas	**— IV kursuse üliõpilane**
Ene Noorsalu	**— IV kursuse üliõpilane**

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

Harry Ling	**— vanemõpetaja**
Tõnu Tamm	**— V kursuse üliõpilane**
Liina Staub	**— III kursuse üliõpilane**

ARSTITEADUSKONNAST

Lembit Tähepõld	**— kateedrijuhataja, dotsent, Arstiteaduskonna prodekaan**
Boris Luik	**— dotsent**
Eugen Tallmeister	**— dotsent**
Dimitri Metšetin	**— vanemõpetaja**
Õie Mandel	**— assistent**
Selma Teesalu	**— assistent**
Aasa Raudsepp	**— vanemlaborant**
Arnold Kreis	**— vanempreparaator**
Galina Gurina	**— VI kursuse üliõpilane**
Anne Tampere	**— VI kursuse üliõpilane**
Mare Truu	**— V kursuse üliõpilane**
Einar Savisaar	**— IV kursuse üliõpilane**
Reet Pärn	**— IV kursuse üliõpilane**
Terje-Mai Liias	**— IV kursuse üliõpilane**
Avo Vijard	**— III kursuse üliõpilane**
Virve Siirak	**— II kursuse üliõpilane**
Beata Gens	**— II kursuse üliõpilane**

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

Paul Ariste	**— kateedrijuhataja, professor**
Endla Kaldemäe	**— metoodik**
Toom Õunapuu	**— V kursuse üliõpilane**
Aino Kits	**— IV kursuse üliõpilane**
Hella-Rosina Plakso	**— III kursuse üliõpilane**
Peeter Vihalemm	**— III kursuse üliõpilane**
Paul Kenkmann	**— II kursuse üliõpilane**

(Järg lk. 2)

PÜHAPÄEV, 7. NOVEMBER 1965

Kell 8.

Ilm on niisugune, nagu ühel hilissügisesel hommikul ikka. Tuul paneb maju ehtivad punased lipud lainetama ja loosungid liikuma. Asfalt on ööga endale õhukese jääülikonna selga tõmmanud. Pilvelaekad lasevad end vahepeal veidi lõdvemaks ning puistavad valget lumehakatust...

Linn magab täna kauem kui harilikult. Ainult üksikud jalakäijad tõmbuvad tuule eest majaseinte varju. Autod-kojamehed nühivad hoolega sõiduteed. Ühiselamudki on täna vaiksed. Enamik nende asukaid on oktoobripühadeks koju sõitnud. Valvelauas istujal tuleb täna kerge päev.

Kell 10.

Linna unerammestus on nagu pühitud. Valjuhääldajad laulavad, orkestrid mängivad. Asutuste ja koolide juurde koguneb aegamisi rahvast. Tänavanurki barrikadeerivad puhkepäeva pidavad autobussid.

Ilmgi on nagu teine. Tuul lõõtsutab tasemini ja vahetevahel pistab päikegi oma nina pilveteki alt välja...

Ülikooli peahoone uksest toovad «kandvad jõud» välja lippe, loosungeid, sinise märgirombi. Ülikooli valged lipud rullitakse lahti ning lastakse tuulel nende volte siluda.

Akadeemia tänavale hakkab üha rohkem teklite «siniseeni tekkima.

Kell 11.

Nüüd peaks «kirjade järgi» üli kooli rahvas kohal olema. Ag ikka tuleb veel siit ja sea juurde. Kolonn hakkab sõidutee le kogunema.

Teised kolonnid aga marsivad juba ammugi tribüüni ning tänavaid palistava inimmere eest mööda. Autod tassivad oma turjal hiigelsuuri plakateid asutuste-ettevõtete töövõitudest, kannavad tööpinke ja masinaid. Parimate töötajate kätes lehvivad lipud.

Kell 12.

Nagu ikka tahavad graafikud segi minna. Ülikooli kolonn hakkab alles nüüd liikuma. Ka külmataat kipub keset tudengeid pühi tähistama. Ja kui valged lipud lõpuks Riia tänaval lehvima löövad, hakkab koguni lund puistama.

Ongi tribüüniesine. Rektor F. Klement lehvitab üliõpilastele kätt! «Elagu bioloogid! Elagu juristid! Elagu tulevased pedagoogid! Elagu...» Vastuseks kõlavad üliõpilaste «hurraad».

Juba aga kaigub valjuhäälditaist üle tänavate ja haljasalade: «Elagu tulevased põllumehed!» Tuleb EPA...

Kell 14.

Demonstratsioon on lõppenud, aga rahvas ei kipu kodudesse. Harva näevad Tartu tänavad niisugust rahvahulka. Majaseinad uudistavad seda tohutut suurpüha. Keegi ei sagi ega rutta. Ümberringi kohtab ainult rahulikke, enesekindlaid ja rõõmsaid silmi.

Pidupäev jätkub...

T. JÜRIADO

Eelmise aasta töö oli RAHULDAV

ÜTÜ üldkoosolekule kogunes palju rahvast — keemiaringauditoorium sai täis.

Alguses rääkis dots. Võhandu Ameerika ülikoolist ja üliõpilastest. Tore oli kuulata. Küsimusigi esitati kõnelejale päris palju.

ÜTÜ nõukogu esimees U. Siimann andis ülevaate ÜTÜ nõukogu tööst 1964.—1965. õ.-a. Mõningaid kilde sellest.

* * *

ÜTÜ XX konverents ületas oma arvude suhtes kõik seni toimunud konverentsid.

Konverentsil oli 314 ettekannet: nendest 247 TRÜ üliõpilastelt ja 67 külalistelt. Külalisi väljastpoolt Eesti NSV-d oli 94. Teaduslikke ettekandeid kuulas kokku 1871 inimest. Konverentsi raames toimunud diskussiooniõhtust võttis osa 125 inimest; TRÜ klubis toimunud sõprusõhtul oli 300 inimest; väljasõidust Käärikule oli osavõtjaid 155.

Konverentsi temaatika oli huvitav ja aktuaalne. Käsitlemist leidsid paljude teadusalade uusimad ja perspektiivikamad probleemid. Hästi oli konverents organiseeritud Arstiteaduskonnas ja Bioloogia-Geograafiateaduskonnas; kesiseks jäi kehakultuurisektsiooni töö.

Palju väärtuslikku andsid meile külalisettekanded. Meie konverentsil oli külalisi Dušanbest, Vilniusest, Leningradist, Grodnost, Voronežist, Tbilisist, Jerevanist, Riiast, Alma-Atast, Pihkvast, Kaasanist, Kaunasest, Gorkist, Minskist, Odessast, Petrozavodskist, Lvovist, Tallinnast.

Edaspidi oleks otstarbekas siiski enam tähelepanu osutada konverentsitööde kvaliteedile, seejuures võib-olla vähendada konverentsil ettekandele tulevate tööde arvu.

Tuleks mõelda sellele, kuidas tõsta tööde arutlemise taset, elavdada diskussiooni. Võib-olla oleks otstarbekas kasutada ametlike oponentide süsteemi. Mõningal määral tuleks tõsta nõudlikkust ka külalisettekannete suhtes, sest tugevate tööde kõrval on esitatud üsnagi keskpäraseid. Väga vajalik oleks konverentsi tööde lühiettekannete kogumiku väljaandmine rotaprindis (vene keeles).

Konverentsi organisatsiooniline tase oli rahuldav. Selles osas on võimalik üht-teist paremini teha. Väga tublilt abistas ÜTÜ nõukogu konverentsi külaliste vastuvõtmisel rahvaste sõpruse klubi. Siinkohal neile suur aitäh! Nõrgalt töötas aga konverentsi pressisektor. Ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» valgustati konverentsi sündmusi vaevalt rahuldavalt, vabariiklikus ajakirjanduses ilmus ainult kõige napim informatsioon. Me lootsime liigselt palju ülikooli pressikubile. Järgmise konverentsi puhul on nähtavasti tarvis organiseerida ÜTÜ oma pressigrupp.

* * *

Ka auhinnatööde esitamisel ülikoolilisele konkursile saavutati rekord. Auhinnatöid oli kokku 69, neist tunnistati esimese auhinna vääriliseks 50, teise auhinna vääriliseks 16 ja kolmanda auhinna said 3 tööd.

Üliõpilastööde kirjastamises saavutati edu. Välja anti tööde kogumikud ajalooringi ja geograafiaringi poolt. Trükivalmis on kogumikud pedagoogika-, vene kirjanduse, eesti kirjanduse ja psühholoogiaringil. Trükis avaldatud üliõpilastööde arv (kaasa arvatud populaarteaduslikud artiklid ajalehtedes ja ajakirjades) on 49. Eeskätt tuleks mõelda sellele, kuidas kiires korras publitseerida vabariiklikul konkursil parimateks tunnistatud üliõpilaste teaduslikud tööd, et nad ei jääks ainult seisma raamatukogude riiulitele.

Meie ÜTÜ nõukogu on kirjavahetuses enam kui 80 kõrgema õppeasutusega. Sõprussidemed tihenevad peamiselt konverentside delegaatide vahetamise teel. Möödunud õppeaastal viibisid meie ÜTÜ liikmetest konverentsidel teistes kõrgemates õppeasutustes kokku 66 üliõpilast.

Meie üliõpilased käisid Taškendis, Tbilisis, Jerevanis, Harkovis, Mahatškalas, Užgorodis, Rostovis Doni ääres, Moskvas, Leningradis, Kaliningradis, Grodnos. Kõik nad pöördusid tagasi Tartusse aukirjade ja mälestusesemetega ning suurepäraste muljetega.

* * *

ÜTÜ organisatsioonilises töös pidas nõukogu peamiseks osakonnanõukogude töö juhtimist. Hästi töötasid Arstiteaduskonna nõukogu (esimees sm. Velgre) ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna nõukogu (esimees sm. Post). Aasta vältel tugevnes Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu tegevus (esimees sm. Simm).

ÜTÜ liikmete arv teaduskonniti on järgmine:

Ajaloo-Keeleteaduskonnas	220
Arstiteaduskonnas	315
Füüsika-Matemaatikateaduskonnas	235
Bioloogia-Geograafiateaduskonnas	186
Õigusteaduskonnas	47

Majandusteaduskond ja Kehakultuuriteaduskond ei ole andmeid esitanud.

* * *

Esmakordse üritusena korraldati retsensioonide ja kirjanduskriitiliste artiklite võistlus. Võistlusele laekus kümmekond tööd. ÜTÜ nõukogu poolt moodustatud žürii otsuse alusel anti välja üks II auhind Kalle Kurele (30 rbl.) ja kolm III auhinda (20 rbl.) Maie Kalamäele, Ülo Matjusele ja Jaak Põldmäele.

Üritus tuleb lugeda üldiselt kordaläinuks. Edaspidi tuleks soovitada uuel ÜTÜ nõukogul samadel alustel organiseerida veel populaarteaduslike artiklite võistlusi.

Nõukogu tööga ei saa rahul olla populaarteadusliku töö organiseerimise ja kirjastustegevuse osas. Uuel nõukogul tuleb nendele küsimustele rohkem tähelepanu osutada.

SÕNAVÕTTUDEST

Ülikooli komsomolikomitee teine sekretär Laur Karu rääkis vajadusest luua komsomoliorganisatsiooni ja ÜTÜ vahel pidev side. Oleks hea, kui üks inimene ÜTÜ nõukogust kuuluks automaatselt ka ülikooli komsomolikomitee õppe- ja teadusliku töö sektori koosseisu.

I. Vaasa Arstiteaduskonnast soovitas Kiievi, Minski ja Harkovi ülikoolide kogemuste põhjal luua ÜTÜ-sisene diskussiooniklubi. Ta pooldas mõtet organiseerida mitme ringi ühiseid üritusi.

Kiievis on muudetud ÜTÜ konverentsi avapäev nn. teadusepäevaks (õppetööd sel päeval ei toimu). Kas ei võiks selline üritus ka meil kõne alla tulla?

J. Reinet, rakendusfüüsika ringi juhendaja, jagas koosolijatega muljeid, mida ta oli saanud hiljuti Moskvas toimunud seminaril, kus arutluse all olid ÜTÜ küsimused üleliidulises ulatuses.

Sm. Reinet rääkis ka ruumide ja voimaluste nappusest, mis takistavad rakendus- ja eksperimentaalfüüsikaringi normaalset tööd.

I. Pappel Füüsika-Matemaatikateaduskonnast ei olnud rahul sellega, et esimesed kursused on ÜTÜ-ga norgalt seotud. Ta arvas, et ringide tööplaanides võiksid olla ka üldisemad, s. t. populaarses vormis ettekanded, mida kuulaksid nooremad üliõpilased.

Teadusala prorektor J. Tammeorg arvas, et ÜTÜ töös tuleks rohkem rõhku panna organisatsioonilisele küljele.

Ta kutsus üles populariseerima oma tööd ja teadmisi ka ühingu «Teadus» liinis. Samuti võiks palju rohkem töid trükivalgust näha (praegu on rotaprindiväljaannete piirid ja limiit osaliselt veel kasutamata).

* * *

ÜTÜ üldkoosoleku otsusega loeti nõukogu eelmise aasta töö rahuldavaks.

Võeti vastu 11-punktiline otsus ÜTÜ töö parandamiseks.

ÜTÜ nõukogusse valiti:

U. Siimann — esimees

E. Saar — aseesimees temaatika alal

M. Tammert — aseesimees organisatsioonilise töö alal

K. Hanson — konverentsikomisjoni esimees

T. Kadari — nõukogu liige teaduse populariseerimise alal

L. Kungla — arhivaar-sekretär

I. Vaasa — vastutav sekretär

T. Silk — nõukogu liige kirjastustegevuse alal

T. Kurg — nõukogu liige kirjavahetuse alal.

TÖÖ KIIDAB TEGIJAT

Palume avaldada kiitust praeguse II kursuse üliõpilastele-ajaloolastele eeskujuliku käitumise ja töössesuhtumise eest 1965. a. suvise menetluspraktika ajal ENSV TA Ajaloo Instituudi Madi ja Loosi arheoloogiliste ekspeditsioonide koosseisus.

J. KAHK,
direktori asetäitja teaduslikul alal

M. SCHMIEDEHELM,
Loosi ekspeditsiooni juhataja

J. SELIRAND,
Madi ekspeditsiooni juhataja

MEIE MAA ÜLIKOOLIDES

● Ajaloo-Keeleteaduskonnas loetakse üliõpilastele juba kolmandat aastat spetsiaalset metoodilist kursust «Loengulise töö metoodika».

● Üle 300 ühingu «Teadus» liikme kuulub ülikooli organisatsiooni. Rohkem kui 50 üliõpilast peavad süstemaatiliselt loenguid linnas ja maal.

1964. a. märtsist kuni 1965. a. oktoobrini pidasid ülikooli lektorid Petrozavodski asutustes ja Karjala rajoonis üle 1700 ettekande.

«Lektorite päeval», mis toimub igal kuul, korraldasid 70—80 ülikooli lektorit vabariigi pealinnas loenguid ja vestlusi. Ülikooli lektorid on pidevalt tegevuses 30 linna tehases ja vabrikus.

Oneega traktoritehases peeti loengutetsüklid filosoofiast ja matemaatikast.

(Ajalehest «Петрозаводский Университет»

● Sel aastal oli V. I. Uljanovi nimelise Kaasani ülikooli päevasesse osakonda suur tung. 1075 kohale esitati 3510 avaldust, mis moodustab 280% võrreldes eelmisel aastal antud avalduste arvuga. 505 medali omanikust võeti vastu 300.

● Kuidas lahendatakse õppetöö küsimusi Kaug-Ida Riiklikus Ülikoolis.

Ennekõike huvitab õppetöö sektorit üliõpilaste õppeedukus. Arvestuse pidamiseks on gruppides spetsiaalsed raamatud. Näiteks: on ajaloo seminar. Õppejõud küsitleb tavaliselt iga üliõpilast. Saadud vastuste järgi paneb ta üldise hinde kogu grupi kohta arvestuste raamatusse. Kui mõni tunneb materjali nõrgalt, siis märgitakse ta nimi märkuste lahtrisse. Teaduskonna komsomolibüroo otsustab selle raamatu põhjal grupi õppeedukuse üle ja reageerib õigeaegselt. Samuti riputatakse üles tahvel, kuhu kantakse grupi keskmine hinne nädala eest. Kõik see ei jäta mõju avaldamata õppeedukusele, mis kogu ülikooli ulatuses pole alla 90%.

(Ajalehest «Ленинец»

Tartu Riikliku Ülikooli rektori KÄSKKIRI

(Algus lk. 1)

FÜÜSIKA-MATEMAATIKATEADUSKONNAST

Lembit Suit	— vanemõpetaja
Veljo Tinn	— noorem teaduslik töötaja
Eleonore Tarraste	— laborant
Liina-Mai Toding	— IV kursuse üliõpilane
Mare Veskimets	— III kursuse üliõpilane
Lembi Tohver	— III kursuse üliõpilane

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST

Johannes Võrno	— õpetaja
Milda Matikainen	— IV kursuse üliõpilane
Ülo Kukk	— IV kursuse üliõpilane

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONNAST

Herta Veidemann	— vanemraamatukoguhoidja
Paul Pihlakas	— elektrik (kap.-ehit. osak.)
Aliise Tralla	— majahoidja

AVALDADA KIITUST

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

Agnia Reitsak	— vanemõpetaja
Juhan Tuldava	— vanemõpetaja
Malle Laar	— õpetaja
Johannes Feldbach	— vanemõpetaja
Nora Toots	— õpetaja
Aasa Helbe	— vanemlaborant
Juta Kull	— vanemlaborant
Vilma Sütt	— vanempreparaator
Vello Tõnso	— V kursuse üliõpilane
Ele Päll	— V kursuse üliõpilane
Mari Põldma	— IV kursuse üliõpilane
Jaak Simm	— IV kursuse üliõpilane
Els Lindvet	— IV kursuse üliõpilane
Tiiu Kangur	— IV kursuse üliõpilane
Helju Variksoo	— IV kursuse üliõpilane
Kersti Sorgus	— IV kursuse üliõpilane
Aime Tomson	— III kursuse üliõpilane
Lembit Atspool	— III kursuse üliõpilane
Kaarel Jaanits	— III kursuse üliõpilane
Anne-Lii Paju	— III kursuse üliõpilane
Krista Kavart	— III kursuse üliõpilane
Vaike-Reet Kreinin	— III kursuse üliõpilane
Urve Pari	— III kursuse üliõpilane
Einar Kraut	— II kursuse üliõpilane
Reet Neimar	— II kursuse üliõpilane
Tiiu Karukäpp	— II kursuse üliõpilane
Helle Põldma	— II kursuse üliõpilane

ÜLEÜLIKOOLISTEST KATEEDRITEST

Ester Zimmermann	— kabinetijuhataja
Maie Ruus	— kabinetijuhataja
Vaike Vanaaseme	— tehnik

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST

Albert Paltser	— vanemõpetaja
Rudolf Nigol	— vanemlaborant
Silja Muiste	— V kursuse üliõpilane
Peeter-Uno Rahi	— V kursuse üliõpilane
Mare Jokk	— IV kursuse üliõpilane
Aivo Ots	— IV kursuse üliõpilane
Merike Borunova	— III kursuse üliõpilane
Reet Raidma	— III kursuse üliõpilane
Malle Noormets	— III kursuse üliõpilane
Lea Soondra	— III kursuse üliõpilane
Nelli Lembinen	— II kursuse üliõpilane

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST

Erna Abel	— vanemõpetaja
Nora Kutti	— vanemlaborant
Elna Unokainen	— administraator

FÜÜSIKA-MATEMAATIKATEADUSKONNAST

Lembit Kivistik	— dotsendi k. t.
Karl Ariva	— assistent
Viljar Allsalu	— noorem teaduslik töötaja
Henn Ilves	— insener
Erstiine Jõesaar	— laborant
Elmar Talviste	— aspirant
Toomas Tenno	— VI kursuse üliõpilane
Aavo Aaviksaar	— VI kursuse üliõpilane
Leiki Sikk	— VI kursuse üliõpilane
Heli Mang	— VI kursuse üliõpilane
Malle Üblus	— IV kursuse üliõpilane
Enn Saar	— IV kursuse üliõpilane
Jüri Kirs	— III kursuse üliõpilane
Ene-Mall Vernik	— III kursuse üliõpilane
Mihkel Pärnoja	— II kursuse üliõpilane
Jaak Karu	— II kursuse üliõpilane
Aleksander Ogurtsov	— II kursuse üliõpilane
Arvo Kase	— II kursuse üliõpilane
Tatjana Striz	— II kursuse üliõpilane
Indrek Tart	— II kursuse üliõpilane

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

Ants Raik	— vanemõpetaja
Tõnu Kuuspalu	— vanemõpetaja
Laine Viileberg	— vanemõpetaja
Kuulo Kalamees	— assistent
Silvi Ott	— vanemlaborant
Lo Järvekülg	— vanemlaborant
Ella Tammemägi	— vanemlaborant
Eili Roost	— vanempreparaator
Salme Vasari	— laborant
Valdo Kraav	— VI kursuse üliõpilane
Elvi Rannu	— V kursuse üliõpilane
Ene Tominga	— IV kursuse üliõpilane
Ellen Kütt	— III kursuse üliõpilane
Juho Kirs	— II kursuse üliõpilane
Jüri Tõnisson	— II kursuse üliõpilane

ARSTITEADUSKONNAST

Elmar Siirde	— kateedrijuhataja, professori k. t.
Jaan Riiv	— kateedrijuhataja, dotsent
Kaljo Villako	— dotsent
Leonid Vainer	— dotsendi k. t.
Liivia Kirsch	— dotsent
Aino Paves	— aspirant

(Järg lk. 4)

Baltikumile pühendatud päevadel

Saksa—Nõukogude sõprusühingu kutsel viibis 14.—26. septembrini SDV-s 19-liikmeline kontserdibrigaad Eesti NSV-st. Selle koosseisus sõitis Baltikumile pühendatud päevadele ka TRÜ eesti filoloogia II kursuse üliõpilane K. Kass.

Kuidas sinust sai delegatsiooni liige?

Sõitsin kaasa trompetisolistina. Peab mainima, et delegatsiooni liikmeks sain üsna lihtsalt — ühel ilusal päeval öeldi, et tuleb sõita ja paluti kiiremas korras tuua pilt välispassi jaoks.

Missugused olid sõidu algus ja eesmärk?

Teadsime ainult, et 14. septembril peame olema Berliinis ning esinema seal kontsertidega. Miks sõit üldse toimus, sellest kuulsime alles Berliinis. Selgus, et sõitsime Baltikumile pühendatud päevadele. Peale meie delegatsiooni olid SDV-s veel delegatsioonid Lätist ja Leedust, kuid nemad esinesid Erfurti ja Frankfurti, meie aga Rostocki ümbruskonnas, nii et kohtusime nendega alles lõpubanketil.

Milliseid külastatud paikadest pead sa kõige huvitavamateks? Mispärast?

Greifswaldi, Schwerini ja Berliini. Greifswald on üks vähestest Saksa linnadest, mis ei saanud sõja ajal kannatada. Ta on säilitanud tüüpilise Saksa linna ilme. Pealegi on Greifswaldis TRÜ-ga enam-vähem ühesuurune ülikool, isegi aula on sarnane. Schwerinis on üks Saksa omapärasemaid muuseume ja võrratult kaunis Mecklenburgi hertsogiloss. Berliin. Kõige enam jäid meelde Brandenburgi väravad, riigiooper ja Hitleri «hundikoobas».

Kellega kohtusite? Kas käisid ka mõnes ülikoolis, vestlesid üliõpilastega?

Kohtusime paljudega, sealhulgas ka üliõpilastega. Kahjuks oli aeg alati väga piiratud. Greifswaldi ülikoolis käisime pärast loenguid, kui üliõpilased olid juba lahkunud.

Huvitav oli kohtumine Saksa DV-s elavate eestlastega. Nad jätsid kuidagi nukra mulje — inimene on poole südamega siin, poolega seal. Muidugi, Eesti on nende jaoks liiga võõraks jäänud.

Kuidas sa tulid toime saksa keelega?

Tarbekeelega sain kuidagimoodi hakkama. Näis isegi, et lõpupoole läks jutt ladusamalt. Tuli tunne, et kui siin saaks olla aastakese, siis... Muide, Greifswaldi ülikool looks hea meelega TRÜ-ga sõprussidemeid.

Kuidas sulle meeldisid saksa tütarlapsed?

Naiselikumad kui meie omad ja mitte selle sõna halvemas tähenduses. Ilusad? Maitseasi.

Kas käisid ka mõnes teatris või klubis? Missuguseid ettekandeid sul õnnestus jälgida?

Kuulsime ainult ühte Berliini orkestrit lõpubanketil ja üht tantsubaaris, kus veetsime organiseeritud korras oma ainukese vaba õhtu. Ülejäänud õhtud kulusid esinemisteks.

Miniatüür vanast käsikirjast: loengu looderdamine pärineb pimedast keskajast.

Loengu poolt ja loengu vastu

Paljudes pahades pattudes on viimasel ajal süüdistatud loengut, palju halbu sõnu on lausutud tema aadressil. On kirjutatud, et ta olevat tohutult konservatiivne dikteerimisekirjutamise tsunft («Edasi» 29. V 1965), et tema prevaleerimine või isegi ainuvalitsus olevat keskaega kuuluv nähtus (H. Liimets, «Rahva Hääl» 23. IX 1965), et ta olevat tudengite tervise peamiseks lagastajaks ja nooruslikkuse närtsitajaks, sest kes «päev-päevalt istub püüdlikult kella kaheksast neljani loengutel (ja konspekteerib!), see on peagi väsimusest kokku langemas». (S. Endre, «TRÜ» 1. X 1965), et ta olevat kohati selline õppe-sunnitöö vorm, kuhu üliõpilane ei lähe sellepärast, et seal raamatutest maha loetakse ja räägitakse mittevajalikest asjadest. (M. Kalamäe, «TRÜ» 22. X 1965).

Rängemini on juba raske öelda. Ja seda imelikum on, et see paljutaunitud ebaratsionaalne akadeemilise õppetöö moodus elab rõõmsalt edasi ja ei mõtlegi kalmistule kolida. Jällegi näib tõeks saavat vanarahva tarkus, et umbrohi ei kao.

Lectiofoobide üheks armastatumaks argumendiks on, et keskaegse päritoluga loeng olevat aatomiajastul ilmne anakronism, sest tänapäeva üliõpilasi on võimalik iseseisva töö tarvis varustada küllaldasel hulgal trükitud kirjanduse ja õpikutega. Vaatleksime veidi lähemalt seda argumenti. Et loeng sündis pimedal keskajal, see on tõsiasi. Kuid tõsiasi on samuti see, et seda sünnitas k e s k a e g n e ü l i k o o l, mis seega põlvneb samast sõgedast ja mahajäänud ajastust. Kuid millegipärast pole keegi nõudnud ülikooli likvideerimist tema halva päritolu pärast. Unustada ei tohiks ka seda, et Gutenberg ei mallanud oma pöörettekitava leiutusega oodata uusaja alguseni, vaid sai sellega maha ligemale 200 aastat enne Inglise kodanlikku revolutsiooni. Tõsi küll, kulus õige mitu pikka sajandit, enne kui trükikunst küündis ülikooli õpikute paljundamiseni, kuid vähemalt möödunud sajandi alguseks oli polügraafia oma tehnilistelt võimalustelt suuteline lõppu tegema loengute paljundamise «monograafilisele» vormile mistahes ülikoolis. Ja siiski seda ei toimunud ning loeng elas edasi. Milles on siis asi? Milles seisneb loengu kassilikult visa hinge saladus?

Ma olen täiesti nõus väitega, et loengu ja trükitud õppekirjanduse vahel valitseb tihe funktsionaalne seos. Keskaegsed loengud olid paratamatuteks seepärast, et puudusid mistahes trükitud õpikud. Uusaegseid loenguid õigustas õpikute vähesus ja nende küllaltki kallis hind. Aga tänapäeva loeng paistab olevat suurel määral tingitud õpikute ja kirjanduse rohkusest. Gutenbergi trükipressi alt voolama hakanud väike nire on ammugi muutunud võimsaks jõeks, mis pidurdamatult täidab üle kallaste tungivat trükisõna ookeani. Ja kas ei ole hea loeng siin omamoodi lootsipaadiks, mis juhib ajahädas oleva üliõpilase kõige otsemat teed soovitud sihtpunkti või annab kätte kursi julgeks iseseisvaks teekonnaks teadusemerel.

Loengute vastased ründavad peamiselt üldkursuste loenguid, tunnistades, et erikursuste osas peaks otsustav sõna kuuluma ikkagi õppejõule. Seejuures kiputakse unustama, et üldkursuse loengute ärajätmine pigem suurendab kui vähendab üliõpilaste töökoormust, muutes samaaegselt õppetöö suurel määral umbisikuliseks. Professor või dotsent muutuks selle süsteemi juures õppekirjanduse juurde kinnistatud konsultandiks, kellele on antud õigus episoodiliselt oma arvamust avaldada, kuid ära võetud võimalus esitada oma teaduslikele kontseptsioonidele tuginevat süsteemi. Vaevalt, et üldkursuste selline unifitseerimine ennast õigustaks, sest kui õppejõul tõepoolest omad tõekspidamised puuduvad. kui ta rahuliku meelega refereerib laenatud mõtteid laenatud süsteemis ja jõuab laenatud kogemuste ja järeldusteni, siis pole tegemist mitte lektori vaid diktoriga, kelle koht on trükikunsti-eelses ülikoolis.

Lahendus ei peaks seisma mitte loengute ärajätmises iseseisva töö kasuks või iseseisva töö ärajätmises loengute kasuks, vaid mõlema töövormi optimaalses ühendamises, kusjuures j u h t i v, t e o r e e t i l i s e l t s u u n a v j a i d e o l o o g i l i s e l t k a s v a t a v o s a k u u l u k s i k k a g i l o e n g u t e l e. Olen nõus, et loengute erikaalu tuleks mõnevõrra vähendada, kuivõrd üldtuntud faktilise materjali omandamine, millele tuginevad teooriad, võib väga hästi toimuda õppekirjanduse baasil. Nii kujuneks välja süsteem: loeng — iseseisev töö — kollokvium — loeng — iseseisev töö — seminar — loeng.... jne. See tähendaks, et iga järgmine loeng tugineks üliõpilaste laialdasele iseseisvale tööle, mis peaks toimuma süstemaatiliselt kogu semestri vältel, mitte aga kontsentreerituna paarile eksamieelsele päevale, nagu seda praegu veel pahatihti esineb. Eelöeldu aga seab kahtluse alla loengute vabakuulamise otstarbekuse ja seda järgmistel kaalutlustel.

On tuntud ütlemine, et kingsepal enesel polevat korralikke kingi ja rätsepal paslikku ülikonda. Sama tarkusetera näib käivat ka kõrgema kooli õppetöö kohta, millel puudub kuni viimase ajani teaduslikult põhjendatud metoodika. Seepärast võime vaid oletada, milliseid muudatusi tooks praeguses olukorras endaga kaasa vabakuulamissüsteemi üldine rakendamine. Pärast seda, kui esimene vabadusejoovastus on vaibunud, käiks enamik üliõpilasi end.selt loengutel, annaks endistviisi arvestusi ja eksameid ning lõpetaks ettenähtud aastatega ülikooli. Mõnede õppejõudude auditoorium jääks õige hõredaks või sulaks päris kokku. Loomulikult kurdaksid need õppejõud taga «vana head aega» ja hakkaksid paratamatuse sunnil kapitaalselt kohendama ajast ja üliõpilaste nõuetest mahajäänud loengukursusi.

Väiksem (absoluutarvudes aga küllaltki suur) osa üliõpilasi lühendaks endaalgatuslikult õppenädala kuuelt tööpäevalt neljale (esmaspäeva lõunast reede lõunani töö, reede lõunast esmaspäeva lõunani akadeemiline week-end). Iseseisvate õpingute osas teeksid nad suuri plaane ja vähe tööd. Proportsionaalselt töökoormuse vähenemisele kasvaks akadeemiliste võlgnevuste hulk ning kurtmine õppeplaanide ja programmide ülekoormatuse üle. Hakkaks kostma üksikuid hääli, mis nõuaksid eksamite ja arvestuste kui igandlike vormide ärajätmist ning asendamist millegi kaasaegsema ja inimlikumaga. Tahtejõulisem osa õpingutevankrile jalgu jäänud üliõpilastest jõuaks kuidagi kursuselt kursusele ja rühiks tasapisi ülikooli lõpetamise poole. Teine osa aga, kes kõneldes loenguvabadusest, mõistis selle all tegelikult looderdamisvabadust, langeks peagi halva õppeedukuse tõttu ülikoolist välja ja kiruks kogu akadeemilise süsteemi maapõhja. Kibestunud poolharitlaste hulk kasvaks. Elu läheks edasi, ainult et samade kulutuste juures saaksid meie riik ja rahvas mõnevõrra vähem kõrgema hariduse spetsialiste, mis omakorda mõjuks pidurdavalt üldisele arengutempole.

Kas pole ülalkirjeldatud pilt maalitud ülemäära süngetes värvides, et ära hirmutada vabakuulamise õiguse eest võitlejaid? Arvan, et ei, sest eeltoodud järeldused tulenevad meie igapäevasest õppetööst võetud faktidest. Juba praeguse loengukohustuse juures suureneb mõnel kursusel laupäeva viimastelt loengutelt puudujate arv ligemale kahekordseks ja püsib sellel tasemel esmaspäeva lõunani või isegi teisipäeva keskhommikuni. Suuremat osa loengutest vabanenud aega ei kasuta osa üliõpilasi mitte iseseisvaks tööks, vaid aja surnukslöömiseks. Küllaltki palju on akadeemilisi võlglasi, kes ei käi loengutel seepärast, et valmistuvad eksamiks ja ei saa eksamit ära anda seepärast, et loengud segavad. Loomulikult ei käi see töökate üliõpilaste kohta, sest kogemused kinnitavad, et kes tõepoolest õppida tahab, see õpib nii loengusüsteemi kui iseseisva töö süsteemi juures edukalt.

Mõtlema paneb veel järgmine asjaolu: 1965. a. suvel lõpetanud ajaloolastele loeti historiograafia kursust kiirendatud korras talvisel õppesessioonil, mil neil tuli veel sooritada ränk filosoofia eksam ja teha eriseminaritöö. Et vähendada edaspidi üliõpilaste koormust ja anda õppejõule võimalust kontsentreeruda teaduslikuks tööks, asendati praegusele lennule historiograafia loengud iseseisva töö ja kollokviumidega. Eksam planeeriti septembri algusesse, vastu tulles üliõpilaste palvetele aga nihutati septembri lõppu, et anda rohkem aega ettevalmistamiseks. Oma võimetelt peeti kursusi võrdseteks või eelistati koguni praeguseid lõpetajaid. Tulemused kujunesid järgmisteks:

	1965. a. lend	1966. a. lend
«5»	3	1
«4»	11	8
«3»	—	2
«2»	—	1
ei ilmunud	—	4
keskmine hinne	4,21	3,31

Võidakse väita, et üliõpilased ei oska veel iseseisvalt töötada (NB V kursus!), et nad on loengukohustusega niivõrd läbi immutatud, et on kaotanud oma initsiatiivi, et üks fakt ei tõenda veel midagi. Kuid seni, kui meil teiselaadilisi fakte pole kõrvale panna, kõneleb see tahtmatult toimunud eksperiment küllaltki selget keelt.

Praegune õppetöö süsteem vajab korrigeerimist. Selles ei ole kahtlust. Seejuures peab korrigeerimine olema kahepoolne, haarates nii õppejõude kui üliõpilasi. Koos loengute arvu vähenemisega peab kasvama loengute kvaliteet. Probleemloeng tõrjugu ikka enam välja lihtsalt informeerivat loengut, mida asendab suurepäraselt õpik või rotaprinteeritud õppematerjal. Tasub pingutada selle nimel, et loeng kaotaks üliõpilaste silmis oma kurvalt halli kuue ja kujuneks nii sisult kui esitusviisilt meeldejäävaks rõõmsaks sündmuseks. Üliõpilased peaksid aga vabanema loengute suhtes mugavast inertsusest («= loeng on «kontsu» tegemise koht») ja homse varna viskamise meeleoludest iseseisva töö suhtes ning töötama tõepoolest süstemaatiliselt kogu semestri vältel. Üksnes nende tingimuste täitmisel võime loota sisulisele murrangule kõrgema hariduse omandamise metoodikas.

H. PALAMETS

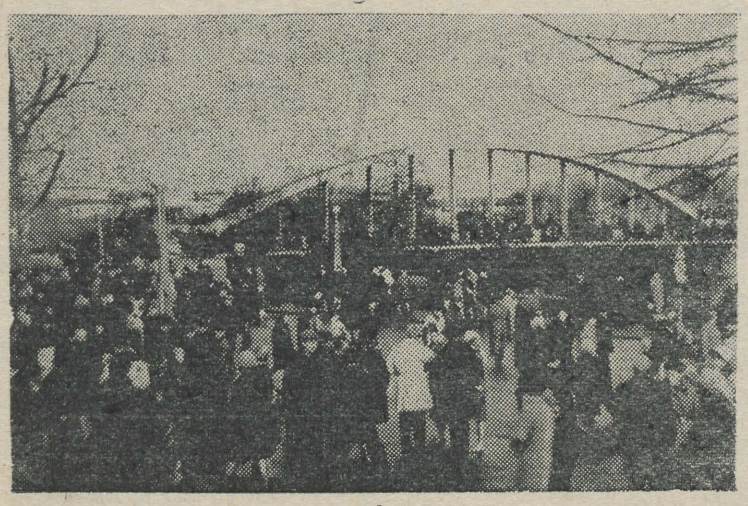

PIDUPÄEV...

Tartu Riiklik Ülikool 3

Университеты протестуют

«Тич-ин» — движение, родившееся в американских университетах. Название его можно было бы вольно перевести: «вникни» или «изучи». Знать правду! Студенты и профессора университетов США, недовольные лживой официальной пропагандой, устраивают «самодеятельные» собрания и дискуссии, на которых обсуждают политику правительства. Обсуждают и, выяснив истину, горячо осуждают — и захватническую, разбойничью войну во Вьетнаме, и насилие над странами Латинской Америки, и расистские бесчинства в Алабаме и Лос-Анжелосе.

Движение «тич-ин» широко развивается в США и Канаде и привлекает к себе внимание зарубежной интеллигенции. Ниже мы печатаем с некоторыми сокращениями статью английского профессора Кеннета ЛИТТЛА, опубликованную в буржуазном журнале «Листнер».

АМЕРИКАНСКИЕ университеты пришли в движение. Первый большой кризис возник, когда начались волнения студентов в Беркли (штат Калифорния), где находится один из крупнейших в стране университетов. А вслед за этим университетские профессора и преподаватели организовали по всей стране хоть и менее воинственное, но тоже внушительное движение протеста — «тич-ин»...

НЕСОМНЕННО, недовольство студентов — в большой мере результат прямого, личного соприкосновения с южной «расовой действительностью». Белые студенты из других частей страны стали присоединяться к своим негритянским друзьям и вместе с ними устраивать демонстрации за предоставление неграм гражданских прав. Они делили с ними все опасности и невзгоды, участвуя в «сидячих» и «стоячих» демонстрациях («сит-ин» и «стэнд-ин»[1]) и в походах за свободу плечом к плечу с негритянскими юношами и девушками. Таким образом, они не только усвоили технику пассивного сопротивления, но и загорелись желанием прямых действий. Оба эти элемента отчетливо выступили наружу в дни событий в Беркли. Одно время здешние студенческие организации занялись агитацией в защиту прав негров в районе Сан-Франциссской бухты. После этого у самих студентов отняли политические права, которыми они все время по традиции пользовались. Тогда-то и начались события, о которых мы говорили: студенты объявили забастовку, и многочисленные демонстрации и митинги протеста продолжались на университетской территории в течение семи месяцев.

В СВОЕЙ нынешней форме движение протеста началось в университете штата Мичиган, после того как правительство провозгласило «новую» политику и американцы стали бомбить Северный Вьетнам...

Из бесконечных тактических споров, как их охарактеризовал один из организаторов движения, родилась идея «тич-ин». Собираясь по ночам в какой-нибудь университетской аудитории, преподаватели и студенты проводят лекции и семинары по таким политическим проблемам, как, скажем, военная интервенция США в Юго-Восточной Азии или пресловутая «теория домино»[2].

С необычайной быстротой идея была подхвачена другими университетами. «Тич-ин» стал проводить один из самых крупных университетов — Колумбийский (в Нью-Йорке), а потом началась «цепная реакция»: штат Мичиган, западные штаты, Буффало, Чикаго, Пенсильвания и т. д. Цифры показывают, что новое движение сразу нашло широкую поддержку как среди студентов, так и среди преподавателей...

Катализатором в данной ситуации послужил Вьетнам. Недовольство студентов как бы кристаллизовалось в этом вопросе, ибо начатая правительством эскалация войны во Вьетнаме для многих явилась неожиданностью. Все это внесло в университетские круги тем большее смятение и разочарование, что на их протесты, по словам одного из руководителей движения, никто не обратил никакого внимания. Он писал:

«Чего мы только не делали: помещали в складчину объявления в газетах на целую полосу, писали письма президенту, государственному секретарю, в конгресс. Президент нам не ответил, государственный департамент прислал брошюры, в которых рассказывалось, каким злом является коммунизм, а сенаторы в туманных выражениях отвечали, что в конечной инстанции все решает президент, и советовали нам молиться, чтобы господь наставил нас на путь истинный».

Теперь люди науки потребовали уже не только более убедительных разъяснений правительства, но и того, чтобы правительство в свою очередь выслушало их. Это требование поддерживают некоторые самые выдающиеся представители американской научной мысли, включая лауреатов Нобелевской премии.

Многие студенты — участники «тич-ин» — принадлежат к тем же социальным группам, которые активно борются за гражданское равноправие негров. В походе борцов за мир от Квебека до Гаваны, состоявшемся в 1963 году, участвовали представители как организаций сторонников мира, так и организаций, борющихся за гражданские права.

...Участники негритянского и антивоенного движения добиваются своих целей очень энергично, а одни только студенты и преподаватели составляют немалую часть населения США. Студентов в США — более трех миллионов, преподавателей — около полумиллиона. Все они так или иначе связаны с другими слоями общества, с другими социальными и политическими силами. Не удивительно, что, например, в Мичиганском университете организации «тич-ин» помогали многие местные деятели демократической партии.

Поэтому если борцы за гражданские права, белые и негры, и студенческо-преподавательские массы создадут в конце концов нечто вроде единого фронта, то он может стать новой политической силой в стране, такой силой, с которой придется считаться.

Ajalehest «Литературная газета».

[1] Демонстранты заходят в кафетерии и другие места «только для белых» и, несмотря на то, что обслуживать их там отказываются, в знак протеста не покидают помещение. Если они занимают места за стойкой или столиками, — это называется демонстрацией «сит-ин», если стоят, — «стэнд-ин».

[2] «Теория домино» гласит: если фишки домино поставить ребром в ряд близко друг к другу, то стоит упасть одной, крайней из них, как упадут все. Так, дескать, и с позициями США, скажем, в Азии: стоит уступить коммунистам хоть одну из них, как будут погерены все. (Ред.)

Sügisballilt

Sügis on täielikult oma õigustesse astunud ja Miss Sügise valimiseks paras aeg käes. Sügisballil oligi selleks hea võimalus. Koos pidulistega keerles tantsuringis ka kaheksa pikas frakis meest. Need olid vannutatud mehed.

Juba seisidki nad oma väljavalitutega laval.

Miss Sügis ei pea ainult välimuselt kena olema, vaid ta peab ka midagi teadma ja oskama. Esimene nõue — teha reveranss — tegi neiud alguses nõutuks. Neidude julgust, vaimukust ja esinemisoskust kontrollis reporter lääne poolkeralt.

Miss Sügis valitud, tõsteti ta «kandetooli» ja õues oodanud valge hobuse seljas tegi ta koos oma partneriga auringi.

Ball aga jätkus tantsuga.

T. PAULSONI tekst, R. NIGOLI foto

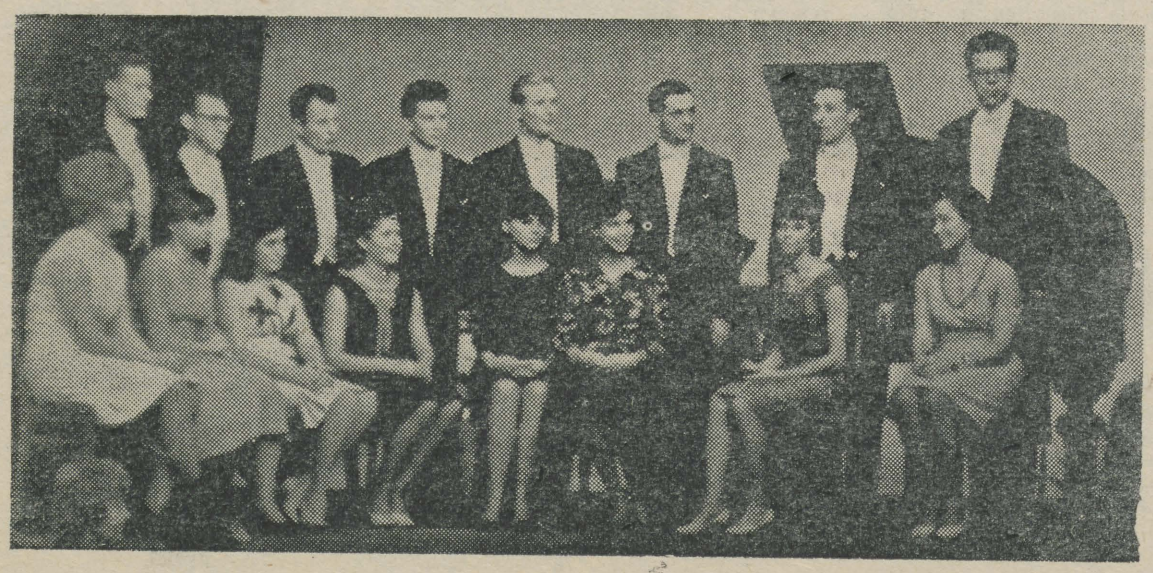

Tugevad poisid ja sangpomm

«Tõstevõistlusi kommenteerib Juss» — nii on ühiselamu nr. 3 seinalehes kirjas. Selle kõrval neli pilti. Esimesel on kulturisti tüüpi noormees pea kohale rebitud «kahepuudasega». Teisel hantlid veidi kõhnema mehe kätel. Kolmandal pingutab keegi suurekõhuline vahutavat õllekruusi suu juurde. Neljandal aga ollakse veiniklaasi juures. Piltide all on napid kirjad — 2. korrus», «1. korrus», «4. korrus», «3. korrus».

Just niisuguseks kujunes võistkondlik paremusjärjestus möödunud nädalal peetud sangpommi rebimise võistlustel. Punkte koguti vastavalt 354, 209, 116 ja 64. Mis peitub nende arvude taga? Eelkõige see, kuivõrd aktiivselt suutsid initsiaatorid ja entusiastid oma korruse rahvast agiteerida. Eks ole palju neidki jõumehi, kes käega lõid või voodis «uneoodet» pidades teist külge keerasid.

Küllalt suurt osa II korruse võidus etendasid nende kaks «kõvemat kivi» — Anatoli Filonenko ja Viktor Petruhhin. Nad viisid siit kaasa ühiselamu tugevamate poiste kuulsuse. Esimene lennutas kahepuudase rauamüraka üles 43, teine 40 korral. 35 korrast piisas «pronksiks», mille sai endale Olev Ait.

J.-A. TOOM

Tartu Riikliku Ülikooli rektori KÄSKKIRI

(Algus lk. 1 ja 2)

Olev Maimets	— assistent
Malle Toom	— vanemlaborant
Sirje Roosson	— laborant
Õie Vanamb	— vanempreparaator
Liivi Roos	— VI kursuse üliõpilane
Virve Kiverik	— VI kursuse üliõpilane
Tiiu Kiidla	— VI kursuse üliõpilane
Larissa Kislitskaja	— VI kursuse üliõpilane
Malle Riikjärv	— V kursuse üliõpilane
Raivo Kolle	— V kursuse üliõpilane
Eeva Karin	— V kursuse üliõpilane
Viivi Livental	— V kursuse üliõpilane
Kaarin Reiter	— V kursuse üliõpilane
Laine Johanson	— V kursuse üliõpilane
Reet Käärik	— IV kursuse üliõpilane
Eha Raidmets	— IV kursuse üliõpilane
Piia Valtna	— IV kursuse üliõpilane
Elvi Loog	— III kursuse üliõpilane
Riina Saarma	— III kursuse üliõpilane
Gesse Salzman	— III kursuse üliõpilane
Õie Nõmme	— III kursuse üliõpilane
Sirje Samre	— III kursuse üliõpilane
Evi Juhani	— II kursuse üliõpilane
Evi Keich	— II kursuse üliõpilane
Inna Tenberg	— II kursuse üliõpilane

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONNAST

Elina Laidinen	— koristaja
Salme Saar	— koristaja
Alviine B'uum	— koristaja
Pauline Kruusmaa	— koristaja
Ella Hallik	— koristaja
Amanda Kõrvel	— koristaja
Arnold Võsu	— lukksepp
Meeme Kriisemann	— keskkütte-kütja
Albert Kukk	— keskkütte-kütja
Hannes Peetso	— tisler
Evald Pihus	— maaler
Aleksander Jekimov	— sepp
Sergei Malaškin	— müürsepp-krohvija

TEADUSLIKUST RAAMATUKOGUST

Inge Maastik	— vanembibliograaf
Hardi Varik	— raamatukoguhoidja
Aime Henno	— raamatukoguhoidja

Professor F. K'ement,
REKTOR

RSK HAKKAB TÖÖLE!

Kes otsib, see leiab! Pika otsimise peale leidsid ka RSK vanad ja uued liikmed lõpuks ruumi, kus maha pidada oma selle õppeaasta esimene koosolek.

Malle Vardja, klubi president, tutvustas kohalolijaid ringi minevikuga ja tulevikuplaanidega. Uudiseks oli see, et endise viie sektsiooni asemel hakkab tänavu töötama neli: NSV Liidu Euroopa-osa, Kesk-Aasia, rahvademokraatiamaad ja kapitalistlikud riigid.

Avakoosoleku külaliseks oli ülikooli komsomolikomitee teine sekretär Laur Karu, kes käis septembrikuus Soomes. Reisimuljeid oli palju: kuulus soome ehituskunst, Helsingi – puhtad tänavad, olümpiastaadion, rohkem kui 120 erinevat automarki. Ja muidugi noored! Mõned konutavad kirikute treppidel, ameerikalikud sõduripluusid seljas, või kihutavad «Willistel» mööda linna ringi, teised teevad tööd.

L. Karu kui tulevane arst käis ka Otaniemi haiglas, mis tema sõnade järgi on suurepärane ehitusmeisterlikkuse näide, moodsa varustuse ja aparatuuriga. Hotellis seevastu hämmastasid vanamoodne mööbel ning vana ja uus testament iga külastaja toas.

Kõnelejal oli kaasas ka fotosid Soomest. Need aitasid vestlust elavamaks muuta.

RSK möödunud aasta üritustest rääkis Kersti Sorgus. Tööga võis rahule jääda. Klubi isetegevusansambel käis kontserte andmas Valgutas, Nõos ja Moskvas. Õnnestusid kohtumine RSR-ga ja sõidud Vilniusse, Leningradi ja Moskvasse.

RSK ülesandeks oli ÜTÜ teadusliku konverentsi külaliste vastuvõtt ja neile linna tutvustamine. Ainult tublidest giididest tuli nappus kätte. Seda viga püütakse tänavu giidide kursustega parandada.

Talvevaheajal on kavas ekskursioon Leningrad—Petrozavodsk—Murmansk. Toimub traditsiooniline suusamatk Karpaatidesse. Juba on käidud Mihhailovskojes.

Üks suur mure on jäänud — oma ruum. Seda oleks hädasti vaja, eriti näituste korraldamiseks. Praegu kaasneb iga koosolekuga omamoodi rändnäitus, mis tuleb pärast koosoleku lõppu jälle kokku pakkida.

Plaane on palju. Nende täitumine oleneb klubi liikmetest endist. Kõik hakkajad üliõpilased on uute liikmetena teretulnud.

M. SEPPING

TEADAANDED

Järjekordne õppus lektor-propagandistidele toimub esmaspäeval, 15. novembril algusega kell 18. Koguneda keemiahoone valvelaua juurde.

Käsitletakse loengu ja vestluse näitlikustamist.

*

Agitpunkti nr. 8 (Vanemuise tn. 46) suures auditooriumis demonstreeritakse teisipäeviti algusega kell 19.45 järgmisi filme:

16. nov. — «Kuldpulmad»
23. nov. — «Eduard Vilde» ja «Viimane tee»
30. nov. — «Krakatau poeg», «Moskva võtab vastu kosmonaute-vägilasi» «Almanahh nr. 7».

15. nov. kell 17 algab automotospordi kohtunike kursus. Osa võtta soovijail tulla Kastani tn. ALMAVÜ Linnakomiteesse.

*

ÜET matkainstruktorite sektsiooni koosolek on reedel, 12. nov. kell 19 Vanemuise tn. 46 geograafiaauditooriumis.

*

Pühapäeval, 14. nov. toimub klubis lastele

OKTOOBRIPIDU.

Külalistena esinevad Tartu Laste-Muusikakooli õpilased.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 8482 MB 08679

EESTI RAAMATUKOGU

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 (640) Reedel, 19. novembril 1965 XVIII aastakäik

On põhjust rõõmu tunda

Üliõpilaste teaduslike tööde 1965. a. vabariikliku konkursi tulemused on välja kuulutatud ja ülikoolil on põhjust rõõmu tunda arvukatest preemiatest, mis langesid osaks meie tublidele ÜTÜ liikmetele. Peaaegu pooled vabariiklikest preemiatest omistati TRÜ üliõpilastele. Edu on märgatav ka eelmise aastaga võrreldes: esimesi preemiaid 12 (1964. a. 9), teisi preemiaid 13 (7), kolmandaid preemiaid 15 (10), esile tõsteti 22 (10) tööd.

Millega on meie edu seletatav? Kellele või millele võlgneme selle eest tänu?

Esmajärjekorras tuleb muidugi rääkida tööde autoritest enestest. Iseseisev teaduslik töö ei sünni nagu muuseas. See eeldab järjekindlat ja ennastsalgavat süvenemist ja keskendumist, loobumist paljustki huvitavast ja meeliköitvast. Teaduslik töö nõuab inimeselt kõik, mida ta anda suudab. Nõuab rohkemgi. Iga väljapaistev üliõpilase teaduslik töö on omamoodi kangelastegu, mis on jagatud kümneteks ja sadadeks laboratooriumitundideks, kannatust nõudvateks istumisteks raamatukogus, uute ideede kaotamisteks ja jälleleidmisteks, luhtaläinud hüpoteesideks ja ootamatuteks leidudeks. Vabariikliku konkursi laureaadid, õnnitleme teid ja soovime uusi ideid jätkuvateks töödeks!

Suur tänu õppejõududele, premeeritud tööde juhendajatele.

Saavutused vabariiklikul konkursil kutsuvad esile ka teistsuguseid mõtteid. Kas oleme jõudnud mingisuguse piirini? Kuidas hoida saavutatud kohta? Reserve meil jätkub. Vaja on tõsta ÜTÜ töö organisatsioonilist taset. nii et meil oleks veelgi rohkem väga häid töid ja et nad kõik jõuaksid auhindamiskomisjoni lauale. Praegu teeme ettevalmistusi järjekordseks ÜTÜ konverentsiks, mis peab looma kindlad alused uutele auhinnatöödele. ÜTÜ kõik liinid on selleks tuliseks kõneldud. Pöördume siinkohal ka kõikide kateedrijuhatajate poole: palun, leidke ajavahemikus 20. kuni 30. novembrini kasvõi pool tundi aega, et tutvuda kateedri juures töötava ringi konverentsi temaatikaga. Ringid esitavad selle konverentsi komisjonile 1. detsembriks ja teie nõuandeid temaatika koostamisel on võimatu üle hinnata.

Just praegu on õige aeg ÜTÜ liikmete ja nende teaduslike juhendajate tihedas koostöös rajada alused 1966. aastal vabariiklikule konkursile suunatavatele töödele.

U. SIIMANN,
ÜTÜ nõukogu esimees

Üliõpilaste teaduslike tööde vabariikliku konkursi võitjate premeerimisest

Vastavalt üliõpilaste teaduslike tööde vabariikliku konkursi peakomsijoni otsusele premeeriti parimate teaduslike tööde autoreid alljärgnevalt:

Esimese preemiaga à rbl. 50. —

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **M. Abelit,** Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **R. Avarmaad,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **M. Ereltit,** Tartu Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonna üliõpilast **A. Isotamme,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **K. Jaansoni,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilasi **L. Karu** ja **A. Arakut,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **A. Kasepalu,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilasi **V. Mölderit, H. Arpot** ja **U. Tarvist,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilast **J. Planhofi,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilasi **R. Suijat, A. Sergot** ja **H. Tensingut,** Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast **J. Toome,** Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna üliõpilast **E. Vetsi.**

Teise preemiaga à rbl. 35. —

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **M. Allat,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **K. Jõulut,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilast **V. Kiverikku,** Tartu Riikliku Ülikooli Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilast **J. Kivisillat,** Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **R. Koldet,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **A. Künnapit,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna mittestatsionaarset üliõpilast **H. Mannermaad,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilast **T. Meldret,** Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **A. Mälli,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilast **P. Roosaart,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **P.-E. Rummot,** Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **A. Tõldseppa,** Tartu Riikliku Ülikooli Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilast **E. Visnapuud.**

Kolmanda preemiaga à rbl. 25.—

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **J. Elmelot,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilast **H. Hindrikust,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **L. Iherit,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **S. Kasepalu,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilasi **T. Kibet** ja **H. Kingiseppa,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **A.-R. Lappi,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **A. Lumestet,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilast **J. Maaroosi,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilasi **H. Merisalu** ja **I. Merisalu,** Tartu Riikliku Ülikooli

(Järg lk. 4)

MEIL OLID KÜLALISED

Möödunud laupäeval viibisid Tartus Saksa DV noored, kes õpivad Leningradi kõrgemates õppeasutustes. Külalised käisid ülikooli komsomolikomitees, tutvusid Tartuga, vestlesid meie ülikooli saksa filolocgidega.

Laupäeva õhtul andsid külalised klubis meeleoluka kontserdi.

S. MÄND

TRÜ parteikomitees

12. novembril arutas TRÜ parteikomitee ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» tööd.

Parteikomitee otsustas ajalehe töö parandamise eesmärgil tugevdada toimetuse koosseisu. Toimetaja asetäitjaiks kinnitati sm-d J. Peegel ja L. Raid, par ei elu osakonna juhatajaks sm. I. Volkov.

TRÜ aulas on tõlkijate kokkutulek

Kaasaja elus on tõlkimine omandanud enneolematult suure tähtsuse, koos sellega on see töö muutunud elukutseks paljude erialadega ja omaette teaduslike probleemidega, mida on arutatud juba korduvalt üleliidu'ises ulatuses. Esmakordselt toimub ka meie vabariigis selline konverents, mis on mõeldud ettevalmistusena üleliidulisele tõlkijate konverentsile. Kõne alla tulevad põhiliselt ilukirjandusliku tõlke küsimused. Loodame ka TRÜ üliõpilaste ja õppejõudude rohket huvi ja osavõttu. Konverentsi päevakord.

Laupäeval, 20. novembril kell 14

1. O. Ojamaa, Tõlkijate ettevalmistamisest Eesti NSV-s.

2. J. Etkind, Tõlketeooria: kirjandusteadus ja keeleteadus.

3. L. Hiedel, Tõlkija ja toimetaja.

4. O. Semjonova, Eesti luule tõlkimisest vene keelde.

Pühapäeval, 21. novembril kell 11

1. A. Annist, Märkusi rahvaluule ja rahvaeeposte tõlkimisest.

2. N. Ljubimov, Proosatõlkija laboratoorium.

3. A. Kaalep, Luule tõlkimisest.

4. L. M. Kask, Üld- ja eriküsimusi prantsuse keelest tõlkimisel.

5. V. Bezzubov, Mõninga'est draamakirjanduse tõlkimise küsimustest.

Kirjandusringis

Viimasel töökoosolekul kuulati M. Kustavuse ettekannet «Karakterid ja olustik August Mälgu rannaainelistes teostes». Töö tugineb ühe meie silmapaistvaima prosaisti loomingu kõrgperioodile (1932—1942). See on esimene samm veel seni uurimata autori teoste teadusliku käsitlemise poole.

Referent pidas tervitatavaks A. Mälgu teoste taasavaldamise mõtet.

Õhtu teise poole sisustas A. Haljamaa värvikas ja huumoririkas (ehkki mitte eriti mõõdutundeline) vestlus «Muljeid ja muigeid pedagoogiliselt praktikalt». Avameelne kooliprobleemide vaagimine tõi kaasa poleemika, mis ei tahtnud kuidagi lõppeda.

Kirjandusringi järgmine kokkutulek on kavandatud novembri lõpupäevadele.

A. MÄGI

Tartu Luuleteatris

TRÜ klubis on teisipäeval, 23. novembril algusega kell 19

BETTI ALVERI ÕHTU. Luuletusi, poeeme, tõlkeid. Esinevad «Vanemuise» näitlejad ja õppestuudio lõpetanud. Piletid eelmüügil peahoones.

MULJEID Rakvere Internaatkoolist

Viimaste kursuste üliõpilaste pedagoogiline praktika on mitmekülgne. Ühe semestri vältel viibitakse paljudes vabariigi keskkoolides. Ajaloo-Keeleteaduskonna soome-ugristid tegid esimesi kindlamaid õpetajasamme Rakvere Internaatkoolis.

Kooli üldilme on tublisti erinev tavalisest keskkoolist, elavad ju õpilased kogu aja õpetajate ja kasvatajate silma all. Hommikul toimub õppetöö klasside kaupa, õhtupoolikul aga õpitakse ja töötatakse kasvatusrühmades (igas rühmas 25—28 õpilast V—XI klassini). Selline õpilaste paigutus võimaldab õppimisel suuremat iseseisvust ning kasvatab kollektiivsustunnet. Kooli 370 õpilasest on 40 täielikult vanemateta, ülejäänutel on «mingisugused» kodud.

Õpilasi toitlustatakse kooli poolt. Kool muretseb ka vajalikud õppematerjalid ning vormirõivastuse.

Kahjuks juhtub vahel nii, et mõned õpilased ei oska seda kõike hinnata, sest nad on harjunud mõttega, et küll kool kõik muretseb.

Klassijuhatajaid pole, on vaid pioneeride või kommunistlike noorte juhendajad, klassijuhatajatunde asendab seega pioneeritund või komsomolitund. Sisuliselt ei ole aga sel tunnil mingit vahet tavalise klassijuhatajatunniga.

Silma torkab õpilaste taseme erinevus võrreldes tavalise keskkooliga. Nooremate klasside õpilased töötavad tundides tunduvalt aktiivsemalt, õpivad süstemaatilisemalt. Seevastu õpilaste kesk- ja vanem aste hakkab maha jääma keskkoolide üldisest tasemest. Eriti lonkab X ja XI klasside õpilaste suuline väljendusoskus. Antakse lühikesi ja katkendlikke vastuseid. Võib-olla on peamine põhjus selles, et tunnis kasutatakse enamasti frontaalset küsitlust, mis säästab küll aega, aga ei arenda väljendusoskust ega loogilist mõtlemist.

Õpilastel on omavoliliselt keelatud kooli territooriumilt lahkuda. Linnaloa saavad need, kes õpivad vähemalt rahuldavalt. Ka iga juhuslik «2» tõmbab teatud ajaks väljapääsule kriipsu peale. See näiline karmus on suureks stiimuliks õpimises. Õpid hästi — saad linna ja koju, ei õpi — ei saa.

Õpetajad püüavad teha kõik, et võimalikult rohkem tuua ümbritsevat elu kooli seinte vahele — korraldatakse kohtumisõhtuid, näituste, filmide ühiskülastusi jne. Igas kirjandustunnis püüab õpetaja tutvustada ka ilmunud uudiskirjandust.

Andsin tunde XI klassis. Klass oli vaikne, distsiplineeritud, silmapaistmatu. Võrdse huviga kuulati M. Gorkit, V. Majakovskit, N. Hikmetti. Oleks tahtnud neis näha särtsu, jutukust, kasvõi protesti igavama osa puhul.

Õpilased on koolis väga viisakad, päevas teretatakse võõrast mitukümmend korda. Üldiselt valitseb koolis terve õhkkond, peetakse komsomolikoosolekuid loiduse ja ükskõiksuse kohta, arutatakse õppeedukust, korraldatakse rühmaõhtuid ja viktoriine. Sport on au sees siingi, nagu igal pool noorte hulgas.

Meile oli praktika omaette sündmuseks. Elasime ju lastega kõrvuti, tutvusime nende elu-olu ja tööga.

R. PÄRTEL,
eesti filoloogia V kursuse üliõpilane

Eelmisel pühapäeval

toimus ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni XV konverents. Päevakorras oli aruanne esimeselt sekretärilt I. Kostabilt ja uue linnakomitee valimine.

Aruandes tõsteti esile TRÜ komsomolikomitee iseseisvust igapäevaste küsimuste lahendamisel, aktiivi kasvatamise meetodeid, noorte koondamist huvialade järgi. Puudusena märgiti fakti, et üliõpilaste tegevus kipub eralduma linnaorganisatsioonist.

Palju räägiti kõrgemate koolide lõpetajate tööleminekust. Õigeks peab lugema TRÜ komsomolikomitee seisukohta — kõik lõpetajad peaksid teadma töölemääramise seadusi.

TRÜ esindajatest võtsid sõna K. Rootalu ja L. Mälgand.

EPA esindaja V. Okasmets rääkis ühiskondlike erialade omandamise tähtsusest. Ülikooli lõpetaja peab olema mitmekülgne.

Tublimaid komsomoliaktiviste autasustati aukirjadega.

Konverentsi lõpul valiti delegaadid vabariiklikule komsomolikonverentsile.

R. NIGOL

Sõna on K. Rootalul.

Konverentsisaalist.

17. november — rahvusvaheline üliõpilaspäev

Tugevnegu üliõpilaste rahvusvaheline solidaarsus!

Meie Nõukogude Liidu 754 kõrgemas koolis õpib käesoleval ajal üle 3,6 miljoni üliõpilase. See on võimas jõud — meie homne intelligents, meie homne teadus.

Kogu maailmas on üliõpilased näidanud end uue, progressiivse, revolutsioonilise idee kandjana. Eriti suurt osa revolutsioonilises võitluses etendab käesoleval ajal Ladina-Ameerika üliõpilaskond. Istudes meie komsomolikomitee büroolaua taga rõhutas Buenos-Airese ülikooli viimase aasta jurist Ignacio Palacios Videla: «Meie Argentiina üliõpilaste suur mõju meie kodumaa poliitilises võitluses ei seisne mitte ainult selles, et meie ideed on progressiivsed, et meid on palju, vaid meiega sunnib arvestama eelkõige see fakt, et meiega on solidaarsed peaaegu kogu maailma üliõpilased.»

Võitlust üliõpilaste huvide ja õiguste eest, demokraatia ja progressi eest koordineerib ülemaailmses mastaabis Rahvusvaheline Üliõpilasliit. See organisatsioon, mis loodi 1946. a. ja mille presidendiks käesoleval ajal on sotsialistliku maa esindaja — tšehh Z. VOKROUGLITSKI, seisab kindlalt rahu, rahvusliku vabaduse ja sõltumatuse eest peetava võitluse esireas. 1964. a. 7. detsembril Sofias toimunud Rahvusvahelise Üliõpilasliidu VIII kongress võttis vastu protestiresolutsiooni ameerika ja belgia imperialistide relvastatud agressiooni vastu Kongos. Nõukogude üliõpilasdelegatsiooni ettepanekul saadeti protestitelegramm USA presidendile L. Johnsonile. Üksmeelselt võeti vastu protestitelegramm Salazari valitsusele.

Rahvusvahelisse Üliõpilasliitu kuuluvad ligi 90 maa üliõpilasorganisatsioonid. Meid esindab Rahvusvahelises Üliõpilasliidus NSVL Noorsoo-organisatsioonide Komitee juures asuv üliõpilasnõukogu.

Rahvusvahelise Üliõpilasliidu poolt Prahas väljaantavat ajakirja «Всемирные студенческие новости» võib lugeda ka meie raamatukogudes.

Tugevnegu meie solidaarsustunne oma vabaduse ja sõltumatuse eest võitlevate maade progressiivse üliõpilaskonnaga!

Üliõpilastervitus rahvusvahelise üliõpilaspäeva puhul Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivile!

ELKNÜ TRÜ Komitee

POOLA ÜLIÕPILASTEL KÜLAS

Suvel muutuvad üliõpilaste puhkekeskused tõelisteks paabeli sõlmpunktideks. Sama lugu on ka suurte üliõpilasühiselamutega, mis suvel etendavad rahvusvaheliste üliõpilasmajade osa.

Ka «Hübriidides», «Munas», «Paleekeses», «Villas», «Karpides» ja paljudes teistes üliõpilasklubides kostab paljukeelne sumin. Üliõpilastel, kes Poola üliõpilasühingu poolt siin oma välismaistele kolleegidele vastuvõttu ja majutamist organiseerivad, on käed tööd täis.

Üliõpilaspilvelõhkuja vestibüülis — Varssavi «Rivieras», mis suvel samuti muutub rahvusvaheliseks võõrastemajaks — kohtame rühma noori Nõukogudemaalt. Nad on peaaegu kõik saledad ja mustapäised — ei midagi võõrastavat: Poolasse saabusid nad päikeselise Nõukogude Aserbaidžaani pealinnast Bakuust. Nad saabusid noorsoo-organisatsiooni komitee turismibüroo «Sputnik» vahendusel.

Nad külastasid Varssavit, Poznanit. Szczecinis meenutas suur Balti mere sadam neile Bakuud. Nad külastasid rahvusvahelist üliõpilaslaagrit Swinemündes — üht paljudest kohtadest, kus poola üliõpilased võõrustavad oma välismaisi kolleege.

Meie aserbaidžaani külalised sõbrustasid paljude poola kolleegidega, viisid koju kaasa nende aadressid tulevaseks kirjavahetuseks. Väga meeldisid neile üliõpilasklubid, millistest nad nägid mitmeid, veetes neis lõbusasti oma aega.

Aserbaidžaanlaste külaskäik kinnitas veel kord poola üliõpilasnoorsoo klubide kuulsust. Valdav enamik neist muutub õppevaheaegadel nn. rahvusvahelisteks klubideks, kus poola üliõpilased, võõrustades oma kolleege välismaalt, tutvustavad neile oma teatri-, estraadi-, muusika- ja lauluansambleid. Neis klubides toimuvad kohtumised poola laulu, luule ja filmiga. Seal arenevad pikad diskussioonid, sõlmuvad uued tutvused ja sõprussidemed. Tihti esitavad väliskülalised poola kolleegidele vastutasuks improviseeritud ettekandeid — noored aserbaidžaanlased demonstreerisid Poznanis oma rahvatantsu lesginkat.

JERZY SYKUN
Ajakirjast «Pržijazn» («Sõprus»)

Howard Romain

Virginia ülikooli üliõpilane

Meie maal peate omama heledat nahavärvi ja paari sõiduautot, et teil lubataks mõelda.

Sellega ei saa ma nõustuda nagu paljud minu seltsimehedki. Sellepärast hakkasimegi osa võtma võitlusest kodanikuõiguste eest. Paljud üliõpilased mõtlevad samuti nagu meie, aga võttes osa liikumisest, kardavad rikkuda karjääri.

Muidugi on elu täis kompromisse, aga mulle pole selline tee vajalik.

Norras üliõpilaspäev

Kuidas elavad Norra üliõpilased?

Püüame aru saada, miks ühed neist on parempoolsed, teised pahempoolsed. Hiljuti avaldas Norra ajakiri «Aktuel», tuginedes pealinna ülikooli 102 üliõpilase küsitlusele, küllaltki huvitavaid materjale. Küsitluse käigus sai selgeks, et 70% üliõpilastest elavad kaks korda halvemini kui ülejäänud 30% üliõpilastest. Niinimetatud keskmine elatusminimum moodustab mitte vähem kui 1000 krooni kuus. Stipendiume ei ole, aga riigikassa, mis peab andma laenu üliõpilastele, maksab välja vaid poole sellest summast. Aga kust võtta ülejäänud 500 krooni? Kui ei ole varakaid vanemaid, tuleb töötada. 70% üliõpilastest peab jaotama oma aja õppimise ja töö vahel ning seepärast õpivad nad mitte nii nagu ülejäänud 30%, vaid kaks-kolm aastat kauem.

Kuidas jaotub üliõpilase eelarve? Üle 10% läheb õpikutele, raamatutele (enamik raamatukogusid on tasulised), ajalehtedele, kinole. Söögile, riietele, transpordile ja maksudeks läheb ülejäänud raha. Kuid tegelikult statistikute arvestuste järgi ei saa üliõpilane raamatutele eraldada rohkem kui 3,9% oma eelarvest.

See 70 ja 30 suhe peegeldab enam-vähem täpselt ka jõudude paigutust Norra üliõpilaste ühingus. Sinna kuuluvad: Töötavate Üliõpilaste Ühing (jagab Tööpartei vaateid), Üliõpilaste Sotsialistlik Ühing (on paljudes küsimustes, eriti rahvusvahelistes, pahempoolsel positsioonil) ja kommunistlik üliõpilasrühm. Need 3 rühma on Norra tööliseliikumise omaette astmed.

Neile on vastandatud kodanlikud või, nagu viimasel ajal Norras rääkima hakati, «mittesotsialistlikud organisatsioonid».

Möödunud sügisel moodustasid need kolm rühma omapärase «ühise rinde» konservatiivide ja nende mõttekaaslaste vastu ning valisid suure häälteenamusega üliõpilasühingu esimehe kohale oma kandidaadi. Esmakordselt Norra üliõpilaste liikumise ajaloos valiti sellele kohale välismaalane, Oslo ülikooli meditsiiniteaduskonna üliõpilane Freddy Reddy Lõuna-Aafrikast.

Ajakirjast «Ровесник»

Guatemaalas

Sorbonne'i ülikoolis korraldati esimeste kursuste üliõpilaste küsitlemine: neid paluti nimetada Prantsusmaa kolme juhtiva partei peasekretäride nimed. Peaaegu kõik teadsid kommunistliku partei peasekretäri (Waldeck Rochet') ja sotsialistliku partei peasekretäri Guy Mollet' nime, kuid peaaegu mitte keegi küsitletuist (98) ei teadnud, kes seisab valitsuspartei eesotsas.

Ajalehest «Liberation»

Ladina-Ameerikas

Suurt osa üliõpilasnoorsoo võitluses etendab noorte kommunistide ühing «Juventud Patriotica de Trabajo». Üliõpilasnoorsugu on laiendanud oma ridu, liitudes keskkooliõpilastega, kes samuti kuuluvad võitlusorganisatsiooni «Frente Unido de Estudiantes Organizados», mis loodi 1957. a. võitluses Idigores Fuentese valitsuse vastu.

Üliõpilaste ja keskkooliõpilaste imperialismivastane liikumine kasvab päevast päeva.

Ajakirjast «Ровесник»

Herret Lambrev

Stanfordi ülikooli üliõpilane

Ma ei usu Ameerika ideaale. Meie süsteemi ei saa nimetada demokraatlikuks, sest iga inimene meie ühiskonnas on omaette. Ma olen sotsialist ja loen sotsialismi ainuõigeks demokraatlikuks süsteemiks.

Kui meie, neegrite kodanikuõiguste eest võitlejad, läheme demonstratsioonile, siis tahame näidata, et oleme muutunud jõuks, keda tuleb arvestada.

USA-s

Ameerika Ühendriikides eksisteerivad kahe- ja nelja-aastased kolledžid ja ülikoolid kuueaastase õppeajaga. Kaheaastane kolledž ei anna teaduslikku kraadi, kuid täiendab keskkoolis omandatud teadmisi.

Nelja-aastane kolledž kujutab endast ülikooli teaduskonda ja lõpuks pärast kuus aastat kestnud õpinguid saab lõpetaja kõrgema õppeasutuse diplomi.

Et astuda ülikooli, peab lõpetama 13-klassilise keskkooli, omama 2000 dollarit ja läbi tegema testi. Test ei tähenda tõlkes midagi hirmsat: katsed, proovid, lõpuks eksamid. Neid on mitut liiki. Testide ülesanne on selgitada abiturientide huvid. Pärast katseid teatatakse noormehele või tütarlapsele, kas tal tasub õppida selles kolledžis või ülikoolis või on parem üldse mitte unistada õppimisest. Ameeriklased väidavad, et testid toovad esile nii mõnegi nähtamatu külje koolihariduses: kriitiline mõtlemine, suhtumine ümbritsevasse maailmasse, austus vanemate vastu, huvid, emotsionaalsuse tase.

Niisugustel katsetel on märkimisväärne puudus: nad püüavad vaadelda iga inimest liikumatuna, unustades seejuures inimese liikumise ajas, tema pideva muutumise. Testid muutuvad tegelikult lojaalsuse väljaselgitajaiks.

Viimane ja kõige raskem katse on raha. Raha puudumise tõttu jäävad paljud andekad inimesed kõrgema hariduseta. Sajad tuhanded noormehed ja neiud jätavad pooleli kolledžid ja ülikoolid. Kui palju noori jätab sellepärast astumata kõrgematesse õppeasutustesse. Sest neil pole maksta õpetamise, raamatukogude ja spordisaalide kasutamise eest.

Ameerika ajalehed, kirjutades raskusist kõrgema hariduse omandamisel, tarvitavad isegi sõna «kriis». See on nii. 25. aastat tagasi maksis ülikooli lõpetamine 5000 dollarit. Täna läheb see maksma 13 000 dollarit.

Ajakirjast «Ровесник»

Stephan Block

Williami kolledži üliõpilane

«Külm sõda» ja liikumine neegrite kodanikuõiguste eest sundisid meid, Ameerika noort põlvkonda, aru saama mõnedest meie maa tähtsamatest probleemidest. Neegrite kodanikuõiguste eest peetavast liikumisest osavõtt aitas meil leida oma koha maa ühiskondlikus elus, mis lahutab inimesi. Me leidsime probleemi lahenduseks aktiivse tee.

Parimast TPI-s

Aprillis peetud ELKNÜ Tallinna Polütehnilise Instituudi organisatsiooni XIII konverentsil tehti muuhulgas otsus jätkata võitlust kõrge õppeedukuse ja distsipliini eest. Jätkub ka võistlus «parima õpperühma» ja «kommunistliku õppetöö rühma» nimetuse saamise eest. Kõigis õpperühmades peetakse pidevalt kontrolli õppeedukuse üle, enne sessiooni aga aru'ati valmisolekut eksamisessiooniks.

Nüüd selgusid parimad õpperühmad. Kuidas nad jõudsid selle austava nimetuseni? Järgnevalt mõned read ühe rühma elust-olust.

Autotranspordi ekspluatatsiooni eriala viienda kursuse õpperühma AA-111 vanem J. Sokk kirjutab: «Esimesel kursusel ei saanud rühm nii-öelda jalgu alla ei õppeedukuses ega ditsipliinis. Tagantjärele tundub, et üheks kurja juureks oli see, et rühmas ei tekkinud ühtset kolletiivi, igaüks nokitses omaette. Tänu sellele, et meid võeti hiljem oma eriala kateedri poolt pihtide vahele, hakkas rühma elu siiski õigetesse rööbastesse minema. Ja siis tundus, et olime üle saanud kasvuraskustest. Ei saa öelda, et kateedris oleks muret tuntud ainult meie käitumise ja õppeedukuse pärast. Vaatamata hälvale õppeedukusele korraldas kateeder meile ekskursioone oma eriala paremaks tundmaõppimiseks, ehkki eriala aineid meile siis veel ei loetud.

Ühiste jõupingutuste tulemusena hakkasid paranema hinded. Vaatamata suurenevale õppekoormusele leidsime mahti kaasa lüüa Üliõpilaste Teadusliku Ühingu ringides, spordisektsioonides ja isetegevusringides, pealtvaatajaks ei jäänud ükski üliõpilane.

1964./65. õppeaasta talvisel eksamisessioonil saavutas rühm sajaprotsendilise õppeedukuse. Ka kevadine sessioon — viimane instituudis — lõppes samade tulemustega ja vaatamata sellele, et oli kõigist eelnevaist kõige pingelisem. Tuli ju veidi rohkem kui kuu kestel teha seitse eksamit.»

Ühte las seob sõprus me peod!

KONKURSI VÕITJAID

Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilane A. Kasepalu. (Töö «8. klassi õpikute keel ja selle mõju õpilase keeletarvitusele»)

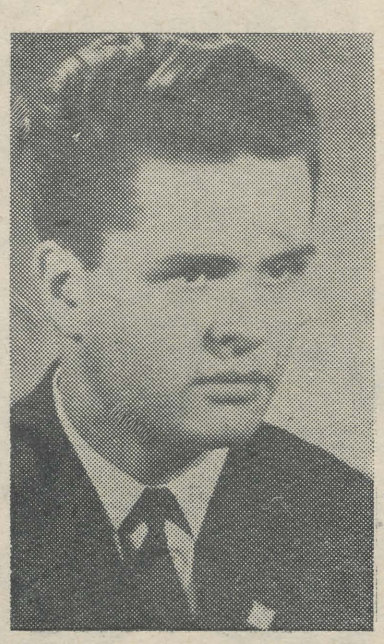

Arstiteaduskonna üliõpilane L. Karu. (Töö «Koliin- ja adrenegriliste ainete mõju taalamuse elektrilisel stimulatsioonil saadud motoorsetesse ja käitumisreaktsioonidesse küülikul»)

ÜTÜ

Eelmisel nädalal toimunud ÜTÜ nõukogu koosolekul räägiti järgmisest ÜTÜ konverentsist.

Konverents toimub 31. III — 3. IV 1966. Esimesed kolm päeva on tööpäevad, neljas veedetakse Käärikul. Et selgi aastal oodatakse konverentsile külalisi teistest meie maa kõrgematest õppeasutustest, siis on klubis jällegi rahvaste sõpruse õhtu. Eelmise aasta eeskujul on ka seekord kavas diskussiooniõhtu.

Oleks tore, kui meilgi muutuks konverentsi avapäev traditsiooniliseks teadusepäevaks, nagu see on Kiievi ülikoolis. Sel päeval õppetööd ei toimuks, peetaks konverentsi avaistung, oleksid ekskursioonid, kohtumised, sisukad ettekanded ja lahtiste uste päev laboratooriumides.

1. detsembriks ootab ÜTÜ nõukogu kõikidelt oma ringidelt konverentsil esitatavate tööde temaatikat koos tööde autorite ja juhendajate nimedega.

15. veebruaril toimub temaatika lõplik kontroll. Hiljemalt 1. märtsiks on vaja esitada ka venekeelsed lühikokkuvõtted töödest, sest on kavas välja anda brošüür konverentsil esitatud tööde paremikust.

Konverentsi ettevalmistamiseks ja korraldamiseks moodustati järgmised komisjonid:

Temaatikakomisjon (esimees E. Saar),
pressigrupp (R. Neimar),
kirjastuskomisjon (T. Silk),
sekretariaat (L. Kungla),
külaliste vastuvõtu komisjon (M. Tammert).

R. TIMAK

Psühholoogiaring

Psühholoogia muutub tänapäeval järjest aktuaalsemaks distsipliiniks. Kirjandusest loeme psühholoogide kaalukast sõnast töö teaduslikul organiseerimisel, raadio- ja televisioonisaadete efektiivsuse määramisel, kõrgemasse kooli vastuvõtmisel ja teistel väga erinevatel elualadel.

Ka meil on nüüd antud psühholoogiale kui teadusele roheline tee. Meie vabariigis puudub vaid koht, kus psühholooge ette valmistada. Tulevastel filoloogidel-pedagoogidel on siiski võimalus spetsialiseeruda psühholoogilisele pedagoogikale.

Psühholoogiateaduse mitmete erinevate külgedega tegeleb ÜTÜ psühholoogiaring. Ringis töötavad uurimisgrupid, mis on moodustatud vastavalt uuritavatele probleemidele. Uurimissuundade määramisel on silmas peetud noorte psühholoogide töölerakendamise võimalusi pärast ülikooli lõpetamist.

Üheks põhisuunaks on töö teaduslik organiseerimine. Matemaatikaosakonna diplomand J. Huik hakkas nimetatud küsimusega tegelema just psuhholoogiaringis ja praegu töötab ta, esimene Tartu tööstuspsühholoog, Naha- ja Jalatsikombinaadis.

Aktuaalsed on praegu ka sotsiaalpsühholoogia küsimused.

Tegeldakse veel meditsiinilise psühholoogia probleemide uurimisega. Kahe nädala tagant toimub ringi üldkoosolek. Et meie ringi töö huvitab paljusid, näitab fakt, et viimasel koosolekul, kus esines Ü. Matjus teemal «Kirjandusliku loomingu protsessi psühholoogilistest aspektidest» ei leidunud pedagoogikaauditooriumis ühtki vaba kohta.

TÄHELEPANU!

meil on kiilas

Ühes eelnevas numbris vastas dots. J. Kalits lugejate ja toimetuse küsimustele. Nüüd kohtub meiega FILOLOOGIADOKTOR PROF. VILLEM ALTTOA.

Küsimusi teid huvitavate probleemide kohta ootame 26. novembriks. Ühtlasi palume avaldada soove, kellega tahaksite meie ajalehe kaudu veel juttu ajada.

Semiootikast

Kaasaegne humanitaarharidus põhineb süsteemil, mis tekkis peamiselt eelmise sajandi keskel. Käesoleval ajal teaduses toimuvad protsessid viivad kiire evolutsioonini eriainete koostises ja käsitlemise meetodites. Piir, mis eraldab humanitaarteadusi täppisteadustest, ei näi enam kuigi kindel olevat. Seoses sellega tekib vajadus muuta õpitavate ainete sisu: matemaatilise mõtlemise omandamine on hädavajalik humanitaarteadlasele. Et õppeplaane niigi tihti ümber tehakse, omandavad tõenäoliselt suurema mõtte fakultatiivsed kursused ja seminarid. Just selles suunas toimub meie ülikoolis töö üliõpilastega.

Sel semestril jätkab edukalt tööd generatiivse grammatika grupp eesti keele kateedri juures (juhatab dots. H. Rätsep). Grupp töötab juba pikemat aega ja varsti võib oodata eesti keele generatiivse grammatika väljaandmist. Grupi tööst võtavad osa nii lingvistid kui arvutuskeskuse töötajad.

Sel kuul hakkab tööle seminar semiootika alal dots. I. Kulli juhendamisel. See seminar pühendatakse algoritmiliste keelte õppimisele, järgmine pragmaatika üldküsimustele. Grupp hakkab tegelema ka algoritmiliste keelte rakendamise probleemidega konkreetsetes harudes.

Vene kirjanduse kateedri õppejõududele ja aspirantidele loeb prof. J. Lotman üldise semiootika kursust. See kursus on sissejuhatuseks järgmisele tsüklile kunsti semiootikast. Kevadsemestril loeb prof. J. Lotman üliõpilastele kursuse strukturaalsest lingvistikast. Praegu kuulavad humanitaarala üliõpilased kursust «Sissejuhatus matemaatikasse» (J. Gabovitš).

Semiootika eriprobleemidest kutsutakse rääkima spetsialiste Moskvast ja Leningradist. Nende loengud toimuvad kevadsemestril.

A. SAULUS

Teadmiseks!

Üle pika aja on koostamisel uus üliõpilaste kirjandusliku omaloomingu almanahh. Et see ainult filoloogide monopoliks ei jääks, siis:

- *otsigu kõik, kel otsida on, läbi oma kaustikud ja sahtlinurgad*
- *ja toogu oma valiku paremik julgesti ülikooli ajalehe toimetusse.*

Tähtaeg — 25. november.

ВНИМАНИЕ!

Составляется студенческий альманах.

Просим всех сделать отбор в своём творчестве и лучшую часть его принести в редакцию университетской газеты.

Срок — 25 ноября.

TEADUSKONNA-NÕUKOGUD, RINGIVANEMAD!

Arutati ÜTÜ informatsiooniteenistuse olukorda. Edaspidi kohustatakse teaduskonnanõukogusid ja ringivanemaid eelnevalt teatama kõikidest ÜTÜ liinis toimuvatest üritustest ülikooli ajalehe kaudu. Vajalike andmetega — ringi nimetus, ürituse vorm (ettekandekoosolek, seminar, referaatkoosolek, sümpoosion, nõupidamine, diskussioon, ekskursioon jne.), ettekannete teemad ja autorid, aeg ja koht — tuleb lühisõnum lasta toimetuse kirjakasti hiljemalt teisipäeva hommikuks (nende ürituste kohta, mis toimuvad alates sama nädala laupäevast kuni järgmise nädala reedeni). Selle korralduse järjekindel täitmine on tingimata vajalik.

keel ja keeleteadlane

Jätkame mõttevahetust, mis on seotud ELEKTRONARVUTUSMASINA, RAALI, RALLI, ELARI jt. sõnadega.

Manivalde Lubi kirjutis seisis toimetuse laekas peaaegu pool aastat ning on täiesti juhuslik, et see ilmus samal päeval analoogilise kirjutisega ajalehes «Sirp ja Vasar» (8. okt. 1965). Manivalde Lubi pakkus lohiseva ELEKTRONARVUTUSMASINA e. ELEKTRONARVUTI asemele uusi variante oma parimast heatundest, sealjuures ei leidnud aga eaka keeleteadlase ettepanekud ei tõsisemat kaalumist ega ka vastuväiteid. Nähtavasti on harjumuses siiski nii suur jõud, et selle vastu ei saa ka parim tahe.

Õnneks saabus toimetusele hoopis asjalikum vastus Tallinna Polütehnilisest Instituudist sm. U. AGURILT, kes mõistab käibel oleva nimetuse sobimatust ning isegi ekslikkust ja teeb igati arvestatavaid ettepanekuid. Ka J. LEMBRA on leidnud uustuletisi, mis vajavad hindamist.

Toimetus ootab esitatud sõnade suhtes hindavaid artikleid ning uusi ettepanekuid. Pamfletid ja argumenteerimata eitamised ei vii arutlust edasi.

Raali ja ralli asemel *elar*

Elektronid mängivad elektronarvutusmasinas ehk elektronarvutis põhilist rolli. Seetõttu leian füüsikuna, et selle masina lühendatud nimetuses peaks kindlasti olema ka täht «e» kui «elektroni» üldtunnustatud rahvusvaheline lühend. Oleks otstarbekohane, et täht «e» seisaks uue sõna alguses. Raal ja rall tunduvad liigselt kunstlike konstruktsioonidena. Diskussiooni jätkamisel esitan kaalumiseks moodustise elar, g. -i, mis on saadud liitsõna elektronarvuti osade esimeste tähtede kombineerimise tulemusena. Elar asub varem esitatud variantide lähikonnas, seega peaks ta olema ka «suupärane». Kuid raskem on vist elari baasil tegusõna tuletamine. Tunnetades oma keeleteaduslike teadmiste piiratust, kuid silmas pidades meie lehe n.-ö. tavalisest kodusemat õhkkonda, söandan siiski esitada siinkohal tegusõna: elardama = elektronarvutil arvutama.

J. LEMBRA,
teoreetilise füüsika kat. dots. kt.

Raalist ja raalimisest

Kui lugesin mõne aja eest «Sirbist ja Vasarast» uue sõna «raal» leiutamisest, jäi millegipärast mulje, et kirjutaja termini kujunemisloost kuidagi poolhäbelikult mööda läheb. Püüdsime töökaaslastega mõistatada, kuidas just sellele sõnale satuti, ning üks neist pakkus üpris veenvana tunduva hüpoteesi.

...Tartlaste kasutuses on teatavasti arvuti «Uraal». Arvutuskeskuse koristajatädid on aga selle vist omavahel vanainimeselikult «raaliks» teisendanud: «Poisid jälle öö otsa selle «raali» kallal» jne. Keegi kuulis pealt, ja — heureeka!

Lugenud pisut hiljem TRÜ ajalehest sõna tõelisest saamisloost, ei saa ma lahti mõttest: kas termin ei kujunenud sama teisendumisprotsessiga, ainult Manivalde Lubi alateadvuses? (Mäletatavasti leiti vorm unes.)

Nii või teisiti, kuid «raal» pole halb sõna, igatahes on ta parem kui teised pakutud variandid. Ent kas ta on siiski see «õige»? Ja nüüd ettepanek:

LAS RAAL RAALIB ISE ENDALE NIME!

Rea aastate eest sattusin kusagil sõnumile, et üks Ameerika firma lasknud arvutil konstrueerida oma toodetele (vist farmatseutika-preparaatidele) tuhandeid nimevariante nii-öelda toormaterjaliks. Talitagem samuti: koostagem programm, mille aluseks on konkreetsemat või üldisemat laadi tingimused (sealhulgas kohustuslikud häälikud: M. Lubi järgi r ja l) ja las ta arvutab mõnisada varianti, mida siis asjahuvilised hiljem läbi vaatavad eesmärgiga intuitiivselt neid «õigemaid» tabada.

Iseküsimus, kas arvuti vajab tingimata uut nime. Täielik vorm «elektronarvutusmasin», millega Manivalde Lubi lugejaid hirmutab, pole ammu enam ametlikus käibes, teda on asendanud «elektronarvuti». Ent esikomponent «elektron-» on juba muutunud anakronismiks, sest kaasaegne kiirarvuti ei sisalda nimetamisväärselt elektronelemente (elektronlampide tähenduses), vaid peamiselt pooljuht- ja magnetelemente, homme aga asenduvad needki uutega. Niisiis: lihtsalt «arvuti» või, kui on tarvis teda eristada mehhaanilistest arvutusvahenditest, siis näiteks «kiirarvuti». Küllalt selge ja lühike. (Oleme hoopis paremas seisukorras kui venelased, kes peavad ikkagi ütlema «быстродействующая вычислительная машина». Neil peaks olema tuline taga uue nime leiutamisega.) Mis aga puutub žargooni («istusin masinas» jms.), siis selle vastu on mistahes keelekorraldus võimetu.

Ometi pole ma uue sõna otsimise vastu, ja eelkõige just tuletusvormide pärast. Arvuti uuest nimest tuletatavale tegusõnale (olgu see kasvõi «raalima») annaksime siis tähenduse, mis hõlmab kõiki «raalil», s. t. programmjuhtimisega arvutil täidetavaid protseduure ning on sisuliselt hoopis laiem kui «arvutamine». Siis võiksime rääkida: raalime plaane, graafikuid, diagnoose, kasvõi luuletusi — kõik juhtumid, kus «arvutama» tundub tähendust kitsendavat ja moonutavat. Samuti on vajalikud vormid: raaltõlge (KKI tõestab muidugi, et ainuõige on «raalitõlge»), raaldiagnoos, raalreferaat jms.

Niisiis: tarvis pole niivõrd uut nime arvutile, kuivõrd tema tuletusvorme.

U. AGUR
TPI-st

UUT TEATMEKIRJANDUST

Eesti NSV teatribibliograafia Tallinn 1965. 93 lk. (929 nim.).

Ladina-Ameerika. Kirjanduse soovitusnimestik noortele. Tallinn 1965. 13 lk.

Selected bibliography on non-normality. Göteborg 1964. 108 lk. **Bibliography on Yaws. 1905—1962.** Geneva 1964. 124 lk. (1726 nim.).

25 лет Эстонской ССР. Рекомендательный указатель литературы. Таллин 1965. 27 lk.

Международные научные конгрессы. Путеводитель по справочным и библиографическим материалам. Ленинград 1964. 120 lk. (337 nim.)

Новая история. Аннотированный указатель литературы для учителей средней школы. Москва 1965. 211 lk.

Славяно-русские рукописи XIII—XVII вв. Научной библиотеки им. А. М. Горького МГУ. (Описание). Москва 1964. 102 lk.

Справочник по анестезиологии. Москва 1965. 360 lk.

KONKURSI VÕITJAID

Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilane M. Erelt. (Töö «Eesti keele käänete tähenduste transformatoorsest analüüsist».)

Üliõpilaste teaduslike tööde vabariikliku konkursi võitjate premeerimisest

(Algus lk. 1)

Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **N. Rooset,** Tartu Riikliku Ülikooli Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilast **J. Tensonit,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **M. Torimit,** Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna üliõpilast **M.-M. Treiveldi,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilast **H. Vainikut,** Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **I. Vainikkot.**

Parimate teaduslike tööde autoreid tõsteti esile alljärgnevalt.

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **A. Aaviksaart,** Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna üliõpilast **G. Alaküla,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilasi **T. Havikot** ja **M. Oja,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **M. Jõestet,** Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **M. Kaldat,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilasi **M. Koljakut** ja **U. Varjulille,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilasi **M. Konti** ja **A. Paasi,** Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **T. Lepikut,** Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **V. Looritsat,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **E. Markvarti,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **A. Mellest,** Tartu Riikliku Ülikooli Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilast **E. Meriveed,** Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **P. Niinemetsa,** Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **Ü. Niinemetsa,** Tartu Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonna üliõpilast **V. Pranglit,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilasi **T. Rallmanni** ja **L. Turki,** Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilast **P. Roosaart** ja **H. Vainikut,** Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonna üliõpilast **E. Sakkovit,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **A. Siitanit,** Tartu Riikliku Ülikooli Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilast **T. Vardjat,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **M. Viinalassi,** Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast **H. Õimu.**

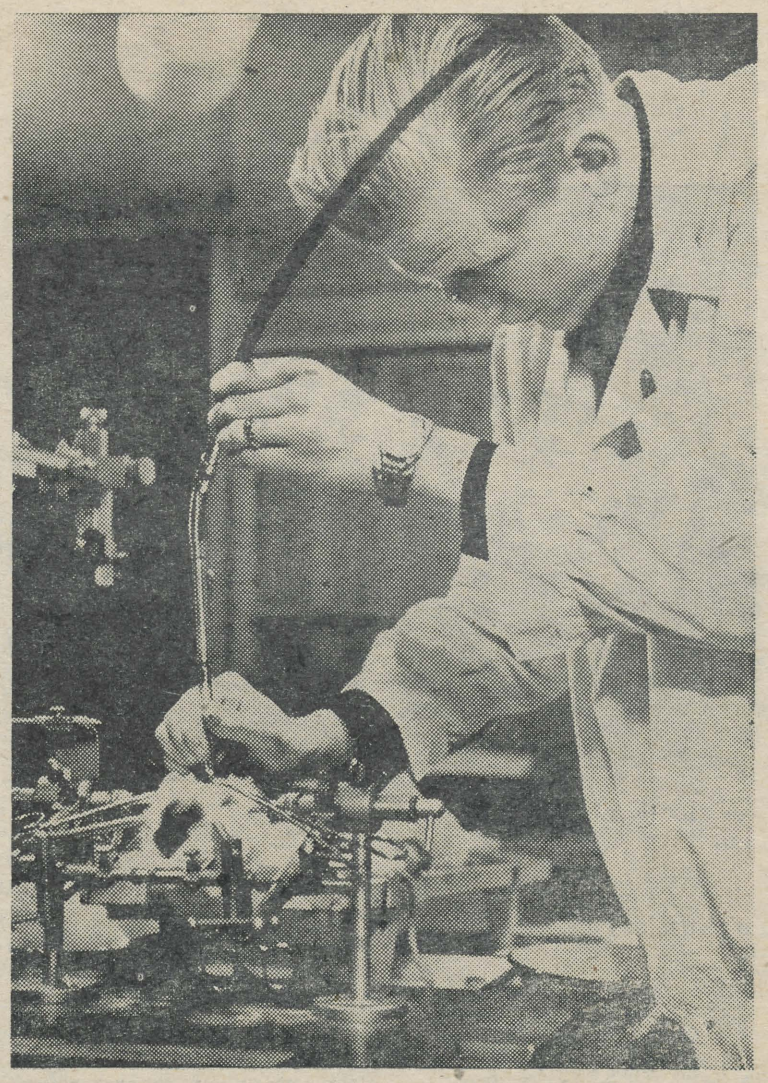

Esimese preemia laureaat Arstiteaduskonna üliõpilane A. ARAK. (Töö «Koliin- ja adrenergiliste ainete mõju taalamuse elektrilisel stimulatsioonil saadud motoorsetesse ja käitumisreaktsioonidesse küülikul».)

Üks „laborilugu"

Põletatud ja mitmel korral kaaliumpermanganaadiga määritud sõrmed, klaasipuru kuhjad ja mõned valmisdetailid on I kursuse keemikutel koos klaasitöödega seljataha jäänud. Paar nädalat tagasi läks praktikumides lahti juba «päris keemia».

Iga päev toob inimestele kaasa midagi uut, eriti aga õppivale inimesele. Ja üks või teine avastus pöörab pahupidi senised avastused. Näiteks jõudis nii mõnigi esimesel praktikumil järeldusele, et suur veeuputus pole teps mitte minevikku jäänud (nimelt pärast seda, kui reaktsioonil tekkinud vesinik kuidagi büretti ära ei tahtnud mahtuda ja sellesinatse H_2O üle tasakaalustamistoru ääre paiskas). Oli vaja lappe ja häid närve. Viimaseid selleks, et jälle kaaluda ning uuesti otsast peale alustada. Ja ju vist just külmade närvide puudumine tolle uppumisohu tekitaski, sest kuigi süüdistati kaalude ebaviisakat käitumist ning vahel ka juhendajat («Ajas niikuinii midagi segamini»), tuli katse lõpuks välja. Mis sellest, et vea keskmiseks protsendiks jäi ikkagi 20! Illegaalne statistika väidab, et mõnel mehel kulus selle tulemuse saamiseks viiekordne «närvide karastamine». Ja mis seal salata, samadest allikatest on teada, et vahetevahel kasutati progressiivsemaid meetodeid, nagu näiteks proloog-analüüsi (s. o. uuriti eelmise rühma käest õige resultaat välja). Aga eks ütle ju üks keemikute kümnest käsustki: «kombineeri!».

Oma keemikuvõimeid sai «lihtsurelikule» juba järgmisel praktikumil täies hiilguses demonstreerida. Juhtus nii, et kõrvallaboratooriumis tegelesid mingid teised «algajad üliõpilased», vist geoloogid, omakorda «üleujutuse» organiseerimisega. Hea oli siis kogenult naeratada, teha «khm-khm» ja soovitada igaks juhuks veel kord kaaluda.

...Homme on jälle praktikum...

J.-A. TOOM

Tähelepanu!

Reedel, 26. novembril kell 16—17 toimub peahoone 5. auditooriumis

ÜTÜ ringivanemate nõupidamine.

Päevakord:

1. ÜTÜ XXI konverentsi ettevalmistamisest.

2. Ringide töö organisatsioonilise taseme tõstmisest. Osavõtt kohustuslik osakonnanõukogude liikmeil, ringivanematel, ringide juhatuste liikmeil. Nõupidamisele palutakse ka kõiki ringide teaduslikke juhendajaid.

ÜTÜ nõukogu

KLUBIS

ilmub homme järjekordne huumori- ja satiirižurnaali «MAAVÄRISEMINE» number. Selle toimetajad on Arstiteaduskonna III ja V kursused ning võõrfiloloogid.

Pühapäeva õhtul ootame teid KINOÕHTULE. Demonstreeritakse telefilmi «Romantikud», mille peaosades esinesid TRÜ üliõpilased.

Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi järjekordne töökoosolek toimub reedel, 19. nov. algusega kell 20 geograafiaauditooriumis, Vanemuise 46.

Võistlus parima toa nimele

Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingu büroo kuulutab välja ühiselamute tubadevahelise sotsialistliku võistluse oma teaduskonna üliõpilastele. Parima toa selgitab elamu- ja heaolusektor välja ajavahemikul 20. nov. — 20. detsembrini. Seejuures arvestatakse:

1) üüri tasumist,

2) puhtust ja korda tubades, nende kujundust,

3) sisekorraeeskirjade, eriti tubades suitsetamise keelu ranget jälgimist,

4) köögi ja söögitubade korrashoidu iga üksiku toakollektiivi poolt.

Võitlusest võtavad osa kõik ühiselamud. Väljaspool Tartut asuvate ühiselamute suhtes toimub eri arvestus. Võistluses võitjaks tulnud toakollektiive autasustatakse.

Üliõpilane, pea meeles, et ühiselamus ei ela sina üksi, vaid ta on ühiseks koduks kõigile, kes on sinna majutatud. Sellepärast nõutakse sinult sisekorraeeskirjade austamist, kultuurset käitumist, seltsimehelikku ja tähelepanelikku suhtumist kaaselanikesse ja sotsialistlikku omandisse. Hoia korras tuba, köök, söögituba ja muud üldkasutatavad ruumid. Ka elektrienergia kuulub rahva vara hulka, seepärast ära raiska seda asjatult.

Sissepääsuluba on antud sulle selleks, et sa selle esitaksid ühiselamu valvele ühiselamusse sisenemisel.

Ühiselamus peab valitsema öörahu alates 24-st kella 7-ni, puhkepäevadel kuni kella 8-ni.

Kui sa korraldad koosviibimise, siis on seda lubatud teha ainult puhkepäeva-eelsetel ja puhkepäeva õhtutel ühiselamu nõukogu loal.

Külalised võivad viibida ühiselamus tööpäevadel kella 12-st kuni 23-ni, puhkepäevadel kella 11-st kella 23-ni. Ainult kogu ühiselamu, korruse või sektsiooni ulatuses korraldatud koosviibimisel võivad külalised puhkepäeva-eelsetel õhtutel kella 24-ni viibida.

Ühiselamu ja voodivarustuse eest tuleb tasuda iga kuu viimaseks päevaks (võistlusel arvestatakse seega novembri viimaseks kuupäevaks tasutud üüri).

Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingubüroo soovib kõigile võistlusest osavõtjaile palju edu!

ÜET

Kinodemonstraatorite erialale võetakse 12 üliõpilast! Avaldused esitada personaalselt TRÜ parteikomiteesse sm. H. Sarapuule hiljemalt 26. novembriks.

Raadioloengud

Kolmapäeval, 24. novembril

1. Kõigile pedagoogikat õppijaile dots. Aleksander Elango loeng «Kirjalik kontroll» I.

2. Inglise filoloogia I—VI kursuse üliõpilastele dots. Oleg Muti loeng «Muutusi inglise keele sõnavaras sõjajärgsel perioodil».

Reedel, 26. novembril

1. Inglise filoloogia I—VI kursuse üliõpilastele õppejõud Laine Hone loeng «Tüüpilistest vigadest üliõpilaste kirjalikes töödes» (VI).

2. Kõigile kirjanduse õppijaile õppejõud Ott Ojamaa loeng «Prantsuse klassitsistlik tragöödia XVIII sajandil: Corneille».

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 8692. MB 08686

Teadaanded * *Teadaanded*

Esmaspäeval, 22. nov. kl. 18 toimub TRÜ Teaduslikus Raamatukogus lugejate konverents

KAASAEGSE TEADUSE METODOLOOGILISI PROBLEEME

Sissejuhatav ettekanne dots. L. Valdilt.

On avatud teemakohane näitus.

Õnne, õnne, õnne,

EVI HANSUMÄE
ja
PEETER VOLMER!

Õigusteaduskonna IV kursus

TRÜ Üliõpilaste Vastastikuse Abistamise Kassa liikmete üldkoosolek toimub 25. novembril kell 16 peahoone 5. auditooriumis. Kõigi ÜVAK liikmete osavõtt kohustuslik.

TRÜ ÜVAK Juhatus

*

23. novembril kell 17 algab laskespordi kohtunike ja instruktorite kursus. Osa võtta soovijail tulla ALMAVÜ Linnakomiteesse (Kastani tn.).

Oskasite õnne leida,
osake ka seda hoida,
URVE PARI
ja
MATI JÕESAAR
Kursusekaaslased

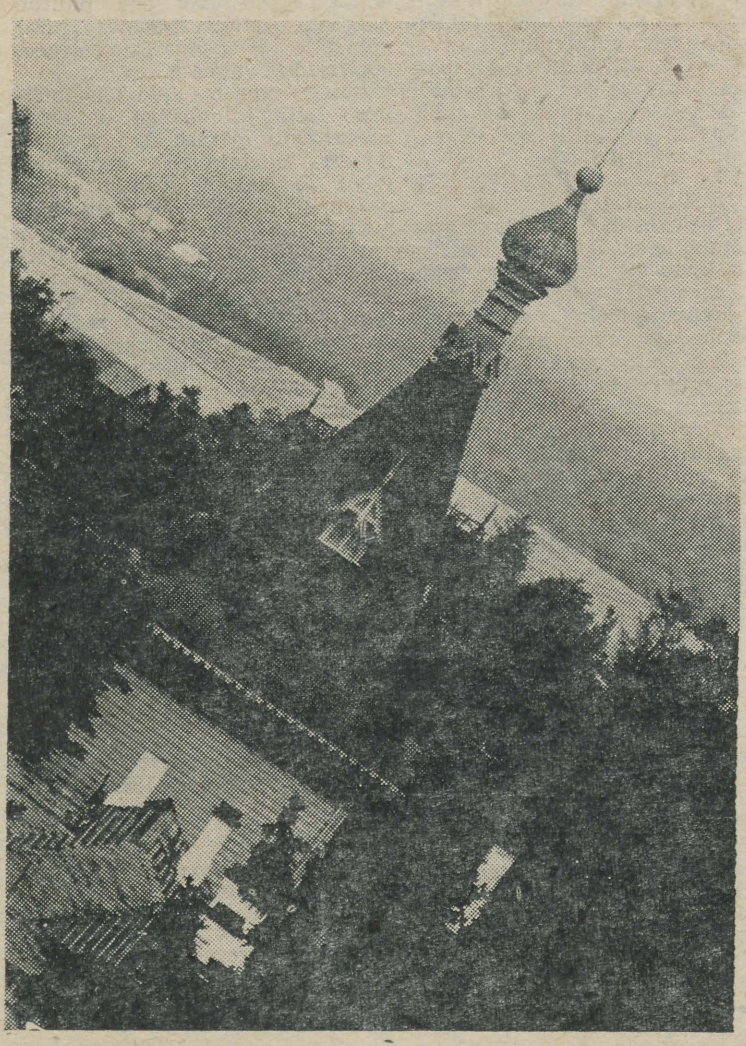

Kas tunned maad...

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Tervitus EKP Tartu linna organisatsiooni XIX konverentsile!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31 (641) Reedel, 26. novembril 1965 XVIII aastakäik

Rohkem tähelepanu ideoloogilise töö küsimustele!

Kõrgem õppeasutus omab tähtsat osa uue inimese kasvatamisel võitluses marksismi-leninismi ideoloogia eest. Seepärast seisavadki ideoloogilise töö küsimused teaduskondade parteiorganisatsioonide tähelepanu keskpunktis. 16. nov. k. a. arutati ideoloogilise töö tugevdamise küsimusi Arstiteaduskonna parteikoosolekul.

Parteiorganisatsiooni sekretär sm. D. Metšetin märkis oma ettekandes, et teaduskonna parteiorganisatsioon on teinud tõsist tööd üliõpilaste kasvatamisel. Kuid parteiorganisatsiooni ideoloogilises töös on veel rida tõsiseid puudusi. Filosoofia seminarid ei toimu mitte alati nõutaval teoreetilisel tasemel ja sageli muutuvad lihtsalt vestlusteks meditsiiniküsimustes. Filosoofiaseminaride madal tase mõjub negatiivselt õppe-kasvatustöö protsessile.

Mõned üliõpilased, nende seas on isegi kommuniste, ei omanda sügavaid teadmisi ühiskonnateadustes. Seetõttu on eksamisessioonil tulemuseks mitte ainult kolmed, vaid isegi kahed.

Komsomolibüroo ideoloogilise töö nõrgenemise tõttu kerkivad esile apoliitilisus ja muud negatiivsed nähtused, mille vastu komsomolialgorganisatsioon ei võitle küllalt tõhusalt. Teatavaid puudusi esineb ka mõnede kateedrite kasvatustöös.

Sm. D. Metšetin rõhutas, et meie teaduskonna õppejõud peavad väsimatult täiendama oma ideelis-poliitilisi teadmisi ja oskama rakendada teooriat ja kommunistlikke printsiipe tegelikus elus.

Ideelisus, parteilisus, kommunistlik teadlikkus, veendumus, ustavus kommunistlikele ideaalidele määravad õppejõu, eriti kommunisti poliitilise palge.

Seltsimehed J. Saarma, R. Looga, L. Päi, M. Kask, jt. kritiseerisid oma sõnavõttudes ideoloogilise töö puudusi ja esitasid konkreetseid ettepanekuid üliõpilaste kasvatustöö parandamiseks.

Ülikooli rektor sm. F. Klement osutas kasvatustöö süstemaatilise parandamise hädavajalikkusele nii komsomoliorganisatsioonis kui igas kateedris. Põhiülesandeks on aktiviseerida parteiorganisatsiooni kasvatustööd.

Parteiorganisatsiooni koosolek võttis vastu otsuse, milles on märgitud praktilised abinõud ideoloogilise töö kvaliteedi tõstmiseks Arstiteaduskonnas.

A. PETERSON

AKEN MAAILMA

Meil on külas ajakiri „СМЕНА“

Kaasaegne maailm on üllatavalt mahukas ja mitmekülgne. Tema argipäevad on dramaatilised ja ülimalt sündmusrikkad. Selleks, et haarata kõike seda, peab ajakohane illustreeritud ajakiri sisaldama eneses kinoja teleelemente, ajalehte ja reklaami, kirjanduslikku almanahhi ja populaarse brošüüri jooni. Niisuguseks ajakirjaks püüame muuta «Смена't», massiajakirja, mida annab välja kommunistlik noorsooühing.

Milline on «Смена» küll 1966. aastal?

Ta 24 numbrit sisaldavad 2—3 juttu ja romaani, 40 jutustust, 50 olukirjeldust ja reportaaži, 500 fotot, 10 000 rida luuletusi, 24 laulu nootidega, palju artikleid, följetone, intervjuusid. «Смена's» hakatakse pidevalt trükkima teaduslik-fantastilisi ja seiklusromaane ning -jutte. Toimetuse portfellis on R. Kimi, A. Adamovi, A. Dneprovi uued romaanid. Järgmise aasta esimestes numbrites jõuab lugejateni poola kirjaniku Zbignev Nenacki detektiivne jutustus «Saladusega jalutuskepp». Trükime ära E. Mieželaitise, E. Vinokurovi, P. Martõnovi, A. Mežirovi, V. Tsõbini, R. Kazakova, I. Kašeževa uusi luuletusi ja poeeme. Tutvustame lugejaile G. Semjonovi, A. Gladilini, J. Nagibini, L. Žuhhovitski ja teiste prosaistide uusi jutustusi.

Ajakirja lehekülgedel valgustatakse laialdaselt ka kõrgemate koolide elu. Jätkub kõrgema hariduse probeemide arutelu, millest võtavad osa akadeemikud, õppejõud ja üliõpilased. Ajakirjas ilmuvad artiklid küsimustest, mis üliõpilasi huvitavad, noorte plaanidest meil ja välismaal, teaduslikest avastusest, julgetest hüpoteesidest, arhitektide, näitlejate ja õpetlaste uutest saavutustest ja probleemidest, rahvusvahelistest sündmustest ja hooaja moodidest.

«Смена's» avatakse uued rubriigid, avaldatakse materjale suurest seeriast «Võitlejad suure tõe eest», jutustatakse eri rahvaste ja ajastute revolutsionääridest.

«Diskussiooniklubi» alustab oma istungeid vestlusega sellest, mis on kerge elu. Ühe sõnaga, toimetus teeb kõik selleks, et «Смена» jääks ajakirjaks-sõbraks, mis poleks ainult huvitav, vaid ka kasulik.

Toimetus

Publitsistika konkurss

Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Kirjastuskomitee kuulutab välja publitsistika konkursi.

Autoreid, kes soovivad võistlusest osa võtta, kutsutakse otsima uusi, värskeid teemasid, analüüsima sügavalt elunähtusi, kasutama mitmekesiseid žanre, vältima tühjasõnalisust, abstraktsust, tsitaadiohtrust, üldtuntud tõdede kordamist. Materjali võib esitada mitmes plaanis: ühe perekonna, tööliskollektiivi, linna jne. elust.

Teoste temaatika võib olla kõige mitmekesisem. Lugejat huvitavad meie maa sise- ja välispoliitika aktuaalsed probleemid, kommunismi ehitamise küsimused. Eriti köidavad teda probleemid, mis on seotud inimese suhtumisega ellu, ühiskonda, töösse, kodanikukohusesse, s. t. kõik see, mis on sõnastatud kommunismiehitaja moraalikoodeksi printsiipides.

Kõrvuti nõukogude inimese moraalse palge tõetruu kujutamisega on võistlustöödes vaja paljastada kodanlikku ideoloogiat ja moraali.

Käsikirju võib esitada brošüüri kujul, kus kasutatakse statistilisi andmeid ja arhiividokumente, konkreetseid sotsioloogilisi uurimusi, samuti päevikute, märkmikulehekülgede, küsimuste ja vastuste, dialoogide, reportaažide, reisimärkmete, olukirjelduste jne. vormis. Tööd võivad sisaldada nii üldistatud faktilist materjali kui autori isiklikke tähelepanekuid, tundeid ja mõtisklusi. Soovitav on laialdaselt kasutada ettevõtete, asutuste, kolhooside, sovhooside ja muude organisatsioonide, linna- ning rajooniarhiivide materjale.

Võistlustööd peavad olema kirjutatud konkreetsete materjalide alusel.

Võistlustööde maht võib olla kuni 6 autoripoognat (120 masinakirjalehekülge).

Käsikirju võetakse vastu kuni 30. septembrini 1966. a. Võistlustööd ei tohi olla varem avaldatud. Käsikirjad tuleb esitada masinakirjas kolmes eksemplaris, kusjuures tiitellehel peab olema autori märgusõna. Käsikirjale lisatagu kinnine ümbrik, mis sisaldab autori ees-, isa- ja perekonnanime ning täpse aadressi.

Võistlustööde hindamiseks moodustab Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Kirjastuskomitee žürii.

Preemiad määratakse järgmises suuruses:

üks esimene preemia	**rbl. 1000.—**
kaks teist preemiat á	**rbl. 500.—**
kolm kolmandat preemiat á . . .	**rbl. 300.—**
viis ergutuspreemiat á	**rbl. 100.—**

Vastava tasemega teoste puudumisel on žüriil õigus preemiate üldsumma ümberjagamiseks ja preemiate üldarvu muutmiseks.

Võistlusele saadetud käsikirju ei tagastata.

Võistlustööd tuleb saata aadressil: Tallinn, Pärnu mnt. 10, Kirjastus «Eesti Raamat» «Publitsistika konkurss».

TEATRIKUU

Vanu kavalehti sirvides

Teatrielamusega on tihti kummalised lood. Kui ta on vahetu, siis ei oska teda iseloomustada, analüüsida ega seletada, sest sõna «elamus» seletaks ise nagu kõik. Kui ta jääb kaugemale, meenuvad vaid seigad, killud, detailid — silmad, häälevarjund, millega öeldi sul peas vasardav repliik; hetk, mil aeg jäi seisma.

* * *

Väike provintslik Rakvere teater. See oli mitu aastat tagasi, kui ühel külaskäigul Tallinna sai ta hakkama sellega, mida on vist vaid üksikuid kordi suutnud palju meisterlikumad teatrid. Jah, kindlasti oli see tükist «Romeo, Julia ja pimedus». Ja kindlasti oli see neist — näitlejatepaar Üksküladest ja kadunud Sulev Tammest, kes lahkus meie hulgast nii verivärske näitlejana, et laiem üldsus teda ei teagi mäletada.

Mis see siis oli? Ei midagi — Inimesed ja Pimedus. Sellest etendusest mäletan ma rütmi: salajast, katkendlikku, hingepidavat; pingelist, kloppivat ja rebenevat. I vaatus lõppes. Lõppes, ja keegi ei plaksutanud. See ei tundunud üldse imelik, mulle meenutas vaikus end ka alles minuti viie pärast. Kui hea meel mul oli, et ei leidunud ühtki v i i s a k a t inimest!

Kui kogu etendus lõppes, jäi samuti vaikseks. N e m a d seal laval mõistsid meid täiesti: eesriie avanes. Suurim õnn sel õhtul oli nende päralt, kui vaid oleks saanud kahe möödunud tunni jooksul olla nende asemel... Aplaus oli tasane ja mõtlik. Eesriie avanes kuus korda. (Me liialdame alati, kui ütleme, et eesriie avanes kümneid kordi). Kuidas küll sattusid sel õhtul teatrisse kõik need, kellel ei läinud viimane buss ega rong, kellel ei oodanud kodus nuttev laps ega kurjustavad vanemad? Kas te usute, kui ma ütlen, et pärast eesriide sulgumist jäid inimesed istuma? Tõsi, kindlasti mitte kõik ei tahtnud enam mõtelda, aga keegi ei söandanud esimesena tõusta.

* * *

Tartus mängiti Gibeoni «Kaks kiigelaual», aga Tallinnas «Kahekesi kiigel». Ma nägin viimast, nägin kaks korda ja mõlemal õhtul Ants Eskola ja Velda Otsusega.

Üks hetki, kui aeg peatus, oli Gittel-Otsuse viimane telefonikõne. Ta oli vaikne, leebe, mõistev ja mehine. Ta hääl ei värelnud, ta tegi lühidalt ja vaikis. Saalis ei julgetud p.saraid pühkida. Oli valus. Ja oli suur elamus. Nii oli esimene kord.

Aga ühe teise õhtu viimast telefonikõnet pidades V. Otsuse hääl ainult natuke värises, pärast kähiseski. Toas tundus külm, saalis vist samuti. Mina hakkasin järsku tundma, kuidas veri soontes voolas. Nutta ei tulnud pähegi. Aga kummardudes nuttis Velda Otsus.

Kui ma mõtlen nüüd lavastusele «Kahekesi kiigel», meenub ta mulle nii, nagu oli teisel etendusel.

* * *

Ja veel on jäänud meelde üks kummardumine. See oli Rein Aren Peer Gyntina. Ta ei suutnud end osast lahti rebida. Kolm korda läks eesriie lahti ja kokku. Laval oli ikka veel vana Peer. Ta läks nagu veelgi vanemaks ja hallimaks, vajus rohkem kühmu ja kummardus mehhaaniliselt. Neljas ja viimane kord oli ta ometi näitleja R. Aren. Ta püüdis naeratada ja sellest naeratusest paistis, kui v ä s i n u d ta oli.

Eks ole ju nii, et on näitlejaid, kes ei ole su lemmikute killast, kes on sulle miskipärast isegi antipaatsed. On õnn, kui just selline näitleja suudab panna oma kunsti imetlema ja austama.

Rein Areni suurtööks pean ma aga sedasama Peer Gyndi monoloogi, kui ta sõidutab oma memme Sooria-Mooria lossi imedemaale, andes nii ema elu viimseil hetkil tagasi lapsepõlve muinasjutud, andes tänu, võttes raskused, paludes andestust. Ometi ei mõtle ma seda monoloogi, mis ta Draamateatri lavalt o m a Äsele jutustab. Mõtlen üht teist — erilisemat, nakatavamat, mõtlikumat, suuremat.

(Järg lk. 2.)

Palju õnne!

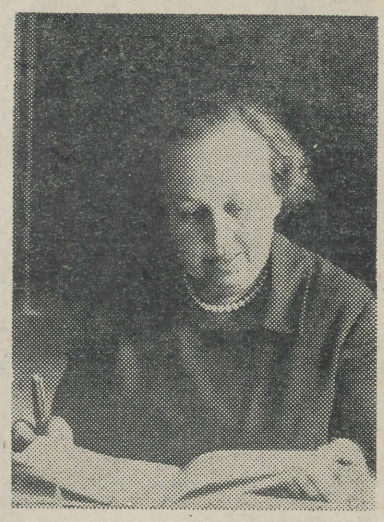

24. nov. pühitses TRÜ saksa keele kateedri vanemõpetaja A. Haberman oma 60. sünnipäeva.

Alice Haberman kuulub nende kodanliku Eesti haritlaste hulka, kes juba enne sõda võtsid omaks sotsialismi progressiivsed ideed. 1940. a. võttis ta osa 21. juuni meeleavaldusest. Parteiliikmena asus tööle nõukoguliku Eesti loomisele. 1941. a. valiti ta NSV Liidu Ülemnõukogu saadikuks. Haridusministeeriumis töötas ta koolideinspektorina.

Suure Isamaasõja ajal tagalas viibides täitis sm. A. Haberman mitmeid ülesandeid. Ta oli Uljanovski Pedagoogilise Instituudi saksa keele õpetajaks, ENSV Informbüroo toimetajaks Tšeljabinskis, õppekombinaadi direktoriks Jegorjevskis.

1945. a. oktoobris Eestisse tagasi jõudnud, oli sm. A. Haberman algul haridusministri asetäitjaks kaadri alal, hiljem kirjandusmuuseumi direktoriks. 1951.—55. a. töötas ta vene keele õpetajana.

1956. a. alates töötab sm. A. Haberman TRÜ-s. Siin on tema juhtimisel täiendanud oma võõrkeeleoskust tulevased spetsialistid mitmesugustelt aladelt. Edukalt töötavad tema õpilased, tulevased saksa filoloogid-keeleõpetajad. Ta on koostanud saksa keele õpikuid kõrgematele koolidele.

Ka praegu jätkab ta oma ühiskondlikult aktiivset tegevust. Ta kuulub Tartu linna Töörahva Saadikute Nõukogu koosseisu.

Sm. A. Habermani aktiivsus on ka tunnustust leidnud. 1945. a. autasustati teda medaliga «Ennastsalgava töö eest Suure Isamaasõja ajal». Kaks korda on teda autasustatud Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Soovime sm. A. Habermanile energiat oma töö ja tegevuse jätkamiseks!

KOLLEEGID JA KASVANDIKUD

TUTVUSTATI RINGI TÖÖD

I kursuse eesti filoloogidel olid külas ÜTÜ eesti keele ringi aktivistid Jaak Simm ja Toom Õunapuu, kes tutvustasid noortele üliõpilastele oma ringi tööd.

Praegu valmistub ring oma 20. aastapäeva tähistamiseks.

Räägiti koosolekute temaatikast, üliõpilaste teaduslikust tööst (ÜTÜ konverentsid ja võistlustööd), ringi tööde kogumikest, kevadistest ekskursioonidest, kirjavahetusest teiste vennasvabariikide kõrgemate õppeasutustega, ringi sidemetest Emakeele Seltsiga jne. Pikemalt peatuti võimalustel, mis avanevad vastava eriharu lõpetajatel pärast ülikooli lõpetamist. Jagati ka muljeid suvistelt ekspeditsioonidelt. Vestlust illustreerisid näitlikud materjalid.

Üritus oli mõeldud selleks, et I kursuse üliõpilasi kiiremini ringi kaasa haarata ja neid tööle rakendada. Loodame, et eesti keele ringi juhatusel see ka õnnestub.

G. VALM

Alt ära!
Kõrvale hoidke!

Vanu kavalehti sirvides

(Algus lk. 1)

Selle luges Rein Aren raadios. Luges jumalagajätuks eesti teatri vanaemale Anna Tammele, kes ka kunagi mängis ema Åset. See oli 1964. a. aprillis, A. Tamme matusepäeva õhtul. Kuulsin seda juhuslikult ja kardan, et paljudel jäi see niisama juhuslikult kuulmata. Võib-olla jäid nad seetõttu ilma ühest oma suuremast elamusest, teatrielamusest, mida ei saadudki teatrist.

* * *

Või mida pidadagi teatrielamuseks? Kunagi kirjutasime oma teatrielamustest kirjandeid. See oli esimese teatrikuu puhul.

Siis kirjutas poiss, kes oli pool oma noorest elust «teinud teatrit» mängimise pisikust ja sellest, kuidas saal võib hingata näitlejaga ühes rütmis ja veel sellest, kuidas on siis, kui laval hingata ei söanda. Ta kirjutas, mida tähendas «teatrilust» — lust laval ja saalis, kui üks läheb teisega kaasa. Aga ta ei kirjutanud ühestki nähtud etendusest. Õpetaja ütles tookord, et kirjand on hea, ainult teemast mööda.

Praegu õpib see poiss lavakunsti. Kas õpetaja ei eksinud?

REET NEIMAR

TRÜ

Profülaktooriumis, mis asub O. Lutsu tn. 7, on 25 voodikohta. Tähendab, ühes vahetuses, mis kestab 24 päeva, saame oma hoole alla võtta 25 üliõpilast. Lisaks 25-le statsionaarselt profülaktooriumis viibivale üliõpilasele teenindab profülaktoorium igas vahetuses veel 5 üliõpilast ambulatoorselt. Viimati mainitud üliõpilased kasutavad kõiki õigusi, mis statsionaarselt profülaktooriumis viibijad, välja arvatud ööbimine profülaktooriumi ruumides. Aasta vältel võtab profülaktoorium vastu 10 vahetust, kokku 300 üliõpilast. Igale kahele naisüliõpilaste vahetusele järgneb üks meesüliõpilaste vahetus.

Milles siis seisneb profülaktooriumi töö? Kõigepealt oma hoolealuste tugevdatud toitlustamises. Ja et toit meil on hea ning portsjonid suured, seda võib kinnitada igaüks, kes kord profülaktooriumis on viibinud. Teiseks — vastavalt vajadusele saavad üliõpilased siin medikamentoosset ravi, kusjuures ravimid on tasuta — nii nagu sanatooriumis või haiglas. Kolmandaks — profülaktooriumis viibijad allutatakse teatud režiimile: tuleb ilmuda õigeks ajaks söögilauda, raviprotseduuridele ja kell 23 sulgub profülaktooriumi välisuks.

Keda võetakse profülaktooriumi vastu? Eelistatud on kahtlemata haiged üliõpilased, eelkõige reuma- ja tuberkuloosihaiged, edasi üliõpilased seede-elundkonna haigustega, ja kõik teised, kellele tugevdatud toit koos ravimitega võiks tuua kasu. Peale haigete üliõpilaste võetakse vastu doonoreid ja on püütud vastu tulla ka tugevat füüsilist treeningut tegevatele üliõpilastele.

Mida ette võtta profülaktooriumi pääsemiseks? Meie asutus on külalislahke ja meie juurde pääsemine protseduuriliselt lihtne. Tuleb minna ülikooli arstipunkti ja paluda end suunata profülaktooriumi. Kui sooviavaldus on motiveeritud, siis teid lubataksegi.

Umbes nädal enne uue vahetuse algust tuleb ametiühingukomitees kokku komisjon, kes valib välja kõige enam profülaktilist abi vajavad üliõpilased ja teeb nendele komisjoni otsuse teatavaks. Jääb vaid minna ametiühingukomiteesse tuusiku järele. Enamikul tuleb 24 päevase tuusiku eest maksta 16 rubla, ülejäänu maksab ametiühing. Kuid on olemas ka tuusikud poole hinnaga ja isegi tasuta. Ära tasub end tuusik aga igal juhul! Järgmine vahetus — põhiliselt meesüliõpilastele — algab 4. detsembril. Edasistest vahetustest informeerib ametiühingukomitee.

K. VALGMA,
TRÜ profülaktooriumi
juhataja

ÜLIÕPILASPÄEVADE JÄRELMÕTTEID

Kes oskab — teeb, kes ei oska — õpetab

Üliõpilaspäevadele on ajakirjanduses järgnenud küllaltki ulatuslik arutelu. Kõigis mõttevahetustes on näidatud asjalikku ja peremehelikku huvi. On räägitud sellest, missugused need üliõpilaspäevad siis olid ja kuidas neid edaspidi korraldada.

Selle asjaliku arutelu seas torkas mulle silma aga ka üks teist laadi artikkel. Selle autori arvates on eelnevad sõnavõtjad olnud üpris ükskõiksed põhimõttelistes küsimustes, käsitledes vaid detaile. Otsides üliõpilaspäevade mõtet, arvab ta, et vähe on sellest, kui üritus haaraks kaasa kõik üliõpilased, et «...see võiks vaid üks kaasav nähtus olla, aga tuum on hoopis kuskil sügavamal, see tuleks üliõpilaspäevade korraldajail kõigepealt endile ja siis teistele selgeks teha. Sest võib-olla on üliõpilaspäevad tõepoolest ainult ühe administratiivse hinge mõtesünnitis ja siis organiseerimiskomiteegi väljapunnitis... Saime varem läbi ilma nendeta ja saame edaspidigi?» («Edasi», 6. nov. 1965 Ü. Matjus).

Lähtudes eesmärgist ja mõttest esitab ta tohutu «julge» intrigeeriva küsimuse: «Kas meil on üliõpilaspäevi ülepea tarvis?»

Kui mainitud artikli ülesanne oleks probleemi tõstatamine üliõpilaspäevade mõttest, siis võiks andeks anda, et autor mingit omapoolset mõtet ei esita, vaid märgib ainult, et see tuum on kusagil sügavamal. Aga kui autor hiljem, olles ennast enne just skeptikuks tunnistanud (s.t. kahtleb üliõpilaspäevade mõttes), vastab kõvasti «jah» nende vajaduse kohta, siis jääb arusaamatuks kogu see vahepealne jutt. Võtke kuidas soovite, aga on tahtmine tunnistada kogu tema jutt virisemiseks.

Aga olgu siiski mõttest, kui ta juba kord üles kerkis. Miks siis enne Ülo Matjust mitte keegi ei leidnud asja lünka just sealt? Aga oletame, et üks asjaosaline arutas nii: Selleks, et hästi tööd teha, pean ma ka korralikult puhkama. Kuidas oleks kõige parem? Oleks hea, kui saaks seda teha kõigi üliõpilastega koos. Mitte alati — see on võimatu ja polegi vajalik. Aga kordki aastas. Tulla välja, tuua kaasa ka need, kes kunagi kusagil ei käi; naerda, laulda, lõbutseda, lasta ennast täiesti vabaks...

Kui ma lisaksin veel, et oma jõudu tunneme kõige selgemini just koos viibides (kasvõi rongkäigus), kui sealjuures on ka teatud pidulikkus, ülevus, (tõrvikuvalgus, muusika), seletamatu ühtekuuluvustunne, siis peaks Ülo Matjus mind jälle pateetiliseks.

Ainuke, mis kõnealuses artiklis tuleks õigeks tunnistada (osaliselt), käib eelneva propagandatöö kohta. Tõesti oleks olnud vajalik ulatuslikum eelarutelu, aga ka siin ei saa organiseerimiskomiteed kuigi rangelt hukka mõista. Eelnev arutelu oleks toimunud tühja koha ümber. Praegune aga toetub juba millelegi ja loodame, et ta jätkub kaines, asjalikus õhkkonnas.

J. PAJU

Pressiklubi käis Tallinnas

Mööd unud nädalal oli meie ülikooli pressiklubi õppe-ekskursioonil Tallinnas. Käidi ajalehe «Noorte Hääl» toimetuses, Kinostuudios, uues televisioonimajas. Kolmapäeva õhtul vaadati «Estonias» operetti «Minu veetlev leedi».

Seoses rahvusvahelise üliõpilaspäevaga oli Tallinn tavalisest pidulikum. Ka meie pressiklubi liikmed võtsid osa Pedagoogilise Instituudi meeleolukast maskiballist.

KINOSTUUDIOS

võeti meid toredasti vastu. Juba istusimegi filmide läbivaatamise saalis. Operaator P. Ojamaa pajatas meile viimaste dokumentaalfilmide saamisloost, rääkis Kinostuudio tööst ja arenguperspektiividest. Meile näidati filme «Tagasitulek», «Ruhnu» ja «Laul, ava tiivad».

Praegu väntab Tallinna Kinostuudio kunstilist filmi P. Kuusbergi romaani «Andres Lapeteuse juhtum» järgi. Just siis, kui olime stuudios külas, käis Reet Lapeteuse maja sisseõnnistamispeo filmimine.

«Tartu rahvas ju?» imestas Andres Lapeteus — Einari Koppel.

«Vaikust! Algame!»

«Suriseb kinokaamera. Meie hoiame hinge kinni, režissöör Grigori Kromanov närveerib...

Filmimine kestis minutit poolteist, aga kui pikaajaline ettevalmistus!

Üsna huvitav oli vaadata ka peatselt filmilinale ilmuvat «Operaator Kõps marjariigis».

TELEVISIOONIMAJAS

Eesti televisioon pidi senini leppima kitsaste ruumidega raadiomajas. Nüüd on ta jõudnud juba sisse elada oma uude asupaika — avarasse majja Lomonossovi tänavas.

Televisioonimaja rahvas oli nõus tutvustama meile oma valdusi. Kõigepealt näidati kolme suurt stuudiot. Ühes neist käis parajasti õhtuse kontserdi proov (peeti plaani, kus laulja peaks seisma, millise kaameraga saab kõige parema kaadri, kuidas klapivad omavahel hääl ja pilt).

Meile näidati seadmeid, mille kaudu jõuab film televisioonivaatajani. Enamik neist seadmeist on kodumaise päritoluga, ainult üks Prantsusmaalt.

Televisiooni «köögiga» tutvumine lõppes ruumis, kus videotelefoniga on võimalik sidet pidada Moskva ning Leningradiga, varsti ka Tartuga.

S. ENDRE
L. KRUUSTEE

Laulumehed leidsid,

et kuigi viisid seovad rohkem kui miski muu siin maailmas, tuleb mõnikord ka asjalikke jutte rääkida. Möödunud reedel jäi TRÜ ja EPA juures asuva Tartu Akadeemilise Meeskoori täiskoosseis pärast harjutust veel tunnikeseks istuma, pidades silmas, et koosolekud pole iseenesest pahe, kui neid liiga palju ja pikalt ei peeta. Pool semestrit on tööd tehtud ja laulud hakkavad ilmet võtma. Arvestades seda, et sügisel tuli alustada peaaegu tühjalt kohalt (möödunud aastal elas koor üle raskeima aja oma olemasolu vältel), võib selle üle vaid rõõmu tunda.

Möödunud õppeaasta raskustest rääkis aruandes endise juhatuse esimees SULEV MÄEVÄLI. Vaatamata sellele, et pool endisest koosseisust 1964. a. sügisel koorile kaduma läks ja uuel juhatusel puudusid kogemused, hoolimata lauljate vähesusest suudeti esineda nelja iseseisva kontserdiga ja aastase vaevanägemise kokkuvõttena rõkatas meie meeste laul juubelilaulupeol Tallinnaski. Ka ÜET raamides käimapandud muusikainstruktorite õpperühm dirigent Richard Ritsingu juhtimisel töötas pidevalt.

Tänavu oleme paljudest möödunudaastastest raskustest, iseäranis meestepõuast, üle saanud. Hiljuti lõpetasime uute meeste vastuvõtmise, ka tutvumisõhtu on juba lõbusas ringis maha peetud ja nüüd anti 29 noorurile pidulikult kätte «kandidaadikraad» koos seda kinnitava dokumendiga. Täieõiguslikeks liikmeteks saamine oleneb juba neist endist.

Lõpuks valiti 13-liikmeline juhatus. Uue eestseisuse esimeheks sai energiline ja staažikas ENN TOOM, esimehe abiks JÜRI NILSON. Koorivanema auväärt ametit peab edasi ROBERT TASSO. Pärast koosoleku lõppu jäi juhatus ameteid jagama ja kõige pakilisemaid küsimusi arutama. Lähenevad esinemine Põlvas ja kohtumine Tartu Piimakombinaadi isetegevuslastega. Peagi tuleb aga poolaasta tööst aru anda semestrikontserdil. Kavad on koostatud, laulud õppimisel. Mis siis muud kui tööle pihta anda!

Märkus: võtame veel lauljaid I tenorisse. Klassikalises ooperis oli see kõige auväärsem hääl. Kinnitame, et meiegi ei tee hinnaalandust!

E. KRAUT,
TAM-i juhatuse liige.

Jätkame mõttevahetust

Mida me siis kardame ehk sisemine tsensor

Lugesin Peeter Vihalemma huvitavat ja juba vaidlusi tekitanud artiklit «Kardad sa iseennast?» Juttu oli seal ka Kääriku st. Samal leheküljel aga paiknes uus Kääriku-reportaaž. Tsiteerin seda mõnevõrra tendentslikult:

«On vaja teada, mis inimene loenguajal teeb... On vaja teada, kuidas ta ringi tööst osa võtab. Tuleb arutada, kuidas keegi kasutab aega...»

Halastus, kui palju tahtmisi, ja ometi on tunne, et keegi ei oska enam loomulik olla. Üliõpilane on teisele mõistatuseks saanud. Läheneda... läheneda teisele inimesele, lihtliikmele, alluvale! kõlavad hüüded, aga inertsuse ja arguse müür jääb alles. Ma ei taha siia lisada sentimente, kuigi olukord neid vääriks. Aga te kõik olete ju mõnikord tähele pannud, et kahekesi räägite üht juttu, tuleb juurde kolmas ja otsekohe tuleb ka uus teema. Ma ei suuda unustada seda klassikalist lauset, mida mul õnnestus kuulda ja mida ma olen «Võlaski» ära kasutanud: «Sa ei usu, kui julge mees X on? Sina otsustad selle järgi, mis ta loenguil räägib. Aga kui sa kuuleks, kui julgeid mõtteid ta avaldab, kui me omavahel oleme...!»

Tohoh, mis see siis on? Kafkalik situatsioon? Ei taha müstifitseerida, aga kas pole õhus midagi, mida on raske tabada, midagi, mida tegelikult ei eksisteeri mujal peale m e i e mõttemaailma. See on meie sisemine tsensor, mis ilmselt ületas võimupiirid.

Nagu vastutustundetu toimetaja ja vigu ei tohi kasutada partei joone diskrediteerimiseks, samuti ei tohi partei joont diskrediteerida meie sisemine tsensor, kes juba ammu vajab asendamist kohusetundlikuma ja parteilisema töötajaga. Mis on selles tsensoris kõige halvemat? Seda väljendab grotesksel kujul ühe vana naiivse külanaise vastus, kui «Rahva Hääle» mehed teda anketeerima tulid: «Küsite ja küsite, aga pärast saadate Siberisse».

Oh, see pole isegi naljakas. See on ju kurb. Aga vahel on tegemist lihtsalt sellega, et pensionini jääb paar aastat — äkki määrin need ära... Teadagi, mis sest ikka räägida.

Ma tahaksin neile, kes Peeter Vihalemma peale pahaseks said, meelde tuletada ülilihtsat asja, et julgus, vabadus, initsiatiiv ei seisne koosolekul kõnelemises «hiigla julgetest asjadest». Koosolek koosolekuks, seal võib igaüks imet teha, dogmaatikuid nüpeldada ja uusi vorme nõuda. Vahel peame vaatama ka üksikisikut, ja mitte ainult nii, et me teda pidevalt oma «uurimisega» kiusame (nagu alguses tsiteeritud). Kõigepealt uurigem ikka iseennast! Muidu juhtub niisuguseid kurbi asju, et see koosolekujulgus viina- või muu klaasi juures hakkab virisema ja seletama, et oh... see oli niisama, teate isegi...

Siirust! Mitte seda siirust, mida vastandatakse parteilisusele. Seepärast:

jälgitagu oma sisemise tsensori tööd!

M. UNT

Orienteerujatest lk. 3 ja 4

Ülikooli orienteerumissektsioonil on sünnipäev

Novembri lõpul 1960. a. loodi orienteerumissektsioonid Tartu linnas ning Tartu Riiklikus Ülikoolis. Need olid esimesed omalaadsed kogu Nõukogude Liidus. Alguses muiati selle üle. Nüüd on 5 aastat möödas, naerjad kadunud ning orienteerumissektsioonid tavaliseks nähtuseks saanud nii Balti vabariikides kui mujal. Meie orienteerujate vastu tuntakse huvi väljaspool kodumaa piire.

Fotol näeme 1960. a. Käärikul Eesti meistrivõistlustel võitnud Tartu võistkonda (vasakult): Heino Mardiste, Tiiu Liblik, Sven Veldre, Maire Lahtmets-Jaanre, Enno Lelumees, Madis Aruja, Ülo Vilt, Rein Leet ja Ilmar Kask (fotol pole Maire Miljanit ning Rutt Aimlat).

Paar kuud hiljem said neist esimese orienteerumissektsiooni loojad. Oma ala entusiastideks on nad jäänud tänapäevani.

Kuidas ikka vanasti orienteeruti

6—7 aastat tagasi nägi orienteerumisvõistlus meie vabariigis välja hoopis teisiti kui nüüd. Kõik võistlused olid öised, võistkondlikud ja kontrollkandamiga. Start anti õhtul sellise arvestusega, et päikesetõusuks jõutaks finišisse. 10- kuni 12-tunnilised kontrollajad polnud sugugi haruldased. Soojendust ei teinud keegi — see väsitavat ära, pealegi jõutakse pika öö jooksul nahk mitugi korda päris märjaks ajada.

Tavaliselt oli võistkond neljaliikmeline, kusjuures igal mehel pidi seljas olema 12 ja naistel 8 kilo raskune seljakott. Sellele vaatamata oli «orbiidile minekuid» (eksimisi) võrratult rohkem kui nüüd. Normi saamiseks pandi kotti kive, puupakke ja liiva. Kui selga veriseks ei hõõrunud, oli kotist kasugi, ta hoidis külmadel öödel selja sooja.

Võistkondlik jooks 15—20 km pikkusel rajal oli hea iseloomu ning vastupidavuse proov. Sageli kujunes see füüsiliselt nõrgemale kaaslasele üle jõu käivaks.

Ka orienteerumisoskus polnud kuigi hea. Kord juhtus teele ette jõgi. Et otsustada, kas kohapeal tasub teda forsseerida, lasti kõige väiksem mees kätest kinni hoides vette. Kui mees kaelast saadik sisse kadus ja põhja veel tunda polnud, jäeti läbiminek ära. Sadakond meetrit eemal läks üle jõe suur maanteesild, mida ähmiga ei osatud kaardilt välja lugeda!

Nimetust «orienteerumisjooks» ei tuntud. Võistlusi nimetati matkavõistlusteks ja oma iseloomult nad seda olidki.

Kui saadi informatsiooni võistluste korraldamisest Skandinaaviamaades, eriti Soomes, hakkas ka meil olukord muutuma. Viis aastat tagasi ilmusid ühtsed võistlusmäärused, hiljem loodi vabariiklik föderatsioon. Rajad muutusid lühemaks, võistlused individuaalseteks, öiste võistluste ülekaal kadus ja enam ei nõuta seljakotti. Väiksearvulise fanaatikute pere asemel stardib orienteerumises nüüd suur hulk rahvast, eriti noori. Sellest peale kõneldakse ka meil juba uuest spordialast — orienteerumisspordist.

H. MARDISTE

«Rajameistrikursus» — selline on Nõukogude Liidu esimese orienteerumisalase diafilmi pealkiri.

Küsime Erna Abelilt

Kes meie vabariigi spordielust vähegi teab, tunneb Erna Abelit suurepärase suusataja ning suusapedagoogina. Arvatavasti on vähesed kuulnud, et aastaid tagasi oli ta maal eesti keele õpetaja. Ja nüüd teab see «kitsam ringkond», et Erna Abeli elu, töö ning isegi puhkus lumest vabal aastaajal on tihedalt seotud orienteerumisspordiga.

Nagu iga uue asjaga, on ka orienteerujail kasvuraskusi. Probleemiks nr. 1 on aktiiviküsimus. Tartust on lahkunud üle 20 esimese järgu orienteeruja, kohapeale jäänud aga paar-kolm entusiasti. Ja nendegi hoog kipub lõpuks vaibuma. Küsime nõu Erna Abelilt. «Ainus, mis ma teile oskan öelda — pidage vastu,» kostab ta vastuseks. «Nii suurepärane ala, ning noorte hulgas on vaimustus suur. Ei oleks õige kõike seda saatuse hooleks jätta. Tehke ise, palju suudate, ja katsuge endale abilisi kasvatada. Ega meiegi Herbiga päris kõrvaltvaatajaks jää...»

Igal sügisel korraldame me orienteerumismaratone. Nagu nõuavad määrused — ainult meestele. Naised astusid vahele — ka meie tahame pikemat rada kui 6—7 km. Jälle oleme Erna Abeli jutul. «Kas teate, millist pingutust nõuab naistelt 10 km murdmaasuusatamine? Kui on parajasti sulailm ning rada krutib Otepääl aina ühest mäest alla ning kohe teisest üles? Ei tahaks uskuda, et suvel, kui sa vaheldumisi sihid kaarti, kompassi ning maastikku, oleks samade kuplite vahel 12—13 km vikkune orienteerumisrada raskem läbida. Orienteerumises ei sunni sind takka pealtvaatajate kisa ega konkurendi klõbistamine sinu suusakandadel. Olen poolt, et aastas kord-paar naistele pikem orienteerumisrada valmistada.»

Vahel saab meist võitu uudishimu ning siis küsime Erna Abelilt — millest selline poolehoid, võiks öelda, et isegi kiindumus orienteerumisse? «Juba see on suur asi, kui noored tulevad 2—3 tunniks välja nelja seina vahelt ning metsas 5, 10 või 15 km maha jooksevad. Keegi ei pruugi häbeneda oma kehalisi võimeid — metsas pole pealtvaatajaid.

Üheski spordimäärustikus pole olemas väärilist veteranideklassi, kus poole sajandi piiriga puutesse jõudev Erna Abel paraja lahtri leiaks. Aga silmitsege kord tänavu Tartu linnas väljaantud orienteerumismedalite nimekirja ning te näete — Erna Abel on spordis niisama noor kui temast 30 aastat hiljem sündinud konkurendid...

A. KIVISTIK

MEIE MEISTRID

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI MEISTRID:

1959 — Tiina Ehala ja Ilmar Kask
1960 — Tiiu Liblik ja Madis Aruja
1961 — Tiiu Liblik ja Ilmar Kask
1962 — Maire Miljan ja Madis Aruja
1963 — Ene Märtin ja Madis Aruja
1964 — Tiiu Liblik ja Arne Kivistik
1965 — Milvi Pajuste ja Olavi Kärner

EESTI NSV MEISTRID:

1959 — Riola Koppel
1960 — Madis Aruja, Tiiu Liblik ja Leili Ruto
1961 — Ilmar Kask
1962 — Madis Aruja, Tiiu Liblik
1963 — Madis Aruja, Maire Jaanre, Arne Kivistik, Olavi Kärner, Tiiu Liblik, Ustav Mikelsaar, Maire Miljan, Milvi Pajuste
1964 — Erna Abel, Arne Kivistik, Olavi Kärner, Maire Jaanre, Ene Märtin, Vello Raudsepp, Haldi Teras.
1965 — Erna ja Herbert Abel, Arne Kivistik, Olavi Kärner ning Anne Palge.

NÕUKOGUDE LIIDU MEISTRID:

1963 — Madis Aruja, Maire Jaanre, Arne Kivistik ja Maire Miljan.
1965 — Olavi Kärner.

Märkus: Tabelisse on sisse võetud ka TRÜ kasvandikud.

EDU SULLE, TÄKS!

Aastaid tagasi tuli üks Läänemaa poiss Tartu suurkooli kindla plaaniga hakata geograafiat õppima. Ainult puhas juhus viis ta selle laua juurde, kus võeti avaldusi Kehakultuuriteaduskonda astumiseks. Spordimehe vaim jäi peale ja varsti olidki dokumendid vormistatud. Erialana seisis kirjas kergejõustik. Et kodukandis oli suusatamine tasase maa ja tihti ka nigela lume tõttu tagaplaanil olnud, siis tundusid Kääriku suusalaagrid lihtsalt võludemaana.

Pärast ülikooli lõpetamist jäi ta tööle suusaspordi kateedrisse.

Kord aastat viis tagasi, nagu pooleldi naljaviluks, proovis ta paar korda kaasa lüüa ka orienteerumisvõistlustel. Siit see pisik vist külge jäigi. Omad võistluskogemused, staažikamate treeningukaaslaste nõuanded ja alati igas asjas analüüsiv vaim tegid temast varsti vabariigi kindlama orienteeruja ja samal ajal ka rea kirjutiste ja raamatute autori. Tuntumad nendest on «Orienteeruja ABC» ja «Abiks rajameistrile».

Möödunud aastal sattus talle kätte Soomes valmistatud orienteerumisalane diafilm. Tal tekkis mõte ka meil midagi taolist valmis teha.

Mis sest, et terve suvine puhkus selleks kulus, aga Permis üleliidulistel võistlustel võis ta juba näidata meie esimest diafilmi orienteerumises.

Aeganõudva organisatsioonilise töö kõrval jõuab ta ka veel tõsiselt harjutada ja püsida Eesti edetabeli eesotsas. Medaleid ja meistritiitleid on kogunenud tal palju. Väljaspool koduvabariikigi on ta alati edukalt esinenud. Meenutagem siis kasvõi esikohta korduvalt Leningradi ja Läti vastu vabariigi au kaitsnud.

Peale isiklike saavutuste võib ta uhkust tunda ka oma sõprade Madis Aruja, Maire Miljani, Tiiu Libliku, Maire Lahtmets-Jaanre, Olavi Kärneri jt. võitude üle.

Igal aastal tuleb järjest rohkem noori ülikooli orienteerumisosakonna treeningurühma ja kõik nad lahkuvad ülikoolist küpsete ning kogenud orienteerujatena. Nende aastate jooksul ei ole Arne Kivistik olnud mitte ainult treener-tunniandja, vaid alati abivalmis ja tähelepanelik seltsimees.

1. detsembril suruvad kõik praegused ja endised õpilased sünnipäevalapse kätt ja ütlevad: «Palju edu Sulle ka edaspidi, Täks!»

V. RAUDSEPP

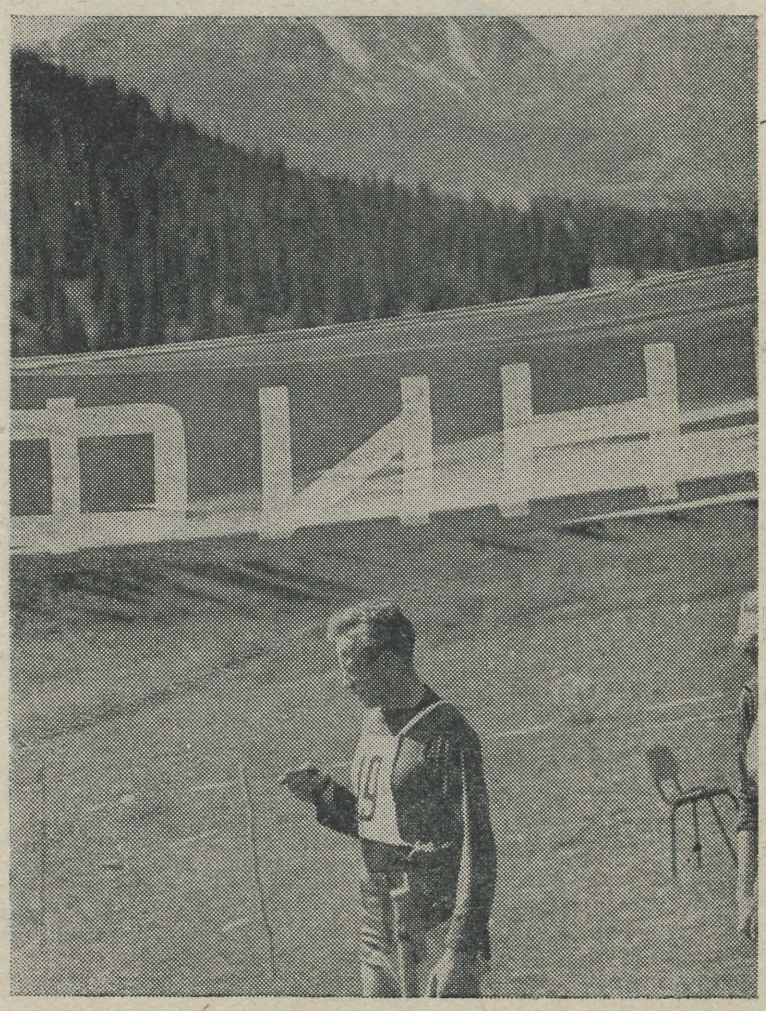

TRÜ Spordiklubi 1965. a. orienteerumisjooksu EDETABEL

	Mehed		Naised	
1.	Olavi Kärner	(1)	Ene Märtin	(1)
2.	Arne Kivistik	(2)	Anne Palge	(6)
3.	Ilmar Kask	(3)	Milvi Pajuste	(2)
4.	Vlad. Šokmann	(—)	Erna Abel	(3)
5.	Ivar Tammeraid	(10)	Aino Tuhkanen	(7)
6.	Rein Raid	(—)	Vaike Leiar	(21)
7.	Andres Noodla	(—)	Asta Aruja	(5)
8.	Aare Kutsar	(6)	Urve Noodla	(9)
9.	Mart Lepik	(20)	Helle Engel	(12)
10.	Enn Saar	(—)	Kaie Vainer	(—)
11.	Heikki Liivrand	(—)	Ann Karu	(—)
12.	Vello Raudsepp	(4)	Tiiu Luks	(11)
13.	Kaarel Zilmer	(—)	Erika Valdson	(—)
14.	Tõnu Haldre	(—)	Viiu Vene	(—)
15.	Jairi Salumäe	(—)	Urve Soe	(—)
16.	Enn Loigu	(—)	Taimi Oppar	(20)
17.	Andres Kuusk	(—)	Laine Metsoja	(—)
18.	Arnold Oja	(—)	Elsa Avdejeva	(—)
19.	Avo Pae	(—)	Marge Majamees	(—)
20.	Arvo Paasmaa	(—)	Tiina Bergmann	(—)

Märkus: Sulgudes on toodud koht möödunud hooajal. O. Kärner ja E. Märtin on hooaja parimad ka Tartu linna ja vabariigi ulatuses.

TARTU ORIENTEERUMISMEDALID JAGUNESID TÄNAVU NII:

MÄKKESUUSATAMINE		M. Pajuste	TRÜ
O. Kärner	TRÜ	E. Abel	TRÜ
A. Kivistik	TRÜ	R. Aimla	FAI
I. Kask	TRÜ		
		SUUNDORIENTEERUMINE	
A. Palge	TRÜ		
A. Tingas	TRÜ	A. Kivistik	TRÜ
U. Noodla	TRÜ	O. Kärner	TRÜ
		I. Kask	TRÜ
ÖINE ORIENTEERUMINE			
		R. Aimla	FAI
A. Kivistik	TRÜ	I. Sepp	FAI
I. Kask	TRÜ	A. Tuhkanen	TRÜ
H. Schotter	EPA		
		ORIENTEERUMISMARATON	
A. Tuhkanen	TRÜ		
M. Pajuste	TRÜ		
V. Leiar	TRÜ	O. Kärner	TRÜ
		I. Tammeraid	TRÜ
VALIKORIENTEERUMINE		G. Honnolainen	EPA
A. Kivistik	TRÜ	E. Märtin	TRÜ
O. Kärner	TRÜ	R. Aimla	FAI
K. Zilmer	TRÜ	E. Abel	TRÜ

ENE MÄRTIN — teist aastat järjest vabariigi parim orienteeruja.

ÜTLEMISI...

«Üks kontrollpunkt oli seekord välja panemata. Šokmann ja Saue ütlesid.»

«Aga meie leidsime seekord ühe KP rohkem. Isegi pliiatsid olid juures ja puha. Panime punkti kohe kirja!» (Tegelikult oli kontrollpunkte nii palju nagu ette nähtud, ainult üks oli «kogemata» 1200 m õigest asukohast kõrvale pandud).

Vorbuse mäe kandis käib «punktijaht». Teiste hulgas on aktsioonis ka Herbert Abel. Korraga astub tema juurde üks viisakas noormees ja küsib: «Vabandage, kas te orienteeruda oskate? Kus siin see finiš olema peaks?»

Õigel ajal ja õiges kohas

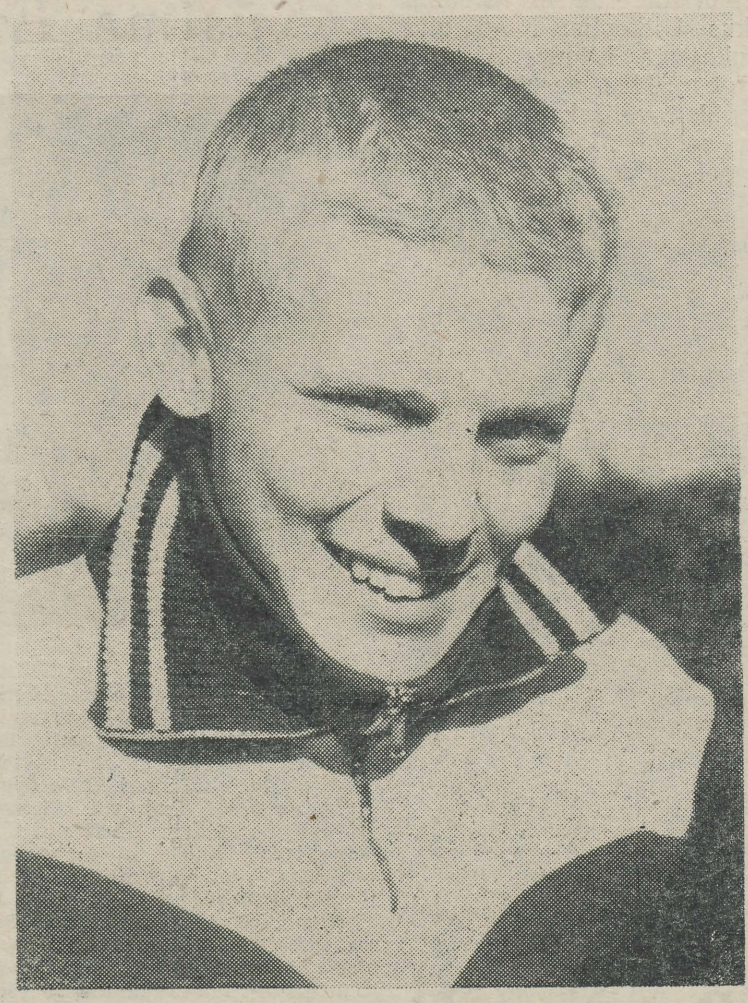

Kui Rutt Aimla möödunud aastal Haanjas Baltimaade orienteerumismeistriks tuli ning «Edasi» temast sel puhul kena pildi ära trükkis, oli Rutt kokkuvõttes veidi turriski. «Iga inimene, kes mulle nüüd Tõraveres vastu tuleb, peab oma kohuseks mulle öelda, et kuule Rutt, sinu pilt oli lehes, ning kui ma järgmisel korral enam esimeseks ei tule, hakkab mõni juba küsima, et mis sa seal rajal siis sel korral tegid? — nagu oleks mitme orienteerumisvõistluse järjest võitmine igapäevane asi...»

Olavi Kärner pole just tagasihoidlike killast, aga ajakirjanduse esindajatest hoidub ta hoolega kõrvale. Ent kuna Olavi tänavu peaaegu järjest 3 ihaldusväärset suurvõitu Elva kõrgete ja sirgete mändide alla tõi, ei tahaks teda seekord tülitamata jätta.

«Kuidas sa seal Permis nii «suunas kui teates» ikka kõigist meestest jagu said? Oli ju ainuüksi 4-liikmeline Eesti koondus nii kõva, et sinna ei mahtunud sisse ei Madis Aruja ega 2-liikmelise (!) liidu koonduse mees Heino Kask? (Nemad said siiski individuaalse stardiõiguse.)»

Olavi vaatab natuke, keerab pea viltu, veeretab sõnad keelel ritta ning annab vastuseks: «Tead, ma käisin enne võistlusi paaril korral harjutamas. Käärikul olin. Laane järve taga Kuudsemäe kandis käisin selle kaardiga, kus on peal ainult reljeefijooned ning nendegi abil ei tee kindlaks, kus parajasti mägi, kus org on. Aga Liivalt, sinu raja esimese kontrollpunkti alt (mida mõni mees asjatult ründab tundpaar, teine aga terve päeva), sealt, kus põdrad elavad, tõin sulle kaasa toreda sarve. Sellest saaks «Kes kedale» väärt auhinna.»

Nagu muuseas poetab Olavi mõni nädal hiljem, et enne Permi võistlusi tallas ta kaardi ning kompassiga ka Haanjamaa käänulisi teid. Niisiis — sel ajal, kui teised lõhkusid jooksutreeningut ning leppisid kesiste orienteerumisvõistlustega, käis Olavi omal käel harjutamas Eestimaa parimates paikades.

«Et sa lisaks liidu tiitlitele ka Eesti päevased ära võitsid — see oli muidugi jälle puhas juhus?» — «Juhus muidugi. Metsas läks tubli veerandtund rohkem kui vaja. Aga et sina ja ülejäänud 50 meest rajal tublisti kauem «peaga töötasite» — vaat see ei olnud juba minu teha.»

Ainult ärgu kõik tema ütlemisi päris sõna-sõnalt võtku — eriti seda paaril korral harjutamist...

Konkurent

INDIVIDUAALSTART:
«Silkan aga teistele järele, kollektiivis peitub ju jõud...»

START VÕISTKONDADELE:
«Üks kõigi, kõik ühe eest...»

Kiri toimetusele

PALUKSIME KAALUDA VÕIMALUSI

Aeg-ajalt tuleb ikka juttu sellest, et ühte või teist ajalehte on raske saada. Nimetatakse «Nedeljat», «Volksstimmet» või ka mõnda muud kaugema päritoluga lehte. Summeerides enda ja kollektiivi paljude teiste liikmete kogemusi tuleb aga väita, et kõige raskem on saada ajalehte «Tartu Riiklik Ülikool». Üksiknumbrina õnnestub seda osta praktiliselt ainult nendel, kes ilmumispäeval on peahoones või lähevad sinna spetsiaalselt ajalehe ostmiseks. Et me senisest paremini hakkaksime saama oma ajalehte ning vajalikku informatsiooni ülikooli elust, paluksin kaaluda järgmisi võimalusi: 1) ajalehe tiraaži tunduv suurendamine; 2) ajalehe väljapanek vitriinides peahoones ja teistes põhilistes õppehoonetes (vitriin peaks olema suure lukuga, et keegi ei saaks sealt meie rariteeti kätte); 3) ajalehe kojutoimetamine «Ajakirjandusliidu» kaudu võrdselt teiste ajalehtedega.

Lugeja

Toimetuse märkus.

Lugeja ettepanekute kohta võib toimetus teatada, et on astutud samme ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» tiraaži suurendamise kohta 1. jaanuarist 1966. a. Loodame, et vitriinide küsimus ka lahendamist leiab. Mis puutub ajalehe tellimisse «Ajakirjandusliidu» kaudu, siis on see vaevalt teostatav. Püüame siiski.

Toimetus

Plaanid järgmiseks hooajaks

Ülikooli kesk- ja pikamaajooksjatel on saanud traditsiooniks tähistada kergejõustikuhooaja lõppemist ühise õhtuga. Siis tehakse kokkuvõtteid möödunud hooajast ja kavandatakse plaane.

Möödunud hooaeg oli võistlusterikas ja huvitav. Toimusid Tallinn—Tartu linnavõistlus, ülelinnaline kross, TRÜ—Helsingi ülikooli sõpruskohtumine jt. Kõrgpunktiks olid NSV Liidu meistrivõistlused Alma-Atas. Saavutused ei jäänud tulemata. Eelkõige tuleb hinnata M. Matikainen meistrinormi täitmist (800 meetris) Alma-Atas. Tulemus 2.08,5 on ühtlasi ka TRÜ uueks rekordiks. Alma-Atas küündis rekordini M. Kalder maratonijooksus 2:45,09.

Saavutusi võinuks rohkem olla, kui poleks kimbutanud vigastused, oleks õigesti ajastatud kõrgvorm. Rohkem tuleks edaspidi rõhku panna treeningutele, tuleks parandada üldkehalist ettevalmistust, vastupidavust, samuti jõu näitajaid. Suured lüngad ilmnesid vastupidavuse osas, mistõttu hooaja teiseks pooleks ei jätkunud särtsu (A. Reede jt.). Tõsta tuleks ka sportlaste tahtelis-moraalseid omadusi.

Arvestades eelmise aasta vigu ja lünki, seniseid tulemusi, treeninguvõimalusi, koostati koos treener A. Pisukesega plaanid järgmiseks hooajaks. Otsustati treenida senisest suurema koormusega ja intensiivsusega. Igale jooksjale ja käijale koostati individuaalne treeninguplaan. Jääb soovida ainult head plaanide realiseerimist.

I. VÄRK,
KKT II kursuse üliõpilane.

ÕIENDUS

Lugeda meie ajalehe 19. novembri k. a. numbri teise leheküljе keskmise veeru ülalt teine pealkiri «Prantsusmaal».

Teadaanded * Teadaanded

Füüsikutele!

Teatame, et selle aasta viimase kuu 7. kuupäeval kell 19. 07 (veaga ±2 minutit) algab uue, füüsikute klubi algus. Probleemid: sügavad mõtted ja suur naer.

Tähelepanu! Teid jälitab reklaam. President on valimata — elagu president!

* * *

ALMAVÜ Komitee korraldab 28. nov. kell 19 TRÜ Klubis **autasustamise ja puhkeõhtu.** Tere tulemast kõigile!

ÜTÜ psühholoogiaringi koosolek toimub esmaspäeval, 29. nov. kell 15 pedagoogikaauditooriumis.

Päevakorras:

Sotsiaalpsühholoogia aktuaalseim probleem — «Inimsuhted väikestes gruppides» — aspirant Ü. Vooglaid. Juhatus

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 8897. MB 08694

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 (642) Reedel, 3. detsembril 1965 XVIII aastakäik

Kuidas töötavad meie lõpetanud

— niisuguse küsimuse üle pidasid möödunud neljapäeval partei-algorganisatsiooni lahtisel koosolekul aru Majandusteaduskonna õppejõud ja üliõpilased. Et teada saada töökohtade administratsioonide ja ühiskondlike organisatsioonide arvamust meie «toodangu» kvaliteedi kohta, selleks saatsime laiali ankeedid 6 küsimusega. Üle poole väljasaadetud ankeetidest tuli sisukate vastustega tagasi.

Rõõmustas, et üldiselt jäädakse meie kasvandike tööga rahule. Eesti NSV Rahandusministeeriumi vastuses kirjutatakse: **«Oma ülesannetega tulevad kõik hästi toime, nad on võimelised iseseisvalt orienteeruma rahandusalastes küsimustes, neil on vajalikku initsiatiivi ja nõudlikkust... ENSV Rahandusministeeriumis töötavatel TRÜ Majandusteaduskonna lõpetanutel on hea teoreetiline ettevalmistus ning oskus oma teadmisi rakendada praktilises töös.»**

Samasuguseid hinnanguid on teisteltki asutustelt. Paljud meie lõpetanud töötavad vastutusrikastel ametikohtadel. Nii on J. Kari NSVL Riigipanga Põlva osakonna juhataja, E. Toffer samal kohal Paides, V. Aron Rahandusministeeriumi riigitulude valitsuse osakonna juhataja, E. Kröönström sama ministeeriumi tööstuse finantseerimise valitsuse juhataja asetäitja, K. Põldmäe Rakvere Rajooni Tarbijate Kooperatiivide Liidu juhatuse esimehe asetäitja jne. Nad on ülikooli lõpetanud 4—6 aastat tagasi.

Ka ühiskondlikus elus löövad meie lõpetanud kaasa. Mitmed neist on praegu partei-algorganisatsioonide sekretärid, rajoonikomiteede liikmed, töötavad partei- ja riigikontrolli organites, ametiühingus ja komsomolis juhtivatel kohtadel.

Kõige selle hea kõrval tehakse aga ka kriitilisi märkusi. Samuti juhivad lõpetanud ise tähelepanu ebakohtadele õppe- ja kasvatustöös.

Viljandi Rahandusvalitsuse vastuses kirjutatakse: **«Oleks soovitav, et TRÜ Majandusteaduskonna lõpetajatel oleks rohkem huvi ja aktiivsust ühiskondliku töö ja tegevuse vastu.»** Samasugune soov on ka Pärnu kaubandusvalitsusel — veelgi konkretiseeritumalt. Nad kirjutavad: **«...kõrgema õppeasutuse lõpetanud noored spetsialistid ei oma vajalikke kogemusi rahva ees esinemiseks sõnavõttudega ja loengutega, puudub teadmiste väljendamise oskus.»**

Väga tõsine etteheide ja arvatavasti mitte ainult meie teaduskonna lõpetanute suhtes. Tundub, et senisest rohkem peaksime muretsema oma üliõpilastele esinemisvõimalusi. Seda saaks sagedamini teha ka õppeprotsessis (seminarid, kursuse- ja seminaritööde avalik kaitsmine jne.) Tõsise kriitika on näiteks ära teeninud meie teaduskonna ÜTÜ ringid, kus pole senini ette valmistatud ühtegi lektorit ühingule «Teadus». Julgemini ja senisest rohkem peaksime rakendama üliõpilasi ka propagandistidena, suunama neid esinema koolidesse jm. (praegu näiteks septembripleenumi otsuste kohta).

Üldse peame me üliõpilast veel liiga tihti lapseks. Ühistes ühiskondlikes organisatsioonides on juhtival kohal enamikel juhtudel ikka õppejõud. Kursuse tootmisnõupidamist korraldab hooldav õppejõud jne. Kas ei peaks üliõpilasi endid laskma organiseerida ja korraldada? Üliõpilaste üritustes jäägu initsiatiiv siiski neile endile!

Mis puutub õppetöösse, siis üheks sagedasemaks probleemiks ankeedivastustes on teooria ja praktika side. Mitmed asutused ja ka lõpetanud ise leiavad, et **«...ülikoolist tulevate majandusteadlaste praktilised teadmised on vähesed.»** Märgitakse, et noortel spetsialistidel on vähe asutuse juhtimiseks vajalikke kogemusi, ei osata koostada akte, tuntakse halvasti ühe või teise rahvamajandusharu olukorda jne .

Neid pretensioone tuleb muidugi arvestada, kuid loomulikult kõiki praktiliseks tööks vajalikke teadmisi me ei suuda anda. Tuleb arvestada, et meie teaduskonna õppeaega lühendati 5-lt aastalt 4-le. Noorte spetsialistide vastuvõtmisel peavad vastavate asutuste administratsioonid samuti mõnda aega nendega tegelema, et viia neid kurssi tööga.

Teiselt poolt ei tohi ometi lõpetanud unustada, et ülikool ei anna teadmiste maksimumi. Ka pärast ülikooli lõpetamist on vaja jätkata teadmiste omandamist. Lõpetanute vastustest ilmneb, et raskusi on just nende ainetega, mida üliõpilaspõlves peeti (ja peetakse) teisejärguliseks (tootmise tehnoloogia, nõukogude õigus, raamatupidamine).

Lõpetanud ei pea õigeks palgalist töötamist pikaajalisel (10 kuud) praktikal. Seda seisukohta tuleb jagada: praktika muutub ühekülgseks ja pole võimalik koguda kõiki diplomitööks vajalikke materjale. Ankeedivastustes tehakse palju konkreetseid ettepanekuid. Neile hinnangu andmine otsustati jätta parteigruppidele ja kateedritele.

Vastu tulles paljude soovidele määrati kindlaks, et esimene Majandusteaduskonna lõpetanute kokkutulek leiab aset järgmisel aastal.

Toetada tuleb lõpetanute ettepanekut luua ühiskondlik aspirantuur ka TRÜ juures.

V. KRINAL,
Majandusteaduskonna partei-algorganisatsiooni sekretär

TÄHELEPANU!

Neljapäeval, 9. dets. algusega kell 17 toimub peahoone 5. aud. ÜTÜ eesti keele ringi 20. aastapäeva tähistamiseks

konverents.

Kavas: 1. Ülevaade ringi tegevusest 20 aasta kestel. — Ringi esimees M. Põldma.

2. Jooni eesti kirjakeele sõnavara arengust viimastel aastakümnetel. — Fil.-kand. E. Ahven.

3. Handi keele morfoloogia tüpoloogilisest kirjeldamisest. — II kurs. üliõpilane M. Remmel.

4. Jooni tori murrakust. — IV kurs. üliõpilane M. Hannibal.

5. Lindude nimetused karjala keele djorža murrakus. — IV kurs. üliõpilane E. Õunas.

6. Eesti rahvakeele sõnaraamatust. — Fil.-kand. M. Mäger.

ÜTÜ eesti keele ringi juhatus

Meil oli külas televisioonirahvas

Päevakorras: Televisiooni kaasaja problemaatikast, küsimusi-vastuseid, telefilmide demonstreerimine — nii seisis kuulutusel. Ei tea, oli selles süüdi tuisune ilm või peotantsude võistluse ülekanne Prahast, igatahes Vanemuise tänava ringauditooriumi tuli inimesi ainult paarikümne ümber. Aga neil, kes tulid, ei tarvitsenud kahetseda, sest... huvitav oli. Nägime 1965. a. televisioonifilme. Meiega vestlesid T. Kask, L. Piip, H. Tiidus jt. Tallinna Televisioonistuudios töötajad.

Kas televisioon on omaette kunstiliigiks kujunenud? Mida arvata saatest «Mis Koosta peres uudist on?» Milline on televisiooni peaülesanne? Kuivõrd õigustavad end saated varjatud kaameraga? Kas värviline televisioon saab laiale vaatajaskonnale nähtavaks juba lähemas tulevikus? Missugune hinnang anda Tallinna Televisioonistuudio saadetele? — nende ja paljude teiste küsimuste ümber pidasid aru nii külalised kui ka kuulajad.

S. MÄND

Ühiste jõududega ühisele tööle

Hiljuti loodi Tartu Riiklikus Ülikoolis ühiskondlikel alustel töötav sotsioloogilise uurimise keskus, mille ülesandeks on koondada enda ümber kõiki, kes tunnevad huvi sotsioloogilise uurimistegevuse vastu või juba tegutsevad sellel alal, ning koordineerida ja suunata nende tööd.

Keskuse esimeseks sammuks oli tööplaani koostamine. Otsustati kogu uurimistegevus siduda ülikooliga. Esimeseks uurimisteemaks võeti ideoloogilise töö küsimused. See teema peaks huvi pakkuma ka partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsiooni juhtkonnale, sest siin on tegemist esimese ulatuslikuma katsega tuua teaduslikud elemendid ideoloogilise kasvatustöö juhtimisse.

Sotsioloogilise uurimistöö jaoks ei piisa ainult heast tahtest. See eeldab ka teoreetilist ettevalmistust. Keskusel on kavas organiseerida regulaarselt tegutsev teoreetiline seminar, kus ettekannetega esineksid nii kohalikud jõud kui ka spetsialistid Leningradist, Moskvast ja teistest linnadest. Seminar töötaks kord kuus.

Siinjuures on keskusel palve igale sotsioloogilisest uurimistööst huvitatud õppejõule, teenistujale ja üliõpilasele — teatada TRÜ teadusliku kommunismi kateedrisse isiklikult, telefoni teel või kirjalikult järgmised andmed:

1) nimi,
2) eriala,
3) õppejõud, teenistuja või üliõpilane,
4) kas varem tegelnud sotsioloogiliste uurimistega,
5) milline nädalapäev ja kellaaeg oleks kõige sobivam seminari pidamiseks.

Ülaltoodud andmed on vajalikud sobiva ruumi leidmiseks ja, kui osa võtta soovijaid on rohkem, gruppidesse jaotamiseks.

Registreerimise viimaseks tähtajaks on 10. detsember 1965. a.

Esimesest seminarist, mis toimub orienteeruvalt detsembri keskel või teisel poolel, teatatakse täpsemalt ülikooli ajalehes.

J. KALITS

Emakeele Seltsis

Pühapäeval toimus Emakeele Seltsi järjekordne koosolek. Prof. P. Ariste andis ülevaate Soomes tehtavast keeleteaduslikust tööst soome-ugri keelte alal. Katsun edasi anda mõned professori seisukohad ja tähelepanekud selles küsimuses.

Soome keeleteadlaste ees seisab suur ülesanne lõplikult läbi töötada ja avaldada Castréni suur kogu. Tema pärandi kallal on keelemehed palju tööd ja vaeva näinud, kuid kõike pole siiski veel suudetud avaldada.

Helsingi Ülikoolis on uurimistöö ja pedagoogiline töö tihedalt seotud. Castréni auks on loodud omaette keeleteaduslik uurimiskeskus — Castreniaanum, mis koosneb mitmest osakonnast. Nimede osakonnas on märkimisväärset tööd tehtud kohanimede (prof. V. Nissila ülevaade kohanimedest) ja isikunimede osas.

Toimub karjala sõnaraamatu koostamine, mille näidisosi on juba trükis ilmunud, loodetavasti ilmub I köide 1966. a. jooksul. Käsil on ka Soome etümoloogilise sõnaraamatu väljaandmine. Jätkatakse soome murrete uurimist.

Castreniaanumi eesti asutises (üks osakondadest) toimub töö Eeva Niinivaara juhendamisel. Eeva Niinivaara on lõpetanud Tartu Ülikooli kirjanduse eriharu. Seminaridel käsitletakse Jakob Tamme luulet, ülevaadet eesti kirjandusest Noor-Eesti perioodil jne.

Helsingi Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna 6 tuhandest üliõpilasest on suur osa naisüliõpilased, kelledest paljud ei jää truuks keeleteadusele, vaid eelistavad koduperenaise seisust. Üpris väike osa üliõpilasi on tõsiselt huvitatud keeleteaduslikust tööst.

Turu Ülikool on noor. Seal on kaks professuuri: soome keele (O. Ikola) ja soome-ugri professuur (M. Liimola). Prof. H. Paasonen on oma testamendis jätnud suured mordva uurimiskogud Turu Ülikoolile. Eesti keelt õpetab dr. H. Salu, kes kaitses oma väitekirja E. Vildest. Turus pole eesti keele vastu nii suurt huvi kui Helsingis.

Jyväskylä Ülikoolis töötavad nimekad keelemehed prof. A. Penttilä ja prof. V. Nissila. Eesti keelt õpetab L. Võrk. Ta on foneetik, varsti peaks temalt ilmuma «Eesti keele foneetika» (soomekeelne). Jyväskyläs asutati ka Keeleteaduslik Selts, mis on Soomes esimene üldkeeleteaduslik suunaga. Prof. P. Ariste viibis avamisel, esinedes saksakeelse kõnega heebrea keele kohta. Jyväskyläs valitseb äärmiselt suur tööind.

Tampere ja Oulu ülikoolides on kõik alles väga noor, töö seisab ees.

Teise ettekande esitas koosolekul M. Must. Ta rääkis 1965. a. murdekogumisvõistluse tulemustest.

Üldse esitati 22 tööd (sisuliselt 40 tööd 47 murraku alalt) 10793 sedeliga. Žürii (M. Must, P. Palmeos, A. Valmet, M. Mäger) tunnistas paremaiks järgmised autorid:

A. Maksimova, Õ. Aasmaa, J. Sildvee, J. Uustalu, E. Lepik, M. Tapupere, A. Toomsalu, I. Raudsepp, A.-M. Karm, Antsla Keskkooli kirjandusring jt.

R. PÄRTEL

Üliõpilaselust raja taga

RUMEENIA

Hiljuti viibisid siin külas Indoneesia kõrgema hariduse minister doktor S. Tažep ja Ateena ülikooli professor Spiros Zervos.

Jagades oma muljeid külaskäigust ütles doktor S. Tažep:

«Olen külastanud paljusid maid ja olnud paljudes üliõpilaste ühiselamutes, kuid ma arvan, et siinsed Bukaresti üliõpilaste ühiselamud on kaasaegsemad ja mugavamad. Sellistes tingimustes tahaksin ka ise uuesti üliõpilaseks saada.»

Professor S. Zervos lisas:

«Kõige sügavamat muljet avaldasid mulle Rumeenias ühelt poolt need suurepärased õppimis- ja töötingimused, mis on tagatud üliõpilastele ja teaduslikele töötajatele, aga teiselt poolt — Bukaresti ülikooli matemaatikute loominguliste otsingute ja koostöö atmosfäär.»

BULGAARIA

Siin avati Varna Dimitri Blagojevi nimelises Rahvamajanduse Instituudis rahvusvahelise turismi osakond, mis hakkab ette valmistama spetsialiste majanduselu ja turismi organiseerimiseks.

Põhidistsipliinide kõrval (väliskaubandus, turism) on kursusesse lülitatud loengud arheoloogiast, kunstiajaloost, kolm võõrkeelt. Kohustuslike õppeainete hulka kuuluvad veel alpinism ja purjesport.

TRÜ ametiühingukomitees

... arutati poliitilise kasvatustöö probleeme meie ülikoolis, vaeti spordiklubi tegevust.

Esimese päevakorrapunkti kohta tegi ettekande komitee ideoloogiasektori esimees Kaljo Indre. Ta märkis, et poliitkasvatustöö vormidest on meil käibel põhiliselt neli:

3) diskussioon
4) poliitinformatsioon
1) loeng
2) vestlus

Rohkem või vähem sisaldavad neid kõikide kursuste tööplaanid, välja arvatud keemia III, IV ja farmaatsia II kursus, kus pole sel semestril ette nähtud ainustki poliitmassilist üritust.

Missugust vormi otstarbekaimaks pidada? See sõltub teaduskonna omapärast ja õpperühma poliitilise teadlikkuse tasemest. Ametiühing peaks rohkem tähelepanu pöörama kursuse juhendajate osavõtule ideoloogilisest kasvatustööst ja jälgima nende mõju igale üliõpilasele eraldi.

Põhiettekandele järgnes elav arutelu, mille tulemusena ametiühingukomitee jõudis järeldusele, et tuleb:

* tingimata moodustada instants, kes suunaks ja juhiks konkreetselt kogu poliitkasvatustööd ülikoolis ning et see oleks kõigile teaduskondadele teada ja abiandmiseks valmis;

* töövormid lasta valida igal teaduskonnal enesel vastavalt oma profiilile;

* palju enam suunata poliitiliste vestluste organiseerijaiks üliõpilasi endid;

* töötada iga kursuse jaoks välja soovitav programm, mis oleks teemade poolest mitmekülgne ja laiaulatuslik;

* teha kõik selleks, et ideoloogiline kasvatustöö toimuks pidevalt, mitte stiihiliste puhangutena.

Ülikooli spordiklubist rääkisid klubijuhataja sm. Seiler ja sm. Unger. ÜSK-l on 2 põhilist tööliini: 1) spordimeisterlikkuse tõstmine, 2) massiliste tervistavate ürituste korraldamine.

Kõrgemate järkude osas on spordimeistrite ettevalmistamise plaan ületatud (5 meistersportlase asemel 11, 55 I järgu sportlase asemel 62 jne.), VTK normide täitmist on aga seganud remondi venimine ujulas.

Massilistest üritustest leidsid aset sügisene jooksukross ja orienteerumisvõistlus, nende kahe ala kokkuvõttes juhib 34%-lise osavõtuga Õigus-Majandusteaduskond. Järgnevad:

Bioloogia-Geograafiateadusk. 23%.
Kehakultuuriteadusk. 21%.
Ajaloo-Keeleteadusk. 14%.
Arstiteadusk. 9,7%.
Füüsika-Matemaatikateadusk. 7,4%.

Sügis-talvisel hooajal pidurdab ürituste massilisust siseruumide vähesus. Et saavutada normaalseid tingimusi, vajaks ülikool veel 4—5 spordisaali. Ühe ehitamist kavatsetakse peatselt alustada Mitšurini tänavale. Tingimata tuleb juurde muretseda matkavarustust, eriti telke ja seljakotte; samuti vajaks spordiklubi oma autobussi.

Alates sellest õppeaastast otsustati moodustada iga teaduskonna juurde spordinõukogu, mille liikmeteks oleksid kursuste spordiorganisaatorid.

M. RAIDMA

Midagi ei toimu iseenesest, ilma pingutuste ja tahteta, ilma ohvrita ja vaevata

A. Herzen

Individuaalõppeplaanide rakendamisest ülikoolis

Kõrgema haridusega spetsialistide kaadri ettevalmistamine toimub riikliku plaani kohaselt, s. t. vastavad riigiorganid määravad kindlaks nii spetsialistide ettevalmistamise erialad kui ka ettevalmistatavate kontingendid.

Erialade nomenklatuuri kinnitab NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-eriharidu se Ministeerium. Samuti kinnitab ta iga eriala õppeplaani. Riiklikud plaaniorganid ja kõrgemaid koole juhtivad haldusorganid määravad aga kindlaks õppeasutuste iga-aastased vastuvõtu-kontingendid. Lähtudes rahvamajanduse vajadustest määratakse gi viimased kindlaks, näidatakse erialad ja arvud, millises üks või teine õppeasutus peab ette valmistama spetsialistide kaadrit.

Järelikult on kõrgemas koolis õppetöö korraldamise alusdokumendiks eriala õppeplaan. Tavaliselt näeb õppeplaan antud eriala raames ette ka veel kitsama spetsialiseerumise, näiteks bioloogia erialal, botaanika, zooloogia, taimefüsioloogia, biokeemia, geneetika ja selektsioon, biofüüsika, mikrobioloogia, antropoloogia — kokku 13 spetsiaalsust.

Et spetsialiseerumine toimub vanematel kursustel, siis tuleb teaduskonnal igal aastal otsustada, millistes erialades üldse õppetööd korraldada ja keda antud kursusele jõudnud üliõpilastest suunata omandama üht või teist spetsiaalsust. Esimese küsimuse lahendamisel tuleb esmajoones lähtuda rahvamajanduse vajadustest, s. o. nõudmistest antud kitsama spetsiaalsusega spetsialistide järele. Teise küsimuse lahendamisel arvestatakse üliõpilaste endi huve, kalduvusi, võimeid. Kui nüüd aga selgub, et ühe või teise kitsama spetsiaalsusega spetsialiste on tarvis ette valmistada niivõrd vähe (mõni üksik kas igal aastal või isegi üle mitme aasta), et nendest pole võimalik moodustada õpperühma, siis võibki tulla kõne alla nende ettevalmistamine **individuaalõppeplaani alusel.** Näiteks taotleb Eesti NSV Haridusministeerium ülikoolilt igal aastal 2—3 logopeedi ettevalmistamist eesti keele ja kirjanduse eriala baasil. Seda saabki korraldada vaid individuaalõppeplaani alusel. Kuid siin tuleb arvestada veel teistki asjaolu. **Individuaalõppeplaani rakendamine võib kõne alla tulla vaid siis, kui vastava spetsialisti ettevalmistamiseks pole teist soodsamat ja otstarbekohasemat moodust.**

Meie individuaalõppeplaanide rakendamise varasem praktika kahjuks just seda asjaolu sageli silmas ei pidanud. Vähe kasutati ära spetsialistide ettevalmistamisel koopereerimise võimalusi ja sellepärast oli ka individuaalõppeplaani alusel õppivate üliõpilaste arv põhjendamatult suur. Nii näiteks veel 1964./65. õ.-a. õppis meil individuaalõppeplaanide alusel üle 80 üliõpilase. Ka ei arvestanud varasem praktika küllaldaselt seda, kas antud kitsama erialaga spetsialiste meie rahvamajandus otseselt vajas või mitte. Mõnikord otsustati üliõpilaste spetsialiseerumise küsimus teaduskondade poolt ilma tegelike vajaduste väljaselgitamiseta, toetudes üliõpilaste endi soovidele või siis kateedrite ühepoolsetele ettepanekutele. See kutsus esile raskusi lõpetajate töölesuunamisel, tekitas kibedat pettumistunnet ka lõpetajates, keda ei saanud suunata tööle vastavalt omandatud kitsamale erialale.

Nende vigade edaspidiseks valtimiseks kehtestas rektoraat korra, mille kohaselt **üliõpilaste ülevii mine individuaalõppeplaanile saab toimuda vaid rektori eriloal.** Loa andmisel peetakse silmas asutuste ja ettevõtete taotlusi, mis peavad olema aktsepteeritud riikliku plaaniorgani poolt, samuti seda, kas on igakülgselt kaalutud vastava ala spetsialistide ettevalmistamise võimalusi koopereerimise korras. Nimetatud kord peabki tagama, et individuaalõppeplaanide järgi õppivad üliõpilased ülikooli lõpetamise järel leiaksid sihipärast rakendamist. Teaduskond, saanud loa üliõpilase üleviimiseks individuaalõppeplaanile, on kohustatud välja töötama vastava õppeplaani, läbi arutama ja kinnitama selle teaduskonna nõukogus, tegema plaani teatavaks üliõpilasele ja pidevalt jälgima õppeplaani täitmist.

Eespool nimetatud juhud käsitlesid individuaalõppeplaani rakendamist ühe eriala raames (kitsama spetsiaalsuse omandamiseks). Kuid individuaalõppeplaani võidakse kasutada ka juhtudel, kus **tegelikust vajadusest lähtudes on vajalik ette valmistada spetsialiste, kes oleksid omandanud teadmisi ainetest, mis kuuluvad erinevate erialade õppeplaanidesse.** Nii näiteks vajatakse juba praegu matemaatikuid, kellel oleks küllaldane ettevalmistus teatud majandusteaduslikes ainetes ning majandusteadlasi, kellel oleks küllaldane ettevalmistus reas matemaatilistes ainetes. Senikaua kuni vastavate spetsialistide järele tekkinud vajadus on veel väike, tulebki nende ettevalmistamiseks kasutada individuaalõppeplaani. Suureneb aga nõudmine nende järele, siis täiendatakse erialade nomenklatuuri ka juba uue erialaga. Selles mõttes võib individuaalõppeplaani vaadelda kui erialade nomenklatuuri edasise täiendamise katselist alust. Muidugi saab ka sel eesmärgil individuaalõppeplaani rakendamine toimuda vaid igakordsel rektori eriloal ja põhjendatud taotluste olemasolul.

Õppimine individuaalõppeplaani järgi on üliõpilasel kaheldamatult tunduvalt raskem kui tavalise õppeplaani järgi. Üliõpilase töö põhivormiks on siin ju iseseisev töö ainete omandamisel. Loenguid individuaalplaanis ettenähtud ainetes reeglina ei toimu, üliõpilasel on õigus kasutada vaid konsultatsioone vastavalt õppejõult. Ka praktikumid ja laboratoorsed tööd toimuvad individuaalkorras. Sellepärast tulevad õppetööga siin hästi toime vaid tugevad üliõpilased, kes on kindlalt omandanud iseseisva töö oskused ja harjumused, kes oskavad õigesti kasutada oma aega, sihikindlalt ja süstemaatiliselt töötada. Kuid teiselt poolt pakub see vorm töökale ja võimetega üliõpilasele ka küllaldast rahuldust. Ta võimaldab tööd planeerida olenevalt individuaalsetest võimetest, aitab kaasa suurema iseseisvuse süvenemisele ja loova mõtlemisviisi arenemisele, tahtekindluse ja vastutustunde kasvule.

Individuaalõppeplaani rakendamise praktika on end igati õigustanud ja seda praktikat tuleb ka edaspidi jätkata. Teaduskondade ja kateedrite ülesandeks on vaid iga kord läbikaalutult teha oma ettepanekud üliõpilaste üleviimise kohta individuaalsele õppeplaanile, igakülgselt abistada selliste plaanide alusel töötavaid üliõpilasi, üldistada individuaalõppeplaanide rakendamise kogemusi ja sel alusel leida abinõusid selles õppetöö korraldamise vormis peituvate võimaluste sihikindlamaks ärakasutamiseks.

Dots. K. PÜSS, prorektor

Üldhindeks neli pluss

Õpin neljandat aastat eriplaani järgi. Nähtavasti seetõttu paiuti, et ma midagi sellekonast ülikooli lehele kirjutaksin. Individuaalplaani punul tuleks kõigepealt raakida eesmärgist.

Selleks on spetsialistide ja noorte teadlaste ettevalmistamine seitsmel erialadel, mis on sageli nii uued, et on raske öelda, mida nad tapselt endast kujutavad, ning nendel erialadel, kus vajadused kaadri järele piirduvad 1—2 inimesega aastas. Üne sõnaga, individuaalplaanide abil püütakse rahuldada väga mitmesuguseid praktika vajadusi. Ja kone peaks lisama, et kaugeltki mitte kõikidele elu nõuetele pole suudetud veel vastu tulla.

Millistel tingimustel tuleb kõne alla individuaalplaani koostamine? Neid tingimusi võiks reastada järgnevalt: 1) objektiivsete, s. o. praktika vajaduste eksisteerimine teatava ettevalmistusega spetsialistide järele, keda ühel või teisel põhjusel pole võimalik massiliselt ette valmistada; 2) vastavate vajalike õppejõudude ning tarvismineva baasi (kirjandus, laboratooriumid, seadmed jne.) olemasolu; 3) selliste üliõpilaste olemasolu, keda on mõttekas suunata individuaalplaanile, s. t. kelle eelnev ettevalmistus, huvid, võimed jne. vastavad kõige enam tulevasele erialale.

Et esimene tingimus peab alati olema täidetud, kolmandat aga on pea alati võimalik täita, siis tavaliselt on küsimus selles, kas teine tingimus on täidetud või mitte. See aga sõltub omakorda õppeasutuse profiilist, teaduslikest traditsioonidest, sidemetest jne.

Kui kõik kolm tingimust on täidetud, tuleb asuda plaani praktilisele koostamisele, sest pansoismi üks mugandatud põhiteese ütleks ,et individuaalplaan pole habe, mis kasvab iseenesest. Kõige parem oleks järgmine moodus. Koostage oma plaanist esialgne projekt ning tüüdake siis järgemööda õppejõude, kes võivad teile vajalikku nõu anda. Niiviisi on lõppude lõpuks garanteeritud ühelt poolt võimaluste piires asjalik plaan ja teiselt poolt teate nüüd isegi, kellele ja millele te oma hinge müüte.

Juhul kui individuaalplaan peab teid ette valmistama mõne teaduste piirimail tekkinud uue teadusharu tarbeks, muutub kõige tähtsam küsimus — millised ained plaani võtta? — ka kõige raskemaks. Nii näiteks on see humanitaar- ja reaalteaduste piiril tekkivate uute teaduslike distsipliinide puhul. Võib-olla oleks tarvis koostada näiteks spetsiaalne matemaatikakursus humanitaarteadlastele, arvestades juba olemasolevaid kogemusi. (Toetaksin siinkohal omalt poolt juba varem avaldatud seisukohta, et kõigile humanitaarteaduste üliõpilastele tuleks teatud ulatuses õpetada matemaatikat ja nähtavasti on vajalik neid tutvustada ülevaatlikult teistegi reaalteaduste probleemidega. Niimoodi saaks panna piiri ka teatud tüüpi vaidlustele, millele praegu asjatult mõtteenergiat ja ajaleheruumi kulub, nagu hiljutine pseudo-viisakas stiilis kohtumine homo faberi ja homo sapiensi vahel.) Minu individuaalplaanis, mis lõpuks sisaldas nii keeleteaduslikke, psühholoogilisi kui ka matemaatilisi distsipliine, oli kõige keerulisem just viimaste valik, sest väga raske oli ette arvata, mida matemaatikast tarvis läheb, mida mitte.

Paar arvamust eriplaani plussside ja miinuste kohta. Plussideks on minu arvates järgnevad asjaolud: 1) plaan sunnib iseseisvalt töötama ja õpetab oma aega jaotama; 2) eksameid on võimalik teha aastaringselt; 3) võimalus oma huviala sügavamaks omandamiseks; 4) plaan annab võrdlemisi suure akadeemilise vabaduse, eriti viimastel kursustel.

Miinusteks loeksin: 1) raskusi erialase kirjanduse ja eriti õppekirjanduse hankimisel; 2) iseseisva töö liialt suurt mahtu mõne aine puhul (kuni 100%); 3) ohtu saada kursuse poolt taunitud kui kollektiivist eralduma kippuv tüüp.

Üldhindeks aga paneksin «neli pluss».

Ning ongi viimane küsimus: kes saavad individuaalplaani? Võiks ehk öelda niimoodi. Kui sa esimesel kahel kursusel oled õppetööga hästi toime tulnud, kui sul on uurija vaimu ja huvi maailma asjade vastu ning sa oled juba osa võtnud ÜTÜ tööst, siis võid sa tulla kõne alla individuaalplaani järgi õppijana. Ja kui oled valmis käima loengutel ka siis, kui see pole kohustuslik ning oled võimeline lugema teaduslikku kirjandust vene ja esialgu vähemalt ühes võõrkeeles, siis on sinu väljavaated individuaalplaanile üsna avarad. Kui selgub, et praktikas on sinu huviala mehi tarvis ja sind teavad ja toetavad administratiivselt ja teaduslikult aktiivsed õppejõud ja sa ei õpi Arstiteaduskonnas (kus on tavalise plaanigagi tegemist küllalt), siis valmista oma vaim ette, et suudaksid vapralt läbi teha kõik individuaalplaanis kirja pandud katsumused, sest teaduses ei ole laia maanteed jne.

Edu ja kordaminekut soovides
P. JÄRVE,
Ajaloo-Keeleteaduskonna
VI kursuse üliõpilane

Ainult romantika otsimisega ei saa

«See asi ei ole sugugi meeldiv,» ütles Aavo Aaviksaar, kui olin seletanud, miks tema juurde tulin. «Ma kuulsin, et keegi oli mind küsinud, arvasin, et tunned huvi eriala vastu, et saan nõu anda või aidata. Oleksin olnud tuhat korda õnnelikum. Aga ajaleht, tead, meil on siin kirjutatud mõnest mehest ja alati saab pärast nalja.»

«Ja-jah,» noogutasin mina.

«Ma ei tea, kas see tuleb sellest, et eriala ei tunta või. Ei tea, tavaliselt ei tule välja lood eksperimentaalalade inimestest, asjaosalistele paistavad need naiivsetena.

Kui sa just minu kui eriprogrammiga õppija juurde tulid, siis eks ma ole ju selle asja ise teinud, midagi võiks minustki välja pigistada, kui sul konkreetseid küsimusi oleks, nii ei oska nagu öelda.»

«Ei, konkreetseid küsimusi ei ole.»

«Eks eriprogrammi eelis ole selles, et ta annab suure iseseisvuse. Ta on paindlik, saad eksamid ära teha, millal tahad, rohkem seda tööd teha, mis parajasti huvitab. Sain vahepeal pikka aega «oma» tööga tegelda, IV kursusel tegin talvised eksamid eelmisel kevadel ära. Praegu on ülikool praktiliselt läbi, diplomitöö kaitsmine oli ära, teen aspirantuuri sisseastumiseksameid.»

«Teised teevad veel diplomitöid?»

«Jah, viis ja pool aastat on ette nähtud.»

«Oli sul koormus palju suurem kui teistel?»

«Ametlik koormus jäi samaks, vahetus tehti teiste õppedistsipliinide arvel, tulid kitsamad distsipliinid. Sai seal töötunnid ka välja arvutatud, tegelik maht oli muidugi hoopis suurem. Vahel tuli igatsus loengute järele. Materjal oli kõik üksikutes monograafiates, üks käsitleb asju nii, teine teistmoodi, kõik tuli endal otsida. Siis mõtlesin, et küll oleks hea loengut kuulata, seal on ju palju õppejõu tööd juures. Kui on olemas hea õpik, siis on muidugi teine asi.»

«Sul oli orgaaniku-biokeemiku programm?»

«Jah, nii seda nimetati. Tegelikult oli programmi sisuks füüsikaline biokeemia. See tähendab mitte ainult füüsikalise keemia meetodite rakendamist, vaid ka teoreetilise ja eksperimentaalse keemia enda arendamist uurimisala laiendamise alusel. Kavatseme uurida biokatalüüsi, lootes sellega ennekõike avardada meie teadmisi katalüüsist üldse.

Muidugi huvitab meid mitte vähemal määral ka antud nähtuse osa elusates organismides, kuid siin tuleb eesmärkide püstitamisel küllalt ettevaatlik olla, et mitte diletandina esineda, eriala on ikkagi keemik-biokeemik.»

«Ja-jah,» ütlesin mina.

«Eriprogramme on kahesuguseid. Ühed on erialade õppimiseks, mille spetsialiste ülikoolis on, neid aineid lihtsalt ei ole õppeplaanis. Teised on sellised, et tuleb alustada peaaegu tühjalt kohalt. Meil ei ole keemikut-biokeemikut.»

«Juhendajat sul üldse ei olnud?»

«Kaks juhendajat oli koguni. Nendelt sain muidugi väga palju, nendega sai asju arutada.

«Sa rääkisid, et kahtlesid, kas tulla ülikooli kirjandust või keemiat õppima. On sul nüüd jäänud aega lugemiseks?»

«Jah, kõik olid kindlad, et lähen kirjandust õppima. Võib-olla natuke ka trotsi pärast tulin keemiasse. Ei, ma ei kahetse, ma olen sellele vahetevahel mõelnud sellelt seisukohalt: kui sulle meeldib metsa näha, ära kiirusta kohe metsavahiks hakkama. Mõnda raamatut lugeda on vahel suur rõõm. Võib-olla kaoks sellest midagi, kui tead, et hiljem tuleb seda lahkama hakata. Loe ja vaata nagu jahimees, püss käes, et ahah, näed, seal on selline kujund, see on selle jaoks, see selle jaoks. Kardan, et nii võib mõndagi tõelisest elamusest kaduma minna. Lugenud olen, päris barbar ei ole, aga see on paratamatu, et sellised huvid muutuvad sekundaarseteks, kui tahad midagi tõsisemat teha teises vallas. On arvamusi, et vastavad aju osad päris atrofeeruvad, niikaugel ma vist veel ei ole. Naljaks võiks öelda, et tuleks üle minna õhemate raamatute peale. Hea, et filosoofilised ained on kohustuslikud.»

«Mis sulle kirjanduses väga meeldinud on?»

«Mul on võib-olla natuke isevärki huvid. Sellised mehed nagu Saint-Exupery, Petõfi.

Kindlust, pinget, tugevat tööd on vaja. Ja samas lapselikku rõõmu sellest, mis ära oled teinud. Karmust, kuivust, jõudu tööd teha. Ja seejuures ka õrnust, mõjugu see kasvõi ootamatuna. Need, kes igast päevast tingimata suurt ja ilusat ootavad, ei jõua kaugele, sest nad ei tee midagi ära. Ainult romantika otsimisega ei saa.»

P. VIHALEMM

TEATRIKUU

Kui Shelagh Delaney «Mee maigu» (The Taste of Honey, 1959) kirjutas, oli ta üheksateistkümneaastane töölistüdruk Lancashire'st.

Etendust hinnates ütles tuntud inglise literaat Graham Greene, et see näidend on säilitanud John Osborne'i «Vaata raevus tagasi» kogu värskuse, ent ta on veel küpsem. Autor teab, mille peale vihastuda ja mille üle naerda.

1960. aastal lavastas inglise tuntud režissöör Tony Richardson («Tom Jones», «Vaata raevus tagasi») selle näidendi järgi filmi, mis sai rea rahvusvahelisi auhindu.

Delaney järgmine näidend, 1960. a. kirjutatud, «Armunud lõvi» (The Lion in Love) kujutab ühe ekstsentrilise perekonna elu suurlinna agulis. Väidetakse, et see näidend jääb oma realistlikult väljendusjõult esimesele alla.

1964. aastal ilmus Shelagh Delaney'lt esimene kogumik lühiproosat.

«Mee maik» on poeetiline lugu tütarlaps Jo'st, — ühest aastast, mille vältel sellest ümbritsevale räpasusele immuunseks muutunud hinge ja selge pilguga agulitüdrukust täiskasvanu saab. Näidates Jo saatust kui mitte midagi erakordset, astub autor tema ümbruse vastu, selle ühiskonna vastu, kus noorte inimeste igatsused õnne järele põrkavad igal sammul neist olenemata takistuste vastu, ja kus iga päevaga tuleb üha valusam selgus — armastus on kibe ja õnne leitakse ainult mõttekujutlustes. Pealkiri «Mee maik» (NB! honey=mesi, honey=kallike, kullake) on iroonia pooleks pisaratega.

Jo — Rita Treshingham.

SHELAGH DELANEY

«MEE MAIK»

(Katkend näidendist)

I VAATUS.

1. pilt.

Lava kujutab mugavusteta korterit Manchesteris, läbi akna paistab tänav. Džässmuusika. Siseneb HELEN, keskealine naine. Koos emaga tuleb tütar JO. Mõlemad on koormatud pakkidega.

HELEN: Noh, siin see ongi.

JO: Ja mulle see ei meeldi.

HELEN: Kui ma leian meile kusagil mõne elukoha, siis pean ma mõtlema millelegi kaugelt tähtsamale kui sinu tunded... üürile. See siin on kõik, mida ma võin pakkuda.

Jo: Sa võiksid pakkuda midagi paremat kui see vana ahervare.

HELEN: Kui sa ise teenima hakkad, siis võid halada.

JO: Ehk aitaks juba. Mul on külm ja mu kingad on märjad... missugune koht.. ja arvatavasti hakkame me elama tema kõlvatust sissetulekust.

HELEN: Küll mina selle eest hoolitsen. Üldse, mis on selles paigas halba? Kõik on küll lagunemas, see on õige, ja meil ei ole kütet — aga siit avaneb nii tore vaade gaasivabrikutele, meil on majarahvaga ühine vannituba ja see tapeet on üsna kaasaegne. Mida sa veel tahad? See käib meile küll. Anna mulle klaas, Jo.

JO: Kus nad on?

HELEN: Ma ei tea.

JO: Sina ju pakkisid neid. Ta kaotaks oma pea ka ära, kui see kaela otsas kinni ei oleks.

HELEN: Siin nad on. Ma panin nad kindluse mõttes oma käekotti. Anna pudel, see on kandekotis.

JO: Miks mina pean sinu pärast ringi jooksma? (Võtab kotist viskipudeli).

HELEN: Lapsed võlgnevad oma vanematele mõningaid väikesi tähelepanuavaldusi.

JO: Mina ei võlgne sulle midagi.

HELEN: Välja arvatud lugupidamine, aga selle osaks ma niikuinii ei saa.

JO:Joo, joo, joo, see on ainus, milleks sa kõlbad. Sa teed mu lihtsalt haigeks.

HELEN: Teised võivad palvetada oma igapäevase leiva eest, mina palvetan...

JO: Magamistoa eest?

HELEN: Just. Sinu terviseks, Jo.

JO: Ma näen, et me peame jälle voodit jagama.

HELEN: Muidugi, sa tead ju, et ma ei suuda sinust lahus olla.

JO: Mida ma küll annaksin oma toa eest! Jumal! Siin on ju kõik jääs! Kas siin kusagil ei ole mingisugust kollet, Helen?

HELEN: Jah, kusagil peaks olema üks gaasiga töötav asjandus.

JO: Kus?

HELEN: Kus? Kus su oma silmad on? Kas sa tahad, et ma pean sinu eest ka veel hoolitsema? Mis sa seisad ja võbised, võta natuke siit, kui sul külm on.

JO: Sa tead, et ma ei taha seda.

HELEN: Oled sa seda proovinud?

JO: Ei.

HELEN: Siis lase kõrist alla. (Käib toas ringi, otsib kollet) Tema küsib aga «Kus?». Ta ei näe kunagi midagi enne, kui ta sellele otsa jookseb. Noh, kuhu see siis saanud on? Ma tean, et ma nägin seda kusagil siin... Perenaine näitas mulle seda osana sisseseadest... Ei tea. Oh, süda läheb pahaks. Mis sinul nüüd viga on?

JO: Mulle ei meeldi selle lõhn.

HELEN: Ära nuusuta, joo! See toob sulle lohutust.

JO: Milleks mul seda lohutust vaja on?

— — —

2. pilt.

JO ja tema noormees, segaverd madrus, jalutavad tänaval. Nad peatuvad ukse ees.

JO: Ma lähen nüüd sisse. Aitäh, et sa mu raamatuid kandsid.

POISS: Olid sa üllatunud, kui nägid, et ma sind koolimaja ees ootan?

JO: Mitte eriti.

POISS: Oli sul hea meel, et ma tulin?

JO: Tead ju, et oli.

POISS: Mul oli ka.

JO: Noh, ma siiski lähen.

POISS: Ära veel mine. Jää natuke kauemaks.

JO: Olgu. Kas ei lähe vara pimedaks? Mulle meeldib talv. Kõige rohkem kõigist aastaaegadest.

POISS: Mulle meeldib ka talv. Kui varakult pimedaks läheb, siis on rohkem aega... (Suudleb Jo'd).

Poiss — Paul Danquah.

JO: Ära tee, Sa muudkui kogu aeg...

POISS: Kardad, et keegi meid näeb.

JO: Ma ei hooli sellest.

POISS: Ütle seda veel kord.

JO: Ma ei hooli sellest.

POISS: Ja sa mõtled ka nii. Oled esimene tüdruk, kes tõesti ei hooli. Kuule, ma tahan sult midagi küsida. Ma ei tee sõnu. Tahad sa minuga abielluda?

JO: Noh, mina ka ei tee sõnu. Ma ei tahaks sinuga abielluda, aga sa oled mu uimaseks rääkinud.

POISS: Kui vana sa oled?

JO: Peaaegu kaheksateist.

POISS: Ja sa tahad tõesti minuga abielluda?

JO: Nii ma ju ütlesin, eks ole? Sa poleks seda küsinud, kui oleksid tahtnud mind ninapidi vedada. (Tahab minna.)

POISS: Hei! Ma ei narri sind. Kas sa tõesti mõtlesid, mida ütlesid? Sa abiellud minuga?

JO: Ma armastan sind.

POISS: Kust sa seda tead?

JO: Ma ei tea, miks ma sind armastan, aga ma armastan.

POISS: Ma jumaldan sind (kiigutab Jo'd kätel).

JO: Ja mina sind. Ma ei saa sinna midagi parata.

POISS: Mul on midagi sinu jaoks.

JO: Mis see on? Sõrmus?

POISS: Täna hommikul kaupluses ei suutnud ma kuidagi kujutleda, missugused käed sul on — pikad või väikesed või millised. Seisin seal nagu neetud narr, katsudes kujutleda su käsi. (Paneb sõrmuse Jo'le sõrme ja suudleb ta kätt). Mis su ema ütleb?

JO: Arvatavasti naerab.

POISS: Huvitab teda, kellega ta tütar abiellub?

JO: Mitte tema ei abiellu sinuga, vaid mina. Temal pole sellega midagi tegemist.

POISS: Ta pole mind näinud.

JO: Ja kui ta näeb?

POISS: Siis näeb ta segaverelist poissi.

JO: Ei, ükskõik milline ta ka on, segavereliste suhtes tal küll eelarvamusi ei ole. Ära muretse, eks ju?

POISS: Saagu sinu tahtmine.

JO: Tead, mina ka ei hooli sellest.

POISS: See on kõige tähtsam.

II VAATUS.

Eesriide avanedes kuuldub kaugemalt meeldivat muusikat. Lavale tulevad JO ja GEOF, kaasas kimp eredavärvilisi õhupalle. On suvi, Jo rasedus on märgatav.

— — —

JO: Oh, ma olen nii hirmus väsinud. Ma ei jaksa voodissegi heita. Selle kušeti peal ei ole eriti hea magada, Geof.

GEOF: See on hea küll. Kerjustel ei ole valikut.

JO: Me oleme mõlemad kerjused. Kretiinipaar.

GEOF: Kuradi päralt.

JO: (Läheb magama. Geof hakkab lahti riietuma.) Hei, sa võiksid tule ka ära kustutada, muidu ma pean sul järel käima! (Geof kustutab tule ja läheb voodisse. Jo hakkab oma asemel lamades laulma):

Must poiss, must poiss, sa ei ole minu juures,
kuhu jäid sa möödunud ööl?
Mändide all, mändide all, kus päike iial ei paista,
ma värisesin terve pika öö.

GEOF: Jo!

JO: Jah.

GEOF: Missugune see poiss oli?

JO: Milline poiss?

GEOF: Tead küll.

JO: Ah tema. Ta ei olnud üldse sinu moodi. Ta laulis ja tantsis ja oli üleni süsimust.

GEOF: Must poiss?

JO: Kõige tumedamast Aafrikast! Prints!

GOEF: Mis asi?

JO: Prints! Suguharu pealiku poeg.

GEOF: Võib-olla et oli ka.

JO: Prints Ossini!

Geof — Murray Melvin.

(Juuresolevad fotod on pärit samanimelisest filmist.)

GEOF: Mida ta siin tegi?

JO: Ta oli mereväes haigepõetajaks.

GEOF: Tahaksid sa, et ta veel siin oleks?

JO: Vist mitte. Ma arvan, et sain juba küllalt. Mul on armastusest villand. Ma vihkan armastust!

GEOF: Tõesti, Jo?

JO: Jah.

GEOF: Head ööd!

JO: Head ööd!

— — — — —

JO: Helen!

HELEN: Mis on, kallis?

JO: Mu laps võib tumeda nahaga olla.

HELEN: Oh, ära räägi lollusi, Jo. Sa kutsud endale ise luupainajaid peale!

JO: Aga see on tõsi. Tema oli must.

HELEN: Kes?

JO: Jimmie.

HELEN: Sa tahad öelda... et see madrus oli neeger? Oh mu jumal! Midagi hullemat ei või enam ette kujutada. Kuidas ma lükkan vankrit, milles on... Oh jumal, ma pean juua saama!

JO: Mida sa kavatsed ette võtta?

HELEN: Ma ei tea. Ma tahan juua. Kes sellest veel teab?

JO: Geoffrey.

HELEN: Ja kuidas ammega on? Ta saab kindlasti šoki, kas pole?

JO: Ei, ta on mustanahaline.

HELEN: Noh, võib,-olla ta lapsendab siis selle... Tule jumal appi!

JO: Kui see sulle ei meeldi, siis võid ära minna. Ma pole palunud sul siia tulla.

HELEN: Kus mu kübar on?

JO: Peas.

HELEN: Ah jaa... ma ei tea, mis sinuga lahti on, tõepoolest... (Publikule) Öelge, mida ma pean tegema?

JO: Kas sa lähed ära?

HELEN: Jah.

JO: Lähed sa jooma?

HELEN: Jah.

JO: Kas sa tuled tagasi?

HELEN: Jah.

JO: Noh, mida sa kavatsed siis ette võtta?

HELEN: Panen lapse keset tuba ja ristin ta Muträstaks!

(JO vaatab talle järele, nõjatudes vastu uksepiita. Siis vaatab ta omaette naeratades toas ringi — talle meenub Geof.)

JO: Mägi, kust ma läksin üles
— sopane, kuid ilus mägi.
Nägin mäe peal kena preilit,
preili kohe niksu tegi.
Väike preili, kena preili,
õnnelikku elu sulle.
Nüüd ma sulle iga sendi
kulutan ja kahju pole.

Eesriie.

Tõlkinud E. Liimeon

B. Alveri õhtu

Betti Alveri kunsti austajaid tuli teisipäevasesse Luuleteatrisse palju-palju — rohkem poleks küll enam mahtunud.

Kas nad kõik austajad olidki? Usutavasti oli kenake hulk neidki, kes B. Alverit enda jaoks avastada soovisid.

Sellepärast on kahju, et kogu esimene osa, mille sisustajateks olid «Vanemuise» I stuudio lõpetanud, täielikult ei õnnestunud. Luuletaja mõtted ei jõudnud nagu saali ja see tegi kuulajad hajameelseks. Lõpuks ei jäänudki midagi eriti meelde, kui ehk ainult Raine Loo esitatud «Laul pojast» ja Küllike Rätsepa «Päikesele». Need, kes seni Betti Alveri luulet vähe teadsid, viisid vahest esimesest osast kaasa ainult soovi nende luuletustega ise lähemalt tutvuda. Aga ehk mõjuks üldisele meeleolukusele paremini, kui ühel õhtul oleks lihtsalt vähem esinejaid?

Õhtu teise osa avas Kulno Süvalep. Ja korraga oli kõik muutunud: saali jõudis mõte, tekst ja alltekst. Meie ees oli näitleja! «Pirnipuu» oli kava nauditavamaid palasid. Evald Hermaküla luges «Kahte saarlast» huvitavalt ja pagana lihtsalt. Ainult... ometi pisut liiga vaikselt, tagumine saalipool jäi sellest ilma. Veel esinesid Benno Mikkal ja Helend Peep. Eriti jäi meelde viimase esitatud «Lähen müüjaks».

Oli veel kolmaski osa. «Jevgeni Onegini» meisterlikust tõlkest esitasid katkendeid M. Koidu, E. Koppel, H. Haravee ja H. Sooper. Sellest jäi publikul kaksipidi arvamine. Tundus, et laval valitses tõeline meeleolu ja saali esimene pool tuli sellega ka kaasa. Kuuldus arvamusi, et kolmas osa oli õhtu elamuslikum. Aga tagapool istujad-seisjad ei suutnud isegi suurte pingutustega kõike laval räägitavat kuulda. On kurb, et pool õhtust läks lihtsalt «tehnilistel» põhjustel kaduma.

Betti Alveri looming on rõõmustavalt omanäoline. Tore on, et teda peeti vajalikuks tutvustada päris omaette õhtul. Veel toredam olnuks, kui kogu kava oleks läinud niisama «märki» nagu nelja mehe poolt sisustatud mahlakas, lihtne, mõttekas ja ka huvitav teine osa.

REET NEIMAR

С. СЕМЕНЕНКО

Но расскажи: меж вздохов нежных дней
Что было вам любовною наукой
Раскрывшей слуху тайный зов страстей?
«Ад» Песнь 5

А. А. АХМАТОВОЙ

О том рассказал Франческа,
Опомниться только смогла, —
Какая весёлая фреска
Глядела на них из угла,

Как косо лучи проникали
В высокое, справа, окно,
И как у колонны стояли,
И как потом стало темно,

Как строчки поплыли налево,
Когда Галеот головой
Поклялся: «Моя королева!
О том не узнает живой...»

Знакомая эта отрава!..
— И что же? А дальше?.. А та:
— Да, слева стоял он. Нет, справа.
Да, эта картина. Нет, та,

Такая весёлая фреска!..
— Ты... чашу испила ль до дна?..
О том не сказала Франческа.
О том не сказала она.

PIIBE UIP

* * *

Ta tuli läbi metsa, kui mets oli must,
õhk õhtuhall,
taevaski tinane.
Nüüd ta usub, et nii see ongi just:
et ajast aega mets püsib must,
õhk õhtuhall,
taevaski tinane.
Nüüd ta usub, et nii see ongi just
ning ta lemmikvärvid on — hall ja must.

ÜTÜ ja esimene kursus

Nagu pealkirjast nähtub, on mõttevahetuse objektiks esimese kursuse üliõpilase ja ÜTÜ-vahelised suhted.

Alustades uut kooliteed kannab esimese kursuse üliõpilane südames suuri lootusi ja eesmärke, mis vastavalt tema enda tööle ja töösse suhtumisele ka täituvad või ei täitu. Kohe esimesest päevast alates kohtab ta üsna paljusid «signaaltulesid», mis kutsuvad osa võtma RSK-st, näiteringist, kooridest ja spordiüritustest. Me ei ole loomulikult kõigi nende vastu, kuid tahaksime alla kriipsutada seda, et kõigi nende hulgas on meie arvates ÜTÜ jäänud suhteliselt tagaplaanile. ÜTÜ peaks olema võrreldes kõigi teiste õppeväliste töövormidega ühiskondlike organisatsioonide silmis **esimesel kohal.**

Eelnevaga ei taha me seniseid ÜTÜ saavutusi eitada, kuid need peaksid olema veelgi suuremad.

ÜTÜ tööd saaks parandada, kui rakendada esimese kursuse üliõpilasi töösse juba esimesel õppeaastal. Siin võivad paljud vastu vaielda, kuid konkreetseks näiteks oleksid bioloogia-osakonna ringid. Siin algab ringi töö sellega, et järjekorras toimuvad ringide tutvustamiskoosolekud, kus viibivad ka vastava kateedri õppejõud. Räägitakse senitehtud tööst ja tutvustatakse konkreetseid võimalusi, millega saab tegelda antud kateedri juures.

Mitmete ÜTÜ ringide liikmed arvavad ,et ringi koosolekuid pole vaja ja tähtis on töö ainult aparaatide või katseklaaside taga. Sellisest mõttest oleks aeg loobuda.

Asjaliku koosoleku õhkkond innustab üliõpilast tegema oma tööd. Koosolek annab talle võibolla esimese võimaluse kaaslaste ees esineda. Iga ettekanne laiendab nii ringi liikmete kui ka külaliste silmaringi antud teadusharu piirides. Kui aga koosolekuid ei peeta, jääb noor ÜTÜ kandidaat täiesti omapead, sest praktilisele tööle asuda on esimese kursuse üliõpilasel raske juba õppekoormuse tõttu. Ringi koosolekud peavad olema paigaks, kus arutatakse läbi ka praktiliste tööde tulemused, kursusetööd ja antakse neile esimene hinnang.

Jutuajamistest on selgunud, et mõned kateedrid osutavad vähe tähelepanu noorte kaasatõmbamisele ÜTÜ töösse. Ringide liikmekandidaadid oleksid väga tänulikud, kui tööplaani võetaks õppejõudude ettekandeid antud teadusala alustest, arvestades värskete üliõpilaste teadmiste taset.

On kahesuguseid arvamusi üliõpilase lülitumisest ÜTÜ-sse, sporditöösse ja muudesse ringidesse. Ühed arvavad, et kõigest peale ÜTÜ tuleks loobuda, s. t. on vaja tegelda ainult teadusega. Teised arvavad, et esikohal peab olema ÜTÜ töö, kuid seejuures peab sport olema üks tõhusamaid abilisi ja osavõtt veel mingist muust ringist ka ikkagi vajalik (et mitte jääda antud teadusharu nelja seina vahele).

Aga mida arvate Teie nendest küsimustest?

Kasutades juhust tahaksime ära märkida, et väga meeldiv oleks, kui **ka meie ülikool saaks spordipäevade kõrvale ühe teadusepäeva.**

T. KADARI,
M. TAMMERT,
ÜTÜ nõukogu liikmed

Igas asjas oma võlu

«Aromaatsete aldehüüdide määramine «Antoonovka» üheaastastest võrsetest.» Anu Haldre sõnastab nii oma tulevase diplomitöö pealkirja. Sellesama probleemiga tegeleb ta juba nüüd, IV kursusel. Võhikule ei ütle see pealkiri midagi. Kes huvi tunneb, sellele võib ta seletada, et tegemist on puitumisprotsessi uurimisega. Potis kasvatatud taimede abil uuritakse, millist mõju

avaldavad erinevad väetised ja erinev niiskus puitumisele. Nii et uurimistöö eesmärk polegi nii abstraktselt elukauge, nagu esimesel silmapilgul võib paista. Töö autor tahab teada, missugust väetist on õunapuu juures kõige parem kasutada.

Hiljuti tuli Anu Moskvast kahenädalaselt komandeeringult.

«Õppisin Taimefüsioloogia Instituudis õhukese kihi kromatograafia metoodikat. Meetod on üsna uus, 1958. aastal võtsid sakslased selle kasutusele. Bioloogiateaduste kandidaat Prussakova käis sellega Saksa DV-s tutvumas, nüüd on tal palju õpilasi. Minuga üheaegselt olid Moskvas ka bulgaarlased.

Kahju, et mul proove kaasas ei olnud — oleks saanud kiiresti ja väga täpselt ära teha.»

Anu räägib, et bioloogide seast moodustavad eriprogrammiga õppijad üsna suure protsendi. Siia kuuluvad kõik üliõpilased, kes saavad mittepedagoogilise ettevalmistuse. Päris rahul ei olda programmide määramise korraga. Teemad antakse II kursuse lõpus. Sel ajal on aga paljudest eriprogrammidest vaid ähmane ettekujutus. Taimebiokeemiat ja taimefüsioloogiat hakatakse lugema alles kolmandal kursusel, geneetikat neljandal.

«Millal sind bioloogia huvitama hakkas?»

«Kaheksandas klassis pidime kõik suvel kuhugi tööle minema. Mina sattusin ornitoloogiajaama. Seal tärkaski huvi. Mulle meeldisid igasugused linnud ja putukad. Pärast kümnenda klassi lõpetamist olin koos üliõpilastega ekspeditsioonil Puhtu laiul.

Olen korjanud putukaid. Mul oli kooli ajal üsna suur putukakogu.»

«Kus see nüüd on?»

«Kateedris peaks olema.»

«Aga kas praegune uurimisteema meeldib sulle? Kas poleks huvitavam näiteks jälgida lindude elu kui istuda terve päev laboris katseklaaside juures?»

«Igas asjas on oma võlu... Võib uurida suurte elusorganismide väliseid eluavaldusi, võib uurida neis toimuvaid kõige algsemaid rakusiseseid protsesse. Asjad on seda huvitavamad, mida rohkem sa neid tunned.»

T. TALLO

A. VUKSI foto

Olime taas sõidus

Võttis aega mis võttis, aga lõpuks jõudsid II kursuse bioloogidest-geoloogidest isetegevuslased niikaugele, et julgesid ette võtta «kontserdireisi» Põlva rajooni «Aurora» kolhoosi.

«Hiiu valss» ja «Vanaisa polka» tulid laval üle ootuste hoogsamad ja särtsakamad kui ühegi proovi ajal. Tugeva aplausi osaliseks said meie duetid (Toivo-Rein ja Toivo-Juho). Jutuga uudismaa-päevadest suutis Jüri rahva nii üles soojendada, et isegi pärast kontserti puistati ta küsimustega üle.

Muidugi, kunsti suursaavutus meie kontsert ei olnud. Tore oli aga see, et meie laulud, meie tantsud ja naljad meeldisid kolhoosirahvale. Rõõmsad olid kuulajad ja rõõmsad olime meiegi. Bussis, tagasiteel, sündis ühine otsus: sama kavaga sõidame veel kuskile.

Kahe nädala pärast sai mõte teoks — esinesime Valga rajooni Hummuli rahvamajas. Et viinapudel sealsetele meestele kurja ei teeks, matsime ta ilusate auavalduste saatel maha. «Piiblitõdesid» näitas rahvale õiges valguses meie ateist Kalle.

Praegu on grupp võrdlemisi väike — kuus tüdrukut ja üheksa poissi. Edaspidi kutsume kampa kõiki kursusekaaslasi, kes isetegevust harrastavad. Soovitame selliseid üritusi teistelegi.

Uskuge, vaatamata ajakulule ja raskustele on meil väga tore!

E. NAPITS

ÜTÜ ringides

Reedel, 3. detsembril

OTORINOLARÜNGOLOOGIA RING: 1. Bronhoskoopiast (T. Novikova). **2. Bronhoskoopia ja osofagoskoopia demonstreerimine.** Heidemanni tn. 1 kell 17.

SISEHAIGUSTE PROPEDEUTIKA, HOSPITAALSISEHAIGUSTE ja **TEADUSKONNASISEHAIGUSTE RING: 1. Kollageenhaiguste klassifikatsioon, kliiniline diagnostika** (L. Kull). **2. Kollageenhaiguste laboratoorne diagnostika** (L. Urtson). **3. Kollageenhaiguste histoloogiline diagnostika** (M. Kont). Maarjamõisa kliiniku sisehaiguste aud. kell 17.

Esmaspäeval, 6. detsembril

GENEETIKA RING: 1. Evolutsiooni põhilised faktorid (assist. H. Kallak). **2. Evolutsiooni protsessi küberneetilistest mehhanismidest** (T. Tamm). Botaanikaaed, aud. 5 kell 19.30.

Teisipäeval, 7. detsembril

TEADUSKONNAKIRURGIA RING: 1. Kunstlikust neerust (H. Tihane). **2. Nefriidid** (T. Velgre). Toome haavakliiniku aud. kell 19.

ÜTÜ ringivanemad!

Meie ajaleht hakkab igas numbris avaldama ÜTÜ reklaaminurka ehk meelespead.

Teie ülesanne on igal esmaspäeval toimetusele teatada, kus ja millal toimub järgneval nädalal teie ringi üritus!

ÜET lektor-propagandistid!

Teile toimub järjekordne õppus esmaspäeval, 6. dets. algusega kell 17. Koguneda Vanemuise tn. 46 õppehoone fuajeesse. Esineb Võrtsjärve kolhoosi esimees Kalev Raave.

Tulevad kokku TRÜ geograafia-osakonna lõpetanud

Laupäeval kell 10 algab TRÜ aulas teaduslik konverents teemal «Geograafiateadus ja territoriaalne planeerimine».

5. detsembril kell 11 on TRÜ geoloogiaauditooriumis (Vanemuise 46) teaduslik-metoodiline konverents, kus valgustatakse kaasaegse pedagoogika uusi probleeme, käsitletakse kooli geograafia programme ja teisi geograafia õpetamise päevaküsimusi.

Korraldav komisjon

Teadaanne

Agitpunkti nr. 8 (Vanemuise tn. 46) suures auditooriumis demonstreeritakse teisipäeviti kl. 19.45 järgmisi filme:

7. dets. — «Euroopa kuldsed uisud», «Nõukogude raadiosport», «Üle Krestovõi mäekuru».

14. dets. — «Aga pärast Marsile», «Neli kohtumist», «Kakskümmend sammu päikese poole».

21. dets. — «Pedagoogilisi mõtisklusi».

Agitpunkti juhataja

ÕNNITLEME,

VAIKE LOO
ja
HERBERT MÄGI!

Bioloogia-osakonna V kursus

Meistrid kaotasid

Lõppesid TRÜ meistrivõistlused võrkpallis. Turniir tuleb lugeda igati kordaläinuks. Esinesid ainult mõned juhtumid, kus võistkond ei tulnud täies koosseisus kohale ja seetõttu tuli tabelisse loobumiskaotus.

Ettearvatult kujunes turniiri kesksemaks kohtumiseks mulluste meistrite, õppejõudude ja KKT vaheline mäng. Seekord oli spordipedagoogide (Tibar, Loit, Topmann, Nuut, Kukk, Kaljumets) ülekaal piisav võiduks kõigis mängufaasides ja õppejõudude meeskonnal (Ulp, Aunin, Tiirik, Valt, Palm, Unger, Kiris) tuli vastu võtta kaotus.

Seega tuli TRÜ uueks meistriks KKT ühegi kaotuseta ja kogus nii 6 punkti. Teiseks jäi meie kauaaegne meister, õppejõudude meeskond 5 punktiga ja kolmandaks Ajaloo-Keeleteaduskond 4 punktiga.

Peakohtunik

RAADIOLOENGUD

Reedel, 3. detsembril

1. Kõigile NLKP ajaloo õppijaile dots. Johannes Jakobsoni loeng «EKP ümberkujunemine üldrahvaliku partei väesalgaks».

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» (VII).

Kolmapäeval, 8. detsembril

1. Kõigile poliitilise ökonoomia õppijaile dots. k.t. Herbert Metsa loeng «Isemajandamise täiustamise probleeme tööstuses».

2. Kõigile väliskirjanduse õppijaile õppejõud Ott Ojamaa loeng «Prantsuse klassitsistlik tragöödia XVII sajandil: Corneille».

Reedel, 10. detsembril

1. Bioloogia-osakonna III kursuse üliõpilastele dots. k.t. Laine Viilebergi loeng «Sissejuhatus mikrobioloogiasse».

2. Inglise filoloogia I—VI kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Gunnar Kiviväli loeng «Muutusi inglise keele grammatikas sõjajärgsel perioodil».

ÜLIÕPILASED, TEATRIKUNSTISÕBRAD!

Teatriteemaliste artiklite ja retsensioonide esitamise tähtaega on pikendatud 15. detsembrini 1965.

ÜET

Uus õppeaasta ÜET liinis on juba alanud. Komplekteerimisel on veel järgmised ringid:

1) lektor-propagandistide ring
2) nõukogulike traditsioonide organiseerijate ring
3) kinodemonstraatorite ring
4) kodundusring

Täiendust vajaks ka pressiklubi juures olev ajalehekirjasaatjate rühm.

Eespoolnimetatud ringidesse palutakse üliõpilastel registreeruda oma teaduskonna, osakonna, Arsiteaduskonnas kursuste komsomolibüroode, kultuurisektorite juures. Viimased esitavad nimekirjad TRÜ parteikomiteesse 15. detsembriks.

Lektor-propagandistide ja nõukogulike traditsioonide organiseerijate ringi on vastuvõtt piiramata. Kinodemonstraatorite ringi võetakse 12 ja kodundusringi esialgu 20 üliõpilast, kusjuures viimasesse võetakse vastu üliõpilasi alates III kursuselt.

V. SIIBERG

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 9090. MB 08701

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 (643) Reedel, 10. detsembril 1965 XVIII aastakäik

KOMMUNISTID ESIRINDA!

Neil päevil tutvus TRÜ parteikomitee Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti keele ja kirjanduse osakonna parteiorganisatsiooni tööga. Tähelepanu oli keskendatud tutvumisele kommunistide eesrindliku osaga õppe-, teaduslikus ja kasvatustöös ning organisatsioonilise töö küsimustele.

1. Osakonnas hinnatakse kõrgelt kaasõppejõudude ja üliõpilaste poolt kommunistide J. Peegeli, H. Peebu, K. Muru loenguid, hinnatakse nende, aga samuti E. Turu ranget nõudlikkust. Samal ajal valitseb osakonnas enamiku õppejõudude suur ülekoormatus õppetööga (J. Peegel — 1262 t.), mistõttu rakendatakse suurel määral ajutisi õppejõude tunnitasu alusel, mille tagajärjel kannatab õppetöö kvaliteet, eriti aga kasvatustöö. Oleks aeg loobuda nn. tunniandjatest eriti eesti kirjanduse kateedris, kus otseselt kujundatakse tulevaste pedagoogide vaateid ja tõekspidamisi, s. o. nendel inimestel sisemaailma, kes kõige lähemas tulevikus hakkavad tegelema meie noore põlvkonna ja kogu elanikkonna kasvatamise ning tõekspidamiste kujundamisega. Näib, et just selle kateedri täiendav komplekteerimine vajaliku arvu kvalifitseeritud õppejõududega peaks olema parteiorganisatsiooni akuutsemaks ülesandeks.

2. Rahuldustundega võib märkida, et vaatamata suurele õppekoormusele teeb rida kommuniste intensiivset teaduslikku tööd. Nii töötavad H. Peep, J. Peegel, K. Muru doktoriväitekirjade kallal, K. Taev koostab kirjandusteooria õpikut, lõpetamisel on kandidaadiväitekiri aspirant Ü. Parbusel.

3. Kommunistidele kuulub vaieldamatult juhtiv koht ka ühiskondlike kohustuste ning administratiivsete ülesannete täitmisel. J. Peegel on teaduskonna dekaanina leidnud üldise lugupidamise, E. Turu kaugõppe prodekaanina; K. Muru juhendab ÜTÜ teaduslikke ringe teaduskonnas; Ü. Parbus on teaduskonna parteibüroo sekretäri asetäitja jne. Kuid siiski tundub, et ülesanded kommunistide vahel ei ole jaotatud alati otstarbekalt, nende andmisel on lähtutud sageli momendi, aga mitte perspektiivsetest vajadustest. Ei ole reguleeritud parteiliikmetele ühiskondlike ülesannete andmine väljaspool ülikooli. Neid antakse kooskõlastamata teaduskonna parteibürooga (H. Peep, K. Muru).

Parteiorganisatsioonil puuduvad kateedrite väljaarendamise ja kaadrite paigutamise ning kasvatamise konkreetsed perspektiivplaanid, mistõttu esineb sageli kommunistide koormamist teisejärguliste ülesannetega.

4. Nende põhjustega võib osaliselt seletada, aga ei saa õigustada kasvatustöös esinevaid puudujääke. Üliõpilaste kommunistlik kasvatus toimub peamiselt õppetöö kaudu, teisi vorme, eeskätt individuaalset tööd noortega, rakendatakse aga vähe, mis tekitab kommunistide eemaldumise ohu üliõpilastest. Mille muuga võib põhjendada partei ridade kasvu aeglustumist ja peaaegu täielikku seisakut üliõpilaste arvel, kuigi üliõpilasaktiivi näol on olemas küllaldane kasvubaas.

5. Osakonna rohkem kui 180 üliõpilasest on noori kommuniste ainult 7. Väga positiivselt hinnatakse IV kursuse üliõpilast, ühiskondliku töö aktivisti L. Mälgandit; mitmendat aastat saab J. Vares-Barbaruse nim. stipendiumi V kurs. üliõpilane A. Pabut; suur autoriteet on VI kurs. üliõpilasel tulevasel psühholoogil Ü. Matjusel. Kuid seni ei oma veel kõik üliõpilased-kommunistid vajalikku autoriteeti. Viimane asjaolu tingib vajadust tunduvalt parandada tööd ka noorte kommunistide kasvatamisel.

Mainitud kitsaskohad ja puudujäägid on esmajärjekorras põhjustatud organisatsioonilise töö nõrgenemisest, mille kujukaks näiteks on fakt, et pikema aja jooksul pärast H. Peebu lahkumist organisatsioonist ei suudetud lahendada osakonna parteigrupi sekretäri küsimust.

EKP TRÜ Komitee juhtis eesti keele ja kirjanduse osakonna kommunistide tähelepanu vajadusele parandada otsustavalt organisatsioonilist tööd ja kindlustada parteiorganisatsiooni igakülgset tõusu. Võeti vastu konkreetne otsus nende ülesannete lahendamise tagamiseks.

L. ERINGSON

USA Vietnamist välja!

6. detsembril kogunes ülikooli pere aulasse, et avaldada meelepaha USA tegevuse kohta Lõuna-Vietnamis. Sõna võtsid prof. A. Uustal, filosoofiakandidaat R. Blum-Russak ja üliõpilane P. Kenkmann.

Koosolek võttis vastu otsuse.

Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud, teenistujad ja üliõpilased, kogunenud üleülikoolilisele koosolekule, avaldavad otsustavat protesti Ameerika Ühendriikide agressiivse tegevuse vastu Vietnamis. Vietnami Demokraatliku Vabariigi, samuti aga ka Lõuna-Vietnami linnade ja külade barbaarne pommitamine on häbiväärseks üldtunnustatud rahvusvahelise õiguse normide ning rahvusvaheliste lepingute rikkumiseks. ÜRO põhikiri keelab igasuguse vahelesegamise teiste riikide ja rahvaste sisseellu ning nõuab neile võimaluse kindlustamist ise oma saatuse määramiseks. Kooskõlas nimetatud põhimõttega kohustusid 1954. a. Genfi kokkuleppele allakirjutanud riigid, nende hulgas ka USA, austama Vietnami suveräänsust, sõltumatust ja territoriaalset terviklikkust ning hoiduma igasugusest vahelesegamisest tema siseasjadesse.

Ameerika Ühendriikide agressiivne tegevus ohustab ka teisi Aasia rahvaid ning võib tõugata neid laialdasse sõjalisse katastroofi.

Meie, koosolijad, avaldame täielikku solidaarsust Vietnami rahvale, kes võitleb oma vabaduse ja sõltumatuse eest, õiguse eest ise oma saatust määrata.

Rahvusvahelise rahu kindlustamise huvides nõuame viivitamatult ameerika sõjavägede väljaviimist Vietnamist ja kooskõlas Genfi 1954. a. kokkuleppega tema rahvale võimaluse kindlustamist oma saatuse määramiseks vabadel valimistel.

Osavõtjaid üle 120

Kääriku majad olid kord jälle rahvast tulvil, novembrilumega kaetud metsaalune sai aga suusajälgedest toreda mustri peale.

27. ja 28. novembril toimus ülikooli ametiühinguaktivistide seminar. Juhatajaks oli TRÜ ametiühingukomitee aseesimees sm. H. Piirimäe, osavõtjaid üle 120 — enamik muidugi üliõpilased. Üritus on traditsiooniline ja mõeldud eelkõige kogemuste jagamiseks.

Suusaretkele laupäeva õhtupoolikul järgnes sm. H. Kurmi vestlus ametiühingutööst kõige kõrgemal astmel: ÜAKN-i tegevusest, kuhu Eesti NSV-st kuulub peale H. Kurmi veel ainult kaks inimest. Praegune kesknõukogu pleenum on koos olnud seitsmel korral, kusjuures neli istungit olid pühendatud põllumajandusküsimustele. Kõneldud on paljudest teistestki probleemidest: elu-olustikulisest teenindamisest, töötajate puhkuse organiseerimisest jne. Arvati, et tulevastele arstidele tuleks kindlasti lugeda ka kurortoloogiat, geograafia üliõpilastele oleks aga otstarbekas lugeda fakultatiivkursust giididele. Vastavo ettevalmistusega inimestest tuntakse veel suurt puudust.

Järgmisel päeval algasid loengud-õppused sm. Piirimäe avasõnaga. Sealt jäi kõlama: ametiühing peab end igal kursusel tundma juhtiva jõuna komsomoli kõrval, kusjuures mõlemad täitku oma konkreetseid ülesandeid, et aruandekoosolekuil ei tekiks mõttetuid vaidlusi, kes seda või teist on teinud.

Sm. Tikk rääkis ametiühingu osast õppe- ja kasvatustöös, vabariikliku ametiühingukomitee esindaja sm. Saarend aga peatus kultuuritöö küsimustel. Rohkem internatsionaalset sõprust kasvatavaid üritusi, aktiivsemat tegutsemist ateismi alal!

Kääriku vana kombe järgi löödi õhtuti pillilugu lahti ja ametiühinguaktivistid said hea võimaluse õppida, kuidas huvitavalt ja lõbusalt puhkeõhtut sisustada. «Toredad, kasulikud päevad olid,» öeldi lahkudes seminari korraldajatele.

M. RAIDMA

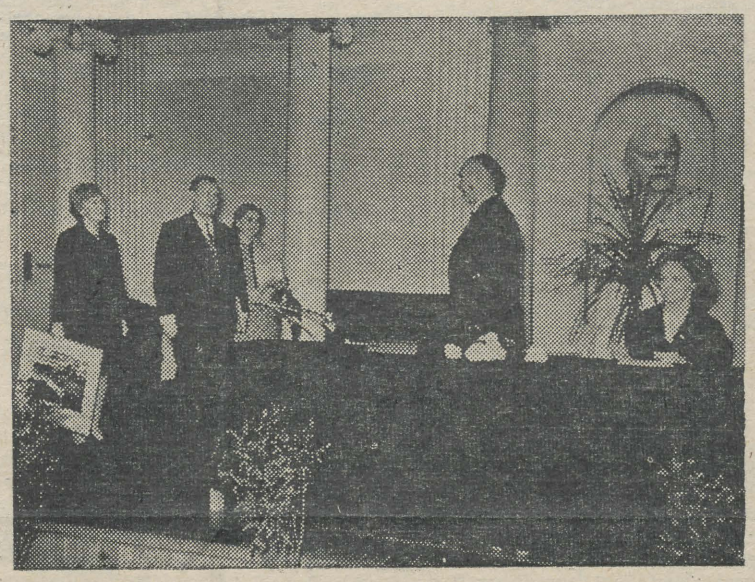

Dots. E. Varepil tuli vastu võtta palju-palju käepigistusi, lilli, aukirju, mälestusesemeid.

ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum

Möödunud neljapäeval, 2. detsembril, toimus ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum, kus oli arutlusel ideoloogiline töö meie ülikoolis.

See oli kokkuvõtete tegemise pleenum. Pikema ettekandega esines komsomolikomitee esimene sekretär Jaak Kaarma. Ta tõi vahetuid näiteid komitee ja osakondade ideoloogilise töö sektorite, RSK, RSR, pressiklubi ja sotsioloogiasektori tegevusest. J. Kaarma rääkis oma ettekandes ideoloogilis-poliitilise töö vormidest ja TRÜ komsomolikomitee eelseisvatest ülesannetest. Sõnavõttudega esinesid Aili Tisler, Ivar Vaasa, Reet Karukäpp, Jaak Uibo, Jaan Kuremägi, Riivo Sinijärv, Aarne Oru, Edgar Salumaa jt. Nad rääkisid oma tegevusest ideoloogilise töö alal, vaagisid muresid osakondades, esitasid konkreetseid ettepanekuid tulevikuks. Kõlama jäid mõtted:

- **Tuleb jätkata suunda, kus komsomoligrupp ise otsustab oma plaanide ja tegude üle. Me peame kasvatama iseseisvalt mõtlevaid inimesi.**
- **Hädavares, kes kahtedega läbi ülikooli läheb, ei suuda tulevikus seista meie elu nõuete kõrgusel. Väga tähtis on üliõpilaste lähendamine praktilisele elule. Komsomoliorganisatsioon peab õppetöö probleemidesse veel tõsisemalt suhtuma.**
- **Vahetagem rohkem mõtteid oma tegevuse üle! Ei maksa häbeneda vigu!**
- **Tähelepanu kursustele, ainult sealt saab alguse formaalsus komsomoliorganisatsiooni elus ja töös.**

Lõpuks võttis pleenum vastu otsuse ideoloogilise töö suundade ja vormide kohta meie ülikoolis.

S. ENDRE

Geograafid kohtusid

TRÜ geograafiaosakonnale kuiunes möödunud nädalavahetus ajalukkuminevaks. Rohkem kui 200 osakonna lõpetanut, kes saabusid alma materisse kõiki Tartusse toovaid teid kaudu, kohtusid teaduslikul konverentsil aulas, teaduslik-metoodilisel nõupidamisel Vanemuise tänava õppehoones ja pidulikul koosviibimisel ülikooli klubi ruumides osakonna praeguse perega. Üheskoos moodustati seni kõigi aegade kõige suurema osavõtjate arvuga geograafide kokkutulek Eestis.

Geograafiakateedri ja Eesti Geograafia Seltsi ühisel teaduslikul konverentsil «Geograafiateadus ja territoriaalne planeerimine» kuulati ettekandeid asulastiku ja maastiku seoste (dots. E. Varep), Eesti kliima regionaalsete erinevuste arvestamise (geograafiakand. A. Raik), Eesti maastike planeerimise (geograafiakand. K. Kildema), majandusliku rajoneerimise ja rajooniplaneerimise suhete (dots. S. Nõmmik) jt. probleemide kohta, mis moodustavad puutepinna geograafiateaduse ja territoriaalse planeerimise vahel. Jõuti järeldusele, et mitmete territoriaalse planeerimisega seotud teoreetiliste probleemide ja praktiliste ülesannete lahendamine eeldab geograafia uurimismeetodite kasutamist ja nõuab senisest enam geograafide seisukohtade ja uurimistulemuste arvestamist. Leiti, et Eesti NSV geograafidel on töötulemusi, mis väärivad tähelepanu territoriaalse planeerimise seisukohalt. Rõhutati uurimistöö intensiivistamise vajadust Eesti NSV maastikulise ja majandusliku rajoneerimise alal. Senised skeemid vajavad detailiseerimist. Tõstatati küsimus rajooniplaneerijate ettevalmistamise kohta spetsiaalse õppeplaani alusel TRÜ geograafiaosakonna juures.

Konverentsi raames tähistati geograafiakateedri juhataja dots. Endel Varepi 50. a. sünnipäeva ja 20 aasta täitumist tema tööleasumisest õppejõuna TRÜ-s. Dots. E. Varepi kui võimeka organisaatori, pedagoogi ja teadlase teeneid rõhutas geograafiakandidaat V. Tarmisto.

Dots. E. Varepil tuli vastu võtta palju-palju käepigistusi, lilli, aukirju, mälestusesemeid.

*

Dots. E. Varep on sündinud 3. sept. 1915. a. Pärast Pärnu gümnaasiumi lõpetamist õppis ta aastatel 1933—1938 Tartu ülikoolis loodusteadust. Lõpetades 1938. a. kiitusega ülikooli, sai juubilar loodusteaduse, geograafia- ja keemiaõpetaja kutse ning töötas aastatel 1940—1945 õpetajana Tartu ja Pärnu koolides. 1945. a. asus ta assistendina tööle geograafiakateedrisse. Alates 1947. a. on ta olnud kateedri juhataja, 1948. a. kaitses ta kandidaadiväitekirja, 1956. a. kinnitati talle dotsendi kutse. Kateedrijuhatajana on dots. E. Varepil tulnud kanda põhilist koormust kateedri väljaarendamisel ja tema õppejõudude kaadri kasvatamisel. Dots. E. Varepi sügavasisulisi loenguid on kuulanud eranditult kõik geograafiaosakonna kasvandikud. Nad on eeskuju ammutanud tema järjekindlusest, visadusest eesmärgi saavutamisel, heatahtlikkusest ja huumorimeelestki.

Dots. E. Varepi rännakud ja ekspeditsioonid on hõlmanud kogu Eesti NSV territooriumi. Nende vältel on ta Eesti loodust tundma õppinud imetlustäratava üksikasjalikkusega. See on tal võimaldanud Keila ümbruse maastikke käsitleva kandidaadiväitekirja juurest jõuda kogu Eesti NSV maastikulise rajoneerimise skeemi koostamiseni. Seda on arvestatud ka NSV Liidu Euroopa-osa füüsilis-geograafilisel rajoneerimisel. Dots. E. Varepi teiseks teadusliku huvi objektiks on geograafia ajaloo ja ajaloolise geograafia probleemid. Erinevatest ajajärkudest pärinevate geograafiliste kaartide analüüs on tal võimaldanud avaldada väga hinnalisi andmeid Eesti maastiku muutumise ja looduslike ressursside kasutamise käigu, asustusloo ja kohanimede kujunemise selgitamiseks. Üldtuntud on tema tegevus looduskaitse valdkonnas.

Dots. E. Varep on Eesti Geograafia Seltsi asutajaid ja selle aseesimees, samaaegselt ühtlasi NSV Liidu Geograafia Seltsi teadusliku nõukogu liige. Ta on Eesti NSV TA looduskaitsekomisjoni aseesimees, Eesti NSV TA koduuurimiskomisjoni juhatuse liige. Ta on aktiivselt osa võtnud Loodusuurijate Seltsi tegevusest, kuulub Eesti NSV Haridusministeeriumi geograafia ainekomisjoni koosseisu. Dots. E. Varep on olnud arvukate geograafia- ja looduskaitsealaste trükiste toimetajaks. Oma laialdasi teadmisi ja suuri kogemusi rakendab ta Eesti Nõukogude Entsüklopeedia Eesti NSV geograafia ühiskondliku toimetuse juhatajana.

5. detsembril toimunud teaduslik-metoodilisest nõupidamisest osa võtnud geograafiaõpetajaid suutis mahutada üksnes Vanemuise tänava õppehoone kõige suurem auditoorium. Pedagoogikakandidaadi I. Undi ettekanne viis koosolijad kurssi didaktika kaasaegsete probleemidega, uurimissuundade ja põhiprobleemidega. Järgnesid ettekanded A. Kaljult, kes kõneles geograafia klassivälise töö küsimustest, ning dots. L. Vassiljevilt, kes oma asjalikku ettekannet diapositiivide ja diafilmide valmistamisest illustreeris endavalmistatud värvilise diafilmiga. Meie kooligeograafia lähema tuleviku küsimusi käsitles H. Tiits.

Kõigist generatsioonidest pärinevate geograafiaosakonna kasvandike kohtumine, mis oli pühendatud ÜTÜ geograafiaringi 18. aastapäevale, toimus ülikooli klubis. Huumorinoolte sajus said noorema põlvkonna esindajad «auväärsetelt veteranidelt» teada geograafide paljude traditsioonide sünnilugusid.

E. HANG

Terra cognita et terra incognita

EHK ÜKS ÕPETLIK LUGEMINE MEIE ÜLIÕPILASTE VÄLISPOLIITILISE SILMARINGI AVARUSEST JA AHTUSEST, MIS TUGINEB AJALOO-KEELETEADUSKONNA 279 ÜLIÕPILASE JA 24 ABITURIENDI KÜSITLEMISE ANDMETELE JA LÕPEB MÕNINGATE ASJAKOHASTE MÕTTEMÕLGUTUSTEGA

kolm küsimust hõlmavad rahvusvahelise olukorra algteadmisi, millede tundmine ei tohiks teha erilisi raskusi. Edasi tulevad juba keerukamad küsimused, mis nõuavad peale faktide esitamise veel oma arvamuse põhjendamist, ja küsimused, mis eeldavad juba asjatundlikku ajalehelugejat, kuivõrd nad ei esine just sageli ajakirjanduse veergudel (Rapacky plaan, Halsteini doktriin). Lugejate tähelepanelikkusele oli adresseeritud küsimus «Energi» afääri kohta, millele enamik üliõpilasi ei suutnud vastata. Viimane küsimus langes küll välja üldisest temaatikast, kuid võimaldas ometi selgitada, millisel määral üliõpilased olid informeeritud mele vabariigi põllumajanduse praegusest olukorrast.

1. Küsitlemise eesmärk ja tööhüpotees

Juba tükk aega, kord vaibudes, kord elavnedes, kestab mõttevahetus meie üliõpilaskonna õppetöövälise poliitilise enesetäiendamise osas. On väidetud, et tänapäeva kirjaoskajal inimesel pole mingit vajadust ajast ja arust läinud primitiivsete poliitinformatsioonide järele, sest üliõpilane haarab teda ümbritsevast ühiskondliku informatsiooni tulvast küllaldaselt selleks, et olla kursis kiiresti muutuva eluga ja omada laialdast silmaringi. Sobivate poliitilise enesetäiendamise vormidena on mainitud populaarset KVN-i ja järjest sisukamaks ning osavõtjaterohkemaks muutuvat rahvusvaheliste suhete ringi. Seejuures on erinevaid arvamusi argumenteeritud peamiselt isiklike episoodiliste tähelepanekutega, ilma et oleks süvenetud küsimuse sisusse, s. t. üliõpilaste tegelikesse teadmistesse kaasaegsest rahvusvahelisest olukorrast.

Selleks, et saada objektiivseid andmeid antud küsimuses orienteerumiseks ja jõuda selgusele, mida teavad meie üliõpilased rahvusvahelisest elust, otsustas Ajaloo-Keeleteaduskonna parteibüroo kontrollida üliõpilaste teadmisi kirjaliku lühiküsitluse kujul. Küsimustiku koostamine ja faktiline töö jäi ülesandeks allakirjutanule.

Enne töö juurde asumist tuli püstitada teoreetiline lähtekoht, luua tööhüpotees. See kujunes järgmiseks: iga üliõpilane on mingil määral informeeritud kaasaegsest rahvusvahelisest elust. Selles ei ole kahtlust. Iseküsimus on, millisel määral. Mida ta teab kindlalt, mida kobamisi, millest pole kuulnudki? Milline on antud lõigus tema maailmatunnetus? Just nendes küsimustes tahtsime selgusele jõuda Ajaloo-Keeleteaduskonna kolmes osakonnas.

Tähistagem keskkooli lõpetanud ja ülikooli sisseastumiseksamid sooritanud noore teadmised rahvusvahelise elu põhiküsimuste tundmises x-ga. Õppides ülikoolis ja võttes osa üliõpilaskollektiivi mitmepalgelisest elust peaks aastast aastasse avarduma iga üliõpilase välispoliitiline silmaring. Märkigem teadmiste oletatav juurdekasv y-ga. Et andmete kogumine toimus sügissemestri keskel, on õigem eeldada mitte käesoleva, vaid eelmise kursuse taset. Seega väljendaks I kursuse teadmiste oodatavat taset indeks x, II kursusel x+y, III kursusel x+2y ja IV kursusel x+3y.

Küsimustiku koostamisel püüdsime tabada sellist raskusastet, kus lähtepunktiks valitud x võrduks 50%-ga kõikidest võimalikest õigetest vastustest. Eelnevalt tegime sama katse Tartu II Keskkooli 11-b klassis. 24 abiturienti, kes ei olnud ajaloos ega ühiskonnaõpetuses veel jõudnud II maailmasõja järgse perioodini, said õigete vastuste osas klassi keskmiseks 43,8%. See asjaolu lubas kinnitada, et töö ei tohiks olla üliõpilastele liialt kerge ega ülemääraselt raske.

Teadmise iga-aastase juurdekasvu (y) osas võisime teha vaid aprioorseid oletusi. Võttes arvesse osakondade spetsiifikat ja huvide erinevusi pidanuks y olema erinev — kõige suurem ajaloolastel (7—8%), mõnevõrra madalam võõrfiloloogidel (5—6%), kes peavad võõrkeele õppimiseks pidevalt lugema võõrkeelseid ajalehti, ja eesti filoloogidel (4—5%), kelle huvid koonduvad peamiselt kirjanduse ja kultuuriga seotud küsimuste valdkonda.

Hüpotees oli olemas. Jäi üle asuda asja juurde ja kontrollida eelmainitud oletuste paikapidavust tegelikkuses.

2. Mida küsiti

Küsimustikud olid koostatud kahes rühmas selle arvestusega, et kummaski rühmas saab 8 küsimusele anda 24 õiget vastust. Küsimused ise olid järgmised:

A-RÜHM

1. **Nimetage viis liitriiki tänapäeva maailmas.**
2. **Kes on NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees?**
3. **Kes on AÜV president?**
   India president?
   Vietnami DV president?
   Prantsusmaa president?
   ÜRO peasekretär?
4. **Millise lääneriigiga on Nõukogude Liidul viimasel ajal suhted tunduvalt paranenud? Mispärast?**
5. **Millised riigid nõuavad endale Kašmiri ja millega nad põhjendavad oma nõudmist?**
6. **Milliste kapitalistlike riikide majanduslik areng on olnud pärast II maailmasõda kõige kiirem?**
7. **Milles seisneb Rapacky plaan?**
8. **Milline oli teravilja ja kartuli keskmine hektarisaak tsentnerites Eestis 1965. aastal?**

B-RÜHM

1. **Millised riigid (kronoloogilises järjekorras) omavad tänapäeval tuumarelva?**
2. **Kes on Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimees?**
3. **Kes on Kuuba president?**
   Soome president?
   Indoneesia president?
   Inglismaa peaminister?
   Saksa FV kantsler?
4. **Milles seisneb peamine oht Euroopa rahule? Põhjendage oma arvamust.**
5. **Nimetage kaasaja kaks suuremat koloniaalriiki ja nende tähtsamad asumaad.**
6. **Milles seisneb Halsteini doktriin?**
7. **Mida teate «Energi» afäärist?**
8. **Millistele tootmisharudele spetsialiseerub Eesti NSV põllumajandus?**

Nagu näeme, on küsimused erineva raskuse ja iseloomuga. Esimesed

3. Mida näitas vastuste analüüs

Küsimused esitati kokku 12 õpperühmas ajavahemikus 12. XI—1. XII. Tööde kirjutamise ajal oli kohal 279 üliõpilast, kes 15 minuti vältel andsid kokku 3257 õiget vastust ehk keskmiselt 11,66 õiget vastust (48,2% vastuste üldarvust) ühe üliõpilase kohta. Et aga iga keskmine teataval määral maskeerib tegelikku olukorda, siis lubatagu tuua järgmine tabel, mis näitab õigete vastuste protsenti osakondadel ja kursustes:

OSAKOND	I	II	III	IV	KOKKU
Ajalugu	53,7	53,3	52,1	59,2	54,4
Eesti keel	55,9	43,6	34,8	34,4	41,0
Võõrkeel	47,9	50,0	51,9	53,8	50,8
Teaduskond kokku	51,9	48,7	46,4	47,1	48,2

Lähtudes teaduskonna keskmisest näeme tööhüpoteesi realiseerumist oodatust hoopis vastupidises suunas — tegemist ei ole mitte teadmiste pideva suurenemise, vaid pideva vähenemisega. Kuid teaduskonna keskmine koosneb omakorda kolme osakonna keskmisest ja siin näeme juba tunduvalt diferentseeritumat pilti. Hüpoteesi kinnitab võõrkeele-osakonna tagasihoidlik, kuid pidev progress. Ajaloo-osakonnas püsivad teadmised kolmel nooremal kursusel põhiliselt samal tasemel, et alles neljandal kursusel (mis muide pole veel jõudnud kaasaegse perioodini ajaloo õppimisel) teha läbi märgatav tõus. Oletustele vastav on ka osakondade omavaheline paremusjärjestus. Kuid kõik kaardid lööb segi eesti filoloogia osakond — I kursusel üle ootuste kõrge tõusuga, vanemate kursuste osas aga lausa masendav langus, mis kõneleb küll pigem silmaringi ahtusest kui avarusest. Kurb on just see, et III ja IV kursus langevad allapoole isegi keskkooli lõpuklassi tasemest, II kursus aga püsib sellega võrdsena.

Kuid ka need keskmised on petlikud, nivelleerides nii heade kui kesiste teadmistega üliõpilased ühise nimetaja alla. Seepärast tutvugem järgmise tabeliga, kus üliõpilased on jaotatud vastavalt nende poolt näidatud teadmistele nelja rühma: A — hästi informeeritud üliõpilased, kes saavutasid enam kui 75% õigeid vastuseid, B — rahuldavalt informeeritud — 74% — 50%; C — ebapiisavalt informeeritud — 49% — 25% ja D — täiesti puudulikult informeeritud — alla 25%.

OSAKOND	«A»	«B»	«C»	«D»	KOKKU
Ajalugu	13	30	24	3	70
Eesti keel	2	27	49	9	87
Võõrkeel	7	62	48	5	122
Teaduskond kokku	22	119	121	17	279

Kui lugeda 50% rahuldavate teadmiste piiriks, siis võib rõõmu tunda kasvõi sellest, et napilt-napilt (141—138) kaldub kaalukeel piisavalt informeeritud üliõpilaste kasuks. Kuid sedagi peamiselt kahe noorema kursuse arvel. Nii et lõppjäreldus nendest kahest tabelist tõotab kujuneda üpris kurb suure hulga tänaste üliõpilaste — homsete elu peremeeste suhtes.

4. Mis rõõmustas, mis tegi tuska

Rõõmustas see, et on tervelt 22 rahvusvahelist olukorda hästi tundvat üliõpilast, kes edaspidi võiksid väga hästi mingil moel (hoidku taevas seda nimetamast poliitinformatsiooniks) jagada oma teadmisi kaasüliõpilastele. Oli ka selliseid, kes ei jäänud võlgu ühelegi küsimusele ja kelle vastused kippusid ületama esitatud nõudmisi nii oma põhjalikkuselt kui detailide rohkuselt.

Rõõmustas see heatahtlik ja positiivne suhtumine, millega eranditult kõik üliõpilasgrupid võtsid vastu ootamatu lühitöö ja millega enamik üliõpilasi asus ülesande täitmisele (Mõni küll sosistas: «Nüüd panevad jälle lehte!», kuid sedagi rohkem moe pärast kui tõsise hirmu sunnil).

Rõõmustas see huvi, millega reas üliõpilasgruppides pärast tööd arutati seda, millest oli äsja kirjutatud. Huvi tundub igatahes olevat, kui ainult seda huvi osatakse ergutada ja kuidagi rakendada. Ja sellega oleksidki rõõmud läbi.

Meele teevad mõruks aga mitmed ulatuslikud puudused, milledest esikohale asetaksin teadmiste hägususe, ebaselguse, laialivalguvuse. Paljugi on ju loetud, mõndagi kuuldud, kuid enamik sellest on läinud küll ühest kõrvast sisse ja teisest välja, jättes paremal juhul järele vaid teadmiste illusiooni. Sest millega muidu seletada tõsiasja, et mõningaid veidi võõrama kirjapildiga, kuid kulumiseni korrutatud nimesid teatakse järgmiselt:

«Də go:l hääldatakse, kirjutamise vastu pole huvi tundnud»; «De Quielle»; «Dügol»; «d'Goeele» ja nii edasi — kokku kuni 20 erinevas variatsioonis. Teinekord andis päris nuputada, enne kui said aru, mida antud nimega oli mõeldud: «Uilson»; «Suk Arno»; «Herart»; müstilise kõlaga saladuslik «Mamasser»; «Radža Krišnan» ehk teisiti kirjutatuna koguni «Nata Krishnal». Et Kuuba ja India presidentide asemel pakuti peaministreid, see eriti ei üllatanud ja pealegi lugesime selliseid vastuseid pooleldi õigeteks, sest midagi ikkagi teati. Küll häiris see, et sageli nimetati tuumarelva (ühel juhul ka «duumarelva») omavate riikide hulgas Jaapanit ja Saksa Föderatiivset Vabariiki, sest viimasel ajal on nendest riikidest seoses aatomirelvaga sageli juttu olnud.

Umbropsu ei rabata mitte ainult meretaguseid maid ja mehi. Ebaselgelt teatakse teinekord ka seda, mis on otse meie külje all või nina ees toidulaual. Oleme õigusega uhked, et kahe viimase tööka ja viljaka aasta tulemusena on meie vabariigi põllumajandus tõusnud mittemustmullatsoonis esikohale, et meie piimakari ja peekonid on eeskujuks paljudele teistele. Seepärast teeb meele mõruks, kui loed selliseid «avastusi»:

«Eesti NSV põllumajandus spetsialiseerub: loomakasvatus, kartulikasvatus, linakasvatus (vähem) ja kalandus.» «Eesti on spetsialiseerunud lambakasvatusele». Või kui kartuli keskmise hektarisaagina pakutakse suurusi 25 kuni 800 tsentnerini, kusjuures vägisi jääb mulje, et nimetatud kolmest mõistest omab kirjutaja üksnes kartulist mingit ettekujutust.

Teiseks üldiseks puuduseks on teadmiste aegumus, mahajäämus kiiresti muutuvast elust. Nii mõnegi üliõpilase maailmapilt näib olevat kivistunud sellisena, nagu see oli ajaloo sisseastumiseksami päeva hommikul. Nii pakutakse Inglismaa peaministriks endiselt McMillanit (alias Max Millar), Lääne-Saksamaa kantsleriks sõjakat rauka Kondrad Adenauerit, ÜRO peasekretäriks juba aastaid tagasi hukkunud Dag Hammarskjöldi. Tänapäeva suurimateks koloniaalriikideks peetakse Belgiat ja Prantsusmaad, kes on ammugi oma kolooniatest lahti saanud.

Kolmandaks tüüpiliseks ebakohaks on tüsedamate teadmiste maskuliinne päritolu, ehk mitte nii peenelt öelduna, et poisid teavad millegipärast rahvusvahelist elu tubli tükk paremini kui tüdrukud. 22-st väga hästi vastanud üliõpilasest oli tütarlapsi vaid 6, kuigi «õrnem pool» omab teaduskonnas arvuliselt mitmekordset ülekaalu. Üldreeglina ületas poiste keskmine tunduvalt kogu kursuse keskmise. Eesti filoloogia III kursusel oli vahe 28,5%, I-l kursusel — 12,0%, ajaloo esimesel — 17,5% ja võõrfiloloogia II — 20,3%. Tendents näib alguse saavat juba keskkoolis ja sellest peetakse visalt kinni ka kõrgemas õppeasutuses, kuigi selleks mingit objektiivset põhjust ei ole. Tõsi küll, mõned neiud kurtsid, et nad ei saanud küsimusest aru ja seepärast ei teadnud vastata, sest kui «Energi» afääri asemel oleks küsitud, et miks läks üks naine pärast 15 aastat abielu Stockholmi kriminaalpolitseisse ja andis oma truudusetu mehe üles, siis oleksid nad kohe ka uputatud laeva loo kirja pannud. Kuid niivõrd detailidesse rahvusvahelise elu tundmaõppimisel vahest siiski ei saa laskuda.

5. Lõppjäreldusi

Kuidas hinnata kõige eeltoodu alusel keskkooli tööd meie abiturientide maailmapildi kujundamisel? Ühelt poolt tunnustavalt, sest põhi saab pandud ja vundament rajatud. Igatahes alus on olemas, millele kõrgem kool võib edasi ehitada. Teisest tahust aga taunivalt. Paljudel noortel näib veel puuduvat huvi ja soov jälgida iseseisvalt ümbritsevat elu. Suur elu voolab mööda, jättes vaid ähmaseid jälgi nende teadvusesse. Teadmiste täiendamine ei ole enam nende asi, sest möödas on ajad, kus ladusaid lauseid vahetati kõlisevate viite vastu, kus iga viis viis vaksavõrra lähemale ülikoolile, kus lai silmaring avas tarkusesammaste meelitava perspektiivi. Teispool kuut sammast näib aga nii mõnelegi saabuvat magus rahu uinutava loosungi all — «Ignoramus et ignorabimus!». Võime loomulikult selles taunida keskkooli, kuid meil enestel lasub seejuures mitu korda suurem süü, sest on ju ülikool kutsutud ja seatud ette valmistama tulevast «maa soola», koguni õpetajate õpetajaid.

Nii et mõtle kuidas tahes, ikkagi tuleb vastutus enda peale võtta ja hakata senise sõnadetegemise asemel tegema tegusid, mis tõepoolest aitaksid olukorda parandada. Just tegusid, mis nõuavad aktiivset tööd, mis paneksid üliõpilased kasvõi minimaalselt nende probleemidega tegelema, sest mitte ei taha meelest minna ühe I kursuse eesti filoloogi siiras ääremärkus: «Jooksvatest poliitilistest sündmustest ei tea ma tõega mitte midagi, sest ma pole viimasel ajal asja vastu huvi tundnud.»

Julgen väita, et eeltoodud andmed ei peegelda enam täpselt meie teaduskonna üliõpilaste teadmiste taset, sest töö ise oli küllaltki tugevaks stiimuliks, mis paljudki üliõpilased pani senisest enam «asja vastu huvi tundma». Et mitte jääda paljasõnaliseks, olgu toodud väikese eksperimendi tulemused. Ajaloo-osakonna II kursusel saavutati esmakordselt tööd kirjutades keskmiseks 53,3%. Kaks nädalat hiljem saadi samadele küsimustele vastates keskmiseks juba 66,7% (tõus 13,4%). Seejuures torkas silma teadmiste tubli kosumine just kõige nõrgemini vastanud üliõpilaste juures. Ja seda ilma, et vahepeal oleks kursusel olnud poliitinformatsiooni või mõnda muud teadmisi tõstvat üritust.

Kõigest sellest tõuseb probleem: mida teha edasi, kuidas tõepoolest parandada olukorda? Millised poliitilise silmaringi laiendamise vorme kasutada? Kuidas kontrollida tehtava töö resultaate? Kes seda peaks tegema? Igatahes küsimusi jätkub.

H. PALAMETS

...esimesel kursusel

ja neljandal kursusel.

Студенты русских потоков!

С этого номера в университетской газете начнёт периодически выходить страница на русском языке. Очевидно, у каждого из вас есть о чём поговорить, поспорить, рассказать! Газета поможет студентам разных факультетов лучше узнать друг друга, расскажет об интересных событиях.

Физики, лирики, медики — газета зависит от вас. Приносите свои материалы: медики — Г. Зальцман, III курс, физики и математики — Ш. Берковичу, II курс отделение математики, филологи — В. Белобровцеву, III курс.

ПИШИТЕ В СВОЮ ГАЗЕТУ!!

КАУНАС

Этой осенью студенты V и VI курса медицинского факультета ездили в Каунас для ознакомления с диспансером и клиниками города, которые являются базой медицинского института.

К Каунасу подъезжали уже вечером. Город, расположенный на склонах двух холмов, появился перед нами внезапно и уже был расцвечен огнями. Во впадине между холмами — центр города с его главной улицей, в начале которой возвышается величественный и очень изящный собор.

Наше общежитие было как раз на холме. Этот холм в городе называют «Зелёной горкой». Поднимаются на неё по длинной лестнице или на фуникулёре.

Вечером мы были приятно удивлены, когда попали в кафе «Tartu», построенное и оборудованное по проекту эстонских архитекторов.

На следующий день мы посетили диспансер. Руководитель кафедры показал интересных больных, рассказал об их лечении.

В тот же день нас пригласили в огромную центральную больницу города, где особенно интересно хирургическое отделение с различными подразделениями: детская хирургия, грудная, лёгочная, общая.

В каждом отделе — операционный блок, оборудованию которого можно только позавидовать: в каждом из блоков — 4 операционных , оснащённых всей необходимой аппаратурой. Помещение большое, с огромными окнами, выходящими в сад.

Каунасские хирурги применяют гипотермию с искусственным кровообращением.

Нам показали и другие отделения: терапевтическое, нейрохирургическое, радиоактивное. Знакомство с больницей прошло очень интересно.

Около Каунаса находится старинный замок «Трокой», расположенный на одном из островов огромного озера. Замок построен в XI—XII веках.

Поездка в Каунас надолго останется в нашей памяти.

Студенты V курса.

Целина, которую я помню

Целина... Что же больше всего я в тебе запомнил? Задорную песню у традиционного костра, ломоту натруженных рук? Может, грохот бульдозера, к рычагам которого так привык, или теплые казахстанские вечера, когда при свете луны и прожекторов клались стены, пока не кончался раствор, и потом, едва умывшись, бежали на танцы?!

Пожалуй, все это буду помнить, но главное, что врезалось в память, — люди. Много ребят и девчат, разных и порой непонятных, с которыми легко и весело везде.

Трудно поверить, что девочки, раньше укладывавшие умело руками разве только волосы в прическу, за неделю стали заправски укладывать кирпичи, не хуже настоящих каменщиков.

А парни, ведущие сложнейший монтаж конструкций из железобетона, — разве знали они прежде, что это такое: «вира», «майна»?

На целине каждый нашел себя, узнал, крепко ли он стоит на ногах, не подгибаются ли колени при трудностях и неудачах. Не беда, если кому-нибудь вдруг казалось, что почва уходит из-под ног — рядом всегда было плечо друга.

Главное, что я ценю в Целине, это — настоящая дружба.

Было много забавного, смешного. Скучать было некогда, спать — тоже.

Буквально в двух шагах — озеро, лес, горы. Экзотика и романтика переплетались с вполне земными делами: где взять цемент, кирпич? где достать картошки?

А «сухой закон», устав, линейки и другие, казалось, неприятные, но, безусловно, нужные ритуалы Планеты-Целина?! Сейчас их вспоминаешь, конечно, с улыбкой.

Пили ли вы кофе по-котуркульски в нашем кафе «Вечерний Дюзе»? А, может, танцевали наш отрядный твист на удивление местным аксакалам и модникам? Если нет, мне вас просто жаль.

И поэтому, встречая теперь парня или девушку в зеленой форменной рубашке, невольно по-дружески улыбаешься. Хочется искренне пожать ему руку, с которой еще не сошли мозоли — следы нашей прочной целинной дружбы с мастерком и лопатой.

М. КУЧЕР, студ. IV к. медфака,
замполит Котуркульского
студенческого строительного
отряда

На фото: Здание Котуркульского зооветеринарного техникума, стены которого возведены студентами.

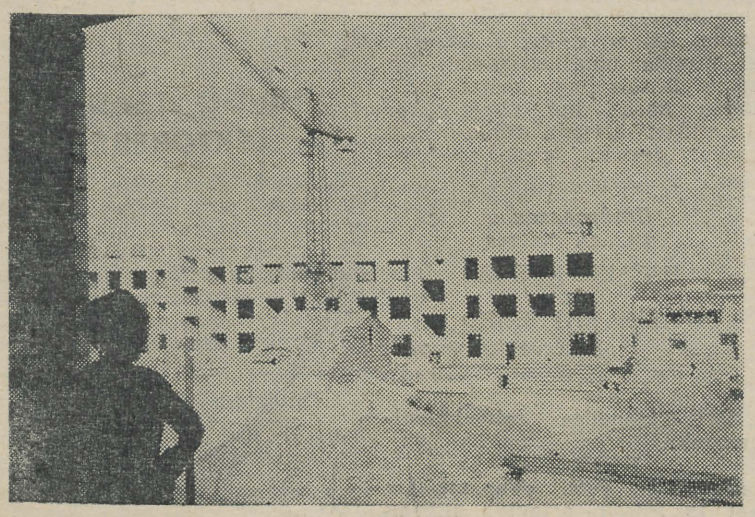

ВКЛЮЧАЕМСЯ В ПОЛЕМИКУ

К чему такие сложности?

Внутренний цензор М. Унта — это всего лишь новое, броское и, безусловно, оригинальное название старого, привычного, ставшего уже «почти родным», мещанства.

Да, мещанства, мы не боимся этого «ужасного» слова и признаем, что в нашей, студенческой среде существуют эти самые мещане. Мы попытаемся также доказать, что «внутренний цензор» и мещанство — синонимы.

Мещанин в наше время — не клетка с канарейкой, не немецкий гарнитур, даже не духовная бедность (хотя это тоже одно из привычных качеств людей этой категории).

Цитируем М. Унта: «Ты бы слышал, какие смелые мысли высказывает Х, ... когда мы наедине» Смелые мысли наедине и молчание перед всеми. Отчего мы молчим?!

И начинаются оправдания: «А вот Х мне ничего плохого не сделала. О чем бы я Х не просила, Х мне ни в чем не отказывала. Зачем же мне выступать против?! Кому Х что-нибудь плохое сделала, тот пусть и выступает. Вот хотя бы У!»

«Я, мне...» Не правда ли, что-то давно знакомое? Через эти слова проглядывает принцип: «Моя хата с краю...»

Следите за работой своего внутреннего цензора! — призывает М. Унт. А кто должен следить?

«Мы все учились понемногу чему-нибудь и как-нибудь»... Мы все можем подать пальто женщине и вылить на собеседника потоки эрудиции (он, как правило, знает меньше нас!), сделать политинформацию на курсе и с завидным хладнокровием ответить на «отлично» экзаменационный билет. Но в чем-то мы бедны. И бедны именно духом. А наличие внутреннего цензора не восполняет эти пробелы, а наоборот — беспощадно обнажает их перед нами самими.

Кто же виноват в нашей некоторой духовной бедности? Кто виноват в том, что мы боимся говорить или говорим с оглядкой?

Оказывается, что виноваты мы сами. То есть как это сами?! А вот так.

Почему мы боимся сказать, что такой-то предмет нам не нужен или что его плохо читают?

Спросите, и вам ответят: во-первых, это не принесет никакой пользы, а во-вторых, узнает преподаватель — придерется на экзамене.

Почему мы выдвигаем это, как оправдательный аргумент всякий раз, когда заходит речь об искренности?!

Почему? — А просто по инерции. Один раз из ста это случилось , но нам запоминается именно этот единственный раз. Этот из ряда выходящий случай западает глубоко в нашу память и вызывает каждый раз одну и ту же инерцию. И наша бедность в том, что мы, понимая это, все-таки не можем перебороть эту инерцию, инерцию во имя сугубо личной безопасности.

«И в конце концов возникает такое чувство, будто уже никто не может быть естественным!» — пишет М. Унт.

Очевидно, человек естественен, если он говорит то, что думает.

Но давайте подумаем: если в XIX веке естественность считалась положительным качеством, и мы до сих пор пишем в школьных сочинениях, что положительное качество Татьяны Лариной — естественность, подразумевая под этим незнание «свинцовых мерзостей» жизни, которыми изобиловал век, то в XX веке мы с искренним удивлением смотрим на человека, говорящего то, что он думает. Именно эту естественность XIX века мы почему-то считаем неестественной.

Значит ли это, что естественен и тот, кто либо молчит, либо лжет?

— Нет, — ответим мы. Ведь есть вопросы принципиальные и есть личные. И насколько странным нам кажется разговор о своих глубоко личных делах при всех, настолько же странным нам должен казаться вопрос принципиальный, обсуждаемый наедине.

А ведь стало привычным обсуждать наболевшие вопросы в кулуарах. А почему?

В самой тесной связи с этим находится вопрос о мировоззрении. Можем ли мы рассматривать мировоззрение такой огромной категории, как студент. в целом или у каждого человека есть в мировоззрении какие-то присущие только ему составные элементы? Думается, последнее справедливо, и **следует обратить больше внимания на каждого человека, помочь ему быть естественным, принципиальным.**

Мелочи жизни: один раз несправедливость, другой раз — обман, третий раз — просто грубый окрик.

Несправедливость. Кто виноват? Кто-то один, а обида — на всех. Лицемерие — опять кто-то один, а доверие теряется ко всем, окрикнул кто-то один, а человек долго еще сжимается, когда слышит громкую речь.

И может случиться так, что мы сами обидим человека, что это кто-то из нас окрикнул, обманул. А потом будем говорить громкие слова о внутреннем цензоре и о мещанстве.

А вместо длинных разговоров — может быть, постараемся внимательней и справедливей относиться друг к другу?

Может быть, это поможет больше, чем внутренний цензор?!

И. Газер.
В. Белобровцев,
III курс рус. фил.

А если внук Пушкина в Тарту?

Объявление гласило: «Сбор членов литературного кружка на... КЛАДБИЩЕ».

Ну, что ж — на кладбище, так на кладбище... В воскресенье на традиционном месте, под часами, встретились самые закалённые, самые мужественные, в основном, студентки. Мороз был страшный. А среди могил в особенности. Потрескивали деревья, потрескивало что-то в сапожках. Зато мы узнали такое, о чём многие и не подозревают.

Сразу же за воротами кладбища небольшая белая часовня, выстроенная на средства жены известного писателя Сологуба, литературный салон которой пользовался в Тарту большой популярностью.

Немного правее — могила Марии Мойер. Той самой Машеньки Протасовой, которую Жуковский не мог забыть всю свою жизнь. Многие стихотворения поэта посвящены ей. Нежная, обаятельная девушка — такой мы увидели Машеньку на портрете, показанном экскурсоводом. Мы стояли на том самом месте, куда приезжал Жуковский.

Побывали у могил сына Карамзина, Фаддея Булгарина, Крейцвальда, Бэра, многих профессоров нашего университета и видных деятелей города.

Тартуское кладбище связано с именем Пушкина, на одной из надгробных плит мы прочитали: «Лабинная». Посмотрите внимательней и вспомните детскую игру. Ну, что? Получилось «Ганнибал»? Это какой-то из дальних родственников поэта.

Но само интересное было впереди — у небольшого холмика братской могилы солдат, погибших в войну 1914 года. Бабушка нашего экскурсовода была связана с тартуским госпиталем, и перед смертью она рассказала внуку, что здесь был погребён внук Пушкина. Она хорошо помнила этого тяжелораненного.

Но, как говорится, это ещё бабушка надвое сказала. Точно ещё ничего не установлено. Документов, подтверждающих это предположение, пока нет.

Не пугайтесь в следующий раз призыва встретиться на кладбище. А мороз?! Так ведь скоро — весна!

Л. Гершман,
I курс рус. фил.

ЧИСТЫЙ ЛИСТ

Осень положила на чистый лист бумаги свой дар: стихи. А на листе не появилось ни строчки, только несколько пожелтевших листьев. Архитектурный ансамбль, называемый жизнью, вдруг вспыхнул за окном библиотеки букетом ночных фонарей города и сразу сник, растворил в темноте свои первые лучи и засветился спокойно и немного призрачно.

От одного конца парка, окружающего старинный храм величественными вязами, до другого пронеслась короткая вязь кларнета, где-то отразилась, пропела эхом и ушла опять в кларнет. Где-то зашуршали шаги: раз, два, три... Чьи-то мягкие и большие ноги прошли по чистому листу, оставив следы-тени.

Шорохи, звуки, мелодии...

Я ощущаю всё это, сидя перед чистым листом бумаги. Я не хочу задавать вопросы: о чём писать? На этот вопрос или никогда не ответишь, или будешь отвечать бесконечно. Да, но если я отвечу, то уже появится слово: например, кусок земли в форме треугольника, кусок земли, богатой, вспаханной, и на нём три колоса. О них можно думать только свято.

Бом... — часы на ратуше.

О чём писать? — Я знаю, о чём писать.

А. ГОЛОЩАПОВ,
III курс рус. фил.

СВЕТЛАН СЕМЕНЕНКО

Рождение камня

Камень, серый камень, светлый,
лёгкий,
под руками — пух, не камень —
льёшься,
лёгким следом на ладони
остаёшься,
мни в ладони,
жми руками,
мни в ладони камень,
жми, сжимай в ладонях камень
камень
камень
камень

Чтобы твёрдою дорогой
стал отныне камень,
под весёлыми ногами,
под твоими каблучками,
чтоб держали жаркий камень
влажными руками,
чтоб волна плескалась в камень,
чтоб луна вселялась в камень
синими ночами,
чтобы галькою прибрежной
жадно льнул к коленям женским
благодарный камень.

Камень, красный камень, грязный,
в кулаке зажатый, страшный,
над безумными глазами
занесённый, чёрный!
средь пустыни раскалённой
над могилой безымянной
безъязыкий камень!
Тронь руками,
тронь, останься,
стань, свалить его попробуй,
развали его на части,
жги, топчи ногами!
в прах развей его руками
камень
камень
камень

Чтобы чёрною землёю
стал горючий камень,
чтоб зелёною травою
под весенними лучами,
под рукою человечьей
стал отныне камень.
Чтоб лежал замшелый камень
у родимого порога,
чтоб вела к нему веками
лёгкая дорога.
Чтобы в камень, снова в камень
превратился камень.

TEATRIKUU

Kolmest tõest teatrikunstis

Kriitikast rääkides arvab S. K. Stanislavski, et taolised erakordsed isiksused, nagu näiteks L. Tolstoi või A. Tšehhov, võivad kriitikutena avaldada ka puhtisiklikke seisukohti ja see on kindlasti ühiskonnale huvitav. Kuid õigust ainult oma isiklikku arvamust või muljet ajalehes välja öelda ei ole mitte igal kriitikul. Edasi ütleb Stanislavski: «See õigus oli geniaalsel Belinskil. Kuid just tema ei kasutanud seda õigust.»

Mis aga teha siis, kui ka meie tahame olla nagu Belinski ja avaldada mitte ainult oma isiklikku arvamust, vaid anda kunstiteaduslikku hinnangut? Pikkuse mõõtmiseks on meeter, raskuse kaalumiseks on kilogramm jne. Kui me tahame teada, mis on väärt üks sportlik tagajärg, mille juhuslikuks pealtnägijaks me satume, siis piisab, kui võtame viimase spordikalendri ja võrdleme seda tulemust, mille sundi me nägime, maailma vastava ala edetabeliga, ja meil on kohe selge, kas see saavutus kuulub maailmataseme hulka või ei kuulu. Kuid kunstiteose hindamiseks puuduvad tõesti igale normaalsele inimesele kohe kasutamisel olevad hindamise alused.

Tõsi küll, ka kunsti kohta on inimkond aegade jooksul ühte-teist mõõdupuuks passivat tallele pannud.

Taolisse meelespidamist väärivasse mineviku-pärandisse võib minu meelest arvata Nemirovitš-Dantšenko poolt formuleeritud mõtted kolmest tõest teatrikunstis. Ta ütleb nimelt, et teatrietenduse peab sisaldama elulis-psühholoogilist tõde, sotsiaalset tõde ja lõpuks — kunstitõde. Ma arvan, et esimeseks vastuseks küsimusele, kuidas kirjutada arvustust, sobib see vormel tänu oma konkreetsusele ja mitmekülgsusele päris hästi.

Kust aga võtta neile kolmele tõele mõõdupuud? Kust leida see lakmuspaber, mis näitaks, kas on segus (etenduses) üks või teine neist tõdedest olemas ja kui palju teda on. Päärisõnalist retsepti anda ei saa. Kust õppida inimpsühholoogiat? Ma arvan, et seda võib kõige kättesaadavamal kombel õppida heast realistlikust kirjandusest, alates «Decameronist» või Homerosest (muide, kas ei ole Homerose jumalad palju elavamad inimesed kui nii mõnegi tänapäeva autori skemaatilised kangelased), lõpetades Smuuli, Hemingway, Solženitsõni, Tvardovski, Brechti, Gorki, Tammsaare ja Kreutzwaldiga.

Heast kirjandusest saame me ka psühholoogia tõehindamise kriteeriumid, sest see kirjandus õpetab meid elus mõistma inimhinge keerukust.

Kui me ainüüksi oma lühikese eluea tõttu pole veel küllalt palju suutnud lugeda, s. t. õppida, siis peame me ettevaatlikud olema, enne kui ütleme, et see siin on rumal ja too seal on tark, sest meie seda ei tea. Sellepärast on kriitilises artiklis vahel praktiline kasutada väljendit «mina arvan», või «ma küll ei tea, kuid mulle näib, et...» jne.

Mis puutub teisesse, sotsiaalsesse tõesse, siis ka selle tõe õppimiseks on ülikoolis piiramatud võimalused, sest käsitleb ju sotsiaalne tõde inimest kui ühiskondlikku olendit, inimest konkreetsetes tingimustes, milles ta elab ja töötab. Nende tingimuste analüüsi meetod on talletatud marksistlikus ajaloo- ja ühiskonnateaduses, ajaloolises materialismis, kaasa arvatud isegi poliitökonoomia oma arvude konkreetsuses.

Ja lõpuks kunstitõde. Kui kahe eelmise tõega on meie eesti arvustajad enam-vähem toime tulnud ja võivad eeskujuks olla ka noortele teatriarvustajatele, siis kõige kurvemad on lood kunstitõe mõistmisega, just teatrikunsti tõe nägemisega. Sellest ei saa muidu rääkida, kui ei tunta, kuidas sünnib teatrikunst. Tänapäeval ei ole maailmas vist enam ühtki kultuurimaad, kus ei oleks inimesi, kes tegelevad teatriteadusega. Enamikul juhtudel valmistatakse neid teadlasi ette ülikoolides. Ja olgu kohe öeldud, et just nendel teaduskondadel baseeruvadki maailmas tähelepanu äratanud ülikoolide teatrid. Nendes saavdki tulevased teatriteadlased oma esimesed praktilised kogemused. Muidugi ei piirdu need õppetöös saadud kogemused ainult tööga ülikoolide teatrites. Nad saavad ka erialalise koolitatuse teatrikunstnikkuaelt. Nii on näiteks Berliini Humboldti-nimelise ülikooli teatriteadlastele õppejõuks tänapäeva üks paremaid saksa naisnäitlejaid Gisela May. Tulevane teatriteadlane on seal juba ülikoolilasena igal aastal praktilisel tool mitte arhiivides, vaid teatris. Talle on võimaldatud teatri proovide jälgimine. Ta näeb paljude erinevate näitejuhtide tööd. Ta õpib tundma näitleja loomingulist protsessi. Muidugi. Ka teatrikunsti tõde võib õppida kirjandusest ja lisaks praktilisele tundmaõppimisele tuleb tingimata teha ka seda. Vastavat kirjandust on tänapäeval Tartu raamatukogudes ja raamatukauplustes saada küllalt. Asjaolu, et kõik ei ole eesti keeles, ei peaks ülikoolilastele olema mingiks takistuseks.

Ma arvan, kui algaja arvustaja peab kinni sellest Nemirovitš-Dantšenko kolme tõe vormelist, siis on ta õigel teel. Kui ta aga ennast viimase tõe, s. o. teatritõe puhul ei tunne küllalt asjatundjana, siis väiksem häbi kui rumaluste rääkimine on jällegi see, kui ta mõne oma seisukoha imperatiivsust pehmendab viisaka tsitaadiga K. Süvalepa näidendist «Naeratus», kus soovitakse ühele ägedale noormehele kahte sõna «minu arvates».

Et lõpetada autoriteetselt, kasutagem veel kord tsitaati. Stanislavski ütleb: «Kriitikute hulgas, nagu teistelgi elualadel, kohtame tobusid. Kirjanduslikud tobud on meie asja puhul eriti ohtlikud. Esiteks juba sellepärast, et neil, nagu igal tobul, on aplomb ja enesekindlus suur. Kuid teatripublikule, kes suhtub teatriarvustusse kergelt ja läbimõtlematult, mõjub niisugune enesekindlus hüpnotiseerivalt.» Ja edasi. «Tobu aplomb on ohtlik veel seetõttu, et tobu on sirgjooneline ja sellepärast üldmõistetav. Ta on lihtne, jäme ja sagedasti maitsetu. Tobu on silmaklappidega inimene, kes vaatab ainult otse ette ja ei tea ega näe seda, mis sünnib tema kõrval ja ümber. Tšehhovit vaadates otsib ta tingimata pessimismi. Igas näidendis peab olema kangelane. Kangelane on see inimene, kes võitleb ja kellelegi alla ei anna. Kui niisugust inimest näidendis ei ole, siis tähendab, et näidend on tühine. Tähendab, ka Tšehhov on tühine... Sama lugu on ka kunstivooludega. Kui parajasti on moes impressionism või realism, siis nõuab tobu Ostrovskilt impressionismi ja Maeterlinckilt realismi.» (Stanislavski «Kogud teosed» V köide, lk. 439—440).

Muide, samas köites on veel teisigi taolisi õpetlikke ütlemisi teatrikriitika kohta. Samuti võib neid rohkesti leida Nemirovitš-Dantšenko eesti keeles ilmunud teosest «Minevikust». On kahju, et tänase päevani pole veel välja antud valikut parimatest eesti teatrikriitilistest töödest. Väga väärtuslik oleks näiteks ülikooli noortel tutvumine Tartu Ülikooli omaaegse kasvandiku Karl Menningu kriitiliste artiklitega, mis oma sädeleva stiiliga võiksid tänapäeval olla toredaks eeskujuks. Lessingi «Hamburgi dramaturgia» aga ei ole veel tänase päevani kaotanud oma õpetlikku väärtust, kuigi sellel on üles kasvanud juba mitmed põlvkonnad teatrikriitikuid. Kasulik on lugeda ka tänapäeva Saksa DV ühe silmapaistva teatrikriitiku Herbert Iheringi 3-köitelist kogu «Reinhardtist Brechtini». Sellelt mehelt võib õppida, kuidas kirjutada sisukalt ja lühidalt, et toimetus ei peaks ruumipuudusel kärpima.

Palju on noortel, kes tahavad tegelda teatrikriitikaga, õppida ka meie tänapäeva nõukogude silmapaistvatelt kriitikutelt. Näiteks võib tuua Aniksti, kelle viimane arvustus Laurence Olivier' Othello kohta on hea näide arvustajalikust arukusest.

KAAREL IRD

Lumi on tuisanud igale tüvele, igale ladvale, igale oksale, igale okkale...

Mida teha sisemise tsensoriga?

Peeter Vihalemma artiklile «Kardad sa iseennast?» järgnes mitte vähem huvipakkuv «Mida me siis kardame ehk sisemine tsensor» Mati Undilt. Selles öeldakse, et sisemine tsensor «ei eksisteeri mujal peale meie mõttemaailma» ning et ta ei lase meil öelda seda, mis tarvis, ta vajab juba ammu «asendamist kohusetundlikuma ja parteilisema tootajaga». Mati lõpetab sõnadega: «jälgitagu oma sisemise tsensori tööd.»

Matil on õigus küsida «kas pole õhus midagi, mida on raske tabada», sest kui vaadata meie mõttemaailma kui midagi isoleeritut, siis muutuvad kõik viimasega seotud nähtused tõepoolest müstilisteks.

Iga inimese mõttemaailmas on printsiibid, mida arvestades ta tegutseb ning selleks, et neid müstilise sirmi tagant välja tuua, on vaja vaadata, millest nad tekivad ja kuidas arenevad. Näemegi, et need printsiibid (sealhulgas ka sisemine tsensor) on üsna maise päritoluga; nad on reaalse tegelikkuse teatud eriliste suhete peegeldus inimese mõttemaailmas. Nimi «sisemine tsensor» on puhtal kujul maitseasi ja sõltub tavaliselt erilisel viisil nimeandja elukutsest. Kuid, jääme Mati poolt antud «termini» juurde, sest mitte nimi pole tähtis, vaid see, mis on selle taga. Seal on aga tegelikkus sellisel kujul nagu inimesed teda nägema on harjunud. Just nimelt harjunud, sest ainult nii saab seletada seda fundamentaalset fakti, et sisemine tsensor (ja kogu mõttemaailm) jääb ikka tegelikkusest rohkem või vähem maha. Asi on selles, et inimene ei muuda oma arvamusi niisama lihtsalt nagu kaotab tasakaalu kaal, kui ühele tema kaussidest asetada tühine lisaraskus. Inimesel peab see raskus, tõuge, olema tunduvalt suurem, seda suurem, mida vahetumalt on arvamus seotud inimese endaga. Ning inimene ei muuda oma arvamusi (resp. sisemist tsensorit) enne, kui ta veendub praktikas, et viimased ei vasta enam tegelikkusele. Jõuamegi triviaalse ja üldtuntud järeldusini: et muutuks sisemine tsensor, on vaja muuta tegelikkust; tegelikkuse muutmiseks aga tuleb teda kõigepealt tundma õppida. Seejuures on kasulik silmas pidada, et sisemine tsensor teeb tegelikkuse tundmaõppimise seda raskemaks, mida rohkem ta tegelikkusest maha on jäänud.

Mati ütleb veel, et koosolekul «võib igaüks imet teha, dogmaatikuid nüpeldada ja uusi vorme nõuda.» Jah, teoreetiliselt võib küll, aga paraku on asi selles, et praktiliselt ei leia niisuguseid inimesi sageli isegi tikutulega mitte. Ollakse vait ja ei segata dogmaatikuid ega nende vorme. Vist on sisemine tsensor veel nii võimukas, et ei lase näha, et see, kuidas koosolekut peetakse ja mida seal otsustatakse, võib paljuski mõjustada tegelikkust ning sisemist tsensorit ennast. Seepärast võiks alustada kasvõi koosolekust.

Niisiis, alati on aktuaalne üleminek oma sisemise tsensori töö jälgimiselt tema praktilisele muutmisele. Päris rinnutsi ei jõua meie sisemine tsensor tegelikkusega kunagi, küll aga saame teda teinekord, kui ta liiga kaugele kipub jääma, nattipidi järele tirida.

P. JÄRVE

Toimetus: Sellega lõpetame mõttevahetuse «sisemise tsensori» üle.

KONVERENTSITÖÖDE TEMAATIKAST

Kõik ringivanemad peaksid teadma, et konverentsitööde teemade esitamise tähtaeg oli 1. detsember. Sellest on möödas juba nädal aega, laekunud on aga ainult 114 tööd 24 ringilt. Teaduslikke ringe on ülikoolis 64, kusjuures eelmisel konverentsil esitasid meie üliõpilased 247 ettekannet. Nagu näeme, on lood halvad.

Teaduskondade lõikes on pilt järgmine:

Arstiteaduskond — ringe 21, teemad on laekunud 13 ringilt;

Ajaloo-Keeleteaduskond — ringe 11, teemad on käes kolmelt ringilt;

Bioloogia-Geograafiateaduskond — ringe 6, temaatikaga on lood korras neljal ringil;

Füüsika-Matemaatikateaduskond — ringe 11, teemad laekunud kahelt ringilt;

Õigus-Majandusteaduskond — ringe 9, teemad esitanud kaks ringi.

Siiani pole me näinud Kehakultuuriteaduskonna rahvast. Teiega olid lood halvasti eelmisel aastal, kas tänavu kordub sama? Ei ole midagi kuulda juristidest, matemaatikutest ega vene filoloogidest.

Kõige normaalsem on seis Arstiteaduskonnas ja Bioloogia-Geograafiateaduskonnas. Ilmselt on siin teaduskonnanõukogud tõsiselt töötanud. See, et teistes teaduskondades pole peaaegu mitte midagi ära tehtud, on nähtavasti vastavate teaduskonnanõukogude hooletuse tagajärg.

Ringivanemad, viimane aeg on end kätte võtta! Sessioon on tulemas. Kui te ei leia praegu aega, kust te loodate seda siis detsembri lõpus võtta?

E. SAAR,
temaatikakomisjoni esimees

ÜTÜ ringides

Reedel, 10. detsembril

TAIMEFÜSIOLOOGIA ja TAIMEBIOKEEMIA RING: 1. Õhukese kihi kromatograafiast. (A. Haldre.) 2. Informatsioon uudiskirjandusest (T. Härman, K. Rüütli, E. Mürk.) Mitšurini tn. 40 taimefüsioloogia- ja taimebiokeemia kat. aud. kell 19.

PSÜHHOLOOGIARING: 1. Psühholoogilisi ääremärkusi V. Panso teosele «Töö ja talent näitleja loomingus». (T. Eimre.) Pedagoogikaaud. kell 15.

GEOGRAAFIARING: Geograafide kino. Linastuvad filmid: «On ookeanis maa», «Siin lõpeb meri», «Vulkaanide ja geisrite maal», «Lootoslillest, tähnikhirvest, jaapani merikarbist». Vanemuise tn. 46 suures aud. kell 15.

Esmaspäeval, 13. detsembril

GEOLOOGIARING: Põhja-Karjala maavaradest. (M. Niin.) Geoloogiaaud. kell 19.30.

Teisipäeval, 14. detsembril

TEOREETILISE FÜÜSIKA RING: Seitsmes loeng sarjast «Surühmad». (dots. R. Laas.) Aud. 38 kell 15.

Kolmapäeval, 15. detsembril

ÜLDKEELETEADUSE RING: 1. Läänemeresoome eitussõnast «ei». (A. Künnap.) 2. Leiud Juuda kõrbest. (T. Velliste.) 3. Jooksvaid küsimusi. Peahoone aud. 5 kell 17.

Neljapäeval, 16. detsembril

POLIITILISE ÖKONOOMIA RING: Diskussioon «Majanduseadus, tööline, palk». Kohviku rõdusaalis kell 17.

Поздравляем и желаем счастья

НАТАШЕ КОППАС
и
ЛЕНЕ КИРИЕНКО

Русские филологи.

TRÜ teenelise rahvakunstiansambli

KONTSERT

toimub 14. dets. «Vanemuises» kell 19. Piletite eelmüük ülikooli klubis alates 10. dets. kella 15—17.

ÜHINGU «TEADUS» LEKTOREILE

Läheneb aasta lõpp, seetõttu vajatakse aruandeks andmeid peetud loengute kohta. Ühingu TRÜ nõukogu palub kõikide peetud loengute, ettekannete, vestluste jne. kohta täidetud lehed tuua või saata võimalikult kiiresti rektori kantseleisse sm. I. Soobile.

Toimetaja J. FELDBACH

«Tartu Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 9277. MB 08708.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 (644) Reedel, 17. detsembril 1965 XVIII aastakäik

Ülehomme valitakse

Ülehomme valitakse Tartu Linna Rahvakohtusse neli kohtunikku. Üks neist on praegu V kursuse üliõpilane Peeter Rahi. Ta öeldi olevat ladusa jutuga, öeldi, et ta oskab inimestele läheneda. Ta on kahekümne kaheksa aastane, on lõpetanud Otepää Keskkooli, töötanud ELKNÜ Otepää rajoonikomitee instruktorina, siis teeninud aega Murmanski lähedal, seal astunud 1960. a. parteisse, siis tulnud ülikooli juurat õppima. Keskkooli ajal on ta tegelnud ornitoloogiaga, käinud ekspeditsioonidel. On olnud ülikooli komsomolikomitee ja teaduskonna parteibüroo liige, on laulnud meeskooris ja harrastanud orienteerumissporti.

Nii rääkisid inimesed, kes teda tunnevad, aga millegipärast jäi kõige rohkem meelde, et ta on Otepää lähedalt pärit ja kevaditi-sügiseti on aidanud kodus põllutööd teha. Ja et koosviibimistel armastab ta dirigeerida.

Nüüd istusime tema tööruumis ja arutasime kohtupidamist. Õppetöö Õigusteaduskonnas, hea teoreetiline ettevalmistus on kohtunikule väga tähtis, ta peab kursis olema kõigi õiguste ja seadustega.

«Õppimises olin ma keskmiste hulgas, neljad-viied. Nüüd mõtlen mõnigi kord, et oleks võinud veel rohkem, veel sügavamini. Arvamus, et küll praktika annab selle, mis vaja on, ei ole õige. Õppetööle tuleb suuremat tähelepanu pöörata. Ühiskondlikku tööd peab tegema, kuid teatud piirides, peamine on õppimine ja võimalikult palju erialast kirjandust lugeda. Ülikooliaastad tuleb maksimaalselt ära kasutada. Praktiline töö annab küll oma probleemid ja nõuded, aga siis ei ole enam palju aega raamatut pihku võtta. Koolis arvame tihti, et mis siis ikka, kui see päev niisama läheb, küll saab nii ka läbi. Muidugi saab, igapidi saab läbi, õppejõud ei tee ka alati eriti suurt numbrit, kui ei ole jõudnud seda või teist vaadata. Aga pärast annab tunda.»

Peeter Rahi on linna rahvakohtu juures praktikal olnud 1. septembrist alates. Kriminaalprotsessid on muidugi huvitavamad, siin on tarvis süü täielikult tõestada, tsiviilasjade puhul on nagu kaks võitlevat poolt ja tõe kindlakstegemine kergem. Teiselt poolt on kriminaalasjade puhul olnud põhjalik eeluurimine, mida kohtus tuleb vaid kontrollida. Tsiviilprotsessil toimub tõe täielik tuvastamine kohtuistungil ja loomingulist momenti õige paragrahvi leidmisel on tihti rohkem. Ainult et imelik tunne tuleb, kui vaatad, kuidas inimesed viie rubla pärast protsessi peavad või kui näed abielulahutajate tülisid varanduse jagamisel. Keerulist on alati. Kui inimesed teaksid, mis täpselt mingi paragrahvi alla käib, tuleksid nad palju harvem kohtusse.

Räägitakse, et kuritegevus on kasvanud. Ei ole kasvanud, karistamise printsiibid on muutunud. Nüüd algatatakse protsessi asjades, milles seda varem poleks tehtud. Varem anti isikuid, kelle kuritegudes ei olnud suurt ühiskonnaohtlikkust, kollektiivi käendusele eeluurimisorganite poolt. Siiski oleks vajalik, et ka kollektiivi käendusele andmine läheks kohtu kaudu, kohtuprotsess sunnib palju üle järele mõtlema.

«Kui nüüd rahvas mind valib ... Eks ta raske ja harjumatu algul ole, esialgu on paljugi lavul esinemise sarnast, ei, mitte et kohtupidamine oleks näitemäng, aga rahvas on saalis ja ootab iga sinu sõna. Harjumatu on kohtuprotsessi kohustuslik kordki, tuleb kindlalt kinni pidada protsessuaalsetest eeskirjadest, protseduuride järjekorrast. Õigusteaduskond andis teoreetilise baasi, mis seal muud kui püüame toime tulla, õigustada valijate usaldust ja enda kooliskäimist.»

P. VIHALEMM

Agitaatorite juures

Keemiahoones töötav agitpunkt on suure maja alla nagu ära kadunud. Punane tulikiri viitab väikesele toale esimesel korrusel. Ruumid on tõepoolest kitsad ja seetõttu nimetatud agitpunkt «oma kodus» valijatele üritusi ei organiseeri. Siin tuleb vastu Vanemuise tn. 46 agitpunkt.

Esmaspäev, 6. detsember

Koos on agitaatorite brigadirid. Töö tuleb kiire, sest järgmiseks nädalavahetuseks peavad valijate nimekirjad valmis olema. Agitaatoriteks on maja pärisperemeeste kõrval nende teaduskonnakaaslased ning ajaloolased ja keelemehed.

Agitpunkti juhataja Vladimir Riives jagab näpunäiteid, sest paljud agitaatorid valivad ise esmakordselt.

Lühikese nõupidamise järel läheb kohe tööks lahti.

Esmaspäev, 13. detsember

Jälle tulevad brigadirid nõupidamisele Nimekirjad on peaaegu valmis ,ainult eesti filoloogid on veidi alt vedanud. Nüüd antakse uued ülesanded: kutsete viimine, kandidaatide veelkordne tutvustamine, töö agitpunktis valimistepäeval.

Agitpunkti juhataja asetäitja Vello Tõnso teab kõige paremini rääkida sellest, kuidas töönädal möödus. Kõige tublimad olid saksa ja inglise filoloogid. Vene filoloogid jõudsid pärast hilinenud algust «tugeva lõpuspurdiga» siiski õigeaegselt mäele. Ka täppisteadlased olid täpsed.

J.-A. TOOM

VABAKUULAMISÕIGUSEST

TRÜ parteikomitee õppesektori koosolekul arutati loengute vabakülastamist. Selgus, et siiani on seda võimalust antud liiga vähestele üliõpilastele. Senises vabakuulamisõiguse andmise korras on teatud ebaühtlust. Esineb juhtumeid, kus üliõpilane taotleb õigust loengute vabakuulamiseks, komsomolikomitee toetab taotlust, kuid dekanaat pole sellest informeeritud.

Vabakuulamisõiguse andmiseks fikseeriti järgmised põhimõtted:

vabakuulamisõigus antakse õppetöös edukatele üliõpilastele, kes võtavad aktiivselt osa ühiskondlikust tööst või teaduslikust tööst ÜTÜ erialaringides;

üliõpilase taotlust võib toetada komsomoliorganisatsioon või ÜTÜ ring;

õigus loengute vabakuulamiseks antakse maksimaalselt üheks semestriks, kusjuures igal semestril tuleb taotlust uuendada;

vajaduse korral võidakse vabakuulamisõigust anda ka lühemaks ajaks — üheks nädalaks või kuuks;

vabakuulamisõiguse tegelikuks andjaks, kes lõplikult otsustab taotluse, on dekanaat.

Leiti, et vabakuulajal on soovitav astuda kontakti õppejõududega, et kooskõlastada, milliste loengute külastamist ja millise kirjanduse lugemist peab õppejõud tingimata vajalikuks.

Parteikomitee õppesektor on arvamisel, et loengute vabakülastamisõigust võiks praktiseerida märksa laiemalt.

T. TALLO

KOLMAPÄEVAL,

15. dets. alustas tööd Arstiteaduskonna teaduslik konverents. Töö kestab 3 päeva.

NLKP märtsipleenumi otsuste täitmisest ja šeflustööst kolhoosis

Meie ülikooli ametiühingukomitee koosolekul oli hiljuti arutusel küsimus šeflusaluste kolhooside abistamisest. Võib-olla tundub selline teema esialgu veidi võõrana, ent see pole kaugeltki nii.

Märtsipleenumi otsustes on rõhutatud teaduse suurt tähtsust põllumajanduse edasiarendamisel. Teadusliku töö plaanides aastateks 1966—1970 on meie põllumajanduse abistamiseks ette nähtud palju väärtuslikke uurimusi. Meie ülikooli bioloogid, biokeemikud ja füüsikud jälgivad bioloogiliselt aktiivsete ainete ja tegurite (kasvuregulaatorid, ultraheli, aeroioonisatsioon jm.) mõju nii kõrgematele taimedele ja loomadele kui ka mikroorganismidele. Konkreetselt käsitletakse taimede kasvuprotsesse, pärmi ja silo valmistamisega seotud küsimusi ning loomade haigusi. Majandusteadlastel, ühiskonnateaduste kateedritel ja juristidel on käsil tööd kolhoositootmise analüüsimise meetodeist, tootmise rentaablusest ja õigest organiseerimisest, ühiskondlike ja isiklike huvide kooskõlastamisest, normipäevadest ja rahapalgast ning töötajate materiaalsest huvitatusest. Meie matemaatikud aga rakendavad uusi meetodeid põllumajanduse planeerimise ja juhtimise hõlbustamiseks.

Hinnatav on ka meie ülikooli töötajate ja üliõpilaste abi sügistöödel.

Märtsipleenumi otsus on suurt tähelepanu pööranud ka põllumajandustöötajate silmaringi laiendamisele ning kultuurilisele teenindamisele. Meie ülikooli lektorid on käesoleval aastal maarajoonides esinemas käinud üle kolmekümne korra, neist 8 korral ateistlikel ning 6 korral pedagoogilistel teemadel.

Põlva rajoonis asuvad meie ülikooli šeflusalused kolhoosid: «Auroora» ja Maksim Gorki nimeline. Šefluskomisjoni poolt on kolhoosides korraldatud mitmeid üritusi. Maikuus tähistati mõlemas kolhoosis võidupüha. Kolhoosnikud kuulasid suure huviga mälestusi Suurest Isamaasõjast, kontsertosa aga sisustasid üliõpilased. Veebruaris kutsuvad «Auroora» kolhoosinoored meie bioloogid külla. Gorki-nimelises kolhoosis on räägitud kolhoosnikute pärandusõigustest ja pensioniküsimustest. Vastava ettekandega esines üliõpilane J. Odar. Novembris sisustasid administratiiv-majandusosakonna naisansambel ja rahvapilliorkester sm. Kr. Kiho juhtimisel Gorki kolhoosi peoõhtu. Ettekandega kolhoositootmise planeerimise printsiipidest märtsipleenumi otsuste põhjal esines aspirant B. Maiste. Detsembris aga on kavas ateismiõhtu dotsent A. Miti ettekandega.

Märtsipleenumi otsustes on rõhutatud ka materiaal-tehnilise varustuse parandamise vajadust ning maaparandustööde tähtsust. Meie šeflusalused kolhoosid on mures põldude kividest puhastamise pärast, raske on saada selleks vajalikke metallplaate ja trosse. Meie halduisprorektori sm. V. Simmi vahendusel loodame ka selles küsimuses kolhoose abistada.

Kokkuvõttena võib ütelda, et Tartu ülikool on märtsipleenumi otsuste täitmisel püüdnud aidata nii kolhoositootmise teaduslike aluste laiendamisel kui ka praktiliste põllutööde abistamisel. Muidugi ei loe me seda veel küllaldaseks.

H. MOORITS

ÜTÜ eesti keele ring 20-aastane

9. detsembril sai 20-aastaseks vanim üliõpilaste teaduslik ring Tartu Riiklikus Ülikoolis. Juubelit tähistati väikese teadusliku konverentsiga, kus esitati kuus ettekannet. Külalisesinejateks olid E. Ahven ja M. Mäger, kunagised keeleringi liikmed, praegused Keele ja Kirjanduse Instituudi töötajad. Ülejäänud ettekanded olid ringi praegustelt liikmetelt. Ülevaate ringi 20-aastasest tegevusest andis ringi esimees M. Põldma.

9. dets. 1945. a. Emakeele Seltsi koosolekul tegi akadeemik J. V. Veski teatavaks otsuse keeleringi moodustamise kohta. Esimesel tegevusaastal esinesid ringis põhiliselt õppejõud ja kateedrite töötajad, kuid juba järgmisest aastast hakkasid esinema ka üliõpilased. Aktiivsemad olid üliõpilased E. Kurve-Ahven, E. Vääri, H. Rätsep, V. Saage jt. Kui 1948. a. organiseeriti ülikoolis Üliõpilaste Teaduslik Ühing, liitus sellega ka keelering, kuid sidemed Emakeele Seltsiga ei katkenud. 1951. a. aga lõpetati alluvus Emakeele Seltsile, sest sidemed olid nõrgenenud ja ÜTÜ põhikirja järgi võisid üliõpilaste teaduslikud ringid kuuluda ainult ÜTÜ-sse. Viimastel aastatel on sidemed eesti keele ringi ja Emakeele Seltsi vahel taas elavnenud.

Ringi töö on olnud mitmekesine nii sisu kui vormide poolest. Temaatika on haaranud enamikku soome-ugri keeli. Eesti keele osas on puudutatud kaasaegse keele probleeme, aga ka murdeid ja keele ajalugu, korduvalt on kõne all olnud strukturaalse lingvistika küsimused. Väga mitmesuguseid teemasid on käsitletud sugulaskeelte alalt. Paljudel juhtudel on tööd koostatud suvistel matkadel iseseisvalt kogutud keeleainestiku põhjal.

Eriliseks huviobjektiks ringis on soome keel. Tegeldakse tõlkeküsimustega, praktilise keeleoskuse omandamisega. Selleks on ringis moodustatud vastavad alasektsioonid.

20-aastasel ringil on ka rida traditsioone: kevadised ekskursioonid, ühised töökoosolekud teaduskonna teiste ringidega, sügiseti jagame muljeid suvistest ekspeditsioonidest.

Ringi liikmete töid on ka trükis avaldatud. Väljaspool ülikooli ulatuvast tegevusest tuleks mainida, et alates 1959. a. võtavad keeleringi liikmed osa EPA ajalehe materjalide korrigeerimisest, on käidud esinemas koolides populaarteaduslike loengutega.

M. PÕLDMA

Eksamite-eelses ülikoolis

Peahoone uks avaneb ja sulgub järjest. Üliõpilasi tuleb ja läheb. Paljud astuvad auditooriumi uksest sisse, mõni heidab hajameelse pilgu kellale, mõni jookseb kiirustades mööda trepp üles Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogusse, rahvakeeles «seminarkasse».

Kas olete märganud, et õhus on hoopis midagi erilist võrreldes ajaga kuu või paar tagasi? See on ka arusaadav: arvestuseksamid on juba läve ees. Aruandmise periood. Siis selgub nii palju (me ei räägi stipendiumist). Selgub, kuivõrd me oleme omandanud iga päev saadud teadmised. Eriti põnev on eksamisessioon I kursuse üliõpilastele. Esimene sessioon kuue samba taga ...

Kell 12 teisipäeva hommikul. «Seminarkas» tabasimegi kolm esimese kursuse inglise filoloogi — Tiina Tammaru, Heli Loogna, Miralda Laaguse.

Kuidas olete valmis algavaks arvestuste-eksamite sessiooniks?

«Meil tuleb üldse neli arvestust ja kaks eksamit (partei ajalugu ning inglise keel). Lugu on selles, et põhikeelega tegeleme nagunii iga päev, partei ajalugu on aga seminarides risti-põiki läbi arutatud. Midagi erilist polegi seepärast ette valmistada.»

Kas hirm on ka esimese tuleproovi ees?

«Ei. Polegi midagi karta — sessioon tuleb ju kerge.»

Tüdrukud on üsna rahulikud. Mis siis ikka, enesekindlust peab olema isegi kergel sessioonil.

«Seminarka» on päris tühi. Ent üsna elavalt võib ette kujutada, kuidas on lood nädala pärast. Ei ühtki vaba kohta. Selle leidmiseks peab juba üheksa ajal platsis olema.

(Järg lk. 2)

Eksamite-eelses ülikoolis

(Algus lk. 1)

Samas tabas silm tuntud spordifanaatiku, ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilase L e m b i t A t s p o o l i.

Kuidas sa oled valmis algavaks sessiooniks?

«Eks ta käi aastaringi, see ettevalmistus. Materjal on nii suur, et paarikümne päevaga ei teeks midagi ära. Võõrkeel võtab isegi tubli ajakulu. Ei vaidle vastu, et õppimine on suuresti individuaalne asi. Mõnel on hea mälu, õpib kolme-nelja päevaga materjali ära, küsitav küll on, kui kauaks niisuguseid teadmisi on. Aga mõni läheb õnne peale välja. Mina tahan hea ettevalmistusega minna.

Kas sessioon tuleb raske?

Jah, võrreldes eelmiste aastatega. See ei tähenda veel, et sport nüüd unarusse jääks. Kaks korda nädalas käin treeningul. Sport on kõige kasulikum puhkus mitme hea omadusega. Kõige rohkem arendab ta visadust ja tahtejõudu ning seda on eksamiteperioodil kõige rohkem vaja.

On närvipinge juba sees?

Ei veel. Õppimine ei lasegi närveerida. Ütlesin juba, et õige õppimine peab aasta läbi käima, sest eksamid — see on ainult kordamine.»

P e a h o o n e s t s ö ö k l a n i on mõnikümmend sammu. Sulailmaga on sedagi palju. Peab mainima, et ilmastik ja sööklahoone on võrdelistes suhetes. Mida halvem ilm, seda rohkem mantleid garderoobis, ja vastupidi. Lisame mantlikandjale enda omad ja läheme otsima söökla juhatajat Hilja Sõtnikovat. Leiame ta oma kabinetist.

Kuidas valmistutakse sööklas sessiooni vastu võtma?

Alates 1. jaanuarist hakkame toite rohkem vitaminiseerima. Lisame näiteks juurde rohkesti askorbiinhapet.

Kas salat jääb endiselt laudadele?

Jah, kindlasti. Püüame sedagi mitmekesistada.

Ü l i k o o l i p e a h o o n e e i n e l a u d on suur murelaps. Õppejõudki on närvilised, ikka jääb kümmekond üliõpilast tulema 10 minutit pärast loengu algust. Ega's nemadki süüdi ole, kui einelaua järjekord on iga vahetunni ajal lausa ahastamapanevalt suur. Arutasime koos H. Sõtnikovaga, mida selles osas ette võtta. Kaup peab olema kohal hiljemalt poole üheksaks. Miks aga juhtub ikka veel nii, et võileivad-pirukad satuvad tulema parajasti just vahetunni ajal ja paarkümmend üliõpilast on meeleheite äärel:

«Jälle jääme hiljaks...»

Kõne alla võiks tulla einelaua avamine juba kell 7.30, samuti täielik iseteenindamine. Loomulikult pole lahendust väites: «Kannatame parem tühja kõhtu», samuti ei aita õppejõu ilmumine sündmuspaigale:

«Vahest tuleksite siiski loengule?»

Hilja Sõtnikova lausub: «Tulge ikka oma murede ja ettepanekutega minu juurde...»

Tuleme küll.

Heitsime pilgu ka üle kohviku ukse. Kamina- ja vahesaalis polnud ühtki vaba kohta.

«Ei teu, kas tõesti kellelgi neist praegu pole loengut?»

«Või valmistuvad nad sessiooniks...?»

...Õ p p e r a a m a t u k o g u. Kes õpib, kes kirjutab kirja, kes vaatab melanhoolse näoga lakke. Üks noormees veab sügavmõttelise ilmega jämedaid tindijutte partei ajaloo õpikusse, tema kaaslanna on maniküürtarbed laiali laotanud.

(Järg lk. 4)

Üliõpilaste poliitilisest silmaringist ja selle avardamisest

On küllaltki palju kirjutatud meie ajalehes ja veel rohkem räägitud Arstiteaduskonna koosolekutel, kuid konkreetsete tegudeni, mis olukorda märgatavalt oleksid parandanud, pole veel jõutud.

Meie ajalehe 10. detsembri numbris leidsin H. Palametsa artikli «Terra cognita et terra incognita», mille lugesin läbi ühe hingetõmbega — lõpuks midagi konkreetset, suurepärane ja tulemuste poolest täiesti usutav üliõpilaste poliitiliste teadmiste kontroll ja analüüs. Kahjuks ei esita H. Palamets omapoolseid ettepanekuid olukorra parandamiseks ning piirdub ainult analüüsist tulenevate küsimustega.

Kuidas avardada üliõpilaste poliitilist silmaringi? See küsimus tekkis ka minul möödunud õppeaastal Arstiteaduskonna ametiühingubüroos töötamise ajal. Olin samal ajal rühmajuhendaja õppejõud ja vestluse käigus üliõpilastega leidsin, et ei tunta või tuntakse ähmaselt aktuaalseid poliitilisi sündmusi. Sellest tulenes süstemaatilisem poliitiliste teadmiste kontroll Arstiteaduskonna kuuenda kursuse kolmes ja viienda kursuse kahes rühmas (kokku ligi 60 üliõpilast).

Kontroll

toimus vestluse käigus kas individuaalselt või rühmiti 2—4 üliõpilasega. Püüti selgitada 1) kas üliõpilased tunnevad huvi poliitiliste küsimuste vastu ja 2) milline on teadmiste tase? Kontrolliti kahe semestri vältel.

Tulemused.

Enamik kontrollitud üliõpilastest suhtus küsimustesse «leigelt», «külmalt» («Mind poliitika ei tõmba», «Mina poliitikaga ei tegele», «Need küsimused mind ei võlu», «Tahan saada arstiks, mitte poliitikuks»), kusjuures poliitiliste teadmiste tase osutus üsna keskpäraseks, teati küll midagi, kuid poolikult, uduselt. Leidus ka «pärleid», õnneks üksikuid, kelle poliitiline silmaring oli üsna ahtake, ja ka «kõiketeadjaid», viimaseid kahjuks vähe.

Järeldus.

Enamiku kontrollitud üliõpilaste huvi poliitiliste küsimuste vastu ei ole küllaldane ja poliitiliste teadmiste tasemega ei saa rahule jääda ehk teiste sõnadega — poliitiline kasvatustöö Arstiteaduskonnas ei ole vajalikul tasemel.

Järeldus on tehtud küll ilmselt väheste andmete alusel, kuid seda kinnitavad kontroll komsomoliorganisatsiooni poolt ja teiste õppejõudude tähelepanekud.

Kuidas olukorda parandada?

Selle üle on palju mõeldud. Nõu peetud. Jäädi järgmiste ettepanekute juurde:

1. Määrata üliõpilaste poliitilise kasvatustöö eest vastutajaks rühmahooldajad-õppejõud, kes selgitavad iga oma rühma üliõpilase poliitiliste teadmiste taseme, ning sellest lähtudes suunavad poliitiliste õppuste temaatikat.

2. Poliitilised õppused toimugu komsomoligruppides 1—2 korda kuus ülevaatlike ettekannete, loengute, vestluste, arutelude, küsimuste-vastuste jne. vormis. Allakirjutanu arvates ei tuleks põlata ka vana ja ebameeldivat poliitinformatsiooni, milleks valmistuksid mitte ainult informeerija, vaid ka kõik osavõtjad. Õppus ei tohiks kesta üle ühe tunni, peab olema sisukas, sundima üliõpilasi mõtlema ja õppuseks ette valmistama. Õppuste organiseerijaks on grupiorganisaatorid, suunajateks rühmahooldajad.

3. Õppustest peavad osa võtma kõik vastavatesse rühmadesse kuuluvad üliõpilased ja juhendavad õppejõud.

4. Kõikide üliõpilaste poliitilisi teadmisi peab juhendav õppejõud kontrollima vähemalt kord kuus (õppuse ajal kirjalikult lühiküsitlusega või ka suuliselt).

5. Ürituse täitmise eest vastutavad teaduskonna partei-, komsomoli- ja ametiühingubüroode massilise poliitilise töö sektorid.

Arstiteaduskonnas on eeltoodu süsteem organiseerimisjärgus. Iga asjalik ettepanek ja arvamus oleks teretulnud. Mida arvavad rühmahooldajad õppejõud ja üliõpilased ise?

Allakirjutanu arvamus on, et ilma mõninga «kruvide kinnikeeramiseta» olukord ei parane. Ülaltoodud etepanekud annavad ka vastuse H. Palametsa poolt esitatud küsimustele.

E. KÕO

Sõna on kontrolli ja ühiskondliku arvamuse sektoril

Koos uute ülesannetega sai ELKNÜ TRÜ Komitee komsomoliprožektor sel sügisel endale ka uue nime — kontrolli ja ühiskondliku arvamuse sektor. Tööplaani kirjutati kolm punkti.

1. Reidid ühiselamutesse, erakorteritesse ja osakondadesse, kui midagi on korrast ära.

2. Üliõpilaste elamis- ja õppimistingimuste kontroll.

3. Komitee klubide, ringide ja ÜET osakondade kontroll.

Punkte on vähe, ülesandeid palju. Plaanis puuduvad kuupäevad, sest töö toimub vastavalt eriplaanile ja büroo eriülesannetele. Pole vaja vastutajate nimesid, sest kogu sektor on ainult kaheliikmeline ja nagunii tehakse kõike koos.

5. novembril oli ülikooli komsomolikomitee bürool päevakorras ideoloogiline töö füüsikaosakonnas. Kaasaruande tegi kontrolli ja ühiskondliku arvamuse sektor. Füüsikaosakond oli üks neist, kes leidis, et komsomoliprožektor on vajalik.

Olgu öeldud, et prožektorid loodi käesoleval aastal osakondades vastavalt vajadusele. Füüsikud otsustasid ühendada seinalehe ja prožektori töö ning anda prožektori reidide põhjal välja välklehte.

Siit tasuks ka teistel osakondadel õppida. Näiteks eesti filoloogide loengutele korraldatud kontrollreididest on kogunenud juba kenake hulk materjali. Esimese kursusega võib rahule jääda, kolmas kursus on aga kaunis suur murelaps. 13. novembril oli vene kirjanduse ajaloo loengul 36 üliõpilasest kohal 25. Nii pole ainult üldainete loengutega. Faktid kinnitavad, et 24. novembri tänapäeva eesti keele loengule ei jõudnud 9 üliõpilast. Kui meenutada, et see on ainus põhikeele loeng nädalas, siis on asi juba kaunis tõsine. Kursuse koosolekul räägiti, et õppeplaanid on vananenud, et eesti keelele on vähe ruumi jäetud. Miks siis ei külastata neidki väheseid loenguid?

Komsomoliprožektori reidide puhul öeldakse: «Aina kontrollivad! Milleks seda vaja on? Ega me lasteaias ole.» Kuid tuleb välja, et siiski ilma kontrollimiseta ei saa.

meil on külas

Filoloogiadoktor professor Villem Alttoa

Milliseid erinevusi võite märgata, kui võrdlete oma põlvkonda sellega, keda praegu õpetate?

Erinevusi on, ja ei oleks mõeldav, et vanaisade (minu) ja poegade-tütarde põlvkonnad ei erineks. Oleme kõik teatud ulatuses keskkonna produktid ja miljöö on viimase neljakümne aasta vältel tugevasti muutunud. Lisaks: minu noorpõlv ei olnud ka tol ajal kuidagi tüüpiline haritlasnoorusele. Ma ei ole kunagi õppinud keskkoolis ja seetõttu ei tunne ma tolleaegse koolinoorsoo igapäeva ega püüdlusi. Ma tulin ülikooli, selja taga rängad sõja-aastad ja kehvapalgaline koolmeistritöö. Olin enamikust üliõpilastest vanem mitte ainult päikese-, vaid ka kogemusteaastatelt ja palju, mis tundus tollasele normaalsele üliõpilasele ülitähtsana, oli mulle juba minevik. Aga ma ju nägin siiski üliõpilaselu. Tegin seda omal viisil ka kaasa. Kui vahest praegu kõneldakse üliõpilaselu nautimisest (kui palju anekdoote võiksin minagi jutustada!), siis on selles tõtt, kuid ärge üldistage. Osa tänaseid õppejõude pärineb sellest ajast ja ju nad siis ikka midagi tegid, et niikaugele jõudsid. Allakirjutanu mäletab praegugi, kuidas ta esimesel ülikoolipoolaastal korra kinos käis ja siis paar nädalat tagantjärele südant valutas raisatud õhtu pärast. Mäletan üliõpilast, kes ahastas, et tal nädalas oli kaksteist tundi loenguid: see raiskas liiga palju tema tööaega. Tol ajal oli iseseisev töö esikohal ja küllap seda siis õpiti ka rohkem tegema kui praegu. Tolleaegne üliõpilane elas rohkem omaette elu. Ülikooli palju muud ei huvitanud, et maksid õppemaksu ära. Mis sa selle raha eest siis saada tahtsid, oli sinu enda mure. Kas käisid loengutel, tantsukursustel, kohvikus, harrastasid vehklemist või töötasid eksperimentaalfoneetika laboratooriumis, sellest ei huvitunud ei dekanaat ega muud instantsid. Ma siiski liialdan: seminarides registreeriti osavõttu. Ka see oli omasugune kasvatus, selle tulemusena oli tollane üliõpilane hoopis individualistlikumalt suunatud kui tänane üliõpilane. Polnud jagunemist kursuseks. Nii ei tekkinud nüüdisaegseid kollektiive, ei saanud olla ka mingit vastutust kollektiivi eest, sest keegi ei tundnud ennast mingite kohustustega seotuna. Auditooriumikaaslased võisid olla mulle niisama võõrad kui kohvikukülalised naaberlauas. Selles asjas olete ees. Siis: tollane üliõpilane pidi tahes-tahtmata mõtlema oma karjäärile. Keegi ei suunanud sind kuhugi. Mu tänane auditooriumikaaslane oli homme mu võistleja koha saamisel. Teil vist neid tundeid ei tarvitse tekkida. Minu generatsioon (mitte minuaegsed üliõpilased, olin vähemalt poole põlvkonna neist vanem) oli ehk romantilisemalt häälestatud kui tänane üliõpilane. Näiteks kasvõi haridusejanulisem. Teil on see kõik kättesaadav ja isegi pakutud, mille eest tsaariajastu nooruk pidi aastaid visalt võitlema, kusjuures raskeimat tõket, küpsuseksamit, suutsid ületada vaid vähesed. Kui paljudel tolleaegsetel noortel vallakooliõpetajatel terendas silme ees see ihaldatav dokument, mis oleks avanud tee kõrgemasse õppeasutisse. Seal oli juba lihtsam, ikkagi kuidagi läbi nälgiti või leiti kõrvalteenistust. Nii ei teil tollaste oludega võrreldes on raskem juba seljataga!

Mis arvate Ain Kaalepi artiklis *«Homo faber või homo spaiens?»* ülestõstetud probleemidest ja sellega seoses: kas võib märkida mingeid nihkeid huvis humanitaarteaduste vastu?

Ei ole kunagi olnud *homo faber* oma mõttelaadilt. Hindan väga täppis- ja loodusteadusi. (Oleksin olnud 20. aastatel pisutki enam majanduslikult kindlustatud, oleks minust saanud bioloog). Reaalteaduste ja humanitaaralade suhteid olen alati kujutanud säärastena, et esimesed võivad teisi teenindada, mitte vastupidi. Ergo! Ühtedeta saab ehk läbi, teisteta mitte. Ma usun kindlasti, et jõuame kunagi taas säärasele veendumusele, et me ei taha ilma läbi saada. Reaalteaduste tipud on ju tohutult viljastavad, algastmel võivad need aga viia umbes samale faktide kultusele nagu Dickensil Coketowni koolis, selle eest hoidku meie lapsi programmide koostajad.

Enamik Teie üliõpilasi on vist tüdrukud. Kuidas Te kommenteerite seda fakti?

Ma ei vali endale kuulajaid. Seda teeb vastuvõtukomisjon. Aga ka see instants on võimetu teaduskonna naisestumise (mis ei tarvitse sugugi olla mingi soovitamatu nähtus) vastu võitlema, kui noormehed ei suvatse seda ala valida. Nii oleks küll põhjus minul küsida, mitte vastata. Võin ainult oletada. Tänapäeva eesti nooruk ei hinda filoloogiateadusi ja teda ei veetle (!) selle ala perspektiivis seisvad elukutse väljavaated. Ja praegu tuli mõte: kas ehk ei ole tegemist homo/faberlikkusega?

Kui Teie praeguse ülimalt kokkusurutud üldkursuse asemel antaks aeg ja võimalus lugeda monograafilisi käsitlusi, millistest kirjanikest räägiksite siis kõige meelsamini ja kõige pikemalt?

Lühike vastus oleks: neist, missuguseid ma kõige vähem tunnen. Ka õppejõul on nõrkusi endale midagi saada loengutest, mitte ainult käia sissetallatud teerada. Kui omal ajal olin üliõpilane, kuulasin suure huviga kaht kirjanduskursust: umbes neli semestrit kestvat «August Strindberg» ja ligikaudu niisama pikka «Tundeline teekond Lääne-Euroopa kirjanduses». Neist kummastki polnud eksamil vähimat kasu, kursus tuli niikuinii iseseisvalt omandada. Aga huvitav oli. Kui nüüd allakirjutanu saaks pidada loenguid ilma mingi programmita

Noore naisüliõpilase tänukiri

Vanemuise teatrile Kihnu Jõnni e. Metskapteni lavaletoomise puhul

Kirjad Kihnu Jõnnile on ära kirjutatud, muudki head ja lõõvad vormid juba pruugitud, aga «Jõnnist» ja Jõnnile on ikka veel mõnda ütelda: igaüks ütleb, kes teatrist tuleb.

Jah, milliste kirjutamistõdede järgi neid sõnu nüüd ritta pannagi? Jääks võimalus avada korrespondents lugupeetud Ajaloolise Tõega (ma olen kindel, et ta ei jätaks vastamata), aga pole nagu erilist tahtmist sihukese mehikesega lähemat tutvust teha: nii objektiivne, kiretu, tõsine ja tark on ta. Temaga hakkab igav ja vaielda on temaga kah täiesti kasutu. Seda on ka autor kogenud, seepärast ta jätabki Ajaloolise Tõe lavaservale üksinda, ja mitte lause võrra kauemaks kui hädapärast vaja: öelnud meile oma mõtted, lahkub ta. «Vanemuises» sõnab ta küll märksa proosalisemalt ja iseteadlikumaltki: «Olen öelnud teile oma mõtted, m i n a lahkun.» Tõesõna, temasuguseid oleme kohanud ennegi (kui mitte teda ennast). Seepärast ei oskagi keegi enam tagantjärele imestada, kuidas ta küll Tartus seesugune ootamatult teiseplaaniline (võrreldes pealinna omaga) ja k o n k r e e t n e välja tuli — tema, Ajalooline Tõde. Algul imestati küll, liiati seda, et lavastaja on ta pannud ülikonda, lipsu, portfelli, isegi soengut ja lektüüri vahetama (Ajaloolise Tõe lektüüri ja algallikate nägemiseks ja äratundmiseks võtku igaüks teatrisse minnes ükskõik mis sorti binokkel kaasa — see on väga vajalik). Nojah, kuidas suhtuda Ajaloolise Tõe enda sõnadesse, et tema on ainus muutumatu suurus selles lavatükis — ainus, kes ei arene ega kasva ümber. Aga ega siin suurt viga olegi. Sest miks me siis n e i d sõnu peame uskuma, kui me kokkuvõttes mitte t e m a seisukohti elu, eesti keele, tüki ja Jõnni kohta kaasa ei vii, vaid autoril, lavastajal ja Jõnnil laseme Ajaloolise Tõe pea peale pöörata? Jah, ometi võime selle katkutud mehikese sõnu tema muutumatusest ka seekord tõena võtta — kui soovime — sest... ei uus ülikond ega soeng muuda kriipsuvõrdki tema, teatri «Vanemuine» laval kohmetult liikuva, ent samal ajal enesekindlust täis Ajaloolise Tõe o l e m u s t.

Ah jaa, Jõnn ütleb: «On paber — on ka inimene, ei ole paberit — pole ka inimest.» Noh, paber, s.t. kavaleht ütleb, et dekoratsioonivahetuse ajal käis eesriide ees juttu rääkimas H e i k k i H a r a v e e.

Ajaleht «Edasi» tõestas meile hiljuti kenasti, et kunagisel Enn Uuetoal olevat ikka olnud mitmedki seesugused elujuhtumused nagu lava-Jõnnil. Ja kui ei võtnud laevast naist Jõnn, siis võttis mõni teine kapten või tüürimees. Nii et ega Juhan Smuul lausa valetanud olegi, suur tükk puhast tõde, pealegi ajaloolist, on näitemängus sees. Nojah, see oli vist küll nii-öelda seletuseks Ajaloolisele Tõele kui tegelasele, mõõdetud sellesama mõõdupuuga. Kas ongi nii tähtis teada, mis tegelikult oli ja mis mitte? Mitte meresõidu ajaloost pole see lavatükk, vaid inimestest, ja tüki nimi pole «Enn Uuetoa».

Tartus on see lavatükk Metskaptenist. Jõnn on nii suur, et teda on kogu väike lava täis — kogult ja häälelt ja hingelt. Pole nii tähtis, mis toredaid sõnu Jõnn ütleb, vaid mida ta nendega mõtleb. Siinne Jõnn ütleb ikka otse seda, mis mõtleb. Tal ei ole nii sügavat allteksti kui Tallinna suurel Jõnnil, aga ta tunneb mõnu ütlemisest enesest ja igal tema sõnal on rägalt suur kaal. Ta kõneleb ainult oma meeskonnaga ega hooli sellest, kas tuumakad laused saalis istuja mõtlema panevad; mitte tark ja kaval ei ole see Jõnn, vaid lihtsameelne, aga nutikas. Tallinna oma on loomult rohkem filosoof, ta on justnagu intelligentsem, kuigi kooliharidus-eta. Tartu Jõnn on harimatu m e t s k a p t e n, kes on suur oma usus, julguses ja naljas. Võiks ehk öelda nii, et Tallinnas näeme ja kuuleme sellist Jõnni, nagu temast jutustab legend; Tartus on ta vahest Jõnn, kes oli enne legendi. Suured on nad mõlemad.

Tema lavaelus on suurimad hetked, kui ta jutlust peab. See on, kui ta paar lauset ilma suurema tähenduseta sõna-sõnalt piiblist maha loeb ja seejärel, kirja sootuks kõrvale jättes, oma meestele ja naistele merest ja veest, meestest ja janust (aga janu oli «Vanemuise» «Fortuunal» eht — saaliski hakkas kõrvetama), korrast ja korralagedusest räägib, räägib otse, viha ja valuga, ründavalt ja lõplikult, kus ta «ennast ja jumalat kiidab, nii et mõlemad saavad omajao, aga jumala osa naa pisikeseks kipub jääma.»

Tartu muidu nii korralik publik rikkus stseeni kaks korda aplausiga, aga sest polnud üldse kahju.

Kajuti Jõnnilt võtame kaasa tema sisukuse, inimlikkuse, soojuse. Aitüma selle eest!

Paber ütleb, et Jõnn oli E l m a r S a l u l a h t.

Kuidas «Metsakapten» Tartus lavastatud on? Teistmoodi kui Tallinnas. Kus paremini? K a r i n K a s k «Sirbis ja Vasaras» ka ei teadnud või ei tahtnud öelda. Kumb meeldis mulle isiklikult rohkem? Mina vastan: igaüks peab vaatama minema.

Pealegi ei tihka l a v a s t u s t e s t ega o s a t ä i t m i s t e s t eraldi keegi suurt rääkida. Ainult teater pidi teadma, missugune õnnelik (täna oli juttu ainult õnnelikest) leid on näitleja, milline lavastaja «kontos».

Sellepärast ei ütle ma midagi rohkem kui kavaleht: lavastaja: K a a r e l I r d.

Milleks üldse need read? S m u u l laseb Mannil öelda: «Kus ma siis tean, mis ma mõtlen, kui ma ei kuule, mis ma ütlen.»

Teatrikuul

A. D. MCMLXV

REET NEIMAR

Tähelepanu!

On võimalik saada 1966. a. I kvartaliks turismituusikuid.
1. Mööda Põhja-Kaukaasiat (algus 13. 01., hind à 60 rbl.; 2 tk.).
2. Mööda Armeeniat ja Gruusiat (algus 21. 02., hind à 70 rbl.; 2 tk.).
3. Mööda Ukrainat ja Moldaaviat (algus 28. 02., hind 60 rbl.; 4 tk.).
4. Kaukaasia — Musta mere rannik (algus 30. 01., à 70 rbl.; 2 tk.).
5. Mööda Abhaasiat (algus 28. 03., hind à 65 rbl.; 3 tk.).
6. Teberda suusalaager (algus 9. 02., hind à 50 rbl.; 2 tk.).
7. Leningrad—Zelenogorsk (algus 10. 01.; 2 tk.; 14. 02.; 2 tk.; 28. 03.; 2 tk.; hind à 55 rbl.).

Töötaja tasub tuusiku hinnast 30%. Sooviavaldused tuusikute saamiseks esitada Ametiühingu Vabariiklikule Komiteele 19. detsembriks k. a.

Johannes Temmo

Üliõpilane valmistub programmi nõuete kohaselt eksamiks, võtab veel abiks kirjastusgrupist ostetud loengukonspekti ja sooritab eksami — tahame loota — väga hästi. Tulvil rõõmu ja uhkust paneb ta kõrge hinde võib-olla ainuüksi oma terava mõistuse ja hoolsuse arvele. Olgu pealegi...

Hinnates väärikalt eksamiandjate tublidust ja vaikides maha konspektide autorite teened, on põhjust täna eriti äustavalt rääkida nende suurest abimehest — TRÜ rotaprindi vaneminsenerist Johannes T e m m o s t.

Enamikule ülikooli õppejõududest ja teenistujaist on ta küll hästi tuntud, kuid vaevalt tahetakse uskuda fakti, et J. Temmo sai 60-aastaseks. Neid aastaid ei tunnista ei tema nooruslik rüht, terve jume, elurõõm ega energia. Ainult dokumendid märgivad sünniajaks 16. detsember 1905.

Juubilar seisis TRÜ rotaprindi hälli juures 1958. aastal ja hakkas esimesena Eesti NSV-s rotaprindiväljaandeid trükkima, pälvides meie selle ala pioneeri nime. Nüüd on rotaprint kujunenud ajakohaselt sisustatud käitiseks, mille aastatoodang ulatub rohkem kui kahele miljonile rotaprindi trüki-poogentõmmisele.

Ent kõigel sellel on oma eellugu, kuhu kuuluvad ka J. Temmo pikad töömeheaastad, mis iseloomustavad teda self-made man'ina parimas tähenduses.

Tööstaaž algas Tartu töölisperekonnast pärineval noorukil telefonistiametiga, mis õigele mehele nagu ei passinud. Ta läks Tallinna mehhaanikaõpilaseks ja siis peatselt, 1923. a. litograafia- ja ofsett-trükiõpilaseks trükikotta «Päevaleht». Nüüd tundis nooruk, et õige ala on leitud. Ja ta ei eksinud. Õilsale trükikunstile on J. Temmo ustavaks jäänud tänase päevani. See aga tähendab, et J. Temmo tähistab rööbiti ka teist suurt juubelit. Kui arvame maha sundajateenistuse, — jääb puhtalt üle 40 aastat tööd polügraafia alal. Nii on J. Temmo vabariigi staažikamaid trükimeistreid. Ofsett-trükkijaks on ta olnud mitmes trükikojas, ligi 10 aastat ofsettmeistriks osaühisuses «Ilutrükk». 1944. a., varsti pärast kodulinna vabastamist okupantidest, asus sm. Temmo tööle trükikotta «Tartu Kommunist» (nüüd Hans Heidemanni nimeline trükikoda), oli siin osakonnajuhataja, tehnoloog ja lõpuks peainsener. 1958. a. jaanuarist peale on J. Temmo nimi lahutamatult seotud TRÜ rotaprindi organiseerimise ja arenguga. Tema tegevusel õppe-metoodilise kirjanduse paljundamisel on kahtlematult vabariiklik tähtsus. Suured töö- ja elukogemused, pidev enesetäiendamine peamiselt iseõppimise teel on temast kujundanud väljapaistva spetsialisti, kelle erialaste teadmistega liituvad organiseerimisoskus ja trükikunsti viljelejale vältimatu ilumeel. Iseõppijana on ta omandanud saksa ja vene keele. Prof. P. Aristega aetakse aga trüki- ja muud jutud sulaselges esperantos, ja mõnu on mõlemal mehel. Keeleoskus lubab pidevalt tutvuda polügraafiaalase perioodikaga. Küsige sm. Temmolt, mis uut on trükiasjanduses, mis eelis on ühel või teisel aparaadil — alati saate autoriteetse ja ammendava vastuse.

Oma ala põhjalik tundmine on tal võimaldanud teha mitmeid ratsionaliseerimisi. Eriti väärtuslik on tarvitatud trükiplaatide korduva taastamise menetlus, mis annab suurt kokkuhoidu ja mida nüüd laialdaselt rakendatakse ka teistes rotaprintides.

J. Temmo ei hoia oma teadmisi vaka all. Olles ise spetsialist polügraafia mitmel alal, on ta meie rotaprindile kasvatanud ja välja õpetanud tubli kaadri. Tullakse toime üha keerukamate ja mahukamate ülesannetega.

60 aastat on täis, üle neljakümne aasta on tublit tööd tehtud. See väärib suurt lugupidamist. Aga sm. Temmo taolisel mehel oleks nagu veel vara puhkusele mõelda. Nii teenitud kui see ka on. Soovime kahekordsele juubilarile tööindu kahekordsel, muud head aga mitmekordsel hulgal.

Kolleegid

---

nagu keskaegne õpetlane, siis valiksin vist (kordan: vist) prantsuse XIX sajandi lõpukümnendite kirjanduse nii umbes 4 semestri ulatuses, XX sajandi algusa rootsi kirjanduse umbes kolme semestri ulatuses ja inglise kirjanduse pärast Esimest maailmasõda umbes 4—5 semestri piirides. Keda ma just silmas peaksin, ei oska nii konkreetselt ütelda.

Kus Teie näete XX sajandi romaani tippu?

Ma ei näegi seda. Neil, kes seda näevad, peab kas hoopis teritatud pilk olema või on see veel töntsim kui minul. Ei ole kindel, kas sellist ongi. Kas on vaieldamatuid tippe ka läinud sajanditel. Kas «Faust», mille tasemes me keegi vist ei kahtle (ka siis, kui me seda lugenud pole), on XIX sajandi kirjanduse tipp? Kas on XVII sajandil selleks Miltoni «Kaotatud paradiis» või mõni Molière'i teos? Kas ja missugune Shakespeare'i tragöödia ulatub kõigist kõrgemale renessansi kirjanduses? Või oli see koguni Kurvakuju rüütli seikluste sari? Vastake, palun! On ju ometi nii hõlpus ütelda seda ajastute kohta, mil silmapaistvaid teoseid ja kirjanikke sai sõrmedel üles lugeda. Arvan, et XX sajandil võime kõnelda silmapaistvatest autoritest, aga ka neile kellelegi esimest kohta pakkuda on liiga ennatlik otsus. Sakslastel on vaieldamatuks esimeseks draamameheks Brecht, aga ikkagi ainult sakslastele. Elle või täna võttis Šolohhov vastu Nobeli preemia. Tema romaan «Vaikne Don» on vaieldamatult suurteos. Mitte ainult selle pärast, et see kuulub sotsialistlikku realismi. Kindlasti on auhinnamõistjate kirjandusteadlaste seas mehi, kes seda meetodit ei tunnusta. Tähendab, väärtusi võib leida ja leidubki ka metodoloogiliselt n.-ö. normist erinevates teostes. Ja nii lähenedes võime hinnata võib-olla kümmet-kahtkümmet autorit, üksikute teoste suhtes on seisukohavõtt hoopiski tinglikum. Nii et lühike vastus: arvan, et XX sajandil ei kujuta ükski romaan teistest kõrgele üle ulatuvat tippu. Romaanil on paremaid päevi olnud kui meie aeg.

Teie olete näinud kaht maailmasõda, seega neid asju, mida inimkond kõigest hingest vältida püüab. Kindlasti andsid need rasked ajad Teile aga hulga elukogemusi, mis noortel puuduvad. Palun öelge, kas Teie oleksite sellise tarkuse vastu võtmata jätnud, kui see olnuks võimalik?

Kindlasti. Ma ei läinud kummassegi sõtta vabatahtlikult, kõige vähem aga neisse neetud vastikustesse, nagu sõjavangisolek või töö- ja kasvatuslaagri vahialuseks olemine. Aga kui ei ole võimalik, siis pole midagi teha, omanda kogemusi ja tarkusi. Noortele ma neid kõiki eriti ei soovita. Neist pole kõigist ei tea kui palju kasu. Mis oleks lugupeetud lugejal kasu sellest, kui ta oskaks süüa lusikatäie kohupiima, milles valgete usside kaal moodustab umb. 25%, ilma et ta antud koguse kaalust murdosa grammist kaotaks? Või sellest, millist kehaosa eelistavad närida lutikad, millist täid, millist kirbud, kui neid sul vähemalt sadakond pidevalt kallal on. Ja need pole veel halvimad «tarkused». Aga oli ka väärtuslikumat. Nii võõrutati mind hindamast inimesi selle järgi, kui kõrget positsiooni nad omavad või kui palju karda ja kuppe nende riietusele on õmmeldud. Esimese õppuse andis ei mitte keegi vähem kui Uue turu kangelane Mironov, kes vahepeal oli polkovnikuks saanud. Ta oli meie polguülem. See oli 1917. oktoobris Muhumaal. Pataljoni ründasid saksa lennukid. Olime väejuhatuse poolt täiesti maha jäetud, niisama heinamaal laiali. Tollased õhurünnakud olid praegustega võrreldes aina lõbusad. Et õhutõrjet polnud, lendasid kaitsetud vineerist masinad paarisaja meetri kõrgusel, lendur vaatas üle serva, võttis siis kusagilt käepärast asetatud pommi ja viskas siis selle üle lennukiserva meie pihta. Järgmine tegi sama. Muidugi tapsid ka need pommid. Elasin läbi esimese paanika oma elus. Paanika on alati õudne. Kes aga kõige närusemalt ning argpükslikumalt käitus? Eks meie polkovnik. Ja sealt see minu skepsis inimeste kahesugusest suurusest algas. Ja see on jäänud kõige hinnatavamaks tarkuseks, mille olen säilitanud mõlema sõja kogemustest. Oli muidugi muudki väärtuslikku, aga sellest kõigest oleks liiga palju siin kõnelda.

Panso «Naljakas inimeses» antakse pika nooruse retsept: «Ei muud saladust midagi, kui et ma olen eluaeg tüdruk olnd, palju suppi ja sibulat söönd ja tarvitand palju välimist lufti.» Kuidas kõlaks Teie retsept?

Jah, kui mul seda oleks! Oleksin ise seda tarvitanud ja siis niisama veendunult teilegi soovitanud, nagu too Hiiu vanatüdruk Pansole. Tüdruk on muidugi kasutatav nendel, kes kord juba sest soost on. Oletatavasti mõtles too Kassari elutark neid vaevu ja raskusi, mis temale kui mitteabielulisele säästetuks jäid. Sibul ja luft olevat äraproovitud vahendid. Supi kohta ei oska ütelda. Võib-olla oskaks hügieenieriteadlane soovitada veel midagi. Isiklikult arvan, et võib midagi saavutada ka puht-psüühiliselt. On täiesti mõeldav, et too vilets füüsiline kere lagub omasoodu — seda protsessi vist ei pidurda täielikult ka supp mitte — kuid vaimset värskust võib vist säilitada mitte ainult päikeseaastatele vastavalt. Võib elada ainult masendusmeeleoludes, võib igas hoobis, mis elu annab, näha muserdavat lööki, võib kaotada huvi ja tahtmise elada, võib tõesti muutuda huvituks ning vararaugaks. Arvan aga, et saab ennast seesmiselt püsti hoida ka ilma Coué treeninguta. Lööke vastu võttes vahest küll painduda, kuid nagu trotsiks jälle püsti ajada jne. Ühe sõnaga: arvan, et saame ennast seesmiselt püsti hoida ning kaua säilitada tahte abil, sel teel, et hoiame alal endas tungi ikka midagi uut vallutada, otsida jne. Hoida vaim virge, teadlikult ning tahtlikult. Ja miks mitte sinna juurde siis kasutada ka Kassari targa naise retsepti. Ega küll küllale kurja tee.

Teie juhtmõte elus?

Kas mul on sellist kindlat ning püsivat? Kardan, et ei. Ma pole mingi tugev iseloom, kes tagasi vaadates minevikule võiks ütelda, et kui ma otsast algaksin, teeksin kõik nii, nagu ma elanud olen. Selline on inimene, kes on elanud kindla juhtmõtte järgi. Aga selline pole kahjuks Teie vestluskaaslane. Olen randlane, pisut ka meremees olnud. Ja seepärast asendaksin ma juhtmõtte näitlikuse pärast tuletorni mõistega. Kes kasvõi reisijana üle väina on sõitnud, teab, et meresõitjal pole kunagi üht tuld ees, mille järele saab sõita algusest lõpuni. On liinituled, mis vahelduvad, on tulepoid madalikel, sissesõidutuled sadamatesse jne. Eks neid tülesid ole ka mina jälginud oma sõidul. Aga eks ole mõnigi kord «tuule järel» käinud, nagu Juhan Liiv kurtis. Nüüd, kus lõppsadam juba nii ligidal on, et võid Kihnu Jõnni viisil rannametsa järel orienteeruda või halvemal juhul püksirihmaga kurssi võtta, vist neid suurt ei ole vaja jälgidagi. Aga naljast tõele üle minnes: **Enam inimsust!** Kõikjal, alates Vietnami tragöödiast kuni meie igapäevaste inimsuheteni.

Sellest, mida ei küsitud, ent mis Teid üle kõige erutab.

Siin on midagi analoogilist 6. küsimuga. Ei ole midagi püsivat üle kõige erutavat. Mind erutavad vähesed asjad, huvitavad või askeldavad paljud. Aga poleks kena lugejat kõigi nende loendamisega vaevata. Huvitavat leiaksite vähe. Kui aga küsimus oleks, mis antud juhul huvitab, siis vastaksin: Kas see kõik, mis sel pühapäeva õhtupoolikul valmis kirjutasin, ka teie ajalehte mahub?

Teie VILLEM ALTTOA

Eksamite-eelses ülikoolis

Meid huvitab jutuajamine õpperaamatukogu juhataja Linda Kivistikuga. Esitame temalegi momendi kõige aktuaalsema küsimuse.

«Igal aastal on olnud ruumidega kitsikusi. Ega meil tänavugi ole oma majast lisaruume leida. Kindlasti tuleb kõne alla teatud auditooriumide kasutamine õpperuumidena. Selle eest peaksid dekanaadid varakult hoolt kandma.»

On õpperaamatuid piisavalt?

Püüame sessiooniks saada raamatukogusse rohkem neid õpikuid, mis on nõutavamad. Üliõpilastele on suured pretensioonid. Esiteks. Viimasel ajal on moodi läinud lehtede väljarebimine. Isegi ajakirju ei jäeta terveks. Teised laenutajad on hädas — kust saada puuduvat materjali?

Teiseks. Too igivana probleem — laenutatud raamatute mittetagastamine. Nii sai vene filoloogia IV kursuse üliõpilane Ilme Polli 6. novembriks endale raamatu, mis on siiani tagastamata. Saadeti meeldetuletus — ei mõju. Sama lugu on Vello Lugnaga geograafiaosakonna II kursuselt. Mida mõtlevad möödunud-aastased võlglased Ando Hagel Füüsika-Matemaatikateaduskonnast, Liilia Siiberg vene filoloogia osakonnast, Ülo Narring geoloogiaosakonnast jt., jääb teadmatuks. A. Hagelile on juba 4 (!) meeldetuletust saadetud.

Kahju, et ei saa statistiliselt välja arvutada, kui paljudel üliõpilastel on vahepeal vaja olnud neid õpikuid, mida hoolimatud laenutajad enda käes hoiavad.

Rõõmud ja mured enne sessiooni pole väikesed. Isegi kõige laisemad ohkavad:

«Miks ma ometi ei konspekteerinud?»

... Läheme üle Toomemäe Vanemuise õppehoone poole. Sinistes vormimütsides üliõpilasi tuleb ja läheb. Kõikidel on kusagile rutt.

Auditooriumist saame kätte Majandusteaduskonna I kursuse üliõpilase Helju Valdre.

Kuidas eksamiteks ettevalmistamine läheb?

Läheb küll. Kui oled seminarideks ja kontrolltöödeks korralikult ette valmistunud, siis on sessiooni ajal poole kergem. Praegu mõtlen, et seminare võiks isegi tihedamalt olla, eriti tööstusharude tehnoloogias.

Mitu eksamit on, millist pead raskemaks?

Eksameid on üldse neli. Arvestused saavad juba sel nädalal ära. Arvan, et raskemaks kujunebki just tööstusharude tehnoloogia, sest materjali on lausa piiramatult palju.

Kuidas mõtled veeta aega eksamisessioonil ja pärast seda?

Eksamite ajal kogu aeg õppida ei suuda. Vahelduseks sobib kõige paremini kahtlematult sport. Aga mis pärast eksameid saab, see sõltub juba sessiooni kordaminekust.

Reporterid olid S. Endre,
T. Jüriado,
R. Nigol

SEITSMES, traditsiooniline

Igal aastal annab Tartu Riiklik Ülikool lähetuse ellu mitmesajale noorele spetsialistile. Iga lennu lõpetajate seas on ka ülikooli laskesektsiooni liikmeid. Et hoida ja tugevdada sidemeid endiste üliõpilastega, korraldas ülikooli laskesektsioon esmakordselt 1959. aastal sõprusvõistluse veteranidega (s. t. endiste üliõpilastega). Aastate jooksul on selline kohtumine saanud toredaks traditsiooniks.

Möödunud pühapäeval peeti järjekordne sõprusvõistlus, mis arvuliselt oli juba seitsmes.

Harjutuses MB-4 (3×10 lasku väikesekaliibrilisest vintpüssist) saavutas esikoha veteranide esindaja Toomas Kokk 269 silmaga.

Võistkondlikus arvestuses võitis harjutuse TRÜ esindus (1307 silmaga) koosseisus: Tiit Tamm, Priit Pärn, Juta Noor, Bellis Kullman ja Asta Kraag.

Veteranid kaotasid 23 silmaga.

Harjutuses MП-1 peeti ainult individuaalarvestust. Naisvõistlejatest tuli esikohale Tiiu Sauvere (TRÜ), tagajärg 94 silma.

Meestest oli võidukas Paavo Rooba 92 silmaga.

Sõpruskohtumine jätkus vestlusega kohvilauas. Parimaid autasustati diplomitega ning ülikooli lõpetanud (s. t. veteranid) rääkisid oma töökoha-muljetest.

U. KEIS

ÜTÜ ringides

Reedel, 17. detsembril

VÕÕRKEELTE OSAKONNA VÄLISKIRJANDUSE RING: W. B. Yeats and his contribution to Modern English Poetry (E. Kolga). Keeltemaja aud. 21. kell 19.30

GEOGRAAFIARING: Geograafide kino. Linastuvad filmid: «Suur Vallrahu», «Uus-Meremaa» (Vanemuise tn. 46 suur aud. kell 15.).

TEADMISEKS

TRÜ sotsioloogiliste uurimuste ühiskondliku keskuse töökoosolek toimub kolmapäeval, 22. detsembril algusega kell 18 ühiskonnateaduste majas aud. 19.

Kavas sm. Vooglaiu ettekanne «Sotsioloogilise uurimise programm».

keel ja keeleteadus

Avaldame tänases numbris kirjutised «Ka mina raaliksin, kui oskaksin» (E. Kubjaselt) ja «Kas raal või ...» (R. Kullilt). Mõlemas neis peetakse r a a l-tüve vastuvõetavaks, kuigi sm. R. Kull tutvustab lugejaid veel sõnaga e r g e l. Ühtlasi teatatakse Tallinnast, et sõna r a a l i on hakatud mitmel pool kasutama, sedasama teatavad ka mõned Tartu lektorid, kes on esinenud loengutega mitmekesisele publikule.

Ühtlasi lõpetab toimetus mõttevahetuse r a a l-sõna ümber ja soovitab eriala seltsimeestel veel kord kaaluda selle sõna kasutuselevõtmist. Kuigi ollakse harjutud võõrkeelte eeskujul loodavate liitsõnadega, ei tohiks ära ütelda ka teistest sõnavara rikastamise allikaist. Eesti keelel on ju küllaldasi traditsioone nii sõnade tuletamises liidete abil kui ka uute sõnade loomises.

Toimetus ootab järgnevalt uusi ettepanekuid nii sõnavara rikastamise kui ka teiste keeleliste ja keeleteaduslike küsimuste kohta.

Kas *raal* või...

Huvitav oli lugeda, kuidas Manivalde Lubi *elektronarvutusmasinale* lühemat ja suupärasemat nime on katsunud leiutada. Tema pakutud võimalustest (*raal*, -a, *raal*, -i, *ralm*, -a, *rasin*, -a, *rall*, -i) on kõige kohasem kindlasti *raal*, -i. *Ralm*, *rasin* ja *rall* mõnede segavate assotsiatsioonide tõttu elektronarvuti jaoks lihtsalt ei «istu».

Kõne alla tulla võiks aga mõni muugi tehissõna. Mainigem näiteks tänavu ülikooli lõpetanud eesti filoloogi Reet Mauringu (Võsu) poolt elektronarvuti tarvis paar aastat tagasi loodud sõna *ergel*. Lähtutud on sellest, et tegemist on väga suure töövõimega masinaga (*erg*-tüvi). Ka *elektronile* ja *elektrile* nii iseloomulikud *r* ja *l* ning *e*-vokaalidki on olemas. Nii et puthäälikulisest küljest näikse *ergel elektronarvutusmasinale* pareminigi passivat kui *raal*. Isiklikult olen küll jõudnud *raaliga* juba harjuda. Pealegi on *raali* eeliseks ladusamad tuletamise ja rakendamise võimalused (näit. *raalimine, raalimismetoodika, raaltõlge* jne.; vrd. *ergeldama, ergeldamine, ergeldus*).

M. Lubi sõnavõtud ajakirjanduses on tekitanud elevust. Tema *raalil* on Tallinnas juba innukaid pooldajaid ja toetajaid. Oleks siiski huvitav kuulda, mida arvavad asjast need, kellel elektronarvutiga kõige rohkem on tegemist.

R. KULL

Ka mina raaliksin, kui oskaksin!

Et siis elektronarvutusmasina ümberristimine? Väärt asi! Sm. Lubi pakub uueks nimeks r a a l. Isetegevuslik omalooming. Kriitikahammas talle kuidagi külge ei hakka, kuigi väga tahaksin. Seevastu paistab tal olevat plusse rohkem kui vaja: kõlaliselt hea, käsitsemine lihtne (*raalima, raalimine, raaling, raalija* jne.) ja lõpuks mõõtmetelt viis korda lühem senisest. Seega peituvad r a a l i s suured sisemised reservid kõnelemise ja kirjutamise «omahinna» alandamiseks. R a a l i m i s meetodil peaks see olema kergesti tõestatav.

Nii et raalile kirjutan mina alla ja hakkan kaasvaderiks.

E. KUBJAS

Erna Abeli juubel

Kehakultuuriteaduskonna suusaspordikateedri õpetaja Erna Abel sündis 19. detsembril 1915. a. Tartu Õpetajate Seminari lõpetamise järel sai ta 1934. a. pedagoogidiplomi. Pärast seda töötas ta kuus aastat algkooliõpetajana Jõgeval ja Urvastes.

Koolides tuli tal õpetada ka kehalist kasvatust, sealhulgas suusatamistki. Nii sattuski E. Abel suusaradadele. Varsti tärkas tõsisem sportimishuvi. Abielupaar Herbert ja Erna Abel, mõlemad õpetajad, otsustasid astuda Tartu Ülikooli Kehakultuuriteaduskonda. Nad lõpetasid oma õpingud 1946. a.

Kehakultuuriteaduskonnas õppimise ajal algaski E. Abeli suur ja järjekindel tõus suusasportlasena, see jätkus ka palju aastaid pärast ülikooli lõpetamist kuni tänaseni. Esimeseks suureks sportlikuks elamuseks oli 1945. a. Võru-Kubijal Eesti NSV esivõistlustel esikoha võitmine ja sellega sai temast Eesti naissuusatajate liider. Järgnesid paljud aastad koos Eesti meistritiitlitega — ta tõusis 41-kordseks Eesti meistriks, mis on harukordne saavutus ja tõend pikast sportlikust east.

Toredaks elamuseks oli üleliidulistel ametiühingute suusatamise esivõistlustel slaalomis esikoha võitmine Alma-Atas 1954. a. Suureks, võib-olla suurimaks sportlikuks elamuseks oli aga NSV Liidu meistersportlase nimetuse võitmine Alma-Atas 1961. a. ja seda ligi 45-aastasena! NSV Liidu meistersportlase nimetus on kõrgeim meie spordiklassifikatsioonis.

Arvestades suuri sportlikke saavutusi, väga head tööd treenerina ja ühiskondlike ülesannete eeskujulikku täitmist anti E. Abelile mullu Eesti NSV teenelise sporditegelase aunimetus.

E. Abel võistleb ka praegu. Uuel spordialal — orienteerumises on ta samuti tõusnud Eesti parimate hulka.

Oma maja kõrvale Emajõe kaldale rajasid Herbert ja Erna Abel koos suusatajate ja ümberkaudsete noortega kena spordiväljaku, kus noored käivad sportimas. Erna Abel mängib sageli noortega kaasa, kõige meelsamini korvpalli.

E. Abel on jäägitult pühendanud oma elu noorsportlaste kasvatamisele. Kehakultuuriteaduskonna pere soovib talle selles töös jätkuvat indu ja edu!

J. LAIDVERE

UUS KLUBI —

See oli umbes kaks nädalat tagasi, kui üldfüüsika kateedri laboratooriumi ilmusid suured kuulutused:

«KÕIGILE FÜÜSIKUILE!
Tule — asutame klubi!
Valime presidendi ja klubi nime!
Vaidleme teemal «Mis on pimedus?».»

Teiste osakondade üliõpilased vanautasid pead:

«Füüsikud ja klubi? Kuidas nad äkki nii üliaktiivseks on muutunud?»

Aga tegelikult ei olnud loos midagi imelikku. Lihtsalt semestri alguses kerkis kusagil II või III kursuse rahva seas idee — miks mitte oma klubi? Tõsi — seda on varemgi proovitud teha, välja pole aga tulnud. Ega midagi — katsume veel kord!

II ja III kursus saidki asja hingeks. Mitu korda «asutav kogu» eesotsas Mare Kuke, Jaak Sitska (III k.), Siim Aidi, Rein Lehtveeru, Tanja Striži (II k.) ja teistega koos istus, selle kohta arvestust ei peetud. Lõpuks jõuti igatahes niikaugele, et julgeti asi avalikkuse ette tuua.

Ülikooli kohviku rõdusaal sai 7. detsembril kohaks, kuhu kogunes hulgaliselt noori füüsikajüngreid. Et esindatud olid ka füüsikaosakonna õppejõud, võis esimest katset kõigi füüsikute ühiseks sõbralikuks pereks kokkuliitmise teel õnnestunuks lugeda.

„KVARK"

Alustati vastse klubi ristimisest. Pakuti välja mitmeid nimesid: «Elektron», «Neutriino», «Perpetuum mobile» jne. Peale jäi õppejõudude lauast tulnud «Kvark» (kvark on äsja avastatud elementaarosake). Märkimist väärib kasutatud häältelugemise mehhanism: otsustavaks sai nime pooldajate häälepaelte poolt tekitatud õhuvõnkumiste intensiivsus.

Kuigi valimiskampaania klubi presidendi kõrge ametikoha täitmiseks oli alanud juba nädal tagasi, toimus ka nüüd presidendikandidaatide tutvustamine ja intervjueerimine. Iseloomulik detail: küsimusele esimese siit maailmast pärineva mälestuse kohta vastas üks kandidaatidest, et ta mäletab 3-aastaselt nähtud äikest, mis oli tekitanud temas esimese huvi füüsika vastu.

Pärast seda, kui mõlemad kandidaadid olid esinenud lühikeste programmkõnedega, milles nad tõotasid teha kõik nendest olenevat «Kvark»-klubi ettevõtmiste heaks kordaminekuks, toimus hääletamine, millest väljus võitjana Jaak Sitska III kursuselt. Värskele presidendile hüüti «Elagu!» ja talle anti üle presidendi võimusümbol tesla (laiemale üldsusele märgime, et tesla on sädemeid tekitav asjapuu, mida laboratooriumis kasutatakse mitmeks otstarbeks.)

Oma ametikohuste täitmisele asunud president nimetas asepresidendiks Risto Tammelo II kursuselt, seejärel ka suure nõukogu portfelliga ja portfellita ministrid ning lihtliikmed.

Sellega oli klubiõhtu asutav osa lõppenud. President juhatas sisse diskussiooni, mille teemaks oli «Pimedus». Toodi välja hulk uusi teooriaid, mis kõik olid kahjuks alles esialgses staadiumis. Seetõttu tekkis vaidlusi, mis nihkusid lõpuks ühiskondlikule pinnale. See oli ka loomulik, sest teema oli üldine, sisaldades füüsikalise pimeduse kõrval ka ühiskondliku pimeduse liike.

Diskussiooni, milles ka teravmeelsustel oli oma osa täita, lõpetas tesla särin. President teatas, et järgmine «Kvark»-klubi õhtu toimub veebruaris. Kõik asjalikud ettepanekud klubi töö edendamiseks palutakse esitada presidendile või suure nõukogu liikmetele.

P. KERES,
E. KAUP

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 9536 . MB 08724

RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 35 (645) Reedel, 24. detsembril 1965 XVIII aastakäik

Taastamistöö käib!

21. detsembri õõl tabas ülikooli õnnetus — peahoones puhkes tulekahi. Peatselt kohale saabunud tuletõrjujad likvideerisid selle. Ülikooli peahoone enam kui 5200 m² pindalast rikkus tuli 900 m² ümber. Põles ära aula ja selle kõrval asetsevad 8 ruumi.

On juba alanud kannatada saanud ruumide taastamine ja restaureerimine. Juba samal päeval saabus Tartusse valitsuse komisjon eesotsas ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja sm. E. Tõnuristiga, kes on asunud ülikoolile igakülgse abi organiseerimisele.

«Eesti Projekti» arhitektid on asunud ülikooli peahoone ruumide taastamiseks vajaminevaid plaane ja jooniseid koostama väljaspool oma tööd. Ehitusorganid on võtnud endale kohustuse taastada peahoone kannatada saanud ruumid 1,5 kuu jooksul.

Ülikooli ajalooline aula restaureeritakse endisel kujul. Restaureerimistööd toimuvad Arhitektuuri Mälestusmärkide Kaitse Inspektsiooni valve all.

Õppetöö ülikoolis kulgeb normaalselt. Semestri lõpu loengud, arvestused ja eksamid käivad ettenähtud plaanide järgi.

TRÜ rektor
EKP TRÜ Komitee

KURSUSEJUHENDAJATE NÕUPIDAMINE

TRÜ parteikomitee organiseeris 20. detsembril kursuste ja gruppide juhendajate nõupidamise. Kursusejuhendajate osast ja ülesannetest üliõpilaste poliitilises kasvatuses kõneles TRÜ parteikomitee ideoloogilise sektori juhataja F. Kinkar. Oma ettekandes märkis ta, et 2—3 viimase aasta jooksul on ülikoolis tehtud teatavat positiivset tööd üliõpilaskonna kasvatamisel. Ent üliõpilaste kasvatamise edaspidise edendamise ülesanded nõuavad mitte ainult partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsiooni, vaid ka kursuste ja gruppide juhendajate osatähtsuse tõstmist.

Tähtsal kohal kursusejuhendajate töös üliõpilaste kasvatamisel on **poliitinformatsioon.** Ent praegu esineb poliitinformatsioonide organiseerimises ja läbiviimises tõsiseid puudusi. Poliitinformatsioone ei korraldata kõigil kursustel regulaarselt, mõnikord muutuvad nad lihtsalt ajalehe ühislugemiseks, puudub kontroll nende läbiviimise üle. Vähe pööratakse tähelepanu vormide mitmekesistamisele, ei ole levinud niisugused vormid, nagu vestlused, loengud, temaatilised esinemised rahvusvahelise ja siseelu tähtsamatest probleemidest.

Kursusejuhendajate tähelepanu pöörati niisugustele kasvatustöö vormidele, nagu kohtumised teadlaste, vanade kommunistide, kirjandus- ja kunstitegelastega.

Nõupidamisel esines huvitava ettekandega kursusejuhendajate individuaalse kasvatustöö meetodist sm. H. Liimets.

Sm. Z. Saar näitas oma esinemises, et on hädavajalik tõsiselt läbi mõelda kogu kursusejuhendajate töö süsteem. Suurt abi kasvatustöös võivad osutada vanemate kursuste üliõpilased. Sm. Villano jutustas, kuid Arstiteaduskonnas tehti katse vanemate kursuste üliõpilaste kasutamisest kasvatustöös esimestel kursustel.

Prorektor sm. K. Püss märkis, et kursusejuhendajad peaksid pidama alalist kontakti nende õppejõududega, kes õpetavad nende kursustel. See aitab kaasa individuaalse kasvatustöö paremustamisele. Me peame samuti hoolitsema heade traditsioonide arendamise eest.

ERRARE HUMANUM EST

ehk lugu sellest, et igale inimesele on omane eksida, kuid ainult rumal jääb eksimuse juurde jonnakalt kinni.

Eks ole kohe näha, kust kellelgi king pigistab, sest ikka seal käivad jutud ankeedist, millega uuriti meie teadmisi rahvusvahelisest elust.

Alljärgnevalt mõned mõtted ankeedi kohta, kogutud Ajaloo-Keeleteaduskonna rahvalt. Vastuseid küsimusele: **Mis te arvate ankeedist üldse?**

Kõneleb eesti filoloogia III kursus:

● «Ankeet vormina võiks olla kasutusel, aga mitte sagedasti. Mis puutub ankeedi sisusse, siis oleks tahtnud, et juttu oleks olnud sündmustest, aga mitte mälupingutusest nimede osas.»

● «Sobib. Ergutab mõtlema ja lugema. Kasutada võiks paar korda aastas.»

● «Ankeet suurendas minu huvi ajalehe selle külje vastu, kus paikneb rubriik «Välismaalt».»

● «Ankeet andis objektiivse pildi. Liigutas inimesi tähelepanelikumalt poliitilist elu jälgima.»

● «Selliseid asju peaks rohkem tehtama, just sellisel kujul ja anonüümselt. Oli piinlik, kui ei teadnud, pani rahva mõtlema.»

● «Kindlasti oli ankeet huvitav nii koostajatele kui ka vastajatele. Viimastele selles mõttes, et saadi lahti illusioonidest ja teame nüüd, kui rumalad me tõepoolest oleme.»

Sama küsimust arutati ka osakondade büroodes, kus jõuti järeldusele, et ankeet-küsitlused õigustavad ennast, nad nagu raputaksid loiumaid tardumusest, ja kui statistikat tehtaks, siis arvatatavasti avastataks, et vähemasti pärast ankeeti uuritakse tähelepanelikumalt välispoliitika lehekülgi. Kui uskuda, et «kordad tegu, saad harjumuse», siis ...

Kuidas põhjendas eesti osakond oma madalat taset?

Konstateeriti, et põhiliselt loetakse ajalehti loengute vaheajal ja lauasahtlist ka loengute ajal. Enamasti haaratakse kiiruga huvitavamad artiklid kunstist, kirjandusest, loetakse järgnevat juttu, ironiseeritakse «Noorte Hääle» pisut magus-lüürilise stiili üle ja see ongi kõik. Harilikult poliitika vastu huvi ei tunta. Ja mis aitaks ka üksiku artikli läbilugemine neljandalt leheküljelt, kui ei suudeta fakti hinnata.

Et jutt ei oleks liiga üldsõnaline, siis võtkem esimese ettejuhtuva näite 17. dets. «Noorte Häälest», kus ilmus järgmine sõnum pealkirja all «F. Mitterrand'i toetuseks»:

Pariis (TASS). Üle 250 Prantsuse kirjaniku, ajakirjaniku, teadlase ja artisti esines üleskutsega hääletada 19. detsembril kõigi vabariiklaste presidendikandidaadi F. Mitterand'i poolt. Üleskutsele on alla kirjutanud kirjanikud L. Aragon, H. Bazin ja J.-P. Cabrol, filmirežissöörid C. Autant-Lara ja L. Daquin, bioloog J. Rostand ja teised.

Kui me ei tea, missugune olukord valitses Prantsusmaal presidendivalimiste ajal, kes on kandidaatidena üles seatud ja missuguseid parteisid nad esindavad, ei oska me ka seda sõnumit hinnata. Võib-olla meid mõjustas mõningal määral see, et F. Mitterand'i toetasid progressiivsed tegelased eesotsas kirjanik L. Aragoniga.

Nii mitmelt poolt on kuulda arvamust, et poliitikast huvitumast takistab see, et ei osata näha üksikute faktide seost, ei osata asju kokku viia, ja seetõttu ei saada neist aru.

Eesti filoloogia IV kursus põhjendas kursuse madalat taset feminiinse ülekaaluga ja ajapuudusega. Eks nii üks kui teine ole omajagu õige kah.

Sm. H. Palamets oma analüüsis märgib, et «kurb on just see, et III ja IV kursus langevad alla isegi keskkooli lõpuklassi tasemest, II kursus aga püsib sellega võrdsena».

Võib-olla aitavad siia selgust tuua vastused küsimusele: **Kas te keskkoolis olite rohkem jooksva poliitikaga kursis? Mika?**

Vastused on enamasti ühetaolised:

● «Keskkoolis olid ajaloo, ühiskonnaõpetuse ja klassijuhatajatunnid, kus alati arutasime poliitilisi sündmusi. Aega oli ka rohkem lehtede lugemiseks.»

● «Olin küll. Keskkoolis rääkisime jooksva poliitika sündmustest pidevalt. Siin on vähem aega. Osaliselt on see mu oma süü, ma ei ole osanud aega õigesti jaotada. Andke nõu, kust saaks igal nädalal osta «За рубежом». Olen tutvunud paari juhuslikult kätte sattunud numbriga ja leian, et seal on kõik vajalik olemas.»

● «Jah, sest keskkoolis arutasime jooksvat poliitikat tundides. Need olid kohustuslikud. Kui meil ka nii oleks? Reageering sellele on arvatavasti negatiivne, aga kasu oleks küll.»

Ja olekski palve meie ühiskonnateaduste õppejõududele, et ka nemad loengutel ja seminarides kaasaja poliitika küsimustele pisut rohkem tähelepanu pööraksid.

Vahemärkusena: olgu õpetuseks «Maavärisemiste» orgkomiteele, et nad järgnevatele õhtutele ei unustaks ka õppejõude kutsuda, et ei tekiks samasugust eksitust kui KVN-idega, mida peeti sobivaks poliitilise enesetäiendamise vormiks.

Mida siiski teha, et me poliitikas paremini orienteeruksime?

Ajaloo-osakonna büroo arutas asja ja leidis, et peaks jällegi tulema vana vormi — poliitinformatsiooni juurde tagasi, mis peaks olema kohustuslik kuulamiseks kogu kursusele. Neid peaksid tegema **ainult** asjast tõesti huvitatud ja poliitilistes sündmustes **hästi orienteeruvad inimesed.** Võiks RSR-i lektoreid kasutada. Väga sügavalt peensustesse tungida ei maksa, anda ülevaade asjade käigust ja üldisest olukorrast. Üksikfaktid võivad ununeda, aga üldine taust jääb ikka meelde. Siis võib järgmises ankeedis presidendi nime asemel juba küsida, millise partei esindaja on valitsuse eesotsas ja millised on tema taotlused.

Ka eesti filoloogid ei paku midagi üdini originaalset, aga nad peavad sobivamaks poliitiliste teadmiste süvendamise vormiks lektooriume. Andekas lektor võib panna inimesed poliitikast huvituma ja anda aluspõhja, millele juba ise ajalehest fakt fakti haaval lisa korjad ja tugevaks müüriks ehitad.

Palju oodatakse aga nn. komsomolikomitee kirjast komsomoligruppidele. Sellisest uudsest vormist oli hiljutisel komsomolikomitee pleenumil juttu. Kirjas tõstatatakse kaasaja poliitika tähtsamaid probleeme ja antakse need kursustele arutada. Siit võiks tulla mõndagi huvitavat!

Võtkem sõna, mõelgem ja arutlegem koos uusi vorme, mille abil paremini kursis olla kaasajaga.

L. MÄGI, eesti filoloog

Vaikus.

Eksamihunt on ukse taga...

Mis nüüd teha? See oleneb muidugi sellest, mis seni on tehtud. Kes töötasid plaani järgi kogu semestri jooksul, neid ei eruta «hundi» ilmumine kuigi palju.

Eksamite ja kogu ülikoolitöö õnnestumine sõltub suurel määral s u h t u m i s e s t eksamitesse ja õppimisse. Juba käesoleva sajandi algul tehtud katsed näitasid, et need, kes õppisid mõttega, et teadmisi on vaja näidata (kasutada) järgmisel nädalal, unustasid need varsti pärast eksamit. Aga need, kes õppisid, mõeldes kaugemale tulevikule, teadsid õpitut eluaeg. Järelikult: õpid eksamiks, eksamil tead; õpid eluks — elus tead. Kas tarvitsebki veel lisada, et õppetöö eesmärk pole mitte head hinded eksamil, vaid asjatundliku spetsialisti koolitamine. Kellel «veab» eksamil aga paremini? Ei ole mingit kahtlust, et see, keda huvitavad esmajoones teadmised, vastab alati paremini kui see, kes lihtsalt tahab häid hindeid saada.

Õppides ikka ainult eksamiks ja pärast unustades, muutub eksamite tegemine järjest raskemaks, sest iga uus aine toetub eelmistele või on nendega seotud. Paraku esineb sageli olukordi, et üliõpilased ei oska kuidagi kasutada ühes distsipliinis omandatud (s. t. nõutud) teadmisi teise aine eksamil, praktikumis jne., sest nad õppisid seda teise õppejõu, teise eksami jaoks.

Paljud üliõpilased ei ole ise oma vastustega rahul. Mingi ebaõnne tõttu, tundub neile, ei suutnud nad vastata nii hästi kui nad teadsid. Millest see tuleb?

Tegemist on peamiselt kahe asjaoluga.

Esiteks. Õppimine on toimunud passiivselt, ainult retseptiivselt. Õpik või konspektid on mitu korda läbi loetud. Viimasel kordamisel tundub kõik selge ja tuttav olevat. Järelikult on õppimisega jõutud ainult t a a s t u n d m i s e astmele. Aga teadmiste rakendamiseks on tarvis rohkemat. Teadmisi on tarvis r e p r o d u t s e e r i d a. Selleks tuleb passiivsest kordamisest üle minna a k t i i v s e l e tööle: vastata programmi küsimustele, koostada lühikonspekte, skeeme, lasta kaaslastel endale küsimusi esitada jne.

Aktiivsest kordamisest on seegi kasu, et avastame oma teadmistes nõrgad kohad, millest passiivsel lugemisel märkamatult olime möödunud.

Teiseks. Eksamile minnakse väsinult, magamatult. Sellises seisundis tekivad nn. mälulüngad. Kümme minutit hiljem tuleb kogu asi väga selgelt meelde, kuid siis pole sellest enam kasu. Järelikult: eksamile mine puhanuna, värskelt! Ära seisa tundide kaupa eksamiruumi ukse taga närveerides ja konspekte lapates.

Paljudes ainetes on suur tähtsus näidetel, millega tuleb teooriat illustreerida ja selgitada. Ei ole hea piirduda loengult või raamatust saadud näidetega. Materjali korrates püüa leida oma näited!

Juhitagu tähelepanu ka mõnedele «pisiasjadele»: terminite ja võõrsõnade tähenduse ebamäärane tundmine võib saada eksamil sageli tõsiseks komistuskiviks. Vastamisel ilmneb, et teksti on valesti mõistetud. Seepärast kasutage ka teatmeteoste abi.

E. KOEMETS

Tõlkeõpetuse arendamisest TRÜ-s

Hiljuti toimunud tõlkekonverents oli küll Kirjanike Liidu üritus, kuid puudutas mitmeti ka ülikooli, kust on senini tulnud enamik meie tõlkijaid ja küllap tuleb edaspidigi. Siit ka teatavad pretensioonid tõlkijate ettevalmistamise osas, mis senini on jäänud kahe silma vahele. Küsimus nõuab kiiret lahendamist, sest üsna paljude keelte alal ei leidu üldse tõlkijaid või on ainult üksikuid.

Täiesti kõrvaline on siinkohal konverentsil vaidlust tekitanud küsimus, kas tõlkimine on kunst või käsitöö, kas ta võrdub originaalkirjaniku tööga või ei. Kindel on aga see, et tegemist on niisuguse erialaga, mis nõuab **väga mitmekülgset ettevalmistust keelte ja kirjanduse, kultuuriloo ja ajaloo alal, ning ee'nevale lisaks ka suuri kirjanduslikke võimeid, praktilisi kogemusi ja mitte viimases järjekorras oskust ise endast tõlkijat kujundada,** sest tegemist on ikkagi samasuguse «vaba» kutsealaga nagu kunstniku või kirjaniku oma. Ainult diplom ei aita siin midagi.

Eelöeldust tuleneb ka tõlkijate ettevalmistamise keerulisus.

1. Pole võimalik luua mingit eri osakonda, sest vajadus piirdub enamiku keelte osas üksikutega, ulatub suuremate maailmakeelte osas kümnetesse ja vist ainult tõlkimisel vene keelest eesti keelde võib ehk rääkida ka sadadest.

2. Spetsialiseerumist ei saa alustada kohe esimesest kursusest peale, sest senini pole kindlaid kriteeriume ja meetodeid vastava andekuse väljaselgitamiseks. Keskkoolides tõlkimisega ei tegelda, ülikooli esimestel kursustel samuti mitte. Tõlkijaks spetsialiseerumine võib meie oludes tõsiselt kõne alla tulla ainult viimastel kursustel.

3. Tõlkijale vajalikke aineid õpetatakse erinevates osakondades, ja alati mitte sellest aspektist lähtudes, mis oleks tõlkijale kõige olulisem.

4. Puudub suurte kogemustega kaader. Senini on kõik, kes ülikoolis on tõlkimist õpetanud, teinud seda omaette ja erinevatest aspektidest lähtudes.

Selleks et tõlkeõpetus välja viia senisest omaette nokitsemise staadiumist, tuleks luua mingi **keskus,** mis ühendaks endasse neid, kes senini on tegelnud tõlkimise õpetamise ja tõlketeooriaga, kui ka neid, kes on üldse huvitatud selle eriala omandamisest. Et kõik ei jääks õhku rippuma, peaksid sellel olema ka oma ruumilised koordinaadid, midagi tõlkekabineti taolist.

Järgnevalt tuleks kõne alla lühike sissejuhatav kursus tõlketeooriast ja praktikast kõigile keeleosakondade üliõpilastele II või III kursusel, esialgu kasvõi ühe nädalatunniga ühe semestri jooksul. See oleks mõeldud tõlkimise kõige üldisemate põhialuste tutvustamiseks, keelehuvide suunamiseks, selgitamiseks, et tõlkimine on tänapäeval vajalik oskus, mis võib aga kujuneda erialaks ja erandjuhtudel isegi elukutseks. Kursuse juurde kuuluksid ka lühemad kirjalikud tõlked mingist keelest emakeelde, et võimaluse piirides välja selgitada andekamaid, kellega siis töö jätkuks edaspidi juba väiksemates fakultatiivrühmades. Sealt võiks suunata kõige võimekamad individuaalprogrammide järgi end edasi koolitama ja lõpuks ka vastaval maal oma haridust lõpetama.

Pidevalt võiks hakata ette valmistama vene keelest eesti keelde tõlkijaid, aga võib-olla on siingi parem jääda individuaalprogrammide juurde?

O. OJAMAA

Kunstikabinet käis reisimas

Ühel detsembrikuu varahommikul sõitis meie ülikooli kunstikabineti rahvas Tallinna poole. Ekskursioon oli ammu plaanis, nüüd saigi ta teoks.

...Käisime kunstiinstituudis. Üsna huvitav oli vaadata, kuidas valmistatakse metall- ja nahkehistöid, missugust raskust nõuab kujundite kandmine vaasile, kui toredasti vormub savi tulevase kunstniku käe all. Meil õnnestus heita pilk ka arhiividesse. Isegi meie kunstikabineti juhataja Kalju Põllu tööd toodi välja.

ERKI üliõpilastel on kuldsed käed — vääriline vahetus eesti kunstnike vanemale põlvkonnale. Ja Tartu rahval oli, mida meelde jätta.

...Evald Okka 50. sünnipäeva tähistamiseks avati kunstihoones kunstniku loomingu näitus. See annab ainulaadse võimaluse tutvuda E. Okka töödega alates Eesti Kunstitööstuskooli lõpetamisest kuni tänapäevani välja. See on omamoodi aruandenäitus. Raske on kirjeldada kõike, mida näitus pakkus. Jaapan, Hirošima... Kopenhaagen, Pariis, Rooma, Suure Isamaasõja rindeteed, meie koduvabariik, mitukümmend eksliibrist...

...E. Valteri loomingu näitus. Eks tundnud me Edgar Valterit kui head karikatuurimeistrit. Nüüd on kunstnik avanud uue lehekülje oma loomingus. Meenutagem kasvõi tema suurepäraseid illustratsioone raamatule «Vikerkaare all».

Näitus on mõnusa humoorika alatooniga. Lihtsad, igapäevased ja ometi muinasjutuga pooleks olevad teemad.

«Konn ja kuningatütar», «Kahekõne»... Kangesti tahaks pärast näitust öelda:

«Aitäh!»

...Räägitakse, et kui külalised tulevad Tallinna, käivad nad kindlasti ära kolmes kohas — kaubamajas, kaupluses «Lugemisvara» ja kohvikus «Pegasus». Ega's meiegi marsruut erinev olnud.

...Õhtu. Kes läks draamateatrisse «Brigantiini» vaatama, kes kuulas filharmoonias Riikliku Akadeemilise Meeskoori kontserti, kes käis RAT «Estonias».

S. ENDRE

LUMI SÄRAB EES!

Teretulnud tehniline lisa

Oleks lahtisest uksest sissemurdmine hakata tõestama, kui suur kasu on keelte õppimisel kaasaegsest tehnikast. Ka uusimates intensiivsetes kursustes ja hüpnopeedias on magnetofonil keskne koht õpetaja kõrval. Eksperimentaalselt on näidatud, et tehnilised vahendid võivad vähendada ajakulu keeleõppimisel 30—50% võrra. Helisalvestustehnika eriline väärtus on, et seda saab edukalt kasutada keele täiendaval iseseisval õppimisel ja harjutamisel.

Võõrkeelte õpetamisel Tartu Riiklikus Ülikoolis on viimasel ajal andnud üha enam tunda magnetofonide vähesus. Uue aparatuuri muretsemist takistas eeskätt see, et tööstuslikult toodetavad magnetofonid («Jauza», «Dnepr», «Spalis», «Astra», «Meloodia», «Kometa» jt.) ei ole spetsiaalselt mõeldud keeleõpetamiseks. Ükski neist aparaatidest pole näiteks kahekanaliline, s. o. temaga ei saa kuulata lindi eeskujupoolt ja samal ajal salvestada oma häält (korrates eeskujumaterjali või andes vastuseid esitatud küsimustele), selleks et järgnevalt kuulata samaaegselt mõlemat lindipoolt ehk kanalit võrdlemise ja parandamise otstarbel. Kahekanaliline salvestamine on õppimisel hädavajalik.

Tööstuslikult toodetavate magnetofonide puuduseks on veel see, et nende juhtimissüsteem on liiga keeruline (10—12 nuppu, kangikesi, jms.) ning nad ei pane vastu keeleõppimise vintsutustele (alalõpmata ümberlülitamised, tagasikerimised jne.). Samuti pole müügil olevad magnetofonid mõeldud pikaajaliseks voolu all hoidmiseks, nagu see on sageli vajalik õppetöötingimustes. Lisaks kõigele on standardmagnetofonid hinnalt kallid eeskätt nende luksuslike kaunistuste tõttu.

Keeleõpetamiseks kohandatud magnetofonide puudumisest on erialastel nõupidamistel ja ajakirjanduses korduvalt räägitud. Käesoleva aasta oktoobris ilmus viimaks ajakirjas «Вестник Высшей Школы» teade, et NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeerium on kinnitanud õppemagnetofoni tüüpprojekti ja teinud korralduse esimeste katseeksemplaride valmistamiseks. Vahepeal on aga meie ülikoolis juba välja lastud esimene partii õppemagnetofone. TRÜ eksperimentaaltöökojas valmisid insener V. Kiisi juhendamisel magnetofonid, mis on määratud just keelte õpetamiseks ja milles on välditud eespool loendatud konstruktsioonilisi ja teisigi puudusi. Esimesed töökogemused nägusate uute aparaatidega on rõõmustavad ja paljutõotavad. Käesoleva õppeaasta jooksul valmistatakse kokku 30 niisugust õppemangnetofoni. Üliõpilased saavad seega järjest paremad võimalused iseseisvaks tööks keelte alal. Ühtlasi osutub võimalikuks hakata süstemaatiliselt kasutama võõrkeelte kateedrite rikkaliku fonoteegi materjale. Alates eelolevast semestrist rakendatakse uus aparatuur tööle tiheda graafiku järgi. Iga võõrkeelt põhiainena õppiv üliõpilane peab vähemalt 2—4 tundi nädalas iseseisvalt töötama magnetofoniga ja selle töö kohta peetakse ranget arvestust. Hakatakse korraldama ka mitmesuguseid kontrolltöid magnetofoni abil. Sedamööda, kuivõrd täieneb varustatus, suunatakse iseseisvale tööle keeltelaboratooriumi ka teiste teaduskondade üliõpilasi. Entusiastid-vabatahtlikud leiavad võimalusi harjutamiseks aga juba praegugi.

Võõrkeele õppejõududele on uus aparatuur tervitatavaks abiliseks. Ühtlasi kohustab see õppejõude ja eriti vastavaid ainekomisjone töötama senisest tõhusamini ajakohase metoodika arendamisel ning rakendamisel. Nüüd võidakse hakata ulatuslikult tegelema iseseisvaks tööks määratud harjutuste koostamisega, samuti programmeeritud õpetamise, sünkroonilise tõlke ja muude huvitavate ning vajalike tööliikidega. Uus tehnika viib kindlasti keelte õpetamise tunduvale paranemisele meie ülikoolis.

O. MUTT

Sünkroonilisest tõlkest

Viimasel ajal on suurenenud vajadus tõlkekirjanduse järele, samuti on kasvanud huvi tõlketöö vastu võõrkeelte osakonna üliõpilaste hulgas. Tänu tõlkeküsimuste eriteadlaste olemasolule Tartus (fil.-kand. U. Lehtsalu, õp. O. Ojamaa jt.) oli võimalik spetsialiseeruda tõlke alal individuaalsete õppeplaanide järgi inglise filoloogia haru üliõpilastel E. Hansenil ja O. Luhaveerul, kes pärast peatset ülikooli lõpetamist asuvad tööle tõlkidena kirjastuse juures. Loodetavasti saab meie tõlkidepere uut täiendust sel viisil edaspidigi.

Töö giidina turismibaasis eeldab kiiret ja ladusat suulise tõlke oskust. Kiire reageerimisvõime tuleb kasuks ka keeleõpetajatele ja filoloogidele.

Keeleoskuse aktiviseerimise üheks paremaks meetodiks loetakse **sünkroonilist** tõlkimist. Sellele töövormile pühendatakse palju tähelepanu näiteks Moskva Esimeses Maurice Thorez'i nimelises Võõrkeelte Instituudis, kus selleks on rajatud vastavad tööruumid.

18. novembril kell 18 kogunesid ÜTÜ võõrkeelte ringi liikmed U. Martinson, S. Gordejeva, A. Lepasaare, M. Tammark, M. Ligi, R. Rannaste, K. Ernesaks, M. Tapfer ja K. Telk keeltelaboratooriumi harjutama sünkroonilist tõlget. Peatelefonidest kuuldud tekst tõlgiti vastavalt kas inglise keelest eesti keelde või vastupidi. Selgus, et kergem on tõlkida emakeelest võõrkeelde, sest kuulamine nõuab suuremat tähelepanu ja pingutamist kui rääkimine, sest kui mõlemad tegevused peavad toimuma samaaegselt.

Edasise suhtes leiti kokku, et kohtutakse regulaarselt igal neljapäeval keeltelaboratooriumi ruumes, kus ühiselt valmistatakse ette uusi sobivaid harjutusi sünkrooniliseks tõlkeks, lindistatakse neid, harjutatakse tõlget ja helitehnika käsitsemist. Saadud kogemusi tutvustatakse kaasüliõpilastele kevadel ÜTÜ konverentsil.

Sünkroonilise tõlke praktiseerimisvõimalused avarduvad sedamööda, kuidas meie eksperimentaaltöökojas valmivad uut tüüpi õppemagnetofonid «TRÜ-65» ja kuivõrd saame juurde helilinti. Olemasoleva tehnika aktiivsemaks ja tõhusamaks kasutamiseks otsustati jaguneda kolmeks alagrupiks tekstide raskuse, seega kursuste kaupa.

O. HAAS

TÄHELEPANU!

Võõrkeelte ring kuulutab välja tõlkevõistluse. See toimub neljas keeles: inglise, saksa, prantsuse ja hispaania. Tõlkida tuleb kaks teksti, üks kõigile ühine, teine vabalt valitud.

Kohustuslikud tekstid on järgmised:

1. **Inglise keeles — C. P. Snow, «Corridors of Power», New York 1964, lk. 239—242.**
2. **Saksa keeles — E. Strittmatter, «Der Wundertäter», Aufbau-Verlag Berlin 1957, lk. 274—276.**
3. **Prantsuse keeles — Paul Vaillant-Couturier, «L'Enfance», chap. «Sport an Lycie», Éditions en langues étrangeres, Moscou 1950, pp. 91, 92, 93. (Võib kasutada ka väljaannet P. Vaillant-Couturier, «Oeuvres choisies», Moscou 1959, pp. 96—99 kuni sõnadeni «l'odeur hunride du bouchon»).**
4. **Hispaania keeles — Jesus Izcaray, «30 dias con los guerrilleros de Levante», cap «Vispera, en el monte guerrilero», Ediciones en lenguas extranjeras, Moscù 1951, pp. 11—13. (Võib kasutada ka väljaannet «Хрестоматия по испанской литературе», XX век, Москва 1949, lk. 245—247.).**

Vabalt valitud teksti pikkus peab vastama enam-vähem kohustusliku teksti pikkusele. Tekst sisaldagu nii otsest kui ka kaudset kõnet. Ta ei tohi olla adapteeritud ega tõlgitud mõnest teisest keelest. Vabalt valitud teksti tõlkele palutakse juurde lisada tingimata ka originaaltekst. Ingliskeelset kohustuslikku teksti pole võimalik saada raamatukogudest, selles osas palume pöörduda vastava kateedri poole.

Tööd tuleb esitada võõrkeelte kateedrisse hiljemalt 1. aprilliks 1966. a.

ÜTÜ võõrkeelte ringi juhatus

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

ROTAPRINDILT ILMUSID

K. Toim — Metoodiline juhend psühholoogia üldkursuse omandamiseks Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna II ja III kursuse mittestatsionaarsetele üliõpilastele. 35 lk. Hind 5 kop.

A. Lunge — Metoodiline juhend psühholoogia õppimiseks Kehakultuuriteaduskonna üliõpilastele. 40 lk. Hind 6 kop.

Kaldnurksete kolmnurkade lahendamine. Õpetajate teadusliku uurimistöö kursuse metoodiline materjal. 35 lk. Hind 8 kop.

Üldfüüsika ülesannete kogu. 248 lk. Hind 40 kop.

Metoodiline juhend poliitilise ökonoomia õppimiseks TRÜ kaugõppeosakonnas. 52 lk. Hind 7 kop.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 9833. MB 08734

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36(646) Neljapäeval, 30. detsembril 1965 XVIII aastakäik

Uue algava tööaasta puhul soovivad meile kõike head

Ungari Väliskaubanduse Aparaadiehituse ettevõte «Metrimpex», Poola Teaduste Akadeemia Geograafia Instituut, O. V. Kuusineni nim. Petrozavodski Riiklik Ülikool, Kaug-Ida Riiklik Ülikool, Baškiiria Riiklik Ülikool, Akadeemik I. P. Pavlovi nim. Leningradi Meditsiiniline Instituut, Leningradi Riiklik Ülikool, Vilniuse Riiklik Ülikool, Daugavpilsi Pedagoogiline Instituut, Eesti NSV TA Fr. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseum, ENSV Riiklik Akadeemiline Meeskoor, Tallinna Riiklik Konservatoorium, Eesti Põllumajanduse Akadeemia.

E. KAVASTE ja R. NIGOLI foto

Vaatame uude aastasse

Kuigi vana aasta lõpul tabas ülikooli õnnetus, ei ole meil alust alahinnata mööduva aasta töö tulemusi ja uue aasta perspektiive. Me kõik näeme, millise energiaga on asutud taastama meie peahoone kahjustatud osa, kui laialdaselt abistavad meid vabariigi ja linna organisatsioonid, demonstreerides sotsialistliku kollektiivsuse põhimõtete rakendamist.

1965. a. lõpetas ülikooli 732 noort spetsialisti — see on rohkem kui kunagi varem. Õppejõudude ja aspirantide seast kaitsesid 13 oma kandidaaditööd, 6 inimest lõpetasid doktoritöö (nendest dotsendid K. Villako, M. Bronštein ja L. Stolovitš juba kaitsesid). Veelgi on laienenud ülikooli teaduslik tegevus. Aasta jooksul lõpetati umbes 1000 teaduslikku ja populaarteaduslikku tööd. On loodud veel üks teaduslik asutus — lihastetegevuse aluste teadusliku uurimise probleemlaboratoorium. Olemasolevad teaduslikud laboratooriumid said juurde 60 koosseisulist kohta.

Majandusliku baasi laiendamise osas on alustatud arvutuskeskuse hoone ja uue 800-kohalise ühiselamu ehitamist. 1966. a. suvel valmib ühiselamu esimene osa (400 kohaga), teise osa kavatseme lõpetada enne tähtaega — juba 1966. aasta lõpul. Peab valmima ka üks osa arvutuskeskuse hoonest.

Jälle kasvab üliõpilaste arv, eriti Füüsika-Matemaatikateaduskonnas.

Eelseisval kevadel ja suvel toimub ülikoolis teadusliku töö liinis rohkesti üleliidulisi ja vabariikidevahelisi teaduslikke konverentse ja suvekoole. See peegeldab meie ülikooli üha kasvavat tähtsust ja autoriteeti üleliidulises ulatuses.

Toimuvad ettevalmistustööd uue füüsikahoone ja raamatukoguhoone ehitamiseks. On loota, et ehitustöid alustatakse varem, kui on viisaastakuplaanis ette nähtud. Nii et ülikooli kollektiiv võib päris optimistlikult vaadata uude aastasse.

Soovin kõikidele ülikooli õppejõududele, üliõpilastele ja töötajaile head uut aastat!

Prof. F. KLEMENT, TRÜ rektor

Oma kordumatu nägu

Seljataha on jäänud aasta 1965. Nagu igal varasemal, on ka möödunud aastal olnud oma kordumatu nägu, sisu, tulemused ja veel lahendamata probleemid pärandiks uuele aastale. Positiivset, seda mis rõõmustab ja igale nõukogude inimesele rahuldust pakub, on möödunud aastal olnud rohkesti. Ent peamiseks, mis kõige selle hulgast eredalt esile kerkib, tuleb siiski pidada neid suuri ja teaduslikult põhjendatud abinõusid, mida Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee on möödunud aastal. pärast oma 1964. a. oktoobripleenumit, rakendanud partei leninliku joone elluviimiseks ja mis garanteerivad kommunistliku ühiskonna senisest hoogsama ehitamise meie maal.

Tõsiselt rõõmustas veel üks asjaolu, mis eriti möödunud aasta viimaseil päevil ilmnes — see on kõigi meie kollektiivi liikmete, eriti aga meie üliõpilaste tõeline tublidus, tahe ja suutelisus virisemata toime tulla raskustega, valmisolek käed panna külge siis, kui seda nõuab olukord, teha rohkem kui sinult nõutakse, töötada südametunnistuse järgi. Pole kahtlust, et niisuguste inimestega on lahendatavad igasugused ülesanded, mida kommunismi ehitamise praktika meie ette seab.

Head uut aastat, seltsimehed!

EKP TRÜ Komitee

TRÜ Naiskoor käis

Koori kõige vastutusrikkam kontsert toimus Jerevani Riikliku Ülikooli aulas. Dirigeerib Vaike Uibopuu.

Meie suurim soov

Peatselt astume uude aastasse. Ja kui ei oleks olnud õnnetut 21. detsembrit, oleksime julgenud tunnistada, et Tartu Riikliku Ülikooli perele oli mööduv 1965. a. suurepäraseks aastaks.

Nüüd aga oleme veendunud, et tuhandetes aastavahetuse toostides on üheks suurimaks sooviks see, et meie alma mater, tema peahoone lõpetaks 1966. aastat niisama kaunina, niisama majesteetlikuna ja tervena, nagu teda on harjutud armastama.

Üliõpilasele on uue aasta alustamine ka tõsiseks vana aasta lõpetamiseks. Eelolev sessioon on nõudlikum kõigist eelmistest ja julgeme uskuda, et ka edukaim eelnevaist.

Head «põrumist»!

Õnnerikast uut aastat kogu ülikooli kollektiivile!

ELKNÜ TRÜ Komitee

On huvitav teada, et...

... meie ülikoolis õpib neli V. I. Lenini nimelise stipendiumi saajat. Need on Ago Pabut eesti filoloogia V kursuselt, Ene Lausvee raviosakonna V kursuselt, Malle Ratas bioloogiaosakonna V kursuselt, Liina-Mai Toding matemaatikaosakonna IV kursuselt.

... N. N. Burdenko nimelist stipendiumi saab raviosakonna V kursuse üliõpilane Helbe Kilk.

... Joh. Varese nimelise stipendiumi omanik on füüsikaosakonna V kursuse üliõpilane Sirje Keres.

... mullu anti ametiühingukomitee poolt toetust 248 inimesele üldsummas 4800 rubla,

... profülaktooriumi kasutas 300 üliõpilast,

... jagati välja 380 tervistavate spordilaagrite tuusikut,

Ametiühingute Vabariikliku Komitee poolt eraldati ülikooli perele 213 tuusikut.

... möödunud seitsme aasta jooksul on Tartu Riiklik Ülikool andnud meie vabariigile 4882 korgema haridusega inimest. Teaduskondade järgi on tulemused sellised:

	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965
Ajaloo-Keelet.	173	160	159	215	187	201	204
Arstit.	191	180	167	203	209	203	209
Füüsika-Matemaatikat.	174	161	151	85	84	77	95
Majandust.	49	49	111	97	83	88	66
Kehakultuurit.	30	35	33	34	33	39	33
Õigust.	63	54	82	51	44	59	47
Bioloogia-Geograafiat.	—	—	—	39	40	57	58
Kokku:	680	639	703	724	680	724	732

1966. a. künnisel

Tartu ülikooli raamatukogu võib 1966. a. künnisel tagasi vaadata 163 aasta pikkusele tööle. Ta sündis koos ülikooliga ja tema põhipüüdluseks on alati olnud ülikooli ja teaduse arengu teenistuses seismine. Nõukogude ülikooli raamatukoguna oleme töötanud 25 aastat ja neisse aastaisse langevad kahtlematult ka raamatukogu kõige suuremad saavutused. Teadus on saanud rahva omaks — ilmekat keelt kõnelevad sellest ülikooli raamatukogu kasutajate arvu tõus ja raamatute arvu kasv fondides.

Möödunud seitseaastakul kasvasid Tartu Ülikooli Teadusliku Raamatukogu fondid umbes 400 000 trükiüksuse võrra, käesoleval ajal on meil üle 2 miljoni 630 tuhande raamatu 2 244 570 vastu 1958. aastal; raamatukogu kasutajaid oli 1965. a. ligi 1,5 tuhande isiku võrra rohkem kui seitseaastaku alguses. Raamatukogu annab nüüd süstemaatiliselt välja Tartu Riikliku Ülikooli bibliograafiat, informeerib lugejaid vastavate bülletäänidega raamatukogusse saabunud ilukirjandusest, autoreferaatidest. Kuigi raamatukogu enda kollektiiv pole viimastel aastatel nimetamisväärselt kasvanud, oleme jõudnud siiski selleni, et võime õigusega kanda teadusliku raamatukogu nimetust. On intensiivistunud raamatukogus tehtav teaduslik töö. 1965. aastal peeti raamatukogus esimene teaduslik konverents, meie töötajad on edukalt esinenud ettekannetega ka väljaspool, koostamisel on esimese teaduslike tööde kogumiku käsikiri. Suurt muret ja tööd on tekitanud meile vajadus suruda ennast vana, kuigi armsa hoone seinte vahele Toomel. See pole sugugi kerge, kui arvestada, et keskmiselt on ühel aastal juurdeostetud raamatute paigutamiseks vaja 0,6 kilomeetrit vaba riiulipinda. Raamatukoguhoone alumisel korrusel tehtud ümberehitusega saadi ühest korrusest kaks ning nõuetekohane hoidla osale fondist. Paranesid ka käsikirjade ja haruldaste raamatute hoiutingimused.

Algavasse 1966. aastasse ning ühtlasi uude viisaastakusse astume väga lootusrikastena. Juba algaval aastal alustame ettevalmistusi uue, kaasaegse, moodsa, kõigile ajanõudeile vastava raamatukoguhoone projekteerimiseks. Ehitustöid loodame alustada 1968. aastal Taara puiestee ääres asuval ehitusplatsil. Tahame loota, et 1970. aasta talvisel sessioonil on seal üliõpilaste käsutuses mugavad avarad lugemissaalid. Raamatukogu sisulise töö edasise parandamise eesmärgil koostasime ja lõpetasime hiljuti perspektiivplaani aastaiks 1966—1970. Tahame parandada oma fondide komplekteerimist TRÜ profiilile vastava kirjandusega, laiendada järelkomplekteerimist ja mikrofilmimist, kindlustada kirjanduse kiire läbitöötamise ja täieliku peegeldamise kataloogides, süstemaatiliselt korraldada fonde, kontrollida nende säilivust. Meil on kavas tõhustada tööd käsikirjade ja haruldaste raamatutega, kunstiväärtustega. Parandada tuleb informatsioonitööd, me peame suutma enam abistada kateedreid ja probleemlaboratooriume vajaliku kirjanduse leidmisel. Lähemas tulevikus korraldatakse raamatukogus fotokopeerimise võimalus, saame paljundusaparatuuri.

Tööd seisab meil ees palju, aga töömeeleolu on hea, sest igal sammul tunnetame, et raamatukogu töö on vajalik ülikoolile, teadusele ja kogu meie rahvale.

Head uut tööaastat!

L. PEEP,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu direktor

Sassuuni Davidi maal

Lauljaid tervitab Armeenia Riikliku Filharmoonia koorikapelli kunstiline juht Oganes Tšekidžjan (pildil vasakult teine). Ta on ka Jerevani Riikliku Ülikooli Filoloogiateaduskonna segakoori dirigent.

Sessioon...

Meie alma materilt oodatakse eelkõige hea tasemega spetsialistide kaadrit. Kõigile teaduslikele, ühiskondlikele ja isetegevuslikele huvidele vaatamata on ja jääb meie põhiülesandeks õppimine.

Saabuv eksamisessioon on aeg, mil arvatakse kokku õppimise tulemuste plussid ja miinused — sellest annab tunnistust lugemissaalide täitumine raamatuliste tarkuste vastu huvi tundvate üliõpilastega.

Tänavune eksamisessioon kujuneb eelnevaist mõneti raskemaks, eriti noorematel kursustel, sest vastavalt NSV Liidu Kesk- ja Kõrgema Hariduse Ministeeriumist saabunud uutele õppeplaanidele on sessioonide aeg mõnevõrra lühenenud. Vaatamata üliõpilaste suurele töövõimele nõuab eelolev eksamisessioon kõigilt üliõpilastelt, eelkõige aga kõigi osakondade ja kursuste komsomolibüroodelt, senisest suuremat vastutust ja organiseeritust.

ELKNÜ TRÜ Komiteelt järelemõtlemiseks ja realiseerimiseks:

● Üliõpilaste-poolse eksamisessiooni korraldamise eest vastutavad osakondade, raviosakonna kursuste ja Arstiteaduskonna komsomolibürood. Oma ülesannete kõrgusel seismiseks ja sessiooni häireteta kulgemiseks on vajalik, et vastavate algorganisatsioonide sekretärid lepiksid oma dekanaatides kokku kõigis küsimustes, mis on seotud sessiooniga.

(Järg lk. 4)

Arstiteaduskonna komsomolibüroo teatab

Arstiteaduskonna komsomolibüroo korraldab ELKNÜ TRÜ Komitee soovitusel valvekorrad talvisel eksamisessioonil.

● Dekanaadiga on kokku lepitud, et enne teaduskonna komsomolibüroo soovitust prodekaan oma otsust eksami teistkordse sooritamise kohta sessiooni vältel ei tee.

● Võlglane ilmub teaduskonna komsomolibüroo liikme juurde koos grupiorganisaatoriga, kes annab iseloomustuse ja vastutab selle õigsuse eest. Büroo esindaja tutvub põhjustega, miks eksam leitakse olevat vajalik veel sessiooni ajal ümber teha ja teeb oma otsuse.

● Otsuse tegemisel võetakse arvesse nii üliõpilase varasemat õppeedukust kui ka ühiskondlikku tegevust ja osavõttu ÜTÜ tööst.

● Lõpliku sõna ütleb dekanaat.

● Selline kord on kehtestatud nende üliõpilaste pärast, kes ei suhtu oma õppeülesannetesse vajaliku tõsidusega.

● Arstiteaduskonna komsomolibüroo valved on 3. jaanuarist 25. jaanuarini peahoones tuba nr. 8 iga päev (välja arvatud laup. ja pühap.) kella 14—16.

Arstiteaduskonna komsomolibüroo

Poeet — revolutsionäär

30. detsembril tähistab eesti töörahvas oma võitleva poja, mehise revolutsionääri, tubli teadlase ja andeka luuletaja Hans Pöögelmanni 90. sünnipäeva. Meie ajalehe piiratud ruum ei luba avaldada tema tööd ja tegevust ammendavalt valgustavaid ülevaateartikleid. Trükime ära mõned luuletused, mis aitavad saada mõningat ettekujutust selle õilsa ja siira võitleja vaadetest revolutsioonile, luulele, poeedile ja tema ülesannetele.

Laul revolutsioonile

Katkend.

Mühise maruna edasi,
taeva ja põrgu suudluse
sünnilaps —
Revolutsioon!
Sulle jalgade ette kannan
viimase veeringu võitluses
puretud elust:
oled sa andnud,
oled sa võtnud, —
kiidetud olgu su
— võitluses kõrgete aadete
pärast —
verega pühitsetud nimi!

Luugas, 13. mail 1919

Puid pillun küdevasse ahju

Puid pillun küdevasse ahju —
tükk tüki järel sinna lä'eb;
nad kaovad kiirelt leegisüles,
on vähe, mis neist üle jääb —

tuhk, söed... Kurvalt vaatan
sinna,
kus halud tuli hävitas,
ja kus neist nagu mälestuseks
on jäänused veel hõõgumas...

Mul on kui näeksin surnuaia
ma sütekuhjast kerkima;
seal küngas seisab künka kõrval,
rist ligistikku ristiga.

Nad vaikselt neid veel
mälestavad,
kes ammu ilmast kadunud,
kes elus võideldes ja lootes
on mullarüppe langenud.

On vähe, mis neist üle jäänud —
rist, kalmuküngas kiviga...
Ma vaatan mõttes sütekuhja,
mis kattub tuhakorraga...

Mul korraks nagu kahju
puudest,
mis tuli söönud sootumaks;
kuid siis ma märkan: t u b a
s e l l e s t
o n s a a n u d m ä r k s a
s o o j e m a k s.

1900

Ei soovi ma kannelt...

Ei soovi ma kannelt Väinö käest —
sel keeled on õrnad ja hellad;
ma ahmaksin välgud kõik Uku väest
ja Pikkerilt põravad rattad.

Ei helise õrnalt hääl tormikuul,
kus huilgamas vinguvad viisid,
kus karedalt kohamas maruhuul,
maad katavad mustavad varjud...

Kus vilkuvad tuledki, üksikult nii,
ei valgusta konarlist rada,
ei väsinud jalgu nad edasi vii,
sest raskeks, nii raskeks lä'eb süda.

Teel kuulen ma nuttu ja kaebamist,
ja valu ning köidikuid tunnen,
ja sõrmedes kramplikku tuksumist,
ja silmades kibedat niiskust.

Mul tõusevad rinnust siis ägedad hood,
seal mässul on tundmuste meri,
see kihutab ülesse vägevad vood,
ja kuumaks, nii kuumaks lööb veri...

Ei soovi siis kannelt ma Väinö käest,
mil keeled on õrnad ja hellad,
vaid välgud ma ahmaksin Uku väest
ja Pikkerilt põravad rattad...

1904

Minu usutunnistus

A. Schlosseri järgi.

Mina usun:
et mitte loodus pole ilmas pannud
üht valitsema ja teist orjama;
ei kellelegi tema õigust andnud
teist ahelate alla suruda;
et alasti kõik ilmale me tulnud,
kuid mitte nälgima siin määratud —
maa kõigile on lahkelt sigiv olnud,
ei omanikke t e m a valinud;
et tuleb päev, kus priiuspäike koidab,
töörahvas ärkab uue elule,
kus orjaahelad ta endast heidab
ja sammub võidul vabadusele.

Ma olen võitleva rahva poeg

Tõlge.

Kus kurbusekodu ja muredemaa,
seal viletsas hurtsikus sündisin ma,
seal kaugele kõrkus mu südamest jäi,
sest rahvast ma iial ei lahkuda täi.
Ja kuigi mure tuleb võõraks mulle —
ma olen võitlev rahva poeg
ja selleks jään...

All sügavas orus käis ikka mu tee,
ei mägede harjale ulatand see;
sest toredust põlgan ja lihtsaks ma jään,
ehk teisi külll säravais ehetes näen.
Ja kuhu elulaev mind iial kannab —
ma olen võitlev rahva poeg
ja selleks jään...

Kui kustuvad silmad ja algab mul öö,
mind kannate kalmu, kus otsas on töö,
paar pärjakest haljast mu hauale siis
ja ehteta kivi te seadke, kuis viis.
Ja kivi peale kirjutage sõnad:
Ta oli võitlev rahva poeg
ja selleks jäi...

1912

Elu väärtust tunneb
inimene õieti alles siis,
kui tal on aade, millele
ta valmis on ohverdama
elu

Leningrad
10.2.26

H. Pöögelmann

... JA TEIE SOOV, PALUN?

Vastab TRÜ parteikomitee sekretär E. SALUMAA

Mis jäi teile kõige rohkem meelde möödunud aastast?

Kõigi aegade kõige toredam laulupidu, millega tähistati Eesti NSV 25. aastapäeva.

Kuidas hindate 1965. a.?

Kahtlemata sisukamaid viimaste aastate reas. Kõige rohkem rõõmustasid need perspektiivid, mis avanesid NLKP Keskkomitee oktoobri-, novembri-, märtsi- ja septembripleenumi otsuste alusel kui ka esimesed praktilised tulemused kavandatu elluviimisel.

Mida Te soovite näärivanalt?

Et ta ei unustaks külastada neid mehi, kes uuel aastal ülikooli ehitustega tegelema hakkavad ja viiks neile kaasa suure kotitäie kõike seda, mis neil seni on kippunud vajaka jääma.

Vastab ÜTÜ nõukogu esimees UNO SIIMANN.

Mida sooviksite uuelt aastalt?

Et ÜTÜ saaks spordiga võrdse tähelepanu osaliseks, s.t. mitte vähendada tähelepanu spordile, vaid ÜTÜ-le suurendada.

Et praegu «varjusurmas» olev filosoofiaring saaks ülikooli parimaks ringiks.

Et ÜTÜ XXI konverentsi viimasel päeval veel nii paljukest lund maas oleks, et külalised Käärikul suusad alla saaksid.

Vastab peahoone valvur HELMI VELDI.

Mida teie vana-aasta õhtul soovite?

Ma pole ju luuletaja, mida ma oskan soovida. Ei muud midagi, kui et maja rutem tööle saaks, praegu on siin nii külm ja kurb istuda.

Vastab peahoone ajalehekioski müüja LEIDA LUTS.

Minu soov üliõpilastele oleks, et ikka igaüks rohkem kirjandust loeks — mind toetaks ja ennast arendaks.

Vastab Kääriku spordibaasi ÜLEM.

Teie suurim elamus 1965. a.?

Raske on kohe midagi teistest rohkem esile tõsta. Rõõmustav on see, et meil hakatakse uut spordihoonet ehitama.

Milline on Kääriku tulevik?

Aasta-aastalt tuleb uusi hooneid lisaks. Kavas on näiteks siseujula rajamine, tehakse ka uusi teid ja trasse.

Soovid näärivanale?

Küll tahaks, et Kääriku ühiselamutel oleksid kummist seinad, siis saaks senise 200 inimese asemel vastu võtta 400 või veelgi rohkem.

Vastab Kääriku spordibaasi PEAKOKK.

Mis on teile möödunud aastast meelde jäänud?

Aastas on palju päevi ja igaühes on midagi huvitavat. Minule meeldivad kõige enam Kääriku suved.

(Järg lk. 4)

TRÜ Naiskoor käis Sassuuni Davidi maal

Kohtumisel IRÜ rektori professor G. Batikjaniga (pildil keskel) saime põhjaliku ülevaate Jerevani ülikoolist, tema tulevikuplaanidest.

Meie sõbrad ja väsimatud saatjad IRÜ komsomolikomiteest koos meie naiskoori juhatuse liikmetega ülikooli hoone ees.

. . . JA TEIE SOOV, PALUN?

(Algus lk. 3)

Ja teie soovid?

Tahaksin nii väga vana-aasta õhtul töölt vaba olla. Ja siis veel sooviksin, et meie valmistatud toitudega kõik rahule jääksid.

Vastab spordimängude kateedri juhataja V. LENK.

Mida soovite näärivanalt?

Kuidas hindate 1965. a.?

Sooviksin, et tuleval aastal ehitataks uus võimla. Et see oleks hästi suur.

Arvesse võttes maailma poliitikat, kosmose vallutamist, tööd ja isiklikku elu, ütleksin — hea.

Mida teie näärivanalt sooviksite?

TRÜ ametiühingukomitee esimees K. INDRE:

«Konkreetsetest asjadest — kõikidele korterivajajatele kortereid. Inimestele rohkem võimalusi reisimiseks, ühesõnaga — vaheldust turismis.

Abstraktsetest asjadest seda, et meie ühiskondlik töö oleks korraldatud arukamalt, ratsionaalsemalt, et inimeste kohusetunne kasvaks niivõrd, et poleks vaja kontrolle ja lõpuks, et inimeste vahel poleks seda, mis rikub tuju. Rohkem sõbralikkust ja tähelepanelikkust.

Vastab TIIU TALVOJA, 2. kursuse vene filoloog.

Oled sa rahul 1965. aastaga?

Jah. Eriti selle aasta esimese poolega. Olin nimelt terve esimese kursuse vältel Gorkis. Üldse oli TRÜ pere filoloogia üliõpilastest 25 NSV Liidu teistes kõrgemates õppeasutustes.

Mis kõige rohkem meelde jäi?

Käsime märtsi lõpul oma Gorki-grupiga Moskva üliõpilastel külas. Meie vestlusringis olid tookord ka need välismaa üliõpilased, kes õpivad MRÜ-s. Kauaks püsib meeles teinegi sündmus: olin juunikuus Gorki koondise liikmena VNFSV ujumismeistrivõistlustel Astrahanis.

*

Vastab Tiigi tn. 78/80 komandant LAINE KAASIK.

Kas olete rahul vana aastaga?

Olen küll. Tänu meie maja tüdrukutele. Iga päev on minu ümber 700 vaimukusest säravat üliõpilast. Kui palju võiks nendega toredaid üritusi ühiselt korraldada! Tüdrukutel on nuppu ja algatusvõimet. Meenutagem kasvõi karikatuurivõistlust.

Milline sündmus jäädvustus teisse 1965. aastast?

See, kui tüdrukud tulid sel õnnetul teisipäeva hommikul ja ütlesid: «Miks te ometi meid varem üles ei ajanud . . .!»

On ka palju rõõmsat, mida meenutan. Mäletan üht tüdrukut, kelle paigutasin A-klubist üles tuppa. Järgmisel päeval tuli tüdruk minu juurde ja tõi kaks väikest lilleõit.

On teil soove 1966. aastaks?

Jaa. Soovime oma majale üht korralikku remonti. Väiksemaks mureks on teise elektrikilbi saamine senisele lisaks.

Pretensioonid tüdrukutele — rohkem hoolt köökide pärast!

Optimistlik lootus — ehk saame A- ja B-klubi «ära kaotada» ja nende asemele ühe tõelise, toreda internaadiklubi luua. Siis saaksid tüdrukud sisukamalt puhata.

Aga isiklikud soovid?

Poeg õpib Tallinna Merekoolis laevajuhtide eriala I kursusel. Tahaksin, et temal võimalikult hästi läheks.

Kuidas te näärivanasse suhtute?

Niisamasuguse ootusärevusega nagu 5-aastaselt. Tahaksin tänavu temalt suuski saada, sest vanad lõhkusin ära. Ja säravat kuuske ootan ka . . .

L. Kaasik tegeleb Ed. Vilde nim. Rahvateatris. Kas seda teavadki kõik lehe lugejad? Oma tööst teatris räägib Laine Kaasik üsna meeleldi, nimetab tükke, kus mänginud, lausub A. Sanga ja M. Gorki olevat oma lemmikluuletajaid, tsiteerib luuleridu, samas reedab oma salasoovi — mängida H. Ibseni «Kummitustes».

Ta räägib sellestki, et ta ei vahetaks Tiigi 78/80 ühegi teise ühiselamu vastu. Ja tüdrukud ütlevad, et komandant on parajalt leebe, parajalt range, just nii nagu peab.

Täna tahavad paljud 700-st tüdrukust öelda ainult üht oma komandandile: «Head uut aastat!»

Vastab Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaan H. PALAMETS.

Kuidas te iseloomustaksite mööduvat aastat?

1965. aasta oli töörohke, suurte sündmuste aasta. Alaliseks jäävad meelde meie vabariigi juubelipidustused ja eelkõige võimas üldrahvalik laulupidu. Ajaloo-Keeleteaduskond andis meie vabariigile üle kahesaja kõrgema haridusega noore spetsialisti ja võttis vastu esimestele kursustele väärika vahetuse. Tööd on tublisti tehtud, kuid kahjuks polnud tulemused alati soovikohased. Kui möödunudtalvist eksamisessiooni võib lugeda põhiliselt õnnestunuks, siis kevadine ikaldus nii mõnelgi kursusel, tuues endaga kaasa arvukaid väljalangemisi halva õppeedukuse tõttu. Et oli kõike — nii seda, mis rõõmustab, kui ka seda, mis teeb meele mõrkS.

Millised on teie soovid saabuvale aastale?

Kõigepealt, et mõlemad 1966. a. eksamisessioonid läheksid hästi. Ja seda eelkõige lõpukursuste filosoofia ajaloo osas, see on meil juba aastaid olnud valulapseks. Samuti tahaks teaduskonnale avaramaid tingimusi õppetööks ja õppejõududele rohkem aega teaduslikuks tööks. Ja kangesti tahaks, et meie kollektiiv säilitaks sellise tööentusiasmi, mis ilmnes mööduva aasta viimastel nädalatel.

Sessioon...

(Algus lk. 2.)

● Omalt poolt soovitame ja nõuame, et iga komsomolibüroo oleks pidevalt informeeritud oma osakonna ja kursuse eksamite tulemustest.

Komsomoligrupid peavad oma õigusi ja kohustusi oskuslikult ja printsipiaalselt kasutama pidevas koostöös dekanaatidega. Tuginedes Arstiteaduskonna komsomolibüroo mõneaastasele vastavale kogemusele võib pidada heaks töövormiks sessioonieagsete valvete organiseerimist. Et vastava probleemi lähem käsitlus oli 1964. a. aprillikuu ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool», siis siin mõni sõna vaid üldprintsiipidest.

Mõnel üliõpilasel kipub eksamil tulema mitterahuldav hinne. Vastavalt eksamite sooritamise põhimäärusele on eksami uuesti sooritamine sessiooni vältel lubatud vaid erandjuhtumil. Sellise «juhtumi» väljaselgitamisel on oma sõna öelda ka komsomoliorganisatsioonil, kes kaasüliõpilasi paremini tunneb. Palve dekanaatidele, et ilma komsomolibüroo liikme resolutsioonita (mitte ainult sõna «nõus») ei lubataks sessiooni jooksul eksamit sooritada.

Komsomolibüroo olgu informeeritud sessiooni käigust, kõigi üliõpilasi puudutavate küsimuste otsustamisest võtku komsomolibüroo esindaja osa. Paljudes osakondades ongi töö sellisel printsiibil korraldatud — on vaja, et ka teised sellest eeskuju võtaksid.

On vajalik, et kursus (ravi-osakonnas grupp) lepiks enne sessiooni kokku, millal vahetult viimaste eksamite järele kokku tulla, et läbi arutada sessiooni tulemused stipendiumi pingeridade koostamiseks. Seejuures tuleb arvesse võtta sessioonil saadud hindeid, vajadusel ka varasemat õppeedukust, majanduslikku olukorda, üliõpilase õppetöö kogu sisest ja välist tegevust.

Selline põhjalik arutlus ühelt poolt arendab inimeste mõtlemis- ja analüüsimisvõimet üksteise suhtes, teiselt poolt tekib võimalus, et stipendiumikomisjon jaotab stipendiumi vastavalt kursuse pingereale, tehes selles vaid erandjuhul muudatusi; see kergendaks ka stipendiumikomisjoni tööd.

Kindlasti peab aga kogu kursuse poolt esitatud materjal olema põhjendatud ja läbi mõeldud, selle eest vastutab kursuse sekretär või grupiorganisaator.

Veel üks kurva praktikaga probleem — sessiooni eel ja ajal on kiired levima desorienteerivad jutud sessiooni lühendamistest jt. nimelistest ja nimetutest «vägitegudest». Kõigi taoliste juttude kontrollimine vastavates instantsides jääb ülesandeks vastavate kursuste ja osakondade komsomolibüroodele, kes vastutavad objektiivse informatsiooni eest oma osakondades ja kursustel.

On vaja, et kõigi osakondade ja Arstiteaduskonna komsomolibürood saavutaksid veel parema koostöö dekanaatidega põhiküsimustes, võtaksid endale ülesandeks täie vastutuse ja printsipiaalsusega kaasa aidata sessiooni paremale kulgemisele, see võimaldaks meil tulevikus parandada nii õppeedukust kui ka distsipliini.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Kõik asjad on ordnungisse aetud

(Näärijutu asemel)

«Aasta sammud olid pikad,
rõõmudest ja laulust
rikkad . . .»

Eks nad olnud ikka pikad küll, need sammud. Ja ega aasta astu pulma poole või surma poole, nagu vanad inimesed öelda tavatsevad, tema spurdib üle kevadiste porilompide (mis autojuhtidele meeldivad ja oma jalgade peal kõndijaile teps mitte ei meeldi), läbi suvise päikese (mida Eesti Raadio vahel lubab, et rahvas teaks ilusasti vihmavarjud kaasa võtta) ja piki sügise kuldteid (mil tudengid ja muud õppurid laulavad: «Suve nukker lõpp on käes . . .») talve poole. Jumal lõi rahvale 1. jaanuari, et see teaks vanad kalendrid uute vastu vahetada. Ja selsinasel päeval ütleb aasta, et liidetagu temale veel üks pisikene number juurde.

Kui ühel õhtul, sessipalavik naha vahel, intri poole astusin, sikutasid mehed ja masinad raekoja ette suurt ja rohelist nääripuud üles. Rahvale on komme «vanale» head tuju valmistada juurde harjunud.

Tartu vastne kaubamaja kuulutab juba paar nädalat kirjude reklaamplakatitega, et rahvas saab nüüd kaupa kirevate paberite sees osta — konjakipudel ja suupill, sigarikarp ja voodilina ilusti ühes kestas. Ühe sõnaga — kõik asjad on ordnungisse aetud.

Veel üks komme on rahvale külge kasvanud — kui aasta oma numbrile ainult selle kõige kehvema koolipoisi numbri juurde liidab, siis maised inimesed kipuvad kõiki neid numbreid kokku liitma, mis nad lauasahtlitest ja kaustadest välja oskavad otsida. Ise ütlevad seejuures — nad teevad kokkuvõtteid. Kolhoosis liidetakse kartulitsentnereid ja seapõrsaid, linnas masinaid ja riidekangaid.

Tudengiseisus on natike kehvemas olukorras, sest tema numbrid pannakse ikka alles jaanuaris kokku. Vanu asju ka ei taha meelde tuletada, sest siis «silm peast välja». Ja nii viskabki kombeline tudeng kõik arvud koos konspektidega metsa, istub maha ja hakkab oma elulõnga ilusasti tagasi kerima või nagu seitungis öeldakse — toob päevavalgele puudusi ja märgib ära saavutusi.

Et neid mõlemaid palju oleks, selle eest on kõik hoole ja armastusega vaeva näinud. Nii ei saa kellelegi ühekülgsust ette heita. Kui üks viks tudeng vahel ärgituskella voodi alla viskab ja järgmisel päeval õndsalt tududes lõunasööki ootab, siis on see ainult asja huvides. Üldse on tudeng üks täiesti progressiivne nähtus — kõik õllepoodide plaanid saavad ära täidetud ja tubakaärid tühjaks ostetud. Ainult et kaks kurba probleemikest jäävad ikka ja jälle kaela rippuma — intrid ja vabakuulamine. Selle kurva fakti maalib iga korralik tudeng oma voodi kohale, et see ilusti silma ees ja pea sees seisaks ja rahulolul mitte külla ei laseks tulla.

Niimoodi siis. Kui kõik asjad ilusti ritta on seatud, võib selle metsa poole visatud konspekti jälle ilusasti tagasi tuua, sest sessioon tuleb!

Nii et head vanade asjade lõpetamist ja uute alustamist!

I.-A. TOOM

TEADMISEKS!

Kääriku puhkelaagrite tuusikute taotlemiseks esitada avaldused ülikooli spordiklubisse 10. jaanuarini 1966. a.

TRÜ ametiühingukomitee

Mida näeks tudeng unes, kui ta magaks uusaasta ööl:

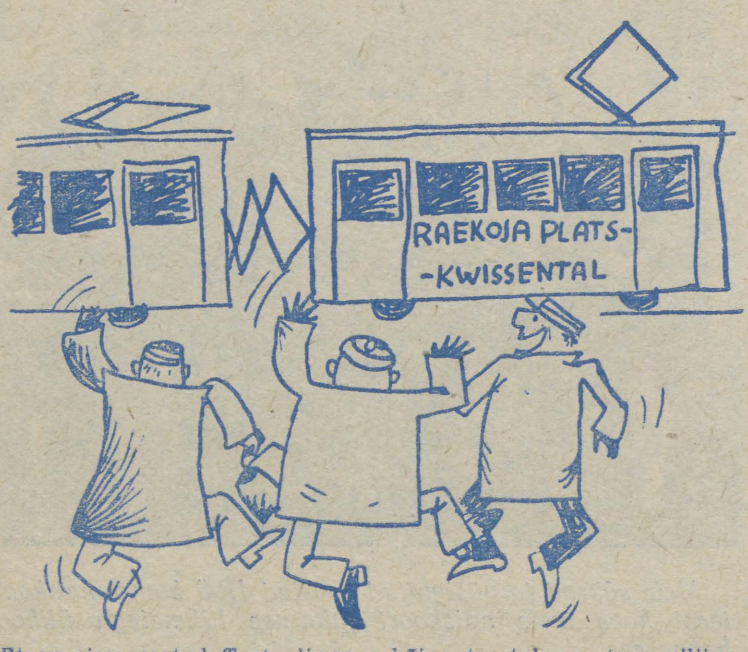

Et on sisse seatud Tartu linna kõige teretulnum trammiliin.

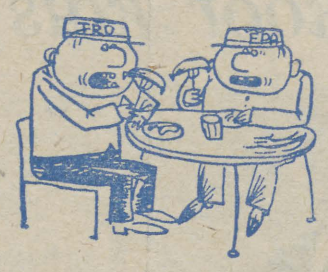

Et süveneb sõprus EPA ja TRÜ vahel.

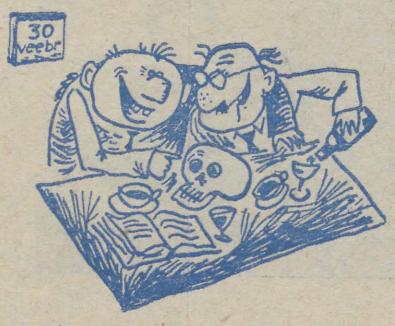

Et eksamite sooritamise aeg ja koht pole rangelt kindlaks määratud ning eksamite sooritamise õhkkond on üldiselt muutunud . . .

Matkahuvilised!

Ühinege ekskursiooniga, mille korraldavad võõrkeelte kateedrid Karpaatidesse orienteeruvalt 5. juunist 1966. a kestusega ca kaks nädalat. Sõidame bussiga «Turist». Ööbime turismibaasides või kaasaantud telkides. Sõidu hind 40—45 rbl.

Et vahetult enne reisi ei tarvitseks enam sõidurahale mõelda, tuleks ekskursioonikassasse registreerimisel maksta 15 rbl ja iga järgneva kuu esimesel palgapäeval 5 rbl.

Registreeritakse 10. jaanuarini 1966 a. Ülikooli tn. 18-a inglise keele kat. A. Jõe juures (telef. 41-20/52).

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР Орган Тартуского государственного университета Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 9969. MB 08741

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR